

8/7906

TÖRTÉNELMI TÁR.

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT.

KIADJA

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT

KÖZVETITÉSE MELLETT

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

1898-diki ÉVFOLYAM.

BUDAPEST, 1898.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

M. N. MUZEUM
Levéltári Osztálya
Cs. Sándor Imre
gyűjteménye
1934. év 40. szám.

TARTALOM.

	Lap
III. Károly gróf levele gr. Eszterházy Imre hercegprimáshoz. Közli <i>Hodinka</i> Antal	1
Okmányok I. Rákóczy György történetéhez. Közli <i>Szilágyi</i> Sándor	17
Az 1686-iki Thököly-féle mozgalmak történetéhez. Közli <i>A. D.</i>	77
Az Árpádkori megyei tisztviselők. III. és befej. közl. Közli <i>Wertner</i> <i>Mór</i>	105
Oklevélkivonatok a Pongráczok levéltárából. IV. és befej. közl. Közli <i>Karácsonyi</i> János	134
A kolosmonostori konvent levéltárából VI. VII. VIII. IX. és bef. közlemény. Közli <i>Beke</i> Antal 131. 343. 532.	653
A b. Orlay és gróf Serényi család zábláthi levéltárából 1566—1718. Közli <i>Thaly</i> Kálmán	193
Közlemények a nagymihályi levéltárból I. II. és bef. közlemény. Közli <i>Nagy</i> Gyula	293. 395
Brandenburgi Katalin és a diplomácia V. VI. VII. közlem. Közli <i>a. — a.</i>	317. 505. 670
A mileji Salamon-család adománylevele III. Béla királytól 1178. Közli dr. <i>Borovszky</i> Samu	333
Oklevelek Endre és Johanna házasságkötésének történetéhez. Közli <i>Fraknói</i> Vilmos	385
Egy jó középrendű nemes úr birtokállaga a XVII. században. Közli <i>Nagy</i> Iván	463
Adatok az 1610. év történetéhez. I. II. és bef. közl. Közli <i>Komáromy</i> <i>András</i>	481. 596
A Filpesi Szécsiek hagyatéki pöre (1461—64.) Közli <i>Sch. Gy.</i>	577
Tiszántúli ev. ref. papok 1597—1679. Közli Dr. <i>Borovszky</i> Samu ...	621

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Eleonora császárné koronáztatásának rendje. Közli <i>H. A.</i>	167
Fa- és fegyverkiviteli engedély. Közli <i>H. A.</i>	172
Szapolyai János udvari kiadásai. Közli <i>H. A.</i>	173
Oklevelek a magyar-bulgár összeköttetések történetéhez 1360—1369. Közli <i>ó—o.</i>	357

a*

IV

	Lap
Magyar hadi szabályzat 1655-ből. Közli <i>Révész</i> Kálmán	367
Limitációk 1602., 1675. és 1686-ból. Közli dr. <i>Jászai</i> Rezső	556
Gunyirat az 1764-iki országgyűlés idejéből. Közli <i>Lehoczky</i> Tivadar	562
Gnezda város kézműveseinek alapszabályai. Közli <i>Weber</i> Samu ...	699

VEGYES KÖZLÉSEK.

Három levél a huszita korból. Közli <i>Matunák</i> Mihály	176
Segélyszedés a végváraakra 1522-ben. Közli <i>Matunák</i> Mihály	177
Békényi Benedek fogsága. Közli <i>Matunák</i> Mihály	180
Buda 1541-iki eleste. Közli <i>Matunák</i> Mihály	181
Kassa város levéltárából. Közli <i>ifj. Kemény</i> Lajos 182. 567.	726
Csongrád város történetéhez. Közli <i>Dongó Gyárfás</i> Géza	190
Három levél I. és II. Rákóczy Györgytől. Közli <i>Kováts</i> László	370
A flamand-szász bevándorlás történetéhez. Közli <i>Rátság</i> Miklós	373
A makói főgymnásium gyűjteményéből. Közli <i>Barczán</i> Endre	376
A bányavárosok történetéhez. Közli <i>Matunák</i> Mihály	381
Egy levéladat a Majthényi-család levéltárához. Közli dr. <i>Jászai</i> Rezső	382
A kassai ref. templom építéséhez. Közli <i>Révész</i> Kálmán	383
Egy régi feljegyzés 1545-ből. Közli <i>Horváth</i> Sándor	566
Bethlen Gábor rendelete a miskolcziakról. Közli <i>Kováts</i> László	723
I. Rákóczy György kiváltságlevele a brassai rézművesek javára. Közli <i>Kováts</i> László	724
Zápolya János király életéhez. I. II. III. Közli <i>Srs.</i>	724

III. KÁROLY LEVELEI
GR. ESZTERHÁZY IMRE HERCZEG-PRIMÁSHOZ.
1725—1740.

Eszterházy Béla gróf úr ő méltóságának szives engedélyéből III. Károly királynak Eszterházy Imre primáshoz (1725 szept. 1-től 1745 decz 9-ig, a mikor †) intézett 16 sajátkezű levelét tehetjük közzé. Eszterházy veszprémi püspök korában a magyar kancellárságot is viselvén, személyes érintkezésben állott III. Károlylyal, a ki annyira megkedvelte az agg főpapot, hogy már egy héttel Keresztély hercegprimás halála után őt nevezte ki utódjául. Azóta 15 éven át híven és odaadóan szolgálta királyát, a ki — mint e levelekből látható — mikor új meg új szolgálatokra kéri, nem mulasztja el neki mindannyiszor meleg elismerését nyilvánítani. Az első három kivételével a többi 13 a lelkészi alap és Károly török háborúira adandó rendkívüli segélyek és kölcsönök ügyére vonatkoznak. Az egyházra nézve fölötte üdvös volt, hogy Károly király egy olyan alap létrehozására törekedett, főleg 1732-től kezdve, a melyből szegény lelkészségek segélyeztessenek. Az alap megteremtésében ő maga járt elől jó példával s a kincstár évenként bizonyos összeget fizetett az alapba. Erre való hivatkozással a főpapságot is felszólította a hozzájárulásra. 1733 márcz. 7-én írta ez ügyben az első levelet a primáshoz (4. sz.) s ettől kezdve gyakrabban ír hozzá, (az előző 8 évben csak 3 jelentéktelen levelet intézett hozzá, 1. 2. 3. sz.) főleg 1736-ban (4. drb) és 1739-ben (3. drb), a mikor már háborút viselt a törökkel. A háboru költségeinek a fedezésére az ország rendkívüli segélyt ajánlott meg Károlynak, a mely természetesen soha sem volt elegendő és nem volt meg arra az időre, a mikor kellett volna. Hogy az első hibán segítsen, hivatkozott, hassanak oda a rendeknél, hogy nagyobb rendkívüli segélyt ajánljanak. Erre vonatkozik pl. a 8. sz. l., melyben arra kéri a primást, hasson oda, hogy a rendek a megajánlott 200 ezer forinthez, mert ez a háboru folytatásá-

hoz elégtelen, még legalább százezeret és némi zab meg széna illetéket is ajánljanak. Ha elegendő rendkívüli segélye volt, akkor tudott ő magán segíteni. Addig is t. i., míg az országból begyűlt, kölcsönvette a megteremtett lelkesz-alapból (1736-ban 60, utóbb 70 ezeret, 6. és 9. sz. l.) Törlesztési alapul szolgált a későn fizetendő rendkívüli segély. Az alapban természetesen mindig hagyott pár ezer forintot, hogy a szegény egyházaknak időközben beálló szükségleteit fedezhesse. Ily uton az alap rövid időn jelentékeny összegre nőtt s Károly akkor felszólította a primást, terjeszzen elő egy rendszert, a mely szerint az alap kezelendő és kamatai felhasználandók volnának. A primás, úgy látszik, ki is dolgozta s az alap kezelése azután e szerint történt. Meglevén ilyképpen határozva a kezelés módozata, a mi éppen az ő kívánsága volt, 1739-ben nem vehetett többé kölcsön. De azért ismét tudott magán segíteni. Felszólította a papságot, hogy az tegye össze neki az előre megmondott összeget (14. sz.) Tette pedig oly ügyesen, a cseh és osztrák papságra hivatkozva, hogy a magyar papságnak lehetetlen volt kitérnie. A primás 30 ezer forintot ajánlott fel a maga részéről (15. sz.), jöllehet őt minduntalan másképp is igénybe vette a király. Így az 1739-iki hadjáráthoz tőle vette a szénát (13. sz.) A 16 levél közül csak két magyar természetű van (12. és 16. sz.), az egyikben megköszöni az érseknek ezüstpapi miséjére történt meghívását 1738 jul. 26, a másikban elfogadja az érsek mentegetődzését, hogy nem jöhet a tisztelgésére, 1740 okt. 11. Kilencz nap múlva Károly meghalt, míg a primás részt vett a Mária Theréziát koronázó országgyűlésen és csak 1745-ben húnyt el.

I. *Laxenburg*, 1725. máj. 9.

Értesíti a püspököt, hogy a négy sürgős felterjesztés közül hármát helyben hagy; a járulék összeírás ellen kifogása van, de mert már elküldetett a helytartótanácsnak, be kell várni a választ.

Reverende Episcopo. Accepi vestras cum quatuor referatis, quas alio die remittam, cum tempus hodie deficiat. Quoad mandata hodie expedienda, tria urgentia ad consilium approbo ac instare oportebit, ut punctualiter maxime quoad materiam conscriptionis executioni mandentur. Quoad contributionale, quantum pro futuro iterum regulandum, melius fuisset si in mandato desuper expedito non expressum fuisset, quasi jam ex parte mea inclinaretur ad evitandam dietam, sed generaliter tantum remissum fuisset ad consulendum, (q̄ consilio) (*sic*) quonam modo consilio id agere melius videatur. Sed cum jam expeditum est, ex-

pectandum responsum. De cetero displicet mihi vestra indispositio, quam spero brevi melioraturam ac his maneo vester clementissimus dominus

Laxenburg, 9. Maji 1725.

Carolus, m. p.

Hátlapján: Meo cancellario aulico hungarico Emerico, episcopo Vesprimiensi. 1725. Caroli imperatoris et regis.

II. Grác, 1728. jul. 11.

Hallván és megértvén a primásnak abbéli buzgólkodását, hogy a királyi propositiók legelőbb intéztessenek el, köszöni ezt a szolgálatát és kéri, hogy azt jövőre is ebben az irányban folytassa.

Reverende in Christo Pater. Cum tam ex relationibus meae commissionis, quam ex aliis informationibus continuo perceperim, quantum vestra innata fidelitas ac notus zelus pro meo servitio ac intentionibus in hac praesenti dieta se distinguat, ac quantum in particulari vestris officiis ac prudentibus monitis hucusque contribuentis, ut dieta felicius ac promptius progrediatur, meae pro bono regni ac pro praesentibus orbis eventibus necessario factae regiae propositiones prae aliis regni, maxime privatis, negotiis ac gravaminibus deliberentur ac resolventur ac omnia quantocius ad bonum finem vergant, nonnon quin his lineis ipse meam ob haec vestra officia et zelum habitam satisfactionem hic grato animo vobis explicem. Pergite in eadem mea confidentia a gratia confirmatus, animate debiles ac parvi animi, bonos confortate, obstinatos ac contra bonum patriae ex falsis principiis operantes compellite ac ad obligationem patriae a regi haereditario debitam adhortamini, ac haec faciendo vobis gloria in patriam ac meritum in me augeatur ad tam bonum ac necessarium et utilem finem maxima contribuisse. Qui vos ulterius animans meae continuo fruendae gratiae, confidentiae ac protectionis necnon gratitudinis persecurum facio.

Graecii, 11-ma Julii 1728.

Carolus, m. p.

Hátlapján: Dilecto in Christo patri ac principi, archiepiscopo Strigoniensi, meo consiliario status.

III. Bécs, 1729. okt. 24.

Örömmel értette, hogy az érsek ezen az országgyűlésen is folytatja előbbi üdvös működését.

Chare Archi-Episcopo. Quod Devotio V^{ra} laudabilem suum in promovendo servitio meo et bono publico regni zelum animique promptitudinem in hac etiam dieta continuare, eumque in

finem ex parte sua fortiter suaviterque agere, palatino assistere, statusque ad devote obtemperandum nupero mandato meo et ad capessenda meliora principia disponere, praeterea commissioni meae regiae consiliis adesse voluerit, lubenti et grato animo a regiis commissariis intellexi. Ego vicissim pro his et aliis mihi praestitis gratis officiis Devotioni V^{rae} suisque gratia mea caesareo-regia bene propensus maneo. Datum Viennae, die 24-a Octobris anno 1729.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo in Christo Patri, Sac. Rom. Imp. Principi Emerico e Comitibus Esterhazy de Galantha, Archiepiscopo ecclesiae metropolitanae Strigoniensis, Primati regni Hungariae, Legato nato, Summo Secretario et Cancellario, comitatus Strigoniensis Supremo et perpetuo Comiti, nostro actuali intimo Consiliario.

(Egész iven, zárlatán vörös viaszba nyomott császári sással. A gr. Eszterházy család galanthai ltrából.)

IV. Bécs, 1733. márcz. 7.

Előre bocsátván, hogy bár már Lipót király visszaadatta a püspökök javait a törököktől visszafoglalt területeken, a parókiák száma ottan mégis egyre kevesbedik, s ő a baj orvoslására évenként jelentékeny összeget fizettet a kincstárból a papi alapra, kéri az érseket, hogy egy hónap lefolyta alatt nyilatkozzék, mennyivel hajlandó ő hozzájárulni ezen alaphoz.

Chare Archi-Episcopo. Cum summa cura religionis et animarum esse debent, ad hanc autem debite gerendam sufficientes iique idonei animarum pastores quam maxime sint necessarii, charum porro mihi Hungariae regnum in praemissis quam magno et antea laboraverit et hodieum laboret defectu, quamvis priore adhuc bello turcico receptis sedibus ab olim episcopalibus eadem cum bonis et juribus temporalibus ad easdem spectantibus per magnae memoriae imperatorem et regem Leopoldum genitorem meum desideratissimum clero restituae fuissent, per se est notum. Hinc praenotatis quoque defectibus obviare ac pro exigentia etiam muneris mei regio apostolici conveniens et opportunum eatenus remedium adferre cupiens in praefato meo Hungariae regno non tantum parochos augeri et debite institui ac iisdem congrue quoque provideri jussi, verum etiam pro assequendo ejusmodi desiderato effectu, ut certa eaque notabilis pecuniae summa quotannis ab aerario meo in salutarem adeo finem pendatur, clementer demandavi, firmam spem mihi faciens Devotionem quoque Vestram pro zelo suo et pastoralis officii obligamine neglectum hactenus et ideo desolatum curae animarum statum et tam sufficientium parochiarum defectum, quam existentes quidem hinc inde, sed paupertate laborantes parochos sibi cordi sumpturam regiumque meum exem-

plum eo celerius secuturam, ut qua primas coeteris episcopis suo exemplo praelucere valeat in iis, quae juxta divini humanique iuris dispositionem animarum curae debentur. Eo siquidem et non alio fine pientissimi reges antecessores mei praeter alios pinguissimos redditus decimas a subditis colligendi facultatem indulserunt episcopis, ut ex iis curae animarum debite et sufficienter provideatur, subditi etiam pro hac mercede hunc laborem jure exposcant. Et hinc est, quod a Devotione Vestra expectem eundem ea, quae sedulum et zelosum animarum pastorem decet, vigilantia et solitudine in exequendo praedecarato salutari cum primis opere prompte adfuturam et intra unius ad summum mensis decursum semet declaraturam esse, quo quanto ad generalem cassam in finem praenotatum Posonii constitutam ex redditibus suis concursura, quot item et quas novas parochias in archi-dioecesi sua erectura aut restauratura sit Devotio Vestra.

Praeterea siquidem usque huc inter primates et Sirmienses episcopos circa Petrovaradinum controversia etiam cum scandalo viginisset, locus iste autem de notorio in Sirmio situaretur et facilius eumque majori catholicae religionis bono ab episcopo Sirmiensi propter viciniam provideri possit: idcirco etiam resolvi, ut locus iste cum districtu dicto Sirmiensi episcopo cedat illique absque eo defectum patienti per hoc quodpiam utile accrescat et simul scandala cessent, sperans, quod Devotio Vestra absque eo amplissimam dioecesim habens iuri suo, si quod sibi competit, in hunc locum nimis dissitum sit cessura et per consequens, quod contra pium hunc et salutarem meum conatum ad religionis catholicae utilitatem imo necessitatem unice directum nihil sit habitura, quin potius intra supranominatum terminum unius mensis ad intentionem hanc assensum et declarationem suam sit submissura. In reliquo gratia mea caesareo-regia Devotioni Vestrae benigne propensus maneo. Viennae die 7. Martii 1733.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo sat.

(Vörös pecsét, egész iv. Galantha.)

Kivonatát az O. L. kancz. osztályában levő másolat után közölte Horváth M., M. O. T. VII. k. 170. l.

V. Bécs 1733. jun. 29.

Örömmel értette, hogy az érsek a lelkészalapba 6 ezer forintot ígért és beleegyezett, hogy Pétervárad a szerémi püspökséghez csatoltassék. Ő viszont megengedi, hogy a fizetés csak a jövő évben kezdődjék.

Chare Archi-Episcopo. Clementissimo animo accepi Devotionis Vestrae declarationem super dandis annue ad cassam paro-

chorum 6000 florenis et praestito assensu, ut Petro-Varadinum Sirmiensi episcopatu adjiciatur, nuper factam et benignissime annuo, ut dictorum 6000 florenorum solutio, intuitu factae jam ad praesens a Devotione Vestra tam numerosorum templorum et parochialium domorum partim ex ipsis fundamentis novae exstructionis, partim vero restaurationis hoc etiam fine contractorum debitorum, nec non praeconceptae residuarum adhuc quatuor ecclesiarum parochialium in bonis archiepiscopalibus restaurationis, nonnisi a proximo futuro anno initium sumat. Caeterum autem benignissime confido, quod veluti hactenus etiam pro zelo suo et pastoralis officii obligamine partim in restaurandis ecclesiis et parochiis, partim vero de novo extruendis iisdem Devotio Vestra laudabiliter desudasset, ita et deinceps conatus suos eo impendet, ut verus DEI cultus et animarum cura signanter in concredita sibi vasta adeo dioecesi debite promoveatur. Atque his gratia et clementia mea caesareo-regia Devotioni Vestrae benigne jugiterque propensus maneo. Datum Viennae Austriae die 29. Junii 1733.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo etc.

(Egész iv, vörös viasz-gyűrű pecsét. Galantha.)

VI. Bécs, 1735. jul. 25.

Tudatja az érsekkel, hogy a jelen háború költségeinek fedezésére 60 ezer frtot vett 5-ös kamat mellett a lelkészi alapból. A visszafizetésül leköti a megyék által megajánlott 61,709 frt rendkívüli segélyt s megállapítja a visszafizetés módzatait. A megyék a rájuk eső segélyt a lelkészi alap pénztárába fizetendik s az ott nyert nyugtákat adják át a katonai kincstárnak. Ha a 60 ezer frton felül maradó 1700 frt kevesebb vagy több lenne a tőke után járó 5-ös kamat összegénél, a leszámítás a pozsonyi bankhivatallal végzendő.

Chare Archi-Episcopo. Cum pro modernis gravissimis belli necessitatibus summam 60 m. florenorum erga etiam abinde pendendum 5 procentum computatum interusurium ex generale parochorum cassa anticipari cupiam superindeque fundum certum et securum, extraordinarium nempe subsidium, de quo postremo conventum fuit, a comitatibus Jauriense, Veszprimiense, Baraniense, Tolnense, Nitriense, Strigoniense, Bacsense, Bodroghiense, Hevesiense, Exteriore Szolnok et Bihariense, usque ad superventurum s. Michaelis festum praestandum dietae parochorum cassae ea lege ac conditione cesserim et assignaverim, quatenus nimirum praespecificati comitatus praevio modo debitum extraordinarium subsidium 61.700 florenorum 7 cruciferorum summam juxta repartitionem idcirco factam insimul constituens intra tempus pro solutione

ejusdem destinatum non amplius ad cassas meas militares, verum antelata[m] generalem parochorum cassam Posonii solvere hujusque quietantias cassis militaribus, quo alias sunt assignati, loco paratae pecuniae exhibere ac erga illas demum abinde consuetas hactenus quietantias superinde levare debeant, dicta autem cassa parochorum receptis taliter pecuniis super interusurio 5 per centum pro tempore, quo talismodi pecuniae fuerint anticipatae, cedente cum Universalis meae Bancalitis Repraesentatione Posoniensi computum ineundum, et si modofatum interusurium ultra anticipatos 60 m. fleronos in praemissis assignatos 1700 florenos 7 cros non adaequaverit, hoc memoratae Bancali Repraesentationi reddendum, si vero superaverit, hujus quoque conplanationem a modofata Bancali Repraesentatione praestolandam habeat; pariter quod si quis praespecificatorum comitatum illud, quod ad rationem praeattactorum subsidiorum extraordinariorum eidem obtigit solvendum, hactenus sive in toto, sive in parte ad cassas meas militares jam solvisset, hujus quoque ad cassam parochorum restitutio infallibiliter et instantanee subsequetur. Et siquidem facta etiam hac ad modicum adeo tempus anticipatione, tamen pro quibusvis ecclesiarum et parochorum necessitatibus interea occurrere queuntibus sufficientes viginti et amplius mille floreni in generale parochorum cassa remansuri essent, haec etiam quoad ejusmodi anticipationem in praerecensitis comitatibus sufficientem et omnimodam securitatem, imo ex obtinendo 5 per centum interusurio emolumentum haberet, terminusque solutionis, pro quo comitatus quottam suam persolvere tenentur, haud procul distaret, Hinc elementer confido Devotionem Vestram pro eximio suo, quem erga me habet et saepius iam demonstravit, servitium meum promovendi zelo ex sua etiam parte in eo utique futuram esse, ut ex cassa parochorum celeriter anticipatis 60 m. fl. in modernas summe urgentes belli necessitates impendendis praexposita benigna intentio mea modis et formis praeductis cupitum quo citius sortiatur effectum. In reliquo Devotioni Vestrae gratia mea caesareo-regia benigne jugiterque propensus maneo. Datum Viennae die 25-a Julii 1735.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo et Illustri Principi Emerico Comitibus Eszterhazy, Archi-Episcopo Strigoniensi, Primati Hungariae, meo Consiliario Intimo, Posonii ex officio.

(Egész iv papiro, fekete viaszba nyomott gyűrűpecséttel. A gróf Eszterházy család galanthai ltárában.)

VII. *Laxenburg*, 1736. máj. 31.

Jóllehet a rendekhez küldött május 26-ki leiratából az érsek tudomást vehetett kívánságáról, hogy a rendkívüli segély

ügye addig is, míg teljhatalmú megbizottja közérjük érkezik, tárgyalassék, mindamellett külön is megkéri őt, hogy ez ügyben, mint az előző években tette, közreműködjék.

Chare Archi-Episcopo. Ex benigno rescripto meo die 26-a decurrentis hujus mensis ad congregatos fideles status regni Hungariae, comitatumque et civitatum deputatos expedito uberius jam percepit Devotio Vestra, quod benigne cupiam, ut interea etiam, donec exmittendus regius plenipotentarius commissarius meus supervenerit, modernam gravem extraordinariorum subsidiorum hac adhuc vice praestationis necessitatem praelibati fideles status comitatumque et civitatum deputati rite perpendant, desuperque convenientem declarationem mihi quo citius submittant.

Veluti proinde Devotio Vestra hactenus etiam cunctis in occurrentiis, signanter autem in congressibus proxime praeterito et tertio abhinc annis simili ex capite habitis eximiam fidelitatem et in secundandis benignis intentionibus meis zelum suum peculiariter demonstrasset, ita ejusmodi zelo et fidelitati de facto etiam benignissime confidens, Devotionem Vestram clementissime hisce hortandam esse duxi, quatenus occasione quoque moderni congressus zelose ac efficaciter in id collaboret, ut praeattacto clementissimo rescripto meo contenta benigna mens et intentio mea et quidem cum sublevamine in quantum fieri potest contribuentis plebis cupitum quocitius sortiatur effectum. Qui gratia et benignitate mea caesareo-regia Devotioni Vestrae ulterius quoque clementissime propensus maneo. Laxenburgii, 31. Maji 1736.

Carolus, m. p.

Sajátkezűleg: Eodem tempore et vobis gratus sum de quanto ordinario mihi per Koller remisso, tum confido in vestro zelo et affectu noto erga me et publicum, quod in hoc congressu in omnibus quod ... egregio adlaborabitis certus mei affectus et gratia.

Külczim: Reverendissimo etc.

(Egész iv, vörös gyűrűpecsét. Galanthai ltár.)

VIII. Laxenburg, 1736. jun. 11.

A pozsonyi országgyűlés csak 200 ezer forintnyi rendkívüli segélyt szavazott meg. Ez összeg kevés a szükségletek fedezésére, azért kéri az érseket, hasson oda a rendeknél, hogy ha nem többet, legalább egy százezer forintot és némi zab meg széna-illetéket szavazzanak meg még.

Chare Archi-Episcopo. Clementer accipi 5-a currentis Posonio datas Devotionis Vestrae literas et ex iisdem non minus, quam nomine fidelium statuum, comitatumque ac civitatum deputatorum Posonii defacto congregatorum submissa repraesentatione uberius intellexi, praevio modo congregatos nomine extraordinarii subsidii

hac adhuc vice praestandi nonnisi 200 m. fl. numeranda et persolvenda obtulisse. Et licet notum etiam mihi sit Devotionem Vestram autoritate ac credito quoque suo ad praeexpositam 200 m. florum oblationem adeo prompte interventam, multum contribuisse, cum tamen magnitudo necessitatum, quibus aerarium meum de facto undique premitur, non admittat, ut praenotata modalitate oblatis 200 m. fl. acquiescere ac contentari possim:

Eapropter Devotionem Vestram ulterius etiam hisce benignissime hortandam esse duxi, quatenus eo zelo et fervore, quo hactenus quoque servitium meum et abinde dependens publicum bonum eximie sane ac laudabiliter promovit, ulterius etiam efficaciter eo cooperetur, ut insimul de facto congregati praevio modo jam oblatis 200 m. fl. si non plus, ad minimum adhuc 100 m. fl. et aliquam hordei avenaeque pro intertentione equorum in campamentis, in emolumentum quoque ipsorum et regnicolarum cessuris, summe necessariae quantitatem superaddant sicque congressui huic optatus finis celerius imponi possit. In reliquo gratia et benignitate mea caesareo-regia Devotioni Vestrae jugiter ac clementissime propensus maneo. Laxenburgii, 11-a Junii 1736.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo etc.

(Egész iv, vörös gyűrűpecsét, Galantha.)

IX. Bécs, 1736. jul. 10.

A kincstár részére ujabban 70 ezer frtot vesz kölcsön a lelkészi alaphól 5-ös kamat mellett. Törlesztési alapul leköti a rendkívüli segélyt. A visszafizetés módját a helytartó tanácshoz egyidejűleg intézett leiratában állapította meg. A lelkészek és parókiák időközi szükségletére az alaphban maradó 25,713 frt elegendő lesz.

Chare Archi-Episcopo. Cum pro modernis gravibus aerarii mei necessitatibus summam 70 m. florum erga etiam abinde pendendum 5 procentum computatum interusurium ex generale parochorum cassa anticipari cupiam superindeque fundum certum et securum extraordinarium nempe subsidium, de quo in novissime terminato congressu cooperante quoque Devotione Vestra conventum fuit, a comitatibus in annexa signatura specificatis decursu unius anni praestandum dictae parochorum cassae tenore alterius benigni rescripti mei ad regium meum Hungaricum Locumtenentiale Consilium sub hodierno dato directi modisque ac formis inibi expressis cesserim et assignaverim, facta autem hac ad tempus non adeo longum anticipatione juxta extractum pro praeterito mense Majo submissum, tamen pro quibusvis ecclesiarum et parochorum necessitatibus interea occurrere queuntibus sufficientes 25,713 fl.

32 $\frac{1}{2}$ kr. in praerepetita parochorum cassa remansuri essent, modo fata porro cassa quo ad ejusmodi anticipationem in praerecensitis comitatibus sufficientem et omnimodam securitatem, imo ex obtinendo 5 per 100 interusurio emolumentum haberet, hinc clementer confido Devotionem Vestram pro eximio suo, quam erga me habet et saepius jam demonstravit, servitium meum promovendi zelo, ex sua etiam parte in eo utique futuram esse, ut ex cassa parochorum anticipari desiderati 70 m. fl. celeriter levare possint in modernas urgentes aerarii mei necessitates impendendi. In reliquo Devotioni Vestrae gratia mea caesareo-regia benigne jugiterque propensus maneo. Datum Viennae die 10-a Julii 1736.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo etc.

(Egész iv, vörös gyűrűpecsét. Galantha).

Mellékelve egész iven:

E x t r a c t u s.

Quidnam comitatus mox recensendi ad rationem subsidii extraordinarii florenorum 200 m. novissime applacidati praestandum habeant:

Nitriensis	— — —	Habet portas nro 352,	erga quas solvet flor. 13,023	xr. 47
Jauriensis	»	»	71	» 2626 » 58
Heves cum Szolnok	»	»	81	» 2996 » 57
Strigoniensis	»	»	100	» 3699 » 57
Csanadiensis	»	»	37	» 1368 » 59
Bihariensis				
Baraniensis				
Tolnensis				
Bacsiensis				
Bodroghiensis				
Pestiensis				
Posoniensis				
Castriferrei				
Albensis				
Vesprimiensis				

X. Bécs, 1736. aug. 29.

A lelkeszi alap juniushavi kivonata szerint az alap készpénzben és adóslevelekben 150 ezer frtot tesz ki, a melyből, noha időközben 70 ezer frtot kölcsönvett a kincstár, a rendkívüli segélyekből történendő kamatos visszafizetésekéből s újabb ajánlásokból az alap egyre nő. Szükségesnek véli tehát bizonyos rendszert állapítani meg annak a kezelésére és felhasználására nézve. Kéri az érseket, ki úgy az ő intencióit, mint a papság szükségleteit a legjobban ismeri, tegyen neki eziránt javaslatot a legrövidebb idő alatt.

Chare Archi-Episcopo. Ex transmissio extractu generalis cassae parochorum pro praeterito mense Junio patuit, notabilem, nempe 150 m. finos superantem summam pecuniarum in paratis et liqui-

dis restantiis attunc inibi adfuisse, et licet medio tempore 70 m. fñi pro summe urgentibus modernis aerarii mei necessitatibus ex praefata cassa anticipati fuissent, iidem nihilominus ex convento ultimatin extraordinario subsidio successive et quidem cum admissio inde interusurio iterum recipientur, ita quod tum exinde, tum etiam ex assignatis et continuo ulterius confluentibus ad praefatam parochorum cassam fundis ejusdem cassae status in majorem adhuc summam exurgere necessario debeat.

Ex quo autem in tam opulento cassae parochorum statu et ubi notabilis adeo pecuniarum summa adesset, necessario aliquod systema constitui ordoque et series elaborari deberet talismodi pecuniarum summam in bonum ecclesiae et animarum utiliter impendendi, sed et existimem Devotionem Vestram ecclesiarum hungaricarum clerique necessitates sibi quam optime perspectas habere, clementissimeque confidam eandem, peculiari zelo et industria in eo futuram esse, ut pientissima intentio mea, quam de statu religionis orthodoxae in meliorem ordinem in ditionibus divinitus mihi concreditus redigendo convenienteque provisione parochis facienda jam dudum praeconcepi, optatum effectum quocitius et omni meliori modo sortiatur:

Hinc Devotioni Vestrae benignissime hisce significandum esse duxi, quatenus votum et opinionem suam per specifica mihi primo, quo fieri poterit, tempore exponere ac deducere velit et non intermittat, quonam ordine ac serie tam hactenus congregatas, quam et successive ad cassam parochorum confluentes pecunias in fines, pro quibus sunt destinatae seu in bonum ecclesiae et animarum sub sacra regni mei Hungariae corona existentium utiliter et celerius impendendas et erogandas esse, qualiterve commissionem pro directione cassae parochorum deputatam majore cum fructu idcirco operari deinceps posse judicaret. Cuiusmodi opinionem in promotionem veri cultus divini, et bonum animarum cessuram praestolaturus, gratia et benignitate mea caesareo-regia Devotioni Vestrae clementissime jugiterque propensus maneo. Viennae die 29. Augusti anno 1736.

Carolus, m. p.

A belső két oldal hosszában alúl: Archiepiscopo Strigoniensi committitur, ut opinionem submittat, qualiter pecuniae cassae parochorum pro bono ecclesiae et animarum eo celerius et utilius deinceps converti possint.

Külczím: Reverendissimo et Illustri Principi Emerico e comitibus Eszterházy, Archi-Episcopo Strigoniensi, Primati Hungariae, meo consiliario intimo.

(Papir, vörös viasz záró-pecséttel, galanthai gr. Eszterházy ltár.)

XI. *Bécs*, 1737. márczius 2.

Kéri az érseket, hogy miként a múlt évben, úgy most is működjék közre a rendkívüli segély ügyében összehívott bizottságban.

Chare Archi-Episcopo. Cum versus orientem res in eo positae sint statu, ut inde irruptionis hostilis casus evenire facile possit, per consequens ad ejusmodi quoque malum a ditionibus meis cum primis autem charissimo meo Hungariae regno avertendum extraordinariis sumptibus opus habeam, et hoc fine extraordinariam praelatorum et magnatum dicti regni Hungariae interque eosdem etiam Devotionis Vestrae, necnon comitatuum et civitatum deputatorum convocationem fieri curaverim, antecedaneis porro annis et temporibus simili in negotio peculiare suum ad secundandas benignas meas intentiones studium Devotio Vestra eximie ac cum clementissima mea satisfactione demonstrasset:

Idcirco Devotionem Vestram hisce clementissime hortandam esse duxi, quatenus occasione etiam hujus affuturi congressus et signanter modernis in rerum circumstantiis, ubi ad avertendo cum primis antelato regno Hungariae imminente periculo agitur, zelose ac efficaciter in id collaboret, ut materia in praedeclarata, exoperationis nempe hac adhuc vice extraordinariorum subsidiorum ex parte quoque fidelium statuum praefati regni Hungariae benignissimae menti ac intentioni meae correspondens declaratio superveniat. Gratia in reliquo mea caesareo-regia Devotioni Vestrae benigne jugiterque propensus manens Vienna 2-a Martii 1737.

Carolus, m. p.

Külcím: Reverendissimo et Illustri Principi Emerico e comitibus Eszterházy, Archi-Episcopo Strigoniensi, Primati Hungariae, meo Consiliario intimo.

(Egész iven, vörös viasz gyűrűpecséttel, gr. Eszt. galanthai ltár.)

XII. *Bécs*, 1738. jul. 26.

Köszönettel vette az érsek sajátkezű levelét, a melyben kérte, hogy ezüst papi miséjére megjelenjék. Gratulál ez alkalomhoz és értesíti, hogy képviseléssel az országbirót bizta meg.

Reverende Pater. Literas vestras propria manu exaratas, quibus me ad secundas primicias et solennia missarum vestras invitastis, lubenti animo recte accepi et cum mihi gaudio sit, quod Deus tam fidelem et zelantem mei hos annos pertingere permiserit, de hoc mihi et vobis congratulor ulteriusque aprecor, ut adhuc pluribus annis tam fidelem primatem mihi conservet. Et cum ipse his solenniis assistere non possim, velut nomine meo faciat, comiti judicii curiae commisi, et uti vos mei affectus et gratiae certius

esse volo, sic ulterius in omnibus in vestro affectu et zelo pro meo servitio servio et publico confido ac me, regna et necessitates publicas piis vestris suffragiis et sacrificiis commendo.

Viennae, die 26. Julii 1738.

Carolus, m. p.

Külczim: Meo consiliario actuali status et primati Hungariae, archiepiscopo Strigoniensi.

XIII. Bécs, 1739. febr. 14.

A tavaszi szénaszűk időben a katonaság nehezen gyűlik. Nehogy tehát ennek következtében az ellenség olyan helyeket foglaljon el, a honnét a vizáradás miatt nehezen volna elűzhető, szükséges megtenni a lehető. Ennek legnagyobb akadéka, hogy a Szerémségben és Szlavoniában szénahiány van. Ugy tudja, az érseknek Esztergom és Érsekújvár környékén nagymennyiségű szénája szokott lenni. Ő kész azt megvenni.

Reverendissime in Christo Pater, Cognate sincere dilecte. Quantum christianae causae atque Hungariae imprimis intersit tempestive providere, ne sub proximi veris initium antequam ob pabuli penuriam christianus exercitus congregari possit in unum, ab imminente cervicibus velocissimo hoste in una aut altera Danubii ripa ad exemplum elapsi anni ejusmodi loca occupentur, unde dein superveniente maxime consueta inundatione difficiliter depelli queat, Rev^{mam} Paternitatem Vestram latere neutiquam potest. Tanto ergo malo avertendo quaecumque prae manibus sunt media adhibere non par modo est, sed et inevitabilis belli ratio seu potius necessitas efflagitat. Cuncta, quae hunc in finem idonea visa sunt, rite jam disposita atque ordinata reperiuntur, sed superandum restat impedimentum, quod nisi tollatur e medio, reliquam providam curam inutilem prorsus reddit: foeni nempe penuria. In Syrmio quippe et Slavonia nullum plane suppetit, nec tanta ejus in conterminis Hungariae comitatibus copia invenitur, ut pro parte copiarum mearum, quam, antequam nova herba prodeat, coadunare erit necesse, defectum hujus herbae queat supplere. Ast ita gramine abundat Hungaria, ut posteritati haud foret credibile, si hac de causa christiana res vel minimum detrimenti pati deberet. Negligere itaque viderer curam, quam mihi, quam gloriae meae, quam fidelibus subditis, Hungariae imprimis inclyto regno, toti imo christiano orbi debeo, nisi ea iniretur ratio, ne hac quoque ex parte necessariis pro avertendo periculo requisitis quicquam desit. Et quamvis facillimum foret in tam urgente necessitate eam, qua opus est, graminis copiam ubicunque demum inveniri potest pro tam sacro usu, aris nimirum et focus contra infidelium tyrannidem tuendis conquirere, tam paterno

tamen affectu in fideles Hungariae status feror, ut haud neglecta modomemorata quam christianae reipublicae praeprimis debeo cura, una de eo sim sollicitus, quo rite et bono ordine omnia fiant omnesque excessus et quae inde nasci solent querelae praecaveantur.

Cum proinde relatum mihi sit Reverendissimae Paternitati Vestrae magnam foeni copiam privatis emptoribus quotannis vendi solitam prope Granum et Neuheuselium suppetere, quantopere hoc foeno opus habeam, eidem sine mora significandum existimavi, etsi vel maxime privatis emptoribus venditum illud jam foret, necessario tamen magis usui subtrahi ideo nequaquam deberet, cum refuso parato aere pretio id ipsum redimere sim paratus. Agitur itaque de medio, quod in Reverendissimae Paternitatis Vestrae damnum nullatenus vergit, pro praesente rerum statu autem apprime est necessarium, ut imminens christianis finibus periculum propulsari possit. Quae cum ita sint, pietas Reverendissimae Paternitatis Vestrae zelusque, quem meis et patriae suae commodis promovendis indefessa nunquam non impendit, dubitare me haud sinunt, quin non saltem sua ex parte scopum, qui intenditur, quovismodo sit promotura, sed et pro ea, qua in Hungaria pollet, auctoritate pronissimo affectu eo allaboratura, quo superari tanto facilius promptiusque queant difficultates, quae vecturae hujus foeni remoram alias injicere possent, ita de me, patria sua et fide bene mereri perget. Et quod superest, gratia mea caesarea et regia eidem semper propensus maneo. Datum Viennae die 14. Februarii 1739.

Carolus m. p.

Külczim: Reverendissimo in Christo Patri et Illustri Principi Domino Emerico e Comitibus Esterhazy de Galanta, Archiepiscopo Strigoniensi, Primate regni Nostri Hungariae, Legato nato, Summo et secretario Cancellario, comitatus Strigoniensis Supremo ac Perpetuo Comiti, Nostro actuali intimo et Consilii Nostri Regii Locumtenentialis Consiliario, Cognato Nobis sincere dilecto.

(Egész iv papir, vörös gyűrű pecsét. Galantha.)

XIV. Bécs, 1739. jul. 7.

A Magyarországot fenyegető veszély, a melyről febr. 14. levelében szólt, elmúlt ugyan, mind a mellett a német birodalomból akkora sereg gyűlt egybe, a minő még soha sem állott a törökkel szemben, kinek az élmezéséhez és a háború folytatására szükséges költségeket a kincstár nem képes fedezni. A többi örökös tartományok rendkívüli segílyt adtak s ő hiszi, hogy Magyarország is ad, a mely jobban van fenyegetve, mint amazok. Az osztrák, cseli s a többi tartományok papsága 200 ezer forintot adott neki kölcsön. A magyar pap-

ságtól csak 50 ezret kér. A szétvetést az érsekre bizza. A visszatérítés lebonyolítására külön bizottságot fog kinevezni.

Revendissime in Christo Pater, Cognate sincere dilecte. Cum scriptis ad Reverendissimam Paternitatem V^{ram} 14. elapsi mensis Februarii die literis,¹⁾ quod tunc christianae causae et inclyto imprimis Hungariae regno imminere videbatur periculum, eidem ante oculos posuissem, pietatis suae et laudabilis zeli tam luculenta statim edidit documenta, ut vix non vota mea et expectationem superaret. Evanuit jam, quod tunc imminere videbatur periculum, procul dubio ea maxime de causa, quod antequam adhuc pabuli copia suppeteret, partem copiarum mearum eidem avertendo praesto esse nosset astutus hostis. Interea divino favente numine, quod quamplurimis sacri romani imperii electoribus, principibus et statibus nunquam satis depraedicandum pro christiana causa instillavit ardorem, tam copiosus congregatus fuit miles, ut parem numerum in praecedentibus bellis infido hosti oppositum fuisse memoria haud extet. Confidenter proinde ab eiusdem numinis infinita misericordia sperare licet, mirabile adiutorium ejus asseclis suis porro haud defuturum, sed christianis ducibus, christiano militi in manu forti et brachio extento ita adstiturum esse, ut restaurata firmissime in posterum asserta quiete secunda ei libertate servire perennesque omni bellico paeane dulciores grates agere valeamus.

Quamvis autem hanc in divina bonitate fiduciam reponere par sit, non sunt tamen ideo humana quoque media negligenda, cum propitium coeleste numen iis adesse haud soleat, qui sibimet ipsis, qui curae, quae illis incumbit, desunt. Inter curas vero hasce primum sine dubio locum sibi vindicat pugnanti pugnatorumque pro aris et focis militi de necessariis providere. Quam immensi hunc in finem sumptus requirantur et quam parum illis ferendis exhaustum longa bellorum serie aerarium meum sufficiat, in propatulo est. Gravissime itaque subforent causae ad exemplum aliorum regnorum meorum et ditionum haereditariarum, quae periculo haud ita prope sunt, extraordinarium quoddam subsidium ab inclyto quoque Hungariae regno more alias usitato expetendi, praesertim cum in praesente christianitatis discrimine quamplurimi ex illis quoque ab extraordinaria collecta sese haud exemerint, qui partim imperio meo prorsus non, partim dispare longe vinculo, nec haereditario jure subsunt. Cum vero paternus meus erga subditos populos affectus ante omnia de mediis sit sollicitus, quae vel plane non, vel quam minimum videri possunt molesta, a regni Bohemici et ad illud pertinentium provinciarum, tum Austriacarum ditionum clero mutuam expetii, quod sine mora pronis-

¹⁾ L. az előző levelet.

sima omnium voluntate vix non totum tam cito fere exsolutum, quam expetitur fuit. Nullus ergo ambigo, quin cum mens mea sit, de subministranda eadem plane ratione ab Hungariae quoque regni clero pecuniae summa tam in capitali quam in interesse eundem mediante camerali fundo in ipso regno existente securum omnino reddere, parem ibidem fervorem, parem contra propius imminentem cervicibus suis infensum semper christiani nominis hostem zelum sim reperturus. Praeclucebit procul dubio omnibus exemplo et pietate sua Reverendissimae Paternitatis Vestrae, cui proinde totius negotii idemque quantocius conficiendi curam perbenigne committo. Ducenta ultra myriadem florenorum millia a supramemorato aliarum ditionum mearum clero intra exiguum temporis spatium ita fuerunt collata, cumque durante praesente turcico bello tot et tot paratae pecuniae myriades in solum Hungariae regnum confluerint, sane proportionem nullatenus exsuperat, sed potius longe infra eandem censi debet, si ad mediam myriadem mutui, quod expetitur, summa determinetur. Qua vero ratione distributio inter illos, quos ad id concurrere par est, facienda sit, haud decernendum constitui, quam fuero de opinione Reverendissimae Paternitatis V^{ae} prius edoctus. De danda autem creditoribus securitate caeterisque mutui conditionibus facile cum eadem illi convenient, qui hunc in finem a me erunt denominandi.

Plura non addo, cum stimulo haud indigeat Reverendissima Paternitas V^{ra}, ubi de me, regno et fide bene merendi occasio se offert. Et quod superest, gratia mea caesarea et regia eidem propensus maneo. Datum Viennae die 7ma Julii 1739.

Carolus m. p.

Külczim : Reverendissimo etc.

(Vörös pecsét, egész iv. Galantha.)

XV. Bécs, 1739. a u g. 5.

Köszönettel vette tudomásul, hogy az érsek az ő újabb kérelmét teljesítette és 30 ezer forintot ajánlott fel kölcsönkép a kincstárnak. Kéri egyuttal, hasson oda, hogy a többi világi főpapok, szerzetes rendek is kövessék a példáját.

Chare Archi-Episcopo. Novum rursus accepi testimonium eximii studii et peculiaris plane zeli, quem habet Reverendissima Paternitas Vestra in secundandis benignis nutibus et intentionibus meis, dum novissime erga factam eidem de mutuo dandis aerario meo pecuniis insinuationem semet ad anticipationem 30,000 florum laudabili sane exemplo et tam prompte declarasset. Veluti proinde alias etiam erga me domumque meam pluribus in occasionibus praeclare testatam fidelitatem et ad servitium meum omni conamine secundandum promovendumque indefessam Reverendissimae Paternitatis Vestrae applicationem, ita etiam praedecaratam anticipatio-

nis oblationem benignissimo suscipio animo ac pro eadem quoque nunquam non memor futurus, Reverendissimae Paternitati Vestrae ulterius hisce clementissime significandum habeo, quatenus prouti praededucto laudabili facto suo regni Hungariae clero praelucere coepit, ita etiam praelatis et capitulis, necnon ipsi quoque regulari clero bona et fundationes in praedicto regno tenenti modernas gravissimas christianae reipublicae necessitates omni meliori modo et quam efficacissime exponere ac eum in finem perscribere velit, ut iidem quoque titulo mutui et erga sufficientes aerarii mei assecutorias omni omnino nervo, quem prae manibus habent et ad creditum quoque levare poterunt, succurrant praerecensitis summe urgentibus necessitatibus ac idcirco convenientem celeriter eo, quod in tempore eatenus multum sit positum, faciant declarationem, hoc etiam modo de me, patria sua et fide bene mereri perget Reverendissima Paternitas Vestra, cui in reliquo gratia mea caesareo-regia jugiter ac benignissime propensus maneo. Datum Viennae die quinta mensis Augusti anno domini 1739.

Carolus, m. p.

Külczim: Reverendissimo etc.

(Egész ív, vörös gyűrű pecsét, Galantha.)

XVI. *Halbthurn*, 1740. okt. 11.

Vette az érseknek Pozsonyban (okt.) 8-án kelt levelét, a melyben az mentette magát, hogy nem jöhetett a király tisztelgésére. A mentegetődzést elfogadja.

Reverende in Christo Pater. Vestras 8va hujus Posonii datas bene recepi ac ex iis pluribus vidi vestram excusationem, quod non possitis hic me videre. Quam excusationem non solum perbenigno accipio, immo si etiam huc venire vobis in animo fuisset, id serio prohibuissem, cum mihi nihil magis cordi sit et meo servitio ac publico intersit, quam tam fidelem et utilem ministrum pro bono meo et patriae quam longissime conservare et non etsi minimo periculo exponere. De reliquo certus quod in cubiculo et quiete vobis necessaria uti adhuc ita et deinceps tam mihi quam patriae fidelia zelora ac maxime utilia servitia praestare poteritis, sic vestrae experientiae et zelo in omnibus utiliter ulterius me confido ac in omnibus quae occurrere poterunt pro mea in vos confidentia vestram fidelem et experimentatam opinionem et consilia prae omnibus repetam ac desiderans vestram meliorem valetudinem vobis mea sincera confidentia et gratia semper propersus ero.

Halbthurn, 11ma Octobris 1740.

Carolus, m. p.

Czim: Reverendo in Christo patri Emerico archiepiscopo Strigoniensi, meo consiliario actuali status.

Közli: HODINKA ANTAL.

OKMÁNYOK

I. RÁKÓCZY GYÖRGY TÖRTÉNETÉHEZ 1631-BEN.

I. 1631. j a n. 5.

Szolgálók kldnek szerelmes uram, az uristen áldja meg kldet szerencsés hosszú étellel, jó egészséggel.

Tegnap hozák az kld levelét; hogy kld egészségben vagyon, azon szivem szerint örülök; adja az uristen szent fiának érdeméért ennekutána is azon örvendetes hireket hallanunk édes uram kld felől, szivből kívánom. Mi is hála legyen istennek egészségben vagyunk. Im az palatinus urunk levelét hozák tegnap, melyet im elküldtem kldnek, fel is szakasztottuk volt, hogy lássuk micsoda jóakarátját mutatja kldhez és mi is mihez tartsuk magunkat; de az mint látjuk, megcsendesedett. De édes uram ne higyen kld megbékélt ellenségének, mert ha isten engedné, bizony kitöltenék boszujukat. Ha alájó, gazdálkodom neki.

Az Szikszay uram levelét is elküldtem kldnek, az hintót mennél hamarabb aláhozatom. Ha Réz András alájú, Dániel diákot elküldöm kldhez. Kld írja, hogy gyakrabban irjak, én sem irok ritkábban mint kld, de rosszul viszik az levelet. Édes uram, az istenért vigyázzon kld magára, tartsa meg isten kld édes uram és engedje isten lássuk egymást jó egészségben mindnyájan. Költ Patakon 15. Januarii, anno 1631.

Kldnek szolgál kedves atyjafia
Lorántfy Zsuzsanna.

Külczim: Az tekéntetes és nagyságos felső-vadászi Rákóczy György uramnak, Erdélyországnak fejedelmének, Magyarország részeinek urának, székelyek ispánjának az én szerelmes uramnak adassék.

(Eredetije Orsz. Ltár. Rákóczy ltár.)

II. 1631. j a n. 11.

Isten minden jót adjon kgdnek.

Nagyidai tegnap előtt estve érkezék, kit igen is vártam, mert egynehány naptól fogva semmit sem hallhatván Klgtek

felől bizony dolog igen búsúltam rajta; szóval is mindeneket megmondott. Istennek hála most is egészségben vagyok. Tegnap előtt az portára innét követet expediálván és minden derekas mostani dolgomat eligazítván, tegnap mentem vala ebéd után Vingártra Mikó uram házához (de maga ott nem volt, egy két mélyföld ide) szánon, de dörözögösön, és ma délig lón egy kis mulatságom; volt mintegy 400 gyalog velem, 3 farkast, 5 rókát öletvén, ugyan ott ebédet is evén, ide jöttömben vöm más levelét is kgdnek, hogy egészségben vagyon kgtek, annak bizony szívem szerint örvendek, ezután is az úr isten tartsa egészségben kgteket. Palatinus mit írjon, érti kgd, de ugyan nem árt vigyázni. Az mint megintam, én okvetetlen kedden kiindulok, bizonynyal higyje kgd, leszen jó gyalogom 4000, lovasom 3000 jó, azért is megyek ki, hogy vagy legyen békeség, ne ijeszgessenek gyakorta, vagy ugyan körmös leszek, nyúljunk egymáshoz, kihez noha látja az igaz isten nem volna semmi kedvem, maga bizonynyal irom kgdnek, az az török is kész mingyárt felülni, im csak ma is egy postám jöve az portáról, ma volt 15 napja, hogy elindult onnét, ott bizon mind tekintetem és hitelem nagy vagyon, újobban megparancsolták az budai vezérnek, készen legyen az török had, s valamely felé kívánom, arra bocsássa, ha akarják azt más módon is leszállithatjuk. Palatinus uramnak most választ nem irtam, mivel az kassai gyűlésre már én is követem elválasztottam, egyik Cseréni Farkas, ki noha pápista ember, de jámbor, higyje kgd, jó helyen jár szive is, másik Csefei László, mi vallásunkon való, ezek már készen vadnak, csak az napját akarom érteni az gyűlésnek mikor leszen, s mingyárt inditom őket; ha az gazdasszonyt hivatják, igenis követet küldjön, én im nem régen is Vetési uramat a végre küldtem ki, az ki felől kgd most ír, tudom el is jár benne, kgtek is ottan körül abban forgolódják. Haller István dolga nálam nyilván vagyon, bizony én is vigyázok reá alattomban is, többekre is, kiket tudom, bizony az úr isten meg is szégyení; az szegénység romlását elég búsult elmével értem, az úr isten vegyen számot tőlök kik okai, és büntesse meg őket. Irtam az gazdasszonynak, szegényeket ne hagyassa, adasson búzát nekik, szénám is volt az vadászi jószágban tavalyi, hol nem költ volt, abból is gyámolítsák őket. Palatinusnak nem árt gazdálkodni; szemben való lételemet egy részint nem bánám, de más részint gondolkodván, szegény Bátori Gábor mint járt volt Turzó Györggyel, jobb egymással távul tractálnunk, mintsem közel magunk tüzet gerjesztenünk; noha én másképpen gondolkodtam vala palatinus uram felől, de bezzeg becsületesebben adja titulusomot, mint sem az generalis. Ha császár urunk méltósága előttem nem forgana, bizony

választ tudnék neki irni. Ezt az postát kgd ne tartassa, kiválképpen ha az gyülés napját bizonyosan megértheti. Most többet nem irok, mert Nagyidait is kiküldöm nem sokára és tőle többet irok, izenek. Ha Usz András alá érkezik, ott ne mullasson, jőjjön hozzánk hamarsággal. Adja isten, hallhassunk minden jót kgték felől. Datum Albae 11. Januarii, anno 1631.

R. György m. p.

Külczim: Grosso Urbano Reöthi, arcis ac praesidii nostri Sáros-patakiensis capitaneo etc. fideli nobis dilecto.

(Az országos levéltárból levő eredetiről.)

III. 1631. j a n. 11.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak stb.

Nagyságod Fejérvárott 4. Januarii iratott levelét tegnap, úgymint pénteken 10. die Januarii asszonyunk ő nagysága asztalánál ebéd felett vettem; ugyanazon asztalnál ülvén akkor Bai Gáspár, Hartai Gábor és Keresztes János uraimék, meg is olvastam előttök, remélem, rövid nap másutt is híre leszen. Az bizony dolog, kegyelmes uram, hogy minden hazája szerető magyarnak keserves hallani a nagyságod hadainak megindulásokat, és kifelé való jüveteleket; de az adjon isten előtt számot róla, az ki azt nagyságodtól extorqueálja; mert nam nagyságod csak nem tudom mit cselekeszik és úgy kínálja őket az békességgel, hogy akarki sem kívánhatna nagyságodtul nagyobbat; de ha nem akarják venni ám lássák, qui amat periculum, in eo peribit. Ezt nem palatinus uramrul irom, mert kegyelmes uram, miolta kijöttem nagyságodtul, mind utamban, mint itthon egyebet nem hallottam ő nagysága felől, hanem hogy igen megcsendesedett és azért jött alá, hogy nagyságoddal mindent szép és jó móddal, nem fegyverrel, hanem tracta által vigyen végben; meg is tetszik, mert semmi had nincsen vele, hanem csak a maga szolgálái és az két úrfi Battyáni és Turzó Ádám uramék; az mint más emberséges emberek által értettem is, az vármegyékre is azt írta, hogy korpa köziben magát nem elegyíti; hátra hagyta az fegyvert és nem fegyverrel jó, hanem csak mintegy hétezer magával; Alaghi uramnak is hallók száz avagy legfeljebb másfélszáz kozákját, az szegény urunknál való lengyelek is vannak közülök. Reménlem, az korpán érti Zólyomi uramat és az vele valókat. Az mint nagyságodnak az előtt is megirtam, ide minden rendek az békességnek örülnének és azon is fognak palatinus uramnál instálni, hogy az nagyságtok között való dolog szépen és békességesen menjen végben; mert majd

immár elemésztődik az szegénység közönségesen, de kiváltképen az nagyságod jószága, nem mernek-e az falukon lenni, avagy mitül vagyon, de felette sokan, sokan vannak egy helyen; Ujhelyen most főképen egy hadnagyság éjjel nappal sok felé strásálván, de mindennyi hadak közül is kevesebbet kegyetlenkedik az szegénységen az Kovács Péter hada, noha azt sem dicsérhetni. Bezzeg akarom vala, ha Kasssára elmehetek vala, mind együtt találtam volna őket és nagyságodat mindenekrül bizonyosban informálhattam volna, de asszonyunk ő nagyságának nem tetszék; tudom, miért cselekedte ő nagysága és azért nem is mertem vitatni ő nagyságánál, mert látom, mint félti nagyságodat, jóllehet nem is tettetém, hogy én általértetem az ő nagysága gondolatját, az kit nagyságod is jól tud, kirül én most nagyságodnak semmit sem írok, mert rövid nap, elhittem, azért az én cselekedetemért (ha én dolgom és csak egy szikra igaz vagyon benne is) igaz törvény szerint nagy gyalázatomra nagyságod által megbüntettetem, ha penig büntetlen leszek, nagyságod az undok gyalázatos hírt, kiben most nyögök, elhárétja rólam, melyrül rövid nap ha az úristen nagyságodat Váraddá hozza, megtalálom, mert ott benn léteben. látván nagyságodnak sok szorgalmatosságit, csak nem is mertem emlékezni is felőle.

Az Tisza jege mindenütt általállott; járják. Az asszonyunk ő nagysága indulata felől, kegyelmes uram, nekem úgy tetszenék, nem kellene halasztani; de mivel fejedelem asszony és az nagyságod dispositiója szerént nagyságtok méltósága szerint kellene annak lenni feles úr asszonyok és sok vitézlő rendnek késérésekkel, hogy nagyságodat azzal is ne kárhoztatnák, császár urunk ő felsége országát nagy seregekből álló zászlós hadaival keresztül-kasul, az mint szoktak szólni, nyargaltatja contra jura regum et regnorum annak előtte még kellene palatinus uramat ő nagyságát nagyságodnak tudósítani, hogy azt valami ellenséges dologra ne vélnék. Én oly reménségben vagyok, hogy nehogy ellent tartanának benne, de úgy inkább böcsülettel lennének az ő nagysága késérésében, jóllehet, bizonyosan nem állathatom Mert igen mód nélkül és méltatlan való dolog is lenne abban ellent tartani. Ez volt derekasban az én instructiómban nagyságodtul parancsolva, hogy ennek mentem volna végére. Az mint értetem azért némely emberektül, az kiktül ugyan úremberek tudakozták és szeretetből is (*így*) asszonyunk ő nagysága indulása felől ha mit mást értettek volna avagy hallottak volna, megjelentették volna; de emberséges emberek itt csak nem is gondolkodnak, hogy ő nagysága útja meggátolódnék; de mindazonáltal egyáltaljában nem is bizhatni hozzájok, hanem talán

jobb előbb értékre adni. Az úristen, kegyelmes uram, nagyságotat éltesse stb. Datum in Patak, 11. die Januarii, 1631.

Nagyságot alázatos szolgája

Chernel György, m. p.

P. S. Vetési István uram irt az fejedelem asszonyinak egy levelet, én általam izent is, akarván magát menteni ő nagysága előtt is; asszonyunk ő nagysága is tudakozott tőlem, mint lett megválása nagyságottul, de én ő nagyságát nem tudtam informálni különben, csak az mint Vetési uram maga mentségére referálta az dolgot; jóllehet az mint beszédéből eszemben vettem, nem egyébből lett az maga hirtelenségénél és meg is bánta akkori cselekedetit, mert nekem azt is mondta: im, hatalmas isten, mely jó kegyelmes uram vala, im mint járék ilyen hirtelenséggel, de soha nagy búsulásomban magamat meg nem tartóztatám, immár magam is bánom. Noha, kegyelmes uram, vétett nagyságot ellen, és az mint maga is mondá, nagyságot sokat túrt ő kegyelmének, de ha mód volna benne, nekem úgy tetszik, bizony jó szolgálta volna az Vetési uram és ha szintén az úristen nagyságotat csendességgel és békességgel megáldaná is, magyarországi jószágiban is tudna nagyságotnak szolgálni; ifjú ember is, sokat élhet; inkább kelletik ezután immár ideki való szolgálta nagyságotnak, hogysen mint azelőtt.

Kívül más írással: 11. Jan. 1631. Csernel György.

Külczim: Az én kegyelmes uramnak fejedelmeknek, az erdélyi fejedelemnek adassék.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

IV. 1631. j a n. 13.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságotnak, mint kegyelmes uramnak stb.

Cardinál uram ő nagysága levelét ez estve hozá egy ledniczei posta, melyet asszonyunk ő nagysága felszakasztván, megolvasott és im ezen levelemben includálván, parancsolta, hogy nagyságotnak küldjem. Az mint azelőtt való írásomban is jelentém vala nagyságotnak, Gávai Péter uramat itt érvén, ez elmúlt csötörtökön küldötte el asszonyunk ő nagysága maga szánján Kovács Gergelyt és Madarasit ő kegyelmével, az kik referálhassák, mint mehetett el Kassáru. De Madarasi im szintén ezen órában érkezék Kassáru meg az szánnal, de Kovács Gergely oda maradott, mivel palatinus uram ő nagysága Eperjes táján lévén generalis uram megtartóztatá Gávai uramat és megírta, hogy ott vagyon; palatinus uram ő nagy-

sága is resolválta magát, hogy utána ne ereszsziék, hanem várakozzék ott, míg ő nagysága bemegy. Ma Rozgonyban leszen ő nagysága, holnap úgymint kedden bejő Kassára. Gávai uramat bocsátja-e el császár urunkhoz, avagy nem, harmadnap alatt talám meghalljuk; de nem lenne jól, ha el nem bocsátaná; és nehezen hiszem, hogy az dolog jól véghez meheszen addig valameddig nagyságod császár urunkkal ő felségével nem tractál; mintha gondoltam volna én ezt, igen informáltam Gávai uramat, hogy ha meg nem kötik, elmenjen; el is megyen, mert most is azt mondotta, az mint Madarasi uram referálja. Tegnap ebéden generalis uram vendéglette Gávai uramat, eleget disputáltak vele; az mint hallom, asszonyunk ő nagysága elindulására igen vigyáznak; az mint értem, tartanak attul, hogyha bemegy, nem leszen békesség. Ő nagyságának az tetszik, hogy nagyságod addig ő nagyságáért ne küldjön, míg innen bizonyos resolutio nem leszen, tartanak-e ellent benne, nem-e. Az hadak itt körülöttünk vannak Újhelyen, Liskán és Tokajban. Nagyságod azután jobban alkalmazzathatja magát az ő nagyságáért való küldéshez.

Nekem kegyelmes uram az tetszenék, hogy talám jobb volna nagyságodnak az erdélyi haddal és urakkal Várad táján lenni, mert jobb móddal lehetne az békesség; úgy vettem eszemben, nagyságodnak talám elméjében sem tűnt az, az mint vádolták és vádolják nagyságodat naponként mindenek előtt. az mint Cardinál uram leveléből is kitetszik. Im már most magam sem mernék salus conductus nélkül Kassára mennem. Ma is egy barátom izené, hogy akar én, akar más szolgálja nagyságodnak salus conductus nélkül ott ne járjon. 15. die, hallom, kezdetik az gyűlés; Szabolcsból Kercsi János és Káljai Miklós uram lesznek követek. Tudom, eddig Vetési uram is véghez vitte dolgát. Mit végeznek, tudom, nagyságod megérti. Én szintén most nem látom módját, hogy ellenségesképen valamit cselekedhessenek, mivel tudom, mennyi ereje legyen nagyságodnak. Egy embernek látták egynéhány levelét itt együtt egy nagy embernél; talám azok lehetnek az levelek, az melyeket nagyságod maga is látott Fejérvárott. Én is olvastam; de az nagyságod jó akarói másra magyarázzák. Az úr isten, kegyelmes uram, nagyságodat tartsa meg stb. Irtam Patakon 13. die Januarii a. 1631.

Nagyságod alázatos szolgálja

Csernel György m. p.

Kívül más irással: 13. Jan. 1631. Csernel György.

Külczim: Az én kegyelmes uramnak, az erdélyi fejedelemnek adassék.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

V. 1631. j a n. 17.

Ilme comes etc.

Huc Cassoviam, deo comite, 14. hujus superatis itineris difficultatibus appuli, ubi omnia in confuso inveni et nisi nunc advenissem, dubium non est. si non pejora, non minora tamen praeteritis mala sequuta fuisse, quorum vel hucusque succrescentes rami quanto labore succindendi, pristinusque hujus regni status redintegrandus est, cogitare poterit Illma Dom. Vra, praesertim cum nec militiae solvendo simus, siquidem necdum pecunia huc adventa sit, ob quam causam ut saltem militum animum ad ulteriorem solutionem lactare possimus, cogor anticipative aliquam pecuniam hic assumere; de dragonibus quoque penitus nihil audio, quorum praesentia plurimum desideraretur; nec expeditionis negotiorum meorum memoriam habeo, quae res omnes fateor, plurimum me contristat et sic undique hic in angustiis sum constitutus; nihilominus pro ea cura et sollicitudine, qua erga suam mattem ac afflictum hoc regnum obligatus sum, omnia pro defensione auctoritatis suae mattis et regni permansione perquiram media, commendans totaliter hanc expeditionem curae et industriae Ill. D^{nis} V^{rae}, qui humiliter suae matti intimare velit, negotium hoc (non) esse contemnendum, cujus quis foret exitus, deus novit.

Porro quid Georgius Rákóczy per hominem suum Suae Matti ac mihi quoque scribat, transmisi literas suae matti in specie. Instat pro induciis et literis salvi passus. Verum fucato totum agit et Bettlemii magistri sui astutias sequi videtur, nihilominus ut suos mittere legatos possit, per illosque agere, vigore plenipotentiae a sua matte attributae et juxta officii etiam mei exigentiam literas salvi passus expediendas curavi; de indiciis autem saltem spem dedi etc. Cassoviae 17. Jan. 1631.

Kivül: Ad D^{num} Trauttmansdorfer Cassoviae 17. Januarii 1631.
(Fogalmazvány orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. nro. 26.)

VI. 1631. j a n. 17.

Sacratissime et invictissime Romanorum imperator, domine domine clementissime.

Ad clementissimum Sacrae Caes. Regiaeque Mattis Vestrae jussum. nos infrascripti humillimi subditi et servi, quantumvis ambo valetudinarii, non attento incongruo ad hoc iter faciendum brumali tempore. quarta die hujus anni et mensis in praesidio Comaroniensi convenimus et exacte utrinque communicata commissione. via Tattensi, absque mora Budam perreximus ibidemque deo comite sexta subsequenti quamprimum appulimus, ab aliquot chausiis nomine moderni vizerii Haszan bassae,

familiari gratulatione excepti et more consveto ad Hungarorum hospitia deducti, esculento aliquo munere honorati fuimus; altera nimium septima die, nomine praefati vizerii, visitavit nos chaus kihaya, id est illorum locumtenens interrogans, quo modo quieverimus et de hospitio contenti simus et simul etiam insimulans, quod vesirius pomeridiana hora nobis audientiam dare velit, de quo humanitatis officio uti gratias retulimus, ita ad libitum vezirii nos paratos esse declaravimus; verum a prandio comparuit Habib aga hungaricus interpres cum excusatione, quod licet vezirius nos hodie audire constituerit, quia tamen inopinatus ab Ibrahim et Haszan bassa visitatus fuerit et hora jam serotina, nosque fortassis ab itinere adhuc fessi, ideo si sequenti mane compareremus, eidem gratius et commodius esset; quam quidem apparentem excusationem uti prima vice pro sufficienti acceptare decens fuit, ita D. interpreti serio injunximus vesirio ut significaret, ne forte nobiscum, tanquam cum S. C. Reg. que Mattis Vestrae ablegatis, joculari praesumat, negotia enim proponenda talis esse momenti, ut periculum et damnum morae videatur annexum, et praeterea veram dilatae audientiae causam investigantes rescivimus, quod expeditio trium cursorum ex Transylvania missorum a Rakoczio, Solomi David et Betlemio Istvan fuerit impedimento, qui inter se discordes continuo altercarentur, spargentes ultimi duo, quod Ragoczius quasi vi et ne Varadinum Turcis consignaret ad principatum Transylvaniae pervenisset, eundemque incolis non adeo gratum haud diu duraturum.

Octava itaque Januarii, solito cum decore ab aliquot chiausiis, qui pedites nos equites praecesserant ad habitationem vesirii, militibus aliisque Turcis undique repletam fuimus deducti, ubi post manuum porrectionem, exhibitam salutationem sedentes in publica audientia, denegato mihi interprete Germanico ad iteratam familiarem vezirii requisitionem ego Lustrier turcico idiomate sequentia proposui: Sacratissimum, potentissimum et invictissimum Romanorum imperatorem Ferdinandum secundum, Hungariae et Bohemiae regem, pro ea, quae vigore conclusae pacis viget amicitia et vicinitas, clementem salutationem imperitari et omne bonum praecari. Cumque V. S. C. Rque Mattas post felicem redditum Viennam ex imperio percepisset a potentissimo sultano dicto vesirio generalatum horum confinium concreditum fuisse ea spe fuit, quod sanctam pro pauperum, utrinque subditorum quiete tanto cum labore et expensis conclusam pacem, vigore capitulationis in omnibus articulis exacte curabit observari, prout praefatae S. C. Mattis intentio et voluntas ad eundem plane finem constanter directa est.

Quae omnia saepedictus vesirius condigna cum gratiarum

actione acceptavit et S. C. Mattem Vram per nos certio-rem et securam reddi rogavit, a suo imperatore firmam pacis conservationem sibi cumprimis fuisse commendatam et injunctam, postea vero (uti opinabamur ad captivandos magis astantium Turcarum animos et generandam de se in tanta frequentia bonam opinionem) quam serio elata voce de repente in varias querelas prorupit, dicens: Pacem ex parte S. C. Mattis Vrae in confiniis minori cura et diligentia observari, Hungariae palatini ex pagis et subditis hinc inde collectum militem subditis Turcicae jurisdictioni multa damna inferre et ad querelas de his et aliis depositas, nullam obtineri posse restitutionem vel refusionem, eo quod cujusvis praesidii collonellus aut capitaneus se palatino aequalem aestimat, Dervich begh eundo versus Hattvan, non ita pridem fuisse casum et diversa ejusdem mobilia valoris 40 millia tallerorum ablata, magnam pecorum copiam penes Budam abactam et vexilliferum quendam mercatores concomitantem captivum Jaurinium abductum et usque in hodiernum diem nihil potuisse recuperari. Ad quae nos respondimus, quod de his et aliis rebus, siquidem etiam ex parte nostra querelae non desint, plura habeamus conferenda, tempus vero et commoditatem suo libitui relinquamus, id ipse in proximum diem distulit, et quia nobis munus defuit, nos quoque absque solita honoris veste, quam kafftan vocant dimisit ad hospitium, ubi paulo post Mustafa age Copanensis begh et alay begh, id est summus decurio comparuere, non tam amicabilem visitationis, quam indagandae nostrae propositionis gratia, qui tamen familiari discursu detenti, nihil solidi expiscari potuerunt, sed inania verba pro verbis recipientes recesserunt.

Sequenti postea die nimirum nona Januarii, alteram penes vesirium habuimus audientiam, ubi praecedenti interrogatione: quomodo valeremus atque exposita particulari laetitia de mea Lustrierii ablegatione, cum ob notitiam linguae turcicae, tum etiam ob praxin, continua tot annorum conversatione in porta Ottomanica acquisitam, necnon declarata grata hac occasione, priorem mecum remeandi notitiam ostendit nobis literas turcicas et in illis palatini Hungariae progressum Cassoviam contineri asserens ab Emerico Lyptay quaesivit, utrum de hoc quidpiam resciret, qui respondit, quod sic nescire autem se, quando praecise palatinus huic itineri sese accinxerit, cum illo discedente fuerit adhuc in suis bonis; insuper vesyrius coepit exaggerare, talem esse nostrum procedendi modum, ut ex una parte instituatur tractatio de pace conservanda, ex altera vero progreditur exercitu, qui licet passim ex subditis collectus sit, nihilominus tamen ad depraedandum ostendatur idoneus, se autem militem sui imperatoris a

confiniis revocasse et his similia, ad quae tanquam intempestive prolata, nullum dedimus responsum, sed vesyrium requisivimus, ut prius injunctam nobis commisionem percipere et post modum ad gravamina devenire velit, cumque consensisset, vigore instructionis proposuimus sequentia: Sacram Caes. Regiamque Mattem Vestram non dubitare, vesyrium sufficientem notitiam habere, unde moderni motus Transylvanici ab ipsis provincialibus excitati originem sumpserint, quam etiam tum antequam post mutationem electione novi principis factam illarum turbulentiarum causam vel alterutrius partium patrocinium praefata Sac. Caes. Mattas in se suscipere plane in nulla parte voluerit, quin potius intellecto primum in proxime defuncti principis viduam Turcarum compromisso, Transylvanis autem postmodum ad novam electionem descendentibus nullum electorum principum a suis turbari, aut ullam conscriptionem militum fieri promiserit, donec hostiliter in regnum ac ditiones Mattis Vrae irrumpentibus aliquot cohortibus, iisdem de sufficienti defensione providere et ratio et necessitas postularet, nemine tamen hucusque per id damnificato aut e regni Mattis Vrae limitibus ad perpetranda damna emisso. Proinde non parum mirari S. C. Mattem Vram ipsum vesyrium se in tantum huic negotio immiscere, ut militem turcicum in provincias Mattis Vrae ingredi permiserit et tumultuum autores consilio et subsidiis juvet, quae cum crebrioribus sponsonibus circa servandam pacem publicam a turcarum imperatore et ab ipso vesyrio factis, contrarientur, Mattas Vra clementer ab ipso postulet, quatenus a turbulentis istis penitus se contineat, et regni Mattis Vrae comitatus, quibus et ipsa porta Ottomana et anterior vesyrius Budensis (utpote in illis, nullum jus, seu praetensionem habentes) totaliter renunciarunt, Mattis Vrae dispositioni atque voluntati liberos relinquat, neque ullo modo sese ingerat, relicta provincialibus eorum electione libera et in ea illis nullo modo impedimentum ponente. Quibus omnibus patienter auditis et perceptis movit interrogationem vesyrius: a quot jam annis S. C. Matas Vra Romanum regeret imperium? et dato a nobis responso, quod jam duodecimo, efficaci cum admiratione sensu subjunxit, se nunquam sibi persuadere posse, Mattem Vram sinistrae ejusmodi informationi fidem habituram, vel nos simile quid proposituros, quia se verificabitur turcicum militem attigisse S. C. Mattis Vrae territorium, seni et canuta sua barba se pudori et ignominiae obnoxium fore; verum quidem esse id saepius quaesitum et petatum, sed a se nunquam concessum vel permissum fuisse, se toto vitae curriculo neque vinum, neque cerevisiam bibisse, mimis fallaciis vel mendaciis asuetum esse, hoc bene fateri, intellecta regni

Hungariae palatini militum conscriptione et minis movendi Transylvaniam versus, se confinium fortalitia majori militum numero providere debuisse, qui tamen pro tempore ad suas domos dimissi sunt, prouti hisce praeteritis diebus Abbassa bassa Strigonio et Ibrahym bassa cognomine Ebrius Agria movit. In Transylvania altera post nativitatem domini die juxta antiqua nationis privilegia Georgium Rakoczy principem electum et confirmatum, monstratis nobis literis ab ista ditione, diversis sigillis obsignatis et in originali epistola germanica manupropria principissae Catharinae exarata, ubi ego Lustrier circa finem hac formalia aequivalenter ipse perlegi, quod cum hae sint illius primae preces, ideo speret vesyrium paterne gratificaturum et Rakoczium prae omnibus ad principatum promoturum. Zolomy Dávid et Bettlen Istvan saepius a se subsidium ad augendas Haydonum vires petisse, ne tamen magno daretur occasio incendio, nunquam obtinuisse; exinde nos ansam cepimus ad electionem Rakoczii delabendi juxta tenorem punctorum a nobismet ipsis pro re nata proponendorum et saepedicto vesyrio indicavimus, quod electio dicti Rakoczy tanquam S. C. Regiaeque Mattis Vrae subditi et in ejusdem regnis bona immobilia habentis, necnon devotam subjectionem promittentis potius quam alterius cujusdam haud ingrata acciderit, sed modus duntaxat, armata nimirum manum et quod Haydones juramento sibi adstrinxerit, non esse licitum neque tolerandum; et hanc fuisse causam, ob quam palatinus Hungariae militem conscribere debuit, videlicet ad conservandam liberam Tranniae electionem, cumprimis vero ad defensionem Mattis Vrae ditionum, imo etiam jurisdictionem in Hajdones vigore electorum diplomatum, quos quidem Haydones vesyrius tanquam in ipsorum pagis habitantes et in consequentiam principatui Transylvaniae incorporatos una ad suum impreratores spectare ex tempore exclamavit, nos autem ad ipsum aperte negavimus cum hac declaratione: duplices esse Haydones, alios nimirum spectantes ad Tranniam, alios vero per mortem Betlehemi, cui ad dies vitae concessi erant, denuo ad S. C. Mattem Vram devolutos cum scitu et consensu portae, nec non quin temporis Mustaffa bassae Budensis pacifice restituti fuerunt; ad haec replicavit vesyrius: Tybiscum fluvium verum esse limitem inter regnum Hungariae et Transylvaniam, quod utique nos clare negavimus; et licet ille pro confirmatione suae opinionis duos aga e Agria, qui triginta annis ibi habitaverunt, in testimonium asciverit, ego Lustrier nihilominus ad praesentem hungaricum ibidem interpretem Habib aga et illius desuper notitiam me retuli tanquam in negotio, quod paucos ante menses nimirum paulo post obitum Betlehemi

contigit, sed dictus Habib veram animi sententiam declarare non audens dixit: Haydones, ubi temporibus Bocskay, ita jam quoque de novo conjurasse se simul velle vivere et mori; nos autem replicavimus: Haydones absque scitu et consensu veri domini talem unionem praejudicialiter facere non debuisse, aut potuisse et quomodo turcae sentirent, si illorum subditi tali pacto se a jurisdictione subtrahere vellent; quare vesyrius tanquam agnitae veritatis vicinus, praesertim vero allegatione capitulationis art. 6. et similibus confusus, mutavit materiam interrogando me Lustririum: utrum ultra Aegyptum, Arabiam felicem perlustrassem et habito responso, quod non, fecit consequentiam: me quoque mores et proprietates illius regionis ignorare et ea omnia uno aut altero anno coram discere oportere; pari ratione se non multos ante menses huc Budam et ad ista confinia venisse, ideoque non posse tam subito et exacte omnia dijudicare, sed necesse esse, ut de negotio Haydonum informationem et resolutionem petat et praestoletur a porta, interea et utraque parte non impediatur vel turbentur. Terminato hoc puncto, pervenimus ad damna et captivos, circa quae posteaquam vesyrius repentino clamore nos obruere cogitavit, ego Lustrier replicavi: sinum meum querimoniis plenum esse et me omnia pro obtinenda justa restitutione damnorum et dimissione innocenter captivorum vel punitione nocentium, vel etiam compensatione parium delictorum utrinque facienda, ut ipsi placeret scripti oblaturum; ad particulare vero Dervish begh concernens respondimus: dictum begh in hoc peccasse, quod absque praecedenti insinuatione penes fortalitium Christianorum cum tot militibus transire praesumerit, argumentando a simile, utrum ipsi alicui capitaneo Matti Vrae ejusmodi transitum impune concederent? Ad quae vesyrius respondit, quod interfecto ipse bégh, ipsius bona et mobilia non debuissent auferre; nos vero subjunximus: cum vita semper pluris, quam bona aestimetur, hac velut in consequentiam privationi vitae accessisse, et quia vesyrius tum temporis ad consuetam orationem vespertinam vocatus fuerat, ideo colloquio nostro finem imposuimus hac unanimi conclusione: turbatores pacis utrinque severe et rigore esse puniendos, puncto pagos dedititios concernente in aliud tempus dilato. Paulo postquam domum redieramus, venerunt quatuor rustici ex oppido Segleth a visyrio ad nos missi, pro intercessionalibus ad Vram Mattem, ratione liberationis quatuor Tartarorum a Balassy Ferencz captorum, sub comminatione impollationis, quod nos in considerationem ducturos et finita tractatione de damnis cum visyrio incepta responsum obtulimus.

Decima Januarii ambo conclusimus ad proposita a nobis,

declarationem vesyrii expectandam esse, quae cum vel affirmativa, vel negativa vel dilatoria, usque ad portae resolutionem esse debeat occasionem non defuturam. Proponendi etiam punctum de pagis dedititiis interea visitavit nos denuo dictus Habbib aga, exponens: vesyrium eadem die nos ad se vocare voluisse, sed expeditione cursorum in Tranniam (qui tribus kafftan, seu vestibus donati fuerunt) impeditum conventum in subsequentem diem distulisse, uti contigit et dum comparentes coram visirio ego Lustrier querelas damnorum a capitaneis confiniorum mihi consignatas manibus tenerem, visirius putans esse instructionem, eam sibi ostendi petiit, me autem respondente, eadem domi, has vero schedas querelas esse, eas recepit dicens: relinquamus modo querelas, discurramus de iis, quae in proxima audientia remanserunt residua, quapropter proposuimus punctum de pagis dedititiis, quod nimirum ii pagi, qui occupatione Filek, Novigrad et reliquorum fortalitorum liberati sunt, et a triginta vel trigintaquinque annis dedititiis non fuerunt, neque nunc S. C. R. Mattas Vrae permittit, ut dedititii fiant, vigore capitulationis Sitvatorokiensis responsi loco vesyrius produxit registra et inventaria pagorum, cum ulteriori declaratione, quod ex parte illorum praeter antiquum usum nihil quaeratur, hac registra esse absque errore et uniforma illis, quae Constantinopoli habentur in archivo et Matti Vrae ibidem agenti poterunt monstrari.

Sultanum post ultimo conclusam pacem hac de causa quendam ex suis cubiculariis huc ablegasse, Liptay quoque tractationi interfuisse, cur tunc hoc negotium ad competentem liquidationem non produxerint, praesertim cum ex post facto etiam nomine palatini Hungariae Taschi Caspar tribus fere mensibus hic Budae cum suo antecessore Murtassa bassa tractaverit, ad quae Lyptay respondit: impedimentum exinde provenisse, quod ex parte Turcarum nunquam specificè nominare et registris inserere voluerint, quid et quantum subditi in ejusmodi dedititiis pagis dare debeant et in hac controversia illorum impedimento et tergiversatione rem haesisse imperfectam; vesyrius vero ostendit: se fore contentum, ut certa talis determinatio fiat, missurum Matti Vrae registra et permissurum, ut seniores incolae praestito juramento desuper percipiantur, eo quod ab imperatore suo habeat in mandatis conclusam pacem constanter servandi, ut neque plus territorii vel jurisdictionis sibi vendicet, neque etiam de eo, quod possideat, aliquid sibi detrahi patiatur, se scripturum Rakoczio, ut in Tranniae finibus pacatus resideat, sperans fore, ut ex parte quoque S. C. Mattis Vrae per Hungariae palatinum et illius ex subditis collectum militem nihil sinistri aut contrarii

eveniat, quia sicuti Abassa, Ibrahim et alios bassas ex confinibus revocavit, ita in sua esse potestate emergente necessitate, intra viginti dierum spatium illos omnes unico mandato congregandi, imo ob progressum saepedicti palatini Cassoviam versus nominatis bassis se jam scripsisse, ut ad omnem nutum parati sint, quamvis speret non fore opus et ideo nos absque mora expedire velit, ut in confiniis Tranniae nullum inconveniens oriatur, damna saltem pauperculis imminere subditis, sine quibus etiam magnates statum pro decore sustinere nequeunt, suam mentem et voluntatem verbo et opere ad pacem esse inclinata S. C. Mattem Vestram posse de hoc me Lustrier et palatinum Lyptay certam et securam reddere, quod corori correspondeat et dicta semel aut bis, se etiam tertio et semper eodem modo repetiturum, indecorum sibi esse, ut fingat mendacia, cum non inter pastores et vilioris conditionis homines, sed sub umbra vestimentorum imperialium creverit et exaltatus fuerit, nec se dubitare, quin etiam palatinus successu temporis optimam secum colet amicitiam; quae omnia nostris votis laudabiliter comprobata fuerunt hoc uno addito, quod amicitiae non congruat palatino terminum praescribere velle, quousque inambulare debeat nunciatis minis, quod si is Cassoviam adierit, se illico copias expediturum in Tranniam, in ditionibus amborum imperatorum libertatem utrinque debere esse aequalem, nec nos laborasse, ut impediretur accessus Abassa bassa Strigenium. Vesyrus porro replicavit: palatino non praescribi metam inambulandi, sed adventum illius cum exercitu ad confinia Transylvaniae sinistrae suspicioni esse obnoxium; insuper vesyrus quaesivit a Lyptay: quomodo faciet, ut praedicta omnia credet palatinus? qui respondit: vocali narratione; tunc vesyrus recensere coepit non ita pridem literas a se ad Ibrahim bassa Agriam scriptas, ut cum exercitu inde ne moveret, nullique damnum inferret, a subdito quodam ablatas et dubio procul palatino transmissas fuisse, quas ut testimonii loco pro confirmanda sua bona intentione ablegaret, consuluit et rogavit, id Lyptay se facturum promisit et quamvis vesyrium de consimili palatini voluntate et necessitate defendendi Mattis Vrae territoria pariter assinuaverit, videbatur tamen is aliquantulum dubitare, proponendo S. C. Mattem Vram nunquam antehac, nisi ante aliquot menses, ideo saltem Posonii convenisse, ut consultaret de rebus Tranniae, stante praesumptione, quod gubernamen principissae viduae non foret diuturnum; cui tamen sinistrae informationi nos contradiximus declarando Mattem Vram tam in propria electione, quam in aliis comitiis saepius Posonii fuisse et interfuisse; hac informatione contentus ulterius quaesivit a Lyptay: si supremae

mundi divitiae illi obtigissent, quidnam ageret et quis tandem esset finis? Eo autem respondente, quod nihilominus moriendum et fortassis vix linteamen illi concederetur, vesyrius hilariter conclusit: hanc esse puram et summam veritatem, de omnibus enim, quae homo possideat, praeter bona opera nihil manere residui vel proprii, quapropter pacem et amicitiam esse colendam et non bella et contentiones quaerendas, suam intentionem et voluntatem fore, ut confiniorum collonelli, capitanei, milites et subditi amice et fraterne invicem conversarentur, simul edendo, bibendo et venando, imo ut mercatoribus utrinque liber et mutus cum securitate pateret accessus et recessus; quae nos ita fieri exoptavimus et hunc ad finem denuo ad punitionem delinquentium, tanquam unicum conservandae pacis remedium juxta in scriptis traditas querelas devenimus, quas vesyrius se perlecturum et eorum, quae suo tempore contigerunt et possibilis sunt, restitutionem et satisfactionem verbotenus promisit ex sua quoque parte, instanter urgens restitutionem Dersuich bégh ablatorum mobilium, quatuor Tartarorum captorum a Balassi Ferencz in oppido Segleth una cum vexillifero mercatores comitante Jaurinum abducto, reliquos libeat et liceat secure punire. Posthac cum nos etiam Dombay innocentiam et quod in nulla excursionem, sed in pago aliquo pro domino suo Nadasdy equos emere volens captus fuerit exposuissemus, vesyrius subcidendo respondit: dictum Dombay senem esse excursorem et praedonem, non tamen in Hungaria, quam ultro Budam in loco dicto Pentelei optime versatum et notum, atque adeo illius liberationem frustra tentari, et cum hora fuisset satis tarda, ab eo dimissi sumus.

Decima tertia Januarii una cum Bekir aga venerunt novi cursores ex Trannia cum literis ad vesyrium et informatione, Hungariae palatinum una cum exercitu, expectatis etiam Polonis et Germanis Tranniam versus progredi, proinde Rakoczium, ubi Mehemet aga cum Keresztessi Paulo pro obtinendo auxilio ad portam, ita illos pro eodem affectu huc Budam expeditisse et hanc ob causam ultima maledictorum audientia tempore serotino nobis data sint, in qua vesyrius saepius dicta et tractata brevibus repetiit, nimirum electionem principis Tranniae juxta privilegia illius ditionis cum consensu incolarum libere successisse absque ulla vi et longe aliter quam S. C. Vra Matas informata fuerat.

Quod attinet ad Haydones: maneant in antiquis suis terminis ex neutra parte impediti, quia se a sultano habere in mandatis, ut nihil novi quaerat, sed saltem conclusam pacem firmiter conservari juvet.

Quantum ad pagos dedititios: se acquiescere registris, vigore quorum et illi pagi, qui a longo tempore Christianis aliquid pendere debent, ad solutionem rigorose coguntur.

Notam damnorum et captivorum se revisurum et quantum fieri poterit media satisfactionis procuraturum, dummodo e parte Caes. Mattis Vrae id ipsum pariter fiat. Summmarie loquendo: omnem suam intentionem et voluntatem ad conservandam pacem esse inclinatissimam, de quo Mattem vestram securam reddere debeamus, dummodo palatinus Hungariae cum exercitu non transeat Tybiscum Transylvaniam versus et ibidem novos excitet rumores, in talem enim eventum, quam ipsemet nollet, et jam omnibus beghlerbégis et bassis in Ossek, Agria, Hatvan, Temisvar et Solnok expresse injunxisse, ut absque ulla mora ad Tranniam defensionem parati sint, uti econtra recedente saepedicto palatino, aut remanente in suis terminis absque damnificatione, dni quoque bassae nulla ratione se moveant et hanc esse cathegoricam resolutionem et declarationem corfirmatam juramento in caput sui sultani, cui adjungens diversas amicabiles commendationes et salutationes nos kafftan uti famulos panno donavit et cum pollicitationi literarum discessus in sequentem diem familiariter dimisit.

Decima quarta igitur, qua etiam Buda discessimus die, tempestive nobis literas per Bekir et saepedictum Habbik aga transmisit et post imperationem felicis itineris consignari curavit cum repetitione prioris suae pacificationis et nobis datarum responsionum, ex quarum uniformitate cum non tam firma vesyrii inclinatio ad manutenendam pacem, quam bonus erga Rakoczium in Transylvania et Haydones conservandos sibi unitos affectus, imo limites Transylvaniae ad Tybiscum usque si fieri poterit extendendos sufficienter appareat et ipsemet vesyrius nrum discessum promoverit, minime consultum videbatur, ut contra suam voluntatem unus aut alter ibidem se diutius detineret, sed magis proficuum S. C. Mattem Vram de negotiato quam primum humillime informatam reddere, ne forte pro fallaci Turcarum more sub praetextu palatinum Hungariae Tybiscum transire et Tranniam invadere voluisse, Solomi David, una cum penes se numeroso exercitu ab Haydonibus et Turcis in duplum augeri possibili Tybiscum transeat et ditiones S. C. Mattis Vrae hostiliter prosequendo, palatinum prior perniciose invadat. Erit itaque ulterior determinatio penes clementissimam S. Caes. Mattis Vrae discussionem, cujus gratiae nos ambos humillime commendamus. Comaromii decima septima Januarii, anno dni millesimo sexcentesimo trigesimo primo.

Sebastianus Lustrier, m. p.

Emericus Liptay m. p.

TÖRT. TÁR. 1898. I. FÜZET.

3

Kivül: Nunciaturae relatio Sebastiani Lustrier et Emerici Liptay ad vesirium Budensem Hassan bassa. Moverunt Comaronio anno 1631. mense Januario die 4. Venerunt Budam 6. Relatio conscripta Comaromii 17. Januarii. Par ex originali descriptum.

(Egyk. más. orsz. Itár. Act. Publ. fasc. 5. nro 27.)

VII. 1631. jan. 17.

Illustrissime ac celsissime Princeps dne dne ntr. Clemētissime. Humillium servitiorum meorum subiectionem.

Az úr Isten kegyelmes uram Nagyságodat minden kívánsága szerint való lelki és testi jókkal áldja meg, és minden ellenségén adjon az ur Isten diadalmat Nagyságodnak. Még ez ideig kegyelmes uram Sáros táján tűrhetőképen maradtunk; palatinus urunk az elmúlt vasárnap die 12. Jan. volt Sáróst ebéden Rákóczy Pál uram ő nagyságánál, igen keveset mulatott ő nagysága Sáróst, az várost is megjárta minden részeiben, még az vár főknán is fen volt ő nagysága, Rákóczy Pál uram ő nagyságának egyebet nem szóllott, mindenütt az sarkában jártam ő nagyságoknak, azt mondván: nem féltek-e az büntül, hogy az országnak ilyen szép házát így tartjátok, ha ezer ember mondotta volna is el nem hittem volna, ha magam nem látnám, vajha egy ország bele nézhetne mondana valamit. Hadai nem sok, legfeljebb, igazán írom Nagyságodnak, nem igen haladja meg mind lovassa, gyalogja az tizenkét százat, magának száz gyalogja, Sopron várossának 60 gyalog németje, Pozsonynak, Nagy-Szombatnak, Modornak, Szokolczának mintegy két száz gyűlevész gyalogja; magának kétszáz lovassa, nem feljebb. Turzó Ádámnak száz lovassa, Battyáni uramnak ő nagyságának, Sárkány István uramnak az mint vannak lovassai mind láttam őket; azok az hordák, a kik ő nagyságával jöttek, akkor igen cseudesen viselték magokat. Madarász György uramnak, Lengyelországban vagyon, az Nagyságod kegyelmes parancsolatját nem mondhattam meg; adjon az úr Isten kegyelmes uram sok szolgálkat olyanokat Nagyságodnak, mint ő kegyelme, nem mondja ám ő azt mint egy, az ki mindenét valamije vagyon Nagyságodtul vette, az tenyerét felfordítván: csak ilyen az ő nagysága állapotja, kihez képest nem jó ő neki most Nagyságod körül járni, más jámbor szolgálja nagyságodnak azt mondván neki: ne mond uram azt, hála Istennek jól vagyon állapotunk arra, azt felelte: az ki úgy tudná császár urunknak udvarát állapotját mint ő, nem mondná azt, ezt kegyelmes uram mivel magam füleimmel hallottam, Nagyságtokhoz való kötelességem el nem titkoltathatta velem, mint-hogy Nagyságtok nagy dolgait szokta arra az emberre gyakorta biznia, azért irtam meg Nagyságodnak kegyelmes uram, nem valami reá való nehezteléséből avagy ráncorbul.

Az juhok és egyébféle marhák jól vannak, minthogy kevés szénánk vagyon, az gyermek lovak ugyancsak szalmát esznek, az fekélyes hitván ló soha nem gyógyul meg kegyelmes uram, egy szegény embernek adom Isten nevében, talán valami hasznát veheti. Éltesse az úr Isten Nagyságodat kegyelmes uram sok esztendőig jó egészségben. In Sáros Patak 17. die Jan., anno 1631.

Illustrissimae Celsitudinis vestrae

Servus humillimus

Benedictus Bodor.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo Principi dno dno Georgio Rakoczi, Transilvaniae Principi, Siculorum Comiti, partium Regni Hungariae domino etc. dno meo naturaliter Clementissimo.

(A m. k. orsz. levéltár eredetijéről.)

VIII. 1631. j a n. 23.

Szolgálók kgdnek. Áldja meg isten kgdet.

Az minemő congregatiot én itt hirdettem vala, csak engem látni is nagy frequentiaival gyűltek vala essze az uraim s ugy vagyon, tapasztaltam Rákóczihoz való affectusokat, de csak anniban, hogy megmaradjon in sua substantia, egyéb-aránt híveknek mutatják magokat s igen nagy csendesesen és szelédén is voltanak s fölötte igen szükség is volt az informatio nekik, mert bizony dolog nem kicsín bódólásban voltak. — Nagy törekedésekre azért, az miben annélkül sem lén módóm, megengedém azoknak az vármegyéknek, az kiknek ki Rákóczi irt volt, hogy választ írjanak levelére, és küldjenek is hozzája s aszerént az hajdusághoz is, kik mit írtanak, im verissima pariáját megküldtem kgdnek, de az uraknak nem is hattam hozzá szóllani. sem penig magam nem írtam, vagy izentem nekik.

Ez mellett elvégezék azt is, hogy fölüljenek interim, még az követek oda járnak s ha nem fog mostani intések és kérések, fegyverrel is reducálják az hajduságot, de Rákóczi ellen, ha kiveszi az hajduktól kezét, ugy látom, fegyvert nem fognak; jóllehet nem mondják most azt, hogy nem vétett Rákóczi őfge ellen, sőt igen kárhoztatják, hogy hír nélkül és olyan rendetlenől ment be, kit igen kívántatott ezeknek inculcalni. Immár azért az követségtől kölly várunk s azonban reménlem Rákóczi is ki fogja követit küldeni s mit hoznak ez követségek magokkal, meg fogja az üdő mutatni.

Mindezekre penig bizony dolog én nem megyek vala, de im még most sem érkeztek az pénzzel alá, s nem látom mihez nyulhassak ez nagy fizetetlen haddal, ki naponként szökik az más pártra s az Kovács Péter hada kívól rossz, gaz had is

volt ez, az kiket generalis uramék gyűjtöttek volt, s egyeb-
aránt is nem tudom mit bízhatnék azokhoz az ember, ha az
magamé nem volnának, — ezek mind igen jól és híven viselik
magokat, csakhogy semmi pénz nélkül az dolog s ugy látom
ha csak mind ilyen gondviselés leszen reánk, gyalázat és veszély
leszen az vége. Az dragonoknak is ingyen csak jó hírét sem
halljuk s ha csak két hétig nem érkezik is, nem tudom ha
nem több kárt teszen-e, hogy sem hasznot. Ilyen nekik minden
dolgok, kire nézván nemcsak megunatkoztam ez sok galibától,
de igazságot írok kgdnek, ha öfgéhez való igazságomat nem
tekénteném, fölkelnék innét s visszamennék s ám akármit
mívelnének, mind életemet, böcsületemet im nilván való gyalá-
zatban és veszedelemben akarják hozni, ki szolgálhatna azért
jó szívvvel, és noha ugy vagyon, kit magaméból s kit kölcsön
kérvén igen nagy hitelemre, im adok valamit most az vitézlő
népnek, kit talám részszerént abból helyére tehetek, vagy meg-
fűzethetek azoknak, az kiknek kemén reversalisomat adtam,
de micsoda az, mert ezek között ki három s ki négy óra
való fűzetését is praetendálja s nem leszen csak evvel contentus
s nem is jut mindeniknek s ha szintén mi véget érünk az
dologban is pacificatioval, ugy is rut zúrjavart szörzünk, ha
fizetés nélkül bersátjuk el őket, sőt magam is nem tudom
mint eszek securus köztök.

Ha jövendő szolgálatomat is akarja azért kegyelmesen
öfge venni s böcsületemet s életemet kívánja megtartani,
legalább az dolognak tovább való kimeneteléig készíttessen
még egy hópénzt ezeknek, mert semmi jót nem várok belőle.

Rákóczi haddal jün ki Váradra s ad 24. hujus várják
oda, mezei hadait az hajdú-városokba szállította, meg egy két
ezer lovast. Az hajdúság is hatalmas nagy vigyázásban vagyon.
és felesen is vannak az roszak. Ugy hallom, küldött valami
törökért is Rákóczi s fenyegetőzik tatárral is, jó azért nekünk
is vigyáznunk oda is, és ne csak az egynehány dragonról gondol-
kodjunk, hanem tovább is, mert az mint ezek esze szűrték
az levét, ha mi kicsin futamotjok lehet dolgoknak, annira
insoleskálnak, hogy minden eddig való akadéunknál nagyobb
bút és akadékot csinálnak.

Ezeket kérem kgdet közölje öfgével is és irjon kgd, mert
mindeddig sem vettem levelét kgdnek. Isten tartsa meg kgdet.
Kassán 23. Jan. 1631.

Gróff E. Miklós, m. p.

(A febr. 27-iki levél utóírata.)

P. S. Ezt az levelet, az mint látja kgd az datumából,
majd tíz nappal írtam ezelőtt. de mivel azonban Rákóczi

Prépostvári uramat, gr. Lónyai Zsigmondot is hívatta volt Váradban, akartam meglátni mivel jönnek meg. Kik megjöven ugyancsak az régít rebesgeti az nem okos Rákóczi, az kezdetéhez kölyött azért ismég az dolognak fognom és urgealom mégis az én kívánságimnak acceptálását, mivel ők is az roszak az hajdúsággal és az erdélyi hadnak egy részével Czomakeösi levén előttök szintén Rakamazig jüttek volt, már quartirokban szállítván az hadakat egész Kállóig, kik kiválképpen vegyáztanak arra, hogy ugy ne járjanak Kállóval is mint Szatmárral; kiknek igyekezeteket értvén, itt az hadak költöztetésével Tokajnál lármát csináltunk nekik s Rakamazból kiszorétván az gyaloggal őket, hától Bodrok-közből és Várda felől Kéri Jánost tizenkétszáz lóval bocsáttam el, kik minden kár nélkül szépen bementek s mindjárt ki is ütöttek onnét reájok és innét Tokaj felől is nógatván őket meg nem állhattak, hanem recedáltak és Kállónál oldalosan szállottak volt, de ott sem maradhattak meg, hanem Döbröczön felé Fejértóhoz szállottak s már ott is nógatni kezdték őket s ugy hozák, hogy onnét is hátrább mentek és így az hajdúvárosokkal leszen már kiválképpen való dolgunk, kik mint az disznók esszevonsznak, meglátom mit cselekedhetem velek, de mivel már in conclusione vagyunk, most akarok legdarabosban hozzájok nyulnom, mert leszen immár az Tiszán túl legalább hat ezer emberem, cum certa securitate pedig, hogy semmiképpen nem félthetem őket, innét az Tiszán is hagytam vigyázóul mintegy kétezer embert, mivel Patakra is vigyáznom kölly és némely rosszakra is.

Az szakmári had és Kovács Péter az lengyelekkel igen sarkalja őket, vagyon több kétszáz rabjoknál s együtt is másutt is vágtak már le öt vagy hat százig valót benne és Váradhoz két-három mélföldön jár az csata, nem kevés haszonnal, ki miatt igen eszek kezdett veszni, kire nézvén im most maga megyen Mikó Ferencz uramhoz s igéri magát, hogy conclusio nélkül meg nem jün, elvitte Lónai Zsidmondot is vele s ad partem Eörsi uramot is adjungaltam Lónyai mellé s neki adtam az miben kölly mitigalni vagy remittalni az postulatumokban, ha látom, hogy ugyan jámborok akarnak lenni. Az gubernatorral való correspondentiam is igen sijeti az dolgot s bizony ugy eszeket vesztettem mind külső s mind belső sarkalásokkal, hogy csak ugyan ugy kölly.

Holott mind periculomokkal s mind meritomokkal eleget szorgalmazám kgteket, hogy segítsen valamivel, de sokára Senney nem jüvén, magamnak kölye hozzá nyulnom az magunk dolgához és így levén most itt az dolgok, mint adja isten tovább, megmutatja az üdő, csak kérem kgdet, ne engedjen ott udvarnál mocskolni azoknak az magok-jovát-néző jámboroknak

s közölvén őfgével is az dolgokat, minekelőtte tőlem is értené őfge, könyörgök őfgének, hitelt szovoknak ne adjon, hiszem ide hoztam én életemet s számot adok cselekedetemről őfgének s bátorságosan meg is nyughatik az én igazságomon őfge. Mind-ezeket eléhozván azért is irám kgdet (!), hogy maga se busuljon ebben vagy erre adott opinioján s minket se szánjon annira s informálhasson, vagy inkább dughassa be másoknak is az száját.

Comes N. Ezterházy, m. p.

IX. 1631. jan. 27.

(A levél eleje hiányzik.)

Az római császár ő felsége maga méltóságának megbán-tódását birodalmában való egyéb nagy káránál is mindenkor nagyobbnak tartotta. Nem akarnak most semmi tractatust addig, valamíg az ő felsége birodalmában lesznek az nagysá-god hadai, és így mind az magyar hadak felesedvén s mind az német hadakat alább szállítván országunkban, bölcsen meg-ítélheti minémü nagy veszedelem szállhasson szegény nemze-tünkre. Most kivántatik azért, hogy nagyságod édes hazáját nemzetét megtekéntse, az kiért életének elfogyatását is nem kémélleni igéri, és holott azt életének megmaradásával s könnyebb mediummal is követheti, annak idejét el ne múlassa. Kévántatik az is, hogy szerelmes gyermekit is posteritását megtekéntse, kiknek ez után is az ő felsége és successori kegyel-mességéhez s édes hazájok jó akaratjához kelletik folyamod-niok és mindezekben méltóztassék nagyságod oly mediumot követni, kivel az ő felsége méltóságának s hazája szeretetinek eleget tehessen, és ne ítéltessek egyedül okainak lenni minden következő veszedelmeknek. Volt ilyen discursus köztünk, hogy netalám azért fogná difficultálni nagyságod az hajdú városok megeresztését, hogy securitasa nem levén magát azzal ener-válná 's minket pedig erősítene. De az mennyire én értem az állapotokat, helyheztesse nagyobb bizodalját nagyságod az mi kegyelmes urunk ő felsége kegyességében, hogy sem az nehány számú emberekben, úgy esmerem, hogy nagyságod is engedelmességgel 's mi is könyörgésünkkel könnyebben megengesztel-hetjük ő felségét, hogy sem naponként való irritatiókkal, és palatinus urammal ő nagyságával való beszélgetésemben úgy vöttem eszemben, hogy intacte levén az ő felsége birodalma és nagyságodnak complacaló böcsületes legatiója érvén az mi kegyelmes urunkat ő felségét, csak legyen az országnak is egyszersmind ő felségéhez való követsége, az kik magokat az nagyságod fejedelemségével contentusoknak lenni declaralják,

nem kell nagyságodnak attól tartani, hogy mind maga állapotjában s mind országában innen békével ne maradhasson, sőt igazán írom nagyságodnak, bizony úgy veszem eszemben, hogy úgy mint privatim maga személyére nem visel nehezteletést palatinus uram nagyságod ellen, hanem ha fájni kellett is nagyságának az közönséges dolgoknak, mint publica personának, de ha nem egyebért is, az magyar nemzetnek megmaradásáért nem leszen ellenkező promotora az nagyságod dolgainak, csak tapasztalhasa azt meg, hogy nagyságod is az ő felsége méltóságának örülője és édes hazája csendességének szeretője igyekezik lenni. Ezeket in confidentia az nagyságod hozzám való kegyelmessége biztatván s leveleiben való parancsolatja is kívánván, sincere akartam megírnom nagyságodnak és hogy az úr Isten nagyságodnak is elméjét édes hazája s nemzete javára igazgassa s abban jó egészségben sok esztendeig megtartsa, sziből kívánom.

Cassoviae die 27. Januarii 1631.

Ejusdem illustrissimae celsitudinis vestrae, humilis et addictissimus servitor

Sigismondus Lonyai, m. p.

(Alább Lónyai kezével.)

Irta vala nagyságod, hogy az tatár is útban volna és török segítsége érkezhethék, de minthogy az törökkel való előbbi correspondentiát is neheztelik egyikét ide mostan is az emberek, hogy nagyságod ő felsége híve levén, az ország constitútiói ellen akkor is azt nem cselekedhette volna, annál inkább, hogy az maga más igyekezeti felől ide sokakkal concipiált suspitiójokat nagyságod ne nevelje, édes hazáját, nemzetét ne fogyassza és az idegen hadat innen is hazájára ne vonja, Isten(ért) is könyörgök nagyságodnak, hogy ha mi ezféle szándéka volt is, azt változtatván, ez országra ne hozza, holott nincs is arra még semmi kénytelensége nagyságodnak, mert ő felsége hadai egy talpalatnyi birodalomban ez ideig nagyságodat meg nem bántották s ez után is kimenvén az nagyságod hadai az ő felsége birodalmából, meg lehetnek innét is nyugodva, úgy értem az induciák vagy suspensio armorum bizonyos ideig és mindkét-felől való hadak megoszolgatván, csendesen viheti véghez mind maga s mind országa dolgainak állapotját, kire Isten vezérelje nagyságodat. Ide assecuratióját is kívánják az emberek nagyságodnak, ki felől noha voltak itt is külömbféle discursusok, de azt találván fel rajta, hogy az mely dolgot meg akarna nagyságod tartani, azról jövendő securitást sem neheztelne adni, ehez képest úgy tetszenék, hogy kicsiny és

jövendő állapotok alá vettetett dolgokért is nem kellene szégyény hazánk mostani állapotját szerencsétetni etc.

(Eredetije a magy. kir. orsz. levéltárban.)

X. 1631. j a n. 28.

Az mint Nyitráról is megírtuk vala Nagyságodnak, mi az hatalmas római császár parancsolatjából ide Kassára jütünk, akarván itt az mostani országban támadott háborút leszállítanunk, mölynek szép módját és rendit meg akarván tartanunk, követségeket rendeltünk mind Rákóczy Györgyhöz s mind az hajdúsághoz, kívánván, hogy Rákóczy uram vegye ki mind az hatalmas római császár birodalmából kezét s mind az hajdúság, az kik eleitől fogvást az mi országunkhoz és koronánkhoz tartoztanak, térjenek az mi kegyelmes urunk hívségére; mölyet ha cselekesznek, senkinek mi az kezünkben levő fegyverünkkel ártani nem akarunk, de magunk határinak illendő oltalmat kölletik nyútanunk.

Ha azért akarója Nagyságod is az két hatalmas császár közt való szent békességnek, az mint azt el is hittük Nagyságod felől, méltó dolog, hogy megfenyétse Nagyságod is az erdélyi vajdát, hogy tartsa határookban magát, mert ha mi veszedelem találja ökö, senkire ne vessenek magoknál egyébre.

Az Nagyságod levelében való panaszt pedig az mi nézi, affélét mindennap sokat számlálhatnánk mi is, az kik esnek az Nagyságtok részéről, az mint im csak egynehány nap alatt az mik estek. új lagistromot kültünk Nagyságodnak róla, de soha csak legkisebb igazítást sem akar Nagyságod tenni felőlök, maga mi mind helyét, idejét, emberét megírjuk az kik cselekeszik. Az Nagyságod panaszi pedig olyak, az kiket többire csak költnék, avagy régiek, némelyek meg is lakoltanak dolgokról, úgymint Dombai, s azt nekünk sem tulajdoníthatja Nagyságod; mert noha istennek hála igaz, szám szerint is vagy on 12 ezer vitézlő emberünk mellettünk, de csak legkisebb panaszt sem mondhat arra Nagyságod. Hanem az kiknek az Nagyságtok részéről hamisat tesznek, azok keresik az bosszúállást s onnét vagy on az sok alkalmatlanság, hogy senkit meg nem akar Nagyságod büntetni, kikről Liptai Imre uraméktól is béven érthetett Nagyságod s kívánám, ha valami jót végezett volna Nagyságod vélek.

Kajmekám ő nagysága levelét böcsölettel vettem, kire illendő szeretettel való választ is adtunk ő nagyságának, kérévén Nagyságodat barátságosan, küldje meg ő nagyságának mennél hamarabb lehet más dologban kívánván mi is kedveskednünk Nagyságodnak.

Ad vezerium Budensem 29. Januarii 1631.

(Eszterházy fogalmazványa. Orsz. levéltár Act. Publ.)

XI. 1631. jan. 28.

Caimechámnak.

Mi gróf etc. Az Nagyságod nekünk bücsülettel írt levelét Hasszon pasa ő nagysága, mostani budai vezér, minekünk megküldötte, melyből értvén az Nagyságod jó egészségét és elébbeni méltóságos tisztibe való megmaradását, azt igen kedvesen értettük, kívánván, hogy isten Nagyságodat ezután is szerencsés jó egészségben megtartsa.

Az mi pedig az mi levelünkre való választját illeti Nagyságodnak, úgy vagyon, a mint Nagyságod írja, hogy némely ifjaknak csekély vagy bolond cselekedetiért a két hatalmas császár között való szent békességnek sérelmének nem kell lenni; de megbocsásson Nagyságod, gyakorta vagyon az, hogy egy vagy két bolond oly követ vet az mély kútban, az kit tíz és húsz eszesnek is nehéz kivenni s talám ifjú Bethlen István és Zólyomi Dávidékkal is úgy vagyon most dolgunk, az kik meg nem elégedvén azzal, hogy atyjok ellen támadtanak és az fényes porta híre és engedelme nélkül az erdélyiek szabad választását megbántották és atyjokat az ott való fejedelemségnek letételére másokkal együtt kényszerítették, belenyúltak az hatalmas római császár birodalmában is, mihozzánk tartozó bizonyos számú hajdúvárosokat magukhoz esküdtetvén, és azokon kövől lakó szegény községet is pusztítván és kóborolván; mely cselekedeteket minekutána látta volna az hatalmas római császár, bizonyos számú hadakkal minket ide az Tisza felé küldött, az minthogy ím ide Kassára be is érkezünk, parancsolván ő hatalmassága, hogy birodalmának határit az megnevezett ifjak ellen oltalmazzuk, kit szükségképen meg is kell cselekednünk; és noha úgy vagyon, mi az mi határunkból kimenni nem akarunk és a mi cselekedetink mindenestül csak az magunk határinak oltalmát nézik, mindazonáltal mivel Rákóczy, az kit most kételenségből választott Erdély fejedelmének, közikben adta magát és Erdélyből hatalmas római császár birodalma ellen segítséget is küldött nekik, meggondolhatja bölesen te Nagyságod, ha nem bontogatják-e ezek az két hatalmas császár közt való szent békességet meg? és mi is mint szenvedhessünk el efféle illetlen cselekedeteket?, noha mi istent hijjuk bizonyosággól, hogy az két hatalmas császár közt való szent békességnek fölbontogatására semmi okot sem adtunk, sem nem akarunk adni, de ha az mostani erdélyi vajda is nyughatatlankodik és magát el nem fogja azoknak az megnevezett ifjaknak társaságoctól s hatalmas római császár birodalmán kapdosni fognak: minden úton és módokon határinkot meg akarjuk ellenek oltalmazni, ki

miatt ha az két hatalmas császár közt való szent békességben mi fogyatkozás esnék, ennek nem mi, hanem ezek az ifjak és mostani Erdély választott vajdája leszen az oka. Sőt Nagyságod megbocsásson, noha mi azt semmi úton el nem hisszük sem hihetjük, hogy ezek cselekedetinek javallását adná Nagyságod, mindazonáltal ily nagy kívánója lévén Nagyságod is az két hatalmas császárok között való szent békességnek, méltónak itélem, hogy igen nagy sietséggel és erős parancsolattal megírja Nagyságod, hogy az erdélyiek ellegyenek hatalmas római császár birodalma nélkül, mert bizonyost írhatok Nagyságodnak, hogy ha mégis tovább háborkodik mostani vajdájok, nemcsak ők megbúsolnak miatta, de félő leszen az derék békességnek az ő fölbontásátul is, kinek mi csak emlékezetitől is idegenek vagyunk, látván az szegény együgyű községnek abból következő nagy romlásokat.

Nagyságod annakokáért mint okos bölcs úr mind ezeket jól megfontolván, elhittük fenyegetőjök, mint biztatójuk leszen ezeknek az ifjaknak, kik akármit írjanak is Nagyságodnak, hogy mi hatalmas török császár birodalma ellen, vagy Erdély ellen mit akarnánk cselekedni, hitelt egyáltalában ne adjon Nagyságod nekik, mert arról minekünk hatalmas római császártól nemcsak semmi tanóságunk nincsen, de sőt kemény parancsolattal meg vagyon hagyva, hogy semmit Erdély és az Nagyságtokkal való békesség ellen is ne cselekedjünk, melyet mi szentől meg is tartunk, csak magok nyughatatlanságokkal erővel veszedelmet magokra ne vonjanak az erdélyiek.

Az mi penig az budai vezérrel ő nagyságával való mi barátságunkat illeti, az két hatalmas császár közt való szent békességre nézvé, mi készek vagyunk jó szomszédságot és barátságot viselnünk ő nagyságával s mind azokban, valamik a békességet nézik, jó értelemben és egyességben is lennünk, az minthogy eddig is méltán ő nagysága mi reánk abban nem is panaszolkodhatik s ezután is csak ő nagysága vigyázzon arra a jó békességre, mi bennünk fogyatkozás nem találhatik. Csakhogy mivel gyakran változnak az budai vezérek, nagyon nagyon nehéz mi nekünk újobban mindenekkel ösmerkednünk s ő nagyságok is még jól megértik az idevaló dolgokat, addig sok akadékok szoktak történni. Mi mindazonáltal az illendő barátságba semmit hátra nem hagyunk, és Nagyságodnak is minden üdőben kedveskedő jóakarói kívánunk lenni.

(Fogalmazvány — Eszterházy toldásaival — a m. k. orsz. levéltárban, Acta Publ.)

XII. 1631. j a n. 28.

Az uristen édesem szent fiának érdemeiért minden idvös-séges jókkal áldjon meg benneteket.

Im az uristennek szent áldomásával édesem éretted küldöttem, ha az Tisza jege meg nem gátolta utadat, azért édesem ott már ne mulass, hanem ott Reóti uramat hagyjad és noha én mindenkor nyugodva voltam az ő klme hűségében, de az nagy emberek mindenkor hittelt szokták volt várokat bizni, azért te is édesem azon légy, annak módja szerint ő klmétől reversalist végy. Chernel uramat magaddal elhozd; én az gyalog kapitányt oly tanusággal bocsátottam, hogy ott ha tetszik nektek is édesem mind székely és német gyalogot hagyjanak, kiknek meg is kell aztán fizetni. Poltura pénzt küldtem négyezer forintot, öt pénzes garast másfél ezer forintot, tallért tizennégyszázat, ezt azért küldtem édesem, hogy most Patakot ott kell hagyni, ha szinte semmiből pénzt nem szerezhetnék is, legyen az fizetett népnek mivel fizetni. Ide bár ebben édesem semmit vissza ne hozz, az gyalog kapitányt száz tallérral megajándékozd, vagy két hordó bort adass; az több urakat ugymint gróf, Zólyomi, Mikó, Kékedi uramat borokkal ajándékozd meg édesem. Az mely hitleveleket Nagyidaitól eleintén édesem kezedben küldtem volt, azokat el ne hadd, hanem elhozd édesem magaddal; szóval Vetési uramtól izentem édesem bővebben. Patakot édesem oly állapottal hagyjad, hogy ha más állapotra megyen is az dolog, ne legyen mód nélkül. Magad számára küldtem harminczhét ezüst tálat, tizenkét egybenjáró pohárt, tizenkét fedeles kupát, tányért is kellene Váradról huszonkilenczet vinni, szekeres lovat magad számára két rendbelit küldtem, az gyermekeknek is egy rendbelit, azonkívül is egyet, gyümölcstartót tizenkettőt, egy szép mosdó medenczét, az mit az boltból Váradinak el hattam hozni, magad is ott légy édesem, mikor kihozza. Jegyzést adtam neki, abból megláthatod. Adja az uristen édesem szent fiának érdemeért, láthassuk mindnyájan egymást jó egészségben Amen. Datum Balog 28. die Januarii, anno 1631.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Háromszáz aranyat is küldtem édesem, magam nevére vertet. Ha tetszik ajándékozd meg negyven aranynyal az grófot, Zólyomi uramat is annyival, az többinek is azmint akarod édesem. Bakai és Tolnai uramot is elhozd édesem. Az mi oly arany míved és ruháid vadnak, el ne hadd édesem, elhozd magaddal, mert jobb velünk lenni, mintsem ott. Nagyidaitól is izentem szóval édesem, Herczeg Zsigmondnak az mely lovász szolgálai otthon

vadnak, ne hagyjad édesem, adass mind abrakot, szénát s egyebet is nekik. Bakai uramnak irt egy levelet Herczeg Zsigmond szolgálai felől, adass 25 forintot Bakai uram bérében, hogy az szolgálainak adhasson pénzt. Az mi egyet-másunk az boltban fog maradni, azokat édesem Nagyidaival mind felirasd.
(Eredetije Orsz. Ltár, Rák. tár.)

XIII. 1631. j a n. 28.

Az uristen édesem szent fiának érdeméért minden idvös-séges jókkal áldjon meg benneteket.

Fekete János édesem itt tanála. Hogy egészségben vattok, azon szivem szerént örvendek. Én is istennek hála egészségben vagyok. Fekete Jánostól szóval bővebben izentem édesem. Adja az nagyhatalmú uristen édesem, láthassuk egymást mindnyájan jó egészségben. Meghidd édesem, élni akarok az jó alkalmatossággal. Reggel az gyalog kapitány, ki igen ember legyen és hű szolgálk, Kékedi urammal megindulnak. Datum Balog 28. die Jan. anno 1631.

Az te szerelmes urad
Rákóczy György m. p.

Külczim Illustrissimae principissae Susannae Lorántffy Dei gratia Transylvaniae principissae, partium regni Hungariae dominae et Sicularum comitissae etc. Consorti meae charissimae.

(Ered. az orsz. ltárban.)

XIV. 1631. febr. 9.

Isten (kgd et minden jókkal megáldja.)

Még az at ta
az az dol urunknak
melyet kgd hoz menván, leveletem pr(ae-
sentálja) és kérje legyen segítője holott
én minden uton egyet kívánnám, onnét kgd felm(enjen)
... .. unknak is adassa be leveletem, és ha választ nem
adnak is reá, kgd alá jühet, jüjön alá, kibem módot is keres-
sen, talám cardinal uram ő kme is irni fog kgtól. Ha valaki
kgtól okát kérdené, miért küldtem annyi számú vitézlő rendet
feleségemnek elhozatására, arra kgd így felelhet, hogy Patak
körüli szállítván palatinus minden hadának javát, abból az
emberek ugy elmélkedtenek, hogy abban akar ellent tartani, s
hallasott is oly szó az vitézlő rendtől, hogy meglátjuk, mint
viszik el Rákóczy Györgynét, és penig még tisztviselőktől is
hallasott palatinus uramtól azt tudakoznom, vagy feleségem-
nek elbocsátását értekezmem, hozzám nem illet, úgy is hiszem,
hogy az én oda mentem hadaim senkinek sem vétetnek,
noha meg sem látták az én hadamat, Liszkán levén Kéri János

uram, Kovács Péter hada Ujhelyben, mégis csak az hírek előtt (pal)atinus uramnál volna vele, mert las rutalmas (?) alok is elhittem, több császár urunknak gyalázatot tenne is az vedem az én hadam senkit sem bántott fut, most is noha palatinus uram csak fenyeget, de mi okot nem akarunk adatni ez után sem. Az hintókot ha megcsinálták, kgd azokat oly módjával igyekezze aláindítani, hogy az uton ne legyen valami akadály és tartóztatása. Az mely ezüst tálak felől irtam volt Pakson uramnak, annak is kgd menjen végére, megcsinálják-e nem-e; az három ezüst tálát is akarnám ha kgd alá küldené, szóval is izentem kgdnek Csontostól, ha elmehet kgd, minden úton azon igyekezzék, bennünket meglátogasson és alá jőjön. Datum Várad, 9. die Februarii, anno 1631.

R. György m. p.

Külczim: Egregio Andreae Réz, bonorum et arcis Legnizensis nostrorum praefecto etc. nobis dilecto.

(Az országos levéltárban őrzött eredetiről.)

XV. 1631. febr. 10.

Puncta, super quibus assecuratio ab ill^{mo} domino comite palatino petenda est.

1. Ut dum et quando legati illrmi principis Tranniae ad illum dominum comitem palatinum vel si etiam inde ad sacratissimam C. Rque M. profecti fuerint, ut eis cum omnibus famulis et impedimentis, rebusque secum habitis tuto et secure ire, proficisci, manere, morari, negotia sua tractare, agere et proponere liceat et dum et quando conclusis vel non conclusis negotiis domum reverti eis placuerit, nullo sub quaesito colore contra voluntatem eorundem legatorum detineri vel ullibi in ditionibus Mattis suae moram facere cogi debeant, sed in redeundo etiam eadem securitas eisdem et famulis rebusque secum habitis praestetur; nuncii vero et cursores, si qui pro rei necessitate, vel ab illmo dno principe ad eosdem legatos suos, vel ab iisdem ad dictum dnum principem mitti fuerint, tuto et secure atque absque omni impedimento ire et reverti possint, de iisque bona fide publica et christiana ab illmo dno comite palatino caveatur.

Nomina legatorum:

Sples et Mag^{ci} Stephanus Kovacsoczi de Körtvélyfája, illmi principis consiliarius, cancellarius, comes comitatus Thordensis, sedis Siculicalis Marus supremus capitaneus. Franciscus Miko

de Hidveghe itidem consiliarius, thesaurarius et supremus cubicularius ac sedium siculicalium Csyk, Gyergyo et Kazon supremus capitaneus. Item prudens et circumspectus Andreas Gorgias civis et senator civitatis Coronensis. Si vero modo tempore (quod deus avertat) dicti legati ex aliqua incommoditate venire non possent, sed dictus dnus princeps loco illorum alios expedirent

Kívül: Puncta.

(Egykorú másolata orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. nro 18.)

XVI. 1631. febr.

Nos etc. Memoriae commendamus etc. quod cum malo nostro edocti sumus, tarditatem defensionis hujus regni plurimum nocuisse, et nunc quoque hujus regni fumans ignis jam succensus sit, ac ob nonnullorum inquietudinem maxima pericula et vastationes regnum immineant, nec illi secus quam bona provisione defensa extingvi et averti queant: proinde ne dormientes opprimamur ab hoste, si quis in tanta regni hujus necessitate tam amans patriae civis reperiretur, qui pro exolutione militum 20 millia florenorum hungaricalium ad requisitionem splis et magci d. comitis Melchioris Alaghi, judicis curiae ad manus sub spe futurae restitutionis ad quietantiam commodaret, assecuramus eum praesentium per vigorem, ut sua m. sacr^{ma} plenarie eum de praedicta summa, seu debito benignissime contentatura erit; quod si sua mattas sacr^{ma} (quod non spero) minus forte faceret, promittimus nos omnia media adhibituros, ut talis cum gratiarum actione de eadem summa et debito omnino de et effective contentetur etc.

(Fogalmazvány orsz. ltár. Publ. Act. fasc. 5. ad nrum 22.)

XVII. 1631. márcz. 5.

Mi gróf etc. Elvettük az Nagod levelét az másik levéllel együtt, kivel mit akarjon, nem érthetjük, mert jó szomszéd úr barátunk, nem tudjuk, ha a mi török deákunk-e az oka, avagy a maga írása, de nem mi hozzánk illendő levél és irás ez, az mint nekünk ir, s avval érnénk meg, ha az Nagod alatt való agaságbeli tisztet viselnénk. Ha azért ezután minekünk így irjon úrbarátunk, higgye el, hogy el nem vesszük levelét avagy vissza küldjük, avagy illendő választ fogunk mi is reá adni.

Az mi pedig az két hatalmas császár közt való szent békeséget illeti, mi azt úgy őrizzük, mint szemünk fényét, kit nekünk tisztünk is mutat, s nem is akarunk az ellen semmit cselekedni, sem pedig határunkból kilépvén Erdély ellen sem akarunk menni s nem is megyünk, ha ők békét hagynak az

mi határunknak, kit mi is tudunk jobban Nagtoknál meddig vagyón, mivel elébb is lakunk itt és viseljük az hatalmas római császár helytartóságát Magyarországbán, hogysen mint Nagod, s azt is akarjuk jól oltalmazni s tudunk az szegénységen is úgy könyörülni, mint Nagod, s ez is az oka, hogy mostan is kényszerítettünk nyavalyásoknak oltalmokra fölülni mivel az erdélieknek mostani új vajdájak az Nagod biztatásából-e, vagy honnét, fölvévén az erdélieket maga mellé mezei hadaival együtt az hatalmas és fölséges római császár birodalmában jött, a holott mely nagy pusztításokat és fogyatkozásokat mielőjnek az szegénység között, meg nem irhatjuk, csak haja s szakála maradt az szegény embernek, mindenét elélték, dulták, fosztották, tolvajlották, kit látván magok az erdéliek sem jovallják ezt az mostani fejedelmek cselekedetét, nemhogy mi szenvedhetnénk, kényszerítettünk mind az szegénységnek s mind határink oltalmára fölindulnonk. Igy ezért mind az szegénységnek pusztulásának s mind ha mi egyéb dolgok az békesség ellen történjék, nem mi, hanem Nagod és az mostani erdéli vajda leszen az oka. Mert mi sohasem szándékoztunk, sem szándékozunk mások birodalma ellen, hanem magunkot és magunk határit meg akarjuk oltalmazni, kiből ha mi akadéjkok az erdélieknek magoknak is lészen, azt is magoknak tulajdonétsák.

Az magyarországi hajdúkhöz, jó úrbarátunk, Nagodnak semmi köze nincsen, mindenkor hatalmas római császárhoz és az mi országunkhoz s koronánkhoz tartottak s most is idevalók, de azoknak is Nagtok vesztette volt eszeket az két hatalmas császár közt való szent békesség ellen, kik hogy mind így legyenek, megmutathatjuk az portának is, kit meg is kölle irnunk, holott mi mind békével valánk, de mihelten Nagod érkezett, ottan háborút kezde az jó békesség ellen, kiről mint ad számot az fényes portának is, nem tudjuk.

Ha veszi azért az mi barátságunkot Nagod jóval jó, hol nem, mi az Nagod barátságára s annével inkább szolgálatjára kötelesek nem vagyunk. Az Nagodhoz az kajmekám is különben ir minekünk és ilyen mód nélkül való goromba dolgokkal sem illet, sem vádol minket s egyébképen való böcsöletünköt is illendőképen megadja, de úgy vesszük eszünkben Nagod sem minket nem ösmér, sem az idevaló dolgokat nem érti. Talám ezután meg fogja tudni azt is.

Más kéz: Az budai vezérnek 5. Martii. 1631. Cassoviae.

(Fogalmazvány, nagyrészt Eszterházy kezével és javításaival. Orsz. Ltár. Act. Publ. fasc. 5. nro 31.)

XVIII. 1631. márcz. 6.

Cum nihil certi his diebus habuerim, ideo V. M. S. tardius scripsi, de quo veniam clementissime dari humilime peto. Duo enim praecipue, hic a me dubioso adhuc eventu agebatur, unum, quibus mediis hostis se penitus debellari aut opprimi, ad minimum saltem refrenari posset; aliud, quibus conditionibus pacis tractatus inchoari debeat et quod hinc concernit, habeo negotium cum hominibus parvi iudicii ac maximae insolentiae, nihilominus quo tractatus cum auctoritate V. M. fieri possit, praescripsi pacis condiciones, quas unacum reliquis actis et agendis transmisi Vrae Matti clementer intelligendas, quas omnes, prout sunt nos obtinere posse, licet non sperem; praescripsi tamen ideo, ut hic tractatus fiat cum auctoritate V. M., tum ut culpam suam agnoscant, cum vero ut majorem stabiliendae pacis securitatem habere queamus ac ut medio tempore dragones quoque, de quibus a principio quaestio erat, advenirent. Nam si post conclusam pacem venerint, majorem forte inter regnicolas confusionem quam utilitatem causabunt, de quibus adhuc nihil certi addem.

Quantum ad refroenationem hostium: poenetraverat prope Tokainum, unde quadrante milliari quendam etiam locum distantem jam occupaverat, subjectis sibi reliquis partibus Transtybiscanis. Quem ut retrocedere cogere, mille et sexcentos exercitatos milites post terga eorum, Tybisco trajecto, Zattmarinum expeditivimus, qui sine unius hominis damno feliciter ingressi sunt. Expeditivimus post modum eodem modo mille et ducentos prope equites ad praesidium Calloviense, quod ab hostibus, destinato pro eo Andrea Chomaközi vice-capitano Varadiensi cum quattuor millibus hominibus, penitus occlusum erat, passus et viae omnes interclusae; non obstantibus tamen his, hi quoque feliciter eo penetrarunt. Et ita, quamvis hic unum tractatum nempe inchoaverimus, alterum tamen non omisimus; a nostris enim dietim infestatur hostis, qui octo vel novem milliaribus jam recedere coactus est, coesi (!) diversis vicibus quadringenti et amplius, tribus vel quatuor personis ex nostris saltem desideratis. Nec inposterum otiosos eos sinam, si modo alii me officio meo fungi severint, nam, ut certo habeo, nonnulli quoque sollicitantur et Vram Mattem sinistre informant, quorum informationi, demisse oro V. M., nullam adhibeat fidem, ego tanquam Mattis V. subditus fidelissimus et servitor dispensationis meae diligentem redditus sum rationem.

Ad suam mattem caesaream 6. Martii Cassoviae 1631.
(Minuta az orsz.-ltárban. Act. Publ. fasc. 5. nro 32.)

XIX. 1631. márcz. 18.

Mi gróf etc. Az Nagod levelét, melyet Budán ennek a hónap 8. napján irt, azt nekünk tegnap estve úgy mint ennek a hónap 17. napján adták meg, mely Nagod levelén fölötté sokat csudálkoztunk, mivel úgy látjuk, hogy abban Ngod ez öt renlbeli dologról ir: Első, kívánja azt, hogy az két hatalmas császár közt való szent békességet megtartsuk. 2. Hogy Erdélt meg ne bántsuk. 3. Hogy az mostani erdéli vajdát se Erdélyben, se magyarországi jószágiban meg ne bántsuk. 4. Hogy az Tiszán által ne menjünk, és az hajduságot meg ne bántsuk. 5. Jelenti levelében, mintha ez az mi mostani ide jüvetelünk és itt való cselekedetünk hatalmas római császárnak hire és engedelme nélkül volna.

Az mi azért az első dolgot illeti, minden leveleinkben, izeneteinkben tudtára adtuk és bizonyossá tettük Nagodat, hogy az két hatalmas császár közt való békességnek mi csak legkisebb punctját sem akarjuk megbántani, hanem mint az szemünk fényét, azt úgy oltalmazzuk és ha ki más az ellen vétene is, azt készek vagyunk büntetni, kiről egyebet ennél most sem tudunk mit írnya. Erdélyt is hogy se igyekeztünk se igyekezünk megbántani, megirtuk azt is Nagodnak és elegedendőképpen tudtára adtuk s most is nekünk az ellen semmi igyekezetünk nincsen, csak ők hadnának békét hatalmas római császár birodalmának.

Maga személyét is az mostani erdéli fejedelemnek az mi illeti, úgy vagyon, minekelötte választotta volna az ország, mivel fejedelme lévén Erdélynek, úgy ment volt reája, ellenzettük cselekedetit és dolgát, de minekutánna öregbik Bettlen István uram is odaengedte fejedelemségét és az ország is ez mostanit választotta, nekünk azután se személye, se magyarországi jószági ellen semmi ellenséges akaratumk és szándékunk nem volt.

Az mi pedig az Tiszántul való általmenetelt illeti, csudálkozunk rajta, mit akar avval Nagod, mert mind az erdélieknél s mind Nagtoknál is igen nilván vagyon az, hogy az hatalmas római császárnak az Tiszántul is bizonyos végházai, hiveinek várai és nagy szép darab tartománya vagyon s hogy azoknak mi oltalmot ne küldhessünk, itélje meg maga Nagod, micsoda kívánság, holott mi ezzel az kezünkben levő fegyverrel magunk oltalmánál egyebet semmit nem néztünk és nézünk, és mint-hogy eleitől fogvást az hajdúság is hatalmas római császárhoz és az mi szent koronánkhoz tartott, mi azoknak sem igyekeztünk, sem igyekezünk veszedelmekre, hanem azt az engedelmességet kívántuk tőlök és kívánjuk ezután is, a melylyel ezelőtt is kötelesek voltak.

Az utolsó vélekedésében is csalatkozik Nagod, miutha a mi idevaló jüvetelünk és cselekedetünk nem hatalmas római császár akaratjából volna, mert hány fejünk volna nekünk az, hogy mi az ő felsége akaratja nélkül ilyen dolgokhoz nyulnánk, de hogy ezt inkább elhigye és jobban megértse Nagod, im az dolgoknak mivoltából is megmutatjuk. Es először is, mikor mi ide Kassára jöttünk volna, öszve gyűjtven az ország népét, első és fő gondunk is a volt, hogy az minemű háború ide inditattott volt, azt szép békességesen megszállitsuk és azután holmi országunkbeli dolgokat igazitsunk el, az minthogy ennek igen bizonyos jelét is adtuk, mert mindjárást az ország gyűléséből mind magához az mostani erdéli fejedelemhez s mind az hajdusághoz bizonyos követeket küldtünk, az erdéli vajdát azon kérvén, hogy maradna békével Erdély országában. s hadna békét hatalmas római császár birodalmának, bizonyossá tévén, hogy tőlünk se Erdélyben se ittkinn való jószágiban bántása nem lészen s az szerént megírván és izenvén az hajdúságnak is, hogy azok is tartsák meg azt a hűséget, az melylyel kötelesek voltak római császár urunkhoz s ők is békével lehetnek. De mind egyik s mind másik, azaz mind az mostani erdéli fejedelem és az hajduk is semmit ebben a szép intésben elől nem vettek, hanem sőt inkább az ő felsége római császár birodalmában szállitották minden hadokat, nagy könyörületlen és irgalmatlanul dulván, fosztván s pusztitván a szegény községet, az mit igen nyilván megmutatnak az sok pusztá faluk, az kik mindenestől elpusztultak miattok; ezzel sem elégedvén meg, főüri és nemes renden levő hiveinek is házokat fölverték, mindenekben praedát hántak, magokat vagy megfogták, vagy futva szalasztották; de aki mindennél nagyobb, az ő felsége végházait, úgy mint kiválképpen Szattmárt, Kállót körül vették és senkit se be, se ki hozzájok nem bocsátottanak, se élésért őket ki nem bocsátották. ha kit közülök kaphattak, azokat vagy levágták, vagy megfogták, az mint e mai napig is egynehány vagyon afféle kezekben, melyekről mikor mi nagy sok izben intettük volna őket, noha már követek is itt volt, az kikkel tractáltunk, mindazonáltal nem hogy ők attúl megszüntek volna, de inkább gonoszságokban mind elébb mennek, melyeket mi látván, légyen Nagod bíró benne, hogy micsoda gyalázatunkra nézhettük volna mi ezeket hivalkodó szemmel, holott csak az ő felsége hivei oltalmat kívántak és szorgalmaztak tőlünk, az végbeliek pedig segítséget s erre nézve úgy bocsáttunk Szattmárban vagy kétezer embert s Kállóban viszont ezeret, hogy ott vigyázzanak az ő fölsége végházaiban, s azután az rend kedvéjért, s az tokai végháznak nagyobb bátorságáért s azért is, hogy Kállóra vigyázzanak, valami kis sánczban

szállítottunk volt mintegy ezerkétszáz embert, mindeniknek tanúsága lévén, hogy csendesen és szép békével legyenek, az mint hogy sem az kállaiak sem az Tokajnál lévő sánczbeliek csak egy ember kárt is nekik nem tettek, várván attúl mint léssen kimeneteli az itt való békesség tractájának. De ők mind ezekkel semmit nem gondolván Kállót az után ugyan derekasan körül vették és minden ellenséges dolgot megcselekedtek, sőt az várasának neki mentek s azt föléggették s az benne lévő vitézlő népet az várban szorították magok veszedelmével és károkkal le is vágván benne s most is óránként rajtok vadnak. S ezzel sem elégedvén meg, az Tokaj ellenében való sánczra is reá jüttek és azt is egynehány izben nagy erősen és nyilván való ellenségképpen megostromlották és noha bizsonnyal halljuk, hogy veszett nyolczszázig az sáncz alatt benne, mindazonáltal az elszánt gonoszságban ők ugyan nem akarván hátra állani, végtére a sánczbelieknek nagyobb része megadta magát nekik, az több hajókon általjütt és noha mikor ők ezeket az gonoszságokat cselekednék, az szatmári vitézek látván ezeket az rút békesség ellen való dolgokat, ők is kiütöttek onnét és azokban az erdéliekben, az kik ott Szatmár körül voltak, nem kevés számút vágtnak le, közel lévén oda az erdéli határ, talám abban is tettenek valami kárt. De elég, ha mindezekből nyilván eszében veheti Nagod, hogy ez rút háborúságnak, az kiből nagyobb dolgok is jühetnek még ki, mindenestől csak mostani erdéli fejedelem és az két ifjú Zólyomi Dávid és Bettlen István az oka, mert látván Erdély országa az mi igazságunkat és az jó békességhez való igaz indulatunkat, soha hatalmas római császár birodalmára ki nem jütt volna, hanem az mostani fejedelmek és azok az megnevezett két ifjak kényszerítették és kényszerítik most is mindenre őket, kiből bölcsen meggondolhatja Nagod, mi következik, mert ezek nyilván való ellenséggé tették magokat és nemcsak Erdély s Magyarország közt való szent békességet bontották föl, de az két hatalmas császár közt való békességnek is mennyire cselekedtek ellene, ítélje azt is meg Nagod. De a kin mindenek felett csudálkozunk, azt tartjuk nagyobb dolognak, hogy Nagod is ilyen régi megrögzött úri ember lévén, hitelt adott ezeknek az ő beszédeknek. Mindazonáltal ezeknek cselekedetinek im úgy látjuk javallását adja s nem az gonoszul cselekedetüket (!) hanem minket vádol Nagod, sőt az két hatalmas császár közt való békesség ellen az pesti tatárokat is melléje adta, több segítséget is ígervén avagy rendelvén nekik, biztatván őket ilyen rút gonoszságokban és békesség ellen való cselekedetben, melyek mind így lévén, mégis minket tilalmaz Nagod, hogy ne adjunk oltalmat országunknak, kit még az

természet is megkiván tőlünk, az kit elhihet Nagod, hogy ha ezek meg nem térnek és az jó igaz békességhez nem akarnak nyulni, soha ezt hatalmas római császár nekik el nem szenvedni és mi is az egész országgal együtt ellenek támadunk, megoltalmazzuk határunkot és birodalmunkot s meglátja Nagod oztán, micsoda gyümölcse lészen mindezeknek az ő cselekedeteknek s mind az Nagod biztatásának. Melyeket hatalmas római császárnak is tudtára adtunk és im ma érkezének német hadai is mellénk ő fölségének s isten velünk lévén, magunk és országunk s hatalmas római császár méltóságának oltalmájért mindent megcselekeszünk, az mit megcselekedhetünk, megtartván azonban az Nagoddal való békességet, ha Nagod ily nilván való okot nem ad reá, az mint most láttatik cselekedni. Ezek penig az dolgok mindenestől így vadnak és bár az orczám feketüljön meg, ha semmi is külömben vagyon benne; jól meglássa azért Nagod is, mint segíti vagy biztatja ezeket az erdélieket s mint is ad számot róla az fényes portának is, hogy az Nagod biztatásából ezek az erdéliek ezt cselekeszik hatalmas római császár birodalmán; akármit is mondjanak és beszéljenek azért ők, de az dolgok így vadnak, az mint im mi megirtuk, ha mivel minket vádolnak, nem igazán mondják, mert mi eleitől fogvást szeretői voltunk az jó békességnek és most is, ha ők nem nyughatatlankodnának és fegyverrel reánk nem jüttek volna, mi szükség volt volna nekem is fegyverrel ide jünnöm az szegénységnek pusztulására. Ezeket ily béven azért iránk meg Nagodnak, hogy tudja és értse voltaképpen az dolgot s ne higyje, ha más külömbet mondana. Tartsa etc.

Egyik bellapján írva: Az budai vezérnek Kassáról 18. Martii anno 1631.

(Minuta az orsz. ltárban Act. Publ. fasc. 5. nro 33.)

XX. 1631. márcz. 20.

Conditiones ab Haydonibus ditionis Suae Maiestatis caesareae acceptandae:

1. Quandoquidem capitanei ob observatam fidelitatem domino suo e medio eorum exulare coacti sunt, illos iterum recipiant, pro capitaneis agnoscant et de illatis cuique illorum damnis contentationem procurent.

2. Tam a Turcis quam aliis, quibus servitio obstricti fuerunt aut essent, simpliciter sese subtrahant, annullantes totaliter huiusmodi promissiones et obligationes. Et si quas haberent litteras, quae ipsos a fidelitate Suae Maiestatis caesareae alienarent, eas illustrissimo domino palatino assignent; in praesenti autem motu emanatas omnino extradant.

3. A fidelitate coronati regis ipsorum nunquam deficient, perseverantes in fidelitate et sinceritate ad halitum vitae.

4. Sine expressa annuentia et mandato Suae Maiestatis caesareae penes ullum et contra quempiam nullo unquam tempore insurgent, si tamen ex voluntate Suae Maiestatis aut domini palatini comitatus insurgent, ipsi quoque insurgere teneantur, ita ut si insurrectio generaliter fuerit publicata, generaliter, si vero particularis fuerit expeditio, particulariter insurgant iuxta limitationem generalis, praeter alias minutiores expeditiones, quas ad requisitionem domini generalis praestare sint obligati.

5. In omnibus a Sua Maiestate ac post eam ab illustrissimo domino palatino regni, post quem a supremo generali Cassoviensi dependeant et quibuscunque ex causis vacante officiolatu capitaneatus, capitaneum ab eodem postulent.

6. Siquidem vel hucusque mutationes omnes ideo contigerunt, quod solum capitanei erant iuramento obstricti, perneceesse est, ut in posterum omnes et singuli jurent Suae Maiestati et nemo sine iuramento inter ipsos patiatur.

7. Nemo sine capitaneorum licentia in medium eorum recipiatur, capitanei autem in eo intelligant a domino generale et cognoscant: utrum non sit colonus alicuius vel servus fugitivus aut praedo, malefactor vel vagabundus.

8. Si quis spargendo falsos rumores ipsos persuadere ac ad suscitandos tumultus concitare vellet, teneantur manifestare domino generali et quod tali omnem denegent fidem. Pari-formiter si quae a Turcis aut quibusvis aliis litterae, nuncia, legationes ipsis perferrentur, teneantur statim significare domino generali et quasvis litteras reseratas etiam eidem transmittere, turcicas tamen non reserabunt, sed illico transmittent.

9. In omnibus oppidis ex officio capitaneorum erit, ne quilibet vagabundi recipiantur aut in medio eorum patiuntur, verum advenae debeant manifestari capitaneis cognoscique cujusnam sint et quid velint. Quin si vel oppida ipsa in communi aut privatae oppidorum incolae rebellari contingeret tantum abest ut defendant, verum iis omnibus talibus resistent

Ad haec itaque sese obligantes Sua quoque Maiestas ipsos in clementiam et gratiam suam recipiet, in libertate conservabit ac defendet, privilegia eorum confirmabit et de omnibus hactenus contra se patratissimam amnistiam clementer ipsi dabit, exceptis quinque personis per dominum palatinum denominatis.

Sigismundus Lónay.

Franciscus Miko.

(Ehhez van még írva a hajdúk reversálisa.)

(Fogalmazvány az Országos Levéltárban Act. Publ.)

(Ugyan ennek magyar példánya megvan a Rákóczy levelek közt.)

XXI. 1631. márcz. 20.

Nos comes etc. damus pro memoria, quod nos illustri principi Transilvaniae domino Georgio Rákóczy ac Stephano Bethlen iuniori et David Zólyomi, necnon Haidonibus certa puncta conditionis transmiserimus, quibus si iidem sese accommodantes, ea in omnibus clausulis rata habuerint, maneat per se firmissima assecuratio nostra eidem principi per dominum Lónyay transmissa. Quod si vero casu, quo praefati dominus princeps et Stephanus Bethlen ac David Zólyomi Haidonesque praetacta puncta eatenus, ut missa et extradata sunt, acceptare nollent seu recusarent: nos tanquam amantissimi pacis et tranquillitatis mutuae ac regnorum, quandam in iisdem punctis scripto limitationem fecimus, commisimusque dicto domino Sigismundo Lónyay ac generoso itidem Sigismundo Eórsy primario servitori nostro, ut si casu quo difficultates in iisdem articulis emergerent, juxta praescriptam declarationem nostram eosdem declarent et accommodent. Quae si cum eadem limitatione dictus dominus princeps ac reliqui praenominati acceptare seseque iis conformare voluerint: maneat nihilominus etiam ratione illius limitationis praefata assecuratio nostra, promittentes, quod nec nos hostilitatem aut damnificationem ullam ipsis faciemus nec per alios facere permitteremus, quin illa omnia rata et accepta habituri confirmaturique sumus. Si vero neque illa limitatione nostra contenti esse vellent, declarabit ipsos pro hoste Suae Maiestatis et regni sciantque nos omnem hostilitatem contra eosdem exercere velle, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante etc.

Hátirat: Patens seu assecuratio pro conclusione pacis.

(Fogalmazvány Eszterházy javításaival az Orsz. Levéltárban, Act. Publ.)

XXII. 1631. márcz. 22.

P. S. Uno vel altero die post hunc casum interveniente adfuit mihi servitor meus, quem cum legato transilvanico expediveram. Varadino remissus a Rákóczio cum limitatione articulorum, quem ego rursus heri eodem expedivi cum limitatione mea. Rem totam complanavimus utcunque, tam respectu postulorum ipsius Rákóczy, quam etiam personae duorum illorum juvenum Betlenii et Zólyomi nec non et negotii Haidonum. Duobus tantum in punctis valde haeremus et resolutio Rákóczi ad illa videtur mihi nimium suspecta futurique causa

dissidii in illis difficilem se praebere: Primum est, quod praesidiarios et officiales suos in arce sua Sárospatak non vult obstringi iuramento Vestrae sacrat. Maiestati, praetendens suum proprium iuramentum, quod inter alia etiam hoc haberet, quod nec per se neque per suos clam vel palam adversaretur Vestrae Maiestati, abunde comprehenderet etiam Sarospatakenses suos. Sed hoc videtur mihi speciose tantum praetendi et latere in eo occulti quidpiam, nempe, ut illo suo praesidio quasi quodam froeno teneat ceteriores has partes in eventum suae intentionis, imo vero poterit defacili quaecumque volet augere quoque illud praesidium. Ad haec erit locus ille in refugium quibusvis mali quidpiam hic patrantibus, unde cum non aliter quam convocato semper prius in Transilvania ipso principe (quod longum et multis onerosum foret) de talibus iustitia vel aliqua determinatio haberi possit, infinitae iniuriae erunt subditis harum partium Maiestatis Vestrae perferendae. Erit ergo aliquid, quod occulte praetendit Rákóczius in hoc negotio. Principem Betlenium satis constat, ambabus suis in arcibus Munkacsio et Ecsed admisisse, ut praesidarii sui vinculo fidei obstringerentur Vestrae Maiestati.

Alterum difficultatis punctum est, quod in secreta sua obligatione et iuramento non vult inseri: quod a Transilvania et eius ditionibus nihil abalienabit Turcis, praetendens superinde iam a se depositum esse iuramentum statibus Transilvaniae, cum in principem inauguratur. Haec eius praetensio videtur mihi tali suspitione laborare, quod vel iam defacto promiserit aliquid Turcis, cuius effectuationem illi vel iam vel brevi urgebunt, vel vero eius est animi et intentionis, ut promittere velit Turcis aliquid, ut occultam aliquam suam machinationem eorum ope queat perficere. Certo mihi relatum est, quod arcem Jenő promiserit Turcis, etiam 15 millia ducatorum promittere eis, dummodo postulato suo Turcae cedant. Similiter non vult hanc etiam clausulam inseri: ut omnes Turcharum machinationes in perniciem christianitatis tendentes diligenter exploret et Vestrae Maiestati intimet; cum tamen Betlenius princeps ista duo puncta aperte permiserit inseri in diplomate transactionum cum ipso factarum.

Proinde sacram Vestram Maiestatem demisse oro, dignetur quantocius benignam suam voluntatem super his difficultatibus mihi perscribere, an nimirum his non obstantibus debeam pacem concludere vel non concludere. Nam quoad praesidii Patakiensis obligationem jurando affirmavit discedenti meo servitori se id nunquam permissurum, ut Maiestati Vestrae peculiariter obligentur, haud dubie nec in altero puncto cedit. Unde facile est conjicere, sine his non fore pacem

hanc diurnam et licet forte vellet ipse quietem, attamen vix puto duos illos iuvenes turbulentos posse diu quiescere. Benignam expecto Maiestatis Vestrae super his resolutionem. Cassa 22. Martii 1631.

(Eredetije a bécsi titkos lltárban Hung. s fogalmazványa az Orsz. Levéltárban Act. Publ.)

XXIII. 1631. ápr. 19.

Esterházy nádor levele a hajdúvitézekhez.

Nem kicsin csudálkozásunk vagy on rajta, hogy mind ennyi üdőtől fogvást is, az miolta ez az alkalmatlan háború támada hazánkban, Kegmetek csak egy emberét és követét sem bocsátá sem ő fölségéhez, az mi kegmes urunkhoz, koronás királyunkhoz, sem mihozzánk, megvetvén mind ő fölségének sok rendbeli kegmes atyai parancsolatit és intésit s az szerént az mi sok rendbeli Kegtekhez tisztünk szerént tett követséginket, leveleinket és intéseinket is, sőt im négy egész hónapja leszen már csak hogy itt Kassán is vagyunk, de nem tudatik, micsoda tekintetből, ide sem küldé mind eddig is csak legkisebb követét és emberét is, maga édes hazánk háborújának lecsendesítése után első s fő tekintetünk mi nekünk ide való jüvetelünkben az Kegtek elfordult és fölháborodott állapotjának csendesen és békességesen való leszállítását nézte, melyet tisztünk szerént hogy jó igazsággal és szeretettel mindenek előtt is akartunk bizonyos rendben venni, abban magatok lehettek bizonságok és az egész ország is. Kit látván, hogy Kegtek venni nem akar és nem tudjuk mind kiknek biztatásából-e avagy holmi alkalmatlan rettentéstől viseltetvén, mind kegmes urunktól és koronás királyunktól, az ki Kegteknek szép szabadságit adta s mind az nemes országnak egyességétől mégis elszakadva vagy on, eleget akarván annak-okaért mégis tennünk mind édes hazánkhoz s mind nemzetünkhöz való kötelességünknek és az mi kegmes urunk parancsolatjának s ide alá fáradott célunknak is, hogy valami utolsó nyomorúság és veszedelem mindnyájunkat országostúl és nemzetestől ne találjon, az kire már minden szomszéd országok kezeket föl is emelték vala és német s mind lengyel hadak ugyan tolongva jünek vala reánk s azt is tudván, hogy az török is maga részét nem bízná másra, hogy praedájok ezeknek ne legyünk, az hol talán boszút kellett volna üzenünk is, szeretetet és jó akaratunkot mutattuk az velünk ellenkezőkhöz is és a mint talám Kegtek is tudhatja már, mind az erdéli fejedelemmel ő kegmevel s mind Erdél országával mindenekről megalkudtunk és békességet csináltunk, sőt arról

egymásnak már hitleveleket is adtunk és így már csak az Kegtek dolga maradott fönn; szükség annakokáért, hogyha magának, hunjának (*így!*) feleségének, gyermekének megmaradását szereti, minden késedelem nélkül kegtek is küldje föl hozzánk bizonyos és teljes hatalommal való követit, fölszabadítván magát minden másokhoz való kötelességtől és megadván hitleveleket is azoknak, s magát is visszavévén azoktól, az kiknek mit affélét adott volna, mivel két úrnak senki nem szolgálhat; Kegtek pedig az országnak egyességétől, sem pedig kegyelmes urától, koronás királyától semmiképpen el nem szakadhat, hanem ha utolsó és gyalázatos veszedelemben akarja magát hozni s hagyjon békét azért mégis holmi alkalmatlan félelemnek és csaknem mondám kétségben esésnek is, meggondolván, hogy keglis urával s koronás királyával legyen dolga, ki ennek előtte is nem egy rendbeli atyai kegyelmességét nyújtván hozzátok, sok hiveinek és nekünk is törekedésére most is kész ő fölsége kegyelmességében bevenni Kegteket, kiről mi, följevén az Kegtek emberi, elegendő assecuratiót is adunk kezekben, megmutatván, hogy az mint sokan ok nélkül és mód nélkül vélekedtenek és vádoltanak talám bennünköt, veszedelmére szegény hazánknak és nemzetünknek, s Kegteknek is semmi üdőben sem ő fölsége az mi keglis urunk, sem mi nem igyekeztünk, sem igyekezünk s Kegtek közt is az minemü jó rendtartást kívánunk hogy legyen, maga javát s megmaradását s országunktól való egyességünköt és békességünknek állandóságát nézik, kitől nemcsak idegeneknek nem kell lenni Kegteknek, de azt ugyan kívánni, kérni és keresni kellene inkább, kit ha beveszen Kegtek, s azoknak is az alkalmatlan szövetségeknak, mely mind császár urunknak s mind az nemes országnak ellene vagyon, kötelétől fölszabadítja magát és követit az mint iránk késedelem nélkül hozzánk küldi, ne rettegjen és őrlődjék tovább ennyére magok között, s keresve és akarva ne vigye ily nyilván való veszedelemben magát, mert e kivől sem oltalmat, sem nyugodalmat nem talál magának.

S ha mi biztattatástok az töröktől is vagyon, higgyétek el tökéletesen azt is, hogy azok is nem megmaradástokot, hanem veszedelmeteket nézi, és az kit az békességnek sérelmétől félvén római császár ellen ők végbe nem vihetnek hogy keglis urunkat vagy meghódítsák, vagy elpusztítsák, azt efféle biztatással és zürzavar csinálás által akarnák végbevinni; jól meglássa azért kegtek, mégis mit cselekeszik, mert mi erről több irásunkot keglis urunkhoz nem küldjük, sőt ha az többi után ebbeli atyai intésünköt is megveti, mi mind isten s mind az világ előtt tudományt teszünk, hogy semminek okai nem akarunk lenni,

de végezvén már az erdéli fejedelemmel ő kegmével és Erdély országgal is, fönn ezt az kegtek tőlünk való elszakadását sem hagyhatjuk. hanem minden utakat és módokat fölkeresünk benne, az mint engedelmességre hozattassanak azok is, az kik kegtek közül magok között észet vesztenének, mivel nyilván végire mentünk annak is, hogy csak valahány nyughatatlan és csekély gondolatú emberek vesztegették eddig is kegteket. Ezzel kegtek semmit se késsék, hanem siettesse fölküldeni követit s teljes hatalommal pedig, kik hogy békességesen is járhatnak, noha más levelünköt is küldöttük arról kegteknek, de assecuráljuk és bizonyossá tesszük ez levelünk által is, hogy se jüvet, se itt késtekben se visszamentekben senkitől semmi bántások és akadéjkok nem lészen s mindezekről szóval is ez levelünk megadó emberektől bővebben érthettek.

F. lap szélén : Cassoviae 19. Aprilis 1631.

(Minuta orsz. ltár Act. Publ. fasc. 5. nro 36.)

XXIV. 1631. a pr. 24.

Instructio pro spectabili ac magnifico domino Stephano Nyáry ac generosis Ladislaó Ibrányi, Andrea Keczer et Georgio Barna.

Először is, Tokajban érkezvén kegyelmetek, értekezzék állapotjok felől az hajduságnak, és végire menvén, micsoda állapottal legyenek, legyen azon kegyelmetek, ne késsék közikben menni, mingyárt Nánásra hirt tévén, hogy kmetek Tokajban legyen és elsőben ő hozzájok megyen.

Másodszor. Attendáljon kegyelmetek szorgalmatosan arra is, hogy valami uj bódulást köztök ne indétsanak némely nyughatatlan elméjűek. Irjon az több városoknak is ugyan Tokajból, hogy kmetek utban vagyon és közikben igyekezik s mindeneket jó és szép rendben akar venni.

Harmadszor. Ha szokások szerint mégis valami tovább való difficultásokat tennének, azokról éjjel nappal tudósítson kmetek bennünket, megintvén őket is, hogy affélének békét hagyjanak, ha magoknak, feleségeknak s gyermekeknek megmaradásokat kívánják.

Negyedszer. Ha ez két dologban tennének pedig difficultást, ugymint: az gratiából kirekesztett két személyről és az egyenkint való esküvésről, abban ilyen declaratiot tegyen kmetek: Hogy az mi az két személynek dolgát illeti, ha az mostani ő fölsége hűségire való visszatérésekben jól fogják magokat alkalmaztatni és viselni, és amiben azelőtt vétettek, most hűséges szolgálatjokat fogják mutatni, követek által az minemő kívánságok volt. abban securitások fog lehetni. Az egyenkint való esküvés dolgát pedig ami nézi, azt minden uton

és módon erősíteni kell megmutatván nekik, hogy se az ő fölségihez való hűségek tökéletes anélkül nem lehet, se pedig magok között jó egyességben nem fognak nyughatni, és ettől semmi uttal recedálni nem kell. Hanem ha ugyan megkeményittenék végre magokat, ad partem az minemő tanuságot Nyáry István uram ő klminek adtunk, alkalmaztassa ahöz kegyelmetek magát.

Ötödször. Ha kik közülök nem akarnak megesküdni, ki akarnának az helyekből menni, először szép intéssel maraszsa klmetek őket, hol penig ugyan nem akarnak maradni, bocsátassanak békével.

Hatodszor. Az hitnek formája, az kire esküdtetni köll őket, rövideden ez legyen: Én N. et N. esküszöm az teljes szent háromság egy bizony istenre, ki atya fiu és szentlélek, hogy II. Ferdinand császárnak ő fölséginek és ő fölsége után következő magyarországi igaz koronás királyoknak hű és igaz leszek, ellenségeknék ellensége s barátjoknak barátja; kire meg is az teljes szent háromság isten engem úgy segéljen. Mely hitezés hogy szaporább legyen, ötöt, hatot s tizet is egyszersmind esküdtethet klmetek, reájuk vigyázzván, hogy azt mindenik elmondja.

Hetedszer. Más egyéb quaestiokat ott klmetek ne igen moveáljon, s amennyibben az ő fölsége méltósága és a mi böcsületünk is engedi, türessel is kell segétteni az dolgot.

Azoknak, az kik noha esztelenül is beszélgetnének, jó okoskodással kell a dolgot eleikben adni, megmondván mindazonáltal, hogy jól meglássák az mint az kegyelem helyett afféle dolgokkal császár urunk ő fölsége haragját magokra ne vonják, és az magok javát is veszélyben ne hozzák.

Nyolczadszor. Az kapitányokat magával elvivén klmetek, kit az ő helyében helyheztessen, jó tanuságot adván ugyan az hajdu vitézek előtt nekik, hogy tisztí vesztése alatt senki közülök ez ideiglen való cselekedetekért alatta valóit se titkon se nyilván boszúból meg ne háborítsa, hanem ha ki közülök mit vét, azt rendesen és törvényesen büntesse. békit hagyván holmi szemre való hányásnak is, meghagyván császár urunk és mi nevünkkel is nekik, hogy az városoknak lakosi is minden engedelmességgel legyenek hozzájuk és illendő böcsülettel is.

Kilenczedszer. Az minemő reversalisokat nekik adtanak az két urfiak és az Bihar vármegyében levő hajduságok, azokat egyátaljában elvegye klmetek tőlök, megmondván, hogy az semmi uton meg nem maradhat, declarálván nekik, hogy az az kötelesség is, olyan az minemő volt köztek, már fölszabaldult, mivel az ő reversalisokat, az kit mind az urfiaknak s mind a biharvármegyei hajduknak ők adtak volt, azt amazok

fejedelmek keziben adták, kivel őket attul a kötélytül felszabadították és azon ő reversalisokat az fejedelem meg is ígért nekünk adni s mi is hasonlóképen az urfiak és az biharmegyei hajduk reversalisit, az melyet ők nekünk kiadnak, tartozunk visszaadni az fejedelemnek.

Tizedszer. Ezeket kmetek mind rendben vévén és megmondván nekik, hogy az resolutiohoz tartsák magokat, ajánlja az fölsége kegyelmes gratiáját és oltalmát nekik, megmondván azt is, hogy ha ehez alkalmaztatják magokat, mi is minden jóakarattal és szeretettel leszünk hozzájuk. És hogy bizonyosbak legyenek abban is, hogy minden az ideig ő fölsége ellen cselekedett dolgokrul kegyelmesen el akar feledkezni ő fölsége és maga oltalmában is veszi s privilegiumokat is confirmálja, im patens assecuratioját küldöttük ő fölséginek közikben, melyet megadván kmetek nekik, assecurálhatja mi szavunkkal is, hogy az ő fölsége kegyelmességiben és az mi jóakaratumban is meg nem fogyatkoznak.

De ezt az assecuratiot azután adja kmetek nekik, az mikor mindnyájan megesküsznek.

Tizenegyedszer. Errül az ő megesküvésekrül egy hitlevelet is kell venni tőlek, mindenik város pecsėti alatt magán magán, az kiben csak azon ígék legyenek, az kik in forma juramenti vannak, cum recognitione, hogy ők megesküdtének. Ezt azért is kell cselekedni, hogy értse megis ő fölsége is, hogy praestáltak legyen az juramentumot, kiben noha nem reméljük hogy difficultást tennének, kiváltképen megesküdvén, de ha mi afféle lenne. megmondhatni, hogy maga is az erdélyi fejedelem mind megesküszik s mind hitlevelet ad, mely levélben belé kölletik inserálni azt is az hitnek formája mellett, amint a fejedelem hiti fogja tartani, hogy azokat az articulosokat is, az melyeket jó rendtartásért közikben kiadtunk, meg fogják tartani.

Tizenkettődször. Noha ugy vagyon, fáradságos leszen kmeteknek az dolog, mindazonáltal ugy látjuk, hogy ugyanazon egy uttal alkalmas lesz elvégeznünk azt is, hogy egy munkából kettőt ne csináljunk: Cselekedje azért azt kmetek, hogy kld sógor uram, Nyári István uram, mint ő fölséginek tanácsa, azon utjában együtt Ibrányi László és Keczer András uramékkal menjen be szintén Váradra is és az erdélyi fejedelemmel is az végezés szerint való corporale juramentumot praestáltassa, kinek formuláját leirván im kltéknek fogjuk adni. Az hova ugy kell azért kltéknek menni, hogy ha ezek az erdélyi követek interim visszamennek, és az ő fölsége confirmált diplomái is commutáltatnak, kiről mi kltéket in tempore tudósítjuk, Barna uram penig cum relatione, az hajdusággal

mint peragálta klték az dolgot, vissza fog jöhetni. És hogy ennek az fejedelem hitinek meghallgatására is kltéket rendel-tük, azután fogunk arról való credentionalis levelet írni, az mikor itt a confirmált diplomák is commutáltatnak.

Tizenharmadszor. Az fejedelenmel semmi új és egyéb tractában nem szükség kltéknek menni, hanem hogy csak a hitnek meghallgatására ment legyen, azt mondhatja klték, ajánlván még is mind az ő felsége kegyelmességit ő klminek és a mi jóakaratumkat, szolgálatumkat is. Ha penig medio tempore az fejedelem eligyekeznék Váradról, klték hagyja el interim az hajduk commissioját is és Váradra menjen.

Tizennegyedszer. Azon legyen klték, hogy sokat ne késsék, hanem mennél hamarább azt peragálja és igyekezzék vissza-sietni, mindenekről teljes tanuságot, informatiót és relatiót tevén klték. Hogyha casu quo medio tempore mi innét meg-indulnánk is. mindazokat reportálja klték generalis uramnak, kit ő klmé késedelem nélkül utánunk fog küldeni.

Egyéb dolgot az klték jó industriájára hagytuk, szeretettel kérvén kltéket, hogy mindenekben pro sua prudentia et dexteritate úgy igyekezzék az dolgokat alkalmaztatni, azmint legjobban tudja, melyet ő felsége is kegyelmesen veszen klmektül és mi is minden jóakarattal és szolgálattal igye-kezünk kltéktül venni. Actum Cassoviae die 24. Aprilis anno 1631.

Comes N. Esterházy, m. p. (P. H.)

(Eredetije Orsz. ltár Rákóczy-osztály.)

XXV. 1631. ápr. 25.

Nos comes Nicolaus Ezterhasi de Galantha, perpetuus de Fraknó, regni Hungariae palatinus et iudex Cumanorum, eques aurei velleris, comitatum Soproniensis, Zoliensis et de Beregh supremus comes, nec non sacrae caesareae regiaeque Majestatis etc. intimus consiliarius, camerarius et per Hungariam locumtenens. Adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik, hogy minekutánna az erdéli fejedelemmel Rákóczy György urammal ő klmével és az erdéli statusokkal is végezvén és minde-eket jó karban hozván rendesen complanáltunk volna, az tekéntetes és ngos Bedegi Nyári István uramot, császár urunk ő felsége tanácsát és Szabolcs vármegyének főispánját, melléje adván ő klmének vitézlő Keczer András, Ibrányi László és Barna György uramékat is, megnevezett Szabolcs vármegyében levő hajdú városoknak császár urunk ő felsége s klmés koronás királyunk hűségére és az ország egyességére való visszafogla-lására és hozására s emellett az ő felsége klmés gratiájának

és hajdúkhöz való jóakarátjának declarálására bizonyos instructióval bocsátottuk, intvén minden rendeket szeretettel s kiválképen megnevezett hajdú városok lakosinak tisztünk szerint is parancsolván, hogy ő klmeket mindenütt illendő bücsülettel fogadják s az ő klmeknek adott instructióhoz is alkalmaztassák magokat engedelmesek lévén mindenekben, valamiket az ő felsége klmes urunk és ő felsége után mi szónkkal is fognak kívánni az hajdúktól. Mely engedelmességre és szófogadásra mind fejenkint megírt hajdú városokban lakozó hajdúkat meg is szeretettel intjük s parancsoljuk is, ha megmaradásokat kívánják. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in libera regiaque civitate Cassoviensi. die vigesima quinta Aprilis anno domini millesimo sexcentesimo trigesimo primo.

Comes N. Esterházy, m. p.

(P. H.)

(Eredetije az Orsz. Lev tárbán Rákóczi-osztály.)

XXVI. 1631. jul. 24.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak mint kglmes uramnak, az úr isten Ngodat sok jó szerencsékkel, jó egészséggel látogassa mind az Ngod igaz híveivel és szolgálival egyetemben.

Kgls uram, az elmúlt napokban is írtam vala Ngodnak az munkácsi állapot felől, akkor az miben volt állapotja az várbelieknek, mindenek az Ngod kívánsága szerint voltak, mind fő és vicekapitány és porkolábok reversalisát kezemhez vevén; az Ngod hűségéhez is tartották magokat az fejedelem asszonynyal való végezés szerint, mostan is penig az mint én kapitány urammal végeztem, mikor kijöttünk az várból, elhittem s tudom is, hogy ugyanazon emberek az benne valók, de az mint Ngoddal volt végezése az fejedelem asszonynak, hogy az leleszi káptalanban fateáljon, el is mentünk vala vele Leleszre, Csernel uram is oda érkezett volt, de az Csáki uram tanácsa és vele való beszélgetése mind hitiben való fogadásiban s mind várainak való elvesztésében megtántorította az asszont; a Kovács Péter hadai készen seregekben állván Bácska nevü falunál ő maga Csáki uram elsőben mintegy negyven lóval az battyáni erdő szélyben lón szemben az fejedelem asszonynyal, Bácska és Battján között érkezék Kovács Péter is mintegy harminczkét lovas fő legény számmal, az fejedelem asszonynyal kezét fogván, azt tudakozá tőle, ha az erdélyi fejedelem hada és zászlói azok, az kik vele vadnak. mert ha azok, egyátaljában meg nem engedi, hogy az császár

birodalmában járjanak az erdélyi fejedelem szolgálói, zászlóstól kiváltképen; az fejedem asszon arra azt felelé: ki enyém s ki az erdélyi fejedelemé; mi is megfeleltünk arra illendőképen; én az Ngod zászlóit mind lovas és gyalog zászlót Munkácson hadtam volt, mert mind féltem praktikájoktól; akkor mi menten mentünk Lelesz felé; beszállván Leleszre, engemet Csáki mingyárást ebédre hivata, az uraim tetszéséből, kglis uram, el is mentem vala. Sok szántalan hizelkedő beszédi levén, vöttem eszemben, hol jár az elméje; én onnét elmenvén, az asszony szállására mentem, Csáki is oda jöven, két egész óráig csak ketten tanácskoztanak egy házban, azután oztán beköldöttek az conventben, az prépostot, Senyei Sándort, Melit Györgyöt kihítták az fejedelem asszony szállására, azokkal is tartott két egész óráig az tanács, talám többig is kglis uram; annak utánna bemenénk az káptalanban, Segnyei Sándor prohibijálá az fejedelem asszonyt az fassijótól, s mind az prépostot az megírásától az császár nevével; de Csáki uram volt mindennek az oka; csakugyan tétovázott az fejedelem asszony, mert én soha annál változóbb elméjü embert nem láttam, nem is öreg embernek való udvar mint én vagyok s Káli Pál. Miben múlt az fassio dolga, tudom, Ngodnak arról bővön írt Csernel uram. De osztán utólszor Cseffei László urammal ketten maradánk hátra az káptalanban, akarván érteni mit akar Kovács Péter, egyátaljában mondá, hogy ő neki meg vagyon parancsolva Bornamisza Jánostól, hogy az Ngod szolgálit ne szenvedje Magyarországbán hadastól jární, melyről való irását énnekem kezemben is adta az fejedelem asszony szállásán, sőt azt is mondá Csáki uram tanácsából, hogy menten menjünk az fejedelem asszony mellől, mert isten őket úgy segilje, nem leszen jól az dolog. Bizony kglis uram, mi is illendőképen megfeleltünk nekik; ezt értvén Balling György, megindult hazafelé, utánna menvén, vissza hozák, árestomban volt mind ő s mind Lövey Gergely, az kit soha nem hallott ember, hogy az féle ország szabados házában vagy városában megarestálják vagy fogják az nemes embert; de azval Munkácsot bizony meg nem veszi Munkácsot Csáki uram, örömet megmordulunk vala érettek, de igen kevesen voltunk Ngod szolgálói, az gyalog is mind az fejedelem asszony és az munkácsi jószágból valók voltanak, Csákinak is jó száz kék gyalogja volt jelen, az Kovács Péter hajdúi is mind seregben állottanak az mezőn; mind az által ugyanott lépést háltonk azon éjjel, ök igen bujtatják magokat, Ngod az kiknek búcsút adott Erdélyben, mostan azok vadnak ötszáz lóval egy csoportban, mind ide melléjek jönnek és mind császár szolgálói lesznek azok, soha bizony kglis uram, valami az sziveken vagyon,

el nem mulatják, csak oda fel lenne jól dolgok. Csákinak nem kell hinni, mert bizony nyilván való gonosz akarója Ngodnak, igen is biztatta az fejedelem asszonyt, mostan is nyíltan beszéli, hogy ő Erdélyben nem megyen, mert ő neki duplával megadta az fejedelem asszony az ő jószágának az árát, nem hogy penig az fejedelem asszony azt elvennie tőle, az mit neki adott, de bizony kgl's uram az többit is mind neki adja, ha kívántatik; nekünk is azt mondotta az fejedelem asszony nyilván, hogy ő senkinek úgy nem hiszen mint Csákinak, viszont Csáki is mint ő neki. Ezt nyíltan beszéllette mi előttünk még Munkácson is. Mindazáltal hirrel értettem Baling uramot kgl's uram, semmit ne féljen, meg se adja az várat, mert az fíját meg nem merik ölni, nincs is módjok benne. Bizony nekem is lovaim, szolgálaim, kocsim, mindenem ott Munkácson maradt, minthogy kért az kapitány, hogy visszakésérjem az asszonyt, mindeneket hagyánk itt helyben, úgy jöttek osztán haza, de nem volt módom benne, hogy visszamenjek Munkácsra, bizony igen félttem practikájoktól, mert mind az asszony s mind Csáki igen kívánják vala, hogy én is velek legyek, de nekem nem tetszék, Csernel urammal jöttem ide Patakra, tudom bizony, valamim az városban Munkácson volt, azt mind felpraedálják az Kovács Péter hadai. Az húsz ház jobbágyokról is commissiót vöttem vala ki az fejedelem asszonytól az kapitányra pro testimonio, az is kezében vagyon az kapitánynak, mely commissiojában azt írja, hogy jó akaratjából való végezése szerint Ngoddal adott pro successione az munkácsi jószágból Ngdnak húsz ház jobbágyokat, melyeket én még Munkácson létemben az káptalannál mind elvégeztem, Beregszászban, Munkács városában, Váriban, Beregen, minthogy ezek az fejei, egy-egy jobbágyot, az többi is az jován jován (*sic*) az faluknak vadnak, méltó immár Ngdnak erről gondot viselni. Cseffei és Nemes Tamás uramék beindultanak, mindeneket megtudnak Ngodnak mondani. Az úr isten éltesse, szerencséltesse Ngodat sok esztendeig jó egészségben. Datum in Sároskispatak 24. die Julii anno 1631.

Ngodnak

alázatos hive és szolgája
Ibrányi Miklós, m. p.

Ha Ngodnak mostan ez mostani cselekedetekért valami neheztelését értik ide ki, bizonynyal felejtik az oda fel való menetelt az Kovács Péter és Barkóczi ngos uram hadai, melyet nem is reméllek, hogy Ngod csak ilyen silentiomban hagyjon, Ngodhoz bíznak az munkácsiak.

(Az országos levéltárban őrzött eredetiről.)

XXVII. 1631. okt. 16.

Nos Catharina dei gratia nata marchionissa Brandeburgica, sermi quondam principis Gabrielis alias sacri Romani imperii et Transylvaniae principis etc. relicta vidua, ac Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium Ducissa etc. damus pro memoria, quod cum fidelis noster illustris Joannes Mohila haereditarius Moldaviae princeps etc. a prima die mensis Maji, anni millesimi sexcentissimi trigesimi proxime praeteriti, ad praesentem usque diem non tantum in aula nostra manens, sed in arduis negotiis legationes etiam cum animi sui dexteritate gerens, nobis obsequiosa fidelisque servitia praestiterit, nunc tandem computo facto, quandoquidem secundum conventionem suam illos sex mille florenos hungaricales, quos restare praetendit, ac mille quadringentos triginta ducatos, mille similiter talleros imperiales, quos ex propriis suis pecuniis perhibet idem, ex benigna commissione nostra ad itinerarias necessitates nostras nonnunquam expendisse et erogasse ob causas rationabiles, licet hoc tempore persolvi facere differendum duxerimus; in futurum tamen, occasione meliori nobis suffragante, dum per se, vel per aliquem fidelem suum requisitae fuerimus, praefatum Joannem Mohila de praescripta pecuniarum summa contentaturum promittimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum manus nostrae subscriptione et proprii sigilli obsignatione roboratarum mediante. Datum in oppido et curia nostra Tokajensi die decima sexta Octobris, anno dni millesimo sexcentesimo trigesimo primo. Catharina.

(Az országos levéltárban őrzött egykorú másolatról.)

XXVIII. 1631. okt. 17.

Georgius Rákóczy dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte, salutem et favorem nostrum. Nemzetes vitézlő hivünket Pap Márton, főpohárnokunkat bocsátván fel Rákóczy Pál urunk öcsénkhez egészségének látogatására és új tisztiben való salutálására, nem akarók elmulatni ez alkalmazossággal is kldnek való levélírásunkat. Istennek legyen hála, mi ide békével és csendességben vagyunk, örömet kltek felől is gyakorta hallanánk minden jót, de immár ugyan jó idővel ezelőtt semmi levelet tőlök nem vöttünk, kiből az oda való állapotokat érthettük volna. Az fundálót kiküldöttük kltekhez, minden szükséges építésre való helyeket mutogasson meg neki, lássa meg szorgalmatosan ő is és intézzen ugy el s delineáljon mindeneket, hogy nekünk valóságot mondhasson, hozhasson,

amint magától küldött levelünkben bőségesben irtunk felőle. Az álgyú öntő mint forgódik és mennyire vagy on dolgában, örömet értenék, az időt neki hiába mulatni kld ne engedje, lásson dolgához. Mi immár ez jövő hétfőn vagy kedden indulunk isten áldásával az szent. Lukács oktavájának terminusát celebráltatni, aholott mint fogjanak s hogy fogjanak az emberek perleni, az idő megmutatja. Kegyelmetek mindenfelé és mindenekre szorgalmatos vigyázásban levén, azokról minket szünetlenül tudósítson; azt akarnánk és abban gyönyörködnénk, ha kltéknek gyakorlatossággal jövő leveleiből mindennapi dolgait, állapotját, híreit érthetnők kltéknek; kld azért a papirost ne kimélje, írjon minden állapotokról gyakorta, nám nem messze Debreczen, addig mindenkor elküldheti, onnan Váradra, Váradról magunknak hogy sietséggel behozzák, meg vagy on parancsolva, kívántatik csak az klték jó industriája az gyakorta való irásban. Secus itaque non facturum.

Datum in civitate nostra Alba Julia, die 17. Octobris anno 1631.

G. Rákóczy, m. p.

Külczim: Generoso Urbano Reöthy, arcis et praesidii nostri Sarospatakiensis capitaneo, fideli nobis dilecto.

(Eredeti orsz. ltár Rákóczy-Itár.)

XXIX. 1631. o k t. 21.

Gróf Eszterházy a császárnak, Kis-Marton.

Két levél jött Erdélyből, egyikben gyűlés hirdettetik f. hó 13-ára. »in aliis autem indicit insurrectionem sub eo praetextu, quod ratione insurrectionis rusticorum scriptum fuerit ad illas partes et hajdonibus vellent illos compescere.«

Aliud est, quod V. S. M. significare demisse volui, nimirum principissa in Transylvania adhuc existens, quendam Gabrisko dictum, quondam filium vajvodae Transalpiniae, familiarem autem suum, occulte expediverat ad Svecum, denunciando ei injurias suas a principe moderno sibi illatas. Qui rediens refert, quod Svecus expediverit servitorem suum Strasburk nominatum ad ipsam Principissam, medio cujus Rakocio quoque denunciando, ut nisi illam in pace reliquerit, se ipsam tuiturum. Hic tamen legatus duodecimo adhuc die hujus necdum pervenerat ad Principissam, quae tamen legatio mihi suspecta videtur, ne sub hoc praetextu colludat Svecus cum Transylvano.

(Eredeti a bécsi titk. lt. Hung.)

XXX. 1631. o k t. 22.

Isten minden jót adjon kgdnek.

Ez levelem megadó ifjú legény szolgálmat indítottam meg az végre, hogy ha eddig el nem bocsátották Krakkóban megarestált szolgálmat, felkeresse útját, mint szabadíthassa ki. Irtam egynehány embernek oda be, kgdnek is, ott közelebb lakván Lengyelországhoz, értheti állapotjokat, s az szerint informálhatja, mint leszen hasznosabb dolgait és útját rendelni, noha én is adtam tanuságot neki ezen alkalmatossággal, hogy szeme, füle legyen s kétfelé tekintsen. kgteknek sem árt instruálni. Én kgteknek ritkán veszem levelét, az minapi postától sem küldött, már három úttal vöttem oly levelét Chernel uramnak. kik közt kgnek nekem írt levele nem volt, melyet bánok, mert két dolognak egyikén meg kell elmémet nyugotnom, vagy az kgd otthon nem léte, egészségtelensége, avagy kgtek között egyenetlenség lehet, mely ha úgy volna, én azt bizony kedvetlenül hallanám, mind magamra, s ott kin való javamra, jövődőre nézve. Az álgyuöntő megpróbálá-e az öntött falkonyokat s az úristen minemű szerencsét adott neki hozzá, örömet érteném, egyéb ott küny való állapotokról, nem bánám, ha kgtek gyakrabban tudósítana. Datum in pago Tóhát, 22. Octobris, 1631.

R. György m. p.

Móré Mihál esmég elszökött, nem jütt be, kgd más módal higyen neki s keríttesse kézre s küldje be.

Külczim: Grosso Urbano Reóthi, arcis et praesidii nostri Sárospatakiensis capitaneo etc. fideli nobis dilecto.

(Az orsz. levéltárban levő eredetiről.)

XXXI. 1631. o k t. 28.

Isten minden jót adjon kgdnek.

Póssai Gáspárt im kibocsátám az végre, az mint tegnap irám, most is serio parancsolom kgteknek, Lengyelországra, egyebüvé is és mindazokra, kikiről tegnap írt levelemben bővebben informáltam kgteket, oly szorgalmas vigyázása, gondviselése legyen, hogy én az kgtek vigyázásában vagy inkább vigyázatlansága miatt fogyatkozásban ne essem, mindenfelé szeme, füle legyen kgteknek, kiváltképpen Lengyelországra. Az borok s gabona beküldését kgd Chernel uram ne halaszsa, sem az urbariumoknak és szolgálaim regestomát beküldeni; Várady is ne késsék jüjön be; Herczeg Zsigmondnak is kgd irjon vagy izenjen, avagy mondja meg, végezze dolgát, s siessen bejönni. Ha onnét felől levelem érkezik, meg ne késleltesse kgtek,

beküldje sietséggel akármikor is. Igen szükséges az vigyázás, de most kiváltképpen. Adja isten, hallhassunk minden jót kgték felől. Datum Medgyes 28. Octobris, 1631.

R. György m. p.

Külczim: Grosso Urbano Reóthi, arcis praesiidique Sárospatakiensis capitaneo, Georgio Chernel de Csernelháza, universorum honorum nostrorum cis et ultratibiscanorum in Hungaria praefecto etc. fidelibus nobis dilectis.

(Az országos levéltárban levő eredetiről.)

XXXII. 1631. nov. 20.

Nagyságodnak kegyelmes uram hosszú életet, boldog szerencsés állapotot, és fejedelmi hivatalához tartozó minden lelki testi áldásokat szüdből kívánván az nagy istentől, s tisztem s erőm szerint való minden üdöbéli alázatos és kész szolgálatomat ajánlom nagyságodnak mint kegyelmes uramnak.

Kegyelmes uram!

Nem irásommal és távolról, hanem jelenlétemmel és élő szóval kellett volna az nagyságod parancsolatja szerint köszöntenem nagyságodat, mely nagyságod parancsolatját hogy mostan el nem követhettem, nem feledékenységből, sem egyéb szándék szerint keresett okból lött, hanem magam és részből gondviselésem alatt levő árváknak elmulthatatlan állapotjuk cselekedtette velem. Minthogy az istenben elnyugodott néhai Szegedi Mihály uramnak javait halála után el kellett volna osztanunk, látván abban sok rendbeli akadályinkat, hogy csendesebben és kár nélkül menjen véghez az dolog, Szegedi Gáspár uramat vártuk maga ajánlása szerint hozzánk, úgymint kivel Szegedi Mihály uram egy volt, kit ha derék ok nem tartóztat, ez jövő hétnél alá jövedele tovább nem haladhat. Elvégződván kegyelmes uram köztünk az dolog és egészségemet isten megtartván, első alkalmatossággal is azon leszek, hogy az nagyságod parancsolatját előttem viselvén, arra az tőlem ennekelőtte nem látott földre bemehessek.

Ami az nagyságod patrociniümát felveendő ifjakat illeti, azokkal kegyelmes uram kívánságunk szerint még nem beszélhettünk. mivel az tanuló ifjuság nem régen kezdett az szüreti vacatio után mindenfelől haza gyűlni; ha az nagyságod kegyelmes dispositiója úgy tartaná, az téli üdők alkalmatosságával nem sokára megindulhatnának. Én kegyelmes uram amint ennek előtte, most is nem valami privatus respectusból, hanem conscientiose commendálok nagyságodnak azon ifjakat, tudván azt, hogy nem embernek kell ebben kedveskednünk, hanem az nagy istennek, kinek tisztességének előmozdítására egyedül néznek minden keresztyén patronusok; nagyságod is kegyelmes uram. Mely mi istenünknek testi lelki kegyelmes gondviselése

hogy virágozván öregbedjék naponként nagyságodon s kedve-
sein, az nagyságod gonosz akaróinak mord mérges tanácsok
és akaratjok ellen is, azért nagyságodnak minden igaz hiveivel
egyetemben nagy buzgósággal imádom naponként ő szent felségét
úgy mint Nagyságodnak kegyelmes uram alázatos szolgálcskája
S.-Patak, 1631. november 20.

Bakay Benedek.

Külczim: Illustrissimo principi ac Domino Dno Georgio Rakoczy
stb. Domino et patrono mihi gratiosissimo.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

XXXIII. 1631. nov. 24.

Georgius Rákóczi dei gratia princeps Transylvaniae, par-
tium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Generose fidelis nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram.
Noha immár ennekötte harmad vagy negyed nappal is irtunk
vala kldnek, de tartóztatván Nagyidainak kibocsátását, várván
arra, ha valahonnan valami oly dolog érkeznék, kirül iratnunk
kellett. Istennek neve dicsértessék, mindnyájan türhető egész-
ségben és csendességben vagyunk. Az svécziai királytul tegnapi
érkezék bizonyos emberünk, az igen triumphál, már nagy erős
városokat vett meg (kit) Herbipolis(nak) hinak, Elfurt nevüt is,
most Frankofurtumhoz ad Menum közelget, az belgák igen segítik,
most is uj segítséget küldöttek neki, az francziai király is
pénzzel segiti, már kétszer is küldött 12 tonna aranyat neki.
Az muszquák is felette nagy készülettel vannak az lengyelek
ellen, mind lovast, gyalogot németet fogadnak az tenger mel-
lett való városokban fogadnak, egy lovasnak 10 tallért, gyalog-
nak 7 tallért adnak. A bavariai herczeg is igen igyekeznék
hadát restaurálni, az föld népét veszi fel maga mellé. Ezek
bizonyos hírek, úgy is írjuk kldnek; ezután is ha mi bizonyos
leszen, értésére adjuk vigyázatban levén kltek is, ha mit ért-
het, arról minket gyakran tudósítson. Az kassai generalis ir
minekünk egy levelet, melyet tegnapi adának kezünkhez, mely-
nek verissima pariaját oda küldöttük, abból megértheti kld.
mint declarálja; ha az szive is ott jár az hol az beszéde, jó
leszen. Mindazonáltal mi mind készen vagyunk, vigyázunk
magunkra és országunkra. Az mely ágyukat megöntött az
álgyuöntő, azokat kld méresse meg, és írja meg mennyi mázsa
leszen, az minemő kész formák vadnak, azokat is öntesse meg.
Ott minekünk valahol mennyi rezünk vagyon, csak fél funtig
való is, azt kld mindenestől megmázsáltatván, mennyi lesz
ösvességgel, adja értésünkre, mert computust akarunk csinálni
felőle és azután deputációk is lesznek, kiket hova akarunk

rendelni. Eidem in reliquo benigne propensi manemus. Datum in civitate nostra Alba Julia, die 24. Novembris 1631.

G. Rákóczy, m. p.

Az német zászló tartó mely nap ment el onnét, elhaladhatta-e békével Krakót vagy melyik utra ment, kld igen bizonyosan tudósítson róla.

Külczim: Generoso Urbano Reöthy, arcis ac praesidii nostri Sárospatakiensis capitaneo etc. fideli nobis dilecto.

(Eredeti R. javításaival orsz. ltár Rákóczy-ltár.)

XXXIV. 1631. n o v. 27.

Isten minden jót adjon kgdnek.

Mi istennek hála békével vagyunk s ezennel Kolosvár felé indulunk. Olasz János még sem jöve be, talám az róka keret (*így*) nátha hurót rajta, kgd küldje be, mivel az több szolgálmat Kolosvárról kibocsátom. Ezelőtt 4 avagy 5 nappal az mikről irtam, azokról kgd engem késedelem nélkül tudósítson. Ugy tudom, Forgách Mihály uram Ónodban is bemegyén, szükség kgdnek akkorra az várban oly embereket küldeni, legyenek jó vigyázatban. Az rezet mennél hamarébb mind, valami lészen, megmásáltatván, írja meg, az két falkont is öntesse meg kgd, a kiket megöntöttek, micsoda jegyek és irások vadnak rajtok, kgd küldje írva, és őket másáltassa is megis. Tegnap előtt estve az itt való álgyuöntő is, egy személ levén csak, egymás után fél óra alatt még három falkont önte maga egyedül, 4 formát csinált. az negyediket is megönti nemsokára. Kgd hagyja meg Kovács Gergelnek, lásson az ménesemhez emberül, gyakorta tekintse meg őket. Intem kgdet, az várban, városban legyen szorgalmatos vigyázásban, mennél csendesebb állapot vagyón. annál inkább vigyázzon kgtek és gyakorta is írjon kgtek. Datum Albae Juliae, 27. Novembris, 1631.

G. Rákóczy, m. p.

Külczim: Grosó Urbano Reöthi, arcis et praesidii nostri Sárospatakiensis capitaneo etc. fideli nobis dilecto.

(Az országos levéltárban levő eredetiről.)

XXXV. 1631. d e c z. 3.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak stb.

Az nagyságod kegyelmes parancsolatját Borbély Miklós nevű szolgálám ultime Novembris adá meg, melyben mit írjon

és parancsoljon nagyságod, alázatosan értem és minden tehetőségem szerint mindenekben ahoz is tartom magamot s mind pediglen az Ibráni Mihály uram által való parancsolatjával együtt.

Hol pedig nagyságod kegyelmesen írja, hogy sem Munkácsot, sem az benne valót könnyen kezébül ki nem bocsátja, azt igen méltán cselekedni nagyságod; mert minden rendelés az úristentül vagyon s ezt is ő szent felsége nagyságodnak rendelte az ő kegyelmes tetszéséből. *(Itt hat sorban érdektelen dolgok következnek.)*

Krakkóbul, kegyelmes uram, megérkezék emberem, az kit Gro János állapotjának tudakozására küldöttem volt; de soha meg nem tudhatta, maga az rabokkal is eleget beszélt és tudakozta, azon kívül az magam szolgája is ki volt, ki most Krakkóban lakik, az is eleget tudakozta; de semmiképen végére nem mehetett különben, hanem csak azt mondták, hogy nem régen fogtak volt egy magyar kímét, de Varsvára vitték, de nem tudják, ha él-e, vagy hova lött. Ez az szolgám-féle ajánlotta magát, hogy . . . oda is elmegyem tudakozni.

Az svetiai király(hoz) küldött emberim még oda vannak kegyelmes uram. Tudom, hogy ha életben lesznek, nem késnek immár azok is.

Istennek hála, kegyelmes uram, az várat jól megtakartuk, az mi az tábort s árkot illeti, mindenképen készen vagyunk.

(Itt valami patikaládáról s saját pöreiről ír.) Ezek után tartsa meg az úristen nagyságodat. Datum ex arce Munkács, 3. die Decembris 1631.

Nagyságodnak alázatos szolgája

Ballingh János, m. p.

(Egy utóiratban szintén érdektelen dolgok.)

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

XXXVI. 1631. decz. 5.

Alázatos szolgálatomat ajánlom nagyságodnak, mint kegyelmes uramnak stb.

Tegnapi napon, úgymint 4. die Decembris nagyságod 27. die Novembris Fejérvárott irt levelét adá meg Sós István uram, melyben nagyságod gyakorta való nem irásomért nehezettel; én úgy tudom, kegyelmes uram, hogy kétszer-háromszor csaknem minden héten irok, kiváltképen mikor vagyon miről; úgy vettem eszemben az nagyságod irásiból is, hogy nem sok levelem, az ki nagyságod kezéhez nem menne; csak olykor és úgy nem irok, az mikor ugyan nem tudok mit írnom; most

sem tudok, kegyelmes uram, egyebet mit írnom, legyen hála istennek. szép békeességben és csendességben vagyunk, mi megérnénk ilyen állapottal és nyugodalommal, csak nagyságoddal palatinus uram ő nagysága lenne csendességben; úgy vettem eszemben, császár urunk ő fölségével is megalkudhatnék nagyságod, melyre isten segítse nagyságodat. *(Itt másfél lapon több érdektelen dolgokról ír, majd később építésekről s így folytatja:)* Az scholát is hagyta vala nagyságod keréttetni; im az Tolnai uram házáat is, ha isten azt adná érnünk, rakatni kellene, belől az várban is szünetlen építgetni kellene; de ha az jószágot az oroslány bástya kövének, meszének hordására fordítjuk, mind az hid félben marad, egyéb dolgokban sem érkeznek el, az bástya sem készül el; sem egyik, sem másik nem leszen. *(Itt ismét érdektelen dolgok hagyattak ki.)* Az baromvételnek, kegyelmes uram, itt künn is most volna jó ideje, hogy jövendő nyereségre venné ember; de isten nem akarta, hogy széna lenne. az kivel kiteleltethetni. *(Ismét érdektelen gazdasági dolgokról ír.)*

Forgács Miklós uramnak mind főborokkal, mind egyébbel bizony jó és igen méltó volna gazdálkodni, mert az nagyságod méltóságos, emberséges fejedelmi liberalitásságához ugyan az is volna illendő; de szintén úgy tudom, hogy mintha az szivekben volnék, hogy soha nem arra, hanem másra magyarázzák és talám ártalmasabb azt cselekedni, hogysesem ha ember kedveskedik nekik, mert néha az állapothoz képest kételenek vele és látom irásokból, mintha valami jó akaratot mutatnának, de sokat hallok én affélét; változzék csak az állapot, mindjárt elővonnék ők azt. az kit szivekben tartanak. Bornemisának az salétrom felől régen irtam vala kétszer is, de ő okos levén, nem tőn magátul választ, mindaddig halasztá, valameddig az generalis beérkezék; az az válasz nem Bornemisáé volt, hanem Forgács uramé, noha Bornemiszsa uram irta. Egy kopját pénzen nagyságodnak nem szabad vétetni, mégis azoknak kellene kedveskedni időnap előtt. bezzeg. kegyelmes uram, én meglátánám elsőben, mikor én dolgom volna, meg is kívánnám állapotomhoz képeest és méltóságomhoz, ők alacsonyabb állapottal levén, hogy elsőben ők mint viselik hozzám magokat; azután megtanítana az idő és alkalmatosság, miut kellene az nagyságod részéről is lenni az dolognak; azután bizony illendő és igen méltó is lenne osztán nagyságodnak is kedveskedni, nem egyébert annyira, mint az magyarországi jószágára nézve és annak kedvéért. Az ő magokviselését és nagyságodhoz való jó avagy idegen inclinatiojokat mindjára megpróbálhatja nagyságod csak egy levelével is. ha ír ő nagyságának, bárcsak az salétrom és kopják felől; ha pedig nagyságod maga arra

nem méltóztatná magát (noha illendő volna), csak mi közülünk valamelyik írjon is ő nagyságának nagyságod kegyelmes parancsolatjából, mi választ fog reá tenni, ha kevésből nem akar gratificálni és szolgálni nagyságodnak, nagyobból eo magis; mert ha tudnám, hogy nagyságodnak sziból, nem szívvel való jóakarattal volnának, bizony híre és parancsolatja nélkül a nagyságodéból szolgálnék és adakoznám, de látom mint vagyok az állapot; igen ismerem őket; nem szólok generalis uramra, ő nagyságára, de vannak némelyek olyak, hogy ha szintén levelekben másképen irnak is, de magok között csak Rákóczi uram s ő kegyelme, mind belső rancorból penig; meg olyak penig, hogy ha csak ösöktül avagy magok virtusával keresett értékeket (nem mást) feltennéjek, bizony meg nem cserélnék némelyikével; de azzal nagyságodnak nem ártanak, hanem magokat tréfáltatják vele és sőt ítéletet nyernek érette; mindazáltal, kegyelmes uram, én azt cselekeszem, az mit nagyságod parancsol. — Az Suhaiaknak borokat el akarom vala adni, mivel vagyok 60 avagy 65 borok talám, ugyan alkalmas pénz jöhet vala belőle, kit fel is kértek és talán valami kevés jószágot válthatok vala ki nekik, de nem kezdek velek mocskolódni; mert nincs reménség felőlök, hogy jók lennének; roszaság ifju legénben nem lehet oly, az kit nem kezdett követni; Német Gyurka és hozzá hasonló latrok az baráti, ital között és étel között az szájából lélek mondásánál egyéb ki nem jó. Jámbor szolgáljokat, az melyet nagyságod jószágok takarétására és oltalmára nekik adott volt, jámbor asszony fiával építette is házokat, és jószágokat szaporította 10 avagy 12 embernél többel az másfél esztendő alatt, az kit nekik apjok avagy bátyjok helyett kellene böcsülniek, immár sokszor csak meg nem ölte, több lator ifjakat mellé vévén, szolgáljái-e avagy csak az nyalakodásért vannak ketten avagy 3 mellette. Az csákánt hajdú-calculusnek híja, mikor iszik, eleiben teszi, az tisztartóját lenyomatja, reá záratja az ajtót, kínálja: igyál kelek (*kölök*), bestye lélek kurvafi, mert bizony meg kell ma halnod, látod-e az hajdu-calculust. Immár kétszer is sírva panaszlott, úgy kéredzett, de még mind ez ideig tartóztattam, el nem bocsáttam, de immár látván nyavalyás öreg embernek méltó mentségét és injuriáját, szabadságot adtam neki, mert egy nap agyon verte volna és mind ezt az jámbor embert magát is elvesztette volna; hanem irtam neki és Keresztes János uramat odaküldtem, hogy mindeneket inventáljanak ki kezéből. Ináncsinak jövendő magamentségére. Ám akármit miveljek, tudom, bizony az mi kevés borok vagyok, azt elvesztegetik, noha az egygyel-mással talán volt közel száz borok együtt és másutt, azután az ki kevés jószágok leszen és szöllejek, tudom perditiót vesznek rajta. Az

kisebbikből sem lehet semmi jobb reménségem, mivel értem az minemő leveleket ir idehaza az bátyjának és annak az jámbor öreg ember szolgálójának: sidó szakállú, törökkel bélétt vén bestyelélek kurvafiának intitulálja levelében, és: ha, bátya, el nem üzöd, avagy ki nem vered az beste lelkét, mig haza nem megyek; eskeszik, átkozza magát, ha az lovárul addig leszáll, mig az pisztolylyal által nem lövi. Az maga irott levelét küldtem volna nagyságodnak, de az bátya nem adta meg Ináncsinak; de ha ezt megolvassa nagyságod előtt is, igen akarom; mert az szivem fáj rajta, az atyja nagyságodnál és az nagyságod édes atyjának holtig hű és igaz szolgálója volt, egész Magyarország tudja, alioquin is jámbor fő ember volt; nekem felette jóakaró uram gyermekségemtül fogva, mivel isten után tudományát szegény bátyámnál Chernel Tamás mesternél vette volt és hogy oly fiaikat hagyván testamentomában nagyságodnak és nagyságod szerelmes gyermekinek, az kik sem jámbor atyjok parancsolatinak, sem az nagyságod felőlök való jó reménségének és eddig való kegyelmes gondviselésének meg nem felelnek, ezért bánom, hanem lassan-lassan Balog Antal mellé közelgetvén, az ki szegény most talám csak számtartóságot is sollicitál, más embereknek fabulája avagy beszéd között való mulatsága leszek, ha hirtelen és hamar nap részegségekben egymást meg nem ölik avagy meg nem véresétk, az ki miatt jószágokat mindkettén elvesztik; csak immár is az körülvaló nemes emberek szándékoznak vásárlani tülök, mert Mátyás uram is szintén olyan Bornemisza, mint Török István. Ezeket az cselekedeteket én előttem szegény Ináncsi György hiti szerint referálta; ez elmúlt szombaton utólszor kezdette volt vendégleni, akkor haza szaladott; szerdán volt nálam és akkor is bocsátottam el Keresztes uramhoz, hogy inventáltasson és menjen házához akarmit cselekedjenek az marczonák, ha ő nekik jó nem kell, mert immár nem volnának gyermekek. Ha penig Mátyás uramat nagyságod el nem bocsátja, mostanság onnid azt is értettem, úgy más gondviselésnek kellene reájok lenni. Az uristen nagyságtokat éltesse stb. In Patak, 5. die Decembris, anno 1631.

Nagyságod alázatos szolgálója

Chernel György, m. p.

Pál uram ő nagysága a kurimai udvarházat megvette régen azoktul az kiké volt, fele nagyságodat illeti, ha nagyságodnak kell, találtassa meg felőle és letéteti-e az árát, avagy nem az félnek, nagyságod lássa; az mint hallottam, 600 tallé-

ron vette volt ez kikelettel meg az Akaiaktul; mert az szegény Hegymegitül elvette volt palatinus uram ő nagysága.

(*Pár sor érdektelen az utóirat végén.*)

Külczim: nincs.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

XXXVII. 1631. decz. 8.

Alázatos szolgálomat ajánlom nagyságodnak stb.

Az nagyságod kegyelmes parancsolatját Ferkó az inasom megadá 6. die Decembris, melybül alázatosan értem az nagyságod hozzánk való kegyelmességét. Mi is azért fejenként életünk fogytáig való hűséges szolgálattal akarjuk meghálálni az nagyságod hozzánk való kegyelmességét és mindenekben az nagyságod kegyelmes parancsolatihoz akarjuk magunkat tartanunk és nagyságod hire nélkül egy szó nem sok, de Munkács állapotjárul senkinek választ nem adunk, sem tractálunk. (*Itt lószerszámokról s egyebekről ír.*) Semmi hirt, kegyelmes uram, nem tudok irnom, mert tudom, hogy nagyságodnál mindenek nyilván lehetnek; de Eperjesrül írja egy barátom, hogy az saxoniai herczeg Prágát megvötte volna és egy Bendis nevü generalisa Silésiában volna derék haddal. Még kegyelmes uram az Svetiához (*sic*) küldött emberek meg nem érkeztek; hihető, hogy messze kellett kerülniek; de ha megérkeznek, mindjára nagyságodhoz küldöm ő magokat. Melit Györgyöt hallám, kegyelmes uram, hogy Tokajban érkezett; tudom, hogy akadékokat csinálna, ha tudna. Kercsi János, Putnoki János, Nagymihályi László, Baranyai Miklós, ezek, kegyelmes uram, ott a consiliariusok. Az gyalogokat, kegyelmes uram, mind megruházom, két hét alatt meghozzák az posztójukat. Ezek után tartsa meg az szent isten nagyságodat stb. Datum ex arce Munkács, 8. die Decembris, 1631.

Nagyságodnak alázatos szolgálója

Balling János m. p.

Kívül más kézzel: 8. Decembris 1631. Ballingh János, három jegyzés benne.

Külczim: Illustrissimo Principi ac Domino Dno Georgio Rákóci stb.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

XXXVIII. 1631. decz.

Grose et mihi observandissime.

Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Az estve későn értém meg, hogy isten kgdet kihozta, mert ha utamban értettem volna, noha kgd én róllam igaz jó akarójáról igen elfeledkezett, de én ugyanazon előbbi jó aka-

rója vagyok és leszek kgdnek, hanem mégis most is akarom kgdnek magamat eszébe juttatnom, és egyszersmind szolgálomat ajánlanom. Adja isten, lássuk egészségben egymást.

Irtam ma pénteken reggel Zilahon, 1631.

Kgdnek igaz jó akarattal való szolgáló barátja

Betblen István, m. p.

Mivel hallom, hogy isten kgdet az portára beviszi, vagy két kopócskát, az vizslát és az sipost, kedvesen venném kgdtól, ha Tasnádra küldené, minthogy nem is veheti kgd semmi gyönyörüségeket.

Külcím: Groso dno Stephano Serédi de Gerczön, ilmi principis stabuli magistro supremo etc. dno amico observandissimo.

(Az orsz. levéltárban levő eredetiről.)

Jegyzet. Serédy Tholdalagi Mihálylyal ment ki mint követtársa Konstantinápolyba.

Közli: SZILÁGYI S.

AZ 1686-IKI THEÖKÖLY-FÉLE MOZGALMAK TÖRTÉNETÉHEZ.

Nem akarjuk itt részletesen felsorolni, hogy az itt következő okiratok mennyiben gyarapítják ismereteinket a munkácsi ostromról s az 1686-iki eseményekről. Csak a levelek általános jellemzésére szorítkozunk. Erdély minduntalan kéri a török segítséget a németek ellen a keresztyén fegyverek nagy diadala után is. Megengedjük, hogy az alázatos hang nem őszinte. Színlelnie kellett a hűséget, hogy távol tartson magától egy arra tévedő török csapatot. De tény az, hogy Apafy kormánya bármennyit alkudozott Béccsel 1683 óta, alapjában véve a portához való régi viszony fentartását óhajtotta. Thököly is szaporította az erdélyi politika nehézségeit. Csakhogy 1686-ban ő Apafynál is gyengébb volt. Ez évi céljaira s táborozására nézve a közleményünkben foglalt levelek első rangú források.

Csonka bég érdekes alakjáról találunk némi felvilágosítást közleményünk utolsó iratában. Különben a bég vallomását óvatosan kell használnunk. Érdekes, a mit az eszéki tanácskozásról mond. Hanem Esterházy Jánost alaptalanul vádolja s bizonyára másokkal is úgy tesz. Saponara szerepe könnyen félreérthető volt, de nem áll az, hogy Saponara segítette Thökölyt. Ezt a vádat Strassoldo emelte Saponara ellen, a mire a vádlott egy igen tanulságos s eddig még kiadatlan iratban felelt. A bécsi udvar aggodalma s előzékenysége segítették Thökölyt annak idején, nem pedig Saponara, ki küldőinek megbízásában akart eljárni.

I. 1686. jun.

Nachdeme die teutsche Armee den Fuss in Siebenbürgen gesezt, seynd ungläubig viel Lamentationes sowohl von denen Ständen, als auch dem Fürsten selbst bey dem Grossvezier angelanget. Auch wieder den Töckeli grosse Klagen eingebracht worden, worauf die Porten einen Expressen, Ibrahim

Aga nahmens dahin abgesendet, welcher dem Fürsten und Landtstand zum beständigen Gehorsam angemahnet und alle Assistenz versprochen.

Copia eines Brieffs von dem Fürsten aus Siebenbürgen an den Grosvezier durch den Ibrahim Agam übersendet.

(Ex originali.)

Excellentissime Domine, mihi gratiosissime!

Benignissimis Excellentiae Vestrae literis humillime receptis benigna epistolae mandata accuratissime percepi, quibus uti et hactenus a caepto regiminis mei fundamento gratiosissimis potentissimae invictissimaeque imperatoriae Majestatis favoribus posito, juxta facultatum mearum sufficientiam intensissime satisfacere, inculpataeque meae erga fulgidissimam invictissimamque Portam Ottomannicam fidelitati usque ad ultimum fortunarum mearum terminum inhaerere ac gratiosissimis potentissimae invictissimaeque imperatoriae Majestatis Vestraeque Excellentiae favoribus adhaerere non desinam. Quod autem germanos, apertos invictissimae portae ottomanicae, nostros vero hostes infestissimos attinet, magna cum imperii, facultatumque mearum jactura patimur; quidquid enim omnipotentis Dei subsidiis hactenus pro salute regni hujus Transylvaniae, ipsorumque propulsione moliri potui, studiosissime adhibui non speciosis oblationibus, non minis continuis, non denique indefessis armorum ostentationibus, prout in commissis ab Excellentia Vestra habui, parcendo, sed nihil hactenus efficere potui; in posterum etiam omnipotentis Dei auxilio implorato, subsidioque Excellentiae Vestrae clementer disposito, cum universa regni hujus Transylvaniae militia convincto, in praetitulorum hostium propulsione, fidelem promptumque me ac paratum contestabor, supplicando Excellentiae Vestrae humillime, benignis suis favoribus ut me, ita regnum quoque hoc Transylvaniae inposterum etiam clementer fovere ac protegere dignetur. Eidem Excellentiae Vestrae vitam longaevam, dignitatis, rerumque universarum prosperos successus divinitus voveo.

Excellentiae Vestrae

Datum in civitate mea Cibiniensi die 18. Junii 1686.

servus humillimus

Apaffi.

Copia a statibus Transylvaniae ad Magnum Vizirium.

(Ex originali.)

Excellentissime domine, domine nobis colendissime.

Gratiosissimas potentissimae invictissimaeque imperatoriae Majestatis literas celsissimo principi domino domino nostro clementissimo cum excelsis Excellentiae Vestrae mandatis, nobis afflictissimi regni hujus Transylvaniae trium nationum statibus universis benignissime directis, humillime recepimus et accurate percepimus. Ex sincera devotione nostra Excellentiae Vestrae magna cum submissione repraesentamus, quod tam primores nostri ab ipsorum invictissimae Portae Ottomanicae spontanea subjectione, quam vero nos etiam vestigia ipsorum instantissime observantes semper et in omnibus occasionibus, juxta temporum exigentias, fidelitatem nostram inculcate contestati sumus, cui imposterum etiam ad ultimum usque vitae nostrae terminum adhaerere, indubitatumque celsissimi principis domini domini nostri clementissimi erga eandem fulgidissimam invictissimamque portam Ottomanicam hactenus contestatam devotionem illustrare ac ampliare totis contendemus viribus, supplicando Excellentiae Vestrae humillime, ut tam inculpatam nostram fidelitatem erga invictissimam portam Ottomanicam hactenus contestatam, ac ejusdem imposterum etiam sincere continuandae oblationem clementer acceptare, nosque universos regni hujus Transylvaniae status clementissimis suis favoribus fovere, ac imposterum etiam protegere, canonesque nostros ac libertates singulariter insigniri non dedignetur. Eandem Excellentiam Vestram diu feliciterque valere, cum dignitatis rerumque universarum prosperis successibus humillime desideramus.

Datum in civitate Cibiniensi die 18. Junii anno 1686.

Universi status et ordines trium
nationum regni Transylvaniae.*Copia literarum principis Transylvaniae ad sultanum.*

(Ex originali.)

Potentissima ac invictissima imperatoria Majestas, domine domine clementissime!

Excelsa potentissimae invictissimaeque imperatoriae Majestatis Vestrae mandata magna cum submissione percepi, quibus accurate intellectis ex sincera mea devotione gratiosissimae Majestati Vestrae humillime repraesento, quod regnum hoc Transylvaniae a retro actis illis potentissimi Sultani Suleimani atavi gloriosissimae Majestatis Vestrae in paradiso delicate requiescentis temporibus, dum egregii primores nostri invictis-

simae tutelae portae ottomannicae spontaneis sese recommendarunt animis, nullius unquam gloriosissimorum felicitatis reminiscendae imperatorum majestatem vel vestigio inobedientiae, minus autem perfidiae laeserit, si quid autem deliquisse, forsitan recolitur principum alienigenorum inquietis prolatum ex animis ipsorum testantur monumenta, nobis aeterno duratura.

Ego vero potentissimae Majestatis Vestrae creatura ab ipsa origine regiminis instantissime adhibui operam, ut una cum fidelibus meis, afflictissimi regni hujus Transylvaniae incolis, gloriosissimae Majestati Vestrae complacere valeam, nec quidquam a sincera mea devotione recessi, quin potius debitam meam erga gloriosissimam eandem Majestatem fidelitatem juxta locorum et temporum exigentias indubitatis contestatus sum monumentis, enitarque imposterum etiam usque ad ultimum vitae meae terminum una cum regni hujus Transylvaniae incolis constantissime perseverare, gratiosissimum potentissimae invictissimaeque Majestatis Vestrae favorem consecuturus, supplicando Majestati Vestrae humillime, ut inculpata fidelitate mea a tot annorum cursu comperta gratiosissimis Majestatis Suae favoribus, suavissimis velut siderum liquoribus me simul ac fideles meos miseros regni hujus Transylvaniae incolas imposterum etiam clementissime fovere dignetur. Eandem potentissimam, invictissimamque imperatoriam Majestatem Vram altissimi Numinis omnipotenti protectioni recomendo, eidemque vitam longaevam, ac eminentissimi ejusdem imperii aeternam perdurandam humillime voveo.

Datum in civitate Cibiniensi die 18. Junii 1686.

Apaffi.

Copia litterarum ad Sultanum a statibus Transylvaniae.

(Ex originali.)

Potentissima invictissimaque Imperatoria Majestas, Domine Domine nobis clementissime!

Augustissima Majestatis Vestrae imperatoriae potentissimae mandata ex gratiosis ejusdem Majestatis Vestrae literis nobis afflictissimi hujus regni Transylvaniae trium nationum statibus et ordinibus universis clementissime directis humillime recepimus et intelleximus.

Ex sincera devotione nostra potentissimae Majestati Vestrae magna cum demissione repraesentamus, quod tam primores nostri ab ipsorum invictissimae portae Ottomanicae spontanea subjectione, quam vero nos ipsorum vestigiis insistentes, omnibus occasionibus juxta temporum exigentias syn-

ceram nostram fidelitatem contestati sumus, eodemque modo etiam in posterum usque ad ultimum vitae nostrae terminum constanter perseverare, inculpatae celsissimi domini principis domini nostri clementissimi erga fulgidissimam invictissimamque portam ottomanicam devotioni hactenus contestatae serio adhaerentes, neququam praetermitteremus, supplicando potentissimae invictissimaeque imperatoriae Majestati Vestrae humillime, ut inculpatam nostram devotionem hactenus sincere contestatam ac in eadem in posterum etiam perseverandi promptitudinem clementer acceptare, nos vero regni hujus Transylvaniae status et ordines universos gratiosissimis suis favoribus clementissime fovere, ac in posterum etiam protegere, canonesque nostros ac libertates insigniri dignetur. Eandem potentissimam invictissimamque imperatoriam Majestatem Vestram celsissimi numinis omnipotenti protectioni recommendamus, eidemque vitam longaevam ac eminentissimi sui imperii aeterno durationem humillime vovemus.

Datum in civitate Cibiniensi die 19. Junii anno 1686.

Universi status et ordines
trium nationum Transylvaniae.

*Copia eines Brieffs von dem Töckeli an den gross Vezier
(így! Apafi helyett).*

(Ex originali.)

Celsissime princeps ac domine mihi gratiosissime.

Cum post Deum totalem meam fiduciam in gratia et favore Celsitudinis Vestrae posuerim, et me per Celsitudinem Vestram ad fidelia invictissimi Imperatoris servitia praestanda conservatum sentiam, eo vel maxime fine ad Celsitudinem Vestram recurrendum mihi erat, ut in persona mea injurias, innocentiam meam, totque difficultates coram gratioso Celsitudinis Vestrae conspectu tam scriptis, quam verbis humillime detegere valeam. Certo certius enim mihi persuasi, quod innata Celsitudinis Vestrae erga me declarata saepius clementia non mihi gratiosum conspectum denegabit et humillimas meas easque justissimas instantias benigne audiet, sapientique dijudicabit judicio. Ut autem Celsitudini Vestrae innotescant causae compulsivae, quae me ad Eandem properare coegerunt, praenisi interpretem meum, praesentium exhibitorem, humillime Celsitudinem Vestram exorandam duxi, dignetur verbis illius nomine meo proponendis indubiam fidem adhibere. Divinae interim protectioni Celsitudinem Vestram recommendo et maneo ad Sarkioi 23. Junii 1686.

Emericus Töckeli.

Copia eines Brieffs von dem Fürsten in Siebenbürgen an den Seraskier, so gegen Pohlen deputirt.

(Aus dem Türkischen.)

Sobald ich vermercket, dass die Teutsche in Willen haben in Siebenbürgen zu gehen, hab ich solches Euer Excellenz alsobald zu wissen gemacht, wie auch destwegen den Grosvezier erinneret. Nun seynd die Teutsche würcklich ins Land hereingegangen, und weis nach gott niemand, als sie selbst, was Ihre Intention seye; von denen Brieffen, mit welchen sie uns zu der Mainaydigkeit wieder die ottomannische Porten invitiren, hab ich dem Grosvezier und Euer Excellenz eine Copia übersendet, aus welcher ihre Intention und Meinung zu ersehen. Wür haben alle Völcker in ganzen land zusammen gezogen, die meiste aber in die Stätte hin und her austheilen müssen, dergestalten nicht mächtig genug seyn denen Teutschen widerstand zu thun. Darummen bitten wir instendig, dass Euer Excellenz zu Verhütung eines weithern Einfalls in unsers allmächtigsten Kaysers Lande, mit der türckischen Armee zu Hilff kommen wollet; dann werden wür (wills gott) conjunctis viribus starck genug sein den Feind zurückzutreiben. Euer Excellenz sollen versichert seyn, dass das ganze land von ihrer pflicht und gehorsam nicht wird abweichen. Es seynd unterschiedliche Kundschaftten, theils meinen, sie werden gegen den Eysernen Thor, theils gegen die Donau zu marchiren, doch weiss man kein gewissheit.

Copia eines Schreibens an den Thöckeli von dem Fürsten in Siebenbürgen.

(Aus dem Türkischen.)

Erinnere hiemit, dass den 2-ten May die teutsche und hungarische Armeec bei der Palánka Ponsib sich niedergelassen. Was sie thun werden, ist Niemand wissend.

Sie haben an die Ständ zu Czakalosch einen Brieff überschicket, dessen Copia hiebei geschlossen; von Czakalosch wird berichtet, dass sie entweder auf die Wallachey sich an der Donau zu fermiren, oder auf das Eyserne Thor gehen werden den Feind von Succurs abzuhalten. Ich bitte um die Gnad und Freundschaft, damit mein Brieftrager an den Seraskier Ahmeth Passam beförderet werde, und wollet uns zu wissen thun, was wir disfahls thun sollen.

Copia eines Schreibens an den Grossvezier von dem Fürsten aus Siebenbürgen.

(Aus dem Türckischen.)

Ich habe vorhin dem Dollmätſchen geſchrieben, damit er Euer Magnificenz unſeren Stand vortragen ſolle: die teutſche Armee iſt nunmehr mitten in unſern Land; ich hab meinen Residenten alle Nothwendigkeiten zu wiſſen gethan, damit er ſolche Euer Magnificenz expliciren ſolle, dann auch unſeren allermächtigſten Kayſer möchte zu wiſſen gemacht werden; dieſer Feind ſeynd mit Feuer wohl verſehen, und mit Kyrass angeleget, in allen Sachen wohl bewaffnet, unſer Macht aber gegen Ihnen zu ſchwach. Gelanget derowegen an Euer Magnificenz mein unterthänigſtes Bitten, damit ſie durch ihren hohen Verſtand und Diſpoſition uns ſuccuriren, und alſo bald aus dieſem forchtsamen Stand erlöſen wollen. Ich hab dieſes auch dem hochgebohrenen Herrn Seraskier Paſſa erinneret. Übrigens mich zu Eueren gnädigen Befehl unterwerffe.

Copia des Anbringens an den Gros-Vezier von dem Siebenbürgiſchen Residenten.

(Aus dem Türckischen.)

Der Resident hat in Nahmen ſeines Fürſten die drey Copien deren Brieffen, welche ſein Fürſt an dem Seraskier und an dem Töckeli abgeſendet, ſamt deme (ſo die Teutſchen auf Czakaloſch an die Ständ geſchrieben) dem Grosvezier eingehändiget, ihren betrübten Stand daraus zu vernehmen, und ſo viel möglich iſt, daß dieſes des groſsmächtigſten Kayſers erbliches Land vor dieſem Feind geſchützt und defendirt wurde. Es möchte der Succurs herkommen, wo er immer wolte, wan nur ein Hoffnung ſeye, daß ſie erlöſt würden. Es wäre unmöglich, daß Siebenbürgen aus eigenen Kräfften einem ſo wohl bewaffneten Feind widerſtehen könnte; wan nun ein Anzeigen wäre, wan und woher der Succurs kommen ſollte, würde das ganze Land wiederum beherzt werden; beynebens in Pflicht und beſtändiger Treu gegen der hohen Porten verharren.

Copia einer anderen Relation des ſiebenbürgiſchen Residenten an den Gros-Vezier.

(Aus dem Türckischen.)

Die teutſche Armee in Siebenbürgen zu pferdt und zu Fuß ſeye gegen 18 Tausend Mann ſtarck. Es wäre auch vorhin vorgebracht worden, daß mit denen Teutſchen gegen 5 Tausend Hungarn in Siebenbürgen kommen, obgemelte Armee hätte unweith von Gros-Waradein die Stadt Coloschvar

belägert, und ihr commandirender general Schärffenberg nahmens hätte der guarnison zu wissen gethan, dass er als Feind in das Land kommen, soferne sie sich nicht nach seinen Willen accomodiren wurden, wollte er seines Kaysers befehls mit allerhand Feindseligkeiten exequiren. Die Stadt Coloschvar seye ein fester Orth, hätte 2000 Mussquetirer, Proviant und Munitio genug; der Fürst hätte in ganzen Land alle aufgebotten, so zum streitten tauglich, und geschlossen, wan von der hohen Porten ein Succurs ankomen wurde, sich mit ihnen zu conjungiren; darumen er bitten läst um einen eylfertigen Succurs, der Thöckeli hätte sich an die siebenbürg. gränitzen gesezet, und fienge an die Unterthanen zu molestiren, welcher ein ursach wäre einer grossen Confusion.

Copia eines Brieffs von dem Fürsten Apaffi an den gros Vezir.

(Ex originali.)

Quaecunque nobis hactenus per milites Caesareanos evenerunt, quantumcunque nos in illis vel repellendis, vel compescendis omnino desudaverimus, per oratorem et ablegatos nostros Excellentiae Vestrae per iteratas informationes innotuerunt. Jam vero eo sors nostra devenit misera, ut iidem magno cum furore Cibinium obsederint, caesis primum aliis, aliis vero non procul ab urbe hac captis nostris copiis, minantur autem atrocissime nos ac regnum hoc Transylvaniae igni ferroque vastaturos, si perniciosus ipsorum postulatis satisfacere recusaverimus. Cum itaque nos neque ullis ipsorum postulatis fidelitati nostrae erga fulgidissimam portam ottomannicam hactenus contestatae adversantibus satisfacere velimus, nec vero illorum viribus resistere pares simus, actum esse de nobis metuimus, nisi clemens Excellentiae Vestrae subveniat subsidium. Excellentiam Vestram supplico humillime et quam confidentissime, ut mihi et regno huic Transylvaniae in extremo discriminum momento constitutis quantocius et omni sine mora modoque commodiori clementer prospicere, ac nos e hostium faucibus eripiendos invictissimae Portae ottomanicae conservare non dedignetur; faciet nobis ac nostris posteritatibus rem infinita remunerandam gratia, sibi vero existimationem aeterno duraturam.

Per praesentium exhibitorem verbis etiam quaedam Excellentiae Vestrae referenda concredidi, instando Excellentiae Vestrae, ut idem meo repraesentantis nomine plenariam adhibere fidem, atque tandem ad me optata sua resolutione remittere dignetur.

Eandem Excellentiam Vestram divini numinis protectioni recomendans.

Datum in civitate mea Cibiniensi die 11. mensis Julii 1686.

Apaffi.

Copia einer Aussag, des von dem Fürsten aus Siebenbürgen zu dem Residenten bey der Porten abgeschückten Kuriers.

(Aus dem Türkischen.)

Das ich aus Siebenbürgen ausgegangen. ist der dreyzehnte Tag, die teutsche und hungarische Völcker seynd dermahls noch in Siebenbürgen gelegen, und auf Veissenburg gangen. dieselbe Vorstadt angezündet, aber der Statt nichts abgewinnen können, von dannen auf Cibinium kommen, allwo die fürstl. Soldaten aus der Stadt Ihnen entgegen gangen, ein wenig scharmizirt, aber bald wiederum zurück in die Stadt gekehrt und sich einspörren lassen; der teutsche General hat einen Mann in die Stadt geschicket, und erinnern lassen: Wür wollen keinen Tribut von Euch haben, ihr sollet auf unser Seithen kommen, und sammentlich über die Türcken gehen; denen aber ein abschlägige Antwort gegeben worden. Weilen sie keine grosse Stuck gehabt, seynd sie wiederum hinweg gewichen und gegen Gros Waradein gangen, vier Stund weit, nachend an ein orth Vizanok genant das Lager geschlagen. Kein Mensch hat sich dem Feind unterworffen, haben hin und her die Dörffer und das Getraid im Feld angesteckt. Es gehen unter ihnen unterschiedliche Reden. theyls dass sie in Wallachey, theils gegen Zips gehen werden. Es seynd aber Brieff interceptirt worden, in welchen ein meldung geschicket, dass sie ihren Weg auf Dobracin, von dannen gegen Gros Waradein nehmen werden, daselbst mit des General Caraffa Volck sich zu conjungiren, direct gegen Ofen zu gehen und zu denen anderen Teutschen zustossen. Es ist ein gewisses Zeichen, dass sie Siebenbürgen verlassen, weillen sie die Saath und getreid abtrennen. Der Fürst hat befohlen, damit solches dem gros Vezier zu wissen gemacht werden solte, dass ein eylfertiger Succurs möchte geschicket werden, alsdann er die Völcker aus denen Vestungen heraus ziehen, und conjunctis viribus auff den Feind loss gehen wolte, dann allein wäre er nicht bastant. in freyen Feld mit Ihnen zu schlagen. So fern aber in Siebenbürgen kein Succurs kommen würde, möchte dass land in gefahr stehen; so lang aber ein Seel im Leib schwebet, würde weder der Fürst, noch die Stände von ihren Gehorsamb abweichen.

Copia eines Brieffs von dem Fürsten aus Siebenbürgen an den Dollmäschen bey der Porten Alexandro.

(Aus dem Türkischen.)

Hiemit thuen wür erinnern, dass wür mit denen Vornehmsten unsers Lands beysamen gewesen, und unsers von

der Porten ankommenden gesandten und Residentens ihre narrationes, wie auch die von Wienn durch einen Expressen (so wie schon lang erwartet) eingebrachte Verrichtungen überleget und haben demnach solches unsern an die hohe Porten Deputirten gesannten committirt und anbefohlen, damit er solche affairen meinen ginstigen Herrn nothwendig vortragen solle. Entzwischen ist von dem Thöckeli einer, Michael Naky genannt, ankommen, und erinneret, dass geschlossen seye, dass er mit dem bey sich habenden türckischen und tartarischen Volck seinen March durch Sibenbürgen nehmen solle, es wäre derentwegen von nöthen einen Vorrath an Proviant zu machen, und entgegen zu schicken; den Tag, als der Brieff geschrieben worden, ist gemelter Thöckeli an unsere Granitzen angerucket und denen Inwohnern des Lands ein solche forcht eingejagt, dass jederman Hauss und Hof verlassen, sich mit der Flucht salvirt; es kann nicht ausgesprochen werden, in was für einen Schröcken wir und das ganze Land stehen. Es ist wahr, dass wir in einer solchen Confusion stehen, dass wir nicht wissen, wohin wir unsere Kriegspraeparatorien richten sollen; wie wollen wir solcher gestalten unsere Unterthanen schützen? Nachdem unser Abgesandte von der hohen Porten zurück kommen, und von dem hochgebohrnen Herrn gross Vezier unsern gnädigsten Herrn seinen Befelch abgelegt, hab ich zu Vollziehung desselben und dem schuldigen gehorsam zu folge alle Lands Inwohner aufgeboten, dass sie im Krieg fertig sein sollten. Es ist zwar die feindliche Armee aus Ungeren land hinaus gengen, sie lassen dannoch nicht nach unsere unterthanen zu ermorden, uns unserer Haab und Gütter zu berauben, unsere Schaaff und Viech hinweg zu treiben. Anjezo hätten wir aber die Gelegenheit an der hand gehabt, uns zu rachen und auf den feind loss zu gehen, so ist der Thöckeli mit der türckischen und tartarischen Armee angelanget, sich an unsere gränzen gesetzt und uns von unsern Dessenin abgehalten. Der hochgebohrene und gnädigste Herr gros Vezier hat aus Barmherzigkeit gegen die armen lands Inwohner versprochen, dass keine Armee durch dieses land passiren, ebensowenig Befelch ergangen, dass der Thöckely durchmarschiren solle. Wan auch der Thöckeli dem Schlos Munkatz einen Succurs zuezubringen willens ist, so gibt es 30 stund von unsern Land einen weeg, welcher gerad auf Munkatz zugehet. Es ist wunderlich, dass er den geraden weeg fahren last, und auf diesen engen weeg sich einlasset, absonderlich, in deme unser land wegen der feindlichen pressuren von Proviant entblöst; zu deme ist die feindliche Armee in unseren land gestanden, er hat sich nicht getrauet denenselben zu widerstehen, so ist ja bekandt, dass

er die Stadt Munkatz nicht in willens gehabt zu entsetzen, sondern nur dasz Land zu unterdrucken und zu verderben; ja er thut nur die hinausgewichene teutsche und hungarische Völcker wieder in unser land zurückziehen, wir haben dem Thöckeli geschrieben, dass er nicht in unser Land kommen solle, auch Euch geschrieben, damit ihr solches dem gros Vezier zu wissen thuet; wir seynd der hohen Porten ein aufrichtiger getreuer Diener, der feind hat auf unser Land ein Aug gesezet, und wir haben auch sonst viel neyder, aber indeme wir dieses Land beschützen, thuen wir es dem Allermächtigen Kayser conserviren. Auf dem Tag, so dieser Brieff geschrieben worden, haben wir unsern Abgesanten an die hohen Porten abgefertiget; was wir hiemit unsern günstigen Herrn erinnern, thuen wir in desselben hohen Verstand und Dexteritaet heimstellen, damit es auch unserem Allermächtigen Kayser vorgetragen werden möchte. Übrigens werden wir dem gnädigsten Befelch, so unser Abgesanter von der hohen Porten mit sich gebracht, auf alle weis nachkommen. In Cibinio. Apaffi.

Copia einer Relation von dem siebenbürgischen Residenten an den gross Vezier.

(Aus dem Türckischen.)

Die siebenbürgische Unterthanen seynd wegen der unbeschreiblichen Feindseligkeiten, so der Feind dem Winter und diese Zeit hindurch verübet, ganz zaghafft und forchtsam, haben dennoch zusammen geschworen, sich wegen dieser Gewaltthätigkeiten zu rächen.

Der Fürst in Siebenbürgen hat mir geschriben und anbefohlen, Euer Magnifizenz zu versichern, dass er von seiner Pflicht und Gehorsam gegen der hohen Porten nimmer weichen werde, wolte auch lieber dass leben verliehren, als dem teutschen Dominio unterworffen seyn; er wolte nach dem Befelch der hohen Porten in allen gehorsamen; aber wegen des Thöckeli operationen ware das ganze Land sehr bestürzt und schwürig. Sie sagen, was er in Siebenbürgen zu befehlen habe und seynd wegen seines hin und her marsch übel zu frieden; bitten derohalben, damit ihme solches durch die hohe Porten eingestellt werden möchte; was durch den Expressen von Wienn ist überbracht worden, hab ich von dem Fürsten keine andere Nachricht, als dass die Pachen dem neu abgeordneten legato wäre committirt worden; weilen aber der Fürst in Wallachey gegen Siebenbürgen ein grosse Feindschafft erzeigt, so hat obangerührter siebenbürg. Abgesandte

seine Reiss nicht sicher durch die Wallachey nehmen können, ist folgentlich benöthiget gewesen, einen umweg anhero zu nehmen, indeme aber der Kurier von dem Fürsten abreisen wolte, ist von dem Capitain aus der Gränitz Stadt Huscht an dem Fürsten Schreiben eingeloffen, darinen berichtet, dass die Teutsche dass Schlos Munkacz verlassen und die belagerung aufgehbt seye, welches der Commendant aus Munkacz selber auch durch schreiben confirmiret. Der Fürst hat selbige Brieff dem Töckeli und deren Copien auch mir überschicket. Der Inhalt dieser: Die Teutsche Armee hat das Schlos Munkacz 6 Wochen belägert, 1000 bomben hineingeworffen, seynd aber gott sey lob nicht über 10 Persohnen umkomen, haben hernach die belagerung aufgehoben und seynd in die Dörffer zuruck gewichen. Sie haben in denen Lauff 4 kleine und 2 grosse Stuck in stich gelassen, haben die Stadt ausgeblindert und in brand gesteckt; mit der klag des Fürsten von Siebenbürgen hat der Töckeli gesucht sich von dem Verdacht zu entschütten. den Fürsten in Siebenbürgen herentgegen einer untreu gegen die ottomannische Porten zu beschuldigen.

Copia eines Schreibens vom Töckeli an dem Gros Vezier.

(Aus dem original.)

Celsissime Princeps, Domine Domine Clementissime!

Celsitudini Vestrae humillime notifico fidelem meum et coram fulgidae portae ministris satis notum Valentinum Nemessany noviter me hic convenisse et plura etiam nova attulisse, quem quidem duplices homines mei ex Munkacz praecesserunt, verum et ipse in rustico vestitu (laus sit deo) feliciter huc appulit; pervenit quidam tormentarius etiam per Transylvaniam satis difficulter, natione est turca, qui in obsidione Munkacziense laudabiliter se gessit. Iste totam seriem et eventum obsidionis, dispositionem arcis, alter vero modalitatem initae inter Poloniae regem et Transylvaniae principem transactionis; si ita Celsitudini Vestrae placuerit, ipsimet repraesentabunt, tormentarius in transitu per Transylvaniam visa et audita; Nemessany autem, quod rex Poloniae ex arce sua Striensi ad limites Transylvaniae moverit, et quid conclusum sit, fideliter referent. Praestolabor clementem Vestrae Celsitudinis dispositionem, cum sciam, quod adventus ejusdem cito fiet, an isti homines obviam Vestrae Celsitudini expediri, vel hic Eandem praestolari debeant. Gratiae me interim Celsitudinis Vestrae recomendo et maneo
Töckely.

Ad Nandor Albam 8. Julii 1686.

Copia eines Brieffs von dem Thöckely an dem gross Vezier, in welchen er sich wieder die siebenbürgische Klag entschuldiget, warum er an ihren Gränitzen gestanden.

(Aus der Türckischen.)

Hochgebohrner, glückhaffter, gerechter und gegen allen gütig und gnädigster Herr, Euer Magnificenz leben wohl. Demnach die Ursach von mir abgefordert wird, warumben ich an die Gränitzen des lands Siebenbürgen gangen, erstatte gehorsamen Bericht, dass ich erstlich durch Euer Magnificenz hohen Befehl dorthin mich begeben müssen, zu welcher Zeit auch der Fürst und die Stände in Sibenbürgen mir die gröste Lieb erzeiget, und unbeschreibliche Ehr bewiesen. Auch der Fürst mir anerbotten und sich verobligiret, das er die öhrter, welche zu zeiten des Ibrahim passae von meinen landen entzogen worden, und alles haab und gut, was von meinen Voreltern hero in Siebenbürgen gebliben, mir wiederum restituiren wolle, welches die erste Ursach gewesen, dass ich in Siebenbürgen gangen, hab auch Brieff von ihnen, dass sie mich dessentwegen beruffen haben. Es ist Euer Magnificenz auch wissend, dass das Schlos Munkacz bis gegen 7 oder 8 Monath von denen Teutschen belägert gewesen, darinen mein Weib und Kind eingeschlossen, hat also mein schuldige Pflicht erfordert, bin auch beflüssen gewesen, mit meinen Bluet ihnen zu succuriren, indeme sonst keine andere weeg offen, habe ich absonderlich wegen der gemachten guten Freundschaft meinen marsch durch Siebenbürgen nehmen wollen; über das um Janova und Themisvar ein grosse Theurung gewesen, dass vor das Volck und Lands Inwohnern das getraid aus Siebenbürgen hat müssen zuegeführt werden, dergestalten deme bey mir anwesenden Volck allerhand lebens Mittel abgangen. Auch ohne dass umb Janova und Themisvar die Inwohner über mich schwirig gewesen, und bey Euer Magnificenz verklagen wollen, hingegen dass land Siebenbürgen reich an Getraid; also habe ich nicht mehr, als was vor das Volck vonnöthen, und die Noth erfordert, genohmen. Aus grosser Bedürfftigkeit haben wür uns dahin wenden müssen. Wann Euer Magnificenz dieses solten in Zweifel setzen, wollen sie aus andern erforschen, die hierinen ein Wissenschaftt haben. Es seynd auch die meiste Völcker so bey mir gewesen in türckischer Nation bestanden. Weilen dan Siebenbürgen auch von alters hero in des allermächtigsten Kaysers Devotion und Gehorsamb gestanden, hat es sich auch wohl gerühmet, denenselben zu helfen. Ich hab eylends auf Munkacz mit den Succurs gehen sollen, derentwegen den nächsten weeg durch Siebenbürgen nehmen wollen, und bin

daselbst in meine eigenthumbliche gütter gangen, nicht willens gehabt, mich lang daselbst aufzuhalten, hab nicht vermeinet, dass Euer Magnificenz destowegen ein Ungnad auf mich fassen werden. Indeme aber damahls von Euer Magnificenz ein Brieff erhalten, dess inhalts, dass dem Fürsten in Siebenbürgen ein kayserlicher befelch wäre zugeschicket worden, dass er mir einen Succurs solte geben, und conjunctis viribus durch Siebenbürgen eylends auf Munkacz zugehen. Zudeme Euer Magnificenz noch als Caimmekam mir auch einen milden, gnadenreichen und guetigen Briff zugeschriben, des Inhalts, dass mir erlaubt seye in des allermächtigsten Kaysers Ländern mich aufzuhalten, und einige Ruehe zu geniessen, wo es mir beliebete. So weiss die göttliche Mayestät, dass mir jemahls zu Sinn kommen dem bey mir anwesenden türckischen Volck anlass zu geben oder zu sagen, dass sie gegen Siebenbürgen ein Feindseeligkeit verüben sollen. Ist auch ganz kein post kommen, dass ich aufbrechen oder fortgehen solle. Erst nach etlichen Tagen hat der Fürst mir zu wissen gethan, dass er mir keinen Succurs gebe und er lasse mich hier nicht gegen Munkacz durchmarschiren. Ich hab hierüber 2 Capitain geschicket und befragen lassen, warum er mir keinen Succurs geben? und warum er den Succurs nach Munkacz nicht wolte passiren lassen? weillen kein antworth darauf kommen, hab ich mich ein wenig verweilet, so seynd sie unter weegs als Strassenräuber, Mörder und öffentliche Feind uns angefallen, viel Leuth aufgeriben. Ihr Intention ware, dass keiner von uns lebendig solte darvon kommen. gezühmet sich dann (indeme wir unsere abesante mit der antworth erwarteten, und derentwegen uns etwas länger aufgehalten) uns als Feind zu überfallen? Es wäre auch ein ursach unserer längerer Subsistenz, dass wir Euer Magnificenz befelch erwartet, darumen ist dieses unglück über uns komen. Ein andere ursach unserer längerer Aufenthaltung ist gewesen, dass ich dem Expressen erwartet gehabt, welchen ich mit Euer Magnificenz erlaubnus zu dem König in Pohlen geschickt, damit ich desto ehender Euer Magnificenz berichten könnte, was des Königs in Pohlen intention und anthwort seye, weillen dan derselbe durch Siebenbürgen nit hat können zu mir kommen, haltet er sich noch in Munkacz auf. Gnädigster Herr, die principal und geheime ursach, warumen ich so lang in Siebenbürgen gestanden, ist diese: Weilen damahls, alss ich in Siebenbürgen gewesen, aus denen Ständen, so gegen unsern grossmächtigsten Kayser treu waren, etliche auf ein andere seithen gezogen werden, mit welchen der Fürst heimbliche Conferenzen gehalten, und durch dero Anleithung der Fürst die teutschen in dass land

gezogen und aufgenommen, damit unser allermächtigster Kayser dem Fürsten nicht könnte in dass Feld commandiren. Über dass haben diejenige, so heimlich mit unter der Decken liegen samt dem Fürsten mit dem teutschen Kayser ein solche Convention und Liga gemacht, dass die Siebenbürger mit dem türckischen Kayser nicht solten ins Feld gehen, und wieder die christliche Nation keine Waffen führen. Über diese Convention hat der Fürst von Siebenbürgen dem teutschen Kayser grosse Bürgschafft geleist, welches mir einer aus denen getreuesten Ständen geschriben und gebetten, weillen er sich nicht getrancte, dieses an die hohe Porten zu erinnern, ich solches Euer Magnificenz berichten solte. Es haben auch schon vor diesen die obgelmelte gegen der hohen Porten getreue Ständ mir einen brieff zugeschicket, und mit bitten, anhero beruffen, meldend, so fern der Fürst (so mit den Teutschen und andern benachbarten Fürsten ein Confoederation gemacht) sein Armee gähling und unbehutsamb hinwegführen solte, dass sie ihr zuflucht und trost zu mir nehmen wolten. Sie hätten auch niemand als mich, der großmächtigsten Kayser getreu wäre; und so fern ihr Fürst auf seiner schlimmen intention verbleiben wurde, sie sich auf mich laien und beystehen wolten; destwegen seynd wür auch länger in den daselbstigen Granitzen ligen gebliben. Demnach die getreue Faction des Fürsten böse Rathschlag und Dispositiones vermercket, ist in der Stadt Cibin ein grosser Auflauff entstanden, die Thör gespörret worden, und in das zimmer, wo die getreue Ständ versamlet gewesen, zusammen geloffen und proclamiren lassen, wer dem großmächtigsten Kayser treu und beständig zu seyn, kein jurament ablegen wolte, derselbe solte seines Kopfs verlustiget seyn; seynd dergestalten ausser dem Fürsten alle in der obgelmelten Stände zimmer bis auf den Hofmeister des Fürsten zum neuen jurament gezwungen worden, und die gegen der hohen Porten tragende Devotion und Gehorsamb renovirt. Wann Euer Magnificenz die darauf folgende sequelam und ausgang zu vernehmen ein Verlangen tragen werden, will ich es erzehlen; dann darzue bin ich die ursach, weillen ich nicht aus denen siebenbürgischen Gränitzen abgewichen, und denen teutschen factionisten ihre anschlag hintertriben. Also hoffe ich, Euer Magnificenz werden ihren gefasten unwillen fahren lassen; der göttlichen Majestät ist offenbahr, dass ich gegen unsern allermächtigsten Kayser ein dankbahrer, gerechter, treuer und beständiger Knecht seye. Hochgebohrener, gnädiger Herr, in ober Hungarn einer Barkoczi Ferencz mit nahmen, so anjezo sich denen Teutschen unterworffen, hat durch seine Leuth mir Pferdt überschicken wollen, er sich aber nicht

getrauet solche gar in die türckische länder zu übersenden, hat er etliche zu dem Fürsten in Siebenbürgen geschickt, und um einen Pass gebetten, damit sie daselbsten pferdt einkauffen könnten, auch ein Pass brieff mit den fürstlichen Petschaft ausgefertigter erhalten, darmit durch dass land hin und her gangen, allerweil nächender gegen mir, endlich gar ankommen; durch dieselbe hat er mich erinneren lassen, dass ich der hohen Porten anzeigen solte. er waren lauter betrügerey, lügen und falschheiten hinter ihme verborgen, dessen sigillirtes Schreiben noch in meiner Hand ist. Obgemelter Barkozi Ferenz hat mir durch dieselbe Leuth auch den Rath geben. wann ich hierumen etwas nahmhafft es ausrichten wolte, dass ich die Vorstadt zu Sathmar verbrennen solte, so wurde alsdann Cassau und ganz ober Hungarn auf Munkacz unterthänig werden; die teutschen dörfen sich ausser dem Schlos nicht blicken lassen. Gnädiger Herr, est ist noch ein andere Ursach gewesen. warumen ich so lange an den siebenbürgischen Gränitzen gelegen. Indeme ich so gern einen Gefangenen von der teutschen Armee gehabt hätte, aus welchen mann hätte vernemen können, wohin ihre intention und Kriegsmacht gerichtet seye, hab auch vermeint, noch mehr leuth aus Munkacz zu mir zu bringen, den tag und den orth schon bestimmt gehabt, wo wir zusammen komen wolten. hab es aber niemahlen können werkstellig machen. Und weillen ich ohne dass in denen siebenbürgischen Gränitzen gelegen, hab ich leuth auf parthey ausgeschicket, welche einen gefangenen von den Teutschen solten einbringen. Sobald der Fürst solches innen worden, haben sie ohne meinen Vorwissen alle meine leuth zurück getriben. Ein dapferer Officier Hathasi Gerger, welcher bis dato sich denen Teutschen nicht unterworffen, in Siebenbürgen seinen Schutz gehabt, hat mit dapferen Leuthen zu diensten der hohen Porten zu mir wollen herüber gehen, so bald der Fürst in erfahrung kommen, hat er ihme auf keine weiss gestattet. Michael Thelecki, der vornehmste nach dem Fürsten in Siebenbürgen, der auch unsers grossmächtigsten Kaysers treuer Diener ist, hat mir an den siebenbürgischen Gränitzen erinneret, dass der Fürst in Siebenbürgen mit den König in Pohlen einen Pact gemacht, so fern der König in Pohlen dem Fürsten in Siebenbürgen mit Volck zum Succurs kommen wurde. solle dan ganz Siebenbürgen der pohlnischen Jurisdiction unterworffen seyn. Weillen ich (von) dem Seraskier nicht erlaubnus habe, solches Euer Magnificenz müntlich an Tag zu geben, also thue es hiemit schriftlich erinneren, und so vielmahl ich bishero dem Seraskier meinen Stand und Bedürffigkeit geklaget, hat er mir auf keine weis geholffen,

oder meine geschefften ihme angelegen seyn lassen; so offt ich von Siebenbürgen Sachen mit ihme zu red kommen, gibt er mir zur antworth, heuth oder morgen wird der gross Vezier komen, welcher dein Anbringen hören und judiciren wird. Gnädiger Herr, Euer Magnificenz seynd mein Patron von zeiten des Ibrahim passae hero, mein Leben wäre schon lang nit mehr, dieselben haben mich erhalten. Weil sie dann ein ursach sein meines Lebens, so verhoffe ich, dass sie auch ein ursach seyn werden meiner Ehr und dignität. Gnädiger Herr, dass türckische Volck, so bey mir ist, wäre ganz verlossen, weillen wür in Siebenbürgen so schändlich tractirt worden, um gevöhr, waffen und um alles dass unserige gekommen, allein mit diesen Trost hab ich dieselbe erhalten, dass ich zu Euer Magnificenz gnädigen Füßen fallen wolle, und den elenden beweinlichen Stand vortragen; sie würden ihre Barmherzigkeit uns nicht entziehen, noch unser anflechen verwerffen. Von denen überschickten 10 Beutel, id est 5000 Thaller, hab ich der Reuterey ein Monath Sold bezahlet. Gnädiger Herr, es hat mir einer aus denen Hof Herrn berichtet, das der Fürst mich bey dem Seraskier dergestalten angegeben, dass er mir mer alss der Ibrahim Passa nachgestellt; daher, Gnädiger Herr, muss ich meinen Stand selbst beweinen, dass ich wegen der treuen Warheit leyden muss; übrigens thue mich in Euer gnad und gütte befehlen. Ich bin ein forchtsamer Mensch, hab mich nicht getrauet dem Seraskier meine Noth also zu klagen, darumen bin ich zu Euer Magnificenz kommen. Wann Euer Magnificenz wegen dieser Narrata einen gründlichen bericht verlangen, wollen sie ihnen belieben lassen aus dem türckischen Dollmätschen alles auszuforschen. Mich zu Euer Magnificenz hohen Gnade befehle

Töckeli.

Auf dieses Memorial ist von dem gross Vezier ein expresser Aga mit Brieffen abgefertiget worden, welcher zugleich in Siebenbürgen den grund ausforschen, und dem Fürsten die Ungnad in etwas zu verstehen geben solle; der Fürst Apaffi hingegen samt denen Ständen folgende entschuldigung vorgewendet:

Copia eines Brieffs von dem Fürsten aus Siebenbürgen an den gross Vezier.

(Ex originali.)

Excelsas Excellentiae Vestrae literas per magnificum dominum Mehemmeth Agam, praecipuum Excellentiae Vestrae familiarem humillime recepi. Clementer Excellentiae Vestrae

noscere dignetur, nullum unquam regni hujus Transylvaniae principem tantum fidelitatis, tantumque humillimae promptitudinis obsequii erga fulgidissimam portam ottomannicam praestitisse, quantum ego cum hujus Transylvaniae statibus ab ipso moderaminis mei exordio, in ipsis etiam periculosis extremitatibus indubitate sum contestatus, adeo ut qualemcunque super me, fideliumque meorum accommodationem a quovis Excellentia Vestra perceperit sinistram informationem, nunquam tamen ipsamet Excellentia Vestra ampliorem fidelitatis meae candorem, quam praestiti ac etiam contestatus sum, erga fulgidissimam Portam Ottomanicam potuisset, immaculati candoris, fidelitatis meae specialissima hodie ac imposterum etiam contestantur documenta, ut dictim clementissimis potentissimae invictissimaeque Imperatoriae Majestatis clementia, Vestraeque Excellentiae gratia, una cum statibus hujus regni potiri valeamus. Sed proh dolor! Clementissimis fulgidissimae portae ottomannicae favoribus jamjam potiturus, Excellentiae Vestrae speciem quasi alieni a me animi tristis experior. Non tamen a tramite indubitatae meae fidelitatis transgredi, quin potius in eadem constantissime perseverare velle me ipsum declaro, spe fretus immota, ut sedatis Excellentiae Vestrae affectionibus, gratiosissimis Ejusdem favoribus reficiar. Quod materiam (in) tenorem literarum Excellentiae Vestrae comprehensam attinet, salva Excellentiae Vestrae dignitate permanente, protulerim: tantum abest, ut sine clementissimo potentissimae invictissimaeque Imperatoriae Majestatis favore legatos meos in aulam Viennensem expediverim, quin potius vix animo idipsum conceperim, nisi mihi inde insinuatam extitisset. Quod ad caesareanos, miserum hoc regnum prementes attinet hostes, humillima superinde venia praehabita Vestrae Excellentiae refero, quod nunquam ego illorum numerum ad quatuor vel quinque millium computum exposuerim, verum, prout per serias investigationes, ac etiam ex transfugarum captivorumque informationibus mihi innotuit, decem et sex, vel viginti millia militum esse fideliter repraesentavi; eandem hodie quoque informationem meam constanter asserere possum. Sed Vestra quoque Excellentia, dum praeter Scherffenberg generalem, alios etiam, utpote Piccolomini, Spinola, Vallis et Veterani generales cum suis copiis igni ferroque munitissimis, quae flos caesareanorum exercitum pro certo praetenditur, ac Ladislaum Czaky cum perfidis aliquot millium Hungarorum militibus adesse et miserum hoc regnum Transylvaniae defacto vastare, imo, uti nobis saevissime minantur, alios etiam generales Caraffam et Heizler cum Stephano Czaky sibi adventare, ii quantis viribus ac etiam numero

polleant, profundissima sua consideratione dijudicabit. Alioquin ego certe nunquam illorum insolentias, regnique hujus Transylvaniae devastationem (quam lachrymabundis conspicerem oculis cogor) perpessus fuisset, si transylvanicis armis eisdem resistere valuissem. Idcirco ad fulgidissimam Portam tanquam asylum et portum securitatis meae pro subsidio confugere non erubui, obtinui etiam, ut illustrissimus dominus Ibrahim Passa cum copiis suis quibusdam ad nostri subsidium ordinatus sit; sed quia, prout ego fideliter expertus sum, numerus ejusdem copiarum duobus vel ad majus sex millibus tantum constitit, reveritus sum, si eos meis adjunctos copiis hostibus nobiscum objecissemus (siquidem certum meorum militum numerum in confinia quoque ad fortalitia arcesque et civitates constituere pro praesidio earundemque defensionem debui), ut hostibus impares, convicti et profligati oleum et operam perdidissemus, cum magna mea, statuumque et fortalitorum hujus regni jactura. Tartaricum vero exercitum advocare juxta Excellentiae Vestrae dispositionem non potui, cum jam remotius sese moverint, nec vero cum eisdem nosmet ipsos conjungere et contra hostes igni ferroque munitos praecipitari consultum duxi, quin imo ab uno hostium impetu, ab alio vero eorum saltem subsidiorum appulsu regnum hoc penitus desolatum, omni facultate exhaustum extitisset. Vestram itaque Excellentiam humillime rogo, ne mihi et statibus succenseat, minus autem diffidat; nam Deum testor omniscium, quod ego in fidelitate erga fulgidissimam Portam ottomanicam constantissime perseverare, clementissimisque mandatis Ejusdem juxta possibilitatem meam paratus sum.

Interim pro altissima Sua discretione, de sufficienti, maturoque et forti nostro subsidio clementer providere dignetur, ut immanium hostium faucibus erepti, in fidelitate potentissimae Portae ottomanicae, ejusque ad humillima obsequia conservemur. De Töckeli insolentiis, aliisque adversis ejusdem patris Excellentiam Vestram candide informatam habui, quae syncera mea informatio quod si in dubium vocata fuerit, aegerrime doleo, spero tamen Eandem Excellentiam Vestram, meam ex parte illius patientiam et justam causam brevi tempore cum plenaria fide experturam. Quod reliquum est, siquidem fidelis meus generosus Joannes Sarosi de Czekefalva, alter per Transylvaniam magister protonotarius cum clementissimis Excellentiae Vestrae resolutionibus multum a solito passu ob peragracionem Germanorum digredi coactus, vespera hesterni diei appulit, nec ejus relationem plenarie experiri potui praesentem Excellentiae Vestrae admaturans expeditionem dabo tamen operam, ut eo exaudito, quanto citius

per novum ablegatum meum Excellentiam Vestram super necessaria informem. simulque eandem humillime visitem. Eidem de reliquo Excellentiae Vestrae longaevam vitam, rerumque universarum prosperum successum apprecans, eandem divinae recomendo protectioni.

Datum in civitate mea Cibiniensi die 22. Julii 1686.

Apaffi.

Copia eines Brieffs von denen Ständen in Siebenbürgen zu dem gross Vezier.

(Ex originali.)

Excellentissime domine nobis gratiosissime.

Sublimes Excellentiae Vestrae literas per spectabilem et magnificum Dominum Mehemeth Agam humillime recepimus, ex quibus ejusdem Excellentiae Vestrae animi commotionem tam erga celsissimum principem, dominum nostrum clementissimum, quam etiam erga nos afflicti regni hujus status et ordines magno cum animi nostri dolore, maesti ac tristes cognovimus, dolentesque misere, quod inculpatam suae Celsitudinis ac etiam nostram erga fulgidissimam Portam ottomannicam fidelitatem in dubium vocatam sentiamus, cum Deum testamur cordium scrutatorem nos una cum sua Celsitudine immaculatam fidelitatis nostrae faciem uti hactenus contestati sumus, ita de praesenti quoque constantissime retineamus, eandemque imposterum etiam perseverenter retinere velimus. Sed ne prolixis Excellentiam Vestram molestare videamur expositionibus, ad humiles celsissimi domini principis, domini nostri clementissimi resolutionis tenores nosmet ipsos magna cum submissione referimus, supplicesque Excellentiam Vestram exoramus, ut nos una cum celsissimo domino principe, domino nostro clementissimo clementissimis suis favoribus restituere, subsidioque necessario nos ab immanium hostium faucibus quantocius eripere, inque protectione fulgidissimae portae ottomannicae fidelique ejus obsequio conservare dignentur. Eidem de reliquo Excellentiae Vestrae longaevam vitam, rerumque universarum prosperum successum apprecantes, Eandem divinae recommendamus protectioni.

Datum in civitate Cibiniensi 22. Julii anno 1686.

Status et ordines regni Transylvaniae.

Copia eines andern Brieffs von Töckeli an den gross Vezier.

(Ex turcico.)

Hochgebohrener, glückhaffter, gnädiger Herr. Mit geneigten Angesicht zu Euer Magnificenz Füessen thue unterthänig anbringen, mit bittung, dass der höchste gott Euer Magnificenz von allen übel bewahren, und von uns deroselben gnädiges Angesicht nit abwenden wolle. Hochgebohrtner gnädiger Herr. Euer Brieff seynd jüngst glücklich angelanget, und nach deren befehl zu Scheherkioi in des Jenizer Aga lager die gehorsambste pflicht gestattet worden. Gnädiger Herr, vor dem Herrn und Schöpfer der Kreaturen bitte ich, dass der Schatten unsers allmächtigsten Kayzers auf der Welt von uns nicht abweiche, und alle christliche Nationen unter ihren füessen ligen sollen. Euer Magnificenz ist bekandt, dass ich schon etliche jahr hero durch unsers allergnädigsten Kayzers aigene handtschreiben aufgemuntert worden, dass ich deroselben aufrichtige treue Dienst gelaistet, und bin anjezo kommen, mein angesicht zu deroselben allergnädigsten füessen zu legen. Hochgebohrtner gnädiger Herr, Ihr wollet befehlen, wohin ich meinen march nechmen solle, und weillen ich viel Feind habe, wollen Euer Magnificenz mir einen kayserlichen befehl ausfertigen lassen, damit mein Volck nicht zerstreuet oder von anderen unterweegs hin und wieder angefochten werde möge. Gnädiger Herr! Meine Leuth, so ich zu dem König in Pohlen übersendet, seynd nunmehr verarrestiret, können nicht durch Siebenbürgen passiren; darumen bitte ich Euer Magnificenz, Sie wollen an dem Fürsten in Siebenbürgen ein kayserlich befehl übersenden, damit er dieselbe möglichst befördern solle. Übrigens hab ich dem Dollmätchen alles befohlen, damit Euer Magnificenz in allen ein genugsame mündliche information geben könne.

Übrigens zu Euer Magnificenz Befehl

Töckeli.

Copia eines Brieffs von dem Töckeli an dem gros Vezier wieder den Fürsten und Stände in Siebenbürgen.

(Ex turcico.)

Hochgebohrtner, glückhaffter, gerechter, und gegen allen Rechtglaubigen gnädiger Herr.

Euer Magnificenz leben wohl. Ich kan nicht umgehen, Euer Magnificenz unterthänigst vorzustellen, wie viel mir bis dato unbild und gewaltthätigkeiten von dem Fürsten aus Siebenbürgen zuegefüegt worden, und was er mir mit gewalt abgedruckt habe. Gnädiger Herr! Vor 15 Jahren, als ich

noch unvogtbahr ware, und von dem Bann der verfluechten Teutschen mich entschittet, hab ich mich mit gewalt in ober Hungarn begeben; als ich schon damahls eine begierde und vorsatz hatte, zu der ottomannischen Mayestät meine zuflucht zu nehmen, hat der Fürst in Siebenbürgen anfänglich die von meinem gros Vatter herrührende Stadt Huscht mit dem ganzen district hinweggenommen; anstatt derselben Stadt und lands wieder meinen willen, mit gewalt mir 56 Beutl geld, id est 28000 Thaler reichen lassen. Wan er auch rechtmässiger weiss dasselbige Guet an sich gebracht hätte, hatte er vermög der in handen habenden obligation vor dieselbe Stadt und land 50000 Duggatten geben müssen. Und das in Siebenbürgen gelegene District Maramarosch genant ist von Urähnlein bis auf meine Voreltern in unseren handen gewest; denselben hat der Michael Theleki uns mit feindseeligkeit hinweg genommen, und thuets noch bis dato possediren, welche gütter alle nur ein tagreiss von meinen Schlos Munkacz gelegen seyn. Alls ich dass anderte mahl aus Siebenbürgen gangen, und wieder die Teutschen Krieg geführt, hat der Fürst unser Stadt Kokolli genant, welche meiner Frau Mutter seeligen herrn Vatter Bethlen Istvan, des Bethlen Gabors jüngerer Bruder von neuen auferbawet, samt allen Dorffschafften und zugehörungen hinweggenommen und thuets noch bis dato besitzen; und dieselbe Stadt ist von Urähnlein bis anhero in unseren handen gewesen. Verwihene Jahren, alls der verstorbene Ibrahim Passa mit der armee bey Gran vorbeypassen, und damahls in ober Hungarn ein grosse Theürung eingefallen, hab ich aus meinen gütern etwas angetraidt hinweg zu führen Leuth überschickt; demnach sie selbiges bis gegen Gross Wardain überbracht, hat der Fürst aus feindschafft Leuth nachgeschickt. und alles getraid hinwegnehmen lassen; alsz ich derenthalben zum Fürsten Leuth abgesendet, hat er dieselbe nicht vor sich lassen. auch kein antwort geben, wiederum zurück gejagt. Mit hinwegnehmung unsers proviants und vorgemelter Städte hat er sich nicht beschlagen lassen, sondern unseren fürstlichen Sitz, so von unseren Uhanherrn herrühren, Vaida Huniath, ein veste Stadt in Siebenbürgen, item Karkovza, Haczack, Pereghie und Siget, unsere Stammhäuser, und über tausend Unterthanen hinweggenommen, und hat in obgemelten unseren Stammhäusern von alten zeiten hero gesamlete sachen und Schätz um etlich 1000 fl. werth theils ihme selbst zugeignet, theils unter andere ausgetheilet. Schon so vill Vezier und andere Commandirende hohe Generalen von der Porten haben sich niemahls getrauet, etwas solches zu thuen; zu zeiten des Ibrahim Passae veziers zu

Ofen haben sie eine solche Käckheit gebraucht, weil sie demselben mit geld bestochen und solcher gestalten auf ihre seithen gezogen. Alss ich zu Gross Wardein gefangen genohmen worden, haben von meiner Hof Staat etliche Pagi und alte Hofbediente ihre zuflucht auf Munkacz nehmen wollen, weillen nun dieses durch anspühren des Fürsten in Siebenbürgen geschehen, hat er darvon leicht gute Wissenschaft haben können, und unsere obbedeute leuth durch eine Verständnus mit den Teutschen in Sathmar sie auf dem weeg eingeschlossen, theils gefangen genohmen, theils mit gewalt denen Teutschen unterthänig gemacht, die wenigste seynd sicher darvon kommen, seynd mehrestentheils von denen Siebenbürgern ausgeraubet worden; die jenige. so auf Huscht kommen, seynd bezwungen worden denen Teutschen zu Sathmar sich zu ergeben. Der Commendant zu Huscht hat eben auch anjezo dem bey mir gewesten Petroczi Istvan gefangen genohmen; über dass haben sie mir 3 beladene Maulesel, mein Zobel Wagen mit etlich zobelbelzen und mit noch mehr allerhand sachen angefillte Wägen, so über 200,000 thaler werth ist, hinweg genohmen. Derohalben gelanget an Euer Magnificenz mein unterthäniges bitten, dass sie um des Muhammetischen glaubens willen, und wegen der Ehre und honorificenz des hohen kayserlichen Diplomatis, die gerechtigkeit (mit welcher die höchste und glorwürdigste Mayestät gottes Euer Magnificenz sowohl denen armen alss hohen zu hilff und trost begabt hat) administriren wollet, und diese unbild, so der Fürst in Siebenbürgen gegen mir verüebet. zu rächen, und mir satisfaction geben lassen; so dann dergestalten abzustrafen, dass sich ein jeder, wer solches verrichtet, daran spiegeln solle: Ihr werdet ja nicht erdulden, dass Euer unterthäniger treuer Diener mit solchen gewaltthätigkeiten solle tractiret werden; die göttliche Mayestät wird Euer Magnificenz in dieser und jener welt in allen ihren Verrichtungen beystehen, und bey dero hohen dignität beglückseeligen.

Übrigens zu Euer Magnificenz hohen gnad mich befehlend
Töckeli.

(XVIII. századi másolatról, a bécsi cs. és kir. házi, udvari és államlevéltárból 292. sz. Hg. nro 54. loc. 116. belső jelzettel ellátott gyűjteményes könyvből.)

II. 1686. NOV. 15.

Jelentés Csonka bég vallomásairól.*(A cs. és kir. udvari ltárból. Turcicák osztálya.)*

Mane ante nonam accedens in aulam suae sacr. caes. Mttis cum praenob. dno consule ad captivum turcam Zunka beg, (*Betoldva*: Consule et militia exire iussis.) salutando eum dixi, missum me cum primario ministro Suae Maiestatis, ut bonis, ne postea malis, edicat coram Deo iuxta suam fidem, et honesti viri, pro quo habetur, ea, de quibus interrogatus fuerit, pro bono publico, et cessatione ruinarum ex utraque parte, et si Deus voluerit, pro universali pace utriusque imperii obtinenda. Respondit interrogando, quis sim; ego inferens me fuisse magnum Barath talium Jaurini, qui hoc vestitu utuntur. Supra quod suspirans et apprehendens manum: tu ne ille es, de qua multo audivi, et videre concupivi, qui plurimos Turcas et Christianos ex captivitate liberasti, et nostris referentibus cibos subministrasti, et a baculis saepius liberasti, et meis duobus in specie Novigradensibus, inter quos noster Warath Durmisch captivus comitis Zobor 8 annis multum te depraedicavit; et in hunc finem ego commendans Wazii ante duos annos positus expulsis germanis, eis gratiam praestiti, dimittens Strigonium, et incolumes servans prae furia nostri militis. Quod beneficium praestiti germanis, ubicunque potui.

Incepit deinde non interrogatus dicere initium huius belli, et desolationum fuisse primum Principem Transylvaniae Abbaffium, qui volens fieri rex Hungariae, et filius princeps, concitasset proceres regni, ut excusso regimine Hungariae, habeant libertatem in primis fidei tot instantiis suae professionis, et 2-o ut a iugo et oneribus liberentur. Mentem per-scriptam plerisque proceribus et approbatam imo et subscrip-tam misisse ad portam, et acceptatam turbavit aliquantum competentia, quod Ungari domini non illum, sed Tökeliū pro rege voluissent.

Ad hoc iuvit fideliter et plurimum Saponaria,¹⁾ Czobor, Bottiani, Draskoviczh, instantes secundus pro partibus Moraviae, 3-ius Styriae, et 4-tus Austriae, quas promiserunt armis suis occupaturos, sub protectione et devotione imperii Turcici, et hoc argumento excluserunt principem Transylvaniae a regimine et Tökeliō actu impetrarunt. Unde odium principis cum Tökeliō, et nostra fortuna.

Inde adhaesio Tökeliō rebellium primi Petenhasi, nequis-

¹⁾ Saponara.

sini Warkozi, Wercheny, quibus Sirmay adhaerens semper fuisset eiusdem secum animi, nempe timoris et potentiae germanicae, unde saepius tanquam rebellis suae partis appellabatur, eique non ita, ut aliis a Tökelió fidebatur.

Promisit Ungaria in illis conditionibus Turcico imperatori quadraginta millia aureorum singulis annis et sub protectione eius vivere ita tamen, ut suis propriis armis sibi partes Germaniae quisque devincat.

Pro, et cum Tökelió plurimum stetisse Saponaram, litteris et conferentiis mutuo crebrius datis, a quo Saponara per dominam Tökelianam saepius pecuniam, et annulos accepisset, maxime quando mirantibus Turcis, quomodo Patakinum tam facile occupasset, respondit Tökelius, dominam suam Saponaram auxisse et superasse.

Dixit, stetisse cum Tökelió et saepius scripsisse ex aula nostra praecipuos ministros, quos nominare non sciret, sed audivisset saepius a Tökelió lectas dicente sibi: Ecce praecipui Germaniae domini non solum meae fidei mercatores, civitates, et alii, sed ipsi Caesaris aulici sunt pro nobis. De Jaurinensi Bassa, seu generali illum assecuravit, dixitque eum saepius secum litteras mutare, quas tamen Zhunka Beg non vidisset, sed ex communi in Turcia rumore audivisset, illum bonum esse amicum Tökelií et sui imperatoris, et quod nomine illius Jaurino et Vienna exmissa fuissent clam noctu vinum, et bellaria; et quod post fugam Turcicam Vienna saepius Jaurino mittebantur Judaei Budam, maxime Jannosh judaeus; an ab illo prout rumor fuit, hoc se non scire, neque de negotiis, neque de pecunia allata, vel ablata a judaeo et pro quo.

De vicegenerali Jaurinensi, Essterhasium Joannem nominans, dicit, quod tempore obsidionis misisset noctu Jaurino militem Hungarum, qui animasset bassam Budensem ibi stantem, ne otiosus stet tamdiu, sed aggrediatur praesidium, cum sint defacto pauci germani, quos velint Ungari occidere, et eis praesidium tradere. Eodem modo fuisse sollicitatum Tökelió ad Posonium stantem, ut transiens Danubium, sicut fecit per insulam accurrat. Sed bassa Budensis misit pro consilio ad Vezirium ad Viennam stantem, qui coram se astante respondisset Budensi, staret in quiete, Jaurinum nunc occupandi non esse de tempore, venturum per se post Viennam.

Dixit, Tökelió fuisse puerum, ex se nunquam ausum moliri talia, nisi a proceribus instigatus, et continuo per litteras et cursores ursus fuisset, sicut et aula ottomanica, quae fuit contraria; solus magnus Muffti dixit occasionem et tantas preces christianorum non esse negligendas; et ideo

magnus Caesar dixisset publice benedicens eis: ite, quo vos Deus et fortuna dirigent.

Et primo ad pontes Essegginos incepit movere, et concitare Vezirium interpres vestri Caesaris, homo nigris oculis, quem non scivit nominare, ut eant sub Viennam, et consilio habito ad Jaurinum praevaluit ex eo, quod produxisset litteras Viennensis aulae et Parisiensis, quod Vienna sit misere constituta sine annona, et milite, caesarem mox fugiturum, et cives deditionem tractaturos. Hanc sententiam maxime ursit Draskovich, cui omnes consensissent, excepto se praedicente, venturos Viennae in subsidium omnes principes Germaniae, et Polonum, et ideo se solum non punitum ab imperatore suo, reliquis consiliariis omnibus interfectis, sed aquisivisse stipendium in dies singulos ad vitam 10 imperiales.

Interrogavit, an viveret Zrinus. Respondi, vivere nequam in custodia, quia ausus est excurrere post caesarem eum vel thesaurum capiendo. Ait illum puerum esse, sicut Tökelius, qui sollicitatus ad Viennam ab Ungaris, petiit a vezirio licentiam et copias; cui Turcas nolens dare, concessit Tartaros sibi inutiles et Hungaros.

Interrogavit, ubinam sit cum copiis Vezirius, et exspuens dixit, ille qui venit ad aspiciendam Budam, dum caperetur; sic fit, quando promoventur in aula inter delicias emutriti ephebi. Respondi, proxime caesum infra Segedinum, quod se tradidit nobis, et stare ad Petro-Varadinum cum paucis. Subiunxit: Alla vis scire, quid sit tentaturus? Extruet ibi pontem ut succurrat Varadino, et coniungat se si poterit cum Transylvanis, ibique hiberna figat. Cui respondi, iam nostros ibi esse, stareque principem pro nobis. Bene factum dixit, sed dicas tuo Caesari, ut non fidat Transylvanis et Hungaris, qui non libenter habebunt, ut capiat Varadinum, qui lamentati sunt coram nobis de capta Buda, et nolunt Germanos dominari, et quamdiu cum Judaeis non extirpentur, nunquam fiet quieta pax, et meus caesar non multum curabit, si eos perdat, ut habeat semel quietem. Cui dixi, nostrum Caesarem autem ideo illos debere habere ut rex, compescendos, ne Germaniam vastent. Adiunxi, captas esse Simontornam, Quinque Ecclesias, Siklosh, Dardam, et pontes totaliter combustos. Respondit: Alla! ergo Turca non cogitat amplius venire ad has partes! et ubi Canisa, Sigettum, Alba Regalis non multum fortis? nec ego cupio redire, si habeam meam uxorem, et filium, et si possim vivere inter vos in mea fide. Interrogavit tamen, an non sit captus ex nostra parte aliquis bassa, seu generalis, cum quo commutaretur. Respondi, me nullum scire, et puerum novennem, si iam est baptisatus, non posse possidere, videbo

tamen pro uxore, ut reducatur Berlino a generali Schenau et acturum apud nostram Caes. Maiestatem, mediante hoc domino cancellario.

Bonus dominus est, dixit, ut nos in Turcia audivimus, et indoluimus, quod caesar tuus habeat tam fidelem, prudentem, iustum et probum cancellarium.

Subiunxi: et ideo cum talem scias, tu vir prudens, multum aestimatus etiam a nobis, sincere aperias omnia hodie a prandiis ad te venturo.

Supra quod pectus suum, dein barbam apprehendens, dixit, scias me nunquam mentitum, dicturum omnia, de quibus me interrogabit, sed multum est mihi debilitatum caput sub isto fornice in frigido. Longum esset tenere primam originem a Vessellenio, Zrinio et Rakozio.

Haec sequitur examen Suae Excellentiae a prandiis notatum.

16. Novembris Sabbati die altera post nonam horam ad interrogatoria.

1-o. De comite Carolo Palffi sic respondit: fuisse bonum amicum Tökeli, et hoc se habere ex eodem, et bassa Budensi, quando gravem reprehensionem accepit ex aula Constantinopolitana, quod exmisit suos et vicinos Turcas ad vastanda bona comitis ad Wainoczi, ex eo, quod Tökelius graviter questus sit apud Caesarem suum, quod fidelibus suis, et portae, in quibus est inter primarios comes Carelus, bona vastentur, et inde imposterum fuerunt prohibiti. Locutus est sibi Viennae ungarice comes, et dixit: tu, nequam, omnia nostra scis, dices-ne aliquid de iis, si interrogatus fueris? Respondit Zhunka Beg, omnino, quia vos estis causa nostrae ruinae. Apposuit comes: etiam de me? Reposuit: ita. Et sic abiens signum dedit, ut non, nihil autem, imo nec nummum roganti.

2-o. De Saponara, quod in obsidione Cassoviensi saepius exiverit ex civitate ad Tökeli, collocutus, quem cum Turcae officiales reprehendissent, quod toties cum hoste germano conferat, respondit Tökelius, id bonum pro nobis esse, quomodo autem arcem tam facile occupassent, se non scire, sed miratum cum aliis fuisse

3-o. De suffossis thesauris aut pecuniis dicit se nihil scire, nisi de suis $\frac{m}{g}$ aureis, mille uxoris et clenodiis, quos inaudiit Viennae proditos a puella captiva sua 12 et puero 9 annorum, et a germanis sublatos. Bassam dicit non habuisse, ultra $\frac{m}{f}$, ex eo, quod recens ibi etiam ex suis debebat exponere, ut contentaret Janitseros, uti et a Judaeis multum exegit pro illis. Interea tamen putat, quod judaei plurimum in sua platea suffoderint. Turcae opulentiores prius sua asportarunt, vel

abiverunt plani. In imperatoris cassa nihil fuit, sed continuo expectabatur, et putat tulisse eam magnum Vezirium, et apud se habere, sed Germani eam non acceperunt post victum, et turpiter fugitivum.

4-o. Confirmat omnia hesterna a me, et sua excellentia notata, et paratus est semper particularia edicere, quando de iis fuerit interrogatus. Nunc sibi non occurrere, nisi:

Ut sua Excellentia roget suam Caesaream Maiestatem, quatenus Viennam, si iudicaverit, vel alio ad meliorem in hyeme locum transferatur, et si fuerit vicinior aulae, facilius de pluribus interrogabitur. Non fugiet, quia usu pedum destituitur, et si nihil boni praestare poterit, saltem nihil mali attentabit, maxime si ei uxor sua procuretur, quam intime amat et humilime supplicat, cum iam bigamus sua vita non habuit plures uxores, sed more christiano una contentus fuisset, cum sit ex progenie christianorum in quarta generatione Bosnensis natus, adhuc iuvenis 45 annorum.

5-o. Demum gratias agit pro pecunia, quam in indusia, et alia sibi comparanda impendet, contentissimus cum cibo hucusque subministrato et rogat pro hoc, translatus vel alio cubiculo calido, in quo iam melius valere, videre et intelligere incipit.

Közli: A—D.

AZ ÁRPÁDKORI MEGYEI TISZTVISELŐK.

Okirati kútfők nyomán.

— HARMADIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

67. Szabolcs.

Simon tálnokmester: 1214-ben első főispánja¹⁾; valószínűleg az 1215-ben erdélyi vajda minőségében működő *Simon*-nal azonos.

1239. október 27-én *Lőrincz* a főispán.²⁾

V. István nagyjai között 1262-ben *Miklós* szabolcsi főispán is szerepel.³⁾

1268-ban szintén Istvánnak egyik hívével találkozunk: *Drug* fia *Sándorral*⁴⁾, ki az isaszegi csatában (1265) *Kemény* fia *Lőrincz* pajzsát István királynak megküldte; ezért és többi érdemeiért 1268-ban a zemplénmegyei *Gesztely* nevű birtokot kapta.

1270-től 1273 január 10-ig *Vasztej* nb. *Rajnald* (1270 a mellétt lovászmester és *László* hg. tálnokmestere, 1272—1273. kir. tálnokmester), a *Rozgonyiak* őse, a főispán.⁵⁾ Fiatal korában (1266-ban) V. István oldalán a görög hadjáratban tüntette ki magát; 1272—1276. tálnokmester, szabolcsi, szolgagyőri és galgóczi főispán; 1277-ben szörényi bán és tálnokmester; 1279-ben valkói főispán, 1289-ben nádor.

1285 január 11-én a következő szolgabírák működnek:

a) *Hodos*, ki kétségkívül a *Gutkeled* nb. *Hodos* fia (II.) *Hodossal*, a *Szokolyiak* ősatyjával azonos.

b) *Semjén* nb. *Öböl* fia *Mihály*, a *Kállaiak* nagysemjéni ágának alapítója.

¹⁾ Fejér III, 1., 163.

²⁾ Fejér IV, 1., 158. Wenzel VII, 73.

³⁾ Knauz I, 472.

⁴⁾ Hazai okmánytár VI, 153.

⁵⁾ Fejér V. 1., 54; V, 2., 72. Hazai okmánytár VIII, 148. Wenzel IX, 3., 5., 12., 35.

c) *Balogh János*.¹⁾

1293 körül fennebbi Mihály szolgabírónak fia: *Semjén nb. István*, a Kállaiak őse, megyei alispán.²⁾

1300 április 9-én *Boxa nb.* Simon fia *György* pataki várnagy a főispán.³⁾ Felmerül 1271-ben; kitüntette magát a lázadó Roland szepesi főispán, a csehek, a kúnok és a bolgárok ellen; III. András alatt Lengyelországban stb. A Sóváriak őse ő.

68. *Szász ispánok.*

Itt csak igen későn, 1271-ben (július 20-án) akadunk az elsőre: *Detrére*.⁴⁾

Utódja *Heno* 1277 augusztus 22-én fordul elő.⁵⁾ Fivére: Arnold.

1278 június 24-től 1282 jul. 4-ig *Illés*-sel találkozunk.⁶⁾

1294 október 21-től 1298-ig *Hilbrand* működik.⁷⁾

1299 sept. 29-én *Jordán* az ispán.⁸⁾

69. *Szatmár.*

1215 körül *Dömén* főispán bíraskodik.⁹⁾

1216 körül *Vencel* szintén bíraskodik.¹⁰⁾

1221-ben *Zakáriás* a főispán (Fejér VII. 2, 315.)

1262-ben V. István hivei sorában *Farkas* szatmári főispán is szerepel¹¹⁾; kétségkívül az 1270-ben előforduló királynéi udvarbíró- és mosonyi főispánnal azonos.

1272 június 23-án *Demeter* krasznai, telegdi és szatmári főispán.¹²⁾

1274 sept. 30-án és 1278-ban az ismert *Ákos nb. Ernő* országbíróra akadunk.¹³⁾

1285 június 13-án *Borsa nb.* Tamás fia *István* a főispán.¹⁴⁾ felbukkan 1279-ben; 1284-ben pohárnokmester. Meghalt 1294 körül; fia, István meghalt 1332-ben.

¹⁾ Hazai okmánytár VII, 184., 194.

²⁾ Zichy-okmánytár I, 81.

³⁾ Hazai okmánytár VIII, 403.

⁴⁾ Fejér V, 1., 167.

⁵⁾ Fejér V, 2., 414.

⁶⁾ Fejér V, 3., 47. Hazai okmánytár VI, 280. Wenzel XII, 237.

⁷⁾ Fejér VI, 1., 328., 371. Wenzel V, 96.

⁸⁾ Fejér VI, 2., 210.

⁹⁾ Fejér VII, 3., 18.

¹⁰⁾ Fejér VII, 1., 196.

¹¹⁾ Knauz I, 472.

¹²⁾ Wenzel VIII, 395.

¹³⁾ Knauz II, 90. Wenzel XII, 90.

¹⁴⁾ Zichy-okmánytár I. 63.

1291 október 9-én ez István fivére, *Borsa nb. Jakab* bodrogi főispán (az ismert »Kopasz« nádor) működik.¹⁾

1296 október 26-án *Rátold nb. Olivér* fia *Miklós* pohárnok-mesterrel találkozunk,²⁾ ki a Güssingiek, az osztrákok és Borsa nb. Roland vajda ellen tüntette ki magát. Szerepel már 1283-ban.

1299 november 30-án a következő szolgabírák működnek:

a) *Lothard* mester,

b) *Mika* mester,

c) *Gutkeled nb. Bereczk*,³⁾ a Bátoriak egyenes őse (szerepel 1279—1321).

III. András korából (1290—1301) még *Pál* bihari, krasznai és szatmári főispán ismeretes.⁴⁾

70. Szeben.

1233 és 1236 között *Türje nb. Gyeta* fia *Joákim* a főispán.⁵⁾ Előfordul már 1214-ben kir. pristaldus minőségében Vas megyében. Fiainak egyike, Fülöp, esztergomi érsek. Gyeta barsi főispán a fivére.

Utódja 1266-ban V. Istvánnak hive: az ismert *Csák nb. Péter* fia *Domonkos* nádor és bácsmegyei főispán.⁶⁾

1268 nov. 25-én szintén István hivére, az ismert *Tombold* fia *Benedek* nádor és udvarbíróra akadunk.⁷⁾

1270 május 18-án az ismert *Moys* nádor és soproni főispán foglalja el ez állást⁸⁾; de már 1270 június 13-tól 1272 június 14-ig *Albert* lovászmester az utódja⁹⁾

Miután 1272 aug. 3-án szörényi bán lett, e napon Szeben megyében *Miklós* lovászmesterre akadunk,¹⁰⁾ ki nem sokáig működik, mert helyén 1273 márczius 30-án *László* országbirót és baranyai főispánt találjuk.¹¹⁾

1274 április 26-tól 1276-ig az ismert *Kárászi Sándor* bán, dobokai főispán e megyének kormányzója.¹²⁾

¹⁾ Fejér VI, 1., 130. Wenzel XII, 510.

²⁾ Fejér VI, 2., 26.

³⁾ Hazai okmánytár VII, 283.

⁴⁾ Hazai okmánytár VII, 315.

⁵⁾ Wenzel VII, 310.

⁶⁾ Hazai okmánytár VIII, 325. Wenzel VIII, 147.

⁷⁾ Hazai oklevéltár 53.

⁸⁾ Knauz I, 576.

⁹⁾ Fejér V, 1., 138., 180; VII, 2., 13., 17. Hazai okmánytár I, 56; VIII, 145. Tkalčić 47. Wenzel III, 253., 273; VIII, 287., 343., 346., 380., 382., 385., 389., 390; XII, 50., 53., 695.

¹⁰⁾ Fejér V, 1., 241. Hazai okmánytár VIII, 439.

¹¹⁾ Fejér V, 2., 82. Hazai oklevéltár 65. Hazai okmánytár VI, 194.

¹²⁾ Fejér V, 2., 174., 298. Hazai okmánytár VIII, 186. Wenzel IV, 36., 51.

1279 január 30-tól márczius 13-ig az ismert *Aba nb. Szalánczi Péter* lovászmester a főispán.¹⁾

1280-ban *Aba nb. Amadé* (a későbbi nádor) működik.²⁾

1291 november havában *András* mester főispánra akadunk.³⁾

71. Székely ispánok.

1228-ban az ismert Szoboszló fia *Bagomér* részt vett a bolgárok elleni hadjáratban.⁴⁾

1280-ban *Adorján István* a főispán.⁵⁾

1291 márczius 12-én *Moys* az utódja.⁶⁾

1299 febr. 19-től 1300 október 28-ig *Bő nb. »fogas« Péter* a főispán.⁷⁾ Fivére Mihály zágrábi püspök.

72. Szepes.

Fejér II. 392. azon adata, hogy 1202-ben Tamás e megye főispánja, téves, mert e Tamás Sopronmegyének főispánja.

1216-ban Fejér III. 1., 178. szerint Ompud fia *Dénes*, az ismert tárnokmester lett volna Szepesmegye főispánja; de miután ezt kivülről egyetlen egy más okirat nem mondja és e Dénes 1216-tól kezdve tárnokmestersége alatt csak Abaújvár- és Bácsmegye főispánja volt, fennebbi adat óvatossággal veendő fel.

1254 október 24-én megkapja *Katisz nb. Detre* fia *Detre* szepesi — és testvére Mihály zólyomi főispán a trencsénmegyei Várna helységhez tartozó Yesesin földtért; 1256-ban ugyan-e *Detre* szepesi és zólyomi főispán⁸⁾; előfordul 1250—1257. Négy fiát ismerjük.

1256-ban említi ugyan Béla király *Arnold* szepesi főispánnak fiát *Jordánt*; de miután őt az ez évben neki adományozott birtokba (Mika fia?) *Detre* szepesi főispán igtatja be, világos, hogy *Arnold* főispánsága az 1256 előtti időbe helyezendő.

1262—1263 *Mihály* főispán működik.⁹⁾

Még 1263-ban felváltja őt *Detre*, ki ez állást 1264-ig tartja;¹⁰⁾ kétségkívül szintén a *Katisz* nemzetség tagja.

1266. június 29-től 1273-ig *Mihály* főispán működik¹¹⁾

¹⁾ Fejér V, 2., 492. Wenzel XII, 253.

²⁾ Fejér V, 3., 61. Hazai okmánytár VI, 264.

³⁾ Knauz II, 302.

⁴⁾ Fejér IV, 1., 21.

⁵⁾ Wenzel IV, 230.

⁶⁾ Knauz II, 280.

⁷⁾ Wenzel V, 202; XII, 656.

⁸⁾ Fejér IV, 2., 380. Knauz I, 434. Wenzel II, 246.

⁹⁾ Fejér IV, 3., 137. Wenzel VIII, 22., 24.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár VI, 115. Wenzel III, 40; VIII, 90.

¹¹⁾ Fejér IV, 3., 384., 542; V, 1., 76. Kubinyi I, 63. Wenzel VIII, 251; XII, 86.

1274. június 17-én Márk fia *Roland* Szepesmegye főispánja ¹⁾ (és *Miklós* a tisztje), de még ugyanazon évben felváltja őt az ismert *Moys* királynéi tárnokmester, kit mindkét állásban 1275. június 4-én találunk ²⁾ (1275-ben a mellett somogyi főispán.)

1275. sept. 27-én Márk fia *Roland* elfoglalja ugyan újra a főispáni széket, ³⁾ de miután még ez évben hűtlen lett és az országból szökött, 1276. febr. 10-én helyén bizonyos *Gergelyt* találunk. ⁴⁾ Ennek működése nem tartott sokáig. 1277. augusztus 22-én ismét csak Márk fia *Roland* működik, ⁵⁾ de megint rövid ideig, mert IV. László ellen fellázadván, 1278 kezdetén a király ellen vívott csatában elesett.

Követi őt 1278. szeptember 28-tól 1282. július 4-ig bizonyos, közelebbről ismeretlen, *László*. ⁶⁾

1284. augusztus 2-án *Közel* főispán Lőcsei Hilbrandot a szepesmegyei Kolcsó nevű birtokba iktatja be. ⁷⁾

III. András egész uralkodása alatt 1291. április havától 1300 április 9-éig a külföldi származású *Bald* működik. ⁸⁾ Unoka öcscse a florenczi Cypriánok nemzetségéből származó Gellért fia Guechto, ki III. Andrásnak már herczegségi korától kezdve szolgálatot tett, a Boxa nb. Simon fiaival sógorságra lépett és a Sárosmegyében fekvő Sebes birtokot megkapta.

1294. márcz. 20-án *Praefictus* alispán szerepel. ⁹⁾

1299-ben *Orbán* a »comes nobilium« ¹⁰⁾ (szolgabíró) Mátyás fia *Miklós* szolgabíró 1301. november 16-án még működik, december 7-én csak »volt« szolgabíró. ¹¹⁾

73. Szerém.

Fejér III. 2., 366. szerint 1233-ban szerepel: »Gyletus dux Sirmii, C. Temes, filius Nicolai Palatini.« A helytelen-ségek e halmazából, — miután az 1233-ban működő tisztviselőket teljesen ismerjük — csak az egyet rectificáljuk, hogy 1233-ban nem Gilét, hanem *Angelos János* császárfi volt a főispán, mivel e minőségben 1242. november 16-ig (a mellett 1235-ben

¹⁾ Fejér V, 2., 176.

²⁾ Fejér V, 2., 245. Wenzel IX, 93; XII, 133.

³⁾ Fejér V, 2., 271. Wenzel XII, 141.

⁴⁾ Zalai okmánytár II, 161.

⁵⁾ Fejér V, 2., 414.

⁶⁾ Fejér V, 2., 435. Hazai okmánytár VI, 231., 275., 280. Kubinyi I, 105. Wenzel IX, 202., 221; XII, 233.

⁷⁾ Hazai oklevéltár 102.

⁸⁾ Fejér VI, 1., 222., 327., 373; VI, 2., 75., 296., 332. Hazai Okmánytár VI. 363; VII, 245., 253., 263; VIII, 330., 403.

⁹⁾ Fejér VI., 1., 332.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár VIII, 400.

¹¹⁾ Hazai okmánytár V, 89.

kevei, és 1240—1242. bácsmegyei főispán) találkozunk.¹⁾ Fejérnek fennebbi passusánál úgy látszik »Temes« helyett »Keve«-nek kellene állnia. Megjegyzendő még, hogy Gilét bán fiai János és Miklós az Anjou-kor első felében fordulnak elő.

1253. október 3-án *Benedek* kalocsai érsek és a király kancellárja a megye főispánja.²⁾

1255. február 21-én *Fil(a)*, Smaragd székesfehérvári prépost és kir. alkancellárnak tisztje a főispán;³⁾ úgy látszik, hogy a Miskócz nb. Filával, a Mikolaiak őseivel, azonos.

A IV. Béla és V. István között dühöngött viszályok idejében *Gutkeled nb. Miklós*, az ismert István tótországi herceg fia, kemléki főispán, szerémi főispán is volt⁴⁾ Istvánnak hűvére megfosztotta őt Béla a főispánságtól és összes javaitól. V. István trónralépésekor azzal pótolta ki ezeket, hogy országbiróvá kinevezte.

Utódja 1266. febr. havában *Pécz nb. Dénes*,⁵⁾ György fia, kivel már többször találkoztunk.

1272. április 26-án az ismert *Gutkeled nb. Málczai Pál* bán Bács- és Szerémmegye főispánja.⁶⁾ 1272. december 1-én azonban már az ismert *Csák nb. Ugrin* lovászmester azutódja, ki 1273. szeptember 27-ig mindkét tisztségét tartotta.⁷⁾

1274 nyarán bizonyos *János*-ra akadunk⁸⁾

1276—1278. *Révai Péter* fia *Regk* az alispán.⁹⁾

74. Szolgagyőr.

1239. márcz. 20-án *Péter* a főispán;¹⁰⁾ lehet, hogy az 1238-ban szereplő királynéi tárnokmesterrel, Gyl fia Péterrel, azonos.

1243-ban *Bajóti* (Nagymartoni) *Bertrand*-ra akadunk,¹¹⁾ az Aragóniából bevándorolt Nagymartoniaknak egyik őse.

1251. július 7-én az ismert *Ákos nb. Ernő* lovászmester a főispán,¹²⁾ ki azonban tíz nappal később (július 17-én) már csak Varasdmegye főispánja.

¹⁾ Fejér IV, 1., 27., 111., 264; IV, 3., 552. Wenzel VIII. 116.

²⁾ Fejér IV, 2., 171.

³⁾ Wenzel XI, 410.

⁴⁾ Wenzel VIII, 354.

⁵⁾ Wenzel VIII, 160.

⁶⁾ Fejér VI, 2., 395.

⁷⁾ Fejér V, 2., 57. Hazai oklevéltár 65. Hazai okmánytár VII, 140; VIII, 152. Temesi okmánytár I. 24. Wenzel IV, 21., 23., 27; IX, 3., 5., 11., 16., 18., 20., 22., 34; XII, 78., 80., 85. Zichy-okmánytár I, 32.

⁸⁾ Fejér V, 2., 190.

⁹⁾ Hazai okmánytár VI, 220., 234.

¹⁰⁾ Wenzel II, 93.

¹¹⁾ Hazai okmánytár VIII, 41.

¹²⁾ Fejér V, 2., 92.

1258-ban az ismert *Zsámboki Ajnárd* működik.¹⁾

1268-ban *Márk* működik.²⁾

1260 és 1270 között *Salomo* a főispán.³⁾

1272 június 17-én az ismert *Garammikolai Bás*-sal találkozunk.⁴⁾

1273. márczius 30-tól 1274. augusztus 4-ig követi őt az ismert *Vasztej nb. Rajnald* tálnokmester.⁵⁾

Utódja 1274. szeptember 25-től 1275. április 3-ig az ismert *Aba nb. Szalánczi Péter* lovászmester,⁶⁾

1276-ban az ismert *Csák nb. Máté* fia *István* tálnokmester működik.⁷⁾

75. Szolnok.

1134-ben *Euzidinus* a főispán.⁸⁾

Pauler »a magyar nemzet története« cz. munkájának I. köt. 410-ik lapja szerint 1166-ban *Fulko* lett volna e megyének főispánja.

1193-ban *Makáriás* a főispán.⁹⁾

Utódja 1197-ben *Hermann* (Hermon),¹⁰⁾

Ezt követi 1198-ban az ismert Töre fia *Péter* országbíró.¹¹⁾

1199-ben *Tibor*-ral ismerkedünk meg,¹²⁾ ki később királynéi udvarbíró és fejérmegyei főispán lett, de még ugyanazon évben (1199.) felváltja őt *Ompud*,¹³⁾ kétségkívül *Ompud bán* és nádornak a fia.

1201-ben bizonyos *Márton* a főispán.¹⁴⁾

II. András trónraléptével 1205-től 1206-ig az ismert *Zsámboki Smaragd* országbírót találjuk.¹⁵⁾

¹⁾ Fejér IV, 2., 468.

²⁾ Wenzel XI, 572.

³⁾ Hazai okmánytár III, 20.

⁴⁾ Tkalčič I, 163.

⁵⁾ Fejér V, 2., 116., 146., 238. (tévesen 1275.) Hazai oklevéltár 65. Hazai okmánytár I, 64; II, 12; III, 23; VI, 189. (tévesen Benedek) VII, 140; VIII, 152., 165. Tkalčič I, 167., 169. Wenzel IV, 21., 23., 27; IX, 16., 18., 20., 22., 23., 34., 51., 54., 55., 57., 60., 62., 66; XII, 76., 80., 85., 93., 100., 109.

⁶⁾ Fejér V, 2., 215. Hazai okmánytár VI, 200. Suppl. Annal. Scep. II, 13. Wenzel IV, 41; XII, 90., 92., 113.

⁷⁾ Zalai okmánytár I, 84.

⁸⁾ Knauz I, 86.

⁹⁾ Fejér II, 289. Knauz I, 146. Wenzel XI, 54. (tévesen Mathana.)

¹⁰⁾ Fejér II, 309.

¹¹⁾ Fejér II, 331.

¹²⁾ Fejér II, 348. Hazai okmánytár II, 2.

¹³⁾ Fejér II, 365. Hazai okmánytár V, 4.

¹⁴⁾ Fejér II, 388. (tévesen: Maran), Hazai okmánytár V, 5.

¹⁵⁾ Fejér III, 1., 22., 32. Hazai okmánytár I, 3; VII, 4. Wenzel VI., 300; XI, 85.

Utána hézag van 1213-ig, mely évben az ismert *Kán nb. Siklósi Gyulával* találkozunk, ki a mellett (1213—1214.) vajda, (1219. bán), 1220—1221. bodrogi főispán is volt.¹⁾

Miután Gyula 1221-ben a királyné udvarbirája lett, Szolnokmegyében »*Boris*« lett 1221-ben az utódja — így mondja Fejér III. 1., 331; de nekem úgy látszik, hogy »*Borysio*« helyett »*Dionysio*« lenne olvasandó.

1228-tól 1240-ig az ismert *Tomaj nb. Dénes* fia *Dénes* tárnokmester (1228—1231.) és nádor (1236—1240.) a főispán.²⁾

1234-től 1235-ig azonban bizonyos *Dézs* a főispán (Fejér III. 2. 407. Századok 1897, 585. Wenzel VI. 549.), kit közelebbről meg nem határozhatunk.

1245. december 12-től 1250-ig *Pál* főispánnal találkozunk,³⁾ ki kétség kívül az ismert *Eth* fia *Pál* későbbi országbíróval azonos.

1251. november 23-tól 1254. október 17-ig az ismert *Türje nb. Szentgróti Dénes* viseli e hivatalt.⁴⁾ 1255-ben már nem volt az élők sorában.

1256-tól 1258. márcz. 26-ig *Pécz nb. György* fia *Dénes*-sel találkozunk, ki azonkívül (1258-ban) bakonyi főispán is.⁵⁾

1263. máj. 3-án *Borsa nb. László* erdélyi vajda egyuttal szolnoki főispán is;⁶⁾ tőle kezdve az összes vajdák is azok.

1299. július 31-én bizonyos *Gergely* az alispán.⁷⁾

76. Telegd. (Udvarhely.)

Itt csak 1272. június 23-án *Demeter* krasznai és szatmári főispán fordul elő.

77. Temes.

1181 és 1185 között III. Béla kíséreeinek sorában *Pongrácz* temesi főispán is szerepel.⁸⁾ Neve arra enged következtetni, hogy talán Csanád nb. származásu.

1203-ban az ismert *Győr nb. Botho*-ra akadunk.⁹⁾

1214-ben Fejér III. 1., 163. szerint *Hetze* volna a főispán, csak hogy itt minden bizonynyal olvasási vagy sajtó-

¹⁾ Fejér III, 1., 163., 287., 320; VII, 1., 192. Wenzel VI, 368., 401; XI, 129.

²⁾ Fejér III, 2., 142., 188., 206., 213., IV, 1., 27., 96. 111., 167; IV, 3., 552. Hazai okmánytár II, 5; VI, 30. Wenzel I, 252; II, 70., 71., 90., 92., 94., 96; VI, 455., 476., VII, 57., 77., 79; XI, 212., 223., 302.

³⁾ Fejér IV, 1., 388., 454. Theiner, Mon. Hung. Vatic. I, 210.

⁴⁾ Wenzel VII, 320; XII, 691. Zalai okmánytár I. 22., 23., 27.

⁵⁾ Fejér IV, 2., 451. Hazai okmánytár VII, 59. Wenzel II, 314.

⁶⁾ Knauz I, 485.

⁷⁾ Zichy-okmánytár II, 371.

⁸⁾ Wenzel I, 69. v. ö. Fejér VI. 2, 413.

⁹⁾ Fejér V, 1., 293.

hibával van dolgunk; vagy Gecha-nak kellene hangoznia, vagy, pedig az 1210-ben szereplő somlyói főispánról, Herderől van szó.

1221-ben az ismert Marczell fivére *Péter* működik.¹⁾

1233-ban Fejér III. 2., 366. szerint Gilét szerémi herceg volna Temesmegye főispánja, de erről már fennebb volt szó.

IV. Béla trónraléptével 1235-től 1238. január 29-ig az ismert *Csák nb. Máté* tálnokmesterrel találkozunk.²⁾

1240. márcz. 21-én az ismert *Türje nb. Szentgróti Dénes* lovászmester viseli e hivatalt.³⁾

1249-ben bizonyos *Péter* a főispán (Blagay-okmánytár 12). Utána árpád-kori temesmegyei tisztviselőt nem ismerünk.

78. Tolna.

1193. *Pázmán* a főispán;⁴⁾ ismeretlen személyiség.

1272. június 17. *Gyulazombor nb. Szölgyéni Seyfried* fia *Erdő* a főispán;⁵⁾ 1274-ben trencsényi főispán; szerepel 1300-ig.

V. István halála után 1272-ben az ismert *Osl nb. Herbert*-re akadunk,⁶⁾ de mivel ez még ugyan azon évben Baranyamegye főispánságát kapta, Tolnában 1274. augusztus 17-től 1275. június 4-ig a *Gutkeled nb. Tiba* az utódja.⁷⁾ Erről csak annyit tudunk, hogy IV. László őt hűtlensége miatt 1278-ban birtokaitól megfosztotta.

1275. szeptember 27-én bizonyos *Péter* a főispán.⁸⁾

1291. július 10-én az ismert szerecsen származású *Misza* bodrogi és tolnai főispán,⁹⁾ ugyanezen év (1291.) október 9-én azonban már bizonyos *Gergely*-re akadunk.¹⁰⁾

1294. november 30-án az ismert *Kán nb. Siklósi Gyula* Baranyamegye és Tolnamegye főispánja;¹¹⁾ *Aba nb. Finta* nádornak ő a veje; 1300-ban már nem él.

1300. február 18-án az ismert *Ratold nb. Kakas* bodrogi és tolnai főispán.¹²⁾

¹⁾ Hazai okmánytár VII, 9.

²⁾ Fejér IV, 1., 27., 111.

³⁾ Fejér IV, 3., 552.

⁴⁾ Fejér II. 290 (v. ö. Hazai okmánytár V. S.)

⁵⁾ Fejér V, 1., 195. Tkalčič I, 163.

⁶⁾ Wenzel IX, 2.

⁷⁾ Fejér V, 2., 201., 219., 245. Hazai okmánytár VIII, 170.

⁸⁾ Fejér V, 2., 276.

⁹⁾ Fejér VI, 1., 118.

¹⁰⁾ Fejér VI, 1., 130. Wenzel XII, 510.

¹¹⁾ Wenzel X, 162.

¹²⁾ Fejér VI, 2., 290.

79. *Torna.*

1272. febr. 16-án *Buzád* főispán Teresztenye helység határjárása ügyében működik.¹⁾

1274. szeptember 25-én *Sebestyén* tornai főispán a Kaproncza, Győr és Detrekő előtt szerzett érdemeiért (1272—1273.) a borsodmegyei Nyilas helységet kapja.²⁾

80. *Trencsén.*

1194—1195. *Mihály* a főispán,³⁾ kinek meghatározására semminemű adataink nincsenek.

1208 és 1209 között *Márton* működik.⁴⁾

1241. febr. 27-től 1243. ápril 23-ig az ismert Szoboszló fia *Bagomér* a főispán és a mellett 1242-ben Nyitramegye főispánja is.⁵⁾

Miután 1245-ben Zalamegyének főispánja lett, Trencsénmegyében 1251-ig hézagra akadunk, míg 1251-ben az ismert Bás fia *Garam-Mikolai Bás*-sal találkozunk, kivel e megye főispáni székén egészen 1259. május 26-ig találkozunk.⁶⁾

1262. deczember 5-től 1267. október haváig IV. Bélának hive, az ismert *Héder* nb. *Herrand* lovászmester az utódja.⁷⁾

Miután Herrand valószínűleg még 1267-ben a mosonyi főispánságot kapta, Trencsénmegyében néhai Mihály fia *Jakab* az utóda,⁸⁾ kiről csak azt tudjuk, hogy testvéreivel (Pál királyi kardhordó és Mihály) együtt a trencsénmegyei Teplicska, Varin és Zsolna birtokokról szóló pört a Katisz nb. Mika és Detre fiai ellen 1267-ben elvesztette.

1268-ban és 1272-ben *István* alispánt említik.⁹⁾

1272-ben *Ratold* nb. *Porch István*, kún Erzsébet lovászmestere a főispán.¹⁰⁾ Ez az ismert Domonkos tárnokmesternek fia — kezdetben Mária királynénak lovász- és tárnokmestere volt; 1264. április 5-én még IV. Bélának hive; nem sokára azonban V. Istvánhoz szegődvén, 500 márkával díjazott udvari állását és összes birtokait veszté, melyek helyett 1265-ben Istvántól bő kárpótlást nyert. 1275-ben veszprémi főispán.

¹⁾ Zichy-okmánytár I, 29.

²⁾ Wenzel XII, 91.

³⁾ Wenzel XI, 57., 59.

⁴⁾ Hazai okmánytár VII, 5.

⁵⁾ Hazai oklevéltár 9. Hazai okmánytár VI, 40. (Lodomér) Wenzel VII, 134. (174.) (II. 246.)

⁶⁾ Fejér IV, 2., 484; VII, 1., 278. (tévesen 1241.) Wenzel XI, 375.

⁷⁾ Fejér IV, 3. 72. Hazai okmánytár VI, 149. Knauz I, 477. Wenzel VIII, 55., 122.

⁸⁾ Wenzel III, 156.

⁹⁾ Hazai okmánytár VI, 187; VII, 111.

¹⁰⁾ Fejér V, 1., 195; V, 2., 52.

Neje: Zsámboki Aglent 1327-ben még él. Tőle származnak a Pásztóiak, Tariak, Putnokiak, kazai Kakasok és kazai Gyulafiak.

1274-ben az ismert *Gyulazombor nb. Szölgyéni Erdő*-vel ismerkedünk meg.¹⁾

1275. június 4-én az ismert *Csák nb. Máté* fia *István* (későbbi tálnokmester) a megye főispánja.²⁾

81. Turócz.

1282-ben *Katisz nb. Byter* (a Balassák egyik őse) a főispán és *Mátyás* az officialisa.³⁾ Még találkozunk vele.

1285 jan. 8-án *Beneth* alispán működik.⁴⁾

82. Ugocsa.

1262-ben *Venczencz* alispán határjárást eszközöl.⁵⁾

1264-ben *Woch (-Vat)* erdődi és ugocsai főispán.⁶⁾

1271-ben *Felicián*-ra akadunk⁷⁾, ki kétségkívül a Hontpázmán nb. ugocsabeli Fancsikaiak ősatyjával (felmerül 1260-ban) azonos.

1272 augusztus 3-án *Álmos* erdődi és ugocsai főispán és rokonai: Domonkos fiai Domonkos, Pózsa, Chama és János a szatmármegyei Hetény (Hodász) nevű birtokot kapják.⁸⁾

1274-ben *Miklós* a főispán.⁹⁾

1287 körül IV. László a *Semjén nb. Mihályt* és fiait: *István*-t és *Pált* (a Kállaiak őseit) Ugocsamegye főispánjaivá nevezi ki.¹⁰⁾

István főispán, ki 1296 szeptember 21-én működik,¹¹⁾ kétségkívül a fennebbi *Semjén nb. Istvánnal* azonos.

1294 táján (de 1301 előtt) *Bonus* az alispán.¹²⁾

83. Ung.

1214-ben *Benedek* a főispán.¹³⁾

1238-ban *Gutkeled nb. Privart* főispán neje: Tomaj nb †

¹⁾ Hazai okmánytár I, 63.

²⁾ Fejér V, 2., 245.

³⁾ Hazai okmánytár VI, 284.

⁴⁾ Hazai okmánytár VIII, 241.

⁵⁾ Fejér VII, 3., 46.

⁶⁾ Fejér IV, 3., 207.

⁷⁾ Fejér V, 1., 155.

⁸⁾ Hazai okmánytár VIII, 438.

⁹⁾ Zichy-okmánytár I, 35.

¹⁰⁾ Wenzel IX, 564.

¹¹⁾ Hazai okmánytár VIII, 448.

¹²⁾ Hazai okmánytár VIII, 453.

¹³⁾ Fejér III, 1., 163.

Pál leánya Ohudalov végrendelkezik.¹⁾ Az asszony nagybátyja: Iván (kinek akkoron fiai is vannak).

1265 febr. 17-én *Gergely* főispán a csicseri birtokon határjárást eszközöl.²⁾ 1273-ban mint volt főispánról tétetik róla említés.

1273-ban megkapja *Kaplyon nb. Jákó* fia *András* (a Sztáraiak egyik őse) fivérével, Jákó zempléni főispánnal, a zemplénmegyei Sztára helységet.³⁾ Előfordul 1249—1301; 1279-ben királyi pohárnokmester.

1284 jul. 29-én *Moys* a főispán.⁴⁾ Valószínűleg ő az, ki 1296-ban mint Albert fia Moys az országbárók sorában szerepel és 1299-ben a királynénak tárnokmestere. Talán Albert lovászmesternek a fia ő.

1290-ben *Pánki* Gergely fia *Jakab* az alispán.⁵⁾ Ez István társkirály alatt Bolgárországban Viddin előtt tüntette ki magát, mire 1263 és 1276-ban Ungmegyében néhány birtokot kapott. 1302-ben még él; 1311-ben már fia, Dobó, szerepel.

84. Valkó.

1221-ben *Monoszló nb. Makáriás* fia *Tamás* működik⁶⁾ az öregebb Athinaiak őse, 1206 óta királyi szolgálatban; 1229-ben és 1231-ben bán; meghalt 1237 előtt.

1222-ben Béla társkirály kíséretében *Kozma* valkói főispán jelenik meg.⁷⁾

1231—1232. *Péter* főispán Kálmán herczeg kíséretében szerepel.⁸⁾

Az 1234-ben szintén Kálmán herczeg emberei sorában előforduló *György*⁹⁾ előbb — 1231 és 1232-ben — baranyai főispán volt.

1240 október havában *Németi nb. (H)Endre* főispán¹⁰⁾ ipájáért, Buken comesért, bizonyos összeget fizet, melylyel ez a valkómegyei Hedre és Lider helységek elzálogosítása ügyében Batisz fia Mártonnak adósa volt.

1244-től 1246 jan. 15-ig az ismert *Zsámboki Ajnárd*-dal találkozunk.¹¹⁾

¹⁾ Zichy-okmánytár I, 2.

²⁾ Hazai okmánytár VI, 130; VIII, 440.

³⁾ Hazai okmánytár VI, 192.

⁴⁾ Hazai okmánytár VII, 186.

⁵⁾ Fejér V, 3., 503; VI, 1., 71.

⁶⁾ Hazai okmánytár VII, 9.

⁷⁾ Wenzel I, 241; XI, 166.

⁸⁾ Fejér III, 2., 238., 287.

⁹⁾ Fejér III, 2., 413.

¹⁰⁾ Wenzel VII, 112.

¹¹⁾ Wenzel VII, 181., 209.

1248—1252 (aug. 20) *Lörincz* erdélyi vajda a valkó-megyei főispánsággal van felruházva¹⁾; 1265-ben István ifjabb királynak tárnokmestere; 1270-ben már nem élt. Hasonló nevű fiut hagyott maga után.

1267 október havában *Fülöp* főispán működik.²⁾

1272-ben az ismert *Csák nb.* Péter fia *Domonkos* volt nádor a főispán.³⁾

1273 január 2-án és 10-én az ismert *Gutkeled nb. Málczai Pál* szörényi bánnal találkozunk; 1275-ben pedig csak valkómegyei főispán.⁴⁾

1279 márcz. 13-án az ismert *Vasztej nb. Rajnald*-ra akadunk.⁵⁾

1291 október 9-én és november 25-én az ismert *Gutkeled nb. Majádi Miklós* bán a főispán.⁶⁾

1293 július 11-én az ismert *Csák nb.* Péter fia *Domonkos*, Thomasina hercegnő tárnokmestere (volt nádor) újra a főispán.⁷⁾

1300-ban *Demeter* főispánról van szó⁸⁾, kiról csak annyit tudunk, hogy 1300 november 6-án a Vaja nb. Lambert fiainak Tolmány nevű birtokát feldúlta és hogy 1300 november 10-én Tolmányon tartózkodván, ott Thomasina hercegnő birói széke elé idéztetett.

85. *Varasd.*

II. Béla idejében (1131—1141) *Belée* a főispán.⁹⁾

1193-ban *István* működik.¹⁰⁾

1198 május 11-én *Kraszó* főispán András tótországi herceg kíséretében fordul elő¹¹⁾; 1200-ban szintén szerepel, de csak mint »comes«.

1209-ben *Zakáriás* a főispán.¹²⁾

1220-ban az ismert *Vázsony nb. Othusz* bán és királynéi udvarbíró szerepel.¹³⁾

¹⁾ Fejér IV, 2., 98., 147; VII, 1., 294; VII, 3., 33. Wenzel III, 120; XII, 691.

²⁾ Hazai okmánytár VI, 149.

³⁾ Fejér V, 1., 263. (Pesty, Elt. várm. I, 363. szerint 1283-ban is az.)

⁴⁾ Fejér V, 2., 72. Hazai okmánytár VIII, 178. Wenzel IX, 11.

⁵⁾ Fejér V, 2., 493. — Pesty (I. 363.) szerint 1279-ben Pécz nb. Gergely macsói (?) bán a főispán.

⁶⁾ Fejér VI, 1., 130. Wenzel XII, 510., 669.

⁷⁾ Hazai okmánytár VII, 232.

⁸⁾ Wenzel X, 375., 401.

⁹⁾ Tkalčić I, 4.

¹⁰⁾ Knauz I, 146.

¹¹⁾ Wenzel XI, 63.

¹²⁾ Fejér III, 1., 89.

¹³⁾ Fejér III, 1., 287.

Utána hosszabb hézag van, míg csak 1244-ben (juliuss 19-én, október 11 és 15-én) *Buzád-Hahót nb. Mihály*-ra akadunk, ki akkor azon bizottságnak tagja lett, kit IV. Béla a Spalató és Trau között kitört viszályok csillapítására a tenger-mellékre küldött.¹⁾ — E Mihály az ismert Buzád bánnak fivére; felbukkan 1232-ben és előfordul 1256-ig. Neje a Güssingi Mihály özvegye, kitől 1233-ban elvált; fiát (Mihályt) és leányát ismerjük, ez utóbbi a Vázsony nb. Gyurkóhoz ment férjhez.

1248 október 11-én E(k)th fia *E(k)th* bánnal ismerkedünk meg,²⁾ úgylátszik, az Eth fia Pál országbírónak a fivére ő; családi viszonyaira talán némi világosságot vethet, hogy az Osl nb. Osl fia Tamástól hozomány czimén annak beledi birtokát nyerte, de egyezés útján visszaadta.

1251 november havában az ismert *Ákos nb. Ernő* működik.³⁾

1256 szeptember havától 1258-ig *András* főispán működik.⁴⁾

1260-tól 1267 október haváig az ismert *Moys* szerepel, ki a mellett Béla herczeg tárnokmestere és somogyi főispán.⁵⁾

Utódja 1267-ben *Pok nb. János*, Béla herczeg tárnokmestere.⁶⁾ Ez már 1263-ban Béla tótországi herczeg embereinek főnöke és szerepel 1271-ig. Az ismert Móricz tárnokmesternek ő a fivére.

1270 szeptember 8-án *Miklós* főispán szerepel.⁷⁾

1271 jul. 3-tól⁸⁾ 1272 junius 17-ig újra az ismert *Ákos nb. Ernő* bán tárnokmester működik⁹⁾, de 1272 aug. 3-án *Pécz nb. György* fia *Dénes* országbíró találjuk e hivatalban,¹⁰⁾ de csak rövid időig, mert István király halála után 1272 november 17-én és 27-én ismét csak *Ákos nb. Ernő* a főispán.¹¹⁾

1273-ban *István* főispánt említik.¹²⁾

¹⁾ Fejér IV, 1., 319. Wenzel VII, 157., 253.

²⁾ Wenzel VII, 254., (266.,) 275.

³⁾ Fejér IV, 2., 98. Wenzel VII, 321; XII, 692.

⁴⁾ Fejér IV, 2., 451. Wenzel VII, 448., 491; XII, 429., 447.

⁵⁾ Fejér IV, 3., 111. Hazai oklevéltár 38. Hazai okmánytár VI, 149. Wenzel III. 36; VIII, 47., 80; XI, 511., 566.

⁶⁾ Wenzel VIII, 172.

⁷⁾ Wenzel VIII, 287.

⁸⁾ IV. László egyik 1273-ban kiállított okiratában (Wenzel XII, 73.) azt mondja, hogy V. István 1270. november havában cseh Ottokár ellen többiek között Erney bán *varasdi főispánt* is küldte.

⁹⁾ Wenzel III, 253. Tkalčić I, 163.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár VIII, 439.

¹¹⁾ Fejér V, 2., 49. Hazai okmánytár VII, 138. Wenzel IV, 2; IX, 2; XII, 71.

¹²⁾ Fejér V, 2., 144.

86. Vas.

Első főispánja, *Ugod*, 1108-ban szerepel.¹⁾

II. Béla alatt (1131—1141) *Egyed* működik.²⁾

II. Géza alatt (1141—1161) bizonyos *Lőrincz* soproni és vasmegyei főispán³⁾; kétségkívül az 1165-ben előforduló hasonlónevű országbiróval azonos.

1193-ban bizonyos *Fulkó* szerepel,⁴⁾ ki 1198-ban bodrogi főispán lett; meghatározására talán a következő nyomok vezethetnének: Fulkó nevű országnagy előfordul 1156 körül, 1162, 1165, 1167, 1171, 1172, 1174-ben.

1203—1206. *Kaplyon nb. Márton* a főispán⁵⁾; fiai Zland veszprémi püspök és Márton comes ismeretesek.

Utódja azon *András* lehetett, ki a szentgotthárdi apátságot a dobrai birtoktól megfosztotta.⁶⁾

1209-ben *Moys* a főispán.⁷⁾ 1229-től 1231-ig nádor; fia *Moys* (1270—1272) szintén nádor; másik fia *Miklós* a Daróiak egyenes őse.

1213-ban három főispán működik:

a) *Miklós*.⁸⁾ Miután bizonyos Miklós comes 1213-ban a vasmegyei Lindva vár mellett birtokos és II. András 1214-ben e Lindvát Miklós comesnek adományozza. ennél fogva valószínű, hogy a főispán (Gutkeled nb?) Lindvai Miklóssal azonos.

b) Az ismert *Kán nb. Siklósi Gyula* bán.⁹⁾

c) Gertrud meggyilkoltatása után megkapta a főispánságot Salomo (későbbi tárnokmester) atyja *Miska*,¹⁰⁾ ki II. András távolléte alatt Béla trónörökösét magához vette és András hazaérkeztéig róla gondoskodott.

1219-től 1222-ig az ismert *Csák nb. Demeter* tárnokmesterrel találkozunk.¹¹⁾

1223-ban még II. András embere, az ismert *Borsa nb.*

¹⁾ Fejér II, 46.

²⁾ Fejér II, 327. Wenzel VI, 194.

³⁾ Wenzel I, 22.

⁴⁾ Fejér II, 290., 293. Knauz I, 146. Wenzel XI, 54.

⁵⁾ Fejér III, 1., 22; V, 1., 293; VI, 2., 362. Hazai okmánytár I, 3. Knauz I, 285. Wenzel VI, 300., 308; XI, 85.

⁶⁾ Wenzel VI, 358.

⁷⁾ Fejér III, 1., 78; III, 2., 472. Knauz I, 192. Wenzel VI, 335—358., 359; XI, 94., 102.

⁸⁾ Wenzel VI, 360.

⁹⁾ Fejér III, 1., 148. Wenzel I, 132.

¹⁰⁾ Fejér III, 1., 163; VII, 1., 192. Wenzel VI, 368; XI, 129.

¹¹⁾ Fejér III, 1., 274., 287., 322., 381. Hazai okmánytár VI, 15; VII, 9. Knauz I, 237. Wenzel VI, 409; XI, 156., 163., 173. (tévesen 1223.)

László a főispán,¹⁾ de 1224 óta Béla társkirálynak hivei Vas-megyének főispánjai.

1224-ben bizonyos *Márton* nyitja meg sorukat²⁾; úgy látszik, ugyanaz a Mihály fia Márton, ki a megelőző években Abaújvár és Mosonmelye főispánja volt.

1225-ben előbb *Kán* nb. *Siklósi Gyula*,³⁾ utána (még 1225-ben) *Buzád* nb. *Buzád* (a későbbi bán⁴⁾), harmadikként pedig (még mindig 1225-ben) *Pózsa*, IV. Bélának későbbi tárnokmestere⁵⁾ működik.

Az 1233-ban II. András alatt működött *Ábrahám*⁶⁾ csak bajosan határozható meg. 1235-ben soproni főispán.

1237-től 1239 október haváig az ismert *Buzád-Hahót* nb. *Hahold*-dal találkozunk.⁷⁾

1240-ben (márcz. 21-én) bizonyos, közelebbről ismeretlen *Balduin* működik,⁸⁾ ki azelőtt Bélának pohárnokmestere volt.

1242 november 16-án az ismert *Ratold* nb. Rcland fia *Roland* tálnokmester Vas- és Sopronmelye főispánja.⁹⁾

1243 január 29-től 1244 június 15-ig újra fennebbi *Balduin*-nal találkozunk¹⁰⁾; de miután ez még ez évben (1244) Nyitramegye főispánságát kapta, 1244 október 31-én és november 24-én az ismert *Güssingi Henrik* viseli a vasmegyei főispánságot.¹¹⁾

1245 április 26-án ismét *Balduin*, december 12-én azonban megint *Güssingi Henrik* működik.¹²⁾

1247 június 2-től 1248-ig megint bizonyos *Miklós*-ra akadunk¹³⁾; ugyane *Miklós* 1251 november végén is működik.¹⁴⁾

Utána nem ismerünk vasmegyei főispánt egészen 1255-ig; feltételezhető volna ugyan, hogy ez idő alatt ő tovább maradt főispán, de bizonyos okirati adat más eredményhez vezet. IV. László t. i. 1273 július 13-án a Ják nembeli Sitkeieket a vasmegyei Battyán helységgel megajándékozván, többi között

¹⁾ Fejér III, 1., 395.

²⁾ Hazai okmánytár VIII, 142.

³⁾ Fejér III, 2., 482. Wenzel XI, 181.

⁴⁾ Wenzel XI, 184.

⁵⁾ Wenzel XI, 185.

⁶⁾ Wenzel XI, 257.

⁷⁾ Fejér IV, 1., 140., 157. Hazai okmánytár IV, 20; VIII, 33. Wenzel II, 91., 185; VII, 49., 63.

⁸⁾ Fejér IV, 3., 552.

⁹⁾ Anjoukori okmánytár III. 290. Fejér IV, 1., 264. (tévesen Sol »Rol.« helyett.)

¹⁰⁾ Fejér IV, 1., 324. Hazai okmánytár IV, 31. Wenzel VII, 133., 157.

¹¹⁾ Fejér IV, 1., 329. Wenzel VII, 162. (febr. 10.) 170.

¹²⁾ Fejér IV, 1., 388. Wenzel XI, 340.

¹³⁾ Fejér IV, 1., 454. Hazai okmánytár III, 10. Wenzel VII, 277.

¹⁴⁾ Fejér IV, 2., 98. Wenzel VII, 321; XII, 691.

azt is kiemeli, hogy Sitkei Ybar (talán Iván) IV. Bélának azon hadseregében, melyet a cseh király ellen Morvaországba menesztett, Pál fia István volt vasmegyei főispán kíséretében hősiiesen elesett; miután a csehek ellen IV. Béla Morvaországban csak 1253-ban harczolt, világos, hogy 1253-ban nem Miklós, hanem Pál fia *István* volt a főispán,¹⁾ — ha csak fel nem tesszük (a mi valószínűtlen), hogy ez István comes Castriferrei csak alispán volt.

1255-től 1258-ig újra fennebbi *Miklós* a főispán²⁾; miután 1265-ben »quondam«-nak mondatik, feltehetjük, hogy a 60-as évek kezdetén halt meg.

1262-től 1263 május 25-ig az ismert Fanch fia *Benedek* Mária királyné udvarbirája a főispán.³⁾

Utódja 1264 márcz. 9-től 1265 september 9-ig az ismert *Csák nb.* Csák fia *István* bán és Mária királyné udvarbirája.⁴⁾ Miután ez 1267-ben Pozsonymegye főispánja lett, Vas megyében 1267 september 15-től 1269 október 13-ig az ismert *Ákos nb.* *Ernö* bán és országbiró az utódja.⁵⁾

V. István trónraléptével az ismert *Pécz nb. Gergely*, a királyné tárnokmestere, kapta Vas megye főispánságát, melyet 1270 september 8-tól 1272 aug. 3-ig tartott.⁶⁾

Ez István király halála után Csehországba szökött, mire 1272 november 17-től 1273 márczius 30-ig *Gutkeled nb.* Amadé fia *Amadé* a főispán.⁷⁾ Ez felbukkan 1271-ben az országbárók sorában, kitünteti magát 1273 aprilisában a csehek ellen, megkapja 1275. december 10-én a vasmegyei Lindva várát; 1286 junius 18-án már nem él; tőle származnak a felsőlindvai Bánfiak.

Utódja 1273 május 12-től 1274 september 25-ig⁸⁾ fennebbi

¹⁾ Fejér VII, 3., 73.

²⁾ Fejér IV, 2., 451. Hazai okmánytár I, 33; VI, 88; VIII, 65. Wenzel VII, 459.

³⁾ Fejér IV, 3., 115. Hazai okmánytár VII, 86. Wenzel VIII, 60., 85; XI, 521; X, 462.

⁴⁾ Hazai okmánytár VI, 132. (év nélkül) Wenzel II, 167; VIII, 169. Zichy okmánytár I, 18. (é. n., különben 1264. aug. 11.) — Hazai okmánytár VIII, 206.

⁵⁾ Fejér IV, 3., 386., 456; VII, 1., 351. Hazai okmánytár I, 41; VIII, 110. Wenzel III, 157.

⁶⁾ Fejér V, 1., 138; VII, 2., 17. Hazai okmánytár I, 57; V, 46., 48; VI, 185; VIII, 145., 440. Knauz I, 605. Wenzel VIII, 287., 301., 343., 346., 380., 382., 384., 386., 389., 390; XII, 50., 695.

⁷⁾ Fejér V, 2., 49., 87. (tévesen Domonkos.) VII, 3., 73. Hazai oklevéltár 66. Hazai okmánytár VI, 194; VII, 138; VIII, 149. Wenzel IX, 2., 3., 11; XII, 71.

⁸⁾ Fejér V, 2., 54., 238. (tévesen 1275.) Hazai okmánytár II, 11; VI, 189., 197., 200., 202., 205. (tévesen 1275.) VII, 141., 142., 144; VIII, 152., 155., 159., 164., 168. Knauz II, 20., 30., 32., 43. Tkalčić 47. Wenzel

Pécz nb. Gergely (1273 június 26-án a mellett pozsegai főispán is.)

1274 december 2-től 1275 január 29-ig *Fülöp* a főispán;¹⁾ azelőtt pohárnokmester és (1272) győri főispán.

Követi őt 1275 június 4-én fennebbi *Héder nb. Herrand* királynéi udvarbíró,²⁾ de csak igen rövid időig, mert *Güssingi Miklós* nádorsága alatt 1275 június 17-én az ismert *Ratold nb. Roland* a főispán³⁾; de ez sem maradt sokáig hivatalában, mire az ismert *Gutkeled nb. Amadé* megint a főispáni méltóságot nyerte⁴⁾ — de csak *Csák nb. Péter* nádorságáig (decemberben), mely alatt ismét *Héder nb. Herrand* királynéi udvarbíró a főispáni széken található⁵⁾. *Héder nb. Herrand* még 1276 elején a főispán⁶⁾; ugyanazon év augusztus 9-én azonban az ismert *Moys* országbíró működik,⁷⁾ — de 1276 novemberében már bizonyos *Csépán* nevű főispánnal találkozunk.⁸⁾ Ez 1274—1275 királyi pohárnokmester, mely állást 1278-ban újra kapja. Kétséget nem szenved, hogy *Ják nb. Kázmér* fia *Csépán*nal azonos, ki többi közt 1273-ban *Stájerországban Fürstenfeld* előtt nagy érdemeket szerzett magának.

1277. november 10-én az ismert *Csák nb. Máté* soproni, mosonyi és vasmegyei főispán.⁹⁾

1279. január 30-án újra találkozunk fennebbi *Csépánnal*,¹⁰⁾ de még ez év márczius 13-án az ismert *Osl nb. Herbert* foglalja el helyét.¹¹⁾

1291. július 10-én az ismert *Buzád-Hahót nb. Othusz*-szal találkozunk.¹²⁾

1292 augusztus 4-én, 1293-ban, 1295 november 25-én és 1299 márcz. 13-án a hirhedt *Héder nb. Güssingi Iván*

IV, 23; IX, 18., 22., 34., 51., 54., 60., 63; XII, 76., 78., 80., 84., 92., 93., 100. Zichy-okmánytár I, 35.

¹⁾ Fejér V, 2., 219. Hazai okmánytár VIII, 170. Wenzel IV, 39; IX, 75; XII, 113., 133.

²⁾ Fejér V, 2., 245.

³⁾ Fejér VII, 3., 77; VII, 4., 152. (tévesen 1274.) Hazai okmánytár VI, 207. Wenzel IV, 50; IX, 115.

⁴⁾ Fejér V, 2., 209. (tévesen 1274.) 259., 397. (tévesen 1277.) Hazai okmánytár VI, 210; VIII, 179.

⁵⁾ Fejér V, 2., 235. (tévesen febr. 10.) 256. Hazai oklevéltár 72. Knauz II, 53. Wenzel IX, 114; XII, 135., 144.

⁶⁾ Zalai okmánytár I, 83.

⁷⁾ Fejér V, 2., 336. Knauz II, 59. (Móric).

⁸⁾ Wenzel XII, 174.

⁹⁾ Hazai okmánytár VII, 166. Knauz II, 76.

¹⁰⁾ Wenzel XII, 252.

¹¹⁾ Fejér V, 2., 493.

¹²⁾ Fejér VI, 1., 118. Hazai okmánytár VII, 220.

a főispán,¹⁾ a miből azonban nem következik, hogy a főispánságot 1292-től 1299-ig félbeszakítás nélkül tartotta volna meg.

Vajjon a Hazai oklevéltár 176-ik lapján előforduló *Tamás* alispán még az Árpád-korban működött-e, meg nem határozható.

87. Verőcze.

1274 augusztus 17-én bizonyos *Miklós* a főispán, kit Fejér V. 3., 201. királyi lovászmesternek nevez; de miután ugyanazon okiratban közvetlenül Miklós előtt a helyes királyi lovászmestert, Osl nb. Herbert-et idézi, tévedése kézzelfogható; lehet azonban, hogy e Miklós a királynéi lovászmester volt.

1293. június 5-én meghagyja III. András király *Kozma* verőczei főispánnak, hogy Buzád-Hahót nb. *Othuszt* két verőczemegyei helységbe igtassa be.²⁾

88. Veszprém.

III. István uralkodása idejéből két főispán ismeretes:

a) 1171-ben *Benedek*, ki ez évben végrendelkezik³⁾; fia nincsen, csak leánya; fivérének fiát, Egyedet, örökbe fogadta és Bala, Kapos és Lovász helységeket adományozza neki.

b) Valószínűleg ennek közvetlen utódja *Pongrácz*.⁴⁾

1203-ban *Záh* főispán fordul elő.⁵⁾

1237—1238. *Rajnald* főispánra akadunk.⁶⁾ 1244 márcz. 23-án már nem él. — Némelyek a Rozgonyiak ősatyjának tarják, ami nincsen bebizonyítva.

1243-ban *Nána-Bezter* nb. *Berki Mihály* a főispán;⁷⁾ előfordul még 1256-ban is; utódai: a Berkiek.

1269-ben Pál veszprémi püspök fivére: *Armai Benedek* veszprémi főispán az esztergammegyei Mogyoród és Munkád nevű birtokokat kapja meg⁸⁾; † 1287 előtt. Két fiát ismerjük.

1272 június 17-én és november 26-án *Csák* nb. Péter fia *Mihály* a főispán.⁹⁾ Utódjait nem ismerjük; az ismert Domonkosnak ő a fivére.

1274 április 8-án az ismert *Buzád-Hahót* nb. *Othusz* működik.¹⁰⁾

1) Fejér VI, 2., 225. Hazai okmánytár VIII, 332. Knauz II, 458. Wenzel V, 68; X, 198., 204.

2) Wenzel X, 419.

3) Fejér IX, 7., 632.

4) Fejér IX, 7., 634.

5) Fejér VI, 2., 362.

6) Fejér IV, 1., 135; IX, 7., 652.

7) Wenzel VII, 140. Zichy-okmánytár I, 4., 27.

8) Knauz I, 570.

9) Fejér V, 1., 195. Wenzel XII, 71. Zichy-okmánytár I, 75.

10) Fejér V, 2., 166. Hazai okmánytár VII, 147. Wenzel IX, 106., 111. Zichy-okmánytár I, 35.

Utódja 1275 (márczius 14—június 4) az ismert *Ratold nb. Porch István*.¹⁾

1291. (okt. 9.) 1292 (jan. 22.) 1298 (július 29) és 1299 (jul. 31) a *Lörente nb. Gyepesi Lörente* a főispán²⁾; Saul fia, állítólag több mint százéves korában halt meg; fia, Tamás, az Esegváriak őse.

1299 július 31-én a következő szolgabírák működnek:

- a) *Örsi Mátyás*,
- b) *Jutasi Heym*,
- c) *Gelyén*,
- d) *Donát*.³⁾

89. Zágráb.

1193 körül Kalán pécsi püspök és horvát-dalmát kormányzó említi ugyan, hogy a zágrábi püspöknek valamely birtokperében *Vaskai Tiva*, *Dombrói Mihály* és *Kemeniczi Márton* »curiales comites« minőségében bíraskodnak,⁴⁾ — de az okirat szövegezéséből ki nem vehetni biztossággal, vajjon az illetők megyei vagy püspöki ispánok-e.

1200 előtt *Bálint* volt a főispán, kinek leánya Erzsébet 1200-ban halt meg.⁵⁾

1200-ban *Vrodiszló* működik.⁶⁾

Wenzel VI. 315. szerint 1207-ben a *Ják nb. Mika fia Csepán* bán zagóriai főispán; ez állítás igen gyanús; Pauler nézete,⁷⁾ hogy itt valószínűleg zágrábi főispánról van a szó, igen elfogadható. 1221-ben e Csépán bán már nem él, fia István, ki mint kiskorú magát szerzetes életre szánta, a nagyatya Mika által alapított pornói egyház kegyuraságát és lakhelyét: Pornó szigetet, a hozzátartozó Monyorókerék, Hétfőhely, Pervolf és Kölked helységekkel együtt a szentgotthardi monostornak adományozza.

1208-ban *Vanlegin* főispán, Bánk bánnak contubernarius, királyi pristaldus minőségében szerepel.⁸⁾

1224 decz. 24-től 1225ig *Vakya* zágrábi főispán Béla társkirály okleveleiben említetik.⁹⁾

¹⁾ Fejér V, 2., 245. Tkalčić I, 175. Wenzel XII, 116.

²⁾ Fejér VI, 1., 130; VII, 5., 502. (tévesen 1292.) Hazai okmánytár VI, 446. Wenzel V, 61., 62., 236; XII, 510.

³⁾ Wenzel V, 237.

⁴⁾ Wenzel XI, 55.

⁵⁾ Tkalčić 408.

⁶⁾ Tkalčić I, 8.

⁷⁾ Már idézett művének I, 623. oldala.

⁸⁾ Wenzel XI, 101.

⁹⁾ Fejér III, 1., 448. (Bachia.) Wenzel XI, 186.

1230-ban *Nemil* albán a főispán; ¹⁾ 1258-ban már »quondam«

1234-ben *Keled* albán működik.²⁾

1252-ben Gutkeled nb. István bán *Ivánka* volt albán és zágrábi főispánnak ítéletére hivatkozik ³⁾, épúgy 1259-ben *Gyurk* volt főispáné.⁴⁾ — de a két nevezett főispánnak működési korát meg nem határozhatjuk.

1252 és 1256-ban *Sándor* albán a főispán; ⁵⁾ de kétséget nem szenved, hogy azon *Sándor*-ral azonos, ki 1259-ben tengermelléki bán és Zágrábmegye főispánja; ⁶⁾ 1261-ben ez már »quondam«.

1262—1263 bizonyos *László*-val találkozunk.⁷⁾

1269 október 17-től 1267 április 12-ig *Inus* főispán működik.⁸⁾

1269 márczius 7-én *Detre* biráskodik.⁹⁾

1270 szeptember 1-től 1272 febr. 9-ig *Gutkeled* nb. *Hodos* a főispán.¹⁰⁾ Tőle származnak a Szokolyiak.

1275 sept. 27-én megint *Inus*-ra akadunk; ¹¹⁾ 1283 decz. 21-én *Inus* comes királyi ember.

90. Zala.

1137-ben *György* főispánnal ismerkedünk meg,¹²⁾ ki 1137—1138 hivatalainak megjelölése nélkül is az országbárok sorában szerepel,

Követi őt 1138-ban *Márton*.¹³⁾

1188 május 6-án *István* a főispán.¹⁴⁾ 1192-ben valamely zalamegyei birtokperben tanuvallomást tesz, de akkor már nem ő, hanem *Egyed* a főispán,¹⁵⁾ ki valószínűleg az 1199-ben szereplő királynéi udvarbíró és csanádi főispánnal azonos.

1199-ben az ismert *Miklós* bán a főispán,¹⁶⁾ de ebben az évben (1199) bekövetkezett nádorváltozás következtében az

¹⁾ Fejér IV, 2., 476. Wenzel XI, 216., 452.

²⁾ Wenzel XII, 681.

³⁾ Wenzel XI, 380.

⁴⁾ Hazai okmánytár IV, 37. Wenzel VII, 510.

⁵⁾ Tkalčić I, 113. Wenzel XI, 382., 431.

⁶⁾ Wenzel XI, 464. (510.)

⁷⁾ Hazai okmánytár VIII, 88., 95.

⁸⁾ Wenzel XI, 561., 571.

⁹⁾ Wenzel XI, 593.

¹⁰⁾ Wenzel VIII, 412; XII, 35., 36.

¹¹⁾ Tkalčić 54.

¹²⁾ Fejér II, 88.

¹³⁾ Knauz I, 97.

¹⁴⁾ Fejér VII, 1., 177.

¹⁵⁾ Knauz I, 146.

¹⁶⁾ Hazai okmánytár V, 4.

ismert *Benedek* bán kapta Zalamegye főispánságát, melyben 1200-ban is találjuk.¹⁾

1203-ban az ismert *Bór nb. Bánk*-kal találkozunk.²⁾

1205—1206 a szintén ismert *Vázsony nb. Othusz* működik.³⁾

1222—1224 az ismert Miska fia *Salomo* bán a főispán,⁴⁾ A mit Wenzel I. 241. és XI. 166. zalai főispánról szól, helytelen; ez a zanai-t illeti.

1225-ben *Türje nb. Gyeta* főispán Béla társkirály kíséretében jelenik meg;⁵⁾ ez a későbbi barsi főispánnal azonos.

1231-ben *Fózsa* működik,⁶⁾ de még ugyanazon évben felváltja őt *Miklós*, kit 1234-ig Kálmán herceg kíséretében találunk,⁷⁾ miért is valószínű, hogy Kálmánnak 1240-ben szereplő tárnokmesterével, Miklós bánnal azonos.

1235-től 1239-ig az ismert *Buzád-Hahót nb. Arnold* viseli e hivatalt.⁸⁾

1240-től 1241 szeptember 23-ig bizonyos *Márton* a főispán,⁹⁾ nem mint Fejér VII. 1. 268. ad 1240. Pál országbiró.

1243 január 29-től 1244-ig *György* működik.¹⁰⁾

1244-ben *Eszen* az első alispán.¹¹⁾

1245 decz. 12-én az ismert *Ludány nb. Szoboszló* fia *Bagomér* a főispán.¹²⁾

1246-ban *Buzád-Hahót nb. Buzád* bán fia *Csák* működik,¹³⁾ kivel e megyében még gyakran találkozunk. Később előfordul mint bán is. Először bukkan fel 1234-ben; utoljára rá akadunk 1269-ben; hasonló nevű fia a Csányiak őse.

1247 június 2-án ismét bizonyos *Miklósra* akadunk,¹⁴⁾

Közvetlen utódja 1248 szeptember 15-től 1251 november 24-ig az ismert Eth fia *Pál* országbiró; 1255-ben csak »volt« főispán; 1257-ben királyi ember.

1251-ben *Péterke* az alispánja.¹⁵⁾

¹⁾ Fejér II, 348. Hazai okmánytár II, 2. Wenzel XI, 73.

²⁾ Fejér VI, 2., 362.

³⁾ Fejér III, 1., 22. Wenzel XI, 85.

⁴⁾ Fejér III, 1., 458. Hazai okmánytár V, 10.

⁵⁾ Wenzel XI, 184.

⁶⁾ Fejér III, 2., 264.

⁷⁾ Fejér III, 2. 238., 287., 413.

⁸⁾ Fejér IV, 1., 163. Hazai okmánytár VI, 30. Wenzel VII, 23., 24., 36., 86., 88. Zalai okmánytár I. 9., 10., 15.

⁹⁾ Wenzel VII, 117; XI, 315.

¹⁰⁾ Wenzel VII, 133., 184; VIII, 143; XI, 606.

¹¹⁾ Wenzel VII, 184.

¹²⁾ Fejér IV, 1., 388.

¹³⁾ Wenzel VII, 218.

¹⁴⁾ Fejér IV, 1., 454.

¹⁵⁾ Fejér IV, 2., 98., 104., 105. Hazai okmánytár IV, 32; VII, 42. Wenzel VII, 270., 282., 288., 289., 320., 329., 335. (382.) XII, 691.

Közvetlen utódját nem ismerjük ; valószínű tehát, hogy a görög származású *Kalo-János*, ki a balatonmelléki Szigligetet kapta, őt követte; Kalojoannes fiutód hátrahagyása nélkül 1260 előtt halt meg, mire Szigligetet István ifj. király kapta.¹⁾

1256. szeptember 22-én akadunk csak megint zalamegyei főispánra: az ismert *Pécz nb. György* fia *Dénes* országbiróra,²⁾ de ez még ez évben szolnoki főispán lett, mire őt Zalamegyében az ismert *Buzád nb. Csák* tárnokmester váltotta fel,³⁾ ki szintén nem sokáig maradt hivatalában, mert ebben 1256 december 30-án *Lörincz* országbirót találjuk.⁴⁾

1257 július 8-tól 1259-ig félbeszakítás nélkül ismét az ismert *Buzád nb. Csák* tárnokmesterrel találkozunk,⁵⁾ kinek 1257 december 28-án bizonyos *Lesták* nevű kancellárja volt.

1259-ben V. István zászlaja alatt bolgár háborúban résztvévén, helyette István gráci udvarában 1259 május 26-án az ismert *Pécz nb. György* fia *Dénes* zalai főispán és a mellett István tárnokmestere és pettaui kapitány.⁶⁾

1260-ban azonban csak megint *Buzád nb. Csák* veszi át a megye kormányzását, most már mint az ifjabb királynak tárnokmestere.⁷⁾

1262 november 25-től 1263 január 20-ig az ismert *Kemény fia Lörincz* országbiró vezeti a megyét,⁸⁾ 1263 december 17-én azonban *Ádám fia Lörincz*,⁹⁾ kinek működése csak rövid időig tarthatott, mert 1264-ben bizonyos *Pál*-ra akadunk (valószínűleg Eth fiával azonos), ki alatt *Simon* alispán és *Lörincz* szolgabíró működik.¹⁰⁾

A főispáni szék betöltése körül e tájt oly gyakran bekövetkezett változások mindenesetre a két király között éppen akkor leghevenyebben dühöngött viszályokra vezetendők vissza; csak 1265-ben akadunk megint némi szilárdabb viszonyokra, a mennyiben 1265 november 30-tól 1268 márcz. 14-ig István embere, fennébbi *Buzád nb. Csák* bán ismét a főispán.¹¹⁾

¹⁾ Wenzel II, 321.

²⁾ Zalamegyei okmánytár I, 29.

³⁾ Hazai okmánytár VII, 59.

⁴⁾ Hazai okmánytár IV, 36.

⁵⁾ Wenzel VII, 452., 463., 465., 486., 503.

⁶⁾ Fejér IV, 1., 484.

⁷⁾ Hazai okmánytár VI, 105. Wenzel VII, 532.

⁸⁾ Soproni okmánytár I, 26. Wenzel III, 31; VIII, 35.

⁹⁾ Wenzel VIII, 55.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár VI, 126. Wenzel III, 116.

¹¹⁾ Fejér IV, 3., 386; VII, 1., 351. Knauz I, 560. Wenzel III, 157; VIII, 130., 160., 165., 208., 210. Zalamegyei okmánytár I, 50., 51.

1268-ban Csák főispánnak főjegyzője bizonyos *Sighard*, officialisa pedig *Orbócz*.¹⁾

1268 nov. 9-től 1269-ig az ismert *Pécz nb.* György fia *Dénes*, Béla herceg udvarbirája, ismét a főispán;²⁾ (Szentés fia *Illés* az officialisa). Fejér VII. I. 356. azt mondja ugyan, hogy Dénes fia György 1269-ben mint *Zarándmegye főispánja* Buzád nb. Csák orbászi főispánt a zarándi várhoz tartozó Pötréte és Bezzegd nevű helységekbe iktatta be; de miután tudjuk, hogy e két helység (*Pötréte* és *Bezzegd*) Zalamegyében, nem pedig Zarándmegyében feküdt. Fejérnek tévedése kézzelfogható.

V. Istvánnak trónralépte után 1270 szeptember 8-án Aladár fia *Mihály* főispánra akadunk, ki azonban még ez év novemberében fivérével, Mikával, együtt a lázadó Buzád nb. Miklós ellen elesett.³⁾

Utódja 1270 december 10-étől 1272 november 26-ig az ismert *Miskócz nb. Ponit* bán.⁴⁾

A Zalamegyei okmánytár I. 61. szerint 1271-ben *Miklós* volna a főispán, de miután az illető okirat határozottan mondja, hogy e Miklós IV. László alatt működött, ennél fogva a kelet téves, valószínű, hogy 1272-re, László uralkodásának kezdetére helyezendő.

Ponit utódja 1272 november 27-től 1273 márcz. 30-ig az ismert *Héder nb. Güssingi Iván* a főispán,⁵⁾ de utána kezdődik a gyors változások korszaka.

1273 május 12-től 1274 december 2-ig új ember veszi át Zalamegye kormányzatát: *Dedalus*,⁶⁾ kinek rokonsági viszonyairól csak annyit tudunk, hogy Beke és István nevű fivérei

¹⁾ Wenzel VIII, 211. — Balogh: Vasmegye nemes családai 32. szerint 1268-ban Csák főispán mellett még a következő szolgabírák is működnek: *Posa Henrik, Vyd Bálint, Buschk*, de ezek csak bizonyos ügyre kiküldött bírák.

²⁾ Wenzel VIII, 204., (263.), (269.), (275.), Zalai okmánytár I, 52., 62.

³⁾ Wenzel VIII, 287; XII, 9.

⁴⁾ Hazai okmánytár I, 56; VII, 138; VIII, 145., 439. Knauz I, 605. Tkalčić 47. Wenzel III, 253; IV, 2; VIII, 343., 346., 382., 386., 389., 390., 393; IX, 2., 7; XII, 6., 50., 53., 71., 695. Zalai okmánytár I, 60.

⁵⁾ Hazai oklevéltár 65. Hazai okmánytár VIII, 149. Wenzel IX, 3., 5., 11., 27; XII, 74. — Zichy-okmánytár I, 32. — Fejér V, 1., 178. szerint 1272-ben Csák nb. Péter tárnokmester a főispán, de ez nem helyes; ő akkor gačkai főispán volt; a mi pedig Wenzel III, 273. illeti, hogy György királynéi tárnokmester a zalai főispán, azt jegyzem meg, hogy Knauz I, 605. szerint, hol az illető okirat helyesen van kiadva, Ponit a zalai, György (ez sem helyes, hanem Gergely!) királynéi tárnokmester pedig vasmegyei főispán. Hazai okmánytár VI, 194. szerint, 1273-ban Iván *zarándi* főispán, a mi szintén nem helyes.

⁶⁾ Hazai okmánytár II, 11; III, 23; VII, 141., 147., 152. VIII. 152. Wenzel IV, 21., 23., 27., 35; IX, 22., 23., 51., 54., 55., 57., 63., 66; XII, 80., 92., 100., 113., 698. Zichy-okmánytár I, 35. (Fejér V, 2., 238. tévesen 1275.)

voltak és hogy Benedek esztergomi érsekkel rokonsági viszonyban volt.

1274 utolsó napjaiban (decz. 29—31) az ismert *Buzád nb. Othusz*-szal találkozunk ugyan,¹⁾ de már 1275 január 29-én az ismert *Pécz nb. György fia Dénes* országbíró a főispán.²⁾

Ugyanazon (1275) év márcz. 24-én elfoglalja helyét az ismert *Héder nb. Herrand* királynéi tárnokmester,³⁾ — de nem tart sokáig és 1275 április 3-tól augusztus 11-ig csak megint *Pécz nb. György fia Dénes* bán királynéi tárnokmester a főispán.⁴⁾

1275 december 4-től 1276 feléig új ember szerepel: *Bágyon*,⁵⁾ kinek családi viszonyait nem ismerjük.

Követi őt 1276 november havában az ismert *Gutkeled nb. Amadé*.⁶⁾

1277-ben valószínűleg azon *István* működik,⁷⁾ kiról IV. László mondja, hogy Gergely bán somogyi főispán. *Bó nb. János, Kovásznai Kozma, Iharos fia Gergely, Ilye nb. Ugra, Buzád nb. Keled* és mások társaságában a Somogy- és Zalamegyében garázdálkodó rablók kiirtására kiküldetett.

1278 jun. 12-étől 1279 márczius 13-ig újra találkozunk az ismert *Héder nb. Güssingi Ivánnal*, ki a mellett (1278-ban) András tótországi hercegnek tárnokmestere volt.⁸⁾

1289-ben *Pécz nb. Márk* fia *Lukács* a főispán.⁹⁾

1289 febr. 2-án *Orbócz* nevű alispánnal találkozunk.¹⁰⁾

1291 január 2-től július 10-ig fennebbi *Pécz nb. Lukács* királynéi tárnokmester a főispán,¹¹⁾ — október 9-én pedig csak a

¹⁾ Fejér V, 2., 219. Hazai okmánytár VIII, 170. Wenzel IV, 39 IX, 75.

²⁾ Wenzel XII, 133.

³⁾ Wenzel XII, 116.

⁴⁾ Fejér V, 2., 240., 245., 397. (tévesen 1277.) Hazai okmánytár IV, 54. Suppl. Annal. Scepus. II, 13. Tkalčić 49. Wenzel IV, 50; IX, 115, 121., 138.

⁵⁾ Fejér V, 2., 235. (tévesen febr. 10.) 256., 278. Wenzel IX, 117; XI, 135., 144. Zalai okmánytár I, 84.

⁶⁾ Wenzel XII, 174. — Wenzel IX, 158. szerint Dedalus zalai főispán és rokonsága 1276-ban a székesfejérvári káptalan előtt a Vázsony nb. Almádiaknak szentmiklósi várat örökbeveszi; de miután az illető okirat Bertalan székesfejérvári prépostról szól, ezt pedig más okirat nem ismeri és 1276. előtt és után csak Demeter prépost ismeretes, ennél fogva Dedalusnak 1276-ból való főispánsága kétes.

⁷⁾ Hazai okmánytár II, 22.

⁸⁾ Fejér V, 2., 473., 492. Wenzel XII, 253.

⁹⁾ Hazai okmánytár VI, 346.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár I, 78. Zalai okmánytár I, 99.

¹¹⁾ Fejér VI, 1., 118. Hazai okmánytár VII, 220. Zalai okmánytár I, 101.

királyné tárnokmestere, míg Zalamegye főispáni székén *Güssingi Iván* fia *Gergely* ül.¹⁾

1298 július 29-én ismét fennebbi *Pécz nb. Lukács* a főispán.²⁾

1300 febr. 16-án és augusztus 1-én az ismert *Aba nb. Amadé* nádor zalai és krakói főispán.³⁾

91. Zana (Szána.)

1222-ben Béla ifj. királynak egyik okiratában »*Scresmeris de Zala*« nevű főispán fordul elő.⁴⁾ — Miután azonban tudjuk, hogy 1222-től 1224-ig Salomo bán a zalai főispán, az okirat horvát ügyekről szól és Béla kíséretében a krasznai, bodrogi és valkói főispán is szerepel: kézzelfogható dolog, hogy az okirat adata elferdítésen alapszik és hogy itt nem Zala, hanem *Zana* megyéről van szó. A főispán neve szintén el van ferditve; eredeti, nemzeti hangzása: *Krezimir*.

1256 augusztus 25-től 1258-ig I. Moys nádor fia *Sándor* a főispán,⁵⁾ felbukkan 1233-ban mint királyi kardhordó. Előfordul 1263-ig; tőle származnak a Daróiak.

Utódja 1264 márcz 15-én *Mihály*, kinek bizonyos *Jakab* a bihácsi alispánja.⁶⁾

1271 július 3-án bizonyos *Péter*-re akadunk.⁷⁾

1273 — 1274 az ismert *Héder nb. Güssingi Miklós* rojcsai és zana-i főispán.⁸⁾

1275 febr. 10-től 1276 febr. 10-ig az ismert *Ratold nb. Roland* királynéi tárnokmester foglalja el e helyet.⁹⁾

1280 (okt. 30) és 1281-ben a hirhedt *Héder nb. Güssingi Iván* garicsi, orbászi, gačkai és zana-i főispán.¹⁰⁾

1285-ben pedig (Blagaji) *Radoszló* glaži és orbászi főispán egyuttal Zanamegye főispánja is.¹¹⁾

¹⁾ Fejér VI, 1., 130. Wenzel XII, 510.

²⁾ Fejér VII, 5., 502. (tévesen 1292.)

³⁾ Hazai okmánytár VII, 288., 290. Wenzel X, 377.

⁴⁾ Wenzel I, 241.

⁵⁾ Fejér IV, 2., 451. (tévesen: zalai) 519. Hazai okmánytár VI, 96; VII, 52.

⁶⁾ Wenzel XI, 536.

⁷⁾ Wenzel III, 253.

⁸⁾ Fejér V, 2., 155. Hazai okmánytár II, 11. Wenzel XII, 74.

⁹⁾ Fejér V, 2., 235. (tévesen febr. 10.) 278. Hazai oklevéltár 72. Wenzel IX, 114., 117. (tévesen zalai) XII, 135., 144. Zalai okmánytár II, 160.

¹⁰⁾ Blagay-okmánytár 40. Wenzel XII, 337.

¹¹⁾ Tkalčić I, 218.

92. Zemplén.

1214-ben *Márton* a főispán.¹⁾

1263-ban az ismert *Csák nb. Péter* fia *Domonkos*.²⁾

1273-ban az ismert *Kaplyon nb. Jákó*-val találkozunk,³⁾

a Nagymihályiak és a Sztáraiak őseivel.

1299 május 11-én a következő tisztikar működik:

a) *András* főispán,

b) *Jákó* alispán,

c) *Csépán*,

d) *Albert*

e) *István*

f) *Pál*

} szolgabirájak.⁴⁾

93. Zengg.

1272 végén az ismert *Miskócz nb. Ponit* bán gačkai és zenggi főispán.⁵⁾

Utódja 1274-ben az ismert *Gutkeled nb. (Majádi) Miklós* országbiró és gačkai főispán.⁶⁾

94. Zettin.

1274-ben az ismert *Csák nb. Máté* erdélyi vajda zettini főispán.⁷⁾

95. Zólyom.

1222-ben *Katisz nb. Detre* (a Balassa család egyik őse) a főispán;⁸⁾ ez évben vejével, Rüdiger fia Herduinnal, a hontmegyei Szebeléb birtokot az esztergomi egyháznak adja el.

1232-ben ismét e *Detre* a főispán;⁹⁾ a mit pedig Fejér IV. 1., 67. 1236-ban Dancs főispánról szól, az éppen a száz évvel később szereplő Dancsra vonatkozik.

1243 május 13-tól 1248-ig bizonyos *Jákó* működik.¹⁰⁾

1248-tól 1252 április 25-ig *Katisz nb. Detre fia Mika* szerepel;¹¹⁾ 1264-ben már »quondam.«

¹⁾ Fejér III, 1., 163.

²⁾ Fejér IV, 3., 138.

³⁾ Fejér V, 2., 80. Hazai okmánytár VI, 192.

⁴⁾ Fejér VI, 2., 215.

⁵⁾ Wenzel IX, 46.

⁶⁾ Wenzel XII, 95.

⁷⁾ Fejér VII, 2., 108. (tévesen 1284.)

⁸⁾ Knauz I, (237.) 238.

⁹⁾ Hazai okmánytár VII, 21.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár VIII, 47. Knauz I, 346. Wenzel VII, 257.

¹¹⁾ Fejér IV, 2., 46., 60; VI, 1., 262. Hazai okmánytár VIII, 97. Wenzel II, 221., 224; XI, 377.

1253-tól 1254 október 24-ig *Katisz nb.* Mika fia *Mihály* a főispán.¹⁾

1256-tól 1263 sept. 30-ig *Katisz nb.* *Detre* egyuttal Szepes megyének főispánja is.²⁾

Utódja újra bizonyos *Jákó*.³⁾

1264 november 14-től 1273 május 27-ig *Mihály* működik ;⁴⁾ 1266., 1269., 1270. és 1271., 1279-ben »quondam.«

Utódja valószínűleg azon *Tamás*, kinek IV. László meghagyja, vagy bizonyos Dömjént soroviciai birtokában ne háborgassa.⁵⁾

1277 április 24-én *Kathyz nb.* *Byter* működik.⁶⁾

1279-től 1283 aug. 5-ig Lőrincz fia *Miklós* Zólyommegye főispánja, kinek 1282-ben Károly fia *Tamás* az officialisa.⁷⁾ E Miklós kitüntette magát 1271-ben Mosony-nál, 1273-ban Győrnél, 1274-ben Fövenynél, 1278 a Morvamezön. Utódai a Vadásziak.

1285-től 1300 augusztus 23-ig az ismert *Katisz nb.* *Demeter* tárnokmester és (1297 óta) pozsonyi főispán szerepel.⁸⁾

Alatta a következő tisztviselők működnek:

a) 1285-ben *Lőrincz*, liptói officialisa,⁹⁾

b) 1286-ban Péter fia *András* főjegyző (megkapja Kispalugyát,¹⁰⁾

c) 1291 *Fülöp* alispán.¹¹⁾

d) 1293 Mosócza fia *János* liptói officialis.¹²⁾

* * *

¹⁾ Knauz I, 412. Wenzel II, 246.

²⁾ Fejér IV, 3., 128., 129. Hazai okmánytár VII, 84; VIII, 82. Knauz I, 434.

³⁾ Wenzel VIII, 57.

⁴⁾ Fejér IV, 3., 255., 298., 384., 542; V, 1., 76., 92. Hazai okmánytár I, 41; VII, 126. Kubinyi I, 62. Knauz I. 514. Wenzel VIII, 122., 231., 233., 251; IX, 17; XI. 585. XII, 86., (255.)

⁵⁾ Anjoukori okmánytár V, 371.

⁶⁾ Wenzel IX, 193., (207.) XII, 200.

⁷⁾ Fejér V, 3., 113., 184. Hazai okmánytár VI, 286. 294; VIII, 227. Wenzel XII, 255., 334., 364.

⁸⁾ Fejér V, 3., 338., 391; VI, 2., 229., 264. Hazai okmánytár I, 92; VI, 434; VII, 240; VIII, 248., 329., 386. Wenzel IV, 281; V, 30., 140., 180., 183., 200., 204; X, 109., 111., 118., 253., 264., 300., 329., 374., 380; XII, 467., 585., 587., 619. — Fejér VI, 1., 189. szerint *Merkulin* kamarafőnök volna 1291-ben zólyomi főispán is, — de úgy látszik, hogy Fejérnek szövegezése téves, és hogy *Merkulin* csak zólyomi kamarafőnök.

⁹⁾ Wenzel IV, 281.

¹⁰⁾ Hazai okmánytár VIII, 248.

¹¹⁾ Wenzel V, 30.

¹²⁾ Wenzel X, 111.

P ó t l é k.

1. *Bácsmegyében* 1238-ban bizonyos *Simon* a főispán.¹⁾
2. *Baranyamegyére* megjegyzem, hogy az 1275-ben szereplő Gergely főispán valószínűleg az 1285-ben előforduló Fülpös fia Gergely bánnal²⁾ azonosítható.
3. *Barsmegyének* 1236—240-ig szereplő főispánja: *Gyeta*, kétségkívül *Túrje* nemzetségbeli származásu.
4. *Beregmegye* főispánja 1269-ben *Mihály* szepesi és zólyomi főispán.³⁾
- 5) *Komárommegyében* 1247 körül bizonyos *Póka* (Pál) az alispán.⁴⁾
6. *Krassó-nál* megjegyzendő, hogy Vilmos főispán (»Crasinensi«) esetleg *krasznai* főispán is lehetne.
7. *Mosonymegyében* *Pók* nb. *Móricz* tálnokmester még 1235-ben is működik.⁵⁾
8. *Pozsonymegyében* *Miklós* tárnokmester még 1235-ben is működik.⁶⁾
9. *Sopronmegyének* főispánja 1235-ben (még II. András alatt) *Ábrahám*⁷⁾ (1233-ban Vasmegeye főispánja.)

Közli: DR. WERTNER MÓR.

¹⁾ Fejér IV, 1, 111.

²⁾ Wenzel IX, 435.

³⁾ Kubinyi I, 63.

⁴⁾ Hazai okmánytár III, 9.

⁵⁾ Századok 1897/585.

⁶⁾ Ugyanott.

⁷⁾ Ugyanott.

OKLEVÉLKIVONATOK
A SZENTMIKLÓSSI ÉS ÓVÁRI GRÓF PONGRÁCZ
CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL.

— NEGYEDIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

1597. márcz. 15. Pozsony. II. Rudolf meghagyja az ország-bíró főjegyzőjének, Perekey Miklósnak, hogy menjen ki Korláthkőre és annak tartozékaiból szakítson ki annyit, a mennyi Zyny Klárának, előbb Caroli László, utóbb Pongrácz Frigyes özvegyének hozományával fölér. A szatmári házat Frigyes testvére Dániel úgy is nála hagyja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1598. jan. 13. Trencsénmegye törvényszéke Pongrácz Dánielt és Jeremiást azért, mert Nedeczky Tóbiás földjéről 15 kepe rozstot erővel elvitettek, 100 frttal birságolja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1598. márcz. 17. Horocz. Madachani János fölhatalmazza Pongrácz Jeremiást, hogy ha Szatmárra megy, az ő unokatestvérének Madachani Kristófnak házát ennek árvája Kristóf javára 500 frtéért eladhassa.

(Eredeti, papír, aljára nyomott gyűrűpecséttel.)

1599. decz. 8. Pozsony. Kutasi János érsek és helytartó Szent-Miklósi Pongrácz Andrásnak felső-wadichowi trencsénmegyei részbirtokát Pongrácz Dánielnek adományozza. Pongrácz András e birtokot azért veszítette el, mert unokatestvérét Pongrácz Ferenczet, a midőn ez a wadichowi hegyekről hazatért, Ztráza község területén Chradecinicza folyócska mellett lesből megtámadta és megsebesítette.

(Eredeti, papír, aljára nyomott ép pecséttel.)

1601. júl. 8. Nedecze. Szentmiklósi Pongrácz Dániel Nicolaidi Márton szabónak nedeczei házát és birtokait, minden fizetés alól fölmenti.

(Eredeti, papír, Dániel pecsétjével és alul Chumeczky János közjegyző jegyével.)

1601. deczemb. 18. Trencsénmegye törvényszéke bizonyítja, hogy Trencsénmegye alispánja Pongrácz Dánielt Nedeczky Tóbiás részére megidéztette. A megidézés azért történt, mert 1598-ban a német katonák hazatértükben elvitték Nedeczky hintáját, de kárpótlásul adtak neki egy szekeret. E szekér Pongrácz egyik jobbágyának házában volt s állítólag Pongrácz nem engedte meg annak kiadatását.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1601. decz. 18. Trencsénmegye törvényszéke bizonyoságot tesz arról, hogy Nedeczky István Pongrácz Dánielt azért, mert nedeczei, Hwozd nevű közös erdejüket kivágatta, a törvényszék elé idéztette.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1603 elején. Beczkó. Majláth Annának, Pongrácz Dániel-nének, tót nyelven kiállított két levele, a mely Majláth Ilonától fölvetett 6000 és 1000 forintról szól.

(Eredeti, pergamen, morva főuraknak 7 függő pecsétjével. Nem tudván tótul, az értelmét egész biztosan nem vehettem ki.)

1603. decz. 27. Az óvári uradalomhoz tartozó Hoshor hegyen nyitott ezüstmányák költségeinek jegyzéke.

1605. febr. 7. Trencsén. Nedeczky Tóbiás Trencsénmegye törvényszéke előtt pörbe fogta Pongrácz Dánielt és Jeremiást, mert ezek őt 1594-ben úrnapi körül jobbágyaik által megverették, nevezetesen egy karóval fejbe verték s puskáját elvették. — Trencsénmegye törvényszéke az ügyet a királyhoz teszi át.

(Eredeti, papír, záró pecséttel.)

1605. ápr. 6. Varin. A liptómezei Pongráczok kijelentik, hogy Óvár várából semmi rész sem illeti őket.

(Eredeti papír, aljára nyomott 6 gyűrűpecséttel. Tótul van írva.)

1605. okt. 19. Szúnyog Mózes és Pongrácz Dániel elcsereálték budetini és óvári váraikat; de mivel Pongrácznak Óvárra 11,600 forintot rá kellett volna fizetnie és erre hirtelenében nem volt képes, a csere megvalósítását Szent-Mihály napig elhalasztják.

(Eredeti, papír, alul 4 gyűrű pecséttel.)

1606. máj. 29. A Szentmiklósi Pongrácz családnak Pongrácz Jeremiáshoz intézett tót levele. (Úgy látszik, arról szól, hogy Óvárban semmi részt sem követelnek.)

(Eredeti, papír, a záró pecsét lehullott.)

1607. jun. 5. Szentmiklósi Pongrácz Dániel (János és István, Borbála, Erzsébet és Anna gyermekeivel együtt)

Porubszky Gáspár, óvári udvarbirójuknak varini házát minden tartozás alul fölmenti, az esztergomi káptalan előtt.

(Eredeti, pergamen szélein kifestve, aljára nyomott pecséttel.)

1608. júl. 29. Bécs. II. Mátyás Pongrácz Dánielt az 1608. szeptem. 29-iki országgyűlésre meghívja.

(Eredeti, papír, záró pecséttel.)

1608. decz. 17. Bécs. II. Mátyás király Szentmiklósi Pongrácz Dánielt a magyar bárók sorába iktatja. A kitüntetett Erdélyben született és Bocskay fölkelése idejében szerzett kiváló érdemeket.

1609. márcz. 4. Bazin. Illésházy István nádor a magva szakadt Sybak János birtokait Blk pusztát és Révfalu, más-kép Mnesycz falut Szlavniczai Sándor Jánosnak és Demény Andrásnak adja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott ép pecséttel és Illésházy aláírásával.)

1609. okt. 18. Szentmiklósi Pongrácz Dániel (János, István, Dániel, Borbála, Erzsébet gyermekeivel együtt) nozdrkoczi curiáját, felső-liszközi, felső- és alsó-drettovai jobbágytelkeit cserébe adja Nedeczky Andrásnak nedeczki curiájáért és egyéb kisebb javaiért az esztergomi káptalan előtt.

(Eredeti, pergamen, hátára nyomott ép pecséttel.)

1609. decz. 17. Pozsony. II. Mátyás király Szentmiklósi Pongrácz Dániel (nagyságos) kérésére átírja és megerősíti Miksa királynak a varini vásártartásról szóló szabadalomlevelét.

(Eredeti, pergamen, függő ép pecséttel.)

1610. szept. 7. Trencsén. Trencsén megye tiszti kara nagyságos Wesselényi úr szolgájának, Almássy Mihálynak tót nyelvű vallomását hiteles alakban kiadja. A vallató megjegyzi, hogy Almássy jurare noluit.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1610. szept. 7. Trencsén. Ordódi Gáspár alispán átírja Klobusitzky János szolgabirónak tót nyelven irt és Nedetzky András részére szóló jelentését.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1610. szept. 7. Trencsén. Ordódy Gáspár alispán és a trencsénmegyei szolgabirák bizonyítják, hogy előttük Pongrácz Dániel tiltakozott azon erőszakoskodások ellen, amelyeket Nedeczky András és testvérei Nedetzky Tóbiás és Mihály az ő nedeczei majorjában elkövettek, hol több jobbágyát megverték és megsebesítették.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1610. szept. 7. Trencsén. Ordódy Gáspár alispán és a trencsénmegyei szolgabírák átírják Klobusitzky János szolgabírónak tót nyelven irt jelentését, amelyben ez a Pongrácz Dániel és Nedeczky András közt történt birtokcserét megvizsgálta és helybenhagyta.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1610. szept. 7. Trencsén. Ordódy Gáspár alispán és a trencsénmegyei szolgabírák átírják Glóz István szolgabírónak tót nyelven irt jelentését, amelyben ezek jelentést tesznek azon vallatásról, hogy mennyi föld tartozik Betlovics János Liczkó nevű faluban fekvő telkéhez.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1610. szept. 7. Trencsén. Trencsén vármegye rendei előtt Pongrácz Dániel tiltakozik Nedeczky András és Dániel ellen, akik a cserében átadott birtokokon különféle erőszakoskodásokat követtek el s mindenféle csúf szavakkal illették a tiltakozót.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1610. decz. 18. Posony. II. Mátyás király megparancsolja az esztergomi káptalannak, hogy adja ki azon levelét, melyben Pongrácz Dánielnek a felső-wadichói részirtokba való beigtatásáról tanuskodik.

(Eredeti, papír, záró pecséttel.)

1611. febr. 13. Punczlaw (Alsó Szilézia.) II. Mátyás király fölszólítja Pongrácz Dánielt, hogy november 13-án tartandó menyegzőjére Bécsben megjelenjen.

(Eredeti, papír, záró pecséttel és a király aláírásával.)

1612. okt. 3. Nedecze. Pongrácz Dániel testvérétől, Frigyesztől rá maradt szatmári házát Tokos Bálintnak 590 frtért eladja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott gyűrű pecséttel.)

1612. okt. 24. Szentmiklósi Pongrácz Dániel fiai János és István az esztergomi káptalan előtt meghatalmazottakat vallanak.

(Eredeti, papír, hátára nyomott pecséttel.)

1613. jan. 29. Bosácz. Pongrácz Dániel és neje Majlát Anna Bosácz és Zrne nevű falvaikat 4000 frtért eladják Madacsányi Jánosnak; és Madacsányi igéri, hogy ha a király a kamara és Beczkóvár örökösei közt kötött szerződést nem hagyja helybe, akkor a birtokokat a pénz visszafizetése után újra az előbbi birtokosok kezébe bocsátja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1614. okt. 15. Bicse. Pongrácz Dániel (nejével Majláth Annával és János, István, Dániel, Borbála, Erzsébet és Ilona

nevű gyermekeivel együtt) Szwedernik nevű faluját 5800 frtért eladja Thurzó György nádornak.

(Másolat.)

1614. okt. 26. Nedeczei curia. Szentmiklósi Pongrácz Dániel Bellusai Pál varini házát minden teher alól felmenti.

(Egyszerű másolat.)

1615. máj. 21. Bicse. Thurzó György nádor bizonyítja, hogy Szentmiklósi Pongrácz Dániel tiltakozott azon hatalmaskodás ellen, a melyet Wesselényi István sztrecsényi várnagya, Permay János, az ő óvári szegének (halastó) elrontása által husvét harmadnapján elkövetett.

(Eredeti, papír, a nádor aláírásával és gyönyörű ép pecsétjével.)

1616. jul. 2. Thurzó György nádor fölszólítja Szentmiklósi Pongrácz Dánielt, hogy öcscsének özvegyét egyetlen leányának kiházásításában segítse.

(Eredeti, papír, zárópecséttel, magyar.)

1616. aug. 30. Bicse. Thurzó György nádor megparancsolja Trencsénmegye tisztviselőinek, hogy nagys. Pongrácz Dánielt veje nagys. ifj. Révay Ferencz és leánya Borbála ellen beczkai részbirtokában védelmezzék.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1616. decz. 19. Trencsén. A trencsénmegyei szolgabírák jelentik, hogy Eszterházy Miklós beczkai tisztje nagys. Pongrácz Dániel beczkai majorját megtámadta, és a sörkimérést a maga ura részére lefoglalta. (A vizsgálatot teljesítő szolgabíró jelentése tót nyelven van a latin oklevélbe beiktatva.)

(Eredeti, papír, a megye pecsétjével.)

1617. nov. 3. Beczkó. Szentmiklósi Pongrácz Dániel és neje Fogarasy Maylátth Anna Beczkóért folytatott pöreikben Kéry Györgyöt és Moskó Mátyást nevezik ki meghatalmazottaikká.

(Eredeti, papír, két gyűrűpecséttel.)

1621. jun. 16. Kassa. Bethlen Gábor választott magyar király figyelmezteti Szentmiklósi Pongrácz Jánost és Istvánt, hogy az ellene intézett ellenségeskedéssel hagyjanak föl és Révay Ferencz és Abaffy Miklós utasítása szerint cselekedjenek.

(Eredeti, papír, a zárópecsét lehullott.)

1623. ápr. 24. Nedecze. Ifj. Révay Ferencz a maga és fainak, Istvánnak, Ádámnak és Miklósnak nevében 1700 frtért öt évre zálogba adja Pongrácz Jánosnak és nejének, Szlavni-

czai Sándor Erzsébetnek Moysffalwa, Luchka és Wadichio falvakban (Trencsén m.) fekvő birtokait.

(Thurzó Szaniszló nádor 1623. ápr. 28-iki átiratában.)

1623. ápr. 28. Pöstyéni fürdőnkben (in thermis nostris.)
Thurzó Szaniszló átírja a fentebbi számot.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1623. decz. 1. Bécs. II. Ferdinánd meghívja ngos Szentmiklóssi Pongrácz Jánost a pozsonyi febr. 9-iki országgyűlésre.

(Eredeti, papír zárópecséttel és Ferdinánd aláírásával.)

1624. okt. 10. Beczkó. Barátságos egyezkedés Pongrácz Dániel és Révai Ferencz közt a beczkai jószágra nézve.

(Eredeti, papír, 6 gyűrűpecséttel.)

1629. ápr. 26. Beczkó. Osztálylevél Bánffy Kristóf és néhai Pongrácz Dánielnek Majlát Annától született leányai: Borbála (Révay Ferenczné), Erzsébet (Justh Andrásné) és Ilona közt. A leányág örökösei a maguk részét a beczkai uradalomban 1750 frtéért eladják Bánffy Kristófnak, de ha ő maradék nélkül hal el, összes birtoka a leányági örökösökre száll. Bánffy Kristóf atya volt Miklós. Említetik még néhai Bánffy Gáspár (Miklós testvére) és Bánffy György (Kristóf édes testvére.)

(Lósy Imre 1630-ik átiratában.)

1630. szept. 12. Nagyszombat. Lósy Imre, érseki helytartó, azon pört, melyet Bánffy Kristóf Pongrácz Dániel örökösei ellen esküszegés miatt kezdett, Alaghy Menyhért országbíróhoz átteszi.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1631. máj. 8. Beczkó. Beczkó várának urai: Révay Judith, Révay László, Eszterházy Dániel, Szunyogh Gáspár Fitter (?) Julius és Pongrácz Dániel különféle utasításokat állapítanak meg Beczkó és Ujhely városok jövedelmének beszedése és hova fordítása iránt.

(Másolat, egykorú.)

1633. jul. 19. Teplicz. Wesselényi Ferencz fölkéri Pongrácz Jánost, hogy a határok kiigazítására kiküldött fogott bírákat szivesen fogadja s azok eljárásába beleegyezzenek.

(Eredeti, papír, zárópecséttel, magyar.)

1635. máj. 1. Trencsén. Maythény, másképp Motthesiczky Pál trencsényi alispán Pongrácz Jánosnak kérésére kiküldvén Beniczky János szolgabíró és Sztupiczky Ferencz esküdtet azon panasz kihallgatására, melyet Pongrácz János néhai Pongrácz Jeremiás özvegye, Forgách Judit ellen emelt, ezek

tótul (idiomate vulgari) írják meg és adják be jelentésüket, a megyei gyűlés pedig hivatalos alakban kiadja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1635. okt. 3. Az esztergomi káptalan Eszterházy Miklós nádor parancsolatjára a törvény elé idézi Szentmiklóssi Pongrácz Istvánt, mert Apponyi Balázs arról vádolta őt, hogy társaival együtt a nyitrai megyei Sándorf falura rontott és annak plébánosát Kolosi Györgyöt megverette, utoljára pedig kiherélte.

(Eredeti, papír, a hátlapra nyomott pecséttel.)

1635. nov. 2. Pozsony. Eszterházy Miklós nádor 1635. okt. 29-én kelt birságlevelét Pongrácz István és társai kérelmére másolatban kiadja. A birságlevelben megbünteti Eszterházy Pongrácz Istvánt, mert az Apponyi Balázs által ellene indított pörben meg nem jelent.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1636. jan. 31. Pongrácz János és Dániel az esztergomi káptalan előtt tiltakoznak testvérük, István, nedeczei birtokának eladományozása ellen.

(Eredeti, papír, hátára nyomott pecséttel.)

1637. márcz. 24. Trencsén. Trencsénmegye tisztikara Beniczky János szolgabíró jelentését (tót nyelven van írva) valami, Pongrácz Dánieltől kért helyszíni fölvételről hiteles alakban kiadja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1637. márcz. 24. Trencsén. Wesselényi Ferencz, füleki főkapitány, a trencsénmegyei rendek előtt tiltakozik az ellen, hogy Pongrácz János az ő jobbágyságait elfogta, Óvárton bevetette, immár egy fél éve fogva tartja és nem akarja őket szabadon bocsátani.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1637. szept. 7. Trencsén. Hadadi Wesselényi Ferencz, füleki főkapitány és Pongrácz János Trencsénmegye törvényszéke előtt kibékülnek.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1637. okt. 2. Béla. Itéletlevel egyrészről az Eszterházy és Wesselényi család közt, és másrészről a Pongrácz család közt Béla falu határainak ügyében.

(Eredeti, 14 egybekötött levél, 10 gyűrűpecséttel.)

1637. okt. 26. Trencsén. Trencsénmegye tisztikara Hrabowszky János szolgabíró jelentését valami, Pongrácz Jánosnak okozott kárról hiteles alakban kiadja.

(Eredeti, papír, hátára nyomott pecséttel.)

1638. máj. 31. A garam-szentbenedeki konvent bizonyítja, hogy Homonnai Drugeth Mária, Széchy Györgyné egy részről és Széchy Dénes, Széchy Miklós leánya Kata, Széchy István fia Tamás más részről, 1635. nov. 1-én Zólyom-Lipszén, Murány, Derencsény, Enyiczke, Felső-Lindva váraikon és birtokokon megosztottak.

(Eredeti, 8 papír levél, hátára nyomott ép pecséttel.)

1639. okt. 6. Sempte. Eszterházy Miklós nádor átírja és megerősíti Szécsényi György vágújhelyi prépost és más fogott bíráknak 1639. szept. 22-iki levelét. E levélben a fogott bírák elintézték a Pongrácz és Wesselényi család közt fenforgó határpereket s a határokat kiigazították.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1640. ápr. 13. Sempte vára. Pongrácz János és Dániel testvérüknek, Istvánnak halála után Eszterházy Miklós nádor előtt Óváron és tartozékain újra megosztoznak. (A békepontok magyarul vannak beiktatva a levélbe.)

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1646. aug. 25. Trencsén. Mattyasovszky Menyhért alispán Pongrácz Dániel kérésére kiküldi Nedeczky Imre szolgabíró és Hrabowszky Gáspár esküdtet valami vizsgálattételre. Ezek visszatérve a tanuk vallomásait »vulgari idiomate« még pedig tótul nyújtják be a megyegyűlésnek, ez pedig azt hivatalos alakban kiadja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecsétekkel.)

1646. decz. 17. III. Ferdinánd megparancsolja Aszalay István főjegyzőnek, hogy a Szentmiklósi Pongrácz János és Dániel közt végbement osztozkodást minden halogatás nélkül hajtsa végre.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1647. jun. 15. Pózsony. III. Ferdinánd megparancsolja Aszalay István nádori főjegyzőnek, hogy még egyszer menjen el Óvárra és ott a birtokokat Pongrácz János és Dániel közt igazságosan osztsza szét.

(Eredeti, pecsét nélkül, a király aláírásával.)

1648. márcz. 4. Varin. Fogott bírák ítélete Pongrácz János és Dániel között Óvár és tartozékainak felosztása ügyében.

(Eredeti, papír, 2 levél, hátára nyomott pecsétekkel.)

1648. nov. 27. Bécs. III. Ferdinánd Szentmiklósi Pongrácz Jánost a Pozsonyban 1649. jan. 25-én tartandó országgyűlésre meghívja.

(Eredeti, papír, zárópecséttel és a király aláírásával.)

1649. jan. 14. A beczkai uradalom jobbágyainak összeírása.

(Egyszerű följegyzés.)

1649. jul. 20. Murány. Wesselényi Ferencz két koci vasat küld Pongrácz Jánosnak és Révay Miklósnak ajándékban.

(Eredeti, papír, aljára nyomott ép pecséttel.)

1649. A pozsonyi káptalan jelenti, hogy III. Ferdinánd király parancsolatjára Szentmiklósi Pongrácz Jánost megidézte a király színe elé, hogy testvérének ifjabb Dánielnek örökségét kiadja.

(Eredeti, 4 papírlevél, aljára nyomott ép pecséttel.)

1649 – 59. Porubszky Gáspár és Turek István tót nyelven írt végrendeletei, más tót okíratokkal.

(Régi másolatok.)

1650. febr. 28. Gyula-Fehérvár. Rákóczy György irja Wesselényi Ferencz füleki várkormányzónak és Felső-Magyarország főkapitányának, hogy Pongrácz Dánielnek általa is pártolt kérelmét egyelőre nem teljesítheti, a kért jószágokat jóhiszemű birtokosaiktól rögtön vissza nem veheti, hanem Pongrácz Dánielt a törvénykezés útjára utalta.

(Eredeti, papír, pecsételen, a fejedelem aláírásával.)

1650. jul. 20. Bécs. III. Ferdinánd Szentmiklósi Pongrácz Jánost azért, mert Pongrácz Dánielt vallása miatt annyira üldözte, hogy Dániel még katolikus papot sem tarthatott. megfeddi és őt ettől eltiltja.

(Eredeti, papír, zárópecséttel és a király aláírásával.)

1650. nov. 4. Pozsony. III. Ferdinánd Pongrácz János kérésére kiadja az ellene fölpereskép föllépett Pongrácz Dánieltől benyújtott okíratok másolatait. Id. Pongrácz Dániel 1628 előtt meghalván, vagyona három fiára János, István és Dánielre maradt. János és István meg is osztozkodtak az ingóságokon. Dániel azonban még kiskorú lévén, János gyámsága alatt maradt, de itt rosszul bántak vele, még ételéről és ruházatáról sem gondoskodtak, azonkívül, midőn nagykorúságra jutott, hiába követelte János bátyjától (István időközben meghalt), hogy az arany és ezüst ékszerekben, valamint egyéb ingóságokban ráeső részt kiadja. Az e miatt keletkezett pert részletesen elbeszéli a másolatban kiadott peres iratok.

(Eredeti, papír, 10 levélből áll, a végén ép pecséttel.)

1650. nov. 7. Pozsony. Pöstényi Ádám fiait Györgyöt és Jeremiást, leányát Katalint és János fiától származó unokáit Jánost és Mihályt Pongrácz István 1629-ben jab-

lonczai házukból kivetette. Az e miatt indított pör folyt még 1650-ben is, de ekkor már Györgyről fiára Osvátra, Jeremiásról fiára Andrásra szállott a pör, Pongrácz Istvánról pedig, miután ők elhaltak, testvéreire Jánosra és Dánielre maradt. Csáky László országbiró a pöriratok másolatát a Pongráczok kérésére pecsét alatt kiadja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1650. nov. 7. Pozsony. Pálffy Pál nádor átírja a turóczy konvent 1636-iki és az ő 1650-iki levelét. Az elsőben a turóczy konvent jelenti, hogy Nedeczky Mihályt Pongrácz István nedeczei birtokrészébe beiktatták volna, de Pongrácz István szolgálja Pongrácz János és Dániel nedeczei kastélyának kapuja előtt a nádori embert visszaützte. Pongrácz István nedeczei birtokrészét azért vesztette el, mert Györgyöt, a sándorfi plébánost megcsönkította. — A másik levélben a nádor Pongrácz Jánost (gyermekai voltak István, Ferencz és Eszter) és Dánielt birságolja, mert nem jelentek meg törvényszéke előtt.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1650. nov. 30. Pongrácz János és Dániel egy részről, a Nedeczkyek (Nedeczky Mihály fiai: Gáspár, Imre, György, Ferencz és István) más részről a pozsonyi káptalan előtt kiegyeznek olyformán, hogy a peres nedeczei birtokot egymás közt megfelelik. (Pongrácz Dániel fiai voltak György, Mihály, László.)

(Eredeti, papír, hátára nyomott pecséttel.)

1650. decz. 6. Pozsony. III. Ferdinánd előtt az Istvánági Pongrácz családbeliek panaszt tettek, hogy a Jakab-ág tagjai őket az 1648-iki osztozkodáskor megrövidítették. A király az ügy megvizsgálására és igazságos osztálytételre Kerekes Andrást, az országbiró főjegyzőjét küldi ki. — A leszármazás következő: »Petrus filius Pancratii iunioris, filii alterius Petri, filii Pancratii senioris, filii Stephani Pongrácz de Szentmiklós, item Andreas filius Joannis, filii Mathei, filii Pancratii senioris, filii Stephani Pongrácz, necnon Ladislaus filius Sigismundi, filii Nicolai, filii Pancratii senioris, filii totieslati Stephani Pongracz.« A Jakab-ág származása: »Joannes filius Danielis senioris, filii Casparis, filii Nicolai, filii Jacobi Pongracz, necnon Stephanus et Franciscus filii eiusdem Joannis Pongracz; item Daniel iunior filius Danielis senioris, filii Casparis, filii Nicolai, filii Jacobi Pongracz.«

(Kerekes András másolata az eredetiről.)

1651. aug. 28. Trencsén. Szunyogh Gáspár a beczkai várat felosztani, és mert nagyon szűk volt, új épületeket emelni

akarván, a többi birtokostársak ellenálltak. Az e miatt indított per iratait Pongrácz János és Dániel kérésére másolatban kiadják a megyei tisztviselők.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1651. szept. 4. Bécs. III. Ferdinánd megparancsolja a főjegyzőnek, hogy védelmezze Pongrácz Jánost idősb fiának követeléseitől. A fiu, miután nővére Eszter nagys. Palocsay Istvánhoz férjhez ment, új osztozkodást akart.

(Másolat.)

1652. márcz. 20. Bécs. III. Ferdinánd Szentmiklóssi Pongrácz Ferenczet eltiltja nagybátyjának Pongrácz Dánielnek sértegetésétől és bántásától.

(Eredeti, papír, zárópecséttel és a király aláírásával.)

1652. ápr. 29. Trencsén. Trencsénmegye tisztikara bizonyítja, hogy Nedeczky Imre a Pozsonyban 1650. nov. 30-án kötött szerződés szerint őt illető nedeczei jobbagytelkeket a szolgabíró jelenlétében elfoglalta.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1652. ápr. 29. Trencsén. Trencsénmegye tisztikara igazolja, hogy Nedeczky Gáspár felszólította a Pongráczokat (Jánost, Dánielt, továbbá Istvánt, Ferenczet és János fiait) a Nedeczky családot érdeklő okiratok kiadására. A felszólítás a nedeczei kastélyban történt.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1654. nov. 11. Bécs. III. Ferdinánd nagys. Pongrácz Ferenczet meghívja az 1655. január 24-iki pozsonyi országgyűlésre.

(Eredeti, rongyolt papír, zárópecséttel s a király aláírásával.)

1655. márcz. 4. Pozsony. III. Ferdinánd megparancsolja Zibrik Györgynek, hogy azt a tíz ezer forintot, a melyért Széchy Dénesné a Kőszeg várához tartozott Tömörd falut Deseőffy Lászlónétól (Széchy Margittól) vissza váltotta, ne adja a kezébe Deseőffy Lászlónénak, míg leányai Anna (Pongrácz Ferenczné) és Katalin (Vetéssy Lászlóné) meg nem osztozkodnak.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1656. jul. 2. Pongrácz András fölkéri Pongrácz Dánielt, hogy a július 10. és 11-én tartandó pribilina határjárásra küldjön ki egyet öcscsei közül a család képe viselésére.

(Eredeti, papír, záró pecséttel.)

1656. nov. 30. Neczpál. Pongrácz Dániel nejével Erzsébet asszonynyal együtt Justh András sógorától (neje volt

Pongrácz Erzsébet, Dániel néne) kölcsön vesz 200 uj körmőczy aranyat, és 100 uj körmőczy tallért. Zálogul leköti négy varini jobbágyát.

(Régi, egyszerű másolat.)

1657. nov. 20. Révfalu. Pongrácz Zsuzsánna Eszter, Palocsay István özvegye egy 100 arany értékű, köves lánczért bátyjának Pongrácz Ferencznek elzalogosítja beczkai részjóságait.

(Eredeti, papír, alján pecséttel.)

1657. decz. 30. Pruszká. Szunyogh Gáspár gömőri főispán egy révfalusi szőlőt 40 forintért elad Jaros János nevű szolgájának.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1659. jun. 7. Laxenburg. Szentmiklósi Pongrácz Ferenczet I. Leopold meghívja a Pozsonyban 1659. jul. 21-én tartandó országgyűlésre.

(Eredeti, papír, zárópecséttel.)

1660. jul. 22. A krasznán-i kastélyban. Pongrácz Zsuzsánna tót levele, melyben ingóságainak őrizetét testvéreére Pongrácz Ferenczre bizza.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1660. szept. 19. Révfalu. Pongrácz István, Zmeskal Éva, Pongrácz Judit, Pongrácz Ferencz és Eszter barátságosan megosztóznak beczkai birtokaikon.

(Tót nyelven van írva, egy eredeti és 2 másolat.)

1661. jul. 18. Palocsa. Pongrácz Ferencz elismeri, hogy azon tárgyakat, melyeket testvér-huga néhai Pongrácz Eszter Zsuzsánna, néhai id. Palóczay (ügy) István özvegye reá hagyott, ifj. Palóczay Istvántól átvette.

(Eredeti, papír, a tanuk rányomott pecsétjeivel.)

1662. márcz. 5. Bécs. I. Lipót Szentmiklóssi Pongrácz Ferenczet meghívja az 1662. május 1-én kezdődő pozsonyi országgyűlésre.

(Eredeti, papír, zárópecséttel és Lipót aláírásával.)

1663. Trencsén. Pongrácz István a megye rendei előtt tiltakozik az ellen, hogy nővére Pongrácz Judith, Sibrik Sándorné birtokait el akarja zálogosítani.

(Eredeti, papír, alján pecséttel.)

1664. jun. 20. Óvár várnak elosztása Pongrácz Dániel, György, Mihály és László között.

(Egyszerű másolat.)

1665. febr. 1. Nagy-Szombat. Pongrácz György szendrői püspök Pongrácz Mihály testvérének és nejének Kerekes Erzsé- nek adja néhány kézműves varini jobbágját.

(Egyszerű másolat.)

1666. nov. 18. Sztubnya. Szentmiklósi Pongrácz György, Dániel, Ferencz és Mihály a varini lakosokkal szerződésre lépnek Wesselényi Ferencz nádor előtt.

(Eredeti, papír, aljára nyomott ép pecséttel.)

1669. — Szentmiklósi Pongrácz György vál. váczai püs- pök (Pongrácz Dániel atyja, Mihály és László édes-, Gáspár féltestvére, Pongrácz Ferencz nagybátyja, Ágnes és Julianna nővérei terheit magára vevén) Luzinszky Joachim esztergomi kanonoknak és testvérének Sámuelnek 4000 arany forintért elzálogosítja némely birtokait.

(Egyszerű másolat.)

1669. decz. 16. Beczkó. Pongrácz Dániel végrendeletet tesz: 4000 frtot hagy nejének Dubniczky Erzsébetnek, vagy pedig ennek fejében zsolnai házát 1000 frtban, nádasai szerzett birtokrészét 1000 frtéért és Beczkón fekvő házait. Többi szer- zett javait is nejének vagy sógorainak hagyja. Elrendeli, hogy Ágnes nevű apácza leányának hozományát kifizessék. Holttestét a bezckai ferenczrendű templomban temessék el és a ferencz- rendű atyáknak 2000 frtot fizessenek.

(Egyszerű, e századbeli másolat, eredetije a pozsonyi káptalan levéltárában.)

1670. márcz. 23. Beszterczebánya. I. Lipót király (jobban mondva annak nevében Eszterházy Farkas kir. személynök) meghagyja Mednyánszky János ítélőmesternek, hogy vizsgálja meg, mennyi illeti a korlátkövi, bezckai és óvári jószágból ifj. Pongrácz Dániel leányát, Juliannát, Luzinszky Sámuel nejét, és azt adassa ki neki.

(Egyszerű másolat.)

1670. ápr. 2. Beczkó. Mednyánszky János kir. ítélő- mester írja Pongrácz Dánielnek, hogy azon ügyben, illeti-e Luzinszkynét valami a korlátkövi jószágból? ítélethozatalra Sándorf nyitrai megyei várost és 1670. máj. 28-át tűzte ki.

(Egyszerű másolat.)

1671. febr. 10. Pongrácz György tudatja Pongrácz Ferenczcel, hogy nádasai birtokát a nagyszombati kollegium- nak adta el és hogy öcsésének Pongrácz Mihálynak temetését ápr. 3-ára rendelte.

(Eredeti, papír, kettős külső pecséttel, magyar.)

1672. okt. 19. Kraszna. Pongrácz Ferencz védelmezi magát Illésházy György előtt, hogy ő Andrássy Miklós nejének hozományát ki akarta adni.

(Egyszerű másolat.)

1672. decz. 12. Trencsén. A megye tisztviselői bizonyítják, hogy Illésházy György főispánjuk előtt Pongrácz György váci püspök Óvárra és Korlátkőre való jogait Pongrácz Ferenczre ruházta át.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1673. márcz. 28. Nagy-Szombat. Pongrácz György váci püspök fölkéri Illésházy György trencsényi főispánt, hogy Pongrácz Ferenczet az ő birtokai jövedelmének lefoglalásától tiltassa el.

(Eredeti, papír, kívül nyomott pecséttel, magyar.)

1673. márcz. 22. Nagy-Szombat. Pongrácz György váci püspök fölkéri Illésházy György trencsényi főispánt, hogy ősi javainak visszavételében kiküldött emberének segítségére legyen.

(Eredeti, papír, zárópecséttel, magyar.)

1673. aug. 22. Vág-Besztercze. Trencsénmegye rendei bizonyítják, hogy Pongrácz György váci püspök a családi ősi javakra nézve Pongrácz Ferenczet tette örökösévé és kéri Majtényi János személynököt, hogy Pongrácz Ferenczet a szándékát megváltoztatott Pongrácz György ellen védelmezze.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1674. ápr. 25. Beczkó. Néhai Pongrácz Dániel egy beczkai házat nejének Dubniczky Anna Máriának hagyományozott. E nő később Mednyánszky Gáspárhoz ment férjhez és ekkor a házat eladta Óvári Pongrácz Ferencznek (János fiának) 1000 frtéért. Ebből Pongrácz Ferencz adós maradván 700 frttal annak lefizetésére kötelezi magát.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1675. jan. 17. A turóczi konvent nagys. Pongrácz Ferencz (de Szentmiklós et Óvár) Révay Ferencz turóczi főispán, Tóti Lengyel Katalin előbb Pongrácz István majd Gyarmati Balassa Sándor neje, mint Pongrácz Istvántól származó Erzsébet, Éva, Katalin, Zsuzsanna és Zsófia nevű leányainak gyámja, Sz.-Miklósi és Óvári Pongrácz Erzsébet néhai Neczpáli Justh András özvegye stb. kérésére átírja Báthory István 1589. nov. 28-iki Bolondosra vonatkozó ítéllőlevelét.

(Eredeti, papír, 11 levél, aljára ütött pecséttel.)

1675. jan. 24. Stavnicza. Révay Imre utasításokat ad meghatalmazottjának id. Pongrácz Ferencznek, hogy a Bánffy

birtokokból (Alsó-Lindva, Nempti, Balatnicz) őket illető rész-
mikép szerezzze vissza.

(Eredeti, papír, aljára nyomott gyűrűpecséttel.)

1675. jul. 8. Beczkó urai Eszterházy Zsigmond, Eszterházy Imre, Pongrácz Ferencz, Révay Zsigmond, Révay László, Géczy Pál új utasításokat adnak a beczkai és ujhelyi előljáróknak és tiszteiknek.

(Másolatok.)

1675. nov. 21. Pozsony. Óvári Pongrácz Ferencz I. Leopold előtt eltiltja Pongrácz György váci püspököt az Óvár-
hoz és Korlátkőhöz tartozó javak zálogbavetésétől.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1676. decz. 18. Trencsén. Révay László eltiltja Pongrácz Ferenczet egy beczkai közös telken való építéstől.

(Eredeti, papír, az aljára nyomott pecsét lehullott.)

1677. szept. 26. Nedecze. Cserneki Deseőffi Ferencz elismeri, hogy a Hédervári család ellen kezdett per iratait a per folytatása végett Pongrácz Ferencz őngától fölvette.

(Eredeti, papír, gyűrűpecséttel.)

1679. jan. 21. A turóczy konvent előtt id. Justh András özvegye Pongrácz Erzsébet és egy másik id. Justh András bizonyosságot tesznek, hogy a néhai Pongrácz Dániel a beczkai házból testvéreit, nevezetesen néhai Pongrácz Jánost illető részt kifizette. A tanuvallatást Labsánszky Jánosné, Pongrácz Julianna kérte.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1679. ápr. 5. Nedecze. Idősb Pongrácz Ferencz és neje Desseőffy Anna hirtokaikat gyermekeik közt (Imre, Ferencz, Gáspár, János, Ádám fiúk és a leányok) fölosztják.

(Eredeti, papír, a hat tanunak pecsétjével.)

1680. febr. 26. Dubnicza. Szentmiklósi id. Pongrácz Ferencz Trencsén vármegye hatósága előtt eltiltja Ghyllany Illést egy felső-ricsói szántó föld használatától, mert Illésházy György (a szántó föld tulajdonosa) azt neki elzálogosította.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel, a tisztviselők aláírásával.)

1680. máj. 31. Beczkó. Lengyel Kata. Pongrácz Zsófia. Pongrácz Ferencz és Pongrácz Éva révfalusi udvarházukon atyafiságosan megosztóznak.

(Másolat.)

1681. febr. 28. Bécs. I. Leopold Szentmiklósi Pongrácz

Ferenczet és Orlay András kamarást a Sopronyban 1681. ápr. 28-án tartandó országgyűlésre meghívja.

(Mindkettő eredeti, papír, zárópecséttel és a király aláírásával.)

1681. Az ez évi országgyűlés egyik ülésének, a máj. 24-ikinek, szertartásrendje.

(Egykorú följegyzés.)

1681. decz. 16. Trencsén. A trencsénmegyei nemesek megírják id. Pongrácz Ferencznek, hogy a katona elszállásolás ügyében mikép intézkedtek.

(Eredeti, papír, kívülről rányomott 7 pecséttel.)

1686. jan. 5. Zablatth. »Groff Orlay Borbala« elismeri, hogy Óvárba letett családi okiratait id. Pongrácz Ferencz neki hiány nélkül átadta.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1686. márcz. 9. Az Orlay-család okiratainak lajstroma. (E családból való volt gróf Orlay Borbála, Szerényi Andrásné és Orlay Miklós.)

(Eredeti, papír, Palugyay Gábor pecsétjével.)

1686. máj. 6. Kismarton. Eszterházy Pál nádor Szentmiklósi Pongrácz Ferencz Gáspár és János nevű fiainak birtokait (a nedeczei kastély, Varin város, Béla, Strása, Krászna, Lisicze, Zestrenye, Kotresina-Lucska, Sznesnicza, Nezbwd-Lucska faluk részeit), mivel ezek magukat rokongyilkossággal fertőztették meg és számos rablást, nőkön való erőszakoskodást követtek el, és azért örökös hűtlenségbe estek, Nedeczky Sándornak és Mihálynak adja.

(Eredeti, papír, aljára nyomott ép pecséttel.)

1687. jan. 28. Bécs. I. Leopold beleegyezését adja azon szerződéshez, melyet Szentmiklósi id. Pongrácz Ferencz (Imre esztergomi kanonok, ifj. Ferencz és Ádám fiaival együtt) és Nedeczky Sándor és Mihály kötöttek. A szerződés szerint a Nedeczkyek Pongrácz Gáspár és Jánosnak birtokait 3000 frtért id. Pongrácz Ferencznek és gyermekkeinek visszaadták.

(Eredeti, pergamen, nagy függő pecséttel.)

1687. máj. 18. Nagyszombat. Nedeczky Sándor Pongrácz Imre honti főesperes és ifj. báró Pongrácz Ferencz javára minden jogról, a melyet Óvár tartozékaiban Eszterházy nádor 1686-iki levelénél fogva birt, testvérei nevében is lemond.

(Eredeti, Nedeczky pecsétjével, Eszterházy nádor 1686-iki levelének hátára van írva.)

1687. aug. 2. Bécs. I. Leopold báró Pongrácz Ferenczet

meghívja a Pozsonyban 1687. okt. 18-án tartandó országgyűlésre.

(Eredeti, papír, zárópecséttel és a király aláírásával.)

1689. jun. 9. Nedecze. Tersztyánszky György szolgabíró és Nedeczky Zsigmond esküdt bizonyítják, hogy ifj. Pongrácz Ferencz azon 668 frtért, a melylyel testvérének főtisztelendő Pongrácz Imrének tartozott, átengedte neki a nedeczei kastély ráeső részét a hozzátartozó földekkel mindaddig, míg az adósságot pénzben lefizetheti. Az adósság abból keletkezett, hogy a hűtlenségbe esett Pongrácz Gáspár és János birtokait Nedeczky Sándortól pénzért váltották ki és a váltásösszegnek ifj. Ferenczre eső részét is Imre fizette ki.

(Eredeti, papír, két gyűrűpecséttel.)

1691. jun. 12. Kraszna. Id. Pongrácz Ferencz Trencsénmegye küldöttei előtt meghalt fiának, Adámnak birtokait elosztja négy fia: Imre, ifj. Ferencz, Gáspár és János között.

(Egyszerű, egykorú másolat.)

1694. febr. 25. Krasznai kastély. Id. Óvári Pongrácz Ferencz és neje Dessőffy Anna, Bereg-, Ung- és Zemplénmegyében fekvő jószágaik gondviselését »Andoriásy« Ferenczre bizzák.

1697. ápr. 10. Nedecze. Házassági szerződés gróf Althann Mihály Adolf és Pongrácz Mária közt.

(Eredeti, papír, Althan pecsétjével.)

1698. jan. Pongrácz Ferencz Telekessi Török Juliannát (Kis-Hevesi Hevenyesy János nejét) és rokonait eltiltja beczkai részjószágaik elidegenítéstől.

(Eredeti, papír, aljára nyomott pecséttel.)

1699. aug. 6. Nedecze. Ifj. Pongrácz Ferencz egy krasznai kertért és 12 akó sárfő-i (Pozsonym.) borért a nedeczei kastély tornyában egy szobát átad Pongrácz Imre püspöknek.

(Eredeti, papír, ifj. Pongrácz Ferencz gyűrűpecsétjével.)

1708. jun. 30. Bécs. Heister Sigbert kegyelmet és zsoldot ígér azoknak, a kik a Pongrácz N. vezérlete alatt alakítandó csapatba állnak.

(Eredeti, papír, aljára nyomott ép pecséttel.)

Közli: KARÁCSONYI JÁNOS

A KOLOSMONOSTORI KONVENT LEVÉLTÁRA.

— HATÓDIK KÖZLEMÉNY. —

369. 1517. máj. 30. (Szapolyai János) vajda a kolosmonostori konvent tanusága mellett az erdélyi káptalant beigtatni rendeli Septéren Kolozsmegyében monyorósi Gyula László fia Ferencznek birtokába, mely a káptalani birtok tőszomszédságában van, és a káptalan azt örök áron megvásárolta. Dat. in Déva, vigilia f. pentecostes, anno 1517.

Com. Kolos. nro 65. (alias C. nro 58.)

Eredeti. Papiros 29—21 cmr. Pecséttel. Viznyomásos bélyege: horogony. A relátio fogalmazványával együtt. Van hiteles másolata 1782-ből.

370. 1517. aug. 5. A kolosmonostori konvent az erdélyi káptalant Gyula Ferencz septéri birtokába, Kolosmegyében beigtatta. Dat. decimo sexto die diei introd. predict. (feria tertia in festo b. Praxedis virg.) anno supradicto (1517.)

Com. Kolos. C. nro 95.

Eredeti. Papiros. 30—30 cmr. Pecséttel.

371. 1517. okt. 31. Az erdélyi káptalan tanuságlevelé arról, hogy Choronk Benedek papfalvi birtokát Kolosmegyében kétszáz arany forintért a kolosmonostori konventnek eladta. Dat. in vigilia f. Omn. Sanctorum, anno 1517.

Com. Kolos. C. nro. 4. (alias neoregestr. U. nro 1.)

Eredeti. Pergamen. 50—40 cmr. Fügő-pecsétje hiányzik.

372. 1518. márcz. 6. Héderfáji Barlabási Lénárd vicevajda, a kolosmonostori konvent tanusága mellett, Gerendi Mátyás ellen, ki jobbágyaival az erdélyi káptalan koppándi jószágán a Maros mellett egy tilalom alatt álló völgyet letarolt, és kárt okozott: vizsgálatot rendelve, őt idézteti. Torda sabbato prox. ante dnicam Oculi anno 1518.

Com. Albensis C. nro 9.

Eredeti. Papiros. 28—22 cmr. Pecséttel.

373. 1518. máj. 1. Héderfáji Lénárd vicevajda csucsi Tomori István azon tettét, hogy az erdélyi káptalan koppándi tilos erdejébe berontott, és károkat okozott, a kolosmonostori

konvent tanusága mellett megvizsgáltatni rendeli. Dat. in oppido Torda, sabbato prox. ante domin. Cantate, anno 1518.

Com. Albensis C. nro 64.

Eredeti. Papiros. 28—21 cmr. Pecséttel.

374. 1518. decz. 17. Az erdélyi káptalan tanuságlevelé arról, hogy fr. Márton, a kolosmonostori konvent helytartója szilágyi Jakabfi Pétert Korpád, Papfalva, Topa, Szomordok nevű birtokok elidegenítésétől, Bányabüki Cherubin kolosmegyei főispánt pedig azoknak megvásárlásától eltiltotta. Dat. feria sexta proxima post fest. b. Lucie virg. anno 1518.

Com. Kolos. A. nro 25.

Eredeti. Papiros. 22—16 cmr. Pecsétje leesett. Viznyomásos bélyege: körben függő mérleg.

375. 1519. máj. 1. Szapolyai János vajda a kolosvári domokos-rendű apáczaak klastromát, a kolosmonostori konvent tanusága mellett, Szobi Mihály, Bethlen Miklós és Erdélyi Márton Domb nevű, Kolosmegyében fekvő birtokába beigtattatni rendeli. Dat. Görgény, in dnica Quasimodo, anno 1519.

Com. Kolos A. nro 40. (alias nro 12.)

Eredeti. Papiros. 29—21 cmr. Vizben ázott. szakadozott. Hátán a konvent relatiójának fogalmazványa. Van hiteles másolata 1783-ból.

376. 1519. máj. 1. Szapolyai János vajda a kolosvári domokos-rendü stb. (mint az előbbi.)

C. Kolos. A. nro 146.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

377. 1519. máj. 7. Szapolyai János vajda losonczy Bánffy István javára, némely szilágyi javak feletti levelek kiadására utasítja a kolosmonostori konventet. Dat. in Székely-Vásárhely in profesto beati Stanislai eppi 1519.

Jel nélkül.

Eredeti. Papiros. 29—20 cmr. Viznyomásos jegye: üllő és kalapács.

378. 1519. jun. 2. A kolosmonostori konvent Szobi Mihály, Bethlen Miklós és Erdélyi Márton adománya folytán a kolosvári domokos-rendü apáczaak klastromát Domb nevű Kolosmegyében fekvő birtokba beigtatta. Dat. sedecimo die diei introductionis predict. (fer. quarta prox. post fest. b. Sophie) anno 1519.

Com. Kolos. A. nro 146. (alias nro. 28.)

Eredeti. Papiros. 32—29 cmr. Pecsét nélkül. Viznyomásos bélyege: körben függő mérleg.

379. 1519. jun. 4. Lajos király rendelete a kolosmostori konventnek, hogy nem figyelmezve Vizaknai Miklós tilalmára, az ő vagyona feletti ítéletet a gy.-fehérvári káptalan javára,

a megbizás szerint hajtsa végre. Dat. Bude sabbato prox. post fest. ascensionis dni anno 1519.

Com. Albensis C. nro 25.

Eredeti. Papiros 30—22 cmr. Nagy pecséttel.

380. 1519. jun. 4. Lajos király rendeli a kolosmonostori konventnek, hogy a birói ítéletet Vizaknai Miklós tiltakozása ellenére is, az erdélyi káptalan javára végrehajtva, megbizásátukat teljesitse. Dat. Bude, sabbato prox. post f. ascensionis Dni, anno 1519.

Com. Albensis C. nro 62.

Eredeti pár. Papiros. 21—14 cmr. Az irat körül van metszve. Pecsétje sincs: talán levágták.

381. 1519. jun. 18. Ujlaki Lőrincz országbiró tanuságlevele arról, hogy Szamosfalvi Mikola István a Kolosmegyében Szent-Miklóson lévő Bozos nevű halastavát a kolosmonostori konventnek tizenkét forintért zálogba adta. Dat. Bude sabbato prox. ante f. s. Trinitatis anno 1519.

Com. Kolos. M. nro 35.

Eredeti. Papiros. 29—22 cmr. Pecséttel.

382. 1519. jul. 4. A kolosmonostori konvent a vajdának jelenti, hogy midőn az erdélyi káptalant (feria quarta in festo b. Petri et Pauli) Veszsződön Vizaknai Miklós birtokába beigtatni akarta, ennek emberei fegyveres kézzel ellenmondtak. Dat. sexto die diei executionis et repulsionis prenot. anno 1519.

Com. Albensis C. nro 21.

Eredeti. Papiros. 22—32 cmr. Pecsét nélkül.

383. 1519. jul 4. A kolosmonostori konvent Szapolyai János vajdának jelenti, hogy midőn az erdélyi káptalant stb. (mint C. 21. ugy mint az előbbi.)

Com. Albensis C. nro 46.

Eredeti. Papiros. Pecséttel, mely lehullott.

384. 1519. okt. 28. Lajos király a kolosmonostori konvent tanusága mellett az erdélyi káptalant Tinód birtokába beigtattatni rendeli, mely eddig Balassa Ferencz neje Orsolya kezén vala. igaz törvényes ok nélkül. Dat. Bude, in fest. b. Simonis et Jude apl. anno 1519.

Com. Albensis C. nro. 22.

Eredeti. Papiros. 29—32 cmr. Pecséttel. Hátán a beigtatás relatiojával.

385. 1519. decz. 24. Kincses Kelemen Bánfi György szolgálja kötelezvénye arról, hogy ura nevében Márton deák-tól 518 forintot felvett Kolozsvárott, Karácson este, 1519.

Jel nélkül.

Eredeti. Papiros, Bánfi György szépen látszó kis pecsétjével.

386. 1520 körül. Károlyi Lancz László maga. és utódai nevében kötelezvényt ad arról, hogy azon kétszázöt arany forint értéket, melylyel az erdélyi püspöknek Várdai Ferencznek valami dézma-per folytán, különféle birságok fejében tartozik, bizonyos határidő alatt lefizeti, mit ha nem tenne, a püspök Vezend és Mező-Petri nevü jószágait, Szatmár megyében, foglalhassa el, és ő kétszeres mértékben legyen köteles mégis fizetni. (Datuma nincs.)

Com. Kolos. E. nro 3. (alias 24. in Com. Szatlmár.)

387. 1520? Az erdélyi káptalan egy töredék levele, melyben átírja Sigmond király 1412. évi (octavo kal. septembr.) oklevelét, Henrik kolosmonostori apát javára. (Datuma) feria quarta prox. ante fest. b. Georgii mart. anno (kiesett.)

Com. Kolos. D. nro 23. (alias U. nro 47.)

Eredeti, de az okmányoknak egyik fele hiányzik, azért értelme homályos.

388. 1520. márcz. 30. Lajos király Batthyányi György kamaraispánnak rendeli, hogy a kolosvári minorita atyáknak, és klastromjoknak adott háromszáz forint értékű kősót, mikor ezek elvitethetik, nehézség nélkül adja ki. Buda, feria sexta prox. ante dnicam Palmarum, anno 1520.

A kolosmonostori konvent transsumtuma 1750-ből.

389. 1520. máj. 27. Lajos király a kolozsvári domokosrendü klastrom javára néhai Turi Benedek birtokába (három rész Turban, a turi tó, és azon lévő két kövü malom), melyet a klastrom már békében bir, királyi adomány folytán végzendő beigtatást rendel a kolosmonostori konvent tanusága mellett. Dat. Bude in festo pentecostes, anno 1520.

Com. Torda B. nro 39. (alias nro 12.)

Eredeti. Pecséttel. Papiros 28—28 cmr. Hátán a relatio fogalmazványával. Vízfoltos, három égetett lyukkal. — Van egyszerű másolata 1839-ből.

390. 1520. decz. 12. Szapolyai János vajda háportoni Forró Mátyást, Tompaházi Jósát, Hosszutelki Lászlót az erdélyi káptalan Keresztényfalva nevü, Fehérmegyében fekvő birtokának fegyveres kézzel végrehajtott támadása és kirablása miatt, a kolosmonostori konvent közbejöttével vizsgálatot rendelve, megidézteti. Dat. in possessione Barcsa, in profesto b. Lucie virg. anno 1520.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

391. 1520. decz. 20. Szapolyai János vajda az erdélyi káptalant Nyiresi Tamás kanonok és rokonai váradjai birtokába, mit a káptalan megvásárlott, a kolosmonostori konvent

tanusága mellett beigtattatni rendeli. Dat. in possessione Barcsa, in vigilia f. b. Thome apli, anno 1520.

Com. Albensis C. nro 53.

Eredeti. Papiros 29—22 cmr. Pecséttel. Viznyomásos bélyege: körben függő mérleg.

392. 1520. decz. 20. Szapolyai János vajda Toroczkai Ferencz hatalmaskodása miatt őt és tettes jobbágyait azért, mert a káptalan kárára Enyeden s Bocsárdon vérontással egybefüggő excessusokat követtek el, idéztetni rendeli a kolosmonostori konvent által. Dat. in possessione Barcsa, in vigilia f. b. Thome apl. anno 1520.

Com. Albensis C. nro 77.

Eredeti. Papiros 19—32. cmr. Pecséttel. Hátán a konventi relatio fogalmazványával. Van hiteles másolata 1782-ből.

393. 1520. decz. 31. A kolosmonostori konvent Forró Mátyás, Tompaházi Jósa, Hosszutelki László és társaik ellen az erdélyi káptalan keresztényfalvi jószágán elkövetett hatalmaskodást megvizsgálva, arról a vajdának jelentést teszen. Dat. sexto die diei ultimi termini evocationis prenotate (feria quarta festo videlicet b. Stephani protomart.) anno 1520.

Com. Albensis C. nro 5.

Eredeti. Papiros 32—42. cmr. Pecséttel.

394. 1521. márcz. 29. Leo pápa bullája Kolozsvár város előljáróságához, melyben megerősíti azon egyezményt, mit Ulrik gy.-fehérvári kanonok, és János telegdi főesperes. Régeni Mihály kolozsvári bíró, és társaival, mint Jakab kolozsvári plébános végrendeletének végrehajtói, János kolozsvári plébánussal kötöttek bizonyos ház, szőlők, és dézmák felett. Datum Rome, apud sanctum Petrum, anno 1521. quarto kalend. Aprilis. pontif. anno nono.

Jeltelen.

Eredeti. Pergamen 40—38 cmr. Selyemzsinóron függő bullával.

395. 1521. ápr. 16. Szapolyai János vajda Várdai Ferencz erdélyi püspököt Ombozi Miklós Kolosmegyében fekvő Korod (Korogh) birtokába a kolosmonostori konvent tanusága mellett bevezettetni rendeli. Kolozsvár feria tertia proxima post dnicam Misericordie anno 1520.

Com. Kolos. E. nro 19. (alias 34.)

Eredeti. Papiros 22—30 cmr. Pecséttel. Hátán a beigtatás relatiójával in minuta.

396. 1521. ápr. 24. Szapolyai János vajda a kolosmonostori konvent előtt a kolozsvári domokos-rendű klastromot a szamosfalvi és dezmeri Nagyvölgy-tó nevű halastó, és más birtokrészek birtokába beigtatni rendeli. Torda in festo b. Georgii mart. anno 1521.

Com. Kolos. A. nro 77.

Eredeti. Papiros. 28—22 cmr. Pecsétje elromlott; okmány darabokra szakadt. Hátán a konventi relatio szövege. Van hiteles másolata 1783-ból.

397. 1521. ápr. 26. Héderfáji Barlabási Lénárd vicevajda Várdai Ferencz erdélyi püspököt Somi Gáspár Vásártelek és Lapupatak nevű kolosmegyei birtokába a kolosmonostori konventnek tanusága mellett beigtatni rendeli. Dat. Torde in crastino festi b. Marci evang., anno 1521.

Com. Kolos. F. nro 7.

Eredeti. Papiros 30—22 cmr. Pecsétje lehullott. Van hiteles másolata 1782-ből.

398. 1521. ápr. 26. Héderfáji Barlabási Lénárd vicevajda az erdélyi püspök Várdai Ferenczet Somi Gáspár Vásártelek és Lapupataka nevű kolosmegyei birtokaiba zálog czímen beigtattatni rendeli. Torda, in crastino f. b. Marci evang. anno 1521.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

399. 1521. jun. 27. A kolosmonostori konvent Várdai Ferencz erdélyi püspököt Somi Gáspár Vásártelek és Lapupatak kolosmegyei birtokába zálog czímen beigtatta. Datum sedecimo die diei introductionis prenot. (die dnico infra octav. ascensionis dni) anno 1521.

Com. Kolos. V. nro 21. (alias nro 9.)

Pár, az eredeti megevődve melléje le van téve. Papiros. Pecsét nélkül. Van egyszerü másolata 1839-ből.

400. 1521. aug. 28. Szapolyai János vajda a kolosmonostori konventnek rendeli, hogy a kolosvári domokosrendü apácák klastromát Szobi Mihálynak Tuzson nevű kolosmegyei birtokába igtassa be. Dat. in festo b. Augustini, anno 1521.

Com. Kolos. nro. 88.

Eredeti. Papiros 29—22 cmr. Pecsét töredékével. Hátán a konventi relatio fogalmazványa.

401. 1524. febr. 19. Tomori István vicevajda, a kolosmonostori konvent tanusága mellett, a kolosvári domokosrendü klastromot Deső Antalnak Mérán Kolosmegyében fekvő erdeibe beigtattatni rendeli. Datum in possessione nostra Csucs, feria sexta prox. post f. b. Valentini mart. anno 1524.

Com. Kolos. A. nro. 39. (alias nro. 61.)

Eredeti. Papiros 22—28. Pecsétje nincs. Hátán a beigtatás relatiojával. Van hiteles másolata 1783-ból.

402. 1524. febr. 27. Gesztrágyi Ábrahám Szucsákon Kolosmegyében lévő három jobbágytelkét eladja a kolosmonostori apátság adminisztrátorának Kálnai Andrásnak öt forintért. Sabbato prox. post fest. b. Mathie apostoli 1524.

Com. Kolos. G. nro 36.

Papiros. előjegyzésnek látszik.

403. 1524. márcz. 10. A kolosmonostori konvent tanúsítja, hogy Somay Miklós és Pál Kolosmegyében Soma nevű helyben lévő »szálas« erdőjüket (melynek határait leírja, lévén az a nagyút mellett, Szucsáktól nyugatra) Kleen János kolosvári plébánosnak 24 forintért és egy köből gabonáért eladta. Datum feria quinta prox. ante fest. b. Gregorii pape anno 1524.

Jelzés nélkül.

Eredeti. Pergamen. Függő pecsétje régóta hiányzik; a pergamen alsó részével együtt úgy látszik le van metszve.

404. 1524. aug. 3. A kolosmonostori konvent bizonyáglevelle arról, hogy Kálnay András Kóródon (=Korogy) Kolosmegyében fekvő egy kuriális telkét és nyolcz jobbágységióját Várdai Ferencz erdélyi püspöknek kilenczvenkilencz forintért eladta. Dat. feria tertia proxima ante f. b. v. M. de Nive, anno 1524.

Com. Kolos. E. nro 35. (alias A. nro 94.)

Eredeti. Pergamen 40—14 cm. Függőpecsétje régóta hiányzik, úgy látszik a pergamen alsó részével együtt le van metszve.

405. 1525. ápr. 20. Szapolyai János vajda Járai Mihálynak és Máténak, Koppándi György kanonok panaszára parancsolja, hogy mint választott bírák néhai Járai Jakab vagyona ügyében 16 márka büntetés terhe alatt a kolosmonostori konvent tanúsága előtt mondjanak ítéletet. Dat. Torde, feria quinta prox. post. fest. Pasche anno 1525.

Com. Torda K. nro 19.

Eredeti. Papiros 22—28 cm. Pecséttel. Hátán a konventi relatio fogalmazványa. Van másolata 1839-ből.

406. 1527. jan. 19. Dobokai Besenyői Ferencz némely dobokamegyei jószágairól (Jenő, Losád, Vármező, Szent-Gergely, Vaskapu stb.) előjegyzés. De dato sabbato prox. ante f. conversionis b. Pauli apli.

Jelzés nélkül.

Papir szelet.

407. 1527. decz. 27. A kolosmonostori konvent bizonyáglevelle arról, hogy Hidalmási Kántor Balásné Ilona birtokait Szentkirályon, Derittén, Oláh-Bikalban, Bedecsen eladta Budai Gergelynek és nejének Margitnak kétszáz forintért. Dat in f. b. Joannis evang. anno 1527.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1592-ből.

408. 1528. decz. 15. Bethlen Elek vicevajda tanúsítja, hogy János csanádi püspök és kolosmonostori apát tiltakozott.

Somai Gáspár ellen, ki Oláhnádast, a konvent nagy kárára, kezén tartja. Kolosvár, fer. tertia prox. ante fest. b. Thome apl. a. 1528.

Com. Kolos. nro 8. (alias neoreg. U. nro 11.)

Eredeti. Papiros. 20—32 cm. Pecsétje elromlott.

409. 1529. decz. 31. A kolosmonostori konvent előjegyzéke arról, hogy Fancsika Balás Szarkad, Indal, Magyar-Peterd, Közép-Oláh-Peterd, Felső-Oláh-Peterd és Pusztá-Egres, Torda-megyében fekvő jószágait háromszáz forintért Koppándi Ambrusnak lekötötte zálogban. Feria quinta prox. ante fest. circumcissionis Dni, 1529.

Com. Torda F. nro 16.

Eredeti. Papiros. Előjegyzék, kellő konventi alak nélkül. Van másolata 1839-ből.

410. 1530. márcz. 14. Báthori István vajda Szász-Zsombori Péter kérelmére, a Doboka megyében fekvő Szász-Zsombor okleveleit, a kolosmonostori konvent levéltárából kikerestetni rendeli. Dat. in Kolosvár feria secunda proxima post dnicam Reminiscere, anno 1530.

Jelzés nélkül, a jelentés fogalmazványa a papirokmány hátán.

411. 1530. máj. 3. János király helybenhagyván azon alapítványokat, melyeknek fejében Báthori István és Bánfi László Kraszna megyében fekvő Máron nevű birtokukat az apanagyfalui paulinus remeték klastromának ajándékozták és adták, misék végzése kötelezettségével, ezen birtokba a nevezett remetét a kolosmonostori konvent tanúsága mellett beigtattatni rendeli. Dat. Bude in festo inventionis s. crucis, anno 1530.

Com. Kraszna P. nro 10.

Eredeti. Papiros. 29—26 cmr. Pecséttel. Hátán a beigtatás minutája. Van hiteles másolata 1782-ből.

412. 1530. aug. 22. A kolosmonostori konvent királyi rendeletre, a nagyfalui pálos remetét a Kraszna megyében fekvő Máron birtokába beigtatta (die dnico prox. ante fest. b. Laurentii.) Dat. sedecimo die diei introd. premiss. anno 1531.

A királyi rendelet hátán Com. Kraszna, P. 1. alatt.

413. 1530. decz. 1. Báthori István vajda több nemeseket vizsgálat végett Turcsánba küld a végett, hogy tudják meg, Koppándi Ambrus birja-e Turi Benedek özvegye Anna, és Turi Ágnes birtokát és minő joggal? Dat. loco et termino in praescriptis (Torda, sabb. prox. post fest. b. Michaelis 1530.)

Com. Torda K. nro 11. (alias P. nro 11.)

Eredeti. Papiros 29—40 cmr. Pecséttel. Az okmány bal oldala, hosszában a behajtásnál megeződött. Van hiteles másolata 1782-ből.

414. 1530. decz. 27. Báthori István vajda a kolosmonostori konvent levéltárából a kolosvári domokosrendi kolostoruri két jobbágya oklevelét kikerestetni rendeli. Dat. Kolosvár ipso die festi b. Joannis evang. 1530.

Com. Torda nro 12. (alias D. nro 2.)

Eredeti. Papiros. 29—20 cmr. Pecséttel. Hátán a jelentés fogalmazványa, melyben benne van egy ítélet, turi és tur-csáni birtokokról. Van másolata 1839-ből.

415. 1533. máj. 5. János király Statilius János erdélyi püspököt a kolosmonostori konvent tanusága mellett beigtatni rendeli Budai István Enyeden lévő birtokába, mit a püspök ezer arany forintért megvett. Buda, feria secunda post dnicam Jubilate anno 1533.

Com. Albens. E. nro 15.

Eredeti. Papiros 28—22 cmr. Hátán a beigtatási jelentés fogalmazványával. Van hiteles másolata 1782-ből.

416. 1533. máj. 21. A kolosmonostori konvent Báthori István vajdának jelenti, hogy Statileo János erdélyi püspököt Budai István nagyenyedi birtokába beigtatta. Dat. decimo die diei introd. premiss. (feria secunda prox. post dnicam Cantate) anno supradicto (1533.)

Com. Alb. E. nro 15. alatt, lásd a 415. szám alatt.

A királyi rendelet hátán fogalmazvány.

417. 1534. jun. 2. A kolosmonostori konvent tanuságlevelé arról, hogy Henke Salathiel felesége Anna Kolosmegyében Györgyfalván levő birtokát kolosvári plébánus és püspöki vicarius Adrián doctornak örök áron eladta harminczhárom forintért. Dat. feria tertia prox. post f. s. Trinitatis anno 1534.

Com. Kolos. H. nro 12.

Eredeti. Papiros 22—28 cmr. Pecsét nélkül. Van egyszerű másolata 1839-ből.

418. 1535. jan. 16. János király Koppándi Ambrusnak adván Turi Benedek csáni jószágát Torda megyében, abba a kolosmonostori konvent tanusága mellett beigtatást rendel. Dat. Varadini, sabbato prox. post f. b. Pauli primi heremitaе, anno 1535.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

419. 1535. febr. 14. Az erdélyi káptalan tanuságlevelé arról, hogy Statileo János erdélyi püspök a kolosvári domokosrendű klastrommal oly cserét csinált, hogy neki átadta Gyulatelkén lévő jószágát, s az abból fizetendő dézmát és archidiaconális quartát, minden tartozékaival együtt, a klastrom Turban, Tordamegyében lévő birtokáért, miben mindkét fél teljesen megegyezett, és kölcsönös evictiot vállalt. Dat. in die b. Valentini mart. anno Dni 1535.

Az erdélyi káptalan transsumtuma ezen évből a privilegialis levélből.

420. 1535. febr. 28. A kolosmonostori konvent jelentése arról, hogy Koppándi Ambrust beigtatta Turi Benedek csáni birtokába Torda megyében, a kolosvári domokosrendü barátok ellenmondásával. Dat. quinto decimo die diei introd. premissae (die dnico Invocavit) anno supra dicto (1535.)

Com. Torda B. nro 2.

Eredeti. Papiros. 31—39 cmr. Pecsétje elveszett. Vizben ázott, és moly ette a szöveg tetemes részében. Van hiteles másolata 1783-ból.

421. 1535. márcz. 24. Fr. Vécsei Antal a pálos remeték szentkirályi házának főnöke (»Nos totusque conventus«) bizonyítják, hogy Toldalagi Barnabás örököseivel, valamint Borbátvizi Jánossal és felesége Sófiával, egy saját halastavukat Toldalagon, elcserélték Nagy Ercsén lévő jobbágytelkekkel. Datum in claustro uti supra, feria tertia post Judica anno 1535.

Com. Torda P. nro 6. (alias 11.)

Eredeti. Papiros 30—22 cmr. Ovális pecséttel, a mi elég jó állapotban van. Van hiteles másolata 1839-ből.

422. 1536. jan. 2. Majlát István vajda a kolosmonostori konvent tanúsága mellett az erdélyi káptalant Bethlen Farkas hagyományába, Szászvölgye, Pánád és Péterfalva, küküllőmegyei birtokokba beigtattatni rendeli. Szász-Sebes. in crastino f. circumcis. Dni anno 1536.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

423. 1536. jan. 2. Majláth István vajda a kolosmonostori konventet utasítja, hogy az erdélyi káptalant Bethlen Farkas adománya folytán Szászvölgye, Pánád és Péterfalva, küküllőmegyei birtokokba igtassa be. Dat. in Szász-Sebes in crastino f. circumcisionis domini anno 1536.

Com. Albensis C. nro 36.

Eredeti. Papiros 29—22 cmr. Pecsétje letörött.

424. 1536. jan. 31. A kolosmonostori konvent jelentése arról, hogy az erdélyi káptalant Szászvölgye, Pánád, és Péterfalva küküllőmegyei birtokba beigtatta. Dat. sedecimo die diei introd. premiss. (die dnico prox. ante f. b. Priscæ virg.) anno 1536.

Com. Küküllő C. nro 4.

Eredeti. Papiros 29—28 cmr. Pecsét nélkül.

425. 1536. febr. 18. Ötves István kolosvári bíró hitestársaival együtt bizonyítja, hogy Bonesdorfer Antal kolosvári polgár szénutezai házát Kolozsvártt eladta Turi Györgynek

egyszáznegyven forintért. Dat. ex consistorio nostro Colosvariensi, feria sexta prox. post fest. b. Valentini mart. anno 1536.

Jel nélkül.

Eredeti. Pergamen 36—26 cmr. Fügő pecsétjének csak tarka selyemzsinórja maradt meg.

426. 1536. márcz. 30. A kolosmonostori konvent előjegyzete arról, hogy Valkay Tamás leánya Eufrosina, a Dobokában lévő Babocs nevű birtok adományozásától és elfogadásától mindenkit, még Ferdinánd királyt és Szentpáli Andrást is eltiltotta. Dat. feria quinta prox. ante dnicam Judica, anno 1536.

Com. Doboka V. nro 53.

Papir szeleten.

427. 1536. jul. 22. A kolosmonostori konvent előjegyzete Sarmassági Mihály és Jánosnak Somkövi Mihály elleni perében. Sabbato prox. post f. divisionis aplor. 1536.

Jelzés nélkül.

Papirszelet, hátán egy beigtatási relatio töredékével.

428. 1536. aug. 15. A kolosmonostori konvent tanúságlevele arról, hogy Tatár Lőrincz Egeresben, Kolosmegyében lévő malma felét, melynek más fele az egeresi plébániáé, átadta ugyan kezelés végett Gergely egeresi plébánusnak, de eladnia, vagy elidegenítenie azt nem szabad. Dat. feria tertia in f. videlicet Assumt. b. v. M. anno 1536.

Com. Kolos. T. nro 46.

Eredeti. Papiros 21—28 cmr. Pecsét nélkül.

429. 1536. sept. 3. János király a kolosmonostori konventnek rendeli, hogy bizonyos levelet a vajdának, vagy vicevajdának adjon át Statileo János erdélyi püspök ügyében. Datum Varadini, quarto die f. b. Michaelis arch. 1536.

A kolosmonostori konvent transsumtuma, jel nélkül, ezen évből.

430. 1536. sept. 10. Az erdélyi káptalan privilegialis levele, melyben a kolosvári domokosrendű klastrom főnöke Gergely kérésére átírja saját 1536-ban kiadott oklevelét. Dat. die dnico inter octavas nativitatis b. v. M. anno 1536.

Com. Torda B. nro 69.

Eredeti. Pergamen 50—35 cmr. Tarka selyemzsinóron fügő tojásalaku viasz pecséttel, melynek egyik oldala letörött, de a pecsét mégis elég jól látszik.

431. 1536. okt. 26. A kolosmonostori konvent János királynak jelentést teszen arról, hogy Statileo János erdélyi püspököt érdeklő ügyben, Szamosfalván Mikola László vicevajdának egy levelet átadott. Feria quinta prox. post fest. undecim. mill. virg. 1536.

Jel nélkül. Papiros 22—30. Fogalmazvány.

432. 1537. jan. 5. A kolosmonostori konvent előjegyzete a fehérmegyei Mártontelke nevű birtok statutióját illetőleg, mi in vigilia Epifanie történt 1537-ben.

Jel nélkül. Egy papirdarabkán.

433. 1537. april. 14. A kolosmonostori konvent Majláth Isván vajdát és bárki mást Harina és Monyoró nevű birtokok elfogadásától vagy elfoglalásától eltiltottnak jelent, fennforogván a levélben a Bánfiak, mint birtokkeresők. Dat. sabbato prox. ante dnicam Misericordie 1537.

Jelzés nélkül.

Eredeti. Papiros 30—22 cmr. Víznyomásos jegye: körben függő mérleg. Az okmány kezdete csonka.

434. 1537. jul. 6. A kolosmonostori konvent tanúságlevele arról, hogy Mártontelki Geréb Antal rokonai nevében Turban lévő birtokát és a turi tót Tordamegyében, tartozékaival együtt Statileo János erdélyi püspöknek eladta kétszáz forintért. Dat. feria sexta inter octavas visit. virg. Marie anno 1537.

Com. Albensis E. nro 14. (alias Torda, nro 1.)

Eredeti. Papiros 29—34 cmr. Pecséttel.

435. 1538. jan. 11. Majlád István vajda, bikali Vitéz Tamás kérelmére a kolosmegyei Szent-Mihálytelkén, Bikali Ambrus két sessiója ügyében, vizsgálatot rendel a kolosmonostori konvent tanúsága mellett. Dat. in Fogaras in crastino f. b. Pauli primi heremite, anno 1538.

Jel nélkül.

Eredeti. Papiros 34—17 cmr. Pecséttel.

436. 1538. febr. 2. A kolosmonostori konvent beigtatási előjegyzéke Kelementelkére Kolosmegyében in festo purificationis virg. glor. 1538.

Jeltelen. Papiros fél iv, fogalmazvány töredéke. Nincs megjegyezve, kinek javára megy a beigtató.

437. 1538. máj. 13. János király Dezső Antal és neje Anna azon adományát és ajándékát, mely Méra birtok felerészére vonatkozik, és a kolosvári Szent-Erzsébet nevű hospitale javára történt, helybenhagyta, rendelvén, hogy a kolosmonostori konvent a nevezett Szent-Erzsébet-hospitálét vezesse be. Torda, feria . . . prox. post dnic. Jubilate 1538.

Com. Kolos. D. nro 17.

Eredeti. Papiros 30—26 cmr. Pecséttel. Hátán a beigtatási jelentés szövegével. Van hiteles másolata 1781-ből.

438. 1538. máj. 22. A kolosmonostori konvent a Szent-Erzsébet nevű intézetet királyi rendeletre Méra fele részébe beigtatva, némely Desőfiak ellenmondása után ezeket meg-

idézte a király elébe. Secundo die introd. prenot. (feria tertia prox. post dnic. Cantate) anno 1538.

Com. Kolos. D. nro 17. alatt; lásd a 437. sz.

A kolosmonostori konvent relatiója, a királyi beigtató parancs hátán.

439. 1538. decz. 17. János király az erdélyi káptalant Kis-Budaki Huszár Benedekné Erzsébet hagyománya folytán Gáltón, Ujfaluban, és Fahidon lévő birtokaiba a kolosmonostori konvent tanúsága mellett beigtattatni rendeli. Kolozsvár, feria tertia proxima ante f. b. Thome apl. anno 1538.

Com. Albensis C. nro 29.

Eredeti. Papiros 33—25. Pecséttel.

440. 1539. jun. 8. A kolosmonostori konvent beigtatólevele alsó csernátoni Domokos Mihály részére Dátos és Pagocsa tordamegyei, Tuzson és Domb kolosmegyei birtokokba. Datum sedecimo die diei intr. prenotate (feria tertia prox. post dnicam Exaudi) 1539.

Com. Torda D. nro 4.

Eredeti. Papiros. Vizben ázott, és elmosódott. Pecsét nélkül.

441. 1539. jun. 24. János király levele arról, hogy Guti Miklós fia László (miháldi Kakucsi János leánya Dorottya, s Margit leányának fia) és Valkói Miklós a Szabolcsmegyében fekvő Vid nevű birtokra nézve bizonyos feltételekben kiegyeztek. Buda, in festo nativit. b. Joannis bapt. anno 1539.

Com. Szabolcs. G. nro . . . Papiros. Pecsét nélkül.

442. 1539. okt. 21. Balassa Imre vajda az erdélyi káptalant megbizza, hogy Majlád Istvánt, a vajdát, Kolosmegyében Ida birtokába, mi Harinai Farkas után rá maradt, igtassa be. Dat. Alvincz, in festo s. undecim mill. virg. anno 1539.

Az erdélyi káptalan transsumtuma ezen évből.

443. 1539. nov. 16. Az erdélyi káptalan Majlád István vajdát Ida birtokába Kolosmegyében beigtatta. Dat. vigesimo quinto die diei introd. prenotate (feria sexta ante f. b. Simonis et Jude) anno supradicto (1539.)

Com. Kolos. M. nro 71.

Eredeti. Papiros, egy egész ív alakban.

444. 1540. okt. 1. A kolosmonostori konvent levele arról, hogy a kolozsvári domokosrendü klastrom főnöke Péter, a Doboka megyében fekvő Gyulatelke nevű birtokot losonczy Bánfi Miklósnak százötven forintért zálogba adta. Feria sexta prox. post fest. b. Michaelis archang. 1540.

Com. Doboka, C. nro 43.

Eredeti. Papiros, pecsét nélkül, fél ív alakban.

445. 1542. jul. 11. Izabella királyné az erdélyi káptalant

az alparéti Barlabási Mihály tátéi birtokába, melyet a káptalannal kicserélt, beigtatni rendeli a kolosmonostori konvent tanusága mellett. Dat. Albe Gyule, feria tertia proxima ante fest. b. Margarete virg. 1542.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

446. 1542. jul. 18. Izabella királyné az erdélyi káptalant alparéti Barlabási Mihály tátéi egész birtokába a kolosmonostori konvent tanusága mellett beigtattatni rendeli. Dat. Albe Gyule, feria terc. prox. post f. b. Margarethe virg. anno 1542.

Com. Albensis C. nro 50.

Eredeti. Papiros. 28—23 cmr. Pecséttel.

447. 1542. aug. 20. Báthory István vajda az erdélyi káptalant a kolosmonostori konvent tanusága mellett, Fahidi János végrendelete szerint az ő Gáld, Miklóslaka. Táté. Bekenszeg nevű falvakban lévő birtokaiba beigtattatni rendeli. Dat. Torde in festo b. Stephani regis, anno 1542.

A kolosmonostori konvent transsumtuma ezen évből.

448. 1542. aug. 20. A kolosmonostori konvent tanuság-levele arról, hogy Sarmassági Mihály Derse nevű szolnokmegyei birtokát ötven forintért zálogba adta Zólyomi Katalinnak. Dat. die dnico in festo b. Stephani regis, anno 1542.

Com. Szolnok med. S. nro. 45.

Eredeti. Papiros 30—32 cmr. Pecsét nélkül.

449. 1542. sept. 5. A kolosmonostori konvent az erdélyi káptalant alparéti Barlabási Mihály tátéi birtokába beigtatta. Dat. decimo quinto die diei executionis prenot. (feria tertia prox. post f. b. Egidii abbatis) anno 1542.

Com. Albensis C. nro 32.

Eredeti. Papiros 30—43. cmr. Vizben ázott, sárga foltokkal. Pecsét nélkül.

450. 1542. sept. 16. A kolosmonostori konvent jelenti, hogy az erdélyi káptalant Fahidi János végrendelete szerint az ő gáldi, tátéi, bekenszegi, mihálczfalvi birtokaiba beigtatta (sabbato prox. . . . festum exalt. sancte crucis). Datum sedecimo die diei introd. prenot. anno 1542.

Comit. Albensis C. nro 51.

Eredeti. Papiros, 29—22 cmr. Pecsét nélkül, széle felül megevődve, több helyen átlyukasztva.

451. 1543. márcz. 1. Fr. György kincstárnok és helytartó Tótóri Balásznak és Tótóri Miklósnak szilágytői birtoka felett fenforgó perében tanúk kihallgatását rendeli. Dat. in Kolosmonostor, termino in prenotato (fer. quinta prox. post dnicam Oculi) anno 1543.

Com. Szolnok inter. T. nro 8.

Eredeti. Papiros 28—40 cmr. Pecséttel. Víznyomásos bélyege : függő mérleg.

452. 1543. ápr. 8. Fr. György váradi püspök, kincstárnok és helytartó bizonyáglevelé arra, hogy Tótóri Miklós és Balás. lemondván a perekről, megegyeztek abban, hogy Szilágytő nevű birtokukat két egyenlő részre egymás között felosztják bizonyos kikötések mellett. Dat. Albe Gyule, in dnica Misericordie, anno 1543.

Com. Szolnok inter. T. nro. 91.

Eredeti. Papiros 30—22. Szépen megőrzött pecséttel.

453. 1545. sept. 15. A kolosmonostori konvent Asszonyfalvi Benedek minorita atya kérésére átírja Mátyás, Ulászló, Lajos királyok, és Kolosvár város levelét. Dat. feria tertia, post f. exaltationis s. crucis, anno 1545.

A kolosmonostori konvent transsumtuma 1750-ből.

454. 1546. okt. 11. Fr. György váradi püspök, helytartó a kolosmonostori konventnek rendeli, hogy Ródi Cseh Istvánnak a Kolosmegyében fekvő Pata nevű birtokról Cseh Péter zálogleveléit adja ki. Dat. in Székely Vásárhely feria secunda prox. ante f. b. Galli confessoris, anno 1546.

Jel nélkül.

Eredeti. Papiros 30—22 cmr. Pecsétje viaszban, eltöredezve.

455. 1546. nov. 30. Dobokai Ferencz és Komjáthi Péter Fr. György kincstárnok és helytartó rendeletére Tekei Balásznak Felső- és Alsó-Tök nevű birtokára vonatkozólag tanukat hallgatnak. Dat. in Felső Tök feria tertia proxima in festo b. Andree apl. anno 1546.

Com. Doboka T. nro 75.

Eredeti. Egy iv papiros, két rétre fogva.

456. 1547. A kolosmonostori konvent jegyzéke Lupsai László eskü alatti vallomásáról (Bornemissza Péter ügyében?) Iklódról, Poklostelkéről, Vajdaházáról Doboka megyében. (Datum nélkül.)

Jeltelen. Papirszelet.

457. 1549. jun. 10. Ferdinánd király a kolosmonostori konventnek rendeli, hogy Bernárdi Bertalan krasznamegyei birtokairól (Markóháza, Szék) és bihari birtokairól (Széplak, Baromlak) az okleveleket keresse ki. Posonii, feria secunda proxima post fest. pentecostes 1549.

Com. Bihar. B. nro 3.

Eredeti. Papiros 29—28. Pecséttel. Hátán a felelet fogalmazványa.

458. 1550. okt. 26. Nádasdi Tamás Fogaras ura és Vasvármegye főispánja a kolosmonostori konventnek rendeli,

hogy Ipi Bernát Márton és Bertalan testvérek Büdöskuti György ellen forgó perében. az Ipbén lévő malom ügyében, Kraszna megyében tanukihallgatást eszközöljön. Dat. in curia nostra Csappod.) in festo beati Demetrii confess. anno 1550.

Jel nélkül.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

459. 1551. nov. 16. Ferdinánd király kereszturi Dobai Jánost Közép-Szolnok megyében Keresztur birtokába a kolosmonostori konvent tanusága mellett beigtatni rendeli. Posonii feria secunda ante f. b. Elisabeth, anno 1551.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723-ból.

460. 1551. aug. 18. A kolosmonostori konvent tanuságlevelé arraól, hogy Ilosvai Mihály és Dobay Katalin Nagy-Doba, és Ráthon birtoka felett megegyeztek bizonyos hosszas kikötések mellett. Dat. feria tert. prox. post fest. Assumt. b. v. M. anno 1551.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723-ból.

461. 1552. —? Nádasdi Tamás prepetuus in Fogaras. vasvármegyei főispán, országbiró a kolosmonostori konventnek rendeli, hogy Haroklyáni Miklós és Bozzási Miklósné között fenforgó perben, Szolnok megyében bizonyos embereket hallgasson ki. (Datuma, a záradékkal együtt elveszett.)

Jeltelen. Papiros, egy ivnyi.

462. 1552. jan. 16. A kolosmonostori konvent átírja Ferdinánd király 1551. évi Pozsonyban kelt Kereszturra vonatkozó beigtatási levelét. Dat. sedecimo die diei introd. premissae (in festo circumcissionis Dni) anno 1552.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723-ból.

463. 1553. jan. 1. Nyvelt Jakab kolosvári jegyző levele testvéréhez, ki Párisból Bécsbe érkezett, irván, hogy Vizaknay Gergely preceptor megbetegedett Kolozsvárt, s amiatt a gymnasium is megfogyott, s helyette Dávid Ferencz tanit. Kolosvár, in festo circumc. dni anno 1553.

Jele nincs. Eredeti. Papiros. Egy iven.

464. 1553. nov. 12. (Ferdinánd királytól) »Responsio Sacrae Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regiae majestatis egregio Jakobo Pokay ac prudenti et circumspecto Christophoro Liszti, jurato civi civitatis Cibiniensis, nunciis Transsilvanie, die duodecima Novembris data, 1553.

Jel nélkül. Egy iven.

Eredeti. Ferdinánd és Oláh Miklós érsek aláírásával. Pecsétje elvan romolva.

Közli: BEKE ANTAL.

MÜVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

1619.

Eleonóra császárné II. Ferdinánd császár és király felesége magyar királynővé koronáztatásának rendje.

Memoriale circa coronationem serenissimae imperatricis.

1. Az szent coronat bizonyos szamu vrakkal es korona eörzőkkel szombaton del eleőt kel ala hozni az varbol, es be winni abban az secrestieben, melyben eo Felsegek fogh menni és eöltözni. Az vrak penigh kik az coronat az varbol ala fogaik keserteni, ezek lesznek :

Varadi Pwspeok vram.

Erdelly Pwspeok vram.

G. Banffy Christoph vram.

G. Bottyani Adam vram.

Az ket corona eorzeo vr, ugymint G. Palfy Janos es Forgács Peter.

Csaki Lazlo és Csaki Istuan.

G. Draskouith Janos V.

Eoregbik Milith Peter V.

G. Erdeődi Geörgy V.

G. Erdeődi Gábor V.

Forgacs Lazlo V.

Forgacs Istuan V.

Palocsai Gabor V.

Iffiabbik Milith Peter.

Dni } Ostrosics Miklos,
Ostrosics Pal,
Ostrosics Mattyas,

2. Azon ejel bizonyos guardiaia legyen az corona eorzeo. Vraknak kwuwl az egyhazon, az kik uigyazzanak, seöt maiori pro securitate ejelre az sacristia kulcsa lenne az koronaeörzeőknel s az szentegyhaz kulcsa az custosnál.

3. Vasárnap az urak és országh népe mind egygyűvé gyűl-
vén ugy mennyenek udvarhoz eő Felsegekhez ante horam octavam.

4. Udvartól mind együtt eő Felségeket az eőregh szentegyházban kell szép csendesen késérteni.

5. Minek eleötte bemenne eő Felségeök az szentegyházban, meg kell az szentegyház ajtaját állani, hogy promiscue minden ember be ne menynyen, kire alkalmasok lesznek Pálffy uram, Esterházi Pál, Balogh István és Barkoczi uram, Veselyéni uram és Nyári Lajos uram.

6. Az szentegyházhoz érkezvén eő Felségeök, az ajtón álló uraim vigyázzanak jól arra is, hogy ott valami alkalmatlan toljogás ne legyen s be menvén eő Felségeök, tétessenek be az ajtók, s mindaddig legyenek betéve, valamíg szintén helyekre le nem telepsznek eő Felségeök.

7. Az szentegyházba a mint be megyen eő Felségeök, igyenessen az sekrestyében fognak menni és ott fognak felöltözni, maga császár urunk császári koronájában s öltözetiben, császárné asszonyunk penig koronázathoz való köntösében és magyarios koronájában.

Az mint az rendelés után eő Felségeök felöltöznek, az sakristiában ilyen processióval fognak kimenni az szentegyházon által mind az oltárnál való helyekig:

1. Elöl az tanácsurak menjenek.

2. Utánok az heroldok, ezek után az kik eő Felsége magános klenodiomját fogják vinni, az kik lesznek.

3. Ezek után meljesleg, az kiket maga választ eő Felsége.

4. Maga császár urunk s hét püspök úr, meljesleg Agriensis et Zagrabiensis.

5. Eő Fölsége után egy püspök úr vigye az Paxot, úgy mint Varadiensis.

6. Ez után Báuffi uram viszi a pomumot. Pálffy István u. viszi az keöreszteöt eő fölsege utan.

7. Judex curiae uram az szeptromot.

8. Palatinus uram az coronat immediate csazarne azzonyunk személye eleöt.

9. Az corona utan csazarne azzonyunk fogh menni ket pwpök ur menven ket feleöl eő Felsege mellett, Jauriensis et Weszpremiensis.

10. Maga csazarne azzonyunk utan az kik eölteöztetik eő Felseget az sacristiában, az gyneciumbol valahany becswlletes matronakkal.

11. It animadvertalvan, hogy az ayton allo uraimban egy egy bejeojeon az szentegyházban az kapuk betetele utan s vigyázzanak az meghirt processiora, s kivaltkeppen hogy csazarne azzonyunkra ne todullyon az nep.

12. Ezzel az processioval menven mind az eoregh oltarigh, ot ad cornu evangelii altaris rendet alvan az clenodiomokkal

mindaddig kezekben tarcsak, migh nem mindenkeppen helyben telepesznek eő Felsegeök és mise mondani helyéből fel nem kel érsek uram.

13. Ez utan az coronat valami bizonyos ezwt medenczeben az oltarra teven, avagy barsony vankocskara, az teob clenodiomokat is melyesleg ot kel letenni, s az urak magok helyekre mehetnek avagy ha oly commoditasok lehet, maradgyanak helyben.

14. Mikor az coronazatnak kel lenni, megh felkelven azon urak a palatinussal eggywt, vegyek kezekben az clenodiomokat es az palatinus kezében advan érsek uram az coronat s abban valo czeremoniat vegben viven, megh vizza aggyak érsek uramnak, azont mivelven az teöb clenodiomokkal is.

15. Tempore communionis et offertorii azont kel mivelni es szep rendel kezben tartvan az urak az clenodiomokat veztegh legyenek.

16. Vege leven a sacromnak azon czeremoniaval az mint kijeottek az sacristiabol, ugy kel vizza keserni s az corona eorzeo urak tegyek be az clenodiomokot az ladaban, eleob mindazonaltal eo Felsege kiindulattyanak idejen ismegh kezekben tarcsak az urak az clenodiomokot.

17. Az clenodiomokkal az ládat az corona eorzeo urak azon eleobbeli custodia alat vigyek az sacristiaba, az coronat penigh cum certa comitiva vigyek az eo Felsege szallasara azon rendbeliek, az kik alahoztak, mely coronanak ebed felot egy szep mosdo medenczeben ad partem aztalan kel eo Felsegeknek allani.

18. Elvezodven az ebed, megh gondgyok legyen az corona eorzeo uraimoknak, hogy az coronat azon moddal es securitassal az teob clenodiomokhoz vigyek.

19. Az nap az corona helyben leven uri és szep comitivaval masnap fel kel ismegh az varban vinni és az eo helyere le kel tenni.

20. Az eo Felsege aztalához az keoveteokon kwuwl érsek uram es az palatinus fogh wlni.

21. Csazar urunkat mosdossa az palatinus es az érsek aggyon kezkenéot eo Felsegenek, hogy ha Leopold herczegh eo Felsege azt magara nem veszi, poharnok legyen Homonnai Janus uram.

22. Csazarne azzonyunkot mosdossa Homonnai Janos uram s aggyon kezkenéot eo Felsegenek Lippai Geogy cancellarius uram, poharnok legyen Pallffi Pal uram.

23. Leopold heczegh urunkat mosdossa Battyani Adam uram s aggyon kezkenéot eo Felsegenek gyeori pwspeok uram, poharnok legyen Battyani Adam uram.

24. Az nuncius apostolicust mosdassa Szunyogh Gaspar uram, kezkeneot adgyon Erdeodi Georgy uram, poharnok legyen azon Erdeodi Geörgy uram.

25. Az spanyol koevetet mosdassa Erdeodi Gabor uram, kezkeneot adgyon Forgacs Adam uram, poharnok legyen azon Forgacs Adam uram.

26. Eztergomi ersek uramot mosdassa Ezterhas Farkas, kezkeneot aggyon Esterhas Istvan, pohárnok legyen azon Esterhasi Istvan.

27. Palatinus uramot mosdassa Balogh Istvan, kezkeneot aggyon Weseleni Ferencz uram, poharnok legyen azon Weseleni Ferencz uram.

28. Fisnaider lezen grof Draskovith Janos uram.

29. Aztalnok lezen Ostrosith Istvan uram tiszti szerint.

30. Az etek fogok penigh ez szerent lesznek:

G. Homonnai Janos uram.

G. Battyani Adam uram.

Csaki Istvan es Lazlo uram.

G. Erdeodi Georgy es Gabor uram.

Forgacs Adam és Sigmond uram.

Szunyogh Gaspar uram.

Ezterhasi Pal uram.

Ezterhasi Daniel uram.

Nyari Lajos es Bernard uram.

G. Ezterhasi Istvan uram.

Hedervari Istvan uram.

Ezterhasi Farkas uram.

Barkoczi Lazlo uram.

Serenyi Pal uram.

Iffiabbik Milith Peter uram.

Forgacs Istvan uram.

Forgacs Lazlo uram.

Balasi Ferencz uram.

Iffiabbik Czobor Imre uram.

Listius Janos uram.

Palocsai Gabor uram.

Ezterhasi Ferencz uram.

Palffy Ferdinand uram.

Ostrosith Miklos uram.

Ostrosith Pal uram.

Ostrosith Mattyas uram.

31. Az teob urak maganossan ha ugy tetczik rendelt helyekre mehetnek, seot ehetnek az kiknek tiztek nincsen.

32. Az tiztviseleo uraim penigh helyben maradvan mind vegigh, az utan mennyenek az eo rendelt helyekre.

33. Az orzagh nepe az szerent tiz aztalhoz az kik ferenek elvalasztvan magokat, tarcsak ahoz magokat es rendelt helyekre mennyenek eo kegyelmekert rendelt aztalhoz.

34. Gazdakot az varmegyeknek.

35. Ezek elvegezoedven kiki szallasokra ozolvan csendességben legyen.

36. Az varosiaknak az eo dolgok magan van kiadva mind leovesekkel s mind egyeb dolgokkal, de az leoves kivaltkeppen az coronazat Te deum laudamus utan es mikor eo felsegeok helyben lesznek, kel lenni az mint nylvabban ide alab megh vagion irva.

37. Jelek az leovesre az chorusbol az toronyban lezen, onnet az varban s az varbol az varosi eoregh leoveo szerzamra, de leginkab azok halgassanak az czinteoreomben levoe leovesteol, az mint nylvabban ide ala irva vagion.

38. Az gyalogh idejen beallyon az czinteremben, az Duna kapu feleol az varos gyalogia, az praepost haza feleol az eo Felsege gyalogia, s az sanctuarium elleneben keozben az palatinuse.

39. Az szolgarend eleol mennyen, az mikor a praepost haza eleiben iutnak, oda terienek be, ot legyenek, miglen mind betakaroznak eo Felsegevel meneo uri nep.

40. Az keoveteok utannok mennyenek az mint lehet csuportban szep rendel.

41. Ezek utan az eo Felsege szekere eleot az uri rend megyen.

42. Az leovest az czinteremben kezgyek jeladassal, eczer az coronazat utan immediate s ahoz halgasson az varosi loves es az utan az varbeli; ezerent kel mivelni az Te Deum laudamuskor is; harmadszor akkor lőjenek, az mikor eo Felsege aztalhoz fogh wlni. Az varosi gyalogh az kis piaczra magok uy epwleti feleol alvan arczal az palatinus szallasa fele, ugyan oda alvan az magunk gyalogia is, kik rend szerint az kis uczan Homonnai uram szallasa felől ieohetnek az piaczra. Az eo Felsege gyalogia penigh az derek piaczon fogh allani.

43. Az Frauczimer takarodgyek idejen be az szentegyhazban es mennyen rendelt helyere, kit az ayton allo urak meghmutathatnak.

44. Az keovet uraimnak helyek az keozben valo chorus lezen, de valamigh eo Felsege az oltarhoz nem megyen, addigh senkit az ayton allo uraim fel ne bocsassanak, az utan szep modeste sine tumultu fel mehetnek.

45. Az uri es minden egyeb rendek is hadgyak megh szolgálaioknak, hogy se az egyhazban s annyival inkab az chorusokban s az szerent it alat az ebedleo helyekre is ne toduly-

lyanak, meghovan minden egyeb csintalansagbol is magokat kemeny animadversio alatt.

Háttapján: Császárné Asszonyunk koronázatja Pozsonyban.

(Eredetije papir a gr. Eszterházy-féle galánthai levéltárban. Acta Publica.)

Közli: H. A.

Fa- és fegyverkiviteli engedély 1528.

Bécs, 1528. május 16.

Remar Jakab raguzai követ elismeri, hogy a mikor I. Ferdinánd magyar király megengedte, hogy a raguzaiak részére Krajnából négy gálya építéséhez szükséges fát és 400 vas ágyúgolyót vihessen ki, kötelezte magát, hogy Aphaltrer János sanktveiti kapitánynak vagy helyettesének bizonyítványt hoz róla, hogy a szállitmány csakugyan Raguza részére történt.

Jacoben Remar von Ragus Bekhantnuss Eysen Kugl und Holz halben, so der Stat vergunt ist.

Ich Jacob Remar von Raguss Beckhenn, als die Khu. Mt. zu Hungern vnd Behaim etc. mir als gesanndten in Namen vnd von wegen u. des Rector vnd Rate zu Raguss gnediglichen erlaubt hat und desshalben brief fertigen lassen, das Ich zu Hannden gemelter meiner Herrn zu Raguss in seiner Ku. Mt. Launden, Nemblichen In Crain Aichen Holzz, So vil das daraus vier galeen mögen gemacht werden, vnd darzue vierhundert eisnen Khugln zu geschuz bestöllen vnd daraus fuern mug, das Ich seiner Ku. Mt. zugesagt hab von gedachten meinen Herrn seiner Khu. Mt. Hauptman zu Sannd Veit am Phlaum, Hannsen Aphaltrer oder in abwesen seinem verwalter daselbst glaubwirdig Kundschaftten zubringen, das Ich solch Holz und Khugln Inen zu Irem aigen gebrauch vnd sunst niemands anndern zuefuern wurde. Zu Vrkhundt hab ich mein Hanndschrift hierunder gestellt. Actum Wienn, den 16. tag Marcii Anno etc. Im 28.

A cs. és kir. közös pénzügyministeri levéltárban őrzött Gedenk-Buch Nieder-Oesterr. 1526—28. 27-ik köt. 285. l.

Közli: L.

Pöstyényi Gergelynek, Szapolyay János király 1526—1532. udvari kiadásairól vezetett jegyzéke.

Regestrum super debitis magnifici domini comitis Gregorii Pesthyeny regie Maiestatis in locis diversis ab anno domini 1526 coronationis vero Sue Maiestatis usque annum domini 1531 credita et mutuata antiqua debita Regie Maiestatis

Strigonii, Debreczenii, in Koloswar et aliis diversis locis credita et primo:

Cum Maiestas Regia Strigonii constituebatur, ad coquinam suae maiestatis dedit florenos XVI.

Ibidem cuidam nuncio domini ducis Thesseniensis apud regiam Maiestatem per aliquot dies detenti dedit fl. XXXII.

Altero nuncio eiusdem domini ducis dedit fl. XVI.

Ibidem Strigonii tempore conduccionis Nazadistarum de commissione Regie Maiestatis dedit fl. II^c.

Item Bude per regiam Maiestatem, cum legatus regis Francie hospitatus fuit, manibus domini assignati fuerunt quatuor cuppe maiores ut impignoratis illis ducenti floreni aurei ordinarentur, quos nolens idem a regia maistate alienare simul cum adductione redempti sunt, que restitute sunt manibus Benedicti Bozay cubicularii Regie Maiestatis fl. II^cXXXII.

Item cuidam nuncio Moraviano de commissione Regie Maiestatis dedit fl. XXV.

Item cuidam nuncio dni ducis Thesseniensis dedit fl. XII.

Budae cum ceterique domini dederant hinc nazadistis, per dominum quoque magnificum dati sunt fl. I^c.

Cuidam nuncio per Erasmum secretarium in Poloniam misso dedit fl. X.

Alia vice cuidam cursori regie maiestatis dedit fl. VIII.

Bude Laurencio Barbel post nazadistas misso dedit fl. X.

Item Budae tempore adventus nazadistarum eisdem dedit fl. I^c.

Item in Koloswar in paratis dedit fl. I^m.

Budae iuveni regiae maiestatis, qui missus fuerat ad Soklyos in legationem regiae Maiestatis dedit fl. VIII.

In Debreczen Wolfgango Deli dedit quando missus fuerat contra Echethinum fl. V.

Ibidem manibus Nicolai Kewrewsy secretarii regiae maiestatis in monetis alemannicalibus fl. LX.

Manibus eiusdem iterum, qui per eundem distributi et soluti fuerant aulicis et peditibus regie Maiestatis dedit fl. I^m.

In Thokay Alberto Herendi ad emendum equum dedit fl. V.

Totalis summa antiquorum debitorum facit florenos II^mVII^cLXXXVIII.

Exitus aureorum ad diversa negotia regie Maiestatis.

Budae cum dominus Lazky fuerat missus in Franciam in aureis dedit eidem fl. V^c.

Cathena sive torques aurea Debreczeny pro debitis aulicorum regiae Maiestatis pro florenis VI^c et VI Debreczenii impignorata valet fl. VI^cXXXIII.

Item tempore illo, quo maiestas regia in Mako cum

Mehmethbek personaliter constituta fuerat feria quinta post festum beate Catherine Petro Olcharowyth in auro dedit fl. II^c.

In cuppa una.

Item feria sexta sequenti Thurcis pugnantibus castrum Beche dedit fl. I^c.

Tribus thurcis pro aliquot diebus apud regiam Maiestatem detentis medio Joannis Fekethe dedit fl. XXIII.

Feria quarta post festum beati Andree magistro agazonum Mehmethbeek quam remunerationem equorum thurcalium dedit fl. L.

Altero cuidam Thurco cum illo existenti dedit fl. XX.

Quinque agazonibus equos portantibus dedit fl. XV.

Thurcis dedit fl. XXV.

Pro agazone Petro Olcharowyth in redemptionem freni equi eiusdem regie Matti donati dedit fl. III.

Eadem die ad negocia regie maiestatis expositi cuppae deauratae decem, continentes in toto marcas XLXVIII. pisetas III. valentes fl. IIII^c.

Item in Chanad Joanni Fekethe pro expensis dedit fl. XXV.

Thurcis Tubicinatoribus fl. VI.

Standartario in Maysa eisdem dedit fl. III.

Ibidem magistris bombardariis Thurcalibus dedit fl. XL.

Item Lyppe Tranquillo Palo dedit fl. II^c.

Ibidem cuidam Turco resignationem castrum Beche referenti dati fuerant floreni L, horum tantum nostri fuerunt fl. XVII. Sabbato post ascensionem domini Walacho Mitrapol dati sunt fl. XXV.

Cuidam interpreti cum eodem eunti fl. XX.

In festo exaltationis sanctae crucis, cum maiestas regia Budam intravit manibus domini Gritti dedit fl. II^c.

Pro muneribus oratoris Cesaris dedit fl. III^c.

Summa aureorum excepto precio cupparum facit florenos II^mIII^cLVI, pretia cupparum facit IIII^c, que in simul computande facit fl. II^mVII^cVII.

Assignmentes pecuniarum ad diversa facta et necessitates regie maiestatis Lyppe factae.

Manibus domini Lazky in festo beatae Dorotheae virginis Lyppe dati fl. III^c.

Manibus Benedicti Bozay cubicularii regiae maiestatis dedit aliquoties fl. IIII^c.

Nazadistis ibidem Lyppe dedit fl. I^c.

Ad dimissionem navium salium regie Maiestatis versus Nandoralbam expositi sunt fl. I^cLX.

Ad mensam quorundam Thurcarum pro negotio castrum

Beche venientium Petri Olcharowyth et Walachorum tempore servitii dedit fl. XXVI.

Petro Olcharowyth pro expensis dedit fl. XII.

Joanni Fekethe pro expensis dedit fl. VIII.

Jazinszky magistro rotarum dedit fl. II^c.

Eidem altera vice, cum ad partes Lugasienses missus fuerat dedit fl. II^c.

Quibusdam fratribus Chanadiensibus dedit fl. V.

Item manibus Benedicti Bozay cubicularii trina vice iterum dedit fl. II^cLXVII.

Item a festo resurrectionis domini usque festum ascensionis eiusdem manibus domini Benedicti post sex vicibus dedit fl. IIII^c.

Andreae Zenthpaly eunti in legationem regie Maiestatis dedit fl. XVI.

Stephano Sebessy dedit fl. III.

Cuidam Thurco nazadistae dedit fl. IIII.

Eidem sex ulnas panni pirpyan pro flor VI. den. LX. fl. VI. den 4.

Cuidam servitori Casparis Raskay dedit fl. II.

Joanni Zahorzky in Transsylvaniam eunti dedit fl. X.

Cuidam nuncio in Thurciam misso dedit fl. VI.

Item manibus Ztepan Zabo vice castellani castri Lyppa pro quodam Thurco nazadista dedit fl. III.

Ad mensam Mitropolis dedit fl. II.

Magistro Paulo pro una cuppa eidem Metrapoli donata dedit fl. XXV.

In festo corporis Christi ibidem Lyppe Rascianis nazadistis dedit fl. II^c.

In festo nativitatis b. Joannis Baptista manibus Benedicti Bozay cubicularii Regie maiestatis in obulis dedit fl. VIII.

Magistro Stephano sartori regie Maiestatis in praecium currus et equorum in bonis monetis dedit fl. L.

Pan Borotsynzky dedit fl. I^c.

Summa expensarum Lyppensium facit fl. II^mCCC^cLXIII.

Item ad cameras Transylvanienses tempore Ludovici regis expositi fl. IIII^mIIII^cXLII.

Ad necessitates castrorum Thata et Comaron expositi fl. I^mCVIII.

Suma summarum facit XIII^mII^cII.

(Eredetije a gr. Erdődy-féle galgóczi levéltárban. Div. 7. v. n. 5.)

Közli: D—gy.

VEGYES KÖZLÉSEK.

HÁROM LEVÉL A HUSZITA-KORBÓL.

I.

Commissio propria dne regine.

Barbara von Gots gnaden römische und zu Vngern künigin.

Erber lieben getrewen. Als ir uns schreibet, wie ir nach unser Begerung zwelff hewer bestalt hettet etc. des wir euch sunderlichen dank sagen. Schaffen wir, das ir dieselben hewer auff den *Wyglesch* sendet, von dannen sy auff das Hochhaws wol geschicket werden. Auch als ir vns schreibet, wie auch etzlich lantherren schribn, das ir in hülff gebn svldet wider dy *feynt*, die yetzund im lant ligen etc. Ist unser wille, das ir in wider schreibet, das ir mit unsern Gescheften, und ewr selbst warnung also vil zu schaffen habet, das ir in hülfe noch irer begerung nicht künnet gelayssen. Und als ir vermeldet, wie her *Jan* (Giskra) auch heymlich oder offenbar maynte ausbrennen, lassen wir euch wissen, das wir ob Got will solche macht wider hern Jan schicken wellen, vnd also vil zu schaffen geben, das er wol vergessen wirt. Nur seht euch sunst wol für, wen ir in ewer stat lassen, das ir haymlich nicht beschedigt werdet. Gebn zu Stergar, am nachsten estag nach der ailftausent junkfrawn tag anno domini 1431.

Kivül: Den erbern vnsern lieben getrewen richter und burger auff der Krempnicz.

(Eredetije Körmöcz sz. kir. és főbányaváros levéltárában. Tom. I. Font. 26. Fasc. 1. nro. 4.)

II.

Comm. ppria dne Regine.

Barbara von Gots gnadn Römische vnd zu Vngern etc. kunigynn.

Erber getrewen. Vns hat geschriben der *Nifor Janusch* (bajmóczi Noffry János), wie her *Jan* (Giskra) mit andern ket-

zern auff *Pribicz* (*Privigy*) geczogen weren, und für pas meyntn zu ziehen. Schaffen wir ernstlich, das ir mit andern ewren nochgebawern und steten, so ir beste möget, beraytet, und dem benannten Nifor Janusch zu hülfe komet, di gegent zu beschirmen beschützen, und nemlichen euch selbs, wann wir andern steten auch geschriben haben, das sy sich zu euch fügen und dy *Krempnicz* bewaren. Daran ir anders nicht tuen söllet. Geben auff dem Viglesch, am nachsten freitag nach Elyzabeth, anno Dni 1432.

Kívül: Den erbern unsern getrewen richter und burgern auff der *Krempnicz*.

(Eredetije u. o. I. 26. 1. 7.)

III.

Circumspecti viri, fratres et amici nostri carissimi.

Scire damus vestris fraternitatibus, quomodo hac nocte sero homo noster de fluvio *Vag* advenit, quem causa explorationis miseramus, qui nobis veraciter ac certitudinaliter dicit, vt quomodo infideles husistarum in *Lednicz* cum magna vi ac potentia sunt constituti. Imo alter noster fidelis similiter ac nocte media ad nos pervenit et similiter nobis retulit, quam primus. Intentionem autem ipsorum veraciter sciatis, quod ad nos venire praetendunt et aliud facere nullomodo volunt, propter majorem veritatis experientiam literam pro Nicolao cuiusdam uti bene in scriptis videbitis, quomodo et qualiter nobis scribit. Imo hac nocte unam nostram villam nomine *Nadazer* (*Nedozser*) combusserunt, sed ignoramus, si praemisse husisté fecerunt. Igitur in praesentibus intime et affectuose vestras rogamus amicitias, quatenus similiter unanimiter conveniamus, uti et nuper fecistis, quanto citius, tanto solertius veniatis. Quomodo non merito, sed in majoribus debeamus continuis temporibus recompensare, et similiter nobilibus de *Turucz* intimavimus. Datum in castro nostro Baymocz, feria tertia in die Katharine mart. anno Dni 1432.

Joannes Noffry de Baymocz,
tricesimarum comes.

Kívül: Circumspectis ac honestis viris iudici ac iuratis civibus Cremecziansibus, fratribus et amicis nostris honorandis.

(Levélzáró pecséttel. Eredetije u. o. I. 26. 1. 1.)

Közli: MATUNÁK MIHÁLY.

SEGÉLY-SZEDÉS A VÉGVÁRAK VÉDELMEÉRE 1522-BEN.

I.

Prudentes et circumspecti, Nobis sincere dilecti. Quanta et qualia sint pericula confiniorum huius Regni, vos ipsi bene scitis, ad quorum defensionem opus est pecuniam et quidem non

paruam habere, idque quam citissime, quia pericula ipsa et defensio confiniorum nullam moram patiuntur. Hostes enim dies ac noctes sine intermissione ad ipsa confinia excurrunt et ea depopulantur et devastant, immo etiam *hoc Regnum data primum occasione, nisi eis quam primum restiterimus, invadere conantur*. Quapropter hortamur et rogamus vos et nihilominus etiam in persona et autoritate Regie Maiestatis, qua fungimur, vobis committimus et mandamus, quatenus statim, acceptis praesentibus, pecuniam praesentis subsidii, si quam de medio vestri exegistis, ad manus hominis familiaris domini Thesaurarii Regii, praesentium ostensoris dare et assignare velitis et debeatis. Quod si nondum aliquid exegistis, festinetis dies ac noctes exigere et eam ad manus ejusdem hominis domini Thesaurarii Regii assignare velitis et debetis, ut defensionis huius Regni tempestive providere et conatibus hostium Deo adiuvante fortiter et strenue resistere possimus. Secus ne feceritis.

Datum Bude feria sexta proxima ante Dominicam Invocavit. anno Domini Millesimo Quingentesimo vigesimo secundo.

Stephanus de Bathor Palatinus et Comes
ac in Absentia Regie Majestatis Locumtenens.

Kívül: Prudentibus et circumspectis Judici et Juratis Ceterisque Civibus Civitatis Cremniciensis, Nobis sincere dilectis.

Levélzáró pecsétel, a Báthoryak czimerével, két fog, a pajzsot körülveszi sárkány.

(Eredetiye Körmöcz város levélt. I. 26. 1. 17.)

II.

Prudentes et circumspecti, amici nobis dilecti. Ex literis domini Palatini, cum praesentibus vobis exhibendis, intelligetis necessitates confiniorum huius Regni, et quid vobis sua Magnificentia de hoc mandavit in persona et ex autoritate Regie Majestatis, qua nunc fungitur, ita nos quoque de voluntate sue Maiestatis rogamus vos et etiam committimus vobis, quatenus, statim visis praesentibus, pecuniam praesentis subsidii, si quam de vestri medio exegistis, ad manus hominis nostri, praesentium ostensoris, dare velitis et debeatis. Si autem nondum exegissetis, extunc quam citissime, de medio vestri exigere et ad manus dicti hominis nostri dare velitis et debeatis. Secus facere non praesumatis, praesentes vero superinde pro vestra reservitis expeditione, de illa autem summa, quam ad manus hominis nostri debeatis, dabit vobis idem homo noster literas expeditorias. Datum Bude in Dominica Reminiscere, anno Dni Millesimo Quingentesimo secundo.

Alexius Thurzo

Thesaurarius Regius

manu ppa. ...

Köviül: Prudentibus et circumspectis Iudici et Iuratis ceterisque Civibus Civitatis Cremniciensis, Amicis nobis dilectis.
(Levélzáró pecséttel. Eredeti u. o. 18. sz.)

III.

Prudentes et circumspecti dni Amici et vicini nobis honorandi.

Noveritis, quod his diebus dominorum Palatini et Thesaurarii litere de Buda allate sunt ex parte presentis subsidii et nobis strictius scribit et committit, ut quiscunque prefatum subsidium, tam de bonis Regie Maiestatis, quam etiam de bonis Baronum et Nobilium, nondum exolvissent, extunc bona omnia hereditaria super Regia Maiestate occupare commissum extitit, vosque hucusque neque nobis scripsistis, si vester notarius dno nostro gratiosissimo Bude dictum subsidium presentavit, aut non. Ideo rogo, nihilominus vobis committimus, velitis me de facto certiore reddere, ut nos quoque sciamus, iuxta informationem dnorum Palatini et Thesaurarii in facto procedere et de vestri medio providere certe. Sed si non solveritis subito, timendum erit, ne dampnum incurratis. Et valete felicissime.

Ex Castro Zoliensi, feria 3-a festi Penthecost. 1522.

Christophorus Theke
Castellanus Zolien. veteris.

(Eredeti u. o. 19. sz.)

IV.

Quietantia super fl. 200.

Nos Alexius Thwrzo de Bethlenfalwa, Thesaurarius et Magister Cubiculariorum Regie Maiestatis recognoscimus per praesentes literas nostras, quod prudentes et circumspecti Iudex et Iurati Cives Civitatis Cremniciensis de presenti subsidio praedictae Civitatis et de pertinentiarum eiusdem Civitatis dederunt ad manus nostras florenos ducentos, quos ad manus egregiorum Georgii de Endred et Johannis Kysthapochany, dicatorum comitatus Barsiensis, assignaverunt. Super quibus eosdem cives quietos et expeditos reddidimus et commisimus, immo reddimus et committimus, harum nostrarum subscriptione manus nostre, sigilloque nostro consignatarum vigore et testimonio literarum mediante.

Datum Bude, in profesto Ascensionis Domini, anno Domini Millesimo quingentesimo vigesimo secundo.

(L. S.)

Alexius Thurzo
Thesaurarius Regius
manu ppa.

(Eredeti u. o. 20. sz.)

Közli: MATUNÁK MIHÁLY.

BEKÉNY BENEDEK, NÁDORI ITÉLŐMESTER 1528-IKI
KÖRMÖCZI FOGSÁGÁRÓL.

I.

Prudentes et circumspecti, amici nobis honorandi. Literas Regias de consilio Bude ad vos destinatas intelleximus, quarum tenor talis est: Ferdinandus, Dei gratia Rex Hungariae et Bohemiae etc. Infans Hispaniarum, Archidux Austriae etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelleximus egregium *Benedictum Bekeny*, nomine nostro apud vos esse detentum. Fidelitati vestrae mandamus, ut ipsum Bekeny in captivitate sub bona custodia tamdiu sit, donec a Locumtenenti et consiliariis nostris et iussu nostro per literas nostras aliud habueritis. Secus non facturi. Datum Bude ... proximo post festum beati Stanizlai epi et martiris anno dni Millesimo vigesimo octavo. — Et quia status et conditio istius rei longe secus est, quam qui literas ipsas Regias ad vos duxit, fecit et ordinavit, et ea vobis ex iniuria declaravit, quia ubi retulit esse in manibus vestris ipsum Benedictum Bekeny esse, in illa parte male confessus est. Scitis vos ad negocia sua immittere recusastis, sed in manibus hominum nostrorum detentus est, immo et saltem pedites pro sua custodia, ad rationem pecuniarum nostrarum dare voluistis, unusquisque enim juxta suam confessionem absolvi debet. Is autem actor in illa parte male est confessus. Regia Maiestas, Dominus noster graciousissimus iudice unicuique mandare solita est. Videtis etiam a parte vobis in illis literis in ipsum Benedictum Bekeny noviter manus vestras immittere non mandasse. Petimus vos diligentissime, habeatis patientiam de illo. Velitis per manus hominum nostrorum, pro restitutione castri, extraduci permittere, qui non in manibus vestris, sed familiarium nostrorum et modo tenentur. Castrum proveniet summam nonnullorum millium florenorum, si quid in illo castro dampnum patiemur, vel aliquem defectum, vos sine dubio superinde requirere debemus, a parte eum intelligimus, nisi ipsum hominibus nostris extradare voluissetis. Castrum nobis restituisset, et quemadmodum vos in negotio ipsius Benedicti Bekeny antea immittere voluistis, non velitis etiam de presenti, sed penitus de illo patientiam habeatis. Iudice vos ubique tam coram ipsis dominis consiliariis quam etiam domino Joanni Kotzyaner excusare poteritis ex premissis rationibus, quia non manu vestra, sed hominum nostrorum extitit deinde. Verbis hominum nostrorum amicitiae vestrae fidem solidam adhibere velint, quos etiam felices diutissime desideramus esse. Ex castro nostro Cherep, in festo Urbani pp. anno Domini 1528.

Andreas de Bathor Tavernicorum Regalium
Magister et Comes Comitatum Zathmar.,
et de Zabolch.

Kívül: Prudentibus et circumspectis Iudici et Juratis civibus et universitati incolarum civitatis Krimicziensis, Amicis nobis sincere dilectis.

(Eredeti. Körmöczbánya város levéltára I. 26. 1. 25.)

II.

Prudentes et circumspecti nobis dilecti. Superioribus diebus commiserat vobis Regia Maiestas, dominus noster clementissimus aliis literis suis, ut egregium *Benedictum Bekeny* interim quoad aliam a sua Maiestate, aut a nobis haberetis informationem, in bona et fida custodia tenere deberetis. Nunc tamen intelligetis ex literis Regiis, quas cum praesentibus ad vos misimus, omnem suae Maiestatis super hac re voluntatem et informationem. Hortamur itaque vos, ut ipsum *Benedictum Bekeny*, iuxta continentiam literarum Regie Maiestatis et ad requisitionem Magnifici domini Andreae de Bathor, Magistri Tavernicorum Regalium, aut egregii Laurentii Mezey familiaris sui, praesentium exhibitoris, iuxta concordiam inter eos factam, aut futuram, *libere dimittere debeat*, et secus ne feceritis. Datum Bude, sabbato proximo ante festum Sanctissimae Trinitatis anno domini Millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Locumtenens et consiliarií
Regie Maiestatis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis Iudici et Iuratis Civitatis Cremniciensis, Nobis dilectis.

Három, levélzáró pecséttel. Az egyik Várday Pál czimere: A paizsban orozslán, a paizs felett főpapi jelvények s »P. W.« betűk: a másikon 3 fogas pajzs, a harmadik kivehetetlen.

(Eredeti u. o. 26. sz.)

Közli: MATUNÁK MIHÁLY.

ADAT BUDA 1541-IKI ELESTÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ.

Prudentes et circumspecti, amici dilecti. Salutem. Circumlatae sunt passim per comitatus literae dni Generalis Capitanei Regie Maiestatis, quibus hortatur omnes, nobiles perinde ac rusticos, ut pro avertendo imminente patriae periculo et propulsandis hostium conatibus, qui nunc castra nostrorum obsident, capitatim insurgere et armati, periclitantibus nostris, qui obsessi sunt et in quibus post Deum omnis patriae huius salus sita est, auxilium ferre deberent, quas credimus vobis quoque praesentatas fuisse, earumque contenta vos plane intellexisse. Ad requisitionem itaque ipsius dni Generalis, tum vero considerata periculi magnitudine comitatus huius Nitriensis nobiles decrevere, ut omnes per singula capita, simul cum colonis, qui ad arma tractanda habiles forent, insurgant et incumbenti ad omnium

nostrum et Regni huius excidium hosti occurrant. Quamobrem vos etiam consulentes, vestrae ipsorum et reipublicae salutis, a tam opportuno et necessario statuto vosmetipsos ne subducatis, sed pro defensione vestra omnia, quae potestis, praestare debeatis. Verum ne civitas hoc domestico praesidio omnino destituatur, volumus vobisque auctoritate Regia committimus, ut mediam saltem partem incolarum civitatis vestrae armare, armisque bene instructam et victualibus provisam, primo quoque tempore ad castra Regia expedire debeatis. Scientes certo, si hoc neglexeritis, vos poenam in negligentes decretam non evasuros. Ex arce nostra Galgocz, 4. Augusti, 1541.

Comes Alexius Thurzo de Bethlenfalva
Iudex Curiae et Locumtenens Regie Mtis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis Iudici, Iuratisque civibus civitatis Cremniciensis, Amicis dilectis.

(Eredeti je Kőrmöcz város levéltárában Tom. I. Fons 26. Fasc. 1. nro 48.)

Közli: MATUNÁK MIHÁLY.

KASSA VÁROS LEVÉLTÁRÁBÓL.

1431. oct 13.

Commissio propria domine regine.

Barbara dei gracia romanorum ac Hungarie etc. regina.
Prudentes et circumspecti viri, fideles nostri dilecti. Noverrint, quod perfidissimi *huzzite*, nostri et tocius orthodoxe fidei notorii emuli, feria quarta proxima ante festum beati Michaelis archangeli castrum nostrum Likwa vocatum noctis sub silencio clamdestine subintrantes fraudulententer obtinuerunt, ad quod expugnandum et reobtinendum succursum et auxilium vestre fidelitatis plurimum dinoscimur indigere, eandem igitur attentas requirimus nichilominus firmissime precipientes mandamus, quatenus habita presencium noticia, cum universis gentibus et quibusvis subditis vestris more exercitantes, apparatu maiore et decenciori quo poteritis, iuxta informationem fidelis nostri strenui Stephani Poharnok magistri agazonum nostrorum, capitanei exercitus nostri cum ceteris baronibus et proceribus fidelibus regni nostri ad id deputatis proficisci velitis, idem castrum nostrum Likwa expugnaturi. Secus nullatenus facturi veluti serenitati nostre specialem complicitiam sacroque sancto dyademati regni nostri fidelitatem exhibere adoptatis. Datum in castro nostro Wyglesch sabbato proximo ante festum beati Galli confessoris anno domini etc. XXXI.

Kívül: Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis viris, iudici et iuratis totique communitati civitatis Cassoviensis nobis dilectis.
(Papíroson, zárlatán piros pecsét, Kassa város levéltárában 176. sz. a)

1441. jun. 16.

Nos Johannes Giskra de Brandis, capitaneus supremus terre Scepusiensis etc. comesque de Saros, iudex, iurati universitasque tota civitatis Caschoviensis. Recognoscimus publice coram universis et singulis presencium inspecturis aut visuris, quod nos legitime cum animo deliberato attendentes et debite pensantes multiplicia servicia varia puro zelo temporibus oportunis omnibus ac sumpnis fidelitatibus peractum viris egregiis dominis Johanni, Rikolfo et Petro de Tarkew ex totis ipsorum viribus ad specialem instanciam reginalis maiestatis et eius genitoris, serenissimo domino Ladislao, regnorum Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. regi, domino naturali et graciosissimo sacreque corone ad singularissimas utilitates et procul dubio de . . . iuxta posse confiduciam modis omnibus fideliter mediante ipsorum serviciis continuare teneantur in omni necessitate vocante, qua de re sub certa nostra consciencia bonaque fide manu stipulantur coniuncti uno amore prefatorum dominorum Johannem, Rikolfum et Petrum de Tarkew contra quoscunque inimicos spondemus iuxta nostrum posse totis nostrorum viribus succurrere, obviare ac postulare certa subsidia saltem per certos ipsorum familiares eius amoniti aut per se ipsos fuerimus vocati et ex vigore presentium eosdem dominos supra scriptos ad nostram societatem realiter accepimus corde et animo honorando ac amando . . . favendo dolo aut fraudeque et omni occasione proculmotis atque pari passu prescripti domini de Tarkew in singulis occurrentibus, sacre huius regni Hungarie corone et nobis tam omnibus complicibus nostris nobis adherentibus fidelibus suis serviciis ac aliis necessariis equivalem obligentur et nullo secus facere promittimus pretitulatis dominis Johanni, Rikolfo et Petro de sepefata Tarkew nullas trewgas sew concordias facere cum nullis hominibus et inimicis et presertim cum rege Polonie sine scitu eorum, sed in omnibus tractatibus, factis et negociis quovismodo hoc fieri potitur eosdem dominos prescriptos nusquam excludemur, sed pari forma uti persone nostre proprie fidelissime in cunctis occurrentibus ad omnia fructuosa pro honore et statu suo consone mensurabimus equali dilectione et omni favore illa premissa inviolabiter reali rato et firmo pro rato servare verisque operibus adimplere. In cuius rei testimonio maiorisque evidencie presentis sigillis nostris corroboramus. Ex civitate Cassa secundo die sacratissimi corporis Christi anno domini etc. XL primo.

(Egykorú másolat Kassa város lt. lajstromozatlan.)

1443. dec. 31.

Wir Thadeus Schynnagel czu den czeiten richter czu Casscha, mit andern geswornne burgern doselbist bekennen, tun kunth offenpar vor vns vnd mit gesampter hant mit andern

den ersamen herren von den steten Lewtza, Bartffa und Epperies, das wir dem ersamen herren Herman Goltsmid mitpurger czu Casscha recht und redlich schuldig seyn seches unde czwenzig gulden in golde ader der wirde von wegen des grosmechtigen herren Jan Giskra von Brandis, unsers hauptmans, dy her zu beystendikait der ritterschafft dar geligen hot in grossen nöten, welche summa der seches und czewntzig (*így!*) gulden glowben wir bey guten trewen an argelist Im ader seynem rechten erben ader nochkömelinge, ader wer dissen unsern brieff von unsern allerwege der stete obingeschreiben mit wissen und willen her Herman Goltsmids innehalden und haben wirt auff ostern von ingebunge dissis brieffs schirstkomende guetlich und erberlich zubezalzen, dy helfte mit golde ader silber, dy marg zu funff gulden zu rechen, dy ander helfte mit gelde czu den czeiten noch laufte ader gewonheit, als denne dy muntze genge unde gebe seyn wirt, an alle gewerde und argelist, mit urkunde vorgelt mit dem grossen seggel unser stadt Casscha von wegen aller stete egenant solche bezalunge stete und feste zu halden. Geben czu Casscha an dem tage des heyligen synt Silvesters noch Christi geborth thausand virhundert unde yn dem drey vnde vireczigsten jore.

(Eredetije hártján függő pecsét nyomaival. Kassa városa levéltárában
223. sz. a.)

1445. febr. 4.

Grosmechtiger, strenger, ersame namhaftige liben herren, gonstige frunde und fuerderer. Unsern willigen beheglichen dinst, mit beheglichkeit pitten wir in ganczen fruntschaft von uns czu wissen und besondern eyn sulches, daz wir durch worhaftige lewte und spee itzunder verwarnet seyn, wy daz der Pangracius von Brantsch mit fünfhundert resigen und dreyhundert drabanten auf dem Rozenberg in der Lipta leynt und aldo dy kyrche besizet und doraws eyn festenung machet, euch und dise gelende Czips zu mercllichem schaden, alz daz ewer gnade und ersamkeit zu guter mose wol versteen mag. Dovon pitten wir in sundern fleysse ewer Grosmechtikeit und ersamkeit, ir wellit dorczu gedenken, daz des egemelten Pangracii willen in mer sulchen nicht vnegangk haben, alz wir dan czu euch besondern czuflucht und wertrawen haben. Ex Lewtza den Donerstag noch vnzer liben frawentag lychtmesse, anno etc. XI-mo quinto.

Richter und Rotman
der stat Lewtscha.

Kivül: Dem grosmechtigen, strengen und wolgeporen herrn Jan Giskra von Brandis, dez alldurchleuchtigsten fursten und herrn könig Ladislai etc. unsers naturlichen herrn obirstem hewptman und grof zu

Sarus und auch den namhaftigen, ersamen herrn richter und rotmann zu Cassa unser gonstigen fürdern und frunde.

(Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecsét nyoma, Kassa v. lt. 19181. sz. a.)

1446. sept. 12.

Nos prelati, barones, nobiles et proceres regni Hungarie universi. Memorie commendamus per presentes, quod quia civitates Cassowia, Lewchowya, Eperyes et Barthfa ad instar aliarum civitatum regalium et reginalium liberarum. stewram seu taxam nuper in congregacione nostra generali Pestiensi celebrata in toto regno isto Hungarie iuxta morem dicacionis lucricamere inductam magnifico domino Johanni Gyskra de medio eorum exsoluere coram nobis assumpserunt eumque superinde per omnia reddere contentum, ideo et nos pollicemur eisdem civitatibus, quod amplius huiusmodi taxam super eos imponere non trahimus in consuetudinem consequentem, nec volumus, ut per hanc unicam ipsius taxe solucionem quitquid ipsorum civitatum libertatibus, privilegiis, graciis et consuetudinibus preiudicetur, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum Bude feria secunda proxima ante festum Exaltacionis sancte crucis anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Alól: lecta.

(Rányomott piros pecséttel, Kassa v. titkos levéltárában nro 6.)

1451. jun. 27.

Grosmechtiger, sunderlicher lieber Herr. Als wir dann am nagsten denselben, Ewer Grosmechtigen, von wegen herr Thalaffus geschriben haben, das E. G. dy sachen des kriges, als herr Thalaffus maynet zu begynnen, gerucht zu vndersteen und vndernemen, darauff wellet wissen, das er als gestern zu Thornna und daselbs umb in dem Craise fyech genommen und in dy Molda (= Szepsi) getriben hat, daselbs in der Molda er aber die Kyrche auff ayn newes beseczet und festiget, darumb wir im geschriben hatten, seyne maynung zu vernemen, der schreibt uns wider nach ynhaltung diser yngeslossen abgeschrift und darnach wir uns nichts gerichtten mügen, sunder deshalb hievmbilang vil vorweissnus gedolden müssen und zu besorgen ist, das wir in kurez an unser brieffi und sigel mitsampt den andern erbarn stetten soliches verschreibens, das wir allesampt nach ewr steidiglicher bethe getan haben ermanet und angelanget werden, darumb pitten wir E. G. vns in disen sachen zu raten, damitt unser ere bevart werde und des schadloz zu halten, als Ir uns des pffichtig seyt und euch vorschriben habt. Auch hat uns herr Thalaffus müntlich zuenpoten, das er dise sachen von ewrem gehaise tribe und

maynet auch nicht alleyn in der Molda zu bleiben, sunder auch ferrer zu besetzen, darynn alles zu besorgen ist, das die münz auch nicht aynen vorgang haben werde, ydach wir pitten aller sachen ayne aufrichtig antwort. Geben am suntag nach Gotsleichnamstag anno etc. LI-mo.

Richter und Rathmann
der Stat Casschaw.

Kivül: Dem grosmechtign herrn Jan Gyskra von Brandis, unsers natürlichen herrn Kunig Laslas oberister hauptmann etc. unserm sunderlichen liben herrn.

(Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecsét nyoma, Kassa város levéltárában, lajstromozatlan.)

1452. máj. 7. vagy sept. 17.

Ersamen und weysen lyben freundt. Als Ir myr schreybet in ewren bryfe, das kan ich vol vernomen lyben herrn und guten freunde wysset, daz ir myr vngutlychen thuet vnd vnrecht mich zeythet und mych wundert, daz Ir myr so ernstlichen vnd vn-
czeychlichen durch dye meynen dürrret schreyben als Ir euch dan weysen läut dünkset sein, sunder dysen euren bryff wyll ich gar aygen halden und wan daz zeyt wyr, so wyll ich mych der erberlichen myt allen den meynen entschuldigen, daz chayner der meynen nicht gewescn yst pey dem schaden der jecz den euren wyderuaren ist und auch mit meynen gehayssen noch wyszen nicht geschen ist, sunder wen ich euch den euren wöldet schaden, so wold ich euch wol anders schaden, wan sye euch geschadet haben. Auch wyll ich solcher noch ander vrteter nicht sein, sunder wellet Ir wyszen, wer ez getan hat, Ir weret dar nach wol forschen. sunder Ir wysset wol, wye euer mitwoner und die euren meyn diner in eurer stat aus gegeben und vor der stat auf eurem hatart in eurer vorstat gefangen und auf dye Fuda (= Ida) geschyket und geantwurt haben und auf ewren gütern die meynen ermordet und yn eur hende on sach und vmb vnschuld geben haben und Ir euch doz nye entschuldigen haben woldet, noch nye dorczw tuen, daz mir so grosser schaden von den euren wyderfarn nicht enwär und habet dez zw gelüget durch die finger, dar umb moget Ir myr nicht verübel haben, daz ich die vngehindert hab gelassen so sy in getraven zw meynem geslos chunen sind und daz vich auf meynen güetern den euren wyder zu lösen geben und verchauft haben, als Ir dan wol wysset, daz ich den iecz mit euch ein wenigk in unwillen pin, als Ir myr dan pey meynen diner dem krósin enpoten hatt, daz ich die sach sold lassen an steen vnz für herrn Gyskra und ich euch pey dem selben meynen diner wider enpoten und prifflichen vorschriben hatt. daz ich ez in guten wolt lassen an steen unt auf herrn Gyskra und

soldet mir dez ewer bryfflychen antwurt geben haben als daz dan in meynen brif geschriben stet, dez habet Ir myr chain antwurt nicht weder pryfflichen noch vnpryfflichen und pin doz noch von euch begerunt, daz Ir mich sollet eur pryfflichen antwurt lassen wyssen vor Ir gegeben mir und den meynen Ahnen oder lassen wellet ob Ir vnser sach wellett lossen on steen auff herrn Gyskra oder nicht, oder ob ich mit den meynen vor euch soll sorg haben oder nicht ist, daz ich auf euch sol sorghaben, so lasset mich ez prifflichen wissen, so werdet Ir sehen, daz ir auf mich vnd die meynen so grossen sorg sollet haben, als ich auf euch und villeicht grosser und aller diser artikeln gebet mir eur briflich antwurt pey disem poten. Geben *auf der Chirchen zw Bartischowecz* an Suintag nagst nach des heyligen chreucz tag anno etc. LII.

Jan Tallafus von Ostrowa
hauptman auf Rychnow.

Kivül: Den ersamen und weysen richter und Ratmann der stat Casschaw meynen guten guennern detur litera.

Ugyanitt más kézzel: Gestrenger liber herr Talafus. Ewer geschrifte uns gesandt haben wir wol zu herzen genommen und ist nicht nott alle wort dorynen vormet yezund zuuerantworten, sunder wir wissen wol und sein dorauß kommen, auf welche Gesloss und örter unser fych kommen und getriben ist, das wir Got dem herrn entpfelen. Ir schreibet auch, wy vnser mittwoner den euren in unser stadt ausgegeben in unser vorstadt und hattert gefangen und of dy Eyde geschicket hetten etc. Ir thut uns vor Gote vngütlich und hoffen, daz das rechtfertiglich of vns nicht mag beweiset werden; dornoch berüret Ir von wegen der Schelke, dy dyunsern berawbet und inn Ire pferd genommenn haben, der eyne dirmördet und der ander in unser herde ane schuld gegeben sey wurden, des mir uns gen euch nye hetten entschuldigen wellen und ap wir dy sache nunz of herrn Gyskran hetten wollen ansteen lassen, wir trawen in Got, daz wir in den sachen recht gefaren haben und haben euch des bey dem Kraszme zuentpoten, dy sachen off herrn Gyskran obgut lossen zubesteen und nicht alleyne vor Inn, sunder auch alle ander unser sachen wellen wir mitsampt euch unsern allergnädigsten natürlichen herrn K(önig) Ladislaus so seyne gnade gefruyet ist, und seyne anwalden und retter lassen dirkommen hoffen, Ir werdet uns dis mit rechte hoch nicht dringen.

(Zárlatán zöld pecsét, lajstromozatlan.)

1452. jan. 2.

Namhaffte und ersame, weise herrn, besunder lieben fründe und gönner. Als Ir uns schreibet und begert, das wyr unser Aytprwder mit vollermacht in ewer mittel schicken sollen, unser

sachen dy do trefflich seyn zu handeln und eyntrechtlich zube-
flissen etc., geruchet zu wissen, das wyr umb gemeines notczes
willen itczunder zain und vor nicht vorsagen wolden, sunder so
mit grosem bekômmerais, nemlich der lóterey, dy umb uns schwe-
ben, schir nicht sicher seyn aus der unsern stat zu reyten und
uns besorgen vor schaden und geferlichkeiten. Doch das Ir unser
maynung teylhafftig mögt vorstehen, zo thun wir euch kunth,
daz mitsampt uns willigen umb gutten gelinpen (?) willen, als
vere und das euch gut und geroten dñkt und nicht obirhaben
mogen seyn, das wir uns in funff ader sexehundert fl. noch unser
anzal in dy zerung herrn Gyskra zugeben, noch werern vellen
umb gemeines notczes willen und höher nicht und bitten mit
vlais ewer ersamkeit, ir wellet getrewlich herinne euch mühen
und helfen rathen, noch unser aller notcz ap das ader sache
were und nicht anders gesein mochte czu eyntrechtlich czusa-
gung herrn Gyskra und ander notdorfft, so lost uns wissen, wyr
wellen gerne aws unserm mittel zu euch schicken. Von der hoff-
kreisentwegen dñkt uns bequemer, wyr Stete czihen eyntrech-
tlich vor uns, wen umb mancherley sache willen zain wir in
betracht haben, wer uns swer mit herrn Gyskras gnaden zu zihen,
mit begir und vlais bitte wyr, ir wellett uns ewer gut bedunken
schreiben mit desern boten und sunderlich, wen Ir maynt, das
wyr auff daz nagst wol awff seyn mustern (?). Gegeben am mon-
tag noch des Newjors tag anno etc. LII° Und was ewer volkom-
men meynunge und befissunge ist ewers ratis yn beiden stucken,
bethen wir uns brifflich durch disen unsern bothen zu underwei-
sen, dem Ir auch glewben wollet, waz euch von unserntwegen
wirt erzelen etc.

Richter und Rathmann
der Stat Lewtscha.

Kivül: Den namhatten, ersamen und weisen herrn richter unde
rathmann der Stat Casscha, unser besunder lieben frunden und gutten
gonnern.

(Zárlatán zöld pecsét nyoma, lajstromozatlan).

1452. jun. 2.

Unsern fruntlichen gruss myt beheglichen erpyttung zu vor.
Ersamen, weysen, liben herrn, besondere gutte frunde und gönner.
Wyrn thun ewer Ersamkeit ze wissen, das wyr eygentlichen vor-
nomen haben, wy der Istwan ewir dyner, der dann von unser
aller wegen der Stete zu her Gyskra geschikt und gesant ist,
gefangen und auff das Theysholcz gefurt ist worden, demselbigen
wyr vor alhyr eyn ander pherd, dorauß er furpas ist geritten,
vndergeben haben. wayn seyn pherd mocht nindert hyn komen, das
hot er alhye gelossen. Dorum geruchet ze wissen, das wyr als

hewte ein anderen boten myt solichen briffen abschrifften ader copien vnder unserm sigil in ewir aller namen wyder zu her Gyskra geschickt und gesant haben, durch des willen, das unsere soliche treffliche botschafft also beslossen, nicht hynderstellig ader gesawmpt plybe und pytten ewer weysheytt, was dann in dem nechstkunfftigen gespreche gemacht und gehandelt wurde, das Ir uns das durch eyn poten wellet waverzoglichen lassen wissen, daz wir uns dornoch mügen gerichten, desgleichen wellen wyr auch thun, ap sich in der czeyt ichts von czeyttunge würden erfolgen. Geschriben am nechsten freytag noch Phingsten, anno etc. LII°.

Richter und gesworpurger
der stadt Lewtschaw.

Kivül: Den ersamen, weysen herrn Richter und Rothe der stadt Cassa, unsern besondern gutten frunden und gonnern.

(Papiroson, zárlatán zöld pecsét nyoma, lajstromozatlan.)

1453. máj. 18.

Commissio domini regis.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex Austrieque et Stirie dux. necnon marchio Morauie etc. fidelibus nostris iudici, iuratis ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre Cassoviensis. Salutem et gratiam. Certa relatione didicimus, quod nonnulli latronculi sumpta occasione nostre absencie sub nomine et ductu cuiusdam Axamith congregati in terra nostra Scepusiensi et partibus illic vicinis erectis fortaliciis plurimas hominum et rerum predas faciunt ac incolis illarum parcium multa ingerunt mala et nocumenta, et quod adeo iam eorum presumptio invaluit, ut novissimis diebus plures nostros fideles ad eos compescendos congregatos in campestri bello confixerunt. Cupientes igitur tempestive eorum malicie resistere, fidelem nostrum spectabilem et magnificum Ladislaum de Hwnyad, comitem Bystriciensem ac regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie banum contra prefatos malefactores in subsidium illius terre duximus deputandum. Quapropter fidelitati universitatis vestre firmiter precipiendū mandamus, quatenus visis presentibus, dum et quamprimum per dictum comitem Ladislaum aut homines suos cum literis suis requisiti fueritis, incontinenti omnes universaliter cum omnibus vestris ingeniis exercitualmente insurgendum illac, quo prefatus Ladislaus comes commiserit, proficisci et contra prefatos predones ea omnia agere debeatis, que ipse dixerit faciendum. Secus sub pena gravissime nostre indignacionis facere non ausuri. Datum Wiene feria sexta proxima ante festum penthecostes, anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, regni autem nostri anno tredecimo.

(Papiroson, rányomott piros nagy pecséttel, Kassa v. lt. 256. sz. a.)

1453. jun. 1.

Nos iudex et consules civitatis Cassoviensis memorie commendamus tenore presencium quibus expedit universis significantes, quod honestus Gyrko Welweke dictus, alias familiaris et officialis magnifici domini Johannis Gyskra de Brandis etc. coram nobis personaliter constitutus exhibuit literas eiusdem domini Gyskre quittanceales super bonis, rebus ac officiis, que tunc sub manibus et potestate suis habuit tenoris infrascripti, patentes in papiro emanatas sigilloque suo solito subappresso consignatas, petens nos diligenti precum instantia, ut easdem sub sigillo nostro testimonio rescribi facere ac in transcripto eidem dare dignaremur uberiores ad cautelam. Quarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis: Nos Johannes Gyskra de Brandis excellentissimi principis et domini, domini Ladislai regis Hungarie etc. capitaneus generalis et comes de Saros recognoscimus coram universis et singulis, quibus expedit, presentes nostras literas visuris, audituris seu perlecturis, quod famosus et circumspetus Gyrko Welwecke, familiaris et fidelis noster dilectus de omnibus bonis, rebus, officiis, que sub manibus et potestate sua habuit, nomine preclarissimi domini Ladislai regis etc. domini nostri gratiosissimi nobis tanquam capitaneo sue preclaritatis plenam et omnimodam hucusque impendit satisfaccionem. Quare prefatum Gyrko Welweke et suos heredes ac legitimos successores pro huiusmodi bonis et officiis per eum hucusque habitis, reddimus quittum, liberum penitus et absolutum omni sinistra machinatione proculmota harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in Kezmarkt feria secunda proxima ante festum purificationis beate Marie anno domini M^o CCCC^o quadragesimo septimo. Nos itaque petitionibus predicti Gyrko Welweke iuri consonis benivole inclinati, literas prescriptas domini Johannis Gyskre quittanceales presentibus nostris literis de verbo ad verbum conscribi et more transsumpti inseri facientes dicto Gyrko sigilli nostri suboppressione duximus concedendas. Datum secundo die festi sanctissimi corporis Christi anno eiusdem Millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio.

(Papiroson, Kassa városa rányomott pecsétjével, a város levéltárában
259. sz. a.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

EGY ADAT CSONGRÁD VÁRA XVII. SZÁZADBELI
TÖRTÉNETÉHEZ.

*Mi Huszain bég a hatalmas győzhetetlen török császárnak főhely-
tartója és zancsak békje.*

Köszönetem tisztességes szolgálatom ajánlásának utána ti debreczeni bírák és polgárok ez okért kelleték fejenként levelém által és emberem által is megtalálno(m), mivel hogy netalán hal-
lottátok és tudjátok is, hogy én itt a vitézekkel egyetemben a hatalmas császár várát tudniillik *Csongrádot* építtetem és csinál-
tatom, kire csak egy gyalog embereteket sem pedig ácsokat, kovácstokat nem adtatok(.) me' tulajdon én magam éjjel-nappal rajta vagyok és úgy csinálom a vitézekkel egyetemben, annak okáért ime küldtem oda hozzátok a szolgámat bírák vajdát, hogy ide a hatalmas császár tárházához, a melyben a por áll, hogy mindjárt 200 szál deszkát, 100 k. gerendát és 10 oszlopot küld-
jete, mert igen elomladozott és annak nem jó úgy állani; annak fölötté Fejér Andrástól a mely 100 forint költséget izentem vala, ezeket mindjárt ugyan ettől a bírák vajdától beküldjétek (. . . .) e mellett mézet, vaját, lencsét, borsót külgyetek és vágó tehenet, mert tudjátok, hogy a tatár császár fia rajtam vagyok, annak fölötté ime Haczi tihaja is Szegeden vagyok és az is itt leszén, hane(m) ezekben egyebeket ne cselekedjete és el ne hallgassatok, ha tisztességeket szeretitek.

Továbbá penig Fejér Andrástól kértem vala azt is, hogy egy vég vörös kamukát küldjete és az én szekerczémet, ismét a a tatár császár fia is kérte volt egy dolmányra való kamukára, ennek a formáját is oda adta, ezeket is most mind a többivel együtt megküldjéte minden okvetetlen mennél hamarább lehet és az én szolgámat ott sokáig meg ne késleljéte. Ismét továbbá 6 kocsi küldjete lovastól táborra valót egy holnap élésével és kazajával, ezeket is el ne hallgassátok, hane(m) megküldjéte minden általán fogva mennél hamarább lehet; ismét egy ezüst sarkantyut is küldtem csináltatni, azt is megcsináltassátok és meg is aranyoztassátok, egy zablát is küldtem azt is ezüsttel és más formára csináltassátok, azután pedig én hozzám mostan új ajándékkal jőjjetek, mert Dervis¹⁾ bég elvette volt bezsegömet és látták, hogy nem ember hozzá, még nekem atták.

Ezzel Isten tartson meg.

Actum in Zolnak primo die Junii 1605.

¹⁾ *Szinan* egri pasának Bocskay István »király öfelségéhez« 1605-ben írott, gyűjteményemben lévő leveléből tudom, hogy *Dervis* akkoriban *hatvani bég* volt.

Az órát is megküldjétek, az kit Fejér Andrásról küldtem volt csináltatni. Végezetre pedig igen kérlek erre is onjet (?) fanu (?) borokat, hogy énnekem küldjétek, egy szerszámot, 3 lóra féket és hámot, kit ha megcselekesztek, erre is hasonló barátságomat mutatom (. . .)mit jámboroknak, ha kedvemet ebből nem szegitek, mert nem kérné(m) mosta(n), de hogy Haczy tihaja kérte tőlem és ő neki kell adnom ajándékon, hane(m) (. . .) fölötte igen kérlek mind fejenként.

Továbbá pedig azt is akar(náu) írásomnak rendibe(n) megjelteni, hogy jól tudjátok azt, hogy mostan *Csongrádon* egri,²⁾ szolnoki, szegedi³⁾ vitézek vannak, azoknak élet kellene, hane(m) valam(i) ötven kila lisztet küldjétek az táborra való kocsikon, vagy ha lisztet ne(m) küldjétek, tehát buzát, öt malom vagyon és megőrölhetni, hane(m) ezt el ne hallgassátok.

(Eredetije, a pasa saját kézjegyével és monogrammjával. Homonnán. a Drugeth-archivumban.)

Külső címzés: Adassék ez levél az debreczeni birák. polgárok kezében nagy tisztességgel.

Közli: DONGÓ GYÁRFÁS GÉZA.

²⁾ T. i. Szinán pasa katonái.

³⁾ T. i. Tierim bég emberei.

A B. ORLAY S GR. SERÉNYI CSALÁD
ZÁBLÁTHI LEVÉLTÁRÁBÓL.¹⁾

1566—1718.

1.

Hadbírói ítélet.

1566.

Én Wékey Ferencz, császárnak ő Felségének hadi bírója. Adom emlékezetre mindeneknek a kik ez én levelemet látják, hogy én elémbé intette vala Malomy Lőrincz úgy mint hadi bíró eleibe Wyczmándy Mátyás uramot, ez okáért, hogy Wyczmándy Mátyás Kis-Kámonyon a minémű pusztá feldei volnának az ú napa után Ohwárý Borbála asszony után, azokat a földeket hatalmasúl (*erőszakosan*) megszántatta volna. Annak felette Szent-Margit asszony napján minémű vásár-vámja jutni kellett volna, azt is hatalmasúl elviteté. Annak felette, a minémű malom-vámjának jutni kellett volna a butkai malombúl, azt is hatalmasúl elvette volna. Annak felette szolgálait halára (*halálra*) kergettette volna. Mellyet, Wyczmándy Mátyás ő Felsége szolgálja levín, hatalmasúl mielte (*mívelte*) volna. Aziért²⁾ mikor mielőttünk Malomy Lőrincz illen feleletet tött volna, ezt hallván Wyczmándy Mátyás, ez ellen tön illen feleletet, hogy ez a dolog nem illetné e hadakozó törvint, hanem ahol efféle törvényeknek kell lennie, ott volna kiész (*kész*) törvint állnia; de mi ezt, több nemes szemlékkel törvín szerint meglátván, itt találók, hogy szabadon e hadakozó törvint illetik e dolgok, miért (*mert*) mind Wyczmándy Mátyás, mind Malomy Lőrincz ő Felsége fizetésén vadnak: efféle hadbúl lött hatalmakiért kapitán uram közetek törvint títetett. Aziért tartozik Wyczmándy Mátyás a

¹⁾ Lásd az erre vonatkozó értekezést a »Századok« f. évi III-ik füzetében.

²⁾ Azért helyett, Győr- és Vasvármegyeiesen. L. alább is ugyanezt, továbbá »kiész«, »hatalmakiért«, stb.

földeket, a melleket megszántott, Malomy Lőrincznek megadnia; azonkípen a mi jövedelmet a malomból és vásár-vámbúl elvett, azt is tartozik megadnia; annak felette ez ország törvénye szerint az ő feleleti szerint káraiért huszonöt forintig megeskhetik Malomy Lőrincz. Mel dolognak emlékezetire és erősigére adtam én ez én levelemet, kezem írásával és pecsétémmel megerősítvín. Datum ex Tárkány, 25. Augusti Anno Domini 1566.

(P. H)

Franciscus Vékey.
manu propria.

(Eredeti, egy íven, XVI-ik századi, még teljesen ú. n. barátbetűs írás, Vékey — mint látszik: *győri* — hadi bíró kezével. Ennek ostyába nyomott papírfölzetes gyűrűpecsétje paizsában egy pelikán avagy gödény áll, s a paizs fölött F. W. betűk. A külső oldalán, XVII-ik századi kéz rájegyzésével: »Testimoniale Francisci Vékey.« — Figyelemreméltó a XVI-ik század törvénykezési nyelvének tiszta magyarságáról, hogy ezen ítéletlevélben, a szokásos latin kelteztést kivéve, *egyetlenegy diák szó sem fordul elő*. A mi a helyi keltet illeti: itt mindenesetre a Győr közelében, Pannonhalma alatt fekvő Komárommegyei Mező-Tárkány falu értendő. Az egész nyelvezet Győr vidéki kiejtésre vall. A szövegben említett Kis-Kámony Vas-vármegyei falu, Szombathely mellett.)

2.

Pinkóczy János és Ilosvay László birtokosztálya Gyulaházán.
1570.

Pinkóczy János mely jószágot bírt Gyulaházán, megosztlatott Ilosvay Lászlóval, mikor irnának 1570.

1. Csuka Gergely.
2. Csuka László.
3. Póka János.
4. Cseres János.
5. Sóvágó Lukács.
6. László András.
7. László bíró.
8. Polyák Imre.
9. Péter deják.
10. Mihál deákné fiastól.

Az diós-kertben Tót Gergely mellett Anarcsy felől Dersffy Istvánné mellett másod telek az diós-kertnek közepiben.

Az odvarnak az egyház felől való fele Ilosvay László Uramé.

(Egykorú följegyzés egy papírszeleten.)

3.

Thornallyay Anna végrendelete.

1580.

Anno 1580. prima Aprilis, én Thornali Anna, Thornalli János leánya Serýéni Mihálné, Istennek szent hírével kezdem el az én testamentomomat, nagy beteg lévén, lelkemet az én Istenem kezében ajánlom. Valami jószágom énnekem atyámtól és anyámtól maradt, mind kit az én uramval együtt leltem, mindeneket az én uramnak hagyok; minden vármegyebeli jószágomat és marhámat, valami vagyont, az én uramnak Serýéni Mihálnak hagyom. Sáros vármegyében két faluban való részjószágomat, Szent-Mihálban mind nemes udvarhelyestül és Jakoresben, kit én vetettem vala zálogban kétezer forintban, de az én uram Serýéni Miháll az új pénzivel váltotta meg, az én holtom után ha valaki ez szent-miháli és jakoresi jószágomat az én uramtól törvénnel keresné és elvinné, így hagyom, hogy senki el ne vehesse addig, mígnem az kétezer forintot először letegye az én uramnak Serýéni Mihálnak.

Az Gömör vármegyei jószágomat is: Kelemért egészlen, Poszobát, Raszt, Thornallyát, Lévártot és pusztá telkeket: Capsát, Cselent és Vasast hagyom mind az én uramnak Serýéni Mihálnak. Az náprádi szőlőhegyen is az minémű részem vagyont az dézmában és az náprádi erdőben, mindenütt szabad az én jobbágyomnak, mint az náprádiaknak élni, azonképpen hagyom az én uramnak Serýéni Mihálnak, azon igazsággal, kivel nekem az fejedelmek két donatióval adták ez jószágokat.

Az Pest vármegyei jószágomat is Versegdben, melyben negyedrészt bírok, és az monostori telket egészlen, hagyom az én uramnak Serýéni Mihálnak.

Az Heves vármegyei jószágomat is hagyom, Kövesdnek negyedrészt, az én uramnak Serýéni Mihálnak.

Az Borsod vármegyei jószágomat és szőlőmet, ki vagyont Diósgyűrben, minden részével és földével, az mint ezelőtt való esztendőkbén az egri káptalanban vallottam, azonképpen most is az uramnak Serýéni Mihálnak hagyom.

Ez felül megmondott jószágokat minden tartományival egyetemben.

Továbbá az fejedelemvel Maximilián császárral kezdtem pert ezelőtt való esztendőkbén, mert Murán vára, Krasznahorkához tartozónak fele az Waýda-rész, Pelsőczhöz tartozónak fele az Waýda-rész, Rákoshoz tartozónak fele az Waýda-rész, melyet János királ adott volt az én atyámnak mind nagy summa pénzért (??), pínzen vött jószágok ezek. (??) Ezeket is hagyom az én uramnak Serýéni Mihálnak minden igaz-

ságval, Murán várát minden tartományával, Pelsőcznek felét, Krasznahorkának felét, Rákosnak felét; hogy, ha énnekem holtom történnék, ez után is ő kereshesse, mint (ha) én magam élnék.

Továbbá Thúrbeli és Tisza-Varsánbeli részemet is, kiért az én uram immáron sokat költött, ezt is hagyom az én uramnak Seryéni Mihálynak.

Ezeknek utánna Erdélben énnekem nekem (*így*) egy atyámfia vagyom, Baláttfő János, kinek az nagyanyja egy volt az én apámval, és az Thornallya-beli részjószágomról és az erdéli jószágomról minden oklevelei (*így!*) az én uram kezében vadnak; hagyom az én testamentomomban, hogy azokat az leveleket az én uram okvetetlen megadja annak az én atyámfiának Baláttfő Jánosnak minden pör-patvar nélkül.

Ezt az én testamentomomat töttem szabad akaratom szerint, minden kényszerítés nélkül, ez személyek előtt, nemes uraim előtt: Nagy Gáspár előtt ki Kérben lakik és esküdt Aba-Újvármegyében, Thomorő Márton, Kéry György, Alpáry Estván, Német János, Tataházi Mátyás, Etresz Menyhárt, Fýgedi András előtt, nemes-személyek előtt, kik mind Új-vármegyében laknak Fýgedi Andrástól elválva.

Datum in Keér, 15. Aprilis Anno 1580.

Tomori Márton pecséti ○	Kéri György ○	Alpári István pecséti ○	Német János ○
Tataházi Mátyás ○	Nagy Gáspár ○	Figedj András pecséti ○	

Coram me Martino Thomorő de Kis-Keér, m. p.

Coram me Andrea Figedi de Fejér-Figed, m. p.

Coram me Casparo Nagy de Béel, m. p.

Hét papírfölzetes ostyapecsét, hata czímeres, a Nagy Gásparé római gemma.

Kívül későbbi, de közelkorú írással: »1580. Tornali Anna Seréni Mihályné testamentoma.«

Ismét más, szintén régi írással: »Thornali Anna testamentomlevele, 1580.«

(Eredeti, egy íven.)

4.

Gyulay Mihály deák csongrádi jószágaait Orllé Miklós kezére bizza.

1585.

Én Gyulay Mihál deák vallom és adom mindeneknek tudtára, hogy az én rév-földvári Csongrádban ¹⁾ falumot és

¹⁾ E szó utólag toldatott oda, a lap-szélre.

jobbágyimot, kit annakelőtte nagy biztomba Balásdeák István uramra ¹⁾ oltalmóul valami részéből bíztam volt. De minthogy mind ez ideig is semminémő jövedelmemet, az kivel az jobbágyim tartoztanak vóna, kezembe nem szolgáltatta és semmi segítségével nem volt; ez okokért ennek után nem akarom, hogy bírja és az én jószágomnak parancsoljon és jövedelmét beszedje avagy vegye. Hanem minthogy az több, odaalá való jószágomot is Vitézlő Orllé Miklós uram kezibe bíztam: erre is kértem mind barátim által és levelem által, hogy gondjokat viselje és jövedelmeköt kezihöz vegye és mindenkor hozzá járjanak és ez levélnek erejével mindenek ellen őket oltalmazza és bírja, mint tulajdon én magam. És ha az jobbágyok engedetlenek lennének, vagy fel nem akarnának hozzája (*Putnokra vagy Kassára*) jöni: ez levélnek erejével érdemek szerint megbüntöthetesse őket. Mindezöknek nagyobb bizonságára adom az én kezem írásával megerősített pecsétetes levelemet. Datum Sárospatak, in Dominica prima post festum pentecostes. Anno dni 1585.

(P. H.)

Idem qui supra
Michael Gyulaj, m. p.

(Eredeti levél, félvívre, széltében írva. Közepén Gyulaynak papírfölzetes gyűrűpecsété, melynek czímerpaizsában önkeblét tépő pelikánmadár, sisakdíszéül pedig szárnyas griff-féle alak vehető ki.)

5.

Serjénj Gábor szendrei kapitány végrendelete.

1590.

Én Serjénj Gabriel, Császár ő Felsége Zendrei Kapitánya, elmémben és lelkömben csendes lévén, de testemben érezvén nehéz és súlyos betegséget, jó lölki esméretvel, ha Isten ő Felsége úgy kívánja, kész vagyok ez világi nyomorúlt életből kimúlnom. Annakokáért az keresztény jó szertartás és szokás szerint teszek jó és igaz lölki esméretből illen testamentomot, ez Nemes és Vitézlő személyek: Szeghedy Thamás uram zendrei praedicator, Zolthaj János uram, Marczalý János deák, Diwiny Pál és Mýskolczy János deák előtt.

Lölkömöt elsőben ajánlom az én kegyelmes teremptő Istenemnek és Jesus Christusomnak az örök boldogságra, ki azt az én testemben adta volt; testemet pedig az földnek, az ú anyjának, az honnan vétetett volt. Annak utánna, valami

¹⁾ Híres vitéz egri kapitány, a ki Rákóczi Zsigmond alatt 1588-ban a szikszai győzelemben is részt vón.

marhám és keresményem énnekem Isten után vagyon, mind az Bodókeő-beli részemvel, azaz mind jószágának, hozzátartozónak, s mind az keővárnak hason felével egyetemben, hagyom az én mostani feleségemnek Bradarjcz Kalára Asszonnak, az vasvármegyebeli káptolomban ugyanezen feleségemmel és az szerelmes Battyám-Uramval Serjény Mýhál Uramval tött contractusonk szerint. Mert az Donatio is az szerint vagyon, és az én feleségem szintén olyan Donataria Bodókeőben, mint énmagam, avagy Battyám Serjény Mýhál Uram; az Statutio is üreá egyaránt szolgál, kiváltképpen ez okon, mert az Bodókeő árrában ű maga pénzét, az első urától Perneszy Farkastól maradtat adott kétezer aranyforintot, mely pénz űneki sajátja volt. Ez mellett, valaholott mi majorságom vagyon: mindent azt is ezen megnevezett feleségemnek hagyok, ezzel az conditióval, hogy, ha Isten halálomat parancsolja ez mostani betegségemben, az én jámbor szolgálmat szolgálatajokról való jutalmokért, kiki az ű hiti szerint az mint megmondja, mindeneket megelígítsen feleségem. Mert vagyon azért fizetésekűl registromom, de felét sem írtam be; azért mindeniknek hiti után adják meg az mit kíván. Adósságomat is azonképpen mind megfizesse. Bakos Jánosnak az szőlő árrában száz forinttal tartozom, kirúl levelem is vagyon ű Kegyelménél, hogy az mustrakor elígítem meg róla; azon kívől is tizenhat forintjával vagyok adós. Az német trombitásnak rab árrában vagyok adós huszonhat forinttal. Ezenkívől, ha adósleveleimre ű Felsége megfizet, abból adjon Gazdám-Asszony az Dwrgettnak (*így!*) ötven forintot és egy paripát, Pathó Márthonnak azonképpen ötven forintot. Ezeket mindeneket fizessen meg; kiket megfizetvén, valami marad ezeken kívől: rabjaim, hadi szerszámom, lovaim, majorságom, Császár ű Felségétűl az én Kegyelmes Uramtűl megérdemlett fizetésem, boraim és mindennemű ingó-bingó marhám az mi vagyon, — mindeneket az bodókeői jószágommal egyetemben, az megnevezett contractusok szerint, feleségemnek Bradarjcz Kalára Asszonnak hagyok, úgy és az conditióval, hogy az meddig Isten ez világban élteti az én halálom után, ha szintén az én nevetem elváltoztatván, férhez megyen is, mind holtáig bírja és éljen (*hasznokkal*): de ha űneki halála történik: az én feleségeműl mind jószágom s mind ingó-bingó marhám az én szerelmes Battyám-Uramra Serjény Mýhál Uramra szálljonak mindenek, valami leszen akkor. Ha pedig Serjény Mýhál Battyám-Uram előbb történik meghalni az én feleségemnél: így az én feleségemnek halála után mindenek az én megholt Battyám-Uram Serjény Páll fiára Serjény Ferencz Öcsémre szálljonak és maradjonak. Ez szerint az én szerelmes Battyám Serjény

Mýhál Uramat kérem azon, hogy az én halálom után is az én szerelmes atyámiát feleségemet azon jó szeretettel lássa mindenkor, az minemő jó atyafiúi szeretet volt és állott ekkidig (*így*) köztünk. Ezekben való oltalmára az én feleségemnek és testamentomomnak megtartására hagyom és kérem tótorúl elsőben Judex Curiae Uramat Báthorý István Uramat ő Ngát, úgy mint ez országban első és fő urat; ő Nga mellett Kettszer András Uramat, ki ugyan atyánfia is; Locumtenens Uramat Feierkeöwý István Uramat ő Ngát; az ő Nga mellett Hoszwthothy György Uramat, ő Felsege pozsonyi kamora tanácsát, és az ő Felsege mostani Generális-Kapitányát Kýellman András Uramat ő Ngát, kenyörögvén ő Ngoknak és ő Kegyelmeknek, hogy az én testamentomomnak legyenek kegyelmes megoltalmazói és executorai. Ezeknek utánna jutván eszemben, az mi eöstül maradott jószágom ez országban vagyon: mindazokban hagyom ezen megnevezett feleségemet Bradarýcz Kalára Asszont az ország törvénye szerint, az meddig az én nevémet viseli holtom után; azt penig elváltoztatván, Báltýám-Uramra szálljon, — jegyruhája meglévén. Actum Zendreó, 24-ta die Mensis Januariý Anno 1590-mo. Gabriell Serýeny de Kýs-Serýen, m. p. Zolthay János, Thomas Zeghedinus, Marczalý János, m. p. Paulus Diwíný, m. p. Joannes Mýskolczý, m. p.

(Az egri káptalantól »Datum Agriae, in domo solitae nrae residentiali 18-va die Mensis Januarij Anno Dni 1592-do« kelettel, a káptalan ostyába nyomott pecsége s három kanonok aláírása alatt kiadott hiteles másolat, a szokott hiteleshelyi bevezetéssel és záradékkal ellátva, összevarrott két iven. A bevezetésben előadatik, hogy »hisce superioribus diebus (tehát 1592. január első felében) Egregius *Franciscus Serýeny de Kýs-Serýen*, ut Actor«, tehát mint fölperes előttök megjelenvén, »contra Generosam Dnam Claram Bradarýcz, *Relictam quondam Egregij Gabrielis Serýeny de Kýs-Serýen*« indítandó törvényes keresete érdekében kérte »Grosi Dni Gabrielis Serýeny de Kýs-Serýen, Capitanei olim Sacr. Caesar. ac Regiae Mattis« e hiteleshelyi levéltárban őrzött végrendeletét magának párban kiadatni; mely is szórúl szóra lemásoltatván és hitelesítettvén, nevezett fölperes Serýeny Ferencz megbizottjának »Nobilis Stephanus Oláh alias Barbél« uramnak e mai napon kiadatott.

Egykorú írással való rájegyzés a 6-ik lapon: »Ennek ellene monda az Relicta, és 4000 forintot kelle az atyafiainak fizetnünk, hogy megconcordálánk velek, az mint megtetszik ex literis fassionalibus.«

Kívül, a borítéklapon, XVII-ik századi kézírással: »1590. Sereni Gábor Szendrői Kapitány Testamentuma.«

Az itt fölperesként szerepelt »Nemzetes Kýs-Serýeni Serýeny Ferencz« requisitójára, az esztergami káptalan 1611-ben, feria 2-da proxima ante festum S. Mariae Magdalenaе, tényleges szemle alapján bizonyítványt állít ki a nevezett Ferencz úr bemutatott három fia életkoráról; a kik közül is *Mihály* 11, *Pál* 8, s *Gábor* 6 és $\frac{1}{2}$ esztendősnek találtatott ez idő szerint.)

(Eredeti, ugyanott.)

6.

Izdenczy János ingó hagyatéka.

1593.

Anno 1593. Novembris 18. Az szegény megholt Izdenczy János Uramnak marhájának száma, az mi itt Győrett volt.

Egy zászló. — Két ezüstes, aranyos szablya. — Egy ezüstes, aranyazott hegyester. — Két boncsok gombostúl, az egyiknek aranyos az gombja. — Egy czapa-fék, ezüstes, az öreg lóé. — Egy ezüstes ketőfék. — Egy ezüstes bot. — Két ezüst kalacs, (*kulacs?*) Feketébb téntával: Egyik Hédervárott vagyon. — Egy ezüstes pohár. — Egy kis sarkantyú, ezüstes. — Egy paraszt hegyester. — Hat pánczél-újj. Fek. tén.: Három itt vagyon. — Egy egész pánczély. — Egy ezüstes, aranyos szabla, Hédervári Uramé. — Két fegyverderék. — Négy sisak. — Egy új, száras csizma, sárga karmazsín. — Egy deli csizma. F. t.: Gadnay. — Egy papucs. F. t.: Gadnay. — Egy skárlát mál-suba. — Egy paraszt pallos. — Egy nest-kápa. — Egy szürke dolmány. — Egy fekete mente. — Egy veres skárlát mente, Hédervári Uramé. — Egy veres skárlát-dolmán. Az is Héderv. — Egy új fékagy, bagaria. — Tizenhárom asztalkezkenő. — Két abrosz. — Feketébb téntával: Egy vagyon. — Egy lepedő. F. t.: Horváth Miklósnénak. — Egy lóra való lepedő. — Egy öreg párna, két vánkos. F. t.: Héderv. Farkas. — Tizennégy óntál. F. t.: 13. — Három óntánér. — Egy terek sátor. — Egy rostél. — Egy mosdótál kannástúl. — Egy famedencze. — Egy vas-nyás (*nyárs*). — Három hám. — Egy társzekérre való fedél. — Nyócz ló, nyergestül, fékestül, pokróczostül. — Hat öker. — Egy kis lámpás. — Egy kocsi. — Egy társzekér. — Egy kópia, lobogóstül. — Négy eczetes átalag. — Egy láda, néma leányé. — Egy terek rab, a ki azóta megholt. — Egy öreg lámpás.

Az minémő marha magával volt Óváratt: Egy gránát-dolmán. — Egy sája-nadrág. — Egy félszer gránátmente. — Egy gránátmente, mállal béllett. — Egy szőnyeg. — Egy kárpit. — Egy vasas láda. — Négy ezüstkalán. — Két ezüstvidla. — Egy ezüst-gyűrő. — Egy arany safel (*saphir?*) gyűrő, Bornemissza Istváné. — Egy aranygyűrő, Csýllag Bálinté. — Egy kis nyakbavető, ezüst, aranyazott. — Négy ezüstpohár, egybejáró. — Egy fedeles ezüstpohár, merő aranyos. — Egy aranyos kis kupa, fedeles. — Péter deáknál volt egy ezüstpohár zálogban, fl. 6. — Egy zacskóba oszpora. Azt bepecsétlette Pranker Uram, ő Felsége hadnagyja. — Serjénjné Asszonyom pénze egy erszében fl. 18 den. 50. Kioldották és

temetésre *(költöttek el)* benne fl. 10 den. 50. Majtínié asszonyom pénze fl. 8. Hédervári István Uramnál Óvárrott fl. 64 den. — *(kiszakadt)*. Egyes tallért 39. — Hédervári Imre vett egy mustraerszént, abban volt *(kiszakadt)*. Albertnek adott egy erszén pénzt, melyben volt *(kiszakadt)*. Balázsnak adott flor. 16, kiről ad Balázs számot. — Nyolcz szerkes ló. — Horvát Miklósnénak volt pénze négy erszénben, fl. 29 den. 18. Ezt a pénzt megtartották volt Izdenczy Urammal, az kiknek adós volt Horvát Miklós. — Lébenj János volt adós Jakovich András uram szolgájának Istvánnak flor. 8, mely adósságot adott Lébenj János Izdenczy Uramnak, mely pénzt elköltött Izdenczy Uram. — Item, egy aranyos sarkantyú, kit Bornemisszátúl vett.

(P. H.)	(P. H.)	(P. H.)	(P. H.)
Eustachius von Praneckh, m. p.	Horvát György lovas hadnagy, m. p.	Győry Ferencz, m. p.	Szombatheli Péter Deák m. p.
			Cirka G

(Eredeti, igen kiszakadozott szélű egy ív papíron. Barát-írás. Ostyába nyomott, papírfölzetes négy czímeres gyűrűpecséttel, de a melyeknek czímeralakzatai nem igen látszanak. Az elsön, a német tisztén, ketős sisakdísz áll.)

7.

Karvai Orllé I. Miklós ezüstmérei.

1603 és 1606.

14. die Martii 1603. írtam.

1. Egy magos, szép czifrás, virágos, öreg, kellmódra való kupa; nyom	tall. 52
2. <i>Boeskey István Uram adta új aranykupa, virágos, gombos; nyom</i>	» 32
3. Varkucs György adta virágos, aranyos, régi ó kupa; nyom	» 41
4. Kállay Lőrincz adta virágos, aranyos, szép kupa; nyom	» 22
5. Kubíni Istvánné Asszonyom adta aranyos, dupla, egybenjáró kupa; nyom	» 55 ¹ / ₂
6. Alaghy Ferencz adta egybenjáró aranyos dupla kis ó kupácska	» 19
7. Buday István adta, szép, egybenjáró, dupla, aranyos új kupácska	» 19
8. <i>Forgách Sidmond adta</i> aranyos, fedeles, udvari, sima, habos pohár, az fedelén fenn egy ember zászlót tart	» 20

9. Fajgell csinált egy udvari szép, sima, aranyos pohárt, ember vagyon rajta és fedelén dárda	tall.	17
10. Kállay Lőrincz adta ezüst, öreg, sima selleg (<i>serleg</i>)-pohár, kire az én magam és feleségem czímerét vésettem nro	»	36
11. Soós Albertné (<i>adott</i>) egy sima ezüstpohárt, karimája aranyos	»	15
12. Telegdi Ferencz egy ezüstpohárt; csak sima, paraszt	»	9 ¹ / ₂
13. Wáradiék, egy ezüst, vékon, sima pohárt, az karimája aranyozott, foglalt	»	9
14—17. Villák, némell avétt ezüstök, 3 vidla	»	32
Summa		tall. 380.

Ezenkívül vagyon eresztett ezüstöm három darab, gýra 4¹/₂. Item, kijáró kalánim. Bűdy Uram aranyos, fedeles, udvari, sima pohara. — Item, egy aranyos kanna, feleségemé. Egy sima ezüstpohár, kinn forog. — Item, két új pohárkák, aranyosok az karimái; pártáövekkel egygyel-mással teszen gýrát... 60 ki most itthonn vagyon, azon kívül ki Alacskaynál (?) ezüstmívem vagyon 600 frtért zálogban egy ládában.

Ezeken kívül Csáky (?) négy egybenjáró aranyos kupácska, kik nyomnak gýrát . . . 10. Item, szattmári egybenjáró, borsós, aranyos kupa, 1¹/₂. Item egy udvari ezüstpohár, szattmáriak adták, 12¹/₂ tall. Item, egy sőtartó, ¹/₂ ¹/₄, aranyos. Item, zománcz ezüst 1 gýra, 1. Item, gýra ezüst 5. Item, egy mosdó, 9 gýra.

Mostan, 3. die Julij 1606.

Egy aranyos nyakas (?) pohár. Egy gyermeknek való, merő aranyos csésze. Sőtartó kettő. Egy ezüst kicsin csésze. Egy aranyos kis kanna, feleségemé. Egy öreg selleg sima pohár. Egy sima pohár, karimája aranyos. Egy ó ezüstpohár, ki asztalhoz (*jár*), 10 kalán, 3 villa, 3 mosdó-medencze, két mosdójával; az egyik egy medencze, mosdó nélkül. Príni Sophia virágos kupája. Bechky István kupája 2, egybenjáró borsós kupa, aranyos. Két egybenjáró aranyos kupácska, aranyos, új. Kubíni István egybenjáró aranyos öreg csésze. 2 ezüstkannácskák. 2 ezüstitálacsokák. 2 ezüst öreg gyertyatartók. 1 öreg ezüst étekmelegítő. 1 udvari, sima, aranyos, fedeles pohár. 1 aranyos sima pohár, fedeles, Bűdy Mihálé.

(Orllé I. Miklós szepesi kamarai tanácsosnak két ízben írott, összevissza kuszált és igen nehezen kibetűzhető eredeti s. k. fogalmazata félíven.)

8.

Orllé Judith, Kállay Miklósne hozománya.

1605.

Párja annak az levélnek, melyben megírva vagyon Feja Mátyás kezeirásával az mostani szenderei udvarbírónak, mikor tájban kiházasította az boldogemlékezetű Atyám-Uram (*Orllé Miklós, + 1616.*) Orllé Judith Hugom-Asszont, az Vitézlő Kállay Miklósnek, rend szerint valamint adott vele, ilen formán szórúl szóra:

Anno Dni 1605. Februarij prima die.

Az minémő ezüstmívet és egy(*éb*)féle marhát az én szerelmes leányommal Orllé Judith Asszonynyal elsőben az kiházasítása napján Sáros-Patakon adtam az Vitézlő Kállay Miklós Uramnak, Kállay Ferencz Uram és Gyulaffy Mihály Uram mint atyafiak előtt, rend szerint így következnek:

- Nro 1. Egy török mosdót, aranyazott medenczéstől.
- Nro 2. Egy virágos öreg kupa, merőn aranyazva.
- Nro 3. Másik kisebb virágos kupa, az is aranyazott.
- Nro 4. Öt egybejáró kupa, az is aranyazott.
- Nro 5. Egy szerecsengyő-kupa, az is aranyazott és fedeles.
- Nro 6. Egy kivert, egybejáró kupa, merőn aranyazott.
- Nro 7. Egy egybejáró kupa, borsósson kivert, aranyazott.
- Nro 8. Egy sima, födeles udvari pohárka, merőn aranyazott.
- Nro 9. Két udvari sima ezüstpohár, kinek az széli aranyas.
- Nro 10. Más két sima ezüst udvari pohár, fedeletlen.
- Nro 11. Két ezüstpohár, öreg, udvari módon csináltatott, simák.
- Nro 12. Más két sima pohár, udvari módon csináltatott.
- Nro 13. Egy ezüstkanna, kinek az széli aranyazott.
- Nro 14. Egy sőtartó, aranyazott.
- Nro 15. Tizenkét ezüstkalan, kiknek az vége gombosok.
- Nro 16. Egy aranyláncz, kiben száz aran vagyon.
- Nro 17. Egy forgácláncz, harmincz aran; föggő rajta, gyöngygyel és kövekkel rakott.
- Nro 18. Egy föggő, rubinttal és gyöngyökkel, cseh gyémántokkal rakott, kinek az végén arankereszt, cseh gyémántokkal rakott.
- Nro 19. Egy pézsmaláncz, közösleg aranyszemek.
- Nro 20. Egy aranperez, kiben tizenhét aran vagyon.
- Nro 21. Egy aranyláncz-öv, kinek az végén gomb.
- Nro 22. Egy ezüst, merőn aranyazott pártaöv, lánczával.

- Nro 23. Egy bogláros, ezüst-majczon való pártáöv, lánczával.
- Nro 24. Egy pogánpénzes, merőn aranyazott öv.
- Nro 25. Egy gyöngye ezüst, merőn aranyazott öv.
- Nro 26. Tizenkét aranyboglár, mindenikben három-három öreg gyöngy.
- Nro 27. Három zaphir aranygyűrő, két rubint aranygyűrő, két gyémánt aranygyűrő, egy türkes aranygyűrő, nro 8.
- Nro 28. Négy főkető, gyöngyös mind, bécsi.
- Nro 29. Egy bogláros főkető, merőn gyöngyös.
- Nro 30. Egy aran, sima főkető.
- Nro 31. Egy szőr-fékető, gyöngyös.
- Nro 32. Két fátyol-fékető, török hímmel varrott.
- Nro 33. Egy süveg, aranyboglárokkal és kövekkel rakott.
- Nro 34. Egy fekete bárson-párta, környöskörül boglárokkal rakott és gyöngyökkel. Másik veres bárson-párta, az is boglárokkal, gyöngygyel rakott. Harmadik, az is gyöngygyel rakott. 4-edik párta, az is gyöngygyel rakott.
- Nro. 35. Nyolcz szőnyeg, négy fejr és négy veres, nro 8.
- Nro 36. Egy aranyos paplan, két selempaplan, és egy közpaplan, nro 4.
- Nro 37. Huszonhét apró abrosz, egy asztalra való, és egy öreg abrosz, öt asztalra való.
- Nro 38. Huszonhét lepedő, tizennégy reczés, kettei törökvarrás.
- Nro 39. Huszonhét kendő-kezkenő, mind reczések, törökvarrás.
- Nro 40. Öt párnahéj, aranynyal varrott, kettei kicsin, és hárma öreg, vékony gyócsból.
- Nro 41. Négy párnahéj, patyolaton éppen merőn török hímmel varrottak, kettei kicsin és kettei öreg.
- Nro 42. Három reczés párnahéj, negyedik hímmel varrott.
- Nro 43. Huszonkét ingváll, ki skófiium-aranynyal és ki aranynyal varrott.
- Nro 44. Huszonkét előkötő, aranynyal varrott.
- Nro 45. Három gyoics párnahéj, környöskörül török hímmel rakott.
- Nro 46. Egy fekete bárson, aranyprémmel tűzett szoknya. Másik, fejr kamoka. 3-ik veres atlasz. Egy zöld kamoka viselt szoknya. Egy kék kamoka szoknya.
- Nro 47. Egy vont aran, hiúzmállal kis suba, környöskörül széles prémmel. Egy vont bárson kis suba, mindenestől nusztal béllett. Egy szederjes bárson, merőn nesttel béllett. Egy nyári, veres bárson. Másik, fekete bárson, nyári, az elei tarka. Fejr bárson kis suba.

Nro 48. Egy hosszú suba, veres kanavác, éppen nestorokkal bélelt, az elein nest.

Nro 49. Két gyöngykoronka; az egyik gyöngy, aranyboglárokkal és gyöngyökkel, másik mind merőn gyöngygyel rakott.

Nro 50. Két koronka; apró gyöngyökkel és selemmel csinált az egyik, az másik aranvesszőkkel és gyöngygyel rakva. ó szabású.

Nro 51. Huszonöt sing falra való zöld olasz kárpit.

Nro 52. Öt derekalj és tizennégy vánkös.

Mindezeknek nagyobb bizonságára adtuk az mi pecséteslevelünket kezünk írása alatt die et Anno supradictis.

(P. H.)

(P. H.)

Nicolaus Orllé, m. p. Franciscus Kállay, m. p.

(P. H.)

(P. H.)

Gyulaffi Mihály de Rátóth, m. p. Nicolaus de Nagy-Kálló, m. p.

Kívül: »Specificatio rerum paraphernalium Juditae Orlay Kállayanae.«

(Két ivre b. Orllé István kezével irott egyszerű másolat. A külső czím valamivel későbbi írás.)

9.

Gr. Thurzó György nádor, Orllé Miklós putnoki kapitányhoz.

1610.

Generose ac Egregie Domine, Amice nobis observandissime!
Salutem et Servitij nostri commendationem.

Isten Kglmedet áldja meg sok jókkal. Az rima-szombati város nagy panaszkodással jelenti minékünk írásában: miképpen ez elmúlt napokban az Kglmed putnoki vámján, privilegiomuk szabadsága ellen, mellyet az régi szent királyok önekik donáltak és mi is confirmáltunk, hogy tudniillik ez országban sohul vámot ne adjanak, — az Kglmed vámosa nem gondolván semmit az mi levelünkkel, megháborgatta őket, és lovoknak egyikét kifogván, most is (*Egy pár szó kiszakadt*). Igy lévén azért az dolog, Kglmedet intjük, sőt tisztünk szerint hagyjuk és parancsoljuk, hogy azon rima-szombatiaknak elvött lovokat Kglmed mindgyárást adassa meg, és vámosának parancsolja meg, hogy az városnak privilegioma ellen ennekutánna violentiát ne cselekedjék, mert, az mint-hogy tartozunk is vele, meg akarjuk oltalmazni szabadságokban őket. Ezek után Isten tartsa meg Kglmedet. Datum in libera Civitate Cassoviensi, die 15. Julij Anno 1610.

Grosae ac Egr. Dnaonis Vrae

Amicus benevolus

Comes Georgius Thurzó, m. p.

Külczim: Generoso ac Egregio Domino Nicolao Orllé de Karwa, Sacr. Regiae Mattis Praesidij Putnokiensis Capitaneo etc. Amico nobis observandissimo, (P. H.)

Rájegyzés Orllé Miklós kezével: »17. die Julij (t. i. a levél vétele napja) 1610. Palatinus uram levele, kiben ír ő Nga az rima-szombatiak vámon való szabadságok felől.«

(Eredeti levél, egész íven, ép ostyapecséttel. Csak a befejezés és aláírás sajátkezű.)

10.

Karvai Orllé I. Miklósnak, a szepesi kamara tanácsosának és putnoki főkapitánynak végrendelete.

1613.

»Atyának, fiúnak és szentléleknek nevében kezdem el az én igaz esméretem szerént az én igaz testamentomomat.

Testemet hagyom először, hogy Kassára, az én szerelmes első feleségemhez (*a Szent-Erzsébet székesegyházba*) temessenek, hol szerelmes gyermekim feküsznek az Nemzetes Kubínyi Katával, hogy egy sírban fekügyék testiünk az földnek gyomrában, holott várjuk gyermekinkkel az Christus Jesusnak az ítéletre dicsőségessen eljövele napján boldog örömmel fel-támadásunk.¹⁾

Az gyermekim: fiaim Orllé István és Orllé János, az szerelmes (*második*) házastársom között, az Nagyságos Zaj Magdolna Asszony között ez világi jószágimról és marháimról teszek illen testamentomot. Feleségemnek hagyom, míg él és az én nevemet tisztességessen és böcsületessen viseli, jószágomból szakasztok neki, hogy holtom után az én gyermekimmel (*össze*) ne háborodjanak és vesződjenek, hanem szeretettel éljenek, gyermekim böcsülettel tartsák mint énnekem szerelmes házostársomot és mostoha-anyjokat, már a, hogy szerelmes házostársom és annakfölötte, hogy »Nagyságos« nemzet is; és hogy csendességben legyenek szeretettel egymáshoz: kérem feleségemet, mind gyermekimet Istennek szeretetiért őket.

Először hagyom feleségemnek Ragistyánt (*Radistyán?*) mindenestől, Ohorszokban (*Uhorszka*) való részemet és chebriszóbeli (*Cseh-Brezó*) részemet minden hozzátartozókkal egyetemben négyezer magyar forintban, minden hasznával és hozzátartozó jövedelemmel, illen okon, hogy holtá után valakinek hagyja testamentom szerént az 4000 frtot: azt megelégtítség az 4000 frtról. Dovaló váltságára adtam Liptó vármegyében ezer frtot, kiről levelem vagyon. Ezt az ezer frtot kitudván az 4000

¹⁾ E kívánata mégsem teljesedett, mert özvegye a zálogban bírt Liptó-Újvárhoz tartozó Hibbén, a Balassák sírboltjában temettette őt el.

frtból: csak 3000 frtot fizessenek, az kinek hagyja az feleségem testamentomban holta után, az fiaim, és jószágot foglalják el.« Gazdasági ingó marhákban hagy még hitvesének 32 sertést, Liptó-Ujvárott levő borjas teheneket, Ragistryántt akkor leendő fejős teheneket s »az ide Ujvárbán hajtott négy gyermek-kanczát. Ha pedig az jószágot nem akarja bírni az én feleségem: tehát az pénzt, a 4000 frtot letehessék neki a fiaim még életében is. Úgy az 2000 frtot Osgyánért és Karva-Lehotáért (*Korna.-Sós*, -vagy *Rózsa-Lehota?*) Dósa Tamás uramnak letévén, kiválthassa és 2000 frtban e jószágokat holtig bírthassa feleségem. Ezen felől hagyom (*neki*) a Semsey-szabadszőlőmet, az sombori (*zombori*) hegyen valót, éltéig, s ha kiváltják: az árát, 500 frtot, az feleségemnek adják.« Hagy továbbá neki még évenként míg él, 16 hordó bort »gönczi fában«, a zombori és tarczali szőlői terméséből, mellyekért küldjön el Liptóból Zomborra vagy Tarczalra; a putnoki vámjövedelemből szintén évenként 100 kósót, azért is küldjenek el Szent-István napra Putnokra Liptóból, »lévén itt Liptóban szűk a só.« Hagy végre »az szerelmes feleségemnek négy szőnyeget: kettőt fejért, kettőt veresset.« Azonkívül, kassai házamban holta napjáig szállása légyen neki ha odamegyen, és 200 frtot adjanak neki a fiaim, a házrésze árában.

»Ezenkívül, valahol mi jószágom vagyon, mind azokat kik most zálogban vagynak, putnokit, és minden egyéb jószágomat az én két fiaimnak hagyom egyenlőképpen, mind marhámot. Gyöngyes-Püspököt ha kiváltják: abból az pénzből adjanak (*leányának*) Kállay Miklósnének 500 frtot, az többin jószágot szerezzenek.« A zálogos jószágot is ha kiváltják: abból a pénzből is adjanak Kállaynének. »*Orllé Uramnak* (*keresztnev nélkül*) szőlőt egyet hagyok, az tokaji és bényei, kemecsei Pap szőlőtül megválván, valamellyet az én gyermekim akarnak, akár penig 300 magy. frtot.« A kassai házból Kállay Miklósné leányomnak adjanak a fiaim 200 frtot, azzal elégedjék meg, de a míg él: legyen ott szállása. Vejének, Kállay Miklósnak hagy ménesbeli két szép gyermeklovat. Másik leányának, (*Erzsének*) Vidnay Lászlónének 300 frt készpénzt s a kassai házból 200-at, »de maga e ház az én két fiamé legyen.« Vidnaynének hagy még egy szőlőt, vagy e helyett 200 m. frtot; Eödönfi Miklósnak 200 frtot és egy gyermeklovat. »Miklósának gondviselését az fiaimra hagyom; az vidnai (*vinnai*) házát megépíttessék, udvarban főúrhoz szerezzék, ha látják, hogy ember leszen: felépítsék először vagy négy lóval« (*katona-szolgálatra*).

Különben minden ingó és ingatlan értékét, a mivel Isten megáldotta, néhai Kubínyi Katától született két fiára:

Orllé Istvánra és Orllé Jánosra hagyja. »Ha pedig az Úr-Isten mindkettőt magtalanul venné ki ez világból: tehát Kállay Miklósnéra és Vidnay László fiára Miklóskára, — ha pedig Kállay Miklósné leányom meg talál halni: mind Vidnay Miklóskára (*unokájára*) szálljon, csak Vidnay Istvánnak egy szőlőt és 12 jobbágyot adjon.« És ha még Miklóská is maradéktalanul halna meg: Vidnay Annára és ivadékira, s ha ilyenek nem maradnának: akkor Keszy Gergelyre és Jóbira szálljon minden jószágom.¹⁾

Ezután atyai intések következnek gyermekeihez, hogy egymásszeretők és jámbor, kegyes életet élők legyenek. — A jelen testamentomot »az én jóakaró atyámfiak« Szent-Iványi János és Mihály, Palugyay Ferencz vice-ispán, Okolicsányi János, Palugyay Boldizsár és László és Chemely László uraimék, a kik mint meghívott tanúk, coramizálni fogják, szeretettel kéretnek, hogy azt, mint utolsó akaratját, jámborúl és igazára hajtsák végre.

Datum in (*Liptó*-)Újvár, 2-da 7-bris 1613.

Nicolaus Orllé, m. p.
(P. H.)

Utóiratban még apró legatumok soroltatnak elő: hagy pl. szolgájának Chenchy Lászlónak egy gyermeklovat és 25 talért; régi szolgájának Keöreössy Miklósnak is egy gyermeklovat és 20 kassai köből búzát; Keszy Jakabnak hagyja remetei szőlejét a tokaji hegyen; »de ha magtalanul hal meg: az én két fiamra visszaszálljon.« Kyrál Istvánnak hagy egy gyermeklovat, 25 frtot, 16 kassai köből búzát; Orllé Pálnak 2 frtot; Miklós Deáknak 25 frtot; »az hibbei ispitálban az mendicans deákoknak«, úgy a liptó-szentmiklósi »ispitálbeli szegényeknek« 12—12 köből búzát kenyérre és 3—3 vég fekete posztót ruhára. Legvégül ez a családtörténetileg érdekes tétel áll:

»Az *nagy-megyeri* (Komárom m.) *nemes udvarhelyemet, miérthogy atyámtól maradt, — elégette az török, — lássák az én fiaim: ösöktől maradt, ha lakójúl²⁾ az Orllé Mihál fiaimnak hagyják jóakaratból, hagyják bírnia Istenért ideig, hogy lakjanak rajta és bírják. Mert Orllé Mihálnak az atyja, Orllé Imre, az atyámmal egy (testvér) volt, de osztályosok voltak; semmit Orllé Imre nem keresett; akaratból, ha mit cselekesznek velek, hogy az nagy-megyeri nemes udvaromon lakjanak jóakarattjokig.«*

¹⁾ A vérséget ezekhez nem említi; tán oldalági rokonai valának.

²⁾ A másik példányban: »szállójokúl.«

(Két ív, igen rongyos, szakadozott már. Orllé I. Miklós kezével írt, sok helyütt corrigált, sokat toldott-foldott, nehezen olvasható *eredeti fogalmazat*. Kívül ugyan későbbi kéztől ez olvasható rajta: »*Paria Testamenti Nicolai Orlléj.*« Megvan e végrendeletnek még más, nagy díszesen írt példánya is. Nevezetesen Orllé István és János, néhai édesatyjok végintézkedésére a kir. jóváhagyást is kiszerezvén, azt ékes calligraphiai díszszel, 8 negyedréthű pergamenlevélre letisztáztatták, és II. Mátyás király ezt, a szokásos (latin nyelvű) bevezetéssel és megerősítő záradékkal ellátatva, s. k. aláírása és kir. nagy függő pecséte alatt, Bécsben 1618. april 18-kán kiadta. Ellenjegyezték: Lépes Bálint nyitrai püspök, cancellár és Ferenczffy Lőrincz. Azonban, az a bécsi udvari irtok, a ki e szép diplomát készíté, aligha tudott magyarul; mert itt-ott (utólag is betöltetlenül maradt) hézagok és botrányos hibák vannak a végrendelet szövegében; így pl. »Orllé *uramnak*« helyett »Orllé *annak*«; az »*Osgyán* és *Karva-Lehota*« helynevek helyett pedig ismételve: »*Osgyn* és *Korna-Lehota*«-t ír, stb. Mi mindkét példány összevetésével készítettük fentebbi közlésünket. Kell lenni még harmadik példánynak is, úgymint annak, a melyikről e kir. jóváhagyásos díszpéldány másoltatott, azonban ez nem került a kezünkbe; lehet, hogy Putnokon vagy a morvai Lomniczon van, az ottani Orlay-Serényi-levéltárban.)

11.

B. Orllé István-féle ingó értékek lajstroma.

1630.

Anno 1630. die ultima Mensis Novembris, ex commissione Spblis et Magci Dni, ego Th. Kis, praesente Dno Notario Neozoliensi, res mobiles apud manus Grosi Dni Caspari Radli existentes sic Inventarium inscripsi.

1. Vagyon egy merőn megezüstözött, aranyazott, törkéses és gránátos kövekkel megrakott szablya.

2. Vagyon más, aranyos, ződ bársonnyal megburított szablya.

3. Vagyon harmadik, veres bársonnyal megburított aranyos szablya.

4. Item, egy merő aranyas hegyestőr.

5. Egy ládácska, kiben vagyon szám szerint 18 aranygyűrő. Első, egy orientális hegyes gyémánt. Másik gyűrő, ahhoz hasonló. Harmadik, egy zománczos, cseh gyémántos aranygyűrő. Negyedik, egy gyémánt és három rubintkövel megrakott négyszegű, avagy keresztcs aranygyűrő. Ötödik, egy orientális rubintos, feír zománczos aranygyűrő. Hatodik, ahhoz hasonló rubintos aranygyűrő. Hetedik, egy gránátköves, feír zománczos aranygyűrő. Nyóczadik, gránátköves, zománczos, szíves formájú aranygyűrű. Kilencedik, egy háromköves aranygyűrű: egyik gyémánt, másik smaragd, harmadik rubint. 10. Egy öreg, zománczos, smaragdos aranygyűrű. 11. Egy öreg, törkéses aranygyűrű, zománczos. 12. Másik, kissebbik törkéses arany-

gyűrű. 13. Harmadik, kissebbik, zománczos, törkéses aranygyűrű. 14. Egy opályos aranygyűrű. 15. Egy kicsin gyűrűcske, zománczos, melyből a kő kiesett. 16. Egy öreg, pecsétetes, zománczos, saphirkövű aranygyűrű. 17. Második, zománczos, saphir, kisdedebb, pecsétetes aranygyűrű. 18. Harmadik, kalczedonköves, pecsétetes aranygyűrű.

Azon ládácskában vagyon két aranyperecz.

Item, azon ládácskában levő két skatulácskákban vagyon két aranyláncz; egyik általvert munkájú, másik pánczélformán csinált.

Item, azon ládácskában egy, két gyémántos és három gyöngyös boglár.

Item, ugyanott egy fülbenvaló zafirkő, igen szép.

Item, ugyanott más fülbenvaló függő, lovas, (*így*).

Item, ugyanott harmadik fülbenvaló, Cupidó névvel nevezett nyilas függő.

Item, azon skatulácskában vagyon kilencz rózsza.

Item, azon skatulában vagyon tizenhét Pelel (*így*), nagyobb.

Item, kissebb Pelel vagyon huszonöt.

Egy papirosban vagyon Mátyás király aranyas pénzi, egy.

Azon ládácskában fiában vagyon 15 ezüstpénz.

Az Inventarium szerint vött magához az Úr (*b. Orlló István*) egy Inventáriumot az osztálykor. Item, más Consignatiót vött ő Nga kezéhez akkor, mikor az Asszonyt (*Tribel Rozinát*) az Úr elvette. Item, harmadik pénzjegyzést is vött ő Nga kezéhez, Enrajkh (*Henrik?*) Hewlinger írását.¹⁾

Vagyon egy fekete, botos, hosszú ládában egy gallya.

Azon ládában vagyon egy öreg kupa, aranyas. Item, azon ládában vagyon egy öreg mosdó-medencze, melynek az széli aranyazott, kannástúl. Vagyon két, egybenjáró aranyas kupa, melyeknek egyike nagyobb, az másik kissebb. Vagyon ismét egy ezüstpalaczk. Item, egy aranyas szarvas. Item, vagyon ugyanott hét egybenjáró sima pohár. Item, ugyanott két öreg gyertyatartó, merő ezüst. Item, egy ezüstös kannácska, terra sigillata. Item, ugyanott két ezüstcsésze, egyik öregbik, az másik pedig kicsiny. Item, ugyanott egy ezüst, hólyagos veder. Item, egy ezüst, fedeles fazék. Item, tizenkét ezüstkalán. Ezüstvidla kettő. Item, egy elefántcsontból csinált fejer palaczk, kúcsostól. Item, egy ló homlokára való köves, ezüstös, törkéses marha. Item, egy kézij, puzdrástúl, nyilastúl.

Vagyon más fekete, botos láda, melyben vagyon egy lóra való ezüstő szerszám, törkésekkel rakott. Item, ugyanazon

¹⁾ Ez a két utóbbi »Item« alatti pont keresztülhuzatott.

ládában vagyon más, lóra való ezüstös szerszám, veres skárláton. Item, egy ezüstös, veres bársonnyal borított nyereg, kengyelestül. Item, vagyon öt darab kész, ágyra való taffota. Item, vagyon egy zöld bársony váll, aranyprémes. Item, két reczés fejel-haj. (*fejalj-héj, vánkoshéj*). Item, egy öreg török keszkenyő. Vagyon két paplan, egyik sárga, az másik zöld. Item, két persia-szőnyeg. Item, két veres török szőnyeg. Item, két feir szőnyeg. Item, öt darab falra való kárpit. Item, hét darab selejtebb, falra való kárpit.

(Egykorú, egyszerű, aláíratlan másolat, vagy fogalmazat két íven. Kívül rájegyezve: »Inventarium continens res Generoso Dno Caspari Radl ad manus assignatas.« V. ö. az alábbi, 1641-iki leltárral.)

12.

Báró Orllé István gömöri főispán hátrahagyott ingó portékái.
1641.

Anno Dni 1641. die 29. Aprilis in Besztercze-Bánya omnes res immobiles et mobiles foelicis recordationis Spectabili ac Magnifici Dni Stephani Orllé de Karva registramus.

1. Az felső palotán belől való házacskában ezek találtattak: Az első, zöld, közép, négyszegű ládában találtunk ilyen marhákat: Egy kis czifra skatulában hat, aprószemű aranylánczokat; más kis skatulában egy szélyesszemű aranylánczot, két aranypercet, kilencz aranyboglárt, rostélyost, öregszemű gombokkal tizenhétel, apróbbal huszonötöl; egy szép, aranyas függő, melyben hat gyémánt vagyon foglalva és az alján három öreg-szem gyöngy vagyon befoglalva. Egy aranyas, ezüstben foglalva veres kő, melyhez ragasztatott egynéhány veres kláris, egy kis aranypénzzel. Tizennyolcz aranygyűrű, hárma gyémántos, kettő safír, czímeres, öt türkés, kettő rubintos; egy háromfejes aranygyűrűcske, két fekete zománchos lovacska. Egy öreg, hosszuka safírkő, általfúrva, ezüstvessző benne, egy végén aranyas karika, máson egy öreg gyöngyszem. Egy ezüstcsészecske és egy aranyas szügyelőre-való, rubintos. Tizenkét ezüstkalán, egy ezüstvedrecske és két ezüst-aranyas villa. Egy hegyestőr, aranyas, hat darabban levő aranyas hivel, keresztivel együtt, három darab aranyas ezüst, egy aranyas gombbal együtt, mellyek mind azon hivelhez valók. Egy öreg, aranyas szarvas, mind lábaival és szarvaival együtt. Egy vert kised ezüstpohár, félmesszelyes. Egy ezüstfazekacska, füles. Egy fejer ezüst messzelyes pohár, az szélye feljül aranyas, alól az feneke csipkés. Egy ezüstben foglaltatott fejer kupácska az fedele merő ezüst, fülével. Egy veres hüvel, melynek alól és feljül az vége ezüstben foglaltatott; kétágú

ezüstlánczocskán függ. Egy ezüstpohár, melynek fedelén nagy kilencszemű lánczocska, egy hosszú szegletű aranyas boglár-ral együtt. Egy aranyas ezüstcsat, horgával együtt. Egy ezüstcsésze, melynek az két füle angyalképű. Egy ezüst, hatszegű kanna, felső, alsó része aranyas. Egy hatszegű ezüstpohár, aranyas kívül-belől, magaslábú, fedelestől. Más kisebb, hatszegű, kívül-belől aranyas. Két öblös pohár, kívül-belől aranyas. Harmadik is olyan öblös ezüstpohár, fedelestől, környül boglárokkal vétetvén, kívül-belől aranyas. Egy ezüstpohár, lába aranyas boglárokkal czifrázott. Egy itczés ezüstkanna, fedelestől, melynek az alsó része kívül aranyas, feljül is virágos, fedelestől, melynek tetején egy aranyas orosz lány ül. Egy öreg ezüst pintes kanna fedelestől, alól-feljül közepe aranyas, alabárdos német áll (tetején). Egy ezüst szép bárka, vitorlástól, kívül-belől aranyas. Egy ezüst ó, korda formára való, egynehány ezüstkötések lévén rajta. Egy ezüst, szélyes láncz-formára csinált ó. Egy öreg mosdó ezüstmedence, közepe belől és az környéke czifrás aranyas, mosdóstól. Egy kopott cseh süveg, környül gyöngyös.

Az slésiai tízezer tallérrúl való levél az öreg, aranyas kannában vagyon, ez első ládában.

2. Második láda, hintó után való fekete láda, melyben ezek vadnak rend szerént: Egy bokor sárga karmazsín csizma; öt bokor veres karmazsín kapca; egy bokor sárga karmazsín papucs; egy öreg zöld selyem ó, aranyas gombokkal két felől; más, viselt veres selyem ó; egy szederjes, tőzött atlacz-dolmány, vászonnal bérlett; egy kék, tőzött atlacz-dolmány, az dereka zöld posztóval, alól sárga taffotával bérlett; egy sárga atlacz-dolmány, ezüstgombokkal való, az bérlés virágos tafota. Ezek mind az három viseltek. Egy karban vágott, hosszú újjú veres skarlát mente, kilencz gombbal, az gombja tiszta gyönggyel fűzött, belől virágos, zöld bársonnyal bérlett. Egy fekete bársony-dolmány, tíz ezüstgombokkal, az dereka szederjes posztóval bérlett, alól égszín tafotával. Egy pázsint-szinű virágos atlacz dolmány, az dereka zöld posztóval bérlett, az alja égszín tafotával. Egy czafrang, éppen merő arany és ezüstfonállal czifrán varrott, szederjes tafota a bérlése. Egy pázsintszinű, vállban vágott skarlátmente, az bérlése virágos, vont fejer ezüsttel, aranyas virágokkal meghányatott és czifrázott. Egy veres skarlát, hosszú újjú, galléros mente, egy pár aranyfonállal szőtt öreg gombbal, az bérlése virágos, fejer, kék és sárga virággal czifrázott. Egy veres skarlát hosszú újjú mente, sárga tafotával bérlett, tizenhatsz apró ezüstgombokkal. Egy veres skarlát, galléros és hosszú újjas mente, nesttel bérlett, egy öreg, ezüstfonállal szőtt fejú gomb, a szára aranyfonállal.

3. Harmadik láda, hosszú, szélyes, lapos, fejtér, melyben alól vadnak sokféle levelek. Egy merő udvari, aranyas kard szíjastól, bogláróstól, a közepint kicsin helyen tetszik ki a zöld bársony. Másik kard, hasonlóképpen merő aranyas, végiben kicsinné látszik az veres bársony az hüvelyén, bogláróstól, szíjastól. Egy aranyas, udvari kard, szíjastól, bogláróstól, az közepi zöld czapa. Egy merő vont aranyas kard, türkésekkal, rubintokkal rakott, szíjastól, bogláróstól, az boglárán hasonló türkések és rubintok vadnak. Egy aranyas kard, szíjastól, bogláróstól, zöld bársony az hüvelye. Egy udvari, aranyas kard, szederjes bársony az hüvelye. Egy más, három kötéses, aranyas kard, szíjastól, zöld czifrában. (*Igy.*) Egy udvari, ezüstös kard, bogláróstól, szíjastól, fekete czapában. Egy vont aranyas hegyestőr, az közepi és markolatja ezüst; szíjastól, bogláróstól. Egy puszta fájában levő szép hegyestőr. Egy tegez, tele nyilakkal, szíjastól, czifra. Egy új karabín. Egy pár szép pistoly. Más pár ó, czifra pistoly.

Más ládából töttünk (*át ide*) egy szép, aranyas, boglárós sügyelöt;¹⁾ más sügyelöt ezüstöst; egy ezüstös lánczos féket, szárával együtt; egy új, aranyas fék-agyat, veres skarláton boglárokkal; egy új farmatringot; egy rézboglárós veres fékagyat; mást is hasonlóhoz; két veres bagaria kötőféket; két török hevedert szíjastól; egy szép, aranyas boglárós sügyelöt; egy gazdag aranyas fékagyat²⁾; egy szép bagaria fékszarat. Egy veres bársony, ezüstös tegezt, melyen hold, nap, csillagok vadnak ezüstmél, szíjastól, nyilastól.³⁾ Két kármány-zabola. Egy lánczos zabla. Egy pár új kengyel, szíjastól. Más pár új kengyelvas. Egy lánczos német zabla. Egy aranyas és ezüstös veres bársony nyereg, hevederestől. Egy ezüstös aranyas pár lapos kengyel, veres zsinórostól. Egy viselt, virágos czafrang. Egy török iszák, veres bőrös. Négy veres szattyán. Két bokor sárga karmazsín csizma. Öt bokor sárga karmazsín papucs, kapczástól. Négy bokor veres karmazsín kapcza. Egy veres zsinór-ó. Két darab veres és sárga karmazsínbőr. Egy veres csótárt, az szélye zöld. Három darab ó kárpitot, két veres bársony fejtér, (*fejaljat.*)

4. Negyedik láda, lapos, fekete, melyben ezek vadnak rend szerént: Két sárga, szélyes tafota velom; harmadik is olyan, kisedel, rojtos. Egy fekete kanavác kis suba, az elein bojtos fekete bársony. Egy fekete virágos kis suba készületlen. Egy fekete virágos kamuka kis suba, ötszer fekete prém-

¹⁾ Az eredeti példányon még hozzáírva: »fékagyastól, farmatringostól«.

²⁾ U. o. a lap szélén: »N. B. De nem ezüst: igen elkopott.«

³⁾ U. o. a lap szélére jegyezve: »Az úrfi (*b. Orlay András*) vette ki.

mel, de béléltlen, és veres atlacz, német módra metélt szoknya-alja. Egy rojtos, czifra patyolat. Két, aranyfonállal varrott recze. Hét reczés fejr haj, (*vánkoshaj*). Hét új abrosz. Négy öreg nyoszolyára való lepedő. Hat szép, reczés, ágyra való lepedők; három azon kívül, szép, csipkétlen. Egy nagy csomó recze; más darab szélyes recze. Öt kezkenő, varrottak. Egy sárga varrott atlaczpaplan. Más zöld tafota paplan, az közepi veres. Harmadik csak simplex zöld.

5. Ötödik láda, fekete bőrrel borított, hintóban való, melyben rend szerént ilyen eszközök vadnak: Két új ónmedence mosdóval együtt. Öreg óntál 12. Új, annál kisebbek tíz. Annál is kisebb hat. Még is kisebb kilencz. Azonkívül igen kicsin három. Új óntányérok harmincz. Három gyertyatartó, a szára, talpával együtt réz, gyertyatartója új, ólom. — Más ládában találtunk egy ónmedenczét, mosdójával együtt; három ónkannát egy-egy pintest, két kannát egy-egy itczést, egy kis kannát, messzelnél nagyobb; egy ón mosdót magán; egy ón urinálét; egy bádogg faolaj-tartót; tíz óntálat usuálist; kisebbet négyet utánna valót; annál is apróbbat hármat.

6. Hatodik, fejr, lapos ládában nagyon tizenhét veres skarlát és köz szőnyegek, azok között ketteje fejr skarlátok; egyik nagy, öreg, a másik kisded, viselt. Az paraszt szőnyegbe nyolcz, s skarlát is nyolcz.

7. Hetedik láda, egy tarka ajtajú almárium, tizenöt fiával együtt, találtuk ezeket: Két gyöngyös, fejr fátyol-főkötőt. Egy szép fodor (*így*) fejr csont puska-palaczkot, az eső ezüst aranyas, veres zsinór nagyon rajta. Más kisebb fejr csont puska-palaczk, fekete zsinór rajta, szép aranyas kolcsal együtt. Két puska kolcs, zöld zsinórral. Két új sarkantyú. Egy ezüstben foglalt fog, mellyen három csergő nagyon. Egy velencei réz, mellyen karabintot hordoznak. Egy tizenhat singnyi aranyprém. Ezüstprém, közel annyi. Két új puska-aczél.

8. Nyolczadik egy fejr vasasláda, melyben egynehány csomó levelek vadnak.

9. Kilenczedik láda, egy hintó utóljára való, fekete bőrös láda, üres.

Ezek felett azon házacszában ezek vadnak: Egy széles, gyantáros ágy. Egy fogas az fal oldalán, mellyen négy zöld, földbül csinált, rostélyos, confectnek való tányérok vadnak; mellette egy négyszegű szederjes tányér. Egy almárium, melyben levelek vadnak.

Az palota házháján idevaló tizenkilencz szapu szép gabona.

Az házacszában kívül, az piacz felől való palotában az fal oldalán négy öreg flandriai félszer kárpitok; ötödik, kisded, a kemence megett; hatodik az két ablak között a piacz

felől. Két bőrös sellye-szék; négy bőrszék, tizennégy egyes karszék. Két széles, gyantáros nyoszolya; egyik ágyon két fejél (*fejálj*), két derekalj, egy kis matráczka, fő alá való. Az másik ágyon egy öreg derekalj és egy kissebb matrác, egy fejél. Egy kerek asztal, nyolczszegű. Más kettő, négyszegű, fejér. Egy almárium, melyben két széles mozsár vagyon töröstől. Egy borsórló. Egy kis réz pináta (?), belől ónos, fedelestül. Egy réz étke melegítő. Két vasserpenyő; egy vaskalán; egy pecsenye alá való széles serpenyő; egy vasvilla; egy vas kerek rostély. Találtunk fatányért 44; usuális ólomtál tiz. Két réz gyertyatartó. Nyolcz karabín formájú puskák az fal oldalán, a pohárszék felett, egy hosszú puskával együtt.

Az felső palotából kijővén, első pitvarban egy fejér hosszú láda, melyben konyhára való eszközt tartottak. Egy hosszú asztalt, más rövidebb négyszegű asztalt.

Az mosóházban egy asztal, öreg, fejér, és egy ó ágy. Egy öreg sütő tekenő; egy városi szapu.

Az cselédházban két fejér asztal, egy hosszú fejér lócza, két karszék, két egyes karszék, egy hosszú fogas, más mellette, rövidebb más, felől egy rövidecske. Egy kis fejér, kocsiban való vasasláda.

Az palota felett való padon egy pinczetok, üres, nyolcz palaczkra való. Két öreg gyékény. Az cselédház mellett való folyosón egy kis fejér asztal, egy zöld egyes karszék, öt ó kópia, régen Tribeltől maradt.¹⁾ Az hátulso ház alatt való grádics alatt való első boltban egy hosszú, fias tarka láda, két öreg vasfazék, egy hosszú fejér láda, fedeletlen; egy zöld bölcso; egy vasrosta, foltos, egy fejér ládácska, fedeletlen; egy szélyes lócza; egy vasablakra való vastábla; egy fejér fogas. Azon boltban vasajtaja vagyon. Az mellette való alsó boltban találtunk három öreg sátort, egyik veres tarka, új, köteleivel; másik veres tarka, kötelével, és harmadik viselt zöld sátort. Három ó hordóban igen régi fadgyú, egyik félig, az kettei alább félignél. Egy fél-általag hal. Egy kassai félköböl salétrom. Egy kis általagban mintegy száz taraczk-golóbis. Egy általagban salétrom, mintegy félig. Egy cserép-általagocska, ónnal abroncsozott, a szája, lába is ón. Három bádogpalaczk. Egy réz ruhamelegítő. Egy réz öreg üst. Második keskeny száru rézfazék. Egy pinella (*így*) fedő. Egy ólomcsésze, serpenyő formára. Egy foldozott rézfazék. Két öreg pinula (*így*) fedő. Egy tonnában vasszerszám. Egy fejér lapos láda, melyben sok csomó levelek vadnak. Egy öregszemű láncz és

¹⁾ Tribel Gáspár sziléziai nemes, a kinek atyja, Gergely Magyar-, majd Lengyelországban is honfűsítást szerzett, s a kinek leányát Roziánát b. Orlay István — az András atyja — birta volt nőül.

másik kissebb és egyéb ó vasszerszám a szegelethen. Három lábbon álló vasedény, mely teli vasszerszámokkal. Ötvenkilencz sínvas, egy ó. Egy általagban sokféle levél. Két öreg ó szalonna, harmadik kissebb. Két öreg háj. Egy vasnyárs.

Az sernevelőben egy serfőző öreg iüst. Az lóistálló végében egy hosszú veteményes kert. Az két bolt között egy szekér veres-márványkő, koporsóra való. Az alsó rend házakban, melyeket Beniczky Ferencz bír ad tempus: az elsőben két fogas. Két kőpincze, üres; azon alól egy boltban két fejrő öreg kordó. Azon kívül egy felházban kamarástól semmit nem találtunk. Azon alól is két kamarában semmit nem találtunk. Más felől az ház alatt egy kőpincze 'vagyon.

Én Ajtay János, az Nemes Egri Káptalannak Lectora és Béli Apátúr, m. p. P. H.

Én Imolai Bodó István, Gömör Vármegye egyik szolgabírája, m. p. P. H.

Egy ezüstpalaczk az első ládában találkozott, az ki nem volt specificálva; egy oppály-gyűrő s egy korda, egy kötés aranycsipke. Literae indigenatus Domini Tribel, pro utroque sexu in Regnum Poloniae.¹⁾ Inscriptionales Dni Tribel pro Arce Lipsche et aliae similes. Aliae indigenatus Literae in Regnum Hungariae.²⁾ Egy ezüst, aranyas kanna s egy szerecsen (*dió*) pohárral.

Nos subscripti Joannes Revel Med. et Philosoph. Doctor, Gregorius Glaitner et Joannes Tilesius (*így!*) Curiae Novisoliensis Assessores recognoscimus tenore praesentium, quod nos ad gratiosam Splis ac Magci D. D. Casparis Szűnyogh de Bugyatin (Budatín), Capitanei Praesidii Szenderőviensis et Cottus Gömöriensis Supremi Comitis, tanquam legitimi Tutoris Orphani Splis ac Magci Dni Stephani Orlay (*már így!*), Praesidii Putnokiensis quondam Capitanei, requisitionem et Dni Judicis hujus commissionem, reinventioni bonorum mobilium hic in Civitate Nra in domo praefati Orphani habitorum die et Anno infrascriptis interfuerimus et omnia in Inventario specificata invenerimus, inventata iterum in cistas reposuerimus, non specificata vero calci praesentis inventurae adjecerimus et inscribi curaverimus. In quorum meliorem fidem Inventarium hoc manuum nostrarum subscriptione et sigillorum appositione roborare volumus. Actum Novisolij, die 30. Augusti Anno 1641.

(P. H.)

(P. H.)

(P. H.)

Joannes Revell, m. p. Gerge Geudner, m. p. Johannes Sillesy, m. p.

¹⁾ E szép festésű, czímeres diploma ma is megvan, de igen szakadozott állapotban.

²⁾ Rudolf királytól való, ma is megvan; ép.

Mind e három aláírás, mind pedig a föntebbi kettő, eredeti. Az öt pecsét ostyába nyomva, papírfölzettel. Kívül, egykorú írással: »Consignatio rerum Magnifici Dni Stephani Orllé in Besztercze habitarum.«

(Eredeti, összevarrott két íven; más, egykorú másolati példány is, egy íven, sűrűn írott. Az utóbbi hitelesítő záradék azonban erre nincs rávezetve. Mindkét példányt használtuk s az egyiknek itt-ott kikopott helyeit a másiktól pótoltuk.)

13.

B. Orlay András úrfi öltözékeinek jegyzékei.

1641.

I.

Az Úrfi ruhás ládjában, mely Beszterczéről ide Budathinban hozattatott, Inventarium szerint találtattanak ilyen ruhák:

1. Egy zöld skárlátmente, vállban vágott, vont arannyal béllett.
2. Egy veres skárlátmente, sárga tafotával béllett, hosszu újjú.
3. Egy veres skárlátmente, vállban vágott; gyöngyös gombokra; zöld bársonnyal béllett.
4. Egy veres, öreg felső ruha, egy öreg gombra; hosszu újjú.
5. Egy zöld fájlondis-mente, bélletlen.
6. Egy zöld rása, vállban vágott, veres tafotával béllett; viselt.
7. Egy zöld skárlátmente, nesttel béllett.
8. Egy veres skárlát újjos mente, nesttel béllett.
9. Egy háló suba, rókaháttal béllett.
10. Egy zöld fajlondis-dolmány.
11. Egy kék fajlondis-dolmány.
12. Egy fekete, virágos bársonydolmány, ezüstgombokra.
13. Egy szökfűszin, tőzött tafotadolmány, zöld tafotával béllett.
14. Egy virágos, zöld kamukadolmány.
15. Egy sárga tafotakaftán.
16. Egy kék, tőzött tafotadolmány.
17. Egy királyszín tafotadolmány, égszín tafotával béllett.
18. Egy fekete, virágos kamukadolmány, fekete tafotával béllett.
19. Egy veres török zubbón, dolmán alá való. Másik is, egy zöld.
20. Egy narancsszinű selyem ő (eő).
21. Egy zöld selyem ő.

22. Három pár karmazsin csizma.
23. Hat pár papocs (*papucs*) kapczástul.
24. Nyolez pár karmazsin-kepcza.
25. Egy szederjes bársony, varrott czaffrag.
26. Egy vidra-keztyü.

Az Úrfihoz szabott ruhák:

1. Megyszín gránátdolmány.
 2. Egy veres virágos kamukadolmány, zöld tafotával béllett.
 3. Egy veres kamuka viselt dolmány, zöld tafotával béllett.
 4. Veres, vállban vágott mentécske, nesttel béllett.
 5. Egy kék perpeta-, vállban vágott mentécske.
 6. Egy veres rása-, vállban vágott mentécske, zöld tafotával béllett.
 7. Egy szederjes gránátmentécske, királyszín, kamukával béllett.
 8. Húsz szőnyeg, nro 20.
- In Arce Budatthin, die 5. 7-bris Anno 1641.

Andreas Orllé, m. p.

(Eredeti lajstrom; az aláírás gyermekkézre vall. Kívül későbbi, de szintén régi irással: »Inventarium vestium Andreae Orlay, ad Budathin depositarum.« Egykorú másolata is mellette van.)

II.

Ollé András Úrfi ruháinak, mellyek Budatínban maradtanak, szám szerint való Regestruma.

Egy veres skárlát kis mente, vállban vágott.

Egy megyszínű gránátdolmánka.

Egy veres kamukadolmány, zöld tafotával béllett.

Egy zöld selyem zubbony.

Egy veres selyem zubbony.

Egy zöld selyem eöv.

Egy zöld, vállban vágott skárlátmente, vont ezüsttel béllett.

Egy zöld kamukadolmány, égszínű tafotával béllett.

Egy megyszínű tafotadolmány, tőzött, zöld tafotával béllett az alja.

Egy kék, tőzött kafftán-dolmány, sárga tafotával béllett az alja.

Egy királyszín kamukadolmány, égszín tafotával béllett.

Egy sárga, tőzött kafftán, veres kamukával béllett.

Egy veres skárlát-, hosszú újjú nagy suba.

Egy veres skárlát-, vállban vágott mente, zöld bársonnyal béllett, gyöngyös.

Egy veres skárlát-, hosszú újjú mente, gallératlan, sárga tafotával bélelt.

Egy zöld skárlát-, csonkaújjú mente, béletlen.

(Egykorú, egyszerű másolat. Kívül, más kézzel: »Assignatio (így) vestium in Budetin relictarum.«)

III.

Orlay (*István*) Uram ő Nga pínze zacskóba van, pecsét alatt, az mint letéttett Slésiában,¹⁾ slésiai tallér 646. (Következik a pénz, ú. m. lengyel dutka, dupla dutka stb. fajainak forintokra átszámítása, összesen 775 frt.) Melly slésiai tallérra számláltatván, 24 garasra minden tallért: 775 forint teszen tallért 646.

(Egyszerű, dátumtalan, de egykorú följegyzés negyedíven.)

14.

Egy nemes apród évi költsége III. Ferdinánd udvarában.

1641.

Specificatio earum, quae unicuique in hoc Caesareo servitio degenti Ephoebo, tam ipso primo ingressu ex antiquis aulae consuetudinibus, quam etiam reliquo servitii tempore pro honesta status conservatione singulis annis inprimis sunt necessaria.

Pro primo ingressu.

Praefecto	flor. 30 den. —
Praeceptorum	» 15 » —
Duobus famulis, simul	» 6 » —
Illi qui mensam tegit, unacum duobus famulis	» 4 » 30
Pro communitate inter Ephoebos	» 3 » —
Sartori pro prima veste	» 1 » —

Facit ... flor. 59 den. 30.

Hoc iam a Reverendissimo Dno Cancellario Dno Sollicitatore solutum est, (*t. i. b. Orlay András úrfiért*).

Restant tres Magistri, nempe qui in saltu, armis et fidi-bus Ephoebos instruunt, quibus ex humanitate par sericorum tibialium, aut quidpiam simile, ex donantis beneplacito donari consuevit.

Specificatio earum, quae post primum ingressum ad honestam et congruam corporis ac status sustentationem per integrum annum inprimis sunt necessaria.

¹⁾ Tehát Tribel-örökség, vagyis a kiskorú árva Orlay András anyai örökének része.

6 Indusia	flor. 11 den. —
Hisce iam ultra annum est in- structus. {	12 Collaria » 10 » —
	12 paria manicarum » 8 » —
12 strophiola	» 3 » 30
10 paria tibialium ex tela tam sub seri- cis, quam sub ocreis necessariorum	» 4 » 15
2 paria tibialium sericorum	» 16 » —
2 paria tigaminum, unacum rosis	» 6 » —
2 paria chyrotecarum	» 1 » 30
2 pilei nocturni ex tela simul contexta	» 1 » 30
1 zona sive redimiculum pro pileo ...	» — » 48
1 par calcarium	» 1 » —
Pro plumis	» 3 » —
Pro lotione, pectine et aliis minutis ...	» 12 » —
Pro ordinariis et extraordinariis recre- ationibus, singulis mensibus 2 floreni, facit	» 24 » —
Pro novo anno, qui inter moderatores, famulos, coquos, cellarios, portarios et alios ex veteri consuetudine solet distribui	» 24 » —
<hr/>	
Facit flor. 126 den. 33.	

Ad coëmenda supradicta necessaria recepi a supranomina-
tato Dno Sollicitatore ad interim 5-ta Novembris hujus anni
1641. flor. 40 den. 30.

Atque adeo desiderarentur adhuc ab initio jam immi-
nentis anni 1642-di, usque ad initium proxime sequentis, ad
suppeditanda ex integro dicta necessaria, circiter flor. 86
den. 33.

Item, pro hyemali manica sive pelle	flor.
suffulta, quam ipsi jam emi	» 4
Item pro hyemali tunica sive camisola	» 5
Desiderantur insuper extraordinarie pro	
cista, unacum serra, circiter	» 4 ¹⁾
<hr/>	
Facit ... flor. 13.	

Quae summa addita ad priores 86 flor. facit 95 flor.

Viennae dati sunt Patri Briksich in tall. nro 80.

Comaromio missi sunt fl. 80 per —

Posonio aurei 3 per Petrum Szabó.

Budetino talleri, in tall. et aur. 1, 20 pro M. Helyi.

Pozsonbúl gyűlískort Trombitás István által tall. 8.

Lászlófi kezéhez imperiales 100. 15. 9-bris, pro 1642.

¹⁾ Ez a sor keresztűlhúzva.

Ottmárnak, kapitánsága végett, imper. 60 anno et tempore eidem.

Kapit. G. Ratisbonában kétszer imper. 200.

Bécsben Szendrőből, Budatínból követeknek diversis vicibus imp. 40.

Az apja (*b. Orlay István*) temetésére imper. 400. Ajtay kezihez¹⁾ szendrei restantiák fizetésire, szőlei csináltatására diversis vicibus imper. 300.

Aprólék szükségére, sok cselédjével félesztendeig való tartására, imperiales 300.

(Eredeti számadásjegyzéke gr. Szunyogh Gáspár gyámnak. Kívül egykorulag rájegyezve: »Orllé András két obligatoriája, reá való költségek signaturájával.«)

15.

B. Orlay András ingóságai és követelései gyámjának örökösain.

1650.

Defectus rerum mobilium prae manibus Dominarum Catharinae Szunyogh et Susannae Jakossith de Orbowa haerentium.

Aranygyűrű, gyémántos és rubintos, nro 4.

Egy ezüstcsésze, két fülű; angyal rajta.

Cseh-süveg, gyöngyes, egy.

Egy ezüst, széles lánczfomára csinált öv.

Egy veres selyem-öv.

Kék tűzett atlaczdolmány, ezüstgombokkal.

Másik, szederjes atlacz-kafftán.

Vörös skárlátmente, vállban vágott, kinek 9 gombja gyöngyes; belül virágos bársonnyal bélelt.

Fekete virágos bársonydolmány, tíz ezüstgombokkal; de felülről szederjes posztóval, az alja égszínnyel befűtve.

Egy pázsitszinyű, vállba vágott skárlátmente; az befűtése ezüst s aranyos virágokkal együtt.

Egy vörös skárlát-, hosszú újjú, gallíros mente, egy pár arannyal szűtt gombbal; kinek befűtése virágos, fehér, kék és sárga virággal befűtött.

Más vörös skárlát-, hosszú újjú mente, sárga befűtve, tizenhét apró gombbal.

Harmadik vörös skárlát, gallíros, hosszú újjú mente, befűtve, ezüst-skófiomból csinált fehér gombbal; az szára aranyos fonállal befűtve.

Új egy pár flandriai pistoly, karabínyostól.

Más pár ó cifra pistol.

¹⁾ Egypár, apró betűvel odavetett olvashatatlan szó.

Egy aranyas bogláros szügyellő, fékével s farmatringjával.
Más, ezüstös szügyellő, ezüstös, lánczos fékével együtt.

Egy új, aranyas fékagy vörös skárláton, boglárokkal rakott, szügyellőstül.

Egy aranyas bogláros szügyellő, hasonló fékagygyal.

Vörös bársony tegez, mellyen hold, nap, csillagok ezüstből vadnak.

Vörös czafrag, egy.

Sárga atlacz-paplan, aranynyal varrott.

Tizennyolcz szűnyeg, kinek ngye skárlát, a többi köz.
Hat darab flandriai kárpit.

Kilencz puska, kinek az egyike hosszú.

Egy pinczetok nyolcz palaczkkal.

Három sátor; egyik vörös-tarka, új, másik vörös, harmadik ó.

Egy skárlátszűnyeg. Egy selyem, veres tüzes (*tüzésű?*) kafftán. Két zöld atlaczkafftán. Egy szederjes, vállba vágott mente, virágos téglaszény kamukával bélett. Egy téglaszény kamukadolmány, aranyszíny tafotával bélett. Egy zöld török gránát-, csonka újjú, nyesttel bélett, ezüst fehér gombos mente.

Egy fehér katonanyereg, kék skófiomos aranynyal és minden szerszámával.

Egy selyem-öv.

Egy ezüstös, aranyozott úti csízze tokostúl, kiben két ezüst, aranyos kalán, egyik nagyobb, másik kisebb, hasonló késsel és villával, fogvájóval és sőtartójával.

Három pár széles s hosszúszerű, vörös skófiomos, örög gombok.

Tizenkét bokor ezüstoffonals vörös selyem szárgombok.

Tizennyolcz apró, száras gombok.

Tizennyolcz ezüst, aranyozott új gombok, kinek az apraja tíz.

Egy nyakbanviselő verő-óra, aranyozott.

Négy vég selyem vörös patyolat. Egy vörös, aranyos csipkés velom; más kettei kék, negyedik zöld, aranyos csipkés. Egy kék virágos, aranyos, vörös, duplás velum, oltárra való.

Egy asztalra való örög pinczetok, kiben kilencz palasz, hat tál, kilencz tányér, két gyergyatartó és három pohár vagyon.

Egy új, zöld selyempaplan; másik, sárga atlaczpaplan.

Három merő (*egész?*) pánczér, nyolcz pánczérújjak. Egy ó, aranyas czafrag. Két egész fegyverderék sisakostúl; öt fellől (*így*) fegyverderék; hat högyöstör; két pánczérsisak; karabín kettő; vadászó puska hat; két tessényi (*puska*), szerszámjával együtt.

Négy pinczetok üvegpalczkostúl.

Bécsben való portikárul, mely Sixay Uram házánál volt levél, kiben Inventarium szerint ezek continuáltattak:

Egy fekete bürrel borított ládában/három mente; kettei vörös skárlát, egyik hosszú újjú, másik vállban vágott, harmadik szederjes faylondis. Két vörös czafrag, egyik bársony, másik skárlát. Egy lóra való aranyas szerszám, karddal s hegyestőrrel és két kamukadolmánynyal.

Item, levelek közül Kubínyi István Uram obligatoriája, mely hétszáz forintot magában contineál.

Putnokon maradott szegény Atyámnak (*b. Orllé István*) halála után hat szekeres-ló; maga háta-lovai hat. Az szarvas-marhának Ajtay Uram Inventáriumát magánál megtartván szegény Szunyogh (*Gáspár*) Uram, hasonlóképpen az megmaradt boroknak is számát nem tudhatom. Kire való képest azon Inventáriumot repetálom.¹⁾

Gyalai jobbágyoknak esztendőbéli adójok 64 tallér, száz örög pozsár, ponty, egy szőnyög és egy paplon, az több oda-tartozandó pusztákkal egyött. Per 9 Annos facit tall. 576, s 9 paplon, 9 szűnyeg.

Öt asztag búza szegény Atyámtúl maradt, 1640-edik esztendőbéli; mindenik asztagot csak 100 tallerra computálván, facit talleros 500.

Item, 1641. esztendőbéli három asztag, dézmával egyött, kazai és iványi dézmán kívül, mellyekben keresztszám volt 1229. Minden keresztet majorság-búzában csak két frtra computálván, per 9 Annos facit 21,600, az három kazal szénával, computálván 9 esztendőre 9 olyan egy-egy kazal szénát csak száz forintra, item az egy árpaasztagot is 100 frtra. Item, akkor maradt három örög kazal széna.

Item, két (*török*) rab. Egyiknek ezer arany volt az sarcza, másiknak száz arany.

Az mikor azon jószágot (*Putnokot*) apprehendálta: Tokaj és ott az táján való borokot vitetett el gönczi fával (hordóval) nro 80; facit fl. 3300.

Proventus telonij (*Putnokiensis*) secundum Urbarium antiquum unius Anni se extendebat ultra flor. 200; per novem Annos computando, facit flor. 1800.

Educillatio vini et cerevisiae in Praesidio, ad flor. 1000; computando per 9 Annos, facit fl. 9000.

Macellum ad flor. 200; comp. per 9 An., facit fl. 1800.

¹⁾ Ide NB. van írva, s ugyane jegy alatt a következő czédulácska csatolva: »Mindazonáltal legalább ötven tehenet, kinek a hasznát per Annum csak 3 frtra computálván, per 9 Annos facit fl. 2700. Hasonlóképpen csak kétszáz juhot computálok, mindeniknek esztendőt által csak egy frtra számlálván hasznát, per 9 Annos facit fl. 1806.«

Az kik (*Putnokon*) jobbágyok voltak, Urbarium szerint, dézmán kivülette, mivel pénzt nem adnak: (*tartoznak*) egy-egy akó bort adni esztendőt által; akkor voltak 57-en. comp. per 9 Annos, facit urnas 511.

Dézma mennyi jutott, nem exstálván semmi lajstrom, nem tudhatom.

E mellett tartozván minden jobbágy egy hordó bort és annyi sört esztendőt által kiárulni, computálván 9 esztendő által, facit vasa 511; kinek mint legyen nyeresége? nem tudhatom.

Esztendőt által tartoztak rima-szombatiak Szabadkáért fl. 100; computando per 9 Annos, facit fl. 900.

Putnoki hegyembéli szőlőmből, akkor épen lévén, alkalmas borok löttenek. Semmi mentiőt nem tévén róla: mennyi termett légyen? csak 20 hordóra, négy akósra, esztendőt által és akóját 3 frtra computálván, per 9 An. facit fl. 9720. Hasonlóképen az kazai szőlőmből csak tizet computálván, facit fl. 4070.¹⁾

A dédösi malomból proveniált száz kila vámbúza, mivel az töröknek is adózni köll; comp. p. 9 An., facit kila 900.

Pogonyi malomból proveniált hol három, hol kétszáz kila vámbúza; csak kétszázat esztendőben comput., p. 9 An., facit kilas 1800.

Terjéki malomból proveniált hol ötven, hol hatvan kila vámbúza; esztendőnkint csak 50 comp., téssen 550 kilát.

Az alföldi szőlőimnek pusztulása alkalmasint extendáltatik, mivel olly ruinált állapotokra nézve is ez mostani Palatinus Uram ó Nga 12 ezer forintokat méltóztatott (*érettök*) adni; mikor pediglen legszűkebben termett volt az bor, tokaji szőlőken kivülette 40 hordó bort termettének; et sic per novem Annos computando per 40 vasa, facit nro 360; unumquemque vas per 40 flor. comput., facit flor. 14,400.

Az tarczali és bányei ház is gondviseletlenség miatt semmivé tétettenek, az mint az szőlők is, kiknek ruinatiójok extendáltatik tizenkétezer forintra.

(Eredeti, egy ívre, b. Orlay András kezével sűrűn írott és több helyütt javítgatott, toldozgatott fogalmazat. Kelte a tartalomtól, nevezetesen az 1641-ben kezdődött s 9 évig tartott gyámság lejártából ítélve, az 1650-ik esztendőre esik, mikor t. i. gr. Szunyogh Gáspár elhalálozván, az időközben nagykorúságot ért s 1649-ben már meg is nősült ifjú Orlay báró örökségét, jószágai kezelését átvette.)

¹⁾ Ezen utolsó pont a »Hasonlóképen« szótól kezdve keresztülhuzatott.

16.

B. Orlay András putnoki kapitány és neje b. Révay Anna egyezséglevele gr. Balassa Bálinttal és gr. Thököly Miklóssal.

1660.

Én Orlay András és Révay Anna, valljuk és adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levelemnek rendiben. Megtekintvén sok rendbeli jóakarátjokat s atyafiúságokat Gyarmathi Balassa Bálint és ő Kglme kedves házastársa Szunyogh Kata Asszonnak, magunkra vállalván mindennemő atyafiak, kiváltképen mostani és következő gyermekinknek terheket, mentünk illen végezésre ő kglmekkel, magunk elszánt jóakarattunkból. Mivelhogy szegény, Istenben elnyúgodott Szunyogh Gáspár Uram nekem tútorom lévén, legitimus maradékit, úgymint felül megnevezett Szunyogh Kata Asszont, szerelmes gyermekivel együtt és lányival, azon tútorságomnak számadására meg akartam keresnem; mivel pedig ő Kglmekkel atyafiúságossan és minden gyűlölség nélkül accordáltunk: valami megnevezett Szunyogh Kata Asszonra, szerelmes urára Balassa Bálint Uramra és gyermekire, úgy Jakosith Juditha és Katicza leányira esnék, minden defectus nélkül, plenarie et intacte megengedjük minden pörpatvar nélkül, ha elfoglaltatnak is; hasonlóképen Jakosith Zsuzsánnától is és urától ő Kglmének Tököly Miklóstól ha mit nyernénk successive tempore, harmadik részit ő Kglmeknek engedjük, illen okkal mindazonáltal, hogy az többit ő Kglmek kezünknel hagyják annyi summában, az mennyiben exequáltatjuk; mely summa pénzt is ő Kglmek letévén nekünk vagy maradékinknak: tartozunk ő Kglmeknek minden pörpatvar nélkül visszabocsátani. Ajánlván pedig ő Kglmek is ez aránt magokat, hogy felül megnevezett Jakosith Zsuzsanna és Tököly Miklós, úgymint ura ellen mindennemő segítséggel és promotióval lesznek és se titkon, se pedig nyilván semminémő practicat ellenünk nem indítanak ő Kglmek; kihez való képest mi is hasonlóképen et reciproce minden böcsületünk elvesztése alatt obligáljuk magunkat, nagyobb bizonságnak okáért adván ezen levelünket, kezünk irásával és pecsétünkkel megerősítvén, melynek oly ereje légyen, mintha káptolomból költ volna.

Actum Betczkó, die 26. Augusti Anno 1660.

Idem qui supra:

Andreas Orlay, m. p.

(Félíven, b. Orlay András kezével írt és általa s. k. aláírt egykorú másolat.)

17.

*B. Orlay Miklós, mint nagy-szombati tanuló levele szüleihez.*¹⁾

1661.

Szolgalatomnak ajánlása után az úr Isten áldja meg Ngtokat
 iédes Apám-Uram és ídes Asszonyom-Anyám.

Bizonyos okom lévén, el nem mulathattam, hogy Ngtoknak tudtára nem adnik: én, hála Istennek, jól, egészségben vagyok, mellet Ngtoknak és *(is)* széből *(szívből)* Istentől megadatni kívánok. De, hogy az én bizonyos okra *(így)* menjek: úgy Ngtok rólam elfeledkezett, mintha soha nem volnék Ngtok gyermeke, — bizonyára nagy szévennek fájdalomra *(így)* vagyon. De mindazonáltal én Ngtoknak szerelmes fia vagyok, és Ngtokat még ílek, szévenbe hordozok. Kérem azért Ngtokat: ne legyen Ngtok oly felejdékenzések *(így)*, mert bizonyára mások mondják, hogy mintha nem és *(is)* volnék Ngtoknak fia, hogy szegínen tart Ngtok engem; sem ruhám jó, sem inasom, sem egyébféle szükségem nincsen a mint kívánatik; úgy annira, hogy szígyenlek és kimenni az több *(többi)* úrfiakkal magam praeceptor urammal: mert a többinek mindeniknek van inassa, énnékem pedig semmi, csak az a rossz, az ki könveimre *(így)* az iskolában viseli gondját; de medczek *(így; mehessek?)* én ollan inassal, a kének más parancsol, nem én, és mikor leginkább kellenék, akkor máshova kell *(neki)* menni; nem és csuda, mert annak kell níkie szolgálni, a ki őtet ítellet tartja, — ín semmit nem adtam níki, Apám-Uram égért volt néki csizmát, de nem küdte, azért annak is küzenem, *(köszönöm)* hogy semmiért eddig viseli künveimre gondját iskolába, *(így)*. Ugy annira vagyok, hogy ha mások urfiakkal *(így)* kimegyek recreatióra: az ő kegyelmek inassai, nagy orczámpirulással hordozzák utánnam mentímet; níha örüment nem mennék ki, de híják magokkal, és magam hasznomírt kimegyek í kegyelmekkel, hogy még és ő kigyelmek között valami udvariságot tanulnik; mert ha csak paraszttal társaságot,

¹⁾ A kis b. Orlay Miklós *(a későbbi kurucz vezér)* legfőljebb 10—11 éves fiúcska lehetett, mikor ezt a maga kedves naivitasában, de kor- és neveléstörténetileg is fölötte érdekes levelét írta. Atyja ugyanis 1649-ben házasodván meg, (l. *Nagy-Iván*: VIII. 260.): ő legfőlebb 1650—51-ben jöhetett a világra. A mint is levele egészen gyermek-kézre vall, vonalzott sorokban írott, minden betűje a legnagyobb gonddal van, hosszú, iparkodó munkával a papírra pingálva, vagyis letisztázva a fogalmazatból, — tele ortographiai hibákkal, azonban oly kiváló figyelemmel, mint csak jól nevelt gyermek írhat szüleinek. Az egésznek naivságából látszik, hogy ő maga fogalmazá gyermek-ésszel; de ő tősgyökeres magyar fiú volt, a levél pedig számos helyütt tótos kiejtést árul el; úgy látszik tehát, átnevezte és igazgattatta tót praeceptorával.

mint annakelőtte (*Putnokon*), fogok tartani: magam és paraszt lések. Tudják azt jól is nyilván Ngtok azt a diák példabeszédet, hogy: *noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se*; azaz, hogy az társaikról esmertetik meg, a ki magáról meg nem esmertetik. Ha én paraszttal fogok tartani: magomat és parasztnak fognak éltetni és nem úri gyermeknek; kérem azért alázatossan Ngtokat, tekéntsé meg Ngtok maga becsöletit, nem engemet miltatlan fiát: megesmérjék a többi és, hogy nem paraszt, hanem úr gyermeke vagyok. Ha én akarok csak úgy parasztmódon véselni magamot, hogy paraszt-gyermekekkel társaságot tartsam: otthon és maradhattam (*volna*), és nem kellenék rám semmit sem kúteni, mert parasztságot minden kütség nélkül tanulhatok; de azért éde adott Ngtok, hogy mindenféle udvariságot tanulhatnám. Hogy akkor nem tartott Ngtok engem úgy, a mint kívántatott volna, mikor Ocskaini Asszonyomnál voltam, nem volt csuda: mert akkor sohasem ment praeceptorom urfiakkal recreációra; most pedig ha urfiakkal nem megyek: másokkal bizony nem ereszt praeceptorom, mert tudja azt Ngtok, hogy *similis simili gaudet*, azaz: hasonló hasonlóknak öröly (*örül*), úr urnak, paraszt parasztnak.

De, hogy igen hosszú nem lennék irásommal: megmondom revededen (*rövideden*), mit akarok. Én nem kívánok sokat, hanem csak egy inaskát (*apródot*), a ki, valahová mennék az több urfiakkal, ő es velem menne, a kinek én és praeceptorom csak parancsolna és nem más. Az ruháért Ngtoknak egen-egen keszenem és az én imádságimmal megszolgálni igyekezni fogok; de ha még anni gratiát Ngtoktól nyerhetnék, még egy kérésem volna: azaz önnepekre való szép ruhát, hogy csak mikor komédián vagyok,¹⁾ mástól becsöletetes ruhát nem kérnék; kérem még egyszer, valami bársombúl; tudom, hogy Ngtoknak vagyon anni bársonya, — egy menticskinek és dolmánnak valót, süeget, csizmát, ha lehet, még másik vasárnapig; mert most is komédián vagyok, és új csizmám nem lesz; nadrágocskát, mert ez rossz; hogy sem legyenek alábbvaló többenél; mert ha csak úgy leszek: énnékem amiravaló alkalmatosságom nem lészen, hogy én az több urfiakkal együtt valami társaságot tarthassam.

Ezeket nagy atyai és anyai reménségemmel irtam, bízván, hogy Ngtok meg nem veti az én irásomat, hanem betölti. Ebben Ngtok es magok okossabban étélhetnek énnálamnál, mert én csak gyermek vagyok, de csak azt irom, a mit látok az több urfiaknál; mert tudja azt Ngtok, hogy a mint viseli valaki magát, úgy becsöletetik. Csak Révai Dániel uram

¹⁾ A jezsuiták iskoláiban szokásos tanodai színi előadásokon.

(is) kölemben tartja maga fiát, hogysesm Ngtok engem. Több es volna mit érnöm, de ha az ur Isten Ngtokat ide hozza, szóval megmondom. Mindezekre vígasztaló választot várni fogok még pünkestre. Ezekkel az ur Isten áldja meg Ngtokat minden jókkal. Sófik asszonnak, Boriskának és Manczikának (*hugocskái*) szolgálatomat ajánlom.

Datum Týrnaviae, die 13. Maij 1661.

Nagságtoknak

szolgáló fia, míg ily (*él*)

Orlay Miklóss, m. k.

Külczim: Spectabili ac Magnifico Dno et Spectabili ac Magnificae Dnae Andreae Orlaj et Annae Mariae Révai etc. Dnis Parentibus mihi plurimum honorandis. — Bezkovium. Týrnavia.

(P. H.)

(Eredeti levél, egy ívnek három oldalára, gyermekírással nagy gondal irva s aláírva. A külczim idegen írás, nyilván praeceptoráé. A pecsét már leszakadt. Érdekes, hogy míg b. Orlay Miklósnak későbbi, férfikori levelei úgy szólván mind elhányódtak, elvesztek: e kedves, gyermek, helylyel-közzel azonban igen okos gondolkodású levelet megőrizé a szülői szeretet és az utódok kegyelete, a kiknek egyike kívül még reá is írta: »*Ad memorabilia. Lra missilis Nicolai Orllé.*«)

18.

*Stépán Ferencz, b. Orlay András*hoz Erdélyből írt tudósítása. 1663.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak, etc. Ez sok nyomorúságos és veszedelmes habok közt hánkódó szegény országban már egynehány holnapok alatt én is vajúszom, Ngos Uram; hogy Ngodot mint Kegyelmes Uramot az ittben forgó állapotok felül vagy két szóval ne tudósítanám, nem akarám elmúlatni. Tudom mindazáltal, hogy Ngodnál minden dolgok, kiváltképpen az Temesvártt mostan tractálandó békeségnek bizonytalan, vagy bizonyos fentfüggő dolgai Ngodnak nyilvánban lehettek. En is mindazonáltal az mint experiálhattam az mindennapon jövő s menő emberek által, kiváltképpen hogy az Fejedelemnek ő Ngának is úri renden lévő emberei is ott lévén Tömösváratt és belső szolgái is mint tudósítanak ide az szegény hazát, — vagy két szóval Ngodnak rövideden akarok írnom. Az két Császár között való békeségnek hamar üdön való meglételet reménljük vala, azmint-hogy maga Ali Passa is mind az fejedelmet, mind az országot biztatván¹⁾ de már az békeségnek meglételetében igen reménlik már, hogy végben menjen, hanemha Isten csodálatosképpen viszi végben. Már ide ötödnapja mához, hogy parancsolat érkezék, hogy az ország Kucsuk

¹⁾ A levél közepe nedvességtől kirothadván, itt és az alább jelzett helyeken is egynehány szó hézag van.

Passával Vásárhelyhez táborban szálljon; Ali Passa az újságon (*új holdkor*) indulni fog minden bizonynyal táborban.

Az Császár személye szerint már Drinápolyban érkezett, az Fő-Vezért Drinápolyból az ázsiai haddal megindította, Szent-György napra Nándor-Fejérvárra várják. Az tatárnak érkezését húsz nap alatt várják, mivel az bucsaki és nohai (*nogaji*) tatárságnak egy része itt Moldovában az egész télen az Prutt vize mellett tekergett. Az tatár hám személye szerint indult meg; kozákok is valami egynehány ezerrel indultak az praedára velek. Minthogy, Ngos Uram, ez előtt az pogány eb nemzet előtt igen sok titok nincsen, kiváltképpen olyan nagy barom hadnak megindulásában: én is, a mint hallatik itt nálunk, és parancsoltatik is, hogy Kucsuk Passát rendelték az tatár és két oláhországi hadakkal előljáróban, Máromoros felül mennek ki minden bizonynyal, Ali Passa pedig Várad felül az Tiszán általkelvén, (*fog*) Magyarország felé tartani. Ennek az Kucsuknak ez elmúlt héten érkezének bé az maga tevéivel, úgymint száznegyven öreg tevé, öszvére is annyi, ha nem több, kit magam szemével láttam; most is itt ebben a városban együtt vannak velünk.

Az mely német kurrér most érkezett ő Fölségétől Temesvárra, annak kellett minden bizonynyal ultimarie minden resolútióját ő Fölségének meghozni; bizony, hogy (*ha*) jó választ hoz: addig semmi indulásnak jelenségét nem mutatják az törökök; de, hogy az megérkezett: mentést úgy vonogatták ki az lövészerszámokat, és az parancsolatokat az indulásra és kiszállásra kiadni (*így*); de viszont ugyanazon kurrért eliben küldték Drinápolyban az Császárnak; mely kurrért tíz napok alatt visszavárnak; az osztán, Ngos Uram, mit hoz? azon válik meg; elég az, hogy ez az pogányság készen és minden órában megindulhatóképpen vagon. De odaki alusznak-é, készülnek-é az emberek? lássák. Azt minden bizonynyal írják az Portárúl is, és Ali Passa is, hogy, ha ő Fölségétől az békesség vé az Fő-Vezér vissza nem tér, sem Ali Passa, hanem igyenessen mennek; ha pedig az békesség meg nem lehetne: igyenessen minden bizonynyal szegény Magyarországra igyekeznek. Az Fő-Vezérrel másfélszáz ágyút indítottak, apróstól-csepróstól; az Fejedelem emberi csaknem minden héten jönnek onnat az Fő-Vezér táborából, kik szemekkel látták. Az Isten, Ngos Uram, jó, minden hatalmasságoknak erejek kezében vagon, azt cselekedheti, az mit akar ő Fölsége. Elhittem, Ngos Uram, hogy odaki Ngtok felé közönségesképpen sok emez-amaz haszontalan bízgatások vadnak és hiábanvaló reménségek, kikben igen meg szokott gyakran az szegény ember csalatkozni, kiváltképpen az szegény magyar, mint ez elmúlt napokbeli expe-

rientia megmutatta Magyarországon sok helyeken; de foelix qui tempore pacis cogitat de bello. Ha mindezek csak héjában maradnának is, Ngos Uram, jó az készenlétel; annál inkább, ha ugyan léssen valami gonosz, azt hiszem, készen tartott dolgot hamarébb előlveheti az ember. Akárki mit beszéljen, Ngos Uram, de én már az mit ezekben az rosz dolgokban magam szememmel experiáltam és mindennap köztök forgok: már én senkitül sem kérdem, akár higyjék, akár nem. — de bizony, Ngos Uram, ez rút, gonosz veszedelem édes hazánkra és nemzetünkre elkészítettett, ha Isten nem könyörül rajtunk; mely gonosz, elhigyje Ngod is, hogy igen hamar s hirtelen és váratlan légyen, úgy igyekeznek rajta. — En már, ha eddig itt tekergettem, még egynehány napig elvárom, életem koczkáztatásával is megvárom: ha békességre, vagy hadra fordul minden bizonynyal? és az tatár közelítését látván, kirugaszkodom én is, házam népére elébb gondot viselek; mivel addig sem innét Erdély felül, sem Temesvár felül az indulás nem léssen, míg az tatár nem érkezik, akkor, ha érkezik, igen hirtelenséggel léssen az indulás; úgy akarják az pogány ebek, hogy odaki hírével együtt magokat lássák az tatárnak. Ngodat alázatossan kérem, megbocsásson eddig is levelemmel Ngodat nem látogathattam meg alkalmatosságom nem volt reája, most is ez kis alkalmatosság Teököly Uram Csúti nevű jámbor szolgálja ittben lévén, az Fejedelemtől ő Ngánál való állapotokról és veszedelmes igyekezetekről alkalmasson beszélhet. Az kolozsvári németeket és szamos-újváriakat csak meglátni sem akarják a törökök most, hanem hátrahagyván ezeket az német praesidiumokat, odaki akarják elpusztítani Magyarországot, onnét visszatérvén, azután ezeket ittben azon várakban éhel akarják benne megölni. Bár Kassa jó idején gondolkodnék magárul, úgy ne járja, mint Várad; mivel az pogány olyan mint az kancsal ember szeme: az hová néz, nem oda lát. Bizony, Ngos Uram, ha Ngtok fel nem ébred álmábúl, hirtelenséggel való gonosz éri Ngtokat. Most ez légyen elég, Ngos Uram; ha Isten kiviszen (*Magyarországra*). megkeresem Ngodat és meglátogatom, talám Isten ezeknek jobb végét adja, mindenekről Ngodat bővebben is. Engedje Isten, békességes és szerencsés életben láthassam. Az Asszonnak ő Ngának, mint Kegyelmes Asszonyomnak, ajánlom alázatos szolgálomat. Datum in Segesvár, die 3. Aprilis Anno 1663.

Ngodnak

alázatos, igaz, jóakaró szolgálja
Stéján Ferencz, m. k.

(Eredeti levél, sűrű, apró írással, egy íven. Igen szétmállott és szakadozott már.)

19.

Ahmet esztergami bég, gr. Serényi Andrásnak.

1667.

Hozzám illendő barátságos szolgálótomat ajánlom Nagyságodnak, mint szomszéd úr vitíz barátomnak. Éltesse Isten Nagyságodot az szomszédságban!

Kelleték ez levelemmel Ngodot megtalálnom mint szomszéd úr vitíz barátomat; hogy az nagy-bínyi embereket valami nagynehezen az budai vezér levelivel¹⁾ fölhoztam szegényeket, én az időtül fogvást semmi dézmát, sem adót nem vettem tőlök, mivel Istent tekintvén, láttam, hogy tellességgel elnyomorodtak, és én is az időtől fogvást (*mint török földesurok*) semmit sem vettem tőlök; az szolgálattúl énnekem többet nem adtak: 15 szekér fát, 15 szekér szénát, nem is veszek. Azon császár adójából, császár dolgából, egyből-másból oltalommal vagyok nekik; és így megértvén Ngod az dógot, többet nem szolgáltattam velek. Annak fölötte kérem Ngodot is, hogy Ngod is (*mint keresztyén földesurok*) minden engedelemmel lígyen szegínekhez: hadd épüljenek, és ha megépülvén, mind Ngodnak, mind énnikem szolgálhatnak. Még ekkoráig Ngodnak mind Törökországban, mind Magyarországon böcsületes hire-neve volt, hogy az Ngod szárnya alatt is maradhassanak meg szegínek. Annak fölötte eztet is akarom Ngodnak tudtára adni, hogy az hamis tolvajok (*martalóczok, szabad hajdúk*) miatt nem maradhatnak, csak az szántóföldre sem mehetnek, ha mingyárást marhájakot elkapják az tolvajok. Hiszem vagyon Ngodnak abban módja, hogy efféle tolvajokot megbüntethetne Ngod; az Ngodnak szemérem (*szégyen*), hogy azféle tolvajoknak hadgya Ngod rontani ököt. Ismét eztetet²⁾ is akarom Ngodnak írnya: igen akarnék Ngoddal ismerkedni; parancsoljon Ngod, itt az szomszédságban minden illendő dologban jó szívvel igyekezem szolgálni, mint szomszéd úr barátomnak. Isten tartsa és íltesse Ngodot sokáig az szomszédságban! Ngodnak minden illendő dologban jó szívvel szolgál

Kült Esztergambúl, szombaton, Annoque 1667.

Amet Bék.

Külczim: Az Tekéntetes és Nagyságos Vitézlő Úrnak Szerýny Andrásnak, nekem szomszéd úr vitíz barátomnak Rév-Komáromban adassék. Esztergambúl.

(P. H.)

(Eredeti levél, egy íven, piros spanyolviaszba nyomott török gyűrűpecséttel.)

¹⁾ Bizonyára *protectionális-levelet* ért, melylyel hazatelepülésre bírá az elszéledt község lakosságát.

²⁾ *Így*; Pápa táján ma is ekkép beszél a köznép.

20.

Bélteky Pál füleki kapitány, b. Orlay Miklós putnoki kapitánynak és várőrségének a kuruczokhoz csatlakozásáról, gr. Serényi Andrúshoz.

1672.

Spli ac Magco Dno Andreae Serényi de Kis-Serény, S. C. Rque Mattis Consiliario, etc.

Vettem az Ngod levelét; mit írjon a putnoki állapot felől, megértettem. *Bizony dolog, nem kell vala Orlay Miklós-nak olyan könnyű szóra megadni Putnokot a pór rebelliseknek,¹⁾ mert nem olyan hely, hogy korbáccsal megvehették volna; de magának is volt kedve, hogy correspondeáljon a pórokkal.* Tudom azt: a mi féltő marhája vagy derekas java volt, a mikor kiment feleségestül Putnokból, elvitte szekereken s Orlay András Uram ő Nga is, a mikor Orlay Miklós-nak conferálta a kapitánságot,²⁾ ő Nga is elvitte s elküldte onnét a mie volt, — nem hadta ott. A minémű búza, ki szemül, ki asztagokban volt: azt bizony mind ő Fölsége számára foglalta a fiscus; ide egy szemet sem hoztak, se máshüvé (így) nem vittek;³⁾ valami kevés marháját elhajták a (füleki?) katonának, fel is ivák Orlay Miklós egészségéért az árát.

Ezen mai napon hozák hírül, hogy Orlay Miklósné (b. Perényi Judith) és Fáy Istvánné (szintén kurucz vezér neje) Egerben vannak, ott rendeltek s adtak szállást nékik (a törökök.) Bizonyos-e? még nem tudom, de annak mondják.

Datum ex Praesidio Fülekiensi, dje 18. X-bris 1672.

Ngodnak

alázatos szolgálja
Bélteky Pál m. k.

(Eredeti levél.)

21.

B. Orlay Andrásné b. Révay Anna-Mária végrendelete.

1674.

Nos Conventus Ecclesiae B. M. V. de Thurócz, memoriae commendamus, etc. Quod Grosa ac Magca Dna Anna Maria

¹⁾ A leigázott hazájok és üldözött vallásuk szabadságáért küzdő ama »pór rebelliseknek«, Thököly Imre fejedelem nagybátyja Kaszavári B. Petrőczy István, Szuhafői Szuhay Mátyás, volt kállai kapitány, ősrégi nemes, Négyesi Szepessy Pál Borsodvármegye alispánja, Kölcsei Kende Gábor s Ónodi Zákány István valának a vezéreik.

²⁾ Ehhez felsőbb megerősítésnek is kellett járulni.

³⁾ Gr. Serényi András, Orlay Miklós sógora, (Orlay Borbála férje). mint látszik, a putnoki ingó értékek visszatérítését sürgette, forgatta leginkább.

Révay, Magci Dni Andreae Orlay Conthoralis, coram nobis personaliter constituta, sana et matura intra se animi sui deliberatione praehabita, mente solida et incorrupta, corpore sano, sponte et libere viva sua voce fassa est et retulit, per manusque suas proprias infrascriptam suam Testamentariam Dispositionem, Hungarico idiomate in simplici papyro conscriptam nobis produxit, condiditque coram nobis et celebravit in haec verba:

Én Anna Mária Révay, Ngos Orlay András Uram házastársa, jól meggondolván mind életemnek, mind pediglen életem után való üdvességes kimulásomnak napját s hirtelen való halálát: minekelőtte kiszóltassam ez nyomorúságoknak vögyébül, lelkemesméretinek megkönnyöbbitésinek okáért illen dispositiót s testamentumot kelletik tennem az én jószágomról, a keresményéről, szerelmes Uram s kedves gyermekim között, a mint következő punctumimban nyilván kitetszik.

Ha ez világból kiváltozik az én lelkem: minden ceremonia nélkül temetessék el az én testem, étszakának üdején.

Secundo. Holtom után ötven forintot hagyom az Boldogasszony kalastromnak, egy oltárnak megcsináltatására, hogy lelkemért imádkozzanak.

Tertio. Az zsolnai és beczkói két ispitálra hagyom tíz-tíz mírcze életet.

Quarto. Mivelhogy az fiam lakodalmának szolgáltatására az putnoki jószágból elzalogosítottak: azért az leányomnak is, minthogy lakodalmi solennitására semmitsem költöttünk, akár-melley jószágból is osztál előtt ezer tallért tegyenek le, tudni-illik vagy beczkói, vagy letavai jószágból, mivelhogy én minden ezüst- s arany-marhámot azon jószágok keresésére eladtam, semmit meg nem tartván azokban az aranymarhákbán az leányom részére. Adtam Szunyogh András Uramnak többet ezer forintnál, másoknak is afféle aranymarhát, az ki leányomot concernált volna de jure; mellyet Forgácsné és Homonnainé s Vízkeletiné Asszontúl is aprónkínt vettem vala. Az több jószágot pedig, a kit együtt az Urammal kerestünk éltünkben: az három felé oszszák el mindgyárást holtom után; mindazonáltal úgy, hogy csak holtig szabadon ilhessen véle, holta után pedig megintem maradíkimra szálljon az azon jószágnak része, nem másra; sem elzalogosítani ne legyen szabad, sem semmiképpen elidegeníteni, avagy ajándíkozni. Ha pedig másodszor is megtalálna házasodni az Uram és az után az házasság után gyermek és leány volnának, azokra se szálljon az felől megnevezett jószágoknak része, ezen okokból:

Primo. Hogy sem magamnak, sem leányomnak az clen-

diombúl meg nem tartottam, hanem mindenemet azon jószág-
nak szerzésére el kellett adnom.

Secundo. Az melly jegyruhát adott volt Uram ő Kglme.:
az háznak szükségére és szállásának kifizetésére el kellett köl-
tenem mind fottig.

Tertio. Még házasságnak előtte is effile jószágát énnékem
jegyruha kisében kötette vala ő Kglme; azután is, mikor az
Ur-Isten szernyű betegséggel meglátogatta volna ő Kglmet,
ide legálta volna ő Kglme, az mint pozsonyi, thuróczi convent-
beli protocolumbúl is kitetszik.

Quarto. Mivelhogy az beczkói jószágunk keresésére nem
többet adta volna ő Kglme ötszáz arannál, az kiben elzálogo-
sította volna tokaji szőlőket, kiket én saját pénzemmel kivál-
tottam volna, ő Kglme pedig hírem nélkül megintem szegín
Palatinusnak (*Wesselényi Ferencz?*) zálogban adta; kiket még
most is zálogúl bírják.

Quinto. Beczkói ház felől, mivelhogy az Révay Bátyám
s Öcsém-Uraimék is (ú. m. *István* és *Miklós* bátyjai s *Dániel*
és *Imre* öcscei) az mossóczi jószágbúl engem ki nem fizettek,
hanem azon beczkói házra feliratták: azért tartoznak ő Kglmek
is az szegín Anyám-Asszontúl nekem legált nyolczszáz forintot
az én gyermekimnek kiadni holtom után.

Sexto. Az üssi jószágot pedig, az ki nekem örökben osz-
tálkíppen jutott: mindgyárt holtom után, ha akarják maradí-
kim (fiam s leányom), magok közé oszszak el. Oka ez: mivel-
hogy mikor tótorságra instituáltatott Jakussith Zsuzsánna, sok
külemb-külembféle külsígre elfoglaltatott egy saját rajeczi
jobbágyom az mestertúl (*ítélömester*); másik jobbágyom pedig,
mikor az Uram putnoki kapitánságra installáltatott. Sztrankó
nevő faluban, kit Ordódiné Asszonyom bírja, az szerint bec-
zkói várban való ríszünket is, kit zálogban adtuk Hidvégi
Mihálnak: ezt az hármat vagy kiváltsa Uram ő Kglme azzal
az pénzzel, a kit törvénynyel nyertünk Tököli Miklósné Asszo-
nyomtúl, vagy pediglen azon pénzbúl, úgymint kilencszáz forint-
búl, elsőben fiamot és leányomot contentáljon, azután, meglé-
vén az, három felé oszszak el az Beczkó várában való részt, és
kiki magát bírjon, négyszáz forinton kívül pedig, az ki benne
vayon, az kit nekem engedte Balassa Bálint Uram, hogy
törvénynek cedáltam, azt jóakarattúl nekem adván ő Kglme,
kit kilencszáz forintbúl elsőben is kiadják.

Septimo. Wisniowska nevő faluban négyszáz tallérban
bírt jobbágyomot is édesleányomnak hagyom. (Vulgo Magerik.)

Octavo. Az Szunyogh Gáspártúl való beczkói majoromat
az szerint hagyom fiamnak, leányomnak illenképpen, hogy hol-
tom után, bár ha valakinek életemnek időben el találánám

zálogosítanom is, mindazáltal azon majorbeli summa pénzre senkinek semmi praetensiója ne lehessen, sem arra az kit az major helett szerzenék, hanem csak két ágú az én maradékimnak. De úgy, hogy halálom után mindenik tartozik száz-száz forintot letenni egynémely klastromra, az hol imádkozni fognak lelke mért.

Nono. Hogyha pedig Úram ő Kglme ezen testamentalis dispositióm ellen valamiformán rugódozni és *(azt)* semmivé tenni akarná, azért, hogy felölnevezett pénzt Braszlóból ő Kglme hozott volna¹⁾ és parnói jószágra adta volna; úgy vagyon, — de mindazáltal azt is ő Kglme, minekelőtte elhozta volna, nekem legálta vala: bizonyságim lehetnek az két káptolombeli praespecificált prothocolom; sőt azt is én saját költséggel hozattam el, kinek harmadik részét mindgyárt Mednyánszky Úramnak az úti társaságból kiadta vala ő Kglme. Annakfelette, mikor deficiáltatott elégséges pénz azon jószágtúl, hogy letették volna: akkor is saját marhámat adtam el reá.

Decimo. Az bicsiczei majorbeli szarvasmarhából, akár mennyi volna is, azután valamikor megkivánja osztált, legelsőben az leányomnak hét tehenet, hat tinót adják ki, — azután három részre oszszák el.

Undecimo. Az Balogh György Úramtól kiváltott bicsiczei majorházat az én leányom az szerint birhassa, azon igazsággal, valamint magunk birtuk; kinek arrúl való levelet is hagyom.

Duodecimo. Az anyai jószágom-részt is, úgymint öt jobbágyomot mind zsellérestül mind két ágú maradékimra hagyom, fiamra s leányomra. Az házasság alatt keresett jószágot pedig, úgymint Úramra ő Kglmére is, háromfelé oszszák el.

Decimotertio. Ha Drasskovith Úram része eladatnik, az melly tütorságért acquiráltatott négyezer forintban: abból az pénzből hatszáz forintot vegyenek ki és az rajeczi, sztranszkói két jobbágyot váltsák ki víle, kiket az felöl irt okokra nézve zálogosítottak volna el.

Decimoquarto. Cselédnek is, kinek-kinek az ő igazsága, szolgálatja szerint fizessék.

Decimoquinto. Végezetre kérem az Istenért is mindeniket, úgymint atyát, fiút, leányt: Istent viselvén szemetek előtt, sőt szivetekben is mindenkoron, mivel velem együtt nem kevés fáradsággal, hanem számtalan való szorgalmatosság és számtalan sok külséggel is felneveltetett édes magzatim, oktattatatok, ruháztattatok; etc. azért az Úramot ő Kglmét, mint

¹⁾ Tehát sziléziai, Tribel-féle örökség volt, vagyis Orlay Andrásnak anyai öröke.

édes atyát tiszteljétek, böcsüljétek mindenkoron, hogy ti is jövendőben az ti fiaitoktól hasonló böcsületet várhattok és az Istennek igaz ígéreti s fogadási szerint annak véghetetlen életének boldogságát, meghervadhatatlan koronáját nyerhessétek, kit szívből kívánok. — Super qua quidem praefatae Dnae Annae Mariae Révay Testantis hujusmodi Testamentaria Dispositione praesentes Literas nostras Testimoniales, memoratis filio et filiae ejusdem futura pro cautela necessarias, sub autentico hujus Ecclesiae nrae sigillo extradeditimus, Lege Regni admittente. Datum ipso Festo Scrmis Corporis Christi, Anno ejusdem Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo Quarto.

(A thúróczi convent hiteles pecsége alatt, Szelepcsényi érsek és kir. helytartó rendeletére, b. Orlay András requisitójára, 1677. feria 2-da proxima post Dominicam sextam Penthecostes kiadott levele, bevezetésében Szelepcsényinek ugyanezen év in Festo B. M. V. visitationis keltezett rendelete átiratával. Ezen rendelet szövegében a végrendelkezett b. Révay Anna Mária már *elhunyt*nak (»praedefunctae condam Consorti suae«) iratik; 1674 és 77 között kell vala tehát elhaláloznia.)

22.

B. Orlay András, kuruczczá lett fia jószágainak megóvása, megmentése végett.

1674 és 1676.

I.

A thúróczi convent (»Conventus Ecclesiae B. M. V. de Thurócz«) mint hiteles hely emlékezetül adja mindeneknek, a kiknek illik. »Quod Splis ac Magus Dnus Andreas Orlay de Karva coram nobis personaliter constitutus, per modum solennis protestationis, contradictionis et inhibitionis proponit eomodo. Quod siquidem *Magus Nicolaus Orlay, filius suus, modernis disturbiorum temporibus nescitur ubi in partibus Transilvanicis resideret*, si Bona et Jura Possessionaria ipsius Dni Protestantis in Superioribus Regni Hungariae Partibus ad Castrum Putnok pertinentia, vel alia in Gömöriensi, Borsodiensi et Hontensi (*Kis-Hont*) Comitatibus existentia habita, cuiquam praeter scitum suum oppignorata, vel a se abalienata, — «tehát ő, az apa, mint megnevezett fiával ezen javakban osztoztatlan, annak ellentmond és ünnepeles tiltakozást emel. Miről is a föntirt hiteles hely kiadja jelen bizonyságlevelét. Datum die 2-da Mensis x-bris Anno Dni 1674-to.

(Eredeti, a convent pecsétje alatt.)

II.

Paria literarum Inclÿtae Camerae Hung. Aulicae scriptarum, die 24. Julij 1676. in negotio Magci Dni Andreae Orlay expeditarum.

Transmissam ad nos penes Lras Excelsae istius Camerae Aulicae Magci Dni Andreae Orlay supplicationem ratione Bonorum suorum Putnokiensium paterno aviticorum immobilium. *ob discessum Filii sui Nicolai similiter Orlay in Anno 1672. cum seditioso tumultuante milite ex Praesidio Putnokiensi ad partes Rebellionum factum. ex eoque complice Rebellionis habitū, per Cameram Scepusiensem ad rationem Fisci Suae Mattis Regii occupatorum. alias vigore certarum per Supplicem productarum, cum dicto Filio suo necdum divisorum sibi restituendorum, altenominatae Suae Matti porrectam;*» miután a teljesített vizsgálat irataiból kiderült, hogy kérvényező Orlay András azon putnoki jószágokat megosztatlanul és *csak ad usum-fructum adta volt át kezelés végett nevezett fiának Miklósnak,* és bennök foglaltatnak azokban úgy amaga, valamint leánya Borbála »Consortis nempe Magci Dni Andreae Serényi« jószágrészei is, a melyek tehát »*ob delictum praerepetiti Nicolai Orlay profugi*« az ország törvényei szerint le nem foglalhatók: hanem, igenis, kihasítandók lennének belőlök a kir. Fiscus számára a praecise Orlay Miklóst illető részek, — a többiek ellenben b. Orlay Andrásnak és leányának visszaadandók.

(Egykorú másolata a magy. kir. kamara előterjesztésének a cs. és kir. udv. kamarához, a melynél a nagy befolyású gr. Serényi András bizonyára kijárta az ezen, immár hivatalos helyről is javasolt kedvező intézkedés elrendelését, s a jószág visszabocsáttatott a családnak. Az 1678-ik év őszétől fogva pedig Thököly Imre lett az úr Felső-Magyarországon, és az maradt 1685 őszéig. E hét év alatt tehát Orlay Miklós, az ő híve bírhatta szabadon Putnokot, Dédest s az ott körül fekvő családi javakat, mígnem a hadi szerencse fordultával, 1685 végén, vagy 1686 elején a szepesi kamara újból lefoglaltatta azokat.)

23.

Gr. Carafa Antal, gr. Serényi Andrásnak.

1678.

A hírhedett nápolyi, Viennae, 28. Julij 1678. kelettel és »*Antonius Comes Carafa m. p.*« sajátkezű aláírással, rideg, majdnem fenyegető hangú levelet ír Zábláthra, »*Spli ac Magco Dno Dno Lib. Baroni de Zereny-*«nek (a kit egy ranggal lejjebb titulált), vagyis gróf Serényi András érsekújvári volt vicegenerálisnak. A tárgy kicsinyes, csekélyérdekű. Carafa vasaszezrede az 1678. év tavaszán a mátyusföldi Magyar-Bélen — Serényi faluján — vonulván keresztül, az elmaradozókból

valami (mint kisült: *garázdálkodó*) katonát Serényi egyik jobbágya megvert és megsebzett. E miatt a tábornok vizsgálatot követelt, melyet Serényi készséggel meg is tartatott s a tanúkihallgatási jegyzőkönyvet megküldé az ezredtulajdonosnak. De ez a sérelemnek csekélybevételét, sőt elpalástolási szándékot látott a vizsgálatban, s annak eredményével sehogysen volt megelégedve. Ezen alkalomból írta tehát a jelen levelét, a melyben Carafa gonosz érzületét a magyarok iránt *már ekkor* eláruló, következő jellemzetes mondat fordul elő, melyet érdemesnek tartunk közölni:

» . . . *Sed scitur bene et non raro expertum, qua bona affectione Hungari communiter in Germanos inclinent.*« (S e sorokat egy *holtig németpárti magyar főurnak* írja, a ki Thököly idejében a kuruczoktól annyi kárt szenvedett császári hűségéért.) Egyébiránt, teszi hozzá fenyegetődzve, hogysen tulajdon ezredének ily meggyalázását eltűrje: ha Serényi méltó elégtételt nem akar adni vagy adatni, — *majd fog akkor ilyent venni ő maga, a saját tetszése szerint, a Báró Úr megnevezett faluján!* . . . Fordúlt-e ellene ezek után a Bellicumhoz Serényi? — nincs nyoma.

(Eredeti levél, egész íven, s. k. aláírással.)

24.

Gr. Serényi András első régrendelete.

1682.

Atyának, Fiúnak és Szent-Lélek Istennek nevében, Ámen.

Én Kis-Serényi Serény András, előttem viselvén az Szent-Isten decretumát, úgymint: az ki világra lészen, meg is köll halni nékie; én is magam előtt viselvén azon Szent-Isten elkerölhetetlen decretumát, mivel halálomnak bizonyos ideit nem tudom s nem is tudhatom: azért még eszennél vagyok és erőmmel birok, akarok dispositiót tennem az kevés jómról, az kivel Isten ő Szent Fölsége megáldott, és azokrúl testamentalis dispositiót teszek ilyenformán:

Az lölkömet elsőbben is az én Istenemnek ajánlom az ő szent kezében, az testemet pediglen az földnek az ő anyjának, az ki minden pompa nélkül eltemettessék.

Minthogy pediglen az én kedves társom Nemzetes és Nagyságos Orlay Borbála, úgy, mint igaz hitves házastárshoz illik, engemet az én nyavalyáimban és rettenetes, kízó fájdalomimban, sok álmainak szakasztásával, egészségének és ereinek fogyatásával forgatott és gondomat viselte: azért az hozzámvaló igaz hűségéért és szeretetéért, velem való sok, ereje felett

való bajmólódásáért hagyom zablati kastilomat, azon névő faluval és Ribárral is, egyéb minden pertinentiákkal és igazságával, az kik hozzátartozandók, valaminémő jussal magam bírtam. Az több jószágomat pedig hagyom az édes leányomnak Serény Anna Máriának és Isten akaratjából leendő maradékinak, successorinak és legatáriussinak. Annak pediglen más tütört nem hagyok, hanem az maga édes anyját, felől megnevezett kedves házastársomat Orlay Borbályát, az kit megtapasztaltam, hogy igaz lelkiismerettel bír és az én jövődöbéli árvámnak igazán fogja gondját viselni és az jószágát is igazán fogja disponálni mindaddig, az míg férhez nem adatik. Holott pediglen Isten ő szent Fölsége az én szerelmes leányomat (az kit szent nevének tiszteletére és dicsíretire tartson meg!) ki találná szólítani e világból: tehát az magyar-béli kastilomat, az kit fundamentumból építtettem, hagyom felől megnevezett házastársomnak Orlay Borbálya Asszonnak, úgy, hogy valamég az Bosnyák familia, az kik successorim benne, az mely részt az szegény üdvezölt anyám után bírok, le nem teszik az kastél épületének az árát, mivelhogy én azt az morvai jószágom jövedelméből építtettem, ahhoz ne juthassanak. Az több portió pedig, az kit ottan szörzett üdvezölt atyám és örökben ő Fölségétől megkért, (egyébaránt mindenestül fogvást az egész magyar-béli jószágot örökben adta ő Fölsége üdvezölt atyámnak és successorinak), azért hagyom, mind az ottvaló zsellérekkel és földekkel, szöllőkkel együtt felől megnevezett kedves feleségemnek; úgy az szentgyörgyi, bazíni és az grinavai hegyeken lévő szőlőket, és az Újfalun) lévő hétezer-ötszáz-negyvenkét forintot, azon ötven akó borral, az kivel vöröskői néhai Gróff Pálffy Miklós Uram maradéki tartoznak minden esztendőben, valamég azon Duna mellett való Kis-Újfalun) névő falujokat ki nem váltják és azon felől megnevezett 7542 forintot le nem teszik. Ugy az megyeri pusztát is az egész határával, az ki Újvárhoz (*Érsek-Ujvár*) egy mélföld; az bíni (*bényi*) jószágot Ujváron alúl, mely négy faluból áll, és Bátorkeszit, Köbelkútot s Kis-Ujfalut, az kik mostan, zálogban vannak, úgymint az bíni jószág, Köbelkút és Kis-Újfalun) az esztergami káptolomnál ötezer-kilenczszáz-ötvennégy forintban, Bátorkeszi pediglen Komáromban lakozó Sándor István Uramnál harmadfélezer forintban, — ugyan ezt is kiválthassa, mivel énnálam az bényi jószág négyezer forintban vagyon zálogban, Bátorkeszi, Köbelkút és Kis-Ujfalun) hatezer tallérban. Suránnál való Kis-Keszi névő falum mivel Bosnyák familiát illeti: szálljon vissza Bosnyák familiára, elhitetvén azt magammal, hogy az édes hitvestársam, az édes, felőlemlétt leányomtúl és Isten áldásából leendő maradékinktúl és successorinktúl el nem idegenéti,

hanem érettek megtartja. — Az szerint Csicsmán névű falumat hagyom az édes feleségemnek és leányomnak, maradékinak és successorinak. — Szaucsinai portióm pedig in casu defectus praememoratae consortis et filiae haeredumque eorum, szálljon Marsovszky Gáspár Uram maradékira és successorira. — Az ürmínyi és kéri hegyen való szőleimet is hagyom felől megnevezett kedves házastársomnak és leányomnak; úgy, ha Isten még visszaadná Újvárat, az újvári felső-kapunál lévő két házomot is,¹⁾ szőlőskertével és majorjával együtt. — Lehotát, az kit Illésházy Uraktól négyezer-háromszáz forintba aranyúl bírok: azt is hagyom Orlay Borbályának kedves házastársomnak és édes leányomnak. — Az morvai jószágomat pediglen, hogyha Isten kiszólítaná az édes leányomat e világból, (az kit tartson meg szent nevének dicsőretire!) hagyom az öcsémnek, az keresztfiamnak: Gróff Serény Antonius Carolus Andrásnak, illy móddal: hogy felől megnevezett kedves házastársomnak elsőbben huszonötezer forintot tegyen le készpénzül, és osztán bírhasa.

Az minémő ingóbingó marhám vagyon, azt is hagyom szerelmes leányomnak Serénj Anna Máriának; ha pediglen, az mint fellebb is megírtam, Isten ő szent Felsége kiszólítaná ez árnyékvilágból az édes leányomat: maradjon megnevezett házastársomnak. Az minémő kevés pénzem marad, azt is kedves feleségem, gyermekeimmel (*így!*) költse, avagy többet szerezzenek hozzája.

Az lölkömért pedig adjaanak az hradistyai Páter Franciscanusoknak háromszáz forintot; az magyar-baradi (*M.-Bród*) Páter Dominicanusoknak száz tallért; az pruszkai Pátereknek száz tallért; az szombati (*Nagy-Szombat*) Páter Franciscanusoknak kétszáz forintot; az Csalóközben lévő Szent-Antali Páter Franciscanusoknak száz forintot; beczkói kalastromra száz forintot.

Hogyha pediglen az Úr-Isten ő szent Fölsége minkeelőtte magához engemet kiszólítana e világból, egy fiú-magzattal megáldana: tehát minden jószágomat annak hagyom, az egy Zábláton kívül, kit felől megnevezett kedves házastársomnak, mindennemő hozzátartozandó határával és igazságával, eo jure, mint magam bírtam, hagyom; de úgy, hogy holta után az kedves házastársomnak, megint az fiamra szálljon, ha lesz Isten áldomásából, — (*így!*) úgy az több ingó-bingó marhám is; az fiam pediglen, hogyha az leányom férhez megyen: adjon hétezer forintot véle; de tútorok gyermekeimnek ne legyen

¹⁾ Ez az érsekújvári ú. n. bécsi kapu mellett balról lévő gr. Serényi-féle felház később Rákóczi fejedelem adományából *Bottyán tábornoké* lőn. Ma az újvári népbank tulajdona, de most csak fölszintes épület.

más, hanem az édes anyjok, felől megnevezett Orlay Borbála. Holott pediglen fiam nem lenne: szabad legyen disponálni, adni s hadni az kinek akarja azon zablati jószágot, mivel azt az morvai jószágomnak jövedelméből vette az üdvezölt atyám (*Pál*), és így szabad dispositióm benne. Hogyha pediglen gyakorta megnevezett szerelmes leányomat (*így; tollhibából társamat helyett*) kiszólítaná, az Úr-Isten ez árnyékvilágból, és az édes leányomat is az Úr-Isten maradék nélkül kiszólítaná: in tali casu eo facto megírt jószágom szálljon megírt feleségemre, szabad dispositiója szerint.

Ezen testamentum-tételemet, kérem minden rendbeli magistratusokat, ezen dispositióm szerint megtartassák, és szegény árváimnak, ha lesznek, se pediglen kedves házas-társomnak rövidséget ne tegyenek, hanem in suo esse ezen testamentumbeli dispositióm megmaradjon, kiért Isten is megáldja Kegyelmeteket. Actum in Castello Zablat, die 29. Mensis Maij 1682.

Kis Serényi Serény András, m. k. (P. H.)

Coram me Georgio Ghyllány, Sacrae Caesareae Regiae-que Mattis Camerae Hung. Consiliario, m. p. (P. H.)

Coram me Alexandro Durcsány, Vice-Comite Cottus Trencsinien. m. p. (P. H.)

Et me Stephano Rutkay, m. p. (P. H.)

Coram me Sigismundo Terstyanszky seniore, m. p. (P. H.)

Coram me Georgio Horvát, m. p. (P. H.)

Coram me Michäele Szalay, m. p. (P. H.)

Coram me Georgio Pettko, m. p. (P. H.)

Kívül. egykorú írással: »Gróff Serény András testamentoma, 1682.«

(Eredeti, összevarrott két íven, ívrétben írva, a zábláthi levéltárban. Az aláírások mind sajátkezűek, az illetőknek címeres gyűrűpecséteivel, melyek közül Ghyllányié és Rutkayé fekete spanyolviaszba nyomvák, a többiek vörösbe. Mindnyája teljesen ép. A szöveg Rutkay kezeírásának látszik.)

25.

Gr. Serényi András és neje b. Orlay Borbála Oroszlánkő várában letett javuinak leltára.¹⁾

1683.

Oroszleánykő várában ki volt partíka.

1-mo. Egy örög kecske, kit Pécsről hoztam volt, az kinek Constantinápolban az ára hatszáz tallér.

¹⁾ Oroszlánkő vára 1683. nyarán Thököly Imre hadainak capitulálván, ezen ott letett értékeket, mint labancz jószágot, lefoglalta a fejedelem biztosa Szemere Pál, s a ládákat pecsét alatt elvitetve, Cseklészen bemutatta urának, ki is azokat felbontatlanul azonnal tárházába rakatta. (*Tanuvallomások.*)

- 2-do. Öreg déván-szűnyeg nro 6.
 3-tio. Skárlát-szűnyeg nro 16.
 4-to. Két aranyos ezüst, kivert munka medencze, mos-
 dóstúl.
 5-to. Egy szíp munka aranyos ezüst gallya.
 6-to. Egy ezüst aranyos ciborium, az zablati kápolná-
 búl való.
 7-mo. Egy lóra-való szerszám szögyelöstől, orozóstól, igen
 szíp munka.

8-vo. Azonkívöly több ezöstmívröly nem is emlékezhetek,
 a ki ottan volt, mivel ennihány esztendeig az ládák ottan vol-
 tak és beliek, hozzájuk nem járhattam betegsígem miatt, (t. i.
Serényi András.)

9-no. Azonkívöly az levelesládából egy donationalis
 huszonhat falura, megint egy más obligatoria-levél hétezer
 ötszáznegyvenkét forintrúl,²⁾ item ötezer forintrúl vesztek el.
 Azontúl több jó veszett, de mivel nem tudhatom: azok minemük
 voltak? specificé fel nem tehetem.

Az Asszony (*Orlay Borbála*) javai.

1-mo. Egy karmazsíny színő bársonyszoknya, magossan
 skófiummal varrott; palást is hozzá való, skófiummal varrott
 nagy virágokkal; ahhoz hasonló váll is volt, skófiommal varrott,
 az kiért szegíny Tökeli Istvány kétezer (*frtot*) cedált szegíny
 Anyámasszontúl, mostani Esterházi Ferenczné (*gr. Thököly*
Katalin) Asszonyom számára.

2-do. Azonkívöly tötczinő (*testszinü*) bársonyszoknya
 vállastúl, ezöstkariákkal, hat sorjával az szép magyar, nehéz
 nyomó ezüst-csipke rajta.

3-tio. Azonkívöly egy zöld virágos bársonyszoknya négy
 sorjával aranynehíz prímek rajta; az pedig nehíz rígi
 munka volt.

4-to. Egy vont aranyszoknya vállostúl, ezöstkariákkal.

5-to. Meczinő (*megyszinü*) vont aranyszoknya vállostúl.

6-to. Azonkívöly míg egy palást, aranyval és ezösttel
 keverített csipke négy sorjával volt rajta.

7-mo. Violaszinő sima váll, aranyos csipkís, ezöstkari-
 ákkal.

8-vo. Zöld tabit-váll ezöstcsipkéekkel és ezöstkariákkal.

9-no. Hajszinő terczelány-váll ezöstcsipkikkal és ezöst-
 kariákkal.

10-mo. Egy aranyfonállal vert szíp, gazdag majezczal.

²⁾ E levél a gr. Pálffyaktól volt, kik is a mondott összegért Kis-
 Újfalut (Esztergom m.) adták volt zálogba Serényinek.

Plunerán-szinő selem-öv, az kiért száz forintot adtam volt; alig volt háromszor vagy négyszer az Asszony ódalán.

11-mo. Egy töczinő öreg, reczís selem-öv.

12-mo. Fínes ezüst ingváll alá való, egy pár, úgymint tetczinő.

13. Aranynyal varrott lepedő	nro	20
14. Szkófiommal varrott lepedő	nro	4
15. Fehér varrással varrott lepedő	nro	20
16. Reczís lepedők	nro	20
17. Felső abrosz	nro	24
18. Alsó abrosz	nro	13
19. Asztal keröly (<i>körül</i>) való kendő	nro	17
20. Arczatörlő kendő, aranynyal varrott	nro	2
21. Csipkís kendő	nro	10
22. Asztalkeszkenő, tuczet	nro	12
23. Szederjes atlacz-vánkoshíj	nro	3
24. Patyolat öreg vánkoshéak, skófiommal varrottak	nro	2
25. Item, kisebb	nro	3
26. Patyolat ingvállak, aranynyal és skófiommal, selemmel és fehér czírnával varrottak	nro	10
27. Aranynyal, selemmel és fehér czírnával varrott előkető	nro	13
28. Aranynyal varrott imeg	nro	2
29. Ingváll alá való pillangós ingváll (<i>így</i>) ...	nro	2
30. Zöld tafota superlát-darab	nro	6
31. Item, tafota veres superlát-darab	nro	3
32. Selem-strinffi kít pár, ezösttel keverített; harmadik pár csak tiszta selem.		
33. Öreg vánkoshíj, aranynyal és ezösttel	nro	2
34. Item, kisebb vánkos	nro	4
35. Ingváll	nro	15
36. Előkető	nro	15
37. Item, alsó ömeg, aranynyal varrott	nro	2.

Az zablati kápolnából való.

1-mo. Papi imeg nro 2

Egyik aranynyal varrott, másik csak fehér varrással.

2-do. Item, aranynyal varrott lepedő oltár keröly, nro 1

Szemere Pál hite alatt vallotta, hogy többet nem vitte el ezeknél az alább megírt partikánál, úgymint az szőnyeget elvitte, két szoknyát, harmadikat maga felesíginak küdte, kít lepedővel együtt, kít mosdót medenczistóly, az gallya-pohárt is és zablati kápolnából való cziboriumot.

(Gr. Serényi András kezével írt följegyzés egy íven; megvan több példányban, hitelesítve is, mert Serényiek ezen elveszett értéktárgyakat 1685-től kezdve évekig nyomoztatták, hit alatt hallgattatván ki az 1683-ban Thököly Imre körül volt tanúkat.)

26.

*B. Orlay Borbála. gr. Serényi Andrásné levele, bátyjának
b. Orlay-Miklósnak, Erdélyben.*

1686.

Mint kedves édes Bátyám-Uramnak, ajánlom szeretettel való szolgálatomat Kglmednek.

Az Úr-Isten minden kívánta szerencsés jókkal áldja meg Kglmedet!

Nagy öremmel vettem Kglmed levelét, kiből írtem, hogy olyan hírt hallott volna felőlem Kglmed, hogy megholtam. Én. Istennek legyen hála, Urammal ő Kglmivel, leánnyommal, és az kis fiammal, az Kglm szolgálatjára tűrhető egízsígsben vagyok; mely jó egízsígsiget hasonlóképen Kglmeteknek mind fejenkint kívánok; hogy penig Kglm ott (t. i. *Erdélyben*) letelepedett, azon is szévéssen erőlek — de mígis oly remínsígsben vagyok Urammal ő Kglmével, hogy az Úr-Isten közünkben is hozza Kglmet. Uram ő Kglme sok szolgálatját ajánlja. Azonban, édes Bátyám-Uram, öremest értením: előbbenyi Kglm házastársa s édes Angyom-Asszonyom (*b. Perényi Judith*) il-e még? Kírem, adatott alkalmatossággal ne nehezteljen engem tudósítanyi, és hány fia, leánya Kglmnek? Az én öregbik gyermekem, úgymint leánnyom, nyolcz esztendő, kinek a neve Anna-Mária; fiacskám penig e jövő pünkest napján félesztendő lesz, annak neve Farkas-András; kívánok: azok is szolgálhassanak Kglmeteknek! — Azúta, édes Bátyám-Uram, hogy szegény Anyánk-Asszonyunk megholt, írtam volt ednyihány levelet Kglmnek, azonban csak egyikire sem nyerhettem választot.¹⁾ Szegény Anyánk halála után Atyám-Uram megint megházosodott volt; de avval (t. i. *második feleségével, b. Pongrácz Borbálával*) nem derekassan gazdálkodott, hanem a mi kevés jószága volt (*t. i. a gyermekeivel tett osztálya után*), azt is elzalogosították. Hogy szegény Atyám-Uram megholt, azután a jó mostoha Anyánk *fattyat vetett*; ²⁾ úgy osztán abbúl az kevés jószágból kitudtam

¹⁾ Mivel az erős kurucz, Thököly-párti Orlay Miklós válaszoló leveleit bizonyára felfogdosták a cs. kir. póstákon.

²⁾ E scandalosus esetre a levéltárban sok perirat, számos tanukihallgatás van, még a bábáé is. A »fattyu«, mint csecsemő csakhamar elhalt; apjául szemtanúk valami gr. Taffe német kapitányt vallanak. Orlay Borbála ezen az alapon, mint néhai férje emlékét megbecstelenítő, erkölcstelen, parázna személyt, pörölte ki az özvegyi birtokokból a kikapós mostohát.

ötet. — Csak a jó Isten tudja, minémő nyomorúságban vagyunk mink itten; ha itten Morvában kevés jószágunk nem lőtt volna: nem is tudtam volna ekkoráig Magyarországon becsületessen élni, mivel az föl s alá menendő hadak miatt jószágunk elpusztult. Elég nemesember s parasztember jün Magyarországról ide kódiúnyi Morvában.

Putnoki jószágnak sem tudhatom, miben legyen dolga? mert én abból az jószágból csak egy fillér ára való hasznat ekkoráig sem vettem, mivel nem is mertem ebben az zürzavar-időben emberemet (*oda*) fölküldeni, jöllehet hallottam, édes Bátyám-Uram, hogy valaki kéri azon jószágot ő Fölségétől;¹⁾ de én sollicitatornak Bicsben megírtam, hogy egy memorialist beadna az udvarnak; minémő resolutióm leszen, el nem múltom adatott alkalmatossággal Kglidnek megírnya.

Ezzel az Úr-Isten tartsa és éltesse Kglidet sokáig szerencsis jó egízsígnben. Datum Luhacovicz, die 15. Maij Anno 1686.

Kglmednek szeretettel szolgáló huga

Orlay Borbála. m. k.

Külczim: »Nemzetes és Nagyságos Orlai Miklós Uramnak (Titulus) ídes kedves Bátyám-Uramnak ő Kigyelminek nagy szeretettel adassik.« P. H. *Más írással:* »Bicsben az Aranyos Szarvasnál«.

Másik felől: »Mint esméretlen Sógor Uramnak Inczédi Mihály Uramnak, mostanában Bicsben levő erdélyi követek között, az Aranyos Szarvasnál, kötolessen ezen leveletem recommendálok ő Kigyelminek.«

Ismét más írással: »Az Úr huga levele, ő Ngának szöllő, onnan kívül« (azaz *Magyarországból*. Ez tehát Erdélyben íratott utólag reá). E följegyzésekből kiderül, hogy Orlay Borbála, ezt a levelét Apaffy fejedelem Bécsben időző követi útján küldé bátyjához Erdélybe.

(Eredeti, s. k. aláírással, kisded, igen finom metszetű Orlay-czímeres és O. B. betűs, piros gyűrűpecséttel. A levél szövege a levélíró *férjének írása*.)

27.

B. Orlay Borbála és férje a putnoki Orlay-jószágokat a kir. kamarától birtokba veszik.

1687 és 1688.

I.

»Divisio Boni Putnok inter Barbaram Orlay et Fiscum Regium ex nota Nicolai Orlay.« Terjedelmes írat, mely az osztály részleteit tartalmazza, 1687-ből, s a melyből kiderül, hogy a Putnokhoz tartozó javak a nevezett két fél között ezen év augusztus 30-kán, a hely színén osztattak meg. Utóbb azonban, a foganatosított osztály után, gr. Serényi András

¹⁾ Mivelhogy Orlay Miklós kuruczczá lön, putnoki stb. jószágait a kir. kamara lefoglalta már, mintegy a kinestárra szállottakat.

és neje b. Orlay Borbála az O. Miklós féle elkobzott részeknek is általengedéseért alkudozásba lépven a kamarával, végre 4000 frt váltságdíjban — a részletes becsár-megállapítás és ennek eredményéhez képest leendő netaláni ráfizetés kikötése mellett — egyeztek meg, mely összeget hogy a magy. kir. kamara főpénztárába Pozsonyban befizették, ugyanitt 1687. december 12-kén kelt elismervény tanúsítja.

(Eredeti nyugta, pecséttel és három aláírással.)

II.

A magy. kir. kamara Pozsonyban, 1688. május 10-kén kelt hivatalos kiadványában elismeri és kijelenti, hogy gr. Serényi András és felesége b. Orlay Borbála, az Orlay Miklós féle elkobzott putnoki jószágrészek átengedéseért ezek összes becsárát, úgymint 5758 frtot, a kamara pénztárába befizették. és így immár az egész putnoki javak nekik átadattak és kir. jóváhagyással b. Orlay Borbála, mint örök-tulajdonos nevére iratni elrendeltettek.

(1753-ik évi hiteles másolat. Előfordúl különben számos egyéb iratban is.)

28.

Gr. Serényi András, sógorának b. Orlay Miklósnak.

1688.

Kgldeknek, mint jóakaró kedves Sógor Uramnak, szolgálók.

Isten minden jókkal áldja Kgldet. Az Kglde 28. Januarij irott levelit Bistriczéről (*az erdélyi Besztercze*), melyet az Atyámfiának (= *feleségemnek*. régies;) ír, die 20. Aprilis vettem; az Atyámfia pedig Bécsben vót akkor, az putnoki jószág megszőrzésiben, mivel magam betegeskedésem miatt föl nem mehettem, periculum in mora volt pediglen: mert más sollicitatorok voltak, (köztük *gr. Koháry István* is), az kik meg akarták kírni, és sollicitálták is, — oda is lött volna, de annak előtte megértvén, hogy valami Klobusiczky (*Ferencz. utóbb kir. személynök*) nevő főember az fölfüldrül sollicitálja, okát adván, hogy már nincs senki successor hozzá: én is fölmentem s insinuálván magamot, audientián is voltam ú Fölséginél. Mivel pediglen szinte úgy illeti az leányágot az putnoki jószág, valamint az fiúágot: más kézre és idegenre nem akartam bocsátani. Megyallom, rígen magamivá tehettem volna, mert az üdvezült Úr (*Orlay András*), sokszor kínált, mivel még éltiben foglalták volt el,¹⁾ hogy nekem cedálja mind az (*putnoki*)

¹⁾ Putnokot két ízben foglalta le a szepesi kamara: 1672-ben, Orlay Miklós kuruczczá létele után, de ekkor Thököly hadi szerencsége miatt nemsokáig bírható; s másodszer e fejedelem bukása után, 1685. végén.

kapitánságot s mind az jószágot, — kírjem meg ő Fölsígitől; de nem akartam, hanem vártam, hogy Kglmed kijün (*Erdélyből, amnyštiára*); azminthogy írtam is ennihány ízben Kglmednek. Én bizony az gratiát megszörzettem volna Kglmednek: de nem vala Kglmednek kedve hozzá, *talám az kálvinista hit tartóztatta Kglmedet*;¹⁾ és így, hogynem mint idegen kézre jutott volna: inkább magam sollicitáltam, s meg is nyerem, mert sok (*vice-generális fizetésbeli*) restantiáim vannak jámbor és hív szolgálatomírt s (*activ*) adósságom is, — és így nem ingyen, hanem pínzen jutok én az putnoki jószághoz, s alkalmas summával.²⁾ Arrúl Kglmed ne gondolkodják, hogy az Kglmed bös telensíggel sollicitáljam, sőt inkább, igenis, az mennyire lehetett, bizony mentettem Kglmedet. Hogy peniglen mi móddal adják nekem? azt én bizony nem tudom, s hogy azt piarczra s országrúl országra küdjem, az is illetlen s nem mód.

Hogy az putnoki és egyib jószágrúl való levelek Kglmed kezínél vannak, igen jó, mert egyíbaránt nem tudom, hova lettek volna. Hogy emberünket küldjük Kglmedhez annyi messze földre, lehetetlen; más az: bizony bánnám, ha valami nótában esním (*rebellisekkel való érintkezés czímén*) örög legíny koromra, holott ifiúságotúl fogvást az én Kegyelmes Úramnak mindenkor igazán és híven szolgáltam, szolgálók is az én tehetségem szerint koporsóimig.

Az lengyelországi nemeslevelet³⁾ egyszer mutatta az üdvezült Úr, az rajeczi hévvízben, kezemben is volt: de azúta semmi leveleit nem láttam, hova tette őket? — az Isten tudja; requisitorium mandatum által repetáltattam attúl az rosz özvegyitől (*Pongrácz Borbála*), de az minémő lajstromot hozott az praefectusunk az levelekről, ottan bizony csak egy valamirevaló levél sincs, hanem az Baronatus-levél (*az Orlayaké, 1622.*) az többi között legföljebbvaló, kire is gondja volt az üdvezült Úrnak az gyermekeire; az mint látom, ha míg tovább ílt volna: bizony éppen szegínysígre jutott volna, nekem köllett volna tartanom, mind eltíkozlotta volna avval az rosz asszonynyal, az utolsó felesíggel, az ki holta után fattyat vetett. Hitesse el Kglmed magával: ha kezemnél volna azon nemeslevél, bizony Kglmednek megküldeném; de énnálom nincs, s nem is tudom, hova tette az szegíny Úr.⁴⁾ Azt is hitesse el Kglmed magával,

¹⁾ Ebből tudjuk meg, hogy O. Miklós reformátussá lett.

²⁾ Potom 5758 frtért, mint föntebbről már tudjuk.

³⁾ A Tribel Gergely-féle lengyel indigenatusi diplomát, melynek ereje *a női ági utódokra is kiterjed*. Orlay Miklós, úgy látszik, azt forgatta ekkor eszében, hogy a szükség úgy hozván magával, Lengyelországon telepszik meg, — ezért kellett volna neki ez az oklevél.

⁴⁾ Ma ott van a zábláthi levéltárban.

hogy bizony Kglmednek igaz attyafia vagyok. Édes jóakaró Sógor Uram, én senki jószágára nem szorultam, csakhogy nehéz az maga örökit embernek idegen kézre bocsátani. Az szegény Urat is kírtem sokszor: írjon Kglmednek, hogy kigyűjen (*Erdélyből*) Kglmed az ű Fölsíge hívsígre, — megszörzem az gratiát, mert az Serényi familia annyi gratiában van ű Fölsíge előtt: az öcsém Gróff Serényi János ű Fölsíge Felt-Marschalch-Laitinontja, tanátcsa, és az Baváriai Herczegnek Generalissimussa és Praeses Consilij, — könnyen végben vittük volna; de Kglmed azt írta az szegény Úrnak, hogy *magával hozza Kglmed az gratiát;*¹⁾ és így Kglmed magának köszönje és tulajdonítsa. Sút csak azt mondották az kamarán s az udvarnál is: jól tudta Kglmed az ű Fölsíge manifestumát, — eddig rígen ki költött volna Kglmednek az ű Fölsíge hívsígre gyönni, *habuit tempus, úgymond,* — ez volt az választom, mikor mentetem Kglmedet; *és így az kálvinista hitnek köszönje Kglmed. Bizony, bár Kglmed azért az ennihány rossz jobbágyocskáért igaz hitit el ne változtatta volna, az kit adtak Kglmednek*²⁾ *s eretnekké ne lött volna; et ideo Deus punit, — jam est tarde.* És így kedves Sógor Uram Kglmed bizony másra nem vethet, csak magára és igaz hitinek megváltoztatására; mert én bizony szívessen igyekeztem Kglmednek minden tehetségem szerint szolgálnom és segítenem. Úgy veszem észre, hogy Kglmed elhitette volt magával, hogy már eretnekvilág lesz és hogy meggyűzik az pogányok (*törökök*) és az eretnekek Kglmes Urunkot ű Fölsígit; de hiszem, jól tudja Kglmed az Isten szavát, az ki megváltozhatatlan: *nec portae inferi praevallebunt adversus Ecclesiam meam,* és így az Isten maga oltalmazója az igaz Római Anyaszentegyháznak, úgy az mi Kglmes Urunknak is ű Fölsíginék már derekas áldását adta az Isten Kglmes Királyunknak, de míg hovatovább segíti Isten az mi Kglmes jó Urunkot ű Fölsígit és megszígyeníti s alázza ellenségeit. Kglmed megbocsássa, hogy ily hosszú írásommal terhelem Kglmedet: de mivel az materia magával hozza, patientia. Én azonba maradok

Kglmednek
Luhacsovicz, —³⁾

jóakaró sógora, kiesz szolgája
Gróff Serényi András m. k.

¹⁾ Ez bizonyára még Thököly fénykorában lehetett.

²⁾ Apaffy fejedelemtől kapott Erdélyben jószág-adományt, úgymint Sófálvát, Beszterczéhez közel. L. Hodor: »Doboka Vármegye«, 88. l. és Monum. Hung. Hist. Irók, XXVII. köt. 717. l. (Almády-napló.)

³⁾ Egyéb datuma nincs; de mivel 1688. april 20-kán vett levélre való válasz, a putnoki jószágügy pedig a kamarai elismervény szerint ezen év május 10-kén már be vala fejezve, holott itt még mint folyamatban levő említették: tehát e levél 1688. april vége felé vagy május első napjaiban kelt, Morvaországban.

Külczim.: Tekéntetes és Ngos Karvai Orlay Miklós jóakaró Sógor Uramnak ő Kglmének adassék. Bisztriczén.

(Eredeti, egész ívnek három oldalára sűrűen, sajátkezűleg írt levél. Lepecsételve, a mint látszik, nem volt, miután Serényi, mint cs. k. tábornok, egy »lázadó«-nak, habár ez sógora vala is, lezárt levelet írni tartózkodott, s csak egyszerűen összehajtva küldötte el valami alkalomtól, talán épen cs. követségi vagy katonai úton, — azért hánytorgatja annyira törhetetlen loyálisát.)

29.

Széchenyi György prímás. protestáns papokat üldöz és tömlöczöztet.

1688.

Ajánlom Kglnek szolgálatomat. — E napokba Budán ennihány napot túltvén, Gyöngyösről, Vácyról, Jászbrínből (*Jász-Berény*) s több helyekről a praedicatorokat elűztük, a templomokat visszavettük. Nem leszen vala annyi erőm, hogy víghez vihessen, hanem a budai commendáns adott assistentiát. (!) Esztergamba jövén onnat, immár nálam lévén jedziben: hol vannak praedicatorok? — Bátorkesziről, Kis-Sallóbúl (rosz, veszedelmes emberek meg nem elégedvén azzal, hogy ott a szegénység lölkit rontják, be is jártak s az én faluimat is vesztegették), hasonlóképen a praedicatorokat bevittem Esztergamban, a szerént a mestereket és companokat, (*így*). Az én levelem mellett járván, a kik cselekedték, adják elő: van-e az benne, hogy az praedicator- s companok házain tovább, másová menjenek? Megválnak, ha ott találják. Azért ha mit többet míveltek, — adjanak számot róla.¹⁾

Hátra vannak még másutt is a praedicatorokba, s talán magam jószágában is? — Meg nem maradnak! Fejek (*esperestjük*) vólt a többinek az a bátorkeszi. s biztatta mindenfelé az alatta való praedicatorokat: ne féljenek semmit!

Az Articulus mit tart? megolvashatja Kglmed; a kiben nevezetbe sincs Esztergam vármegye. Am Commissárius Uraimék is itt Pozsomba kezdvén, a bányavárosokon túl is menvén, elvigezték dolgokat, s a hová magok nem mehettek is, megparancsolták levelek által, hogy a praedicatorok kimenje-

¹⁾ Bátorkeszi zálogjogon bírt egyik faluja volt gr. Serényi Andrásnak, a kihez mint földesurokhoz folyamodtak ú. l. a lakosok, papjoknak erőszakkal Esztergomba hurczoltatása- és ott börtönbe vettetéseért, stb. Serényi írt az érseknek, a mire ez a válasz.

nek (*községekéből*); nem fogadnak szót: azért inset is Csalóközből ennihányat behozatunk ide.

Isten tartsa Kglidet sokáig jó egészségben! Posonij, 26. Junij 1688.

Kglidnek

jóakaró szolgálja

Szécheni György

Esztergami Érsek m. k.

Külczim: Illrmo Dno Andreae Comiti Serény, Perpetuo de Zabláth, Sacr. Caesar. Regiaequo Mattis Cubiculario, Camerario et Consiliario, etc. Dno Amico observandissimo. (P. H.)

(Eredeti levél, egész íven; csak a berekesztés és aláírás sajátkezü. Fönt püspöksüveges, a vértben pedig Széchenyi-czímeres, köriratos ostyapecsét, papírfölzettel.)

30.

B. Orlay Miklós levele Szalay Pálhoz.²⁾

1688.

Ajánlom szeretettel való szolgálatomat Kglidnek. Az én Istenem hogy minden jókval Kglidet megáldja, kívánom.

Ez alkalmatossággal nem akartam elmulatni, hogy Kglidet ezen levelemmel ne látogassam, — kívánom, találja szerencsés órában Kglidet. — Én míg Kglid szolgálatjára ílek, jóllehet sok egízsígtelenséggel; de ezért es dicsúítem az én jó Istene-met, hogy fiúságomat nemcsak Szent-Lelkinek belső munkái-val, (*áttérése*), de külső nyomorúságokkal es bizonyítja. Mindazáltal megnyugszom inkább az én erűtlenségemben, hogy mintegy sátorban lakják énbennem az Christus.

Ezen becsületes emberek jelentik, hogy Hugom-Asszony ő Kglme az én kevés jószágomat megkírte ő Felsígítűl. Kihez kipest kirem nagy szeretettel Kglidet, ne nehezteljen tudósítani: quo fundamento kírte meg? és pínzen vette-í, vagy sem? Hadd tudhassam magam dolgait es ahhoz kipest igazgatni. Ha Isten engem es íltet, Kglid jóakarátját megszolgálni el nem mulatom. Kívánom de reliquo, az én Istenem sok esztendűkig éltesse szerencsísén Kglidet.

Datum Bistricij, ultima Augusti 1688.

Kglmed szolgálja

Orlay Miklós. m. k.

P. S. Kírem, ha lehet, az informatióval ne kíssik.

²⁾ Azelőtt a bujdosók, majd Thököly Imre fejedelem ezeres-kapitánya, de ennek váradí elfogatása után Petneházyval, Deák Ferenczczel, Szócs Jánossal stb. ő is a királyiakhoz álla, azonban nem katonáskodott többé, hanem a szepesi kamarának lön egyik tanácsosává; mint ilyenhez fordul Orlay tudakozódásával, mint a ki a lefoglalt jószágok sorsát hivatali állásánál fogva a legjobban tudhatta. Szalay azután a levelet eredetiben elküldé az érdeklött b. Orlay Borbálának, Serényinének.

Külczim: Nemzetes Szalai Pál Uramnak, bizodalmas Uramnak ő Kglmének. (P. H.)

(Eredeti, sajátkezű levél, félíven, Orlay-czímeres piros gyűrűpecsét romjaival. A sisakból kiemelkedő zászlós oroszlán mellett a levélíró neve kezdőbetűi: N. O.)

31.

Gr. Serényi András tudósítása b. Gombos Imre putnoki kapitányról.

1688.

Kegyelmes Uram! Ngodnak aláztatossan szolgállok. Hogy Ngodnak eddig is, régi kötelességem szerint nem udvarlottam, az iránt Ngodtúl aláztatossan bocsánatot várok; oka nem egyib, hanem hogy az járóim nem akarnak hordozni; igaz, hogy az köszvény kínjaitúl immáron megmenekedtem: de mivel az inak egy kevésbé megsugorodtak, ki nem vonhatom az járásra az lábaimat. Ha ennekelötte kaphattam volna ezen orvosságot az kit már most kaptam: oly íp volnék, mint ennekelötte, ha eleintín íltem volna vele.

Édes régi Kegyelmes Uram, nem sokat használ az én szolgálatom, az ki sok költségemmel, vírem ontásával szolgáltam híven kegyelmes királyunkat; még csak az *(érsek-)*újvári házaimat sem obtineálhatom, az kimből én híven szolgáltam Kegyelmes Urunkot, vírem ontásával oltalmaztam hazánkat. Az putnoki jószágomat is, feleségem örökit, az kit igazságatlanúl foglaltak volt el,¹⁾ nagy költségemmel, pénzemen köllett újonnan megvennem az kamarátúl, s most sem bírhatom azt sem bikiével, *bigamus, három feleségő Gombos Imre miatt*;²⁾ holott már ottan praesidium nincsen: míg is ottan kapitánkodik s ürzi az én pénzemen vött jószágom jövedelmit s többet parancsol ottan s praetendál, hogynem az én tisztviselőim. Mírt vették föl az árrát *(t. i. a kamara)*, ha másnak adják az birodalmát és jövedelmit?! Kegyelmes Uram, bizony országostúl büntet meg Isten bennünket, ha az egész világ példájára meg nem bün-

¹⁾ Gr. Serényi Andrásné b. Orlay Borbála bátyjának, b. Orlay Miklósnak — az utolsó Orlay bárónak — 1672-ben a putnoki várórséggel együtt kuruczczá létele s Erdélybe menekülése után, ki is nővérel még osztozatlan vala. (L, föntebb.)

²⁾ Gombosfalvi Gombos Imre, sárosi nemes, ekkor putnoki kapitány, erős labancz, a ki 1703-ban a felvidéken állított huszárezred tulajdonosává, báróvá, tábornokká s végre altábornagygyá lón. A Rajna mellett, a francziák ellen harczolván, ezredének kiegészítése végett 1704. elején hazajött, de itt a Rákóczi hadaitól körül táborlott Kassára szorúlt, melynek capitulatiójakor (1704. őszszel) a cs. őrséggel Austriába vonulva, tovább is hazája ellen szolgált Heister alatt. Főként e nevezetes kalandor életéről, jelleméről szóló adatokért érdekes a jelen levél.

tetődik az bigamussága miatt, az kire míg ő Fölsíginék sincs auctoritással, hogy grátiát adjon, se az pápának; *nem elég pedig, hogy maga az, de hármát csinált bigamussá: mert Farkas Zsófiát, az kivel legelsőben megesküdt és öszveadatta magát, egy szegínylegínynek kötette nyakára, attúl gyermek is volt: az másika Lócziné, — az is férhez ment már; harmadikkal most lakik, Edenfinével, de azt is már büdésnek mondja. Ha pro exemplo capitaliter meg nem büntetődik, negyediket részen; bizony az egész catholica religiónak nagy gyalázatjára és botránkozására leszen s vagon, hogy az eretnekek csúfolnak bennönket: *hogy már ilyen pogány hitté változik az mi régi igaz vallásunk.* Az hallatlan volt míg eddig az igaz római ecclesiában, hanemha már új hitet kezdenek az pápista vallásban; de én olyan pogány vallásnak bizony nem subscribálok, — magunk is pápisták botránkoznak benne. Azért Ngtok s ő Fölsíge lássa; ha abban marad, bizony sok botránkozás következik belőle. Az Isten szava: *Regnum a gente in gentem transfertur. Item: Judicium terribile, his qui praesunt, fiat. Judex damnatur, cum nocens absolvitur.* *Annak bizony sokkal ritízebb az nyelve (t. i. Gombosnak), az cselekedetnél; mert mihent valami periculumot hallott: Putnok felé hogy készül az ellenség. — mindgyárást gondolt valami praetextust, s kiballagott az végházból.* Ennekelőtte az olyan állapotért föl szokták vala akasztani az kapitányokat; de ez mivel tudja szóval, mind kibeszilli magát. *Hogy az bécsi obsidiókor (1683.) oda ment volt: nem az vitízség, se ő Fölsígihez való hívsigitül viseltetett, hanem az praeda kedviért ment volt oda, mert Putnokban csak két rossz lovacskával ment volt, hanem abból az praedából és az putnoki jövedelemből vette fel magát, s már szabadon cselekszik az mit akar.* Bizony keziben mindenkor az Istennek a büntető ostor, az ilyen rettenetes gonoszságért országostúl vér meg bennünket s míg nem kísó, az armádánkat is. Azonban Ngodat aláztossan kérem, mint régi Kglmes Uramot: megbocsásson, hogy bína kezeim hosszabb írásával mertem terhelni Ngodat. Kívánom, Isten Ngodat megnyomorodott hazánknak javára tartsa és iltesse számos esztendőig szerencsissen, jó egészséggben. Én pedig maradok*

Ngodnak mint Kegyelmes Uramnak
Zablatban, 1688.

régi alázatos szolgája
Gróff Kis-Serényi Serényi András m. k.

(Eredeti, egészen s. k. írt levél. Úgy látszik, gr. Csáky István országbírónak s felső-magyarországi főkapitánynak, vagy még inkább Mátyásszovszky nyitrai püspök udvari kancellárnak szólt.)

32.

Gr. Serényi András és Farkas családi könyvéből.

1678.—1716.

Bejegyzés *Serényi András* kezével, a könyv legelején:
 »Anno 1678. Die 23. Julij lött az Atyámfiának (*feleségének*)
 Orlay Borbálának leánya, szombaton, Szűz jegy alatt, zábláthi
 házamnál; kit Isten éltesen, szent nevének dicséretire!«

»Anno 1685. Szokolcza várossában 8-va Decembris
 étszaka 12 órakor született Serény Farkas-András fiam e
 világra, Boldogasszony fogantatása napján, Bak jegy alatt ♂
 szombaton. Kit Isten neveljen nagygyá, szent nevének dicsé-
 tire, szegíny szüleinek örö mire, kedves hazánkknak szolgálatajára!«

Orlay Borbála kezeirésével:

»Die 6. Aprilis Anno 1695. Az Úr-Isten áldotta meg
 leányomat gróff Serény Anna Máriát (*Gr. Csáky Zsigmondné*)
 leány-magzattal, kinek neve Judith. Tartsa meg ő szent Felsége,
 szent neve dicséretire!«

»11. Aprilis 1696. dal pan boch nase sýna pani Groffy
 Zigmunda.« (Az Úr-Isten fiút adott Zsigmond grófnak.)

Hátrább, másik lapon, *gr. Serényi András* kezeirésével,
atyai intelmek gyermekeihez.

»Omnia ad majorem Dei gloriam!

Édes gyermekim, jószágot hagyok annyit, kiből böcsület-
 tel élhettek Isten jóvoltából, az kívül Isten kegyelmességiből
 megáldott. Nem kóborlásommal, csalárdsággal, hamissággal,
 lopással, practikával, húzással-vonyással szerzettem: hanem csu-
 pán Isten ő szent Fölsége áldásából. Azért nem mondhatja
 senki s nem is illet benneteket amaz igazsággal elvitathatatlan
 versek: (*gy*).

Omne quod male possidetur, alienum est.

De male quaesitis gaudebitur tertius haeres.

Magyarúl ezt teszi:

Éből győjtett szerdeknek eből köll elveszni.

Ím azért egy kis tanúságot vagyis instructiót hagyok
 nektek.«

Következnek a gyermekei számára 15 pontba foglalt atyai
 jó tanácsok, ú. m. 1. Tiszteljék s féljék Istent, legyenek vallásosak
 és kegyes életűek. 2. Tiszteljék szüleiket. 3. A szegényeknek
 adakozzanak. 4. Minden szombaton cselekedjenek valami jót a
 Boldogságos Szűz Mária tiszteletére, bőjtölés vagy alamizna-
 osztás által, stb. Legjellemzőbb az intelmek szerzőjére nézve
 az öt utolsó pont, melyek szórúl szóra ezek:

»11. Az királytokhoz hívek legyetek, országtokért és

kedves hazátokért az ti királytok mellett véretek kiontani ne szánjátok, hanem mint Isten engedi s erőt ad, vitéz-kedjete.

12. Ha Isten házasságtok ideit elhozza, Istenért kérlek benneteket: *idegen nemzetből semmiképpen ne házasodjatok, mert az lesz a ti veszedelmetek. Mert az idegen vör sohasem oly igaz, mint az maga édes nemzetié.* Azért azon igyekezzetek, hogy a magatok édes magyar nemzetiből vegyetek feleséget.

13. Nagy nemzetre, gazdagra ne vágyjatok: mert az kényes, kevés, magahitt, czifrálkodó, tikoáló, utóljára farkacsóválló lívíl (*lévélt*) közönségessen. *Soha ördög-gondolta idegen öltözetet s hóbitás fejviselést az feleségteknek ne engedjete; az minthogy egyébaránt az igaz magyar vör, istenfilő magyar asszony azt soha nem követi, s útálja; valamelly affélben gyönyörködik: nem bír az magyar gyomorral, kavalíros.*

14. Hanem csak arra vigyázzatok: bár szegín legyen is, csak becsületes s jó nemzet legyen, istenfilő, jámbor, jó erkölcső, és jó gazdasszony. Isten megáld benneteket, csak egymást szeresséte és igazak legyete egymáshoz.

15. Embersíges öreg ember tanácsával éljete; akármi rossz, csélesap, hivalkodó, fondorló, korcsmaemberekkel társaságot ne tartsatok: mert az rossz társaság semmi jóra, sít gonoszra viszi s vezírli az ifiakot. Mala societas summa ruina corporis, quam animae.

Si Deus pro Nobis, quis contra Nos?!«

Következik egy »*Vanitas vanitatum*« kezdetű hosszú diák vers és sok latin közmondás, megfigyelésül fiai és unokái számára.

Hátrább, *gr. Serényi Farkas* kezével:

»Anno 1713. die 17. Mensis Junij Isten ő szent Felsége rendelésiből vettem házastársul Tekéntetes és Ngos Gyarmathi Balassa Krisztina Asszont.« (*B. Andrássy Pál özvegyét.*)

»Anno 1716. Die 21. Martij az Úr-Isten áldotta meg Atyámfiát (*a feleségét*) leányi magzattal, kinek neve Theresia. Kit is az Úr-Isten nevelje maga szent neve dicséretire!«

Több bejegyzés nincs.

(E családi könyv negyedrétű, fehér disznóbőr-kötésű, itt-ott már molyette; írása is csaknem olvashatlanul elsárgúlt és elfakult már, de a legnagyobb része üresen maradt. A könyv lényegét tevő atyai jó tanácsait Serényi András ú. l. 1688-iki hosszú betegsége alatt írhatta, már a közelgő elmúlás gondolataival foglalkozván.)

33.

Gr. Serényi András második végrendelete.

1688.

Atyának és Fiúnak és Szent-Lélek Istennek nevében,
Ámen.

Én Gróff Kis-Serényi Serényi András (titulus), szemem előtt viselvén az mindenható Úr-Istennek secretumát és rendelkezését, tudniaillik, hogy a ki születtetik, annak meg is kellett halni, — ezen elkerülhetetlen Isten-rendelését elmémben és eszemben tartván, mivel se üdömet, se órámat (*így*) halálomnak nem tudom, sőt természet szerintem nem is tudhatom: azért, míg mindenekben magam helyes eszén vagyok, és erőm, olyan az minémű vagyok, engedek, akartam jó rendet és dispositiót tennem, mely Istennek és az enyimeknek tessék, mind az egész ingó és ingatlan jószágimban, az mellyekkel engem az Isteni Jóság megáldani méltóztatott, ilyen módon és renden:

Elsőben is. Lelkemet az én Istenem kezében — mellyet az én Üdvezítőm drágalátos szent vérével megváltott — ajánlom; a testemet pedig az földnek, ahonnan származott, úgy mint anyjának hagyom, mellyet hogy minden pompa nélkül temessenek, parancsolom. Ha pedig itten (*t. i. Zabláthon*) ezen mulandó világot az örökkévalóval találnám elcserélnem: temettessék Pruszkán a Pater Franciscanusoknál, ha pedig Morvában ¹⁾: temettessék, az holott az én kedves feleségem akarja.

Másodszor. Mivel az én kedves feleségem, Tekéntetes és Nagyságos Gróff Anna Borbála Orlay mindenkor hív éltársom volt és az én nagy kínaimban, mellyekkel Isten ő szent Felsége gyakran látogatott, mindenkor szíves, fáradságos segítséggel volt, sőt egészségének is nem kevés hátramaradásával; annak-okaért ezért, és hogy igaz hívségét hozzám megtartotta, hagyom néki az zablati kastélt az Zablat névű faluval és Ribárral, minden azon zablati kastélyhoz tartozandó appertinentiákkal, olyan jussal, az mint magam bírtam, mindazonáltal olyan conditióval, hogy semminémű módon el ne idegenítse az én maradékimtól, éntőlem valóktól, hanem az ő halála után az én gyermekimre visszaszálljon.

Harmadszor. Az több egész minden jószágomat, úgy örököszt, mint keresettét, hagyom az én kedves fiának Gróff Serényi Farkasnak, minden hozzájuk tartozandóságokkal, az mellyek most vannak és jövőben lehetnek, idő forgásával.

¹⁾ Ahol t. i. a Serényi grófok szintén nagy jószágokat bírtanak, sőt bir egyik águk ma is.

Az én kedves leányomnak Gróff Anna-Mária Seréninek tisztességes (ha Isten ő szent Felsége azon időt el engedi érni nékie, hogy szentül és tisztességesen férnek adattathatik.) lakadalmat tartsanak és az anyai summa pénzből 7000 forintokat adjanak, azaz hétezer forintig való készpénzt tegyenek le néki az luhaesoviczi jószágból. Holott pedig Isten ő szent Felsége az én fiamat (kit is Isten oltalmában ajánlok és alázatossan kérem ő szent Felségét, hogy maga szent nevének dicsőretire megtartsion!) ez nyomorúlt világból kivenné: tehát olly okkal az felülemített minden jószágimat felülnevezett leányomnak hagyom, úgy, mint igaz maradékomnak.

Negyedszer. Hogyha Isten ő szent Felsége mind a két saját gyermekemet ebből a világból kiszólítaná, (kiket hogy Isten ő szent Felsége maga szent neve dicsőretire megtartsion, szívből kívánom), olyan történetből az luhaesoviczi jószágot, ha ideig azon jószágot el nem adnám, néhai kedves öcsém Gróff Serényi Ferencz árvájának, Gróff Serényi Antalnak hagyom, olyan conditióval, hogy mindeneknek előtte adjon az én kedves özvegyemnek Gróff Orlay Anna-Borbálának tízezer forintokat, az után Méltóságos Gróff Serényi János Uramnak ő Excellentiájának ezer forintot, utóljára maga egy testvér-bátyjának Gróff Serényi Ferencznek ezer forintot.

Ötödször. Tútornak rendelem (mást nem is akarok) már gyakran említett édes, természet szerént való anyjokat gyermekimnek, mint jó, igaz tutrixot és lelkiismérőt, melynek hívségét én sokszor tapasztaltam, s reménlem: ennekutánna is azon hívségét meg fogja tartani maga saját gyermekihez. az ő jószágokat, az mint eddig, úgy ennekutánna is fogja oltalmazni, és mindenekben az mint legjobban lehet, fog gondot viselni, egészségekre lészen szorgalmatos gondja, isteni félelemben fogja őket nevelni, taníttatni fogja, úgy, hogy mind Istennek szent neve dicsőretire, mind más istenfélők öröme nevedjenek és míg Istennek tetszik, ezen a földön éljenek és uralkodjanak.

Hatodszor. Ha tanácsadóra volna szüksége ezen tütorságában és özvegy voltában: tehát kérem az én kedves öcsém-uramat Tekéntetes és Nagyságos Horeczky Gábor Uramat (titulus), méltóztassék neki maga jó tanácsával segítségül lenni mindenekben. Méltóságos Gróff Serényi János Uramat ő Excellentiáját kérem: a jószágban ne avassa magát, se az én árváimnak kárt ne tégyen, sőt inkább őket oltalmazza, mivel én legkissebb jószágot az ő Kglme üdvezült atyja jószágából kezemben nem vettem, sőt igaz részét, mely ő Excellentiáját illette, kezében adtam.

Hetedszer. Vettem kölcsön Gróff Serényi Ferencz Uram

maradékítúl, úgymint Serényi Antaltúl és Ferencztúl (titulus) négyezer forintot interesre, hat forintjával, és Nemzetes és Vitézlő Ohleczy Károly Uramtúl hasonlóképpen 4000 fořintokat; az árváknak erre az esztendőre, Anno 1688. már az interes letétezt. Ezen summát az én maradékim köszönettel tartozni fognak letenni ekképpen; én vetettem zálogban a T. Nemes Esztergami Káptalomnak Újvár (*Érsek-Újvár*) körül lévő némely falukat, úgymint Kőbőlkút, Kis-Újfalu, Nagy-Bén, Csuda, Leánd és Gyarmatot ötezer háromszáz forintokban, olyan jussal, az mint (*a tulajdonos gr. Pálffyaktól*) magam bírtam; az midőn ezen falukat az enyimek kiváltják, vegyék kezekhez, és az kinek tetszeni fog, annak adják el, és így az fellülemlyített árvákat, úgy azon becsületes embert is (*Ohleczyt*) köszönettel elégítsek meg.

Nyóczadszor. Átok alatt kötelezem az tutrixet és az ő tanácsadóit, hogy az én árváimat idegen országra ne küldjék: mert ottan az ilyen országjárásokban üdejeket haszontalan töltik, hijábanvaló költséget tesznek, semmi haszonra való dolgot nem tanulnak, lelkeket vesztik, rossz és feslett erkölcsöz szoknak. Én idegen országra ki nem mentem, azokat nem is látogattam: még is, Isten segítségéből, Istenemnek, Hazámnak, királyomnak vérem folyásával is igazán szolgáltam. Reménlem azért, az én maradékim is mind Istennek, Hazájoknak és királyoknak igazán fognak szolgálni, az mint kérem is, intem is.

Kilenczedszer. Az egész szolgálmat a Grófné az ő érdemek szerént és az mint a conventiójokat beadják, contentálni fogja. Az inasomnak Matusek Miklósnak, a ki nékem híven szolgált, egy tíz talléros lovat közönséges szerszámmal fog az megnevezett Asszony adni.

Tizedszer. Ha valaki ezen utolsó rendelésem szerént való testamentumomat, — mellyet, az mint fellül is irám, helyyes észszel és nyugodt elmémnel csináltam, — elrontani vagyis ellene járni merészelné: azon átoknak légyen alája vettette, az mely az száznolyczadik Psalmusban vagyon, ki is így kezdődik: »Uram, az én dícsíretemet ne hallgasd el...«, és azt el sem fogja kerülni.

Csináltatott Zablaton, 1688. esztendőben, 16. X-berben.

Andreas Serényi Comes de Kis-Serény. m. p. L. S.

Coram me Magistro Michaële Jeszenszky, S. C. Rque M. Pers. Praes. Prothonotario, m. p. L. S.

Coram me Georgio Svach Canonico Nitrien. Archi. Trench. et Decano, m. p. L. S.

Coram me Francisco Marsinay, m. p. L. S.

Coram me Joanne Raimannus seniore m. p. L. S.

Coram me Georgio Palkovicz Parocho Drietomensi,
m. p. L. S.

• Coram me Michaële Vranjai Lib. Reg. Civitatis Trench.
Senatore, m. p. L. S.

Coram me Stephano Jaros Lib. R. Civit. Trench. Sena-
tore, m. p. L. S.

Me quoque praesente Joanni Landich, m. p. L. S.

Valamivel alább: Publicáltatott a királi Tribunalban
Berenben (*Brünnben*) 22. Januarij Anno 1689.

• F. W. Stransky, m. p.

(Eredeti, továbbá hiteles másolati és egyszerű, de szintén egykorú másolati példány is. A végrendelező tehát 1688. deczember 16-ika és 1689. január 22-ke közt húnyt el, és pedig, mint a testamentum Morvaországban történt kihirdetése mutatja, ezen tartományban, alkalmasint luhacoviczi vagy Brunow melletti valamelyik jóságán. Egy gr. Serényinek márvány-siremléke ugyanis a brunowi templomban látható, papi tudósítás szerint, talán épen ezen Andrásé, volt érsek-újvári és bányavidéki vice-generálisé, — a mi megfelelne a végrendelet első pontjának.)

34.

Gyöngyösy István. a költő. b. Andrássy Péter gömöri főispánhoz.

1696.

Nagyságodnak, nagy jó Uramnak ajánlom alázatos szolgálatomat.

E héten mind változó egészséggel lévén, a miatt nem udvarollhattam Ngodnak is, és ebben az is akadályoztatott, hogy, a mint általláthatom: vagyon valamelly kedvetlensége ellenem; én pedig, ahol nem kellek, nem szoktam oda magamot szemtelenkedve obtrudálnom; másképen, a mint annakelőtte, úgy most is szivem szerint kívánok eleget tennem kötelességemnek.

Nem kétlem, az vagyon kedvetlenségére, hogy a melly házat és pusztákat itt Várallyán (*zálogban*) bírok, azokat kívánósága szerint nem resignálhatom olly hirtelen Ngodnak; de, ha jól meggondolja Ngod, minemű kárommal lenne az nékem, ha az aránt az Ngod akaratjához accomodálnám magamot: maga is által fogja látni, hogy azért méltó neheztelése nem lehet, annyival is inkább, hogy jóllehet az Ngod édes atyja (*b. Andrássy Miklós*) contractuális-levele szerint nem tartoznám azon levélben feltett, kezemnél lévő jókat per partes remittálnom; mindazonáltal kívánván Ngodnak azzal is complaceálnom, a feljebb említett házat és pusztákat, azokkal egyszersmind s egy summában aquirált, hosszúrétí határban lévő réttel együtt, jó cautióval, hogy tudniillik in reliquo az nevezett úr levele

in suo vigore maradjon, magányosan is a jövő aratás után kész vagyok resignálnom Ngodnak. Csak azonban az azokon lévő pénzt azon levél szerént, s úgy az épületeknek az árát és az auctionális 300 frtoknak is Ngodra esendő részét¹⁾ ne neheztelje praevie a jövő Szent-György nap tájban nékem letenni Ngod, hogy úgy az által provideálhassak én is tempes-tive valamelly residentiácskárúl magamnak. Ha pedig azoknak defalcatiójára most, a míg itten vagyon,²⁾ anticipate száz tallér érő pénzt akarna Ngod adni: az residuitássát annál könnyeb-ben exolválhatná jövendőben Ngod is, és azon száz tallérral nékem is bizonyos szükségemben succurrálna Ngod. Az melly aránt miképen fogja magát resolválni? arrúl leendő tudósítását elvárván, és ajánlván tovább is szokott jóakarattjában s favorá-ban magát, marad

Ngodnak

(Krasznahorka-)Várallya, 6. x-bris 1696.

alázatos s köteles szolgálja

Gyöngyösi István m. k.

Külczim: »Spectabili ac Magnifico Domino Dno Petro Andrásy de Szent-Király, Arcis Krasznahorka haereditario Domino, Equiti Aurato, Incljti Comitatus Gömöriensis Supremo Comiti, etc. Dno Colendissimo. — Krasznahorka-Várallya.

P. H.

(Eredeti, egész ívnek első lapjára irott levél; csak az aláírás saját-kezü. Fekete gyűrűpecsét maradványaival. — A koszorús költő ezen leve-léhez füződő reflexiókat l. a »Századok« 1898-ik évi I-ső füzetében, »Gyön-gyösy István a költő életéhez« cím alatt.)

35.

B. Andrásy István, bátyjának Péternek, gömöri főispánnak,
Trencsénybe. (Zábláthra.)

1701.

A gr. Zichyektől való jószágkiváltás ügye. Csak »Pál öcsém keménsége miatt« el ne essünk azon pénztől, a mi mind-nyájunknak nagy kárára válnék. »Értem azt is, hogy az divisió ide relegáltatott, ki is mint fog lenni? kétséges;„ jobb volna azért atyafiúságossan illendőképven végeznünk.« Ő fél a bra-chiumtól; kéri bátyját: kövessen el odafent az udvarnál min-dent annak meggátolására, mert »már itt e táján mindenütt elment a híre, hogy csak elfoglaltatik tőlünk Monok.« Az

¹⁾ A b. Andrásy-testvérek atyjok halála után 1695. július 1-jén osztottak meg végképen. Osztályuk következménye e jószág-kiváltás is.

²⁾ B. Andrásy Péter ugyanis állandóan nem Krasznahorkán, hanem neje b. Orlay Borbála (az előbbi Serényiné) putnoki vagy zábláthi kastélyában lakott.

Istenért, szóljon Kglmed személyesen Dralheimmal (*kir. kamarai biztos*), és »az *discretiót is, a lová szükséges, ígérni kell.* — a mi reám jön abból, köszönettel adom meg, tudom: Öcsém-Uraim is (*György, Pál, János, Mátyás*) nem difficultálják, a mint nem is lehet, erős contractusunk tartván. Ha pedig ugyan semmiképen relatorium nem adatnék contra spem: *legalább vigye véghez Kglmed: militia* (katonai karhatalom a végrehajtásra) *ne adattassék. Mások ellen, ha akarjuk, bizony másként is Monokot megtartjuk, csak Kglmed mindeokról in tempore tudósítson.*«

Tudatja még, hogy kiseded fia ma reggel meghalt, két heti betegeskedés után.

Monok, 1701. januárius 7.

(Eredeti, s. k. írt levél, gyász gyűrűpecsét alatt.)

36.

Akay István, b. Balassa Pál püspöknek.

1704.

A mostani zürzavar-idő miatt nem küldhette el eddig a pénzt; mert »erre a földre (*a Dunántúlra*) nemkülönben mintegy árviz jött és beborított benniünket az magyar fegyver. (*Rákóczi kurucz hadai*). Azok, a kik előljáróban jártak, oly 8 lovamat vitték el tőlem, mellyeket nem adtam volna ezer tallérért; egy tért még vissza közülök, de talám a többit is rehabeálhatom, mivel *az elmúlt napokban ezeres-kapitányságot conferált nekem Mlgos Generális Károlyi Sándor Uram ö Nga.*¹⁾ — Itt ezen a földön a magyarok dolgai, Istennek légyen hála, igen jól folynak. Muraközből kiverték a németeket és horvátokat. A minémű horvát had általjött volt a Dráván, azokban is sokat levágtak, visszaűzték Horvátországban; a melly ütközetben, mondják, hogy Gróff Nádasdy Ferencz Uram is sebben esett. — Stýriacusok bévágták (*eltorlaszolták*) magokat, nekünk örömetst békét hadnának, csak mi ne bántsuk őket. Austria egész Bécsig pusztá, mind elfutott az embere erősségeken; mindennap porták járnak Lajtán túl, néha csaknem egész Bécsig voltak, de kívánván sem láthattak kalapos németet: mert a melly erősségeken vagyon is, ki nem jön. Az Bavarus nagy készülettel vagyon a Dunán, olly közel Bécshez, (*Lincznél*), hogy 12 óra alatt Bécsnél lehet. — Győrieket (*a kuruczok*) már két ízben jól megverték, a kik kijöttek a városból:

¹⁾ De azért még sem lön kurucz ezredessé Akay uram: mert Károlyi előleges kinevezését a fejedelem nem hagyta jóvá, és Akaynak sohse lett ezrede.

mondják, hogy szegény Eszterház Gáspár bélit kilőtték. Soproniakban még semmi kár nem esett, mert ki nem jönnek, akármely kevés kurucz megmutassa is nékik magát; remélem, hogy nemsokára vagy accordára, vagy erővel megveszszük. Borostyán-várát is ez napokban megvették, a kiben szép munitiót és puskaport találtak.

Magamat in reliquo —« etc.

Udvard, (*Soprony m.*), 14. Martij 1704.

(Eredeti, sajátkezű levél.)

37.

Lasztóczy László udvari ágens Bécsből. b. Andrássy Péter gömöri főispánnak, Morvába, Hradistyára.

1704.

A jelen zűrzavaros, háborgós időkben messzire elrekesztvén Ngtoktól, (*Andrássy és neje Orlay Borbála*), nem írhattam eddig, mint Ngtok is jól tudja. »Ide megint újabb rosz hireink érkeztek, mivel Forgách Simon az prédáló kuruczokkal megint az Dunnán-innet való földet rabolja, (!) Az hadainak nagyobb része Pápa és Veszprém táján vagyon; Eszterház Antalt, Gáspárt és Ferenczet is — a mint hire vagyon — elfogták, Antal úr bizonyosan mellette vagyon; hasonlóképpen ítélőmester Nagy István és Hevenyessy (*János*) Uraimék is kezekben estek; Tolvay (*Gábor, szintén ítélőmester*) Uramot pediglen, nem kétlem, hallotta Ngod, hogy még ezek előtt, Tassy Urammal együtt a Vág mellett elfogták.

Az armistitium iránt még semmi bizonyos hirünk nincsen: mivel Viza (*János, prépost*) és Okolicsányi (*Pál; kir. békebiztosok*) Uraimék még vissza nem jöttek; adná Isten, hogy hamarabb valami bizonyost érthetnénk felölle; csak az lenne meg egyszer: annakutánna az békeség iránt nagyobb remenségben lehetnénk. Szirmay (*István, ítélőmester*) és Sándor Gáspár (*Thökölj volt főkapitánya*) Uraimék megszabadultak (*bécs-újhelyi fogságukból*), de mivel jószágokban nem mehetnek, itten pacientálják magokat.

Úgy hallatik, hogy Erdélyben is valami Orlai Miklós néző kurucz generális, — nem tudom: ha attyafia-e az Asszonyinak ő Ngának, vagy nem? — Törökországból bizonyos néppel feljövén, igen sok károkat teszen, (t. i. a császáriaknak). Úgy látom, mind az (*Erdély*) s mind Magyarország utolsó pusztulásához közelget, az istentelen, szabad prédát óhajtó kuruczság miatt.

Coeterum, —« etc.

Viennae, 21. Maij 1704.

(Eredeti, sajátkezű levél, melynek írója nem tudta, hogy a török földről, Karán-Sebes és Facset felől Thököly Imre régi kurucz hadainak maradványával 1704. januárban Erdélybe betört és Koszta rác ezredest s csapatait Dobránál lekaszabolt, a dobrai sánczot, Illyét, Branyicskát, Kolcz és Vincz várát, Szászvárost, Szászsebest s végre magát a fővárost, Gyula-Fejérvárt is Rákóczi részére elfoglalt ezen *b. Orlay Miklós, testvér-bátyja vala Andrássy Péternének*. Egyébiránt a levél keltekor Orlay már nem élt, maig titokzatos orvgyilkosságnak esvén áldozatul; *utolsó férfitagja családjának.*)

38.

Úgyanaz, Bécsből, Andrássy Péterné, Orlay Borbálának. Hradistyjára.

1705.

»Valóban szánakozó szívvel értettem Ngtok sok kárvalásit; *kit ha az ellenség cselekedte volna: tudom, nem volna olyan szíve-fájdalmára Ngtoknak, — de az mint értem, mind az morvaiak kegyetlenségéből löttek.*¹⁾

Az békesség felől mostan jó reménsséggel lehetnénk, mivel az Felséges új Császár (*I. József*) kész minden jót végezni a pártos atyafiakkal, sőt Palatinus Urunkat (*Esterházy Pált*) magához hivatván, per expressum megmondotta, hogy ő Hercegsége írja meg nekik, hogy *tudtokra lehet, hogy ő Felsége gyermekségítől fogva mindenkor a magyaroknak jóakarójok volt: de minthogy a Felséges Atyja (I. Lipót) idejében rajta a dolog nem állott, nem is segíthette őket; most azért kezében lévén az egész birodalom: hitessék el magokkal, hogy édes atyjok léssen, csak térjenek vissza (a hűségre.) és valamire hittel köteles az országhoz: mindeneket szentül meg kíván tartani.* Így azért ezen kegyes resolutióval ő Hercegsége alaküldötte hozzájok (*azonban egy tapintatlan, Rákóczit sértő levéllel!*) Jeszenszky István (*nádori titkár*) Uramot; immár elválík, micsoda válaszszal fogják visszabocsátani. Viza és Okolicsány Uraimék visszajöttek a követséggel, de — a mint hallom, — csak az előbbeni punctumokat küldötték újokban vissza, bővebb relatiót kívánván irántok; de midőn ő Kglmek ide indultak, sem az Felséges öreg Császár halálát, sem ezen mostani Császárunk kegyes resolutióját ott alatt nem tudták még.« Az új császár a papoknak nem igen kedvez, »szerencse, ha Cancelláriust is világít nem fog tenni, a mint

¹⁾ Orlay Borbála Trencsény vármegyei, zábláthi, ribári, felső-drietomai és Beczkóhoz tartozó jószágait égették és rablák föl a Magyarországba beütött morvai gyűlevész-hadak.

inclinációja vagyon, — ki is leghamarabb Mlgos Gróff Illyés-házy (*Miklós*) Uram lenne, a mint a beszédek czéloznak.«

Datum Viennae, 27. Maij 1705.

(Eredeti, s. k. levél.)

39.

Ugyanaz, Bécsből, Orlay Borbálának, Hradistyára.

1705.

A Memoriálist Ngod parancsolatja szerint benyújtottam a Felsőleges Hadi Tanácsnak. »De minémű szép, vígasztaló resolutiót írtak az hátára, — bizony, magam is keservessen olvasom, holott nem ilyen vígasztalást érdemlenének ő Felsőleges hívei. *Az égetéseket csak semminek tartják itten, s azt mondják felölle, hogy az nem egyéb, hanem fructus belli; azért az iránt nem is igérnek semmi satisfactiót. Az több(i) károk iránt pediglen az régi, szokott német regula szerint azt kívánják, hogy nevezze meg Nygok: kicsoda mit vitt el és kinél vagyon?* — Így volt mindenkor az szegény magyarnak dolga, valamikor panaszkodott!«

Én eleget jártam-keltem, fáradoztam kívánatosabb válasz nyeresében, de csak hiában; »mert, úgy veszem észre, *hogy az haditiszteket mostani időn az Hadi Tanács nem örömetst offendálja.*«

»Az békesség iránt még mostan sincs semmi bizonyos reménségünk: mivel az pártos atyafiak igen kevélyen viselik magokat s csak vállokrúl adnak választ az Felsőleges Udvarnak.« (*Rákóczi említett megsértése miatt.*) Majd úgy járnak, mint Tökölyi járt, ha úgy elbázzák magokat.

»Budán alól, Paxnál, a Dunaparton valóban nagy, erős (*de még be nem fejezhetett!*) sánczot csináltatott Vak-Bottyán, kit ugyan maga nevére *Bottyán-várának* neveztetett; de ez elmúlt héten, alig kezdte Generál Kliklisperg (*Glöckelsperg*) négyezered (9000-ed!) magával nekik mutatni magát: azonnal (*Bottyán tkk. megsebesülése s három napi bombáztatás után!*) az erősséget pusztán hagyván, gyalázatossan általszaladtanak a Dunán, sokszámú mérő lisztet, kenyeret és lövészszámokat (??), hozzájuk tartozó golyóbisokkal és puskaporral odahagyván. Illyen az ő vitézségek! Generál Herbaville Uram is Pozsony vármegyéből rövidnap megindúl az Vágon által, csak szintén az felső hadakat várja magához, kik actualiter az Dunán — tízezerig való — útban vadnak: ki dánus, ki saxó, ki német, és az eleje immár is ide aláérkezett s az Dunaparton várják az többit. *Leszen legalább 18.000 ember a megírt Generális alatt, kikkel bízást egész Magyarországon általmehet,*

ha tovább is csak olyan vitézek lesznek, a mint eddig voltak a nagyhírű kuruczok«.

Viennae, 30. Junij 1705.

Melléklet. Emlékirat, a cs. kir. Bellicumhoz, Orlay Borbála fia gr. Serényi Farkas nevében intézve, melyben a fiatal gróf előadja, hogy a trónhoz való rendíthetlen hűségétől viseltetvén, Trencsény vármegyei jószágaiából kiszorúlt és édes anyjával együtt »hic in Moravia, sub tectis alienis« kénytelen nagy szükségben tengődni. S ezalatt, míg ő idegen földön nyomorog: örökölt javait odahaza épen az ő cs. kir. Felsége hadi tisztei dúlják és pusztítják. »Dum enim his praeteritis temporibus ad subministrandum Trenchinium (cs. helyőrségü vár) annonom, primavice Excellentissimus Dnus Generalis á Ritschan (a kit azután Bercsényi 1704. május végén Jablonczánál tönkre vert és elfogott), dein Dnus Colonellus Montecuculi, et recenter, ultimavice Dnus Colonellus á Grumpach ordinati et commendati fuissent, prae Bonis Rebellium, omnia Bona et Residentias nostras, nulla habita fidelitatis nostrae ratione, funditus in cinere redigi curavere, uti, ut nihil amplius reliquum sit. Et signanter, quidem primo sub commenda praetitia. Dni Gralis á Ritschan integer pagus Kis-Zábláth vocatus, deinde sub ductu Dni Colonelli Montecuculi pagi Nagy-Zábláth et Ribár non tantum in cineres versi et ipse etiam campanae e Castello abductae, verum et sacra Capella ibidem habita totaliter expilata remansit. (a kuruczok nem rabolták ki); nunc autem recenter, quod acerbius esset, sub ductu Dni Colonelli á Grumpach, quicquid reliquum erat: allodium, hortus, braxatorium, horreum, cum ibidem contentis frumentis, et ipsum Castellum, locus habitationis nostrae, nequidem ipsis parietibus et ibidem contentis ferreamentis parcendo, in perpetuam nostri ruinam, totaliter in cineres conversa esse dolose subaudio.« A miért is a maga és anyja törhetetlen hűségére a trónhoz, hivatkozva, a megnevezett tisztek ellen szigorú vizsgálatot és teljes elégtétel-adatást kér.

Hátirati resolutio: »Dno Supplicanti cum responso restituendum: Si officialem aut milites, penes cujus vel quorum manus aliquid de ablatis ex Castellis suis rebus reperibile foret, nominatenus specificare voluerit,¹⁾ habita illa tunc notitia, haud quaquam intermittetur condignam eatenus ipsi impendi facere restitutionem.

Ex Consilio Bellico, Viennae, 15. Junij 1705.

Joannes à Tiell. m. p.«²⁾

(Mind a levél, mind melléklete eredetiek.)

¹⁾ Hiszen megnevezte a vezénylő tiszteket, a kik alatt a rablást, égetést, templom- és kastélykifosztást elkövették!

²⁾ A cs. kir. udv. haditanács alelnöke.

40.

A putnoki kastély és jóság leltára.

1707.

Anno 1707. die 7. Februarij. Az putnoki kastélyhoz mindennemő jókról Inventarium, az kik benn találatnak kastélyban és kastélhoz tartozandó helyeken, ezen alúl feljegyeztetett rendi szerint jők; úgymint:

Primo. Az kastélyban, felső palotákban találatott e szerint: Züld festíkkal festett ajtók, pléhekkal, sarkvasakkal és négy kolcsokkal nro 5. Ittem; az pusztá palotában fehér ajtó, sarkvasakkal, pléh nélkül nro 1. Ittem, második palotában züld festíkkal festett ráják vagy fogasok . . . nro 4. Ittem, az harmadik palotában fehér fogasok nro 2¹/₄. Ittem. Palotában vörös nyoszolyák 2 és züld 1 nro 3. Romlott, hasadozó székek, 8. Ittem. Palotában kerek, vörös asztal és más fehér nro 2. Ittem, pohárszík pléhhel, kölcsal 1. Ittem. Nagy palotában, úgy más felől is jó kálha 1. Ittem, mindkét felől az kályhák mellett lóczák 2¹/₄. Ittem, mind az négy palotán öveg-ablakok, csak az egyik hijános . . . nro 7. Ittem, egy tonnában boreczet . . . 2¹/₄.

Secundo. Az felső paloták mellett való kamorában találatott szalonna, egyiket megkezdtik nro 3. Ittem, nagy soldor és hátúlsó láb nro 4. Ittem, háj, egy meg van kezdve 2¹/₄.

Tertio. Menvín bástyában való kis bótban, találatott: közönsíges, jó ajtó, pléh nélkül, reteszfüvel, sarkvasakkal 1. Ittem, örös (*üres*) hordó, holmi belítülteni nro 24; feneketlen 2, = nro 26.

Quarto. Az garádics alatt való bótban találatott: duplász ajtó reteszfüvel, lakattal és vasrostélyos ablakkal nro 1. Ittem, hordókban búza, kila nro 5. »1. Ittem, örös hordó 4, kít fenék becsinálva, 2 nro 6.

Quinto. Az kapu mellett való bótban találatott: közönsíges ajtó reteszfüvel, lakattal 1. Ittem, vasrostélyos ablak 1. Nagy kád, 1. Kisebb kád, lisztnek való, 1. Liszt kádban, 3 hordóban . . . kila 4. Kása mirtik »1. Tavali és negyedívi borsó kila 4. »1. Ittem, szílyes fatányír nro 14. Ugyanott való bótban találatott egy seres hordóban komló . . . kila 3. Ittem, régi romlott vasrosta 2. Ittem, más bótban találatott rongyos zsák nro 7, jobbaeska . . . 2, nro 9. Viselt kis ponyvácska 1. Ittem, búza (*kila*) 6. Rozs (*kila*) 14. Ittem, szuszík 2, az istálóban 1, 3. Ittem, egy hordóban 3-ad ívi káposzta »1¹/₄.

Sexto. Az kapu mellett való nagy házban: vörös ajtó, sarkvasakkal, reteszfővel . . . 1. Ittem, zöld kályha, sító kemenczível, . . . 2. Ittem, öveg-ablak vasrostilylyal.

Septimo. Az négy istalókon vagyon mindenikön közönsíges ajtó sarkvasakkal, 3 reteszfűvel, . . . 4. Ittem, mindenik istalóban lovaknak való váluk 4. Ittem, új fakó kerék . . . 1. Ittem, egy istalóban lerakott zsindele, nem tudhatni, hány ezer.

Octavo. Menvín városban való pincziben, találatott bélelt ajtó, sarkvasakkal, reteszfűvel és fazárral.

Nono. Menvín a majorban és ottan mindeneket megszámozván, e szerint találatott: Örög fejűs tehén 3, meddő 3, bika 1, $3\frac{1}{2}$ fő (fü) ökör-tinó 1, $2\frac{1}{2}$ fő ökör-tinók 4, 3 fő borjúk 4, tavali borjúk 5, ökör 13, pulka 21, lud 2, tyúk 24, örög sertés 24, süldők 39.

Decimo. Ugyan az majorban találatott vas- és faszer-szám e szerint: vasas-szekér egy jó, más romlott, egy derik vasszeggel . . . nro 2. Ittem, favágó fejsze jó 1, romlott, törött 5 . . . nro 6; faragó-fejsze 1. Ugyan az majorban találatott túró (eke?) . . . 1. Ittem, eke 1 jó, más elterdelőzett 1. Ittem, taliga csak egy jó, más rosz. Lánczok jó 2, elszakadozott 3 . . . nro 5. Viselt csikoltó (így) . . . 1. Szántóvas, jó, pár 2, viselt szántóvas 2, viselt csoroszllya 1. Széllyes kapa 2. Munkásoknak való kinyérsötő tekenyő 1; nagy sajtár 1; dízsa 1; kis tekenyő 1.

Undecimo. Menvín az serfőzőben és ottan megszámozván az edényeket és ahhoz tartozandó mindennemő apparatusumokat, ilyenképen találatott: serfőző nagy öst 1; örög kád 2, bruskának való 1, . . . nro 3; serhivító kis kádak 4; szalad-áztató kád 1; merenglők vagy sűfok 5; seres hordó jó 7, romlott 12, . . . nro 19; vasveder, fenék nélkül lévő, egy jó, más romlott . . . nro 2; csöbör 2, dízsa 1; faragó fejsze 1; kis furó 1. Szalad-szárító kemencze, jó lészákkal egyött 1. Ittem, találatott szalad egész 1, más hijános, de nem jó egy is, . . . nro 2. Ittem, serfőzőn vagyon 4 ajtó, sarkvasakkal, reteszfövekkal, lakatokkal . . . 4. Ittem, az serfőző-házon jó ajtó, sarkvasakkal, reteszfővel 1.

Duodecimo. Menvín az major mellett való kis pincziben, ott találatott egy jó bélelt ajtó, sarkvasakkal, jó reteszfűvel és fazárral, 1.

Decimotertio. Menvín az kilső pincziben, az hol búzát és vermes íletet szoktak tülneni, nem levín kastályban olly alkalmas helye, ilyenképen találatott: ajtó sarkvasakkal, reteszfővel és jó lakattal 1. Ittem, hordókban 3, 4, 5-öd ívi búza, . . . kila 9. »1; tavali rostaalja és utólja . . . kila 12.

Ittem, egy veremben, teli búzával, kila 40; más, megkezdett veremben, az ki filyén (*félen, félben*) van kila 63. »1. Harmadik veremben árpa, kila 141. Ittem, földön árpa k. 1 »1. Negyedik veremben, az is filen van, k. 31. Öres hordó. . . . 7.

Decimoquarto. Menvín kapu előtt való puszta kis malomban, találtatott: közönséges ajtó, sarkvassal, fazárral, 1. Abroncscsal megszorított felső kő és viselt alsó . . . 2. Gusal, talpával, koronggal és serpenyővel 4. Vaskapocska 1. Vizhajtó keriken jó csapók és az vígeken jó abroncsok egészen. — Az mályvai puszta malomban is hasonlóképen jó eszközökkel és vasakkal, kisz; jó volna más malomra.

Datum Putnok, Anno et Die ut supra.

Per me Nicolao Mátyus, Clavigero Putnokiensi, m. p. P. H.

Coram me Melchiore Ablonczy, Vice-Gerente Filiali Tricesimae Putnokiensis, m. p.

Coram me Gasparo Beky, Ductore Putnokiensi, m. p. P. H.

(Eredeti, egy íven, Mátyus Miklós kulcsár kezével nagy gonddal, rovatosan írva. Az aláírások mind sajátkezűek; Mátyus pecsége piros spanyolviaszba nyomott, Bekyé ostyába, papírfölzettel. Czímeres gyűrűpecsét mindkettő. — E jelen leltár bizonyára Rákóczi orsz. közgazdasági tanácsának meghagyására készült, a szándékba vett és csakhamar végre is hajtott birtoklefoglalás előzményeként. A Confoederatio kormánytanácsa ugyanis az 1706-iki eredménytelen békealkudozásoknak a császáriak részéről történt félbeszakítása után elhatározá és közhírré tette, hogy a még austriai párton levő magyaroknak, ha bizonyos határidő letelte alatt a Confoederatio hűségére nem térnek, jószágaik az ország fiscusa számára lefoglalandó, Putnok úrnője pedig, b. Orlay Borbála, — előbb gr. Serényi András, majd ennek halála után b. Andrassy Péter neje — nemcsak császári hűségben volt, sőt 1703. vége felé még hazáját is odahagyta, s fiával gr. Serényi Farkassal és második férjével idegen országon, Morvában, Hradistyán (Ungarisch-Hradisch) vonta meg magát mind ez ideig, — tehát nagyon is azok közé tartozott, kiknek jószágaik elkobzandók valának; mindazáltal az összeírást, mint látjuk, a saját kulcsárjával hajtották végre s a leltár egyik eredeti példányát megküldték neki. Borbála, férje és fia egész a szathmári békekötésig nem tértek vissza, és csak 1711. nyarán látták meg újból Gömör vármegyét.)

41.

A b. Andrassy-testvérek rendszabása Krasznahorka várában.

1708.

Mi alább subscribált egy testvér-atyafiak, Krasznahorka várának restauratiójára, úgy az porkolábnak conventiójára és az praesidiarius hajduknak menstruális fizetésekre és az idősbik atyánkfíátul Andrassy Péter bátyánk-uruunktól ¹⁾ rendeltetett

¹⁾ A ki ekkor, mint labancz, a hazából számkivettette, a császár hűségén Morvaországban bújdosott, a felesége jószágain.

pium legatumoknak exolutiójára, ad ulteriorem dispositionem pro hic et nunc tettünk az alábbírt mód szerint rendelkezéseket.

Primo. Az mely 700 magyar forintokkal maradott restantarius Rozmán Márton tisztartó uram: de toto et integro, communi nostro consensu rendeltük az vár épületire, úgy, hogy az mely atyafi közüllünk idehaza fog lenni, annak fog incumbálni, hogy azon summa pénzt, si ita necessum fuerit, etiam fortioribus medijs tartozzék Rozmán Márton uramon megvenni és porkoláb uram (*Barna Miklós*) kezéhez adni, úgy mindazonáltal, hogy porkoláb uram is cum consensu ejusdem fratris mit és hol akar épéttetni és az mesterembereknek megnyit és mit fizetni, — azon atyafinak híre nélkül semmit se mérészeljen cselekedni, hogy annyival is inkább a több atyafiak tudhassák: mire kötötték azon summa pínzt?

Secundo. Ad evertendas ultiores quaerelas Dni Castellani, communi consensu elvégeztük, hogy a modo inposterum fizetése lészen in parata pecunia 100 tallér, id est 180 magyar forint, úgy, hogy ő Kglme secundum sui libitum provideálhasson magárúl, úgy, hogy minden kantorra fog ő Kglme proportionaliter exolválódni, és így nem lesz osztán sem egy, sem más tisztartóra panasza ő Kglmének.

Tertio. Adattatik authoritás azon atyafinak, a ki itthon lészen, hogy mindenik tisztartónak imponálhassa, hogy menstruatim praesidiarius hajdúknak szokott fizetéseket in tempore, azaz prima die mensis, exolválják; mellyet ha valamelyik tisztartó el találna mulatni: tehát az itthon lévő atyafi azon tisztartónak javaibúl exolváltassa.

Quarto. Az mely pium legatumokat tett Andrassy Péter bátyánk-urunk ő Kglme, azoknak jól végére menvén, proportionaliter mi atyafiak¹⁾ fogjuk exolválni és manuteneálni közönségessen.

Accedál az is, hogy az vár épületihez non obstante eo, hogy felül specificált pínzt rendeltük, mindazáltal mindenik úr részirúl való tisztartó annak ideiben proportionaliter fog tartozni manualis munkásokkal, mólnárokkal és szekerczésekkel.²⁾ Actum Dernő, die 20. Mensis Maij Anni 1708.

Andrassy György, m. k.

Méltóságos Generális T. N.

Andrassy Pál, m. k. (P. H.)

Andrassy István Uram

Andrassy Mátyás, m. k. (P. H.)

ő Nga Plenipotentiáriussa:
Barna Miklós, m. k. (P. H.)

(Eredeti, egész íven. Az aláírások sajátkezűek; az illetők piros gyűrűpecséteivel. Andrassy István, a legidősb fivér, valahol a táborokban volt távol.)

¹⁾ Mint a kik Péternek az ország fiscusától lefoglalt jószágait Rákóczi fejedelem kegyelméből használták.

²⁾ A faragó-munkákra.

42.

B. Andrássy Péter főispán oltalomlevele a putnoki cigányok részére.

1711.

En Szent-Királyi Andrászi Péter. Krasznahorka várának egyik Örökös-Ura és Tekéntetes Nemes Gömör Vármegyének Fő-Ispányja. Adom tudtára mindeneknek az kiknek illik ez levellemnek rendiben, hogy tekintetben vévén Putnoki János Vajda cigányomnak¹⁾ több alatta lévő cigányokkal együtt előttem tött könyörgéseket: adtam szabadságot nékik ezen Nemes Gömör Vármegyében lévő városokon és falukon szabadossan fel- s alá járni, élődni, magok mindennapi kenyeret keresni munkájokkal, emberséges emberek kára nélkül és szabad cserélésekkel igazán és jámborúl keresni, rendelvén egyszersmind bizonyos subsistentiájúl és megtelepedéseknek helyül Putnok várossát nékik, úgy, hogy más extranaeus Urak cigányinak ottan megtelepedni sem télben, sem nyárban meg ne engedtessek; a kik pedig ottan megtelepedni kívánnak: azok megírt Vajda Jánost magok Vajdájoknak ösmérvén és tartván, őtüle függjenek mindenekben, az adót is megadják, rend szerint való szolgálatot is tegyenek. Kérek azért minden renden lévő, említett Koronás Királyunk ő Felsege²⁾ tiszteit, harminczadok és vámok administratorit, — ösmérvén megírt János Vajdát, több alatta lévő cigányokkal együtt cigány jobbagyimnak lenni, — mindenkor és mindenütt, megnevezett Nemes Vármegyében járni-kelni, kereskedni, cserélni engedjék, bocsássák és bocsáttassák, minden kár, tartóztatás és háborgatás nélkül; sőt az kiknek ellenek valami praetensiója lehetne: hozzája ne nyúlhasson, hanem pro impetranda satisfactione et contentatione, putnoki tiszttartómat, úgymint földesurok tisztit requirálják, az ellen cselekedők ellen pedig kívánt assistentiával is legyenek. Secus non facturi. Praesentibus perlectis. Exhibenti restituti. Datum Putnok, 5. Junij 1711.

Nemes Gömör Vármegyének
ordinarius szolgabírája: Putnoki Commendans
(P. H.) *Dancs Istrán.* m. p. (P. H.) *H. B. v. Biberg* (?)
Capitaneus, m. p.

Kívül: A putnoki cigányoknak adott levelem, 1711.
(Egykorú, egyszerű másolat félfőven, nyiltlevél alakban kiállítva.)

¹⁾ Tulajdonkép neje b. Orlay Borbála cigányának, mert Putnok város földesasszonya ez volt.

²⁾ Csakhogy *ekkor* épen ilyen nem létezett, mivel I. József 1711. ápril 17-kén meghalt, a Barcellonába szorúlt III. Károly pedig nem vala még megkoronázva.

43.

Krasznahorka várának felosztása.

1712.

Mi alább megírt atyafiak, egyenlő megnyugodt elménkkel, mostani állapotunkhoz képest s mind successorinkra nézve kívánván Krasznahorka várában oly rendet tennünk, hogy ne lehessen egy atyafinak is közülünk panaszsa ex eo, hogy az várban egyikének is bizonyos helye nincsen mutatva; kinek-kinek azért magunk között ezen alább megírt modalitás szerint specificált helyeket repartíáltunk, salvo tamen in integro adhuc in Anno 1695. et die 1. Julij vinculari nostro divisionali contractu semper permanente, hoc per expressum insuper declarato, hogy ezen repartitiónk nem értetődik pro reali divisione, hanem ut praemissum est, hogy kinek-kinek lehessen oly bizonyos helye, az hová maga javait helyheztesse, de oly conditíóval, hogy ámbár valamelyikének közülünk oly derék szüksége nem lenne is kimutatott portiójára: per hoc nem engedtetik meg, hogy más idegeneknek azon részét adhassa, avagy idegenek portékáját ullo sub praetextu, sine consensu Fratrum admittálhassa.

Andrássi Péter Uram része.

Az alsó-vár sorbeli házak, az vigyázó alatt való börtöcskától fogvást egész az drabant- és hajdu-házokig, alatta való nagyobb és kisebb, két rendbéli pinczével és az szekérszínnel.

Andrássi István Uram része.

Felső-várban az alsó Bebek-bótja, házával együtt, annak pitvara konyhástól, szabók és Gyöngyössi-házaféle.¹⁾ alatta való hármos pinczével, pitvarával, fölötte való Bebek-bótjával, melly is Paesa felé vagon.

Andrássi György Uram része.

Az középső-várban nagy grádics mellett lévő kis bört. az tükörös ház, ugyan az mellette való ház, az nagy palota és az kápolna, az nagy grádics alatt való pinczével, az deszka-rekesztésig; az felső-várban járó pitvar az nyírfa mellett, konyhának; item az furott²⁾ pincze, gabonatartó helynek és sáfárháznak.

¹⁾ L. idevonatkozólag föntebb Gyöngyösy István a költő 1696-iki levelét és hozzáfűződő észrevételeimet, *Századok*, 1898-iki évf. I. füzet.

²⁾ »Furot« vagy »Furós«, nem olvasható biztosan. »Turós«-nak vélhetnék, de a T szára határozottan keresztül van húzva.

Andrássi Pál Uram része.

Az új épületen való nagyobbik ház, ellenében való nagyobbik házzal és az nagyobbik házból nyíló bóttal, és az grádics felett való pusztá hely, mellyet közköltséggel boltozással kell megépíteni. Ahhoz adattatik az Páterek és deákok háza, az nagy konyhával és az Pattantyús-bástyával; ugyan az Dobiló-bástya alatt való gabonatartó hely. Item, az palota alatt való rekesztés-pincze.

Andrássi Mátyás Uram része.

Az örög Úr (*b. Andrássy Miklós*) házaféle, pitvarostúl, ellenében való házzal. Item, a bástya, melly is régenten az leányok háza volt. Sütőház mellett való sáfárház; felső-kapu mellett való kis vigyázó, és az leányok háza alatt lévő pincze, pitvarostól; az kis virágos-kert és az sütőház.

Datum Krasznahorka, die 7. 9-bris Anno 1712.¹⁾

(Egykorú másolat, egy íven.)

44.

B. Andrássy Pál volt kurucz tábornok végrendelete.

1713.

Atyának és Fiúnak és Szent-Lélek Istennek nevében, a teljes Szent-Háromságnak, egy élő Istennek ajánlom az én bűnös lelkemet; az elrothadandó testemet pedig, minthogy a földből eredetet vett, földnek gyomrában; mellynek tisztességes eltakarítását ekképpen kívánom és rendelem:

Valahol Isten ő Szent Fölsége bűnös lelkemet magához szólítja, főképpen város-helyen: ott temettessék hideg tetemem, de mindennemő költséges világi pompa nélkül.

Lelkem üdvességéért pedig hogy háromszáz rhényes forintok erogáltassanak, akarom és hagyom, úgy, hogy száz tallér Betlérben általam építettett kápolnának végbe való vitelére,

¹⁾ A hét fivér közül az ősi családi váron ekképen csak öt osztozott. A születésükre nézve Pál után következett *Miklós* ugyanis, mint örökös szegénységet fogadott minorita-barát, nem tarthatott igényt osztályra, az e közt és Mátyás közt született *János* pedig, úgy látszik, ekkor már nem élt; különben nem mellőzték volna. Egyébiránt ezen osztálylevél kelte után három hónap múlva (1713. február hó első napjaiban) Pál báró is elhunyt, mégpedig fiutód nélkül. — A várőrséget képező hajdúkat közösen fizették s a porkoláb az egész család hűségére esküt tett. (Egy térítvény Barna Miklós porkolábtól 1703. május 2-ikáról a hajdúk közös fizetéséről, a levéltárban.) A »nagy palota«, valamint a »tükros« terem alkalmasint azért jutott György úrnak, mivel ő lakott volt állandóul a várban, ő is védte volt azt az 1709—1710-iki hosszú zárlat és ostrom idején a németek ellen.

annak szükséges állapotira fordítottassék, száz tallér pedig szent miséknek szolgáltatására adattassék és szegényeknek osztattassék. Ezen kívül még az gányi templomocska, a mennyire szükséges lesz, reparáltassék.

Ennekutánna, mivel Isten ő Szent Fölsége maga ingyentaló irgalmábúl kevés jószágocskában engem sáfarrá tenni méltóztatott, azt is jó rendben hadni kívánván, ezen mód szerint rendelem:

Legelőször is, az legelső kedves feleségemtül (*b. Amadé Mária*) maradott minden mobilét és immobilét — a ki levelekből kitetszik — Klára leányomnak (*előbb b. Perényi Lúszló, majd b. Sennyey Istrán neje és özvegye*) egészen hagyom, törvény szerint is őtet egyedül illetvén.

Másodszor. Minthogy mostani kedves házastársomtól Balassa Krisztina Asszonytól adósságom kifizetésére, más egyéb elkerölhetetlen szükségimre vettem föl bizonyos summát az ő saját pénzébül: ¹⁾ azon summába hagyom és kötöm néki Bettlért egészen, minden hozzávaló appertinentiákkal és nékem jutott (*tokaj-hegyallyai*) szőlőkkel. És ha ez nem tetszenék kedves feleségemnek: tehát akármelly jószágomból annyiravaló satisfactiót tehessen és tétethessen magának.

Harmadszor. Hozzámvaló tökéletes, igaz, jámbor hívségéért, betegsígimben körölettem tett szolgálói szolgálatjáért, fáradságáért: mindennemő keresetemet, valahol vólt, vagyon és lehet, minden mobilémet, nevezett kedves házastársomnak hagyom.

Negyedszer. Hódi, körtvélesi, farkasdi, nyárasdi, gányi, nívedí portióim, somosi jószágocskámért való tizennégyezer, azaz 14,000 forintba öcsém Andrásy Mátyás Uramtól foglalt Veszverés, minthogy leányi ágot illetnek: egyiránt oszlni fognak három leányim között, úgymint *Klára, Anna-Mária* és *Ilona* között. Úgy mindazáltal, hogy kedves feleségem szabadon disponálhasson egész jószágomba, mindaddig bírja, míg Isten ő Szent Fölsége leányimat föl nem neveli; senkinek számadással ne tartozzék semminémő jószágomból. És ha valamellyik leányom ellene járna, őtet boszontaná, engedetlen vólna: szabad légyen kedves feleségem arra jutandó részt annak kötni leányim közül, a ki kedvét keresni s höcsülni fogja.

Ötödszer. Nem akarom, hogy Klára leányom tizennyólcz esztendőnek előtte vagy férhez, vagy apáczák közzé menjen; hanem mindaddig kedves feleségem keze s oktatása alatt légyen. Kinek

¹⁾ 1712. szept. 24-iki beismerése szerint nejének csak a Balassa Pál püspök után örökölt osztalékából is 3762 frt 50 drt vett föl. (Özv. Balassa Gáborné és gyermekei nyilatkozata.)

Hatodszor. Jóságának gondviselőnek és tótornak nagy böcsülettel kéretik Tekintetes Nemzetes és Vitézlő (*Felső-Büki*) Nagy István Itélőmester Uram ő Kglme, kihez illendő discretiával tartozzék lenni Klára leányom; s ha ő Kglme tiszti hivatalja miatt ezen functióra reá nem érkezhete: olyyat requirálni ne terheltessék, a ki helyessen a tótorságot véghez vihesse.

Hetedszer. Cselédem ki-ki érdeme szerint mentőlelőbb contentáltassék s kifizettessék; nemkülömben aprólékos adósság iránt a ki insinuálná magát helyes ok és praetensio mellett, — kiről én ugyan nem reflectálhatom magamot, — az is azonnal complanáltassék.

Ezek hogy szentül és megmásolhatatlanul véghez menjenek, stáljanak és megtartassanak, hagyom és akarom.

Költ Trenchín várossában, 26. Januarij 1713.

Andrássy Pál. m. k.

(P. H.)

A borítékíven, mely a végrendeletet tartalmazó ívvel kék selyemzsinórkával volt egybefűzve, ezen ítélőmesteri hitelesítő rájegyzés olvasható:

»Anno Domini 1713. Die 26. Januarij, in Libera ac Regia Civitate Trenchiniensi, Cottu nominis ejusdem existente, extracta, domoque Egregij Casparis Balthasaris Czauner ibidem habita, hospitio quippe Grosae ac Magnificae Dnae Annae Mariae Perényi, Splis ac Magci condam Dni Gabrielis Balassa Liberi Baronis de Gyarmath Relictae Viduae, Splis ac Magcus Dnus Paulus Andrassy, Liber Baro de Szent-Király, in lecto quidem aegritudinis suae corporis, me ad se accersito constitutus, mente tamen per omnia sanus, praesentem Testamentariam Dispositionem suam scriptotenus concinnatam, mihi infrascripto Prothonotario exhibuit et praesentavit ac eandem ultimariam voluntatem suam esse oretenus etiam declaravit, Irasque Testimoniales eatenus authentice extradandas postulavit. Actum Anno et Die, locoque quibus supra.

Magister *Andr. Dubniczky.* S. C. Raeque Mattis pers. praesen. Regiae in Judicijs Locumtenentis et Consiliarij Prothonotarius, m. p.«

(*Eredeti.* A végrendelet szövege Andrassy Pál kurucz tábornokkori titkára- avagy íródeákjának általunk sok hadi tudósításból jól ismert írása, az aláírás sajátkezű, jóllehet már a betegségtől elgyöngült kézzel, láthatólag reszketegen írva. A piros spanyolviaszba nyomott, igen finom-metszetű Andrassy-czímeres és a sisakdísz mellett P. A. kezdőbetűs gyűrűpecsét tiszta ép. Ugyane végrendelet mellett a végrendelezőnek utolsó betegségére s halálára, temetésére vonatkozó több egykorú irat maradt fenn. Közülök az érdekesebbeket alább közöljük, a többiekből pedig ezeket említjük meg: Andrassy Pál Hódiról 1712, szept. 23-ikán írt

levelével értesíti bátyját Pétert, hogy közelebről meg fogja őt látogatni s annyira követelt tartozásait, az anyósától hozandó pénzzel törleszteni. Pozsonyba is készül, de most előbb, a pénz végett Trencsénybe, Zsigmondházára megy, említett napjához, u. m. özv. b. Balassa Gábornéhoz. Így is történt; azonban a java férfikorabeli, még 40 éven alóli Pál úr utóbb ugyanott Zsigmondházán oly súlyosan megbetegedett, hogy az év vége felé kénytelen volt magát az orvos és gyógyszerész közellété okáért Trencsény városába vitetni, a hol is nevezett anyósának szállásán feküdt nagybetegen. 1713. január 8-kán ugyanott Trencsényben adóslevelet ír alá, a melyben kijelenti: »*hogy súlyos betegségembe költségemből kifogyván*« vett föl szokott hatos kamatra N. V. Miszleniczky Györgytől 100 rh. frtot, és azt »mentőlelőbb, minden pörpatvar nélkül letenni« kötelezi magát. De ő nemsokára meghalván, mint Miszleniczkynek Trencsény, 1714. márcz. 8-kán kelt elismervényéből kiderül, e pénz az utóbbinak Andrassy özvegye, s illetőleg az elismervény keltekor már »Mlgos Gróff Kis-Serényi Serényi Farkas Uram házastársa, Mlgos Gróffné Gyarmathi Balassa Krisztina Asszony« fizette vala ki, sok egyéb adósságaival együtt az elhunynak. — Megvan továbbá Gludovác Jánosnak, a jezsuiták trencsényi páter apothecariusának 1713. február 7-én kiállított és kifizetett gyógyszerész-tári számlája, a boldogult b. Andrassy Pál számára készített gyógyszerekről, ezeknek specificatiójával: »*Illrmo Dno, Dno piae memoriae Paulo Andrasy etc. data sunt medicamenta ex Apotheca Collegij Soc. Jesu Trenchiniensi sequentia.*« Az első tétel: »Anno 1713. 1. Januarij. Restantia . . . fl. 11. den. 65.« Tehát már deczemberben jó csomó orvosságot szedett. Következnek az új orvosszerek, és pedig január 1, 2, 3, 4, 14, 16 és 26-án — a végrendelettétel napján — készítve. A mennyire belőlök kivethető: a beteg diphteriában, vagy veszedelmes torokgyíkban szenvedett, mert toroköblögető theákból, a nyakra rakott flastromokból, felfuvódás elleni porokból, gyomortincturákból s hashajtószerekből állanak. Január 30-kán a betegség már annyira elhatalmasodék, hogy a szív működést mesterségesen kell vala erősíteni »*aqua cordialis*«-sal. Február 2-kán ugyane szert ismétlik; 3-kán »*herbae stomachalesum vino coquendae*« készítenek számára, — de a halál, a mint látszik, már e napon bekövetkezik: mivel ez az utolsó gyógyszer, s az összesen 23 frt 85 dénár-ra rúgó patikaszámla ezzel véget ér, — sőt másnap, február 4-én, már megkezdik a temetéshez való előkészületeket és bevásárlásokat, mint, alább közlendő följegyzések mutatják. A holttest két nap feküdt ravatalon, tehát ú. l. 6-án temették el.)

45.

B. Andrassy Pál temetésének költségei.¹⁾

I.

Anno 1713. die 4. Febr. cum subsequentibus, *néhai Mlgos Úr Andrassy Pál Uram temetésére* és alább specificált szükségekre erogált pénznek *lajstroma*.

Fehér viasz nyólcz gyertyáért . . . fl. 2. den. 68¹/₂. Két vég fekete posztóért fl. 36. Egy vég pájáért fl. 28. Vastag

¹⁾ Ilyen soros jegyzék három van; mivel fogalmazatuk eltérő s egyik az egyik, másik a másik tételt magyarázza meg érthetőbben, mind a hármát közöljük, de helykimelés végett nem különálló sorok szerint, ahogy eredetileg irvák.

vászonyért fl. 1. d. 8. Koporsótúl asztalosnak fl. 4. Apathecába orvosságokért, exstál extractusba¹⁾ fl. 23. d. 85. Apathecárius Uramnak discretióban hat körmőczi arany, = fl. 25. d. 50. Apathecárius legényinek fl. 2. Fekete két báránybélésért fl. 8. Zsidónak bélésre való vászonyért den. 36¹/₂. Zsidónak 13 réf fekete fátyolért, per den. 35. = fl. 4. d. 55. Item, zsidónak 8 réf fekete fátyolért fl. 2. d. 80. Izsák és Jakács névő szabónak, vagyon recognitio,²⁾ fl. 10. d. 20. Rufusz névő szabónak fl. 3. d. 25. Castrum dolorisra való gyertyákért és temetésre szüvétnekekért; van recognitio,³⁾ fl. 26. Jakab névő zsidónak, fl. 108. d. 14.⁴⁾ Baruch névő zsidónak, van specificatio, fl. 10. d. 43. Varró asszonymak, gyásznak varrásátúl, fl. 2. Pribis uramnak, koporsónak szögezésétül,⁵⁾ fl. 4. d. 25. Szücsnek; van recognitio, fl. 9. d. 50.⁶⁾ Gazdának, Czauner János uramnak szállástül, fl. 8. d. 50. Harangozástül felső templomban fl. 11. Jesuitáknál való harangozóknak fl. 1. Kriptabéli kő (*fedő lap*)-emelőknek fl. 1. d. 50. Plébánus uramnak processustül két körmőczi arany, = fl. 8. d. 50. *Páter Jesuitáknak kriptátül,*⁷⁾ extál recognitio, fl. 100.

Summa flor. 443. den. 10.

Erogatio in refrigerium animae.

Pruszkai barátoknak fl. 5. Beczkói barátoknak fl. 10. Illavai P. Trinitáriusoknak fl. 6. Boldog-Asszony congregatiójába Trenchínbe fl. 4. Krompochnének, Isten nevében, fl. 7. Raboknak fl. 4. Kóldúsoknak fl. 1. d. 30. Páter A(d)stánsoknak szent misénél fl. 3. Plébánus uramnak nagymisétül fl. 4. d. 25. Muzsikásoknak énekes-misétül, fl. 3. Páter Mátthénak, szent misékre fl. 2. d. 50. Plébánus uramnak szent misékre fl. 4. Követnek, a ki Szoblahóra járt Páter uramért requiemekre, d. 10. *Deákoknak, a kik holttetem mellett két nap énekeltek,* fl. 1. d. 50.

Summa flor. 55. den. 65.

Summa summarum flor. 498. den. 75.

¹⁾ A végrendelet utáni záradékban ismertettük.

²⁾ Tót nyelvű elismervényük itt van, Isac Schönheitz és Stephanus Jakacz aláírással.

³⁾ 1713. febr. 9. datált és 26 fr. 55 drról szóló specificatiója tót nyelven, Jacobus Sumpolcz trencsényi mézesbábosnak, (*pormikár*).

⁴⁾ Irónnal 106 fr. 25 drra igazítva.

⁵⁾ Vagyis rézszegekkel kiverésétül; l. alább.

⁶⁾ A tót elismervény itt van, Joannes Kiszeliczka aláírással.

⁷⁾ Andrassy Pál tehát a trencsényi volt jezsuita-templom sirboltjában pihen. (Az elismervényt a 100 frtról l. alább.)

II.

Anno 1713. dje 4. Februarij et subsequentibus, *néhai Szent-Királyi Andrásy Pál Úr temetésére* lött ilyen kültség:

Pruszkai barátoknak sz. misséktől fl. 5. Beczkói barátoknak fl. 10. Trinitáriusoknak fl. 6. Bóldog Asszony Congregatiójába fl. 4. Isten nevében Kronpochnénak (*é név keresztülhúzva*) fl. 7. Raboknak fl. 1. Kriptától Péter Jesuitáknak fl. 100. Köldúsoknak fl. 1. den. 30. Pater Astánsoknak fl. 3. Levélhordozó gyermeknek (*Szoblahóra*.) den. 10. Éva'sszonnak Isten nevében fl. 3. Deákoknak a kik holttetem mellett két nap énekeltek, fl. 1. d. 50. Plebánus Uramnak requiemtől és processustól három arany, = fl. 12. d. 25. Muzsikásoknak énekes missétől fl. 3. Péter Mátthének fl. 1. Plébánus Uraméknak fl. 4.

Latus flor. 162. den. 65.

Gyásznak úgy egyéb kültségeknek specificatiója.

Nyólcz fehér viaszgyertyáért fl. 2. d. 68¹/₂. Fekete posztóért fl. 36. Fekete pájáért fl. 28. Vastag vászonyért fl. 1. d. 8. Koporsótól fl. 4. Apathecába orvosságokért fl. 23. d. 85. Apothecárius Uramnak hat arany, = fl. 25. d. 50. Legínyinek fl. 2. Fekete bélésekért fl. 8. Zsidónak vászonyért d. 36¹/₂. Zsidónénak 13 réf fekete fátyolért per den. 35, fl. 4. d. 55. Zsidónak ugyan fekete fátyolért 8 référt fl. 2. d. 80. Izsák és Jakacs fl. 10. d. 20. Rufusznak fl. 3. d. 25. Gyertyákért és szüvitnekekért fehér viaszból, fl. 26. Jakab névő zsidónak sokféle partékaért fl. 108. d. 14. Tisztartónak Jakabbakutra (*így*) d. 75. Baruch névő zsidónak fl. 7. d. 3. Varró asszonynak gyásznak való varrásától fl. 2. Latus flor. 296. d. 20. Pribis Uramnak koporsónak szegezésétől egy arany, = fl. 4. d. 25. Szűcsnek fl. 9. d. 50. Gazdának szállástól két arany, = fl. 8. d. 50. Baruch névő zsidónak fl. 3. d. 40. Harangozástól felső-templomnak fl. 11. Jesuvitáknál való harangozóknak fl. 1. Az Iffiu-Asszonnak pantofliért d. 75. Kriptabéli kőnek emelő legényeknek fl. 1. d. 50. Nagy-szombati barátoknak tíz akó bor, fl. 23. d. 75.¹⁾ Nagy-szombati patikáriusnak fl. rhen. 10.²⁾ = flor. 73. den. 65.

Summa flor. 532. d. 50.

¹⁾ Megvan ezeknek Týrnaviae, 1713. aug. 13. kelt elismervényök. hogy a néhai b. Andrásy Pál lelki üdveért mondott exequiáikért az özvegytől egy hordó bort kaptak legyen 23 fr. 75. den. értékben.

²⁾ Úgy látszik tehát, előbb már Nagy-Szombathban is gyógyították Andrásyt.

III.

Series Expensarum Funerarium (quae aliunde comprehenditur in certa authentica Inquisitione) *comprehenditur sequentibus.*

Et primo quidem Reverendissimo Dno Adamo Gyűry, Civitatis Trenchiniensis Plebano, pro peractis dicti Dni Pauli Andrassy Funerariis, in aureis exoluti fl. 8. d. 40. Item, tunc temporis adstantibus Patribus fl. 3. Magnae Matris B. V. M. Congregationi fl. 3. Neenon pro secundo anniversario fati Dni Baronis fl. 16. Item certis famulis, qui criptam aperuerunt fl. 1. d. 50. Item, pro loco sepulturae in Ecclesia Societatis Jesu, fl. 100. Item, pro medicinis fl. 23. d. 80. Item, Dno Apathicario Soc. Jesu Trensinien. intuitu multifariorum laborum ejusdem, titulo discretionis fl. 27. d. 50. Item, pro medicinis eidem apathicario Trensiniensi fl. 20. Item, ad apatecam Týrnaviensem aequae pro medicinis exoluti fl. 20. Item, diversis opificibus, signanter quidem sartoribus, vestes pro luctu tuentibus, fl. 10. d. 20. Item, sartori Trensiniensi Ruffus dicto, fl. 3. d. 25.

Latus . . . flor. 236. den. 65.

Item, pictori Krimbergh sic vocato, pro pictura insigniorum numero septem sericeorum, fl. 8. d. 75. Item, dulciario Trensinien. pro candelis fl. 26. d. 55. Item, pehoni Trensini. fl. 9. d. 50. Item, Judaeo Jacobo Trensini. pro coemenda certa materia sindone, fimbrijs dati fl. 106. d. 25. Item, alio Judaeo Baroch sic nuncupato, aequae intuitu similium necessariorum funerarium, numerati fl. 10. d. 43. Item, pro refrigerio animae monachis Franciscanis Týrnavien. fl. 23. d. 75. Juxta recognitionem Egregij Georgij Miszleniczky per eundem factae expensae: Rev. Patribus Franciscanis Pruszkensibus pro sacris fl. 5. Beczkoviensibus fl. 10. Rev. P. P. Trinitarijs Illaviensibus fl. 6. Elemosina fl. 12. d. 30. Studiosis ad cadaverem 2-bus diebus cantantibus fl. 1. d. 50.

Latus . . . flor. 220. d. 3.

Musicis ad Requiem cantantibus fl. 3. Pro sacrificijs Missae luctus fl. 5. Pro una petia panni nigri fl. 36. Pro nigra paja fl. 28. Pro obductione tumbae et factura fl. 8. d. 25. Pro subducturis nigris ex pellibus agminis fl. 8. Pro 21 ulnarum nigrae sindonis et reliquis fl. 9. d. 71 $\frac{1}{2}$. Dno Czauner Trensinien. pro hospicio fl. 8. d. 50. Pro pulsu et pulsantibus fl. 12. Revmo. Dno. Archidiacono paeter processum et requiem fl. 4. d. 25.

Latus . . . flor. 122. d. 71 $\frac{1}{2}$.

Summa Expensarum flor. 578. d. 29 $\frac{1}{2}$. (Rectius 579. 39 $\frac{1}{2}$.)

(Ekként mindahárom költséggjegyzék végösszege különböző, miután mindegyikben új tételek is vannak, főként a legutóbbiban.)

IV.

Miszleniczky György temetésrendező specificatiója.

Én alábbírt recognoscálom igaz keresztény hitemre, hogy die 4. Februarij tam subsequentibus Anni infrascripti néhai Miltóságos Ur Csík-Szent-Királyi Andrásy Pál Uram ó Nga temetísinek alkalmatosságával, Tekintetes és Ngos Gyarmathi Balassa Kristina Asszony, említett Miltóságos Ur meghagyott özvegye pénzibül ezen következő költsíget tettem:

Trenchényi Plebánus Uramnak processustúl és requiem-túl fl. 12. d. 75. Muzsikásoknak requiemektül fl. 3. Páter Astansoknak fl. 3. Szent-Misékre P. P. Franciscanusoknak, Trinitariusoknak és Ecclesiasticusoknak fl. 20. Alamizsnát szegínyeknek fl. 13. d. 90. Boldog-Asszony Congregatiójába fl. 4. Nyolcz gyertyáírt fehér viaszból, azokon kívül a kik specificálnak mizeskalácsos által, fl. 2. d. 68¹/₂. Két víg fekete posztóírt, fl. 36. Egy víg fekete pajáírt, kiben 46 rif vagyon, fl. 28. Fekete báránybélisért kettőírt, 21 rif fekete fátyolírt s egyéb aprólíkos, gyászhoz való szükségekre, fl. 18. d. 79¹/₂. *Koporsónak csináltatásátúl is annak sárga szegekkel való kiverítéstül, burításátül (selyemmel vagy bakacsínnal)* fl. 8. d. 25. Szállástül, ahol betegem feküdt Trenchénybe níhai Miltóságos Ur, fl. 8. d. 50. Trenchíni Páter Jesoviták apathecáriussának s az ó Kglme segítő társának, sok rendbéli fáradságokírt discretio, fl. 27. d. 50. Harangoktül s harangozóknak, fl. 12. Legínyeknek, a kik kriptát nyitották, fl. 1. d. 50.

Summa totius flor. 199. den. 88.

Datum Trenchinij, Anno 1713. die 13. Februarij.

Miszleniczky György, m. k. L. S.

V.

A trencsényi jezsuiták elismervénye a sírboltdíjról.

Infrascriptus recognosco praesentibus, me ab Illrma Dna Christina Balassa, relicta vidua Illrmi Dni Dni Pauli Andrászi, pro loco sepulturae in Ecclesia Societatis Nostrae concessio, pro eadem Ecclesia levasse fl. rhen. 100, id est centum. In cujus rei fidem has manu propria subscriptas et officii mei sigillo munitas dedi Trenchinij in Collegio Die 10. Februarij 1713.

P. Michaël Borza Coll. S. J.

Trenchinien. Procurator, m. p. L. S.

VI.

A trencsényi képiró nyugtája a selyemre festett címerek árúról.

Ego infrascriptus recognosco per praesentes, quod pro labore seu inauratione et pictura Insigniorum nro 7 sericeo-

rum, singulum computando pro fl. 1. d. 15, pro funere Splis ac Magci Dni Baronis Pauli Andrásii deservientium, per Splem ac Magcam Dnam Relictam Consortem ac M. D. B. Paulum Balassa totaliter sim exolutus, id est fl. 8. d. 75.

Die 10. Februarij 1713.

Joannes Grimberg Pictor Tren. m. p.

(A lajstromok eredeti fogalmazatok, az elismervények pedig egykorú másolatok. — Feltűnő, hogy *funerális zászlót* Andrásy Pál számára, ámbár hadi ember, magasrangú katona és főúr volt, még sem készítettek. Ez bizonyára költségkímélés szempontjából történt, mert az ilyen, nehéz selyemszövetű, aranyrojtos, aranyozott és festett címeres pompás zászlók igen sokba kerültek. A temetés, ha egyébként tisztességes vala is, az elhúnytak állásához, rangjához képest — a kor szokását tekintve — általában kissé *szegényesnek* mondható. Például koporsóját nem aranyozott ezüst-, hanem csak rézszegekkel verték ki, s emlékezetére mindössze csak *hét darab címer* készült, a miből alig jutott egy-egy példány az özvegynek és az üdvözült testvéreinek, — másoknak: gyermekeinek, rokonoknak stb. nem maradt egy sem. Ha a három lajstrom közül a legutóbbinak főösszegét, mint legmagasabbat vesszük is: nem éri föl a 600 frtot; holott pl. az 1709-ben, háborús és pestises világban, elhunyt *Bottyán* tábornok temetése Gyöngyösön, mint tudjuk, 2200 frtba került. L. *Archivum Rákócziánium* IX. köt. 793. l. Hol marad el e mögött az *Andrásy Pál* temetési szerény pompája!)

46.

B. Balassa Krisztina, néhai Völcsey Mária, néhai b. Andrásy Pál és b. Andrásy Klára ingóságainak leltárai.

1713.

Én alább megírt, Felséges Császár és Koronás Király Urunk ó Flge táblájának juratussa és Nemzetes és Vitézlő Felső-Büki Nagy István, Méltóságos Judex Curiae Uram ó Excellentiája Protonotariussánál lévő íródeák, recognoscálok ez levelem ereje által. Hogy minekutánna alól megírt napon és esztendőben föntemlétt Itélő-Mester Uram ó Kglme törvényes exmissiójából Tekéntetes és Nagyságos Gyarmathi Balassa Christina Asszony, néhai, Istenben elnyugodott Szent-Királyi Andrásy Pál Uram ó Nga meghagyott özvegye requisitiójára udvardi kastélban, ugyan Nemes Sopron vármegyében lévőben jöttem volna; annakutánna említett Balassa Christina Asszony ó Nga szokott szobájában hivatván, (az hol Nemzetes és Vitézlő Akay István Uram is, mint Méltóságos Amadé Magdolna Asszony, néhai Méltóságos öregbik Gróff Zicsy István Uram ó Nga özvegye és néhai Szent-Királyi Andrásy Pál Uram ó Nga első feleségétől Tekéntetes és Nagyságos Amadé Mária Asszonytól származott Klára kisasszony tutrixa plenipotentiariussa jelen vala), kívánta ó Nga, hogy elsőben a minémő mobiliák találtnak az ládáknban, az kiket ugyan ó Nga magával Dunán-

túl való földrül (*Sopronytúl értre*) hozott, és másodsor, néhai Völcesy Mária Asszonytól való mobiliákat is, mellyeket Méltóságos megholt Andrásy Pál Uram ő Ngának éltében adott, és ugyan harmadszor azokat is, mellyek sokszor nevezett megholt Uré valának, conscribálva kezihez adjam és assignáljam.¹⁾ Legottan följűlnevezett Akay István Uram hallván ő Nga kívánságát, azt adta feleletül cum protestatione, hogy ő Kglmének parancsoltatott volna Méltóságos Zicsy Magdolna Asszonytól ő Ngától mint tutrixtól, hogy az ládáknak felnyitására ne consentiáljon, hanem, ha emlétett Ngos Asszonymnak kívánsága tartja az mobiliákat kézhez venni: vitesse Oroszvárra²⁾ az ládákat, és ott, a mik ő Ngát illetők, kezihez szolgáltatja ő Ngának. Mindazonáltal fönttitulált Balassa Christina Asszony általam tovább is csak kívánta fölnyitásokat és az conscriptió után Akay István Uram előtt való assignatióját a mobiliáknak, mivel ő Ngának sok ízben tett atyafiúságos requisitióira és kéréseire kezihez semmiképpen nem vehette, s máskint is ott kívánta percipiálni, az hol hadta. Előmben azért hozatván emlétett ládákat, fölszaggatván az rajta lévő pöcséteket és fölnyitván, Akay István Uram jelenlétében conscribáltam és kézhez adtam ugyan belől volt és alól specificált lajstromok szerint az következő mobiliákat.

Et quidem

Primo. Gyarmathi Balassa Christina Asszony magával hozott mobiliáknak száma.

1. Egy paplan, maga sajátja. 2. Egy táblára való öreg kamuka-abrosz. 3. Egy paplan, melynek az közepe vörös, kerülete kék. 4. Kis abrosz nro 4. 5. Asztalkeszkenyő nro 15. 6. Egy egész vég asztalkeszkenyő. 7. Asztalkeszkenyő nro 9. 8. Mángorlatlan abrosz egy. 9. Item, mángorlatlan asztalkeszkenyő nro 16. 10. Kék Maisterstukból való vánkoshéj nro 2. 11. Dunyhahéj 1. 12. Székekre való varrás 7. 13. Hajszínő, aranyyal kötött strimfli 1. 14. Egy testszínő strimfli. 15. Vánkoshéj, arany- és selemmel varrott 1. 16. Item, kicsin kettő. 17. Egy lepedő, aranyyal, ezüsttel és selemmel varrott. 18. Egy alsó abrosz, varrással és fótokkal. 19. Kerület hozzá. 20. Item, abrosz reczével. 21. Egy fehér márvány ládácska. 22. Egy kis agnus Dei. 23. Zöld ládácska, varrnyi való. 24. Könyv, nro nyolcz. 25. Egy agnus Dei. 26. Szentség, apácza-munka, nro 2. 27. Olvasó, öreg

¹⁾ Andrásy Pál föntebbi végrendelete értelmében; ahol Andrásy Klára tótórán is F. B. Nagy István ítélmester kéretvén föl, ez mint ilyen küldötte ki a maga képviselőjében a jelen átadási actusra jurátusát.

²⁾ Ahol az öreg gr. Zichyné, a régi tutrix lakott.

akstainból (*achát?*). 28. Item, olvasó, ezüstes agnus Dei rajta. 29. Egy kis kötés ovét (*avült, avít*) galon. 30. Egy latra való ígetett ezüst. 31. Réz borhűtő. 32. Víz-ígetnyi való rézfazék, eszközökkel együtt. 33. Kis pinczetok, melyben vagon két palaczk 10. 34. Egy öreg táborig pinczetok, kiből ónmíhet (*ónmíret*) hordoznak. 35. Item, egy középszerő pinczetok. 36. Derék alá való vánkoshéj, fehér, nro 3. 37. Fej alá való, nro 2. 38. Könyv nro 8. 39. Szűnyeg nro 3.

Az 36. és 37. Völcey Mária Asszony után jöttek.

Secundo. Völcey Mária Asszony maradt mobiliái.

1. Reczés selemmel és aranynyal varrott és köröskörül csipkés abrosz, egy. 2. Kerület, hozzávaló. 3. Selemmel varrott abrosz, egy. 4. Kerület, hozzávaló. 5. Selemmel varrott kendő, egy. 6. Aranynyal és selemmel varrott lepedők, nro 3. 7. Aranynyal és selemmel varrott vánkoshéj, nro 5. 8. Hosszú táblára való abrosz, vég nro 2. 9. Fehér varrásos lepedő 3. 10. Kerek asztalra való abrosz, nro 25. 11. Új abrosz, végek nro 2. 12. Új asztalkeszkenyő, vég nro 3. 13. Vörös pamukával szőtt viselt kendő nro 4. 14. Fehér kendő 2. 15. Reczéskendő 1. 16. Selmes kendő 2. 17. Reczés lepedő, nro 15. 18. Paraszt lepedő 4. 19. Selemmel varrott vánkoshéj 9. 20. Egy testszinó paplan. 21. Tafat firhang, vörös, 3 darab lévén, találatott nro 2. 22. Kontyra való fejkötő, ezüsttel és aranynyal varrott, nro 2. 23. Fekete strucztollból való legyező, egy. 24. Asszonynak való selem ü (*ör*). nro 5. 25. Bótos fejkötő, nem találatott. 26. Új vászony, vég nro 3. 27. Ovét ezviligh kék vánkoshéj, nro 3. 28. Kék, ugyan ezvilighből való alsó párnahéj 1. 29. Rongyos, szakadozott vánkoshéj 1. 30. Egy szoknyára való arany- és ezüstprém. darab nro 3. 31. Aranynyal varrott kesztyő, 1. 32. Paraszt (*kesztyű*) 1. 33. Czipelős, Kisasszonynak küldették, pár 2.

Tertio. Istenben üdvezült Méltóságos Andrási Pál Uram után maradt mobiliák.

1. Egy czafrang, skófiommal varrott. 2. Hegyestőr, tirkiskővel megrakott, melyet Balassa Gáborné Asszonyom, ő Ngának adott ajándékul. Vörösbársonnyal van az hövele megburítva. nro 1. 3. Vörös nadrág skárlátból, nro 2. 4. Zöld kalpag, nyest nélkül 1. 5. Ezüst-skófiom-gombocskák nro 16. 6. Sárga skófiomgomb nro 18. 7. Egynihány réf ezüst régi galon. 8. Ovét, aranynyal burított zsinór. 9. Egy törött ezüstnyelő késecske. 10. *Egy hegedő, tokban, két vonyóval.* 11. *Item, vonyóstul hegedő.* 12. Táborig szék nro 8. 13. Bőres karszék 1. 14. Hosszu stucz nro 5. 15. Rövid stucz nro 1. 16. Flinta-

agyra csinált stucz 1. 17. Pisztol, pár 1. 18. Paraszt hegyestőr 2. 19. Ovét szunyogháló 3. 20. Nyereg, ezüstszegekkel 1. 21. Könyvek 21. 22. Régi forma czapa-pohár, egészen aranyozott, fedél nélkül, 1. 23. Aranyos kívül-belől, följül széles, oszlopos pohár 1. 24. Oreg czapapohár, kívül aranyos, belül fehér, 1. 25. Katarinka, kívül-belől aranyos, 1. 26. Alacson, ezüst, egymásban járó tábori pohárkák, nro 4. 27. Félmesszőles, ezüst, kívül-belől aranyozott kannácska, 1. 28. Párduczbőrre való, filegrán-munkából való majcz 1. 29. Kék karmazsín, ezüstfonállal, varrott bocskor 1. 30. Lóra való, ezüst, aranyos, zöld bársonyra csinált kantár és szügyellő, 1. 31. Item, lóra való eziüst, aranyos szerszám, orozóval együtt, 1.

Következnek Tekéntetes és Nyos Andrászi Klára Kisasszony mobiliái.

1. Vörösbársony váll. 2. Narancsszinő aranyos materiából való váll. 3. Zöld prokát váll. 4. Kék prokát váll. 5. Francia-kék bársony váll. 6. Vörös prokát váll, Kisasszony elviselte. 7. Igen ovét selemposztoszoknya; nem találtatott. 8. Ovét vörös, aranyos atlaczsoknyát elviselte Kisasszony, az apácák közt. *(t. i. a nevelőintézetben)*. 9. Zöld prokát-szoknya, egy rend csipke és egy rend galon rajta. 10. Világoskék prokát-szoknya, arannyal és ezüsttel egyelített csipke, egy galonácska rajta. 11. Narancsszinő aranyos matéria-szoknya, arany- és ezüst-csipke, magyar, rajta. 12. Síma vörösbársony-szoknya, öt rendben arannyal és ezüsttel egyeles *(így)* csipke rajta. 13. Egy francia-kék síma bársonymente, heúzbéléses, mely bélést az mol megette: német, aranyos csipke és zsinór rajta. 14. Egy esomóban volt kötve patyolatkötén 3, patyolat-félümeg 6, fehér gyoles-félümeg 8, fehér kötén 5. Ezek az Kisasszonynak küldettek Kis-Martonban. 15. Egy kötésben bugyor, külömb-külömbféle rongyos díb-dáb. 16. Zöld, szakadozott tubín-darab; nem találtatott. 17. Fekete gubás-bársony darab 2. 18. Középszerő vörös atlacsvánkoshéjacska. 19. Viselt, hosszú, szekfűszinő mente; Christina nevő Frauczimernek adták fizetésében. 20. Vörös iskátula, üres, 2. 21. Fehér fátyol; Boldogasszony képére adatott. 22. Hosszú, fejre való fekete fátyol; nem találtatott. 23. Fekete sladli 1; nem találtatott. 24. Fehér fátyolkötén, köröskörül fehér csipke rajta, 2. Kisasszonynak klastromban küldettek. 25. Fehér fátyol félümeg, 2 pár. Kisasszonynak küldettek. 26. Fehér, fodros fejkötő; nem találtatott. 27. Zöld tafota-darab. 28. Casulában való czafrang, varrásdarabok. 29. Síkkal varrott czímer; nem találtatott. 30. Két síkkal varrott virág; nincs. 31. Egy paplanra való kék pamukvászon; nincs. 32. Viselt, violaszinő tubindarab, 8; nincs. 33. Ovét, kék bársony; nincs.

34. Vörös, sárga és zöld bársonydarab, egy. 35. Új szűnyeg, három. 36. Szűnyeg, viselt, 6. Ketteje Dunántúl van. 37. Dévanszűnyeg, 3. 38. Tarka rongyos matériapaplan, az széle zöld vászon. 39. Rongyos zöld bársonypaplan, az széle zöld vászon. 39. Rongyos zöld bársonypaplan, az kerülete vörös kamuka. 40. Török tarka paplan, rongyos, 2. 41. Setétkék tarka pamukvászonos paplan, az kerülete vörös vászon, 2. 42. Hosszú táblára való, koczkás formára csinált abrosz, kötés az közepe. 43. Fűső-tartó kraicsli, stikes. 44. Item, hosszú táblára való abrosz 4. 45. Asztalkerület, hét. 46. Asztalkeszkenyő, három tuczet. 47. Abrosz nro 52. 48. Csipkés és közben-közben fótos alsó abrosz nro 3. 49. Sárga és zöld selemmel varrott reczés abrosz, 1. 50. Sárga reczés alsó abrosz, köröslen rojttal, 1. 51. Reczés alsó abrosz, köröskörül csipke, 1. 52. Két reczés, táblás alsó abrosz, 2. 53. Alsó, reczés. táblás abrosz köröskörül csipke, nro 3. 54. Item, reczés, táblás, rojttal, 1. 55. Táblás, patyolat, reczés, kék selemmel varrott alsó abrosz, 1. 56. Csipkés asztalkeszkenyő nro 11; tizenkettődiket a papnak törteni adták. 57. Lepedő, olasz metélés-csipke kerülete, nro 4. 58. Lepedőre való kötés nro 3. 59. Selemmel és aranynyal varrott lepedőre való, 1. 60. Item, olasz varrás, lepedőre való, 1. 61. Vánkoshíacsára való selemvarrása, 4. 62. Szűnyeg, priglin varrott, 1. 63. Spanyol varrással, arany-, ezüst-, és selemmel varrott lepedő, nro 4. 64. Aranynyal, ezüsttel és selemmel varrott, egyik csipkés, másik paraszt, nro 2. 66. Fehér felső lepedő, köröskörül csipkés 1. 67. Vánkoshéj, két csipkés közepek, és egy köröskörül csipkés, nro 3. 68. Vánkoshéjnak való varrás, 1. 69. Patyolat, török varrásos, arany-, ezüst- és selemmel való vánkoshéj, 2. 70. Item, kis vánkoshéj, aranynyal, ezüsttel és sokféle selemmel varrott török munka, nro 5. 71. Török varrásos, sokféle selemből, vánkoshéj nro 6. 72. Spanyol varrásos vánkoshéjacska, nro 4. 73. Aranynyal és ezüsttel varrott keszkenyő, 1. 74. Aranynyal, ezüsttel és sokféle selemmel varrott keszkenyő, 1. 75. Írás után való varrások az lepedőken, nro 4. 76. Varrásos lepedő, csipke köröskörül, 1. 77. Varrásos lepedő, fekete selemmel, csipke kerülete, 1. 78. Kék selemmel varrott lepedő, 1. 79. Egy fekete selemmel és czérnával varrott kendő. 80. Spanyol varrással, aranynyal és ezüsttel varrott kendő, 1. 81. Fehér varrásos kendő, csipke kerülete, 1. 82. Czímer tafotán, fehérren (*így*) nro 2. 83. Parasztkendő, csipke kerülete, 1. 84. Fél vánkoshéj, nro 2. 85. Zöld strimpfli, aranynyal kötött; az sraibtschban találtatott, nro 2. 86. Egy réz pöcsétnyomó. 87. Akstain-szem nro 4. 88. Ezüstös pöcsétnyomó, 1. 89. Egy keszkenyőre vörös selemmel és aranynyal varrott csipke 4. 90. Öreg paraszt olvasó, 1. 91. Táblás pedig

öttel, nro 1. (*Így.*) 92. Fakereszt és holmi más szentségek és két üres atlacz-erszénke. 93. Székre való, külömb-külobb színő szőrrel való varrás, nro 4. 94. Kerék óra, 1. 95. Hosszú, fej alá való fehér vánkös, 4. 96. Kissebb, 3. 97. Rongyos madrácz, 1. 98. Öreg párna, fehér hójú, nro 4. 100. Dunnácska, fehér, nro 5.

Lajstromokon kívül találtatott:

1. Zöld ferhang tafotábúl, köröskörül rojtta, darab 6. és ahhoz az koszoró, egy. 2. Agyterétő, török munka, följjül fehér, alól vörös, egy.

Következik az arany-mé (mív) conscriptiója.

1. Néhai Ngos Amadé Éva Asszony kezeírása szerint találtatott egy gyémántos nyakra való aranybúl, melyben vagyon 30 gyémánt s egy szem gyöngy. 2. Egy rubintos nyakra való, melyben vagyon 34 rubint, függővel együtt. 3. Egy pár fülbevaló, mellyekben vagyon 34 rubint és mindenikén három-három szem függő gyöngy. 4. Egy násfa, kiben vagyon 94 rubint. 5. Egy pár aranyperecz, kiben vagyon 14, gyöngy és 11 rubint. 6. Egy nyakra- való, kiben vagyon 22 gyöngy és smaragd 60. 7. Hét smaragdos függő, kiben vagyon smaragd 104, és 15 gyöngy. 8. Hét darab smaragdos eszköz (*így*), az kiben vagyon 43 smaragd és gyöngy öt-öt, az hatodikban 4, az hetedikben 3 gyöngy és 30 smaragd. 9. Egy nyakra való csipke, gyöngygyel fűzett. 10. Két kesken pártácska, gyöngygyel fűzett. 11. Egy pár fülbevaló, tiszta gyöngybúl. 12. Egy nyakra való, fekete gyantával, kiben vagyon 90 gyöngy. 13. Nyolcz rend nyakra való kerek gyöngy. 14. Megtalálkozott azon gyöngy. 15. Nyakra való két rend gyöngy, melybúl, hogy Klára Kisasszony viselt, 8 szem elveszett benne. (*L. az előbbi tételt, mely csakis ideronatkozhatik.*) 16. Négy darabos kú, vagyis boglárka, kiben minden darabban vagyon 16 rubint. 17. Két eszköz, rubintos, kiben vagyon 23 rubint s 4 gyöngy, másikában 8 rubint, 9 gyöngy. 18. Háromszázhet fűzetlen apró gyöngy. 19. Hat aranyboglár, közepén egy-egy rubint vagyon, egy pedig heánossan találtatott. 20. Egy csillagos, gyémántos gyűrű, kiben van 7 gyémánt. 21. Egy gyémántos gyűrű, kiben vagyon 9 gyémánt. 22. Egy törött gyűrű, kiben vagyon 10 gyémánt. 23. Egy gyűrű, kiben vagyon 6 gyémánt s egy amatis kú, kék. 24. Egy gyűrű, kiben vagyon egy medgyszínő kú. 25. Egy ezüst kerek kis skatulában vagyon apró rubint, öreg is van közte, egynihány kis gyémánt is. 26. Apró gyémánt és rubint, nagyobb-kissebb, egynihány, egy iskatulában. 27. Egy gyémántos arany-tör, kiben van 20 (*apró*) gyémánt és egy öreg. 28. Egy násfa, kiben vagyon 14 kis rubint és négy öreg táblás; három öreg gyöngyszem függ rajta.

29. Egy gyémántos rózsza, kiben vagyon 31 gyémánt. 30. Egy gyöngyes fejkötőcske, klárissal van egybenfűzve. 31. Egy aranyláncz. 32. Egy hasonló rózsza, melyre való. 33. Egy gyöngyből fűzött, melyre való rózsza. 34. Holmi apró, töredezett boglárkák. 35. Két rubintos boglárka. 36. Item, egy boglárka, gyémánt benne, és más, gyöngy. 37. Találkozott item, orientális gyöngy egy rend, kerek, és más, apró gyöngyek is, fűzetlen.

Ezüstmének (műnek) száma.

1. Egy öreg, ezüst, aranyos mosdó, kánnástúl. 2. Kissebb ezüst-mosdó, kánnájával együtt. 3. Egy ezüst, aranyozott, mostanyi módú tornyos pohár, hólagos fedelestül, kinek a fölín Cupido áll. 4. Kelh formára csinált, kívül-belől aranyos pohár; az födelin virág van. 5. Egy alacson kupácska, belől egészen aranyozott, kívül helin-helin; födelestül. 6. Egy ezüstkannácska, belől egészen aranyozott; kívül jobb része fehér. 7. Egy csésze, aranyos és ezüstös, alacson. 8. Egy monstrantia. 9. Egy ezüst-sótartó, karimás följül. 10. Egy ezüstpohárocska, orvosságnak való. 11. Egy ezüst-lámpácska. 12. Ezüst-ampulák, csészével együtt. 13. Egy ezüst, aranyozott csésze, fehér zománcz közepin et Lra S. NB. Elvitte magával (*néhai Andrássy Pál.*)

Az minémő *levelek* pedig találtattak: azok az idő rövidsége miatt nem registráltathattak, hanem ládáknak kötésekben és capsákban helyheztek.

Megírt Kisasszony ő Nga mobiliái tétettek az ládáknak, mint következők:

1. Paraszt-, hosszas, magas láda, kin Sennyei Albert Uram billegje vagyon. Pöcsét alatt.

2. Egy zöld, föstett láda, kiben szűnyeg és paplanyok vannak.

3. Egy bürös hosszú láda, kiben váll, szoknya és holmi asszonynak való ruhák vadnak. Pöcsétes.

4. Egy kocsibéli láda. Ezüst-mé van benne. Pöcsétes.

5. Egy zöld láda. Levelek benne.

6. Kis ládácska, paraszt, plé nélkül. Könyv benne.

7. Egy sraibtis, üres.

Ezek az mobiliák közt pedig ha idő forgása alatt valamelyik megismértetnék vagy megbizonyodhatnék megholt Andrássy Pál Uram ő Nga meghagyott özvegyénél ő Ngánál, ki az Kisasszonyé volna, és ugyan a Kisasszonyé közt, melly megemlégett Asszonyt ő Ngát illetné: mind a két fél föntartja jusát rehabilitójokra.

Melly általam conscribált és föntemlégett Tekéntetes és Ngos Balassa Christina Asszony ő Ngának, Akaÿ István Uram jelenlétében kézhez adott három rendbéli mobiliáknak

assignatiójárúl adtam ezen testimoniális-leveletem, ő Nga törvényes oltalmára szükségesset, pecsétemmel és kezemírásával megerősítvén. Datum Udvard, die 15-ta Mensis Aprilis Anno Dni 1713-tio.

Samuel Benök, Inclÿtae Tabulae Regiae Iudiciariae
Juratus Notarius, m. p. (P. H.)

Post subscriptionem váltott ki az Asszony ő Nga egy bizonyos zálogot, kinek az capitálissa volt 96 fl., az interes fl. 6.; azok között volt:

1. Czapapohár, egymásban járó 6; az megholt Úré (*Andrássy Pálé*) valának, táborban való.
2. Tíz töredezett kalán, ezüst; nem tudatik, ki részére való?
3. Item, két gombos kalány; Völcese Asszonyé voltak.
4. Az mely csésze találtatik az ezüst közt, sub nro 13., azt is kiváltotta ő Nga.

Idem qui in priori:

Samuel Benök. Tab. Reg. Judriae Jur.
Notarius m. p. (P. H.)

(Eredeti, az aláírott kir. táblai hites jegyzőnek kezével, három összevarrott ívre, ívrétben, rovatosan, tételenként külön-külön sorokban írott lajstrom, s. k. aláírásaival és piros spanyolviaszba nyomott, címeres, ép gyűrűpecsétével a lajstromozónak.)

47.

Községi rendtartás Putnok városában.

1713.

Én Karvai Orlaÿ Borbála Asszony, Putnok várának örökös Asszonya, Tekéntetes és Nagyságos Szent-Királyi Andrássy Péter Uram, Nemes Gömör Vármegye Fő-Ispánja házastársa. Kívánván Putnok városomban lakozó becsőletes emberek között jó rendet csinálnom, úgy, hogy tudhassák ő Klmek magokat mihez tartani: adtam ki ezen alúl megírtt punctumokat.

Legelsöben is azért.

Az isteni filelmet és tiszteletet megtartván és az átkozódást, szitkot és egyéb czégíres bünt eltávoztatván, büntetés alatt minden városi lakos tartozni fog az városi bírótól és tanácsától függeni. Úgy, hogy ha vallamellikinek mi panasza volna: az bíró tanácsával egyöött igazságot szolgáltatasson neki; úgy mindazonáltal, hogy az Urak jussának ne praejudicáljon, hanem ha valamellik előttök perlekedő fél kívánná az apellátát: az Uraság székire bocsátani tartozzanak admittálni; sőt ha az városban lakosok között valaki mit tanálna víteni, az bíró

tanácsával együtt érdeme szerint megbüntetheti és exequálhassa is, kivévin az jus gladiumokat illető dolgokat, az kik egyedől az Úr székit illetik.

Másodsor.

Valamint ennekelötte, úgy enneikutánna is az városban lakozók az kilsű korcsmákból magok számára, úgy ha mi szállók volnának is az városban, tizenkét forint bírság alatt bort avagy sert és pálinkát ne míríszeljenek béhozni. Az kin rajta tapasztaltatik: az város bírāja tartozzék azon tizenkét magyar forintot minden halasztás nélkül rajta megvenni és a tisztartó keziben adni; a városon kívül szállóknak penig az kilső korcsmákból provideálhatnak.

Harmadszor.

Mivel az város rítteit, az mellet ugyan város réttinek híjják, az idevaló tiszték két felí osztották hirem nélkül, felit az én számomra és más felit Putnoky Uram számára: azért én az én részemre jutottat, mivel úgy is a várost illeti, mingyárt visszabocsátom; sótt hogy az fel s alá járóknak jobban succurrálhassanak, azon kívül egy rítet mutattatok ki: bírhasák nígy esztendeig, de úgy, hogy ortsák is (*írtsák is. t. i. a hozótoktól*) ő Kglmek; máskínt visszavítetődik. Putnoky Uramtól is, azon legyenek, hogy rehabeálhassák azon városi rítnek a felit, mint sajátjokat. Nígy esztendő kitelvín penig, azon rítet, mellet nígy esztendeig engedtem, visszaveszem, és ha szökség úgy fogja kívánni, tehát meginten más rítet mutatok ki: ne mondattassék jövendőben, hogy az is az városhoz tartozandó rít volt.

Negyedszer.

Ő Kglmek itten úgy fognak tartatni, mint szabad emberek, a városban, (kivívín egyedül azokat, kik örökös jobbágyim és a városban laknak); arravaló nézve, valamikor valakinek tetszik, szabadossan el fog mehetni, mindennémő marhájával és portíkájával, sótt az házát is szabadossan eladhatja, megbecsöltetvén annak épületit, (mert az fülde enyim) az idevaló bíróval és tanácssal. Holott penig vevője nem tanálkozník: tehát nem leszen szabad az olyan elmenőnek az házát elpusztítani, hanem valamint vagyon, úgy kellett hadni, hogy embert szállíthassanak az városiak belíje, magok könnyebbítésire és segítségire. Valamit jónak ítéel a város bírāja, tanácsával együtt az város megmaradására: azt közönségesen tartozzanak elkövetni, és a ki szót nem akarna fogadni, megbüntetődik a város bírájátúl és tanácstúl, magának tulajdonítsa és ne másnak.

Ötödször.

Az tisztartót pedig, mint Úr képit, városi Uraimék megbecsöllék, ki is tartozni fog mindenekben ő Kglmeknek pártjokat fogni és segítséggel lenni. Ha segítsége kívántatnék az városnak: úgy, mint Uraság szolgájának, tartozzanak pártját fogni és az hatalmasok ellen, kik ellene támadnának, megtartalmaszni. Actum Putnok, die 19. Junij Anno 1713.

(Egykorú másolat, egy íven. Kívül későbbi, de elég régi írással: »Certa Methodus et Regulae exhibitae Incolis intrromoenialis aut ad Arcem spectantis Oppidi Putnok, per Dnam Illrmam Dnam Barbaram Orlay, qua Haereditariam«.)

48.

Özv. b. *Andrássy Péterné, b. Orlay Borbála tanuvallatásai a b. Andrássy-testvérek ellen.*

1715—16.

1. Tudja-é az tanú, hogy az Andrássy István Úram volt gazda az egész Andrássy-Úrak jószágiban három, vagyis négy esztendeig? Valami az atyjok (*b. Andrássy Miklós*) után maradt, arany, ezüst, mind az ő keze alatt volt, semmit közre nem adott az atyafiaknak, (értsd: *testvéreknek*). Szerezvén már pínzt az Andrássy-Úrak közjószágából, meglovasítván, megruhásván magát, úgy ment pompásson házasodni Erdélybe.¹⁾

2. Azután Andrássy György volt gazdájok hét esztendeig; a mikor osztozkodtak az atyafiak (*1695.*), egy pínzt sem adtak közre, mind magoknál megtartották (*István s György*): ezüst- és aranymíveket csak azt adták osztályra, a mit magok akartak, aranyat is. Szegíny édes Úramnak (*Péternek. † 1714.*) nem is jutott volt több egy násfánál, de abból is kellett ő Kglmeket kifizetnem száz tallérral. Három vagy négy darab ezüstmív is jutott az szegíny Úramnak: azt is itt hadta volt Krasznahorkán²⁾; azt is elvették az (*Rákóczi-*) háborúban az több partikánkkal együtt: de az szegíny édes Úramnak egy pínzt sem adtak közből. Mikor házasodott, mind csak az enyimnek kellett szenvedni; — meg nem elégedtek avval, hogy az szegíny édes Úramat magamnak kellett tartanom: hanem még az *Pált*, az *Jankót* is odaküdték,³⁾ Andrássy György.

3. Tudja-é a tanú, miként, mely keményen bánt Andrássy

¹⁾ B. Serédy Benedek krasznai főispán leányát Zsófiát, özv. Rhéley Ferencznét vette ott el.

²⁾ T. i. 1703. nyarán, mikor a feltámadott kuruczok elül vármegyéből Gömörből kiszaladván, hitvесе Trencsény vármegyei jószágára s majd onnan is Morvaországba menekült.

³⁾ T. i. az akkor még serdülő-korbéli ezen ifjabb testvéreket, Putnokra.

György az szegínységgel, a mikor gazda volt? miként verettette, miként tömleceztette akármi kevés vitékért is?

4. Tudja-é az tanú, mikor gazda volt, miket követte *(el)* Gyöngyössy Rozáliával¹⁾ Andrassy György? és Gyöngyössy mocsolyájába (kenderáztató) tanáltak gyereket ölte? és azon kívül hány gyereket tanáltak ölte és hányat elevenen. a kít az utcákra kirittek?²⁾ és minémű éjjelnappal való dözsléseket, tánczokat követte?

5. Tudja-é az tanú, a mikor osztozkodtak Andrassy-Urak, itt Krasznahorka-Várallyán miként lütte meg ártatlanul Kanizsay Palkót Andrassy György?³⁾

6. Tudja-é az tanú, hogy Rákóczi háborújában Andrassy-Urak mennyi gabonát elvitették Putnokról *(Orlay Borbála jószágáról)* Krasznahorkára, Veszverésre? és *(hoggy)* szarvasmarhámot is sertéseket, sőt, mind egészen elvették, úgy, hogy egészen pusztán hadták az én saját kevés putnoki jószágocskámat, és hasonlót követték krasznahorkai jószágocskánkban, mindenünket elvették?⁴⁾

7. Tudja-é az tanú, hogy a mikor az Urak orsztozkodtak: Andrassy Mátyás öcseseknek az pusztai jószágocskán kívül semmiből semmi részt nem adtak néki?⁵⁾

8. Tudja-é az tanú: az Jankót *(Andrassy)* mikor kellett szegény Bottyányi Ádám Uram udvarába *(nemes apród vagy udv. bejáró gyanánt)* küldeni, akkor *(öt énnekem)* kellett ruháznom és lovasítanom mind magamnak, ők pedig az közből egy pínzt sem adtak, és pínzt is adnom kellett; mikor én sokszor mondtam az szegény Úrnak *(férjének)*, hogy mint engemet szegénységre hoz Andrassy György, mint s mindenekre megesküdt erős hittel, hogy megtéríti: »Mihent az öcséimmal megosztokodom, azonnal megtérítem!« . . . Arra gyütt Rákóczi háborúja:⁶⁾ nemhogy megfizette volna: de még

¹⁾ Ezen, mint látszik, nem valami apácza-életű hölgy, az akkoriban Krasznahorkán lakott *agg költő Gyöngyössy István leánya vala*, utóbb (1697-től) férjezett Etthre Lászlóné. (L. Nagy Iván genealogiai közlését az *Irodalomtört. Közlem.* 1897-iki IV. füzet 442. l.)

²⁾ E dölt betűkkel szedett, rettenetes vádat tartalmazó sorok keresztülhúzvák; talán utóbb, a család becsületéért, jónak látta ezt a bűnvádat sógora ellen nem firtatni Borbála.

³⁾ Andrassy György igen részeges, garázda természetű ember volt: Bercsenyi »korcsma-generális«-nak nevezé el. Tán ezt az agyonlövést is részeg fővel követte el azon a szerencsétlen apródon.

⁴⁾ Ezt ugyan Rákóczi és fiscusa által feljogosítva követhették el a Péter úr tulajdonával, mint urahagyott labancz jószággal.

⁵⁾ Bizonyára azért, mert Mátyás más — vagyontalan — anyától, kései házasságból született.

⁶⁾ Az Andrassyak osztálya 1695. júliusban ment végbe, Rákóczi

többel maradt adós; meg akarván az ő Fölsége hívságiba maradni, — a fiam (*gr. Serényi Farkas*) tartotta s én Morvában.

9. Tudja-é az tanú: mennyi pínzt hoztak Putnokrúl fel ide Krasznahorkára? Nyárády Uram (*a volt tisztartó*) jól tudja. Midőn Trencsény körül fölverték a kuruczokat (1708. aug. 3.), mihent hazajött Krasznahorkára Andrassy György Uram: azonnal *egy láda pínzt egy holttest alá vitette háskuti czinteremben*; s hol vette annyi pínzt? Minthogy az szegény felesége szegény »Nagyságos« nemből való (*b. Vécsey-leány*) volt, és gyermeke is egynéhány volt: bizony elküldtette (*költötte*) volna az a sok gyermekire; de talán hét esztendeig való gazdálkodásban szerzette? minthogy egész jószágát bírta az Uraknak. — Andrassy Pál hogy táborba mene,¹⁾ kellett az én saját jószágomból (*Putnok, Dédes* etc.) kitelni az társzekír, társzekírbe való 8 öker(-nek): társzekírbe mindenféle illíst a mi csak kívántatott, s pínzt is. (*onnan én adtam.*) Jankót mikor szegény Úr küldte udvarban. szegény Bottyáni Ádám Uramhoz: azt meglovasítottam, ruhát csináltattam, az útra pínzt adtam, mind sajátomból. Jegyruhát (*énnekem*¹) nem adott szegény Úr; s mennyi pínzt hordtak Putnokrúl ide Krasznahorkára Nyárády Uram tisztartóságában?

(*Eredeti fogalmazat az 1716-iki pörös acták közt, egy íven. Több helyütt toldozva és javítva. Magokra a tanuvallomásokra nem akadtunk még rá.*)

49.

B. Andrassy Pál hátrahagyott jószágairól özvegye b. Balassa Krisztina levele.

1716.

Én alább subscribált, elsőben is Tktetes Ngos Szent-Királyi Andrassy Pál, most pediglen Méltóságos Gróf Serényi Farkas házastársa. Vallom és adom tudtára ez levelem által mindeneknek, az kiknek illik. Hogy feljebb nevezett első Uram Tktes Ngos Szent-Királyi Andrassy Pál alkalmas ezerekből álló pénzbeli summa adósságot hagyván rajtam,²⁾ melyeknek exolutiójára mivel hirtelen adigáltattam az creditoroktól, sem-

háborúja pedig 1703. tavaszán tört ki, — a közben lefolyt nyolcz év alatt bőven megtéríthette volna Péter úr, — ha volt volna miből.

¹⁾ 1702-ben, mint az újon felállított egyik gyalogezred kir. decretummal kinevezett főkapitánya = ezredese.

²⁾ A mi csak becsületére válik szegény Andrassy Pálnak, a ki cs. kir. erzedesi, majd kurucz tábornoki pályáján eleget szerezhett volna — annyi más kor- és kartársai példái szerint — zsákmányolással, zsarolással, húzásvonással. De ő a mit szerzett vala is, meg mindjárt elmúltozta, víg életet kedvelő ember lévén.

miképen nem contentálhattam (*öket*), hanem kéntelenítettém sokszor említett, Istenben elnyúgodott édes Uramtól testamentaliter nékem hagyatott jószágokat eladnom, úgymint Tktes Nemes Gömör Vármegyében Betlér névő falumat kastélyostúl és mindennemű appertinentiáival együtt; hasonlóképen Tktes Nemes Zemplény Vármegyében tokaji, tarczali és monoki promontoriumokon lévő szőleimet. Mivel pedig ezen jószágok öröképen az Andrássy familiát illetik: Tktes Ngos Szent-Királyi Andrássy György¹⁾ Sógor Uram ő Kglme nem akarván más kézre bocsátani, megalkudtam ő Kglmével ötezer rhénes forintokban, melyeket is mingyárt percipiáltam ő Kglmétül. Én is mingyárt irrevocabiliter kezéhez adtam és resignáltam ő Kglmének az praenominált jószágokat, semmi just azokban magamnak vagy successorimnak²⁾ fel nem tartván. Obligáлом pedig len magamot arra, hogy tartozni fogok én és successorim feljebb megírt Sógor Andrássy György Uramot ő Kglmét és successorit mindennemű impetitorok ellen proprijs expensis et fatigijs evincálni; hogyha pedéglen nem evincálhatnám én vagy successorim: tehát akárhol az magyar korona alatt lévő jószágomból annyi érő jószágomot csak egy szolgabíró által is elfoglaltassa és elfoglaltathassák, abscissis universis juridicis remedijs, juristiciorumque temporibus non obstantibus nec obstare valentibus.³⁾ Actum — die — Anno —

Balassa Kristina.

(Egykoru másolat, félíven. A dátum helyei üresen hagyvák, de; hogy 1716-ban kelt, a mellette fekvő ezen évbéli periratok igazolják. Eredetije bizonyára a krasznahorkai vagy a hosszuréti gr. Andrássy-levéltárban fog lenni.)

50.

Kísértet a zábláthi kastélyban.

1718.

Én alább megírt adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik, ezen levelemnek rendiben. Hogy én alkalmas esztendeig együtt lakván szegíny, Istenben elnyúgodott Tekéntetes és Ngos Gróff Serényi András elübbi édes Urammal, ő Kglmitül sokszor hallottam Kis-Záblát felül emezképpen discourálni: *még Istenben elnyúgodott szegíny Úr Serénj Pál Uram ideiben zábláti kastélyban, kiváltképpen étszakákon az Lélektül*

¹⁾ Pál testvérhátyja, szintén volt kurucz tábornok, Krasznahorka kemény védője, egyébként pedig a gr. Andrássyak ifjabb ágának őse.

²⁾ Első férjétől, mint láttuk, két leánya volt.

³⁾ Ezen erősen körülírt szavatolási záradékra azért vala szükség, mert a h. Andrássyak Monoky-féle javai még pör alatt állottak.

sokféle alkalmatlanságot szenvedvén,¹⁾ kire nézve folyamodtak boldog emlékezetű Méltóságos akkorbíli Esztergami Érsekhez Gróff Lippay György Uramhoz, tudnyiaillik: megengedni egy kápolnát építtetni Nagy-Zábláton; az mint is engedelmet nyervén Érsektől, együtt bizonyos két szent misének translatiójával, a kit akkori időben trencsíni plébánusok bizonyos (1492-iki) fundatiótól viseltetvén, trencsényi parochiális templom mellett lévő kápolnában szoktak minden hitben mondani. Minthogy pediglen Kis-Záblátnak egyéb jüvedelme tizennyolcz forinton kívül nincsen, és zábláti Urak arra nézve megsaporítatván alkalmas forintokkal, hogy az által is az zábláti kápolnának való kötelességek stabiliáltatnók, kibe trencsényi plébánusok, mind szegény Urak²⁾ ideiben, mind pediglen az én ideimben is szentül megmaradtak, és az szent miséket nem másutt, hanem zábláti kápolnában minden hitben elvigezték. Melynek nagyobb bizonyosságára adtam ezen recognitionális-levelet magamról. Költ Putnokon, die 30. Mensis X-bris. Anno 1718.

Orlay Borbála. m. k. P. H.

(Eredeti levél, egy íven, s. k. aláírással és Orlay-czímeres gyűrűpecséttel, fekete spanyolviaszban.)

Közli: THALY KÁLMÁN.

¹⁾ B. Serényi Pál az 1640—50-es években volt ura és lakója Záblátnak.

²⁾ T. i. b. *Serényi Pál*, neje s fiaik: az 1656-ban gróffá lett *András* és *Ferencz*. A babonás hiedelmeknek nemzedékekről nemzedékekre, képtelen hosszú időig való fenmaradására nézve érdekes körülmény, hogy ezen, néhai Serényi Pálékat harmadfél száz esztendővel ezelőtt ijesztgetett »lélekjárás« a zábláti kastélyban, az általok építtetett s most is fennálló kápolna és szent miséi daczára sem szűnt meg még ma sem: mert a babonás tót köznép mindúntalan kísérteteket lát ma is a kastélyban, melyek miatt a cselédek fölmondanak, mások pedig oda elszegődni sem mernek. noha e lélekjárásnak eredetét és semmi okát nem tudják adni még meséik sem. Hogy e babonaság oly régi keletű s annak a levéltár actái közt is van nyoma, a mi ott jártunkig senki nem gyanította.

KÖZLEMÉNYEK A NAGYMIHÁLYI LEVÉLTÁRBÓL.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A nagymihályi Sztáray-Oklevéltár harmadik kötetéből, mely a kiadó gróf Sztáray Antalnak még 1893-ban váratlanul közbejött halála miatt meg nem jelenhetett s meg sem jelenik többé, közöljük az alább következő leveleket és okiratokat, melyek a felvidéken 1556—1557-ben Perényi Gábor, Bebek Ferencz és György s mások által Izabella királyné pártján támasztott fegyveres mozgalmakra vonatkozólag tartalmazznak a kort jellemző adatokat.

A nagybirtokú Nagymihályi nemzetség, nevezetesen annak három ága: a Nagymihályi Bánfiak, a Pongráczok és Eődönfiak, már évek óta sokat torzsalkodának egymással, s ez időben főleg Nagymihályvára (voltaképen a *vinnai* vár) volt tárgya viszálykodásaiknak, mely közös nemzetségi birtok lévén, legtöbb okot és alkalmat szolgáltatott panaszra, perre, árulkodásokra. Minthogy pedig a várnak a háborus mozgalmak alatt Ferdinánd és vezérei sem csekély fontosságot tulajdonítottak, — egyszer lerontásáról volt szó, másszor ismét megépítését szorgalmazták, — és így egyáltalában nem lehetett közömbös dolog előttök, hogy kinek a kezén tudják a kulcsát, a perlekedő Nagymihályi atyafiak is, u. m. egyfelől Bánfi Sándor és Gábor, másfelől Pongrácz Benedek, János és Mátyás az Eődönfiekkel, minden módot és alkalmat felhasználtak arra, hogy egymásnak ártsanak, egymást pártütéssel s a hűtlenség szegyenvallásával járó mindenféle bűnökkel vádolják.

De szóljanak az okiratok:

I.

Bécs, 1555. mart. 26.

Maximilián főherczeg a Nagymihályi nemzetség tagjai közt keletkezett háboruságok és különféle peres kérdések eligazítására királyi biztosokúl Werner Györggyöt, ennek akadályoztatása esetére Thorda Zsigmondot, Soós Györggyöt, Wiczmánydy Mátyást és Hosszumezei Balázst küldi ki.

Maximilianus dei gratia rex Bohemiae, archidux Austriae, dux Burgundiae etc., egregiis et nobilibus universis fratribus generationis de Nagmyhal, salutem et gratiam.

Quoniam intelligimus non mediocres inter vos controversias et differentias hactenus obortas fuisse, propter quas et commune vestrum bonum atque utilitas multum impedita, et gubernationi atque custodiae arcis vestrae Nagmyhal non satis consulte et prout debuisset prospectum fuisset, delegimus propterea certos in medium vestri commissarios, egregium videlicet Georgium Wernherum, vel si urgentibus sacrae maiestatis regiae, domini et genitoris nostri observandissimi negotiis praepeditus, ipse ad vos proficisci non posset, egregios Sigismundum Thorda, Georgium Soos, Mathiam Wyczmandy et Blasium Hozzwmezzey, ut illi vobis universis ad se convocatis, complanatis primum et compositis omnibus vestris controversiis, tum in facienda inter vos mutua concordia, tum vero constituendo meliore super regenda et custodienda arce vestra modo atque ordine, vobiscum tractent et concludant, omniaque inter vos bono cum fine perficiant. Quapropter hortamur vos et vestrum singulos, et nihilominus auctoritate praefatae sacrae maiestatis regiae vobis committimus, ut dum et quando praefati commissarii ad vos venerint, vosque in ipsorum praesentiam postulaverint, non obstante eo, si forte unus vel alter eorumdem commissariorum commissioni isti certas ob causas interesse non posset, unanimi parique voluntate atque consensu coram eisdem omnes comparere, vestrasque hactenus inter vos controversias eisdem exponere, illorum denique adhortationibus, quas iuxta instructionem ipsis per nos datam apud vos facturi sunt, parere, quaeque vobis nomine nostro retulerint, ad ea vos faciles et obedientes praebere atque ostendere debeatis: quod si feceritis, quemadmodum vos facturos confidimus, et mutuae semperque inter vos duraturae fraternae concordiae optime consulatis, et arcem vestram tum tutius cum vero maiori utilitate et commodo omnium vestrum possidebitis. Secus itaque non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti

restitutis. Datum Viennae, die vigesima sexta Martii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Maximilianus m. pr.

(P. h.)

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Eredetije papiron, alúl a főherczegnek papir-szelettel takart vörös viaszba nyomott pecsétjével. *Sexus masc. nro. 628.*

Maximilián főherczeg ez ügyben néhány nappal előbb, mart 20-án, a nemzetség minden tagjához külön-külön is intézett levelet, melynek a levéltárban három példánya maradt fen: az egyik Eödöfni Istvánhoz, a másik Pongrácz Benedekhez, a harmadik Pongrácz Mátyáshoz szól. Teljesen egyező szövegök a következő:

Maximilianus dei gratia rex Boemiae, archidux Austriae, dux Burgundiae etc.

Egregie nobis dilecte! Commisimus egregio Georgio Wernhero, arcis Saaros praefecto et consiliario camerae hungaricae sacrae regiae maiestatis, ut vel ipse coram, vel medio egregiorum Sigismundi Thorda de Gyalu, Georgii Soos, Mathiae Wyczmandy et Blasii Hozzwmezey, tibi nonnulla nomine dictae sacrae maiestatis regiae dicere et referre debeat. Quapropter hortamur te et nihilominus autoritate sacrae maiestatis regiae tibi committimus, ut quaecunque tibi praefatus Georgius Wernerus vel Sigismundus Thorda, Georgius Soos, Mathias Wyczmandy et Blasius Hozzwmezey nomine suae maiestatis dixerint atque retulerint, ea credere facereque et exequi etiam debeas. Secus non facturus. Datum Viennae, vigesima die Martii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto.

Maximilianus m. pr.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Mind a három kiterjesztett egész ív papiron, záró pecséttel. *Sexus masc. nro. 625. 626. 627.*

II.

Bécs, 1556. mart. 9.

I. Ferdinand király a Bebek Ferencz és Bebek Györggy pártján hűtlenségbe esett Nagymihályi (Bánfi) Gábor minden javait Báthori Andrásnak adományozza.

Donatio honorum infrascriptorum Gabrielis de Nagymihal per notam infidelitatis eiusdem spectabili et magnifico Andreae de Bathor¹⁾ facta.

¹⁾ Báthori András országbíró, Szatmár és Szabolcs vármegyék főispánja, tiszántúli főkapitány.

Anno domini 1556. Viennae, 9 Martii, datae sunt litterae maiestatis regiae in duplici papyro patenter confectae et manu suae maiestatis subscriptae, sigilloque eiusdem maiori et secreto in margine inferiori impressivae communitae, quibus mediantibus eadem maiestas sua universa et quaelibet bona seu iura possessionaria egregii Gabrielis de Nagymihal in Zempliniensi et Vngh ac etiam in aliis quibusvis praefati regni nostri Hungariae comitatibus existentia et habita, quae ex eo, quod idem Gabriel (de) Nagymihal posthabita fide et fidelitate sua, quam suae maiestati et sacrae praedicti regni sui Hungariae coronae debeat, Francisco et Georgio Bebek de Pelsewcz notoriis unanimi voto regnicolarum et sententia iuxta decreta regni in conventu Posoniensi¹⁾ celebrato publice proscriptis infidelibus et rebellibus suis²⁾ adhaesisset, neque ab iisdem Bebek iuxta regnicolarum in praefato conventu Posoniensi editum decretum et statuta intra quadraginta dierum spatium descivisset, sed obstinate et contumaciter in eadem inobedientia et infidelitate perstitisset, ideo notam perpetuae infidelitatis iuxta praescripta regni sui Hungariae decreta de facto incurrisse dinoscitur, ad sacram praedicti regni sui Hungariae coronam, consequenterque collationem suam regiam, iuxta antiquam et approbatam eiusdem regni consuetudinem devoluta esse perhibentur, totum item et omne ius suum, si quod in praescriptis universis bonis habet, simulcum cunctis eorundem utilitatibus et pertinentiis quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis limitibus existentibus, praemissis sic ut praefertur stantibus et se habentibus, memorato Andreae de Bathor, ipsiusque heredibus et posteritatibus universis dedit, donavit et contulit; salvo iure alieno.

Az Orsz. Levéltárban őrzött *királyi könyvek* III-ik kötetéből, hol a közölt kivonat a 275—276 lapokon olvasható. — Az eredeti adománylevél nem állt rendelkezésünkre; egyszerű másolata a Sztáray-levéltárban: *Sexus masc. continuat.*

III.

Bécs, 1556. május 23.

I. Ferdinand király levele Nagymihályi Pongrácz Benedekhez, Pongrácz Mátyáshoz, Eödönfi Istvánhoz, Eödönfi Bernárdhoz és Eödönfi Ferenczhez, melyben nekik oltalmat ígér s egyszersmind hűségben való maradásra inti őket.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Boemiae etc. rex semper augustus etc.

¹⁾ Helyesebben lenne: *Posonii.*

²⁾ Corpus Juris Hung. 1556. Art. XXIV.

Egregii fideles nobis dilecti! Accepimus literas vestras, quibus in istis rerum perturbationibus subveniri vobis, deque defensione bonorum vestrorum provideri vel aliter a fide vestra, qua nobis obstricti estis, liberari supplicatis. Ad eas igitur literas breviter respondentes, significamus vobis clementer, vestram ac ceterorum fidelium nostrorum defensionem nobis maximae curae esse semperque fuisse, eumque equitum ac peditum numerum, eum apparatus a nobis instructum in itinere ad istas partes regni superiores iam adventare, ut et vos et ceteri fideles nostri re ipsa paternam nostram de vobis curam ac solitudinem sitis propediem omnino deo bene iuvante experituri, et factiosos rerumque novarum cupidos coepti eorum poeniteat; quare nihil est, quod vos inanibus confictisque rumoribus et falsa atque vana spe illudi sinatis ab his qui neglecta fide, honore et humanitate omni, proprio tantum commodo serviunt, cum satis appareat nullo eos certo fundamento solidave nitentes ratione, id solum agere, ut regnum in vastitatem, cunctosque secum in ruinam et excidium pertrahant; vos autem, uti hactenus fecistis, in vestra fide constanter permanentes a pravisque consiliis ac persuasionibus illorum discedentes, quae vobis vestraque nobilitate et fide, vestro regi ac principi clementissimo debita digna sunt, cogitate atque perficite, persuasumque habetote ista vos ratione et laudem apud omnes et gratiam munificentiamque apud nos singularem consecuturos, eos vero qui secus fecerint, meritas poenas haud multo post daturos inconstantiae ac perfidiae suae. Secus itaque ne feceritis. Datum Viennae, die vigesima tertia mensis Maii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus

Strigoniensis m. pr.

F. Malatesta m. pr.

Kivül: Egregiis Benedicto, Mathiae Pongracz, Stephano, Bernardo et Francisco Edemffy de Nagmihal, fidelibus nobis dilectis.

Eredetije kiterjesztett egész ív papíron, záró pecséttel. Sexus masc. nro. 633.

IV.

Bécs, 1556. aug. 27.

I. Ferdinand király Nagymihályi Pongrácz Mátyást és Benedeket. Eödonfi Bernárdot és Ferenczet hűségökben való kitartásra buzdítja, segítséggel biztatja s azt ajánlja nekik, hogy ha Perényi Gábor vagy más pártütők miatt nem lennének biztosságban, egy időre Kassán huzzák meg magokat.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus etc.

Egregii fideles nobis dilecti! Ex literis vestris ad fidelem nostrum egregium Sigismundum Thorda datis intelleximus calamitatem et afflictionem vestram, qua penes fidem et fidelitatem nobis debitam a ceteris fratribus vestris affecti essetis, de qua vobis condolemus. Quamvis autem libenter vobis nunciam statim subveniremus, vosque in bona et hereditates vestras restitueremus, cum tamen id tam subito certas ob causas, prout etiam vos ipsimet considerare potestis, fieri nequeat, paucillum temporis patienter expectetis, certi existendo, quod vestri non obliviscemur neque vos deseremus, sed brevi debellatis ope divina rebellibus nostris, vos ab ista afflictione liberabimus et tandem vos non solum in bona et hereditates vestras restituemus, verum etiam alia nostra gratia et munificentia regia pro servata nobis fidei integritate benignissime prosequemur. Quod si autem interea istic vel propter Gabrielem Pereny vel alios rebelles nostros minus securi essetis, ad civitatem nostram Cassoviensem vos conferatis, ibique aliquandiu, donec infidelium nostrorum insolentiae comprimantur, vobis redire liceat, expectetis. Eam siquidem curam adhibebimus, ut partibus illis auxilio divino a factiosorum oppressionibus et violentiis liberatis, fidelibus ipsis nostris certam quietem paremus. Datum Viennae, vigesima septima Augusti, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Kivül: Egregiis Benedicto et Mathiae Pongracz ac Francisco et Bernardo Edemffy de Naghmihal, fidelibus nobis dilectis.

Eredetiye kiterjesztett egész ív papiron, záró pecséttel. *Serius masc.* nro. 632.

V.

Bécs, 1556. sept. 1.

I. Ferdinand király oltalomlerele, melyet Nagymihályi Pongrácz Benedeknek, Pongrácz Mátyásnak, Eödönfi Bernárdnak és Eödönfi Ferencznek a felvidéki kapitányokhoz adott.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc., fidelibus nostris spectabili et magnificis Andreae de Bathor comiti comitatum Zathmar et Zabolch, iudici curiae nostrae, Wolfgango a Puecham supremo gentium nostrarum in partibus regni nostri Hungariae superioribus existentium commissario, ac egregio Stephano Dersffy capitaneo civitatis nostrae Cassoviensis, nec non aliis quibuscumque

capitaneis nostris in iisdem partibus regni nostri superioribus constitutis et existentibus, praesentes nostras visuris, salutem et gratiam. Quoniam nos fideles nostros egregios Benedictum et Mathiam Pongracz ac Bernardum et Franciscum Ewdemffy de Naghmyhal, ex certis et propriis eorum sedibus ob constantem fidem et fidelitatem nostram profugos ac per factiosos et rebelles nostros afflictos, simulcum universis bonis et rebus ac colonis eorum quibuslibet in nostram regiam recepimus protectionem et tutelam specialem, vice et in persona nostra vestrae duximus committendos tuitioni et defensionem, fidelitati itaque vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus praedictos Benedictum et Mathiam Pongracz ac Bernardum et Franciscum Ewdemffy de Naghmyhal, colonosque eorundem, simulcum universis bonis et rebus eorum quibuslibet, contra omnes et quoslibet violentos et indignos impeditores, et signanter ab infestationibus infidelium rebellium nostrorum modis omnibus defendere debeatis, nec vosmet ipsi aut aliquis vestrum bona et colonos eorum impedire et turbare, neque per exercitum et gentes nostras ullo damno affici permittere audeatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennae, die prima Septembris, anno domini M. D. L. VI.

Ferdinandus m. pr.

(P. h.)

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Eredetije kettős papiron, alúl a királyi pecséttel. *Sexus masc. nro. 631.* — A levél külső szélén egykorú kézírással: *Ezy oltalom level Batorira, Puckkonra, Dersy Estywanra.*

VI.

Bécs, 1556. sept. 1.

I. Ferdinand király oltalomlevelet küldvén a Nagymihályiaknak, tudtokra adja, hogy Nagymihályrára lerontása felől, mihelyt isten engedvén kezére kerül, a körülményekhez képest fog intézkedni, addig is meredékhelyül Kassát mutatja nekik, a hol az elpártolt Czecey Péter ingóságaiából rendelt ellátást számukra, s végül utóiratban értesíti őket, hogy a hűtlenségbe esett Nagymihályi (Bánfi) Sándor és Eödfönfi János javait nekik adományozta.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus etc.

Egregii fideles nobis dilecti! Literas vestras de tertia

proxime praeteriti mensis Augusti ad nos datas accepimus, calamitatemque et afflictionem vestram, qua penes fidem et fidelitatem nostram a certis fratribus vestris et aliis factiosis nostris affecti estis, quamque nobis multis argumentis declaratis, intelleximus; et quia easdem omnes afflictiones vestras ex literis quoque fidelis nostri Sigismundi Thorda proxime ad nos datis iam antea acceperamus, datisque ad vos literis nostris vobis significaveramus, ad quid vos tenere deberetis, nunc quoque nihil aliud, quam quod tunc, vobis respondere possumus, sed ad easdem nostras literas priores nos referimus.¹⁾ Porro ubi fidelibus nostris spectabili ac magnifico comiti Andree de 'Bathor etc. ac aliis capitaneis nostris in partibus istius regni nostri superioribus existentibus mandari supplicatis, ut vos, pariter et colonos vestros ab infestationibus rebellium nostrorum liberare, et praesertim ab inferendis damnis gentium nostrarum defendere deberent, ac etiam ut si ope divina arcem vestram Naghmyhal ad manus nostras devenire contigerit, eam funditus diruere faceremus, commisimus eisdem fidelibus capitaneis nostris medio literarum nostrarum, quas cum praesentibus ad vos misimus, ut vos et colonos vestros, uti postulatis, contra omnes violentos tueri et defendere debeant, nec per gentes nostras ullo vos aut colonos vestros damno affici permittant.²⁾ In dirutione quoque arcis vestrae Naghmyhal, cum eam deus optimus maximus in manus et potestatem nostram dederit, id statuere, quod e re et utilitate totius regni et subditorum nostrorum fore videbitur, non omitemus. Demum ubi petitis, quod si vobis istic in arce relictæ quondam Homonnay, ubi nunc estis, vel propter Gabrielem Pereny vel alium aliquem contingentem casum permanendi facultas non daretur, de loco aliquo residentiae vobis providere dignaremur, quemadmodum proximis literis nostris ad vos datis vobis significavimus, ita et nunc respondemus, ut si re et necessitate ita exigentibus diutius istic, ubi nunc estis, permanere non possetis, in civitatem nostram Cassoviensem vos unacum coniugibus et liberis vestris conferatis, ibique tamdiu, donec pacatiora redeant tempora, maneatis. Ut autem commodius ibi vivere vosque sustentare possitis, commisimus Sigismundo Thorda, ut frumentum, vinum et alias quasdam res mobiles, quas Petrus Czezey a fidelitate nostra discedens ibi Cassoviae reliquit, vobis assignare debeat. Firmo itaque et bono sitis animo, certi existentes, quod compressis ope divina infidelium nostrorum insolentiis, pristinae vos liber-

¹⁾ Ferdinand király aug. 27-én kelt levelét l. föntebb.

²⁾ Ferdinand király sept. 1-én kelt oltalom-levelét l. föntebb.

tati restituemus, vosque omni gratia et clementia nostra pro servata nobis fide prosequemur. Haec ita ad literas vestras respondere volumus. Datum Viennae, die prima Septembris, anno M. D. L. VI.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Postscripta: Volumus vobis ad scitum dare, quod bona duorum fratrum vestrorum, Alexandri Naghmyhaly et Joannis Edemffy infidelium nostrorum, quae alii plerique a nobis petierunt, vobis contulimus; ne scilicet eadem bona propter servatam nobis fidem a vobis abalienarentur.

Kivül: Egregiis Benedicto et Mathiae Pongracz ac Bernardo et Francisco Edemffy de Naghmyhal etc. fidelibus nobis dilectis.

Eredetiye kiterjesztett egész ív papíron, záró pecséttel. *Sexus masc.* nro. 637.

VII.

Bécs, 1556. sept. 2.

I. Ferdinand király a János király fiához pártolt Nagymihályi Eödönfi János és Nagymihályi (Bánfi) Sándor minden javait Nagymihályi Pongrácz Benedeknek és Mátyásnak, Eödönfi Bernárduknak és Ferencznek adományozza.

Nos Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae, dux Burgundiae etc., memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nos attentis et consideratis fidelitate et fidelium servitiorum meritis fidelium nostrorum egregiorum Benedicti et Mathiae Pongracz ac Bernardi et Francisci Ewdemffy de Naghmyhal, quae ipsi sacrae primum regni nostri Hungariae coronae, et deinde maiestati nostrae, pro locorum et temporum varietate, iuxta possibilitatis eorum exigentiam exhibuerunt et impenderunt, exhibentque et impendunt etiam modo, habentes etiam clementem damnorum et calamitatum eorundem rationem, quae ipsi ab infidelibus, rebellibus et factiosis nostris, Francisco et Georgio Bebek, Gabriele Pereny et aliis complicibus suis, ob fidem et integritatem nobis servatam his temporibus perpassi sunt, totales et integras portiones in castro Naghmyhal et oppido similiter Naghmyhal vocato habitas, Joannis Ewdemffy de eadem Naghmyhal, ac portiones possessionarias eiusdem in possessionibus Zthara, Tholczwa, Krywosthyan, Gerczel, Orozka, Gewrgew, Thopolya, Abara, Petrocz, Czemernye, Lezna, Wolya et in praedio Wagyakocz omnino in Zempliniensi, item

Wynna, Naghtharna, Kystharna, Ztranyan, Zoczogo, Naghgesen, Kysgesen, Orlocz, Kalwssa, Klokoczo, Noghrybnycze, Kysrybnycze et in oppido Zobrancz, item Bonkocz, Warallya, Ozthro, Nemethporwba, Olahremethe, Hwnkocz omnino in comitatu de Wngh, ac Pyr et Poczay, eorumque pertinentias quocunque nomine vocatas, alia etiam universa et quaelibet bona, portiones, domus et iura possessionaria eiusdem Joannis Ewdemffy, tam in dictis Zempliniensi et Wngh, quam in Bihoriensi et aliis quibuscunque regni nostri Hungariae et partium ei subiectarum comitatibus existentes (et) habita; item totales portiones possessionarias Sandrini Bamffy de Naghmyhal in dicto oppido Naghmyhal simulcum domo et curia sua nobilitari, Zthara, Krywosthyan, Orozka et Petrocz in dicto Zempliniensi, item portiones possessionarias in possessionibus Wynna, Naghtharna, Kystharna, Zthranyan, Zoczogo, Naghgesen, Kysgesen, Orlocz, Kalwssa, Klokoczo, Naghrybnycze, Kysrybnycze et in oppido Zobrancz, Bonkocz, Warallya, Ozthro, Nemethporwba, Olahremethe, Hwnkocz, Zawathka, et portionem integram in castro Naghmyhal, alia item universa et quaelibet bona, portionesque et iura possessionaria eiusdem Sandrini Bamffy tam in dicto Zempliniensi et Wngh quam alias ubivis et in quibuscunque dicti regni nostri Hungariae comitatibus existentes (et) habita, quae ex eo, quod iidem Alexander Naghmyhaly et Joannes Ewdemffy immemores fidei et fidelitatis suae, sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde nobis tamquam legitimo Hungariae regi debitae, partes filii Joannis regis secuti, contra nos auctoritatemque nostram arma sumere, nobisque se se opponere non sunt veriti, proptereaque notam perpetuae infidelitatis secundum iura et decreta regni nostri Hungariae de facto incurrisse dinoscuntur, ad sacram dicti regni nostri Hungariae coronam, consequenterque collationem nostram regiam iuxta antiquam et approbatam eiusdem regni nostri Hungariae consuetudinem atque legem rite et legitime devolutae et devoluta esse perhibentur et redacta, totum item et omne ius nostrum regium, si quod in praescriptis universis portionibus aliisque omnibus et quibusvis bonis ubilibet existentibus etiam aliter qualitercunque haberemus, aut eadem et eadem nostram ex quibuscunque causis, viis, modis et rationibus concernerent maiestatem, pariter cum cunctis earumdem et eorumdem utilitatibus et pertinentiis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, foenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis aquarumque decursibus, molendinis et eorundem locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinen-

tiarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, ad easdem et eadem de iure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus, praemissis sic ut praefertur stantibus et se habentibus, memoratis Benedicto et Mathiae Pongracz ac Bernardo et Francisco Ewdemffy de Naghmyhal, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis dedimus, donavimus et contulimus, imo damus, donamus et conferimus, iure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas; salvo iure alieno; harum nostrarum vigore et testimonio literarum, quas nos in formam privilegii nostri redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportatae. Datum Viennae, die secunda Septembris, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto; regnorum nostrorum romani vigesimo sexto, aliorum vero trigesimo.

Ferdinandus m. pr.

(P. h.)

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. p.
Joan. Listhius m. p.

Eredetiye kettős papiron, alúl a királyi pecséttel. *Sexus masc. nro.* 532. — Az oklevél hátára jegyezve: *Registrata fol. 230. Anno domin. MDLVI.*

VIII.

Bécs, 1556. nov. 1.

I. Ferdinand király levele Nagymihályi Pongrácz Benedekhez és Mátyáshoz, melyben inti őket, hogy a Ferdinand főherczeg töröktől való vereségéről költött hamis híreknek hitelt ne adjanak s hűségökben állhatatosak legyenek.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus.

Egregii et nobiles fideles nobis dilecti! Intelligimus factiosos et rebelles nostros versus istas partes existentes ad augenda perfidiae suae scelera hoc quoque excogitasse, ut vanis et fictis rumoribus aures vulgarium et promiscue omnium implentes, fideles nostros hac quoque ratione a fide et fidelitate, qua nobis et sacro diademati huius regni nostri Hungariae debent, avellere atque in eandem turpitudinem, in quam ipsi prolapsi essent, alios quoque pertrahere studerent, et idcirco conficta quadam clade, quam serenissimus archidux Ferdinandus filius noster charissimus in proxima expeditione a turcis accepisset, multorum animos turbantes, ad defectionem sollicitare non sunt veriti. Cum autem huiusmodi figmenta fidelibus nostris non possint non parere aliquam molestiam, resque ipsa

longe aliter se habeat, vobis et aliis fidelibus nostris istarum partium significare volumus rumorem illum non nisi rebellium figmentum fuisse; id quod vel inde videre licet, cum praedictus filius noster charissimus nedum arcem nostram finitimam Zygeth et fideles nostros in ea oclusos ab obsidione et hostili periculo liberaverit in potestateque nostra conservaverit, quod principaliter nostro iussu intendebat, verum etiam alia novem munita loca, castra et castella a turcis possessa, non sine insigni hostium caede, partim vi expugnaverit et diruerit, partim vero ab hostibus derelicta demoliri et in cinerem converti fecerit: neque prius ab ista expeditione redierit, quam hostilem quoque exercitum dispergi ac dilabi, ditionique nostrae nullum incommodum inferri posse animadvertisset. Quare fidelitates vestras clementer hortamur, ut in solita fide ac constantia perseverantes, huiusmodi perversorum hominum fictos rumores explodere, et eos si qui sub vestra potestate existentes talia seminarent, pro eorum demeritis punire quoque non negligatis. Secus non facturi. Datum Viennae, prima die Novembris, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus

Strigoniensis m. pr.

Georgius Draskowyth

praepositus Posoniensis m. pr.

Kívül: Egregiis Benedicto et Mathiae Pangraez de Nagymyhaly, fidelibus nobis dilectis.

Eredetije kiterjesztett egész ív papiron, záró pecséttel. Sexus masc. nro. 634.

IX.

Pálócz melletti tábor, 1557. máj. 10.

Pucheim Farkas fő-hadibiztos levele a Nagymihályiakhoz, melyben ő felsége nevével hagyja nekik, hogy Nagymihályvára építéséhez, mihelyt szükséges leszén, jobbágyaikat minden okvetetlen küldjék el.

Wolfagangus dominus Puecham in Gellersdorf, sacrae romanorum regiae maiestatis consiliarius nec non in superioribus partibus Hungariae totius exercitus supremus commissarius, egregiis dominis Stephano Edenffy, Bernardo, Francisco. Andreae similiter Edenffy, Benedicto, Mathiae et Johanni Pongracy de Nagymyhaly, ceterisque dominis nobiles ad castrum Nagymyhaly pertinentibus (praesentes) visuris, salutem. Quoniam castrum Nagymyhaly pro praesenti disturbiorum tempore multis et variis aedificationibus plurimum indigere dicitur, quapropter dominationes vestras hortamur atque nomine

sacrae regiae maiestatis committimus eisdem, ut dum et quando per egregium dominum Franciscum Edenffy vel dominum Sandrinum Nagymihaly pro colonis vestris fueritis requisiti, statim absque ulla occasione colonos vestros ad aedificationem et munitionem dicti castris Nagymihaly dare et mittere velit et modis omnibus debeatis. Praesentibus perlectis exhibenti restititis. Datum in castris regiis ante Páiocz, die 10-ma mensis Maji, anno MDLVII.

Wolf(gangus) Herr von Puecheim m. pr.

Egykorú másolat, melynek hátán a következő szintén egykorú feljegyzés olvasható: Az Pwkyhamary (*így*) vram leuelynek, ky mi nekvnk parancol, az massa: te ke. ezen embertol kolygye meg, vegye massat ke. vigye kyralynak wo felsiginek. *Sexus masc. nro.* 655.

X.

Pozsony, 1557. jul. 9.

I. Ferdinand király Nagymihályi Pongrácz Benedeknek, Mátyásnak és Jánosnak, Ung vármegyében fekvő Hanajna nevű birtokukra vámjogot adományoz.

Nos Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc., memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod nocum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillimam supplicationem maiestati nostrae pronunc factam, tum vero attentis et consideratis summa fidei integritate¹⁾ fidelium nostrorum egregiorum Benedicti, Mathiae et Joannis Pangracz de Naghmyhal, quae ipsi sacrae primum regni nostri Hungariae coronae et deinde maiestati nostrae, cum alias, tum vero sub his disturbis contra factiosos et rebelles nostros fideliter et constanter in omnem rerum et fortunae casum exhibuerunt et impenderunt, exhibentque et impendent etiam modo, eisdem ex gratia nostra speciali id annuendum duximus et concedendum, ut ipsi circa possessionem ipsorum *Hanayna* vocatam in comitatu Vung (*így*) existentem (et) habitam, in quodam fluvio Lwchka vocato, intra veras metas dictae possessionis ipsius Hanayna existenti, ex quo intolerabiles viatoribusque nimium nocivae inundationes aquarum variaque coenosa loca fieri dicuntur, pontes necessarios extruere, ibidemque erecta rota tributum et teloneum secundum ordinem et consuetudinem in praefato comitatu Vung et aliis illi vicinis comitatibus super exigendo teloneo et tributo observatam, a transeuntibus et viatoribus futuris semper temporibus exigere valeant atque possint, absque

¹⁾ Itt kimaradt: *et fidelium servitiorum meritis.*

tamen praeiudicio teloneorum et tributorum aliorum in eodem comitatu existentium, et ita, quod praefati Benedictus, Mathias et Joannes Pangracz de Naghmyhal, ipsorumque heredes et posterii universi, dictum locum coenosum et inundationibus palustralibus diffusum pontibus cingere et aggeribus reficere perpetuis semper temporibus debebunt et tenebuntur; alioquin praesentem nostram annuentiam eisdem minime volumus suffragari; imo annuimus et concedimus praesentium per vigorem. Quocirca vos universos et singulos mercatores, negotiatores et alios quoslibet viatores homines praesentibus affidamus, assecuramus et certificamus, quatenus ad praedictos pontes in praefato loco coenoso exstructos cum rebus et bonis vestris venientes, praescriptum teloneum sive tributum iustum et consuetum, per nos eis praefata in possessione concessum persolvatis, ibique iuxta morem et consuetudinem regni approbatam, in aliis tributis observari solitam, iustis vestris teloneis ac tributis persolutis, redeatis iterum ad propria vel alia quae malueritis loca, sub nostra protectione et tutela speciali. Et hoc volumus per fora et alia loca publica palam facere et proclamare; praesentes vero quas secreto sigillo nostro quo ut rex Hungariae utimur, impendenti, communiri fecimus, post earum lecturam semper reddi iubemus praesentanti. Datum in arce nostra Posoniensi, nona die Julii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Eredetije hártján, sárga, piros és zöld színű selyem zsinóron függő töredezett pecséttel. *Sexus masc. nro.* 639. — Az oklevél hátára jegyezve: *Registrata fol. 266. Anno MDLVII.* — Hanajnára 1545 évi aug. 2-án kelt levélben Izabella királyné is adott vámjogot Nagymihályi Jánosnak. *Sexus masc. continuat.*

XI.

Pozsony. 1557. jul. 10.

I. Ferdinand király inti a Nagymihályiakat, hogy Nagymihály vára megépítésében és erősítésében — a magok javáért is — szorgalmatosak legyenek.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus etc.

Egregii fideles nobis dilecti! Intelligimus arcem istam Naghmihaly munitione et fortificatione summe indigere esseque necessariam, neque tamen vos eius fortificationem usque adeo urgere aut colonorum vestrorum opera eam promovere velle.

Cum autem non ignoretis hoc turbulentissimo tempore fortunarum vestrarum et totius ditionis nostrae permansionem ex praedicti castris bona provisione et conservatione pendere, fidelitatem vestram hortamur et eisdem etiam committimus, ut pro commodo bonorum vestrorum et totius ditionis nostrae defensione, quilibet vestrum portionem suam in praefata arce habitam munire et fortificare, operaque colonorum vestrorum munitionem ipsam iuvare et promovere debeatis et teneamini; secus non facturi. Datum Posonii, decima Julii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus

Strigoniensis m. pr.

Georgius Draskowyth

praepositus Posoniensis m. pr.

Kivül: Egregiis Alexandro et aliis fratribus de Naghmihaly etc., fidelibus nobis dilectis.

Eredetiye kiterjesztett egész íven, záró pecséttel. *Sexus masc. nro: 636.* — A levél külső szélén a következő egykorú feljegyzés olvasható. *Ezt írta Nagmihali Sandornak es az tobynyek hog ippicyk Nagmihal varath.*

XII.

Bécs, 1557. oct. 28.

I. Ferdinand király a Nagymihályiak között keletkezett perpatvar eligazítására és minden dolgaiknak törvény szerint való meglátására Mechkey Ferencz szepesi kanonokot és Telekessy Imre főkapitányt bízza meg.

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus, infans Hispaniarum, archidux Austriae etc., fidelibus nostris honorabili Francisco Mechkey canonico et vicario ecclesiae Scepusiensis, necnon egregio Emerico Thelekessy supremo gentium nostrarum in partibus regni nostri Hungariae superioribus existentium capitaneo etc. salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrae in personis fidelium nostrorum egregiorum Benedicti, Mathiae et Joannis Pongracz de Naghmyhal, nec non Bernardi, Francisci, Stephani et Andreae Edenffy de eadem Naghmyhal gravi cum querela, qualiter iidem exponentes a certis iam annis varia et gravissima damna, iniurias, violentias et oppressiones a ceteris ipsorum fratribus eiusdem generationis de Naghmyhal hucusque essent perpassi; supplicantes nobis humiliter, dignaremur ipsis de gratioso aliquo remedio tot iniuriarum suarum providere. Econtra vero iidem fratres dictae generationis de Naghmyhal, sibi eiusmodi illo-

rum querimoniis iniuriam fieri, easque falsas et iniquas esse, quinpotius consimilibus iniuriis ipsos ab exponentibus affectos esse asserunt. Et quia huiusmodi querelae ultro citroque iam saepius ad nos sunt perlatae, volumusque ut negotium ipsum iam tandem inter partes bona aliqua via et medio complanetur, vos in eo simul vel divisim speciales nostros commissarios duximus deligendos. Quoniam autem praefati exponentes complures nobilium nobis nominarunt, quos sibi vobiscum una pro commissariis dari optabant, quia tamen et multi erant et forte etiam alteri parti suspecti esse possent, vestro committimus arbitrio, quos scilicet vobis adiungere velitis ex iis, quos ambae partes vobis mutuo consensu nominaverint. Fidelitati igitur vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus non obstante unius vel alterius vestrum absentia, vocatis in uno certo et brevi termino per vos praefigendo partibus ambabus vel earum legitimis procuratoribus vestri ceterorumque vobis adiungendorum in praesentiam, auditisque earum propositionibus, allegationibus et responsis, admissis etiam quibusvis fide dignis testimoniis et probabilibus documentis, universas praedictarum partium querelas, quas invicem proponunt, audire et intelligere, ac adhibitis bonis quibusvis viis et mediis, omnem inter ipsas litem amicabiliter, si fieri poterit, dirimere et componere, bonamque concordiam constituere, vel si id fieri non posset, iuridice secundum deum et eius iustitiam illas revidere et cognoscere, castrum quoque ipsum Naghmyhal, quod ex quo omnibus illis fratribus commune est, omnium fere inter ipsos discordiarum fomes et alimentum esse dicitur, perlustrare, et omnem illius statum ac etiam super illius demolitione pro stabilienda concordia fratrum consensum, vel alias vias ac modos, quibus illa manente integra pax et concordia inter illos constitui queat, intelligere, et nos postmodum de omnibus, quaecunque causa et negotio in praescriptis egeritis, cum opinione et sententia vestra primo quoque tempore informare debeatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum Vienna, vigesima octava die mensis Octobris, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Ferdinandus m. pr.

(P. h.)

Nicolaus Olahus

Strigoniensis m. pr.

Joan. Listhius m. pr.

Eredetiye kiterjesztett egész íven, alúl a királyi pecséttel. *Sexus masc. nro. 644.* — A levél külsején a következő egykorú feljegyzés olvasható: *Ez level az seppesyeknek az capytolonynak es Meckey Ferencynek sol, az commissariwsagot hog w felsige parancyolta hog elj jivyon.*

Ugyan az nap kelt Ferdinand királynak egy másik levele is ez.

ügyben, Nagymihályi Bánfi Sándorhoz és Gáborhoz, továbbá Eödönfi Jánoshoz és Ferenczhez szóló, a melyben adja tudokra, hogy Nagymihályi Pongrácz Benedek, Mátyás és János, valamint Eödönfi Bernárd, Ferencz, István és András panaszára, Mechkey Ferenczet és Telekessy Imrét békeszerző biztosokul küldötte hozzájuk. *Sexus masc. nro. 643.*

XIII.

Bécs, 1557. oct. 29.

I. Ferdinand király parancsolja Telekessy Imre főkapitánynak, hogy mivel Nagymihályi Pongrácz János Hanajján várat akar építeni, lássa meg, vajon e vár építése ott azon vidék veszedelmére vagy a király más híveinek sérelmére nem lenne-é?

Ferdinandus divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. rex semper augustus etc.

Egregie fidelis nobis dilecte! Supplicavit nobis fidelis noster egregius Joannes Pongracz de Naghmyhal, ut sibi concederemus potestatem erigendi in possessione sua *Hanyanya*¹⁾ vocata unius fortalitii, in quo se et familiam suam cum a violentiis et iniuriis fratrum suorum, tum etiam a latrociniis publicorum latronum defendere et ab illis tutus esse posset. Quoniam autem abunde satis informati non sumus, an eiusmodi fortalitiium sine detrimento et damno ditionis illius nostrae ac praeiudicio aliorum isthic fidelium nostrorum fieri possit, fidelitati tuae harum serie committimus et mandamus, ut vel tu ipse revideas, vel per alios revideri facias, utrum dicta fortalitii erectio sine aliquo damno et detrimento partium illarum. praeiudicioque aliorum fidelium nostrorum vicinorum fieri possit; et si nocivam non esse compereris, illam ei liberam facere. sin minus, nos de iis quae obstare videbuntur, informare debeas. Secus non facturus. Datum Viennae, vigesima nona die Octobris, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Ferdinandus m. pr.

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Kivül: Egregio Emerico Thelekessy, supremo capitaneo gentium nostrarum in partibus regni nostri Hungariae superioribus existentium etc., fideli nobis dilecto.

Eredetije kiterjesztett ív-alakban, záró pecsét nyomaival. *Sexus masc. nro. 642.*

¹⁾ Igy; helyesen *Hanajna*.

XIV.

1558. martius 14.

A szepesi káptalan bizonyságlevele Nagymihályi Pongrácz János és Vinnai Eödönfi Bernárd részére, mely szerint Sóvári Soós György a káptalan küldöttei előtt vallást tön, hogy Werner György sárosi kapitány, Wiczmándy Mátyás, Kükemezei Balázs és maga Soós György mint királyi biztosok, a Nagymihályi atyfiakat még az elmúlt 1555 év táján Ferdinand király hűségére eskették, de Nagymihályi (Bánfi) Sándor és Gábor hűséget szegvén, Perényi Gáborhoz és Izabella királynéhoz pártolának s Nagymihály-várából ő felsége híveit gyakorta hatalmasúl háborgatják vala.

Nos capitulum ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus per praesentes, quod cum nos ad legitimam petitionem egregiorum Joannis Pongraczy de Naghmyhaly ac Bernardi Edemffy de Wynnya, eo quod iidem exponentes fassione et attestatione egregii Georgii Soos de Sowar in prosecutione cuiusdam causae ipsorum in et adversus egregios Sandrinum et Gabrielem de dicta Naghmyhal, fratres et propinquos suos,¹⁾ ratione certorum negotiorum motae ac suscitatae, in tuitionem suorum iurium plurimum indigerent et essent necessarii, qui quidem Georgius Soos ob aetatem suam ingravescentem et diversas assiduas suas, quibus aetas senilis fere semper obnoxia subiacet aegritudines, personaliter ad nos venire faterique et attestari suo modo, prout regio urgeretur mandato, ad interrogata dictorum exponentium nequiret, non posset et valeret, duos ex nobis, videlicet venerabiles magistros Clementem Quinqueecclesiensem ac Stephanum Harssany, socios, fratres et concanonicos nostros, pro audienda fassione dicti Georgii Soos exmisissemus, iidem fratres nostri tandem exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt eo modo, quomodo ipsi feria quinta proxima post dominicam Reminiscere noviter transactam praeterita,²⁾ ad praefatam possessionem Sowar, consequenterque domum et locum solitae residentiae praeinserti attestantis inibi habitam, in comitatu de Saros existentem accessissent, qui coram memoratis fratribus nostris satis valetudinarius personaliter constitutus, ad fidem suam deo debitam, consequenterque fidelitatem sacro regio diademati observandam, tacto signo dominicae crucis, iuratus et diligenter examinatus, altius praeterita animo curioso repetens ac transacta vivaci memoria revocans, fassus et attestatus fuisset in hunc modum: quomodo ipse bene memoraretur, qualiter

¹ Az eredetiben hibásan: *fratrum et propinquorum suorum.*

² Mart. 10.

praeteritis temporibus, circa fere annum domini Millesimum quingentesimum quinquagesimum quintum iam praeteritum, egregii Georgius Wernerus arcis condam Saros praefectus et administrator proventuum regalium partium superiorum regni Hungariae, Mathias Wynchmandy (*igy*), Blasius de Kykemezeye tunc regii commissarii, de quorum numero et ipse attestans per id temporis extitisset, ex strictissima commissione regia ad possessionem Naghmyhal pertinentiasque eiusdem in comitatu de Zemlyn¹⁾ existentes (et) habitas²⁾ accessissent, ibique universos et singulos egregios et nobiles fratres Nagmyhalienses, quos videlicet tunc domi suae praesentes reperissent, ad fidem eorum deo debitam fidelitatemque sacrae Hungariae coronae observandam, ut videlicet moris et iuris est, iurare fecissent, ut scilicet ipsi serenissimo principi et domino, domino Ferdinando divina favente clementia romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. regi semper augusto etc., domino nostro clementissimo, omnem fidelitatem animo constanti et infracto perseveranter observabunt, neque parti adversae, factiosis et infidelibus dictae sacrae regiae maiestatis proditorie adhaerebunt, castrumque eorum Naghmyhal vocatum in comitatu de Wngh³⁾ existens, ad manus dictorum factiosorum rebellium et infidelium maiestatis suae non dedit, concedent aut dabunt, sed in omnem eventum in fidelitate maiestatis regiae praefatae perseverabunt, ac etiam domi inter se omnem unionem, pacem et fraternalem concordiam sibi mutuo observabunt ac per suos subditos observari facient, neque aliquam proprietatem dominii singularis quisquam ipsorum, quod in praeiudicium, iniuriam, contumeliam et damnum aliorum fratrum iobagionumque et servitorum eorundem quovismodo vergere posset, intra et extra castrum praefatum Naghmyhal sibi appropriare et usurpare per aliquam violentam tyrannidem attentabit; inter quos et egregii Sandrinus et Gabriel Naghmyhaly, tunc ex concordia voluntate aliorum suorum fratrum praefecti dicti castri Naghmyhal, similiter et sub hisdem verborum formis strictissimi iuramenti suo modo perpetuam fidelitatem dictae sacrae regiae maiestati, fratribus vero ipsorum praefatis omnibus eandem pacem, concordiam, unionem et mutuae fraternalis dilectionem charitatis se se observaturos promisissent; verum dicti Sandrinus et Gabriel immemores fidei suae ac violatores talis ipsorum promissae fidelitatis, ad m(agnificum) Gabrielem Priny tunc rebellem factiosum et infidelem, aliosque contumaces rebelles et infideles saepefatae regiae maiestatis, consequenter-

¹⁾ Itt eredetileg hibásan *in saepefato comitatu de Saros* állott, a vármegeye neve azonban igazítva van.

²⁾ Az eredetiben hibásan: *pertinentiarumque — habitarum*.

³⁾ Eredetileg itt is hibásan *in eodem comitatu de Saros* volt írva.

que reginam Isabellam ac suum filium defecissent et factiose adhaesissent, atque ex dicto castro Naghmyhal plurimos mercatores et institores ex fidelibus maiestatis regiae cum suis mercibus interturbassent et spoliassent, vimque et violentiam fratribus ipsorum praefatis ac iobagionibus et servitoribus eorundem frequentem et plurimam potentia mediante intulissent ac per eorum subditos inferri fecissent, in manifestum sacrae regiae maiestatis contemptum, et violatae, fractae desertaeque fidei ac promissae suae fidelitatis evidentissimum argumentum. Seriem itaque huiusmodi attestationis praenominati Georgii Soos, ad requisitionem et debitam instantiam dictorum exponentium, pro cautela suorum iurium eisdem duximus sub sigillo nostro extradandam, communi iustitia et aequitate suadente. Datum quinto die diei attestationis et fassionis praenotatarum, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo.

lecta et correcta
in dictionibus Zemplyn et Wng.

Kivül: Pro egregiis Joanne Pongraczy de Naghmyhal ac Bernardo Edemffy de Wynnya, contra egregios Sandrinum et Gabrielem de praefata Naghmyhal, attestationis relatio.

Eredetije kiterjesztett egész ív papíron, záró pecsét maradványaival.
Sexus masc. continuat.

XV.

Bécs. 1558. apr. 18.

Maximilián főherczeg levele Nagymihályi Bánfi Sándorhoz. a Nagymihály-várában tartott örség számának leszállítása, a vár fentartása és a katonák zsoldjának kifizetése ügyében.

Maximilianus dei gratia rex Bohemiae, archidux Austriae etc.

Egregie fidelis nobis dilecte! Accepimus literas tuas, quas secunda huius mensis ad nos dedisti; et ut tibi ad eas clementer respondeamus, gratum imprimis saneque acceptum nobis fuit id, quod centum equites, qui sub te et tuo collega Francisco Ewdenffy menstrua stipendia merebantur, dimiseris, et hoc tempore quadraginta equitum totidemque peditum praesidio contentus esse velis; tibi que ad hanc tuam promptitudinem, si successu (temporum) bella increbuerint, auxilia nostra nusquam defutura plane persuasum habeas. Quod autem commissarii ad componendas lites inter te et ceteros cognatos tuos hinc deputati easdem lites sedari non posse censent, nisi arx Naghmyhal destructa fuerit, eos praeter expectationem nos-

tram in hanc sententiam condescendisse, nos etiam, ne illa destructio suscipiatur, omni modo procuraturos esse scias. Quantum autem ad solutionem militum in ea arce constitutorum spectat, nos eorundem militum, aequae ac aliorum praesidiariorum Scepusiensium miserias sacrae romanorum imperatoriae maiestati, domino et genitori nostro colendissimo copiose perscripsimus, et ab ea non solum responsum, verum etiam maiestatis suae adventum in horas expectamus, a qua tandem tibi ac militibus tuis competentem solutionem uno eodemque tempore cum aliis militibus isthic locorum constitutis procul dubio impetrabimus. Committemus insuper consiliariis camerae hungaricae, ut decimam districtus Naghmyhaliensis a reverendissimo domino Agriensi ad arcem tuam arendare debeant; reliquis item fratribus tuis, ut veterem consuetudinem et ordinationem in munienda illa arce proventuumque administratione ante observatam, deinceps integram et inviolatam observent. Rationum vero tecum ratione praesidii tui ponendarum meminisse volumus, quamprimum egregius fidelis nobis dilectus Joannes Gorthsacher advenerit. Haec tibi ad praefatas literas tuas respondere volumus, tibi que sincere propensi sumus. Datis in civitate Vienna, die 13-a Aprilis, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo; regni nostri Bohemiae decimo.

Ung vármegye 1558 évi jun. 4-én kelt transmissionalis leveléből; l: alább.

XVI.

Ungvár, 1558. jun. 4.

Ung vármegye alispánja és szolgabírái Nagymihályi Bánfi Sándornak Nagymihály-vára közös védelme és fentartása iránt Nagymihályi (Pongrácz) Benedek, Máttyás és János ellen támasztott peres ügyét a királyi curiára bocsátják.

Nos Stephanus Ewdenffy de Naghmyhal vicecomes et iudices nobilium comitatus de Wngh etc. damus pro memoria, quod cum sabbato proximo ante festum beatae Sophiae,¹⁾ in oppido Wnghwar, in nostra certa congregatione consedissemus, tunc nobilis Blasius de Harazth legitimus procurator egregii Sandrini de Naghmyhal, e medio nostri exurgendo, exhibuit primum et praesentavit nobis quasdam literas missiles ipsius Sandrini Naghmyhaly nobis sonantes, modum et formam cuiusdam protestationis quarundam ammonitionum in egregios Benedictum, Mathiam et Joannem similiter de Naghmyhal,

¹⁾ Máj. 14.

quod castro Naghmyhal ratione suarum portionum scilicet invigilare et providere deberent, in se exprimentes. Ex adverso autem praelibatus Benedictus Naghmyhaly coram nobis personaliter constitutus, contra continentiam praetactarum literarum missilium ipsius Sandrini Naghmyhaly, in sua ac praedictorum Mathiae et Joannis fratrum suorum carnalium personis, per modum protestationis nobis significare curavit in hunc modum: quod ipsi apprehensionem et possessionem atque curam in dicto castro Naghmyhal, quantum ad portionem suam attineret, non praeterfugerent, modo id commode et sine periculo fieri posset; tamen quia praecedentibus eorum dampnis et periculis exemplati, ad simplicem huiusmodi ammonitionem eos facturos nulla esset securitas, constaret etiam, quantam ipsi querulosam expositionem de et super eorum aerumnis, dampnis et periculis ex ipso castro Naghmyhal per ipsum Sandrinum Naghmyhaly et suos fratres illatis regiae maiestati porrexerint, unde et eius maiestas regia singularissimos inter has partes fieri mandasset commissarios; a quibus iam ratione castrum praedicti certa cognitio agitata et regiae maiestati transmissa extitisset, nondum tamen superinde quicquam relationis vel responsi aut instructionis a regia maiestate in hunc usque diem habuissent vel haberent etiam in praesentiarum, sed omnimodam relationem et gratiosam instructionem regiae maiestatis superinde expectarent, nec diutius paterentur moram, sed et ipsi supplicaturi regiam maiestatem requirerent, quid tandem inde ipsi facturi essent, mandatum regium benignum fideliter obsequerentur; quoniam nunc quoque id molesto et gravi ferrent animo, quod suis iustis iuribus ob varia et intolerabilia impedimenta ipsius Sandrini et Gabrielis Naghmyhaly fratris eiusdem carnalis, uti non possent neque varent. Quibus sic habitis, praelibatus Blasius Harazthy procurator, licet satis obscure, allegavit hoc modo: quod literas quoque mandati regiae maiestatis super ipsa ammonitione haberet apud se confectas, quod¹⁾ posthabitis omnibus nocu-mentoribus, dampnorum et quorumcunque impedimentorum rationibus, curam et omnimodam provisionem portionum suarum in praedicto castro habitarum dicti Benedictus, Mathias et Joannes Naghmyhaly levarent et assumerent. Huiusmodi itaque allegationibus dicti Blasii Harazthy procuratoris intellectis, iamfatus Benedictus Naghmyhaly literas regiae maiestatis videndas et producendas esse postulavit, paratum se unacum fratribus praedictis offerendo, quicquid maiestas regia

¹⁾ Az eredetiben *que* áll, de hibásan, mert a rá következő mondat szerkezeté inkább a *quod* kötőszót kívánja e helyen.

sibi et suis fratribus mandaret, fideliter observaturum. Ita demum cum ad nostras tum vero dicti Benedicti Naghmyhaly petitiones et postulationes, literas serenissimi principis Bohemiae regis etc., domini nostri clementissimi, praefato solummodo Sandrino Naghmyhaly sonantes, nobis satis difficulter praesentavit, quarum paria idem Benedictus Naghmyhaly pro futura cautela iurium suorum a nobis sibi dari et emanari postulavit. Praenotatus procurator dicti Sandrini Naghmyhaly, licet eadem literas regiae maiestatis praescriptas et productas satis reddi sibi postulabat, ne paria illarum praefatus Benedictus Naghmyhaly habere posse(t), laborabat. Utique¹⁾ habito inter nos consilio, visum est nobis paria earundem literarum ad petitionem Benedicti Naghmyhaly pro futura cautela iurium suorum emananda fieri; quarum tenor talis est: Maximilianus — — *stb., l. Maximilián főherczeg 1558. évi aprilis 13-án kelt levelét, föntebb.* — Quibus saepefatus procurator dicti Sandrini Naghmyhaly non contentus, causam hanc in tali processu habitam, in curiam regiam, personalem scilicet regiae maiestatis appellasset in praesentiam; quam nos cum tota serie revisionis nostrae, in quantum impacacitas cum loci tum temporis attulerit, in curiam regiam, personalem scilicet in praesentiam regiae maiestatis transmisimus maturius discutiendam. Datum in oppido Wnghwar, sabbato proximo post festum sacri Pentecostes, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo supradicto.

Kivül: Domino personali praesentiae regiae maiestatis, pro egregio Benedicto Pongracz de Naghmyhal, contra egregium Sandrinum Banffy de eadem Naghmyhal, modo intrascripto, transmissio²⁾ causae.

Eredetije kiterjesztett ív-alakban, zárlatán öt gyűrűs pecsét maradványaival. *Sexus masc. nro. 661.* — Az oklevél egyik sarkán kívül egykorú kézzel írva: *Vngba az warmegiebe kolt level, protestatoria az war dolgarul, mykor hywt minket Sandor, my okon felı nem menytonk.*

XVII.

Bécs, 1558. jul. 21.

I. Ferdinand király Nagymihályi Bánfi Sándort és Gábort a köztük és a többi Nagymihályiak közt fenforgó peres kérdések végleges eldöntése végett bizonyos határnápra saját királyi színe elé idézi.

Ferdinandus divina favente clementia electus romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohe-

¹⁾ Így; helyesebben lenne: *itaque.*

²⁾ Az eredetiben hibásan: *transmissionis.*

miae etc. rex etc., infans Hispaniarum, archidux Austriae etc., fidelibus nostris egregiis Alexandro et Gabrieli Banffy de Nagymihal, salutem et gratiam. Quoniam et antea saepius, tum vero nunc postremo diversae querimoniae contra vos ad nos sunt perlatae a fidelibus nostris egregiis Benedicto, Mathia et Joanne Pongracz de Naghmihal, nec non Bernardi, Francisci et Andreae de Naghmihal, ratione diversarum violentiarum et iniuriarum ipsis per vos ut dicunt illatarum, e contra vero vos quoque aliquoties vestra contra illos gravamina nobis proposuisse recordamur, ad revidendas, finiendas componendasque inter vos eiusmodi controversias, specialem vobis terminum, festum videlicet Nativitatis beatissimae virginis Mariae proxime venturum,¹⁾ vobis duximus praefigendum, in quo nos personaliter cum consilio nostro, omnes inter vos differentias revideamus. Fidelitati igitur vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus ad dictum terminum, ut ambo coram nobis personaliter comparere, et cum allegationibus et responsis vestris contra praefatos Benedictum, Mathiam et Joannem Pongracz, nec non Bernardum, Franciscum et Andream Edenfy de Naghmihal, parati et instructi esse debeatis. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennae, vigesima prima die mensis Julii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo.

Ferdinandus m. pr.

(P. h.)

Nicolaus Olahus
Strigoniensis m. pr.
Joan. Listhius m. pr.

Eredetije kiterjesztett ív-alakban, alúl a királyi pecséttel. *Sexus masc. nro. 650.* — Kivül a levél egyik sarkában egykorú kézzel írva: *Ezyben ezy levelyben parancyolt wo felsige Nagmihaly Sandornak es Gabrielnak, hog semelyek zerint wo magok fely menyenek; mind my Nagmihaly Benedek, Matyas es Janos, mindent meg byzzyonytiuk tanacia elyoth.* — E levelet a király a szepesi káptalan által adatta Nagymihályi Sándor kezéhez, ki azt, mint a káptalan aug. 31-én kelt jelentésében írja, tartozó tisztelettel fogadta, megértette, s késznek nyilatkozott az atyafiak panaszaira ő felsége előtt megfelelni. *Sexus masc. nro. 652.* Ugyancsak július 21-én kelt más levelében a Pongrácz-fiaknak és Eödönfieknek is parancsolt a király, hogy igazságukat a kitűzött határnapra ő felsége eleiben vigyék. *Sexus masc. nro. 648.*

Közli: NAGY GYULA.

¹⁾ Sept. 8.

BRANDENBURGI KATALIN ÉS A DIPLOMÁCZIA.

— ÖTÖDIK KÖZLEMÉNY. —

XLII. 1630. ápr. 19.

Post habitam concionem Reverendus Dominus Stephanus Gelei concionator aulicus sequentia ex suggesto auditoribus referat crastino die.

Serenissima Princeps et Domina, Domina nostra clementissima benigne demandavit publicam gratiarum actionem, cum Deus optimus maximus ex ineffabili bonitate et misericordia sua Serenitatem ejus e gravissimis tentationibus, corporisque diuturna aegritudine benigne liberarit, atque ut glorificetur nomen Dei animae suae humiliationem, sinceramque in Deum suum devotionem hac fassione sua in congregatione fidelium publicare jussit. Etenim male svadentium instinctu seducta, fraudulentis persvasionibus cum locum dedisset, elapso abhinc, et quod excurrit integre anni spatio tenebris Papalibus involuta, a semita viae, deserta norma verbi divini successit atque salvificam evangelii doctrinam repudiata confessione nostra ad scripta prophetarum et apostolorum accommodata abjecit. Verum Deus, qui justus et misericors, noluit optimam principem, quam ut unctam et selectam suam in alium finem destinaverat, de animae suae salute periclitari, ipsamque ut argentum, anima simul et corpore examini tentationis atque igni crucis retracta ad tempus manu sua auxiliari subjecit, ut conscientiae accusatione et terroribus mortis convicta, se maximam omnium peccatricem professa fuerit, errores commissos serio deplorarit, poenitentiam veram egerit, ad pastorem animae, ut perdita ovis, vera fide et contritione cordis reverterit. Quam conversionem licet devotissima sumptione sacrae Synaxeos non ita pridem obsignarit, nihilominus tanquam fidele membrum Christi capitis sui atque inposterum constantissima assertrix religionis nostrae orthodoxae in publica hac congregatione denuo omnibus testatam faciet, quo etiam clementissime hortatur omnes fideles subditos suos, ut in agnita veritate usque

ad extremum halitum vitae suae constanter persistent, neque ullis minis, mediis aut modis humanis ab eadem divelli patiantur. Nihil enim esse terribilius, quam Deum sentire iratum, nihil e contra jucundius, quam Deum experiri misericordem. Insuper praemonitos quoque vult pios auditores, ne ullo modo offendantur, si flexis genibus sacrae Synaxeos administrationem accipiat. Caveant serio, caveant ne superstitionem aliquam adorationem sibi imaginentur. Humiliatio est corporis et cordis coram majestate divina et sincera attestatio seriae poenitentiae, se enim vix tanta misericordia divina dignam putat, quam cum voto noverit, id ipsum hoc die exsolvere pium et sanctum existimavit. Deus optimus maximus Celsitudinem ejus confirmet in eo, quod spiritu suo sancto operatus est.

(A berlini titkos államlevéltárból.)

XLIII. 1630. ápr. 25.

Durchleüchtigster Hochgebohrner Gnedigster Churfürst vndt Herr, in pflichtschuldiger Vnterthänigkeit können E. Churf. Durchl. wir nicht bergen, dasz ausz Dero gnedigstem von Cöln an der Sprew am jungst abgewichenen 26. Martii, 5. Aprilis an Vnsz abgangenem vnd den 24. deszelben woll eingehendigten schreiben E. Churf. Durchl. glückliche ankunfft zu dero Chur Brandenburgk in gutter Leibesgesundtheit, Gott Lob, mit herzlichen höchsten freüden vernohmen, wie nicht weniger E. Churf. Durchl. wir demüttigst dancken, dasz Derselben vnszere vnterthänigste Relation vndt Verrichtung bey Dero Frawen Schwester Ihrer Fürstl. Durchl. in Siebenbürgen, Vnszere Gnedigsten Fürstin vnd Frawen zu gnedigstem gefallen gereichen. Wasz weiter dieser Zeit hero alhie vorgegangen werden, E. Churf. Durchl. gnedigst zu vernehmen haben ausz beygefügter Relation, so zur ankunfft ermelten Churf. schreibens albereit verschloszen, eben den tagk abgeschicket hette sollen worden sein, vndt können wir anders nicht alsz hochnotigk erachten, ausz vrsachen die anders nicht alsz mündtlich sich wollen berichten laszen, dasz ie ehe ie beszer eine solche Persohn, wie wir vor dieszem vnterthänigst erinnert, anhero verschaffet, so alhie wo nicht lenger iedoch vff ein Jahr der Fürstin zugeordenet wurde.

Esz haben höchst Gedachte Ihr Churf. Durchl. desz von Winterfeldt gnedigste erwehnung gethan, wie sonder Zweifel hievon Ihre Churf. Durchl. in Dero an E. Churf. Durchl. gefertigten schreiben meldung thun wird. Empfehlen hiemit E. Churf. Durchl. in diesen hochbeswerlichen Zeiten zu erhal-

tung alles Churf. wolergehensz vndt glücklicher Regierung dem Schutz desz Allerhöchsten vndt vnsz Dero gehorsamste Diener zu Landes Fürstlicher beharlicher Gnadt vndt gewogenheit. Datum Clausenburgk, den 25. Aprilis Anno 1630.

E. Churf. Durchl.

vnterthänigst gehorsame Diener

Johann von Koszpoth, m. p.

Friderich v. Götzen, m. p.

Christoff Napsz, m. p.

Külczim: Dem Durchleüchtigsten Hochgebohrnen Fürsten vndt Herren Herren Georg Wilhelm, Marggraffen zu Brandenburgk, des Heyligen Römischen Reichs Ercz Cemmerern vnd Churfürsten in Preußen, zu Gülich, Cleve, Bergen, Stetin, Pommern, der Caszuben vndt Wenden, auch in Schleszien, zu Croszen vnd Jagerndorff Herzogen, Burggraffen zu Nürnbergk, Fürsten zu Rügen, Graffen zu der Marckt vndt Ravenszburgk, Herren zu Ravenstein etc. etc. Vnszerm Gnedigsten Churfürsten vnd Herren.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

XLIIV. 1630. ápr. 29.

Illustrissimus Dominus Gubernator caeterique Domini consilarii cum nihil magis prae oculis habeant, quam Serenissimae Principis et Dominae ipsorum clementissimae dignitatem, commoda, statusque principalis conservationem, hoc cum primis omnibus testatum reddunt, quidquid a se in eam rem proficiscitur non alio fine fieri, quam ut fidelissima obsequia sua, uti bonos et fideles consiliarios decet, erga Suam Celsitudinem declarare possint, atque ut in optimam partem ea omnia Cels. ipsius interpretari velit, eandem humilime oratam volunt, Magnificosque et Generosos Dominos electorales legatos amicissime requirunt, ut prudenti iudicio suo haec omnia ponderata eo etiam affectu suscipienda velint, quo a se profecta animi sui synceritatem candoremque palam reddunt.

Inprimis autem hoc Dominis legatis considerandum relinquunt Serenissimam Principem et Dominam ipsorum clementissimam (quod pace et benigna ejus venia dictum sit) nullam unquam neque successionis, neque ullius alterius rei praetensionem erga principatum hunc habuisse, sed per occasionem matrimonii cum Serenissimo Principe gloriosissimae memoriae contracti huc accessisse, ubi studio et insigni cura ejus illud actum, ut liberrimis statuum et ordinum suffragiis electa, successor etiam Deo favente a Celsitudine ipsius relinqueretur.

Etsi autem nihil ab initio status et ordines hujus regni magis, quam alienae gentis directionem abhorruerint, eamque ut praecaverent nullis periculis, nulli discrimini, nullique

sanguinis effusioni pepercerint, unde infinitae caedes, eaeque desolationes et vastitates sequutae, quarum vestigia hodie etiam cuius facile cernere licet; tamen cum beatissimae memoriae principis ea fuerit erga hoc regnum meritorum ratio habita, ut benignae ejus voluntati parere status et ordines voluerint, respectumque Serenissimi Principis Electoris Brandenburgici celebratissimaeque toto orbe Christiano familiae ejus talem habuerint, ut Serenissimam Principem Dominam ipsorum clementissimam laudabilium majorum suorum vestigiis insistentem commodis hujus regni benignissime consulturam existimarent; conditionibus oblatis unanimi voluntate singularique studio eam sibi in principem eligendam voluerint.

Cum igitur nullum aliud fundamentum principatus Cels. ipsius Serenissimae sit, quam conditiones eae a statibus et ordinibus regni in publicos articulos redactae, prudenti omnium judicio Illustrissimus Dominus Gubernator et Domini consilarii relinquunt; si quando consilia et intentiones suas eo dirigendas existimant, ut conditiones eae sortae tectae maneant atque inviolatae a Sua Celsitudine Serenissima observentur, neque contra manifestum earum praescriptum aliud committatur, an non pro bonis et fidelibus consiliariis haberi debeant, cum nihil magis damnosum, nihil a rationibus Cels. ipsius Serenissimae magis alienum, quam conditionum non observatio, ab omnibus prudentis judicii hominibus censi debeat.

Et quoniam Illustrissimus Dominus Gubernator, caeterique Domini consilarii statuum et ordinum intentionem in conditionibus iis observandis, quae fuerit optime cognitam perspectamque haberit ea de causa aequiori judicio, quae mens eorum fuerit et hoc etiam tempore sit, cum penitus intelligant, conditiones eas omnino observari debere existimant.

Quid autem putent Illustrissimus Dominus Gubernator et Domini consilarii hactenus contra conditiones actum fuisse, ne inani saltem verborum praetextu uti videantur ea etiam ordine consignata voluere.

Primo, cum in conditione quarta illud disertis verbis specificatum sit, ut omnis gubernatio penes modernum et futurum gubernatorem consilariosque maneat, neque Sua Celsitudo quidquam absque voluntate et scitu Domini Gubernatoris consiliorumque faciat, atque in proxime celebratis regni comitiis articulo quarto illud aperte et pluribus verbis insecutum sit, ut si quando bona aliqua quibuspiam donanda Sua Celsitudo elementer vellet, ut illud cum scitu Domini Gubernatoris et consiliorum faciat aliaque huic similia, quae ibi videre licet; nunc autem cum collationes plurimae tam bono-

rum, quam praefectarum, munerum publicorum et salariorum auctio absque scitu Domini Gubernatoris et consiliariorum fiant, cum insigni Cels. ipsius et fisci damno; manifeste conditionibus decretisque regni ea contraria esse existimari possunt.

Secundo. Cum specifica mentio legatorum Serenissimi beatae memoriae principis tam in conditionibus, quam etiam in articulis regni habeatur, illudque ex unanimi Illustrissimi Domini Gubernatoris et consiliariorum voluntate hisce diebus in certum locum transferri debuerit, Suaque Celsitudo Serenissima aperte dominum thesaurarium prohibuerit, neque huic illud proprium regni avehi permiserit, manifeste contrarium conditionibus statutisque regni factum etiam istud esse declaratur.

Tertio. Cum illud etiam in proxime elapsis comitiis conclusum sit, Suaque Celsitudo Serenissima benigne hoc approbarit, ut proventus omnes tam privati Cels. ipsius, quam publici in aerarium publicum manibus domini thesaurarii assignentur, erogationesque omnes inde fiant; dominus tamen thesaurarius refert, nihil usquam privatorum proventuum ex peculio Cels. ipsius ad hoc tempus manibus illius administratum fuisse, cum omnes privatae et publicae erogationes ex mandato Suae Celsitudinis ab eodem erogari debeant. Quae res cum aperte benignae Suae Celsitudinis oblationi statutisque regni adversentur, haec etiam aliter fieri debuisset, Illustrissimus Dominus Gubernator consiliarii que existimant.

Quarto. Refert hoc etiam dominus thesaurarius, a se nuper massam auri ex publicis regni minaeris conflata allatam fuisse, quam Cels. ipsius manibus suis receptam amplius in publicum aerarium restituere nolisset.

Quinto. Illud etiam meminisse Illustrissimus Dominus Gubernator et Domini Consilarii, Suam Celsitudinem Serenissimam arbitrantur, quomodo fide interposita Celsitudo ipsius Domino Gubernatore reliquisque Dominis Consiliariis, et non paucis etiam aliis praesentibus benigne pollicita fuerit se in posterum delatores eos, qui clandestinis machinationibus alios coram Cels. ipsius calumniari haud desisterent manifestaturam esse; sed cum hoc etiam tempore tales nequaquam cessasse, qui apud Cels. ipsius falsissime confectis criminibus alios calumniantur, neque tamen hactenus ullum nominatum esse, sed suspiciones in dies cum gravissimo publici status incommodo oriri, quod quam damnosum in futurum etiam sit, quivis prudens secum facile considerabit. Itaque hujus etiam benigni promissi a Celsitudine ipsius Serenissima haud in ultimis rationem habendam esse, Illustrissimus Dominus Gubernator caeterique Domini consilarii aequum arbitrantur.

Reliqua cum hoc tempore omittant. Celsitudinem Suam Serenissimam humilime et devote oratam volunt, ut haec fidelissima sua consilia secum benignissime ponderanda eaque agenda velit, quae dignitati suae maxime convenientia arbitrata fuerit, ita ut gratissima Cels. ipsius memoria cum immortali laude in omnem posteritatem inter gentes hasce merito celebrari foelixque ipsius regimen diutissime florens et tranquillum conservari possit. Illustrissimus Dominus Gubernator caeterique Domini consiliarii nihil unquam intermittent, quidquid bonos fidelesque Suae Celsitudinis Serenissimae ministros facere addecet, ita ut ad ultimum spiritum obsequia sua erga Cels. ejus fidelissimis animis testari possint. Denique Magnificos Dominos legatos Electorales amicissime rogant, ut in hisce publici emolumenti rebus partes suas apud Celsitudinem Suam Dominam et Principem ipsorum clementissimam interponendas velint, quo hae difficultates tolli, personaque Suae Celsitudinis securâ et tuta reddi possit. Quibus omnis amicissimi studii sui officia promptissimis animis delata esse cupiunt.

Más irással: Pstm. 29. Aprilis 1630. Claudiopoli.

(A berlini titkos államlevéltárból.)

XLV. 1630. á p r. 29.

Wol Edler Gestrenger vndt Bester günstiger her, zuuerlessiger freundt.

Inn Erbittung freundtwilliger Dienste sollen demselben. Wir hiemitt wolmeinend nichtt vorenthalten, dasz Ihre Churfl. Dt. zu Brandenburg, inn Preussen Hertzog, vnser gnädigster Churfürst vndt her, zu dero frawen Schwester inn Siebenbürgen hertzogen vnsz gnädigst abgefertigett, bey angetrettene Regirung höchstgemelten Ihrer L. Dt. vnserer gnedigsten frawen im nhamen hochgedachten Vnsers gnädigsten Landesfürsten vndt hern einrätzig zu erscheinen, wann dann Ihre C. Dk. inn angelegenen dero geschäften gewisse Legatos ann Röm. Keys. Mayt. vndt Kön. Wd. inn Vngarn abgefertigett vndt nur liechtt abnehmen können des herren Vorsichtigkeit, Erfharenheit, trewe vndt vleis den fürstlichen Legatis zu ge-
deiglicher expedition gantz vortröglichen sein wurde, wir auch solche Legation vffs beste verrichtet hertzlich gern wünschen möchten, alsz gelanget ann den hern Vnser freundt dienstliches bitten, damit Vnsere gnädigste fraw Ihr gantz rechtmessige Ansuchen zum gewünschten Ende bringen möge. Wie nun nicht zu zweiffen Ihrer Churfl. Vnserm gnedigsten hern, wie inngleich Ihrer H. Dt. inn Siebenbürgen dieses zu gnädigsten gefallen gereichen. Nht. v. kein Zweiucl, Sie sollhen des

Hern vleisz vndt vnderthänigste Dienste beuorb vleisige allisirung anhero inn gneden erkennen vndt zu recompensiren wissen werden. Empfhelen hiemitt E. L. gwtlicher bewharung vndt sindt demselben annehmliche dienste zu eifrigen wilfhärrig vndt genügett. Datum Clausenburg, den 29. Aprilis 1630.

E. L.

Dienstwillige Churfl. Dt. zu Brandenburg Rätthe vndt Diener p. t. in Transylvania Legati.

Külczim: Dem Wol Edlen Gestrengen vndt Besten Mattheo Rebenick von Rebenberg, Churfl. Brand. Wolbestalten Rhatt vnd ann Keys. hoffe Residenten, Vnsern günstigen hern vndt zuuerlessigen freunde zu handen.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban.)

XLVI. 1630. á p r. 29.

Von Gottes gnaden Catharina geborne Marggräffin ausz Churfürstlichen Stam Brandenburg, des Heyligen Römischen Reichs vndt inn Siebenbürgen fürstin, fraw ettlicher Antheil des Königreichs Vngarn, Gräffin der Zäckler, inn Preussen, Gülich, Cleue, Berge Hertzogin.

Vnsern gnedigen grusz zuuor. Edler vndt Threuester lieber gesanbt. Wir haben eine Notte ist erachtet ann Röm. Keys. Mayt. vndt Kön. Wd. inn Vngarn die Wolgeborne Vnsere Rätthe vndt diener auch liebe getrewen Sigmundt Cornis vndt Andream Capi alsz vnsere Legaten mitt gewisser Instruction abzufertigen den hiebeuor getroffenen frieden zu vnterhalten vndt insonderheit vnter andern damit, wir bey den beeden Herrschafftten inn Vngarn Tockai vndt Munkatz vereinigen richtig haben, den Keyserlichen Vorschreibungen erhalten vndt von Jhemanden dawieder Vnsz einträgen zu thun verstattet werde. Wann wir dann ausz gnedigsten Vertrawen vnsere Abgesandte ann Euch verweisen wollen, alsz ist vnser gnädiges an seinen Wacht mit denselben von Ihren demandirten Legation Werbungen vndt Verrichtungen vntrewlich communiciren, mitt guttem rath trew vnd vleisz denselben also zur handt gehen, nützliche suggestiones vndt Anweisungen thun, damit wir dessen fruchtbarlich zu geniessen inn expeditirung vnserer Instruction nichtsz verabseumett, sondern wir den Zweck dieser Abfertigung erreichen mögen, wollen ebenmessig wasz alda inn Sachen so Vnsz vndt vnsere Lande angehen vorfallen würde, vnsz confidenter zu wissen thun, so wir inn gnaden erkennen vndt würcklich Euern vleisz vndt wilfhärrigkeit zu recompensiren gnädigst gemeinen gestaltdt, wir nicht zweiffeln werden hieran Ihrer Churf. Ld. zu

Brandenburg vnsern freundlichen liebten Herrn Prudern annehmliche vnderthänige dienst beneisam, die von Euch vnser zugfertigste schreiben sindt woll vberlieffert, so wir Euch nicht vorenthalten wollen vndt verbleiben Euch mitt fl. gnade woll beygethan. Datum Clausenburg, den 29. Aprilis 1630.

Külczim: Dem Edlen Churf. Brand. bestalten Rhatt vndt Residenten ann Keys. hoff, vnsern lieben Gesandten Matthaeus Rebenick von Rebenberg.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban).

XLVII. 1630. ápr. 29.

Instructio pro Spectabilibus et Magnificis dominis Sigismundo Kornis de Ruzka, equite aurato ac comitatum Biharinsis et de Zaránd, item Andrea de Kapi Colosiensis comitibus et consiliariis ac ad sacram caesaream regiamque majestatem ablegatis nostris.

Ausz hochwichtigen Vrsachen, die sowol Vnsere eigene Person, allsz des Landes nuczen vndt wolfahrt betreffendt, haben wir diese Legation ahn Ihr Käyserliche Mayestet expediren muszen, vndt solches den Herren alsz die rätthe des Landes seind vertrauet, vndt ob wir wol zwar an deroselbigen Treue vndt Liebe, die sie gegen ihrem Vatterlandt tragen, keinen zweiffel tragen, doch zue beszerer Information haben wir etzliche Punckten auffzeichnen wollen; wie sich dieselben nach Vnserm willen verhalten sollen.

1. Weill Ihnen auch dieser iewziger Zuestandt wolbewust ist vndt zuevor auch sich in hierinwichtigen sachen haben gebrauchen laszen, desgleichen auch grosze experiencz haben, alsz haben wir nicht von nöthen vermeinet, dasz wir Ihnen eine weittleufftige Instruction geben sollen, sondern nur die höchsten Punckten aufzeichnen, wie sie sich in dieser Legation verhalten vndt wasz sie für einen procesz brauchen sollen.

2. Nachdem sie von dannen auffbrechen werden, sollen sie sich betheissen, dasz sie sich auf dem wege nicht aufhalten, sondern aufs eheste, als es nur möglich ist, zue gelegener Zeit alda anlangen mögen.

3. Im hienauffreisen sollen sie den hofferichter von Tokey zue sich ruffen laszen vndt von allen sachen, die ihm angelegen sein, gutte Information nehmen, dasz, sobald sie hienauffkommen, Sie auch alle ihre sachen dazue accommodiren vndt proponiren mögen.

4. Da es auch von nöthen sein würdt, sollen sie den Herrn Judicem Curiae besuchen vndt sich auch also gegen

ihm accommodiren, wie es die Zeit erfordert, vndt Vnnsz auch zue Ehren gereichen möge.

5. Sobald sie auch an Keyserlichen hoff ankommen werden. sollen sie gutte sorge tragen auf ein ehrliches Quartir vndt an der Circumstantien; desgleichen sollen sie auch die audiencz von Ihr Mayestet sollicitiren nach dem alten gebrauch, der bey demselben hoff gehalten wierdt. Sie sollen auch fleiszig nachfragen, durch was vor Personen sie solche Audiencz aufs ehest zue Wege bringen können.

6. Nachdem sie die Audiencz erlanget haben vndt vor I. K. M. kommen werden, sollen sie im nahmen Vnser dieselbe vnterthenigst grüszen mit Wüntschung, Gott der Allmächtige wolle dieselbe in ihrer regierung vndt allem vornehmen glücklich segnen, darnach Vnser schreiben vbergeben vndt nebenst anzeigung Vnsrer getreüen Diensten vnterthenigst bey Ihr Mayestet anhalten, dasz was für eine geneigte affection sie zuevor gegen Vnsz getragen, dieselbe auch hernach gegen Vnsz gnädigst continuiren wolle. Welches wier vmb Ihr Mayestet mit Vnsern vnterthänigsten Diensten zue verschulden gefliessen sein wollen.

7. Darnach sollen sie auch vermelden, dasz der in Gott ruhende Fürst vndt Herr in seiner leczten disposition Ihr Mayestet dignitet vndt hoheit weiter nachgedacht, welches er auch damiet beweisen wolle, wasz es für eine geneigte affection nach beschlusz des friedens gegen Ihr Mayestet getragen, da er diesz praesent in seinem testament Ihr Mayestet verlaszen. Bitten Ihr K. M. vnterthänigst, sie wollen solches in gnaden annehmen vndt sich auch gegen Vnszer zeigen, dasz wir deroselben Kayserliche gnad vndt geneigte affection jedes zeit spüren vndt mercken mögen.

8. Diesz alles sollen sie der gebühr nach mit aller Ehrerbietigkeit vorbringen vndt das praesent Ihr K. M. übergeben. Zuevor aber sollen sie gutte sorge tragen, damit das praesent, für nemlich die Pferd ohne einigen schaden hinaufgebracht werden.

9. Miett was für gemüth I. K. M. Vnsern grusz vndt diese Legation anhören werde, sollen sie woll inn acht nehmen. darnach sie auch den ganzen procesz ihrer Commiszion richten können.

10. Nachdem sie die erste audiencz bey Ihr K. M. gehabt haben, sollen sie auch die an die bei dem Jungen König sollicitiren. Nach erhaltung desselben nebenst Wüntschung aller glücklichen wolfahrt vndt vermeldung Vnsrer bereitwilligen dienst sollen sie Vnser schreiben mit sambt dem hinterlaszenen praesent übergeben, daneben auch Ihr Mayestet vnterthänigst

bitten, sie wollen all Vnser sachen bey Ihr Käys. Mayestet gnädigst befördert helffen, deszgleichen er auch in seiner geneigten affection gegen Vnsz verbleiben wolle. Welches wier auch vmb Ihr Mayestet mit Vnsern vnterthänigen Diensten verschulden wollen.

11. Nach verrichtung solcher sachen sollen sie Vnser anlangen vnd begehren also vorbringen: es ist der ganczen welt wolbekant, Ihr Mayestet keyserliche vndt königliche angebohrne güttigkeit, deszen sich das Hausz von Österreich alle Zeith befliessen hatt, vnd alle Nationen mit Ihrer gnad an sich gezogen, dasz auch der in Gott ruhende Fürst vnd Herr seehlicher gedächtnisz solches wol betrachtet vnd sich nichts höhers befliessen, alsz dasz er sich Ihr Mayestet gnad vnd Kayserliche affection theilhaftig könte machen. Weill aber Gott der Allmächtige ausz seinem vngründtlichen rath Ihn ausz dieser welt abgefodert, Vnsz auch alle mit Ihr Mayestet geschlossene tractaten wol bewust sein, haben wir Vnsz alle Zeit befliessen, damit solches auf Vnsrer seiten alle Zeit vnverlezt möge gehalten werden. Seindt auch der hoffnung, Ihr Mayestet werden dieses Landes Freiheit gnädigst bedencken, sowol auch die freie erwehlung eines Fürstens, durch welches mittel vnd Ordnung Vnsz Gott auch in diesz Fürstenthumb eingesezt hatt. Ihr Mayestet werden diesen mit groszer mühe geschlossenen friede erhalten helffen. dadurch dan Ihr Mayestet vätterliche sorge, die sie gegen der ganczen Christenheit (fürnemblich aber gegen dem land Vngern) tregt, geoffenbahret würdt. Welches nicht allein dasz Göttliche recht, sondern auch Ihr Mayestet käys. vnd königl. beruff vnd Standt solches erfodert. Weilln wier auch an Ihr Mayestet durch denselben abgesandten Vnsz angebottene gnad keinen Zweiffel tragen, so versprechen wir auch Ihr Mayestet allem denselbigen, wasz sie von Vnsz zue erhaltung des Friedens erfodern, treulich nachzuekommen.

12. Ihr Mayestet werden sich auch gnädigst wieszen zue erinnern, aller der verschriebenen Herrschafft in den sieben Spanschafft, welche Spanschafft wiedrumb Ihr Mayestet heimgefallen; fürnemblich aber zue der Herrschafft Tockey hatt der Gott seelige Fürst die entwendeten Güter mit groszer Summa Geld zue sich gelözet, zuelezt auch Ihr Mayestet solche Herrschafft vmb ein gewisse Summa inscribiret, darein sich auch nach dem gebrauch des Landes der in Gott ruhende Fürst legitima statutione sich vnd seine Legatarios hath statuiren laszen. Welche Herrschafft nachdem sie auf Vnsz verblieben vndt in deszelben possess gerathen seindt, alsz zweiffeln wir gancz nicht, Ihr Mayestet werde

Vnsz darinne gnädigst erhalten. Weill wier auch secundum regulam juris et aequitatis et legum regni gleich einen solchen Zuespruch in ea parte dazue haben, alsz sonst ein Freyherr oder einer vom Adell in Vngern, erkennen auch in diesem fall Ihr Mayestet alsz eines Königs inn Vngern jurisdiction. Es haben sich aber solche sachen zuegetragen, die Vnsz zum groszen nachtheil in denselben gütern sein gerathen, seind auch gezwungen, Ihr Mayestet destowegen vnterthenigst zue ersuchen, vnterthenigst bittend, sie geruhen gnädigst Vnser anlangen anzuhören vndt darauf alle gnad mittheilen wolle. Die sachen sein also abgangen, nachdem die Herrn Commissarien die sieben Spanschafften vor Ihr Mayestet entziehen müezen, Ihre Commission verrichtet vndt etliche verkläger inaudita parte altera verhöret, ein theils Vnserer gütter ad simplicem aliorum instantiam weggenommen vndt ohne Vorwiszen Vnser mit Vnserm groszen schaden ihnen solche übergeben, dadoch in etlichen Gütern gewisse Contract geschloszen, etliche contentiret worden sein. Deszwegen sie auch wieder Vnser recht nicht vor Vnsz haben können abalieniret werden, weill fürnemblich auch inn der pacification vndt assecuration, welche in dem lezten tractat zue Preszburgk ist beschloszen worden, solche gütter auszgenommen sein worden, dasz man sie nemblich non vigore ejus assecurationis, sed via juris suchen möge. Derowegen bitten wir vnterthänigst von Ihr Mayestet: Ihr Mayestet wolle den Herrn Generalen befehlen, dasz welche gütter durch eine simplicem quaerelam von Vnsz oder Vnserm Vnterthanen seind genommen worden, dasz man dieselben wieder zuerückgebe, vndt so etliche eine praetension dazue hetten, sollen sie es mit recht suchen, damit es Vnsz auch müsz zum nachtheil gereiche, obschon die gütter von Vnsz genommen werden, damit auch nur der rechten Ihr procesz von Vnsz nicht genommen werde, weill auch solches die gemeine Justitia vndt aller rechten läuffer fordert, so glauben wier, dasz Ihr Mayestet in diesem fall gegen Vnsz auch alle gnad erzeigen wiert.

13. Weill auch die Herrn Commissarien wegen der Vestung Tokey vndt des inwohnenden praesidii zuestandt halben gewiesze Ordinancz gegeben, wir aber ihnen keinen widerstand nicht leisten wollen, sondern Vnsz blosz zue Ihr Mayestet güttigkeit halten, vndt Ihr Mayestet destwegen auch ersuchen wollen. Da Ihr Mayestet sich wolwieszen werden zue erinnern, wie sie nemlich die Vestung Tokey mit sambt den zuegehörigen gütern vmb die 300000 Gulden dem Verstorbenen in Gott ruhenden Fürsten vnd seinen Legatariis verschrieben habe, vndt weill die Vestung Tokey das caput bonorum ist, so

ist dieselbe auch principaliter inscribiret worden. Weill nur das Dominium in den güttern Vnser ist, von recht wegen gehört Vnsz das praesidium auch zue, da es doch vnter Ihr Mayestet Königl. Jurisdiction verbleibet, wier auch dawieder nichts gedencken wollen, sondern in allem Vnsz nach Ihr Mayestet gnädigem wiellen accommodiren vnnnd riechten wollen, dasz destwegen kein Verhindernisz nicht geschehen möge, ist derowegen an Ihr Mayestet nochmals Vnser vnterthäniges bitten, dasz was andern in Ihr Mayestet gebiett zuegelaszen ist, Vnsz auch möchte nachgelaszen werden.

14. Wasz den Zuestand von Munkatsch antrifft, werden sich Ihr Mayestet woll wieszen zue erinnern, wie sie sie es Vnser morgengab confirmiret habe, von welcher gnad Ihr Mayestet auch den Churfürsten von Brandenburg auch certificirt haben, doch gleichwol bietten wier Ihr Mayestet vnterthänigst, sie wollen inn diesem fall Vnsz auch gnädig ansehen vnnnd schüezen, damit wir vnter Ihr Mayestet schucz vnnnd schirm wieder all Vnser feinde Vnser recht erhalten mögen. Weill auch Ihr Mayestet Commissarien von dem Capiten zue Munkatsch erfodert haben, dasz er Ihr Mayestet einen Aydt schweren sollen, dieselbe Vestung aber niemals kein Gränzhauz gewesen ist vnnnd zuevor auch niemal, so lang ander Herrn daszelve hauz gehabt haben, der Capiten hatt schweren müszen. Alsz bitten wier nochmal Ihr Mayestet vnterthänigst, Ihr Mayestet wolle von Vnsz auch nicht neües erfodern, sondern Vnsz auch in dem alten gebrauch erhalten wolle vnnnd eine gewisse Zuevorsicht zue Vnsz haben, dasz von Vnsz deszwegen nichts böses gestüfft soll werden, weill wir in ea parte in allem Ihr Mayestet Jurisdiction erkennen vnnnd Vnsz also auch accommodiren wollen, dasz weder an Vnser, noch Vnsrer officirer treü nichts mangeln soll.

15. Nach verrichtung solcher sachen sollen sie Ihr Mayestet gnädigst vorhalten, wie sie zuevor die Stadt Neibania vnnnd Felseöbania medio pacificationis Wiennensis, benignaeque donationis dem in gott ruhenden Fürsten vnnnd seinen Legatariis conferiret haben, wêlches auch der Gottseelige Fürst statutione legitima bekräftiget hatt vnnnd solche herrschafften in seinem lezten Testament Graffen Stephan Bethlehem Herrn Gubernatorn verlaszen, welche gütter auch Herr Gubernator schon auch appraehendiret. All bitten wir auch vnterthänigst Ihr Mayestet, sie wollen auch in diesem gegen dem vorgenannten Herrn alle gnad erzeigen vnnnd ihn gnädigst schüezen. fürnemblich weill er auch in ea parte in allem von Ihr Mayestet königlicher Jurisdiction dependiren will.

16. Deszgleichen hatt auch der in Gott ruhende Fürst

vnd Herr den Jungen Graffen Stephan Bethlehem die Vestung Eczet mit allen zuegehörigen gütern übergeben. Weill aber die Herrn Commissarii jeczunder ad simplicem quorundam quaerelam etliche güter davon weggenommen, bitten wier Ihr Mayestet vnterthänigst, sie wollen auch gegen Ihm die gnad erzeigen, damit diejehnigen güter ohne recht nicht von ihm genommen werden, sondern so einer etwa eine praetension dazue hatte, solches mit recht ersuchen möge. Desgleichen soll auch der Vestung vnd der Ihnwohnenden ihr Zuestandt in solchem Esse verbleiben, wie es zue des Batori Zeitten gewesen ist, weill er auch vhrbittig ist, sich vnterthenigst gegen Ihr Mayestet zue erzeigen. Wier auch solches vmb Ihr Mayestet vnterthänigst zue verschulden beflieszen sein wollen.

17. Es hatt auch der in Gott ruhende Fürst vndt Herr etliche Vnterthane in dem dorff Abba von Herrn Pereni Gabor ausgelöst, welche Vnterthanen der in Gott ruhende Herr Cornis Sigmund gegeben, die jeczunder aber Herr Pereni Gabor praetendiret, dasz es mit gewalt von Ihm sey genommen worden vnd also die Vnterthanen von Herrn Cornis Sigmund, der sein Paares geld davor geben, genommen vnd Herrn Pereni übergeben sein. Bitten derowegen Ihr Mayestet vnterthenigst, Ihr Mayestet wolle in diesem fall Herrn Cornis gnädigst ansehen vnd Ihm seine Vnterthane wiedrumb zuerückgeben. Herr Pereni aber, da er etwas praetendirete, solch ihn destwegen mit recht ersuchen.

18. Weill diese die General Punckte sein, die man Ihr Mayestet vorbringen soll, alsz ist Vnser ernstlicher befehl, dasz man dieselben aufs deütlichste Ihr Mayestet vorhalte, vnd bitten Ihr Mayestet vnterthänigst, sie wollen aufs ehest sich auf Vnser anlangen gnädigst resolviren, fürnemblich aber sollen sie gutte achtung geben, dasz sie den Herzog von Eckenbergk auch ansprechen können, welchem sie nach Vermeldung Vnsers grusz Vnser schreiben vbergeben sollen vnd dabei anzeigen, dasz wir alzeit gutte hoffnung zue deroselben getragen, sie werden zue erhaltung des gemeinen frieden Ihr bestes dabey thun, sowol auch jeczunder bey Ihr Mayestet anhalten, damit wir in gutter ruhe hernach auch verbleiben mögen. Deszgleichen auch alle Vnsre sachen befördern helffen, welches wier alle Zeit danckbahrlich von ihm annehmen wollen.

19. Darnach sollen sie auch alle den andern Herrn, dehnen wir geschrieben, die schreiben übergeben vnd nebenst Vermeldung Vnsers grusz sie freündlich ansprechen, damit sie all Vnsre sachen bey Ihr Kays. Mayestet zue promoviren ge-

sinnnet sein wollen, destwegen wir auch Vnsre geneigte affection in allen Occasionen erzeigen wollen.

20. Nach verrichtung solcher sachen sollen sie auch aufsehest Herrn Palatinum ansprechen vndd ihm Vnser schreiben übergeben, desgleichen auch alles weittleufftiger anzeigen, warumb wir Ihr Kays. Mayestet jeczunder haben ersucht. Weill er auch einer vnter den Höchsten Officirern ist nach Ihr Kays. Mayestet, der den gemeinen nuzen des Vatterlandes promoviren kan, alsz bitten wir auch ihn, er wolle den gemeinen wesen zum besten Vnser sachen promoviren helffen, damit er ihm dadurch auch einen ewigen nahmen machen möge vndd durch seine sorg dieser Fried bekrefftiget möge werden. Weill wier auch zue deroselben Christlichen propension gutte hoffnung tragen, zweiffeln wir nicht, er werde den ruhigen Zuestand seines Vatterlandes befördern helffen. Weill wir sowoll Ihr Mayestet, alsz auch andre Landstände gewisz assecuriren mögen, dasz wir nichts anders wüntschen, allein dasz der fried vnter Vnsz blühen möge. Zum leczten ersuchen wir ihn auch freündtlich, er wolle all Vnser Particular sachen bei Ihr Mayestet befördern helffen, deszwegen er gewisz versichert sein soll, dasz er auch Vnser danckbarlich gemüth spüren vndd mercken würdt.

21. Wie sich Herr Palatinus gegen Vnsz erzeigen würdt, wie er auch Vnsern grusz anhören würdt, sollen sie wol inn acht nehmen vndd darnach all ihre sachen richten vndd alles mit solchem Verstand angreifen, damit es Vnsz allen zum besten gereichen möge.

22. Desgleichen sollen sie auch Herrn Cardinal vndd Erczbischoff ansprechen vndd ihm Vnsern grusz vermelden, dabei auch Vnsre schreiben übergeben vndd all die sachen proponiren, dabei freündtlich anhalten, das er groszen fleisz anwenden wolle ausz lieb, die er gegen seinem Vatterland tregt, der fried, (welchen er selber hath schlieszen helffen) befördern helffen, dasz kein Vhrsach zue keinem auffruhr gegeben werde. Welches wie es seinem hohen beruff vndd Zuestand wol anstehen würdt, alles glauben wir auch, dasz es an ihm nicht mangeln würdt. Sollen auch bei ihm anhalten, er wolle Vnsz bei Ihr K. Mayestet in Vnsern sachen ein gutt wortt verleihen.

23. Es ist auch hoch von nöthen, dasz in diesem jecz wehrenden Vngrischen Landttag all Vnser sachen Vnsz allen zum besten befördert mögen werden. Weill all Vnser wolfahrt in des Landes Vngern wolfahrt bestehet, derowegen sollen Vnsre abgesandten gutte sorgge tragen, damit sie bei den Landständen Audiencz bekommen mögen vndd zue ihnen

zuegelaszen werden, Ihnen Vnsre schreiben übergeben, dabei anhalten, dasz sie deszgleichen ihre eigne wolfahrt wol betrachten vnd bei Ihr K. Mayestet sambtlich anhalten, dasz der mit groszer mühe geschlossene fried vnter Vnsz verbleiben möge. Weill wir auch nichts liebers Vnsz wüntschen, als dasz wir einig hernach vnter einander leben mögen.

24. In dem Landtag sollen sie Vleisz anwenden, was für tractat vnd beschlusz vorgenommen werden, sowol auch von dem allgemeinen frieden, alsz von andern particular sachen. Der Spanschafften ihre abgesandten sollen sie zum öfftern ansprechen, fürnemlich soll, dasz ihr höchstes argument sein von dem allgemeinen fried, dasz Ihr Mayestet sich verbunden habe, den fried mit Vnsz zue halten, wie solches die zwelffte condition vnter den 16 conditionen auszweiset. Wasz die gütter antriefft, begehren wir nichts anders, alsz dasz Vnsz auch das recht möge zuegelaszen werden vnd nicht alsz bald ad simplicem quorumvis circumstantiam Vnsz weggenommen werden, dasz sie aber von den gütern, die der Fürst auszgetheillet, etwas schlieszen wollen, sollen die abgesandten, denen es gebühret dieses Verhalten, dasz wofern sie solche gütter wieder zuerüknehmen wolten, die Annistia gancz vnd gar annihiliret werde, darausz der grosze Vngelegenheit entstehen mögen.

25. Wie sich Ihr Mayestet auf Vnsrer begehren erkleren würd, werden sie wol in acht nehmen können. Vnter andern Punckten aber, da etliche vnruhige Köpff nicht zuelaszen wolten, dasz der Fried zwischen Vnsz nicht gehalten werde, sollen sie sich nicht in einen groszen Disputat einlaszen, sondern blosz die hohen Vrsachen vorwenden, dasz nach dem geschlossenen friede in dem Land Siebenbürgen nicht solches sich zuegetragen habe, dadurch der fried möchte gebrochen werden vnd ob sich schon im Vngrischen gebiet sich solches zuegetragen hette, welches wir doch nicht vermeinen, so gehet doch diesz das Land Siebenbürgen nichts an, sondern es ist alles heilig in Siebenbürgen gehalten worden. Was für eine assecuration von Vnsz auch Ihr Mayestet begehrt haben, solches ist auch Ihr Mayestet übergeben worden. Solche vnd andre Vrsachen mehr können sie gebrauchen, sich aber weiter in keinen disputat einlaszen, sondern blosz darinne verbleiben, dasz biszher Siebenbürgen den Frieden nicht gebrochen oder einzige Vrsach zue einem aufruhr geben hette, sondern hernach auch treu gegen Ihr Mayestet erfunden wil laszen.

26. Wasz für eine Resolution Ihr Mayestet geben würdt wegen der herrschafft Tokey vnd deroselben gütter, können

sie alsbald leuchtlich mercken, doch sollen sie fleiszig anhalten, damit sie ein gewünschte Antwort erlangen mögen. Wasz für eine Information der Hofferichter von Tokey ihnen geben würdt, können sie all Vnser recht Ihr Mayestet vorhalten. Wo sie solches aber nicht erlangen können, sollen sie anhalten, damit eine gewiesze Commission verordnet werde, durch welche die sachen revidirt könte werden vnnnd beide Parteien ihr recht vor derselben vorbringen möge. Was das praesidium im schlosz anlanget, wofern die rationes nicht helfen werden, können sie leicht erachten, dasz es des Kayzers letzter wiell sein würdt, solches sollen sie Vnsz alsbald zue wissen thun, dasz wir Vnsz auch darnach richten können.

27. Wegen der herrschafft Munkatsch sollen sie gleichen Procesz halten vnnnd groszen fleisz anwenden, dasz wie es zuevor auf der Vngrischen Herrn seitten gewesen ist, hernach bei Vnsz auch verbleiben möge. Wofern sie solches nicht erlangen können, sollen sie Vnsz Ihr Mayestet Resolution zue wissen thun, dehme wir hernach zue helfen wissen werden.

28. Vnter andern sachen ist es von nöthen, dasz man auf ein gancz Jahr lang vmb ein prorogatorium anhalte, welches in dem ganczen land der brauch ist. Verhoffen wir auch solches von Ihr Mayestet zu bekommen.

29. Deszgleichen auch sollen sie auf Vnser Herrschafft Tokey vndt Munkatsch protectional schreiben bei Ihr Mayestet anhalten, damit Vnsre Ambtleute die Vnterthanen desto beszer wieder ihm wieder sachen beschützen möge.

30. Ob wir wol keinen Zweifel nicht tragen, dasz sie alle diese sache der gebühr nach vorbringen vnd denselben nachkommen werden, doch ermahnen wir sie noch gnädigist, dasz sie alle mittel vnnnd weg suchen sollen, wie sie diese Vnsre sachen befördern mögen.

31. Dasz sie auch etwas spuren vnnnd mercken werden, dasz Vnsz zum nachtheil gereiche, sollen sie demselben bei Zeit vorkommen vnnnd groszen Vleisz anwenden, damit sie es erfahren mögen, welche diejehnigen Personen sein, die solches im willensz haben.

32. Von allem Zuestandt vnnnd allem Procesz der oben gehalten würdt, sollen sie Vnsz aufs ehest avisiren, dasz wir also ihren Zuestandt oben erfahren vndt Vnsz hierinnen darnach richten mögen.

(A berlini titkos államlevéltárból.)

Közli: —A —A.

A MILEJI SALAMON CSALÁD ADOMÁNYLEVELE III. BÉLA KIRÁLYTÓL.

— 1178. —

Mileji Salamon Antal, kir. járásbirósági irnok Vingároról a múlt év nov. havában egy családjára vonatkozó régi oklevél-másolatot küldött be a m. tud. akadémia főtitkárához, Szily Kálmán úrhoz, azzal a kéréssel, hogy abból családjának címere megállapíttassék.

A másolat, egyszerű transsumptum, mely a zalavári apát-ság levéltára *F.* betűvel jelzett protocollumának 117—133. lapjairól való, nem szól ugyan a Mileji Salamon család címéről, de rendkívüli becse abban van, hogy megőrizte számunkra III. Béla király 1178-ban kelt adománylevelét, melyet azután Kálmán herczeg 1229-ben, majd pedig Mátyás király 1468-ban megerősítettek.

E szerint III. Béla király tekintetbe vétén azon hűséges szolgálatokat, melyeket *Rede*, *Luthar* és *Cuda* zalai várjobbágyok neki Görögországban léte alkalmával, különösen midőn Konstantinápolyban tartózkodott, tettek, fölmentette úgy őket, valamint minden maradékaikat a zalai várnak addig teljesített kötelezettségek alól s ugyanazt a szabadságot adományozta nekik, melyet a királyi szolgák (servientes regis, vagyis nemesek) élveztek. Egyuttal kiküldötte a királyi pristaldust, Lórentei Joachimot, hogy őket e szabadságukba és örökségükbe iktassa be. Ez azután a nevezetteket — ugyancsak a királyi levél értelme szerint — *Milej* falu birtokába, melynek határai is le vannak írva, a szomszédok ellenmondása nélkül be is iktatta. Magát az adománylevelet *L*(ukács esztergomi érsek, *T.*¹) vesz-

¹ Valószínűleg másolási hiba *J*(ános) helyett.

prémi, *P(éter)* egri (püspökök), valamint *B.* budai és *T.* titeli prépostok, továbbá *F(arkas)* nádor és bodrogi ispán mint tanúk jelenlétében *P(ál)* székesfejérvári prépost, kir. kancellár állította ki.

E három adományos utódai, t. i. *Roth, Moth, Jakob, Sido, Zolonsa,* és *Batur* III. Béla királynak ez adománylevelét bemutatták Kálmán királynak, Dalmát-, Horvát- és Szlavonország hercegének, ki azt 1229-ben megerősítette. 1468-ban meg ezek leszármazói, Mileji Tamás veszprémi kanonok és dékán s testvérei, Mileji Salamon fiai, Pál és Miklós Mátyás királyt arra kérték, hogy királyi helybenhagyással erősítse meg nemesi szabadságukat s írja át régi leveleiket, a mi meg is történt. A király függő pecséttel ellátott privilégiális levelet állíttatott ki számukra.

A család XV. és XVI. századi tagjai voltak:

Mileji Salamon	{	Tamás veszprémi kanonok 1468.	} János	} András	} Mihály	} András 1589.
		Pál 1468.				
		Miklós 1468.				

Ez az András 1589. szept. 29-én a vasvári káptalannal iratta át a család régi adománylevelét, a múlt században pedig Mileji Menyhért és Salamon Ferencz gr. Pálffy Miklós nádortól eszközöltek ki parancsot, melynek alapján a vasvári káptalan 1725. nov. 9-én új átíratot bocsátott rendelkezésükre. Végre a múlt század közepén élt Salamon György fia Zsigmond kinek kivánságára a zalavári convent 1761. márcz. 1-én még egyszer átírta s protocollumába is bevezette a Salamon család ez okleveleit.

A másolatot Salamon Antal a múlt évben újra kivette, s erről közlöm itt az érdekes oklevelet, nem változtatva a benne előforduló másolási hibákon sem. Nem lehetetlen, hogy talán a Mátyás király korabeli transsumptum előkerül valahonnan; ez esetben a III. Béla és Kálmán herceg adományleveleinek pontosabb alakjával gazdagodnék irodalmunk. Az én közlésem talán arra is jó lesz, hogy a kutatók figyelmét e kérdésre rátereli.

De lássuk most már magát a fennmaradt másolatot.

Nos conventus ecclesiae Sancti Adriani martyris de Szala-Vár memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod egregius Sigismundus filius alterius Sigismundi, filii Georgii quondam Salamon de Miley die emanationis praesentium, nostrum personaliter veniens in conspectum, exhibuerit nobis et praesentaverit infrascriptas literas transumptionales, sub authentico v. capituli ecclesiae Castriferrei sigillo, de dato diei nonae mensis Novembris anni millesimi septingentesimi vigesimi quinti transacti praeteriti emanatas et certam libertatem ac exemptionem distinctionemque metarum villae Milei dictae in se complectentes, petens nos debita cum instantia, quatenus nos quoque transumi et transcribi facere pariaque earundem, qua alioquin parium in transumpto eidem extradare dignaremur. Quarum continentia sequitur hunc in modum:

Zalavári convent
1761. márcz. 1.

Nos capitulum ecclesiae Castriferrei memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nos gratiosas excellentissimi comitis ac domini domini Nicolai Palffy ab Erdőd, perpetui in Vöröskeő etc., regni Hungariae Palatini, iudicis Cumanorum, aurei velleris equitis, comitatum Posoniensis perpetui, Pest, Pilis et Zolt vero supremi comitis, arcis regiae Posoniensis supremi aequae ac haereditarii capitanei, sacratissimi principis ac domini domini Caroli sexti Dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae Slavoniaeque regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. actualis intimi consilarii, camerarii, generalis campimareschalli, unius regiminis pedestris ordinis militiae Germaniae colonelli, consilii regii locumtenentis et tabulae septemviralis praesidis ac per dictum regnum Hungariae locumtenentis domini domini nostri gratiosissimi literas mandati praeceptorii requisitorias, in simplici papyro clause confectas et emanatas sigilloque eiusdem domini comitis palatini secreto authentico ab extra in superiori earundem margine impressivae communitas et consignatas nobisque praeceptorie sonantes et directas, honore et reverentia, quibus decuit, receperimus in haec verba:

Vasvári káptalan
1725. nov. 9.

Comes Nicolaus Palffy ab Erdőd, perpetuus in Vöröskeő etc. regni Hungariae palatinus, iudex Cumanorum, aurei velleris eques, comitatum Posoniensis perpetuus, Pest, Pilis et Zold vero supremus comes, arcis regiae Posoniensis supremus aequae ac haereditarius capitaneus, sacratissimi principis ac domini domini Caroli sexti, Dei gratia electi Romanorum imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hispaniarum, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae,

Gr. Palffy Miklós
nádor
1725. aug. 1.

Croatiae Sclavoniaeque etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. actualis intimus consiliarius, camerarius, generalis campi mareschallus, unius regiminis pedestris ordinis militiae Germaniae colonellus, consilii regii locumtenentialis ac tabulae septemviralis praeses ac per dictum regnum Hungariae locumtenens amicis suis reverendis honorabilibus capitulo ecclesiae Castriferrei salutem et amicitiam paratam cum honore. Expositum est nobis nominibus et in personis egregiorum Melchioris Miley et Francisci Salamon, qualiter iidem exponentes paribus universarum literarum fassionum, perennalium scilicet et pignoratitiarum, inscriptionalium, assecuratoriarum, donationalium, consensualium, emptionalium, venditionalium, cambialium, contractualium, transactionalium, exemptionalium, testimonialium, contradictoriarum, protestatoriarum, prohibitoriarum, inhibitoriarum, tutelariarum, obligatoriarum, expeditoriarum, revisionalium, quietantionalium et confirmationalium, item metalium, inquisitionalium, adiudicatoriarum, sententionalium, absolutionalium, juramentalium, introductoriarum et statutoriarum, restatutoriarum, privilegialium ac super evocatione scilicet et executione relatoriarum, commissionalium, exmissionalium et testamentalium aliarumque quarumlibet causalium scilicet tam vestrarum quam aliarum personarum authenticarum, factum videlicet diversorum honorum et iurium possessionariorum ac negotiorum ipsorum exponentium ubilibet in regno Hungariae existentium habitorum, tangentium et concernentium, quodocumque, quomodocumque et sub quibuscumque verborum formis emanatarum ac in sacristia seu conservatorio et prothocollo atque archivis interque fragmenta et signaturas literarum praeattactae ecclesiae vestrae more solito repositarum et locatarum atque coram nobis per eosdem exponentes vel hominem eorundem uberius declarandarum, ad praesens pro iurium suorum tuitione plurimum indigerent essentque eisdem necessaria. Cum autem paria eiusmodi literarum et literalium instrumentorum e locis authenticis et credibilibus ad mandata ordinariorum regni iudicum partibus interessatis commode semper extradari soleant ac debeant, pro eo amicitiam vestram harum serie hortamur et nihilominus autoritate nostra palatinali et locumtenentiali, qua pleno jure fungimur, vobis firmiter praecipiendo committimus et mandamus, quatenus acceptis praesentibus praescriptas universas quaslibet literas et literalia instrumenta modo quo supra recensita ac per eosdem exponentes vel hominem eorundem coram declaranda, factum ut praemissum est diversorum bonorum et iurium possessionariorum ac negotiorum dictorum exponentium tangentium et concernentium quomodocumque, quodocumque, ubicumque et sub quibuscumque

verborum formis confectas et emanatas in dictis sacristia seu conservatorio et prothocollo atque archivis interque fragmenta et signaturas literarum praeattactae ecclesiae vestrae diligenter requiri et reinveniri facere requisitarumque et reinventarum tenorem in transumpto aliarum literarum vestrarum sub sigillo vestro capitulari et authentico, eisdem exponentibus jurium suorum futuram uberiolemque ad cautelam necessariis extradare modis omnibus debeatis et teneamini, communi svadente justitia, secus non facturi. Datum in oppido Szala-Egerszegh die prima mensis Augusti, anno domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto.

Unde nos gratiosis praetitulati domini comitis palatini commissionibus et mandatis ex debito officii nostri (uti semper in omnibus tenemur obedire) humillime obtemperantes eisdemque per omnia satisfacere satagentes paria infrascriptarum literarum in dictis sacristia seu conservatorio et prothocollo interque fragmenta et signaturas literarum praecitatae ecclesiae nostrae diligenter requiri et reinveniri fecimus, quarum etiam in authentico prothocollo nostro repertarum tenor talis est:

Nos capitulum ecclesiae Castriferrei memorariae commendamus per praesentes significantes, Vasvári káptalan
1589. szept. 29. quibus expedit, universis, quod nobilis Andreas, filius nobilis Michaelis filii Andreae filii quondam Joannis filii olim Nicolai Salamon vocati de Miley personaliter nostram veniens in praesentiam, exhibuit nobis et praesentavit quasdam literas exemptionales serenissimi olim principis et domini domini Matthiae felicis reminiscentiae Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae, Bulgariaeque regis, tenore quarundam aliarum literarum sacratissimorum olim principum et dominorum Belae et Colomani pie memoriae regum Hungariae etc. confirmative in se continentes, in pergameno patenter confectas sigillique eiusdem domini Matthiae regis pendentis munimine proprioque chirographo roboratas super certa libertate ac exemptione majorum et progenitorum suorum haeredumve et posteritatum eorundem universorum modo in eisdem literis clare denotato in perpetuum datis et concessis ac distinctione metarum dictae villae Miley in comitatu Zaladiensi existentis habitae confectas et emanatas, instans praeterea apud nos, ut easdem in transumpto literarum nostrarum eidem extradare dignaremur, quarum tenor talis est:

Matthias Dei gratia Hungariae, Dalmatiae, I. Mátyás király
1468. Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Comaniae Bulgariaeque rex omnibus Christi fidelibus praesentibus pariter et futuris praesentium notitiam habituris salutem in omnium largitore. Ad universorum noti-

tiam harum serie volumus pervenire, quod nobis in personis fidelium nostrorum honorabilis magistri Thomae de Miley decani et canonici ecclesiae Wesprimiensis ac Pauli et Nicolai filiorum Salamonis de eadem Miley, carnalium fratrum eiusdem magistri Thomae, posterorum scilicet quondam Rede, Luthar et Cuda de praefata Miley exhibitae sunt quaedam literae serenissimi principis quondam domini Colomani regis et ducis Dalmatiae, Croatiae et totius Sclavoniae, tenorem quarundam aliarum literarum olim excellentissimi principis domini Belae regis Hungariae sigillo eiusdem impendenti communitarum super certa libertate ac exemptione eisdem quondam Rede, Luthar et Cuda ipsorumque haeredibus et posteritatibus universis modo in eisdem literis declarato imperpetuum concessis, ac distinctione metarum dictae villae Miley confectarum confirmative in se habentes, tenoris infra-scripti, supplicatumque est maiestati nostrae humiliter, ut nos praefatas literas ratas, gratas et acceptas habentes literisque nostris de verbo ad verbum inseri facientes pro eisdem Thoma decano ac Paulo et Nicolao eorumque Pauli et Nicolai haeredibus et posteritatibus universis innovandas perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor talis est:

Colomanus Dei gratia rex et dux Dalma-
 Kálmán herczeg tiae, Croatiae et totius Sclavoniae omnibus, qui-
 1229. bus scire expedierit, salutem in eo, qui salvat
 sperantes in se. Ad notitiam omnium praesentium futurorum-
 que volumus pervenire, quod cum nos superfluitates et inuti-
 les perpetuitatum donationes maturo regni nostri consilio iudi-
 caremus, latores praesentium, quorum nomina haec sunt:
 Both, Moth, Jakob, Sido, Zolonsa, Batur a jobbagionibus
 castri Zaladiensis, videlicet Jakobo, Detrico, Gregorio et omni-
 bus eorumdem sociis ad nostram praesentiam sub nomine job-
 bagionum sancti regis sunt citati, qui cum nostro comparuis-
 sent conspectui, responderunt se esse exemptos a castro Zala-
 diensi per gloriosum regem Belam bonae memoriae, cuius pri-
 vilegium super hoc nobis obtulerunt in hunc modum:

In nomine sanctae trinitatis. Bela Dei
 III. Béla király gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae,
 1178. Serviaeque rex in perpetuum. Regiae serenitatis
 munificentia illos merito largiori gratia pie prae ceteris am-
 plexatur, quorum fidelis servitii sedulitas cum sanguinis sui
 effusione tam regi, quam regno commendabilis esse comproba-
 tur. Hinc est, quod nos servitium trium fratrum, scilicet Rede,

Luthar, Cuda recolentes, quod nobis in Graetia, quando ad Constantinopolim commorabamur, se fideliter exhibuerunt et ob fidele servitium eis libertatem condonavimus, scilicet a servitio, quo Zaladiensi castro tenebantur, totaliter exemimus tam ipsos, quam ab ipsis imposterum descendentes, ita quod de cetero et de familia nostra esse censeantur et eadem libertate, qua decet servientes regis perfrui, absque alicuius contradictione et molestia perpetuo potiantur, dedimus enim eisdem hominibus pristaldum nostrum nomine Joachim de villa Laurente, qui in praedictam libertatem et in eorum patrimonium introducat. Cuius terrae prima meta est Miley de terra Debrete de loco Lipoluk, ubi tres arbores sunt quercuum ab oriente, postea tendit ad arbores quatuor quercuum et inde vadit ad duas arbores, postea tendit ad villam Lengyel, ubi sunt quatuor arbores quercuum et una arbor earum est ilex et inde tendit ad metam Simeonis et de meta Simeonis ad metam villae Pethry per transitum fluvii Miley, ubi sunt tres arbores, inde tendit ad fluvium Kalnoy, inde a fluvio Kalnoy tendit ad terram Bech et ibi est meta iuxta magnam viam sub arbore ilicis, et inde tendit ad villam Minoris Lengyel et ibi est magna arbor in monte Kalnoy, et ibi est meta iuxta eiusdem viam, et per eandem viam tendit ad metam Gyan ad duas arbores, et est meta, et per eandem viam magnam tendit ad metam Puraslay, in loco capitis Lanea est una meta, ubi sunt arbores quercuum et inde tendit ad metam Dobrunt, ubi est meta, quae dicitur arbor Columbarum. Haec autem facta sunt absque ulla contradictione vicinorum. Hoc autem factum est anno ab incarnatione Domini millesimo centesimo septuagesimo octavo, illis principibus regni nostri existentibus, quorum nomina subscripsimus: L. Strigoniensi archiepiscopo, T. Wesprimiensi, P. Agriensi, B. Budensi, T. Tituliensi praepositis, F. palatino comite et Budrugensi curiali comite fecimus autem notari. Datum per manus P. Albensis praepositi et aulae regiae cancellarii. Si quis autem huius nostrae constitutionis paginam infringere ausu temerario voluerit, regia ultione feriatur.

Nos igitur his perlectis libertati eorundem praenominatorum . . . legitime possessae nolentes quidquam derogare, sed adeptam decrevimus confirmare, quatenus nullus comitum nec

jobbagionum de Zala pro libertate eorum praesumat unquam attemptare. Ut autem huius confirmationis stabilitas aliqua calumpnia . . . infirmari consilio nostrorum jobbagionum, videlicet Jule, Bene, Jule magistri tavernicorum, Demetrii magistri dapiferorum, Nicolai comitis Zaladiensis novi comitis Simegiensis ceterorumque plurimorum paginam transcriptum sigillo nostro concessimus roboratam. Anno Domini millesimo ducentesimo vigesimo nono, Andrea glorioso rege regnum Hungariae gubernante.

Nos igitur supplicatione praefata clementer exaudita et admissa praescriptas literas dicti quondam domini Colomani regis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte susceptas praesentibusque literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribus earum veritas suffragatur, acceptamus, approbamus et ratificamus, easdemque nihilominus et omnia in eis contenta pro praefatis Thoma decano ac Paulo et Nicolao eorumque Pauli et Nicolai haeredibus et posteritatibus universis innovandas, perpetuo valituras confirmamus praesentis scripti nostri patrocinio mediante, salvis juribus alienis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes concessimus literas nostras privilegiales pendentes et authentici sigilli nostri duplicis munimine roboratas. Datum per manus reverendissimi in Christo patris domini Stephani ecclesiarum Colocensis et Bachiensis archiepiscopi, aulae nostrae summi cancellarii, fidelis nostri dilecti, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo, tredecimo Calendas Junii, regni nostri anno undecimo, coronationis vero quinto, venerabilibus in Christo patribus dominis Joanne Strigoniensi, apostolicae sedis legato nato, eodem Stephano Colocensi archiepiscopis, Joanne episcopo Variadensis, et postulato Agriensis, Nicolao Transilvaniensis, Osvaldo Zagrabiensis, Joanne Quinqueecclesiensis, Alberto Vesprimiensis, Demetrio Jauriensis, Vincentio Vaciensis, Joanne de Zokol Chanadiensis, Thoma Nitriensis, Benedicto electo et confirmato Bosnensis, Sirmiensi sede vacante, Nicolao electo et confirmato Timniensis, Segniensi sede vacante, et Nicolao Modrusiensis ecclesiarum episcopis ecclesias Dei feliciter gubernantibus. Item magnificis Michaelae Orzagh de Gutth, regni nostri Hungariae praedicti palatino, Joanne Pongracz de Dengelegh et Nicolao Czupor de Monozlo vaivodis Transilvanis et comitibus Siculorum, comite Ladislao de Palocz iudice curiae nostrae, Joanne comite Zagoriae et altero Joanne Tuz de Lak Sclavoniae banis, honore banatus Dalmatiae, Croatiae regnorum et Zevri-

nensis vacante, Joanne de Rozgon tavernicorum, Friderico Lamberger et praedicto Joanne Tuz janitorum, Bartholomeo filio Dragh de Beltegh pincernarum, Nicolao de Hedreghvara dapiferorum, Mathea de Maroth et Stephano de Peren agazorum nostrorum regalium magistris et Nicolao filio Bani de Also-Lyndva comite Poseniensi aliisque compluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Quas nos de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali in transumpto literarum nostrarum, jurium eiusdem Andreae Salamon de Miley futura pro cautela, sub sigillo nostro capitulari et authentico emanandas extradandasque curavimus, communi observata justitia. Datum in festo beati Michaelis archangeli, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo nono.

Requisitarum itaque et reinventarum tenorem et contentias juxta vim praeattactarum literarum mandati praeceptorii requisitoriarum in praesenti transumpto literarum nostrarum de verbo ad verbum sine diminutione vel augmento variationeque et transpositione absque omni (prout nimirum ob vetustatem legibiles extiterunt) descriptas et insertas memoratis exponentibus jurium suorum futurum uberioremq; ad cautelam necessarias sub sigillo nostro capitulari usitato et authentico extradandas duximus et concedendas, communi svadente justitia. Datum die nona mensis Novembris, anno Domini millesimo septingentesimo vigesimo quinto, illustrissimo et reverendissimis ac admodum reverendis dominis Francisco Scacchy praeposito et abbate beatae Mariae virginis de Csatár et Hahoth, comite Nicolao Brankovics lectore et abbate sanctissimi Salvatoris de Kapornak, Francisco Nagy cantore et Joanne Valentics custode et canonicis ecclesiae nostrae existentibus, Deo jugiter famulantibus. Lecta in capitulo per me Joannem Valentics canonicum et custodem, ubi et correcte in rasura post voculam: etiam *calendas Kalnai* et addita in dictione *curiae* m. p. (L. S.)

Nos itaque justa et legitima petitione praefati Sigismundi Salamon exaudita pariter et admissa, praescriptas literas transumptionales non abrasas, non cancellatas neque aliqua sui in parte suspectas ac vitiatas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, de verbo ad verbum, sine diminutione vel augmento aliquali nos quoque transumi et transcribi facientes, in transumpto praesenti literarum, jurium eiusdem et quorum interest futuram ad cautelam necessarias, sub sigillo nostro conventuali usitato et authentico extradandas esse duximus et concedendas (literis transumptionalibus ex v. capitulo Castriferrei ut supra emanatis in specie tran-

sumi curanti restitutis), communi svadente justitia. Datum ex conventu nostro Zalavariensi, die prima mensis Martii, Anno dominicae Incarnationis millesimo septingentesimo sexagesimo primo, reverendissimo Odilone abbate, Leonardo administratore, Laurentio lectore, Aemiliano custode, Ferdinando, Gerardo et Ladislao conventualibus ac reliquis Deo in praedicta ecclesia pie famulantibus.

Közli: DR. BOROVSZKY SAMU.

A KOLOSMONOSTORI KONVENT LEVÉLTÁRA.

HETEDIK KÖZLEMÉNY.

465. 1554. febr. 14. Kendi Ferencz vajda vallató parancsa Biró Vitális gerendi hivatalos részére (Gerendi Miklós püspök hagyatéka felett) a kolosmonostori konvent tanusága mellett. Dat. in Szentiván, feria quarta in festo b. Valentini mart. anno 1554.

Com. Torda, B. nro 32.

Eredeti. Papiros. Szép pecséttel. Hátán a jelentés fogalmazványa. Van másolata 1839-ből.

466. 1554. febr. 17. Ferdinánd király Kendi és Dobó vajdáknak rendeli, hogy a kolosvári domokos-rendű klastromnak Tur birtoka miatt Statileo erdélyi püspök idejéből fennmaradott, s most Bornemissza Pál püspök ellen folytatandó perét rövid idő alatt lássák el. Vienna, decima septima febr. 1554.

Jel nélkül. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

467. 1554. okt. 31. Kendi Ferencz és Dobó István vajdák a kolosmonostori konventnek rendelik, hogy Szőröcsi Vincze és Farkas kolosvári gyógyszeráros egy beszterczei ház felett tett vallomáslevelét adja ki a beszterczei birónak. Dat. in Váralja, feria quarta in vigilia OO. SS. 1554.

Jel nélkül. Eredeti. Papiros. Szép pecséttel.

468. 1554. decz. 15. A kolosmonostori konvent jelentése Ferdinánd királyhoz. (Tanuvallatások következő czímek alatt: Pro egregiis dominis Francisco et Nicolao Körösi de Sámson 1554. Ratio dominorum de Dengeleg, anno 1554.) Sabbato prox. post fest. conceptionis b. Mariae virg. 1554.

Jelzés nélkül. Három teljes ív egybe varrva; a relatorianak csak minutája, hiányozván a bevezető és bezáró rész az aláírásokkal.

469. 1556. A kolosmonostori konvent jegyzéke Pestessi Máté, krasznai Bandi János ügyében, valami tanuvallomásokról. (Dátum nélkül.)

Com. Kraszna, P. nro. 15. Fél ívnyi. Papiros.

470. 1559. febr. 23. Erdélyi Miklós szolnokmegyei főispán előtt Botos Melchior Tötöri Balás felperes képében, Budai Gáspár ellen, perel egy lóért. Dat. Dés, feria quinta prox. post f. Petri cathedrati, anno 1559.

Jel nélkül. Eredeti. Papíros. Félív, három kis pecséttel, mi leromlott.

471. 1561. János Zsigmond fejedelem a kolosvári előjárásnak rendeli, hogy Ráthoni Anna apáca számára a kolosmonostori levéltárból a Szatmármegyében fekvő Adorján iratait adja ki. (Dátuma kiszakadt.)

Jel nélkül. Egészen felozlásnak indult.

472. 1563. szept. 23. János Zsigmond fejedelem Mikola Imrének és Gyerőfi Gáspárnak és Bartakovics Jánosnak aziránt, hogy Kendi Ferencz hűtlensége miatt elvesztett kolosvári házát, mely Csulai Mihálynak vala adva, a kolosvári előjáróság kívánatára, szakértők által becsültessék meg, Csulay feleletét is jegyzékbe vévén. Datum Albe Julie, feria quinta proxima post f. s. Mathei apli, anno 1563.

Jel nélkül. Eredeti. Papíros. 33—38 cmr. Pecséttel.

473. 1566. decz. 4. János Zsigmond fejedelem Székesfejérvári Andrásnak a nagyobb fejedelmi kancellária scribájának rendeli, hogy Vajda Márton kolosvári kőháza ügyében (melyben Balassa Melchiornak is része vala, de azt propter notam infidelitatis elvesztette), bizonyos birságokat hajtson fel. Albae, decimo die termini praenotati (fer. quarta prox. ante f. b. Andreae apli) anno 1566.

Jel nélkül. Eredeti. Papíros, két ív egymásvégébe ragasztva.

474. 1567. jan. 7. János Zsigmond fejedelem Suki Istvánnak és társainak rendeli, hogy Valkay Miklósnak Fejérdből Kolosvárra beszökött, és ottan lappangó jobbágyságait a kolosvári magistratustól visszaadatni követelje, kétszáz forint büntetés terhe alatt. Dat. in Megyes, jan. 7. anno 1567.

Báthori Kristóf fejedelem transsumtuma 1577-ből.

475. 1567. jan. 30. Szegedi György kolosvári jegyző, királyi parancsra jelentést teszen Valkai Miklós Fejérdről Kolosvárra befutott három jobbágyáról, hogy a város előjárósága kettőt a visszatérésre megintett, de a harmadikat nem lehet megtalálni. Kolosvár, fer. quarta post convers. Pauli, 1567.

Báthori Kristóf fejedelem transsumtuma 1577-ből.

476. 1567. febr. 2. Macskási Boldisár társával a fejedelem parancsára jelentést teszen Valkay Miklósnak Fejérdről

Kolosvárra befutott három jobbágyáról. Dat. Macskás, die purificationis, anno 1567.

Báthori Kristóf fejedelem transsumtuma 1577-ből.

477. 1567. okt. 11. János Zsigmond fejedelem levele arról, hogy nozolyi Cseffey János Inaktelke, Gyerővásárhely, Esztena, Kis-Kapus, Szamosfalva, Bedecs, Oláh-Kapus nevű helyekben fekvő birtokai eladásától Gyerőfi Mihályt, megvételelétől Horváth Drusinát eltiltotta. Dat. Szász-Sombor, sabbato prox. p. fest. sancti Francisci conf. anno 1567.

Com. Kolos. C. nro. 27. Eredeti. Papíros. Pecséttel.

478. 1568. szept. 1. János Zsigmond fejedelem Kolosvár biráját és hiteseit utasítja, hogy adja ki a kolosmonostori levéltárból Gyulafehérvár régi határjáró levelét, mit a kolosmonostori konvent Rozgonyi Sebestyén vajda rendeletére 1461-ben készített. Dat. Albe Julie 1-a Septembris 1568.

Viczey Antal kolosvári bíró transsumtuma 1568-ból.

479. 1568. szept. 8. Viczey Antal Kolosvár polgármestere átírja János Zsigmond fejedelem levelét 1568 szept. 1-ről Gyulafehérvár határjárási levele kiadásáról. Dat. in civitate Kolosvár feria quarta in festo nativitatis b. Marie virginis, anno 1568.

Com. Albensis A. nro 16. Egykoru másolat. Papíros 33—120, három ív egybe ragasztva. Pecsétje nincsen.

480. 1569. jun. 9. János Zsigmond fejedelem Kolosvár elöljáróinak rendeli, hogy Bozzási Miklós részére a Bozzásról szóló leveleket a kolosmon. conv. levéltárából keressék ki. Torda, junius 9. 1569.

Com. Kraszna, további jel nélkül. Eredeti. Papíros. Pecséttel. Erősen megázott, meg is romlott.

481. 1572. jun. 12. Báthori István fejedelem, agárdi Nagy Péter és István ellenmondással találkozott donációja ügyében, Pap Lászlót, a Marosszékből fekvő szent-lőrinczi birtokrészek iránti követelésével elutasítja. Dat. Torda, feria tertia post dominicam Trinitatis anno 1572.

Báthori Kristóf fejedelem transsumtuma 1577-ből.

482. 1575. nov. 3. Báthori István fejedelem Nagyfalvi Sigmundnak és társainak rendeli, hogy Tötöri Balás dobokai főispán keresete folytán Cseh István özvegyét Annát intsék meg a Magyar-Kara határán lévő Nádastó és Sóstó restaurációja iránt. Torda, feria quinta prox. post f. OO. SS. anno 1575.

Com. Kolos. T. nro 34.

Eredeti. Papíros. Szép pecséttel.

483. 1577. ápr. 29. Báthori Kristóf fejedelem Dobszai István protonotárius kérelme folytán agárdi Nagy Péter és István kétségbe vont donatiója ügyében átírja Báthori István fejedelem 1572-ben kiadott oklevelét, agárdi Nagy Pétert és Istvánt jogaiban, privilegialis levelével megerősítvén. Dat. Torda, feria secunda prox. post dnicam Jubilate anno 1577.

Jelzés nélkül. Eredeti. Pergamen. 62—38 cmr. Zöld zsinórról lefüggő nagy pecséttel.

484. 1577. nov. 22. Báthori Kristóf fejedelem Valkay Miklós panaszára, három Fejédről Kolosvárra befutott jobbagya ügyében átírat a nemesek generális gyűlésében három oklevelet, a kolosvári előjáróság védelmére. Dat. in Kolosvár feria sexta prox. post f. beatae Elisabeth viduae, anno 1577.

Jelzés nélkül (Ladula 3. nro 95.) Eredeti, három ív egymás végébe ragasztva.

485. 1578. Elekes Benedek bizonyítja, hogy Antos Mihálynak ötven forintért adott egy ház helyet, szőlőhegyet, s valami kikötő harmadrészét. Datum?

Eredeti. Mária Terézia 1779. évi collocatorium mandátumában. Csirizzel teljesen raggatott.

486. 1578. nov. 22. Báthori Kristóf fejedelem Szent-Györgyi Makrai Bertalannak Pósa Péter elleni perében Széplak középszolnoki birtok ügyében itéli, hogy a legközelebbi gyűlésen Péter bizonyítsa be állítását. Kolosvár, feria quinta proxima post fest. b. Elisabeth viduae, anno 1578.

Jel nélkül. Eredeti. Papiros. Vizben ázott, szakadozott. Pecséttel.

487. 1579. febr. 6. Menyhárt László és Szép Pál bizonyítják, hogy Valkay Miklós az enczi telekben bizonyos földet a tó alatt kezén tart, míg Ördög Balás a zálogpénzt meg nem fizeti. Kelt Nagyroskochon (?) Wzeges zent Péter napja előtt pénteken, anno 1579.

Jeltelen. Eredeti. Papiros, két pecséttel.

488. 1579. ápr. 4. Báthori Kristóf Vesselényi Miklós protonotariusnak, hogy a Kolosvár város felperessége mellett, a losonczi Bánfiak ellen folyó perében 1578-ban kimondott ítéletét okvetlen hajtsa végre. Alba Juliae, sabbato prox. post praeser. dnicam Laetare, anno 1579.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

489. 1579. okt. 5. Báthori Kristóf a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Dobszai István részére Solymos, Debren, Paptelke, Városi tó nevű középszolnokmegyei birtokokról szóló irományokat adjanak ki, kijáratván Kaczkó

határait is. Dat. Vajda-Kamarás, feria secunda prox. post f. b. Francisci conf. 1579.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecsétje elromlott.

490. 1579. decz. 21. Borsai János bizonyítja, hogy a Tordán kivetett adóból Márton deáktól, a kolosvári notáriustól felvett 114 forintot és 50 denárt, Bánfi Boldisár ura részére. Kolozsvártt 1579. zent Tamás apostol napján.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Kis pecséttel, melyen álló csikó.

491. 1580. márcz. 8. Báthori Kristóf parancsa arról, hogy Németh Melchior felesége Sándor Katalin javára a kolosmonostori requisitorok, Szinnyi Ambrus és társai, bizonyos irományokat adjanak ki. Albae Gyula, feria tertia prox. post dominicam Oculi 1580.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel. Requisitori válasz fogalmazványa a hátán dto feria sexta prox. post f. b. Marci evang. 1580.

492. 1581. ápr. 17. A kolosmonostori requisitorok levele arról, hogy Erdő Tamás alias Sovány hátrahagyott vagyonát, mit Kolosvár városa ob defectum seminis lefoglalt vala, a várostól az ő rokonai Erdő Miklós és társai átvették. Dat. feria secunda prox. post dnicam Jubilate 1581.

Jeltelen. Eredeti. Papiros, pecsétje elromlott. Vizázott.

493. 1583. okt. 25. Berzeti Bonczidai Gergely, Huszár Ferencz, Balassa Ambrus, Trauzner Lukács megosztztatják Kolosvártt a Dancsak Lőrincz gyermekeit. Okt. 25. 1583.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Megevődve. Egy ív.

494. 1583. decz. 10. Báthori Zsigmond fejedelem Frátai János, Miklós, Gábor, Gergely és Borbára peres ügyében Toldalagi Ferencz ellen, az oláh-frátai jobbágyokat azok birtokában hagyva, a magyar-frátai jobbágy telkeket kilencz részre osztatja, és ebből Frátai Klára részét kiadatja. Dat. in sessione Fráta feria sexta, in f. b. Joannis evang. anno 1583.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1701-ből. Az okmány a régi naptár szerint van keltezve.

495. 1587. jun. 18. Báthori Sigmund fejedelem a kolosmonostori requisitorokat utasítja, hogy a Györgyfalvi Henke-örökösök részére Györgyfalva, Magyar- és Oláh-Pata kolosmegyei birtokok ügyében vizsgálatot tartva Benedeket idézze meg. Dat. Panith die dnica post Trinit. anno 1587.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel. Hátán a requisitorok válasza ugyanazon évből.

496. 1588. jan. 2. Bád János vicze-szolgabiró Vetés

Balásné jobbágya dolga felől, kérdő pontok szerint vizsgálatot rendel. Magyaró-Kereke, kis-karácson utáni kedden 1588.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

497. 1589. Relatoria töredéke, Rákóczi Magdolna, előbb erkei Bozzási Györgyné aztán Gerendi Jánosné tordamegyei főispánné felperes nevében Bozzási János alperes ellen (Sine dato.)

Jel nélkül. Eredeti. Egy ív. Papiros. Folytatása, a másik ráragasztott ív leszakadt.

498. 1589. jul. 18. Relatoria Orros Mártonnak Ferenczi Katához való tilos viszonyáról; Kolosvártt.

Jeltelen. Eredeti. Papiros egy íven, kezdet és befejezés nélkül, tanuvallomások.

499. 1591. Szilágyi Pál közepszolgalmegyei viceispán és társai, Jakabfi Kussaly Móricz és Dobai Gábel ügyében Kussaly közepszolgalmegyei birtok feletti végzése. (Befejező része és datuma hiányzik.)

Jel nélkül. Eredeti. Papiros. Két ív, mi egymás folytatában egybe volt ragasztva; harmadik íve hiányzik.

500. 1591. febr. 5. A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke Felső-Gyékényesnek 1591-ben február 5-én történt statutiójáról, a beigtatott személy megnevezése nélkül.

Jeltelen. Egy ív papíron.

501. 1592. jun. 13. A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke arról, hogy Udvarhelyi Máté magyar-nemgyei pap egyfelől, és Radó András másfelől Szilvás tordai megyei birtok felett hogyan pereltek, s minő irataik vannak. In festo b. Antonii confess.

Jel nélkül. Eredeti. Félív papíros.

502. 1592. jul. 1. Bátori Sigmond a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Teke Anna leveleit Mogyoró-kereke, Deritte és Szentkirály birtokokról keressék ki. Albae Juliae, prima die mensis Julii 1592.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma ezen évből.

503. 1592. szept. 7. A kolosmonostori requisitorok Teke Anna Tötöri Balásné kérelmére kiadják a Szentkirály, Deritte, Oláh-Bikal s Bedecsben lévő, Kántor Balásné által 1527-ben eladott birtokok levelét. Feria secunda prox. ante f. b. Mariae virg. anno 1592.

Com. Kolos. T. nro 9.

Eredeti. Papiros. Két ív, mely egybe vala ragasztva, pecséttel; viznyomásos bélyege: kétféjü sas.

504. 1592. okt. 5. A kolosmonostori requisitorok bizony-
ságlevele arról, hogy Csáki István és társai egyfelől, Borne-
missza Sigmond és társai másfelől csere-egyezményt kötöttek
Kis-Lozna és Uj-Lozna Gorbó-vidéki és más birtokok felett.
Dat. feria secunda prox. post f. b. Francisci conf. anno 1592.

Com. Kolos. A. nro 87.

Eredeti. Papíros.

505. 1594. szept. 4. A kolosmonostori requisitorok Csáki
István és Bornemissza Anna azon csere-egyezményéről, hogy
ez Almás nevű birtokát tartozékaival együtt átadta Csáki
Istvánnak, ki ismét Balásházán annyi jobbágyot adott neki,
mint a mennyi Almáson átengedve van; de úgy, hogy magyar
jobbágyok helyett magyarokat adjon. — Dat. die dnica prox.
ante f. nativ. b. Mar. virg. anno 1594.

Jel nélkül. Eredeti. Papíros ketté szakadva. Pecséttel.

506. 1595. jul. 24. Porkoláb Tamás és Váradi Péter
bizonyítják, hogy Kálnai Péter Lippai Péter deáktól, a káp-
talani requisitortól nyolcz forintot vett kölcsön, miért egy
házát leköti. Fejérvártt jul. 24. napján 1595.

Jel nélkül. Eredeti. Papíros. Egy íven.

507. 1597. máj. 1. Báthori Sigmond fejedelem az erdélyi
püspökséget visszaállítva, és Naprágyi Demeter egri prépostot
erdélyi püspöknek kinevezve, neki és utódai részére Gyalu,
Szász-Fenes kolosmegyei, Lóna, Nagy-Kapus, Sólyom-Telke,
Hév-Szamos, Hideg-Szamos, Gorbófő, Darócz, Vista, Körösfő,
Egerbegy és Türe nevű birtokokat a kolosmonostori requisito-
rok tanuságtétele mellett átadatni rendeli. Dat. Albae Juliae
majus 1. anno 1597.

Com. Kolos. E. nro 42.

Eredeti. Papíros 44—56 cmr. Pecséttel.

508. 1597. máj. 5. Báthori Sigmond fejedelem Giczi
Péter megjutalmazására neki adományozza Kodor, Alsó-Gyé-
kényes, Törpény, Keménye és Pestes nevű birtokokat Szolnok-
megyében, melyek azelőtt Kendi Sándor kezén valának, a beig-
tatással megbízván a kolosmonostori requisitorokat. Alba Julia,
quinta die mensis maji anno 1597.

Com. Szolnok inter. G. nro 1.

Eredeti. Papíros. Pecséttel. Rajta van a beigtatás szövege.

509. 1598. jul. 7. A kolosmonostori requisitorok előjegy-
zete Bolducs, Mező-Csán, és Palatka nevű birtokokról. Feria
tercia prox. ante Margaretae virg. 1598.

Jeltelen. Egy ív papíros.

510. XVI.? század. Diénessi Jánosné Farkas Dorottya, a.

Székelyvásárhelyt lévő negyedrészt jószágáról, mely atyja Farkas Miklós után reá maradt, rokonai javára rendelkezik, belépve ő a Székely-Vásárhelyt lévő tertiáriák szent ferencz-rendi intézetébe, mely a Boldog Szűz Mária tiszteletére van szentelve. (Sine dato.)

Sedes Sicul. Maros. F. nro 3.
Fragmentum. Papíroson.

511. XVII. század elején. A kolosmonostori requisitorok előtt Várfalvi Anna végrendelete, Várfalvi Gáspár részére Szent-Ersébethen és Fületelken levő vagyonáról és jobbágyairól. (Datum nélkül.)

Com. Küküllő. V. nro 15.
Eredeti. Fél ív papíron. Minuta.

512. 1602. nov. 15. A kolosmonostori requisitorok tanúságlevele Hesdāti Erzsébet végrendeletéről 1602. november 15-ről, mit tett Kolosvárt Szent-Iváni György és Kövendi Mátyás requisitorok mint tanuk előtt. Kolosvártt.

Basta György transsumtuma, ezen évből.

513. 1602. nov. 15. A kolosmonostori requisitorok Hesdāti Erzsébet végrendeletét, hitelesen átírva kiadják. Dat. die praedicto (f. 6. prox. post f. b. Martini eppi) anno 1602.

Basta György transsumtuma ezen évből.

514. 1602. nov. 27. Basta György főkapitány a kolosvári előljáróság kérésére helybenhagyva átírja és megerősíti Hesdāti Erzsébetnek, előbb Kemény László aztán Buza Pál özvegyének végrendeletéről szóló, 1602-ben a kolosmonostori requisitorok által kiadott levelét. Dat. Albae Juliae, 27. novembr. 1602.

Eredeti. Papíros. Három ív egymásba ragasztva. Pecséttel.

515. 1603. ápr. 21. (Basta György) ítélete Markó István kolosvári polgár ingó és ingatlan vagyona felett. Albae Juliae, die 21. aprilis 1603. Lecta et expedita per me comitem Nicolaum de Bethlen.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel. Az okmány el van szakadozva.

516. 1604. febr. 8. A kolosmonostori requisitorok bizonyúságlevele arról, hogy Zoványi István zoványi és széplaki birtokát ezer forintért eladta Tekesytt Sigmondnak. Dat. die dnica prox. post f. purific. b. Mariae virg. anno 1604.

Com. Szolnok med. T. nro . . . ?
Eredeti. Papíros. Pecséttel.

517. 1604. febr. 10. A kolosmonostori requisitorok tanúságlevele arról, hogy Györgyfi Klára özvegy előtte megjelenven Zovány és Széplak birtokára vonatkozó több iratokat

előmutatott, és esküt tett. Dat. feria tertia proxima ante f. b. Valentini mart. 1604.

Com. Bihar. T. nro . . . ?

Eredeti. Papíros. Pecséttel.

518. 1604. aug. 18. A kolosm. requisitorok tanuságlevele arról, hogy Nagy Gáspár a kolosvári jezsuiták kollegiumának, Argenti János viceprovincialis képében zálogba adta száz forintért Burjános-Budán, Kötelesmezőn és Dióson fekvő birtokait. Feria quarta prox. post fest. Assumt. b. Mar. virg. a. 1604.

Com. Kolos. C. nro 66.

Eredeti. Papíros. Pecsét nélkül.

519. 1607. szept. 22. A kolosmonostori konvent fejedelmi parancsra kiadja Ulászló király 1503. évi, és a kolosmonostori konvent 1504. évi levelét, Bethlen Farkas javára. Dat. sabbato prox. post fest. b. Mathei apli 1607.

Com. Kolos. B. nro 72.

Eredeti. Papíros. Egy ív, melynek előíve levált és eltévedett.

520. 1607. okt. 27. A kolosmonostori requisitorok kiadják Ulászló király 1502. évi, és a kolosmonostori conv. 1503. évi leveleit, Ujvár és tartozékai beiktatásáról, Bethlen Farkas javára. Dat. sabbatoproximo ante f. b. Simonis et Judae anno 1607.

C. Szolnok. B. nro. 107.

Eredeti. Papíros, de első része, mely ragasztva volt, levált és elveszett. A meglevő rész is egy ívnyi, három papírszeletből vala egybe ragasztva, minek egyik része levált.

521. 1608. Báthori Gábor leve Csáki Mihálynak Bornemissza Farkas elleni peresügyében Huszt várának birtoka miatt. (Vége hiányzik.)

Eredeti. Fogalmazvány. Egy íven.

522. 1608. ápr. 20. Báthori Gábor fejedelem, tordai Szabó Györgynek érdemei jutalmára nemességet enged, címerrel, melynek mezején egy vadkecske balra fel-, és a más felette jobbra lefelé ugrik. Kolosvártt, 1608. április 20.

Jeltelen. Eredeti. Pergamen. 50—35. cmr. tarka selyem zsinórról függő pecséttel (talán tévedésből maradt itt.)

523. 1608. szept. 23. A kolosmonostori requisitorok tanuságlevele arról, hogy Várkocs György Telegdet tartozékaival és Szent-Imre nevű saját birtokával együtt Bihar megyében átengedi Imrefi Jánosnak, csakhogy ez azt huszezer forinton, mibe neki a megszerzés került vala, idegen kézből váltsa ki. Dat. feria tertia proxima post fest. b. Mathei evang. anno 1608.

Com. Bihar . . .

Eredeti. Papíros. Pecséttel.

524. 1608. decz. 14. A kolosmonostori requisitorok tanuságlevele arról, hogy Golopi Farkas, és Bornemissza Gergely Nagy-Petri és Forgácskut kolosmegyei birtokok felett, miket Rákóczi Sigmond előbb Golopinak, aztán Bornemisszának adományozott, egyezményre léptek, mely szerint Bornemissza Golopinak fizet száz forintot és két hordó bort, ki ennek fejében lemond a perlekedésről. Dat. die dnica proxima post f. b. Luciae virg. anno 1608.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecsétje nincs.

525. 1609. jan. 14. Kovácsóczy István Sennyei Pongráczal Kóród-Szent-Márton felett egyezményt köt. Körtvefáján, 14. jan. 1609.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma ezen évből.

526. 1609. febr. 6. A kolosmonostori requisitorok tanusítják a Sennyei Pongrácz és körtvefáji Kovácsóczy István egyezményét, melyet Kóród-Szent-Márton, Fületelke, és Szöllös felett kötöttek 1609. jan. 14-én. Dat. feria sexta prox. post f. purificationis b. Mariae virg. anno 1609.

Com. Küküllő, K. nro 39.

Eredeti. Papiros. Félív, pecsét nélkül.

527. 1609. febr. 26. A kolosmonostori requisitorok jegyzéke arról, hogy Komjátszegi János Bos-beli jószágát, Kolosmegyében elzálogosította volt nyolczvan forintért Viczei Máténak, ki most lefizetvén ötven forintot, a jószágot mégis Viczei kezén hagyja, kinek legyen joga megvenni nyolczvan forintért vagy zálogban tovább tartani. Feria quinta prox. post f. b. Mathiae apostoli anno 1609.

Com. Kolos. V. nro 62.

Eredeti. Papiros.

528. 1609. máj. 5. A kolosmonostori requisitorok jegyzéke arról, hogy Maros-Vásárhely birája Szabó János és hitese Szabó Dávid protestáltak az ellen, hogy valami adót fizessenek, mert privilegiuma van a városnak, hogy csak az ország által a török császárnak adandó adóba tartozik fizetni. Feria tertia prox. post fest. b. Philippi et Jacobi apl. a. 1609.

Sedes Maros. M. nro . . . ?

Eredeti. Félív. Papiros. Nyomorult alakban, tele fogalmazványok romjaival.

529. 1609. decz. 8. Szabó Márton bizonyítványa arról, hogy neki azt az ötven forintot, melyért »asszonyunk ő felsége számára« tőle kamukát, selymet és prémet vásároltak vala, Tordai Deák János perceptor a tordai adópénzből kifizette. Kolosvártt, decz. 8. 1609.

Jel nélkül. Eredeti. Papírszeleten.

530. 1610. jan. 20. A kolosmonostori requisitorok tanusítják, hogy körtvefáji Kovácsóczi István eladta Nagy-Gorbót Bornemissza Gergelynek, Burjános-Budával, Dióssal, s Kölesmezővel együtt Kolosmegyében négyszáz forintért. Feria quarta, die f. beati Fab. et Seb. anno. 1610.

Jel nélkül. Fogalmazvány, egy ív papíros teljesen beírva.

531. 1610. okt. 23. A kolosmonostori requisitorok fejedelmi parancs szerint Gyerőfi János kolosi főispánt Nagykapus birtokába beigtatták (feria sexta prox. post. f. beati Francisci conf.) Datum sexto decimo die diei introd. praemiss. anno 1610.

Jel nélkül.

Comit. Kolos. G. nro 22.

Félív papíroson. Fogalmazványnak látszik. Megvan eredetije is. Papíros. Félíven.

532. 1610 ápr. 2. Nagy Péter és Tordai Imre deák, arbiterek tanusítják, hogy Türeai Gáspár Bornemissza Gergelytől husz forintot vett fel kölesön, lekötven ezért Türebén járó malmát. Actum Kolosvár, 2. aprilis 1611.

Jeltelen. Fogalmazványnak látszik, félív papíros.

533. 1614. ápr. 11. A kolosmonostori requisitorok Kövendi Mátyás deák, és Tordai Imre deák tanusítják, hogy Kendi István átvette Sárközi Mátétól Alórt, Belső-Szolnokmegyében, Sárközi pedig átadta Kovassót Kővár vidékén, bizonyos kikötések mellett, (sine dato.) Ugyanazon félív más oldalán tanusítják, hogy Bornemissza Tamás Kozárvárt eladta Hatvani Istvánnak. Dat. feria sexta prox. ante dnicam Misericordiae 1614.

Com. Szolnok int. D. nro 5.

Eredeti fogalmazvány, nyomorodott alakban. Félíven.

534. 1614. jun. 26. A kolosmonostori requisitorok tanúság levele arról, hogy Cseszeliczki Boldisár, dézma haszonbérlő, Dedrád nevű birtokát eladta Bornemissza Tamásnak. Dat. feria quinta prox. post. dnicam Exaudi 1614.

Jeltelen. Fogalmazvány, fél íven.

535. 1614. decz. 1. A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke arról, hogy Szilvási Péter fia Miklós Bényei Gergelynek eladta Tordamegyében Kapust; mi ellen tiltakozás történt; nem lévén az eladó több, mint 12-13 éves, miért is »Revisio aectatis« szükséges. Anno 1614. dec. 1.

Jeltelen. Kis papíros szeleten.

536. 1615. ápr. 12. A kolosmonostori requisitorok tanusítják, hogy Örmény Lázár Bek János kolosvári polgártól kétszáz forintot vett kölcson azon feltétellel, miszerint ezzel

török árukat hozva keletről, a tiszta haszon $\frac{2}{3}$ részét Beknek tartozik adni, $\frac{1}{3}$ rész neki maradván; de ha az utban kirabolnák: a kár egész fele legyen az övé, zálogul lekötvéen felesége malmát, mely Kovácsiban jár Doboka-vármegyében. Dat. die dnico Palmarum 1615.

Jel nélkül. Eredeti. Papiros.

537. 1615. ápr. 22. Gellyén Imre és Radnóti István kolosvári bírák relatoriája, Bánfi Mikálynak Gerendi Erzsébet elleni perében kihallgatott tanúi vallomásáról. Kolosvár, ápr. 22-én 1615.

Jel nélkül. Eredeti. Egy ív papíroson.

538. 1615. nov. 25. Belényesi polgárok kiegésznek Vér Farkassal, ki egy utczai bonyodalom alkalmával a piaczon Nikola András hites személyt átlőtte. Belényes, 1615. die 25. novembr.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven. Pecséttel.

539. 1616. (nap nélkül.) A kolosmonostori requisitorok tanuságlevele felső-vadászi Rákóczi György protestátiójáról a Mármarosban fekvő Huszt váráért. Dat. 1616.

Com. Marmaros . . . ?

Eredeti fogalmazvány. Fél íven.

540. 1616. máj. 7. Bethlen Gábor fejedelem előadva a kolosmonostori uradalom viszonyait a jezsuiták kiűzetése óta, Kolosmonostor várát tartozékaival együtt Kamuthi Farkas tordamegyei főispánnak tizenkétezer forintért elzálogosítja, és őt a kolosmonostori requisitorok tanusága mellett abba a várba és Bogártelkébe, továbbá Makó, Burjános-Buda, Kötelesmező és Diós kolosmegyei birtokokba beiktattatni rendeli. Alba Julia maj. 7. anno 1616.

Com. Kolos. B. nro 137.

Eredeti. Papíros. Két ív, egymás végébe ragasztva. Pecséttel.

541. 1616. okt. 3. Bethlen Gábor fejedelem a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Fejérdi Márton főtisztelendő atyát, kinek erényeit magasztalja, (és rokonait) Jegenye nevű birtokba zálog czímen kétezer forint erejéig igtassa be. — Albae Juliae 1616. okt. 3.

Com. Kolos. F. nro 13. (alias A. nro 5.)

Eredeti. Papíros. Pecséttel.

542. 1616. nov. 30. A kolosmonostori requisitorok tanusítólevele arról, hogy Haller István Eczelben lévő kuriáját, minek neve »Gerébség«, tartozékaival együtt hálából Péchy Simon kancelláriusnak ajándékozta. Dat. feria quarta in ipso die f. b. Andreae apl. 1616.

Jel nélkül. Hátán mármarosi Lipcsei Gergely fogalmazványa. Félív

543. 1617. márcz. 25. A kolosmonostori requisitorok jelentése a fejedelemhez Kamuti Farkasnak Gyaluba és tartozékaiba történt beigtatásáról. Dat. decimo sexto die diei introd. praemiss. (fer. sexta post dnicam Laetare) anno 1617.

Com. Kolos. K. nro 1.

Eredeti. Papíros. Egy teljes iv.

544. 1618. nov. 14. A kolosmonostori requisitorok tanúsítják, hogy Köpeczi János Váray Jánosnak eladta Gerebenesen, Urajban és Zágorban lévő birtokait. Dat. feria quarta proxima post f. b. Martini eppi 1618.

Com. Küküllő. V. nro 1.

Eredeti. Félív papíroson.

545. 1619. ápr. 21. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete Tordai Szabó Miklós protestátiójáról, a tordai Vas család vagyonáért. Dat. dnica Jubilate 1619.

Jeltelen. Egy papírszeleten.

546. 1619. ápr. 21. Helling Mihály és Bui János Alsó-Szent-Mihályfalvi polgárok Aranyosszékben Sigmund András nevében tiltakoznak Noach Farkasnak bizonyos telken leendő építése ellen. Alsó-Szent-Mihályfalva, 21. április 1619.

Sedes Aranyos S. nro 7. (alias nro 4.)

Eredeti. Papíros, mely darabokra szakadozott és felozlásban van. Van hiteles másolata 1783-ból.

547. 1621. jun...? A kolosmonostori requisitorok előjegyzete Tordai Vas Imre jószága s ingó-bingó marháiról. Anno 1621. mens. Junii...

Jeltelen. Papíros-szeleten.

548. 1622. márcz. 2.--máj. 14. Kolosvári hites divisirok, nyolczan, Szabó András házánál Szabó István és Stenzel Imre kérésére számba veszik néhai Barát János árva leánya, Kata vagyonát. 1622.

Jeltelen. Egy íven, Eppeli János aláírásával hitelesítve.

549. 1623. okt. 4. Kolosmonostori requisitorok Tordai Péter és Szent-Mihályfalvi András tanúságlevelé iktári Bethlen István hunyadi és mármaroszi főispánnak Szász Mihálylyal csinált egyezményéről, ennek Mármarosban leendő kötelességeiről. Kolosvár, 4. okt. 1623.

Jel nélkül. Eredeti. Két pecséttel, melyekből a Tordaié szépen megmaradott, — papírosba nyomva.

550. 1624. febr. 20. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete arról, hogy Keszűben lakó Jó Mátyás felesége, Kata a Kacsókóban lakó Maxin Györgynek Boncznyiresen egy puszta

nobilitáris kuriát feltételesen átengedett. Feria tertia post f. b. Valentini eppi 1624.

Com. Doboka. M. nro 11.

Félív papíroson.

551. 1624. decz. 29. Bethlen Gábor fejedelem Kolosvár előljáróinak rendeli, hogy a bányák művelésére szükséges husz mázsa fagygyut Fehérvárra küldjék meg, az árát levonván az adóból. Alba Julia, 29. dec. 1624.

Jel nélkül. Eredeti. Egy ív. Pecséttel.

552. 1625. febr. 12. A kolosmonostori requisitorok tanusítják, hogy Kabos Sophia, Ébeni Sigmond huszti várnagy neje, néhai Kávás Mihály özvegyét, Annát a jobbhátság kötelékéből feloldva szabadon bocsátja. In f. b. Damiani 1625.

Jel nélkül. Fél ív papíroson.

553. 1625. jun. 7. Nagymihályi Pál és László egyezménye Lázár Annával Spáczai Gáspár özvegyével bizonyos kétszáz arany lefizetéséről. Dat

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723-ból.

554. 1625. nov. 15. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete arról, hogy Horváth György és Pál Kovácsóczi István Sófálván leendő beigtatása ellen tiltakoznak. 1625. nov. 15.

Com. Torda H. nro 1.

Egy darab papirszeleten.

555. 1628. márcz. 24. A kolosmonostori requisitorok tanuságlevelé arról, hogy nagydobai Spáczai Gáspár leánya, Anna, protestált ősi vagyoni elidegenítése miatt. Dat. feria sexta proxima ante f. Annunc. b. Mar. virg. 1628.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723-ból.

556. 1628. jun. 5. A kolosmonostori requisitorok tanusítólevele arról, hogy Kamuti Miklós, Kamuthi Farkas fia, a karánsebesi páter Makó István jelenlétében, bizonyos kolosmonostori házat a kolosmonostori jesuita plébánosnak Moré Istvánnak és utódainak hagyományoz. Dat. feria secunda prox. post. dnicam Exaudi anno 1628.

Com. Kolos. U. nro 49.

Eredeti. Papíros. Vízben ázott; foltokkal.

Közli: BEKE ANTAL.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Oklevelek a magyar-bulgár összeköttetések történetéhez.

— 1360—1369.¹⁾ —

I. *Nagyszombat*, 1363. a p r. 13.

Lajos király a háborúba induló Himfi Pál fiainak: Benedek pozsonyi ispánnak, és Péternek összes pörös ügyeit elhalasztja.

Ludovicus dei gracia rex Hungarie fidelibus etc. universas causas regnicolarum nostrorum exercituantium propter praesentis exercitus nostri motum, quem deo auxiliante contra quosdam nostros et regni nostri emulos in brevi sumus habituri, exceptis etc. generaliter iussimus prorogari omnes causas magistri Benedicti filii Pauli, filii Heem comitis Posoniensis et Petri fratris sui etc. prorogare debeatis Datum Tyrnavie feria sexta proxima post quindenas festi pasce domini anno eiusdem M^o CCC^{mo} LX^{mo} tertio.

(Körmend, hg. Batthyányi lt. Misc. Heim nro 184. papir gy.-pecsét.)

II. *Bodony* város alatt, 1365. j u n. 2.

Nagy Lajos király írja, hogy »Ladislaus, filius Nicolai de Wylak (Szatmár m.) iuxta suum posse nobis nostraeque coronae sacrae in obtentione civitatis nostrae Bodoniensis et acquisitione regni nostri Bulgariae« érdemeket szerzett.

Datum ante dictam civitatem Bodoniensem die crastino festi penthecostes.

(Eredetije hártván, violasz. selyemzsinóron függő pecséttel gr. Vay Ádám berkeszi levéltárában, fasc. 55.)

III. *Szörény* mellett Bulgáriában, 1365. j u n. 23.

Nagy Lajos tekintetbe vevén azon érdemeket, a melyeket Byr-i Bálint fia Jánosnak a fia, Péter Bodony város elfoglalása

¹⁾ Szövegét I. Századok 1898. 2-ik füzet.

és a soká idegen kéztől elfoglalva tartott Bulgária visszahódítása körül szerzett, az anyját, byr-i Kondakor Domokos leányát atyja birtokainak örökösévé teszi.

Nos Ludovicus dei gratia rex Hungariae, memoriae commendantes praesentium serie significamus, quibus expedit universis, quod nos humili et votivae supplicationi Petri filii Johannis filii Valentini de Byr fidelis nostri pro suis fidelibus et meritoriis servitiis, quae idem nobis nostraeque sacrae coronae regiae in plerisque nostris et regni nostri negotiis et processibus opportunis diligenti cura et debita sollicitudine, specialiter autem *nunc* in expugnatione et obtentione civitatis Vodoniensis ac recuperatione et subjugatione regni nostri Bulgariae, quod per manus alienas diu occupatum tenebatur, divina concedente gratia prospere cum subsidio nostrorum fidelium, factis laudabiliter iuxta suum posse exhibuit et inpendit se casibus fortuitis exponendo, regia favorabilitate inclinati nobilem dominam Elisabeth nuncupatam, filiam quondam Dominici filii Kondakor de eadem Byr matrem eiusdem Petri in omnibus possessionibus, portionibus et iuribus in eadem possessione Byr vocata in comitatu Castriferrei existenti et alias ubilibet habitis, cuiusvis nominis vocabulo vocitentur, olim ipsum Dominicum patrem suum quocumque iusto iuris titulo tangentibus ex gratia speciali et regiae potestatis plenitudine praefecimus, instituimus et creavimus verum heredem et legitimum successorem ac ipsi nobili dominae Elisabeth dicta possessionaria iura et portiones paternas eiusdem cum omnibus earum utilitatibus, fructuositatibus et pertinentiis dedimus et contulimus per eam adinstar filii dicti Dominici suosque heredes et posteros hereditarie successionis titulo ex praesenti dono et gratia nostrae maiestatis perpetuo et irrevocabiliter possidenda, tenenda pariter et habenda consuetudinaria lege regni nostri, quae nisi masculinum patitur successorem, huic iuri et gratiae repugnare sive obstare non valente, aliis tamen literis nostris, si quae in contrarium praemissorum prius essent emanatae, salvis remanentibus; praesentes autem dum nobis reportatae fuerint, sub maiori nostro sigillo faciemus privilegialiter emanari. Datum prope Zevrinum in Bulgaria in vigilia festi nativitatis Johannis baptistae anno domini MCCCLXV.

Lásd alább a IX. oklevelet.

IV. Lugos. 1365. jun. 30.

I. Lajos király Konth Miklós nádor és kúnok birájának a bolgár hadjáratban tanusított érdemeiért a viddini jászokat összes családjakkal s vagyonaikkal mint örökös szolgálkat adományozza.

Nos Lodovicus dei gracia rex Hungarie etc. memorie com-

mendamus tenore presentium significantes, quibus expedit universis, quod licet multiplicia ac magna laudedigna meritorum insignia fidelis nostri dilecti viri magnifici Nicolai Kont palatini et iudicis comanorum regni nostri omnibus manifesta sint publice et notoria, tamen quia labentibus temporum curriculis res geste laudabiliter cognitione posterorum effugiunt, nisi commendentur literali recordationi, ex ipsius itaque palatini laudabilibus virtutibus et industriosis meritis aliqua, cum per singula non possint suo modo enarrari, proponimus in presenti pagina declarare. Cum enim nos, qui a tempore nostre promocionis ad recuperandum seu rehabendum iura nostra, et sancte nostre corone per alienas manus violentas ab olim distracta et occupata, habuimus semper cor intentum, et ad hoc tam nostra potencia, quam aliis viis et modis opportunis operam adhibuimus, ut bene notorium est, sumpme diligentem, partes regni nostri Bulgarie, quod per infidelium et rebellium astuciam a iurisdictione regiminis ipsius sancte corone dudum habebatur alienatum, instaurato validissimo exercitu aggressi fuisset, ipse Nicolaus palatinus adducta secum maxima armorum et sagittariorum suae gentis quantitate nobiscum personaliter proficiscens, nobis et dicte sancte corone cum plurimorum fratrum, proximorum, militum et servientium suorum dilectorum periclitacione, ac sanguinum eorundem effusione famulatus exhibere curavit gratos utique et fideles; signanter autem idem palatinus nostre maiestatis oculos suis salubribus et prudentissimis consiliis adeo fideliter pre ceteris suis coetaneis ibi illuminavit, quod nos ejus virtuosis et sagacibus eruditi doctrinis, cooperante nobis divina clemencia, cuius nutu singula diriguntur, et civitatem Bidiniensem obtinuimus, et ejus districtum cum certis municionibus seu castris et ipsius iurisdictionis et regimini subjugavimus feliciter votive, ratione quorum omnium idem palatinus, quamvis beneficiorum premia digne men premissarum fidelitatum et virtutum suarum recognoscentes universos philisteos seu jazones, quos in ipsa civitate Bidiniensi nobis et nostris squam aliquam aliam nacionem astuciores et contrarios comperimus, et ob hoc ipsos cum eorum liberis pueris et rebus omnibus eidem palatino, alias mediantibus specialibus litteris nostris, in suam filiorumque suorum contulisse dinoscimus hereditatem, eidem palatino et filiis, necnon pueris et posteris suis universis de novo perpetuamus, et eosdem jazones ipsorumque liberos pueros et posteritates universas cum ipsorum rebus et bonis omnibus, veluti servos et de tam longinquis paganorum et infidelium nostrorum partibus deductos conditionarios iurisdictioni, dominio et regimini ipsius Nicolai palatini suorumque filiorum, puerorum et heredum universorum sic plenarie appropriantes subjugamus, quod nec ad nostras regales vel reginales, aut etiam ad dominorum principum, seu

ducum sive praelatorum aut baronum vel aliorum quoruncunque nobilium et possessionatorum hominum tocius regni nostri Hungarie presencium et futurorum. civitates, villas, districtus, possessiones et terras subterfugia queritare possint aut debeant pro sui tutela vel evasione, nec debeamus eos allicere, suscipere et fovere in contrarium ipsius palatini et heredum ejus. In casum autem, ubi ipsorum jazonum alioquos ad huiusmodi civitates, villas, districtus, possessiones aut terras fugere, vel simpliciter venire comorandi causa aliquo temporis in successu contingeret, extunc tam nos et regine, quam eciam prelibati domini principes seu duces, necnon prelati, barones, nobiles et possessionati homines regni nostri ipsos restituere supradicto palatino vel ejus heredibus teneantur simulcum eorum rebus omnibus et personis. Insuper addicimus et concedimus de gratia speciali, quod prenominati philistei seu jazones, ipsorumque pueri et posterii universi non teneantur regibus et reginis vel dominis principibus seu ducibus regni Hungarie, aut eorum officialibus aliquos census, seu collectas dare et solvere modo aliquali, sed ipsi ubicunque in eiusdem palatini puerorumque suorum et heredum terris vel possessionibus fuerint, ab omnibus solucionibus et daciis, nobis nostrisque heredibus et successoribus, regibus scilicet seu principibus regni nostri Hungarie debendis, utputa a solucionibus lucri camere vel marturinarum vel submarturinarum seu fertonum, et aliarum quarumlibet collectarum habeantur liberi perpetuis temporibus et exempti tamquam homines servituti domus dicti palatini et eius filiorum ac heredum omnium eternaliter subjugati, harum sub secreto nostro sigillo testimonio litterarum, quas sub maiori nostro sigillo privilegialiter emanari faciemus, dum fuerint nobis reportate. Datum in Lugas feria secunda proxima post festum beatorum Petri et Pauli apostolorum anno domini M^{mo} CCC^{mo} sexagesimo quinto.

Eredeti hártján belől gyűrű pecsét nyomaival, alatta: »assecuracio ejusdem palatini facta verbo regis coram magistro Georgio Bubec« a hg. Batthány-féle körmendi levéltárból közli Gyárfás I.: Jász kunok tört. III. 500—502.

V. *Visegrád* 1366. febr. 2.

Lajos király tekintetbe vevén János fia János pot-i nemesnek Bodon város megvívásában és a származás jogán őt illető, de rég idő óta idegen kéz bitorolta Bulgária visszahódításában tanúsított érdemeit, nejét fiörökös nélkül elhalt atyja összes birtokainak örökösévé teszi.

Relatio magistri Symonis filii Mauricii.

Nos Lodovicus dei gracia rex Hungarie memorie commendantes presentium tenore significamus quibus expedit universis, quod nos considerantes fidelitatum et fidelium servyciorum merita

Johannis filii Johannis nobilis de Pot, que idem in nostris et regni nostri serviciis, negociis et processibus opportunis, specialiter autem nunc in expugnacione et obtentione civitatis Bodoniensis et subjugacione regni Bulgarie jure geniture nobis debiti, quod per manus alienas a diebus diutinis occupatum detinebatur, cura diligenti, sagacitate virtuosa et agilitate virili toto sui conaminis zelo laborando seque casibus fortuitis exponendo nostro culmini nostreque sacre corone regie exhibuit et impendit, nobilem dominam Kacych nuncupatam, filiam condam Mauricii filii Herrand de Mester hominis ut sine prolis masculine solacio defuncti, uxorem scilicet prefati Johannis filii Johannis in possessionariis porcionibus quondam dicti Mauricii patris sui videlicet in possessionibus Mester predicta et Beken vocatis, in comitatu Castriferrei sitis et alias ubilibet in regno nostro existentibus quibusvis nominibus vocitentur, olim ipsum Mauricium . . . tangentibus de plenitudine potestatis regie et gracia speciali prefecimus, instituimus et creavimus verum heredem et legitimum successorem ac ipsi nobili domine Kacych dictas porciones possessionarias suas paternas cum omnibus earum utilitatibus et fructuositatibus et pertinenciis dedimus et contulimus per eam adinstar filii prefati quondam Mauricii suosque heredes et posteros utriusque sexus hereditarie successione titulo ex presenti dono et gracia speciali nostre majestatis perpetue et inrevocabiliter possidendas et habendas, lege regni nostri consuetudinaria, que nisi masculinum patitur successorem, huic graciae nostre repugnare penitus non valente, ita tamen et sub tali protestacione, si scilicet alie nostre littere in contrarium hujusmodi graciae nostre ac presencium litterarum nostrarum prius non sunt emanate, quas in suo vigore volumus remanere, presentes autem dum nobis reportate fuerint, sub majori sigillo nostro faciemus privilegialiter emanari, prout etiam premissam graciae eidem nobili domine aliis litteris nostris mediantibus secreciori sigillo nostro consignatis fecisse dinoscimur atque annuisse.

Datum in Wysegrad, in festo purificationis beate virginis, anno M. CCC. LX. sexto.

Eredetiye hártján, hátlapján az összetöredezett pecsét alatt e szavak olvashatók: relatio magistri Symonis filii Mauricii; Körmend, hg. Batthyány Itár.

VI. *Besztercze*, 1366. j u n. 7.

Nagy Lajos Primichwr György hivének, Bodony városabeli bolgárnak igéri, hogy minden jogait megerősíti, mihelyt Bodonyba jó.

Nos Ludovicus dei gratia rex Hungariae tibi Georgio dicto Primichwr fideli nostro bulgaro de nostra Budiniensi civitate pro-

mittimus liberaliter et spondemus, quod quamprimum in eandem civitatem pervenerimus et de iuribus et hereditatibus tuis tam in dicta civitate, quam extra eandem habitis teque legitimo titulo contingentibus, per fidelem nostrum baronem Dionysium vaivodam Transilvanum et capitaneum dictae nostrae civitatis et eius districtus, qui medio tempore debet de eisdem sciscitari, fuerimus pleniter informati, iura et hereditates tuas huiusmodi pro te confirmari nostris literis regalibus rationabiliter faciemus harum testimonio nostrarum literarum. Datum in Biztricia Transilvaniae die dominico proximo post festum corporis Christi anno eiusdem MCCCLXVI.

(Eredeti je Körmenden a hg. Batthyány lvtárban, Misc. Heim 200.)

VII. *Lippa*, 1366. jul. 20.

Nagy Lajos meghagyja Keve és Krassó megyék nemes-ségének, hogy a közöttük élő szláv vagyis szimatikus papokat nőikkel és vagyonukkal bántódás nélkül arra a helyre küldjék, a melyet nekik az ő nevében főispánjok Heem fia Benedek vagy fivére Péter kijelöl, a mit ha tenni elmulasztának, akkor Benedek mester köteles a papokat erőhatalommal összeszedni és a király további intézkedését ez ügyben végrehajtani.

Nos Ludovicus dei gratia rex Hungariae, vobis universis et singulis nobiles et aliis quibuslibet possessionatis hominibus, necnon civitatibus et liberis villis nostris regalibus in comitatibus de Keve et de Crassov constitutis, habentibus scilicet Slausos seu Schismaticos sacerdotes, apud se residentes, firmiter praecipimus et districte, quatenus ad diem et locum illum, quos fidelis noster Baro Magister Benedictus filius Heem dictorum comitatum comes, vel in eius persona Petrus frater suus verbo nro vobis denominabit, omnes Slavos sacerdotes apud vos existentes cum eorum pravis uxoribus et rebus omnibus absque omnidamno, laesione et deturpatione duci debere faciatis eidem m̄gro Benedicto, vel fratri suo nro nomine praesentandos. Et aliud facere non ausuri. Quicumque autem ex vobis aliud facere attentaret, tunc ipse m̄gr Benedictus vel frater suus debeant, et ex praesenti mandato nro teneantur sacerdotes huiusmodi Sclavorum, pravis uxoribus, et rebus, ubi eos invenire possent, potenter excipere et pro nobis reservare, idem debentes facere, quod per nos ipsis fuerit demandatum. Datum in Lippa in die s. Eliae prophetae. anno domini M. CCC. LXVI.

(Dipl. M. Bél I. p. 140. Udv. lev. 259.)

VIII. *Bodony*, 1367. ápr. 15.

Hímfí Péter bolgár bán írja a királynénak, hogy Waychnától, a magyar király hívétől a tenger mellett levelet kapott, a melyben Waychna értesíti őt és fivérét Benedeket, hogy a görög császár és turnói (tirново-i) Sándor békét kötöttek egymással, a melynek értelmében a császár kötelezte magát, hogy Zoaykuchnak 1800 frtot ad, Zoaykuch pedig átadja neki Bodonyt, Sándor viszont azt ígérte, hogy Bodonyért három tenger melléki várost: Nezemburt (Mesembria), Thockunt és Várnát a császárnak adja.

Dominae suae reginae metuendae salutem cum fideli servitio. Notum vestrae magnificentiae dare volumus, quod a Waychna penes mare demissae sunt nobis literae, in qua litera continentur pro domino nostro regi fidelis existentis et scribitur fratri nostro Benedicto et nobis, quod consensio facta fuisset inperatorem Graeciae et Allexander de Thurno et imperator ligavit se tali obligatione, quod Zoaykuch ad ipsum assumeret et nunc asumpsit et eidem Zoaykuch centum mille et octoagesios mille florenos dare assumpsit et idem Zoyku(n)ch Bodinum recipere promisit et inperatori Graecorum dare assumpsit et Allexander de Thurno imperatori Graecorum tali modo assumpsit, quod si Bodinum recipere posset et sibi restatuere (!) tunc tres civitates penes mare *Nezembur*, *Thochun*, *Warna* vocatas imperatori Graecorum daret. Igitur praedictus Waychna ad fidelitatem suam nunciavit, quod praedicta vera existerent et in literis suis petit nos diligenter, ut cito Hungari Bodinum transeant, ut castrum Bodinensem servare valeant. Datum Bodinii die Elene anno domini MCCCLXVII.

Petrus, Bulgariae banus.

Hátlapján: Dominae suae reginae H. (elisabet) litera praesentetur. (Eredeti papir, záró pecsét nyomaival. Körmend ad Misc. Heimiana f. 92. nro 5. Croatica.)

IX. 1367. jul. 29.

Nagy Lajos Byr-i Bálint fia János fiának Péternek a kérelmére, az anyja Byr-i Kondakor Domokos leánya vasmegeyi Byrben fekvő birtokainak megerősítéséről szóló, a bulgáriai Szörény mellett 1365. június 23. kelt levelét ünnepélyes alakban átírja.

Ludovicus dei gratia Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae Bulgariaeque rex, princeps Sallernitanus et Honoris Montis S. Angeli dominus omnibus Christi fidelibus tam praesentibus, quam futuris praesentium notitiam inspecturis salutem in omnium salvatore. Provida

regum circumspectio sic solet sibi subjectis oculis gratiosis conspiciere, ut verorum si desit eis solatium liberorum, possint instituere heredes pariter et successores beneficio principali. Proinde ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod Petrus filius Johannis filii Valentini de Byr in persona nobilis dominae Elisabeth nuncupatae, filiae quondam Dominici dicti Kondakor de eadem Byr nobilis, matris suae nostrum regium adiens conspectum exhibuit nobis quasdam literas nostras patentes papireas secreto et rotundo nostro sigillo consignatas super quadam specialis gratiae nostrae praerogativa de nostri munificentia emanatas tenoris infrascripti, supplicans cubernio (*iggy*) nostro regio prece humili et devota, ut easdem acceptare, approbare, ratificare et pro ipsa domina matre sua suisque filiis et heredibus nostro dignaremur privilegio confirmare. Quarum tenor talis est: l. a IV. sz. levellet.

Nos itaque iustis et modestis supplicationibus praefati Petri in persona dictae dominae matris suae nostrae maiestati porrectis regio inclinati cum favore praetactas literas nostras omni prorsus suspicione carentes praesentibus de verbo ad verbum iustas simulcum praetacta gratia in tenore earum contenta acceptamus, approbamus, ratificamus et pro dicta domina suisque filio et heredibus auctoritate regia confirmamus praesentis privilegii nostri patrocinio mediante, sine praecudio iuris alieni. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam praesentes concessimus nostras literas privilegiales sigilli nostri novi duplicis et autentici munimine roboratas. Datum per manus venerabilis in Christo patris domini Ladislai episcopi ecclesiae Wesprimiensis, reginalis excellentiae cancellarii aulaeque nostrae vicecancellarii dilecti nobis et fidelis anno domini MCCCLXVII., quarto kalendas mensis augusti, regni autem nostri anno vicesimo sexto; venerabilibus in Christo patribus et dominis Thoma Strigoniensi, fratre Stephano Colocensi, Uglino Spalatensi, Nicolao Jadrensi et Ugo Ragusiensi archiepiscopis, Demetrio Varadiensis, Dominico Transylvaniensis. Colomano Jaurinensis, Stephano Zagrabiensis. Dominico Chanadiensis, Michaele Agriensis, Vilhelmo Quinqueecclesiensis, comite capellae et secretario cancellario nostro, Johanne Vaciensis, Petro Boznensis, Ladislao Nitriensis, Demetrio Syrmiensis, Nicolao Tininiensis, Demetrio Nonensis, Nicolao Traguriensis, Stephano Farensis. Johanne Macarensis, Matheo Sibinicensis, Michaele Scardonensis et Portiva Seniensis ecclesiarum episcopis dei feliciter gubernantibus, Carboniensi sede vacante, ecclesias: magnificis viris domino Ladislao duce Opu-liensi regni nostri palatino, Nicolao vaivoda Transylvano, comite Stephano Bubek iudice curiae nostrae, Johanne magistro tavar-nicorum nostrorum, Nicolao de Zeech totius Slavoniae, Konya regnorum Dalmatiae et Croatiae ac Nicolao de Machoo banis, Petro

Zudar pincernarum, Paulo dapiferorum, Johanne ianitorum et Emerico agazomum nostrorum magistris ac eodem domino Ladislao palatino comite Poseniensi aliisque quampluribus comitatus regni nostri tenentibus et honores.

(Eredeti je hártján függő pecséttel, a vasvár-szombathelyi székes káptalan levéltárában 1367. sz. a.)

X. *Liget*, 1368. j u l. 18.

I. Lajos király György bulgár vajdának négy, egyetemes néven *Garbonicha*-nak nevezett falut, s egy *Druga* nevezetűt adományoz Bulgáriában hívséges szolgálatai jutalmául.

Nos Lodovicus dei gratia rex Ungariae memoriae commendamus per praesentes, quod nos fideli nostro Georgio voivodae Bulgariae consideratis suis fidelitatibus et servitiis fidelibus, que idem nobis exhibuit, exhibet in praesenti et exhibere creditur in futurum ac per eum suis heredibus quasdam villas nostras, quarum quatuor uno nomine videlicet *Garbonicha* et quinta *Druga* nuncupantur, in regno nostro Bulgariae existentes cum omnibus earum utilitatibus et pertinentiis in dominio regali *more consueto* pervenire debentibus in villis praenotatis. Datum in *Liget* loco venationis nostrae, quarto die festi divisionis apostolorum anno domini M. CCC. LX. VIII.

(Eredeti hártján, pecsét nyomaival, Körmend, Misc. Heim. 219.)

XI. *Bodony*, 1368. s z e p t. 8.

Ragusai Péter és András bodonyi bírák levele Hímfi Benedek bodonyi bánhoz, a melyben kéri, hogy minél hamarabb jöjjön bánágának elfoglalására, mert az ottani népek Benedek hosszas elmaradása következtében bizalmatlankodnak és Miklós ispán oda jöttét félremagyarázzák.

Sincera salutacione premissa. Noveritis, quod in istis partibus est manifestum, quoniam dominus noster rex tradidit vobis istud dominium, sed adventus vester nimis tardatur. Ex desiderio vestri adventus per gentes istas jam non creditur, quod verum sit et modo venit Michlaus giuppanus et postquam venit, gens ista magis firma fuit, quod vobis non sit traditum dominium et ideo si vultis, quod illud quid remanserit non perdat, festinetis venire, quia si tardabit, pro certo omnes recedent et si cito venietis, spero in deo, quod omnia prospere ibunt, quia ab omnibus habeo nova, quod vos desiderant. Valeat dominatio vestra per

tempora longiora. Datum in Bodognion (?) in octava nativitatís beate virginis.

Petrus et) de Ragusio.

Andreas J iudices de Bodon.

(Eredetije papiron, viasz pecséttel, hátlapján: Magnifico et potenti domino domo Benedicto bano Budinensi, Körmend, hg. Batthyány ltár, Heimiana.)

XII. Eng, 1368. decz. 4.

I. Lajos király a bodonyi, lagani és fejevári várnagyokat azon esetre, ha a vár védelme közben elvonulásra kényszerítetnének, eleve is fölmenti a hűtlenség alól.

Nos Lodovicus dei gratia rex Hungariae notum facimus universis et fatemur literas nostras per praesentes, quod si castelani nostri de castris nostris *Bydiniensibus*, nec non de *Lagan* et de *Feyrwar* eorumque socii, familiares, clientes, sequaces et adhaerentes nunc in ipsis castris constituti ex casu fortuito et accidenti in tuitione et defensione ipsorum castrorum nostrorum deficerent et se ab eisdem castris nostris amovendo retraherent, eademque castra deserendo et relinquendo ad propria redierent, nusquam ipsis vel alicui ipsorum aut eorum heredibus et posteris aliquid culpabilitatis indicium aut infidelitatis notam impingemus, sed ipsos et eorum posteros occasione resignationis et renunciationis castrorum praemissorum modo quo supra quitos, expeditos et absolutos reddimus et committimus atque immunes harum sub nostrae maiestatis testimonio literarum. Datum in Engh feria secunda proxima ante festum Nicolai confessoris anno domini M. CCC. LX. VIII.

(Eredetije hártján, pecsét nyomaival, Körmend, Heimina 217.)

XIII. Buda 1369. szept. 25.

Lajos király Hímfi Benedek bulgár bánnak és testvérének Péternek abból az alkalomból, hogy Strascimir »bodonyi czárt« mindenestől Bodonyban István kalocsai érseknek kir. rendeletre átszolgáltatták, felmentő levelet ad.

Relatione Georgii dicti Zudar.

Nos Lodovicus dei gratia rex Hungariae significamus tenore praesentium quibus expedit universis, quod quia magnificus vir Benedictus filius Pauli filii Hem banus Bulgariae et Petrus frater suus fideles nostri dilecti ex nostro mandato, commissione et edicto speciali Strazmerium imperatorem Bidinyensem in civitate nostra Bidinyense simulcum suis pertinentiis universis ad manus venerabilis in Christo patris domini Stephani archiepiscopi

Colocensis, sacrae paginae magistri, fidelis nostri devoti tradiderunt, resignaverunt et ex nostra voluntate assignarunt in hiisque sicuti et aliis nostrae se debita conformitates voluntati subiectione gratos, placibiles et acceptos exhibuerunt famulatus, ideo nos huiusmodi obsequiosas virtutes et sinceras complacentias dictorum domini Benedicti bani et Petri fratris sui fidelium nostrorum gratas et acceptas habentes, ipsos et eorum fratres, consanguineos, affines proximos et heredes universos supradictis omnibus reddidimus et commisimus per omnia quitos et expeditos harum sub nostrae maiestatis testimonio literarum. Datum Budae feria tertia proxima ante festum b. Michaelis archangeli, anno domini M. CCC. LX. IX. (Eredeti papiron, gyűrűpecséttel, Körmend, hg. Batthyány István Heimiana 220.)

Közli: —ó—o—

Magyar hadi szabályzat 1655-ből.

Az 1655. évi (koronázó) országgyűlés V. törvénycikkének 1. §-a elrendelte, hogy a török ellen, az ugynevezett végházakban, a rendes őrségen felül, a vármegyék és városok bizonyos számú rendkívüli csapatokat fogadjanak és tartsanak. A felső-magyarországi 13 vármegyére 400 lovas volt ezen törvénycikkben kivetve.

Ezen ügy elintézése végett a vármegyék követei Szepsi-ben, 1655 deczember hó 1. napján összejöttek, a 400 vitézt meglustrálták s úgy a vezényletre, mint a fegyelemre nézve igen érdekes intézkedéseket tettek, melyeket Abaujvármegye azon évi jegyzőkönyve a következőkben örökített meg az utókor számára.

* * *

Anno Dni 1655 die 20 X-bris per Dnum Vcomitem relatum in negotio intertentionis 400 militum, juxta novissimam regni constitutionem, signanter autem art. 5. Ann. 1655. Posonii editum, per Excellum Principem D. D. Franciscum Vesselényi de Hadad, perpetuum in Murány, Regni Hungariae Palatinum, Judicem Cumanorum etc. necnon nuncios 13 Comitatum partium Regni Hungariae superiorum, per praetitulatum D. Principem ac Palatinum, in praetacto negotio ad 1 diem mensis X-bris in et ad oppidum Szepsi adque reddendum rationem super conductione ac in confinia collocatione eorum militum revisioneque lustrationis eorum militum, penes praetactum oppidum Szepsi peractae convocatos, conclusum est

1. hogy pro ratione moderni temporis et meliori commoditate, az felül megírt 400 lovas vitézek mindenestül pro nunc

Ónodban collocatassék (!) usque ad ulteriorem, si necesse fuerit, ordinationem praetitulati Dni Principis ac Palatini, annotatorumque Comitatus vigore praecitati articuli fiendam;

2. hogy ennek az 400 lovasoknak csak két főhadnagya legyen, az két száznak, ugymint nemes Szathmár, Zemplin, Szabolcs, Borsod és Thorna vármegyéknek lovasának nemzeti Zákány István uram főhadnagyok legyen; az másik kétszáz lovasoknak pedig, ugymint nemes Abaujvár, Sáros, Szepes, Gömör, Ungvár, Bereg és Ugocea vármegyéknek lovasának Nemzeti öregbik Semsey Sándor ur főhadnagyok legyen; hoc declarato, hogy az megnevezett két főhadnagy mellett két emberséges vicehadnagyokat is az nemes vármegyék interteneáljanak. Ezeknek peniglen a két hadnagyoknak személyekre, az egyiknek 80 forint fizetése, az másiknak is hasonlóképen 80 forint fizetése legyen. A vicehadnagyoknak pedig külön-külön 20—20 forint fizetése legyen, mely fizetést nemes vármegyék proportionaliter, kiki maga lovasának számára nézve procurálják és administrálják.

3. Conclusum est, hogy az interteneálandó 400 lovasoknak, az 1638 esztendőbeli 5. art. ellen is édes hazánknak praedjudiciumára, kárára, 4 forintnál többet senki se fizessen.

4. Az kik az nemes vármegyék közül, pro mense 8-bri consequenter usque ad 1. Decembris mélt. Palatinus urunk ő nga authentice kiadott limitatiója szerint, ki ki maga interteneálandó lovasának nem praestálta, tehát azon limitatióban interteneálandó száma szerint, azon ekkéig pro singulis mensibus nem administrált pénzt, az felül említett fő- és vicehadnagyok fizetésekre, vitézlő Szentmiklóssi Pongrátz Christóf nemes Abaujvár megye viceispánjának kezéhez tartozik praestálni és administrálni sine procrastinatione, alioquin Mélt. Palatinus urunk ő Nga, avagy ez Felső Magyarországnak Generálissa, vigore praecitati articuli, az articulushban denotált poenat exequálják rajta irremissibiliter.

5. Conclusum est, hogy mindenkoron azon szám szerint interteneálandó lovasoknak fizetések és havok prima die cujuslibet mensis legyen és számláltassék, sub poena articulari irremissibiliter exequenda.

Az Nemes Felső Magyarországi fogadott, hazánk oltalmára, praecise a török ellen végházakban szállítandó lovasoknak és gyalogoknak

INSTRUCTIOJA.

1. Legeslegelsőben is vigyázzanak az előjökben rendelt vitézeknek előttök járójok, hogy az felséges mindenható, teremptő Istent holmi gonosz kigondolta szitkokkal, ugymint: ördög

teremtette, ördög lelkü, eb anyáju és ehez hasonló káromkodásokat praecaveáltassanak, erős büntetés alatt, hanem inkább istenes és dicséretes életet éljenek.

2. Az végházban a vitézlő rendet ben tartsák, falukra ki ne bocsássák, s ha kinek mi járója van, az végbeli ő Felsőége fő-, s in absentia vicekapitánya s nemes vármegyék hadnagyi pátensivel járjanak a falukon, semmi csint az szegénységen ne míveljenek, sub poena capitali.

3. Lopás, fosztás, szegény ember kamarája törése, szegény ember verés, taglás sub poena capitali tiltatik; paráznság, erőszaktétel, élete fogy el, valakin találtatik. Ha valamely gonoszul tevő katonák in flagranti depraehendáltatnak a végházon kívül, azon vármegyében levő viceispánnak kezekhez adassanak az büntetésre, országunk törvényi szerint.

4. Zászló alatt senki maga kezével igazat ne tegyen, mert ha csak haragjában mezítelen kardot vonson is, keze vágattatik el; s ha penig valakit megöl, avagy vért bocsát, sententia a fején s meghal érte.

5. Az végházban hasonlót kell érteni, annak lévén régi szabadsága és bevött szokása; kapu zárat után az boritalnak, dorbézolásnak békét kell hadni és maga kezével senki bosszút ne tegyen és álljon, mert érdemlett büntetését veszi érte.

6. Palatinus s Generalis Uraink ő Ngoktul s Nemes vármegyéktül legyen dependentiájok, az articulushoz continentiája szerint, utánok fő és vice végbeli kapitányokkal legyen mutua correspondentiájok, de csupáncsak a török ellen; mindazáltal holmi leveleknek küldésében és magok szolgáltatásában nem tartoznak obediálni senkinek is.

7. Meglássák a tisztviselő uraim, a katona meglegyen, Nemes Vármegyéket meg ne csalják és holmi aprólékos cselédet be ne fogadgyanak, hanem ha Isten áldását akarják venni, szívesen oltalmazzák édes hazájokat, magok jó hírek nevek terjedéseért.

8. Minden módon azon igyekezzenek, hogy az szendrei és több végbeli hadakkal conjungálják magokat, hazánk rontó pogányok ellen.

Actum in Oppido Szepesi, die 1. mensis x-bris Ao. 1655.

(Abauj vármegye 1653—1659. évi jegyzőkönyveinek 207—208. levelein.)

Közli: RÉVÉSZ KÁLMÁN.

VEGYES KÖZLÉSEK.

HÁROM LEVÉL I. ÉS II. RÁKÓCZY GYÖRGYTŐL.

I.

I. Rákóczy György levele gróf Eszterházy Miklós nádorhoz.

Szolgálatomat ajánlom nagyságodnak; az Úristen minden idvességes jókkal áldja meg nagyságodat.

8. die huius mensis Kis-Martonban költ nagyságod levelét nekem ez estve 6 óraker hozák meg; hogy nagyságod dolgomnak promoveálásában ily derék jó akarattal mutogatja, azt nagyságodnak meg igyekezem mind szolgálni és hálálni. Az praesidiumnak bevételét soha nem azért sajnáltam, hogy valami idegen elmékedésem lött vagy volt volna avagy akarna lenni, hanem csak azok az okok vadnak előttem, kikről nagyságodat már két izben levelem által is tudósítottam, s most is azon kérném nagyságodat, hogy lenne valami melioralás benne. Az summa Patakon most is bizon sok és az meg nem éri, noha az emberek nagy jövedelmű helynek tartják, de bizonnyal higyje nagyságod, hogy igazán felőle mondhatni: minuit praesentia famam, mert az egy boron kívül annak semmi derekas jövedelme nincsen. Ha mikor boraimat gondviselőim jó áron adják is el, az bizon nem az pataki jószágban termett bor szokott lenni, hanem tarczali, tokaji, zombori majorsági szőlőmben terem. Ehhez képest az is elég lött volna az summa, kit taval jámbor fő ember szolgálaim ígértek volt, de akarván magam fogyatkozásával is ő felségének, császár urunknak kedveskedni, úgy mentem többre öt ezer forinttal. Kérem is nagyságodat, legyen azon, elégedjék meg ő felsége ezzel az summával. Az valora jól tudja nagyságod itt az pénznek nagy és úgy is jü kezünkben s kicsinben kiadni meggondolhatja nagyságod mennyi kár esnék benne. Holott mi nálunk egy aranyat elvesznek és váltanak három forintban, huszonöt pénzben. Hogy azért ebben is nagyságod jóakarattját akarja törekedése által mutatni és reménységet is nyújt nagyságod az tallérnak egy forintban, negyven pénzben, s az aranynak két forintban, negyven pénzben elvételé-

ben. azt nagyságodnak megszolgálom s bár jövődében is utánam valóknak így tegyék le.

Az közönséges dologról írott levelét nagyságodnak még nekem Nyári Bernát uram meg nem küldte. Hogy nagyságod szegény hazánkra úgy akar gondot viselni, mint igaz haza fia és nemzete szerető úr, azért az Úristen áldja meg nagyságodat. Bizony illendő is erre az szegény hazára gondot viselni, mert nekünk ennél több nincsen s annak is igen kevés részecskéjében szorultunk s ha ez is kicsúsz kezünkből, mást nem ad senki érette, s nem is tanálunk. Magam személyére, ennek megmaradására szolgáló ügyében, elhigye nagyságod, rajtam semmi nem mulik. Véremet kiontani s életemet elfogyatni is, ha úgy kívánja az szükség, el nem rejtegetem, hanem kész leszek reá. Akárki édesgető beszédétől és ígérététől úgy akarom fontolni hazámhoz s nemzetemhez való szeretetemről, azoknak hallgatása között feledékenységben ne tanáltassam s az mint nagyságodnak egynehány izben megírtam, csak hitemben, szabadságomban maradhassak békével, én soha másuvá nem vágyódom, sem uralni mást nem akarok ő felségeken kívül. S ő felsége s nagyságod felől hogy én úgy beszélgettem volna, mint nagyságodnak eleiben adták, azt nagyságod ne higye. S valaki írta vagy izente nagyságodnak, nem igazán cselekedte. Holott ha amaz Christus urunk mondásáról feledékeny löttem volna is: reddite, quae sunt Caesaris, Caesari, et quae sunt dei, deo, meg kellett nekem azt gondolnom, ki birodalmában lakom, kinek javával és adományával élek. És ha egy hatalmas török császár és annál kisebb hatalmú renden levők is ő felségén, császár urunkon, erővel semmit sem vehetnek, én azokhoz képest semmi levén, mit dicsekedném olylyal, kiből az emberektől magamra itéletet és ő felségétől haragot vonnék. Holott mindenkor én könyörgöttem ő felségének és nagyságodat is érette sokszor busítottam. Én felőlem nagyságod mélyebben gondolkodjék és úgy elmélkedjék, hogy valami én szóm vagy dolgom lön, meg nem tagadom, ha az mellett halált kelletnék is szenvednem. De esmég az mi nem enyim, azt magamra nem veszem. Erről nagyságodnak is több ratiókat is állathatnék, de nagyságodat annak olvasásával nem terhelem, hanem csak azon kérem nagyságodat, hogy akárki mit írjon, izengessen nagyságodnak én felőlem, addig nagyságod ne induljon meg rajta, minek előtte egy kis czédulája által tölem is annak igazságáról nem értekezik. Azután ha én dolgom lön, ám nagyságod dorgálásában legyen bátor részem, meghigye nagyságod, tovább nézek az orromnál és az ő felsége kegyelmes jóakaróját alázatossággal, becsülettétellel s nagy hálaadósággal akarom venni és azt életem fogytáig meg is szolgálni. Eddig hogy nem kedveskedhettem, bizon annak is nem sobrakságom, sem idegenségem az oka, hanem az üdöre s az mi mostani állapotunkra kellett

vigyáznom, mert én is meg tudnám gondolni mind az emberséget s mind az uramnak méltóságát. Ezután ezt is el akarom magamról vetni és kész szolgálatomat külső kedveskedésemmel is mind ő felségének s nagyságtoknak is bepraesentálnom és a nagyságod szolgálatjára is magamat mindenkor készen tartani, hogy abban nagyságod meg ne fogyatkozzék. Éltesse az Úristen sokáig jó egészségben nagyságodat.

Datum in curia Felső-Vadász 19. die Novembris, anno 1629.

Nagyságodnak örömet szolgál

Rákóczy György, m. p.

I. Rákóczy György 1629-ben fejezte be hosszadalmas perét a Dobó-örökösökkel. Ezen perben nagy jóakarattal volt irányában a nádor és az udvarnál javára sokat tett. Köztük ezen időben sűrű levelezés folyt. Ennek a levélváltásnak kiegészítésére és a viszonyok megvilágosítására szolgálhat a jelen közlemény, melynek eredetije Rakovszky Ferencz tulajdonát képezi.

II.

I. Rákóczy György levele Korniss Zsigmondhoz.

Georgius Rákóczi Dei gratia princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et siculorum comes etc.

Spectabilis ac magnífice fidelis syncere nobis dilecte. Salutem et gratiam nostram. Kegyelmed 16 die praeteriti mensis Februarii az Horváth úrfiak mellett való irását elvettük, melyből értjük, hogy az ő kegyelmek Thasnád végett való causajokat az nemes vármegye parancsolatunkból nem akarná leválni és discutiálni, melynek oka ez, hogy mi úgy értöttük, mikor az szegény urunk az atyjoknak adta volt Thasnádot, bizomos ratiokra képest cselekedte volt, az atyjok is reversalis(t) adott volt az szegény fejedelemnek, melyet Horváth Gáspár meg nem állván, így nyult volt az szegény fejedelem Thasnádhöz. Mivel azért Thasnádnak proprietása a fiscusé, gondot kell rája viselnünk; az mostani possessoroknak ilyen extra regnum levő és mind magával nem szabados állapotjában gondunknak kell reá lenni s minthogy penig minden levelek az szegény fejedelem halála után sok kézre mentenek, kerestetnünk kell az atyjok reversalisát, kiben eddig is fáradoztunk, ezután is ezt serénséggel akarjuk követni, várakozzanak, s ha mivel elhalad, avval nem mulik usque igazságok, ha mi leszen hozzá. Isten oltalmazzon, hogy mi valakinek igazságát megfojtsuk és ne is legyen keresni szabad, de hirtelenségből az fiscusnak sem tehetünk kárt. Eidem in reliquo gratiose propensi manemus. Datum in arce nostra Fogarasiensi 2 Martii 1640.

Kivülről más kézzel: Rákóczy fejedelem levelének párja.

(Az egykorú másolat Rakovszky Ferencz birtokában.)

III.

II. Rákóczy György Pálffy nádorhoz intézett levelének postscriptuma.

Mi kegyelmeddel kiváltképen való jó confidentiát akarunk tartani s akármit hirdessenek az emberek, folytassanak híreket, annak hitele ne legyen, míg mi nem irunk kegyelmednek elhívén azt, azon sinceritással leszen kegyelmed hozzánk, kivel akarunk lenni kegyelmedhez mi. Deákul nem írhatunk kegyelmednek, mivel magyarok vagyunk, magyarul is tudunk többet, mintsem deákul. A jó cancellarius uram, ha nem catholicusok is, de bizony igaz lelki ismerettel bíró evangelicusok vagyunk, s valamit irunk, szibül nem szinbül származnak azok s rajta hitele lehetne az mi jó ajánlásinknak, kik bizony nem kételenségből vadnak, megismerné azt. Ő felsége kötelezett magához oly jóakaró szolgát, ki tud szolgálni.

Ha mibül az mi kedveskedésünk kívántatik, csak értsük, mibül kívántatik, kegyelmednek azt jó szívvvel szeretetbül cselekedni készek vagyunk.

(Eredetiye Rakovszky Ferencz birtokában.)

Közli: KOVÁCS LÁSZLÓ.

A FLAMAND-SZÁSZ BEVÁNDORLÁS TÖRTÉNETÉHEZ.

A XII. századbéli flamand-szász bevándorlás egyik nevezetes ténye Felső- és Nagy-Bánya városok alapítása. A hegyek érczartalma vonzotta azon vidékre az első telepeseket, kik területét, Szatmár vármegye keleti szélét, benépesítették és virágzó bányatelepeket hoztak létre: Kapnikbányát, Középhegyet, a mai Felsőbányát- és Asszonypatakát, a mai Nagybányát. Ezek közül a középső, Középhegy csakhamar annyira fellendült, hogy Nagy Lajos 1347. okt. 12-ikéről kiváltságlevelében polgárait felruházta mindazon kiváltságokkal és szabadalmakkal, melyek az u. n. nagyobb szabadságu királyi városokat illették meg. A város viszonyaiban azonban lényeges változás történt 1411-ben, midőn Szatmárral és Nagybányával együtt Lazarevics István, majd 1427-ben Brankovics György szerb deszpota birtokába került és ezzel elvesztette királyi városi jellegét, ami semmikép sem volt előnyös e helyekre nézve, míg Brankovics bukása után Hunyadi János kormányzó földesurasága ismét az Anjou-korbéli virágzás napjait idézte vissza.

Ez időben történt, hogy a felsőbányai templom remek művű orgonája annyira megnyerte Hunyadi tetszését, hogy azt, az egyházi előjáróság beleegyezésével, Zólyomvárába vitette, ahol e század elején elégett. Kárpótlásul vagy vételárul a város minden arany- és ezüstabányáinak haszonbérét a templomnak ajándékozta,

úgy, hogy az illető bányák, az érczek beváltása alkalmával, a tiszta jövedelem tizedét a nevezett templom pénztárába tartoztak befizetni, mely teher alól a bányák csak a legújabb időben mentettek fel végképen. E tizedből évszázadok lefolyása alatt szép összeg gyűlt be, ebből épült azon vidék legszebb épülete, az új felsőbányai templom. Hunyadinak 1452-iki eredeti adomány levele elveszett, de fenmaradt nagy fiának, Mátyás királynak, atyja adományát megerősítő oklevele, mely magában tartalmazza az eredeti adománylevelet is.

E megerősítő oklevél 1465-ben, aug. 25-ikén kelt és a szokott oklevél alakot tünteti fel. A sorok a hártya hosszabb szélével futnak párhuzamosan; szélessége 52, magassága 40 cm; alul behajtás van, melyről selyem-zsinóron függött a már széttört pecsét. A hártya ép, csak a behajtásoknál törött, lapja vékony atramentum vonalakkal van megvonalozva, a szöveg 29¹/₄ sort foglal rajta el. alul 6 sor beiratlan. Tartalma a következő:

Mathias dei gratia Hungarie, Dalmatie, Croatie. Rame, Servie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presentium notitiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad universorum notitiam harum serie volumus pervenire, quod nostre maiestatis venientes in conspectum fideles nostri circumspecti *Michael Rwdel* iudex ac *Johannes Zaz* et Antonius iurati cives oppidi nostri *Felsewbanya* exhibuerunt nobis quasdam litteras quondam illustris domini *Johannis de Hunyad* dicti regni nostri Hungarie gubernatoris, genitoris nostri carissimi felicis reminiscencie in papiro patenter (confectas et) sigillo suo, quo utebatur in appresso consignatas, quibus mediantibus idem condam genitor noster in recompensam illius organi, quod ipse ab ecclesia gloriosissime virginis Marie in dicto oppido nostro *Felsewbanya* constructa excipi fecisset, pro fabrica eiusdem ecclesie universos proventus urburarum ratione aurifodinarum de medio eorundem civium dicti oppidi ad cameram nostram *Rywli Dominarum* provenire debentes prefate ecclesie beate Marie virginis in perpetuum dedisse et donasse dinoscitur tenoris infrascripti, supplicantes maiestati nostre humiliter, ut easdem literas ratas, gratas et acceptas habendo literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum inscribi facientes approbare easque et omnia in eis contenta pro prefata ecclesia beate Marie virginis innovando perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarum quidem literarum tenor talis est: *Nos Johannes de Hunyad* regni Hungarie gubernator memorie commendamus tenore presentium significantes quibus expedit universis, quod ex quo nos de ecclesia in civitate de *Medio Monte* in honorem gloriosissime virginis Marie fundata et constructa quoddam organum excipi facientes ab eadem ecclesia alienavimus, ob hoc nos in recompensam eiusdem organi

ad fabricam ac augmentationem prefate ecclesie universos proven-
tus urburarum ratione aurifodinarum ex parte communis prefate
civitatis Medie Montis ad cameram Rywli Dominarum singulis annis
solvendos antedecte ecclesie beate Marie virginis perpetuo duximus
dandos, donandos et declinandos, immo damus, donamus et decli-
namus presentium per vigorem. Quocirca vobis, iudici et iuratis
ac universis civibus prescripti oppidi Medie Montis presentibus
videlicet et futuris, presentium notitiam habituris serie presentium
firmiter committentes mandamus, quod amodo inposterum pre-
scriptos proventus urburarum ad dictam ecclesiam ac fabricam et
labores eiusdem omni anno plene et integraliter dare et persol-
vere modis omnibus debeatis. Vobis insuper camerariis nostris
damus in mandatis, quatenus prescriptos cives ratione et pretextu
dictorum proventuum urburarum per nos dicte ecclesie deputatorum
nullatenus persummatis impedire, quoniam nos ad singularem sup-
plicationem prefatorum civium dictos proventus modo permissio pre-
scripte ecclesie deputavimus concessimusque et declinavimus perpe-
tuis et successivis temporibus solvendos. Secus non facturi. Presen-
tibus perlectis exhibentibus restititis. Datum Bude, sabbato proximo
ante festum beati Galli confessoris anno domini millesimo quadringen-
tesimo quinquagesimo secundo. Nos igitur humilibus (suplicationibus)
prefatorum Michaelis Rwdel et Joannis et Antonii iuratorum civium
dicti oppidi nostri Felsewbanya per eos nostre modo quo supra por-
rectis maiestati regia benignitate exauditis et clementer admissis
prescriptas literas non abrasas, non concellatas, nec in aliqua sui
parte suspectas presentibusque literis nostris privilegialibus de
verbo ad verbum sine deminutione et augmento aliquali insertas,
quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos eatenus,
quatenus eodem rite et legitime existunt emanate, viribusque
earum veritas suffragatur, acceptamus, approbamus et ratificamus
easque nihilominus et omnia in eis contenta ob spem et singula-
rem devotionem nostram, quam ad beatissimam virginem Mariam,
in cuius nomine glorioso dicta ecclesia fundata exstitit, iugiter
gerimus et habemus, pro eadem ecclesia beate Marie virginis inno-
vantes perpetuo valituras confirmamus presentis scripti nostri patro-
ciniu mediante, salvis iuribus alienis. In cuius rei memoriam fir-
mitatemque perpetuam presentes literas nostras privilegiales pen-
dentes et autentici sigilli nostri duplicis munimine roboratas eidem
duximus concedendas. Datum per manus reverendissimi in Christo
patris domini Stephani ecclesiarum Colocensis et Bachiensis
archiepiscopi locique eiusdem Colocensis comitis perpetui, aule nostre
summi cancellarii, dilecti et fidelis nostri, anno domini millesimo
quadringentesimo sexagesimo quinto, octavo Calend. Septembris,
regni nostri anno octavo, coronationis vero secundo. Venerabilibus
in Christo patribus dominis Johanne Strigoniensi, eodem Stephano

Colocensi archiepisc., Ladislao Agriensis, Johanne confirmato Waradiensis, Nicolao Transylvano. Zagrabiensi sede vacante, Johanne Quinqueecclesiensis, Alberto Wesprimiensis, Antonio Jauriensis, Vincentio Waciensis, Alberto Chanadensis, Chonia Nitriensis, Bozniensi sede vacante, Urbano Sirmiensis, Marco Tininiensis, Segniensi sede vacante, Nicolao Modrusiensis ecclesiarum episcopis (dei) ecclesiam feliciter gubernantibus. Item magnificis Michaelae Orzag de Guth regni nostri Hungarie (.) palatino, Nicolao de Wylak ac Johanne Pangracz de Dengeleg waiwodis Transsilvanis, comite Ladislao de Palocz iudice curie nostre, eodem Nicolao de Wylak Machoviensi, Petro de Zob et Ladislao de Drino Rame banis, honore banatus Zewriniensis vacante, Johanne de Rozgon thavernicorum, altero Johanne Thuz de Lak ianitorum, Nicolao de Alsolyndwa et Emerico de Palocz prefectis pincernarum, Stephano de Peren et Ladislao de Bathor dapiferorum, Ladislao de Kanisa et Pertholdo Ellerbak de Monyarokerek agazonum regalium magistro, Andrea Pawmkyrher Posoniensi et Petro de Zakol Themesiensi comitibus, aliisque compluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

(Eredetije a felsőbányai r. k. plébánia levéltárában.)

Közli: RÁCZ MIKLÓS.

A MAKÓI FŐGYMNASIUM GYŰJTEMÉNYÉBŐL.

A makói m. kir. áll. főgymnasium múzeumában két érdekes oklevelet találtam, melyeket a csanádmegyei volt történelmi és régészeti társulat juttatott az intézet birtokába.

I.

Serenissimo principi et domino domino Ludovico dei gracia regi Hungarie et Bohemie etc. domino ipsorum naturali graciosissimo, quatuor iudlium comitatus Pesthiensis obsequium perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas, quod cum nos feria quarta proxima post festum visitacionis virginis Marie proxime preteritum ad locum sedis nostre iudicarie pro administranda iusticia causantibus convenissemus, tunc nobilis Franciscus Desew de Wechsch pro nobilibus Johanne et Blasio de Holom cum procuratoriis litteris nostris de medio aliorum in nostram exurgens presenciam exhibuit et presentavit nobis quasdam litteras vestras preceptorias, in papiro patenter editas nobisque loquentes et directas, quas nos honore et reverencia quibus decuit recepimus in hec verba: Ludovicus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. fidelibus nostris iudlium comitatus Pesthiensis salutem et graciam. Exponitur maiestati nostre in personis fidelium nostrorum nobilium

Johannis et Blasii de Halom, quod quamvis nos hiis temporibus per alias litteras nostras preceptorias vobis in eo mandaverimus, ut vos in causa illa, que inter ipsos exponentes ut actores ab una ac nobilem Valentinum de Pethery veluti in causam attractum ab alia partibus racione et pretextu totalis porcionis possessionarie nobilis condam Jacobi de Zechyn in eadem possessione Pethery, in illo comitatu Pesthiensi existenti habite coram vobis mota fuisset, iudicium faceretis, quam licet vos vestram in presenciam levassetis, tamen ipsum ex eo, quod idem Valentinus Pethery prescriptam porcionem possessionariam prelibati condam Jacobi Zechyny in prescripta possessione Pethery habitam ipsum non titulo pignoris, sed perennali iure coram vobis concernere asseruisset, nullo superinde probabili documento facto prout iuxta contenta decreti regni nostri fieri debuisset, adiudicare recusassetis, prout recusaretis eciam modo in eorundem exponentium preiudicium et dampnum manifestum. Et quia in generali decreto regni nostri id per expressum continetur, quod quicumque aliqua iura possessionaria coram suo iudice erga manus suas non pignoris, sed perpetuitatis titulo existere allegaverit, id litterarum fulcimento comprobare debet et tenetur, volumus igitur et fidelitati vestre harum serie firmissime precip(iendo com)mittimus et mandamus, quatenus quatenus (*sic!*) acceptis presentibus (idem) prefatus Valentinus Pethery premissam prescripta porcio possessionaria prefati condam Jacobi Zecheny premissa perpetuitatis titulo erga manus suas exist(ere et) litterali documento coram vobis comprobare non poterit, causam parcium prescriptam omni occasione postposita adiudicare et si iidem exponentes de huiusmodi forte vestro iudicio concernere noluerint, extunc vos causam eandem simulcum tota sua serie absque omni gravamine dictorum exponentium et difficultate aliquali in curiam nostram regiam nostram scilicet personalem in presenciam ad terminum per litteras vestras ipsis partibus prefigendum transmittere debeatis es teneamini; nam alioquin volumus, ut quintodecimo die a die exhibicionis primum vobis fiende computando coram nostra maiestate, ubicunque deo duce tunc constituemur, personaliter vel per procuratores vestros legitimos comparere modis omnibus debeatis et teneamini racionem transgressionis mandatorum nostrorum reddituros, secus non facturi presentibus perlectis exhibentibus restituti. Datum Bude in crastino festi annunciacionis beatissime Marie virginis, anno virginiei partus eiusdem millesimo quingentesimo decimo nono. Quibus exhibitis et presentatis mox nos prelibatum Valentinum Pethery ibidem coram nobis personaliter astantem ad contenta ipsarum litterarum videlicet preceptoriarum respondere coartassemus, quiquidem Valentinus Pethery nulla racione, nulla eciam via aliud

ad requisicionem nostram respondere voluisset, nisi quod eadem porcio possessionaria dicti condam Jacobi Zecheny in dicta possessione Pethery apud ipsum perpetue empconis titulo haberetur, et quod iidem actores ipsum in causam attractum coram suo iudice ordinario, hoc est in curia videlicet regia superinde iuridice requirere debeant, quoniam in sede iudiciaria comitatum ratione hereditaria iuxta regni consuetudinem adiudicare non valeant et sic ipse se in hac parte iudicio nostro et nec (litteras) suas empconales exhibere (valeat) (?) neque eciam seriem itaque huiusmodi ex(hibi)cionis (?) sue eidem ad tricesimum secundum diem diei huiusmodi iudicii et iusticie impensionis fideliter duximus restituendum. Datum in Illew loco sedis nostre iudiciarie, quinto decimo die termini prenotati, anno domini millesimo quingentesimo decimo nono.

Külső cím: Personali presencie regie. Pro nobilibus Johanne et Blasio de Halom contra Valentinum de Pethery ad terminum infrascriptum.

(Eredeti, papir, kissé avult állapotban.)

II.

Serenissimo principi et domino domino Ludovico dei gracia regi Hungarie et Bohemie etc. domino ipsorum naturali graciosissimo, Thomas de Wan, Gaspar Karachon de Inarch, Johannes Gelerth de Bwgy et Benedictus de Damon iudices, necnon universitas nobilium comitatus Pesthiensis obsequium perpetua cum fidelitate. Vestra noverit serenitas. quod cum nos feria quarta proxima post dominicam Invocavit proxime preteritam pro administranda iusticia causantibus ad locum sedis nostre iudiciarie convenissemus et pro tribunali consedissemus, tunc prenominate Gaspar Karachon, Thomas Wany, et Johannes Gelerth iudicium in nostram exurgentes presenciam seriem eiusdem iudicii administrationis per ipsos inter nobiles Blasium de Halom ut actorem ab una. Blasium Lesy, veluti in causam (attractum) partibus ab altera hoc ordine declarassent, quod dum ipsi feria secunda proxima post prescriptam dominicam invocavit proxime transactam ad legitimam petitionem prenominati Blasii Halmy actoris iuxta morem et consuetudinem istius nostri comitatus ad prescriptam possessionem Halom accessissent, ibique in domo nobilis Emerici Kalway pro tribunali unacum quampluribus nobilibus consedisent. tunc Paulus Raday de Pakan pro prenominate Blasio Halmy actore cum procuratoriis litteris nostris contra prelibatum Blasium Lesy et Martinum Halmy in causam attractum et in presenciam eorundem iudicium iuxta consuetudinem prescripti nostri comitatus legitime citacionis proposuisset eo modo, quod cum in festo conversionis beati Pauli apostoli proxime preterito nobilis condam

Emericus Halmy frater carnalis dicti Blasii Halmy actoris causa bibendi vinum ad prescriptam domum prenominati Emerici Kalway in prenominata possessione Halom habita una cum certis nobilibus de Wechech et tandem peracta bibicione noctis in silencio ad domum suam redire habuisset, tunc prefatus Blasius Lesy nescitur qua temeritatis audacia ductus ipsum condam Emericum Halmy animo deliberato externis (?) una cum nobili Martino Halmy in tenebris clam expectasset ibique eundem nullis suis culpis et demeritis exigentibus cum uno baculo in terram prostratum interemisset, pro cuius interempcionis caput ipsius Blasii Lesy in causam attracti perquireret; quo audito Petrus de Teche pro prefato Blasio Lesy in causam attracto cum procuratoriis litteris nostris respondisset exadverso, quod in racionacione precii vini guerra inter partes orta fuisset et inceptor ac fundamentum ipsius guerre ipse condam Emericus Halmy fuisset et dum ipse Blasius Lesy in causam attractus de domo ipsius Emerici Kalway exivisset, mox condam Emericus Halmy unum paleza arripuisset et post in causam attractum cecliter ivisset et in itinere suo ipsum Blasium graviter tetigisset et amore dei ac eiusdem morte eundem Emericum rogasset, ne ipsum impediret et tandem ipse in causam attractus se termino defendisset et in defensione sua si quid ipsi Emerico contigisset, in defensione sui ipsius hoc evenisset eidem et sic animo deliberato nichil ipsi condam Emerico fecisset, sed in morte ipsius tam ipse Blasius, quam Martinus Halmy innocentes essent et immunes; prescripti tandem procuratores ambarum parcium responsiones et propositiones ipsorum prescriptas mox coram ipsis iudlium et ceteris eorundem coassessoribus comprobare velle asseruissent et testes ipsorum produxissent; item primus testis nobilis domina Barbara consors nobilis Emerici Kalvay fassa est scitu, quod postpositam primam racionacionem super precio vini et solucione, tamen iterum ipse condam Emericus Halmy ac Blasius Lesy et nobiles de Wechech iterum vinum portare fecissent et super uno obulo ac quodam sacco farine per condam Emericum Halmy ipsi Blasio Lesy, ut dicebatur, mutuo dato ipsi condam Emericus et Blasius Lesy satis multum contendissent verbis minatoriis, et interim nobiles de Wechech persolutis precio vini de domo testis exivissent et ad domum ipsorum remeassent condam Emericus Halmy et Blasius Lesy avido domine testis remansissent et iterum in facto sacco farine contendere cepissent et Blasius condam Emerico dixisset: No, inquit, debitor sum tibi Emerice sacco farine. Cui ille Emericus ita inquit: Cui Blasius! vere si tu es bonus filius, coram nobilibus de Wechech hec michi non imputasses, et Blasius dixisset: recipias super me si tibi displicet; cui Emericus vero: recipiam ni, Blasius vere:

mentiris; cui Emericus iterum illa rededisset (*sic!*) et tandem unus post alium exivissent exivissent (*sic!*) de domo testis et non multo intervallo ipsa testis audivisset vocem domine matris condam Emerici Halmy dicentem, inquit: Blasius Ebostha noli tangere filium meum et mox audivisset sonum baculorum ambarum parcium ipsa domina testis et interim condam Emericus in terram cecidisset et in terra Blasius Lesy ipsum condam Emericum tetigisset et sic mortuus fuisset et ulterius audivisset a Blasio Lesy dicente: ecce bestia vero vos docebo; audivissent insuper illa nocte a nobili Martino Halmy, qui pro vino ad ipsam testem venisset, quod Blasius Lesy condam Emericum tribus vicibus in terra tetigisset cum baculo et male ambulasset. Item secundus testis nobilis domina Justina consors Johannis de Halom iurata et examinata fassa extitisset eo modo, quod cum ipsa nocte audivisset clamorem et de fenestra sua extra respicere cepisset, tunc audivisset, quod domina mater Emerici Halmy dixisset Blasio Lesy: Ebostha, noli percutere filium meum et mox Blasius Lesy condam Emericum in capite percussisset et sic in terram postratus extitisset et tandem tribus vicibus cum baculo percussisset et sic interemisset et exposit ipsa domina testis condam Emericum de loco interempcionis domum portasset vlnus eiusdem cum forpice rodisset; audivisset eciam, quod Blasius Lesy dixisset: ecce tibi, inquit, curta bestia. Item nobilis Emericus Kaluay iuramento mediante sicuti domina consors sua, addidit insuper, quod Blasius Emerico dixisset: vade, inquit, pro morte, repe et dimitte michi pacienciam. Item nobiles Gregorius Zery, Valentinus Damad, Andreas Dyenes ac providi Petrus Thar et Greg(ori)us Pakauy de Wechech fassi sunt unanimiter in de interempcione dicti condam Emerici Halmy nichil nobilis Sigismundus Kalway de fassus est scitu, quod audivisset clamorem domine matris condam Emerici Halmy dicentem: Ebostha interfecit filium su(un) et tandem Blasius Lesy dixisset alta voce: docebo te, inquit, curta bestia. Item nobilis Petrus Halmy et Mathias Zalay de eadem fassi sunt unanimiter sub iuramento eorum, quod secundo die conversionis beati Pauli apostoli ipsis testibus demonstrassent locum, ubi ipsum condam Emericum interfecissent et Blasius Lesy interfecisset. Item nobilis Blasius Nycky fassus est sub iuramento, quod ipse audivisset sonum baculorum parcium et vociferacionem et Blasius Lesy ipsum Emericum interfecisset. Item providus Benedictus Gwbas famulus nobilis Emerici Kaluay fassus est sub iuramento, quod audivisset clamorem et sonum baculorum parcium: cetera ignoraret. Quibus productis tandem iidem iudlium unacum ipsorum coassessoribus habitis superinde inter eos diligenter tractatibus, quia ex attestacione prescriptorum testium eisdem manifeste

constitisset prefatum condam Emericum Halmy in suscitacione premissae guerre immunem fuisse. nisi tamen verbis aliquibus minatoriis in alterutrum colloquium fecisse et sine ulla causa per prefatum Blasium interemptum esse, ideo ipsi iudicium unacum suis coassessoribus prefatum Blasium Lesy extra prenommatum Blasium Halmy actorem pro interempcione dicti condam Emerici Halmy ad mortem condempnando adiudicassent capite plectentes, prefato etiam Martino Halmy super eo, quod ipse in morte et interempcione dicti condam Emerici Halmy innocens esset penitus et immunis se nobilibus sacramenta deponenda adiudicassent. Quoquidem iudicio ipsorum iudicium idem procurator dictorum in causam attractorum non contentus, causam ipsam pro maiori discussione eiusdem in sedem nostram iudiciariam appellasset; quaquidem declaracione premissi iudicii nos accepta et sane intellecta iudicium per ipsos iudicium et coassessores eorundem celebratum in suo vigore relinquissemus et approbassemus; quo iterum nostro iudicio dictus procurator annotatorum in causam attractorum non contentus causam ipsam in curiam pro maturiori eiusdem discussione prenotasset, quam nos simulcum tota serie ipsius adiudicacionis personali presencie in presenciam diem diei adiudicacionis transmittentes. Datum in Illew loco sedis nostre iudiciarie, octavo die termini prenotati, anno domini millesimo quingentesimo vicesimo quinto.

Correcta per notarium sedis in facto Martini Halmy.

Külső cím: Personali presencie regie Maiestatis. Pro nobili Blasio de Halom contra nobilem alterum Blasium de Les et Martinum de dicta Halom ad terminum intrascriptum.

(Eredeti, papir, erősen rongált állapotban.)

Közli: BARCZÁN ENDRE.

A BÁNYAVÁROSOK TÖRTÉNETÉHEZ.

Joannes Dei Gratia Rex Hung. etc. fidelibus nris Prudentib. et circumspectis Iudicib. et juratis ac Universitati Civium et Inhabitorum Civitatum nrarum Crempnic., Bistric. et Sebnic. salutem et gratiam. Mandamus fidelitatibus vestrae harum serie sub poena gravissimae indignationis nrae et amissione omnium bonorum vrorum, quatenus visis praesentibus nullos pedites Alemannos Lanczknech vocatos in medio vestri amplius sufferre vel eosdem inter vos hospitare aut quovismodo fovere, sed mox quicumque reperiri poterunt, de medio vestri et etiam de confinibus vris delegare atque expellere modis omnibus debeatis et teneamini aliud sub poena praemissa nullo modo facere praesumatis, praesentibus perlectis.

exhibenti restitutiis. Datum Budae feria 4. proxima ante festum Ascensionis Domini anno 1527.

(L. S.)

(Ered. Körmöczbánya város levéltárában »Bellica« osztály Tom. I. Fons 26. Fasc. 1. No 21.)

I. Ferdinánd király 1529. fer. II. proxima post festum Nativitatis beatissimae Marie Virginis megtiltja bárkinek is, hogy gyalog katonáit, kiket a bányavárosok védelmére az ellenséggel szemben küldött, akadályozza, vagy nekik kárt tegyen.

T. I. Fo. 26. Fa. 1. No 26.

Közli: MATUNÁK MIHÁLY.

EGY LEVÉLADAT A MAJTHÉNYI CSALÁD LEVÉLTÁRÁHOZ.

A Történelmi Tár 1897. évf. I—II. füzetében Szerémi a Majthényi család okleveleit közölte. Az oklevelek nagy számát egy Levéladattal toldom meg, melynek hiteles másolata a »Protocolum Congregationale Com. Barsiensis A. 1604.« cz. jegyzőkönyvében van meg. Az 1604. jan. 8-án tartott közgyűlés jegyzőkönyvében ezeket olvassuk:

Eodem die supplicans coram Sede Egregia Michael Trombitas, ut quasdam litteras suas privilegiales in prothocolon seu librum praesentem inseri faceremus. Quas eidem inserendum permisit comitatus. Quarum tenor sequitur et est talis:

Én Maytheny Georgy Kesselevkewy adom az én attyám ffaynak tuttokra, hogy minemű házat szegén megh holth uram attyám kötöth Testamentomban Trombitás Mihálynak három száz forentban, hogy el ne vehessék tőle, valamigh az pénzth érette le nem teszik, hogy tekéntve régi jámbor szolgálatját eőnekie, azonképen az fyayt, el ne vehessék, migh az keoteoht érette le nem teszik, ugy mynth három száz forintoth, seoth inkab az fyayt igyekeznek mynden igasságban tartani, böcsölleni, tyztelni az megh holt szegén vén attyoknak régi jámbor szolgálattyaérth ugy mynth Maytheny Georgy, Maytheny László, Maytheny Gábor, kynek nagyub bizonságára kötheles és kezünk irását aggyuk. Költ ez levél Novákon Karatson havának tizenhatodik napján Krisztus Urunk születése után 1598 esztendőben.

Maytheny Georgy.

Maytheny Gabriel.

Ladislaus Maytheny.

Közli: DR. JÁSZAI REZSŐ.

ABAUJVÁRMEGYE RENDEI IDŐSB GYARMATI JÁNOST
FELMENTIK A KASSAI REFORMÁTUS TEMPLOM ÉPÍTÉ-
SÉRŐL VEZETETT SZÁMADÁS TERHE ALÓL.

1656. február 29.

Nos universitas dominorum, magnatum et nobilium comitatus Abaujvariensis, memoriae commendamus per praesentes litteras nostras, quibus expedit universis, quod dum nos e medio universitatis nostrae, gener. et egregios dn. Christophorum Pongrácz de Szent-Miklós, vice-comitem. Stephanum Baxa de Hécze, notarium, alium Stephanum Horváth de Szántó, Balthasarem Székely, judlium, Franciscum Bárczay, Georgium Udvarhely, Joannem Rozgony, Thomam Mashóchi, Stephanum Püspöki, alium Stephanum Nisnay, juratos assessores hujus nostri comitatus Abaujvariensis, censores ad discutiendas expediendasque rationes egr. Joannis Gyarmathi senioris, perceptoris videlicet universorum, tam ordinariorum, tam extraordinariorum proventuum, ex quibusvis comitatibus, civitatibus, oppidis et villis regni Hungariae, necnon principibus, magnatibus, nobilibus, ac aliis cujusvis dignitatis et praeceminentiae hominibus, in aedificium et structuram noviter aedificati templi, in rationem ecclesiae seu auditorum evangelicorum helveticae confessionis (intra moenia liberae regiaeque civitatis Cassoviensis, omnino in comitatu isto Abaujvariensi existentis et adjacentis) a die prima mensis Aprilis, ann. millesimi sexcentissimi quinquagesimi, et annorum subsequentium decursibus videlicet millesimi sexcentissimi quinquagesimi primi, millesimi sexcentissimi quinquagesimi secundi, millesimi sexcentissimi quinquagesimi tertii, et millesimi sexcentissimi quinquagesimi quarti, utque ad diem decimum octavum Decembris anni millesimi sexcentissimi quinti, jam praeteriti, perceptorum, solutorum et administratorum, constituti, delegissemus destinassemusque, qui tandem *feria secunda proxima post dominicam quartam Adventus Domini nostri Jesu Christi*, in anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto proxime praeterito, in sede judria comitatus hujus nostri Abaujvariensis, in dicta civitate Cassoviensi celebrata, ad nos reversi, nostrum judicium exsurgentes in conspectum, voce et scripto coram nobis unanimiter retulerunt: Se quidem pro loci commoditate, in domo praetitulati domini Christophori Pongrácz, vice-comitis nostri, in praelibata civitate Cassoviensi, in hoc comitatu Abaujvar. existente, adjacente et habita, convenisse, ac omnem rationem et replicam eiusdem Joannis Gyarmathi senioris, super templ. ipsis exhibitam porrectamque diligenter expendisse, collatisque conferendis, simul et rejectis omnino comperisse, praefatum Joannem Gyarmathi seniore perceptorum pro curriculis praescriptorum annorum, de perceptis et erogatis per se fidelem et sufficientem

rationem dedisse, insuper eundem ex propria sua pecunia in diversas necessitates structuræ eiusdem templi Cassoviensis helveticæ confessionis auditorum, septingentos florenos hungaricales expendisse et erogasse.

Quem etiam nos, tamquam fidelem perceptorem. ad fidedignam relationem præscriptorum censorum nostrorum. ab ulterioribus quibusvis dandis et reddendis rationibus per omnia in toto ac in omni sua parte, pro annis prædictis millesimo sexcentesimo quinquagesimo, millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo, millesimo sexcentesimo quinquagesimo secundo, millesimo sexcentesimo quinquagesimo tertio, millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto et millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto, de universis et singulis proventibus, collationibus ac aliis quibusvis solutionibus, temporibus uti præmissum est, functionis officii sui perceptoratus, ad se quovis modo levatis et erogatis, quietandum et expediendum, hæredesque et posteritates eiusdem utriusque sexus universos quietandos et expediendos duximus, prout quietavimus, expedivimus, quietosque et expeditos pronunciavimus, fecimus et reddidimus, harum nostrarum vigore et testimonio literarum absolutionalium, expeditoriarum, quietantionalium et testimonialium, sub sigillo istius comitatus nostri Abaujvariensis authentico expeditarum et extradatarum, mediante.

Datum in libera regiaque civitate Cassoviensi, feria tertia proxima post dominicam Quinquagesimæ, hoc est, die vigesima nona mensis Februarii, termino videlicet et loco celebrationis sedis nostræ judiciariæ, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto.

(L. S.)

Lecta, prolata, publicata et extradata per me
Stephanum Baxa, jud. notar. sedriæ, m. p.

Coram me Cristophoro Pongrácz.

Comitatus Abaujvar. vicecomitem m. p.

Coram me Balthas. Székellj.

judlium Comitatus Abaujvar. m. p.

Coram me Stephano Horváth.

judlium Comitatus Abaujvar. m. p.

Coram me Stephano Olczvári.

judlium Comitatus Abaujvar. m. p.

Coram me Stephano Nykházi.

judlium Comitatus Abaujvar. m. p.

(Eredetije a kassai ev. ref. egyház levéltárában.)

Közli: RÉVÉSZ KÁLMÁN.

OKLEVELEK ENDRE ÉS JOHANNA HÁZASSÁG-KÖTÉSÉNEK TÖRTÉNETÉHEZ.

XXII. JÁNOS PÁPA LEVELEL.

I. 1331. jan. 26.

A nápolyi királynénak.

Regine Sicilie.

Quam sit expediens Sicilie et Ungarie regum illustrium unio, tuam providenciam credimus non latere. Sane quidem hoc procurari nequit melius quam si tractatus ceptus de matrimonio contrahendo inter primogenitam clare memorie ducis Calabrie et primogenitum regis Ungarie, prout est ad presens possibile, compleatur. Circumspeccionem regiam hortamur in domino et rogamus, quod tractatus ipse, quibuslibet more sublato dispendio, compleatur; et non pigriteris interponere sedule sollicitudinis tue partes. Gracia domini nostri Jesu Christi cor tuum (ad) premissa et queque agenda dirigat, juxta sue beneplacitum voluntatis. Datum ut supra.¹⁾

Regesta Vatic. Vol. 116. ep. 438.

II. 1331. febr. 15.

Károly magyar királynak.

Regi Ungarie.

Litteras regias, per dilectum filium Paulum ordinis heremitarum sancti Augustini, capellanum regium, nobis novissime presentatas, leta manu recepimus, et contenta in eis intelleximus diligenter. Sane fili, non sufficimus admirari, cur gratiam a Deo tibi oblatam, ut credimus, super tui primogeniti matrimonio, vel eciam utriusque, distuleris, prout erat possibile, consummare. Ignoras, fili carissime, quod multi anhelant,²⁾

¹⁾ VII. kalendas Februarii anno XV.

²⁾ A szövegben: hanelant.

se vel suos liberos dictis nobilibus (*sic*) copulari; nescis quante inconstancie voluntas hominum sit subiecta. Fac igitur dum potes, ne forsan cum volueris, nequeas adimplere. Nobis enim inpresenciarum nequaquam occurrunt, in quo te clemenciori respexisse oculo largitor bonorum omnium potuisset; nostraque augetur admiracio non indigne, quia te de parte videmus sollicitum, cui spes offertur de toto. Unde sano consilio, credimus, regie celsitudini suademus, ut hac petitione, si obtineri quod petis nequeat, pretermissa, ad consummandum ceptum tractatum moras succindere studeas, diemque inter vos conductam, si possibile fuerit, prevenire festina. Si enim consideranter attenderes quod offertur, proculdubio cuicumque impedire volenti contractum huiusmodi respondebis: »Vade retro sathana, quia nescis quanta sit gracia que offertur«. Et licet, quantum ad honorem sancti Angeli, cum illum dilectus filius vice Joannes princeps Achaie, tuus patruus teneat, quod postulas difficile videatur; nos tamen carissimo in Christo filio nostro Roberto regi Sicilie porrigimus preces nostras,¹⁾ ut tibi super petitione tua, requisicione facta predicto principi congrua, annuat, vel si forsan princeps predictus compensationem recipere congruam super predicto dominio recusaret, tibi fiat talis pro eodem recompensacio; nisi ab eadem te excludat justicia, que nobis est prorsus ignota; tue magnificencie nichilominus svadentes, ut etsi petitioni premisse idem rex non assenciat, tractatum predictum ceptum perficere non omittas. In tuis fili litteris expresse vidimus inter alia continere, quod si te ad consummandum tractatum matrimonii supradicti contingeret procedere, non intendebas renunciare juri, quod tibi competit in premissis. Datum XV. kalendas Marcii anno XV.

(Eredeti fogalmazata a vatikáni levéltár Instrumenta Miscellanea osztályában.)

III. 1331. febr. 15.

Erzsébet magyar királynénak.

Charissime in Christo filie Elizabeth regine Ungarie illustri.

Si honores et comoda varia que negocium illud inter carissimos in Christo filios nostros Carolum Ungarie, virum tuum et Robertum Sicilie reges illustres prolocutum, si perficiatur, autore Domino, affere poterit, tam domui regie, quam

¹⁾ Ezt a levelet, mely 1331 január 26-ikán van keltezve, kiadta Fejér: Codex Diplom. tom. VIII. vol. III. 358.

utilitati rei publice, regia consideraverit providencia diligenter, et consideranter attenderit pericula, que morosa in hac parte dilacio comminatur, negocium ipsum non protrahet, ut credimus, ulterius, sed illud ad effectum, quantum poterit, deducere potius procurabit. Quocirca regalem excellenciam exhortamus attentius, sano eidem consilio nichilominus svadendo, quatenus premissis et aliis, que circa hec considerare potest, attentius in consistorio rationis adductis, natum suum prefato regi Sicilie non differat amplius destinare.

(Ezen bemutatott fogalmazattal a pápa nem volt megelégedve, és a hátára sajátkezűleg mást írt, melyet azonban az elmosódott irás következtében, a vatikáni levéltár legavatottabb tisztviselői sem voltak képesek teljeseen dechiffirozni. Itt közlöm szövegét:)

Elisabeth regine Ungarie illustri.

Si immensa comoda, que tue domui regie et matrimonio inter tuum primogenitum et primogenitam clare memorie ducis Calabrie prolocuto, filia carissima, considerares attente, procul dubio videretur quelibet festinacionis mora —¹⁾ viasque quereres, et modos invenire satageres, per quos qualibet cunctacione sublata, tractatus huiusmodi, prout est possibile compleretur; non enim ad presens, in quo quoad ista temporalia possit vel —²⁾ providencia providere, imoque ne tanta frustraretur gracia domus tua, ut quod ceptum est, perfeccione non careat, interponas apud filium nostrum carissimum K(arolum) regem —³⁾ sollicitudinis tue partes, nec a quavis te persona insinuari (?) permittas, ne tu et victuus predictus a tractatu huiusmodi recedatis. Gracia domini cor tuum in hiis aliis et agendis dirigat et protegat ab adversis.

(Eredeti fogalmazat a vatikáni levéltár Instrumenta Miscellanea osztályában.)

IV. 1331. febr. 15.

Magyar főpapoknak és zászlós uraknak.

Venerabili fratri Ladislao episcopo Zagrabiensi.

Honoribus et commodis variis, que prolocutum inter carissimos in Christo filios nostros Robertum Sicilie et Carolum Ungarie reges illustres negocium, tam domibus eorum regiis quam utilitati reipublice afferre, si deducatur ad effectum, concedente domino, poterit, necnon periculis, que morosa in hac parte comminatur dilacio, consideranter attentis, eidem regi

¹⁾ Egy szó olvashatatlan.

²⁾ Két szó olvashatatlan.

³⁾ Két szó olvashatatlan.

Ungarie ac carissime in Christo filie Elizabeth regine illustri uxori sue, ut natum suum memorato regi destinare non differant, per alias nostras litteras suademus. Cum autem te predictorum regis et regine, domusque ipsorum regie honoris et utilitatis zelatorem fervidum supponamus, fraternitatem tuam attentius exhortamur, quatenus eos, ut persuasionibus nostris huiusmodi aquiescere cum effectu non differant, inducere viis et modis, quibus expedire cognoveris non postponas.

Item in eodem modo Andree preposito ecclesie Albensis vicecancellario dicti regis.

Item in eodem modo nobili viro Thome vojvode Transilvanensi.

Item in eodem modo nobili viro Demetrio magistro tavarnicorum carissimi in Christo filii nostri Caroli regis Ungarie illustri.

Item in eodem modo nobili viro Milith bano Slavonie.

Item in eodem modo nobili viro Paulo judici curie dicti regis.

(A fogalmazat hátlapjára a pápa a következő másik fogalmazást sajátkezüleg írta:)

Prelatis et nobilibus descriptis ab alia parte huius cedule.¹⁾

Si comoda ex matrimonio inter *(etc. usque ibi prolocutoj.*²⁾ considerentur attente, profecto quilibet verus zelator honoris et comodi regie domus Ungarie, ut tractatus super eodem matrimonio habitus prout est possibile compleatur, et per omnes (?) curabit adhibere studium et operam, studium et operam studiosam, et quod autore (?) et zelatore te, matrimonium *(predictum, fraternitatem quoad episcopos, et quoad principes et nobiles nobilitatem)*³⁾ exhortamur in domino, et rogamus attente, ut premissa comoda cogitantes, et recognoscentes attente, ut quod ceptum laudabiliter, effectu debito non frustretur, sed illum, sublata cunctacione qualibet, potius assequatur, velis sedule tue partes sollicitudinis adhibere.

Datum in Villanova XV. kalendas Marcii anno XV.

(Eredeti fogalmazat a vatikáni levéltár Instrumenta Miscellanea osztályában.)

¹⁾ Érti a két főpapot és három világi urat, kik az első fogalmazaton meg vannak nevezve.

²⁻³⁾ A zárjel közé helyezett szavak a másoló titkárnak szólnak, utasítván őt, hogy a szöveget a királynéhoz intézett levél szövegéből egészítse ki.

V. 1331. j u n. 8.

Róbert nápolyi királynak.

Regi Sicilie.

Exultavit non indigne cor nostrum in domino, litterarum carissimi in Christo filii nostri Caroli illustris Ungarie regis tenore percepto, sperantes in domino, quod si contenta in ipsis litteris compleantur, multa ad Dei laudem et gloriam, pacemque christianitatis ac consolacionem fidelium subsequerentur. Serenitatem itaque regiam toto cordis rogamus affectu, quatenus liberalitatem eiusdem regis, fidemque quam de benivolencia concepit regia, consideranter attendens, sic erga eundem regem eiusque filium se habere circumspexio regia studeat. quod re se in te reperire promiserat spes concepta; tuaque magnificencia regia ex hoc apud Deum et homines laudis et glorie suscipiat incrementa. Datum VI. idus Junii anno XV.

(Regesta Vaticana. vol. 116. ep. 473.)

VI. 1332. febr. 25.

Róbert nápolyi királynak.

Regi Sicilie.

Regalem excellenciam decere non ambigimus carissime in Christo filie Catharine imperatrici Constantinopolitane, relicte clare memorie Philippi principis Tarentini germani tui desolate ex eiusdem prematuro principis transitu nimium afflicte eiusque liberis paternum affectum ac dominicum benivole exhibere. preces nostras preter necessarias adiicientes, ut id promptius exequaris. Scribit excellencie regie carissimus in Christo filius noster Philippus rex Francie illustris, nepos tuus, ut neptes tuas relictas virgines filiis prefati principis debeas matrimonialiter copulare; nobis quoque scripsit, ut super hec apud tuam magnificenciam deberemus instare. Nos autem, quia iam diu est, sicut circumspexio non ignorat regia, super aliorum matrimonio dispensavimus, nos intendimus super hec excusare. Sane fili carissime, multum necessarium ymmo expediens videretur, quod de illis vel saltem maiore disponeres, quia si antea te dominus vocaret, vereremus quod earum negocium non sic per quemvis alium tractatur; quare expediens videretur, quod istius tractatus finis certus haberetur, quod si non possit procedere, ad alia opportuna loca convertere mentem tuam. Gracia domini nostri Jesu Christi hinc (!) et aliis dirigat mentem tuam amen. Datum ut supra.¹⁾

(Regest. Vat. vol. 116. ep. 1259.)

¹⁾ V. Kalendas Marcii anno XVI.

VII. 1332. febr. 28.

Fülöp francia királynak.

Regi Francie.

Quia preces regias, ut induceremus carissimum in Christo filium Robertum regem Sicilie illustrem ad copulandum matrimonialiter filias quondam ducis Calabrie primogeniti sui filii quondam Philippi principis Tarentini, ex eo quod antea super filiabus eisdem copulandis viris aliis, ad supplicem instantiam dicti regis, dispensavimus, cuius occasione dispensacionis inter primogenitam dicti ducis et filium carissimi in Christo filii nostri Caroli regis Ungarie illustris tractatum et firmatum fuit matrimonium, ad exaudicionem honeste admittere non valemus, habeat nos regia circumspectio que sumus excusatos. Ceterum excellencia regia non miretur, si ordinationem nostram de transferendo nos cum curia nostra Bononiam sibi et aliis hucusque distulimus nunciare; id enim in causa extitit, quia donec regionum nunciorum ambaxiatam audivissemus, proficiscendi terminum non previdimus; nec adhuc eciam duximus prefigendum. Datum Avenioni II.¹⁾ Marci anno decimosexto.

(Regesta Vat. vol. 116. ep. 1091.)

VIII. 1332. jun. 17.

Humbert viennei grófnaak.

Humberto Dalfino.

Presentatas nobis, per dilectum filium nobilem virum Humbertum de Cholay militem nuncium tuum, nobilitatis tue litteras benigne accepimus, et tam ea que continebant in eis quam que nuncius ipse, sub data sibi per easdem credencia, curavit exponere, pleno collegimus intellectu. Ex cuius relatione percepimus exultanter diligenciam sedulam quam adhibere studueras, quod tractatus matrimonii inter duos ex natis carissimi in Christo filii nostri Caroli regis Ungarie illustris et duas ex filiabus quondam Caroli carissimi in Christo filii nostri Roberti regis Sicilie illustris primogeniti ducis Calabrie, vel alterum de filiis et alteram de filiabus predictis, ad votivum, quantum est ad presens possibile, reducerentur effectum, ac inter reges ipsos et domos eorum regias inviolabiliter caritas perduraret, super quo tuam sollicitudinem in domino plurimum commendantes, nobilitatem tuam attentius exhortamur, quatenus in hoc vigi-

¹⁾ Secundo, nem undecimo, mint Baddeley másolója olvasta.

lanter insistens, sic tue partes sollicitudinis interponas, quod lingua eciam zinaniarum semina iacere inter ipsos nequeat, sed dictus tractatus potius optatum exitum, sublato more dispendio sorciatur. Ad hec, cum multum expediens tue domui te habere sociam, ex qua ad Dei honorem rei que publice regimen prolem posses suscipere, arbitretur, cor que super hiis prompte optaremus dirigere ac tibi utilia procurare, licet de hiis que nuncius prefatus nobis prudenter exposuit circa ea que offeruntur ac ubi et sub quibus modis et condicionibus, cum illa penitus ignoremus, et nequeamus, ut vellemus, dirigere, nec tibi consilium impertiri, regi tamen Sicilie predicto scripsimus, prout vidimus expedire. Porro, quia consideratis Dalphinatus condicionibus et statu dilecti filii nobilis viri Gvigonis Dalfini Viennensis, germani tui, qui, sicut nosti, prole adhuc caret legitima, tua presencia creditur in Dalphinatu plurimum oportuna, exhortacionibus nostris adicimus, ut a prefato rege Ungarie avunculo tuo, cui nos super hoc scribimus¹⁾ petita licencia et obtenta, repetere absque morose dilacionis obstaculo studeas partes tuas, habiturus prefatum nuncium super mora quam contraxit in curia nichilominus exusatam. Datum ut supra.²⁾

(Regesta Vat. vol. 116. ep. 1296.)

IX. 1332. a u g. 20.

Róbert nápolyi királynak.

Regi Sicilie.

Apostolice sedis graciosá benignitas et ut in alia proxima.³⁾

Quod cum tu fili carissime certis ex causis racionabilibus, que ad id tuum movent animum et inclinant, unum de natis carissimi in Christo filii nostri Caroli regis Ungarie illustris et alteram de filiabus quondam Caroli ducis Calabrie, tui primogeniti, desideres matrimonialiter invicem copulari, hec que fieri licite absque dicte sedis dispensacione nequeant, pro eo quod in tercio consanguinitatis vel affinitatis gradibus, ex uno vel diversis stipitibus invicem se coniungunt, nobis humiliter supplicasti, ut providere super hoc de oportune dispensacionis gracia dignaremur. Nos autem, qui te domum que tuam regiam precipui prosequimur prerogativa favoris, tuis in hac parte supplicacionibus benignius inclinati, ut inter unum de filiis dicti regis Ungarie ac alteram de filiabus

¹⁾ Ep. 1294. Kiadta *Theiner*. I. 589.

²⁾ XV. Kalendas Julii anno XVI.

³⁾ Regi Hungarie. *Theiner* I. 589.

quondam ducis predicti, quos duxeris eligendos, impedimento, quod ex consanguinitatibus vel affinitatibus predictis proveniunt non obstante, matrimonium contrahi licite valeat, cum eis et eorum quolibet, auctoritate apostolica, tenore presencium de speciali gracia dispensamus, prolem ex ipsis suscipiendam legitimam nunciantes. Nulli ergo etc. Datum XIII. kalendas Septembris anno XVI.

(Regesta Vat. vol. 116. ep. 1241.)

X. 1332. szept. 3.

Róbert nápolyi királynak.

Regi Sicilie per cedulam de occulta manu.

Scriptis nobis noviter Pragensis episcopus, quod inter regem Ungarie, duces Austrie et marchionem Misnensem ex una parte et regem Boemie ex altera, per ambaxiatores ipsorum, in loco qui dicitur Vienna in Austria, pacis federa sunt jurata.

Itaque rex Romanorum tenetur restituere ducibus Austrie duo castra et unum regi Ungarie, que prius violenter occupaverat ab eisdem.

Item, quod captivi hinc inde debeant relaxari.

Item, quod rex Boemie filiam condam Friderici ducis Austrie debet ducere in uxorem.

Item, quod hec compleri juraverunt septem valenciores barones terrarum parcium earundem.

Magister Nicholaus olim ambaxiator ducis Lupoldi, quem vidistis sepius, nunc electus Augustensis, adjecit in littera quam scripsit nobis noviter, quod predicti ligam iniverant, contra omnem hominem, exclusis dumtaxat Romana ecclesia et imperio, mutuo se juvare.

Nisi occuratur celeriter gverre Cathalanorum et Januensium, veremur, per ea que de Aragonia nobis scripta sunt, quod Cathalani habeant vos suspectum. Hoc posset parere materiam discrimini graviori.

Mittimus vobis libellum unum de gloria animarum justorum, continentem addiciones autoritatum quarundam ad illum, quem misimus vobis pridem, et placet, quod scribatis nobis motiva que vobis circa hec, ut scripsistis, occurrunt.

Postquam excellencie regie scripsimus¹⁾ super matrimonio filii regis Ungarie, rex ipsi misit nobis tenorem procura-

¹⁾ A IX. szám alatt közlött levelet érte.

torii mandati super hoc, quem continet cedula interclusa,¹⁾ ex cuius inspeccione manifeste patet nil valere quod actum est pretextu procuratorii antedicti, tum quia ad duo contrahenda constitutus est procurator matrimonia, prosequutum non extitit nisi unum, tum eciam, quia ratihabicio petitorii duntaxat trahitur ad ea que per procuratorem rite, legitime et racionabiliter super hoc gesta essent, et tamen gesta nec rita nec legitima dici valent. *Acta fiant procuratorii antedicti.* (?)²⁾

Data domino Io. Cubassol III. die Septembris anno XVI.

(Eredeti fogalmazat, a vatikáni levéltár Instrumenta Miscellanea osztályában.)

XI. 1333. a u g. 30.

Károly magyar királynak.

Regi Ungarie.

Libenter audivimus regalem tuam excellenciam una cum inclito juvene, dilecto in Christo filio nostro Andrea, tuo secundogenito incolumiter Melfiam pervenisse. Credimus autem expedire, quod pactis que peragenda sunt circa illud futurum matrimonium feliciter expeditis, ad regnum Ungarie revertatur magnificencia; ne tua absentia incentivum regiis prebeat emulis aliquid in tuum preiudicium machinandi (*sic*). Indiccionem generalis passagii transmarini ac constitutionem ducis eiusdem passagii per nostras litteras alias tue magnificencie nunciavimus. Gracia domini nostri Jesu Christi te in agendis dirigat et protegat ab adversis amen. Datum III. kalendas Septembris anno XVII.

(Regesta Vat. vol. 114. ep. 769.)

XII. 1333. o k t. 23.

Róbert nápolyi királynak.

Regi Sicilie.

Exultavit non indigne cor nostrum in domino, ex serie tuarum fli carissime litterarum percepto, filium nostrum carissimum Carolum illustrem regem Ungarie, propulsis minis febribus, fore perfecte restitutum pristine sanitati, ad cumulumque cessit merito gaudii, audito cum quanta devocione

¹⁾ Ez, sajnos, nincsen meg.

²⁾ A dőlt betűkkel szedett szavak más kéztől vannak írva, és nehezen olvashatók.

te auferit ac quam vultu sereno et facie ilari ipsum tu receperis, honoreque tanto principe debito ipsum fueris prosecutus profecto, ut firmiter credimus, hec in celis sanctis angelis ac in terris bone voluntatis hominibus materiam exultacionis et gaudii ministrarunt, pro quibus omnibus illi qui pacem facit in suis sublimibus, gratiarum excoluimus uberes acciones, sue clemencie cetum (?) supplicantes, ut quod pie ac clementer est inter vos operatus, sic confirmare sicque stabilire dignetur, quod diminucionis dampna nulla senciant, sed potius continua votiva suscipiant incrementa, quod ipse dignetur perficere, qui potest separata coniungere ac unire disiuncta. Datum X. kalendas Novembris anno XVIII.

(Regesta Vat. vol. 117. ep, 1157.)

Közli: FRAKNÓI VILMOS.

KÖZLEMÉNYEK A NAGYMIHÁLYI LEVÉLTÁRBÓL.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

XVIII.

1558. aug. 31.

A szepesi káptalan I. Ferdinand királynak július 23-án kelt parancsából, Nagymihályi Pongrácz Benedek, Mátyás és János, valamint Eödönfi Bernárd, Ferencz és András kérésére, arra nézve, hogy Nagymihályi Bánfi Sándor és Gábor hűséget szegvén Perényi Gáborhoz pártoltak, Isabella királynéhoz és János király fiához követségben jártak, hogy Sándor Pálócz alatt fegyvert fogott a király hadai ellen, hogy Perényi Gábor szolgáit Nagymihály várába fogadta, Nagymihály vidéke minden dézmáját oda hordatta, a nagymihályi templomot és czinteremet elrontatta, Pongrácz János hanajnai házát felprédálta, az egész környékbeli jobbágyságot sokféleképen zsarolta és adóztatta és mi más hatalmas dolgokat cselekedett, tanukat vallatván, a végbe ment tanuvallatásról bizonyáglevelet ad a panaszos feleknek.

Nos capitulum ecclesiae Scepusiensis memoriae commendamus per praesentes, quod nos literas serenissimi principis et domini, domini Ferdinandi divina favente clementia romanorum electi imperatoris semper augusti ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regis, infantis Hispaniarum, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc., domini nostri clementissimi attestatorias, pro parte egregiorum Benedicti, Mathiae et Joannis Pongracz de Naghmyhal, nec non Bernardi, Francisci et Andreae Edemfi de eadem Naghmyhal, vigesima tertia die mensis Julii proxime praeteriti transacta, Viennae emanatas, nobisque praeceptorie loquentes et directas, summa cum obedientia recepisse(mus) in haec verba:

Ferdinandus divina favente clementia electus romanorum imperator semper augustus ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae-que rex etc., fidelibus nostris honorabilibus, capitulo ecclesiae Scepusiensis, salutem et gratiam. Expositum est maiestati nostrae in personis fidelium nostrorum egregiorum Benedicti, Mathiae et Johannis Pongracz, nec non Bernardi, Francisci et Andreae Edemffy de Naghmyhal, qualiter ipsi exponentes in quadam causa eorum vobis coram declaranda, fassionibus et testificationibus quorundam fidelium nostrorum, tam ecclesiasticorum quam secularium, pro iurium suorum defensione plurimum indigerent, supplicantes nobis humillime, ut eis in hac re pro communi aequitate gratiose providere dignaremur. Cum autem veritatis confessio nemini sit abneganda, fidelitati vestrae harum serie firmiter committimus et mandamus, quatinus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo praesente nobiles Paulus Darholcz, aut Sigismundus Zwynney, vel Paulus Sebessy, sive Melchior Kellemessy, sin Benedictus Bornemyzza, vel Michael Rakoczy, seu Petrus Bwthkay, neve Michael Dereghney, ceu Joannes Nagh de Nathafalwa, aut Albertus similiter de Nathafalwa, sive Antonius de Zthara, aut Georgius Bethleny, vel Georgius Janossy, seu Petrus de Fekeshaza, sive Nicolaus Komoroczy, seu Andreas Bessey de Fekeshaza, neve Georgius Budahazy, nec non Thomas de Theghenye aliis absentibus, homo noster, cum praesentibus accedendo¹⁾ ad personas sive ecclesiasticas sive seculares, quos videlicet iamfati exponentes vel procuratores eorum legitimi duxerint nominandos, quibus nos vigore praesentium sub onere sedecim marcarum gravis ponderis iuxta formam decreti irremissibiliter exigendarum firmiter mandamus, ut coram eis ad hoc et id, ad quod videlicet per praefatos nostrum et vestrum homines in causa quadam coram vobis ut praemissum est declaranda interrogati fuerint, ecclesiastici ad conscientiae puritatem, seculares vero ad fidem eorum deo debitam fidelitatemque nobis et sacro diademati nostro observandam, quicquid eis certi constiterit super interrogatis et inquisitis, suo modo fideliter respondere, dicere, fateri et modis omnibus testificari debeant et teneantur; et tandem vos super huiusmodi fassionibus et attestationibus, ad relationem dictorum nostri et vestri hominum, memoratis exponentibus literas vestras sub sigillo vestro capitulari, iurium suorum ad cautelam dare debeatis, communi iustitia requirente. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Viennae, vigesima

¹⁾ A szerkezet szerint helyesebben lenne: *accedat*.

tertia die Julii, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo.¹⁾

Unde nos mandatis dictae sacrae caesareae et regiae maiestatis in omnibus, ut tenemur, obedire volentes, unacum praenominato nobili Nicolao de Komorocz, homine regio in dictis literis praefati domini nostri regis inter alios nominatim conscriptos specificato, nostrum hominem, videlicet venerabilem magistrum Joannem de Waralya, socium, fratrem et concanonicum nostrum, ad praemissam attestationem suo modo fideliter peragendam, nostro pro testimonio fide dignum duxeramus esse transmittendum; qui tandem exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt eo modo, quomodo ipsi feria quinta proxima post festum ad vincula beati Petri apostoli noviter transactum praeterita,²⁾ ad faciem possessionis Rwskocz vocatae, in comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique in domo praefati egregii Benedicti Pongracz de dicta Naghmyhal, iidem regius ac noster homines ad fidem eorum deo debitam fidelitatemque dictae sacrae caesareae et regiae maiestati ac sacro suo diademati observandam, sub onere sedecim marcarum gravis ponderis in generali decreto superinde expresso irremissibiliter exigendarum, ab eis omnibus, quos videlicet praefati exponentes aut eorum legitimi procuratores duxissent nominandos, scivissent, inquisivissent, scrutati et experti fuissent, qualis ipsis super ea, ad quae interrogarentur, constaret certitudo veritatis; qui iurati et diligenter examinati, fassi et attestati fuissent ordine ut sequitur:

Primus itaque testis nobilis Joannes Boczkay de Boczka, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod egregius Alexander Bamffy de Naghmyhal hisce disturbiorum temporibus factus fuisset servitor magnifici Gabrielis de Peren, sed utrum ante praestitam fidem fidelitatemque sacrae regiae maiestati, an post? id sibi non satis constare. Subiunxit idem attestans, quod dum fuisset in castello Palocz per exercitum praefatae sacrae regiae maiestatis obsessus, vidisset ipsum Sandrinum arma sumere non esse veritum contra exercitum regium; qui dum dictum castellum Palocz oppugnasset, idem fassus fuisset se in Eperyes circa illa tempora, dum captivus teneretur, ab hominibus credibilibus et fide dignis audivisse, quod dictus Alexander servitores magnifici Gabrielis de Peren ad arcem Naghmyhal intromisisset; qui quidem dominus Pereny tunc factiosae reginae Isabellae ac suo filio, fidei ac fidelitatis suae immemor, adhaesisset. Item idem fassus fuisset eundem Ale-

¹⁾ E mandatumnak eredeti példánya is megvan a levéltárban: *Sexus masc. nro. 654.*

²⁾ Aug. 4.

xandrum castellanos, pixidarios et vigiles arcis Naghmyhal iurare fecisse ad observandam fidem et fidelitatem soli masculino sexui, femineo neglecto, cum et sexus femineus ius suum in dicta arce Naghmyhal semper habuisset, expensas quoque debitas et consuetas solutiones ad conservationem dictae arcis Naghmyhal deputatas et exigi solitas, sexus femineus ita persolvisset sicut virilis, prout et modo persolvere non negligit. Haec ipse attestans dixisset se a nobili Joanne Egri castellano arcis dictae Naghmyhal audivisse, cuius tali sermoni nobiles Stephanus Nagh alias Fekethe de Thyba, Michael Derenghney (*igy*) protunc vicecomes comitatus Zempliniensis, et alii certi nobiles interfuissent. Idem attestans subiunxisset: et nunc — inquit — quamvis Alexander sit sub fidelitate regia, nihilominus unam vaccam unius nostri iobagionis de Tharna abigi fecit ad arcem Naghmyhal; abactionis autem causam se se ignorare dixisset, et quod consuetas solutiones ad conservationem dictae arcis Naghmyhal deputatas sine contradictione persolverent.

Deinde feria sexta immediate sequente¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Thyba in dicto comitatu Wngh existentis accessissent, ibique in templo eiusdem oppidi nobilis *Stephanus Naghiwany* de eadem Thyba, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisse, quod memoratus Alexander Bamffy hisce disturbiorum temporibus strictissimo iuramento se se sacrae regiae maiestati obstrinxisset, cuius formam praefatos dominos actores se se habere crederet; paucis tamen diebus elapsis, idem Alexander a fidelitate regia defecisset, magnificoque domino Gabrieli Pereny tunc infideli praefatae sacrae regiae maiestatis adhaesisset servitorque eiusdem factus fuisse, se seque et dictam arcem Naghmyhal eiusdem domini Pereny potestati subdidisset et tradidisset, cuius et certos servitores, utputa Stephanum Budahazy, Petrum Raskay, Andream Rakoczy et alios nonnullos in eandem arcem Naghmyhal intromisisset, qui ibidem degentes, miseros fideles dicti domini nostri regis multimodis aerumnis affecissent et iniuriis, decimas quoque dicto domino nostro regi ex frugibus, vinis, porcis et aliis rebus decimari solitis in districtu Naghmyhaliensi provenire debentes, sibi ipsi in contumeliam regiam et contemptum suae auctoritatis regiae usurpassent, extraneis intolerabilia damna intulissent, pecora ex bonis arcis Makowycza abegissent atque in arcem Naghmyhal impulissent et impelli fecissent, eoque fecissent quo ipsorum voluntatibus placuisset. Idem Alexander etiam suis fratribus et

¹⁾ Aug. 5.

coheredibus in arce Naghmyhal mirabile iuramentum praestitisset, modus tamen eius attestantem lateret. Item idem attestans fassus fuisse Alexandrum cimiterium oppidi Naghmyhal totaliter demoliri, ecclesiam vero ibidem in plerisque locis perforari fecisse, ne eo se se regius exercitus qui tunc de prope fuisse, conferre et locare potuisset, unde non parvum nocumenti et timoris exhinc arci Naghmyhal inferri et imminere potuisset; haec Sandrinus praevicens, ideo cimiterium demoliri fecisset, ecclesiam autem sic multis in locis perforatam, olim a catholicis ad laudem dei exstructam, semidirutam flebiliter reliquisset, cuius perforationis et nunc certissima vestigia apparent et argumenta. Item, quod maius argumentum infidelitatis ipsius Alexandri est, Alexander sub castello Palocz, ut fidefragus, contra regium exercitum arma sumere non fuisse veritus; cuius lateri tunc ipse attestans adhaesisset, eo quod et ipse tunc servitor magnifici domini Gabrielis Pereny fuisse. Idem Alexander in fratres suos omni livore, odio et invidia laborans, domum et curiam nobilitarem egregii Joannis Pongracz in possessione Hanayna vocata in comitatu Wngh existenti habitam, cum servitoribus dicti domini Gabrielis Pereny hostiliter invasissent, inde se se ad Naghmyhal contulissent, ibique sepes circa domum praefati Joannis Pongracz habitas¹⁾ destruxissent, cui destructioni et ipse attestans ex mandato domini sui interesse debuisset, nihilominus nacta occasione se se tunc alio contulisset. Idem attestans fassus fuisse dominum Gabrielem Bamffy de Naghmyhal, germanum fratrem dicti Alexandri, effectum fuisse servitorem domini Francisci Bebek; tamen utrum ierit ab ipso domino Francisco Bebek in legatione ad Poloniam ad reginam Isabellam et eius filium, nec ne? se nescire dixisset, licet hoc ipsum ita factum fuisse ab aliis intellexisset. Sed de arce Naghmyhal mirabiles oppressiones miserorum colonorum tunc factae fuissent, non solum dominorum actorum, sed omnium nobilium circumcirca habitantium iobagionibus; libera enim tunc fuisse vita eorum qui habitassent in arce Naghmyhal, qui a singulis iobagionibus dominorum actorum singulos denarios quinquaginta ad necessaria dictae arcis Naghmyhal vi extorsissent, eo quod ipsa arx tunc fidelitati reginae Isabellae ac filii sui adhaesisset.

Item eodem die ibidem nobilis *Blasius Thybay* de Thyba, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisse per omnia similiter, quemadmodum nobilis Stephanus Naghiwany praecedens testis.

¹⁾ Az eredetiben hibásan: *habitam*.

Item sequenti die sabbato, in festo videlicet Transfigurationis Domini,¹⁾ ibidem nobilis domina *Vrsula*. relicta condam nobilis *Pauli Zendy*. iurata et diligenter examinata, fassa fuisset, quod circa ista disturbiorum tempora venisset ad oppidum Naghmyhal hospitataque fuisset apud Joannem Bwthka iobagionem proprium, et tandem vocata venisset ad aedes egregii domini Joannis Pongracz ibidem habitas, et cum voluisset per ligneos gradus ascendere, quod nemo obvius eam excepisset, admirata fuisset, et paulum ascendens, solam dominam coniugem praefati domini Joannis Pongracz in lecto aegritudinis decumbentem reperisset, quam audivisset ab aliis prae maximo dolore infirmari, quem concepisset ex maxima desolatione et ruina sepimentorum circa domum et hortum per Alexandrum inclementer facta.

Item eodem die ibidem nobilis domina *Clara*. relicta quondam nobilis *Stephani Ramocza*, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se ab aliis audivisse, quod dominus Alexander Bamffy cum Gabriele Bamffy suo germano fratre, sacrae regiae maiestati ad servandam fidem et fidelitatem sub strictissimo iuramento iurassent, tamen post iuramentum statim ad dominum Gabrielem Pereny, tunc de factione reginae Isabellae existentem defecisset, curiamque et domum nobilitarem domini Joannis Pongracz in possessione Hanayna habitam, cum servitoribus dicti domini Gabrielis Pereny hostiliter aggressus fuisset, eandemque demoliri et prorsus destrui fecisset, solum fundamentum et corpus eiusdem domus relinquendo; quam tandem sic destructam et desolatam eadem domina attestans, cum per viam publicam circa illa tempora contingenter iter fecisset, propriis oculis vidisset. Deinde eadem domina attestans subiunxisset dominum Gabrielem Pereny omnes decimas et proventus totius districtus Naghmyhaliensis ad sustentationem arcis Naghmyhal et habitantium in ea, ipsi Alexandro illis temporibus concessisse, habitatoresque arcis Naghmyhal multas depraedationes et manifestas extraneis hostiliter intulisse, abigique multa pecora et ad arcem inigi impellique fecisse; verum ea pecora cuius vel quorum fuissent, se ignorare dixisset; hoc tamen sibi certo constare, quod servitores dictorum Alexandri et Gabrielis Bamffy in possessionibus dominorum actorum secundum ipsorum beneplacitum vixissent et operati fuissent, miserosque ipsorum colonos intolerabilibus multis damnis miserabiliter affecissent; oppugnationique castelli Palocz cum aliis servitoribus domini Gabrielis de Pereny

¹⁾ Aug. 6.

dictum Alexandrum Bamffy certo interfuisse, eo quod tunc fuisset servitor eisdem.

Item eodem die dicti regius ac noster homines ad faciem possessionis Waynathyna in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Gregorius Thybay* de Thyba, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire iuramentum sacrae regiae maiestati praestitisse, deinde fratribus suis in arce Naghmyhal portiones habentibus, deinde peracto tali iuramento, domino Gabrieli tunc generali capitaneo regno existenti adhaesisse; cui idem dominus Gabriel Pereny decimas totius districtus Naghmyhaliensis pro servitiis deputasset; verum utrum idem dominus Pereny fuisset tunc fidelis aut infidelis sacrae regiae maiestatis? sibi id non constare; cuius tamen certos servitores fuisse in arce Naghmyhal idem attestans sibi constare dixisset. Idem attestans subiunxisset se scire multa pecora ad arcem Naghmyhal illis temporibus fuisse illata et importata, verum quorum fuerint, se nescire; deinde audivisse, quod Thomas Fekethe servitor dicti Alexandri Bamffy a quodam homine regiae maiestatis aurum et argentum vi abstulisset, cum quo iam concordasset; etiam hoc scire, quod Alexander ecclesiam in oppido Naghmihal in certis locis perforari fecisset, et cimiterium eiusdem ecclesiae deleri, destrui et demoliri, sed in quem finem? se nescire affirmasset. Sub castello Palocz Alexandrum cum aliis servitoribus dicti domini Gabrielis Pereny fuisse, exercituique sacrae regiae maiestatis armata manu restitisse idem attestans retulisset; eundem Alexandrum cum quodam Petro Kossmay et aliis servitoribus domini Gabrielis Pereny tunc infidelis fuisse, quum domum domini Joannis Pongracz et curiam in possessione Hanayna vocata habitas iidem destruxissent. Idem fassus est illis ipsis temporibus ipsum Gabrielem Bamffy, uterinum fratrem Alexandri, fuisse conductitium servum Francisci Bebek, in Poloniam quoque ivisse dixisset, verum in quem finem? sibi non constare. Emericum Pernezy in arce Naghmyhal certo tempore fuisse idem attestans affirmasset. Item equos praefati Alexandri Bamffy in domo egregii Mathiae Pongracz in arce Naghmyhaliensi existentes se se vidisse dixisset, nunc quoque eosdem equos ibidem stabulari idem attestans suspicaretur. Idem attestans sibi certo constare aequalem solutionem ad sustentationem arcis Naghmyhal dixisset, verum utrum ea solutio fueritne violenta vel voluntaria? se nescire; pecora quoque multa fuisse abacta et in arcem Naghmyhaliensem importa(ta), non solum ex possessionibus dominorum actorum, verum etiam ex suis; et cum Alexander Bamffy interrogaretur de causa talium potentiariorum actuum, ille

respondisset se id pro conservatione arcis facere. Idem attestans dixisset sibi constare, quod a singulis iobagionibus, non solum dominorum actorum, verum etiam aliorum, singuli denarii 50 fuissent exacti cum victualibus et aliis necessariis ab Alexandro, cuius servitores turmatim ambulantes¹⁾ in possessionibus et villis, rapientes omnia more praedonico sine pecuniis.

Deinde iidem regius et noster homines eodem die ad faciem possessionis Felsenemethy vocatae, in dicto comitatu Wnglh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Ladislaus* de eadem *Felsenemethy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se ab aliis audivisse Alexandrum Bamffy sacrae regiae maiestati iurasse sibi debitam fidelitatem promississe, et quod fratres Naghmyhalienses sibi mutuam praestitissent iuramentum, unus alteri, quod erunt concordēs, unanimes, unus alteri neque palam neque secreto nocebit; sed utrum ipsa arx Naghmyhaliensis adhaeseritne factioni reginae Isabellae? se nescire; verum hoc sibi constare, quod dominus Alexander per id temporis fuisset servitor domini Gabrielis Pereny, sed utrum ante praestitam fidem regiae maiestati, an post? se id omnino nescire; ceterum id sibi constare et toti nobilitati, quod Alexander servitores Gabrielis Pereny ad arcem Naghmyhaliensem intromiserit, — — *stb.*²⁾ Item idem attestans subintulisset se cum dicto domino Joanne Pongracz illis temporibus factiosis, gratia tutioris permansionis, ivisse ad arcem Jessenowa vocatam, ibique certo tempore egisse; quo uno dierum quidam servitor praefati domini Joannis Pongracz supervenisset, qui retulisset eisdem, servitores Alexandri omnia bona eiusdem domini Joannis Pongracz in possessione Oreska vocata habita et locata, potentia mediante abstulisse; mox tali nuntio idem dominus Joannes Pongracz exacerbatas, petivisset aliquot pedites a magnifica domina Homonnay, quos dum idem dominus Pongracz exspectare non potuisset, solus cum suis eo ire non expavisset, et aliquas res e manibus illorum eliberasset, ad dictamque arcem Jessenowa reportasset. In sede comitatus idem attestans rixas, turbas et tragoedias, verbaque dehonestatoria inter Alexandrum et Bernardum vidit et per se audivit, et quomodo Alexander eundem Bernardum securi militari, vulgo az chyakannal, voluit vulnerare. Cetera omnia fassus est ut ipsa domina Tharnoczy, de cuius fassione inferius.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem

¹⁾ Helyesebben lenne: *ambulabant*.

²⁾ A tanuk vallomásaiban ismétlődő részleteket innen kezdve lehetőleg elhagyjuk; az elhagyott helyeket mindenütt két — — vonással jelölve meg.

oppidi Wngwar accessissent, ibique nobilis *Lucas Bornemyzza* provisor fortalitii ibidem habiti, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se ab aliis accepisse, quod Alexander Bamffy sacrae regiae maiestati strictissimo se iuramento obstrinxerit, sed utrum fratribus suis carnalibus in arce Naghmyhaliensi portiones habentibus iuraverit nec ne? id sibi non constare; tamen non post multos dies idem Sandrinus post praestitum iuramentum dictae sacrae regiae maiestati, ab eiusdem fidelitate ad dominum Gabrielem Pereny iam infidelem defecisset, — — *stb.* Cetera omnia fassus fuisset ut superius nobilis Ladislaus Felsenemethy.

Eodem die ibidem nobilis *Leonardus Koncz* de Konczhaza, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset per omnia sicut praecedens testis nobilis Lucas Bornemyzza.

Eodem die ibidem nobilis *Joannes Wyczmandy* castellanus castelli in Wngwar habiti, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset per omnia et in omnibus punctis, quemadmodum dictus Lucas Bornemyzza; hoc tantum adiunxisset, quod ipse quoque vidisset dictum dominum Joannem Pongracz de Naghmyhal in castello Jessenowa; causam ab aliis audivisse istam, ut crudelitatem et ferocitatem ipsius Alexandri evitaret pene intolerabilem.

Eodem die ibidem nobilis domina *Barbara* relicta condam nobilis *Mathiae Kys* de Wngwar, iurata et diligenter examinata, quantum ad rem et propositum nihil prorsus fateri potuisset, eo quod ipsa talium factorum Alexandri sollicita non fuisset, praeter id, quod dictus dominus Joannes Pongracz quendam proprium suum famulum satis vulneratum curae ipsius attestantis commendasset; sed per quem fuisset vulneratus? sibi id non constare dixisset.

Eodem die ibidem nobilis *Petrus literatus* de Thorda, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset quemadmodum praefatus nobilis Lucas Bornemyzza provisor castelli Wngwariensis; his tantummodo adiunctis, quod Alexander tempore nundinarum in oppido Naghmyhal celebrari solitarum, multos ex mercatoribus spoliasset, — — *stb.*

Eodem die ibidem circumspectus *Gregorius barbitonsor*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod quidam famulus domini Joannis Pongracz per servitores ipsius Alexandri Bamffy sauciatus lethaliter ac semivivus relictus, fuisset de Naghmyhal ad eum allatus, ut illum curaret; deinde iterum unus iobagio eiusdem domini Joannis Pongracz ab Joanne Rak servitore dicti Alexandri Bamffy simili modo vulneratus, ad se gratia curationis fuisset allatus, et quidem ex Mwnkacz, ubi curari non potuisset. Audivisset etiam idem attestans,

quomodo domus et curia nobilitaris dicti domini Joannis Pongracz in possessione Hanayna vocata, per Alexandrum, Petrum Kossmay et alios servitores domini Gabrielis de Peren fuissent destructae, deletae et dirutae.

Deinde dominica sequenti ¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Ewr vocatae, in comitatu de Wngh existentis accessissent, ubi nobilis *Emericus Daczyo* de eadem Ewr, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum circa haec tempora ad dominum Gabrielem de Peren defecisse, Gabrielem vero Bamffy servitorem Francisci Bebek effectum fuisse, qui frequenter ad Poloniam ad reginam Isabellam ac suum filium ivisset in legatione.

Eodem die ibidem nobilis *Joannes Daczyo* de Ewr, in templo iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se audivisse — — *stb.* Ceterum cum illis temporibus nobilis Stephanus Wynnay celebrasset nuptiarum solemnia, illis etiam domini actores interfuissent, qui dum voluissent unum vas vini ipsorum in arce Naghmyhaliensi gratia tutioris conservationis repositum istinc efferri facere, ad nuptiasque dicti Stephani Wynnay muneri mittere, dictus Alexander illud retinisset neque educi permisisset, verum illud eo quo suae placuisset voluntati fecisset. Idem audivisset illas turbas, quae in sede comitatus nobilium inter ipsum Alexandrum et Bernardum Edemffy intercesserant, et quomodo Alexander securim suam abreptam a puero, voluisset impingere in caput dicti Bernardi Edemffy, sed circum astantes domini nobiles hoc fieri non permisissent.

Eodem die iidem regius ac noster homines venissent ad faciem possessionis Tarnocz in eodem comitatu Wngh existentis, ibique nobilis domina *Agatha* relicta quondam nobilis *Blasii Tharnoczy*, in domo propria ibidem habita, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se illo periculoso factiosorum tempore gratia tutioris habitationis ad possessionem egregii domini Joannis Pongracz Oreska vocatam contulisse, ubi ab eodem domino Joanne Pongracz eadem domina Agatha amanter et honorifice fuisset excepta beneque provisa, et hospitium habuisset apud unum iobagionem eiusdem domini Joannis Pongracz, ubi integram fere Quadragesimam transegisset; in quam domum una dierum dictus Alexander cum servitoribus suis, equitibus et peditibus bene armatis, hostiliter in hospitium videlicet dictae dominae Agathae irruisset, praefato domino Joanne Pongracz tunc contingenter absente; pecora cornuta idem Alexander exhinc abigi fecisset, duos iobagiones et unum famulum eiusdem domini Joannis Pongracz captos

¹⁾ Aug. 7.

abduci iussisset, foeno vehiculum suum onerasset, et si dictum Joannem Pongracz ibidem personaliter reperire et apprehendere potuisset, miserabili neci tradidisset; nam dicta domina attestans praefatum Alexandrum furiosa voce ita suis servitoribus intonantem audivisset: ha ez besthye lelketth otth talalhatom wala, megh kely wala halnya, ha ew benne zaz lelkek wolthak wolna ys; idest: si bestia ille poterat inveniri et apprehendi, oportuisset eum mori, etiam si centum animas habuisset quoque. Expost idem dictus Alexander eo non contentus, tribus vicibus in praefatam possessionem cum praefatis suis servitoribus irruisset, et pecora abigendo, et ea quae rapi potuissent rapuisset et auferri fecisset. Tandem cum regius exercitus venisset ad oppidum Naghmyhal, idem dominus Joannes praefatam attestatricem misisset ad custodiam suae domus in dicta Naghmyhal habitae, qua ibi e gente, quidam servitor dicti domini Joannis Pongracz eo supervenisset, qui conquestus fuisset multum de eo, quod servitores ipsius Alexandri intolerabiles depraedationes facerent in bonis sui domini, nempe domini Joannis Pongracz, mel, butyrum, lardones et cetera huius generis victualia auferendo; haec tunc fuisse facta, cum dominus Thewkowycz fuisset hospitatus in domo saepefati domini Joannis Pongracz in dicta Naghmyhal habita.

Eodem die ibidem nobilis *Franciscus Korlatth* de Helmech, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset illis temporibus periculosus et factiosus Alexandrum Bamffy fuisse servitorem domini Gabrielis de Peren, tunc infidelis, Gabrielem vero Bamffy servitorem Francisci Bebek, etiam similiter infidelis, quorum bona aliis quoque fuissent collata per regiam maiestatem; ceterum Alexandrum fuisse sub castello Palocz cum exercitu Gabrielis Pereny contra fideles sacrae regiae maiestatis, qui equos suos stabulari fecisset in domo domini Mathiae Pongracz in arce Naghmyhaliensi.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Galocz vocatae, in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Franciscus Tutthay*¹⁾ iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire magnificum Gabrielem de Peren servitores suos misisse ad possessionem Hanayna, ut curiam et domum nobilitarem domini Joannis Pongracz inibi habitam destruerent. Idem etiam dixisset se ab ore dominae consortis Bernardi Edemffy audivisse, quomodo servitores Alexandri in possessionibus praefatorum dominorum actorum depraedarentur et miseris colonis intolerabilia damna inferrent.

¹⁾ Igy; helyesen valószínűleg *Tussay*.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Strythe vocatae, in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Georgius Strythei*. in domo sua iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se ab ore egregii Thomae Daczyo capitanei in Mwnkacz audivisse, quod ex arce Naghmyhaliensi in nundinis in eodem oppido Naghmyhal celebratis multos mercatorum spoliassent. ab eis pannum, piper, crocum, zinziber et ceteras huius generis species auferendo.

Eodem die ibidem nobilis *Nicolaus Strythei*. iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum fuisse servitorem domini Gabrielis Pereny, et hoc post praestitum iuramentum sacrae regiae maiestati; qui semper in hoc laborasset, ut fratres suos, dominos Naghmyhalienses, ex arce ipsa Naghmyhal excluderet, ob hoc eos diversis damnis et iniuriis affecisset, adeo quod iidem in suis bonis permanere non fuissent ausi. sed partim morati fuissent in arce Jessene, partim in Eperyes et in aliis diversis locis sub alienis aedibus, ad propria redire non praesumpsissent; deinde dominum Gabrielem Pereny misisse servitores suos ad arcem Naghmyhaliensem, quos Alexander intromisisset, tandem exclusos eosdem ad eundem dominum Pereny remisisset, ex quibus ipse dominus Pereny unum captivasset, nempe Joannem Edemffy, quod ex dicta arce Naghmyhaliensi exivisset et ibi secundum commissionem eiusdem domini Pereny non permansisset, — — *stb.*

Deinde eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Matthywcz in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Gregorius Baczmegey*. iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum fuisse servitorem magnifici domini Pereny, qui eidem Alexandro dedisset praecipuos quatuor servos pro custodia et conservatione arcis Naghmyhaliensis; idem ipse attestans quoque fuisset tunc servitor dicti domini Pereny, a quo fuisset missus ad provisos arcis Czyczwa, ut nomine dicti domini Pereny admoneret eos vigilantiae, unanimitatis et constantiae, et quod pontes ibidem circa Czyczwa existentes sine mora facerent destrui, ne exercitus germanicus per illos pontes ad partes illas transire posset; tandem idem attestans his peractis, venisset ad possessionem Wynna sub arce Naghmyhaliensi existentem, ubi Joannem Edemffy collegam ipsius Alexandri in praefectura praefatae arcis Naghmyhaliensis contingenter reperisset, cui omnia quae cum provisoribus arcis Czyczwa conclusisset, narrasset, et tandem eundem Joannem ac per ipsum dictum Alexandrum quoque, earundem vigiliarum, constantiae et unanimitatis admonere non cessasset, deinde ut

iidem nuntiarent domino Pereny, quando exercitus germanicus circa terminos Naghmyhalienses appropinquaret, qui suam operam in hoc non defuturam eidem domino Pereny promisissent. Haec ille ad rem.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Ewr vocatae, in comitatu praefato Wngwariensi existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Caspar Possay*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum praestitisse iuramentum sacrae regiae maiestati et tandem defecisse ad dominum Pereny iam infidelem, — — *stb.* Idem attestans audivisset ab ore Gabrielis Bamffy, quod in territorio possessionis Ewr habuisset colloquium cum factiosis de Mwnkach, qui locus fuisset deputatus ab ipsis ad hoc, ut ibi se mutuo convenirent, alloquerentur et tractarent de communibus eorum factiosis et facinorosis negotiis, — — *stb.*

Item feria secunda proxima¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Alsonemethy vocatae, in comitatu praefato Wngwariensi existentis accessissent, ibique nobilis *Brixtius Bernalth* de Bernalthfalwa, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se certo scire, quod domini actores per ipsum Alexandrum fuissent de arce Naghmyhaliensi exclusi, et coacti fuissent vivere sub alienis tectis, ut in Jessene, Eperyes et aliis locis, — — *stb.* Idem attestans audivisset, quomodo dicti domini actores gratia tutioris conservationis ad arcem Naghmyhaliensem vina certorum vasorum imponi fecissent, verum cum eadem iidem educi facere voluissent, Alexander Bamffy retinuisset et eo quo suae placuisset voluntati fecisset eadem ipsa vina.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Keresth vocatae, in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Joannes Horwathy* de eadem, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi certo constare, quod Alexander Bamffy aliique omnes fratres sui, qui videlicet haberent portiones in ipsa arce Naghmyhaliensi, exceptis Joanne ac Francisco Edemffy, sacrae regiae maiestati praestitisse(nt) iuramentum sub sequenti verborum forma, coram regiis commissariis ad id deputatis, in oppido Naghmyhaliensi: *En N. ezkuzem az elew Istenre es az tellyes zenttharomsagra, hogh en urunk ew felssegenek, Ferdinandos magyary kyralnyak (így) hyw lezek mynd az ny waronkaly Nagymyhallal egyetembe, myntth az egyeb yambor hywey ew felssegenek; ez az atthyaffyaknak walakyknek mastan az warba rezek wagyon, hyw lezek, ez waratth sem thytthkon*

¹⁾ Aug. 8.

sem nyulwan (így) semmy okkaly el nem ydegenytthem sem el nem zakazthom. Isthen enghem wgh segelyen. Et quod istam iuramentalem formam dominis fratribus Naghmyhaliensibus dominus Wernerus cum reliquis dominis commissariis praescripsisset; et quod ipsi fratres Naghmyhalienses se sibi mutuo iuramento obstrinxissent, quod erunt unanimes et concordēs contra infideles sacrae regiae maiestatis, et si quid periculi ab eisdem infidelibus imminere praefatae arci senserint, mutuo auxilio eam tuebuntur et protegent; nemo eorum alteri nocebit vel palam vel secreto, quin potius proderit;¹⁾ et quod post talem iuramentalem depositionem statim Alexander a regia maiestate et suis fratribus ut fidefragus defecisset ac domino Gabrieli de Peren iam notorio infideli adhaesisset, cuius servitor mox factus fuisset et eiusdem servitores ad arcem Naghmyhaliensem intromisisset, ut Stephanum Bwdahazy, Petrum Raskay, Andream Rakoczy et ceteros alios; hi fuissent in arce ipsa contra sacram regiam maiestatem et eius exercitum. Idem fassus fuisset, quod cum semel ipsam arcem Naghmyhaliensem intrasset, propriis oculis vidisset abacta pecora ex bonis arcis Makowycza, et quod eadem hora literae a domino Georgio Sereďy supervenissent, in quibus idem conquestus fuisset de abactis pecoribus et ea ab Alexandro restitui postulasset, sed qualem relationem ad hoc Alexander domino Sereďy fecisset, sibi non constare; et quod idem Alexander decimas totius districtus Naghmyhaliensis accepisset, — — *stb.*

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Fekeshaza vocatae, in comitatu eodem Wng existentis (et) habitae accessissent, ubi nobilis *Georgius Betthelemy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset per omnia sicut praecedens testis nobilis Joannes Horwathy.

Eodem die ibidem nobilis *Albertus Fekeshazy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum Bamffy servitores domini Gabrielis de Peren ad arcem Naghmyhaliensem contra regium exercitum intromississe, — — *stb.*

Deinde iidem regius ac noster homines eodem die ad faciem possessionis Hanayna vocatae, in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Petrus Fekeshazy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod illo factioso tempore dominus Joannes Pongracz volens sibi sumptus et expensas ordinare, tres currus lardonibus, tritico, vinis, bistriciensibus prunis et aliis venalibus rebus bene oneratos, voluisset gratia dividendi in Poloniam mittere, quos de publica via Alexander Bamffy et Joannes Edemffy ad pos-

¹⁾ Az eredetiben hibásan: *prodesse*.

sessionem Wynna vocatam, sub arce Naghmyhaliensi habitam, deduci fecissent, pro quorum repetitione dictus dominus Joannes Pongracz eundem attestantem, tunc iudicem nobilium, ad Alexandrum misisset, a quo dum causam ablationis curru(u)m ipse attestans scitatus¹⁾ fuisset, respondisset Alexander hoc esse in causa, quia certo sciret, quod Joannes Pongracz illos currus sic oneratos ad civitatem Eperyes, ditioni regis romanorum subiectam, et non in Poloniam voluisset mittere, quare eosdem nolle(t) restituere; tandem audivisset, quod Alexander istos tres currus simul cum rebus eis impositis, domino Joanni Pongracz restituisset. Ceterum idem dominus Joannes Pongracz unum suum iobagionem de possessione Jossa vocata existentem, per servitores Alexandri Bamffy lethaliter sauciatum, in facie sedis comitatus Wngwariensis dominis nobilibus ostendisset, qui tandem tertia die acerbitate doloris ibidem in Wngwar miserabiliter expirasset. De iuramento Alexandri regiae maiestati ac suis fratribus solenniter praestito sibi bene constare; et quod servitores domini Gabrielis de Peren ad arcem Naghmyhaliensem intromiserit; pecora domini Georgii Seregy ex bonis arcis Makowycza abigi fecerit; ecclesiam ipsam perforari, eius vero cimiterium in Naghmyhal destrui iusserit; oppugnationi castelli Palocz interfuerit sub vexillo Gabrielis Pereny, cuius et servitor fuisset. Pontes Naghmyhalienses ut destrui fecisset, de eo nihil sibi constare; verum pontes circa possessionem Hanayna habitos, Alexander et Gabriel Bamffy, item nobiles Gregorius, Franciscus, Blasius, Stephanus et Joannes Thybay quemadmodum destruxissent, ipse attestans propriis oculis vidisset, a quibus causam destructionis eorundem pontium interrogasset, qui respondissent: ne exercitus regis romanorum per illos transire posset. Idem attestans vidit Alexandrum cum suis servitoribus et iobagionibus destructioni domus et curiae nobilitaris domini Joannis Pongracz in possessione Hanayna habitaram interfuisse; ad quem idem attestans dixisset, non debere sic fraternas aedes destruere. Alexander Bamffy respondisset: ego feci, inquit, et deinceps quoque volo destruere. Ceterum eidem attestanti constare, quod Gabriel Bamffy fuisset servitor Francisci Bebek, qui et gloriatus coram attestante sic fuisset: gratiae sint deo, fortuna mihi arridet, reginalis maiestas est mihi clementissima, quae mihi omnem gratiositatem obtulit, cum fuissem apud eam in regno Poloniae. Idem attestans audivisset, quod bona dictorum dominorum actorum in arce Naghmyhaliensi reposita, Alexander educi non permisisset; hortum domini Joannis Pongracz in Nagh-

1) Így; helyesebben *sciscitatus*.

myhal habitum, idem destrui mandasset; ceterum pecora de possessione dominorum actorum Werboecz vocata abigi fecisset; vineas eorundem colligi, et unum cadum musto plenum, curru impositum, unius iobagionis eorundem actorum, secari iussisset, et sic mustum ex secto cado prorsus in terram effluxisset; insuper multis verberibus affectum illum miserum iobagionem dimitti fecisset. Eidem attestanti bene constare, quemadmodum servitores Alexandri in possessionibus dominorum actorum plurima damna miseris colonis intulissent, ecclesias plerasque confregissent. Turbas inter Alexandrum Bamffy et Bernardum Edemffy factas tantummodo audivisset. Idem etiam fassus fuisset acervos frugum domini Benedicti Pongracz ad castellum Palocz fuisse ablatos, quorum tamen numerum nesciret; verum si Alexander perstitisset in fidelitate sacrae regiae maiestatis, illi acervi non fuissent ablati, neque permisisset eos auferri, sed potius defendisset. Haec et alia multa de tyrannide Alexandri idem attestans retulisset, quam in dominos actores et eorum iobagiones exercuisset.

Deinde feria tertia proxime ventura¹⁾ iidem regius ac noster homines ibidem remanentes, nobilis domina *Margaretha* relicta condam nobilis *Ambrosii* de *Fekeshaza*, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se omnia ea audivisse, quae praecedens testis, utputa nobilis Petrus Fekeshazy fassus fuisset; hoc autem certo scire, quomodo Alexander Bamffy servitores domini Gabrielis de Peren ad arcem Naghmyhaliensem intromisisset.

Eodem die iidem regius et noster homines ad faciem possessionis Naghwynna vocatae, in eodem comitatu Wngh existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Stephanus Edemffy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset per omnia sicut praefatus nobilis Petrus Fekeshazy, nisi istud adiunxisset, quod tumultui illi, qui inter Alexandrum Bamffy et Bernardum Edemffy in sede comitatus Wngwariensis intercessisset, personaliter interfuisset, eo quod tunc extitisset eius comitatus vicecomes, et quod Alexander dictum Bernardum Edemffy procul dubio sauciasset, si fuisset permissus a dominis nobilibus. Idem fassus fuisset Alexandrum ipsum in nundinis Naghmyhaliensibus ab uno probato cive, qui ex superioribus partibus eo nundinatum venisset, multum pecuniarum, unam azimam²⁾ argenteam, tapetum et id genus multas alias res per servitores suos auferri fecisse, quae ipse attestans ab eodem spoliato cive audivisset.

¹⁾ Aug. 9.

²⁾ *Azima*: Placentae species ex massa farinacea sive fermento. *Du Cange* Gloss.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Izbwgya vocatae, in eodem comitatu Wng existentis accessissent, ibique nobilis *Ludovicus Wyczmandy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi bene constare, quod Alexander sacrae regiae maiestati et omnibus suis fratribus in arce Naghmyhal portiones habentibus iuramentum modo praemisso praestiterit, rursus alii fratres eidem Alexandro, — — *stb.*

Eodem die ibidem nobilis *Stephanus Henzeleczy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum denarios quinquagenos a singulis iobag[ion]ibus minorum actorum accepisse, ad dominum Pereny iam infidelem defecisse, — — *stb.* Cetera omnia fassus fuisset quemadmodum prenominatus Petrus Fekeshazy.

Eodem die ibidem nobilis *Georgius Henzeleczy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se audivisse, — — quod dominus Joannes Pongracz barbatus suas pixides et alias multas suas res ex arce Naghmyhaliensi sibi extradari petivisset, verum Alexander tali petitioni negando obviasset.

Deinde feria quarta proxime sequenti, festo videlicet die beati Laurentii martyris,¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem oppidi Zabranz in eodem comitatu Wng existentis (et) habiti accessissent, ibique nobilis *Melchior Nyarady* de Nyarad, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi constare, quod a fidelitate sacrae regiae maiestatis Alexander ad dominum Gabrielem Pereny iam factiosum et infidelem defecisset. Nam Alexander eundem attestantem arci Naghmyhaliensi praefecisset et in locum suum substituisset his verbis: Charissime domine compater, iam ego, inquit, a rege Ferdinando ad magnificum dominum Gabrielem Pereny defeci, cui me et arcem istam iuramento subdidi, ideo te huic arci praeficio, nam ego dominum Pereny cogor adire; ideo in tali absentia mea si contigerit, quod fratres mei, qui hic suas partes et portiones habent, velint arcem ingredi, tum duos simul ex eis nequaquam intromittas, sed tantum unum eorum et solum sine comitiva. Cui attestans respondisset: Domine mi, si fratres tui, qui hic habent diversa bona reposita, voluerint ea hinc educere, permittamne educi vel non? Ad haec Alexander dixisset: Nequaquam; ego, inquit ille, nolo ut aliquid de rebus suis hinc educant. Cui rursus attestans dixisset: Si, inquam, non permittemus eos ingredi vel bona eorum efferri, hoc est, quasi eos exclusissemus de arce. Ad haec Alexander: Non ita, inquit, est. Accidit autem, quod Alexandro

¹⁾ Aug. 10.

absente egregii Benedictus Pongracz pro vinis, Joannes vero similiter Pongracz pro barbatis pixidibus educendis ad eam arcem suos mississent homines; quae attestans ex commissione Sandrini efferri nequaquam permisisset. Ceterum Alexander publicos malefactores in arce fovisset, qui fideles sacrae regiae maiestatis in publicis viis molestassent, spoliassent et depraedati fuissent; inter quos etiam quandam mercatricem mulierem iidem illi malefactores ad possessionem Tharna vocatam, arci Naghmyhaliensi proximam, impulissent, sed ea, ex quo fuisset ex ditione domini Gabrielis de Peren, simul cum rebus indemnitis permissa fuisset abire. Idem vidisset multa pecora abacta ad arcem Naghmyhal fuisse, sed unde et quorum? id sibi tunc non constitisse. Alexandrum oppugnationi castelli Palocz cum exercitu domini Pereny interfuisse, et sibi vinum in lagenis frequenter misisse. Idem attestans retulisset Gabrielem Bamffy servum Francisci Bebek fuisse, legationemque ad reginam ipsam Isabellam in Poloniam frequenter peregrisse a domino suo praefato. Deinde magnam multitudinem optimorum acervorum frugum domini Benedicti Pongracz ad castellum Palocz ablatam fuisse, et sic eundem dominum Benedictum supra modum fuisse damnificatum. Idem attestans vidisset pecunias, quas Alexander in sortem suae servitutis a domino Gabriele Pereny levasset.

Deinde eodem die ibidem nobilis *Benedictus Somogy* de Ewr, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se illis factiosis periculosis temporibus officium castellanatus ad rationem et partem dictorum dominorum actorum in arce Naghmyhaliensi rexisse et ab eisdem actoribus audivisse, quomodo Alexander sacrae regiae maiestati ac suis fratribus in eadem arce portionatis, illi vicissim eidem Alexandro, strictissimum praestitissent iuramentum, a quo idem Alexander ad dominum Gabrielem Pereny tunc infidelem defecisset, oppugnationi castelli Palocz cum eiusdem exercitu ut conductitius servus interfuisset; tempore cuius oppugnationis egregius Benedictus Pongracz quendam suum colonum nomine Scholth, de possessione Tharna, pro suis vinis in dicta arce habitis efferendis misisset, quod dum ipse attestans intellexisset, statim tria vasa vinorum ex cellario dicti domini Benedicti Pongracz extrahi fecisset et educi de arce, quamvis invito dicto Melchiore Nyarady, ipsius Alexandri substituto et vicem gerente, qui multis modis educationi talium vinorum rebellasset, quae tandem sub castello Palocz in castris fuissent per eundem Scholth educillata, sicut idem ipsi attestanti ex post narrasset; quo tempore arx Naghmyhaliensis fuisset ad factionem reginae Isabellae, nam ex eadem aliorum

bona, qui fuissent ex fidelitate sacrae regiae maiestatis, depraedari arcenses non cessassent. Idem dixisset ex bonis Makowycza pecora fuisse multa ad eandem arcem abacta; ceterum multas literas ex arcibus Therebews et Pathak fuisse missas ad Alexandrum et Joannem Edemffy, quarum tamen contenta ignorasset. Nobilem quoque Stephanum Budahazy, servitorem domini Gabrielis, intromissum fuisse ad arcem Naghmyhaliensem idem d[ix]isset, sed quo numero, ignoraret,¹⁾ nam iamdictus attestans, anno suo finito, officio castellanatus eius arcis fuisset defunctus, et tunc in propriis aedibus habitasset, — — *stb.* Etiam hoc ipsum idem attestans subiunxisset, quod quendam hominem ex montanis civitatibus venientem, servitores eiusdem Alexandri ex regia via interceptum, simul cum rebus quas apud se habuisset, ad arcem Naghmyhaliensem importassent, res eiusdem abstulissent uno tapeto involutas et in una turba existentes, sed tamen quales fuissent illae res, sibi non constare; sella eiusdem hominis ipsum Alexandrum usum fuisse. Cetera quoque multa mala de ipso Alexandro, quae ille ipsis temporibus fecisset et fieri iussisset, idem attestans retulisset; et quod barbatas pixides domini Joannis Pongracz, ad instantiam suam a dicto attestante ex arce Naghmyhaliensi extradatas, rursus Alexander homini eas educenti casu obrius factus, vi accepisset et in eandem arcem rursus inferri praecepisset.

Eodem die ibidem nobilis *Sebastianus de Strythe*, iuratus et diligenter examinatus, de maleficiis, infidelitate et omnibus seditiosis actibus praefatorum Alexandri ac Gabrielis fassus fuisset, quemadmodum praecedens testis nobilis Benedictus Somogy.

Eodem die ibidem nobilis *Andreas Budahazy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se haec omnia, quae dictus Benedictus Somogy de Alexandro retulisset, audivisse; tamen hoc certo scire, quod cimiterium in possessione Naghmyhal habitum Alexander destrui, ecclesiam vero eiusdem ibidem habitam in multis locis perforari fecisset, ne exercitus regius eo se locare et conferre potuisset; pro cuius cimiterii destructione ac ecclesiae tali perforatione propria sua genitrix Alexandrum devovisset et execrata fuisset, illi maximum malum imprecando.

¹⁾ Ha e kifejezés: *sed quo numero, ignoraret*, nem a makoviczai uradalomból elhajtott barmokra vonatkozik, melyekről föntebb van szó, s nem tévedésből került ide, akkor az előtte álló mondat így igazítandó: *Nobilem quoque Stephanum Budahazy servitores domini Gabrielis intromisisse ad arcem Naghmyhaliensem idem dixisset, sed quo numero, ignoraret, nam — — stb.*

Eodem die ibidem nobilis *Nicolaus Nyarady* — — per omnia fassus fuisset, quemadmodum praenominatus Benedictus Somogy.

Eodem die ibidem nobilis *Georgius Palagy* de Palagh — — ut testis praedictus Benedictus Somogy, de Alexandro attestatus fuisset; sciret enim ipsum Alexandrum a regia maiestate ad dominum Pereny defecisse, — — *stb.*

Eodem die ibidem nobilis *Michael Ilosway* de Matthywcz. iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi de iuramento Alexandri nihil constare, verum Alexandrum ipsum ad magnificum dominum Gabrielem Pereny defecisse, ab eoque in legatione ad filium Joannis regis in Transsylvaniam intrasse, — — *stb.* Tandem quod Antonius Zekel ad comitatum Wngwariensem intrasset, ipse Alexander sic fuisset reversus rursus ad fidelitatem regiae maiestatis.

Eodem die ibidem nobilis *Gerardus Czegze* de Feke(s)-haza, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se tempore illo periculoso fuisse pixidarium castrum Naghmyhal, ideo bene sibi constare, quod Alexander strictissimo se iuramento regiae maiestati obstrinxisset et tandem ad dominum Gabrielem Pereny tunc infidelem defecisse(t), — — *stb.* Et tandem attestans, cum videret arcem Naghmyhaliensem sic a fidelitate domini nostri regis defecisse et tanta mala ab Alexandro et suis servitoribus fieri, finito suo anno, ulteriori servitio arcis renunciasset idem attestans.

Eodem die ibidem nobilis *Georgius Janossy* vicecomes comitatus Wngwariensis, fassus et diligenter examinatus fuisset per omnia sicut praecedens testis nobilis Gerardus Czegze de Fekeshaza; addidisset tamen — — literas Alexandri villatim in possessionibus perlatas [vidi]sse, in quibus Alexander praecepisset miseris colonis importationem victualium; — — eo tempore bis fuisse acceptas decimas de vinis, primum ad arcem Naghmyhal, deinde ad Palocz. Duo fuissent officiales in Palocz, videlicet Emericus Nemethy et Franciscus Wekey. Ceterum quoscunque homines viatores ex fidelibus regiae maiestatis, sive nuncios sive alterius conditionis homines potuissent apprehendere, servitores Alexandri apprehendissent et apprehensos ad arcem Naghmyhal mulctandos importassent; etiam attestantem semel in via iidem tales globo pixidis transfigere attentassent. Idem attestans audivisset quendam probum hominem in Eperyes maxime conquerentem, quod in arce Naghmyhal fuisset captivus detentus et omnibus bonis spoliatus, — — *stb.* Ceteraque multa mala ab Alexandro illis ipsis temporibus patrata fuisse vix credibilia idem attestans retulisset.

Eodem die ibidem nobilis *Benedictus Thybay* de Thyba

— — addidit quendam germanum ab Alexandro in Naghmyhal captivum detentum, et ab eo aurum et argentum ablata fuisse.

Eodem die ibidem nobilis *Franciscus Pesthy* — — fassus fuisset per omnia sicut praefatus nobilis Georgius Janossy. Dixisset enim — — *stb.*

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem oppidi Zabranz in eodem comitatu Wngwariensi existentis habitam accessissent, ibique providus *Antonius Osswaltth* de Wynna, iobagio nobilis Joannis Pongracz de Naghmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset lentes quasdam in acervo existentes praefati domini Joannis Pongracz, ex possessione Nagzalaczka ad arcem Naghmyhaliensem se intulisse. Eodem die idem attestans audivisset, quod dictus dominus suus quendam servitorem Alexandri Bamffy, nomine Thomam Fekethe occidisset, quod tamen fuisset falsissimum, eo quod eodem die dictus dominus Joannes Pongracz ipsum Thomam Fekethe neque oculis vidisset; tamen Alexander re ipsa non bene intellecta, furiosa mente servitores suos ad domum ipsius attestantis misisset eumque captivari iussisset, ac tandem captivatum ad dictam arcem Naghmyhal importari fecisset, eundemque in durissima captivitate quousque suae placuisset voluntati tenuisset, quem tandem sub fideiussione certorum hominum exmisisset. Haec ille ad rem.

Eodem die ibidem providus *Antonius Janak* allodiator dicti domini Joannis Pongracz in Naghzalaczka, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se quoque bene scire, quod lentes eiusdem domini Joannis Pongracz in cumulo iam locatas, servitores Alexandri abstulissent, et quidem de curia attestantis ipsius; imo etiam lentes trium curruum de lentibus eiusdem attestantis, porcellos sub duabus porcis lactentes boni generis, quos videlicet ob conservationem boni seminis et multiplicationem ipse attestans nutrire voluisset, asportassent. Idem fassus fuisset, quod dominus Joannes Pongracz ipsum temporibus illis ad arcem Naghmyhaliensem pro exportatione unius vasis vini, quod videlicet praefati domini sui fuisset, intromisisset, Alexander tamen illud educi non permisisset, potius super attestantem tres plagas satis magnas in posterioribus accipi iussisset, et sic eum dimi(ssi)sset ac dimitti mandasset. Constaret attestanti etiam domus et curia dicti sui domini in Hanayna quemadmodum ab Alexandro fuissent dirutae, et quod Gabriel Bamffy fuisset servitor Francisci Bebek illis malis temporibus; ceterum quod Alexander plus quam ducentorum (floreorum) damna colonis in dicta possessione commorantibus intulisset ac inferri fecisset.

Eodem die ibidem coloni et iobagiones dictorum dominorum actorum ex possessione *Sarossreuyssce* in comitatu Wng existenti; — — providus Fabianus Gregor de possessione *Werbeuch*, iobagio domini Joannis Pongracz de Naghmyhal; — — iobagiones de *Jestreb*; — — iobagiones egregiorum Gregorii, Francisci, Christophori, Benedicti et Blasii Thybay de Thyba de possessione *Felssseleuysz*; — — providi Petrus Bencze, Mathias Hyra et Lucas Bencza de possessione *Hanayna*, iobagiones domini Joannis Pongracz; — — providi Stephanus Gondol, Paulus Fabian de possessione *Laz*, iobagiones egregii Benedicti Pongracz de Naghmyhal; — — coloni de possessione *Zawatthka*, iobagiones praefatorum dominorum de Thyba; — — providus Martinus Thomasko de possessione *Werbeuch*, colonus et iobagio domini Joannis Pongracz de Naghmyhal; — — iobagiones de possessione *Kanyuss*, coloni dominorum actorum; — — coloni de possessione *Zubressa*, iobagiones egregiorum Petri Soos de Sowar, Georgii Possay de Seredwan, Francisci Kalnassy de Kalnas, Blasii Hozzwmezey de eadem, Michaelis Deregnei de Deregne, Gregorii Besseney de Seretthwa, Georgii Janossy de Wbrys, — — *mind vallják, hogy Bánfi Sándor sarczolta öket és Pongrácz János hanajnai udvarházát elrontotta.*

Eodem die ibidem coloni de possessione *Hankoch* egregiorum Benedicti, Joannis (et) Mathiae Pongracz de Naghmyhal, iurati et diligenter examinati, fassi fuissent servitores domini Gabrielis Pereny tunc infidelis, fuisse ad arcem Naghmyhaliensem per Alexandrum intromissos; eundem Alexandrum destructioni domus ac curiae nobilitaris domini Joannis Pongracz de praefata Naghmyhal in possessione Hanayna habitantium interfuisse; etiam dum pontes circa praefatam Hanayna deiecti fuissent, praesentem extitisse; cimiterium in Naghmyhal destructum, ecclesiam vero eiusdem perforatam fuisse per eundem Alexandrum Bamffy, ne exercitus regius eo se locare posset. Deinde coloni circa arcem Naghmyhal in possessionibus habitantes, pro conservatione vigilum et excubitorum arcis, singuli dedissent singulos quatuor denarios et singulum quartale siliginis ad annum, nunc vero compelleret Alexander eosdem colonos et ad conservationem vigilum, et solutionem quatuor denariorum ac unius praefati quartalis siliginis; insuper iidem coloni, postquam Alexander a fidelitate sacrae regiae maiestatis defecisset, per eundem passi fuissent damnum quinquaginta florenorum.

Eodem die ibidem providus *Benedictus Andras* iudex oppidi Zabranecz, colonus et iobagio egregii Andreae Edemffy de Wynna, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset in

persona totius communitatis dicti oppidi Zabranecz, sibi bene constare, quod Alexander servitores domini Gabrielis de Peren ad arcem Naghmyhaliensem intromisisset, — — *stb.* Ceterum quod etiam ecclesiam eorum in dicta Zabranecz habitam, latrones illis temporibus destruxissent.

Eodem die ibidem providus Emericus Scholtth de possessione *Rwskocz*, colonus domini Joannis Pongracz de Naghmyhal; — — providus Stephanus Scholtth de possessione *Baskocz*, colonus domini Joannis Pongracz; — — coloni de possessione *Chlewyscze*, coloni dominorum actorum; — — providus Petrus Henyesther de possessione *Kolibabacz*, colonus nobilis Antonii Ztharay de Zthara; — — providus Mathias Jacwbczatth de possessione *Erdeporwba*, colonus Stephani Nagh de Thyba, Georgius Hrehorzath de eadem, iobagio nobilis Benedicti Thybay de Porwbky — — nomine et in persona totius dictae possessionis *Erdeporwba*; — — coloni de possessione *Jossa*, coloni dictorum dominorum actorum; — — providus Paulus Geredtth de possessione *Hanayna*, colonus domini Joannis Pongracz de Naghmyhal, — — *mind vallják, hogy Bánfi Sándor sarcolta őket és Pongrácz János hanajnai udvarházát elrontotta.*

Iam sequuntur fassiones ex comitatu Zemleniensi, modo, ordine (et) tenore subscriptis.

Et primo nobilis Georgius Rakowczky homo regius ¹⁾ ac nostrum praefatum testimonium ad faciem oppidi Pathak in comitatu Zemleniensi existentis (et) habitati accessissent, ibique nobilis *Wolffangus (igy) Pelessy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se ipsum et Ludovicum Wyczmandy illo tempore per dominum Benedictum Pongracz fuisse vocatos ad arcem Naghmyhal ad victimam et symbolum ²⁾ sancti Benedicti, ibique dominus Benedictus Pongracz dolenter conquestus fuisset de infidelitate Alexandri et defectione eiusdem a regia maiestate ad factionem Isabellae reginae, his et similibus verbis: Attendite domini et fratres mei charissimi, Alexander iam nos et istam arcem prodidit partique adversae adhaesit, quare mi domine Ludovice Wyczmandy rogo te, ut scrinium istud meum quod cernis, tuo sub nomine iube ex arce deduci et exportari, tu enim non es apud me suspectus. Deinde utrum illud scrinium fuissetne per dominum Ludovicum Wyczmandy exportatum, an non? attestanti hoc ipsum minime constare, eo quod sibi ad dominum Gabrielem Pereny, cuius tunc servitor fuisset, eundum et festinandum incubuisset. Eidem attestanti

¹⁾ A mandatumban nines megnevezve.

²⁾ Helyesebben *symbolam*; itt ugyanis nem valami jelképről vagy jelvényről, hanem áldomásról, lakomáról lehet szó. *Symbola*: közös vendégségre adott járulék.

constare, quod servitores domini Pereny, Alexander ad arcem Naghmyhal intromisisset, utputa Andream Rakoczy, Stephanum Bwdahazy, Petrum Raskay, Petrum Hodos et ceteros, ut ibi manerent. Idem dominus Pereny omnes decimas regias totius districtus Naghmyhaliensis Alexandro concessisset. Alexandrum sub Paloch fuisse dum oppugnaretur, et etiam in Hanayna dum domus domini Joannis Pongracz destrueretur. Certissimum esse attestanti, Alexandrum in Transsylvania fuisse apud filium Joannis regis in legatione, et quod etiam iurasset, audivisse. Tandem Alexander abhinc reversus, dictos domini Pereny servos ex arce illa Naghmyhal utcunque bonis verbis elicentiasset et solus fuisset arcis¹⁾ tandem dominatus.

Eodem die ibidem nobilis *Joannes Bey*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset dominum Gabrielem Pereny omnes decimas tam frugum quam etiam vinorum, ex districtu Naghmyhaliensi ad rationem regiam provenientes, dedisse Alexandro Bamffy ad sustentationem arcis Naghmyliensis, quibus perceptis, exclusis servitoribus eiusdem domini Pereny, defecisset ad sacram regiam maiestatem rursus et iterum, et sic notorium infidelem se apud eundem dominum Pereny reliquisset.

Eodem die ibidem nobilis *Gregorius Baczmegey*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sicut praecedens testis Joannes Bey.

Eodem die ibidem spectabilis ac magnificus dominus *Gabriel Pereny*, iuratus et diligenter examinatus, ad illud iuramentum quod sacrae caesareae maiestati praestitisset, fassus fuisset in hunc modum: quomodo Alexander Bamffy adhuc tunc fuisset servitor eius factus, quum idem dominus magnificus extitisset sub fidelitate sacrae regiae maiestatis, et contulisset eidem Alexandro hispanatum (*igy*) et officiolatum oppidi Stropco; tandem Alexander iurasset ad fidelitatem sacrae regiae maiestatis servandam, dicto domino magnifico hoc ignorante; quod cum idem dominus Pereny intellexisset, statim privasset eum officiolatu dictae suae possessionis Stropco, et a se licentiasset ablegassetque. Postmodum, inquit dominus magnificus, cum ego capitantui generali renunciasset ac servitiis sacrae regiae maiestatis, partesque Isabellae reginae fuissem secutus, rursus per Joannem Edemffy Alexander Bamffy reversus est ad me, ita tamen, quod si amplius nollem servire regi romanorum; quod cum ego me facturum promissem, inquit, idest ut de cetero regi romanorum recusarem servire, tandem reginae Isabellae et eius filii partes ita fuisset idem Alexander mecum secutus,

¹⁾ Helyesebben: *arci*.

petivitque a me sibi cum Joanne Edemffy promitti, quod si sacra regiae maiestas voluerit arcem Naghmyhaliensem oppugnari facere, extunc protectioni eiusdem arcis hominibus, ingeniis, pulveribus, omnimodaque tutela auxiliabor; quod cum ego me facturum promissem, rursus iidem Alexander Bamffy ac Joannes Edemffy petivissent ad dictae arcis Nagmyhaliensis conservationem omnes decimas tam vinorum quam etiam frugum, ex comitatibus Wng, Zemlyn ac toto districtu Naghmyhaliensi provenientes ipsis a me concedi, dari et permitti; quas cum eis concessissem et ipse Alexander omnino meo auxilio congregasset et congressisset, eum expedivi in Transsilvaniam ad reginam Isabellam et filium eius, et ego quoque non post multos dies eum subsequutus sum; quem cum revertentem in possessione Balssa obvium habuissem, ipsum, inquit dominus magnificus, interrogavi, quomodo se se res Transsilvanienses haberent? Ille respondisset: Pessime, nam unde sperabamus auxilium, ait Alexander, inde maximum malum imminet. Qui cum super tali suo responso fuisset ab ipso domino magnifico increpatus, eum reverti permisisset, solus vero in Transsilvaniam fuisset profectus. Et sic tandem Alexander per Sigismundum literatum invenisset aliquod medium, per quod reversus fuisset ad sacram regiam maiestatem iterum; cuius uxorem quae tunc fuisset in Kalo, idem dominus Pereny captivari fecisset, quam ex captivitate Joannes Edemffy sua intercessione apud eundem dominum magnificum pro illa facta eliberasset; et sic idem dominus Pereny ab illo tempore ipsum Alexandrum usque modo non vidisset, quem idem dominus Pereny proditorem bestiam dixisset, utpote qui se et sacram regiam maiestatem prodidisset. Idem dominus Pereny fassus fuisset, quod ad instantem maximam et summam petitionem Alexandri Bamffy ac Joannis Edemffy, dedisset servitores suos eidem Alexandro et Joanni Edemffy, ut domum domini Joannis Pongracz in Hanayna habitam simul cum curia et horto destruerent, cui destructioni Alexander cum Joanne Edemffy personaliter ut duces facti interfuissent, qui eidem domino Pereny id ita debere fieri magnopere suggessissent, alias proposuissent gentes regiae maiestatis in illam domum condescensuras et se se collocaturas ac arci Nagmyhaliensi districtuique eius multum ex illa domo nocituras; quare dominus Pereny sic requisitus, sui verbi memor, ad hoc faciendus perpetrandum auxiliares suas copias dedisset. Idem dominus Pereny fassus fuisset, quod licet Alexander videatur fovere partes sacrae caesareae et regiae maiestatis, tamen ab alia parte Joannes Edemffy partes filii Joannis regis foveret et se mutuo cum Alexandro intelligerent; nam cum idem Joannes Edemffy intellexisset dictum dominum Pereny

ad sacram caesaream et regiam maiestatem esse rursus reversum. statim factus fuisset servitor Isabellae reginae. Praeterea idem dominus Pereny dixisset, ut magna cura debet adhiberi custodiae eius arcis Naghmyhaliensis, ne quoquomodo ad manus alterius partis perveniat, alias iurisdictioni regiae maiestatis, dominis fratribus de Naghmyhal et universae illi regioni plurimum noceret; et multo consultius esse, ut, si regia ad hoc accederet annuentia, funditus destrueretur, quam si permaneret suspecta, nam astutissima practica uti Joannem Edemffy dixisset, eum enormibus vituperiis afficiendo; cimiterium oppidi Naghmyhal dirutum esse, ecclesiamque eiusdem perforatam, ne regius exercitus eo se locare potuisset. Idem dominus Pereny fassus fuisset multa quoque alia mala de eisdem Alexandro ac Joanne Edemffy ab eodem fuisse derogatorie narrata.

Eodem die ibidem egregii et nobiles *Sanusteph Stropkay* de Therebes, *Franciscus Bay* de Bay ac *Andreas Chychyri* de Chychyr, servitores domini Gabrielis Pereny, iurati et diligenter examinati, fassi sunt per omnia sicut dominus Pereny.

Eodem die ibidem nobilis *Michael Was*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum medio sui cum domino Pereny convenisse.

Eodem die ibidem egregius *Ladislaus Kawassy*, capitaneus domini Gabrielis de Peren, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sicut dictus dominus Pereny; hoc addidisset, quod ipse ad mandatum et commissionem domini Pereny, praecipuos servitores eiusdem ad protectionem arcis Naghmyhaliensis contra exercitum sacrae regiae maiestatis intro-misisset.

Eodem die ibidem iidem regius ac noster homines plura testimonia non accepissent; verum dominica proxima ¹⁾ ibidem egregius *Nicolaus Henyey* castellanus arcis Fyzer, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset per omnia similiter sicut dictus dominus Pereny; hoc addidisset, se quoque fuisse mediatorem, quando Alexander cum domino Pereny convenisset. Addidisset idem, quod Alexander contra voluntatem omnium suorum fratrum, simul cum arce Nagmyhal defecisset ad factionem reginae Isabellae post sacrae regiae maiestati praestitum iuramentum — — *stb.*

Eodem die in possessione Fyzyr nobilis *Leonardus Bayory* castellanus similiter arcis Fyzer, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se quoque fuisse mediatorem, dum ipse Alexander cum domino Pereny convenisset; cetera omnia

¹⁾ Aug. 14.

attestatus fuisset, quemadmodum praefati dominus Pereny et Nicolaus Henyey.

Deinde in festo Assumptionis beatissimae Mariae virginis,¹⁾ iidem noster et regius homines accessissent ad faciem oppidi Therebews, ibique egregius *Petrus Raskay* de Raska, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se cum aliis servitoribus domini Gabrielis de Pereny impetratum esse ab Alexandro ab hoc, et per dominum Pereny missum, ut arcem Naghmyhaliensem contra regium exercitum, si superveniret, defenderent. Cetera fassus fuisset ut dominus Perenius. Et hic attestans fuisset provisor arcis Therebews.

Eodem die ibidem ante arcem egregius *Petrus Kossmay*, personalis praesentia dicti domini Gabrielis Pereny in eadem Therebes, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset quemadmodum praefatus Nicolaus Henyey; addidisset se quoque cum Alexandro interfuisse, quum domus domini Joannis Pongracz in Hanayna fuisset destructa, eo quod Alexander petivisset a domino Pereny suos servitores sibi ad hoc ipsum dari; et quod Alexander solus cum suis servitoribus et iobagionibus fuisset plus quam centum hominibus. Cetera ut dominus Pereny.

Eodem die in oppido Naghmyhal nobilis *Sebastianus Pazdychy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum Bamffy omnes decimas vinorum et frugum in districtu Naghmyhaliensi, ex permissione domini Gabrielis Pereny collegisse et congegisse.

Eodem die ibidem nobilis *Mathias Pazdychy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum Bamffy, quando servitores domini Gabrielis de Pereny ad arcem Naghmyhaliensem intromisisset, a colonis dominorum actorum pullos, anseres, foenum pabulum et id genus alia victualia, omnia potentia mediante per violentiam accepisse, arcemque fuisse ad factionem filii regis Joannis.

Eodem die ibidem nobilis *Antonius Ztharay*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Alexandrum et Gabrielem Bamffy ac Joannem Edemffy reliquos fratres suos ex arce Nagmyhaliensi exclusisse, exclusos vero oportuisse in Eperyes, Barthfa, Lewchouia, in arce Jessene aliisque diversis locis sub alienis tectis victitasse, quia omnia ipsorum bona fuissent occupata et possessa ad arcem Nagmyhaliensem, — — *stb.*

Eodem die ibidem nobilis *Thomas Komony*,²⁾ iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se illo periculoso tem-

¹⁾ Aug. 15.

²⁾ Igy; helyesen *Kamony*, az az *Kamonyai*.

pore fuisse servitorem nobilis Joannis Pongracz de N[ag]hmyhal, qui utputa Joannes Pongracz, propter seditiosos rebelles et factiosos sacrae regiae maiestatis, ex possessione sua Hanayna certos suos [cu]rrus, frugibus, (h)ordeo, tritico, avena, vino, aceto et ceteris alimoniis bene oneratos, volens ad Homonna gratia tutioris conservationis deduci facere, Alexander Bamffy hoc intelligens, mox (cum) certis suis complicibus in dictos currus hostiliter irruens, omnia victualia in dictis curribus reposita, potentia mediante accipi fecisset et auferri, quamvis aliquid ex his rebus postea restituerit in parte, sed non in toto. Deinde eidem constare, quomodo egregii Benedictus, Mathias et Joannes Pongracz de arce Naghmyhaliensi per Alexandrum fuissent exclusi — — *sth.*

Eodem die ibidem providus *Nicolaus Nagh* de oppido Naghmyhal, colonus et iobagio nobilis Andreae Edemffy de Wynna; — — nobilis *Nicolaus Banoczy* de eadem, servitor egregii Joannis Pongracz de Nagymyhal, — — *úgy vallanak, a mint már mások vallottak.*

Feria tertia tandem proxima post Assumptionem beatissimae semper virginis Mariae,²⁾ ibidem in eodem oppido Naghmyhal nobilis *Paulus Kerthwelyessy*, vicecomes comitatus Zemlyn, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi quoque iuramentum Alexandri et aliorum suorum fratrum, regiae maiestati per Georgium Wernerum et alios regios commissarios praestitum, defectionem(que) eiusdem Alexandri ad partes reginae Isabellae bene constare; item intromissionem servorum domini Pereny et etiam Francisci Bebek, ut Emerici Pernezy, Joannis Ewz et ceterorum, quos in arce Naghmyhaliensi fovisset; destructionem horti in Naghmyhal et domus ac curiae nobilitaris in Hanayna habitaram, praefati domini Joannis Pongracz. Hoc quoque sibi constare, quod egregius Joannes Pongracz ad Alexandrum Bamffy certos nobiles misisset, per quos interrogasset, quare hortum suum in Naghmyhal habitum destrui fecisset? Cui Alexander respondisset: Ne, inquit, hortus ille sit obstaculo suae curiae, et quod platea latior efficeretur. Idem attestans retulisset dominum Benedictum Pongracz dixisse, quod etiam si cogeretur omnia bona sua amittere, nunquam tamen a fidelitate sacrae regiae maiestatis deficeret. Cetera fassus fuisset ut praecedens testis nobilis *Nicolaus Banoczy*.

Eodem die ibidem nobilis *Michael Deregney* de Deregne illis temporibus malis vicecomes comitatus Zemlyn, iuratus et diligenter examinatus, fassus esset sicut praecedens testis nobi-

²⁾ Aug. 16.

lis Paulus Kerthwelyessy; hoc tamen addere non praetermississet, quod ipsum et nobilem Petrum Bwthkay magnificus dominus Gabriel Pereny ad arcem Jessene ad praefatos actores ter misisset, et monuisset eos, ut facerent iuramentum filio regis Joannis, et nemo eos impediret, ne vagarentur sic in incertis sedibus ut coepissent vagari; cui domini actores respondissent, quod ipsi haberent legitimum regem cui iuramentum praestitissent, ab eo recusarent deficere etiam si cogentur omnia mala perpeti, vel etiam, quod maius est, vitam eorum amittere.

Eodem die ibidem nobilis *Petrus Bwthkay*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset quemadmodum nobilis Michael Deregney; sciret etiam Gabrielem Bamffy ab Francisco Bebek in legatione ad reginam Isabellam fuisse missum decimasque totius districtus Nagmyhaliensis esse acceptas ab Alexandro Bamffy.

Eodem die ibidem nobilis *Andreas Gataly*, iudex nobilium praefati comitatus Zemlyn, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset quemadmodum nobilis Michael Deregney; addidisset signanter istud, quod dominus Benedictus Pongracz multa damna fuisset passus in ablatione acervorum suorum triticeorum et aliarum suarum rerum.

Deinde eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Toppolia vocatae, in comitatu Zemlen existentis (et) habitae accessissent, ibique nobilis *Paulus Betthleny* iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset iuramentum Alexandri et suorum fratrum regiae maiestati praestitum sibi bene constare, et quod Alexander tandem defecisset ad partes reginae Isabellae, — — *stb.*

Eodem die sub arce Barko in castris regiis nobilis *Michael Kerthwelyessy*, iuratus et diligenter examinatus fassus fuisset se audivisse ea, quae praecedens testis nobilis Paulus Betthleny fassus fuisset.

Eodem die ibidem nobilis *Joannes Ztaray*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nihil aliud scire, (nisi) quod res et bona dominorum actorum ex arce Naghmyhal Alexander noluisset extradare. Cetera ut Benedictus Somogy superius.

Eodem die ibidem nobilis *Ludovicus Zenthjanossy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se audivisse, quod Alexander cum fratribus suis iuramentum praestitisset regiae maiestati, tandem ab eo defecisset, — — *stb.* Dominos actores miserabiliter de civitate in civitatem divagantes, conquerentes audivisset sic: Ecce, inquiunt, domine deus, unde sperabamus bonum, inde nobis malum irrogatur; nos a fratre persequimur, in

iobagionibus taxamur, in domibus destruimur et privamur. Idem audivisset possessionem Izbwga ex arce Nagmyhaliensi depraedatam esse, quae videlicet possessio pertineret ad arcem Jessene. Deinde pontes circa Lwchka, Hanayna et Nagmyhal habitos, ut Alexander demoliri et destrui fecisset, ac pecora ex bonis Makowycza abigi iussisset, certo certius sciret. Et hic attestans esset tutor magnificae dominae Euffrasinae relictae condam magnifici domini Gabrielis Homonnay.

Eodem die ibidem egregius *Franciscus Kalnassy*, sacrae regiae maiestatis capitaneus, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se interfuisse depositioni eius iuramenti, quod Alexander Bamffy cum fratribus suis sacrae regiae maiestati praestitisset, et rursus fratres sibi mutuo; et tandem Alexander immemor huius iuramenti, adhaesisset domino Gabrieli Pereny tunc infideli.

Eodem die ibidem egregius *Blasius Hozzumezey*, magnifici Nicolai Homonnay tutor, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se quoque depositioni iuramenti, quod Alexander cum fratribus praestitisset regiae maiestati, interfuisse, unus enim dominorum commissariorum et ipse fuisset. — — *stb.*

Eodem die in oppido Homonna magnificus dominus *Franciscus Homonnay* de Homonna, comes comitatus Wng. iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi bene constare, quod Alexander ac Gabriel Bamffy sacrae regiae maiestati strictissimum praestitissent iuramentum, a quo rursus defecissent ad dominum Gabrielem Pereny tunc infidelem. — — *stb.*

Item feria quarta proxima¹⁾ in eodem oppido Homonna nobilis *Thomas Kamonay*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se quoque astitisse depositioni iuramenti in oppido Nagmyhal, quando Alexander illud cum fratribus regiae maiestati praestitisset; et qui ibi propter absentiam praestare non potuissent, tandem coacti fuissent in possessione Wynna coram domino Sigismundo literato hoc ipsum iuramentum deponere. Idem audivisset Alexandrum Bamffy et Petrum Kossmay castellanum arcis Therebews, domum et curiam nobilitarem domini Joannis Pongracz in Hanayna habitas destruxisse. Ceterum idem audivisset a Thoma Kamonay,²⁾ quod cum praeteritis temporibus fuisset servitor dicti domini Joannis Pongracz, et ex Hungaria aliqua victualia dicto domino suo ad Poloniam, ubi ille se tunc curari fecisset, deducere

¹⁾ Aug. 17.

²⁾ Föntebl *Thomas Komany*.

voluisset, servitores Alexandri Bamffy omnia ea victualia vi accepissent et ad castrum Nagmyhal importassent. Haec ille ad rem.

Eodem die ibidem egregius *Wolffangus Caspar* alias Farkas, magnificae dominae Euffrasinae relictæ quondam magnifici Gabrielis Homonnay gentium capitaneus, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Gabrielem Bamffy de Nagmyhal in possessione Lysko reginae Isabellæ iuramentum deposuisse ac eius filio. Idem novisset, quomodo præfati domini actores ex arce Nagmyhal fuissent exclusi, residentiamque alienis in aedibus, nunc in Eperyes, nunc Bartfæ, interdum Leuchoviae fecissent, in propriis vero manere non fuissent ausi. Ceterum servitores domini Gabrielis Pereny ad arcem Nagmyhal fuisse intromissos eidem attestanti constare. Idem fassus fuisset se tunc temporis, dum hæc agerentur, fuisse servitorem egregii Georgii Tarchay, cum quo fuisset contingenter in possessione Zenderew; ibi quoque et Gabriel Bamffy præsens adfuisset, qui attestanti ira commotus sic obiecisset: Si, inquit, dominus tuus Georgius Tarchay esset bonus et probus, iamdudum civitates, oppida et omnem finitimam circumadiacentem regionem ditioni reginalis maiestatis ac eius filii subiecisset.

Eodem die ibidem nobilis *Martinus Berzewyczey*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se quoque illo tempore factioso fuisse servitorem egregii Georgii Tarchay de Tharkew, et cum in Polonia fuisset unacum præfato domino suo in possessione Lyskowensi, ibi audivisset iuramentum Gabrielis Bamffy, reginae Isabellæ ac eius filio depositum in persona fratris sui Alexandri Bamffy de Nagmyhal ac Joannis Edemffy, ubi idem Gabriel Bamffy nominibus et in personis quorum supra, promisisset arcem Nagmyhaliensem velle servare in nomine dictæ reginae Isabellæ et eius filii.

Eodem die ibidem nobilis *Albertus de Nathafalwa*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se audivisse, quod Alexander Bamffy cum suis fratribus sacrae caesareae et regiae maiestati iuramentum præstitisset strictissimum, — — *stb.* Ioannes Pongracz ipsum attestantem misisset ad Alexandrum Bamffy, scire volens causam destructionis sui horti in Nagmyhal habitæ; qui respondisset, quod neque maiores sui hortum in eo loco habuissent, neque ipse concedere vellet, ut aliquis ipsum sepimento circumsepiat.

Eodem die ibidem nobilis *Joannes Ztankoczy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nihil aliud scire, nisi quod Alexander servos domini Pereny ad arcem intromisisset.

Eodem die ibidem nobilis *Antonius Ztjankoczj.* iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se tantummodo audivisse de Alexandri ac suorum fratrum iuramento regiae maiestati praestito; scire tamen quod Alexander Bamffy omnes decimas totius districtus Naghmyhaliensis accepisset. Cetera quoque fassus fuisset quemadmodum nobilis Albertus Nathafalway. Addidisset, quod etiam sibi ipsi, idest attestanti, Alexander multa damna intulisset.

Eodem die ibidem nobilis *Stanislaus Ztankoczj.* iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se non interfuisse, dum Alexander et Gabriel Bamffy regiae maiestati iuramentum praestitissent; ceterum idem ex ore domini Pereny audivisse: Ecce ego, inquit, Alexandrum Bamffy, compatrem meum, maximis beneficiis prosecutus sum, et me prodidit. Eidem constaret ablatio dictarum totalium decimarum per Alexandrum facta; servorum domini Pereny ad arcem Naghmyhal intromissio; ceterum quod ex possessione Tharna quendam divitem mercatorem ad arcem Naghmyhaliensem importassent, fidelem regiae maiestatis, et omnibus bonis spoliassent, qui apud se magnam pecuniae summam habuisset; item quod Joannes Edemffy in domum egregii Georgii Ztankochy irruisset et ei plurimum damni intulisset; et quod Alexander Bamffy et dictus Joannes Edemffy praedones servitores suos ex arce Naghmyhaliensi misissent ad possessionem Koszczelen, unde multa bona asportare fecissent ad arcem Naghmihaliensem; audivisset etiam multa pecora abacta esse ex bonis arcis Makowycza.

Deinde iidem regius ac noster homines feria quinta proxima post festum Assumptionis beatissimae semper virginis Mariae¹⁾ ad faciem possessionis Possa in eodem comitatu existentis accessissent, ibique nobilis *Joannes Polyak* iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi bene constare, de Alexandri ac suorum fratrum regiae maiestati praestito iuramento, — — *stb.*

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem oppidi Wrano vocati, in praefato comitatu existentis (et) habiti accessissent, ibique nobilis *Christophorus Possay.* iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi optime constare, quomodo Alexander post iuramentum sacrae regiae maiestati praestitum ad Pereny defecisset, cuius servitores ad arcem Naghmyhaliensem intromisisset, suis fratribus exulantibus et exclusis, qui alienas fuissent coacti inhabitare domos. Alexandrum omnes decimas saepefati totius districtus Naghmyhaliensis in contemptum regiae maiestatis accepisse.

¹⁾ Aug. 18.

Deinde feria sexta proxima post praefatum festum Assumptionis beatissimae semper virginis Mariae,¹⁾ idem noster ac egregius Paulus Sebessy de Sebews regius homines, ad civitatem Eperyes vocatam, in comitatu de Saros existentem (et) habitam accessissent, ibique prudens ac circumspectus *Christophorus Zula* iudex eiusdem civitatis, in persona totius communitatis iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset dominum Benedictum Pongracz de Naghmyhal cum uxore ac liberis suis propter tyrranidem Alexandri in ipsa civitate Eperyes habitasse et residentiam fecisse.

Eodem die ibidem circumspectus *Stephanus Sebyni* civis dictae civitatis Eperyes, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se ab ore praefati spoliati hominis regiae maiestatis audivisse, quod servitores Alexandri Bamffy ipsum ad castrum Naghmyhaliensem importassent, ibique argentum et aurum regiae maiestatis apud se habitum ab eo accepissent; nihil ipsi ex eis restituissent.²⁾

Nos itaque super huiusmodi fassionibus ex attestationibus memoratorum testium, ad relationem dictorum vestrae sacrae caesarae et regiae maiestatis ac nostri hominum, eisdem exponentibus praesentes literas nostras sub sigillo nostro duximus dandas et concedendas, communi iustitia et aequitate suadente, iurium suorum uberiolem ad cautelam. Datis feria quarta, die beati Paulini episcopi et martyris, anno domini supradicto.

Lecta et correcta in capitulo
per manus lectoris.

Kivül: Personali praesentiae sacrae caesareae et regiae maiestatis, pro egregiis Benedicto, Mathia et Joanne Pongracz de Naghmyhal, nec non Bernardo, Francisco et Andrea Edemffy de eadem, contra egregios Alexandrum et Gabrielem Bamffy de eadem Naghmyhal, attestationis modo introscripto peractae relatio.

Eredetije 5'12 m. hosszan egyberagasztott tizenkét és fél ív papíron, hátúl nyomott pecsét maradványaival. *Sexus masc. nro.* 662.

XIX.

1559. aprilis 7.

A szepesi káptalan I. Ferdinand királynak 1558 évi aug. 28-án kelt parancsából, Nagymihályi Bánfi Sándor és Gábor ker esetére, arra nézve, hogy Perényi Gábor táborában

¹⁾ Aug 19.

²⁾ A két utolsó tanu vallomása pótlólag van az oklevél végéhez írva, a következő figyelmeztető megjegyzéssel: *istae duae attestationes debent annexi postremae ultimae superiori attestationi, quae sic finitur: in contemptum regiae maiestatis accepisse.*

Pálóc alatt Nagymihályi Pongrácz Mátyás is jelen vala, hogy Bánfi Sándor a Pongrácz testvéreket Nagymihály várából ki nem zárta, sőt többször intette, hogy mint osztályos atyafiak házuk népével ök is oda szálljanak, hogy jószágaik pusztulását, jobbágyaik törvénytelen zaklatása és többeken elkövetett kegyetlenkedések által ök magok okozák, hogy Pongrácz János borért és más árukért több helyeken hamis pénzzel fizetett, hogy Pongrácz Benedek a felesége szolgáló-leányaival istentelenkedett s több efféle, — tanukat vallatván, a végbement tanuvallatásról bizonyság-levelet ad a panaszos feleknek.

Nos capitulum ecclesiae Scepusiensis, memoriae commendamus per praesentes, quod nos literas serenissimi principis et d(omini, domini) Ferdinandi divina favente clementia electi romanorum imperatoris ac Hungariae et Bohemiae etc. regis semper augusti, infantis H(ispaniarum), archiducis Austriae etc., domini nostri clementissimi, attestatorias, pro parte egregiorum Alexandri et Gabrielis Bamffy d(e Nagmyhal), contra egregios Benedictum, Mathiam et Joannem Pongrach de Nagmyhal, nec non Bernardum et Franciscum seniore ac An(dream Edemffy de) dicta Nagmyhal, dominica proxima ante festum Decollationis beati Joannis Baptistae, in anno domini Millesimo quinge(ntesimo quinquagesimo o)ctavo transactum praeterita, Wiennae Austriae emanatas, nobisque praeceptorie loquentes et directas, summa cum obedientia rec(epimus in haec verba):

Ferdinandus divina favente clementia electus imperator romanorum ac Hungariae et Bohemiae etc. rex semper augustus, in(fans Hispaniarum), archidux Austriae etc., fidelibus nostris capitulo ecclesiae Scepusiensis, salutem et gratiam. Exponitur maiestati nostrae in person(is fi)delium (no)strorum egregiorum Alexandri et Gabrielis Bamfy de Nagmyhal, quomodo ipsi exponentes ratione et praetextu certorum quorundam negotiorum, tunc coram declarandorum, per universos egregios et nobiles, sed et ignobiles ac alterius cuiusvis status et honestae conditionis, Wng, Zempliniensis et Abaujwariensis comitatuuum homines, contra et adversus egregios Benedictum, Mathiam et Joannem Pongrach de Nagmyhal, nec non Bernardum et Franciscum seniore ac Andream Edemffy de dicta Nagmyhal, quandam fassionem pariter et attestationem ad praesens pro iurium suorum defensione celebrari facere vellent, ad quam peragendam noster et vester homines necessario transmitti deberent. Pro eo fidelitati vestrae harum serie firmiter praecipiendo committimus et mandamus, quatinus vestrum mittatis hominem pro testimonio vestro fide dignum, quo praesente Andreas de Gathal, vel Benedictus literatus aut Joannes simi-

liter literatus de Lazthoch, sin Emericus de dicta Lazthoch, seu Sebastianus de Pazdych, sive Benedictus de Bethlen, neve Christophorus neu Blasius de Thyba, aut Georgius de Bethlen, vel Thomas de Thegenye, sin Joannes Dacho, seu Paulus Kerezthwry, sive Leonardus Konch, neu Nicolaus Chobady, neve Zorardus de Zend, nam Georgius de Olchwar, aut Michael Rakoehy de Wadaz aliis absentibus, homo noster per nos ad id specialiter transmissus, ad universos egregios et nobiles, sed et ignobiles ac alterius cuiusvis status et honestae conditionis, dictorum Wng, Zempliniensis et Abawyvariensis comitatum homines, quos dictus exponens duxerit¹⁾ nominandos, personaliter accedere,²⁾ ab eisdemque, quibus et nos, ut a dicenda rei veritate se se abstrahere non praesumant, sub onere sedecim marcarum gravis ponderis in generali decreto superinde expresso, per vicecomites et iudices nobilium praescriptorum comitatum super his, qui se a dicenda rei veritate abstraherent, immediate et irremissibiliter exigendarum firmiter mandamus, (a)d fidem eorum deo debitam, fidelitatemque nobis et sacrae coronae nostrae observandam, de et super eo, qualis ipsis testibus de his, quibus praefati exponentes eos duxerint examinandos, constiterit certitudo veritatis, sciat, inquirat et experiatur meram, plenam atque omnimodam certitudinis veritatem; super qua quidem fassione et attestatione dictorum testium, literas tandem vestras praefatis exponentibus necessarias, ad relationem dictorum nostri et vestri hominum, sub sigillo vestro, iurium eorumdem exponentium ulteriorem (ad) cautelam eisdem exponentibus dari volumus et iubemus, communi iustitia suadente. Secus non facturi. Datum Wienae Aus(triae), die dominico proximo ante festum Decollationis beati Joannis Baptistae, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octa(vo).

Unde nos mandatis dictae sacrae caesareae et regiae maiestatis in omnibus, ut tenemur, obedire volentes, unacum praefato egregio Chistop(horo) Thybay, homine regio in dictis literis eiusdem suae maiestatis inter alios nominatim conscriptos specificato, nostrum hominem, videlicet venerabilem magistrum Laurentium alias succentorem, nunc vero socium, fratrem et concanonicum nostrum, ad praemissam attestationem suo modo fideliter peragendam, nostro pro testimonio fide dignum duxeramus esse transmittendum; qui tandem exinde ad nos reversi, nobis iidem Christophorus Thybay regius ad fidem suam deo debitam fidelitatemque dictae sacrae caesareae et regiae maiestati ac sacro suo diademati observandam, noster vero

¹⁾ Helyesen: *dicti exponentes duxerint.*

²⁾ Igy; helyesebben *accedat, vagy accedere debeat.*

homines ad puritatem suae conscientiae, concorditer retulerunt eo modo, quomodo octavo die mensis Septembris, idest festo die Nativitatis beatissimae semper virginis Mariae, in anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo octavo transacto praeterito,¹⁾ ad faciem possessionis Waynathyna vocatae, in comitatu Wngh existentis (et) habitae, consequenterque domus saepefati Christophori Thybay, hominis ut praefertur regii ibidem sitae accessissent, ibique iidem regius ac noster homines ad fidem eorum deo debitam, fidelitatemque dictae sacrae caesareae et regiae maiestati, domino nostro clementissimo ac sacro suo diademati observandam, sub onere sedecim marcarum gravis ponderis in generali decreto superinde expresso, irremissibiliter ab eis omnibus Wngh, Zempliniensis et Abawyariensis comitatum honestae nobilis ac ignobilis conditionis hominibus per vicecomites ac iudices nobilium dictorum comitatum exigendarum, quos videlicet praefati exponentes aut eorum legitimi procuratores duxissent nominandos, scivissent, inquisivissent, scrutati et experti fuissent, qualis ipsis super his, ad quae coram expressius declaranda interrogarentur, constaret mera, plena et omnimoda veritatis certitudo; qui iurati et diligenter examinati, fassi et attestati fuissent modo et ordine qui sequitur:

Primus itaque testis nobilis *Petrus de Fekeshaza*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire egregium Mathiam Pongrach de Naghmyhal tempore illo, quo magnificus dominus Gabriel de Peren castellum Paloch obsedisset, eidem obsessioni interfuisse, sed Benedictum et Joannem Pongrach se non vidisse, nec homines in personis ipsorum fuisse isthic scire, nec de bonis ipsorum Benedicti et Joannis Pongrach sub ipso castello se vidisse dixisset; et quod cum eodem Mathia Pongrach in uno hospitio ibidem hospitatus fuisset. Dixisset etiam idem testis, ut dum ipse iudex nobilium istius comitatus Wng fuisset, egregius Sandrinus Bamffy de dicta Naghmyhal per eundem testem bis ipsos Benedictum, Mathiam et Joannem Pongrach, unacum aliis fratribus Naghmyhaliensibus in eo ammonuisset, ut ipsi etiam cum dictis aliis fratribus suis ad castrum Nagmyhal ascendere debuissent, qui se se ad dictum castrum ascendere minime velle respondissent, tamen ad oppidum Naghmyhal venire praesto se se fore asseruissent; tertio autem praedictus Sandrinus Bamffy, adiuncto penes eundem testem Nicolao Komoroczy, dictos Benedictum, Mathiam et Joannem Pongrach similiter in eo ammonuisset, ut ad dictum castrum ascendere debuissent, qui se se nolle respondissent,

¹⁾ 1558. sept. 8.

sed ad dictum oppidum Naghmyhal venire, dum literae regiae maiestatis adducerentur, se se promptos fore dixissent. Addidisset etiam idem testis, ut dum nomine ipsius Sandrini dictos Benedictum, Mathiam et Joannem Pongrach ad dictum castrum Naghmyhal ascendere ammonuisset, iidem eundem testem verbis illicitis affecissent et ipsi minati fuissent. Bernardum et Franciscum Edemffy seniores se nescire, utrum dictae obsidioni interfuissent, nec ne? dixisset.

Eodem die ibidem nobilis *Nicolaus de Komoroch*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire dictum Mathiam Pongrach castris per magnificum dominum Gabrielem de Peren ad Paloch positis interfuisse, — — *stb.* Idem etiam dixisset bona dictorum Benedicti, Mathiae et Joannis Pongrach satis desolata fore, sed se nescire, per quem fuissent desolata; scire tamen servitores dicti Sandrini Bamffy tam in bonis eorundem Pongrach, quam etiam aliorum fratrum Naghmyhaliensium ambulasse.

Eodem die ibidem providus *Paulus Motthuz* scultetus et servitor Gregorii Thybay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se Mathiam Pongrach in castris domini Gabrielis Pereny sub castello Paloch vidisse, alios vero Pongrach non, sed tantum homines ipsorum. Idem testis dixisset bona eorundem ideo esse desolata, quia quilibet dominorum Pongrach suos colonos captivaret ac dirissimis captivitatibus cruciaret, et pactative a nonnullis florenos centum, ab aliquibus vero florenos quinquaginta extorqueret; ceterum quilibet colonus eorundem ad seminandum cogereetur domino suo dare singulos sex cubulos, cum de iure singulus colonus singulum cubulum deberet dare; et ob has causas de ipsorum bonis in bona aliorum se se conferrent. Idem dixisset Joannem Pongrach quendam colonum suum Antonium Janak vocatum captivasse et ab eo pactative florenos centum extorsisse; alterum vero colonum Hrabyna dictum similiter captivasse ac per pedes ad trabes ligando suspendisse et sic pactative cum magna tortura ab eo quoque quinquaginta florenos extorsisse.

Eodem die in facie possessionis Thyba, in templo ibidem fundato, generosa domina *Clara Thybay* relicta condam egregii *Stephani Ramocha* de Nagzerethwa, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se bene scire, quod bona dominorum Pongrach essent satis desolata, sed quod ea Sandrinus Bamffy desolasset, se nescire, sed etiam neque ab aliis audivisse dixisset, verum cuius vitio id factum esset, se penitus ignorare affirmasset; de adulterio Benedicti Nagmyhaly se tantum audivisse ab aliis dixisset, ut extra torum matrimonii cum quibusdam meretricibus scortatus fuisset.

Eodem die ibidem generosa domina *Ursula Thybay*, egregii quondam *Pauli de Zend* relicta, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset similiter.

Eodem die ibidem egregius *Benedictus de Thyba*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se tempore depositionis iuramenti in castro Nagmyhal in aedibus condam Joannis Zobbranchy de Nagmyhal inter ceteros fratres interfuisse, sed ignoraret et non memoraretur, utrum Sandrinus Bamffy interfuerit, nec ne? Sciret etiam Mathiam Pongrach in castris domini Gabrielis Pereny sub Paloch metatis adfuisse, coenasset etiam idem attestans cum ipso Mathia Pongrach in eiusdem hospitio; alios fratres penitus ignoraret, utrum personaliter interfuissent, nec ne? sed nec homines eorum se vidisse recordaretur. Pecunias illas, quas in subsidium arcis fratres unanimi consensu ordinaverant, se Stephano Edemffy de bonis suis solvisse dixisset. Idem fassus fuisset, quod ipse Sandrinus Bamffy aliquoties per iudicem nobilium eundem attestantem in eo ammonuisset, ut ad castrum Naghmyhal ascendere debuisset; dixisset etiam idem iudex nobilium eidem attestanti, ut omnes fratres Naghmyhalienses hoc ipsum ammonuisset, sed tempore talis admonitionis ipse Sandrinus Bamffy cuius servitor extitisset, sibi id non constare. Idem attestans dixisset se a colonis dominorum Pongrach audivisse, quod bona ipsorum et iura possessionaria a solis ipsis desolarentur propter eorundem magnam tyrannidem; nesciret tamen Sandrinum Bamffy in causa talis desolationis esse.

Hic quidam Blasius ammonitus, ad fassionem veritatis venire neglexisset.

Deinde sabbato proximo post praefatum festum Nativitatis beatissimae virginis Mariae,¹⁾ iidem noster ac regius homines ad faciem oppidi Kapos, loci videlicet sedis iudiciariae dicti comitatus Wng accessissent, ibique nobilis *Leonardus Konch* de Konchaza, iuratus et diligenter examinatus fassus fuisset se pro certo scire Mathiam Pongrach castris domini Gabrielis Pereny ad Paloch metatis interfuisse, dictorum autem Benedicti et Joannis Pongrach tantum homines, Franciscum autem et Bernardum Edemffy similiter hisdem castris personaliter interfuisse; bona vero ipsorum dominorum Pongrach non per Sandrinum, sed per solosmet ipsos propter multiplices eorundem insolitas et indebitas exactiones esse miserabiliter desolata. Idem dixisset, quod praefatus Mathias Pongrach quendam suum colonum Gondol vocatum adeo fecisset verberibus durissimis caedi, quod talium verberum intolerabili acer-

¹⁾ Sept. 10.

bitate mortuus fuisset. Idem attestans audivisset a Nicolao Komoroch(i) tunc iudice nobilium, quod Sandrinus Bamffy medio ipsius dominos Pongrach admonuisset, ut ad castrum Naghmyhal libere ascendant, — — *stb.* Idem dixisset se audivisse, quod Joannes Pongrach his disturbiorum temporibus fuisset servitor domini Georgii de Bathor, et quod oppugnationi Waradiensis castrum interfuisset. Idem dixisset se nescire utrum depositioni solennis iuramenti in castro Naghmyhal per fratres Naghmyhalienses factae Sandrinus interfuerit, nec ne? verum se bene recordari dixisset, quod Gabriel Bamffy coram commissariis regiis tunc sic fuisset protestatus: ut si alicuius servitoris dominus, servitore hoc ignorante, a fidelitate regia deficeret, talis defectionis et infidelitatis servus ne sit reus; sed in quem fratrum tunc Gabriel Bamffy sic fuisset protestatus, attestans non intellexisset. Idem attestans dixisset se etiam illos quinquagenos denarios, quos fratres Naghmyhalienses voluntate pari in subsidium castrum Naghmyhal ordinassent, pro sua parte Stephano Edemffy solvisse, nesciret tamen si aliquis colonorum suorum huiusmodi pecunias etiam Joanni Pongrach administrasset, nec ne? nam et ipse Joannes Pongrach erat conservator dictorum fratrum Naghmyhaliensium, sicut et Stephanus Edemffy; sciret tamen, quod semel ipse Joannes Pongrach dixisset se fratri suo Paulo Maryassy commisisse, ut aliquot pixides barbatae in necessitatem castrum Naghmyhal praeparari facere debuisset, in quarum pretium certam partem de huiusmodi communibus pecuniis fratrum se persolvuisse dixisset; pixides tamen illas Joannes Pongrach quonam fecisset, attestans nescire se dixisset. Idem testis adiunxisset, quod Sandrinus ipse fratres Naghmyhalienses aliquoties ammonuisset, ut ad castrum Naghmyhal libere ascenderent, tamen illi ascendere nunquam voluissent, super quo dictus Sandrinus tempore congregationis nobilium comitatus Wngh solenniter fuisset protestatus; ignoraret tamen tempore talis protestationis Sandrinus, utrum domini Gabrielis Pereny, vel regiae maiestatis servitor fuisset.

Eodem die ibidem nobilis *Gregorius Bessenyej* de Naghzerethwa, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se Mathiam Pongrach in castris sub Paloch positis vidisse, dictos autem Benedictum et Joannem Pongrach in auxilium domini Gabrielis pedites suos misisse; Franciscum et Bernardum Edemffy ibi non vidisse, sed tantum provisorem dicti Francisci Edemffy. Idem attestans interrogasset quandam puellam Elizabeth vocatam, quid nam sibi Benedictus Pongrach fecisset? quae respondisset se per eum, dum pruna in horto suo custodivisset, fuisse violatam. Idem attestans audivisset a

domina consorte Benedicti Pongrach. quod quandam puellam gratia educandi sibi datam ob id a se ablegasset et dimisisset, ut a domino suo praeservare et custodire non potuisset; et quod illa ancilla fuisset de Lazthowch; bona autem dictorum dominorum Pongrach non per Sandrinum, sed per solosmet ipsos esse desolata. Idem dixisset, quod Joannes Pongrach quendam suum colonum de Krywosthyan. Andrem Hrabina vocatum, per pedes ligatum suspendisset, cuius stercus per os exivisset, et sic eundem cruciasset; rursus Mathias Pongrach adeo quendam colonum suum Andream verberari fecisset, ut acerbitate verberum miserabili nece occubisset, quem prius fratres voluissent florenis sexaginta e manibus dicti Mathiae Pongrach redimere, non tamen fuisset dimissus; alterum vero colonum suum idem Mathias Pongrach proprio gladio interemisisset; tertius vero iobagio eiusdem, Georgius Czyzar, in captivitate mortuus fuisset.

Deinde feria sexta proxime ventura ¹⁾ ibidem agilis *Michael literatus*, iuratus notarius comitatus Zempliniensis, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Mathiam et Joannem Pongrach, Franciscum seniore et Bernardum Edemffy rogasse vicecomitem et totam nobilitatem eiusdem comitatus in eo, ut per literas supplicarent domino Pereny, uti ipsis placaretur et indignari cessaret, quatinus valerent in domibus suis de cetero pacifice residere. De eorumdem praesentia in castris ad Paloch se nihil scire dixisset; sciret tamen pedites eorumdem tempore oppugnationis castris Naghyda ex commissione domini Gabrielis Pereny in Sarospathak adfuisse, quos tandem dictus dominus Pereny circa castrum suum Fyzer vocatum misisset, et a regiis militibus iidem pedites in illis partibus expositi profligati fuissent. Idem attestans addidisset, quod literas ipse fuisset toti comitatui interpretatus, medianibus quibus dicti domini Pongrach comitatum rogassent in eo, ut iram domini Pereny contra se motam, eorum supplicatione placarent.

Deinde sabbato proximo ²⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem oppidi Kapos, locum scilicet sedis iudicariae comitatus Wngh accessissent, ibique egregius *Caspar Possay* de Ewr, tunc vicecomes comitatus Wngh, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se vidisse Mathiam Pongrach in castris domini Pereny ad Paloch metatis. — — *stb.* Idem

¹⁾ A sept. 10-re eső szombat után a legközelebbi péntek szeptember 16-ika lenne, minthogy azonban e datum a folytatólagos tanuvallatás következő napjainál későbbre esik, vissza kell mennünk egy héttel s a legközelebbi pénteket sept. 9-re tennünk.

²⁾ Sept. 10,

dixisset se ignorare, per quem bona dominorum Pongrach fuissent desolata.

Eodem die ibidem egregius *Nicolaus de Palagh*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset similiter de desolatione bonorum dominorum Pongrach; eosdem dominos Pongrach nesciret, utrum dictis castris ad Paloch metatis interfuissent, nec ne? quum ipse tunc infirmatus fuisset.

Eodem die ibidem egregius *Ladislaus Korlath* de Helmech, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod cum memorati Benedictus, Mathias et Joannes Pongrach in castro Jezenew habitassent, idem attestans tunc fuisset castellanus eiusdem castris Jezenew, et cum semel collocutus fuisset cum servitoribus magnificae dominae Eufrusinae Gywlaffy de Homonna, semel intercessisset mentio dominorum Pongrach, cur habitarent in castro alieno, cum et ipsi haberent proprium castrum? Nonnulli dixissent, quod essent ex eo per Sandrinum exclusi; alii autem iureiurando dixissent, quod audivissent a Sandrino: Quandocunque, inquit Sandrinus, domini Pongrach voluerint hoc castrum de Naghmyhal intrare, eius introitum semper habent liberum, quoniam ita concernit et ipsos, sicuti et me. Idem testis dixisset se a nobili Joanne de Pynkocz, tunc servitore Joannis Pongrach audivisse, quod dictus Joannes Pongrach unacum magnifico Georgio Bathory oppugnationi Waradiensis castris interfuisset, tamen ipse attestans pro certo nesciret.

Eodem die ibidem egregius *Nicolaus de Zrythe*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset quemadmodum praefatus egregius Caspar Possay; hoc addendo, quod Franciscum Edemffy seniore audivisset castris domini Pereny ad Paloch positis interfuisse, sed pro certo nesciret, — — *stb.*

Eodem die ibidem nobilis *Melchior de Nyarad*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, ut dum magnificus dominus Gabriel de Peren castellum Paloch obsedisset, Sandrinus Bamffy servitor eiusdem fuisset, et necessitatus fuisset cum eodem domino Gabriele de praefata Peren obsidioni eiusdem castelli interesse. Ceterum idem attestans addidisset, quod tunc a dicto Sandrino Bamffy ipse fuisset in castro Nagmyhaliensi pro custodia derelictus, cui Sandrinus commisisset, ut si quis dominorum Pongrach cum uxore, liberis ac consueta domestica familia arcem ingredi vellet, extunc eum sine aliqua recusa intromitteret; alias si hostili more veniret, caterva insolita stipatus, prorsus ne intromitteretur. Idem attestans adiunxisset, quod ante obsessionem castelli Paloch per ipsum Sandrinus bis vel ter dominos Benedictum et Joannem Pongrach in eo fraterne ammonuisset, uti castrum Nagmyhaliense libere ingrederentur; qui respondissent Sandrinum Bamffy non

tali fraternitate in ipsos esse, ut cum eo pacifice possent permanere. Per alios etiam homines sciret, quod Sandrinus Bamffy eosdem hoc ipsum ammonuisset. Idem dixisset se nescire neque audivisse, quod bona dominorum Pongrach per Sandrinum fuissent desolata, verum constare sibi dominorum Pongrach ferocitatem, quam in proprios ipsorum colonos exercerent, ex quibus aliqui etiam ipsi attestanti se se in iobagiones dedidissent, si ab ipso potuissent defendi et protegi contra ipsos dominos Pongrach.

Eodem die ibidem egregius *Thomas de Thernye*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire magnificum Gabrielem de Peren fuisse fidelem sacrae caesareae maiestatis, quando Sandrinus Bamffy se se in servitium suum adstrinxisset, et ante obsessionem castelli Paloch integrum fide animum eidem servivisse.¹⁾

Eodem die ibidem egregius *Stephanus de Chychyr*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se a venerabili magistro Joanne de Waralya, parocho et canonico capituli Scepusiensis (audivisse), quod idem magister Joannes audivisset in Eperyes a testibus per dominos Pongrach contra Sandrinum et Gabrielem Bamffy vigore literarum sacrae regiae maiestatis attestatoriarum citatis, quod bona ipsorum dominorum Pongrach fuissent per Sandrinum Bamffy desolata.

Eodem die ibidem egregius *Georgius Janossy*, vicecomes comitatus Wngh, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire Joannem Pongrach tunc factum fuisse servitorem domini Georgii Bathory, cum idem dominus Bathory novissime de Czyczwa discessit; nesciret tamen, si factio reginae Isabellae contra regiam maiestatem tunc mota fuisset; sciret tamen, quod a tempore illo idem dominus Bathory ad Czyczwa nunquam ascendisset. Idem attestans dixisset se nescire, utrum Joannes Pongrach oppugnationi Waradiensis castris interfuisset, nec ne? Idem attestans dixisset se nescire, ut postquam factio reginae Isabellae mota fuisset, Joannes Pongrach habitasset in Transsilvania; sciret tamen, ut cum Blasium Myko intromississet, omne dominium bonorum condam filii Nicolai Apaffy ac consortis ipsius Blasii Myko, in manus eiusdem Blasii Myko, unacum Francisco Apaffy assignasset; sed tunc temporis adhuc factio reginae Isabellae non fuisset suscitata. Georgius autem provisor dicti Joannis Pongrach dixisset se ab eodem Joanne Pongrach intellexisse, ut Blasius Myko ab(s)que licentia et consensu suo ab eodem discessisset. Idem testis fassus fuisset, quod dum Gabriel Pereny totum comitatum Wngh com-

¹⁾ Így helyesebben *servasse* vagy *servarisse*.

pulisset ad praestandam fidem et fidelitatem filio regis Joannis, Franciscus Edemffy senior et Bernardus Edemffy rogassent Paulum Kethazy, ut eosdem a depositione talis iuramenti expediret et liberaret, simulando eosdem servitores Francisci Kendy esse. Idem attestans dixisset, ut quando ipse Paulus Kethazy voluisset in Transsilvaniam ingredi, collocutus fuisset cum Benedicto et Joanne Pongrach, nihil tamen inter eos contra fidelitatem sacrae caesareae maiestatis tractatum fuisset. De desolatione bonorum dominorum Pongrach idem attestans dixisset se scire, quod regia maiestas Sandrino Bamffy et Francisco Edemffy ad certum terminum solutionem ordinasset, sed iidem Sandrinus et Franciscus Edemffy gentes suas in bonis dominorum Pongrach, imo etiam dicti attestantis conservassent et pavissent, cum magno detrimento miserorum colonorum; et quod domini Pongrach eundem ipsum attestantem ab universitate nobilium exmitti ex sede comitatus supplicassent, qui in persona vicecomitis cum iudicibus nobilium talia damna lustrarent et oculis metirentur, quibus Franciscus Edemffy, si lustratum exirent, atrociter fuisset minatus, ut res suas domi suae repositas in praedam faciet converti, et capiti suo per regios milites male erit.

Deinde die dominico immediate sequenti¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Nathafalwa vocatae accessissent, ibique in domo egregii Joannis Nagh de eadem, egregius *Albertus de Nathafalwa*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se bene recordari, quod ante ingressum reginae Isabellae in Transsilvaniam, allatae fuissent literae regiae maiestatis praeceptoriae, in quibus sua maiestas toti comitatu Zempliniensi praecepisset, ut omnibus mandatis domini Gabrielis de Peren parerent et obedirent, sicut singulari mandato suae maiestatis. Idem attestans dixisset, quod cum ipse iudex nobilium post ingressionem reginae Isabellae comitatus Zempliniensis fuisset, a quodam Georgio, provisore Joannis Pongrach, in domo et curia nobilitari eiusdem in possessione Naghmyhal habita tunc constituto intellexisset, quod Joannes Pongrach intrasset in Transsilvaniam ad reginam Isabellam, a qua et certas literas ad Sandrinum Bamffy attulisset, quas per nobiles Augustinum de Pazdych et Paulum de Bethlen eidem Sandrino transmisisset; quod et dictus Paulus de Bethlen fassus eidem attestanti fuisset. Idem attestans dixisset, quod et ipsum dominus Joannes Pongrach cum dictis literis voluisset ad Sandrinum mittere, sed quod tunc occupatus fuisset in negotiis totius comitatus, vocatus ad ipsum Joannem

¹⁾ Sep. 111.

Pongrach venire non potuisset. Idem attestans dixisset, ut dum familiares domini Gabrielis de Peren in castro Nagmyhaliensi fuissent, Sandrinus Bamffy ipsum attestantem ut iudicem nobilium ad se vocari fecisset, cui commisisset, ut taxam reginae Isabellae promissam universus comitatus persolvat et ad idem castrum inferat, studeret universaliter promulgare, alias rebelles familiares domini Pereny inibi existentes depraedarentur.

Eodem die ibidem egregius *Joannes de Nathafalwa*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod cum dictus Sandrinus familiaris domini Pereny fuisset, per eundem attestantem ac dictum Albertum de Nathafalwa, tunc iudicem nobilium comitatus Zempliniensis, praefatus Sandrinus Benedictum Pongrach admonuisset, ut de castro Jezenew exiret et veniret secure ad castrum Nagmyhal, curam communem eiusdem castri cum ipso habiturus; qui respondisset, quod eo venire nollet, ex quo illud castrum tunc in sua potestate non fuisset, sed solius Sandrini, qui illis diebus vina eiusdem domini Benedicti Pongrach ex eo efferri et educi non permisisset, licet loco illorum educendorum vinorum meliora intrmittere voluisset. Ceterum quod illam arcem Sandrinus tunc conservaret ad rationem filii regis Joannis, et non sacrae romanorum maiestatis.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem oppidi Nagmihal, consequenter domum providi Michaelis Fwrda iudicis eiusdem oppidi accessissent, ibique egregius *Sebastianus de Pazdych*, iuratus et diligenter examinatus, fassus est se — — audivisse, quod Sandrinus Bamffy ipsos dominos Pongrach — — admonuisset, uti ascenderent ad arcem Nagmyhaliensem, inibi pacifice habitaturi, — — *stb.*

Eodem die ibidem egregius *Ludovicus (de) Butyka*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod dum familiares domini Pereny fuissent in castro Nagmyhal, audivisset — — quod Joannes Pongrach certa sua vina ex castro Nagmihaliensi educi facere voluisset, sed castrenses educi non permisissent, verum pro alimonia reliquissent, dicentes: Quin potius, inquiunt, et dominus Joannes Pongrach ascendere deberet, ut ubi vina sunt sua, et caput esset, ac sic castrum contra violentos impeditores defendere una nobiscum curaret.

Eodem die ibidem nobilis *Paulus de Bethlen*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, ut cum iam regina Isabella in regnum Transsilvaniae regressa fuisset, egregius Joannes Pongrach ab eadem regina quasdam literas praeceptorias ad Sandrinum Bamffy adduxisset, et ipsum attestantem ac Augustinum de Pazdych ad se accersiri curasset,

quibus dixisset idem Joannes Pongrach, quod aliter se se unacum Benedicto et Mathia Pongrach, fratribus suis, a Sandrino Bamffy defendere non possent, sed a regina ipsa Isabella literas praeceptorias pro eorum parte sonantes in eo adduxissent, ut ab inquietatione eorum Sandrinus cessaret et cessare deberet. Ite igitur, inquit, vos ambo, et perferte sibi istas literas reginalis maiestatis. Quas cum iidem in castro Nagmyhal Sandrino praesentassent, Sandrinus eisdem lectis respondisset: Ego, inquit, putavi, quod Benedictus, Mathias et Joannes Pongrach sint fideles regis Ferdinandi, sed modo video, ut etiam reginali maiestati fidelitatem ipsorum obtulerint et fideles sui facti sunt; licet ego bona ipsorum nolui possidere, neque modo quoque volo, sed contentor mea portione; quos medio nobilium Joannis ac Alberti de Nathafalwa et prius vocavi, ut ascendant huc ad castrum et maneat mecum pacifice, et modo per vos voco; sed ex quo istae literae sonant et Joanni Edemffy, propter eius absentiam totalem relationem dare non possum, verum cum ille reversus fuerit, relationem bonam habebitis. Sed relationem neque usquemodo haberent. Haec dictus Paulus de praefata Bethlen de Sandrino. Idem de desolatione bonorum ipsorum dominorum Pongrach dixisset, quod a colonis eorundem ipsorum audivisset, ut iobagiones ex ipsorum ditionibus ea gratia aufugerent, ut ipsos variis insolitis exactionibus cruciarent. Addidisset idem, quod provisor Benedicti Pongrach eidem attestanti dixisset, quatinus idem Benedictus Pongrach ad aliquos suorum colonorum imponeret solutionem duorum cubulorum tritici, ad aliquos trium, et totidem vernalium seminum; quod iidem coloni valde onerosum eis esse hoc ipsum dixissent, cum praeter unum cubulum tritici et alterum vernalis seminaturae non tenerentur solvere. Idem dixisset, ut cum dominus Pereny ab universitate nobilium comitatus Zempliniensis pedites vi extorsisset, ipsi domini Pongrach, idest Benedictus, Mathias et Joannes Pongrach, pedites suos ad commissionem domini Pereny dedissent, cum quibus et attestans suum peditem expeditivisset, qui prope castrum Fyzer a germanis ictu pixidis sauciatus fuisset. Idem dixisset Joannem Pongrach sub his disturbiorum temporibus per aliquod spatiolum temporis fuisse et mansisse in Transilvania; et quod res et bona ecclesiae oppidi Nagmyhaliensis apud ipsum Benedictum Pongrach vidisset.

Eodem die ibidem nobilis *Augustinus de Pazdych*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset de literis praeceptorii reginae Isabellae per Joannem Pongrach Sandrino ex Transilvania allatis, quemadmodum memoratus Paulus de Bethlem. Idem testis dixisset Sandrino, ut eas literas reginae

Isabellae pro se reservaret, et in futurum possent sibi prodesse; et quod ad domini Pereny mandatum cum aliis nobilibus comitatus Zempliniensis et Benedictus, Mathias ac Joannes Pongrach pro sua parte dedissent sex pedites, qui fuissent sub centurionatu ipsius attestantis, qui tunc centum peditibus praefectus fuisset; et quod Mathiam Pongrach in castris sub Palocz positis idem attestans vidisset.

Deinde feria secunda proxima ante festum Inventionis sanctae crucis¹⁾ ibidem nobilis *Stephanus de Henseleuch*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se vidisse Franciscum Edemffy seniore in castris sub Paloch positis, — — *stb.*

Eodem die ibidem nobilis *Georgius Henseleuchy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, ut cum magnificus dominus Gabriel de Peren castellum Paloch obsidere voluisset, tunc Joannes Pongrach se se in servitium magnifici Georgii Bathory adstrinxisset et cum consorte eiusdem Georgii Bathory ex castro Czyczwa ad castrum Erded vocatum ad dictum Georgium Bathory descendisset, cum quo et ipse attestans ibidem fuisset, eo quod servitor eiusdem domini Joannis Pongrach tunc extitisset; et cum idem Joannes Pongrach dictum Georgium Bathory castrum Waradiense obsidere velle intellexisset, se ipsum infirmum simulasset, et dictum Georgium Bathory medio certorum suorum conservorum rogasset, ut liceret ipsi in Transsilvaniam ad Koloswar intrare, ut faceret se ibi curari; cui tum dictus Georgius Bathory non consensisset; interim dum idem dominus Bathory servitores suos lustrasset et lustrari fecisset, illi lustrationi tantum octo equites Joannis Pongracz interfuissent; quos cum dictus dominus Bathory vidisset, magnis vituperiis Joannem Pongracz affecisset, quod tantummodo octo equites haberet, cum ad decem et octo equites stipendium levasset; ob hoc sub custodia dominum Joannem Pongracz teneri fecisset; tandem cum idem dominus Bathory exercitum suum ad obsessionem Waradiensis castrum movisset, attestans octo semet sub nomine domini Joannis Pongrach in eo exercitu profectus fuisset, et tandem idem Joannes Pongrach in oppido Zathmar clam ab eodem domino Bathory nocte in Transsilvaniam ad Koloswar discessisset, et tandem etiam ipse attestans ex castris sub Waradino metatis clam cum suis conservis discessisset et dictum Joannem Pongrach dominum suum secutus fuisset; quod cum Benedictus Ormandy

¹⁾ Sept. 12. Itt a festum *Inventionis* kétségkivül hibásan áll festum *Exaltationis sanctae crucis* (sept. 14.) helyett, mert a tanuvalatás, mint látjuk, september hó napjaiban van, az *Inventio crucis* ünnepe pedig május 3-ikára esik.

servitor dicti domini Bathory animadvertisset, quod servitores Joannis Pongrach omnes clam discederent, equum potio- rem Joannis Pongrach accipi iussisset, quem non nisi restituito levato salario a Joanne Pongrach, tandem idem dominus Bathory reddi praecepisset et mandasset; et quod idem dominus Joannes Pongrach per certum tempus in Transsilvania egisset, et quod eidem attestanti de praefatis literis praeceptoris reginae Isabellae ad Sandrinum per Joannem Pongrach transmissis bene constaret. Idem addidisset, quod causa desolationis honorum ipsorum dominorum Pongrach, esset eorundem magna tyrannidis¹⁾ et intolerabilis crudelitas ac severitas. Idem attestans adiunxisset, quod cum servitor domini Joannis Pongrach fuisset, et ipsum cum Michaelae Balogh suo conservo dictus dominus Joannes Pongrach pro exactione taxae ad bona sua in Transsilvania habita expedivisset, eisdem pro expensis duos florenos in falsis monetis a wallachis cusis et factis dedisset, et dum ad oppidum Zilah venissent in usum eorum victualia empturi, tunc memoratus Michael Balogh comes sui itineris dixisset ipsi, ne tales monetas ibi ostentaret, alias si tantum decem ex eis monetis ipsos ibi expendere animadverterent, statim iudex et iurati cives eos captivarent et suspenderent; et sic attestans tunc mortem evasisset. Idem attestans subiunxisset, quod a quodam Georgio alias Gywrko vocato, provitore dicti Joannis Pongrach, intellexisset, quod semel ipse Joannes Pongrach eum Cibinium pro emptione panni intromisisset, ubi cum a pannicida pannum emisset et pretium solvere voluisset, statim visis pecuniis et monetis, easdem pannicida adulterinas, falsas et a wallachis cusas cognovisset ac iudici significasset, qui dictum provitorem Gywrko intercipi fecisset ac post triduum dignum patibulo iuridice adiudicasset, qui tandem intercessionibus multorum proborum hominum vix e manibus iudicis eliberatus fuisset.

Eodem die ibidem nobilis *Wolffangus Zekel*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se quoque falsas monetas ex inadvertentia sua a dicto Joanne Pongrach in sortem suae servitutis ad florenos duos accepisse, quos Cassoviae falsas esse cognovissent, et nisi eas retinuisset, etiam caput suspensio amisisset, — — *stb.*

Eodem die ibidem agilis *Joannes Nagh*, servitor *Wolffangi Zekel*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, ut cum hac praeterita aestate cum domino suo Cassoviam venisset, dedisset dictus dominus suus attestanti quasdam pecunias, ut sibi soccos cuteos emeret, et dum mercatori ipsas

¹⁾ Így; helyesen *tyrannis*.

pecunias obtulisset, mercator eas falsas esse et cognovisset et dixisset, et ab eodem accipere nolisset, sed ipse attestans alias proprias suas monetas pro eisdem dare coactus fuisset; qui cum ad saepefatum dominum rediisset, interrogasset eum, ubi nam eas pecunias, quas sibi mercandi gratia dedisset, accepisset? quoniam mercator eas falsas esse cognovisset, neque in pretium soccorum accepisset; cui Wolffangus Zekel, dominus nempe suus respondisset, quod Joannes Pongrach in sortem servitutis suae sibi dedisset. Qui ex Cassovia ad dominum Joannem Pongrach cum rediissent, colonis eiusdem Joannis Pongrach attestans, sed etiam Mathiae Pongrach ostendisset, qui respondissent se bene scire, quales illae monetae essent; et nemo eas acceptasset.¹⁾

Deinde feria tertia proxime ventura ²⁾ ibidem egregius *Joannes de Zthara*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se castellanum castrum Naghmyhal fuisse tunc, cum Sandrinus factus fuisset servitor magnifici Gabrielis Pereny, et quod eidem attestanti idem Sandrinus mandasset, ut dum domini Benedictus, Mathias et Joannes Pongrach castrum Nagmyhal intrare vellent, semper eisdem cum uxoribus, liberis et tota ipsorum solita familia introitus pateret pacificus, — — *stb.* Idem testis adiunxisset, quod cum ipse in dicto castro Nagmyhaliensi castellanus fuisset, semel exivisset de castro recta suam domum, familiam suam visurus, et cum regressus fuisset, nobilis Benedictus Somogh de Ewr, collega suus in dicta arce Nagmyhaliensi, ostendisset sibi in area et curia arcis quaedam vasa vini de cellario eiecta, et dixisset: Vide, inquit, qualiter frater unus cum altero operatur. Tamen nesciret, ex voluntate cuius ipsa vasa vini de cellario essent eiecta, nec constaret nunc sibi, si Gabriel Bamffy adfuisset vel abfuisset tunc. De pecuniis in necessitatem castrum Naghmyhal per universos fratres concorditer voluntate ordinatis, a singulis videlicet portis singulos denarios quinquagenos solvendo et contribuendo idem fassus fuisset, quos etiam ipse de bonis et iuribus suis possessionariis solvisset et ad manus Joannis Pongrach dedisset, nesciret tamen quicquam ad necessitatem eiusdem castrum ab eodem Joanne Pongrach (ex) illis pecuniis ordinatum esse; reliquos etiam fratres Nagmyhalienses de ipsorum bonis ad manus eiusdem Joannis Pongrach contribuendo et assignando tales pecunias. Idem attestans dixisset, ut post regressum reginae Isabellae in regnum Transsilvaniae, Joannes Pongrach factus fuisset servitor magnifici Georgii Bathory, et dum ad Chychwa ad

¹⁾ Az eredetiben négyszer egymás után van e szó leírva : *acceptasset*.

²⁾ Sept. 13.

dominum Georgium Bathory ascenderet, hospitatus fuisset in Zthara in domo ipsius attestantis, et ibidem fuisset pransus.

Eodem die ibidem nobilis *Antonius* de *Zthara*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire dictum *Andream Hrabyna* ¹⁾ per *Joannem Pongrach* captum ²⁾ fuisse, et quod vineas eiusdem occupasset, — — *stb.*

Addidisset etiam praefatus *Joannes Ztharay*, ³⁾ ut dum ipse *Wolfgangus* a *Pwcham* castrum *Tharkew* expugnasset, *Benedictus Somogh* collega suus, concastellanus suus in castro *Naghmyhal*, ex eodem castro exire et castellanatui renunciare voluisset, quoniam pro fidelitate regi *Ferdinando* servanda iuramentum deposuisset; cui ipse *Sandrinus* respondisset, quod non regiae maiestati, sed universae familiae fratrum *Naghmyhaliensium* sacramentum fidei deposuisset, ergo ipsi licentiam exeundi de arce et potestatem defungendi officio castellanatus non posset in tali periculoso tempore concedere; et tandem per dictum attestantem *Sandrinus* fraterne monuisset ipsum *Joannem Ztharay* castellanum, ⁴⁾ ut in officio castellanatus permaneret, alias regius exercitus, si exitum castellani de ipsa arce *Naghmyhaliensi* intelligeret, etiam si non habuisset propositum obsidendi dictam arcem *Naghmyhaliensem*, eo facto et intellecto omnino obsideret; et tandem *Ztharay* sic monitus in suo officio permansisset, quem ex post *Sandrinus* sub fideiusoria cautione ex arce ad amicos exire permisisset.

Eodem die ibidem providus *Georgius Wargha* de *Nagzalatthka*, ⁵⁾ iobagio egregii *Mathiae Pongrach*, iuratus et diligenter examinatus fassus fuisset, ut cum reginam *Isabellam* cum filio de regno *Transsilvaniae* exmisissent et elicentiassent, tunc *Benedictus* et *Mathias Pongrach* ipsum attestantem cum literis ipsorum ad dictum *Joannem Pongrach* in *Transsilvaniam* expeditivissent, ubi quidam *Stephanus Nagh* servitor dicti *Joannis Pongrach* eidem attestanti dixisset, quod dominus *Joannes Pongrach* ipsum ad civitatem *Koloswar* pro emptione nonnullarum rerum, praeteritis diebus cum quibusdam monetis intro-misisset, quas cum mercatoribus et quaestoribus pro rebus numerando obtulisset, iidem mercatores et quaestores tales monetas falsas esse pronuciassent, et sic per iudicem interceptus fuisset; et tandem dictus *Joannes Pongrach* ipsum atte-

¹⁾ L. föntebb a 3-ik tanu *Motthwz Pál*, és a 8-ik tanu *Bessenyei Gergely* vallomásában.

²⁾ Az eredetiben hibásan: *ceptum*.

³⁾ Az előbbeni tanu.

⁴⁾ Itt e vallomásban a személyek — úgy látszik — össze vannak zavarva.

⁵⁾ Így; helyesen *Nagzalachka*.

stantem de captivitate iudicis eliberasset, dicendo, quod tales pecuniae sibi datae fuissent per Nicolaum Iwanchy, et se non animadvertisse, quod monetae ipsae falsae fuissent et adulterinae; et tandem ignoraret, quomodo cum dicto Nicolao Iwanchy idem Joannes Pongrach concordasset. Idem attestans intellexisset, ut ex post idem Joannes Pongrach etiam in Nagmyhal a provido Georgio Oreska talibus falsis monetis quandam vineam appretiasset. Idem dixisset desolationem bonorum dominorum Pongrach non per Sandrinum fuisse factam, verum potius Sandrinum dixisset esse tutorem et protectorem suorum miserorum colonorum et iobagionum, eosdem non molestando neque inquietando.¹⁾ Idem attestans fassus fuisset, quod Sandrinus Bamffy ad renovationem portionum dominorum Pongrach in castro Naghmyhaliensi existentium (et) habitarum, colonos eorundem praeceptorie coegisset, et cum ipsi coloni venire nolissent, unam vaccam eiusdem attestantis pro contumacia totius communitatis accipi fecisset; commisisset tamen Sandrinus eidem communitati, ut pretium mactatae vaccae ipsi attestanti communiter persolvant, cum qua iam attestans de vacca convenisset et concordasset. Idem fassus fuisset, ut antiquo iure cautum esset in eorum partibus, ut domino ipsorum terrestri singulus colonus singulum cubulum tritici vernalis seminaturae similiter propria aratura seminare teneretur, ipse autem attestans longe plura coactus fuisset et solvere et dare; praeterea duabus continuis septimanis proprio curru finum et stercora ad iugera domini Mathiae Pongrach deduxisset; item septem integris continuis septimanis proprio eodem suo curru ligna ad curiam nobilitarem dicti domini sui adducere fuisset coactus. Idem dominus Mathias Pongrach ab eodem attestante decem agnellos accepisset pro floreno uno, cum alias tantum quinque agnellos uno floreno emere possent. Canes etiam, equos et alia pecora alenda ad ipsum attestantem singula hyeme imponeret, et sic suos subditos diversis insolitis exactionibus cruciaret.

Eodem die ibidem circumspectus *Gregorius Kalmar* de Naghmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se a Georgio Oreska audivisse, quod Joannes Pongrach ab eodem Oreska certa vina appretiasset, in pretium quorum — — falsas monetas misisset, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Andreas Hrabyna*, colonus regiae maiestatis in Ewrmezew commorans, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod anno abhinc sexto vel septimo, cum fuisset iobagio Joannis Pongrach, idem Pongrach ab

¹⁾ Az eredetiben itt egy sor ismétlés következik, a sor végén pedig ötször egymás után e szó: *fuisse*.

eodem Andrea Hrabyna unam vineam pro florenis viginti quinque abstulisset, pro qua alii, si voluisset vendere, centum florenos se se soluturos bono animo et facile obtulissent; quem tandem sine aliquo demerito idem Joannes Pongrach interceptisset, ac interceptum in durissima captivitate in possessione Hanayna detineri fecisset et tandem educi, ac educto duodecim baculis per servitores suos mortifera verbera minatus fuisset; quem tandem in terram procumbere iussisset et capiti suo arrepta securi idem Joannes Pongrach affecisset, dicendo: Senex canis, inquit, quantum poteris dare? Cum ille se nihil posse daturum respondisset, iterum reduci in captivitatem mandasset, cui dixisset, quod si infra triduum quinquaginta florenos non solveret, mortem crudelissimam cogeretur obire; tandem rursus eundem Hrabyna per pedes ad trabes ligari praecepisset sicque torqueri, et in captivitate durissima tribus integris septimanis et tribus diebus detinuisse, et tandem cum dictus Joannes Pongrach servitio magnifici Georgii Bathory se se adstrinxisset, eundem ad castrum Chyczwa captivum deduxisset, ubi a festo Natalis beati Joannis Baptistae usque ad festum Omnium Sanctorum in durissima captivitate detineri curasset; et deinde cum Joannes Pongrach ab ipso Georgio Bathory clam et fugitive discessisset, sic Joannes Zenthbenedeky, castellanus dicti castri Czyczwa, attestantem ex misericordia de captivitate eliberasset; ceterum cum idem Joannes Pongrach intellexisset ipsum attestantem esse de Czyczwa eliberatum, per certos suos homines eundem attestantem rogasset, ut rediret ad se. ac reverso vineam et ceteras ablatas res integre restitueret; qui credens fidei ac promissis domini Joannis Pongrach, in domum suam ad possessionem Krywosthyan rediisset et vineas suas in promontorio eiusdem possessionis habitas colere ac coli facere incepisset, tunc Joannes Pongrach fidei ac humanitatis suae immemor, octo servitores suos de castro Jezenew ad interceptiendum dictum attestantem secreto misisset, et dum tales satrapae in collectione cerasorum, ut fit, immorati fuissent, interim certi amici ex dicto castro attestanti secretius nunciari curassent, ut praesidio festinae fugae vitae suae consulere, nam servitores domini Joannis Pongrach iam pro interceptiundo eo fuissent exmissi, a quibus si capi poterit, statim, in aquam ligatis pedibus et manibus, crudeli morte suffocandus projicietur; et sic ipse attestans, relictis omnibus bonis temporalibus, in una grisea tunica, duobus bobus et totidem vaccis aufugisset; deinde Joannes Pongrach eiusdem attestantis vineas et omnia bona occupasset.

Eodem die ibidem providus *Joannes Balyowych*, colonus egregii Bernardi Edemffy in Orozka residens, iuratus et dili-

genter examinatus, fassus fuisset se scire bona eorundem dominorum Pongrach per solosmet ipsos esse desolata. — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Andreas Wyrraztho*, colonus egregii Simonis Alpari in dicta Orozka commorans, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset — — quemadmodum superius diffuse per eundem Andream Hrabyna et antelatum Joannem Balyowych praenarratum et praefatum extitit. — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Benedictus Kelemen* de dicta Orozka, colonus egregii Joannis de Zthara, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset per omnia similiter, sicuti praecedens testis *Andreas Werraztho*.

Eodem die ibidem circumspectus *Georgius Hayko*, colonus egregii Christophori de Thyba in Zthara residens, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se bene scire, quod desolationis bonorum dominorum Pongrach ipsi soli essent et eorundem severitas in causa, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Petrus Kondaz* de Zthara praedicta, colonus egregii Antonii Ztharay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset captivitatem memorati Andreae Hrabyna audivisse — — *stb.* Addidisset idem se bene scire, quod cum praeteritis temporibus exactores decimarum vineaticarum de promontorio possessionis Zthara provenire debentium, apud quendam iobagionem Joannis Pongrach hospitati fuissent, Mathaeum Kolthka vocatum, in dicta possessione Zthara commorantem, iidem decimatores dicto ipsorum hospiti pro bona hospitalitate et expensis, medium vas vini dedissent; quod cum Joannes Pongrach intellexisset, eundem captivari iussisset ac tamdiu in captivitate tenuisset, donec ab eodem pactative triginta florenos extorsisset, asserendo et allegando, quod Mathaeus Kolthka illud vinum sibi ex nonis vineaticis provenire debens furatus fuisset. — — *stb.* Nec turca maiorem tyrannidem in suos subditos exercere posset, sicut domini Pongrach colonos suos cruciarent.

Eodem die ibidem providus *Gregorius Hardy* de eadem, colonus egregii Bernardi Winnay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset desolationis bonorum ipsorum dominorum Pongrach ipsosmet esse in causa et eorundem intolerabilem tyrannidem. — — *stb.* Constaret eidem et dominum Benedictum Pongrach ab uno colono suo in Krywosthyan commorante, Andrea Drival dicto, pactative extorsisse quinquaginta florenos; alias eundem idem Benedictus Pongrach decollari sine culpa fecisset. — — *stb.*

Eodem die ibidem circumspectus *Georgius Oreska* de Naghmyhal, colonus Francisci Edemffy, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi bene constare, quod Joannes

Pongrach Georgio Oreska provisorio suo dedisset duodecim florenos in albis monetis, et has quidem in sortem suae servitutis eidem Joanni Pongrach exhibitae; et cum idem Georgius Oreska Debrechinum fuisset profectus, inibi aliquas mercantias empturus, pro quibus cum ex pecuniae illis mercatori aliquot obtulisset, idem easdem monetas adulterinas cognovisset, quare cum eas expendere non potuisset, eas rursus referre fuisset coactus; quas cum Valentino Barberio hic domi et aliis quamplurimis ostendisset, praesente ibidem et dicto attestante, et scitaretur ab eisdem de qualitate istarum monetarum, quales essent? Valentinus Barberius dixisset easdem cum inspexisset, falsas monetas neque in fodina vera cusas, ob hoc referret eidem a quo eas haberet; quas cum dictus Georgius Oreska domino Joanni Pongrach reportasset in eo, ut pro eisdem veras monetas dare dignaretur, eundem Joannes Pongrach statim verberare voluisset, verum ex post idem eidem Georgio Oreska veras monetas pro talibus falsis monetis utcunque dedisset. Idem attestans dixisset, quod bene memoraretur Antonium Janak, Joannis Pongrach libertum, plusquam centum florenos ex talibus monetis falsis in sacco apud se habuisse et in oppido circumtulisse, et quemlibet illis allexisse rogasseque pro illis monetis sibi polonicales monetas accommodari, quum domino suo eo tempore monetis polonicalibus plurimum opus esset. Sciret idem attestans dictum Antonium Janak et Georgium Gywrko, provisos Joannis Pongrach, ad rationem dicti domini ipsorum in foro talibus monetis multas venales res appretiasse, quas cum falsas esse mercatores et alii venditores diversarum rerum cognovissent, res ipsorum ab eisdem Antonio Janak et Georgio Gywrko repetivissent et ipsorum pecunias restituissent. Idem attestans eadem de captivitate Andreae Hrabyna fassus fuisset, sicuti praecedentes testes; hoc adiecto, quod ipse attestans aliquoties, ivisset ad videndum ipsum Hrabyna, ut se in tali dura captivitate haberet? quem invenisset pedibus suspensum. capite ad terram dependente; et interrogaret, quomodo se haberet? Cui Hrabyna respondisset: Vides inquit, mi frater, quomodo stercora eorum, quae comedi, per os exeunt. Vidit etiam filium ipsius Hrabyna, patrem suum sic suspensus pedibus pendente ad dorsum suum levasse et per aliquod tempus quousque potuit in dorso sustinuisse, ut eum ab morte liberaret, — — *stb.* Sciret idem attestans universas res ecclesiae oppidi Naghmyhal Benedictum Pongrach ad se accepisse, quae etiam modo apud eundem essent et servarentur. Desolationis bonorum dominorum Pongrach dixisset eosdem dominos Pongrach esse in causa, quum maximam tyrannidem in suos

subditos exercebant. Sciret etiam idem attestans colonum Joannis Pongrach, Lucam Kowach nomine, anno uno tritici sedecim cubulos seminasse; alii similiter dominorum Pongrach coloni aliqui tres, nonnulli quatuor seminare coacti fuissent.

Eodem die ibidem providus *Franciscus Chaga*, colonus egregii Stephani Nagmyhaly, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire bona et iura possessionaria dominorum Pongrach per ipsosmet esse desolata.

Eodem die ibidem providus *Mathaeus Kolthka*, colonus Francisci Edemffy in Zthara, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset hoc idem de bonorum dominorum Pongrach desolatione, quod praecedens testis. Idem attestans dixisset se ea gratia de bonis domini Joannis Pongrach discessisse, quod quia cum decimatores vini dicti Joannis Pongrach apud se semel hospitati fuissent, iidem eidem attestanti pro suis expensis medium vas vini dedissent, propter quod memoratus Joannes Pongrach attestantem intercipi et ab eodem pactative triginta duos florenos extorqueri fecisset. Ad eundem attestantem idem Joannes Pongrach semel unum vas vilissimi vini imposuisset, ut illud educillaret, ex quo non plus nisi quinquaginta denarios educillasset, nihilominus Joannes Pongrach pro illo vilissimo et foetidissimo vino a misero attestante florenos decem extorsisset; et propter, inquit attestans, tales et huiusmodi similes crudelitates bona dominorum Pongrach essent desolata et etiam exposita desolarentur, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Andreas Posar*, colonus egregii Stephani Nagmyhaly, — — providus *Joannes Wawrak* de praefata Zthara, colonus Andreae Edemffy, — — providus *Mathaeus Komorzan*, — — providus *Andreas Galyowycz* de eadem dicta Zthara, colonus generosae dominae Clarae Thybay — — similiter.

Eodem die ibidem providus *Mathias Baka*, colonus egregii Francisci Edemffy de eadem, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire, quod Joannes Pongrach ab ipso praefato Kolthka triginta duos florenos pactative extorsisset; sciret etiam Benedictum Pongrach ab Andrea Drywal, colono suo, pactative quinquaginta florenos extorsisse.

Eodem die ibidem providus *Georgius Oreska* de Nagmyhal, colonus et iobagio Francisci Edemffy, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, ut in anno abhinc tertio vel quarto, providus condam Ambrosius Oswalth, colonus domini Joannis Pongrach, cum ab ipso attestante unum vas vini dicto domino suo pro florenis novem emisset, eosdem novem florenos idem condam Ambrosius Oswalth a praefato domino suo sibi datos, dicto attestanti praesente Valentino Barbel

persolvisset, et cum praefatus Valentinus Barbely dictas monetas intuitus fuisset, statim falsas esse cognovisset, Ambrosioque ipse attestans mox restituisset et petivisset polonicas pecunias pro eisdem afferri, quas a dicto domino Joanne Pongrach idem condam Ambrosius Oswalth impetrasset et attestanti persolvere curasset. Deinde idem Joannes Pongrach eodem anno familiares suos, Georgium videlicet Gywrko, Ladislaum Nowak et Michaellem Morgho, pro emptione vinorum ad Hecze misisset, quorum pecunias, florenos utputa sedecim, cum Heczeiensis vidissent, statim eas adulterinas et falsas esse cognovissent et dixissent: Si, inquit, vos amici nostri non essetis, statim vos Agriam induceremus, propterea, quod falsas monetas circumfertis. Et tandem pro illis sedecim florenis dicti praefati Georgius Gywrko, Ladislaus Nowak et Michael Morgho proprias ipsorum pecunias bonas dedissent, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Emericus Rosas* de Rebryn, colonus magnifici domini Stephani Dobo de Ruzka, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se fuisse colonum dicti Joannis Pongrach, qui quidem Joannes Pongrach dedisset attestanti unum equum pro florenis viginti, quem tandem attestans solummodo pro florenis decem vendere potuisset; equus autem ab ipso Joanne Pongrach violenter fuisset ad attestantem impositus, — — *stb.* Addidisset idem testis, quod hyeme praecedentis anni Sandrinus Bamffy auferri fecit ab eo foenum unius vehiculi, neque plura damna per dictum Sandrinum Bamffy passus fuisset.

Eodem die ibidem circumspectus *Michael Rosas* de Nagmyhal, colonus Joannis Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nescire quod Sandrinus bona dominorum Pongrach desolasset, nec aliquas indebitas exactiones exegisset praeter denarios quinquaginta, quos domini fratres Nagmyhalienses in necessitatem arcis concorditer deputassent, et aliquantulum foeni non magni valoris; sciret tamen dominos Pongrach per se bona ipsorum desolasse.

Eodem die ibidem circumspectus *Joannes Rukawycza*, hortulanus dicti Joannis Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se a dicto Sandrino Bamffy nullum damnum esse perpessum, quin potius idem Sandrinus dedisset ei literas exemptionales et expeditorias, ut a laboribus et solutionibus ad castrum Nagmyhal fiendis et solvendis, esset prout etiam est exemptus; dixisset tamen a dicto domino suo ad hortum et curiam eiusdem violenter impositum esse, cui ne quidem victus daretur quotidianus, tantum abest, ut solutionem pro servitio haberet, — — *stb.*

Eodem die ibidem circumspectus *Michael Kalmar* de

Nagmyhal, libertinus Benedicti Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nescire auctorem desolationis bonorum ipsorum dominorum Pongrach; dixisset tamen de falsis monetis Joannis Pongrach sibi constare, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Stephanus Manga* de Nagmyhal, colonus Mathiae Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nescire, quod bona dominorum Pongrach ipse Sandrinus Bamffy desolasset, verum hoc scire, quod anno praesenti in Scepusio sex vicibus fuisset ex domini sui praefati coactione, a quo ne obellum¹⁾ quid(em) pro expensis habuisset.

Eodem die ibidem providus *Paulus Ilka* de Nagmyhal, colonus domini Mathiae Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se prorsus nescire, quod bona dominorum Pongrach per Sandrinum essent desolata; verum dictus dominus suus ad ipsum attestantem et quendam affinem, hospitem videlicet suum, hyeme praeterita unum equum ad nutriendum imposuisset, quem tandem reaccipere noluisset, verum in nundinis pro festo beati Stanislai in Nagmyhal celebratis, pro florenis duodecim alterum equum coacti fuissent dicto ipsorum domino emere, — — *stb.*

Eodem die ibidem circumspectus *Andreas Zabo*, inquilinus Benedicti Pongrach de Nagmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nihil horum scire.

Eodem die ibidem agilis *Antonius Janak*, libertus Joannis Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset servitores Sandrini vere praeterito foena trium plaustrorum et certos porcos ab ipso asportari fecisse; plura damna nesciret, quod Sandrinus in bonis dominorum Pongrach fieri fecisset. Idem attestans dixisset, ut praeterito anno dicto domino suo centum et viginti florenos solvisset. Idem testis dixisset, quod quidam homines de Hecze quasdam falsas monetas ad dictum Joannem Pongrach reportassent et dixissent eas a servitoribus dicti Joannis Pongrach in pretium vini datas esse, — — *stb.*

Eodem die ibidem honesta domina *Sophia* consors *Georgii Kalmar* de Nagmyhal, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se, cum vina educillasset, ex inadvertentia a familiaribus domini Joannis Pongrach multas falsas monetas in pretium vini accepisse.

Eodem die ibidem *Elizabeth* filia quondam *Martini Zabo* de Nagmyhal, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se compressam et violatam esse in horto Benedicti Pongrach per

¹⁾ Így; valószínűleg az *obolus* (= batka, fillér) kicsinyítő alakja akar lenni.

eundem violenter, et ¹⁾ os eius puellae obturasset, ut clamare non posset; cui et praecepisset, ne matri suae revelaret, alias eam decollaret, licet ipse Benedictus Pongrach iam uxorem et liberos habuerit.

Deinde decimo quinto die mensis Septembris sequenti, iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Wynna accessissent, ibique in aedibus egregii Stephani Edemffy de Nagmyhal egregius *Bernardus Edemffy* de eadem, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisse se non bene reminisci, utrum Sandrinus Bamffy tempore depositionis iuramenti fratrum Nagmyhaliensium, ut unus alteri non obesse sed prodesse in persona et rebus studebit, in castro Nogmyhaliensi interfuerit, nec ne? licet alii coniuratores sui memorarentur interfuisse. Idem dixisset se audivisse, quod Sandrinus Bamffy quum fuisse factus servitor domini Gabrielis de Peren, egregios Benedictum, Mathiam ac Joannem Pongrach ad ascendendum in castrum Nagmyhaliense ammonuisset et rogasset. Idem dixisset audivisse, quod Mathias Pongrach castris sub Paloch positis cum domino Pereny interfuisse. Idem dixisset Joannem Pongrach servitorem magnifici Georgii Bathory et cum eodem sub Waradino fuisse, a quo ibidem discessisset et domum rediisset. Adiunxisset etiam apud dictum Joannem Pongrach, cum ex Tanssylvania rediisset, literas reginae Isabellae vidisse, de quibus dicto attestanti idem Joannes Pongrach dixisset, quod literas illas ideo adduxisset, ut bona sua tam a Sandrino Bamffy, quam etiam aliis violentis impetitoribus defendere posset; cui attestans respondisset eas esse invalidas, inutiles et frivolas.

Eodem die ibidem egregius *Stephanus Edemffy* de dicta Nagmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisse se non posse bene recordari, utrum Sandrinus Bamffy tempore praedictae solennis iuramentalis depositionis interfuisse, nec ne? tamen quantum recordari posset, non interfuisse. Idem testis subiunxisset, quod tempore illo quo, turca in auxilium castri Mwnkach advenisset,²⁾ tunc fratres de Zthara, Thyba et Nagmyhal, qui fuissent in castro Nagmyhaliensi, concorditer determinassent, ut de bonis castri Nagmyhal in sustentationem ipsorum vaccae mactabiles, foena, avenae et ceterae alimoniae inducerentur. Idem dixisset, quod Sandrinus Bamffy dominos Pongrach saepissime ad castrum Nagmyahliense ascensuros

¹⁾ Az eredetiben az *et után* e szavak: *cum in actu fui(sset)*, keresztül vannak húzva.

²⁾ Ez akkor lehetett, mikor Bebek Ferencz 1557-ben törökországi járatából visszatérve, Balassa Menyhárttal Ferdinánd hadait Munkács alól elverte.

admonuisset, et etiam ipsum attestantem increpasset ¹⁾ de non ascensione, quod videlicet relicto communi castro, in alieno habitarent. Idem adiunxisset, quod tempore destructionis et combustionis castelli Thasnad per episcopum Waradiensem factae, illi bello, quod magnificus Georgius Bathory contra dictum episcopum movisset, Joannes Pongrach interfuisset et servitor dicti Georgii Bathory fuisset. Idem subintulisset se nescire, utrum Sandrinus Bamffy tunc in castro Nagmyhaliensi fuisset, quum servitores Pereny eo venissent, sed in quantum recordaretur, non fuisset. Dixisset etiam idem testis, quod ex illis pecuniis communibus, quas concordi voluntate omnes fratres per denarios quinquagenos exegerant in subsidium arcis Nagmyhal, ipse attestans etiam dedisset florenos decem pro appretiatione pixidum ad manus Joannis Pongrach; nesciret tamen, pixides illae, quae debuissent fieri barbatae, vulgo zaka-lossok, quo devenissent.

Eodem die ibidem egregius *Franciscus Edemffy* de dicta Nagmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se ignorare de praesentia Sandrini Bamffy tempore depositionis praefati solennis iuramenti, — — *stb.*

Eodem die ibidem egregius *Andreas Edemffy*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset quemadmodum superius Stephanus Edemffy; hoc adiuncto, quod sciret Sandrinum Bamffy in una generali congregatione fratrum in castro Nagmyhal facta adfuisse et cum Bernardo Edemffy litigasse, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Georgius Zakach*, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nihil pro certo de stupro scire; audivisset tamen, quod consors Benedicti Pongrach a se quandam puellam ideo abegisset, ut a dicto suo marito in probitate sua custodire non potuisset.

Eodem die ibidem providus *Antonius Oswalth*, iobagio Joannis Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset nihil sibi de falsis monetis constare.

Deinde feria sexta proxima post praefatum festum Exaltationis sanctae crucis, ²⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Ztrythe vocatae accessissent, ibique honesta domina *Elizabeth* consors providi *Francisci Fal* de praefata Ztrythe, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset, quod quum ipsa fuisset serva dominae consortis Benedicti Pongrach, audivisset ab aliis, quod Benedictus Pongrach scortatus fuisset cum quadam conserva ancilla sua, cuius nomen fuisset Elizabeth; tamen pro certo nesciret.

¹⁾ Így; helyesen increpauisset.

²⁾ Sept. 16.

Deinde dominica proxima post annotatum festum Exaltationis sanctae crucis,¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Rybnycze vocatae accessissent, ubi providus *Simon Keczes*, colonus Christophori de Thyba, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire, ut terras arabiles et foeneta ecclesiae de Zabbranch egregius Mathias Pongrach possideret; bona autem dominorum Pongrach per Sandrinum desolata esse ignoraret.

Eodem die ibidem providus *Stephanus Fazokas*, colonus Mathiae Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset similiter quemadmodum praecedens testis; hoc adiuncto, ut de bonis dictae ecclesiae apud Mathiam Pongrach habitis, solo auditu intellexisset. Idem dixisset, quod universitas possessionis Zabbranch vellet habere et tenere sacerdotem, sed propter dictum Mathiam Pongrach non possent.

Eodem die ibidem providus *Andreas Kowach* de Zobbranch praefata, colonus Benedicti Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se per certos annos fuisse vitricum dictae ecclesiae Zobbranchiensis et dictum Mathiam Pongrach easdem res de suis manibus accepisse et modo quoque habere, cuius rei et providus Gregorius Kopaz, vitricus eiusdem ecclesiae esset conscius. Cetera de possessione agrorum, pratorum foenilium et conservatione sacerdotis ecclesiae de saepefata Zobbranch, ita fassus fuisset sicuti praecedens. Idem dixisset bona dominorum Pongrach per Sandrinum non esse desolata. Idem adiunxisset, quod Mathias Pongrach Andream Gondol colonum suum ideo interfecisset, ut ab eodem pactative centum florenos petivisset et solvere miser nequivisset, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Mathaeus Zeiwch* de Zobbranch, colonus egregii Gregorii Thybay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset de rebus et bonis ecclesiae Zobbranchiensis quemadmodum praecedentes testes, et etiam de non conservatione plebani ibidem. Idem dixisset bona dominorum Pongrach non per Sandrinum, sed solosmet ipsos dominos Pongrach esse desolata.

Eodem die ibidem circumspectus *Thomas Ban* de Zobbranch, colonus egregii Andreae Edemffy, — — circumspectus *Benedictus Vrbanych* de dicta Zobbranch, colonus egregii Emerici Thelekessy, — — providus *Andreas Walenchyk*, colonus egregii Benedicti Thybay, — — providus *Martinus Fylyo*, colonus Sandrini Bamffy — — uti testes praecedentes, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Georgius Kopaz*²⁾ de Zobbranch,

¹⁾ Sept. 18.

²⁾ Főntebb a Kovács András vallásában *Gregorius Kopaz*.

colonus Francisci Edemffy, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se custodiam rerum ecclesiae de praefata Zobranch annis fere duodecim habuisse, et tandem Mathiam Pongrach universas res illas, utputa calices octo integros, fractos vero duos, monstrantiam argenteam et cetera indumenta altarium et sacerdotalia, partim deaurata partim vero simplicia, (accepisse), quorum attestans numerum nesciret, pro quibus idem Mathias Pongrach eidem attestanti mortem fuisset minatus; de terris arabilibus, foenetis et tentione sacerdotis eadem fassus fuisset, quae superiores testes.

Eodem die ibidem providus *Andreas Benedyk* de dicta Zobranch, colonus Andreae Edemffy, iuratus, fassus est quemadmodum testis praecedens; similiter desolationem bonorum dominorum Pongrach non per Sandrinum, sed solosmet ipsos esse factam, — — *stb.*

Deinde feria secunda proxima post festum beati Lamperti martyris,¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Felsewysthye accessissent, ibique in domo circumspecti *Stephani Banyaz*, iudicis eiusdem possessionis, idem hospes et iudex, colonus egregii Gregorii Thybay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se nescire causam desolationis bonorum dominorum Pongrach; interfectionem dicti Andreae Gondol per Mathiam Pongrach factam esse idem ab aliis audivisset.

Eodem die ibidem providus *Joannes Freno*, colonus eiusdem Gregorii Thybay in dicta Felsewysthye, fassus fuisset se nihil talium scire.

Eodem die ibidem providus *Andreas Zypen* de eadem, colonus eiusdem praefati (Gregorii) Thybay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset sibi bene constare, quod iuxta antiquam et inveteratam sancitam consuetudinem quilibet colonus huius terrae teneretur terrestri suo domino singulis annis singulo porcello anniculo, verumtamen Mathias, Benedictus ac Joannes Pongrach pro singulis huiusmodi anniculis porcellis singulos tres florenos soliti essent extorquere, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Michael Hyres* de dicta Felsewysthye, colonus eiusdem (Gregorii Thybay), — — providus *Stephanus Hyres* de eadem, colonus eiusdem, — — providi *Paulus Wynchjowych* ac *Michael Zypen* de eadem, coloni eiusdem, — — providi *Mathaeus Wrbrancheth* generosae dominae Clarae Thybay, ac *Joannes Wynche* praefati Gregorii Thybay de — — Sarosrewysthye coloni et iobagiones, — — fassi fuissent uti testes praecedentes.

Deinde iidem regius ac noster homines ad faciem posses-

¹⁾ Sept. 19.

sionis Naghrybnyche vocatae eodem die accessissent, ibique circumspectus *Stephanus Kolok*, colonus Benedicti Pongrach de dicta Sarosrewysthye, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se secundum consuetudinem antiquam unum cubulum tritici propria aratura domino suo terrestri seminare debuisse, nunc autem cogeretur duos seminare. Idem dixisset se dicto domino suo terrestri singulis annis singulum porcellum anniculum solvere ex praescripta et inveterata consuetudine debuisse, nunc autem tres coloni singulis annis unum mactabilem porcum compellerentur emere, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Stephanus Pethyko* de eadem, colonus Mathiae Pongrach, — — similiter fassus fuisset.

Eodem die ibidem providus *Michael Sarka* de eadem, colonus Benedicti Pongrach, — — fassus fuisset uti testes praecedentes de Felserewysthye.

Eodem die ibidem circumspectus *Thomas Kozol* de eadem, colonus Mathiae Pongrach, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset Martinum Godar ideo a domino suo esse verberatum, ut fruges eiusdem ad Homonna invehere et importare noluisset; pro porcello vero anniculo dixisset quartusmet se emisse unum mactabilem porcum domino ipsorum antedicto.

Eodem die ibidem providus *Stephanus Ztharak* de Thyba, colonus egregii Georgii Soos senioris de Sowar, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, ut dum Andreas Gondol captus apud Mathiam Pongrach teneretur, dictus attestans petivisset ipsum sub sua fideiussione extradari, sed Mathias Pongrach voluisset dictum Gondol nisi sub vinculo centum florenorum exmittere, quod vinculum cum attestans non admisisset, tandem Mathias Pongrach ita iussisset eundem Gondol caedi, verberari et percuti, ut postero die coactus fuisset mori. Idem dixisset se a quodam Joanne Hanchyowych, colono dominorum Pongrach de Konyws (audivisse), ut dum portio Joannis condam Zobranchy ad manus dictorum Benedicti et Joannis Pongrach devenisset, decem et septem coloni in ipsa portione fuissent, sed modo ne quidem unus sessionatus colonus esset, sed esset prorsus per ipsos desolata.

Eodem die ibidem circumspectus *Valentinus Baranko* de eadem, colonus eiusdem, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset — — uti testes praecedentes.

Eodem die ibidem providi *Franciscus Wegen* dicti Georgii Soos senioris, *Lucas Ozthres* Emerici Thelekessy, *Mathias Horwath* Stephani Fekethew de Naghiwan, *Adam Wegen* praefati Georgii Soos senioris, *Joannes Sebewk* Blasii Thybay, *Gregorius Zabados* libertinus generosae dominae Clarae Thybay, *Michael Pryban* ac *Stephanus Sebeok* maior saepéfati Georgii

Soos de antedicta Thyba egregiorum et nobilium coloni, iurati et diligenter examinati, fassi fuissent sicut praecedentes testes; hoc tamen Franciscus Wegen adiunxisset, ut dum familiares Sandrini ad possessiones fratrum condescendissent, eidem pro ablatis a se rebus per eosdem servitores Sandrini effective satisfactum fuisset.

Eodem die ibidem providus *Joannes Leh* de dicta Zobranch, colonus egregii Stephani Edemffy, — — fassus fuisset sicut testes praecedentes, — — *stb.*

Deinde iidem regius ac noster homines in festo beati Mathaei apostoli et evangelistae tunc sequente¹⁾ ad faciem possessionis Lwczka accessissent, ibique in domo providi *Gregorii Homolyas*, idem Homolyas egregii Georgii Soos senioris inquilinus, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se scire pontem in fluvio Zerethwawyze alias Lwczka vocato, intra veras metas possessionis Lwczka vocatae decurrente erectum, ab una esse in terra Benedicti, Mathiae et Joannis Pongrach, ab altera vero partibus, nempe occidentali, esse in terra Petri Soos cum aliis fratribus constructum.

Rursus *Franciscus Rakos*, inquilinus dominae Agnetis de Thyba, iuratus, fassus fuisset de situ et loco pontis sicut testis praecedens.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem oppidi Nagmyhal accessissent, ibique in domo praefati iudicis de eadem Nagmyhal²⁾ circumspectus *Ladislavus Nowak*, iobagio Benedicti Pongrach de praefata Nagmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset se anno abhinc quarto vel quinto descendisse ad oppidum Hecze pro emendis vinis; eo et Georgius Gywrko, provisor Joannis Pongrach, propter eundem finem descendisset; qui cum octo vasa ibidem emisisset et curribus, quos paratos habuisset, eadem pretio persoluto imposuisset et imponi fecisset, statim ex Hecze simul cum vinis discessisset, relicto inibi attestante; ac post pauxillum temporis homines de Hecze, a quibus videlicet praefatus Georgius Gywrko dicta vina emerat, statim ad ipsum attestantem venissent ac decem florenos eisdem obtulissent, dicentes: Videte, inquietes,³⁾ quales pecunias nobis Gywrko dedit et recessit, pro quibus vos nisi meliores dederitis, ex Heche non exhibitis. Et tandem attestans cum socio suo, nempe Emerico Baxa, coacti fuissent pro illis malis pecuniis bonas monetas solvere, pro quibus Joannes Pongrach alias meliores non dedisset.

Eodem die ibidem circumspectus *Paulus Zaklad* de

¹⁾ Sept. 21.

²⁾ L. föntebb a 20-ik tanuvallásnál.

³⁾ Szokatlan alak; helyesebben lenne *inquietunt*.

Nagmyhal, colonus Benedicti de Thyba, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset res ecclesiae oppidi Nagmihaliensis audivisse, quod Benedictus Pongrach abstulisset; terras etiam arabiles plebanatus eiusdem ecclesiae ipse possideret, — — *sth.*

Deinde feria quinta proxima post dictum festum beati Mathaei apostoli et evangelistae, ¹⁾ iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Bwthka accessissent, ibique generosa domina *Magdalena* consors egregii *Petri* de *Bwthka*, in domo sua in lecto aegritudinis decumbens, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset, (quod) ²⁾ superioribus temporibus, cum nobilis puer *Wolfgangus* filius dicti Benedicti Pongrach in hunc mundum natus fuisset, ipsa domina attestans in domo et curia nobilitari ipsius Benedicti Pongrach integrum annum et quatuor menses egisset, curam dominae *Magdalenae*, honestae consortis dicti Benedicti Pongrach per omne id tempus infirmantis habens; quae sic infirmans, saepius annotatam dominam attestantem rogasset, ut honori domus et curiae ac totius suae familiae prospicienter provideret; ob hoc dicta domina attestans sic rogata, omnibus, quae inter familiam acta fuissent, materna sollicitudine intendisset, nihil tamen sinistri ibi agi sensisset et intellexisset, quae honori domus ac familiae annotatae dominae infirmantis et domini Benedicti Pongrach derogassent; audivisset tamen ab una vetula *Benene* ³⁾ vocata, in curia *Sandrini Bamffy* habitante, quod dominus Benedictus Pongrach cum una ancilla et pedisequa consortis suae rem habuisset, sed se nescire.

Deinde feria sexta proxime ventura ⁴⁾ ibidem honesta domina *Sophia* relicta condam *Bartholomaei Bene* de *Naghkallo*, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se cum consorte agilis *Andreae Barbel* pedisequam et famulam dominae *Magdalenae* consortis Benedicti Pongrach, *Laztochy* vocatam, de stupro a praefato Benedicto Pongrach sibi violenter, ut famaretur, illato interrogasse, quae rem ita contigisse non negasset, sed affirmasset; eadem attestans vidisset, ut dicta puella *Laztochy* sub tali praetextu, ut puer ploraret, de medio aliarum ancillarum ad Benedictum Pongrach evocata fuisset, quae cum ad conservas plorando rediisset, dixisset Benedictum Pongrach cum ea rem habuisse; eandem ancillam *Laztochy* dicta attestans saepius vidisset vocatam ad lavandum pedes Benedicti Pongrach, quae cum rediisset, plorando dixisset aliis

¹⁾ Sept. 22.

²⁾ Az eredetiben e helyen *se* áll, de helytelenül, mert a következő mondat szerkezet a *quod* kötőszót kívánja.

³⁾ T. i. *Benéné*.

⁴⁾ Sept. 23.

suis conservabus se pro lavandis pedibus domini Benedicti Pongrach non fuisse vocatam, sed potius contrectandis verendis ac testiculis suis; quod crimen et dicta domina Magdalena infirmans dicto Benedicto Pongrach, audiente attestante obiecisset, se sibi non placere, sed ipsam Laztochy; et tandem domina Magdalena eandem ipsam Laztochy ad matrem remisisset.

Eodem die ibidem providus *Andreas Hlawka* de Nogtharna, colonus Gabrielis Bamffy, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset, quod anno abhinc tertio, cum Gabriel Bamffy dominus suus servus domini Francisci Bebek fuisset, idem Gabriel Bamffy attestantem ipsum domum remisisset, ut cum quodam Simone conservo suo curam omnium rerum domini sui habuisset; et cum peracta vindemia, vina domini Gabrielis Bamffy propter multipliciter in proprium cellarium suum inferri et locari non potuissent, dictus attestans memorato Simoni conservo suo dixisset: Ingrediamur, ait, illud cellarium, ubi vina domini Benedicti Pongrach deponi solent et locari, et scrutemur si est ibi vacuus locus aliquot vinorum capax? Quod cum ingressi fuissent, invenissent inibi duo vasa, unum vacuum, alterum usque medietatem exhaustum, quae eduxissent ex eo cellario, et loco illorum vina annotati domini ipsorum sine commissione eiusdem locassent, induxissent et imponi curassent. Idem attestans dixisset cellarium illud hereditario iure non Benedictum Pongrach concernere, verum egregiorum olim Leonardi et Lazari de Thyba fuisse et modo in portione dominorum Thybay in castro Nagmyhaliensi habita esse. Sciret idem attestans, cum castrum Chyczwa expugnatum fuisset per germanos, in dicto cellario bona condam Joannis Mogyarossy per Christophorum Edemffy importata, locata et reposita fuisse; eo quod tunc attestans habitasset in castro Nagmyhaliensi, ob hoc haec et alia sciret; sed Benedictus Pongrach illud cellarium occupatio iure possedisset. Idem attestans sciret pecora de bonis castri Makowycha ad castrum Nagmyhaliense fuisse abacta, sed rursus ea Sandrinus omnino restitui facere curasset, nam et attestans quendam vitulum ex illis emisisset, sed rursus fuisset adactus restituere.

Eodem die ibidem providus *Franciscus Puskorich* de eadem, colonus Stephani Edemffy, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset — — secundum fassionem praecedentis attestantis.

Eodem die ibidem agilis *Simon Kooz*, vicecastellanus castri Nagmyhal, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisset de educatione vini Benedicti Pongrach de cellario, sicut testes praecedentes; sciret tamen Andream Hlawk(a) illud extrahi et educi fecisse; sciret etiam idem attestans Sandri-

num Bamffy in castro, sed neque domi fuisse, cum servitores domini Pereny eo venissent.

Eodem die ibidem *Thlynko Dmythrykoweth* de eadem, colonus Gregorii Thybay, iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisse, quod Gabriel Bamffy tempore educationis antelati vini abfuisse, — — *stb.*

Eodem die ibidem providus *Lazarus Blaws* de eadem, colonus Andreae Edemffy, — — sicut testes praecedentes.

Deinde sabbato proximo venturo¹⁾ egregius *Stephanus de Nagmyhal.* iuratus et diligenter examinatus, fassus fuisse, quod superioribus annis Sandrinus Bamffy cum quibusdam literis credentialibus domini Pereny, tunc fidelis et supremi capitanei sacrae regiae maiestatis, per Joannem Edemffy sibi missis. ad dictum attestantem accessisset, rogassetque eundem attestantem. ut una secum ne gravaretur ad praefatum Joannem Edemffy venire, quem iuxta literas credentiales ipso attestante praesente vellet exaudire; et cum per eos eo ventum fuisse. dixisset Joannes Edemffy: Dominus Gabriel Pereny, dominus meus gratiosissimus, dicit tibi domine Sandor me internuncio, ut sic tibi dederit licentiam ac veniam discessus ab eo, ut dum volueris, rursus servitum ad eum reverti possis, nullique praeter eum servire velis; pro eo, modo idem dominus meus servitore indiget, rogat te, ut velis ad se gratia serviendi venire, et te bona solutione contentabit; deinde dum volueris rursus servitio suo cum tempore renunciare, ordinabit tibi ad centum equites et rursus centum pedites a sacra regia maiestate solutionem. Quod ut Sandrinus faceret, et dictus Joannes Edemffy sibi rogando persuasisset hoc ipsum, dicens: Si, inquit, domine Sandrine, admonitioni domini mei obtemperaveris, et mihi prodesse poteris, quum et mihi ad tot equites et pedites solutionem se a praefata regia maiestate ordinaturum promisisset. Et sic talibus promissis domini Pereny ipse Sandrinus Bamffy illectus, factus fuisse dicti domini Pereny servitor, qui tunc omnino vere et iuste fuisse fidelis et supremus capitaneus dictae sacrae regiae maiestatis. Idem attestans dixisset se tempore illo, quo servitores domini Pereny ad arcem Nagmyhal ascendissent, ibidem in eadem arce mansisse; et semota omni dubietate, revera sciret et bene memoraretur Sandrinum Bamffy domi non fuisse, sed per dominum Pereny in regnum ipsius Transsilvaniae ad reginam Isabellam expeditum fuisse, et servitores dicti domini Pereny ab eodem domino Perenio per Joannem Edemffy ad custodiam dictae arcis Nagmyhaliensis infra tempus regressus

¹⁾ Sept. 24.

dicti Sandrini rogátos fuisse; interim dum Sandrinus Bamffy rediisset, servitoresque annotati domini Pereny dum Sandrinus vidisset, miratus fuisset, et seorsim ab eodem Joanne Edemffy ac Gabriele Bamffy interrogasset causam praesentiae servitorum domini Pereny, cui Joannes Edemffy respondisset, ideo ab eo illos a domino Pereny rogasse, ut in absentia eiusdem Sandrini Bamffy solus custodiae arcis non fuisset sufficiens; rursus secunda vice idem Sandrinus et dictos servitores domini Pereny interrogasset, quam ob causam eo venissent? qui similiter eidem Sandrino respondissent quemadmodum praeinsertus Joannes Edemffy; quos tandem postero die, uti non necessarios, Sandrinus ex arce honorifice ablegasset et exmisisset. Idem dixisset memoratum Joannem Pongrach in sua ac egregiorum Benedicti et Mathiae Pongrach nominibus et personis, quasdam literas praeceptorias a regina Isabella attulisse ipsi Sandrino, sed earundem ipsarum literarum praeceptoriarum tenores et continentias ignoraret.

Eodem die iidem regius ac noster homines ad faciem possessionis Lazthoch accessissent, ibique in domo nobilis Benedicti literati de eadem Lazthoch, nobilis domina *Katharina Lazthochy*, consors agilis Francisci Nagh, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset, ut cum ipsa apud generosam dominam Magdalenam consortem egregii Benedicti Pongrach servivisset, quaedam ancilla conserva sua Thacho¹⁾ alias Katharina vocata dixisset ipsi attestanti, quod apud dominam suam permanere non posset, eo quod dominus Benedictus Pongrach rem cum ipsa habere voluisset et vellet; cui tandem dominus Benedictus unam vestem emisisset, quod ipsa Thacho ex curia clam discedens, attestanti non negasset. Eadem attestans dixisset, quod cum semel domo annotati domini Benedicti Pongrach egredi voluisset, arrepta veste sua, dominus Benedictus Pongrach eandem attestantem revocasset, dicendo se aliquid negotii cum ea habere; nihilominus dicta attestans, non curato tali sermone domini sui, domo eiusdem ea probitate, qua ingressa fuisset, etiam exivisset. Eidem attestanti ostendissent alii quandam mulierem Dorotheam nomine, et dixissent etiam illam ideo a domina Magdalena dimissam fuisse, ut non potuisset eam a commercio venereo domini Benedicti Pongrach secure custodire. Eadem attestans subintulisset, quod dum per Benedictum Pongrach ipsa tentata fuisset, statim dictae dominae Magdalenae dominae suae significasset, et sic licenter de curia cum honore exivisset.

Eodem die ibidem nobilis domina *Vrsula* consors *Fran-*

¹⁾ Igy; talán inkább *Chatho*, azaz *Kató*.

cisci Lazthochy, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se audivisse sed nescire pro certo, quod cum dicta domina Katharina Lazthochy, consors dicti Francisci Nagh, in capillis apud dictam dominam Magdalenam in servitio per modum pedisequae fuisset, dominus Benedictus Pongrach quandam vestem eidem Katharinae Lazthochy purpura decoratam parari fecisset et dedisset, quam purpuram praefata domina Magdalena de eadem veste amoveri fecisset, dum Lazthochi puella ab ea discessisset; nihil tamen ipsa attestans praeter haec, quamvis diligenter interrogata, scire se et fateri posse affirmative dixisset.

Deinde iidem regius ac noster homines die dominico ante festum beati Michaelis archangeli noviter transactum praeterito,¹⁾ ad faciem possessionis et oppidi Nagmyhal vocatae accessissent, ibique honesta domina *Margaretha* consors providi *Joannis Bwthka* iobagionis generosae dominae Vrsulae Thybay, iurata et diligenter examinata, fassa fuisset se audivisse a quadam muliere Catharina vocata, nutrice scilicet generosae dominae Magdalенаe consortis domini Benedicti Pongrach, quae videlicet nutrix Casparem puerum filium eiusdem dominae Magdalенаe ex dicto domino ac marito suo progenitum educasset et nutritisset, quod scilicet dicta nutrix vidisset dominum Benedictum Pongrach cum ancilla Lazthochy rem habuisse; et cum semel dicta attestans annotatam dominam Magdalenam accessisset, ea ipsa domina Magdalena incidentaliter adulterii et scortationis domini ac mariti sui conquestuose meminisset, cui attestans respondisset se praeintellexisse hoc ipsum, ut scilicet dominus Benedictus cum ancilla Lazthochy rem habuisset; quae gravi cum indignatione attestanti dixisset: Quare, inquit, mihi noluisti revelare? Cui attestans affirmasset se non fuisse ausam revelare. Et tandem domina Magdalena his malis auditis exasperata dixisset: Vides, ait, quomodo proditores de familia mea dedecus ac ignominiam domus meae celant, quos credo hoc nefas scivisse. Et tandem ancillam Lazthochy domina Magdalena ad parentes suos remisisset. Eadem dixisset et aliam quandam puellam Catherinam ruthe-nam vocatam, nunc consortem Pauli literati servitoris domini Joannis Pongrach, ob simile factum a domina Magdalena able-gatam esse.

Deinde feria secunda proxime ventura²⁾ ibidem honesta domina *Katharina* consors providi *Mathaei Byro* alias Zechy dicti, iobagionis Francisci Chyapy de Ezen, iurata et diligenter

¹⁾ Sept. 25.

²⁾ Sept. 26.

examinata, fassa fuisset, quod tunc, cum nobilis puer Caspar filius dicti Benedicti Pongrach feria quarta proxima ante festum beati Lucae evangelistae tunc praeteritum transacta natus fuisset, intellexisset a quibusdam servitoribus domini Benedicti Pongrach, quod ancilla Laztochy serva dominae Magdalenae praefatae ingressa fuisset in testudinem domini Benedicti Pongrach pro educendis lignis ad focum, tunc Benedictus Pongrach ipsam Laztochy subsecutus fuisset, cuius eiulationem et ploratus audivissent; quae cum egressa fuisset et stubam cum reliquis suis conservabus tristis intrasset, retro fornacem eius stubae decubisset, eo die non manducans neque bibens; quam cum quaedam mulier Helena nomine, conserva sua interrogasset, quare ibi sic ieiuna decumberet? ostendisset fimbriam suae interioris camisiae sanguinolentam, et per dictum Benedictum Pongrach esse stupratam atque vitiatam se ipsam confessa fuisset; hoc ipsum et aliis ancillis revelasset; quae certis diebus ex illatione talis violentiae coacta fuisset febricitare. Eadem attestans subiunxisset, quod semel ipsa Laztochy alteri suae conservae Katharina vocatae obiecisset: Et tecum, inquit, scortatur dominus meus. Illa vicissim huic: Et tecum, inquit. Et sic neutra puellarum dedecus talis scortationis coram tota familia celare potuisset neque celasset. Deinde transacto uno anno, semel Laztochy rei veritatem dictae dominae Magdalenae in horto revelasset; quae flens, querimoniae genitrici propriae dixisset dominum et maritum suum duabus cum ancillis scortari, nempe Laztochy et Catharina. Dixisset Laztochy dictae attestanti, ut etiam in latrina rem cum domino suo, domino Benedicto Pongrach furtim habuisset.

Super quibus quidem fassionibus et attestationibus annotatorum testium, literas nostras praefatis Sandrino et Gabrieli Bamffy de saepefata Naghmyhal exponentibus necessarias, ad relationem dictorum regii ac nostri hominum, sub sigillo nostro, iurium eorundem exponentium ulteriorem ad cautelam duximus dandas et concedendas, communi iustitia et aequitate suadentibus. Datis feria sexta proxima post dominicam Quasimodo, anno domini Millesimo quingentesimo quinquagesimo nono.

Eredetije 540 m. hosszan egyberagasztott tizennégy iv papiron, hátul nyomott pecsét maradványaival. *Sexus masc. nro. 689.*

Közli: NAGY GYULA.

EGY JÓ KÖZÉPRENDŰ NEMES UR BIRTOK- ÁLLAGA A XVII. SZÁZADBAN.

A nemzetiségi statisztika érdeke javálja főképen ezen történelmi emlék közrebocsátását, a mint ezt e bevezető sorok végén röviden kiemelni fogjuk. Ismerkedjünk meg azonban előbb gazdájával.

Iványi Fekete László 1650—1661-ben Fülel várában alkapitányi rangot viselt. Szülői Fekete György és Mónay Borbála voltak. A mi Lászlónk valószínűleg Ungmegyében Hencsellőczön született.¹⁾ Anyja jogán részes volt a hajnácskői uradalomban és 1639-ben kerülhetett Fülekre, mert ez év április 20-án két nővérével ott osztozott meg nevezett anyai birtokon. Már 1650-ben Fülekvár alkapitánya, és az volt még 1661-ben is, ámbár nincs kizárva, hogy az volt élete végeig is, daczára hogy 1665. szept. Pest, Pilis és Solt t. e. vármegyék alispáni hivatalában találjuk, minthogy ehez hasonló példát találunk másoknál is; és mint alispánnak ki sem kellett mozdulnia Fülekből, mert tudvást akkor nemcsak Nógrád és Heves, de Pest vármegye is ott szokta tartani gyűléseit. 1670-ben halt meg április 13-ka és május 21-ke között. Első neje Palojtay Bálint özvegye Hedry Erzsébet, kinek 1659. márcz. 25-ke után történt halála. Második neje Aszalay Ferencznek Mocsáry Borbálától született leánya Aszalay Erzsébet. Ezeket előre bocsátva, ki kell emelnünk, hogy László úr állásához mérve jelentékeny vagyonnal bírt. Jóságai hét, névszerint Gömör, Kis-Hont, Nagy-Hont, Heves, Pest, Békés és Csongrád vármegyére terjedtek ki. Mit öröklött atyjáról? nem tudjuk. Sőt első felesége hozományát sem ismerjük. Bizonyos azonban, hogy maga is igyekvő vagyonszerző volt; második felesége Aszalay Erzsébet után pedig tizenhét falu- s pusztában fekvő vagyonhoz jutott. Ezeket rendben és figyelemben tartani elég gondot adott. Ez okozta, hogy Fekete László

¹⁾ Mocsáry István kamarás, százados urnak szíves közlése szerint.

1668-ban fekvő javai összeírására egy kettedrétű könyvet szentelt, a mit ő »*Jószágáimnak Urbariumjai*«-nak nevezett azért, mert abba minden birtoka után járó urbéri tartozásokat beleíratott és saját kezével maga is több dolgot belejegyzett.

E könyv (vagy ha úgy tetszik: Codex) egy régi Antiphonaléból származott hártýaborítékba kötve a Muslay család levéltárának tulajdona, mely a nyirkosság által erősen megvan már viselve. Egykor sokkal több, jelenleg már csak 87 levélből áll. Ezekből a címlapon kívül az első levél, majd odább a gömörmezei 7, a kis-honthi 7, más mezei 3, és az Aszalay Erzsébettel kapott birtokokról 13 levélen van beírás, az utolsó levél innenső lapja 37 falura utaló mutatót tartalmaz.

Az egésznek közzétételét nemcsak közműveltségi és gazdaságtörténelmi szempontok, de főképen nemzetiségi viszonyaink történetének érdeke követeli. A statisztikus tanulságos adatokat fog lelni azokban a ma már tót ajkú lakossággal bíró falvakban, melyek ez összeírás bizonyossága szerint 1653-ban még magyarok által lakott helységek voltak, jellemzéseül azon gyorsan haladó átalakulásnak, melyet a török háborúk és belzavarok a XVII. és XVIII. század folyamatában nemzetiségünk létszámában okoztak és melyet egyéb politikai viszonyok is elősegítettek. Egy szóval az egész könyv egy gazdag adattár nemzeti multunk, jogtörténelmi és nemzetiség-statisztikai állapotaink sajátságainak megismertetéséhez. Lássuk tehát tartalmát, a mint következik:

Kicsiny Eörökös és pénzen vöt Jószágomnak Urbariumjai, mellyekkel az Isten ingien való jó voltatul és kglmességbül megáldott.

Gloria et honor et benedictio sit sedenti super Tronum viventi in secula seculorum Amen.

Benedicta sit sancta et individua Trinitas, nunc et semper et per infinita seculorum secula Amen.

In nomine Sanctissimae Trinitatis.

Anno Domini 1668. die 24. Martii.

In anno 1669. Az mely új templomunknak építéséhez fogtunk itt ezen Füleki praesidiumban, annak épületinek segítségére attam én is ugyan azon esztendőben kész pénzt száz magyar forintot, négyszáz ötvennyolcz szekér föveniet. Item 25 kila buzát és egy szalonnát.

Item annak előtte való esztendőben az Segrestiére mindenestül én attam . . . Az két kis oltárt is én csináltattam mindenestül. Item az orgonát is Bátori László és Kürtösi István komám uraimmal háromszáz talléron én vettem. Az monstrancianak csinálására attam 15 tallért. Három bokor

oltárra való öreg réz gyertyatartókért adtam fl. 66. És egy harangunknak az árában tallért 14 attam.

Ladislaus Fekete de Ivány.

Miolta az Méltóságos Rákóczy fejedelemmel és Apaffi Istvánné Lorantfi Kata asszonynál ő Nagyságoknál levő Ajnácskői örökös jószágocskámat kezdtem keresni, ezen jószág végett lévő utaimra diversis vicibus et temporibus az mennyit költöttem, annak helyes és igaz leírása.

In anno 1665. et mense junio voltam Fülekről Munkácsra Basó Mihály urammal, attam ő kegyelmének uttyáért és velem való létejért tallért 12, magam pedig azon utamban költöttem fl. 113. den. 92.

Item ugyan in anno 1665. et mense novembri másodsor mentem Eniczkére az méltóságos Palatinushoz, és onnét az ő nga recommendatiójával Sárosra az méltóságos fejedelemhez. Ebben az utamban Eniczkén az szegény urnak és lovaimnak kellett adnom hatvan tallérost, más egy lovász paripám halt meg az utamban, az ki is megért husz ezüst tallért, azon utamban költöttem fl. 98. Kassán pedig az kü miatt való betegségemben feküdtem tovább egy hétnél.

Anno 1667. mense martio mentem Beszterczére, az akkori nagy consultatoria, attam Leseny Nagy Ferencz Uramnak Palatinus Uram ő nagysága ítélő mesterének két szép öreg uj szőnyeget, az melyek megértének 32 tallért, ott megbetegdvén feküdtem egy holnapig s annyira elrontott az köszvény, hogy az oltától fogvást lábaimra nem állhattam, költöttem az míg haza jöhettem f. 142.

Anno 1668. mense januario voltam Szepesi Pál urammal Patakon méltóságos fejedelemmel ő ngával, költöttem ezen utamra is fl. 87.

Item ugyan 1668. küldöttem Posgai János szolgámot szintén Munkácsra ő Ngokhoz levéllel, adtam neki az költségre fl. 9. Azon uttal hozattam az Egri káptalombúl egy contractualis levelet, fizettem azért és az nemes káptalanra szóló parancsolatért fl. 7. den. 80.

Anno 1668. die 10. Septembris indultam meg Fülekrül Bécsben, és elsőbben is mentem Érsek uramhoz, találtam ő ngát Pozsonban, onnan ő nga után Csarlóközben kellett mennem, onnét mentem az Fertőn túl Iudex Curiae Uramhoz ő nagyságához, találtam ő ngát Rákoson, recomendaltván azért magamot ő nagyságokkal, onnét mentem Bécsben és ott voltam két hétig és ezen néhány nap 15 személylyel és 13 lóval, jöttem haza öt hétre és két napra, költöttem ezen utamban fl. 463. Contra uramnak, az kit magammal felvittem vala, mint-

hogy más német szolgám nem volt, adtam fl. 6. és egy egész vég abát.

Anno 1668. die 24. Octobris küldöttem Nadkay Ferencz uramot Mednyánszky János ítélőmester Uramhoz az parancsolattal, hogy ő kegyelme terminust adjon, adtam másodmagával Solosniczáig uti költségre fl. 27, az kívül egy pénzt sem hozott vissza.

Anno 1668. die 1. novembris küldöttem Nadkay Uramhoz Beszterczére és Zólyomban (*ítélő*) mester uram convocatióival, adtam uti költségre fl. 1. den. 50.

Anno 1669. die 7-a januarii küldöttem Bécsben Posgay János lovas legényemet; adtam neki uti költségre fl. 10.

Küldöttem volt Nadkay Ferencz uramot Mednyánszky János ítélőmester Uramhoz, hogy pro termino die 29. januarii ő kegyelme Beszterczére alá jűjön, találták ő kegyelmét Trencsénben, dilatióban menvén azért terminusom, onnét megtértenek és költötenek ezen utjokra fl. 6. Ajnácskői Szabó Andrásnak és Füleki Tót Jancsinak, az kik Nádkay urammal oda jártak, adtam fl. 4 és 8 kila buzát.

1669. die 21. februarii küldöttem el Nadkay Uramot másod magával ítélőmester uramhoz, hogy ujjabb terminust kérjen, és onnét Érsek uramhoz, Nádasdi Uramhoz ő nagyságokhoz és Bécsben kancellarius Uramhoz; adtam uti költséget fl. 25, ahoz meg költött egy tallért. Pap Andrásnak, az ki vele járt, adtam fl. 2, buzát 4 kilát és zabot is két kilát. Mester Uram diákinak két karmazsin csizmát, Dvornikovics Uram diákjának is egy karmazsin csizmát.

Anno 1669. die 8. aprilis küldöttem Jancsit Itélőmester Uramhoz Szolosniczára az beszterczei terminust, az mely lött volna die 15. May, dilatióban venni, mivel szintén akkorra kellek Cancellarius Uram ő nagysága parancsolatjára ugyanezen dologban Eperjesre mennem, akarván ő nagyságok magokat az Fejedelem ő nagysága között interponalni, ha az accorda véghez mehetne; adtam Jancsinak ezen uti költségre fl. 6. és két kila zabot.

1669. die 22. aprilis szintén husvét hétfűn indultam meg Fülekrűl Eperjesre Cancellarius Uram ő nagysága parancsolatjára, az hol meddig mulaték és mennyit költök, ha az Isten életben meghoz, minthogy igen erőtelen állapottal vagyok az hosszú ideig való betegség miatt, akkor azt is fel fogom jegyezni, kiben is munkámmal egyűtt ajánlom Istennek gondviselése alá magamot. Die 7. maii Istennek segítségével érkeztem haza Eperjesről és költöttem ezen utamra fl. 91. den. 68.

Anno 1670. die 21. Januarii indultam meg Bécsbe, az mely utamrul érkeztem meg házamhoz die 26. Februarii,

mulattam azért oda öt hétig. Költöttem ezen utamra készpénzt száz negyven négy ezüst tallért. Item azon kívül adtam Dvornikovics Uramnak negyven ezüst tallért, Cancellarius és Secretarius Uraiméknak császármadarakkal kedveskedtem.

In Comitatu Gömöriensi (fol. 162). *Castrum Aynacskeő.*

Ezen várnak és szántó földeinek, réteinek, halastójának, malmának és erdeinek fele.

Ezen határban vannak szántó földeim és réteim, az kiket sült erdőből és berekből irtattam, az melyek is az osztályban nevezetben nincsenek, mivel én azokat az osztály után ortattam és tisztítattam.

(*Fekete László saját kezével:*) Valamennyi épület vagyon penig ezen részemen az Kápolnával együtt, mindazokat az magam költségével az osztálynak utánna építettem, az mely épületek nekem mentenek ötezer forintnál többre, az mint kitetszik az arra csinált lajstromombúl.

Détér (fol. 165.)

Márton Gergely jobbágy	Pál Benedek jobbágy
Varga Benedek »	Borbás Benedek jobbágy
Zagy Gergely »	Borbás Albert jobbágy
Zagy Pál »	Nagy Miklós fél pusztá házhelye
<i>Pusztá</i> Tótt János » alias Bone	Lőrinczék egész pusztája
Fülep Gergely »	Balogh Antal fél pusztája.

Item az Kutassy völgye, abban lévő nemes földek és rétek.
Item Tóhely nevű rét.

Péterfalva (fol. 168.)

Illyés Pál jobbágy
Illyés Bálint jobbágy
Márton Imre sellyér.

Egy egész pusztá házhely, Tótt Miklós szántja tizedért.
Réteitül minden esztendőben fizet pénzül.

Gesztete (fol. 171.)

Antal Gergely jobbágy Antal Albert jobbágy

Almágy (fol. 175.)

Jakab Benedek jobbágy	Agócs Pál jobbágy
Agócs András »	Agócs Balás »
Agócs Lukács »	Petik Lukács sellér
Dancso István »	Tótt Mihály »

Itt vagyon hat pusztá házhely, kiket az jobbágyok magok között birnak.

Ezek szolgálattal tartoznak, pénzbeli esztendőös adajok, mindenik jobbágnak flor . . . Az pusztáktól pedig mindenikétől den. 50, és két kitta kender, búzájokból, tavaszokból kilenczeddel tartoznak. Disznajokból tizedet és az bárányiból, kecskéjékből tized dézmával tartoznak. Jakab Benedek is egy egész pusztá házhelyet bir, melyekben az rétért fizetni tartozik, az mikor meg alkhatik.

In Comitatu Neogradiensis (fol. 177.)

Kis-Hartyán.

Egész pusztá praedium, ennek földét tizedért szántják és vetik az Sós-hartyániak, kaszálló réteitől pénzül fizetnek, az erdeiről, mikoron mak terem, tized disznóval tartoznak és az szabad mezeitől husz kila búzát vetnek magok ekéje után s annak az szemét dézmájokkal együtt tartoznak Fülekre hozni avagy Aynácsköben.

In Comitatu Gömöriensi (fol. 180.)

Tamás-telke.

Egész pusztá praedium. Ennek szántó földeit az Jeszteiek élék tizedért, réteit pediglen pénzbeli adóra élék, és minden réttől az pénz mellé egy-egy kappan is jár. Készpénzt adnak flor. 12., item tiz öreg itcze vaját, item szemül hat kila borsót, item az erdein, mikor mak terem, ugyan az Jeszteiek sertés marhájokból tizedet adnak, hol pediglen mak nem terem és tized nem jut, ugy is minden külön kenyeres ember az maga házától egy-egy hizlalt disznót tartozik adni.

Csoma (fol. 183.)

Molnár István	jobbágy	Magyar Bálint	sellér
Dávid Péter	»	Tótt Márton	jobbágy
Szabó Mátyás	»	Tótt Jakab	»
Magyar István	»	Lukács Bálint	»
Tótt István	sellér	Varga János	»

Mayom (fol. 186.)

Nagy Mihály egész helyes jobbágy
 Nagy Antal és Borobás félhelyes jobbágy
 Nagy Gergely félhelyes jobbágy.
 Szerző Márton sellér.

Ezek szolgálattal tartoznak, kész pénz adajok esztendeig egész helytől den. 50. Búzájokból, tavaszokból kilenczeddel tartoznak, és az mikor makk terem, sertés marhájokból tizedet adnak.

Kerek Gede (fol. 189.)

Bárdos Gáspár sellyér

Bárdos Márton sellyér

In Comitatu Kis Honthensi (folio 192.)

Cserencsén.

Hegedűs János jobbágy	Pallagh Lukács jobbágy
Beótes Pál »	Laky Gergely »
Varga Mátyás »	Molnár Simon »
Salloda György sellyér	Fazekas Gergely »
Fazekas Tobiás »	Sonkolyos György »
Fazekas Lőrincz fél-pusztája.	Huszár István »
	Kulik István sellyér

Alsó Pokorágy in Comitatu Kis Hontensi (folio 195.)

Kotak János jobbágy	Timár Péter sellér
Ambrus András »	Ambrus Mátyás jobbágy
Barta Pál egész pusztája.	Ambrus Máté sellér, de földet nem bir
Barta Balás félhelye.	Gál Bálint egész pusztája
Stewko András sellér	Barta György
Stevko Péter »	Janos Pál.
Barta Mihály sellér	

Felső-Pokorágy in Comitatu Kis Honthen. (folio 198.)

Czaban Pál félhelyes jobbágy	Timár Antal jobbágy
Czaban György félhelyes jobbágy	Szeber Sebestyén és Tamás jobbágy
Szeber Pál » »	Miskó György jobbágy
Bánszky György és Tobiás jobbágy félhelyes.	Várda Pál és Mihály jobbágy
	Fazekas András sellér, de földet nem él.

Rima alias Krombánya in Comitatu Kis Honth. (folio 200.)

Misera János és Máté jobbágy	Mihály Márton, Jakab és Tamás jobbágy
Saga János és Balás »	Barta Máté jobbágy
Mihály Máté »	Fazekas István »
Serfőző Simon »	Korupta János »
	Buchnovich Tamás egész helyes

Rimocza in Comitatu Kis Honth. (folio 202.)

Zajecz Péter és Tamás jobbágy	Mihály Friczko jobbágy
Lipták Márton és György »	Buzik Márton »
Mihályi György »	Palkovich és Orsik egész pusztája
Csavar András, János, Pál, Márton, és Jakab jobbágy	Polyák Tamás egész helye, ez előtt Ivanicz János birta.
Kerekgyártó Péter jobbágy	

(Rima) *Brezó* in Comitatu Kis Honth. (folio 204.)

Öregbik Molnár György, fiai Péter, Mihály, János, és Balás — fél-
ház helyes jobbágy.
ifjabbik Molnár György félhelyes jobbágy.

Molnár András	jobbágy	
Kumher András és György	»	
Mražo János és Gergely	»	
Máté Kovács	»	
Sirokovich István	»	más kézzel: <i>defecit.</i>
Kreskovich Pál	»	
Koren János	»	
Koren Mátyás	»	
Brudnanszky János	»	
Szabó János sellyei, nem bir földet.		
Hasko Balás egész pusztája.		
Vanko egész házhelye, ezen most az Asztalos lakik.		
Maratinczky fél helye.		
Urbánszky fél helye.		

Vagyon egy malom két kőre az falu alsó végén, fele Hasko Balás helyén, az falu ád tüle esztendőnkint flor. 12.
Item felül vagyon más malom, attúl adnak flor. 3.

Likér in Comitatu Kis Honth. (fol. 206.)

Petes Gergely, fiai Mihály és Tamás, jobbágy	Péter János jobbágy
Kostyál András, György és Pál jobb.	Gonda György »
Fülep Péter jobbágy	Kostyál Jakab »
Papszonovich háza helyén Kolár Péter jobbágy	Murán fél pusztája.

Szelcze in Comitatu Kis Honth. (fol. 208.)

Palyo János jobbágy
Matyasovich Antal jobbágy
Palyo György és János

Jelene in Comitatu Kis Hont. (folio 210.)

Hugyecz Mihály jobbágy	Hugyecz András egész pusztája
Polyák Tamás »	Bagolyék egész pusztája, hatodik rész hiján
Hugyecz János sellyér	Szernovich Antal pusztája.
Kelemen egész pusztája	

Magyar-Hegymeg in Comitatu Kis Hont. (fol. 212.)

Miklós Mihály jobbágy	Lovacs István jobbágy
Lovacs Benedek	Egy egész pusztá házhely is vagyon.

Alsó Príbel in Comitatu Hontensi éppen (folio 213.)

Ezen faluban vagyon egész házhely tizenhat és fél. Ezen falunak határában Dubranka nevű hegyen vagyon két majorság szőlő, az melyeket kapálni, szaporítani és gondozni tartoznak. Vagyon ez szőlőkhez egy prös is.

Alsó príbeli lakosok:

Marko Simon jobbágy	Simon András sellyér
Andrazik Mátyás sellyér	Franko Bálint »

Gallo Simon jobbágy	Kósa György jobbágy
Simon Bálint sellyér	Gáspár András sellyér
Bosik Urbán jobbágy	Andrasik Istók »
Czecziók János sellyér	Simon Péter »
Rezemecz Pál jobbágy	Seben Mátyás »
Seben György sellyér	Markus Jakab »
Seben András »	Balkó Gáspár »
Benkeo György jobbágy	Andrasik György »
Varga Máté sellyér	Andrasik Balás jobbágy
Rezemecz György »	Pintér Miklós sellyér
Rezemecz Krisán »	Andrasik Gergely »
Lukács Kozma »	Franko János »
Korponai Simon »	Ragacs Jakab »
Gál János »	Simko Mátyás »
Gál Pál »	
Simon István »	

Ezen jobbágyokkal pro anno 1669. alkudtam meg az majorság és egyéb robotáskodás helyében két pénzben in florenis 100, ugymint száz magyar forintban.

Falustúl száraz kocsmát fizetni tartoznak florenos 20. Item személy pénzt florenos 20.

Minden házhelytül Urbarium szerint tartozik minden egész jobbágy annuatim flor. 1. harmadfél pénzben számlálván az pulturát, felét Szent-György napjára, felét pedig Szent-Mihály napjára.

Két itcze vajjal, avagy ha vaját nem adhat, minden itczeért p. d. 24.

Két luddal, avagy minden ludért p. d. 18.

Négy tyukkal avagy minden tyukért p. d. 12.

Egy-egy császár vagy fogoly madárral, avagy mindenikért p. d. 24.

Falujúl tartoznak egy őzet adni, avagy egy őzért fl. 1. den. 50.

Egy esztendőben sertés marhájából tartozik dezmat adni tizeden felől, az ki marad váltott p. 6, más esztendőben falujúl egy hizlalt ártánynyal tartoznak. — Most erre az 1669. esztendőre hizlalt ártánt kell adniok, avagy flor. 5.

Ezen alsó pribélyi jobbágyok mindenféle vétesekbül, borbúl, bárányból, rajból kilenczedet és tizedet tartoznak.

Ezen Alsó Pribelynek arendája jó pénzül flor. 8. Szent Fülep és Jakab napján mindenkor le kell Korponán, avagy Szent Benedeken tenni.

(*Fekete László kezeirásával*) Anno 1669. die 14. Xbris Gróf Balassy Imre Uram ő nagysága váltotta ki tőlem ezt az Alsó Pribelyt az többivel együtt.

Csábnak felé Czenk nevű szőlő hegygyel (in Comitatu Hont.) fol. 217.

Anno 1669. die 25. Februarii az Csábi határban közép hegyen vöttem egy szőlőt magamhoz, az kit annak előtte birt Zatzko Geczi, adtam érette Csábon lakozó Benedek Gergelynek flor. 6.

Csábi lakosoknak nevei:

Szétcs Mihály	sellér	György Márton	sellér
Fábián Pál	»	Berta Mihály	»
Fábián Albert	»	Benedek Mihály	»
György István	»	Berta Pál	»
György Mihály	»	Benedek Urbán	»
Maróti Jakab	»	Nagy Pál	»
Gyenes Pál	»	Benedek Mihály	»
Márton György	»	Benedek Máté	»
Márton Fábián	»	Benedek Gergely	»
Fábián Benedek	»	Micz Balás	»
Benedek Pál	»	Simon János jobbágy	
Benedek György jobbágy		Maticz Benedek	»

Ezen jobbágyokkal pro anno 1669. alkudtam meg az majorság és egyéb robotáskodás s szolgálat helyében kész pénzben in flor. 60.

Falustul száraz korcsmát fizetni tartoznak fl. 15. Item quártélypénzt flor. 15.

Minden házhelytől urbarium szerint tartozik minden egész jobbágy esztendőbeli adajára egy egy forintra (*így*), egy egy köből bort adni, az az harmada az akónak.

Két itcze vajjal, avagy ha vaját nem adhat, minden itczeért pol. 24.

Két luddal avagy minden ludért p. 18.

Négy tyukkal avagy minden tyukért p. 12.

Egy őzzel, avagy minden őzért fl. 1. den. 50. falujúl a magam része.

Egy császár avagy fogoly madárral, avagy mindenikért p. 24.

Egy esztendőben sertés marhájokból dézmát tartoznak adni, a tizeden felől pedig, az ki marad váltott p. 6. más esztendőben egy hizlalt ártánnyal avagy azért flor. 5.

Ez 1669. esztendőre hizlalt ártányt avagy azért flor. 5. kell adniok.

E mellett mindenféle vetésekből, borból, bárányból, rajból kilenczedet és tizedet kell adniok.

Czenk nevű hegyen lévő kilenczedfél szőlőből csak kilenczed bor-dézmával tartoznak. Ezen faluban van tizenkét házhely.

Csábnak medietásától kell arendát adni jó pénzül flor. 6.

den. 56¹/₂. Ezt is Szent Fülep és Jakab napján kell Korponára vagy Szent Benedekre meg küldeni.

(*Fekete L. saját kezével:*) Anno 1669. die 14. Xbris gróf Balassy Imre uram ő nagysága váltotta ki tülem Csáb nevű falunak hason felét az többivel együtt.

Illyési praedium épen (in Comitatu Honth.) folio 221.

Ezen pusztának szép réte, és feles majorsághoz való szántó földe vagyon, itt derék majorságot tétethetne az ember, az melyet most dézmájára szántanak és vettetnek. Az rétet az út mellett és körös környűl az Ujfalusiak tartoznak bekeríteni és kártól oltalmazni, mivel falujoknak töviben vagyon, ezen rétnek az fővét most in anno 1669. magam emberinek adták el in flor. 13.

Az Ujfalusiak ezen Illyési pusztának pascuatiójától fizetnek fl. 10.

Ezen Illyési lévő szőlőket az előtti földes urak engedték meg kilenczed dézmájára.

(*Fekete L. kezével:*) Anno 1669. die 14. Xbris gróf Balassy Imre Uram ő nagysága váltotta ki tülem ezen Illési praediumot többivel együtt.

Anno 1668. die 24. Martii.

Gloria et honor et benedictio sit sedenti super tronum viventi in secula seculorum. Amen.

Benedicta sit sancta et individua Trinitas nunc et semper et per infinita secula seculorum.

In manibus Domini sorsque salusque mea:

Non est currentis, neque volentis, sed miserentis Dei.

Az én kedves házastársomnak Aszalay Erzsébetnek jobbágyinak seriese így következik:

In Comitatu Neogradiensis (fol. 225.)

Rád nevű falu éppen az ott való nemes curiával együtt, az mely faluban laknak ezek az jobbágyok, és minthogy Érsekújvár megvétele miá éppenséggel minden marhájokból ki pusztultak volt s az falujok is egy karó szálíg megégett, mind házoknak csinálásában, s mind marhájoknak szerzésében most épülgetnek, s szállanak némelyek haza, adajokat az még megépülhetnek, ez szerint hagytam, az mint alább következik:

Tott János	fl.	3	—
Nagy Mihály	»	3	—
Kovács Mihály	»	3	2
Jenei Nagy István	»	1	—
Cseykeő György	»	6	4

Csejkeő Lőrincz ¹⁾ fl.	6	...	4
Fodor Mátyás »	6	...	4
Fodor Mihály »	3	...	2
Jánossy István »	6	...	6
Csala István »	1	...	—
Jánossy János »	1	...	—
Jánossy Miklós »	3	...	4
Czibor György »	6	...	6
Fekecs Gergely »	6	...	4
Nyári Gergely »	3. 60	...	6
Sák Jakab »	3	...	—
Nemes György »	2	...	—
Fodor János »	3	...	2
Czibor Mihály »	4	...	4
Nagy István »	3	...	—
Kis Pál Mihály »	2. 50	...	2

Pásztor János fl.	1. 50.
Jánossy Péter »	1. 50.
Nyári András »	3. 60.
Czibor Péter »	3 —
Kerepessy István »	1 —
Pásztói Mihály »	1 —
Nagy Márton »	1 —
Gyeőri Albert ²⁾ »	1. 50.
Nagy Antal István »	1. 50.
Thótt Balás ³⁾ (más kézzel hozzá írva: <i>Vácra ment.</i>) Fodor	
Mátyásnak az helyén lakik Czene György, Sánta György ház-	
helyén Fodor Balás, Fodor Mihály helyén Fodor Péter »	1. 50.
Apja háza helyén: Czene István »	1. 50.
Fazekas Tamás »	1. 30.
Somodi András »	1. 50.
Czene György »	1. 50.
Benyó Márton »	1. 50.
Kis Mihály Gyurka »	1 —
Puskás Mihály »	— 90.
Sák György »	1. 50.
Nyári János »	3 —
Cibor István »	1. 25.

Ezen Rádi jobbágyok kilenczed dézma buzával és tavaszszal tartoznak minden esztendőben, hasonlóképen juhból, az rajból kilenczed dézmát tartoznak adni. E mellett egyhelyes jobbágy egy pint vajjal, sellyér pedig egy itcze vajjal tartozik esztendőnkint. És esztendőben egyszer tartoznak falujul szeke-
reken és marhájokon bort hozni, az hová urok parancsolja.
(*Más kézzel: In toto téssen az summa fl. 83. d. 20.*)

¹⁾ Más kézzel elébe írva: »*Szabó Márton szállott ide.*«

²⁾ Más későbbi kézzel illetősége után oda írva: »*ennek az ötven pénzt asszonyom elengedte*« alkalmasint a kulcsár vagy gazda írása.

³⁾ Thótt Balás után Cibor Istvánig mind későbbi más kéz írása.

Bodon (fol. 228.)

Bodon nevű puszta telek éppen s azon puszta telken egy malom. Ezen Bodony pusztát, szomszédságossok és határosok lévén vele, néha az Romhányiak s néha pedig a Szenteiek szokták árendálni. Esztendő adaja tizennyolcz ezüst tallér, idestall. 18. szántó földeitől, kaszálló réteitől és szabad élő földétől; mikor pedig az erdején makk terem, azt dézmájára szoktuk megkövetni. Az malomtól pedig fizetnek fl. 4. minden esztendőben Szentén lakozó Toót Bálint, Toot György és Kelemen Bálint.

Most pedig ezen Bodony pusztától fizetnek kész pénzt flor. 18.

Más későbbi kézzel a következők:

In anno 1694. 6. junii az szenográdiak ezen pusztátul makkján és malmán kívül adtak tall. 24.

Anno 1695. 13. januarii engedtem most az malomköt s malmot építeni Szátokon lakó Kovács Andrásnak 6 tallért adóra, engedtem pedig szabadságot neki egy esztendőre.

In Comitatu Neogradiensis (folio 229.)

Hegyallya nevű puszta praediumnak harmad része. Ezen pusztának pedig két része zálogképpen vagyon, mely két részről extálnak kötés-levelek.

Ezt a pusztát magam élem szénája kedvéért, az mikor pedig az erdején makk terem, azt az pilisiek szokták megkövetni és dézmájára ő vagy szakasztva, a mint meg alkudtak.

In Comitatu Neogradiensis (fol. 230.)

Baglyas-alyjának hasonnak az fele, az melyen lakik most de praesenti

Simon Miklós	jobbágy	Juhász Kis Mihály	jobbágy
Simon András	»	Kis Mihály	»
Kis Berta	»	Kis Miklós	»

Oratlan István puszta házhelye.

Ezeknek negyed részét az feleségem birja, az három részt pedig testvér atyafiátul zálogképpen vette meg, kiről extálnak záloglevelek. Szolgálnak és majorkodnak kilenczed dézma buzával és tavasszal tartoznak. Az mikor makk terem, tized disznóval tartoznak; az mikor pediglen makk nem terem, falujul egy kövér avagy hizlalt sertés marhával tartoznak.

(Későbbi kézzel írva:) Ezen portióban Bossáni Miklósné asszonyom ő nagysága törvénnyel nyerte el.

In Comitatu Neogradiensis (folio 232.)

*Tarcsai*¹⁾ portio : Pásztor János
Bacskó Péter
Nagy István.

Ezek mindenik ad esztendeig az kész pénz három-három tallért és egy-egy pint vajt. Ezeknek egy részét a feleségem örökösen birta, többit pedig az egy testvér atyafiaktól pénzen vötte, kikről is extálnak zálogos levelek. Az erdő, ha terem, onnan a sertés marhából tizedet tartoznak adni.

In Comitatu Hevesiensi (folio 233.)

Csán nevű falunak harmad része, az melyen most laknak, ezek az mint következők, az több házhely pedig mind puszta :

Barát Jakab.	Szalma Gáspár.
Baranya György.	Tótt György.
Baranya Balás.	Béres Jakab.
Baranya András.	Urbán Pál.
Baranya Péter.	Kis Urbán.
Balogh Gyurka.	

Ezek mindenik tartozik öt kila buzát és öt kila árpát vetni az maga határában és annak (*így*) az szerint felhozni, ha azt nem, szolgálni és majorkodni tartozik, az hová parancsolják. Kilenczed dézmát tartoznak buzájokból, tavaszokból, rajból és bárányakból adni, egy-egy kitta kendent és az jobbágy egy pint s az sellyér egy itczét adni.

(*Később más kézzel írva:*) fahordásért 5 forint.

(*Utóbb írva:*) Anno 1680. die 8. may minthogy az mi részünk ott igen elfogyott és az másé épült, azért adtam oly levelet nekik, hogy valaki reá száll az én részemre, öt esztendeig többet egy-egy tallérnál ne adjon, azonkívül kilenczed dézmát.

In Comitatu Pestiensi (fol. 234.)

Acsa nevű falunak fele, az melyen most de praesenti laknak :

Rakonczay Jakab.	In Anno 1669. felirván neveket, ez
Litvay Imre.	szerint találtaknak :
Apovay Miklós.	György deák és Tamás deák.
Pap fia Mihály.	Maczkó Pál.
Rakonczay Imre.	Kovács Balás.
Szabó Péter.	Drenyai Bálint.
Jancsó Péter.	Darida Jakab ²⁾
Jancsó Jakab.	Opovszki Miklós.
Cseri Benedek.	Litvai András. ³⁾

¹⁾ Most »*Erdő-Tarcsa.*«

²⁾ Más kézzel betoldva : *Lusik Péter.*

³⁾ Litvai András után más kézzel betoldva : *Borovics György és Zusa Márton.*

Darida János.
Serfőző György.
Kosdy György.
Hajnal Márton.¹⁾

Kolár Márton.
Kazai István.
Benyó János.
Szabó Albert.
Ferencz Miklós.
Szabó György.
Kovács János.
Leczka András.
Czeroczky Kriszán.

Ezeknek most summájok esztendő által kész pénz negyven magyar forint id est flor. 40. Egy ős avagy 1 frt. Vaj nyolcz itcze.

In Comitatu Pestiensis (fol. 236.)

Alagh egész pusztá telek, az melyen most is az kőháznak épületi s kőfalai kitetszenek. Ezen Praedium az foltiakkal határos, ugyan ők is árendálják minden esztendőben.

Ezen Alaghi pusztától adnak az foltiak egy esztendőre készpénzt negyvenöt forintot id est flor. 45. És egy karmasint.

(*Más kézzel:*) Ezen pusztának az adaja verificáltatott hasonlóképpen mint az előtt volt flor. 45. És egy karmasin bőr. Actum Ajnacs-kő die 7. maji 1684.

In Comitatu Csongradiensi (fol. 237.)

Süvénházi portio, az melyen laknak:

Borbála Máté.	Márki István.
Borbála Ferencz.	Lábodi György.
Frank Mátyás fia István.	Tótt Tamás fia János.
Márki Mihók.	Frank Mátyás.

Ezek vagyon tizenhat esztendeje, hogy az sok tolvaj miá meg nem maradhatván, Szegedre mentenek lakni, mivel falujok igen közel vagyon hozzá, határosok lévén ott Süvénházával Algyán és Serhid nevű két falu, az kik is követve élék ott Serhidi határt. Most de praesenti ezen Süvénházi jobbágyaimban négyen laknak Szegeden. Esztendeig egy egy aranyat ad, egyebet semmit sem. Nevek:

Frank István.
Frank Mátyás.
Márki Mihály.
Tótt János.

Későbbi írással: Borbála Mihály.

In Comitatu Bikisiensi (fol. 238.)

Csudabala nevű falu egészen, kiknek nevek az jobbágyság közül így következnek:

¹⁾ Ez a 13 név keresztül huzva.

Csire Balás.
 Lázár Bálint.
 Lázár István.¹⁾
 Baranya Lukács.
 Cseh Gáspár.
 Cseh János.
 Cseh Boldizsár.
 Szeőcs Mihály.
 Olasz Máté.
 Kulcsár János.
 Nagy Mátyás.
 Dancs János.
 Homonnai János.
 Kulcsár András.
 Kozma Fábián.
 Kulcsár Gergely.
 Jósa Pál.
 Fóris Márton.
 Szabó György.
 Túri László.
 Jósa Ferencz.
 Farki Mihály.
 Toldi István.
 Oláh János.
 Vác Ferencz.

Az tatárok rablásától, az kik megmaradtanak az Csudaballai lakosokban, ez szerint vagynak:

Cseh Boldizsár.
 Cseh Gáspár.
 Dancs János.
 Nagy Tamás.
 Homonnai János.
 Kovács István.
 Túri János.
 Jósa Péter.
 Tódi István.
 Jósa Pál.
 Szabó György.
 Nagy István.
 Jósa Mihály.
 Kutassi István.
 Kozma Mihály.
 Jósa Gergely.
 Jósa János.
 Alakos János.
 Nagy István.

Ezek jobbágyak mind.

Következnek sellyérek.

Hátszögi János.
 Nagy Albert.
 Márton Kovács Istók.
 Veres Péter.
 Csapó Sámuel.
 Nagy Péter.
 Buza István.

Szántó György.
 Vincze István.
 Varga Gáspár.
 Nagy Tamás.
 Nagy Mihály.
 Ács Illés.
 Csarmazi István.

Ezeknek készpénz adajok minden esztendőben száz magyar forint, egy vég öreg jancsár-patyolat, egy karmasin urnak való csizma. Testebeli avagy aszú posár halat nro. 20. Kása két öreg zsákkal, és vajjat tizenkét itcze. E mellett tisztességes készbeli ajándékot tartoznak hozni.

Teörök Mihály,
 Teörök Gáspár.

Kerekes Mihály és
 Kerekes István.

Ezek mind az négyen nemes emberek, az kik a falutól külön summát fizetnek hat ezüst tallért az fundustól minden esztendőben; végére kell azért menni, ha maradékokban valamely él-e, és ket *(így)* alatt Csudabalán az én fundusomon lakik, hogy az summát megadják.

Minthogy Boros Jenőnek elveszésekor a tatárok ezen Csudabalaiakat nagyobb részént mind elrabolták és Tatár-

¹⁾ *Más kézzel hozzá írva:* Az tatár levágta, hanem fia Márton Csorbán lakik Nagy Pálnál, onnan ad adót fl. 11. 50.

országba vitték, mely foglyok közül senki sem szabadult. Az mi kevesen azért azon tatárok rablásától megmaradtak, alkudt meg a feleségem vélek in anno 1661. ez szerint, az mig falukban megszaporođhatnak és meg bővelkedhetnek, esztendeig adnak készpénzt húsz ezüst tallért, testebeli avagy aszu posár halat nro 20. köleskása két öreg zsákkal.

In Comitatu Hevesiensi (fol. 240.)

<i>Szent-Örsebeten</i> Katona Jakab egész helyes	} Ezek Szent-Örzsébeten lakozó Kutassy urammal közös.
<i>Leleszen</i> Vermes nevű üléshez való rész	
<i>Vasaszón</i> nemes ülés pusztá házhely.	

In Comitatu Neogradiensi (fol. 231.)

Egyházás Gerege: Ideges Gál sellyér
 László Urbán »
 László Benedek jobbágy
 László Iván »
 László Urban az sánta jobbágy
 László Mihály »
 Ács Albert sellyér.

Ezek szolgálattal tartoznak, Szent György és Szent Mihály napjára adó pénzzel mindenik jobbágy tartozik den. 75. Buza és tavasz vetésekből kilenczed dézma, egy-egy császár madárral tartozik mindenik. Item vagy terem makk, vagy nem, minden esztendőben egy kövér hizlalt ártánynyal tartoznak.

Ezen portiót Fáy László uram váltotta ki ez előtt egy néhány esztendővel, de mivel most a kuruczok közt van, ide fiskus részire confiscaltatik. Aynácskő die 3. Maji 1684.

In Comitatu Neogradiensi (fol. 243.)

Szécsen-Halászi. Bihari alias Dobrowinyai Márton selyér. Ezen faluban ennél az embernél több nem lévén, summában alkudtam meg vele, ad esztendeig készpénzt flor. 3. den. 60. Item egy itcze vaját.

In Comitatu Hevesiensi (fol. 244.)

Bedeghi Nyáry Miklós része az *Siroki* jószágban, mely portiók ez alább megirt városokban, falukban és pusztá telkekben vagynak.

	<i>Verpelét</i>	
Gyöngyesen,		
Patán	Borsos András	flor. 5. —
Verpeléten	Borsos Márton	» 2. —
Sáron	Oláh Benedek	» 4. —
Gyöngyös Tarjánban,	Ködmön Mihály	» 7. —
Visontán,	Mangó András	» 5. —
Györkön,	Petrák Miklós	» 2. —
Kis Hevesen, Szajlán	Kovács Jakab	» 4. —
Domoszlón,		<i>Saár.</i>
Item pusztá praediumok	Ratkai István	» 3.50

ezen Siroki jószágban.:	Vincze András	»	3.50
Ráczfalu,	Ádám János	»	4. —
Sirok allya,	<i>Gyöngyös Tarjánban</i>		
Rosnok,	Nagy Mihály János	»	7. —
Kőkút,	<i>Visontán</i>		
Nagy berek,	Polyák Mihály ¹⁾	»	4. —
Nána,	Hegedűs János	»	4. —
Márkács,	<i>Györk</i>		
Remeték,	Balacsik Jakab	»	7. —
Tarnócza,	Tott Mihály pusztáján		
Oroszlánkő.	Szemes Balás és Albert	»	7. —

Szajla

Somodi Péter	flor.	4. —
Nagy István	»	1. —
Tott Gergely	»	2. —

Kis Heves

Szabó Pál.

Domoszlón

Csuka Péter	flor.	4. —
--------------------	-------	------

Pata városában.

Harangozó Tamás	flor.	5. —
Csák Ambrus	»	5. —
Rónay János	»	2.50
Török Gergely pusztája.		
Puskás Máté pusztája.		

(*Fekete László kezével.:*) Anno 1668. die 15. Xbris Gyöngyös-Tarjánban Kolosvári János és Bálint adták kezem alá magokat és az páston építenek házat magoknak, ugyan az én kezem alatt.

Ezen jószágot Bossániné asszonyom ő nagysága pörlötte, sem az gondviselő, sem más utban nem tud igazítani, melynek nivoltáról Szolgabirót egy Esküdttel kell ki bocsátanom. Ajnácskő die 3. Maji Anno 1684.

(Fol. 245.)

Feledi portio. Vagyon pusztá házhely nro.

Vagyon egy malom is két köre, külük is vannak, kasza és kendertörő. Ennek negyed része illette Vayné asszonyomat, most fiscust.

In nomine Domini

In Comitatu Hevesiensi.

Szent-Domokoson egy jobbágy Sike István nevű anno 1694. alkudt meg velem, szolgálatjáért szemül ad 20 kila buzát, egy ártányt és egy pár madarat.

*In Comitatu Hevesiensi.**Derecske.* (Nincs több.)*Recsk* (semmi több.)

Közli: NAGY IVÁN.

¹⁾ *Más kézzel hozzá írva.:* Issak Jakab is vele együtt.

ADATOK AZ 1610. ÉV TÖRTÉNETÉHEZ.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Thurzó György nádor 1610 márczius 3-án azzal a föltevással utazott el Bécsből, hogy minekutánna a protestans vallás-szabadság megsértése miatt lázongó osztrák rendeket szerencsésen kibékítette a királylyal, most már aztán Isten segedelmével a magyar ügyeket is jókarba hozza. Forgách Zsigmond Pozsonyból márczius 6-án kelt levelére válaszolva, gratulál is a nádornak, hogy Bécsben való sok költsége és fáradtsága nem veszett kárba, s azon kéri, hogy Felső-Magyarországba való jövetelét siéttesse, mert a végbeliek a nagy fizetetlenség miatt zugolódnak és panaszkodnak s attól lehet tartani, hogy ha az erdélyi fejedelemnek valami *indulatja támad*, bizony mind melléje állanak. A nádor igen jól tudta, hogy ez komoly dolog, mert pontos értesülései voltak a végbeli katonák hangulatáról s a Dunán inneni vitézlő rendnek február 7-én kelt levele meggyőzhette őt arról, hogy az elkeseredett emberek, a kik igazságuk érzetében a király tekintélyével is szembe szállottak, ha továbbra is csak pusztá ígéretekkel és hitegetéssel tartják őket, könnyen veszedelembé sodorhatják az országot. Az érsek-újvári őrség már a mult esztendőben föllázadt a fizetés elmaradása meg a protestans valláson történt sérelem miatt és Thurzó György, mint királyi biztos csak nagynehezen tudta lecsendesíteni őket, a király és az ország nevével fogadván, hogy hátralékos zsoldjuk egyrészét rövid időn megkapják. — Egy darabig vártak is türelemmel, de mikor főkapitányuk *Kollonich Siegfried* állásáról lemondott s a végbeliektől bucsuzni készült, bezárták előtte a kapukat, a nádornak pedig kereken megírták, hogy *sz. György* napig ki nem bocsátják maguk közül, mivel — ugymond — nagy, erős hittel számtalanszor fogadta, reversalist is adott magáról, hogy jámbor szolgálatukért megkapják a fizetésüket és fogadásának, esküvésének meg nem tartása miatt származott minden köztük való inség és nyomoruság.

A nádor attól tartott, hogy az érsekújváriak gonosz példája a többieket is hasonlóra indítja s minthogy a hajduk garázdálkodásairól s az erdélyi fejedelem hadi készületeiről nap-nap mellett érkeztek hozzá a hírek és már közönségesen beszéltek az országban, hogy *Báthory Gábor* mind a Tiszaig való földet hatalma alá akarja hajtani: csak azt várta, hogy az általa 1610 márczius 28-ára összehívott *zsolnai* protestans zsinat eloszolják és tüstént megindult Kassa felé. Forgách Zsigmond nagy öröme, a ki már alig győzte szóval és hitetgéssel tartani az érsek-újváriak példáján felbuzdult végbelieket.

A nádor utazásának másik, nem kevésbé fontos czélja az erdélyi fejedelemmel való személyes találkozás volt, hogy a két ország között felmerült s az 1609. évi pozsonyi gyűlésen függőben hagyott vitás kérdéseket véglegesen rendezzék. Az alább következő levelek és okiratok az 1610. június 8-iki találkozás előtt és után történt dolgokra, a *Báthory Gábor* ellen intézett *széki merényletre*, a *Thurzó György* által augusztus 1-jére hirdetett kassai országgyűlés tárgyalásaira, az erdélyiekkel való alkudozásokra, a fejedelem hadi készületeire, a *Kendy-féle* mozgalomra, a *Lengyelországból* visszatérő hajduk garázdálkodásaira, szóval az 1610-ik év folyamán történt nevezetesebb politikai és hadi eseményekre vonatkoznak és közre bocsátásuk által jó szolgálatot vélünk tenni a történetírás ügyének.

Vécsvára 1610. február 4. Báthory Gábor fejedelem Thurzó György nádorhoz.

Illustris ac magnifice domine et affinis observandissime etc. etc.

Hisszük, hogy kegyelmednél nyilván vagyon, *Bocskay István* testamentumában az török császártul neki adatott *Coronát* köves szablyáival egyetemben *Erdély* országának és fejedelmének hagyott, azon testamentumában magunk személyének egy drága köves függőt, kiket az szegény *Homonnay Bálint* kezéhez vevén, ugy mint ad fideles manus és noha hittel köteles levén az *Bocskay* testamentumára, mind ez óráig is halogatá szép szavaival az megadását. Annak felette az *kővári tárháztul* elvitt sok jókhoz is semmi közü nem lévén, hasonlóképen *árváinak* is nincs semmi közök hozzá. *Jósa deáknak* im értésére adtuk, hogy *concludáljanak* velünk, mert sem magunk sem országunk kárban nem maradhat, ha nem *concludálnak*, *Huszthoz* nyulunk, holott annak *inscriptiójának* summájánál többet tesznek amazok, kik minket illetnek. Azért ha *kglmeteket* megtalálják, vagy valami hírt hall, *kglmetek*

semmi egyéb gonosz indulatnak ne tulajdonítsa, mert mi Magyarországgal szentül meg akarjuk az confoederatiót tartani, de a magunkét senkinek oda nem engedhettyük, hanem kgd is tisztí szerint intse meg, adgyák meg az miénket mingyarást, kit mi is kgdnek minden üdőben szolgálhassunk meg. Éltesse az Úr Isten s tartsa meg kgdet sokáig jó egészségben. Datum ex Castro Nostro Vechii, die 4. februarii Anno 1610.

Illustris ac magnificae Dominationis Vestrae
servitor ei affinis
Gabriel princeps, m. pr.

Kívül: Thurzó nádor szokott czíme. Actor. Thurz. fasc. 95. nro 3.

*Ujvár, 1610. február 7. A Dunán inneni végheli ritézek
folyamodása a nádorhoz.*

Illustrissime Spectabilis ac magnifice Domine, domine nobis semper gratiosissime; post humillium servitorum nostrorum deditissimam subjectionem.

Az Ur Istennek sok jó áldássit, jó szerencsés egészséges hosszú életit kívánjuk Nsgodnak nagy boldogul megadatni.

Továbbá mineküink mindenkoron kegyelmes Urunk az Nsgd levelét méltóságos böcsülettel vettük (*így!*) és megértettük. Holott Nsgd ir és nekünk parancsolja azt, hogy mivel immár az Generalis Capitányunk önnön maga bucsuzott volna önnön maga (*így!*) ő fségétől, és az ő Nsga bucsuzásához képest ő fesge el is bocsátotta legyen ő nsgát, minek okáért mi se tartóztatnojuk (*így!*) ő Nsgát. Ez elmúlt napokban is mind levelünk s mind követünk által Nsgdnak tudására adtuk azt, hogy mikoron az végházakat ő fsge számára foglalták is, akkor is az mi generalis kapitán urunk volt egyik ő fsge commissarius, akkoron és annak utánna is számlálhataatlan sokszor erős hitire való esküvesi és levelei által tett mineküink ő fsgek képekben sok fogadásokat, hogy az mi igazán és jámborul megérdemlett szolgálatunkért tisztán igazán minékünk megleszen fizetve. Mely ő Nsga sok erős hitére fogadásáról való levelei mai napig is kezünkben vadnak és így mind ez mai napig hiven az ő Nsga fogadásának látjuk, hogy minden ekkoráig való fogyatkozásinknak és köztünk való inségünknek nem egyéb az oka az ő Nsga nekünk tett sok fogadásának mind ez óráig is való meg nem teljesedésénél, tudni illik, hogy az mi ekkoráig igazán megérdemlett jámbor szolgálatunk meg nem fizettetett mineküink. Minek okáért mi ő nsga miatt jutván ez nagy inségben, fogyatkozásban (az egy Istenért is Nsgd nekünk megbocsásson) de egyáltalán fogva mi ő Nsgát az szent György napig közüllünk ki nem bocsátjuk

Akkor az szent György napkor (az ő felsége fogadása és Nsgd maga ajánlása szerint is) a mi igazán jámborul megérdemlett szolgálatunkról való fizetéssel Isten Ngodat ide közünkben hozván és minekünk megfizettetvén ő fsge, akkor asztán nem tartunk ellent benne, ha közülünk kimegyen is generalis Capitan urunk ő Nsga. De míg Isten az sz. György napban Nsgdat az mi fizetésünkkel közünkben nem hozza, bizonyosan hidgye Nsgd, hogy soha addig közülünk ki nem bocsátjuk ő Nsgát. Ezt pedig hidgye Nsgd, hogy nem ex contumacia ducti eslekeszszük mi, sőt az Istenért is könyörgünk Nsgdnek, se Nsgd arra ne ítélje felöllünk, sőt ő fsgének és az tanács uraknak is ugy adgya eleiben ez dolgot, hogy ennek semmi nem egyéb az oka az nagy fizetelenségéből származott reánk nagy inséges fogyatkozásnál, hanem legyen meg elsőben az mi igazán megérdemlett jámbor szolgálatunk, azután szabad legyen Generalis Capitanunk valahová ő Nsga megyen, mert mi nyilván láttuk és tudgyuk azt, hogy ha most az mi Generalis Capitanunkat kieresztjük közüllünk, soha az öt óra való fizetésnél többet nekünk nem adnak sem fizetnének az mi régi, igazán megérdemlett szolgálatunkban; sőt erre, hogy mi az mi Generalis Capitanunkat közüllünk ki nem akarjuk ily módnélkül eresztetni, viszen és kénszerit az is, hogy *Pográny Benedek* már régen itt mindenek előtt azzal mosta az nyelvét, hogy ő az ujbári tisztet avagy Capitánságot föl nem akarta venni s nem is vette volna föl, de csak azért vette föl, hogy az ő és az ő gyermekeinek nemcsak Ujbárban, de az egész végekben lévő ellenségein boszuját állhassa és kinek akasztófával, kinek karóval s kinek kerékkel fizessen. Hadgyuk azért az Nsgd böcsületes ítéletire, micsoda szívvel szolgálhassanak az vitézek ő alatta efféle fenyegetéseiért; el is hittük, ha a mi Generalis Capitanunk közüllük kimenend és ő férközhetnék be helyében, ha így ezt meg merete mondani, akkor annyival inkább in factis megteljesítené rajtunk bosszuállásra való fenyegető beszédét. Sőt ugyan nyilván hidgye Nsgd azt, hogy valameddig *Pográny Benedek* ez végekben leszen, soha addig csendes igyenesség nem leszen nemcsak az ujbáriak, hanem az egész végbeliek között, sőt inkább készök vagyunk mindnyájan meghalunk, hogy sem mint az ő jurisdictiója alatt szolgálunk.

Az mi az Thury Ferencz urunk és több hadnagy Uraink fölmenetelit illeti, azokat is semmiképen addig közülünk ki nem bocsátjuk, hanem először jöjjenek be ide az Commissarius urak mind pénzzel, posztóval, azok itt benn lévén Thury uram egy avagy két hadnagygyal szabadon fölmehetnek. Ehhez képest meg is hadtuk porkoláb uramnak, hogy mi hírünk nélkül csak egyet se bocsássanak ki az kapun is közüllök, sőt ha vala-

mely közzülök azt meg merné próbálni, hogy az mi hirünk nélkül titkon elindulna is az oda fel való menetelre, megesküöttünk azon, hogy utánnok megyünk, ha megkaphatjuk, testekben is megbüntetjük és itt lévő minden marhájokban sákmánt vetünk. Mert egyáltalán fogva azt kívánjuk és akarjuk, hogy mind generális urunk ő nsga és minden tisztviselők az sz. György napig mind hevet, hideget együtt tűrjenek velünk, akkor Nsgdat az mi fizetésünkkel Isten közinkbe hozván, szabad legyen ő fsge minden reformálásokkal, tiszteknek változtatásával, az végbeli vitézlő népnek kevesebbitésével avagy többítésével és az fizetésnek megkisebbitésével is. Ez ellen akkor osztán szabad leszen az vitézlő nép is azzal, ha ki lovas csak két-két frt fizetésen, avagy gyalog egy-egy frt fizetésen megmarad is.

Az mi az Commissarius urak, mustra és fizetőmesterek dolgát illeti, az minémü hitlevelet ezelőtt nekiek küldöttünk volt által Comáromban, azt Nsgd az mi követinktől megértette s olyan hitlevélre ő Nsgok eddig is bizvást általjöhettek volna. Most és ezután is ismét készek leszünk az szerint ő Nsgokat assecurálni, böcsülettel és tisztességgel is fogadni és tartani. Könyörögünk azért Nsgdnak mint kegyelmes urunknak, hogy Nsgd végezné el ő felségével és ott fenn lévő tanácsival, hogy parancsolná meg ő fsge ő nsgoknak az Commissarius uraknak, mustra és fizető mester urainknak, hogy jöjné által ő Nsgok és kezdenének hozzá immár a fizetéshez. Ezt akaránk Nsgdnak alázatosan tudására adnunk, még is könyörögvén Nsgdnak mint kegyelmes Urunknak, hogy Nsgd ugy mint ő fsge után az egész ország feje, tegyen ez szerént oly igazétást mind ezekből az dolgokból közöttünk, ki miatt se ő fsge se Nsgd ezután ily gyakorlatossággal ne molestáltassék és ne buséttassék. Ezt pedig Nsgdhoz való nagy erős, de alázatos bizodalunkban irtuk Nsgdnak, mivel mi fejenként egész végbeliekül Isten után Nsgdban nemcsak ugy mint országunk palatinussában, hanem mint kegyelmes Urunkban és atyánkban ugy bizunk. Nsgdnak ezzel alázatos szolgálátunkat ajánlván, Nsgdtul mindezekre mennél hamarább lehet minden jó és kglmes választ várunk. — Az Ur Isten tartsa, áldgya meg és éltesse Nsgdat jó egészségben sok esztendeig. Datum Uyvarini, die 7. februarii Anni 1610.

Illustr. Spect. ac Magn. D. V.

servitores humillimi

Universi milites utriusque ordinis
partium Cis Danub. Regni Hungariae.

Kívül: Thurzó György nádor szokott czíme. Lezárva 11 czímeres gyűrűpecséttel. *T. o.* fasc. 38. nro 7.

1610. február 17. Thurzó nádor a királyhoz.

Sacratissima Regia Majestas, Domine Domine clementissime.

Quidnam Majestas vestra Regia ad scriptum meum de negotiis ad superiores Regni partes pertinentibus concluderit et superinde se resolverit, ad quod necessario humiliter replicandum duxi.

Quantum *ad primum articulum*. Est certissimum, unacum equitum et peditum solutione Dominum Sigismundum Forgach ultra duo decim milia florenorum annuariam solutionem habere, decimas quoque annexas non in exiguam ex-crescere summan. Jam videat M. V., si adhuc resolutioni suae insistere ac tale salarium tempore pacis D. Forgach non sine incommodo aliorum Confiniariorum solvendum esse censuerit nec ne? cum Generalis Capitaneatus existente Palatino jam cessarit et sit saltem supremus Capitaneus.

Quantum ad deputationes, dignetur M. V. hoc negotium meae discretioni ac dispositioni relinquere, meum enim erit cum deputariis tractare et concludere, ut illis etiam aliquid tribuatur, majori tamen ex parte ad confinia convertantur.

Quantum vero ad abusus in perceptione proventuum M. V. attinet, unde sit hac de persona mea apud M. V. diffidentia, quod eam dispositionem M. V. ac Regno confinisque nimis necessariam ac salutarem mihi concedere nolit, sed ut Majestatem Vestram de iis primum informem demandare dignatur, satis mirari nequeo, cum jam sat aperte testata fuerint mea fidelia servitia. Itaque si de omnibus M. Vestram primo informare debebo, et nulla relicta fuerit auctoritas, Majestas Vestra coniecere potest, qualem animum sim habiturus in negotiis iis tractandi et procedendi, cum etiam quaevis privata persona ea ratione haec negotia tractare posset.

Ad secundum. Quantum ad confinia in iisque ordinandis Capitaneis ac Vajvodis militibusque attinet, cum etiam superinde Majestas Vestra se informari primum cupiat, et nihil meae auctoritati aut dispositioni relinquatur et si etiam juramenti mei palatinalis conditio id a me requirat, quod confinium cura mihi incumbat, idem humilime respondeo, quod in praecedenti Article de perceptione proventuum humilime perscripsi, cum Domino Supremo Capitaneo partium illarum D. Sigismundo Forgach consilia mea communicare sum paratus, sed ut id mihi per M. Vestram necessario imponatur, cum sit in derogamen mei officii ut acceptare possim, Majestatis Vestrae prudenti judicio relinquo.

Ad tertium. De proventibus Episcopatus et Capituli Agri-

ensis me accomodabo statutis et constitutioni Regni praeteritae Diaetae.

Ad quartum. Cum Transsylvano tractare cum M. V. consiliariis ex officio meo sum paratus, secundum priorem meam propositionem et si quid conclusum vel minus fuerit, M. Vestrae perscripturus sum. Dignabitur itaque Majestas Vestra eam tractationem mihi cum aliis dominis consiliariis plenarie concedere, cum alias ego Palatinus Hungariae existens et strictissimo juramento ad id obstrictus, coeterique domini Consilarii fidelitatis juramento M. V. sint devincti, patriaeque simus amantes, Majestatique Vestrae ac Regno bene cupiamus, non video rationem, curnam talis tractatio nobis plenarie committi non posset, cum dominis Consiliariis penes M. V. latus existentibus ea palma a nobis concedi nequeat, ut patriae nostrae Regno videlicet Hung. melius cupiant quam nos.

Ad Principem vero Transsylvaniae primum non solum D. Daroczium dimittendum, verum et alium aliquem ei adjungendum secundum officii mei exigentiam esse censerem, cum aliis causis hoc tempore non enumeratis ipsi non contemnenda bona per Transylvanum collata esse sciam, quam ob rem et eidem necessario sit obstrictus, alias in ore duorum vel trium constitutum est testimonium.

Ad quintum. Quantum ad Hajdones ad fidelitatem V. Majestatis deducendos attinet, accommodaturus sum me ea in parte statuto praeteritae Diaetae, sed in confinia nequaquam distribui debebunt, ut quorum fides sit rara et minus constans. In confiniis tamen possessionati equitum peditumque ductores constituendi erunt, sicut et supremi Capitanei ordinandi, quorum dispositionem M. V. mihi collatis consiliis cum domino JUDGE Curiae coeterisque consiliariis merito concedere dignabitur.

Ad sextum. Aedificationem confiniorum juxta constitutiones praeteritae Diaetae diligenter sum peracturus, modelli quidem M. Vestrae transmitti poterint, sed cum nihil de novo aedificabitur, sed solummodo fiant restorationes, de ejusmodi aedificatione supervacaneum esse duco a M. Vestrae resolutione expectare, et hoc ratione inaniter tempus pertrahere.

Ad septimum. Postarum restorationem quod ad effectum M. Vestra deduxerit, Regno et Majestati Vestrae utilitati et commodo id inserviet.

Ad octavum. Quantum ad D. Magochy, intelligat M. V. eundem principi Transsylvaniae nimis addictum esse et omnium oculos in illis partibus in illos conversos esse, si autem se contemni animadverterit, facile et ipsum principem Transsylva-

niae et alios in suam opinionem attrahere poterit, unde non ut aliquid boni ibidem efficere poterit, verum talis ejusdem contemptus tanquam domini in illis partibus primarii turbis majoribus et incommodis occasionem praestare poterit.

De Owariensibus nullam M. V. humillime feci propositionem et neque mea interest, quomodo tale negotium est conclusum et expeditum.

Lustrationem Comitatum non nunc statim, sed primo vere peragendam esse, absoluta primum videlicet connumeratione portarum secundum praet. Diaetae constitutionem necessarium esse censeo, frustra enim leges et statuta conderentur, si ad effectum non deducerentur. Palatino autem est jus in Anno tales Milites Comitatum lustrare etc. Dignetur autem M. V. ista statim expediri curare, cum Deo dante die Veneris hinc pedem movere constitui, etc.

(*Másolat. T. o. fasc. 1. nro 52.*)

Kassa. 1610. február 20. Forgách Zsigmond jelentése a királyhoz.

Sacr. Reg. Majestas, domine domine semper mihi clementissime etc. etc.

Hoc ipso instanti huc Cassoviam appulit Majestatis V. Regiae praefectus Zathmariensis, nuncios Vajvodam Transsilvaniensem in crastinum diem Varadinum affere et suum malignum intentum ipsa celeritate continuare ad finemque perducere velle. Idem asseverat ex intimi sui Consilarii *Johannis Imreffy* ore prolatum, auditumque esse, se dixisse, en, inquit, eximus, si non amplius consecuturi aliasque ad fluvium Tissam circumcirca adjacentia territoria nobis subjacturi, hajdonesque ad nostras partes allaturi et perducturi. Ex his et ex praecedentibus ad Majestatem Vestram missis indiciis, evidentissimisque argumentis facile Vestra Majestas conjicere potest, jam jam conjurationem adversus suum hoc Regnum a Vajwoda Transsilvaniense esse subortam atque enatam. Idcirco iterum iterumque Majestati Vestrae humillime supplico, ut dominum palatinum his malis praeviatorum citissime ad nos comneare clementer jubeat, singulorumque Comitatum genti ac populo ut cita lustratio statuatur, Vestraeque Majestatis militaris expeditio sine mora ad reprimendos primos adortus instauretur, Vestra Majestas serio benigneque praecipiat ac demandet. Hae Majestati Vestrae festino calamo indicanda permagni duxi, etenim in mora verendum, ne grave sublateat periculum.

Deus Vestram Majestatem conservet ac de inimicis victoriam reddat. Datae Cassoviae, 20. februarii Anno 1610.

Sacr. Reg. Majestatis V.

humillimus fidelis ac perpetuus
servitor

Comes Sigismundus Forgach.

P. S. Ego interim harum Partium universos Comitatus ad insurrectionem et praeparationem commonui.

(*Másolat. Actor. Thurz. fasc. 50. nro 8.*)

*Kassa, 1610. martius 12. Forgách Zsigmond Thurzó
Györgyhöz.*

Illustrissime domine et affinis mihi observandissime etc.

Az kegyelmed levelét, kit Posenba 6. martii irt kgd, 12. hozák meg, kiből örvendetes szívvél értettem, hogy az kgd ez ideig Bécsben való sok kótsége, fáratsága heába nem lett, hanem az egész keresztyénségnek javára és megmaradására jó végbe vitte az austriaiakkal való dissensiót és királ urunkkal ő fsgével egyben békéltette, kiért dicsértessék az Istennek szent neve. Így immár remélleném, hogy az sok hajdu indulatnak hivei megcsendesednek, és az kik gonosz igyekezetbe vótak is, alább hadgyák.

Hogy penig az erdélyi fejedelemnek is kgd értésére attá, bizony igen jól esett, mert én tudom bizonyval, hogy vót oly szándékok, hogy inditsanak valamit, és ha tovább nem vihették dolgokat, de az Tiszáig még is elfoglalnák az ő fsge birodalmát. De így lévén az dolog, hogy ennyi kész népet ígért Morva és Austria, nem kell föllök tartanunk. Ugyanis hallván az oda fel való egyenetlenséget, azért berzenkettek oly igen, de hiszem Istent, hogy *evanescent prava Consilia*: ilyen hasznos fáratságát áldgya meg Isten kgdnek és éltesse sokáig szegény hazánknak megmaradására és oltalmazására.

Az kgd leveleit azon órába, hogy érkeztek, az szakmári kapitánynak kültem, hogy egy fő embertől sietséggel küldgye meg az erdélyi fejedelemnek. Így én is jobb bátorsággal kezdek lenni immár, csak Isten hozza jó egészségbe kgdet közinkbe, elhittem, hogy itt is mindeneket jó állapotba hozat és így örök emlékezetre való szép állapotot rendelhet ez szegény országba, az végbeliek dolgát főképen jó rendbe és állapotba hozván, kik most nagy panaszolkodásban vadnak, hogy nem füzettek nekik és igen füzetetlenek; mióta bejöttem, hová egy hó pénzt, hová kettőt adattam, de még is minden hóba reám futnak és hóról hóra való füzetéseket kívánják, kinek honnan

kellenék kitelni, én nem látom, mert sem bor sem buza immár nincsen, pénz annál inkább semmi nincsen. Ó felsége, az mi kevés taxa volt itt az városokon, mind felkéreti, immár 12 ezer frtot vitetett fel ő fsge; én eleget irtam, hogy ne mivelje ő fsge, mert itt oly nagy fizetelenségben hozza, nem szolgál az vitézlő nép, és ha csak egy végház elvész is az füzetelenség miatt, soha ezer frttal sem hozhatja helyre ő fsge. Im most is 1200 frtot kellett Hoffman uramnak felküldeni, az sok deputationak azonkívül soha vége nincsen, azért bizony igen kellették itt az reformálás, ha ő fsge az országot jó módgyával birni akarja és sok ujabb ujabb támadástól üres akar lenni.

Hogy ez levelet irom vala, hozák az szakmári kapitán levelét, kit in specie im oda kültem kgdnek, és elhidgye kgd, *hogy az erdélieket készíteti az nagy fogyatkozás arra, hogy arra tanácsolják fejedelmeket, hogy kimenyen szerencsét próbálni, mert nekik immár nincs mivel tartaniok* és az nagy fogyatkozás miatt ki kell jönni, azért jó, hogy kgd az vármegyébe irjon, hogy mindenütt mustrálják az vármegyék népeket és készen tartsák. Azt hallván, hogy ide is készen vadnak az hadak inkább megcsendesednek; ez desperatus ember vagy elvész vagy indit valamit, ha eleit nem veszi kgd. Ide még sem hozák meg az articulusokat, csak némely vármegyékre hozták meg, sem uraknak, sem tul az Tiszán valóknak sem hoztak egyet is, kérem kgdet, küldgye meg ide nekünk is, hogy ahhoz képest tudgyunk eljárni dolgunkba.

Az postákat írja kgd, hogy helyekre állatták vóna. de ide nekünk nincs hírünkkel, még ide csak egy posta sincsen helyén, a ki bizony igen szükséges vóna.

Az végek dolgát oda fel kgd hozza jó állapotba. füzesenek meg nekik, mert ha mi indulat történik, kgd elhidgye, hogy mind elállanak. Igen irogat onnai felül *Németi Gergely* az erdélyi fejedelemnek, hogy most jöjjön ha jöni akar, mind melléje állanak az végbeliek. Im érti kgd az Bocskai uram leveléből, hogy immár készíti hadait és eljő, ha látja, hogy készületlenek vagyunk, bizony próbál valamit, de ha láttya, hogy mi is ébren vagyunk, alább hadgya. Ezeknek utánna éltesse Isten kgdet jó egészségbe sok esztendeig. Datum Cassán. 12. martii Anno 1610.

Illustrissimae D. V.

servitor et affinis addictissimus
Comes Sigismundus Forgach de Gimes m. p.

Kívül: a nádor szokott czime. (Actor. Thurz. fasc. 50. nro 9.)

Kassa, 1610. martius 22. Forgách Zsigmond Thurzó Györgyhez.

Illustrissime domine et frater mihi observandissime etc.

Az kgd jámbor szolgája Keczer uram meghozá énnekem az kgd levelét, kiből megértettem, hogy az Isten kgdet minden dolgoknak jó módgyával való elvégezésébe szerencséssetette. kiért dicsértessék az Ur Isten. Elhittem, hogy az nagyobb dolgok szépen eligazítottva lévén, az ide való dolgok könnyebben véghez mehetnek Isten segítségével, csakhogy kgd ne késsék, mert a hajduság készületi igen megvayon, sok új zászlókat osztogattatott *Nagy András*. barmokat eladván ahhoz képest mind lovakat vesznek az hajduk; mely felé leszen indulattyok, az bizonytalan, de ha fellázasztják őket, azt mivelik osztán, az mit akarnak. Ezen órába érkezvén szóval ezeket beszélte az kállai harminczados; *Lónyai András* uram is mit irjon, im oda kültem kgdnek.

Az szakmári kapitánnak is ezen órában érkezék levele, annak is az mássát im felkültem kgdnek. Azért kgdnek szükség ide sietni és elől az követeket ugyanonnan *Bicséről* elküldeni, hogy az követség alatt minden dolgoknak oda be végére mehessenek és kgdet hirrel értessék és ha mi gonosz igyekezébe vónának, csendesitse őket, mig kgd készen lehet népével. Nekem igen tetszenék, hogy írna ide az vármegyékre kgd, hogy mustárnák meg az népeket minden vármegyébe az ország végezése szerint és készen tartanak, hogy ha mire kelletnének sietségséggel, jó készülettel elé állhassanak; ugyan azon levélben azt is informálni nekik, hogy az connumeratioval semmit ne késse nek és az dica beszédéssel, minthogy szent *György* napja im előttünk vayon; az is tetszenék énnekem, hogy kgd tétetne egy kis gyűlést itt, hogy az mi dolgok privatim az regnicoláknak vóna, kgd vehetné elé és igazíthatná el, azonközbe ha bizonyos hirünk jó, tudgya kgd az regnicolákat animálni és ad fidelitatem adhortálni, mindazonáltal az mint kgdnek legjobban tetszik, azt cselekedgye, együtt lévén itt az ország derekas képen ugy végezhetne kgd velek.

Végezetre azon kérem kgdet, hogy ide jövését immár továbbra ne halassza, mert az végbeliek fizetések felől itt is igen tumultuálnak; az ujváriak dolgából nagy biztatást vettek, hogy ők is ha tumultust csinálnak, mind régi adósságok megíészen s mind óról óra való fizetések. Ez ideig az kgd jövetelével tartóztattam őket; hogy ennyi késedelem lón az kgd alá jövetelében, igen megholt vala az reménség benne, de immár most ismét nagy bizodalomba vadnak.

Szállásul kgdnek négy házat vágattam egybe, ha egy arányu házakat többet egy rendbe találtam vóna, azt is által

régi mód szerént incorporalni Erdélyt Magyar országgal, ne kelletnék mindenkor szentelt vízzel utánnok járni.

Mig Isten ide hozza kgdet, elválik Bátorinak dolga, ha az hajduk meg nem segítik Bátorit, kiadnak rajta, ha kgd az ő sok gonosz dolgait megérte, elcsodálkozik rajta.

Az szakmári kapitánnak megírtam, hogy jöjjön s' menjen szolgája Erdélybe, hogy mindeneket érthessünk, elhitem, hogy neki is gondgya vagyon reá propter illatam injuriam et ademptionem bonorum kész vóna ő is bosszut állani Bátorin. Én azon vagyok, hogy minden rendeket csendesítsek, hogy újabb háborut senki itt Magyarországon ne indítson, Erdélybe ha nem nyughatnak, ők lássák. Ha lehetséges, bizodalmas jó akaró sógor uram kgd ne késsék, sok jót vihet itt is véghez Isten segítségével kgd. Eltesse Isten kgdet jó egészségben sok esztendeig. Datum Cassán, 5. april Anno 1610.

Illustris. D. V. servitor et affinis addictissimus
Comes Sigismundus Forgách mpr.

Kívül: A nádor szokott czime. A levelet április 8-án vette.
(Actor. Thurz. fasc. 51. nro 12.)

Deregnyő, 1610. ápril 8. Daróczy Ferencz Thurzó György nádorhoz.

Illustrissime domine, domine patrone benignissime etc.

Az Nagyságod leveléből, melyet 3. praesentis vöttem Czobor uramtul ő kglmétől Cassán, értettem vala, mivel király urunknak ő felségének és Nsgdnak is a volna akarattya, hogy én Deugeleghy Miklós urammal együtt bemennék az erdélyi fejedelemhez, és az Nsgd instructiója szerint a legatiót peragálnám is.

Mely Nsgd parancsolattyanak ekkedig is megfeleltém vóna, ha az erdélyi állapot más karba nem állapotott volna, ki eddig itelem nyilvánban vagyon Nsgdnál a Generalis uram ő nsga leveléből is. Ha szintén bemehetnék is oda, de most reménten az, hogy a fejedelmet a kijövetelre birhatnók, ha szintén állapotta helyén volna is, kétséges lévén hozzánk, hogy csak azért hívjuk ki, mivel az országból kirekeszthessük. Viszont mi nekünk is kihivnunk most bátorságosnak nem itelem, mert a hajduság mind készen vagyon és bár ő maga ne akarná is felültetni őket, de ha közikbe vehetnék, kedve ellen is azt cselekedtetnék vele, a mit ők akarnának. Ezekbe mindazonáltal bár a Nsgd bölcs itéleti maradgyon helyén.

De előitem, ki magam személyemre néz, ily obstaculum vagyon a bemenetelbe, hogy én reám a mint értem a fejedelem igen neheztel, persvadeálta neki Imreffy uram, hogy ez elmúlt

tracták között én ő fsgének igen nagy kárt töttem volna, errül maga is panaszolkodott a fejedelem Homonnay György uramnak is, Váraddá is ezent írta Imreffy uram Rédeynek is, kiért immár egynehány felől megizenték, hogy az oda be való menést eltávoztassam, mert veszedelmes léssen; történt mostan ez kibontakozások is az uraknak onnan, kik között énnekem is sógor-ságim voltak. Mit remélhetnek bémenne, vagy ha bántásom nem lenne is, ily nehézsége lévén reám a fejedelemnek, mit persvadeálhatnék ő fsgének, megitélheti Nsgd.

A hajduság is im készen vagyon, mendelnek által a Tiszán a körülettünk való falukból is, és ha mi indulások léssen, én reám és házamra vagyon azoknak is többek között nagy igyekezetek, kit egynehány főember és közzüllök való is immár egynehány felől megizentek. Így lévén a dolog házamtól közikbe, nyilván való veszedelemre mennem, kiváltképpen hogy ez legatiót csak maga is peragálhattya Dengelegi uram, ha ő kgylmének in hoc rerum statu ugyan el kellene menni is, alkalmasnak nem láthatom.

Nsgdat azért alázatosan kérem, meggondolván, hogy ez előtt sok fogyatkozásommal is az ő fsge szolgálattytul nem vonogattam magamat, hanem csak ez elmúlt esztendőbe is azonért Erdélybe négyszer, Ő felségéhez oda fel háromszor fáradtam, ily méltó mentségimet értvén most, ez uttal Nsgd kiméljen meg és ne is nehezteljen reám érette. Más alkalmatossággal, ha Nsgd messzebb küld is, a hol ő fsgének szolgálhatok, szeretettel elmegyek. Ebbeli jó akarattytát Nsgdnek alázatosan megigyekezem szolgálnom. Éltesse Isten Nsgdat sokkáig jó egészségbe és álgya meg mindenekbe. Datae in Deregnyeő, 8. april Anno 1610.

Illustrissimae Cels. Vestrae

humilis et perpetuus servitor

Franciscus Daróczy de Deregnyeő, mpr.

Kívül: Thurzó nádor szokott czime, és följegyzése hogy a levelet april 8-án vette.

(Actor. Thurz. fasc. 42. nro 7.)

Kolozsvár. 1610. april 9. Báthori Gábor fejedelem Thurzó György nádorhoz.

Illustris et magnifice domine affinis nobis obervandissime; post salutem etc.

Hisszük, hogy eddig az mi levelünk kgdhez érkezett, melyben az kgd becsületes leveléhez képest ígértük arra magunkat, hogy az kgd alájöveteléig mind azt Huszt s mind penig egyéb ide való igazgatandó dolgok felől várakozásban lennénk. Mind

ez ideig azért az kgd jövetelit szeretettel vártuk, accommodálván minden részében magunkat az kgd jó intéséhez, nem is hittük, hogy kgd ennyi ideig késsék. Minthogy pedig országunkban ilyen nagy és véletlen dolog történék, remélljük, hogy talán kgd-t a tartóztatta meg, holott kétség nélkül afelől külömb-külobb hírek viseltetnek. Mely dolgot, Isten kgd-et aláhozván, kgd ex fundamento bőségesen megért, mostan csak rövideden akaránk mégis kgd-nek felölle írni.

Noha azok az árulók tulajdon az mi liberalitásunkból utánnunk legnagyobb méltóságban voltak, mind az által sem az istent, sem híreket, sem az közönséges csendességet nem tekintvén, egy néhány helyben ugy mint *Thordán*, *Feyérrárott*, *Coloson*, *Zéken*, *Ujrárott* az maga házában, ha oda hihatott volna, Kendi István kegyetlenül ugy mint vagy porral vagy fegyverrel akarták magunk és mellettünk való keresztyén tanácsunk és udvarunk népe életit elfogyatni. Noha pedig az magunk szállását ugy hozzá készítették volt, hogy az ajtók zárjait s retezeket levonván és az sövényeket néhul kivágatván, néhul pedig felemelvén és igen gyengén megállatván, annak felette mellettünk levő lovaginkat, gyaloginkat nagy messze levő falukban egymástól elszaggatván, magok pedig ugyan feles lovaggal, gyaloggal egész étszaka tanácskozván, miképen vihessék gonosz szándékokot véghez, holott mi beteges állapotban lévén és ebben semmit nem tudván, csak harmad vagy negyed magunkkal szállásunkon lévén, az Isten nagy jóvoltából jelenté ki a dolgot és hirtelen csak egynéhányad magunkkal kellették életünkre gondot viselnünk, kik közül közben is akadván minden dolgot immár megértettünk tülök. Mivel hogy némelyek ugy mint *Kendi István*, *Sennyei Pongrácz*, *Kornis Sigmund*, *Sarmasághí Zsigmond*, *Kereszturi György deák* és *Szilvási Péter* elszaladván az király ő felsége birodalmába mentek, mint ilyen gonosztevő embereket, hogy ha az köztünk való szövetséget, azonképen az kgd jövetelit nem gondoltuk volna, persequáltattuk volna őket. Nem kételkedvén azért benne, hogy kgd is ez mostani csendes állapotot és az köztünk való hittel megerősített szövetséget szemei előtt ne viselné és azt minden úton oltalmazni nem igyekezne: kgd-et szeretettel kérjük mint jó akaró sógor urunkat, hogy kgd ez megnevezett árulókat, kik nemcsak életünket akarták elfogyatni, de mind Erdélyben s mind Magyarországbán veszedelmes zürzavart indítani és reli-giónkat is persequálni, az mint az tavalyi gyülésünkben ugyan publice az egész országot meg is fenyegette volt Kornis Boldizsár, fogassa meg, hogy valamely felé el ne szaladhassanak és gonosz szándékokban előbb ne mehessenek, nemcsak az mi személyünk, de reli-giónk ellen is. Mert értjük, hogy még mostan

is némelyek ott künn is az pápista emberek közül foveállják gonosz tanácsokkal őket. Kgdet azon is szeretettel kérjük, hogy kgd maga írása és igéreti szerint ne késsék, hanem mentől hamarébb jöjjön alá és becsületes követit, a mint írja, külgye hozzánk, kik által kgdet mind egyéb dologról s mind az kgddel való szembe lételünk felől resolválljuk magunkat. Eddig is az Capitánok itt benn lévén nállunk, nehezen tartóztattuk őket, hogy fel ne álljenek és ne persequállják őket, mutatván kiválképen csak arra, hogy kgd Istent alá hozná és mindenről kgddel végeznénk. Tartsa meg Isten kgdet jó egészségben. Datum in Civitate nostra Colosvar, die 9. mensis aprilis Anno Domini 1610.

Ejusdem Illustrissimae Dominationis vestrae
servitor affinis paratissimus
Gabriel princeps m. p.

Kívül: Illustrissimo Domino Comiti Georgio Turzó de Bethlenffalva, sacr. Reg. Majestatis Consiliario et Regni Hungariae palatino, Judici Cumanorum, nec non Comitatus Arvensis perpetuo Comiti etc. domino et affini nobis observandissimo.

Thurzó kezével: 16. aprilis 1610. Cassoviae.

(Act. Thurz. fasc. 95. nro 4.)

Kassa. 1610. ápril 17. Thurzó György nádor Báthory Gábor fejedelemhez.

Illustrissime domine Princeps domine affinis nobis observandissime. Post salutem etc.

Tisztem és hivatalom szerint s az én kegyelmes Uramnak királyomnak akarattyából ez ide való dolgoknak és végházaknak elrendelésére indulván, reménlettem azt, hogy minden rendeket itt csendesen, főképen fölségedet igyekeztem és kívánságom szerint való kedves állapotban találnám, nemzetségünknek és hazánknek megmaradásáról felségeddel szemben lévén oly végezésünk lehessen, hogy mind az én kegyelmes uram s mind felséged s mi is mindnyájan örvendezhessünk rajta. — De fölötte nagy szívem fájdalmával s kedvetlenül hallám, hogy felséged az erdélyi urakkal megháborodván, busudalomban jutott. Értvén peniglen az fölséged becsületes leveléből az dolognak eredetit és mivoltát, nagy bánatom vagyok rajta és ahhoz képest Kendy István és Seghnyey Pongrácz uramékkal szólván felőlle, fölötte igen mentik magokat, hogy ha felséged meghallgatta volna ő kghüket, az nem történt volna, nem is vetnek felségedre, hanem némely nekik nem jó akaró felséged mellett való tanácsokra, kiknek ingerléséből ellenek való méltatlan haragra indéttatott felséged.

Én az mint felséged írja, az közönséges csendességet és

közöttünk hittelt kötelezett szövetséget szemeim előtt viselvén, mint egyéb helyeken is cselekettem, itt is minden zürzavart tiszta szüüből kívánok lecsendesíteni, elhívén azt, hogy felséged is édes hazánknak és nemzetségünknek egyik fő oszlopa lévén, szeretője és óltalmazója.

Tudnivaló dolog peniglen az, hogy Erdélynek és Magyarországának mind veszedelemje s mind penig csendességes megmaradása egymással köz, ha egyik megbántatik, a másiknak is fáj, kire az környül való idegen nemzetség igen figyelmez, hogy ha közöttünk szakadást és visszavonást s valami idegenséget tapasztalhatna, régtől fogva való igyekezetire okot venne magának. Azért fölötte igen szükség, hogy ezt az urakkal való felséged háboruságát, mint ártalmas tüzet mennél hamarabb megoltván, az csöndes békességet és köztünk való egyességet vegyük előnkbe és ugy mondhassuk: békességben mind Magyarország s mind Erdély in florenti statu, kire nagy szeretettel kérem felségedet mint magyar nemzetségnek igaz fő tagját és jó akaróját.

Ahol felséged kívánja levelében, hogy az ide kifutamodott urakat megfogassam, tudgya felséged, hogy törvéntelen senkit nem bánthatni, hanem az bécsi pacificatio szerént, az kire fenséged is hittelt köteles, ha ki mit vétett felséged ellen, requiráltasson felséged felölle, kész leszek törvént és igasságot szolgáltatni felölle. Az én kegyelmes uram és az én nevemmel felségedhez ismét Cassárol elbocsátott becsületes követekkel minden dolog felöl bőségesben szállhat és izenhet tülök felséged, kiknek megjövetelök után értvén az felséged akarattját azon leszek, hogy felségeddel szemben jutván, a mi hazánknak javára és megmaradására nézendő leszen, felségeddel minden jót végezhesünk és az jó correspondentiát, egyességet máshoz (*igy!*) való szeretetiünket megtartván ez édes hazánknak igaz fiai, óltalmazói és jót kívánói lehessünk. Éltesse Isten felségedet jó egészségben sok esztendeig. Datum Cassoviae, die 17. aprilis Anno 1610.

Illust. Dom. V. servitor et affinis addictissimus

Comes Georgius Thurzó.

(Conceptus act. Thurz. fasc. 95. nro. 4.)

Gyula-Fejérvár, 1610. május 1. Báthory Gábor Thurzó Györgyhez.

Illustris ac magnifice domine etc. etc.

Kedves jó állapotbeli szerencsés hosszú élettelt áldgya meg az Ur Isten Nsgdat. Az Nsgd böcsületes levelét szeretettel s kedvesen vettünk, melyben mit irt légyen Nsgd, bőségesen megértettük. Mindeneknek előtte penig örülünk azon, hogy Nsgdat

kedves állapotbeli jó egészségben lenni értjük, kiben hogy Isten Nsgdat hazájának és nemzetségének javára s csendességben való maradására megtartsa, szívünk szerint kívánjuk.

Hogy Nsgdnak az árulók reánk forralt gonosz szándékokon való buslakodását értjük, abból az Nsgd hozzánk való szivbeli jó akarattyát nyilván általlátjuk s mi is azon igyekezünk, hogy Nsgdhoz hasonló jó akarattal s propensioval lehessünk. Értjük az Nsgd leveléből, az mi vérünk szomjuhozó csavargó árulóink mi okon excusálták légyen magokat és istentelen s hamis cselekedeteket mivel igyekeztek behantolni (?) és palástolni, de Nsgd azoknak, mint olyan tökéletlen árulóknak hitelt ne adgyon, sőt még Nsgdnak is szükség afféle árulókat praecavealni s kiváltképen Forgáchchal edgyetértő, alattomban járó s hamis tanács forraló factiosusoktól magát sedulo óvni, mert ha minket közel való jó akaró attyafiát távul létekből elárult és életünknek, országunknak veszedelmére álnok praktikát indított, hogynem inkább Nsgd ellen, holott az mint értjük az előtt is mindenkor az Nsgd szerencsésének s becsületes előmenetinek nem emulussi, hanem ellenzői s általgátolói voltak. Holott peniglen Nsgd az közönséges boldog békességnek s csendes állapotnak megmaradását szeme előtt viselvén, mind hazájának jó gongya viselője minden zürzavarnak lecsillapítására az mint az előtt, mostan is ugy igyekezik, abbul az Nsgd jó hira neve naponként nevelkedik, mert ugyanis mi lehet nagyobb oka nemzetünknek romlásának az egyenetlenség-nél és visszavonyásnál. Az Nsgd böcsületes követit ide bevárván, ha elérkeznek, teljes válasszal Nsgdhoz visszabocsátjuk s azután Istennek engedelmeből Nsgddal mi magunk is szemben leszünk és mindenekről Nsgddal oretenus beszélgetünk s az jó egyezséget és egymáshoz való szeretetet megtartván, hazánknek s nemzetségünknek mi is oltalmazói és jó akarói leszünk. Nsgd penig mineküink parancsoljon s mindenkor igaz attyafiának tartson, az miből kívántatik, jó szivvel és szeretettel igyekezünk Nsgdnak szolgálni és kedveskedni. Quod reliquum etc. etc. Datum in Civitate nostra Alba Julia, 1. maji Anno 1610.

Illustris ac magn. D. V.

servitor et affinis sincere addictissimus
Gabriel princeps.

(Másolat, rájegyezve, hogy a nádor Kállóban vette. Act. Thurz. fasc. 96. nro 4.)

Gyula-Fejérvár. 1610. május 9. Báthory Gábor Thurzó Györgyhez.

Illustrissime ac magnifice domine, affinis nobis observandissime etc.

Minden jó igyekezetiben az szent Isten Nsgdat szerencsés bódog előmenetelekkel megáldván, sokáig jó egészségben kívánsága szerint megtartsa. Az Nagyságod böcsületes levelét kedvesen vöttük, az mellett Zriny uram sógorom jámbor meghitt szolgája *Battyány Farkas* uram által Nsgdnak szóval való izenetét is szeretettel és jó szívvvel meghallgattuk, melyekből Nsgdnak hozzánk készítettett főkövetinek ez ideig való mulatásoknak és ő kglmeknek ide be nem jöveteleknek okát megértettük, ő kgylmeket az Nsgd leveleihez képest szeretettel vártuk, de minthogy bizonyos okok nem engették ő kegyelmeknek hozzánk jöveteleket, ezután is kiket Nsgd bocsát hozzánk, kedvesen láttuk. Az mint Nsgdnak egynehánszor mi is megirtuk, Nsgddal való szemben lételünket igen akarjuk, Isten egészségünket adván el sem mulattuk, az nekünk is felette tetszik, az mi édes hazánknek és köztünk való békességnek s egyezésnek állhatatos megmaradására Nsgddal mint hazája és magyar nemzet szerető igaz tagjaival minden jót végezhesünk. Az Nsgd becsületes főköveti hozzánk érkeztén azon leszünk, kedves válasszal bocsássuk és ugyan ő kgylmek által az szemben lételnek helye felől és minden egyéb dolgokrul nyilvánban cretificálljuk Nsgdat. Zrinyi uramnak sógorunknak mindenben kedveskedni akarunk, az minthogy meg is parancsoltuk ecsedi kapitányunknak. Szóval is üzentünk Nsgdnak *Battyáni Farkas* uramtul. In reliquo etc. Datum in Civitate nostra Alba Julia, die 9. mensis maji Anno domini 1610.

Illustrissimae ac magn. D. V.

servitor et affinis addictissimus

Gabriel princeps m. pr.

Kívül: a nádor szokott czime és följegyzése, hogy *Szathmártt május 23-án kapta.*

(Actor. Thurz. fasc. 95. nro 5.)

Gyula-Fehérvár. 1610. május 12. Báthori Gábor Thurzó Györgyhez.

»Mátyás király ő felsége és Nsgd becsületes leveleit nekünk meghozák Orlay Miklós és Szebeny János uramék, melyeket becsülettel, szeretettel vöttünk és noha méltó mentességink lehetnének, de az ő fsge tekintetiért, Nsgd kedviért is és hogy nemzetünknek ne láttatnánk semmiben megfogyatkozni, minden egyéb dolgainkat hátra hagyván, Isten velünk lévén

hatodik napján Juniusnak, ugy mint Szent Háromság napján *Thasnádon* lesziunk, az holott kévánjuk . . . nemzetünknek, hazánknak közönséges megmaradására minden jót végezheszünk.«

(Eredeti. Actor. Thurz. fasc. 95. nro 6.)

Gyula-Fejérvár, 1610. május 13. Báthory Thurzóhoz.

»Az magyar országi király urunk ő fsge és Nagyságod hozzánk bocsátott főkövete által több dolgok között értettük Orlay és Szebeni János uraméktól, ha Nsgddal szemben nem lehetnénk, Nsgdhoz bocsátanók fő Commissariusinkat és azok mellett mind az székelyek és szászok között becsületes főembert választván és plenipotentiát nekik adván oly értelemmel küldenők Nsgdhoz, hogy országunknak megmaradására minden jókat örökösen és állhatatosan végezhetnénk. Mi azért király urunk ő fsge méltóságát és az Nsgd becsületes személyét, vele való főurainknak, atyánkfiainak jelenlétét szemünk előtt viselvén, Nsgddal nem Commissarius által, hanem személyünk szerint szemben akarunk lenni. Mindazonáltal Nsgd tetszése szerint, noha tanácsunk és országunkban főrenden lévő hiveink az hazajaváért elegendőképen mellettünk lesznek, mindazáltal minden székekről, székelyek és szászok között becsületes és értelmes embereket velünk kiviszünk, tudgyuk azt, Nsgddal is sok főurak és ő fsgének meghitt fő tanácsi lesznek. De mindazáltal Nsgdat mi is kérjük ezen szeretettel, az Fátrán innen minden vármegyéből szemben lételünkre az elrendelt helyre becsületes választott főembereket hívasson, hogy ő kglmek is jelen lévén az hazának előmenetelire és megmaradására állandóbban és állhatatosabban végezheszünk.«

(Eredeti. U. o. fasc. 95. nro 7.)

Gyula-Fejérvár, 1610. május 21. Báthory Gábor Thurzó Györgyhez.

Illustrissime domine etc. etc.

Az Nagyságod levelét nekünk megadá az Nsgd jámbor szolgálja és szóval való izenetit is megmondá, melyekből bőségesen mindent megértettünk; de felettébb csodálkozunk rajta, sőt busultunk is, hogy Nsgd némely embereknek szavai után, okot reá nem adván, ilyen hamar kétségeskedni kezdett felőlünk, holott tudgya Nsgd, hogy Magyarország nekünk is hazánk és nemzetünk, az ki nagyobb hűtellel lévén egymásnak confoederatusok, mely confoederatiót mind ez óráig szentül mi megtartottunk s ezután is megtartunk, valameddig országul Magyarország megtartja velünk. Nem néziunk arra, ha vala-

mely egynehány személy azt előtte nem viselte is, holott mi panaszolkothattunk és kétségeskedhetnénk, holott az minköt eláruló és odafutott embereknek nemcsak szállást attak, hanem sőt foveálván dolgokat és pártjokat fogván, felöllünk idegen leveleket irogatván készek lettek volna mellettük ellenünk hadat támasztani és mindent cselekedni, sőt még most is ott lakván szabadosan azok az árulók, követik az ő latorságokat, mert török közzé irogatnak, lengyel közzé, Moldovába, Havasalföldébe, melyek mind bizonyosan constálnak nállunk, de semmi zabolázások nem lött, noha Nsgdat is requiráltuk felölle az confoederatio szerént, hogy kezünkben adassanak, l annak felette az mint Nsgd is értésünkre attak, alatta való vármegyéknek nagysgod is megparancsolta, hadhoz készen legyenek és az mi hozzánk tartozó hütös szolgálóinkat, hajduinkat maga levelével Nsgd egynehányszor magához hivatni és vonni ügyekezte, az után Rákóczi Lajos uram levelei által az szerént, melyeket mind hites szolgálóink mindeneket értésünkre attak s mind az Nsgd levelét, mind az Rákóczyiét nekünk bekülték. Ezekre nézve mi kétségeskedhetnünk volna, de meggondolván az confoederatio állapottyát és Nsgdat olyan meghitt atyánkfiának tartván, ezelőtt még csak írnya sem akartunk Nsgdnek mindenekről, mert teljességesen, tökéletesen megnyugodtunk volt Nsgdban.

Nagyságodnak pedig nem jól attak értésére, hogy Rhédai Ferencznek azt parancsoltuk volna, felültetvén az hajduságot *Somlyóra* hozza előnkben, mert sőt csak azonért hattuk otthon, hogy Nagy Andrással inkább ott kinn vigyázással lévén, in officio ugy tartsák, hogy csak veszteg legyenek helyekben, fel ne üljenek, hanem csak ő maga Rhédai uram Nagy Andrással, Capitányokkal, hadnagyokkal jöjjenek előnkben, mint-hogy Nagyságod olyan igen hivatta őket, hogy Nsgddal magunk megismerkedtethessük őket.

Az mi pedig az több hadainkat illeti, ha derekas utunknak Magyarország felé kellene lenni, miért kellett volna Bihar, Kraszna, Szolnok, Máramaros vármegyéinket hadastól befárasztanunk ez országban belől az Meszesen, holott ott kinn, kijutván magunk is, könnyebben elő érhetnünk volna, országunkban sem töttek volna az szegénységen semmi kárt és nehézséget, de az elmúlt idők ez országot megtanítván, országunk akarattyából cselekedtük, hogy azokat is behoztuk és ez országba is minden rend táborba lévén addig, mig Nsgdhoz kimegyünk és onnét visszajövünk, hogy így Radultól is semmi akadályunk ne lehessen, ki felől bizonyos, hogy voltak hireink, melyeket országul nem akartunk siketségre venni, hogy meg ne csalattassunk. Azért az mint immár Nsgdnek az szemben

lételre helt s' napot is praefigáltunk, nem szükség, hogy felet-
több szabadkozzunk, hanem az szerint mi megindulunk, Kolozs-
várig el is megyünk, ha Nsgd nem kételkedik hozzánk, adgya
értésünkre, előbbi irásunk szerint *Tasnádig* ki is megyünk,
ha Nsgd ugyan kétségeskedni akar hozzánk, mi szükség kifárad-
nunk, tudgyuk Confoederationkat, s' ahhoz tartjuk magunkat,
noha kívántuk volna az Nsgd böcsületes személyével s' atyafi-
ságával ismerkedni. Tartsa meg az Ur Isten Nsgdat sokáig jó
egészségben.

Datum in Civitate nostra Alba Julia, die 21. mensis
maji Anno 1610.

Illustrissimae D. V.

servitor et affinis paratus

Gabriel princeps, m. pr.

(E levelet Thurzónak május 25-én *Szathmár*t Abaffy Miklós kézbesítette.
Act. Thurz. fasc. 95. nro 8.)

Torda, 1610. május 30. Ugyanaz ugyanahhoz.

»Fejérvárról Istennek segítségiből megindulván thordai
városunkban találta utunkban lévén az Nsgd becsületes szol-
gája, az hol credentialis levelét Nsgdnek megadván szóval
való izenetit is bőségesen megértettük. Nem is akarók meg-
késlelni, hanem viszontag szóval ugyanazon jámbor becsületes
szolgájától izentünk Nsgdnek, kérvén azon szeretettel, minde-
nekben higgye meg szavát, mi is ez mai napot ünnepet itt
mulatván holnap megindulunk.«

(Act. Thurz. fasc. 95. nro 9.)

1610. junius 12. A nádor replikája az erdélyiek első feleletére.

Az erdélyi fejedelem ő felsége és az ő felsége mellett
deputatus urak és főrendek palatinus urammak ő nsgának be-
adott irását ő nsga és az ő nsga mellett való urak, tanácsok
és deputatus fő fő személyek vötték és abból bizonyos okait,
kiből ő felsége és Erdély az generalis confoederatióra nem
mehetne, megértették. Az mi azért az Illyésházy István uram-
mal Cassán lött végezést illeti, ilyen okokkal lött az, hogy ha
tudni illik ő felsége az mi kegyelmes urunk, királyunk helyén
hagyja és ratificallja. Arra penig ő felsége király urunk külön-
ben nem ment, hanem elébb az erdélyi fejedelem ő felsége
követi penes litteras credentiales ejusdem illustrissimi prin-
cipis Transylvaniae arra feleltek, hogy ő felsége az erdélyi
fejedelem és Erdély reá mennek arra, hogy külön levelet adnak
arról, hogy az generalis confoederatio sine exceptione lészen.
De minthogy azt nem praestálták, reformálni kell az Illyésházy
urammal lött confoederatit, hogy az is totaliter helyes legyen

és fennálljon, a mint az erdélyi fejedelem és birodalmabeliek juramentumok és kötések fenn vagyon, et per hoc szükség és kívántatik, hogy új confoederatio legyen az mi részünkről is. Az hol ő felsége azon írásnak kezdetiben jelenti, hogy semmi ok nem adatott sem egy felől sem más felől, kiért az Ilyés-házy István urammal lött végezésnek fel kellene bomlani: innen ő felsége az mi kglmes urunk, királyunk részéről úgy vagyon, semmi ok nem adatott, de onnan az erdélyi fejedelem ő felsége részéről az minémű okok adattattanak, ez előtt való oda küldött írásokból bőségesen megtetszik.

A hol ő felsége az első és második articulusban jelenti, hogy a régi fejedelmek Erdélnek állapotját látván, mivel hogy szintén az török torkában vagyon, megengették volna magának megmaradására, hogy az törökkel conveniálna: mostan is nem az a mi kglmes urunk királyunk intentuma, sem az országé, hogy az törökkel lött békesség semmi punctjában fölhomoljon, holott ő felsége az mi kglmes urunk királyunk s az ország is az törökkel lött békességet maga részéről is szentül és igazán meg akarja tartani és meg is tartja, hanem ő felségének az mi kglmes urunknak, királyunknak és az országnak intentuma ez, hogy Magyarországnak és Erdélynek az több kereszttyén országokkal oly confoederatiója legyen, hogy mind Magyarország s mind pedig Erdély minden ellenségek ellen békességesen megmaradgyon *és egyik az másik miatt el ne vesszen.*

Az harmadik articulusban jelenti ő felsége, hogy ő felsége és Erdély csak az suspicióért is nem mehetne rá, holott az török igen vigyáz Erdélyre, ki abból is kitetszenék, hogy most is két rendbeli török követek volnának ő felségénél: tudó dolog az, hogy az töröknek minden felé való vigyázása vagyon az végre, hogy birodalmát terjessze és öregbitse. Ha ő azt cselekszi, méltó tehát az keresztéységnek is, és főképen Magyarországnak és Erdélynek, kik szintén torkában vadnak, megmaradásokról gondolkodni és arról való jó eszközöket per omnia media keresni. Nincs is helye suspiciójának ez okon is a töröknek, hogy mi az vele való békességünk ellen semmit nem akarunk végezni.

Az negyedik articulusban jelentetik, hogy forog az is ő felsége és Erdély előtt, hogy az elmúlt változásokban, mikor Erdély az török frigy mellől elállott és azután ismét hozzájok folyamott volna, bizonyosan protestált volna az török, hogy ha ennek utánna az erdélyieket valami ellene való dologban tapasztalná, minden egyéb ellenségét hátra hagyván, tüzzel-vassal ü rajtok lenne. Ez dologban az erdélyiek az török ellen nem vétnek, megadván az töröknek az ő igazát, és így ebből okot nem vehet az török, hogy semmit is ellenek inditson, *hanem az erdélyiek csak magok javát keresik, hogy ez kereszt-*

ténységgel való confoederatio mellett mindenféle ellenségek ellen bátorságosan megmaradhassanak.

Az ötödik articulusban az vagyon, hogy az confoederatio Magyarországnak is kárára lenne, mert megértvén az török az dolgot, mingyártást az erdélyieken lenne és így az magyarországi békesség is azonnal felbomlana: nem kell attul tartani, mert az török látván Erdélynek Magyarországgal és az több szomszéd keresztyén országokkal való szövetségét, háborut indítani nem igyekezik, sőt ha mi afféle szándék volt volna is avagy lenne, megtartozik. Az idegen nemzetnek peniglen igazjátul, kiről ott emlékezet vagyon, nem kell félni, mert azokkal végezésünk vagyon egynehány szomszéd országoknak elegendő kezességek alatt.

Az mi az hatodik, hetedik és nyolczadik articulusokat illeti, azokról mind vagyon az felső articulusokban emlékezet.

Az kilencedik articulus az mi illeti, hogy Magyarország addig nagyobb böcsületben és szabadosabb állapotban volt volna az idegen nemzetnél, az mig Erdély in flore lévén megtartotta volna az törökkel az frigyét: akkorbeli Magyarország becsületesebb állapotjának nem az Erdély törökkel való frigy volt az oka, hanem hogy az keresztyén fejedelmek edgyesek és békességesek voltak, az török is azért tartózkodott meg. *Más az, hogy ilyen becsületes és szabadságos állapotja nem volt ez országnak az atyáink idejébe is, mint mostan vagyon.*¹⁾ Megemlékezhetnek különben az erdélyi atyafiak arról is, hogy ez elmúlt időknék forgásában az török reájok akarván az erdélyiekre menni, mivel hogy Magyar országhoz confugiáltak, erejét másuvá fordította.

Ezekén kívül vadnak egyéb egynehány rendbeli okok, melyekből nyilván kitetszik, hogy az Ilyésházy István urammal lött végezés simpliciter és reformálás nélkül nem maradhat helyén, és az is, minémű szükséges és hasznos legyen Erdélynek Magyarországgal és egyéb keresztyén országokkal generalis confoederatioknak lenni, melyek az másik jelen való írásból kitetszenek.

Azért ő felsége és egész Erdély még is ezekről mélyebben gondolkodván, nemcsak az jelen való, hanem következő dolgokat is jól meghányván, vetvén, ne legyenek idegenek az keresztyén országokkal való szép confoederatiótól, hanem ez mostani szép alkalmatosságot vevén magoknak, feleségeknék, gyermekeknek és közönséges hazánkknak megmaradását kövessék. (Replicatio ad primam responsionem Transylvanorum, 12. junii. Act. Thurz fasc. 96. nro 37.)

Közli: DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

¹⁾ Thurzó György nádor sajátkezű betoldása.

BRANDENBURGI KATALIN ÉS A DIPLOMÁCZIA.

— HATODIK KÜZLEMÉNY. —

XLVIII. 1630. ápr. 30.

Generose Domine, amice observandissime.

Cum nullas hucusque Generosa Dominatione Vestra haberim literas, praeter quam unicas Luboulio datas, captandam occasionem scribendi ad Dominationem Vestram existimavi; ex transmittendis illi literis passus Sacrae Regiae Majestatis pro educendis vinis Hungaricis in usum Serenissimi Principis Electoris, ut tanto facilius literas quoque Dom. Vest. elicere possem, quibus me et de itinere illo confecto et de successu suo et de statu rerum quis sit, quisne futurus illic speretur. certiores reddet, tum de eo potissimum, num in confirmatione principatus Serenissimae Principis per Turcarum imperatorem facta, de qua ipse quoque Turcarum imperator ad Sacram Regiam Majestatem hisce diebus perscripsit, conditio adjecta sit Serenissimae Principi de non ineundo cum aliquo principum matrimonio sine consensu et voluntate ejusdem imperatoris, uti hic apud nos vulgatum est: cur id scire velim, facile conjectura assequi poterit, mihi que omnia negotium hoc concernentia pro nostra confidentia aperiet. Caeterum si quid etiam de moliminibus Turcarum contra nos ibidem intellexerit, rogo, ut me praemoneat, gratissimam rem mihi praestiterit Dominatio Vestra, cui studia et officia mea defero. Varsaviae, 24. Aprilis 1630.

Generosae Dominationis Vestrae

amicus ad officia paratus

Jac. Zadzik, m. p.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

XLIX. 1630. máj. 2.

Serenissime Princeps Domine Domine mihi gratiose. Servitiorum meorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae obsequentissimam commendationem praemissam.

Cum jam Serenitatis Vestrae huc transmissi praecipui domini legati a Serenissima Principe Domina mihi benignissima revertantur, nolui praeterire, quin literis meis ad suas dominationes traditis perquam honorifice, omnique officiorum genere Serenitatem Vestram salutandam curarem, orans Deum altissimum, ut Serenitatem Vestram salvam et incolumem videre possint. Neque vero existimo longa verborum serie mihi ad Serenitatem Vestram scribendum esse, cum sperem tam de felici Serenissimae Dominae Principis statu, quam de tranquillitate hujus regni per dominos legatos (quibus se ipse pauca quaedam verbis deferenda tradidi) copiose omnia intellecturam esse. Unde maximopere requiritur, ut Serenitas Vestra, quanto citius fieri poterit, hominem quendam christianae religionis, exacti iudicii, praecipuaeque reputationis, qui sit latini sermonis gnarus, ad Serenissimam Dominam Principem transmittere velit, ut absque ullo interprete cum eo nostra consilia communicare possimus. Praeter haec etiam, de quibus negotiis per dominos legatos Serenitati Vestrae nunciandum curavi, necessarium est, ut Serenitas Vestra ita cum suis consiliariis deliberet, quae cedant tam ad futuram Serenissimae Dominae Principis status permansionem, quam ad decus et singulare augustissimae suae familiae ornamentum, longe lateque propagandum. Ego vero juxta officii mei exigentiam Serenissimae Dominae Principi, Dominae mihi benignissimae, quamdiu humilissimis meis servitiis utendum sibi censuerit ac apud Suam Serenitatem habuero fidem, totis viribus conabor in perpetuo obsequio et fidelitate ejusdem constanter perseverare. Serenitati etiam Vestrae mea studia cum singulari sinceritate conjuncta omni tempore afferens. Quam ad annos plurimos incolumem vivere, prosperrimisque rerum successibus perfrui ex animo desidero. Datum ex Kükellővár, die 2. Maji anni 1630.

Serenitatis Vestrae

servitor obsequentissimus

Comes S. Bethlen m. p.

Külczim: Serenissimo Principi Domino Georgio Guilielmo, Dei gratia Marchioni Brandenburgensi, Sacri Romani Imperii Archi Camerario et Electori Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium, Stetini, Pomeraniae, Casubiorum, Vandalerum, nec non Silesiae, Crosnae, Carnoviaeque Duci, Burgravio Norimbergensi, Comiti Marcae et Ravenspergi ac Domino in Ravenstein, Domino Domino mihi gratiosissimo.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

L. 1630. máj. 3.

Serenissime Princeps Elector Domine, Domine mihi benignissime. Servitorum meorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae devotam submissionem.

Literas Serenitatis Vestrae per Magnificos et Generosos dominos ejus legatos, ad Serenissimam Principem, Dominam Principem nostram clementissimam missos, ea qua par fuit animi devotione accepi, ex quibus secundum Celsitudinem Suiam Principalem, Dominam nostram clementissimam singulare Serenitatis Vestrae studium et clementem affectionem, tam erga publicam rem nostram imprimis, quam erga singulos nostrum et in me etiam studiosum eius et devotum servitorem cognovi. Gaudeo exinde nobis omnibus, qui hanc simul apud Celsitudinem Vestram Electoralem consecuti gratiam et sollicitam tranquillitatis nostrae curam, ut in fide et debita Serenissimae Principis nostrae observantia in omnes occasiones promptam Celsitudinis Vestrae benignitatem simul experturi. Ego quod ex debita etiam Suae Serenitati fidei meae constantia perseveranter in omni vitae cursu praestare me obstrictum esse agnoveram, seria magis animi promptitudine in id incumbam, ut benigna haec etiam Celsitudinis Vestrae Electoralis requisitio omne pondus in animo meo habuisse ab omnibus cognoscatur, unde Celsitudini etiam Vestrae Serenissimae maneo semper devotus et observantissimus servitor. De caetero eidem longae-vam vitam et omnium optatorum foelicitatem divinitus largiri discipio. Datum in arce mea Székelyhid, die 3. Maji anno domini 1630.

Ejusdem Serenissimae Celsitudinis Vestrae

humilis et devotus servitor

David Zólyomi, m. p.

Külczim: Serenissimo Principi Domino, Domino Georgio Guiljelmo, Dei gratia Marchioni Brandenburgensi, Sacri Romani Imperii Archicamerario et Electori in Prussia, Juliae, Cliviae, Montium etc. Duci etc. Domino mihi benignissimo.

Knesebeck jegyzete: Ein trewer Mann, reformirter Religion.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LL. 1630. máj. 10.

Replicatio ad difficultates Generosi Domini Joannis Balingh, capitanei arcis Munkacz, circa formam juramenti per Illustrissimum Dominum comitem judicem curiae regiae per Hungariam ac sacrae caesareae regiae Majestatis partium ejusdem Hungariae superiorum generalem eidem exhibitam recensitas.

Ante omnia non exigua mentis consideratione a Generoso Domino capitaneo Munkacziensi intelligimus, quod eadem Dominatio sua arcis regni Hungariae finitimae capitaneus et ejusdem regni haereditarius incola non a Serenissima caesarea regiae Majestate sua (cui juxta dicti regni strictissimas lauda-

bilesque antiquitus observatas constitutiones et leges omnis generis et status homines quicumque sacrae regni Hungariae coronae fidelitatis homagia praestare tenentur), sed a Serenissima regni Transylvaniae principe (ut sua Dominatio refert) sibi praescriptae juramenti formae, sacramenti religione se adstringere nititur et praeterea nihil in gratiam caesareae regiae Majestatis se facturum promittit, nam in manifestum luculentissimumque caesareae regiae Majestatis suae praejudicium hoc esse videtur, non aliter, ac si esset quidam, a quo sacro Hungariae diademate adstricti incolae dependentiam suam praetenderet.

Hoc sane negotium inter Sacratissimam caesareamque regiam Majestatem suam et Serenissimum quondam Gabrielem, Dei gratia etc. Transylvaniae piaae memoriae principem, aeditis diplomatibus et anni 1622. articulo 29. factae assecurationi contrarie se opponit, ubi sub paragrapho assecurationis extat manifeste, quod omnes omnium locorum capitanei et officiales successivis temporibus suae imperatoriae Majestati, nec non successoribus ipsius, legitimis scilicet regibus, coram commissariis ad id deputatis juramentum homagiale deponere teneantur.

Haec etiam juramenti praescriptio Serenissimae regni Transylvaniae principis, Illustrissimi Domini gubernatoris ac universi status et ordinis super ea re nobis per certos legatos nostros pactae resolutioni contrariari videtur, ubi sua Serenitas ac tota universitas id unanimi voto et consilio deliberatum habuerunt, ut dominus capitaneus Munkacziensis dictae caesareae Majestati suae jurejurando sit adstrictus, nulla tandem habita mentione, ut aliqua illinc forma juramenti eliceretur; nam arcium Tokajensis et Eczediensis (quoniam titulo solum pignoris tenentur), cum unus sit status, tempore inscriptionis sacrae Majestatis delegati commissarii eorum locorum capitaneos ac alios officiales juxta praescriptum Suae Majestatis juramenti tenorem jurejurando obligatos esse voluit.

Quod autem duas juramenti formulas spectat, sunt in utrisque eae ambiguitates et obscuritatum materiae, quae sine difficultatibus minime possunt intelligi. Nam ubi posuit in latinis: *offensiva arma actio*, quoniam sensus genuinus hac etiam loquendi formula brevis subsistere potuisset, quod si generaliter tantum in latino idiomate scriptum legeremus, neque arma capere velim: cur igitur *offensiva dictio*, quae e diametro *offensivae* opponi est videre, debebat specificari, non simus nam ac si Sua Serenitas regni Transylvaniae princeps tali in literis reversalibus specificata votum obscuritate Suae Majestati, nec non fidelibus suis aliquid novi intimari cogitasset.

Caeterum in hoc etiam Suae Majestatis benigna collatio

videtur invalidari, ubi dominus capitaneus salvo jure Sacratissimae caesareae regiae Majestatis et principis meae collato, jurat, ac si Majestatis Suae collationem dominus capitaneus praestito suo juramento invigorosam redderet, quoniam Suae Majestatis collationem clementem ipsius capitanei juramento stabilire volentes Suae Serenitatis autem donationes in dubium adducere satagunt.

Particula etenim postrema, ubi ostendit specificè, salvo juramento, quo ejus Serenitati tam antea obstrictus sum, quid ex hoc intelligendum sit? Cum nos lateat, neque a domino capitaneo Suae Majestati praestita juramenti continentia nobis nota est.

In forma etiam juramenti hungarici, si quidem non sensu genuino latina formula explicatur, similes aut longe majores difficultates ex hoc emergunt, qualisnam latina interpretatio ea est, ubi primum scribitur: arma excitatoria non capesso. quorsum isthaec interpretatio, quandoquidem ea conditionalitas. qualificationesque nos fugiat, a Sua Serenitate praescriptae juramenti formulae ex nulla parte nobis placent, si quidem eae formulae Sacratissimae caesareae regiae Majestatis dignitati. diplomatibus, deinde regni hujus Hungariae legibus, post modum constitutionibus etiam ejusdem regni contrariari videntur. Praeter haec sunt quaedam rationes, quae non minimas in cordibus hominum possunt parere difficultatum molestias, nulla igitur ratione approbamus. Quapropter dominum capitaneum etiamnum adhortandum esse amice volumus, ut Dominatio sua ad regni hujus leges, constitutiones et diplomata se accommodare. quemadmodum arcium Tokajensis et Eczediensis capitanei, pari modo etiam Dominatio sua juxta caesareae Majestatis suae praescriptam juramenti formam juramentum homagiale eadem praestare non praetermittat, quam quidem formam in scriptis eidem domino capitaneo dedimus.

Et quoniam in eo se excusat, quod sine scitu et favore Suae Serenitatis hoc attentare minime auderet, id nobis visum est, ut a data praesentium intra duarum septimanarum spatium computando super ea re Suam Serenitatem requirat et informet, accepta tandem a Sua Serenitate resolutione iterum ad nos redeat et juramentum homagiale nobis praestat, ut etiam caesareae Majestati suae negotium hoc sub generali diaeta a nobis referendo innotescat.

Praescriptam etiam domini capitanei formulam pro futura cautela observandam esse duximus. Actum in curia Visoliensi. die 10. Maji anno 1630.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban.)

LII. 1630. máj. 11.

Illustris et Magnifice Comes, Domine gratiosissime.

Illustri Magnificentiae Vestrae officia paratissima offeremus, quin eidem significemus intermittendum non fuit, quod tabellarius ad Serenissimum Electorem Brandenburgicum, Dominum nostrum clementissimum cum literis nuper a nobis missus, in ditionibus caesareis gubernationi Illustris Magnificentiae Vestrae commissis detentus et literae reseratae Cassoviam transmissae fuerint. Cum autem Serenissimus Elector Brandenburgicus imperator princeps sit, Sacrae Caesareae Majestati cognatus, Serenissima item Princeps Transylvaniae inclytae domus Austriacae conjuncta et vicina, cum qua et principatu ejusdem certa foedera et pacificationes initae, nosque apud eandem munere legatorum fungamur, voluntate Illustris Magnificentiae Vestrae, multo minus scitu et mandato Sacrae Caesareae Majestatis contra omnium gentium, principum, cognationis, vicinitatis, pacificationum, legatorumque jura ista fieri non possumus animum inducere, ut credamus, speramus potius Illustrem Magnificentiam Vestram severe in delinquentes juriumque publicorum violatores animadversuram. Proinde rogamus, ut praesentium exhibitori literae per vim interceptae et resignatae ad Dominum nostrum clementissimum perferendae restituantur, nec Serenissimo Electori Principique Transylvaniae conquerendi ulterius de violento hoc suspicione diffidentius plena attentato necessitas imponatur. Expectamus responsorias Illustris Magnificentiae Vestrae ad literas Serenissimi Electoris nuper eidem transmissas et ad postulata nostra animum benevolum effectumque talem qualem requirit petitionis aequitas, eandem clementissimo Dei patrocínio commendantes. Datum Cibinii, die 11. Maji anno 1630.

Illustri Magnificentiae Vestrae addicti

Serenissimi Electoris Brandenburgici
in Transylvania legati.

Külczim: Illustri et Magnifico Domino Comiti Melchiori Alaghi de Bekeny, Judici Curiae Regiae et partium Regni Hungariae superiorum generali, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis consiliario et cubiculario, nec non supremo comiti comitatus Zempliniensis, Domino nostro gratiosissimo.

Knesebeck irásával: Diesz ist das schreiben, welches die Churf. Abgesante an den General in ober Vngarn Alloghi wegen intercipirter vndt erbrochener Post zu Tockaj gethan. Die antwohrt auff diesz schreiben ist mir nicht zugestellt worden; so viell hat mich aber der von Koszputh berichtet, dasz drin solle enthalten gewesen sein, es hette sich nicht gebührt, also wieder die Catholische Religion zu schreiben.

(Másolata a berlíni titkos államlevéltárban.)

LIII. 1630. máj. 14.

Nos requisitiore literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transylvaniae repositarum et locatorum ac aliarum quarumlibet judiciariarum deliberationum legitimorumque mandatorum Serenissimae principis executores damus pro memoria per praesentes: Quod nos ad instantem requisitionem et petitionem Generosorum et Magnificorum, Serenissimi Electoris Brandenburgici legatorum formulam illam juramenti, qua mediante status et ordines trium nationum regni Transylvaniae, partiumque eidem annexarum, fidelitati et debitae subjectioni Serenissimae Principis Dominae Dominae Catharinae, Dei gratia natae Marchionissae Brandenburgicae, Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principi etc. in anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo sexto in comitiis generalibus, hic Albae Juliae celebratis, sese addixerunt et devoerunt, in prothocolo capituli istius Albensis Transylvaniae descriptam et annotatam eisdem dominis legatis dare et concedere debuerimus. Nos vero justae eorundem dominorum legatorum petitioni satisfacere volentes, tenorem ejusdem juramenti ungarico idiomate, per eosdem dominos regnicolas praestiti, talem in prothocolo capituli istius Albensis Transylvaniae reinvenimus: Én N. et N. esküszöm az élő Istenre, ki atya, fiú, szent lélek, teljes szent háromság, egy bizony Isten, hogy az én kegyelmes asszonyomnak, az felséges Catharina, az római imperiumnak és Erdélyországnak fejedelmének etc. hű és igaz lészek, barátjának barátja, ellenségének ellensége, és Isten az mi kegyelmes urunkat ez világból kiszólitván (melyet ő szent felsége sokáig eltávoztasson) az országnak mostani közönséges és szabad választása ellen senkit ő felségénél választani vagy uralni sem akarok, senkivel sem titkon, sem nyilván az országnak békessége és ebbeli szabad választása ellen nem practicalok, sem ő felsége ellen álnok tanácsot avagy igyekezeteket nem viselek, hanem mint igaz hazafiához illik, mindenbűl magamot ahhoz tartom. És ha valami ártalmas igyekezeteket vagy ő felsége személye vagy országa ellen értek valakitűl lenni, azokat semmi szin alatt el nem titkolom, hanem vagy ő felségének vagy peniglen előttem járóknak megjelentem és tehetségem szerént eltávoztatni igyekezem és mindenbűl igaz hűséggel akarom ő felségéhez magamot viselni mindaddig, valamig ez országtűl kiadott conditiók szerént ő felségét fejedelmeknek kell tartanom és valamig ő felsége is az beadott és ország articulúsában specificált conditiókot épen megtartja deponált juramentumában. És az mostani gubernator urunkhoz ő Nagyságához és következendőhöz

is, ha Isten ő Nagyságát ez világból kiszóltaná, (kit Isten sokáig eltávoztasson) valakit ő felsége tanács egyenlő tetszéséből választ, annak is minden országon és ő felsége javára nézendő dolgokban engedelmességgel leszek. Isten engem úgy segéljen. Nos itaque justa postulantibus placidum praebentes assensum praescripti juramenti copiam seu paria sine diminutione, augmento vel variatione aliquali de verbo ad verbum praesentibus literis nostris inseri et inscribi facientes. memoratis dominis legatis sub sigillo nostro capitulari authentico extradandam duximus et concedendam Communi justitia et aequitate svadente legeque regni permittente. Datum feria secunda post dominicam Exaudi, anno domini millesimo sexcentesimo trigesimo.

(Hiteles másolata a berlini titkos államlevéltárban).

LIV. 1630 máj. 18.

Durchleüchtigster Churfürst, Gnädigster Herr.

Aus was vrsachen Für Churfürstliche Durchleücht noch vernommenem thödligem abfal vnserv weyland Durchleüchtigsten Fürsten vnd gnädigen Herren bewogen worden, an die hinderlaszene fürstliche witib, Für Churfürstliche Durchleücht geliebste Schwester, vnserer gnädigste Fraw vnd Fürstin, auch an gesambte löbliche Stände des Fürstentümbis Siebenbürgen, Ihr Herren abgesanten mit werbung abzuschicken, habe ich aus dem an mich gethaenem gnädigem schreiben vnd mit mehres von denen Herren abgeordneten gehorsamest vernommen. Da Für Churfürstliche Durchleücht aber genügsame noch nicht gehabt wegen confidens vnd vertrauen, so vormahls der in Gott abgeleibte Durchleüchtige weiland des Heyligen Römischen Reichs vnd in Siebenbürgen Fürst, vnser gnädiger Herr in mich gesetzt, ob welches thödtlichem abgang wir dan alle sametlich nit nür verstürtzt, sondern auch ein vnbeschreibliches mitleiden tragen, hetten auch höchstermelter Fürstl. Durchl. von Hertzen ein längers leben, da es von Gott zu erpitten gewesen vnd glücksälige regierung gewünschet. Weilen aber Göttlicher Majestätés also geliebet, bestehet vnser trost auff dem, das wir dennoch nit wüstig gelaszen, sondern abermahl mit einer Regentin vnd solcher Fürstin versehen, welche aus Churfürstlichem stamen geboren vnd einhelingklich von gesambten Landtständen ohne all widersprechen erwelt, darzue auch von der Otthomanischen Porten altem gebrauch nach confirmieret, dero wir alle, wie billich, mit schuldigem gehorsamb, Treü vnd vnterthenigkeit verpflichtet sein vnd beständig bleiben.

Gott sey lob, das wir wider verhoffen, so friedlich vnd

unturbiert bleiben. der hoffnung solch gewünschter friede solt beharlich. die lebzeit vnser Durchleuchtigsten Fürstin vnd beständig erhalten werden.

Im Pfal aber wider verhoffnung etwas widriges oder gefährliches auff einen oder andern wege. welches doch Gott gnädigklich abwenden wolte. erregen vnd herfürer thun solte. ich solches nach vermöglikheit vnd Pflicht meines Ampts allenthalben will helffen abwenden vnd auch neben der gantzen Nation Vnser ietzund regierender gnädigen Fürstin. Eür Churfürstl. Durchl. lieben Fraw Schwester treüliche eszistens vnd beyfal leisten. wie solches dann vnser redlige beständigkeit. Eidt vnd Pflicht vermögen vnd vns gleich darzu verobligiern vnd zwingen. dero sachen vns im besten zu recommendiert sein laszen. Darin dann Eür Churfürstliche Durchleucht keine Diffidens setzen. sondern hiemit versichert. dem treuen Gott sambt dem gantzen hochlöbligen haus von Brandenburg in seine Göttliche Protection treülichst empfohlen. Geben in der Hermanstat in Siebenbürgen. 18. Maji 1630.

Ewr Churfürstliche Durchleucht

mit vnderthänigen diensten gewogen

Colmann Götzmeister. Sybenbürgisch.

Fürstl. D. Raht und Königsrichter m. p.

Külezim: An Ier Churfürstl. Durchleucht von Gottes gnaden dem Hochgehornen Fürsten vnd Herrn Herrn Georgen Wilhelm Marckgraffen zu Brandenburg. des Heiligen Römischen Reichs Ertz Cammerern vnd Churfürsten in Preuszen, zu Gulich. Cleue. Berge, Stettin, Pommern, der Caszuben. Wenden. auch in Schlesien zu Croszen vnd Jagendorff Hertzogen. Burggraffen zu Nürnberg, Fürsten zu Rügen, Graffen zu der Marck vndt Rauensperg, Herren zu Rauenstein etc. meinem gnädigen Churfürsten vnd Herrn.

Knesebeck irásával: Schreiben des Sechsischen Königszrichtersz, Colman Götzmeistersz, eines vornehmen vndt treuen Mannsz, der viell vermag.

(Eredetije a berlíni titkos államlevéltárban).

LV. 1630. máj. 18.

Serenissime Princeps ac Domine mihi benignissime.

Salute praemissa. servitorum meorum in gratiam Serenitatis Vestrae addictissimam commendationem. Quod Serenitas Vestra me sibi ignotum et tanto favore immeritum mandato suo. per legatos ad Serenissimam Dominam Sacri Romani Imperii et Transylvaniae etc. Principem. sororem suam charissimam expeditis misso requirere benevolentiamque suam et singularis clementiae affectum nobis ultro offerre dignata est. Serenitati Vestrae sufficientes gratias referre non valeo. Quia vero mea hactenus erga eandem Serenissimam Dominam Prin-

cipem Transylvaniae licet perexigua, ea tamen sincera (majora namque declarandi cum temporum injuria, tum vero auctoritatis ratio occasionem soepius interruptit) exhibita officiola, quorum ego vix memini in tanti principis memoriam et pondus aliquod devenerunt, nec postremo loco reponuntur, daturus sum operam ac quoad ejus fieri poterit efficiam, ut quod hactenus vel levitate officii vel vero virium debilitate segnius remissiusque susceptum et effectum a me fuerat, id imposterum cum ad mandatum Serenitatis Vestrae, tum vero pro ratione modernae per Suam Sacratissimam Majestatem, Dominum meum clementissimum, attributae auctoritatis alacrius, ferventius majorique studio effectuare, Serenissimaeque Dominae Principi Transylvaniae cum alias tum hic in Viennio, praesertim cum singularis Suae Caesareae Majestatis erga Suam Serenitatem propensio mihi non vulgariter constet, omni occasionum genere gratificari possim, Serenitatem porro Vestram, cujus inclytæ domui ex animo complacere studeo, demisse rogatam volens, dignetur imposterum quoque, praesertim si quae in hoc officii genere segnius quam deceret per me gesta esse animadverterit, me mandatis suis officii soepius commonefacere, requirere ac ad capessendum Serenitatis Vestrae singularem affectum magis magisque exhortari. Quod reliquum est, servet Deus Serenitatem Vestram diutissime salvam et incolumem. Dabantur ex arce Regécz, die 18. Maji anno 1630.

Serenitatis Vestrae

servitor deditissimus

Comes Melchior Alaghy de Bekeny m. p.

Külczim: Serenissimo Principi ac Domino Domino Georgio Guilielmo, Dei gratia Marchioni Brandenburgico. Sacri Romani Imperii Principi Electori et Archi Camerario, Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium, Stetini, Pomeraniae, Cassubiorum, Vandalorum, nec non in Sylezia Crosnae Carnoviaeque Duci, Burggravio Norinbergensi. Principi Rugiae. Comiti Marcae et Ravenspergi, Domino in Ravenstein etc. Domino Domino mihi benignissimo.

Knesebeck irásáral: Schreiben von General in Ober Ungarn, Melchior Alaghi. Ist des Römischen Keyserz diener vndt Papistisch.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban).

LVI. 1630. máj. 18.

Durchleuchtigster Churfürst, Gnädigster Herr.

Eür Churfürstliche Durchleucht, durch dero in Siebenbürgen an vnserer gnädigste Fürstin Herren abgesanten abgebenes gnädiges schreiben haben wir mit gebürlicher reuerentz empfangen vnd vernommen, wie das Eur Churfürstliche Durchleucht ein groszes vnd billiges mitleiden haben mit dero Schwester vuserer gnädigen Landtsfürstin vnd Regentin wegen

thödtligen abgang des weyland Durchleuchtigsten Fürsten Herren Gabrielen, des Heyligen Römischen Reichs vnd vnserer des Landts Siebenbürgen Fürsten. Eur Churfürstliche Durchleucht fielgeliebten Herren Schwagers vndt bruders, welches ableiben dann vns so schmerzlich ist, das vns solches in schrift zu verfaszen vnmöglich vnd wegen seiner löbligen regierung, wans von Gott zu erpitten gestanden, im woll von Herten im langer leben gewünschet hetten, weilens aber Gott also gefallenn vnd nünmehr Für Churfürstliche Durchleucht Schwester vnser gnädige Fraw albereit das Fürstentumb Siebenbürgen mit gesambter Landtständen einheiliger wahl vnd verwilligung angetreten, als sein wier sametlich verpflichtet deroselben nit minder als ihrem Christsäligen Herren vnd Gemahl treü vnd standthafftig zu erweisen, welches wir auch beständig thun vnd selbiger treulich zur handt gehen, wie dan vnser beständigkeit der Saxischen Nation immerdar hoch geriemet vnd weltkundig gewesen, zu welcher wir dann auch von Eur Churfürstliche Durchleucht Herrn abgesanten mit mehrem vermahnet vnd wir solches zu effectüiren gelobt vnd versprochen. Da sich aber Eur Churfürstliche Durchleucht vns vnd den vnserichten mit Churfürstlichen gnaden bewogen zu sein sich gnädigst anerbieten, solches nemen wir mit vnterthanigem gehorsamb an vnd bedancken vns auffß höchste neben zu sagen, das wir solche Churfürstliche wolgemeinte affection in gutte obacht nemend, dieselbige respectiue vmb Eur Churfürstliche Durchleucht Schwester vnsern Fürsten mit groszer vnd gehorsamer vnterthanigkeit die Zeit vnseres lebens zu verdienen vnd auch zu des Churfürstlichen Brandenburgischen gantzen hauses huldt vng gnad in vorfallender gelegenheit vns zu bequemen, welches wir nebens Eur Churfürstliche Durchleucht Göttlichem obhalt treulichst thun empfallen. Geben in der Hermanstat in Siebenbürgen, 18. Maji anno 1630.

Ewr Churfürstlichen Durchleucht

Dienst gewogene
Bürgermeister, Richter vnd Raht
der Hermanstadt, in Nahmen gesambter
Städt der Saxen in Sybenbürgen.

Külczim: An Ier Churfürstl. Durchleucht, von Gottes gnaden dem Hochgebornen Fürsth vnd Herren Herren Georgen Wilhelm, Marggraffen zu Brandenburgh, des Heiligen Römischen Reichs Ertz Cammerern vndt Churfürsten in Preußen, zu Gülich, Cleue, Berge, Stetin, Pommern, der Caszuben, Wenden, auch in Schlesien zu Croszen vnd Jagendorff Herzogen, Burggraffen zu Nüremberg, Fürsten zu Rügen, Graffen zu der Marck vnd Ravensperg, Herren zu Rauenstein etc. Vnserem gnädigen Churfürsten vndt Herren.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban).

LVII. 1630. máj. 19.

Magnifici et Generosi Domini legati, mihi summum observandissimi.

Qua animi sinceritate ductus fuerim erga Serenissimam Celsitudinem eo toto tempore, quo primum iussu mihi fuit, ipsa experientia testatum reddidit, quam in dispensatione, tam ejusdem rei ad pie defunctum principem relatione atque ejusdem Serenitatis in hoc regno deductione sollenni et adhuc foelici hujus inauguratione quanta praestiterim servicia, Deus ipse novit et rei veritas ostendit. Vnde per mea humilia servitia benignam clementiam Suae Serenitatis semper adhuc cum magno desiderio expectabam, sed nihil minus id accidisse, spe mea frustanti video, quoniam Serenissima Celsitudo a quibusdam falsis criminatoribus et delatoribus meis eo deducta est, ut me semimortuum reddere non dubitaret, insimulans ejus rei, quod ego hieme elapso aurum et alias res preciosas ex hoc repositoio Fogarasiensi furtim subdlexerim, superque eo fassiones et ostentationes uti aliquam jam rerum aeternae merae ignominiae clarissimas judices celebrare non intermiserit, judicet Deus, qualiter ista pati necessum tantae existimationis viro sit immerito. Constat omnibus, qui adfuerunt, in istis rerum perturbatione quibusdam fidelium et nonnullorum servitorum Suae serenitatis et non meis, aliquid exigua tam pellis sabelli vilioris, quam etiam vulpinae ac etiam sclopetos abjectos non clam, nec furtim, sed palam distribuisse et non eam finem, quod meum commodum ipsis aucuparer, sed quia utilius Suae Serenitati e re futurum judicabam. Tempus et occasio etiam ita postulabat.

Verum quando ista via honori et existimationi perfecte detractura sit, istud a Magnificentissimis Vestris unice cupio, coram Sua Celsitudine per me eo nomine instare ne ducat alienum, velit Sua Serenitas quanto citius convocatis dominis consiliariis et judicibus regni omnibus hanc causam iudicio, disensione committere et juxta vigorem legis mecum omnimodo agere. Ac si culpae istius immunis reperto fuero, eos, qui tanta me affecerunt ignominia, tanquam proditores meos juxta jura demerita poenae subicere ante discessum Magnificentiarum Vestrarum, pro quibus M. D. V. cum gratiarum actione et servitiis referre studebo.

Ea vero, quae distribui ex catalogo introscripto uti successit, quoniam non existimabam id necesse futura in rationem reddi et scriptis non habeo excepto pecuniis. Vestr. Magnif. Domi. animadverti possunt, si unus thesaurarius et camerarius

nonne tantam auctoritatem habuerit ejusmodi tantis et bene meritis servationibus distribuere. Deus judicet et Vestr. Magnif.

Kívül: Magnificis Generosis Dominis, Serenissimi Electoris Brandenburgici legatis, Dominis observandissimis.

Más irással: Domino Johanni a Kospoth, legato Electorali exhibitum et insinuatum fuit hoc scriptum Fogarasini die decima nona Maji ipso festo Pentecostes circa horam nonam vespertinam a duobus servitoribus Domini thesaurarii Mikó Ferentz, praesente Laurentio Fekete, unius vexillum equitum ductore.

Az irathoz külön papíron a következő kimutatás van csatolva:

Consignatio quarundam rerum distributarum per me inter servos Serenissimi etc. Principis, in quantum recorder:

Domino Balthasaro Kemény dedi octo paria sabellinarum non magni momenti. Existimo, quod adhuc intacte erunt, poterit restituere.

Domino Blasio Literato dedi unicum sclopetulum et unum par plane nullius momenti sabellinarum.

Domino Paulo Kerekes unam vestem superiorem absque subductura ex genere landis, quae fuit Emerici Archi, unam thoracem totam ruginosam et unum nudum gladium.

Domino Gönczi, prout reminiscor, dedi unum frusculum vulpinae subducturae et unam vel duas non magni valoris sabellinas.

Domino provisorii etiam unam vel duas dedi, ipse melius recordabitur.

Duobus ducibus praetorianorum dedi ex sclopetis Emerici Archi duos.

Johanni Ráczi mediam partem unius vulpinae subducturae.

In ista eadem cista fuerunt septem aut octo pelles, quae nominantur kordován, quibusnam dederim, de omnibus non recorder.

Possibile, quod aliae minutae res etiam fuerint distributae, quae mihi non occurrunt, attamen summariae istae fuerunt, excipiendo monetas.

Consignatio monetarum distributarum:

Duobus castellanis dedi fl. 100

Domino Germanorum capitaneo tall. nro. 30

Germano sartori tall. nro. 20

Domino Paulo Kali fl. 50

Domino Paulo Jancsó fl. 50

Domino Georgio Belényesi fl. 50

Si omnia ista pro me ipso reservassem etiam, Deus sit iudex, an promeritus fuisset tantae diffamationis.

Pro mea ratione reservavi unum par pistolii.

Dominus capitaneus Paulus Nagy unum par pistolii.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban).

LVIII. 1630. m á j. 20.

Ante adventum V. D. G. ac M. qualia negotia sint agitata et in quali statu sit versata S. S. D. N. C. et quomodo periclitabatur salus tum animae, tum principatus sui, jam bene intellexerunt V. D. M. Hoc quoque potuerunt animadvertere, quorum consilia hucusque magis profuerunt Suae Serenitati et quorum non.

Fundamentum principatus etiam Suae Serenitatis in quibus conditionibus sit situm, nimirum in observatione conditionum in articulis a Sua Serenitate confirmatis specificatarum.

Quoniam autem V. D. G. jam Deo volente abibunt, ego autem respectu praeteritorum actorum nil aliud possum expectare, quam hoc ut quamprimum circumvenietur D. N. C. ab iis, a quibus inprimis etiam fuit circumventa, similem statum iterum habebimus.

Ideo rogatas velim Vestras Dominationes, intiment serio Suae Serenitati Dominae N. C.:

1. Recordetur diligenter Sua Serenitas, quaecumque hucusque contra me et alios fideles Serenissimi principis piaae memoriae sunt dicta Suae Serenitati, videlicet quid veri potuit invenire in iis? Si autem nil veri invenit, quare adhibet fidem talibus mendatiis Sua Serenitas? 2. Perpendat diligenter hoc etiam Sua Serenitas, quod post clementiam Dei optimi in principem successorem hujus regni a quo est creata Sua Serenitas? Praeterea etiam ex cujus dispositione tantas divitias habet Sua Serenitas? Bene novit, quod ex dispositione Serenissimi principis piaae memoriae. Quare debet ergo Sua Serenitas odio prosequi familiam et fideles tanti principis piaae memoriae a D. N. C. profecto bene meriti, quia quicquid sum, sed ego fui uterinus frater et sine ulla vera praebita causa hoc non mere-remur, nec ego, nec filii mei, neque fideles Suae Serenitatis piaae memoriae; imo Sua Serenitas habeat pro fidelibus servitoribus nos, qui fuimus fideles Serenissimi principis piaae memoriae et ne det fidem iniquis accusationibus et mendatiis malevolorum nostrorum et etiam Suae Serenitatis profecto. 3. Tempore sepulturae Sua Serenitas nos fide principali assecuravit in domo audientiae Albae, quod deinceps quicumque nos accusaverint et detulerint Suae Serenitati, nobis indicabit. Scit autem Sua Serenitas, quanta sunt dicta Claudiopoli contra me et mihi non indicavit Sua Serenitas. Igitur recordetur Sua Serenitas hujus assecurationis humilime rogo, quoniam omnes status et ordines tali conditione et eo usque altera vice tum praestiterunt fidem et se obligarunt, donec Sua Serenitas etiam hoc praestabit nobis.

4. Consideret Sua Serenitas hoc etiam, sicuti etiam saepe retuli Vestris Dominationibus Magnificis, quoniam hic principatus inter tantos duos monarchos sit situs, nec potest aliter durare, nisi si habuerit milites, milites autem sine nervo alii non possunt. Sicuti autem Sua Serenitas hucusque fecit, profecto si eandem formam sequetur, deinceps etiam milites hic non poterit alere. Ideo qualia stipendia habebant senatores Suae Serenitatis, tum interni, tum externi, sinat eadem stipendia illis persolvi, nec augeat stipendia illorum Sua Serenitas.

Praeterea etiam, quoniam supplicantes sunt et erunt plurimi, faciat discretionem Sua Serenitas, quos debeat prosequi sua gratia et quos non. Quemadmodum supra etiam mentionem feci, quod fundamentum principatus Suae Serenitatis, si est situm in observatione conditionum, ego per amorem Dei oro Suam Serenitatem humilime, quod accomodet se conditionibus a Sua Serenitate confirmatis, quia qui flandiebantur Suae Serenitati talibus oblationibus, ut vellent ipsam in absolutam principem creari, per Deum vivum dico, quod non propter alias rationes hoc volebant, sed ut eo citius potuissent Suam Serenitatem ex principatu ejicere. Si autem Sua Serenitas condiciones non observaverit, omnes status et ordines regni profecto absolvat Sua Serenitas ab omnibus obligationibus et homagio Suae Serenitati praestitis. Ego haec mea sinceritate, qua teneor Suae Serenitati, debui per Vestras Dominationes Magnificas Suae Serenitati intimare, quod ego ne sim in causa, si Sua Serenitas his negotiis necessariis se non accomodaverit.

De quodam maturi iudicii et orthodoxae religionis auctoritatisque viro huc mittendo etiam ne obliviscantur.

Serenissimo Electori etiam debebunt indicare Vestrae Dominationes Magnificae, perpendat diligenter etiam Serenissimus Elector statum hujus provinciae, quia sicut antea etiam significavi Vestris Dominationibus Magnificis, a quo tempore haec provincia est separata a corona Hungariae, tempore fere omnium principum vi et armis voluerunt iterum applicare coronae regni Hungariae et sciret tantum Deus omnipotens enumerare, quantis expensis, quantis laboribus et quot innumeris profusionibus sanguinum voluerunt semper hoc negotium in finem ducere et maluerunt semper incolae hujus provinciae tantas devastaciones et tantas profusiones pati, quam ultro cessissent et si principes magnanimi et expertissimi defuissent, diu actum fuisset de nobis.

Ideo his in rei veritate ita se habentibus, ego committo sapienti iudicio Serenissimi Electoris et consiliariorum suorum, quid sit agendum et quomodo defendatur deinceps etiam principatus Suae Serenitatis. Nam hoc est verissimum, quod tem-

pore Serenissimae Principis Dominae nostrae clementissimae etiam post mortem principis pia memoriae jam aliquoties inceperunt tractare de principatu Transylvaniae contra Serenissimam principem Dominam nostram clementissimam, sicuti hodie etiam sunt allatae literae a legato Suae Serenitatis ex Porta Otthomannica. Quid autem Deus optimus decreverit in futurum, stat in dispositione divina. Et haec sunt, quae volui Vestris Dominationibus Magnificis breviter intimare.

Haec cum Dominis legatis Electoralibus locutus est Dominus Gubernator die 20. Maji 1630. Fogarasini et memoriae causa suprascripta omnia sibi annotarat, quae fideliter sunt transcripta.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban).

LIX. 1630. máj. 20.

Serenissime ac Potentissime Princeps Domine. Domine mihi clementissime.

Singularis illa Serenissimae Electoralis Celsitudinis Vestrae benignitas ac tanto principe digna heroica humanitas, qua me etiam inter alios Serenissimi quondam Gabrielis, Domini et Principi nostri gloriosae recordationis patriae certae nostrae et genti toti hungaricae quicquid contra invidia obloquatur, instar optimi parentis aeternum lugendi, commissarios in inclytam Serenissimae Electoralis Celsitudinis Vestrae aulam pro adducenda Serenissima Principe Domina nostra clementissima, tunc sponsa expeditos coram paterne admodum prosequi dignata fuerat, tam arcto me sibi nexu omnibusque suis charissimis, inprimis vero charissimae suae sorori, dominae et principi nostrae clementissimae devictum tenet et obstrictum, ut etiamsi nulla amplius unquam bonae in me voluntatis ejusdem testificatio accessisset, omnia tamen grati hominis et fidelis ministri officia mihi magnopere quadam necessitatis lege praestanda duxissem. Postquam vero Magnifici viri legati Serenissimae Electoralis Celsitudinis Vestrae honoratissimi literas ejusdem mihi exhibuerunt et intellexi Serenitatem Vestram porro me sui, in mei optimi affectus significatione quasi ad praestandum promissum commonefacere, nihil equidem etiam hactenus ad depraedicandam Serenitatis Vestrae Electoralis nominis amplitudinem, Serenissimaeque principi nostrae debita obsequia exhibenda diligentiae et fidei reliquum fecisse mihi videbar. Admonitus tamen commitar deinceps, an adhuc amplius quid ad summam fidem et obsequium tum erga Serenitatem Vestram, tum etiam Dominam et Principem nostram elementissimam adjici possit.

Multiplici jam sumus Serenissimae Principi nostrae fidelitatis et obsequii vinculo obstricti, nam primum ex aula Serenitatis Vestrae discedentes cum videremus Serenitatem Vestram, sororem suam charissimam, principem nostram clementissimam abs se jam proficiscentem, pro nimio suo erga ipsam fraterno amore subtristem in hasce longiniquas oras dimittere, promiseram ego tunc inter alios, si quid unquam a me fidei, obsequii et officii proficisci posset, id totum me Serenissimae Principi nostrae praestiturum, quandoquidem magno locorum intervallo quominus aliquid eorum Serenitati Vestrae praestare possim disjungar; deinde Serenissima Princeps nostra est magni illius defuncti Principis, de patria et sanguine suo praeclarissime meriti vidua, vel hoc nomine patriae nostrae unice observanda et veneranda; est denique Princeps nostra legitima communibusque ordinum suffragiis electa et inaugurata, jamque per Dei gratiam feliciter rerum summae praesidet. His tot tantisque firmissimis nexibus Serenissimae Suae Celsitudini inter alios suos fideles obnoxius omnem fidem et sinceritatem fidelitatisque omnia obsequia, me Suae Serenissimae Celsitudini omni divino humanoque jure debere lubens volensque profiteor, certus hac mea obsequiosa devotione Deo imprimis optimo maximo, deinde Suae Serenitati, ab eodem Domino Deo constitutae principi nostrae, ad haec patriae etiam communi debitum obsequium impendi, Serenissimae etiam Celsitudini Vestrae rem gratam fieri, atque haec quidem omnia fidelitatis obsequia Serenissimae Principi nostrae ex parte suorum fidelium praestabuntur incorrupta fide. Reliquum est, ut et Sua Serenissima Celsitudo Princeps nostra clementissima, sincero hoc et fideli scribo affectu, fidelium suorum, imprimis autem quorum fideli opera defunctus Serenissimus profundissimae prudentiae Princeps tot suis in arduis negotiis magna sua cum gloria et rerum suarum emolumento feliciter est usus, et sunt eadem etiam omnino erga Suam Serenitatem integritate et fide, utatur opera et consiliis in ardua hujus regni gubernatione.

Credat Serenissima Sua Celsitudo Domina et Princeps nostra elementissima et certo credat illos totos in eo esse, ut tum animae saluti Suae Serenitatis, tum etiam dignitati atque status sui principalis solidae conservationi quam optime consuli possit. Coeterum me totum gratiae Serenissimae Electoralis Celsitudinis Vestrae demisse recommendatum cupio. Servet divina majestas Serenissimam Celsitudinem Vestram diutissime salvam, incolumem et florentem bono publico et nobis.

Datum in civitate Colosuar, die vigesima mensis Maji
anno Domini 1630.

Serenissimae Electoralis Celsitudinis Vestrae

servitor humillimus

Stephanus Kassay, m. p.

Külczim: Serenissimo ac Potentissimo Principi ac Domino Domino Georgio Guilielmo Dei gratia Marchioni Brandenburgico, Sacri Romani Imperii Principi Electori et Archicamerario, Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium, Stetini, Pomeraniae, Cassubiorum, Vandalorum, nec non in Silesia Crosnae, Carnoviaeque Duci, Burgravio Norinbergensi, Principi Rugiae, Comiti Marcae, Domino in Ravenstein etc. Domino mihi clementissimo.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LX. 1630. máj. 22.

Vnsern Freundt schwesterlichen Grusz vndt was wier sonsten mehr Liebes vnd guetes vermögen jederzeit zuvor. Durchleuchtiger Hochgeborner Fürst freundtlicher vielgeliebter Herr Bruder vndt Gefatter.

E. Lbd. ansehliche Herr Abgesandten, die Edlen vndt Hochgelehrten Johan von Koszpoth auf Paulszdorff, Fridrich von Götzen auf deroselbten Erbgesesser vndt Christophorn Nays, deroselbten wol verordnete Rätthe vnd secretarium haben wier mit Freuden empfangen, auch bey vberreichten Creditirschreiben ihr anbringen vndt werbung mit mehrem vernommen. Wie hoch wier nun E. Lbd. Trew Brüderliche affection gegen vns Schätzen, da sie vns in noch vielen Schwebenden vngelegenheiten durch so Tapffere Leuthe haben succuriren vndt vnserm Anliegen vndt beschwerden remediren wollen, alsz vielmehr befinden wier vns obligirt diese von E. Lbd. vns erzeugte Brüderliche freundschaft mit höchster danck zu erkennen vndt anzunehmen, wie wier dan solches in aller schwesterlichen freundschaft anderwärts zu erwiedern keine gelegenheit versaumen wollen. Wier können auch nit vnterlassan E. Lbd. dero abgesandten aufrichtigkeit trew vndt fleisz, mit welchen sie vns die gantze Zeit vber in vielen schweren zufällen eyfrig, wie ehrlichen vnd tapfferen Leuthen gebührt, bey vndt vorgestanden, bester massen zu rühmen. Dieselbte freundt schwesterlich anlangendt (weil wier in allen vndt jeden sehr wol mit ihnen zufrieden sein) Sie geruhen ihre trewe bemühung gleichsals in gnaden anzunehmen. Was sonsten vnser Zustandt, auch worauf vnser Regiment berührt vndt wie vnser wolfahrt möchte befördert vndt erhalten werden sollen, sie ewer Lbd., weil wier ihnen allerhandt documenten zustellen lassen, ausführlichen bericht vnd erklarung

thun, welchen sie an vnser Statt in allen, vngezweifelten glauben geben wollen. Thuen hiemit E. Lbd. in des allerhöchsten väterlichen Schutz vndt Schirm zu allen gedeylichen aufnehmen friedlichen, Glückseeligen Regirung vndt Fürstlichen wolergehen trewlich befehlen. Geben auf vnseren Schlosz Fogaras, den 22. Maji anno 1630.

Von Gottes genaden Catharina geborne Marggravin ausz dem Churfürstlichen Stamm Brandenburg, des Heiligen Römischen Reichs vndt in Siebenbürgen fürstin, Frau der Antheil in Königreich Ungern, Gräfin der Zäckler, in Preussen, Jülich, Cleve vndt Berge Hertzogin.

E. L. Gettreiwe Dinstwillige
Schwester
Catharina, m. p.

Külczim: Dem Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten, Herrn Georg Wilhelm, des Heiligen Römischen Reichs Ertz Cammerern, vnd Churfürsten zu Stettin in Pommern, der Cassuben vnd Wenden, auch in Preussen zu Jülich, Cleve vnd Berge Hertzogen, Burggrafen zu Nürnberg, Fürsten zu Rügen, Grafen zu der Mark vnd Ravensperg, Herren zu Ravenstein, vnsern freundlichen vielgeliebten Herrn Bruder vndt Gefatter.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXI. 1630. máj. 22.

Unsern freundt schwesterlichen grusz zu vorn vnd was wier sonsten mehr Liebes vndt Guetes vermögen. Durchleuchtiger hochgebohrner Fürst freundlicher vielgeliebter Herr Bruder vndt Gefatter.

Es hat Vns vorweiser dessen vnser Edlknab Peter Caroli, vns virdte Jahr trew undt fleiszig gedienet, vnterthanigst ersucht vndt gebeten, Ihm E. Lbd. damit er etwas mehrers erlernen vndt erfahren vnd vns künfftiger Zeit desto nützlichern dinstleisten möchte, an dero Hoff Staath aufzuwarten zu recomandiren. Weil vns dan ins künfftige Allerhandt dinstleistung würdt von nöthen sein wolten, wier vns derer lieber gebrauchen, die vns zuvor bekandt vndt derer trew wier versichert sein möchten, haben also diesen Jungen von Adel auch in vnserm Nutzen, weil er Beidte Sprachen erfahren, sein vnterthaniges suchen vndt bitten nit verweigern wollen. Ist demnach an ewer Lbd. vnser freundt schwesterliche Biett, sie wollen benenten Jungen von Adel in dero dienst aufnehmen vndt an eine solche Stelle verordnen, damit er in gueten höfflichen Sitten vndt Tugenden wol zu nehmen möge, vndt in gleichen haben wier auch einen Jungen freyherrn Gabriel Haller (welcher vns gleichsfalls vor einen Tagen 2 Jahr gedienet vndt sich volendst von freyen wiellen nachdem

vns Gott wiederumb ausz der Bälstischen finsternüsz gerissen, zu der wahren Seelig machenden Reformirten Religion bekennet) der Vniversitet Franckfurtt recomendirt in sprachen vndt gueten künsten zu vben, weil wier ihm gewieszens halten seinen Bälstischen Vater nit haben können zurückgeben. Biett E. Lbd. sie wollen ihm bester massen befehlen sein lassen, welches wier bey aller vorfallenden gelegenheit mit schwesterlicher freundschaft zu erwiedern befiesz sein wollen. Thuen ewer Lbd. in den väterlichen Gnaden schutz des allmächtigen zu allen gedeylichen fürstlichen aufnehmen trewlich befehlen. Geben auf unseren Schlosz Fogaras. den 22. Maji anno 1630.

Catharina von Gottes gnaden Geborne Marggräfin ausz dem Churfürstlichen Stam Brandenburg, des H. Römischen Reichs vndt in Siebenbürgen Fürstin, Frau der Antheil in Königreich Vngern. Gräfin der Zaekler, zu Borussen. Jülich. Cleve vndt Berge Hertzogin.

E. L. gettrewe dinstwilige
Schwester
Catharina, m. p.

Külczim: Dem Durchleuchtigen hochgebornen Fürsten Herrn Georg Wilhelm, Marggrafen zu Brandenburg, des H. Röm. Reichs Ertzkammerer, Churfürsten zu Stetin in Pommern. der Cassuben vndt Wenden, in Preuszen Jülich, Cleve vnd Berge Hertzogen, Burggrafen zu Nürnberg, Fürsten zu Rügen. Grafen zu der Mark vndt Ravensperg. herrn zu Ravenstein, unsern freundlichen vielgeliebten Herrn Brudern vnd Gefattern.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXII. 1630. máj. 23.

Magnifici ac Generosi Domini. Domini et amici mihi observandissimi.

Servitiorum meorum paratissimam commendationem prae-missam.

Quemadmodum heri post prandium obiter feceram mentionem Vestris Dominationibus Magnificis ac Generosis de statu alumnorum et fratrum meorum Lugduni Batavorum honestis studiis operam navantium. et quoniam Vestrae Dominationes Magnificae ac Generosae mihi consulebant, quod deberem hoc negotium in scriptis, pro memoriali in manus Vestrarum Dominationum Magnificarum ac Generosarum transmittere, ego secundum illorum admonitionem feci, ex quibus uberius rem intelligunt. Ego jam hoc negotium post providentiam divinam commendo fraternae oblationi, curae et industriae Vestrarum Dominationum Magnificarum ac Generosarum.

Literas etiam Serenissimo Electori sonantes una cum literis alumnis meis dirigendis inclusas transmisi. rogoque easdem, ut humillime saluent meo nomine Serenissimum Electorem, mea officia humillima Suae Serenitati offerentes.

Oblitus sum haeri repetere illam consignationem, quam a me postulaverant in eum finem, ut inde puncta negotiorum suis Dominationibus Magnificis ac Generosis a me propositorum exciperent. Ideo peramanter volui easdem requirere, ut mihi remittant eam consignationem et rescribant, quale responsum Domina nostra clementissima dederit Vestris Dominationibus ad ea puncta, quae intimarunt Suae Serenitati ex requisitione mea.

Post haec non possum praetermittere, quin modo etiam ne peterem veniam a Vestris Dominationibus Magnificis ac Generosis de istis commissis, quae potuerunt committi a me in praesentia Vestrarum Dominationum Magnificarum ac Generosarum. Me autem Suae Dominationes Magnificae ac Generosae habeant, quousque vixero, pro sincero illarum amico et fratre, quas ego commendo clementiae et providentiae divinae, ut habeat curam Vestrarum Dominationum Magnificarum ac Generosarum per angelum Tobiae. Valet felicitate mi Domini fratres et amici dilecti. Datum ex Küküllővár, die 23. Maji anno Domini 1630.

P. S. Cursor Serenissimae Principis hodie me obviavit, qui attulit literas Domini generalis Vestris Dominationibus sonantes, quas sine mora volui ipsis transmittere, Domino Veichardo Schulteti etiam; si autem aliquo casu G. D. Schulteti remansisset penes Suam Serenitatem, aperiant literas Domino Schulteti sonantes ac in eis inclusas velint mihi remittere. Quae autem intimavi Vestris Dominationibus aliquoties, ne eorum obliviscantur, summopere rogo.

P. S. Illustrem comitem a Svartemburgk meo nomine plurimum salutet ac Magnificum Dominum Bosdorphium, similiter Magnificum Dominum Knézbekium ac priorem aulae magrum Serenissimae Principis, rogatas velim Vestras Dominationes Magnificas ac Generosas.

Qualem statum putabam esse futuram post discessum D. V. M. ac G., utinam ne acceleraretur ille status, sicuti jam inditia videmus et intelligimus, ideo stet negotium in prudenti arbitrio Serenissimi Electoris et consiliariorum suorum.

Servitor paratissimus et amicus
Comes S. Bethlen, m. p.

Külczim: Generosis ac Magnificis Dominis Joanni a Kospoth, Fridérico a Geöczel et Christophoro Naps, Serenissimi Principis et Domini,

Domini Electoris Brandenburgici in Transilvaniam legatis etc. Dominis et amicis mihi observandissimis.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXIII. 1630. máj. 23.

Illustrissimi Domini.

Domini Transilvaniae oratoris adventu Vestrarum Dominationum Illustrissimarum Serenissimi Principis Domini Electoris Brandenburgensis oratorum epistolas, in quibus de Serenissimae Transilvaniae Principis sororis suae negotiis agitur, recepi, qua de re me superioribus annis gratissimum christianissimo regi domino meo clementissimo officium persolvere existimasse sciant, velim; cum ob ejusdem Serenissimae Principis rerum utilitatem ac commodum nulli curae ac labori peperci, ut antehac idipsum reipsa confirmavi, ita nec inposterum ei deero, mihi enim optime compertum est, Serenissimum Electorem a rege domino meo clementissimo pro affine ac pernecessario haberi, adeo ut duplici ex capite ad omnem occasionem ejusdem Principis Serenissimae negotiis hac in Porta profuturam, sedulo amplectendam impellor, ubi insuper summa cum diligentia curam, officiaque mea, ut eadem Serenissima Princeps in suo dominio constans sit eique omnia ex animi sententia contingant, adhibiturus sum. Caeterum Vestrae Dominationes Illustrissimae aperiunt, qua in re unicuique illarum speciatim probare possem me esse

Illustrissimi Domini

addictissimum
Comitem di Césy m. p.
oratorem Galliae.

Datum Perae, 23. Maji 1630.

Knesebeck irásával: Schreiben das Frantzösischen residenten an der Ottomannischen Port an Ihrer Ch. D. gewesene Abgesante, vom 23. Maji 1630., ist am 12. Aug. von Herrn Christoff Benckendorff allhie eingeliefert vndt auff Sr. Ch. D. befehll von mir eröffnet worden.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXIV. 1630. máj. 30.

Magnifice et Nobilissime vir, Domine et amice honorande.

Cum de fide tabellarii, per quem idibus Aprilis ad Magnificam Dominationem Vestram scripsi, non immerito dubitare debeam, paria literarum mearum his adjungere visum fuerit, ex quibus intelliget, quo ordine omnes suos acceperim, et quae summam, et tumultuarie ad eas responderim, quod nunc accuratius volente Deo facturus sum. Primo quidem quatuor mille aureos ab Hazi Jussuff aga accepi et sequenti modo distribui:

Illustrissimo Domino Cahimachamo mille et septingentos, Sultanae uxori ipsius sex aureos nodos fibulares adamantibus ornatos, et quadringentis et septuaginta aureis emptos, Sultanae vero matri imperatoris mille et quingentos aureos nomine Serenissimae Principis dono dedi, et triginta, qui supererant, inter familiam Domini Cahimachami distribui, reliquos trecentos, quos Magnifica Dominatio Vestra pro Serenitatis Suae munificentia mihi ascripsit, retinui, pro quibus et quatuor jugalibus equis, quos Dominus a Dreyling huc conduxit, gratias ago maximas et Serenitati ejus, et Magnificae Dominationi Vestrae, quod consilio suo minus illud mihi obtigerit. Alios quoque ducentos aureos pro debito Domini Jacobi Roncelli, cujus chirographum hic inclusi, per manus Magnifici domini legati accepi, quemadmodum etiam aureos centum, quos Sulficario Siausio, et quinquaginta, quos interpreti meo, Abrahamo Cormano numeravi, non sine utriusque debita gratiarum actione et humillima fidelium officiorum suorum Serenissimae Principi exhibitione. Jusuff aga dicto Sulficario sub fide silentii (quod tamen minime debuisset) summam aureorum a se allatorum revelavit, unde statim res ad aures Domini Cahimachami pervenit, qui auri sacra fame pro Turcarum natura et conditione stimulatus, ducatos omnes sibi missos arbitratus, eosdem inter se ipsum et Sultanas matrem imperatoris et uxorem suam ea, qua narraui ratione, distribui, petiit, in quo voluntati ejusdem obtemperandum esse judicavi, cum omnia Serenissimae Principis negotia in hac porta a nutu et directione ipsius dependeant, quae secundum vota et Serenitatis Suae et mea fidelissime expedit, ita ut si verum fateor, majora mereatur. Hoc tantum ex tali revelatione incommodi sentio, quod aliquid, quo aliis etiam subalternis ministris, quales sunt Ebrahim afendi Cancellarius Secretarius et similes, nomine Serenissimae Principis gratificari potuissem, dictae summae detrudere non licuit, sed cum spes futurae liberalitatis iisdem a me facta sit, non dubito, quin in optimo affectu, quo hactenus erga negotia Suae Serenitatis ductae fuerunt, perseveraturi sint.

Generosum Dominum Henricum a Dreyling libentissime huc adventantem vidi et pro meo erga Serenissimam Principem obsequio atque etiam veteris amicitiae nostrae vinculo in hospitium meum recepi, qui omnium, quae hic geruntur, oculatus et auritus testis Serenitatem Suam fidelissimis literis et relationibus suis plenam et indubitam fidem facere poterit.

Obstupui, cum ex literis Magnificae Dominationis Vestrae horrendam et insperatam illam, quae ibi acta fuit, tragicomœdiam legerem, nec minus admiratus fui, principem ex puro Dei verbo de Evangelii veritate edoctam et in orthodoxa reli-

gione educatam adeo facile illusionibus et nugis papisticis decipi potuisse, ut svasu et consilio nonnullorum patriae proditorum se ipsam et totum regnum evidentissimo periculo exponere proposuerit. Sed cum divina providentia Serenitas Sua a tanto exilio praeservata fuerit et opera Magnificae Dominationis Vestrae infernalem istum draconem, qui sub herba latebat, feliciter detexerit, sperandum est, quod in posterum ab hujusmodi impostoribus caute sibi cavebit et res suas ita componet, ut pacem in regno et illaesam apud externos reges et principes, sanguine et afinitate sibi conjunctos, existimationem sibi conservet. Hoc certo certius Magnifica Dominatio Vestra credat et persuasum sibi habeat, si imperator Turcarum vel in minimam mutatae religionis et secretae cum fautoribus domus Austriacae tractationis suspicionem induceretur, quod Majestas Sua et omnes hujus portae magnates Serenitatem Suam desererent et status regni Transylvaniae ad novi principis orthodoxi electionem impellerent, quamvis enim pax in Ottomannicam et Austriacam gentem coaluisse videatur, caesar tamen clam pro hoste habetur. A Palatini Esterhasy largitionibus non est, quod Serenitas Sua vel minimum sibi metuat, cum ministri hujus portae illum non minus, quam ipsum caesarem suspectum habeant. Illud, quod ad securitatem ejusdem pertinet, ut candide dicam, est, ut a caesareanis et pontificiis, quantum poterit, abstineat, ne apud orthodoxos Transylvaniae proceres ac coeteros libertatis patriae amantes in sinistram et mutatae religionis et occultae cum caesare collusionis suspicionem veniat. Longe vero satius erit, si damna et injurias sibi a caesarianis illata Illustrissimae Dominationis Cahimachamo, muphtio et aliis Visiriis serio significet et se ad vindictam accingat, nec vel minimum, quod sui juris sit, ab ipsis vi sibi eripi permittat.

Ad me vero quod attinet, nihil hactenus praetermisi, quod ad gloriam et securitatem Serenissimae Principis pertinere putabam. Et nunc quoque post adventum Magnifici Domini legati Tholdalaghy ad petitionem Magnificae Dominationi Vestrae nomine Serenitatis Suae mihi factam fidem dedi et propriam quasi personam meam obligavi, eandem semper in constanti erga hanc partem affectu et fidelitate perseveraturam esse, quod, ut fiat, et res Serenitatis Suae salvae et fides mea apud Turcam illaesa et integra maneant, totis viribus tuis elaborare debes. Libenter hoc in literis Magnificae Dominationis Vestrae legi, eandem cum a rege Sveciae de amicitia cum hac porta ineunda responsum habebit, autorem Serenissimae Principi futurum esse, ut collusiones cum domo Austriaca plane deserat. Quod si fiet, Serenitas Sua incredibilem in animis

Turcarum sui amorem et admirationem excitabit et in regno Transylvaniae magnam sibi autoritatem, nec minorem apud exterarum nationum famam et gloriam conciliabit. Consilio Magnificae Dominationis Vestrae Serenissimam Principem, quantum fieri potest, serio adhortatus sum, ut in posterum a collusionibus cum illis, quos domus Austriacae et religioni pontificiae nimium addictos novit, plane absteat et thesauris suis parcat eosque in meliores usus sibi servet.

In actiones Domini Tholdalaghy diligenter inquisivi et nihil praeter fidelem ejus erga Serenitatem Suam affectum animadverti, quin etiam Dominus Cahimachus hoc de ipso testimonium perhibuit, virum videlicet esse candidum, sincerum et principi atque patriae suae fidelissimum, quamvis enim religioni pontificiae addictus sit, illum tamen a domo Austriacae sectationibus abhorreere deprehendi, quibus si Serenitas Sua (quod Deus avertat) sese magis associabit, non est dubium, quin partes Illustrissimi Domini Gubernatoris et reliquorum patriae libertatem amantium secuturus sit. Meo quidem iudicio non perperam Sua Serenitas fecerit, si a consiliis dicti Domini Tholdalaghy (cui defunctus princeps multum deferebat) non plane alienam se ostendat, ita tamen, ut suprema in regni administratione sibi salva maneat autoritas, quod facile fiet, si ita sese geret et Domino Gubernatori, ejusque filiis et consanguineis nullae diffidentiae et suspicionis, ne provincia Transylvaniae tandem aliquando in potestatem caesarianorum culpa ipsius veniat, ansa detur.

Litterae imperatoris Turcarum ad septem comitatus et Heudones per Hazi Jusuff agam missae, sed non redditae denuo per Sulficarium Serenit. Suae tradendae adferuntur, ut iis pro prudentia sua, cum occasio dabitur, utatur. Aethiopem, qualem Sua Serenitas desiderat, puerum pulcherrimum et lusitanice loquentem (quod hic valde rarum) inveni, qui emptus centum et viginti thaleris imperialibus a Domino Tholdalaghio conducitur.

Statim post adventum dicti domini ad hanc portam, ut desiderio Serenissimae Principis et Magnificae Dominationis Vestrae satisfacerem, conatus sum sub aliquo praetextu, si ausim cum literis imperatoris ad Serenitatem Suam, dum legati Serenissimi Principis Electoris Brandenburgici in aula Transylvanica adhuc commorarentur, ablegare, sed cum nulla idonea sese obtulerit causa, qua id ipsum inscio et inconsulto domino legato, commode et absque magna sinistri aliquid suspicandi occasione fieri potuerit, consultius et magis ex re Serenitatis Suae esse iudicavi, si talis ablegatio differretur ad discessum

usque domini legati, in cujus comitatu Dominus Sulficarius munus illud obibit, ut vestes auro intextos nomine imperatoris et munuscula quaedam et pulchrum atque mansuetissimum equum turcicum (quae meo hortatu ad Serenissimam Principem a Domino Cahimachamo et Sultanis uxore ejus et imperatoris matre in testimonium paterni, materni et sororii affectus mittuntur) Serenitati Suae offerat. Is vir est ingenii satis callidi, qui, quamvis honoris et proprii commodi causa ablegari videatur, tamen suspicione non careo, ipsum tanquam exploratorem, ut de praesenti regni Transylvaniae et Serenitatis Suae statu, deque magnatum atque incolarum in eandem fide et affectu inquirat, missum esse. Ea de causa diligentissime actiones ejus observari debere judico et praesertim, ut bene excipiat atque honorifice et liberaliter tractetur, consulo; valet enim apud omnes Visirios et coeteros rerum publicarum directores fide et autoritate, nihil tamen ei neque secretorum negotiorum, neque pecuniae, vel alterius rei pretiosae transferendae credatur. Ebrahim afendi, de quo scedula literis tuis inclusa mentionem fecit, vir est summae existimationis non tantum apud Dominum Cahimachamum, verum etiam apud omnes hujus portae magnates, qui in omnibus arduis negotiis, praesertim Hungaricis et Transylvanicis consilio ejus utuntur et ea de causa apud Serenissimum defunctum principem etiam in magno honore habitus fuit. Recte Sua Serenitas fecerit, si talis viri amicitiam sibi quoque conciliaverit, ego, quo ad literas ejusdem nullum responsum datum fuit, morbo Suae Serenitatis et spe futurae remunerationis excusavi.

Jusuff aga praefecturum janitsarorum Budensium ambit et a Serenissima Principe, ut Domino Cahimachamo ea de causa serio commendetur et apud Passam Budensem nomine ejusdem agentis munere fungi possit, obnixè rogat. Qua in re, si Serenitas Sua ipsi gratificabitur, quin fidelibus officiis id demeriturus sit, non diffido. Singularem et paternum Domini Cahimachami erga Serenitatem Suam affectum ex secretis literis ejus, quas de verbo ad verbum germanice traduxi, Magnifica Dominatio Vestra intelligat. Omnia, quantum ad benevolentiam hujus portae attinet, hic ex votis Serenissimae Principis succedunt, et quaecumque ea postulabit ab imperatore Turcarum, facile impetrabit tantum modo, quod his literis meis pro corona addere et denuo repetere volui, caveat ab impostoribus, qui cum religione et libertate regni perdidam ipsam cupiunt. Num, ut de domestica quoque afflictione Magnif. Domin. Vestrae consolationem addam, non possum exprimere, quantopere vices ejus et mortem charissimorum liberorum doleam, sed cum divinae providentiae ita visum fuerit, ut eos

intra annos innocentiae ex hoc lachrimarum valle, ubi omnia hac infelici aetate nostra persecutionibus et caedibus innocentium christianorum, qui Deum secundum verbum suum colunt, perstreant et nihil praeter continuas aerumnas cernitur, in coelestem patriam et consortium beatorum evocaverit, non est, quod Magnifica Dominatio Vestra se ipsum magis, quam virum sapientem pro christiana erga notas caritate decet, affligat. Versiculos, quos et quales a me monumentis illorum insculpendos flagitat, ob plurimas occupationes meas componere non licuit, sed per proximum cursorem Deo volente pro poëticae venae meae tenuitate mittere non desinam. Difficile est reperire hic tam bonas ac Magnifica Domin. Vestra desiderat jaspides acrizusas, addidi tamen sex, qualescunque nancisci potui, rogo, ut boni consulat et si quid aliud ipsi gratum hic inveniri potest, jubeat et factum putet. His Deum optimum maximum precor, ut eandem diu incolumem servet et ab omnibus inimicorum suorum insidiis custodiat. Datum Constantinopoli, 30. die Maji 1630.

Puer aethiops tam vehementi amore erga domini sui familiam (in qua eum usque ad discessum domini legati propter difficultatem custodiae relinquere debui) affectus est, ut avelli ab ea nisi vi, nulla ratione vel persuasione potuerit et dominus ejus immotum a se dimittere noluit, quod valde dolui, cum intelligam Serenissimam Principem tanto aethiopsis desiderio teneri. Tempus nunc non patitur, ut de alio inquiram, quod Deo volente omni cum diligentia facturus sum, ut, si dictus puer paulatim persuaderi non poterit, quod modis omnibus tentabo, alius aliquis proxima, qua sese offeret, occasione mitti posset.

Magnificae Dominationis Vestrae

observantissimus et ad omnia studia
officiaque promptissimus amicus
Cornelius Haga m. p.

Külczim: Magnifico ac Nobilissimo Domino, Domino Weigard Schulitz de Schulitzau, Serenissimae Principis ac Dominae, Dominae Catharinae Marchionissae ex Electorali stirpe Brandenburgica natae, Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principis aulae intimo consiliario, Domino et amico honorando.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban).

Közli: —A —A.

A KOLOSMONOSTORI KONVENT LEVÉLTÁRA.

— NYOLCZADIK KÖZLEMÉNY. —

557. 1628. jun. 22. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete Szent-Lászlói Kamuthi Miklós végrendeletéről, melylyel Karánsebesben lévő javait a karánsebesi mostani és következő keresztény papoknak hagyja — jure perpetuo, et irrevocabiliter. Dat. 1628. jun. 22.

Com. Zörény. K. nro 79.

Eredeti, úgy látszik Kamuthi írása, Tordai Péter által hitelesítve. Félíven.

558. 1628. okt. 9. Kun György és Pilibát György relatoriája Bodó Bernát és Török Erzsébet Peselneken levő malmáról. (15 tanu vallomása, die nona mens. octobris 1628.)

Com. Albensis K. nro 24.

Papíros. Későbbi egyszerű másolat. Eredetije hiányzik.

559. 1628. decz. 24. Bethlen Gábor fejedelem egy levele egészen feloszlófélben, mely kelt Fogarasban decz. 24-én, 1628-ban. (Bánfi Anna részére Compulsorium dobokai jószágokról.)

Com. Doboka, nro 53.

Az okmány hátára fehérselyemmel takaró van varrva. Pecsétje megvan.

560. 1629. máj. 17. Lázár Anna, nagydobai Spáczai Gáspár özvegye losonczy Bánfi Istvánnal és Vajda Annával, a Doboka megyében fekvő Borsa nevű birtok felett kiegyeztek, Feria 5. proxima post dnicam Cantate 1629.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723. évből.

561. 1630. okt. 7. Felső-Vadászi Rákóczi György kötelezvénye, mely szerint ifj. Bethlen István gróftól felvett kölcsönben hétezer forintot. Dat. Várad, 7. octobr. 1630.

Jel nélkül. Másolatnak látszik; félív papiroson.

562. 1631. szept. 16. A kolosmonostori requisitorok tanusítólevele arról, hogy Bornemissza László eddig tett vallomásait a maga és Starenberg Borbála nevében visszavonja

és semmisnek nyilvánítja. Dat. feria tertia prox. post fest. Exaltationis sanctae crucis anno 1631.

Jel nélkül. Eredeti. Papiros. Két íven, két példányban.

563. 1631. okt. 5. A kolosmonostori requisitorok tanúságtétele arról, hogy Vesselényi Anna és fiai, Csáki István és László Nagy-Almás és Egeres nevű birtokok miatt a fiskális director által törvény elébe idéztetve, nem makacsságból, de a távolság miatt és egyéb okokból meg nem jelenhettek. Dat. die dnico prox. post fest. b. Francisci conf. anno 1631.

Com. Kolos. V. nro 5.

Eredeti. Papiros.

564. 1632. jun. 18. Török Ferencz végrendelete Szucsákon, Ó-Budán, Kölesmezőn, Dióson lévő vagyonáról, anyja Ördög Anna, testvére Borbála és Szabó János javára, három tanu előtt. Szucsák . . .

X. nro 13.

Eredeti. Papiros. Három pecséttel.

565. 1632. Konrád István kolosvári jegyző kérdőpontjai, Nagyköpeczi György ügyében Sike Anna, Pál Mihályné ellen.

Jel nélkül. Egy darabka papiroson.

566. 1633. decz. 16. A gyulafehérvári requisitorok igazolják Szárhegyi Lázár István vallomását, melylyel felesége Kovacsóczy Susánna javára Erked és Solymos nevű kolosmegyei birtokait háromezer tallér értékig zálogba adja. Dat. feria sexta prox. post dnicam terciam Advent. anno 1633.

Rákóczi György fejedelem transsumtuma ezen évből.

567. 1633. decz. 17. Rákóczi György Lázár István csiki főkirálybíró kérésére megerősítve kiadja a gyulafehérvári requisitorok azon tanusítványát, mely szerint ő, feleségének Kovacsóczy Susánnának háromezer tallérba Erked és Solymos, kolosmegyei birtokait elzálogosította. Albe Julie, 17. decembr. 1633.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel.

568. 1634. ápr. 10. Sombori Gábor és Sombori Gáborné Gerendi Ersébet vallják öt levélben (melyek egyike 1598. aug. 10-ről szól), hogy Kamuti Balásné Zeller Angalittól több költsön pénzeket felvettek, lekötván két jobbágyot s egyéb apró jószágot.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma, ezen évből.

569. 1634. ápr. 10. A kolosmonostori requisitorok Kamuti Balásné Zeller Angleta kérésére átírják Sombori Gáborné Gerendi Ersébet 1632-ből febr. 25-ről kelt levelét. Dat. feria secunda prox. post dnicam Palmarum, anno 1634.

Com. Albensis, K. nro 15.

Eredeti. Papiros. Vizben ázott. Pecsétje lehullott.

570. 1634. máj. 8. Rákóczi György fejedelem Novák Farkas aranyasszéki főkapitánynak és a tisztségnek több harasztosi, bágyoni és rákosi portionatus nemes érdekében, kik Bethlen Gábornak 1627-ben auguszt. 21-én Fejérvártt kiadott privilegiumára hivatkoztak, rendeli, hogy őket szokatlan terhek viselésére ne kényszerítsék. Alba Julia, 8. maji 1634.

Sedes Aranyos . . . ? Eredeti. Pecséttel.

571. 1635. jun. 22. Kerekes János két tanu előtt száz forintot felvén Solymosi Katától, nagyváradi házát zálogban leköti, die secunda ante f. s. Joannis bapt. 1635.

Jel nélkül. Eredeti. Két kis pecséttel.

572. 1635. máj. 20. A kolosmonostori requisitorok jegyzéke, mely szerint Kis György, gönczi Szatmármegyéből, Kolosvár város javára magát Mérán, a birtokban örökös jobbágyságra szánta, adván neki a városi provisor négy forintot, három köből gabonát és elfogadván az ő erős esküjét. 1635. maj. 20.

Com. Kolos. K. nro 144. Kis darabka papiron, előjegyzet.

573. 1636. jun. 19. A kolosmonostori requisitorok illosvai Erdélyi György kérelmére egy Rettegben levő nemesi kuriáról és szőlőről és Disznópatakáról szóló 1635. évi levelet átírnak, feria sexta in f. b. Gervasii mart. anno 1636.

Com. Szolnok E. nro. 3.

Eredeti. Papiros. Félív. Víznyomásos bélyege: futó szarvas. — A szöveg csonkának látszik és a dátum hibás, feria sexta jun. 20-ra esvén, míg Gervasius 19-én van. Talán a vigilián kezdette a napot . . .

574. 1636—1638. Kovacsóczy Susánna Lázár Istvánné perében, hasznos jegyzetek Bornemissza László ellen.

Jeltelen. Félíven.

575. 1638. apr. 12. Adorján Tamás, közép-szolnoki szolgabíró és Ramocsaházi István assessor relatoriája, Kis-Dobában Közép-Szolnokmegyében kihallgatott 16 tanu vallomásáról, afelett, mennyi ideig bírta Tomori Zsuzsánna Dobai Jánosné a magyar-köblösi részjóságot? Kis-Doba, apr. 12. anno 1638.

Com. Doboka D. nro 58. Eredeti. Egy ív papiros.

576. 1638. szept. vége. Pálfi István és Huszti Melchior relatoriája (81 tanu eskü alatti vallomása), az 1638-ban Kolosvárt lerombolt klastromban és templomban szeptemberben kapott s kézen-közön elveszett drágaságokról. Kolosvártt . . .

Neoregestr. A. 149. Három és félív, de kezdete és záradéka nem lévén a szokott alakban szerkesztve, csak előjegyzéknek tekinthető.

577. 1639. febr. 14. Szilágyi Tamás és Bolcz Gergely Kolosmegye tisztségéhez relatoriát küldenek néhány dobokamegyei tanunak Osben történt kihallgatásáról. Ós, 1639. febr. 14.

Jeltelen. Eredeti. Félív papiroson.

578. 1639. jul. 26. Szilágy-Főkereszturi Tóth László testamentuma, öt pecséttel.

Jeltelen. Eredeti. Egy ívnyi papiroson. Mária Theresia 1779. évi Collocatorium mandatumában.

579. 1639. decz. 9. Rákóczi György fejedelem Maxai János Zarándmegyében lévő birtokaiiba, melyek magszakadás folytán a fejedelemre szállottak, Virginás István váradi fiscalis directort beigtatni rendelte volt ugyan, de mert az ellenmondók több mint egy év folyama alatt nem mutatták ki jogukat a követelt birtokokhoz és az adományos a donationalist visszaadta: a zarándi tisztségnek rendeli, hogy Siklyós, Fejéregyház, Haroklyán, Nyék, Czomótelke, Komlós határait újra járattván, ezeket a fejedelmi kincstár számára adják át. Dat. Kolosvár, dec. 9. anno 1639.

Jelzés nélkül. Eredeti. Papiros; három ív egybe ragasztva. Pecséttel.

580. 1640. jan. 9. Rákóczi György fejedelem Sennyei Péter hívének jutalmára privilegialis levelet állít ki. Gyulaféhvártt, január 9-én, 1640.

A váradi requisitorok transsumtuma 1641. évből.

581. 1640. márcz. 12. Adójegyzék néhány rovatban. »Extractus brevis et generalis, a Kolosmegyében 1637—1639-ig befizetett adókról.«

Jel nélkül. Félív papiroson.

582. 1640. decz. 28. Rákóczi György fejedelem Kassai István tanácsosának írja, hogy Kun Istvánné részére valami írást a levéltárból úgy adjon ki vagy adasson ki, hogy az asszonynál párja ne maradjon »s a káptalanban se tartásák meg.« Alba Julia, die 28. dec. 1640.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel, a fejedelem sajátóságos »—« jegyzetével.

583. 1641. jan. 19. Kovács Balás Kidéből, dobokai szolgabíró levelet ír a dobokamegyei tisztségnek valami ocsárdi rész erdőről, melyet a jobbágyok használnak. Kide, 1641.

Jel nélkül. Eredeti. Kis papírszeleten.

584. 1641. febr. 19. A váradi requisitorok Patai Sámuel secretarius és fejedelmi felhatalmazott kérésére átírják és hitelesítik Rákóczi György fejedelemnek Sennyei Péter részére

kiadott 1640. évi levelét. Datum feria tertia proxima post dnicam Invocavit, anno 1641.

Jel nélküli egyszerű másolat, két és fél ív.

585. 1641. febr. 22. A kolosmonostori requisitorok tanúságlevele arról, hogy Erdélyi István végrendeletben birtokait Magyar-Sukon, Asszonyfalván, Magyar- és Oláh-Kalyánban a kolosvári jezsuiták javára 3500 forintért zálogba adja. Feria sexta proxima post dnicam Reminiscere, 1641.

Com. Kolos. A. nro 96.

Eredeti, de Bodoni Istvánnak Pálfi István requisitorhoz írott fél íves magán levele hátára írva, oly hanyagul, hogy sem az idő, sem a hivatal nem mentheti, csak valami gyarló kéz.

586. 1641. jun. 15. A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke Somlyai Gáspár, Cseh János és András rödi nemesek protestatiójáról, a magyar- és oláh-rödi határjárás tárgyában.

Jeltelen. Eredeti.

587. 1641. jul. 27. Rákóczi György fejedelem parancsolja a kolosmonostori requisitoroknak, hogy a fiskus által Nagy-Dobán apprehendált, magtalan elhunyt Dobai István után maradott mindenféle belső és külső javakat, előbb vizsgálatot tartva, becsüljenek meg és tegyenek jelentést. Datum in Curia nostra Kolosmonostrensi, die 27. Julii, 1641.

Com. Szolnok med. D. nro 34.

Eredeti pecséttel, benne van letéve a becsü és az inventarum Nagy- és Kis-Dobáról.

588. 1641. aug. 27. Dengelegi Zsigmond vallomása a felett, hogy a mely javakat atyja Dengelegi Miklós Zámbo Mihálynak adott volt Dobokamegyében, bárminemű praetextus alatt, s azokról a »káptalanba« fassiót tett volt, azokat most mind Huszti Menyhártra transferálja. Kolosmonostor, 1641. aug. 27.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Félív.

589. 1642. jun. 13. Ugron Erzsébet, Horváth Jánosné végrendelete mindenféle ingó-bingó, bárhol található vagyonáról, András, János és Mihály atyjafiai részére, a kolosmonostori requisitorok előtt előjegyezve.

Com. Küküllő U. nro 5.

590. 1643. ápr. 24. A kolosmonostori requisitorok felveszik Kamuthi Balásné Zeller Angleta végrendeletét, a kolosmonostori templom és iskola számára stb. Feria sexta in f. s. Georgii mil. anno 1643.

Z. nro 8. Eredeti. Papiros. Egy íven.

591. 1644. szept. 25. A kolosmonostori requisitorok előtt Rajki Gáspár a kolosvári jezsuita kollegium nevében protestál azért, mert a Sukban, Oláh- és Magyar-Kalyánban és Asszonyfalván lévő javakat (miket Somkerekai Erdélyi Istvántól hagyomány folytán a kollegium nevében átvett, és Mindszenti Krisztina nevű özvegyének, tetszése szerinti ideig, kedvezésképpen kezén hagyott) a fejedelmi fiskus törvény ellen lefoglalta; továbbá a fejedelem azon javakat fiának Sigmondnak statuálta, mi ellen ellenmondani ő (pater Rajki) nem mert ugyan nyiltan, de most írásban ellentmond; ugyanez áll a kolosmonostori javakról is, miket a fejedelem fiának Sigmondnak törvény ellen adott. Dat. in Kolosmonostor, 1644. szept. 25.

Kolos. U. nro 48.

Eredeti. Papiros, kis pecséttel, a requisitor Pálfi István hitelesítésével.

592. 1646. ápr. 11. Pálfi István kolosmonostori requisitor és Ferenczi Gábriel fejedelmi parancs szerint, az Apafi István ellen márczius 11-én hozott ítélet folytán confiskálják és egybeírják Apa-Nagyfaluban és tartozékaiban, minden ingó és ingatlan vagyonát. (Záradéka nincs.)

Jel nélkül.

Három ív egybe varrva, de hitelesítése nincs; inkább előjegyzék, mely alapján a jelentést a kiküldöttek megkészhették s az előjegyzetet, mint több helyen látszik, a levéltár számára megtartották.

593. 1646. okt. 28. Török Bálint Farkaslakán oroszhegyi Farkas Bálintot maga helyett hadviselésre fogadja, és végrendeletet csinál, melyben rokonairól és Farkas Bálintról is gondoskodik, a kolosmonostori konvent előtt.

Sedes Udvarhely. O. nro 2. Fogalmazvány vagy másolat?

594. 1647. Orláth határjárásai töredéke 1647-ből.

Com. Kolos. O. nro 15. Kezdeté és vége hiányzik.

595. 1647. febr. 31. (*sic!*) Nagy István levele arról, hogy Tóth Judit és árvái tutorságát elvállalja és tiltakozik más tutor ellen.

Eredeti. Félisten. Több pecséttel. Mária Theresia 1779. évi Collocatorium mandatumában.

596. 1647. márcz. 9. A kolosmonostori requisitorok előtt Bornemissza László tiltakozik a Kolosmegyében levő Nagy-Petri és Kis-Petri birtokok ügyében, melyek a Tamásfalvi család magtalan elhalása folytán publikáltatnak. Dat. sabbato prox. ante dnicam Invocavit anno 1647.

Jel nélkül. Eredeti. Pecséttel. Egy íven.

597. 1647. máj. 9. Rákóczi György fejedelem rendeli a kolosmonostori requisitoroknak, hogy a szebeniek által kon-

tractus mellett átadott *Orlát* birtoknak határát járják ki. Dat. in Curia nostra Sarkaniensi, 9. maji 1647.

C. Alb. O. nro 14. Eredeti. Papiros. Pecséttel; egy íven.

598. 1647. máj. 20. A kolosmonostori requisitorok Rákóczi György parancsára kijáratják Orlát és Kereszténysziget határait. Dat. decimo die diei ultimae executionis (die 27. mensis maji) 1647.

Jeltelen. Egyszerű másolat későbbi időből, két íven.

599. 1648. (napja nincs.) A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke Kamuthi Miklósnénak Kamuti Susánna és Jósika Gáborral való egyezményéről, Hesdát és Léta felett

Com. Torda C ? Félív papiros.

600. 1648. febr. 27. A kolosmonostori requisitorok utasítása afelett, hogyan kell a leveleket a kolosmonostori levéltárból kiadni, vagy abba behelyezni? Feria sexta post cinerum, 1648.

Jeltelen. Jegyzék, félív papiroson.

601. 1649. márcz. 7. Nagy Péter magánlevele fiához, Ilosván lakó Nagy Demeterhez. Dto Agárd, 1649. mart. 7.

Jeltelen; félív papiros, naptól megbarnítva, romlott pecséttel.

602. 1649. ápr. 18. Rákóczi György Pálfi István kolosmonostori requisitornak rendeli, hogy az a Torda vármegyére kivetett adó regestumát a tordai perceptor részére ingyen adja ki, helytelen lévén azért tizenkét forint kiírási díjt követelni. Szamosujvár, 18. ápril 1649.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecsét alatt.

603. 1650 körül. Dobay Tamás, Szarvasi Gergely. Füzesy István, Bak Mátyás és számos katonarendű társainak nemes ármális levél töredéke, mely szerint Kornis Boldizsár hűtlensége után Gyérest és tartozékait, Oláh-Tóháton, Detrén. Olasz-Szent-Jakabon, Mindszenten stb. vitézségük fejében jutalmul kapják.

Com. Torda G. nro 7. (alias T. nro 22.)

Egyszerű, papiroson. Egy ívnyi. Az írás a XVII. század közepére vall. Nincs sem kezdete, sem vége. Középe is meg van szakadozva.

604. 1651. jun. 17. A kolosmonostori requisitorok tanúságlevele arról, hogy Ördög István és Benkő Bálint Súlyomkőben lévő két jobbágytelek iránt megegyeztek. Sabbato prox. post f. b. Barnabe apl. 1651.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel, mely leesett. Egy ív papiroson.

605. 1653. szept. 2. Szikszai Sigmond közép-szolnokmegyei vice-ispán Diósadon Nagy Péter halála után ennek

birtokát a kincstár számára fejedelmi parancsra egybe írja, és confiscálja. Dat. in possessione Diosad, anno et die ut supra

Az erdélyi királyi tábla transsumtuma, 1776-ból.

606. 1654. márcz. 13. Gáspár Magdolna Keczei Istvánné Deritte, Kalota-Szentkirály, Mogyoró-Kerek kolosmegyei birtokokra nézve, mik őt illetnék, iratokat keres; mire egy protonotarius azt feleli: Nem tudom. Nem értem. Ezt írásban bizonyítja Samariay Mihály, Kolosvártt

Com. Kolos. G. nro 30. Fél íven.

607. 1656. febr. 1. Rákóczi György fejedelem Sárpatki Márton fiskális direktort Balavására és Kelementelke nevű birtokokba beigtattatni rendeli. Dat. in possessione Nagy-Galacz, febr. 1. anno 1656.

Com. Küküllő ? Eredeti. Papiros. Pecséttel.

608. 1659. máj. 19. A kolosmonostori requisitorok tanúságlevelé arraól, hogy Nagdobai Spáczai János Majtényi Mártonnal, ki hűtlenség miatt vagyonszertes lett volt, egyezkedik, átengedvén neki Dobán és Ujlakon, Szolnokmegyében lévő birtokait bizonyos kölcsönös kikötések mellett. Dat. die et anno supra notatis

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1723-ból.

609. 1664. decz. 29. Nagy István levele Kolosmegye tisztségéhez, panaszol a miatt, mert Burjános-Oláh-Budán lakó Szentkirályi József a diósi határból három földéről a dézmabuzát elvitette. Dat. Burjános-Oláh-Buda, 1664. 29. dec.

Jeltelen. Félív papiros.

610. 1665. szept. 16. Sarmassági Kata, Balajti Lászlóval elcseréli szatmármegyei némely jószágait. Dat. Fenesika, 1665. sept. 16.

Kom. Kraszna S. nro 6. Eredeti. Vizfoltos félív papiroson.

611. 1666. máj. 20. Diósi Örmény Lázár Péter panaszolván Szentkirályi József ellen, hogy ez az ő erdejét marháival pusztítja: Keczei András kolosmegyei jegyzőtől azon írásbeli feleletet kapja: »Kinek-kinek vagyona maga földén jurisdictiója, éljen kiki maga jurisdictiójával.« Datum Kolosvár

Jeltelen . . . Eredeti. Egy darabka papiros.

612. 1671. jun. 30. A kolosmonostori requisitorok előtt Bornemissza Kata Bálintfi Kristófné kolosvári két házát a kolosmonostori ecclesia patereinek, Fenesi Mihálynak és Kőszegi

Sigmondnak ezer forintért zálogban leköti, bizonyos feltételek mellett s azokhoz módosítja végrendeletét is.

Com. Torda . . . ? Eredeti. Egy ív papiroson.

613. 1674. jun. 20. A kolosmonostori konvent előjegyzete arról, hogy Kálnoki Sámuel felesége Lázár Erzsébet nevében protestál és contradikál Petki István bárminemű donatióinak, Kolosvártt . . .

Sedes Sepsi, K. nro 147.

Eredeti. Darabka papiros, szegénységi bizonyítvány a levéltár kezelésére.

614. 1675. máj. 1. Apaffi Mihály fejedelem Farnosi Keczei Istvánt Egerbegy és Gorbófő birtokába beigtattatni rendeli. Fogaras, máj. 1. anno 1675.

Com. Kolos. K. nro 73. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

615. 1675. okt. 28. Horváth Boldisár kövárvidéki nótarius és Sebestyén János szolgabíró relatoriája, sósmezei Vajda Balás ügyében . . .

Com. Szolnok S. nro 35. (alias 6.) Egy ív papiroson.

616. 1677. ápr. 29. Havaseli László és Kolosvári Bernárd bizonyítják, hogy szamosfalvi Mikola Zsigmond a kolosmonostori parochia számára 686 aranyért zálogba adta Magyar- és Oláh-Tótfaluban, Kolosmegyében fekvő birtokait. Kolosvártt . . .

Com. Kolos. A. nro 90. Eredeti. Papiros. Két pecséttel. Egy íven.

617. 1679. okt. 12. Apaffi Mihály fejedelem Maxai Balásnak és Ferencznek zálogba adja Kővárhoz tartozó tiz jobbágyát négyszáz forintért. Datum ex Radnót, 12. octobr. 1679.

Districtus Kővár M. . . 87. ? Eredeti. Papiros; pecséttel. Egy ív.

618. 1681. jan. 18. A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke Ebeni Éva contradictiójáról, a Torda megyében lévő egerbegyi birtokot illetőleg, melyet Vas Jánostól és Györgytől szerzett. Kolosvártt . . .

Eredeti. Darabka papiroson.

619. 1682. máj. 5. Lónyai Anna, Kemény Jánosné zálogba adja Béldi Susánnának Fejérd nevű kolosmegyei birtokát kilencszáz forintért. Datum in Gerend.

Com. Kolos. L. nro 3. Eredeti. Félív papiros. Pecséttel.

620. 1685. nov. 15. Havaseli László és Kávási Sigmond bizonyítják, hogy Mikola László maga s gyermekei nevében a kolosmonostori plébániát teljesen pleno jure meghagyja azon birtokban, melyet Mikola Sigmond atyja és Kamuthi Susánna anyja a pátereknek, Fenesi Mihálynak és társainak átadott

volt 1677-ben, és senki azokat ki ne válthassa. Actum in castello Szamosfalva

Neoregestr. nro 68. (alias nro 9.)

Eredeti. Papiros. Egy íven. Két pecséttel két darabban.

621. 1689. ápr. 8. Szentmártoni Ádám zálogba adja Dobai Péternek tizenhatsz forintért magyar-köblösi néhány földjét. Dat. Tötör, 8. apr. 1689.

Com. Doboka S. nro 101. Eredeti. Egy darabka rongyos papiros, elázva.

622. 1691. decz. 3. Az erdélyi gubernium Bethlen László, Gergely és Ferencz javára a kolosmonostori levéltárból Szederjes birtok irományait kiadatni rendeli. Kolosvár, dec. 3. 1691.

Eredeti. Pecséttel. Egy íven.

623. 1693. okt. 9. A kolosmonostori requisitorok előjegyzéke Kolosmonostor elfoglalásáról.

Jeltelen. Darabka papiros.

624. 1696. jul. 28. Vitéz Anna Belényi Sigmondné. testvére Vitéz András ellen Pánczél-Cseh elidegenítése miatt protestál a kolosmonostori requisitorok előtt. . . .

Com. Doboka V. nro 16. (?) Egy darabka papiroson.

625. 1696. aug. 24. Holya György jurassor bizonyítja, hogy Szilágy-Főkereszturon Serédi uram protestált Oláh Márton bizonyos birtoka végett. Szilágy-Főkereszturon

Eredeti. Két pecséttel; de a papiros teljes csirizzel, és raggatott. Mária Theresia 1779. évi Collocat. mandatumában.

626. 1697. decz. 11. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete arról, hogy a kolosvári reformátum consistorium az égés után templomát fel akarván építtetni, erről pater Vizkeleti Sigmondot a tordai utczában admonealtatta.

Jel nélkül. Egy darabka rongyos papiros.

627. 1697. decz. 15. A gyulafehérvári requisitorok tanúság-levele arról, hogy Kolozs város előjárósága tiltakozott az ellen, hogy a város privilegiuma sérelmével a lakosokat »quartiriumra, postálkodásra, vecturára« s effélékre kényszerítsék. mert csak a kamarai szolgálatra kötelesek. Dat. 15. dec. 1697.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel, egy íven.

628. 1699. febr. 22. Bánfi György gubernátor a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Gyulafi László bizonyos levelét a vármegyék és a szász natio pecsétjei között pecsételje meg; »másként az országnak nagy kára forog benne.« Kolosvárt, 1699. febr. 22.

Jeltelen. Eredeti. Pecsétje leesett.

629. 1699. máj. 23. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete arról, hogy Keresztszegi Csáki István Buza nevű birtok eladása miatt protestált testvére Csáki László ellen. Sabbato prox. ante dnicam Rogationum, 1699.

Comit. Doboka C. nro 4. Egy darabka papiron.

630. 1699. jul. 19. Vízkeleti Sigmond kolosvári kathol. plébános tiltakozása a kolosmonostori repuisitorok előtt a városi előjáróság ellen bizonyos vallató parancsnak törvény ellenes visszavonása miatt. Kolosvártt . . .

Com. Kolos. V. nro 10. Eredeti. Papiros. Félív.

631. 1699. aug. 20. Tunyogi András jurassor és Szabó Mihály szolgabíró relatoriája Szilágy-Főkereszturi Tóth Márton ügyében, 7 tanu vallomásáról.

Eredeti. Egy ív papiroson, mit darabokra szakadás veszedelme fenyeget. Mária Theresia 1779. Collocatorium mandatumában.

632. 1699. okt. 28. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete arról, hogy Áts-Nagy Györgyné a maga és Kata leánya nevében Szabó Istvánt ügyvédnek rendelte; valamint Tisza György és Tisza István is (in festo b. Simonis et Iude) 1699.

Com. Szathmár S. nro 40? Egy darabka papiros szeleten.

633. 1699. nov. 21. Mikes Mihály kéri a guberniumot, hogy a Páter Jánosnál lévő adósság iránt kontentálja, azon választ kapván, hogy »a következő országgyűlésen egy általjában revideálja az Gubernium.« 1699. novemb. 21.

Jeltelen. Egy félíven. Eredeti.

634. 1699. decz. 10. A kolosmonostori requisitorok tanúságlevele arról, hogy a kolosvári unitarius ekklesia Kolosvárt a Monostor-utcza szegletén a parochialis ház mellett lévő házát Toldalagi Andrással és Gocs Sárával elcserélte, anno 1699. 10. mensis decembr.

Kolos. A. nro. 101. Eredeti. Papiros. Egy ív.

635. 1700. márcz. 25. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Jó Mihály contradictiós és protestáló leveleit a levéltárból kikeresni és kiadni ne vonakodják, »különben az articulus szerént hason poenában fognak incurralni propter nolle, magoknak tulajdonítsák.« Dat. Albae Juliae, 25. martii 1700.

Jeltelen. Eredeti. Papiros, egy íven. Pecséttel.

636. 1700. decz. 1. Az erdélyi gubernium sürgeti a kolosmonostori requisitorokat, hogy Markó István javainak megbecsülésében és eladásában siessenek, s a pénzt beküldjék

a creditorok kielégítése végett. Dat. Albae Juliae, die 1. decembris 1700.

Jel nélkül. Eredeti. Pecséttel.

637. 1701. febr. 17. Az erdélyi gubernium néhai Frátai György hátramaradott vagyonáról Suki Mihály javára a kolosmonostori levéltárból levelek kikeresését rendeli. Alba Juliae, 17. februarii 1701.

A kolosmonostori repuisitorok transsumtuma ezen évből.

638. 1701. márcz. 20. A kolosmonostori requisitorok Suki Pál és Mihály kérelmére átírva Báthori Sigmond fejedelem 1583. évi leveleit a Frátai-család birtokáról kiadják. Feria secunda prox. post dnic. Palmar. 1701.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel. Három ív. Vizben ázott.

639. 1701. okt. 13. Sennyei Pongráczné Jósika Judit elzálogosítja a kolozsvári jezsuita pátereknek kétezeröttszáz forintért Torda megyében fekvő Hesdát nevű birtokát a kolosmonostori requisitorok előtt.

Com. Tordensis G. nro. 5. Eredeti. Papiros. Egy félíven.

640. 1702. Doboka vármegye évi kontributiójáról szóló kimutatás, községenként felosztva.

Eredeti. Félíven.

641. 1702. márcz. 6. Hadadi András, Szentkereszti András számára kölcsön felvett Luczai Jánostól 200 forintot. Kolosvártt, mart. 6. 1702.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecsétekkel, félíven.

642. 1702. máj. 12. Az erdélyi gubernium néhai Boros János vagyonairól való iratok kikeresését rendeli a kolosmonostori levéltárból Rédei Pálné Boros Borbála javára. Alba Julia, 12. mensis maji 1702.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma ezen évből.

643. 1702. nov. 10. A kolosmonostori requisitorok Rédei Pálné Boros Borbála javára kiírják Doboka-Borsa, Nagymező, Kis-Muntsel jószágok regestrumát. Feria sexta proxima ante f. b. Martini eppi 1702.

Jeltelen. Eredeti. Két ív papiroson. Pecsét és hitelesítés nélkül.

644. 1703. jan 1. A kolosmonostori requisitorok előjegyzete arról, hogy Kökényesi László 2000 forintot felvett anyja Stepán Annától, miről atyjának feltételes kötelezvényt ad. In f. circumcis. Dni 1703.

Com. Kolos. K. nro 2.

Eredeti, a repuisitoroktól hitelesítve. Fél íven.

645. 1703. nov. 1. Az erdélyi gubernium Rákosi Péter requisitornak rendeli, hogy Patikáriusné, Jakab deákné, vagy Verner Mihályné háza-e alkalmasabb a levelek conservatiójára? arról tegyen jelentést. A meghalt Loki Péter requisitor helyébe ha valakit »alkalmasabbnak suggerál kegyelmed a reformata religioból: kedvessen vesszük.« Cibinii, 1. novembr. 1703.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

646. 1707. ápr. 29. Gyerőfi György özvegye Kemény Kata bizonyítja, hogy Rákosi Péter requisitor a kolosmonostori levéltárból kiadta neki az ott letett pecsétes két kis ládát. Kolosvár, 1707. aprilis 29.

Jeltelen. Eredeti. Kis papiron, két pecséttel.

647. 1710. decz. 17. Bakcsi Ferencz és Bora Péter relatoriája Alsó-Csernátoni Domokos István részére bizonyos Sepsi-Szent-Györgyön levő nemesi ház felett. Sepsi-Szent-György . . .

Sedes Háromszék D. nro . . . Eredeti. Két ív, pecsétekkel.

648. 1711. decz. 3. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori requisitori hivatal rendezése végett, Rákosi Péter requisitor mellé, a reformatusok és katolikusok részéről Vizaknai Györgyöt és Horvát Mártont »deputálja, praesentálja és recommendálja«. Medgyes, 3. decembr. 1711.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

649. 1713. okt. 5. Az erdélyi királyi tábla Ördög István vagyonából Markó Istvánnak részére végrehajtást rendel 32 fl. erejéig, Kolosmegye tisztsége útján.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

650. 1714. máj. 17. Károly király a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Körmendi Imre kolosvári jezsuita házfőnök kérelme folytán a kolosmonostori apátsági birtokok határait járassa ki. Dat. Cibinii, 17. maji 1714.

Kolos. M. nro 44. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

651. 1715. jul. 6. Körmendi Imre a kolosvári jezsuiták kollegiumának rectora protestál az ellen, hogy Hadadi Mihály a farkas-utczai és torda-utczai szegletházon lévő zálogos pénzt nem veszi fel. Kolosvártt, 1715. julius 6.

Com. Kolos. P. nro. 161. Eredeti. Félív papironon.

652. 1717. máj. 24. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Kurtány József anyja 1704-ben Kolosmonostoron deponált egyezer forint pénzét, mint

depositariusok, a maga módja szerint adják ki. Dat. Cibinii, 24. maji 1717.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel. Egy ív.

653. 1717. jun. 26. Károly király tanusítja Bánti Sigmond protestatióját Gezés, fehérmegyei birtok elidegenítése felett. Kelementelke. . . .

Com. Albens. B. nro 21. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

654. 1717. okt. 31. Szilágyi József marosszéki nótárius, a katolikusok nevében protestál a marosszéki alkirálybirák választása ellen. Maros-Vásárhely . . .

Neoregestr. Q. nro 159. Eredeti. Pecséttel. Egy íven.

655. 1718. jan. 11. Károly király a kolosmonostori konventi requisitoroknak rendeli, hogy Oláh-Tótfalu határait Mása György és társai, valamint a kolosvári jezsuita collegium kérelmére járassa ki. Dat. Kolosvár, jan. 11. anno 1718.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

656. 1720 körül. A kolosmonostori requisitorok Rajcsányi János kolosvári jezsuita házfőnök kérésére átírják Báthori Kristófnak 1579. máj. 5-én Tordán kelt levelét, valamint Báthori Istvánnak 1571. évi május 10-ről kelt levelét, a kolosmonostori uradalom megvásárlásáról és adományozásáról. Dat. fer. quarta prox. post dnicam quartam s. Trinitatis anno 17. . .

C. Kolos. U. nro 50. Neoregestr.

Eredeti, két és fél ív papiros, de alsó részei teljes felozlás felé közelednek. Vízben ázott. Pecsétjének nyoma sincs. Kegyeletből újabb időben valaki külön papirtokot készített neki; de okosabb dolog lett volna az eredeti okleveleket és nem ezt a felozlásnak indult új copiót kiválasztani!

657. 1721. jan. 23. Vécsei László és Sennyei Borbála Solymosi Nagy Mihályt, Ferenczet és Pétert, kiknek atyja zemplénavármegyei dumbrávai ős jobbágy vala, tekintve az ők előhaladott műveltségöket, és »leválna a megirt személyeknek manumissiójokért simul et semel ezerhét száz m. forintokat« szabadon bocsátják. Szenna, január 23. 1721.

A kolosmonostori konvent transsumtuma 1728-ból.

658. 1721. jun. 7. Károly király Solymosi Nagy Mihályt, Ferenczet és Pétert, armalis nemesekké teszi. Laxemburg, 7. junii 1721.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma 1728-ból.

659. 1722. decz. 10. Károly király a kolosmonostori requisitoroknak rendeli, hogy Gencsi György és Dobai Erzsé-

bet javára Ördögkut, Nyárló dobokai és más birtokok okleveleit keressék ki. Kolosvár, decz. 10. 1722.

A kolosmonostori konvent transsumtuma 1723. évből.

660. 1723. jan. 25. A kolosmonostori requisitorok Gencsi György és Dobai Erzsébet Doboka, Szolnok és Kraszna megyei jószágairól, több XVI. századi oklevelet átírva kiadnak Dat. in f. conversionis s. Pauli apl. 1723.

Jeltelen. Eredeti. Papiros, hat íven; bár meg van pecsételve, még sem egyéb egyszerű másolatnál.

661. 1724. jan. 10. Az erdélyi gubernium Kmita János kolosmonostori requisitort Kis-Rákosnak Kendermező felől való része határjárására kirendeli. Cibinii, 10. junii 1724.

Jeltelen. Eredeti. Pecsétje elveszett. Bele van téve a jelentés a határjárás eredményéről, fogalmazás alakjában, hitelesítés nélkül.

662. 1724. szept. 18. A kolosmonostori requisitorok előtt fr. Schirmer Antal, az erdélyi szent-ferencz-rendi minoriták provinciális öre, tiltakozást jelentett azért, nehogy a minoriták régi birtokai (mik vannak: Gyulafehérvártt, Fejéregyházon, Kolosváron, Bákóban (Moldovában), Beszterczén, M.-Vásárhelyen, Felfaluban, (?) Bokfalván (?) Szászvároson, Tövisen, Tergovistián, Udvarhelyt (a várban), Szász-Szebenben) bármi szín alatt valakinek adassanak, és hogy valaki azokat elfogadhassa vagy megvehesse. Dat. Claudiopoli, die 18. sept. 1724.

Eredeti. . . . F. nro 1. Papiros; félíven.

663. 1725. szept. 10. Antalfi János erdélyi püspök az erdélyi részekben működő szent-ferencz-rendű minoriták javára Kelemen Didák atyának megengedi, hogy Kolosvárt, a Szent-Péter nevű elővárosban, Beszterczén nep. szent János tiszteletére és Kantán a Szent-Háromság tiszteletére templomokat építhessen vagy kijavíthasson. Kolosvár, 10. sept. 1725.

C. Kolos. M. nro 73. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

664. 1726. márcz. 25. Jósika Imre végrendelete, kelt Kolosvárt.

Litera Z. alias litera S. nro 7. Eredeti. Négy íven. Pecsétekkel.

665. 1728. jul. 8. Károly király Solymosi alias Nagy Mihály, Péter és Ferencz manumissionalis és armalis leveleit a kolosmonostori levéltárból kiadatni rendeli. Dat. Kolosvár, 8. julii 1728.

A kolosmonostori requisitorok transsumtuma ezen évből.

666. 1728. A kolosmonostori requisitorok Nagy más-képpen Solymosi Péter és Ferencz és Mihály kérésére kiadják

Vécsei László manumissionális levelet 1721-ből, és Károly királynak Nagy alias Solymosi Mihály, Ferencz és Péter részére 1721. kiadott armalis levelét (záradéka és hitelesítése hiányzik).

Jeltelen. Papiros. Három ív.

667. 1730. máj. 17. A kolosmonostori konvent tanusága mellett Csernovics Ferencz a kolosvári jezsuiták kollegiumának rectora, Kajántó birtokára nézve, melyet Apaffi Mihály fejedelem Naláczi Istvánnak 1500 tallérig zálogba adott volt, egyezményre lépven vele, az 1500 tallér lefizetésével Kajántót a rend számára visszaváltani magát kötelezi. Kolosvártt, 17. maj. 1730.

Com. Kolos. C. nro 97. Eredeti. Papiros. Egy íven.

668. 1731. máj. 24. Zorger Gergely erdélyi püspök tiltakozik a gyulafehérvári italmérési jognak a katonai és polgári tisztviselők által történt többszörös sérelme ellen, a kolosmonostori konvent előtt. Feria quinta prox. post dnicam I. Trinit. 1731.

E. nro 1. Eredeti. Papiros. Egy íven.

669. 1731. decz. 6. A kolosmonostori konvent borosjenői Rácz János és udvari Jó János részére átírva kiadja Jankafi Klára levelét (három jobbágyról Incselben és Keleczelben) 1639-ből. Dat. in. f. b. Nicolai eppi anno 1731.

Com. Kolos. R. nro 3. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

670. 1732. febr. 22. Birtt Ilyés brassai kereskedő bizonyos kolosvári háznak taxára átengedését kéri a kolosvári magistratustól, mit meg is nyert 1732. febr. 22.

Jeltelen. Fél íven.

671. 1733. máj. 5. A kolosmonostori konvent előtt Rajcsányi György a kolosvári jezsuita kollégium Bogártelke birtoka végett, melynek határkijárása a jezsuita kollégium jogaira nagyon káros, tiltakozik.

R. nro 6. Eredeti. Papiros. Egy íven.

672. 1733. aug. 25. Kastal János örkanonok, a kolosvári »szent Erzsébet«-ről nevezett tertiáriák ügyében András Péttert ügyvédnek vallja a kolosmonostori konvent előtt. 1733. fer. tercia post f. s. Bartholomaei apli.

Neoregistrat. S. nró. 9. Eredeti. Darabka papiroson.

673. 1736. A kolosmonostori requisitor Kmita János jegyzetei 1736. évből, különféle érdektelen tárgyakról.

Jeltelen; félv papiroson.

674. 1736. ápr. 8. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy ő felsége Szébenben május 11-re országgyűlést hirdetett, gróf Wallist kinevezvén királyi commissariusnak. Cibinii, 1736. april 8.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel.

Ezen értesítés talán meghívónak is nevezhető lenne!

675. 1736. jun. 9. Demeter Márton erdélyi prépost és Létai István lector kanonok bizonyoságlevele arról, hogy midőn a kolosmonostori levéltárt kezelés és őrzés végett átvették, csak egy pecsétet vettek át, és egy második pecsétről nem is hallottak semmit. Dat. Albae Carolinae, die 9. Junii 1736.

Jeltelen. Eredeti. Kis pecséttel.

676. 1737. aug. 1. Aczél Tamás leánya Sálomé, Pápai Páris Ferencz felesége a kolosmonostori konvent előtt vallo-mást s végrendeletet teszen. 1737. aug. 1.

Eredeti. Egy darab.

677. 1740. aug. 1. Veres László a kolosmonostori konvent előtt protestál Füred és Kocs birtoka végett

Jeltelen. Eredeti. Félív papiroson.

678. 1740. aug. 12. Szeghalmi György és Susánna, Szabó Andrásné, valamint Nánási Erzsébet is, protestációt jelentenek a kolosmonostori konvent előtt Füred és Kocs birtoka miatt

Jeltelen. Eredeti, félíven.

679. 1741. szept. 1. Tordátfalvi Fekete József jezsuita végrendelete, melyet készített Kolosvárt 1741-ben, szeptember 1-ső napján, s a kolosmonostori levéltár őreivel megerősítettet.

F. nro 5. Eredeti. Papiros. Egy íven.

680. 1742. szept. 22. Mikola László rokonai, Kemény László és Kabos Ferencz Csáki Borbálával megegyeznek néhai Mikola László örökségén, a kolosmonostori konvent előtt

Com. Kolos. M. nro 15.

681. 1742. jul. 10. A kolosmonostori konvent levele arról, hogy Deési Rákhel és Nánási L. András Szolnok megyében fekvő Füred és Koles birtoka ügyében Borsán megegyeztek. Dat. Borsa, anno et die in praemissis.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven.

682. 1743. nov. 9. Borosjenei Korda Susánna megvallván, hogy a kolozsvári jezsuita collegium rectora Szegedi Jánostól tizennyolcezer forintot felvett kölcsön, zálogban leköti

Indal, Szind, Bolducs nevű Torda megyében fekvő birtokát. Kolosvártt

Com. Torda, B. nro 72.

Eredeti. Papiros. Egy íven. Mellette van Korda Sigmond testaméntoma 1733-ból, transsumálva a kolosmonostori konvent által. Két íven.

683. 1744. aug. 12. Szegedi János a kolosvári jezsuita kollégium rectora ügyvéddé rendeli Budai Istvánt, Szaniszlói Sámuelet és Kászoni Andrást a kolosmonostori konvent előtt, hogy Pongrácz Pál Györgynél lévő pénzeket pereljenek vissza. Dat. feria quarta prox. post dnicam XI. Trinit. anno 1744.

Neoregestr. S. nro 137. Eredeti. Papiros.

684. 1748. okt. 26. Fr. Pál Imre és fr. Szabó István minorita atyák Reviczki Simon és Hartai Sebestyén minorita atyák bizonyos egyezményének 5-ik pontja mint sérelmes ellen a rend nevében tiltakoznak a kolosmonostori konvent előtt. Okt. 26. 1748.

M. nro 19. Eredeti. Félív papiroson.

685. 1750. jan. 20. A kolosmonostori konvent Sükösd Máté minorita tartom. rendfőnök kérésére, királyi rendelet folytán, kiadja a konvent 1545. évi levelét, melyben benne vannak Mátyás király 1487. évi és 1490. évi, valamint Ulászló 1494. évi és Lajos király 1520. évi levelei. Dat. feria tertia post dnicam II. Epiphaniae Dni 1750.

Colos. A. nro 131. Eredeti. Papiros. Két íven.

686. 1751. máj. 7. Kastal János ír a kolosvári plébánosnak arról, minő arányban oszlik meg a levéltári taxa a konservator és a requisitorok között. Alba, 1751. maj. 7.

Jeltelen. Eredeti. Fél íven.

687. 1751. jun. 10. A kolosmonostori konvent kijáratja Patai András kolosvári jezsuita kollégiumi rectorának Naláczi Sára elleni ügyében, birói ítélet szerint Bogártelke és Darócz határait, Kolosmegyében. Dat. dnica quinta post s. Trinit., die vero vigesimo sexto reambulationis et executionis etc. a. 1751.

Metales. Com. Kolos. W. nro 16.

Eredeti. Papiros. Pecséttel. Hat íven. Van egy más egyszerű másolat is ezen ügyben nyolcz íven, az eredeti mellett.

688. 1752 körül. A kolosmonostori konvent előtt Seres István, Timár Benedek, Somogyi Anna és Rósás Erzsébet vallják, hogy Kolosvártt a Külső-szén-utczában levő desolált kertjököt és gyümölcsösököt Fizesi (?) Mihály jezsuita atyának, kolosmonostori plébánosnak 25 forintért eladták

Com. Kolos. S. nro 145. Egy darabka rongy papiros. Kellő alak nélkül, több correcturával ékes; caret die et consule.

689. 1753. A Giróthi-Becze család irományai, két darab, oly elmosódott és elsárgult tentával írva, hogy kivonatolni nem lehet. Megvan jegyezve, hogy 1753-ban voltak kiadva és collocálva.

Com. Doboka. B. nro 67. Mintegy három íven.

690. 1754. márcz. 23. Az erdélyi gubernium közli a kolosmonostori konventtel Mária Theresia két rendeletét, a levéltár jó rendben tartásáról, mi a requisitorok kötelessége és az okmányoknak olyan szétválasztásáról, hogy amik Magyarország közjogi állapotát érdeklik, a nádori levéltár számára elkülönítve legyenek, melyeknek tartalmáról külön előre beadandó kimutatást rendelt. Cibinii, 23. mart. 1754.

Jeltelen. Eredeti. Három íven. Két másolattal.

691. 1754. aug. 29. A kolosmonostori konvent Szélyes Mihály »konventualis társát« a Szebenben ezen évben aug. 21-én megnyitott erdélyi országgyűlésbe követül küldve, felhatalmazza, Kolosvártt, aug. 29. 1754.

Neoregestr. T. nro 124. Egy darabka papiroson, mely correcturákkal és a hitelesség hiánya több jeleivel bővelkedik.

692. 1754. decz. 3. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori konventet utasítja, hogy azon leveleket, melyekre a királyi kincstárnak a váradi püspök és káptalana ellen a belényesi javakra vonatkozólag szüksége van, s melyekről külön jegyzéket mellékel, a levéltárból gyorsan adja ki. Cibinii, 3. decembr. 1754.

Jeltelen. Eredeti. Két íven.

693. 1755. márcz. 3. A kolosmonostori konvent tanúsítja, hogy csik-szent-királyi Andrási Ferencz, a kolosvári határon »Hendely« nevű szőlőhegyben lévő szőlőjét a kolosvári szent Mihály templomban lévő nep. szent János oltára javára adta és hagyta. Feria secunda post dnicam Oculi 1755.

Com. Kolos. A. nro 138. Eredeti. Papiros. Egy íven.

694. 1755. máj. 9. A kolosmonostori konvent előtt a kolosvári református ecclesia eladja egy házat négyszáz forintért a kolosvári jezsuiták kollégiumának 1755. maj. 9.

Com. Kolos, A. nro 136. Eredeti. Félíven.

695. 1755. szept. 21. Kászoni András alapítványi levele a kolosvári templomban elmondandó misékről Kolosvártt. . . .

Jeltelen. Egyszerű másolat. Egy íven.

696. 1755. okt. 25. A kolosmonostori konvent előtt Biró János kolosvári plébánus és Suki László megjelentek és az előbbi Biró azon vallomást tette, hogy bár Felső-Magyar-Suk

birtokot 4430 frttal megterhelte volt, és zálogban birta is 1752 óta, Suki László kérelmére, a zálogösszeg lefizetése mellett neki szabadon vissza bocsátja. Claudiopoli, 25. octobr. 1755. Aláírják Endes Péter és Szélyes Mihály; de a fogalmazvány egy vonallal keresztül van huzva.

Com. Kolos. A. nro 137. (alias A. 25., ez kitörölve.)

697. 1755. okt. 25. A kolosmonostori requisitorok tanúságtétele arról, hogy Biró János kanonok, kolosmonostori levéltár-őr Suki Lászlóval, azon 4430 fl. 34 denár iránt, melyért Suk birtoka zálogba vala adva, egyezményre lépett. Claudiopoli, 25. octobr. 1755.

Com. Kolos. S. nro 212. Eredeti két pecséttel.

698. 1756. nov. 2. Az erdélyi gubernium előre bocsátva a porosz háboru borzalmas voltát, felszólítja a kolosmonostori konventet nyilatkozatra, hány militaris lovas személyeket fog cum apparatu, ő felsége a királyné rendelkezése alá bocsátani? Cibinii, 2-a novembr. 1756.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel, két darab melléklettel. A fogalmazó bizonyosan Zsigmond király idejében lévő kolosmonostori gazdag konventre gondolt, midőn a kivonatolt felhívást a négy tagból álló vagyontalan konventnek készítette!

699. 1757. márcz. 26. A kolosmonostori konvent előjegyzéke arról, hogy Szabó István minorita quardian Kolosvártt plenipotentiális levelet adott Ladányi Sigmund, Maternik Elek és Szelei Benedek atyáknak az Eperjesen lévő konventben, az ügyek vezetésére »in Hungaria et Transsilvania.« Alájegyzzi Székely Mihály, Pál Samuel requisitor.

Neoregestr. T. nro 33. Egy darabka papiros. Testimonium paupertatisnak is beillik az okmány alakja.

700. 1758. máj. 18. A kolosmonostori konvent előtt protestál Gombás János, szamos-ujvár-németi lakos, Csoma-fája, Kide és Bádok dobokai községben lévő vagyonok tekintetéből. Feria quinta prox. ante dnicam s. Trinit. a. 1758.

Jeltelen. Eredeti. Félíven.

701. 1758. decz. 12. A kolosmonostori konvent tanúsítja, hogy Kabos Farkasné, Agnes férjét Kabos Farkast teljes hatalmu ügyvivőjévé kinevezte. Feria tertia prox. post dnicam II. adventus, anno 1758.

Jeltelen. Eredeti. Papiros.

702. 1760. máj. 31. A kolosmonostori konvent előtt Daniel Polixéna Veselényi István özvegye, tizenhétézer forintot felvén, férje után való jogát teljesen átengedi Haller Sámuelnek. Dat. sabbato prox. ante dnicam s. Trinit. 1760.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Két pecséttel.

703. 1761. jul. 22. A kolosmonostori konvent előtt Veselényi Farkas 17 éves korát revideáltatván, tiltakozást tett a hadadi, Török és Nyári, valamint Lónyai-féle aviticumok megnyerése végett. 1761. jul. 22.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

704. 1762. jan. 10. Forró Ádám és Lészai András királyi táblai irnokok Kendi-Lónán Teleki Ádám kuriájában bizonytságot tesznek arról, hogy Teleki Ádám Siménfalvi Jánost és Máté Isákot, Simon Jánost ügyvédeivé vallotta. Kendi Lona . . .

Eredeti. Papiros. Két pecséttel.

705. 1762. apr. 9. Az erdélyi kincstár igazgatósága a kolosmonostori levéltárból bizonyos iratoknak jegyzék szerint leendő kikeresésére kéri a requisitorokat. Cibinii, apr. 9. 1762.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven. A kívánt iratok jegyzékével.

706. 1762. jul. 12. Szegedi György a kolosvári jezsuita kollegium rectora, Méhesi Tódor gör. kath. monostori plebánus és tordai esperes fiait Abrahámot, Józsefet és Pétert, a jobbagysági kötelékből felszabadítja. Claudiopoli, 12. jului 1762.

Neoregestr. V. nro 28. Eredeti. Egy ív papiroson. Pecséttel.

707. 1762. aug. 23. A kolosmonostori konvent előtt Vass György, Dániel Pollixena, Vesselényi Mária és Susánna vallják, hogy azon negyvenezer forintot, mit felvettek vala Szemere György felesége Bossányi Krisztinától, neki teljesen lefizették

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven. Két példányban.

708. 1763. maj. 1. Varsányi Sigmondné, Rácz Jánosné. Váradai Klára megosztozván Mármarosban a Váradai Agnes halálával rájuk maradt vagyonban, kötelezik magukat, hogy a fiskus netaláni evocatioja ellen, egyenlő költségen jogukat védelmezni fogják, egyenként és együtt száz forint vinculum alatt. Dat. in Körtvélyes, anno et die ut supra.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson. Öt pecséttel.

709. 1763. szept. 16. Az erdélyi gubernium nevében b. Bajtay Antal erdélyi püspök utasítja a kolosmonostori konventet, hogy a gubernialis levéltár kiegészítése végett, a levéltárban levő donationális és inscriptionális levelek másolását folytassa, nem vigyázzván az erdélyi káptalan tilalmára. Cibinii, 16. szeptemb. 1763.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

710. 1764. szept. 28. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori konventtel közölvén pávai Vajna Lászlóné Koncz Mária panaszát valami Kolosmonostoron letett leveles ládáról, (mi oda 1726-ban márczius 4-én lett volna illokálva; de azt onnan a rokonok ki nem nyerhetik) ezen ügyben a konventtől nyilatkozatot vár. Cibinii, die 28. septembr. 1764.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy iven.

711. 1764. okt. 27. Béldi József kéri a kolosmonostori konvent őrét Lukács Jánost, hogy a Koncz Mária és Gyulai Agnes asszony által a gubernium utján is kiadatni sürgetett leveles ládát ki ne adassa, mert az az ő gyermekei részéről volt oda betéve. Béld, 27. okt. 1764.

Eredeti. Fél iven.

712. 1764. decz. 13. Az erdélyi gubernium a Koncz család perében bővebb felvilágosítást vár a kolosmonostori konventtől. Cibinii, 13. decemb. 1764.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

713. 1765. aug. 27. Az erdélyi gubernium Fenyédi Csörgő Pál azon panaszára, hogy az ő nemességét Udvarhelyszéken husz év alatt kétségbe vonták, s emiatt neki oly kára van, mit csak az eredeti nemes-levél felmutatásával szüntethet meg, az eredeti levél kiadását lehetetlennek tartván a gubernium, gondos vizsgálatot rendel, nincs-e azon okiraton vakarás, vagy más gyanura vezető jegy. Cibinii, 1765. aug. 27.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel. Egy iven.

714. 1766. ápr. 7. A kolosmonostori konvent tanusítólevele arról, hogy Vitéz Klára, hom.-sz.-mártoni Biró Zsigmond özvegye a borosjenői Korda-féle vagyonok iránti igényeinek érvényesítésére Haller Antalt, Szentkereszti Sámuelet és Inczédi Sámuelet hiteles ügyvédeivé rendelte. Feria secunda prox. post dnicam in Albis 1766.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel. Egy iven.

715. 1766. ápr. 7. A kolosmonostori konvent tanuságot teszen Korda Sigmond végrendeletéről. Feria secunda prox. post dnicam in Albis 1766.

Jel nélkül. A kolosmonostori konvent egyszerü másolata. Három iv.

716. 1767. decz. 28. Az erdélyi kincstár ismétli a fiscalis director azon kérését, hogy a kolosmonostori konvent, Mátyás király halálától kezdve a kihalt donationalis családokról készítsen kimutatást, mert a nehézségek nem oly nagyok, mint a konvent véleményezte. Cibinii, dec. 28. anno 1767.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy iven.

717. 1768. máj. 12. A kolosmonostori konvent tanusítja, hogy Keresztes Kelemen Csik-Bánkfalváról előtte megjelenvén, saját korát revideáltatni kérte, mire a konvent őt 19 évesnek declarálja. — In festo asc. Dni 1768.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy iven. Furcsa, ősi időre emlékeztető functio, az anyakönyvek virágzása idejében.

718. 1769. jun. 17. Mária Theresia királynő tanuságot teszen arról, hogy Ürmösi Maurer Ferencz felesége Geréb Éva, a testvérét Geréb Jánost illető régi iratokat hiány nélkül átadta. Marosvásárhely, 17. junii 1769.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel.

719. 1769. jul. 3. Az erdélyi gubernium Bajtai Antal erdélyi püspök aláírásával sürgeti a kolosmonostori konventet, hogy az ország határaitra vonatkozó metalis levelekről való jelentését készítse el. Cibinii, 3. julii 1769.

Jeltelen. Eredeti. Egy iven, benne van a felelet minutája.

720. 1769. decz. 4. Az erdélyi gubernium a Liber Regius, vagy a donationalis és collationalis levelek descriptiójáról a kolosmonostori jelentéstételt avval sürgeti, hogy a gyulafehérvári levéltár kimutatása már beérkezett. Cibinii, 4. dec. 1769.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy iven.

721. 1770. jan. 24. Halmágyi István a kolosmonostori konvent levéltárából okmányok kiadatását kérelmezi. Zalathna, 24. jan. 1770.

Jeltelen. Eredeti. Egy iven.

722. 1770. ápr. 16. Az erdélyi kincstár az erdélyi országgyűlések határozatait 1542-től 1768-ig kikerestetni kéri a kolosmonostori levéltárból. Cibinii, 16. apr. 1770.

Jeltelen. Eredeti. Egy iven. Pecséttel s melléklettel.

723. 1770. máj. 2. Az erdélyi káptalan »jure quoad hoc nobis optimo competente« kinevezte Matis András kolosmonostori plébánust a kolosmonostori levéltár őrévé, átadván neki a levéltár kulcsát és pecsétjét, »usque ad tempus nobis placituum«. Datum e communi nostra Congregatione Capitulari feria 4. prox. post dnicam II. Pasc. 1770.

Eredeti. Papiros. Káptalani pecséttel. Egy iven. Jó karban tartva.

724. 1770. jun. 20. Az erdélyi kincstár sürgeti a kolosmonostori konventben őrzött országgyűlési törvényezikkek kikeresését. Cibinii, 20. junii 1770.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy iven.

725. 1770. szept. 25. Az erdélyi Productionale Forum 1770. évi szept. 25-én hozott deliberatuma, melylyel Kászon-imperfalvi Csutak András megtámadott nemességét a támadás alól felmenti.

Cista Armalium Nro? Eredeti. Papiros; egy iven.

726. 1771. márcz. 27. Az erdélyi udvari kincstár (camera aulica) 2869 forintban kimutatván 1766—1769. évekre a levéltári másolatokért kiadott költséget, a további másolatok állapotáról kimutatást kér a kolosmonostori konventtől. Cibinii, 21. Martii 1771.

Jeltelen. Eredeti. Egy iven. Egy iv melléklettel.

727. 1771. ápr. 3. A kolosmonostori konvent előtt Karácsi Antal szamosújvári parochialis coadjutor protestál Balta Mihály questor ellen. 3. april, 1771.

Jeltelen. Eredeti. Egy iven.

728. 1771. máj. 23. A kolosmonostori konvent előtt Vér László ügyvédül vallja Pécsy Imrét, feria quinta prox. ante dnicam Trinit. 1771.

Jeltelen. Eredeti. Egy iven, pecséttel.

Közli: BEKE ANTAL.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Limitatiók 1602., 1675. és 1686-ból.

I.

Bars vármegye 1602-ben tartott közgyűlésében meghatározta a megye áruszabályzatát, tekintettel a szomszédos vármegyékre. Az áruszabályzat, a mint a *Protocolum congregationale Comitatus Barsiensis a. 1602.* mutatja, a következő:

Egi firfinak walo vöreös dzipeleöst per d. 32.

Keössebet keösseb áron.

Az firfinak walo vöreöss saruth pro d. 80.

Aszonj embernek walo pro d. 40.

Fejelest firfinak pro d. 25.

Aszonj embernek feielist pro d. 20.

Egi eökeör bürth eörösset pro fl. 3.

Eöregh tehen bürth pro fl. 2.

Baranj bürth harmaval pro fl. 1.

Boryw bürth d. 55.

Ketske bürth per d. 25.

Eöregh kos bürth per d. 50.

Twlok beörtt pro fl. 1. d. 25.

Az tehen hust, az szípet per d. 4.

Baranj hwst per d. 3.

Ketske hwst is per d. 3.

Boryw hust per d. 4.

Az giapyath per d. 14.

Az szürnek singyt per d. 18.

Az feier, szürket, singét per d. 14.

Haec omnia praemissa teneat iudex loci cuiuslibet executioni demandare hoc pacto, nam alioquin iudicarium birsagium florenorum duodecim super iudices locorum ista exequi nolentium exigere possit et debeat, vendentes vero merces eiusdem venales ammittant.

II.

Az 1674. jan. 18-án renováltatott eleőbbeni limitatiót és rendeletet a Mester Emberek részéről most ujjonnan 1675. decz. 15-én confirmállja a Nemes Vármegye és szolgabirák uraimiknak committálja, hogy ki ki eő kegyelmiek kezül, a maga processussába publicállják és minden rendbelieket annak meghtartására intsenek. Ha valaki küleönben tselekezik avagy renden kívül jár, confiscáltassék afféle áruja, avagy penigh tizenkét forinton maradjon. Birák uraimik penigh ha negligállják, záz forintigh való büntetist incurrályanak a Nemes Vármegye ellen.

Melly limitationak (*igy*) küvötkezik allul megh irt mód szerint.

Az kovátsok.

Az patkival maga vassabul egy lovat patkollyon d. 28.

A gazda vassabul ha tsinallya a patkót d. 16.

Ó patkobul patkollyon egy lovat d. 12.

Uy szantovasat maga vasábul eőreöget csinallyon fl. 1.

A gazda vasabul d. 50.

Szanto vasat nadollyon d. 28.

Szanto vasat ilesitsen d. 1.

Uy csoroslyát maga vasabul csinallyon d. 35.

A gazda vasábul csoroslyát d. 15.

Csoroslyat illessétsen d. 1.

Csoroslyat nadollyon d. 7.

Uy kereket uy vassal és uy karikakkal vasazzon d. 33.

Ó vassal és karikakkal d. 25.

Egy szin vasat ujat vonnyon feöl d. 3.

Ó szin vasat uy szegekkel d. 2.

Uy karikakkal karikazzon egy kereket d. 16.

Ó karikakkal és foglalt vasakkal d. 10.

Egy uy karikat ha maga csinallya, feölvonnya d. 4.

Ó karikat egyet ha feölvonyzon d. 12.

Elseo tengelt, rudastul uy vassal vasazzon d. 20.

Egy eörögh uy marok vasat a gazda vasabul ha csinal d. 2.

Kisseb uy marok vassat d. 1.

Ren (réz?) karikat egyet uyat ha csinal d. 2.

Ó ren karikat d. 1.

Kerek talpaba szeget verjen feöl eötet, mind az által az gazda vassabul d. 1.

A maga vasabul harmat d. 1.

Tanyér karikat a gazda vasabul egyet d. 2.

A maga vassabul ha csinal a kováts d. 4.

Egy eöreögh tengely végébe füles szeget maga vasabul d. 2.
 A gazda vasabul d. 1.
 Egy eöreögh leötset a maga vassabul d. 18.
 A gazda vassabul d. 6.
 Uy kapat maga vassabul d. 60.
 A gazda vassabul d. 25.
 Uy feyszét vagy faragó szekertzét eöröget d. 40.
 A gazda vassabul maga atzelyával d. 25.
 Feyszét, szekertzét atzilozion d. 12.
 Kisseb szekertzét és feyszét maga vassabul d. 25.
 Uy assot maga vassabul d. 12.

Szijiartok.

Egy büres hamot taskastul szipet d. 90.
 Paraszt hamot d. 35.
 Egy gyeöplüt, tsatos emlükkal d. 70.
 Gyeöplüt tsat nélkül valot d. 40.
 Egy szekeres féket, jót keresztos ónos zabolával d. 80.
 Egy paraszt szekeres féket d. 40.
 Egy par széles kengyel sziyat d. 60.
 Keöskenyebbet és kissebet d. 50.
 Egy par tatár nyeregbe valo szüat d. 35.
 Egy szügyelöt d. 25.
 Egy farmatringot d. 20.
 Egy ketüfiket jót d. 25.
 Alab valot d. 20.
 Egy fékagyat szárostul jot d. 50.
 Egy szablyara valo szyat jot d. 25.
 Alabb valot d. 7.
 Egy par pisztol tokot jot fl. 1. d. 50.
 Kotsi ostort d. 8.
 Eörögh karikas ostort d. 12.
 Kissebb ostort d. 7.
 Egy hevedert sziyastul d. 25.

Szabók.

Skarlatbul, granatbul, czimazinbül hosszu dolmant fl. 1.
 Galeros eörög mentét draga posztobul fl. 1.
 Csonka uyo mentét draga posztobul d. 80.
 Nadragot draga posztobul d. 25.
 Bétsi garasia és ahoz hasonló posztobul dolmant d. 50.
 Nadragot azon posztobul d. 25.
 Kurta dolmant azon posztobul d. 50.
 Csonka uyo mentet azon posztobul d. 40.
 Morvai posztobul hosszu dolmant d. 32.

- Eörögh mentet morvai posztobul d. 48.
 Nadragot morvai posztobul d. 16.
 Köpönyeget d. 32.
 Barsonbul, kamukabul, atlaczbul és tafotabul szoknyat fl. 2.
 Azon materiabul eöreög subat fl. 1. d. 50.
 Ködmönt azon materiabul fl. 1. d. 25.
 Czimazinbul, rassabul és hasonló posztobul szoknyat
 fl. 1. d. 25.
 Morvai posztobul paraszt asszonynak szoknyat d. 40.

Vargák.

- Egy par halaszna valo sarut fl. 1. d. 20.
 Szeker vezetünek örögh saru d. 90.
 Eörögh feyelist d. 40.
 Inasnak valo uy sarut d. 60.
 Egy örög par czipelüs sarut d. 36.
 Inasnak valo feyelest d. 25.
 Inas leginnek czipelüst d. 25.
 Egy par sarut talpa allyanak d. 18.
 Eörögh uy sarut asszony embernek valo d. 55.
 Asszony embernek valo feyelés d. 28.
 Tizenkét esztendüs gyermeknek uy sarut d. 37.
 Tiz esztendőös gyermeknek d. 28.
 Kissebnek kisseb áron.
 Egy par czerzett boczkorbür d. 20.
 Az eöregh czerzett bürnek bokrat fl. 6.
 A kezep eöker es tehen bürnek bokrat fl. 5.
 Az juh czerzett bürnek bokrat d. 70.
 Az eres sarut eöreöget leanynak vagy asszonynak d. 40.

Miszarossok.

- Tehen, ökör, juh és barany husnak fontyat d. 3.
 Ketske és vad husnak fontyat d. 2.
 Boryu és diszno hus d. 4.
 Fagygyunak fontyat d. 6.
 Az eöreög eökör bürnek bokrat fl. 5.
 Az eörög tehen és kezep eökör bürnek bokrat fl. 4.
 Harmad fü tulok és tino bürnek bokrat fl. 3.
 Tavali tino bürt egyet d. 75.
 Nyari boryu bürt d. 35.
 Örögh juh bürt d. 33.
 Barany bürt d. 25.
 Örög czap és koss bürt d. 40.

Csizmaziak.

Egy örög karmasin esizmat valogatva fl. 2. d. 25.
 Karmasin kapezat jot d. 50.
 Szattyan esizmat eöröget valogatva fl. 1.
 Alab valot d. 80.
 Szattyan kapezat d. 20.
 Jantsar talpas kapezat d. 25.
 Inasnak valo esizmat jot d. 75.
 Tiz esztendüs gyermeknek való esizmat d. 40.
 Karmasin paputsot kapezastul fl. 1. d. 25.
 Karmasin esizmat a gazda karmasnyabul d. 50.
 Szattyan esizmat a gazda szattyanyabul d. 35.

Szütsek.

Eörögh firfnak valo keödmment baranybürbül fl. 2.
 Iffyu legénynek valot terdek (térdig) fl. 1. d. 50.
 Jokora inasnak valot 1 fl. d. 25.
 Asszony embernek valot het bürbül fl. 3.
 Hat bürbül való keödmönt fl. 2. d. 50.
 Eöt bürbül valot fl. 2. d. 25.
 Egy örök mentet roka háttal avagy mallal belelyen a szeöts. Ha maga a szeöts eöszve varya a bilist fl. 1.
 Ha pedig kisz a bilis d. 50.
 Csonka ujo mentét kesz bilissel bilellyen d. 40.
 Ha maga eöszve varya a bilist d. 80.
 Asszony embernek valo keödmment bilellyen d. 65.
 Kis sapkat mallal bilellyen d. 40.
 Nyessel penigh d. 60.
 Farkas bürt tsavallyon d. 28.
 Roka bürt tsavallyon d. 10.
 Barany bürt tsavallyon d. 6.
 Csonka uyo mentet bilellyen barany bürrööl d. 28.

Szür szabók.

Örög szür fl. 1. d. 50.
 Kezep szür fl. 1. d. 25.
 Inasnak valot fl. 1.
 Tizenket esztendüsnek valot d. 18.
 A gazda szüribül ha csinal örög szürt d. 15.
 Kissebet d. 12.
 Annal is kissebet d. 10.

Szür Czupók.

A jo fele szürnek refét d. 16.
 Alab valonak d. 14.

Az szürke szürnek refét d. 12.

Alab valonak d. 10.

A gyapjunak massáját fl. 8.

Miszarossokrul és vargákrul.

A miszarossok tartoznak meghkinálni az otthon valo vargakat bürekkal, különben masnak el ne adhassak, a varga pedig rendeles szerint tegye le a büreknak az árát és vegye el az miszarostul; ha az miszaros ellentall, el nem engedi venni a bürt, tegyen panaszt az varga szolgabiró előtt, mely szolgabiró comperta rei veritate azon miszarosson első vitkeért rántson megh tizen keth forintot, ha pedig masszor tselekeszi, tehat negyvent, mely büntetesnek ket része cedallyon az nemes Varmegye szüksegere, harmad resze pedig excecutor szolgabiro-nak. (Protocolum congregationale com. Barsiensis a. 1671—75.)

III.

Az 1686. okt. 10-én tartott közgyűlés revideálta az 1675-iki limitatiót s helyenkint javitást eszközölt rajta. Egyes czikkek árát fölemelte, másokét leszállította. Nem közöljük újból az egészet, hanem csak azokat, melyek az előbbeniben nincsenek meg, vagy a melyeknek ára az előbbiekéthől különbözik. (Protoc. congr. com. Barsiensis a. 1676—86.)

Az korácsok.

Uy patkóval maga vassábúl egy lovat patkollyon d. 36.

Uy kereket ó vassal és karikákkal d. 23.

Kocsiba valo leöcset maga vassábúl d. 14.

A gazda vassábúl d. 4.

A szijgyártók és szabók árjegyzéke nem változott.

Vargák.

Asszony embernek valo feyelést d. 25.

Tizenkétt esztendő's gyermeknek uj sarut d. 32.

Mészárosok.

Tehén, eökör, juh és bárány husnak jónak fontját d. 4.

Közöpsőnek d. 3¹/₂.

Alabb valonak d. 3.

Boryu husnak d. 5.

Diszno husnak d. 6.

Fagyunak fontját d. 8.

Az eörögh eökör bürnek bokrat, a kiből mindenestül bocskorok lesznek fl. 6.

Eörögh juh bürt d. 50.

Eörögh czap és koss bürt d. 75.

Csizmaziak.

Egy eörögh karmazin esizmat válogatva fl. 3.
 Karmazin kapczat jot d. 75.
 Szattyan csizmat eöröghet valogatva fl. 1. d. 10.
 Alabb valot d. 90.
 Szattyan kapczat d. 30.
 Janczar talpas kapczat d. 40.
 Tiz esztendős gyermeknek csizmat d. 50.
 Karmazin papucsot kapczastul fl. 1 d. 50.
 Szattyan csizmat a gazda szattyanából d. 30.

Szücssek.

Eörögh firfinak valo ködment barany bürbül fl. 3.
 Iffiu legénynek terdég fl. 2.
 Jókora inasnak valót fl. 1. d. 50.

Szür szabók.

Eörögh szürt fl. 2.
 Közép szürt fl. 1. d. 50.
 Inasnak valót fl. 1. d. 25.
 Tizenkét esztendősnek valót d. 75.

Szür czapók.

A jó féle szürnek refét d. 25.
 Alabb valokból d. 20.
 Az szürke szürnek refét d. 15.
 Alább valóból d. 12.
 A gyapjunak massáját fl. 12.

Süvegessek.

Az eörögh fekete süveget d. 60.
 Kissebet d. 50.
 Inasnak valót d. 25.

A *mészárosok és vargák* egymáshoz való viszonyáról szóló rendelet is egyezik az 1675-iki rendelettel.

Közli DR. JÁSZAI REZSŐ.

Gúnyirat az 1764-ki országgyűlés idejéből.

Mária Terézia kormánylata, mint köztudomásu: sok viszontagsággal járt; az ellene támasztott örökösödési követelések hosszan tartó háborukba keverték, melyek birodalmára súlyos terheket hárítottak; csak maga a hétéves háború mintegy kétszáz millióra szaporította az állam adósságát s így oly válságos helyzetbe sodortatott a királynő, hogy az adósság

lerovására más módot nem találván, a német örökostartományokban a *közadót* is kénytelen volt néhány évre elzálogosítani s Magyarországot sem kimélhette meg a nagyobb terheléstől, melyet hogy megállapíthasson, 1764. június 17-re Pozsonyba országgyűlést hítt össze, melyen a közadó nagy viták után szaporítottván, az így összesen 3 millió 900 ezer forintra emeltetett. A felmerült terhek és neheztelések tárgyalására bizottságok alakítottak, melyek egyikének elnöke volt gróf Eszterházy Károly egri püspök. Erre és a bizottság tagjaira ez időben valamely elégedetlen hazafi gúnyiratszerű pamfletet írt latin nyelven, mely nem tárgyilagos, hanem személyi tulajdonságaira vonatkozó bírálatot tartalmaz s jellemzéseit az akkori szokáshoz képest, latin idézetekben ecseteli, melyeket egyes régi klasszikus művekből s helyenként a szentírásból merített.

Talán nem lesz érdektelen e művet, mely azonkoru iratban gyűjteményekben őriztetik s mely a majd másfélszáz év előtti kor szellemére némi fényt derít, közölni.

A gúnyirat hű másolatban ím a következő:

S p e c u l u m n o n f a l a x

Pro combinandis regni gravaminibus dominos deputatos juxta meritum exhibens. Gloriam altissimis Deo et pax in terra hominibus bonae voluntatis. Luc. 25. V. 14.

Praeses episcopus agriensis, Carolus Eszterházy.

Ecclesiam pro nave regas, non regna nec urbes,

Sint tibi scripturae retia, piscis homo.

Gloria sit nunquam tibi sic speranda, nec unquam

Ibit an ore cares? Sera corona tibi retrograde.

Episcopus vesprimiensis *Ignatius Koller*. Quid est dignitas in indigno, ornamentum in luto, honor enim indignis exhibitus in eorum commutatur ruinam. Greg.

Tavernicorum magister *Adamus Bottyan*. Qui in gravi periculo succurit, vel magno aliquo beneficio patriam afficit, Dei vice fungitur et ei cum prodest, Deus est. Cicero.

Agazonum reg. mag. *Antonius Grassalkovics*. Non-ne benedicimus nos? quia samaritanus es tu et daemonium habes.

Joannes Csáky. Diu delibera, cito fac, nihil curare, hoc est; insanum esse, nihil posse. hoc est mortuum vivere. Seneca.

Joannes Barkóczy. Ignorantis et malitia hominis, judicis plerumque est calamitas innocentis. Aug.

Ant. Károly. Aurei patres saepe filios relinquerunt plumbeos. Aratus.

Joannes Forgács. Duo beneficentiae in te sunt venena, hinc amor privati commodi, illinc oblivio majorum, utraque mater ingritudinis et beneficii noverca. Petrus.

Joannes Illésházy. Non bene delecti iudicis arca paret. Ovidius.

Franciscus Dóry. Utinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tapidus es, et nec frigidus, nec calidus, incipiam te emovere ex ore meo. Apoc. 3. v. 16.

Ex I. Tabula Regia.

Vice palatinus *Lad. Kvassay.* Senex vinum, sanum vinum, senex vir, sanum consilium. Proverbium.

Protonotarius *Paulus Nagy.* Amor privati commodi, venenum est boni consilii. Livius.

Protonot. *Carolus Majthény.* Pelle sub agnina latitat mens hicce lupina. Lactantius.

Georgius Szlávy. (Talán Pál személynök.) Corpus tuum alimento nutritur, animus vero nobilis laude, honore, virtute et premio. Xenophon.

Antonius Vöres. Si in viridi ligno hae faciunt, in arido quid fiet. Luc. 23. v. 31.

Ex parte Croatiae.

Nicolaus Skerlec. (Zágrábi alispán.) Etiam stultus si tacuerit sapiens reputabitur. Cicero.

Ex v. Clero.

Paulus Kiss. (Veszprémi prépost.) Pietas palam declaranda, veritas audacter dicenda. Demost.

Josephus Bajzath. (Esztergomi kanonok.) Vive dies lactas, et sol tibi splendeat aetas, Caelica pro meritis dona refertque tuis.

Ex i. Comitatus.

Christ. Ordódy Trencsén. Quoniam non possit fieri id, quod vis, id velis, quod possit. Epict.

Joannes Balogh Neograd. Consiliariorum primum sit dogma, amorem privati commodi, odia, simultates, favorem, timorem et alios effectus malos deponere, dein vero occasionem miserae et afflictæ gentis nostræ reliquiis serviendi omnimodo observare, est enim occasio anima actionum et rerum bene gerendarum mater.

Michael Bezerédj Jauriensis.

Virtutem posuere dii sudare parandam,

Multa tulit, fecitque puer, sudavit et alsit.

Joannes Talian.

Non tibi quod libeat, sed quod fecisse decebit.

Occurat mentemque domet respectus honesti. Claud.

Georgius Szathmáry, Borsod.

Laus tua, non tua fraus, virtus non copia rerum,
Scandere te fecit hoc decus eximium.
Conditio tua sit stabilis, nec tempore parvo
Vivere te faciat hic Deus omnipotens.

Paulus Tiszta, Abaujvár.

Eximium decus hoc fecit se scandere rerum
Copia, non virtus, fraus tua, non tua laus.
Omnipotens Deus hic faciat te vivere parvo
Tempore, nec stabilis sit tua conditio.

Gabriel Hegyi, Heves. Semper iniquus est iudex, qui aut invidet, aut fovet. Cicero.

Gabriel Baranyi, Bihar.

Est leo sed custos oculis qui dormit apertis.
A vultu virtus sic reputanda viri.

Ladislaus Hrabovszky, Békésiensis.

Splena aucto reliqui tepescunt corporis artus.
Quanto aucto arguitur civica pauperies.

Ex absentibus.

Joannes Jeszenak. (Pozsonyi alispán.) Quodcumque potest manus tua instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec divitiae erunt. Alcibiad.

Georgius Bernáth. Tota hominis vita est nil nisi volo, nolo. Ovid.

Ex quarto Statu.

Michael Gombos, Poson. Si fortuna volet, fies de consule iudex,
Si volet haec eadem, fies de iudice pauper.
Constantes nodos noli promittere Gombos.
Gombos erit nudus, qui modo nodus erat.

Jo. Simonffy, Tyrnaviensis.

Saepe etiam stultus fuit oportuna locutus. Juven.

Crist. Gabriel, Sopron.

Ubi auditus non es, ibi non effundas sermonem.

Eccles. 32. v. 6.

Alexius Dubniczay, Cassoviensis.

Os sublime datum, mentemque dirige sursum.
Fare, age quae patriae non nocitura tenes.

In agone non coronabitur, nisi quis legitime certaverit.
Timoth. 2. v. 15.

Közli: LEHOCZKY TIVADAR.

VEGYES KÖZLÉSEK.

EGY RÉGI FELJEGYZÉS 1545-BŐL.

Szilágyi Sándor a Magyar Tört. Tár VI. kötetének 90. és köv. lapjain »Történeti Följegyzések 1481—1752« cz. alatt több, igen érdekes apróságot közölt; ezeknek egyikét, egy krónikaszerű feljegyzést, melynek, mint látszik, több példánya forgott közkézen, módunkban áll kiegészíteni, amennyiben a gr. Bethlen családnak a M. Nemz. Múzeum levéltárában őrzött örök letéteményében egy bővebb példányára akadtunk, mely eddig közölve nem volt. A kis feljegyzés, mely a Drágffyak genealogiai és családtörténeti adatain kívül nyelvészeti szempontból is érdekes, így szól:

Dragffyakrol walo Emlekezeth.

Item 1481 ezthendőben purificatio marie estyn Dragffy Myclos holth meg.

Mykorth yrnanak wrnak Szwlethessenek wthanna 1487 ezthendőben Szent György napnak octauayan Dragffy Berthalan ely kezdethe cynaltatny az erdődy warath, az kő falanak magaszagath hatwan sengnere, az szelessygeth harmintz sengnere. az thornyokath nyolchyan sengnere, az kapw szeleszeget negy sengnere.

1483 ezthendőben hogy yrnanak nagy Bodog azzony octauayara Dragffy Berthalan az erdődy Szent egyhazat ely wegezthethe.

1501 ezthendőben hogy yrnanak Dragffy Berthalan erdely wayda ez wylagbol ky molth zenth Demeter napyan ewthwen negy estendeig elth.

1500 ezthendőben Dragffy Yanos felezegheth hoza Wach warabol zent György napyan, kyth neky meg ada magyar Lazlo kyraly, wele wala gyermek Layos kyraly.

1514 ezthendőben Warday Anna Dragffy Janos thórwyn ffelesege hoza gywmólcz oltho Bodog azzony napyan egy leian magzatot, ky t neuzezenek Annanak.

1514 ezthendőben wala az kerezthes had.

1516 ezthendőben akoron ada az ur isten Dragffy Janostul Warday Annanak egy ffyu magzatot uisitatio marie napyan. kynek

newe Dragffy Gaspar, ky által az keresztyenseghez isten az nyomorult földnek ki [y]elenthe, mert Dragffy [Gaspar] zwleteszekor ezt yrt [.....] sze[re]sze az isteni szolgálatot, es epichie es örögbychie.

1517 ezthendőben ada az isten Dragffy Janostul Warday Annanak conceptio marie napyan deel wthan nyolcz es kylench ora között egy magzatot, kynek newe lwn Boldyzar.

1539 Dragffy Caspar Szomlyobol az Vajda ¹⁾ N(agysaghos) Somlay Bathory Ystwan (ky erdely wayda wala) hoza yambor hasas tharsat Anna azzont zent wyd napyan wasarnapon.

1543 Dragffy Casparnak Szomlay Batori (ugyanazon idegen kéznek betoldása) Anna azzonthwl ada zent györg napyra wyradolan negy es öth ora között egy ffyw magzatot, kyt neuzthethe Dragffy Györgnek, kyth neulyen es tarchyon meg az isten.

1544 Dragffy Casparnak Szomlay Batori (ugyanazon idegen kéz betoldása) Anna azzonthul ada az isten zenth Yanos napyara, kyth hynak ante portam latinam, heth oran egy ffyw magzathot, kyth newezenek Dragffy Yanosnak, kyth eltheszen az isten ew dychősegere.

1545 ezthendőben az ur isten Dragffy Caspart ky wywe ez wylagbol wasarnapon vyradolan, kyt hynak conuersio Pauli, es utanna walo kedden nagy keserveszen hazas tarsa ely themethe kerezthyenul, es elth wala hwzon kylench ezthendeig.

Később idegen kéztől eredő feljegyzés:

1555 Dragfy georgy ez wylagbol ky mwlek kysazzon nap elewt walo zerdan.

Fr ha: 1567 fuit annorum 15.

Kívül a feljegyző írásával: Dragffyakrol walo Emlekezeth.
(Papiron, vizfoltokkal.)

Közli: HORVÁTH SÁNDOR.

KASSA VÁROSA LEVÉLTÁRÁBÓL.

I. 1516. szept. 7.

Prudentes et circumspecti amici, dilecti. Literas vestras ac tandem omnem nobis obsequendi amicitiam intelleximus, quod apud vos omnino promerebimur, si est, quod bombardam illam nostram eo perveniat, sicuti frequenter rogavimus, velitis in illa ducenda vectoribus auxilio esse; ceterum magistrum Stephanum *lapicidam* hic aliquantis per retinimus, donec secum poterimus lacius de rebus nostris tractare. Rogamus meliorem, quem habetis carpentarium

¹⁾ E szó idegen kéztől betoldva.

sive fabrum lignorum in tota civitate, mittatis ad nos, daturi sumus ipsi aliquos labores, non tamen multos, una septimana poterit perficere, nam nostri carpentarii habent alios labores. Item magistrum Anthonium *aurificem* in ipsa civitate existentem similiter cum isto homine nostro et cum carpentario praedicto ad nos velitis mittere, ferat secum libram seu pondus, quo maiorem habet, ut hic possit aliquid argenti ponderare; postremo sicut scribitis laterum decem milia in proxima ebdomada per magistrum posse concoqui, rogamus, committatis ipsi magistro, ut lateres ipsos quamprimum poterit coquat et paret, oleo tam opus non est nobis, illas pecunias, quas pro oleo emendo dederamus eas convertatis ad emendos lateres et detis ipsi magistro, residuum quod erit summae, nos hinc integre remitemus, dummodo habeat paratos, et bene valete. Datum ex castro nostro Therebes in profesto nativitatis virginis gloriosae, anno domini 1516.

Emericus de Peren
comes et palatinus etc.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici iuratisque consulibus civitatis Cassoviensis, amicis dilectis.

(Papiroson, zárlatán piros pecsét, 969. sz.)

II. Huszár Gál életéhez, 1560.

Antonii Pap in tricesimarum rationem administrata civitati Cassoviensi sat. anno 60. Ad 19. februarii hogy az város Tót Ferenczöt az Gál papért Óvár-ra küldték, költött akkort minden szükségre, hogy Gál uramat házanépével, morhájával ide Kassára hozta, kire Benedek uram az biró és tanács uraim akarátja és hagyása szerint pénzt költségre Tót Ferencznek adott, tött fl. 44. d. 85.

Ad 18. octobris hogy az város Kis Sebestyént az Gál pap dolgaért Bécsben császárhoz küldte, adatott biró uram Benedek uram által neki költségre kész pénzt fl. 20.

Tót Ferenczöt hogy az város postán Bécsben küldte az Gál pap dolga végött, adott Benedek uram az biró uram hagyásából költségre neki fl. 38.

Benedek uramat hogy Prini Gábielhez az város küldte Ferenczi Péterrel, költött őmaga pénzét az város szükségéért ajándékra és az lovakra fl. 5. d. 91.

Biró uram vétetett az város szükségére Benedek urammal Vass Istvánnétól egy aranyas kupát, kit biró uram az comissariosoknak, kik az Gál pap dolgaért az császártul ide bocsáttattak, ajándékon az várostul adtak. Volt az kupa egy gira tiz lot, vötte volt giráját per fl. 14. = fl. 22. d. 75. sat.

(Eredetije 2405. sz. a.)

III. 1563. jan. 9.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendationem. Is egregius Michael Serieny, nunc ex diuturna captivitate turcarum Dei auxilio et bonorum beneficio sese eliberari cupiens, vadit ad dominationes vestras subsidium nomine eleemosinae ab eisdem petiturus, quem unice d. v. commendamus, rogantes, ut quicquid in eum beneficii conferre poterint, velint id et in gratiam Dei et christianitatis amore.¹⁾ pietateque praestari, ut communi piorum hominum auxilio se ipsum possit ab hoc carcere, in quo tot annis delituit, expediri, imposterumque ut antea diligenti servitute sua christianae reipublicae prodesse. In reliquis D. V. feliciter valere optamus. Agriae. 9. Januarii 1563.

Antonius Verancius episcopus
Agriensis, comes perpetuus Hewesi-
ensis et Borsodiensis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis dominis, iudici, iuratis et toti senatui civitatis Cassoviensis, amicis nobis honorandis.

Alatta más kézzel: Exhibita 12. Januarii 1563. Intercessio pro turcarum captivo.

(Papiroson, 2432. sz. a.)

IV. 1565.

Köszönetemet és szolgálatomat írom ti kegyelmeteknek. Ezt akarom kltkk tudtára adnom, hogy ez elmúlt napokba az hajtó behajtotta főlovamat, ki nekem hadakozó lovam es pénzen eladta; egynehányszor küldtem érette és kérettem tőle, de eltagadta, nem adta; annak felette disznóimat is behajtotta, egy forintot vett érték, és az disznóknak kilencz hija vagyon, hiszem. hogy az ki (v. kin?) égett (?) meg, mert mivelni mást ismeg mer, ha lovat el merte adni, a disznókat is ő tette valahová; azért ti kegy.-et kérem, mint jó szomszéd uraimat, hogy ti k. tegyen törvényt nekem felőle, az törvéynapot írja meg kegyelmetek nekem, én a törvényre bemegyek. Ti k.-től jó választ várok. Isten tartsa meg kegy. Bárczán kelt.

Barcy Stanislo.

Kívül: Ez levél adassék az kassai birónak tanácsival egyetemben, nekem bizott szomszéd uraimnak.

(Eredetije zárlatán zöld pecsét, 2632/27. sz. a.)

V. 1565. szept. 19.

Prudentes et circumspecti domini et amici honorandi. Salutem et omnem foelicitatem. Quandoquidem honestus et probatae

¹⁾ E szót Verancsics szúrta közbe.

fidei vir Albertus Kewesdi in serviciis d. v. in defensione castris Erdewd fortiter ac viriliter, prout ex multorum commilitonum suorum fidedigna relatione certo cognovimus, sese gessit et tamen nihilominus cum aliis strenuis viris in turcicam captivitatem incidit, ex qua eliberari non aliter potuit, nisi prius pro sui redemptione 280 fl. hungar. promitteret certis militaribus viris, pro fideiussoribus constitutis. Cum autem et pietas Christiana ac communis iusticia a d. v. id efflagitare videatur, ut servitorem vestrum, bonum et fortem virum, qui non sua culpa in sevriciis vestris et patriae in captivitatem hostilem devenerat, ex eadem vestra liberalitate eliberetis, nos quoque amicabiliter d. v. requirentes duximus, ut habito digno praetactae pietatis Christianae et communis iusticiae, nec non interpellationis nostrae respectu, praefatum Albertum Kewesdi communi vestra contributione ad persolvendum redemptionis suae precium favorabiliter adiuvare velitis, quo in posterum etiam alii honesti viri perspecta vestra liberalitate ad servicia earundem (?) tempore necessitatis tanto lubentius animos suos adiacere possint, nos quoque omni benevolentia iustam hanc vestram liberalitatem repensuri (?). Bene valete. Datum ex castris ad Kissaar 19. die septembris anno domini 1565.

Sacratissimae caesareae maiestatis copiarum capitanei supremi et consiliarii

Lazarus de Suendi,
Franciscus Zay de Chemer.

Kívül: Prudentibus ac circumspectis iudicibus ac iuratis civibus civitatum liberarum Cassoviensis, Leuchoviensis, Bartphensis, Epperiensis et Cibiniensis, amicis nobis honorandis.

(Papiroson, zárlatán Svendy és Zay pecsétjével, 2629. sz. a.)

VI. 1567. aug. 23.

Tisztelendő bizott uraink és szomszédink. Köszönetünknek és magunk ajánlásának utánna. Kérjük kegyelmeteket mind fejenként ez egész várassal egyetemben, hogy mikor ez mi polgártársunk kegyelm. megtanálja valami font dolgából, kegy. ellentartó ne legyen benne, hanem kegy. pénzére adjon kassai fontot kezében, mivel itt hust mérjenek, mert mind ez egész Hegyallya az Tokajhoz tartozó az kegy. fontjával akar élni, éltenek is, de az háborúban sok helyen esett volt fogyatkozás benne. Továbbá ezen is kérjük kegy. mind fejenként, mint tisztelendő urainkat, hogy megtekintvén az ó rabságát Istenért, kegy. legyen segítségvel nekie, kit mi is kegy.-nek, mint urainknak örökké megszolgálhassunk. Ennek penig ez rabnak Mészáros Tamás neve, ki nem gonosz embersége miatt esett az fogságban, azért kegy. semmit ne véljen jónál egyebet, se

ne kételkedjék, mert igaz járásban vagyon. Isten tartsa meg kegy. mind fejenkint jó egészségben. Ex Thokay 23. Augusti anno 1567.

Ambrosius Halász iudex et ceteri jurati cives oppidi Thokay vestrarum dominationum benevolentis.

Kívül: Circumspecto viro iudici civitatis Cassoviensis, ceterisque iuratis civibus eiusdem civitatis, dominis nobis observandissimis.

(Eredetije papiroson, zárlatán Tokaj város zöld pecsétje, 2842/15. sz.)

VII. 1568. j a n. 21.

Inquisitiones.

Ex iussu domini iudicis inter horam 2. et 3. pomeridianam audita fassio pro egregio domino Blasio Kwn de Teorthely vicecapitaneo civitatis Cassoviensis anno 1568. die 21. Januarii.

Stephanus Gal Fenesy sub iuramento fassus est, quod egregius dominus Blasius Kwn modernus vicecapitaneus civitatis Cassoviensis annis superioribus bis functus fuisset officio capitanei in arce *Gywla* et ultima vice aliquando aestivo tempore milites suos stipendiarios et liberos haydones ad excursions faciendos in hostiles agros emisisset, qui quidem milites et haydones egressi, in itinere repertum, attulissent judaeum quendam, quem praefato Blasio Kwn et egregio Francisco Horwat certo pretio divendidissent et dedissent. Verum cum postea magnificus quondam Ladislaus Keretzeni et commissarii regii, reverendus Gregorius Bornemysza episcopus Chanadiensis et Gaspar Pechy Gywlam venissent, potentia mediante iidem judaeum illum e manibus Blasii Kun et Francisci Horwat accepissent.

Benedictus Bogaty iuratus fassus est, quod meminit liberos haydones aliquando ex arce *Gywla* egressos, duos judaeos in arcem captivos attulisse, quorum unum Francisco Horwat dederunt, alterum idem Franciscus Horwath et Blasius Kwn ab haydonibus emerunt, verum nescit quanti. Postea vero quam Ladislaus Keretzeni, episcopus (?) Gregorius Bornemysza et Gaspar Pechy venissent Gywlam, accepissent illum judaeum ad se.

(Lajstromozatlan »Inquisitiones« című füzetben.)

VIII. 1569. s z e p t. 24.

Köszönetemet és szolgálatomat írom te kegyelmednek, mint én tisztelendő asszonyomnak. Az atya Istentől az ő szent fiáért kívánom te kegy. minden jó egészséget, az Uristennek legyen hála, még mi is jó egészségben vagyunk. Továbbá az én írásom te kegy. semim nem egyéb, ha ez napokban az mely dajka az fiacskámat

feltartotta vala, ment oda Kassára. Im az váras szolgája az János-
tul izente, hogy megfogták azért, tudom hogy te kegy. értette,
hogy azelőtt is az vétekbe esett volt és ki is vesszőzték volt. Azért
immár azt gondolta, hogy elfeletkeztek rula és mihelt bement az
várasba, mindgyárt megfogták, valami ruhácskája és ládája volt ott
és azért megyen volt oda, mert itt egy jámbor akarja vala elvenni.
Mert miolta itt ez városon lakott és én nálam lakott, tisztességben és
jámborul lakott. Azért kérem az Istenért is te kegy., hogy te
kegy. legyen segítségül nekie, kit kegy. mi is örökké megszolgálók.
Miklós deáknénak is akarok vala írnya, de im azt értem, hogy
nincsen otthon, azért kérem te kegy. mint bizodalmas asszonyomat.
hogy kegy. kérje ötet is az én szómval, hogy kegy. ne hadgya, az
Uristenért is egynehány asszonyokat kérjen te kegy., talám az
Uristenre tekintve az urak jót tesznek vele. Barbély Demeterné
is kegy. szolgálatját írja te kegy., kéri mint bizodalmas asszonyát.
hogy kegy. Barbély Benedeknének mondja szolgálatját és kéri te
kegy. ő szavával, hogy ő kegy. is legyen segítség az miből lehet
mint kegy. egyetembe. Az Uristenért is kérem te kegy., hogy
kegy. legyen ezekben jó gondviselője. Az Uristen tartsa meg kegy.
nagy jó egészségben. Ez levél költ Eperjesen szent Mátyás nap
után való vasárnap anno domini 1569.

Zarazil Jánosné.

Kívül: Ez levél adattassék Veres Mihálynénak Kassán, polgár-
asszonynak, nekem bizodalmas és tisztelendő asszonyomnak tulajdon kezébe.
(Eredetije 2977/38. sz. a.)

IX. 1574. decz. 16.

Anno 1574. 16. die decembris, byro uram és az egész tanács
akarattjából és parancsolattjából gyűltenek öszve ez tiszteletös sze-
mélyek, mint Bakay Benedek, Thar János, Kirmesser Gergely,
Nyiró György, Hosszú Józsa, Vasanthó Thamás, Kalmár János és
Kys Sebestyén, hogy az minemű számvetésök volna Nagyzájú Ger-
gelynek és Osgyány Lőrincznek, ő közöttök számot vetnénk és
eligazítanók, melyet mi az mi lelkiismeretünk szerint egyenlő
akarattal, sok számvetés és vessződések után így igazítottunk el ő
közöttök, kinek ők is mindketten egyenlő akarattal engedtenek:
Először, miérthogy minden marhájok és pénzüök, ki az kereskedés-
höz való volt, azok mindenek Nagyzayw Gergely kezénél maratta-
nak, ő is kötötte magát ez ellen, hogy valakinek Bechyre (= Bécsre)
vagy Krakóra tartoznának, ki ez ideig fizetetlen volna, azokat
tartozik Nagyzayw Gergely saját ő maga megelégiteni és meg-
fizetni. Annak fölötte az mely 400 frttal Zimethew Györgynek
tartoznak, annak az 262 forintját Nagzayw Gergely megfizesse,
az 130 frtját pedig Osgyáni Lőrincz es Zimethev Györgynek

megfizesse, mely végezésnek egyenlő akarattal ők is engedtenek. Ezeknek utánna az mi közadósságok még kívül vagyon, azokat registromokból igazán kiszedjék és kiírják. Az mi azokban bejövő adósság és az ki elveszendő adósság is, igazán közöttük elintézzék és el és Isten szerént igazán elosztván ő közöttük, kiki mind szedje az ő része adósságát, és az mit bevehet abban, övé lészen, az mi pedig kívül vész benne. mindenik túrje az ő kárát. Mindezeknek erősségére és bizonyosságára. hogy ez ez végezés ő közöttük erős és állandó legyen, az ő kezük irását erre reá vetötték és szokott pecsétökkel mi előttünk meg erősítették. Mely adatott Kassán 16. die decembris anno dni 1574.

Georgius Nagszajw

Osgjanj Leoryncz én kezem írása.

(P. H.)

(P. H.)

Kívül: Transactio inter Gregorium Nagyzaui et Laurentium Osgiany de mutua inter ipsos negotiatione, anno Domini 1574. die 17. Decembris inscripta.

(Eredetiye 3178. sz. a.)

X. 1576. decz. 20.

Prudens ac circumspecte Domine amice, nobis honorande. salutem et servitiorum nostrorum commendationem. Miérthogy ez Myskolcz városának az mint megértettük mind eleitől fogván az ti kegyelmetek várasa volt mása és fontmérő helye és onnan az ti kegy. városából hoztanak mását és fontot, mostan történt köztök (v. nk) valami egyenetlenség az mása és font dolgában, annak okáért bocsátjuk oda ti kegy.-hez ez három személyt az mi aszszonyunk ő nagysága jobbágyit, Zebeny Demetert, Kun Lukácsot és Puska Mihályt, miskolcziakat, hogy ujabban az ő fontokat és másájokat az ti kegy. várasában eligazítsák, annak okáért nyelv szerint is, az mit mi szónkkal kegy.-nek mondanak. kegy. meghiggye szavoknak, kit ennek utánna kegy. meg akarunk szolgálni és jó szomszédsággal akarunk kegy. lenni. És Isten tartsa meg kegy.-et jó egészségben. Datum Dyósgeor 20. Decembris 1576.

Stephanus Donaffy (?),

Laurentius Varkony

arcis Dyosgeor praefecti.

Kívül: Prudenti ac circumspecto domino iudici primario civitatis regiae Cassov. etc., domino amico nobis honorando.

(Eredetiye papiroson, 3336/2. sz.)

XI. 1602. szept. 10.

Prudentes et circumspecti domini amici nobis observandissimi, salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendantes. Isten minden jókkal áldja meg kegyelmeteket.

Miérthogy sok külömb-külömbféle szükségek miatt, de kivált-

képpen téli időben az vizeknek elapadása miatt molnak miatt felette nagy szükségekben és fogyatkozott állapotban jutunk gyakorlatossággal, akarnánk itt az ő felsége városában valami száraz molnat építeni, hihez mestert itt az mi környülünk levő tartományban nem kaphatunk; értettük pedig bizonyosan, hogy ott kegyelmetek városában volnának afféle mesteremberek, kegyelmeteket akarók levelünk által megtalálnunk, kérvén azon, mint jó-akaró urainkat, atyánkfiait, hogy kegyelmetek mi érettünk ez kicsiny fáradságot ne difficultálja, egy ahhoz tudó mesterembert kerestessen és mi hozzánk iktassa be, ígérte magát Váczy András uram is, hogy ő felsége számára valami port hoz be Basta uram ő nagysága parancsolatjából onnét az kegyelmetek városából és ugyanakkor elhozná véle egyetemben, itt való munkájának jutalmámborul megleszen. Az kegyelmetek atyafiságos barátságát is kegyelmeteknek hálaadóképen meg ügyekezünk szolgálni: Quod reliquum est, easdem Dom. vestras bene et feliciter valere exoptamus. Datum ex civitate Colosvar die 10. Septembris 1602.

Prudentium ac circumspectarum dominationum vestrarum servitores et amici benevoli

Stephanus Zechy primarius
et Caspar Helthy substitutus re-
gius iudices caeterique
iurati cives civitatis Colosuariensis.

Kívül: szokott czímezés, zárlatán piros pecsét és »1602. 19. Sept. Colosuarienses petunt ad se promoveri artifices, quod molam pneumaticam apud ipsos conficiant.«

(Eredetije 5018/10. sz. a.)

XII. 1625.

Téglaégető számadása.

Ebben az 1625. esztendőben.

Égetett Téglás Jakab három kemenczebeli téglát, az első kemenczéből hordottak ki egész téglát ugymint numero 54,000.

Az második kemenczebeli téglát kezdték kihordani 21. Augusti, ebből jött ki egész téгла ugymint nr. 57,000.

Az harmadik kemenczebeli téglát kezdték kihordani 23. Septembris, melyből hordottak ki egész téglát ugymint nr. 56,000.

Ez három kemenczebeli téglának az sommája teszen ugymint 167,000 téglát, melyekről quietáalom Téglás Jakabot.

Gombkötő János.

Az pásztor házához kemenczét csinálni vittek nyers téglát nr. 600 bíró uram parancsolatjából.

(Nr. 6096. papiroson.)

XIII. 1657. ápr. 26.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini observandissimi. Salutem et servitiorum paratissimam commendationem. Noha ez elmúlt synodusnak második articulusa szerint tudnánk ugyan mit cselekedni, mindazonáltal hogy az jó szomszédságban egyező akarattal és értelemmel legyünk, szeretettel és confidenter akaránk requirálni kegyelmeteket, ne neheztelje maga tetszését és elméjét ez ide alább megírt dolog felől velünk barátságosan s atyafiságosan közleni. A minap egy mesterember gombkötő atyánkfiát szívének nehéz és elviselhetetlen bánkódási és keserüségi között Istennek reábocsátásából annyira megkisírtette amaz istenfélő emberek után ólalkodó gonosz lélek, hogy életétől is megválni maga felkötése által kész lett volna ugyan, hogyha más keresztény emberektől meg nem segítették vala. Mely nyavalyás atyánkfiának súlyos esetén keresztényi indulatunkból szánakodván, nem tudunk eleget álmélnodni rajta, tudván nem csak mi, de sőt e körülvaló tartomány is, eleitől fogvást mely istenesen neveltetett légyen fel és mely jámbor, tökéletes, józan és egyigyű életet követett légyen teljes életében, úgy hogy gyermekségétől fogván nemcsak megtapasztalható feslettségre, de még csak gonosz gyanakodásra is soha senkinek okot nem adott. Mire nézve kegyelmeteket kérjük bizodalmason, hogy mi azon megesett atyánkfiának minden jó segítséggel lehessünk és hivataljának helyére való állatásával szívének nehéz busulását lecsillapíthassuk, kegyelmetek ez iránt való opinióját nekünk megírni és a nyavalyásnak valami remediummal succurrálni velünk együtt ne nehezteljen. Ez kegyelmetek keresztényi és atyafiságos jó akaratját minden alkalmatossággal megszolgálni örvendetesb dolgokban igyekezzük. Tartsa Isten kívánt jó egészségben kegyelmeteket sok esztendőig. Datum ex Eperjes die 26. April. anno 1657.

Generosarum, prudentium ac circumspectarum dominationum
vestrarum

amici et vicini ad serviendum paratissimi

N. iudex et iurati regiae ac liberae civitatis Eperjess.

Kívül: Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis N. N. iudici primario et caeteris iuratis reg. ac lib. civitatis Cassoviensis etc. dominis, amicis et vicinis observandissimis.

(Eredetije 8400/16. sz. a.)

XIV. 1695. szept. 3.

Generosi, prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis colendissimi.

Salute servitiorumque nostrorum obligatissima recommendatione praemissis. Minthogy méltóságos urunk egri püspök Fenessy György

urunk ő nagysága új ezéheket városunkban is confirmált, az többi között az mészáros mestereket is szép articulusokkal felékesítette, mindazonáltal úgy hogy mindenféle mészárszéken vágatandó hust egy áron és egyenlő fonttal, mint Kassán, mérjenek és adják.

Kihez való képest kérjük bizodalmasan kegyelmeteket, ezen levelünk praesentáló Svárcz Jakab ugyan becsületes mészáros mester embert küldöttük, hogy genuine ne terheltessék kegy. mindenféle, mészárszéken vágandó husnak fontja miként és hány pénzen jár, és hogy ezen mesterember egy tíz fontost csináltatván, praesentálja kegyelmeteknek és hadd hozza nemes Cassa város pecsétje alatt, hogy mind egyben s mind másban hitelesebb lehessék járása. Másban kegy. paraucsolván, készek vagyunk szolgálnunk. In reliquo servet Deus diu felicissimas easdem Dominationes vestras cupimus. Datum Agriae die 3. Septembris 1695.

Praetitulatarum dominationum vestrarum
servi. amici et vicini obli-
gatissimi iudex et caeteri jurati senatores
episcopalis civitatis Agriensis.

Kívül: Generosis, prudentibus ac circumspectis dominis, dominis N. N. iudici primario caeterisque senatoribus regiae liberaeque civitatis Cassoviensis etc. dominis, amicis et vicinis nobis colendissimis
Cassoviae.

(11006/78. sz.)

Közi: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

A FILPESI SZÉCSIEK HAGYATÉKI PÖRE.

(1461—64.)

Középkori igazságszolgáltatásunk történetét, a peres eljárás minden csinja-binjával, az ügyvédek furfangjának rendelkezésére álló eszközök sokféleségével legérdekesebben a nagy számban fennmaradt ítélet-levelekből ismerhetjük meg. Egy ilyen ítéletlevelet mutatunk be itt egész terjedelmében, mely annyival érdekesebb, mert tárgyát nem egyszerű birtok-per, hanem hagyatéki kérdés képezte: színtere az ország egyik legtávolabbi vidéke, mely a nagy távolság dacára is mindig élénk részt vett a nemzeti élet mozgalmában; szereplői e vidék társadalmának előkelő alakjai, s lefolyásához a középkori magyar nemesi társadalom belső élete képez becses kultur-történeti adatokban gazdag háttérrel.

Filpesi Szécsi Albert deákot, a nagybányai kamara ispánját, V. László király uralkodása végén fontos ügyek utra szólították. Szécsi a várnagysággal összekötött kamaraispáni tisztelet 1456 körül viselhette Nagybányán, mert 1455-ben Zati Antal és Olasz Kristóf, mindketten olasz származásuak, voltak a kamaraispánok, 1457-ben pedig már Zápolyai Imrét találjuk a Hunyadiak e híres aranytermő városa kamarájának élén. Utja valószínűleg összefüggésben állott azzal az országos mozgalommal, melyet a Hunyadi-ház barátai indítottak Hunyadi László halálának megboszulására. Helyetteséül testvérét, Szécsi Tamást hagyta a nagybányai várkastélyban s reá bizta értékes holmiinak, ingóságainak őrizetét is.

Szécsi Albertet utjában meggyilkolták, és mikor az új kamaraispán, Zápolyai Imre, elfoglalta állomását, Szécsi Tamás elköltözött Nagybányáról és magával vitte az ingóságokat. A

harmadik testvér, Túri Lőrinczné, született Szécsi Katalin, hasztalanul követelte a maga részét a meggyilkolt fitestvér vagyonából. Nehány év múlva már Szécsi Tamás sincs az élők sorában, s ekkor Katalin asszony az özvegyet támadja meg, per útján keresve örökösödési jogának érvényesítését a jogtalanul eltulajdonított családi javakra.

A hagyaték, a felperes becslése szerint, tekintélyes értékkel bírt. Túri Lőrinczné Albert deáknak Tamásra bízott 6000 arany forintnyi készpénzén és a Patikáros János budai polgárnál levő 400 arany forintnyi követelésén kívül 100 márkára tette az ezüst holmik: edények, ivó poharak, kések, kanalak és a nyers ezüst értékét. Azonfelül nyolcz igáslovat is keresett rajta, egyenként 6 arany forintot érőt; egy függő kocsit, melynek értéke 12 arany frt., egy 4 arany forintot érő szekeret (*kolaszekér*-nek mondják a per iratai) és négy házi lovat, melyek egyenkint 25 arany frtot érnek. Ingóságokban pedig még a következőket sorolja fel: tizenkét pánczélt a hozzá tartozó sisakokkal, fejtakarókkal és íjakkal, — mindenik fegyverzet 12 arany frtot ér, — két nyestprémes bíbormentét, két rókaprémes mentét, egy ékkövekkel diszített és egy egyszerű bíborköntöst, egy teljes és egy fél fegyverzetet.

Hagyatéki ügyről, tehát egyházi bíróság elé tartozó kérdésről levén szó, a per a felek illetékes bírósága, a tasnádi vikárius szentszéke előtt indult meg 1461 nyarán, és negyedfélvi pereskedés után, miután a tárgyalásra 26 határnap tűzetett ki, és az ügy megjárta az erdélyi püspök és a kalocsai és esztergomi érsekek ítélőszékeit, nyolczszori érdemleges tárgyalás után ugyancsak e forumon hozta meg, az 1465 január 19-ikén tartott végtárgyaláson, Gergely szolnoki főesperes, gyulafejevári kanonok és tasnádi vikárius a döntő ítéletet.

Az oklevél, mely ez ítéletet tartalmazza,¹⁾ rendes szokás szerint részletesen megismertet bennünket az ügy lefolyásának összes részleteivel. A tárgyalások folyamán kiderült, hogy a testvérek Szécsi Albert halálakor még nem voltak megosztozva családi javaikon és így Szécsi Tamást a magával

¹⁾ Papiron, szövege alá nyomott zöld viaszpecséttel az országos levéltár diplomatikai osztályában, 28527. szám alatt.

vitt holmiknak csak egy része illette meg. Az egyházi bíróság tehát, tiszteletben tartva Szécsi Tamás végrendeletét, melyben minden vagyonát feleségére hagyta, osztozást rendelt el a felek között, csupán a 6000 frtnyi készpénz ügyében utasítva el Túri Lőrincznét, miután követelése jogos voltát nem találta bebizonyítva, keresetével.

Az ingóságok azonban már nem voltak teljesen együtt Szécsi Tamás özvegyénél. Szécsi Tamás egy ezüst edényt és egy kamuka mentét halála előtt a szécsi Szent-Katalin-templomnak ajándékozott, hogy amabból kelyhet, ebből oltárterítőt csináljanak; 6 pánczél, 3 sisakkal és gallérral, mik időközben Báthory Andrásnál voltak kölcsön, és egy biboros köntöst a filpesi Szűz-Mária-templomnak hagyományozott. Ezek értékének felét készpénzben ítélte a bíróság a felperesnek. A Szécsi Tamásné kezénél levő többi ingóságból közös családi jószágoknak ismertetett el: egy kamuka mente nyestprémmel, két rókaprémes mente, egy biboros köntös, egy teljes és két fél-fegyverzet, 5 sisak és 4 íj. Ezekből Túri Lőrincznének jutott az ítélet szerint a kamuka-mente, a biboros köntös, az egyik rókaprémes mente, az egyik fél-fegyverzet és a teljes fegyverzet fele, 4 sisak és két íj. A többi fegyverzet, az ezüstök, a lovak, kocsik, egy ló ára (29 arany frt.) és 50 arany frtnyi készpénz tulajdonjoga kérdésében a bíróság Szécsi Tamás özvegyének ítélte a tizenötödmagával leteendő tisztító esküt. A Patikárosnál levő 400 arany frtnyi követelés tárgyában pedig még a királyi kúrián eldöntetett, hogy az a két fitestvért közösen illette meg; Szécsi Tamás ki is perelte a maga részét, Albert pedig a saját 200 frtnyi részét mise-alapítványra hagyta.

Ez a per története mogyoróhéjban. Magát az ügy lefolyását összes, részben lényegtelen, de legnagyobb részében rendkívül érdekes részleteivel ez ítéletlevél szövege mondja el, melyet az alábbiakban közlök:

Gregorius archidiaconus de Zolnok, canonicus ecclesie Albensis Transilvane etc. necnon vicarius Thassnadiensis et causarum auditor in spiritualibus generalis, ad universorum notitiam, quorum interest, intererit aut interesse poterit quomodolibet et in futurum, harum per tenorem [volumus pervenire], quod de anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo

primo orta lite et questionis materia coram nobis inter nobiles dominas Katherinam conthoralem Laurentii de Thwr Transilvanensis predictae dyocesis [actricem videlicet pri]ncipalem ex una, item Elenam relictam condam Thome Zeechy de Phylpes eiusdem dyocesis, ut ream et in causam attractam ex adverso similiter principalem ex alia partibus, ac per formam citationis prime¹⁾ in octavis festi nativitatis beati Johannis Baptiste in persona predictae domine Katherine actricis provido Michaelae dicto Thanka in Thassnad commorante procuratore et procuratorio nomine, item in persona prefate domine El[ene ree et in c]ausam attracte de modo et consuetudine sedis nostre predictae, quod assumpto termini, coram nobis pro tribunali sedentibus comparentibus, ad petitionem eiusdem assumptionis termini ratione prioritatis termini causam [partium pre]dictarum ad octavas festi beate Margarethe virginis tunc proxime affuturas duximus prorogandam, partibus eisdem vel eorum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Ipsis siquidem octavis occurrentibus et nobis pro tribunali sedentibus comparuerunt coram nobis pretactus Michael Thanka procurator et procuratorio nomine in persona prefate domine actricis ex una, ac providus Stephanus litteratus in Balashaza commorans similiter procurator et procuratorio nom[in]e in persona predictae domine Elene ree et in causam attracte, de quorum procurationum mandatis nobis constitit, ex alia partibus, causamque eandem de communi cursu predictae sedis nostre ad petitionem ipsius Stephani procuratoris uti iustam et rationi consonam per litis et cause expressionem seu insinuationem ad octavas festi beati Jacobi apostoli tunc proxime affuturas duximus proteclandam, partibus eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Quibus quidem octavis occurrentibus nobisque pro tribunali sedentibus comparuerunt coram nobis circumspectus Johannes Laurentii in dicto Thassnad commorans procurator et procuratorio nomine in persona predictae domine Katherine actricis ex una, item nobilis Ladislaus de Ypp similiter procurator et procuratorio nomine in persona predictae domine Elene ree et in causam attracte, de quorum procurationum mandatis nobis constitit, ex alia partibus; idemque Johannes procurator causam suam in persona actricis verbo proposuit in hunc modum: Quomodo condam egregio Alberto litterato de Zeech camerario Rywliominarum ad alia ardua regis negotia de

¹⁾ A pontokkal jelzett helyek az eredetiben ki vannak szakadva. A hol a szöveget pótolni lehetett, az illető szavakat szögletes zárójelek közé tettem.

castello Rywli dominarum egrediente, loco et in persona suis condam nobilem Thomam Zeechy de Phylpes fratrem suum in ipso castello et aput eiusdem manus universas suas res et bona reliquisset; ut vero casu sinistro pro tunc eundem Albertum camerarium miserabili nece mori accidisset, post ipsius mortem idem Thomas Zeechy universas res et bona pretacti Alberti litterati et camerarii, puta sex milia florenorum auri in paratis ac centum marcas argenti in argenteriiis, puta ciphis, picariis, scultellis et coclearibus, necnon in quantitate ustis, purgatis existentes, octo equos redales, quemlibet equum sex florenos valentes et duas currus, unum pendentem duodecim florenos auri, alium vero simplicem Kolazeker vocatum quatuor florenos valentes, item quatuor equos subselliones, quemlibet equum viginti quinque florenos auri valentem, item duodecim loricas cum galeriis, galeis ac balistis, quamlibet lorica cum dictis suis attinentiis duodecim florenos auri valentem, item duas subas purpureas pellibus mardurinis subductas, item alias duas subas de dorsis et ventribus vulpinis factas, item duas ioppas purpureas, unam gemmatam et aliam simplicem, necnon duo arma media et alia duo arma integra cum omnibus attinentiis de pretacto castello regio deportasset, ac etiam in antea, quod tempore idem Albertus litteratus vita comite in loco Pesth aut Bude aput quendam civem quadringentos florenos in paratis deposuisset, quosquidem idem Thomas Zeechy post mortem dicti Alberti iuris strepitu extorsisset et abstulisset; per ipsius vero Thome mortem omnia et singula ad manus pretacte domine Elene consortis sue devenissent. Nunc autem pretacta domina Katherina consors Laurentii de Thwr pretacta omnia bona et res universas a pretacto condam Alberto litterato fratre suo uterino in eandem omni successorio iuris titulo devolutas, tamquam ipsam concernentes et non pretactam glorem suam, ab eadem iure sibi suffragante vellet rehabere. Qua actione intellecta, prefatus Ladislaus de Ypp propter cause arduitatem petivit per nos in persona prefate domine Elene terminum ad respondendum et opponendum positionibus predictis prefigi ac paria positionum eidem decerni debere; cuius iustis rationique consonis petitionibus annuentes, octavas festi assumptionis virginis gloriose tunc proxime affuturas duximus statuendas, partibus etiam eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Ipsis siquidem octavis occurrentibus et nobis pro tribunali sedentibus comparuerunt coram nobis rursus pretacti Johannes Laurentii ab uua et nobilis Ladislaus de Ypp ab alia partibus procuratores partium antedictarum, causamque eandem de consensu

partium procuratarum iamdictarum ad octavas festi beati Michaelis archangeli tunc proxime affuturas duximus prorogandam, partibus eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Quibus quidem octavis occurrentibus et prefatis Johanne Laurentii ex una et Ladislao de Ypp ex alia partibus procuratoribus partium rursus coram nobis in iudicio comparentibus causam quoque earum partium statu in eodem ad octavas festi omnium sanctorum tunc proxime affuturas duximus prorogandas, partibus eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. In quibus quidem octavis festi [omnium sanctorum tunc occurrentibus] sedentibus nobis pro tribunali et dicto Johanne Laurentii procuratore [solum] coram nobis comparente causam eandem generaliter sicuti alias . . . suis ex certis causis rationabilibus . . . ad octavas festi beati Andree apostoli tunc proxime affuturas duximus prorogandas, partibus eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Ipsi siquidem octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali, ex antelatis Michaele Thanka procuratore et procuratorio nomine in persona prefate domine Catherine actricis ex una, necnon Stephano litterato de antelata Balashaza similiter procuratore et procuratorio nomine in persona dicte domine Elene partis ree et in causam attracte ex alia partibus coram nobis comparentibus causam eandem sub forma plenarie cursionis ad octavas festi epiphaniarum domini tunc proxime affuturas duximus protelandam. Quibus scilicet octavis occurrentibus et similiter prefatis Michaele Thanka procuratore actricis ex una, ac nobili Ladislao de Ypp procuratore et procuratorio nomine in persona predictae domine Elene partis ree et in causam attracte ex alia partibus nobis pro tribunali sedentibus coram nobis in iudicio comparentibus, per prefatum Michaellem procuratorem ex parte actricis prefate positiones in scriptis nostro sub sigillo nobis presentate et exhibite extiterunt, ad quas quidem positiones per nos prefatum Ladislaum de Ypp procuratorem partis ree plenarie respondendum cogi et compelli postulabat, nostra iudicialia auctoritate mediante; et quod in antea paria positionum earundem ipsi Ladislao procuratori partis ree decreveramus, ex quibus ad opponendum et respondendum plene informari potuit, eundem requisitum habuimus, quid ad actiones et positiones premissas responderet et dicere velit. Qui quidem Ladislaus procurator auditis premissis litem contestando verbo respondit per hunc modum ex adverso, quod videlicet pre-tactus quondam Thomas Zeechy post mortem preallegati

quondam Alberti litterati fratris sui, cum quo indivisi fuissent in possessionibus eorum, de pretacto castello Rywldominarum unum currum, septem coclearia et unum ciphum argenteos et duas subas, unam de camocato et aliam simplicem de dorsis vulpinis, ac septem loricas et arma integra et unum equum deportasset, tamen prescriptus quondam Thomas Zeechy predictum ciphum pro calice ex eodem reformando, item etiam subam pretactam de camocato pro altaris ornamento in quendam ecclesiam de Zeech testamentaliter commisisset et legasset, aliam vero subam de dorsis perscripta domina Katharina consors Laurentii de Thwr pro se deportasset, item etiam septem lorice et arma integra et equus ipsius Thome proprii fuissent et idem quondam Albertus litteratus, dum cameram Riwlidominarum occupasset, tunc easdem loricas et arma cum aliis rebus suis secum asportasset et sic easdem proprias reportasset, quas quidem loricas quamvis nunc Andreas de Bathor haberet, tamen et illas cum ceteris idem quondam Thomas ecclesie pretacte similiter testamentaliter legasset; item etiam verum, quondam Albertus litteratus vita comite apud quemdam civem Johannem Pathycaros nuncupatum Bude residentem quadringentos florenos auri reposuisset, taliter eidem testamentaliter committendo, quod pro salute anime sue, si ipsum mori contingeret, perpetuam missam cum eisdem disponere deberet, tandemque mortuo, sicut premititur, ipso Alberto litterato, Thomas condam prescriptus ipsum Johannem Pathycaros pro dictis quadringentis florenis in curiam regiam iure reconveniente cum eodem litigasset (199) et ibidem iudicando, quia predictus quondam Thomas cum Alberto litterato prescripto adhuc indivisus fuisset, agnovissent medietatem dictorum quadringentorum florenorum, hoc est ducentos florenos auri ipsum Thomam concernere debere, et aliam medietatem puta similiter ducentos florenos auri pro pretacto testamento efficiendo apud dictum Johannem Pathycaros remanere debere, et sic dictos ducentos florenos auri sibi adiudicatos idem condam Thomas esset, et alios ducentos florenos relaxasset, quod [etiam tes]tibus fidedignis probare possit; alia vero simpliciter negavit narrata, ut narrant, imo¹⁾ specificata non deportasset. Item etiam tandem superveniente egregio Emerico litterato de Zapolya in dictam cameram Rywldominarum, idem eundem exportatarum ad iustificandum et ratiocinandum de eisdem ad se vocari fecisset; et tunc predictus Thomas transeundo idemque Emericus camerarius idem condam Thomas, quia eo tempore dum

¹⁾ Innentől kezdve egész sorok helye el van rongyolva.

pretactam [dominam] sibi in uxorem copulasset, non parvas eiusdem domine Elene res et pecuniam ob hoc in sue mortis articulo universas suas res et pecuniam domine Elene testamentaliter commisisset et legasset, et sic pro suis ipsis habuisset et haberet, sed non prefatus Michael Thanka procuratorio nomine quoscunque serius premissam propositionem dictam dominam Catherinam cum testibus fidedignis posse probare partim confessaturus (*így*), partim negaturus sionibus iudicialiter interveniendo . . . probare condam Thoma Zeechy prosecutus fuisset, et quamquam sua mediante . . . sset quadringentorum florenorum auri, puta ducentos florenos ipsum Thomam concernere agnovissent, quos quidem idem Thomas abstulisset, et alios ducentos florenos auri apud eundem Johannem Pathycaros reliquisset taliter, quod pro salute anime predictae Alberti litterati missas perpetuas celebrandas disponere teneatur, ita quod non plures quam ducentos florenos idem Thomas ab ipso Johanne abstulisset. Cuius testium examinationi quindecimum diem festi beati Georgii martiris de anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo tunc proxime affuturum et locum Budam antedictum de consensu partium procuratarum antelatarum duximus statuendum. Et quod testes huiusmodi et locus ditioni quondam felicis recordii reverendissimi domini Dyonsii archiepiscopi Strigoniensis locique eiusdem comitis perpetui, primatis et apostolice sedis legati nati, ac in regno Hungarie eiusdem sedis legati de latere subiecti fore perhibebantur, unaqueque autem ecclesia aliam fovere teneatur in iuris administratione, ob hoc in eiusdem petitionis et supplicationis ad eundem iudicem memorialem commissionem duximus transmittendam, pro reportatione autem dictorum et attestationum testium octavas festi nativitatis beati Johannis Baptiste eidem statuendis. Item etiam de vestimentis premissis ac loricis, armis et equo in reportando predicta dicta et attestaciones testium super dictis quadringentis florenis litteras testamentarias et certos testes suos ipsius domine Elene in eisdem litteris coram nobis producere presentare commisimus; alia vero negata pretacte domine Katherine actricis . . . preassumptam pro parte eiusdem assertionem probare commisimus, et quod testes eiusdem nomine Katherine a se invicem non in parva distancia residentes allegarunt, ob hoc eidem duos terminos et loca pro testium eiusdem examinatione, puta primum terminum vicesimum quintum diem festi purificationis Marie virginis tunc proxime affuturum et locum Hadad, alium vero terminum feriam quintam proximam post dominicam Reminiscere

etc. similiter tunc proxime affuturam et locum Bagas pro partibus fiendum, de partium procuratarum consensu, et ut in actis plenius contineri dinoscitur, certis executoribus huiusmodi examinationem et interrogationes testium sub prescripto committentes duximus deputandas. Pro reportatione autem dictorum et attestatione testium eiusdem domine Katherine easdem octavas predictas festi nativitatis beati Johannis Baptiste statuimus, partibus etiam eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum preficientes. Tandem vero ipsis octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali ac prefatis Michaeli Thanka procuratore et procuratorio nomine in persona sepedicte domine Katherine actricis ex una, necnon nobili Ladislao de Ypp similiter procuratore et procuratorio nomine in persona domine Elene prenotate ut ree et in causam attracte ex alia partibus coram nobis comparentibus ac dictis et attestationibus testium in scriptis et sub sigillo executorum munitis reportatis et nobis presentatis, item ultra eadem per ipsum Ladislaum procuratorem quedam nuda carta pargamenea, quam idem Ladislaus litteratus testamentariam quondam Thome Zeechy asserebat, nobis presentata exstitit, quibus quidem litteris per nos receptis pro cautela eisdem et cuilibet earum nostrum sigillum authenticum sedis impressimus, ac causam eandem utrarumque partium, quia idem Ladislaus de Ypp tutor et procurator dicte Elene coram reverendo domino nostro domino Nicolao tunc electo Transilvanensi dignissimo se in servitiis regie maiestatis occupatum fore allegavit, propter quod defensionem cause dicte domine Elene interesse nequiret, ob hoc de commissione eiusdem domini nostri electi absque gravamine aliquali ad octavas festi beati Jacobi apostoli tunc proxime venturas duximus differendam, ita videlicet, quod si interim dictum servitium regium idem Ladislaus explere poterit, ex tunc in eisdem octavis partes compareant testimonia productura et a nobis iura receptura, sin autem, ex tunc ipsa causa ad sequentes octavas absque gravamine prorogari debeat, interim etiam partes in dictis ipsarum causis testes plures, ut expediens et iuri congruum fuerit, examinari facere procurent. Quibus quidem tandem octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali ac predicto Michaeli Thanka procuratore ipsius domine Katherine actricis ex una, necnon Stephano litterato antedicto de Balashaza predicta similiter procuratore predictae domine Elene ree et in causam attracte ex alia partibus coram nobis comparentibus, quia ex alligatione ipsius Stephani procuratoris intelleximus Ladislaum predictum de Ypp tutorem dicte domine Elene servitia regia nondum terminasse, ob hoc

ipsam causam partium statu in eodem ad octavas festi assumptionis beate Marie virginis tunc proxime affuturas duximus prorogandam, partibus eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Ipsis siquidem tandem octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali et prefatis Michaele Thanka procuratore predictae domine Katherine actricis ex una, necnon Stephano litterato iam notato procuratore predictae domine Elene ree et in causam attracte ex alia partibus coram nobis comparentibus, causam eandem partium de earundem partium procuratarum pari voluntate statu in eodem ad sedecimum diem festi beati Michaelis archangeli tunc proxime affuturum duximus protelandam, partibus etiam eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Quo scilicet termino occurrente, sedentibus nobis pro tribunali et predicto Michaele de Thanka procuratore prefate domine Katherine actricis ex una, necnon provido Benedicto Sutore in dicto Ypp commorante similiter procuratore in persona sepelate domine Elene partis ree cum nostris litteris procuratoriis ex alia partibus coram nobis comparentibus, eandem causam de ipsarum partium procuratarum iamdictarum pari voluntate et consensu ad octavas festi beati Andree apostoli tunc proxime venturas sub tali forma duximus prorogandam, ut in eisdem octavis partes per se vel earum procuratores legitimos cum eorum munimentis et actis ac processibus universis coram nobis compareant plene iura audire et recepture, ut iuris ordo exoptulat. Tandem vero occurrentibus eisdem octavis, sedentibus nobis pro tribunali, ac Michaele Thanka sepefato procuratore et procuratorio nomine in persona prescriptae domine Katherine actricis et principalis ex una, necnon Stephano litterato de Balashaza cum nostris litteris procuratoriis in persona prefate domine Elene ree et in causam attracte procuratore et procuratorio nomine ex alia partibus coram nobis comparentibus, idem quoque Stephanus procurator exhibuit nobis quasdam litteras prefati reverendi domini nostri Nicolai tunc electi et confirmati ecclesie Albensis Transylvanie patentes eiusdem sigillo annulari consignatas, quas nos reverenter recipientes et continentiam earundem perlegentes intelligendo didicimus causam eandem inter ipsas partes dominas Katherinam consortem Laurentii de Thwr ut actricem ab una et Elenam relictam condam Thome Zeechy velut in causam attractam coram nobis motam et ventilatam pro parte ipsius domine Elene predictum reverendum dominum nostrum ad se advocasse, nobisque precipiendo iniunxisse, ut causa in premissa ad se advocata nullo quesito colore

procedere presumamus, sed eandem ad eundem eiusdemque auditioni, cognitioni et finali terminationi transmitteremus etc., ac partibus coram eodem comparandi terminum nostris in litteris prefigeremus congruentem, prout in eisdem litteris preceptorii ipsius reverendi domini nostri clarius continentur et habentur. Nos itaque preceptis ipsius reverendi domini nostri parere volentes, ut tenemur, causam eandem partium antedictarum sine ulteriori processu ad ipsum reverendum dominum nostrum gratiosum dominum Nicolaum tunc electum et confirmatum eiusdemque cognitionem et finalem terminationem cum singulis actis, acticatis et processibus transmisimus, eisdemque partibus coram eodem comparandi terminum congruentem puta duodecimum diem festi purificationis beate Marie virginis tunc proxime affuturum duximus prefigendum. Tandem autem de anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio, nono die festi penthecostes, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt inter ceteros coram nobis successive Stephanus litteratus de Balashaza ac Petrus Sartor de eadem procuratores et procuratorii nominibus in persona dicte domine Elene relicte quondam Thome Zeechy partis ree, ipsoque Petro Sartore procuratore decimo die eiusdem festi ab una, necnon provido Simone Nagh dicto in Chan commorante procuratore et procuratorio nomine in persona prefate domine Katherine consortis Laurentii de Thwr coram nobis pro tribunali sedentibus comparantibus, per predictum Stephanum procuratorem in antea nobis exhibite et presentate exstiterunt littere predicti reverendi domini nostri gratiosi, domini Nicolai episcopi Transilvanensis patentes eiusdem sigillo annulari consignate, nobis preceptorie loquentes, ex quarum contentia didicimus causam eandem partium per eundem reverendum dominum nostrum, quia idem aliis occupatus, in eadem scilicet causa interesse et cognoscere nequiret, ad nos de partium procuratarum voluntate remisisse, partibusque eisdem coram nobis comparandi nonum diem pretacti festi penthecostes statuuisse, prout in eisdem litteris clarius continentur et habentur. Quibus quidem litteris reverendi domini nostri tunc receptis reverentiaque cum omni preceptis eiusdem parere volentes, in eadem causa nos rursus pro iudice ingerentes et declarantes, ex certis rationabilibus causis eandem causam de partium procuratarum pari voluntate statu in eodem ad octavas festi nativitatis beati Johannis Baptiste tunc proxime venturas duximus prorogandam, partibus etiam eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparandi eundem terminum prefigentes. Tandem autem ipsis octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali, com-

paruerunt coram nobis antelatus Michael Thanka procurator domine Katherine actricis predicte ex una, necnon Stephanus litteratus predictus similiter procurator domine Elene partis ree ex alia partibus, causamque eandem propter ingressum exercitus tunc imminentis ad octavas festi nativitatis beate Marie virginis tunc proxime affuturas duximus prorogandas, partibus etiam eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Ipsi siquidem tandem octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt rursus coram nobis iidem Michael Thanka procurator in persona domine Katherine actricis ex una, necnon Stephanus litteratus procurator in persona predicte domine Elene partis ree ex alia partibus, ac eisdem procuratoribus contendentibus per ipsum Michaelē procuratorem in modum disputationis, verbo propositum extitit in hunc modum: quomodo ipsa domina Elena relicta quondam Thome Zeechy de Phylpes post mortem ipsius Thome Zeechy quas res et bona idem Thomas similiter post mortem egregii quondam Alberti litterati camerarii et castellani de Rywłodominarum, ipsius scilicet quondam Alberti litterati existentes, de eodem castello deportasset et asportari fecisset, eadem scilicet domina Elena relicta quondam Thome omnes res illas post obitum eiusdem Thome deportasset omnino et deportari fecisset, et quo sue placuisset voluntati, fecisset, et ipsa haberet inpresentiarum: que probare posset preacta domina Katherineina cum testibus fidedignis. Quibus perceptis predictus Stephanus procurator partis ree in modum litis contestationis opponendo negavit narrata utarrantur, ita, quod ipsa domina Elena nec res deportasset illas et bona, neque deportari fecisset, nec haberet inpresentiarum. His auditis idem Michael Thanka procurator actricis petivit nos terminum et locum ad exaudiendos testes in partibus pro dilatione prefigi debere. Nos itaque unacum nostris coassessoribus tunc pro tribunali sedentibus, exauditis hincinde partium procuratarum disputationibus ac propositionibus et sione negativo ut premittitur, factis, tractatuque mutuo prehabito de nostrorum coassessorum consilio interloquendo pro atione ipsi domine Katherine actrici, ad examinandum et interrogandum testes eiusdem quartum diem festi beati [Andree apostoli] tunc proxime affuturi et locum Domanhyda de partium procuratarum voluntate pari duximus deputandum, ac certis executoribus per procuratores eosdem electis huiusmodi examinationem et interrogationem testium litteris mediantribus commitendum, pro reportatione vero dictorum et attestationum testium ipsius domine Katherine actricis ac partium

earundem vel procuratorum legitimatorum earundem coram nobis comparitione octavas eiusdem festi beati Andree apostoli proxime tunc venturas statuantes. Tandem autem eisdem octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt rursus coram nobis predictus Michael Thanka procurator domine Katherine antelate actricis ex una, necnon Stephanus litteratus procurator in persona domine Elene partis ree ex alia partibus, ac reportatis per eundem Michaellem procuratorem dictis et attestacionibus testium in litteris clausis sigillisque executorum munitis, nobisque exhibitis et presentatis eisdem pro cautela sigillum nostre sedis impressimus: causamque eandem de eorundem procuratorum partium predictarum pari voluntate ad octavas epiphaniarum domini tunc proxime affuturas statu in eodem duximus prorogandam, partibus quoque eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Ipsis vero octavis occurrentibus, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt coram nobis iidem Michael Thanka ex una et Stephanus litteratus procuratores partium iamdictarum ex alia partibus, causamque eandem de eorundem procuratorum partium ipsarum pari voluntate et consensu statu in eodem ad octavas medii quadragesime tunc proxime affuturas duximus differendam, partibus eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum prefigentes. Advenientibus itaque eisdem octavis, sedentibus nobis pro tribunali, rursus comparuerunt coram nobis iidem Michael Thanka ex una et Stephanus litteratus procuratores sepepredictarum partium ex alia partibus, causamque eandem de partium procuratarum pari voluntate statu in eodem ad quindecimum diem reditus nostri de coronatione regis huc ad Thassnad sepenominatum proxime fiendum duximus statuendam, partibusque eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum statuantes. Tandem vero de anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, successive quindecimo die diei nostri reditus de coronatione regis episcopo sedentibus nobis pro tribunali comparuerunt coram nobis pretactus Michael Thanka procurator et procuratorio nomine in persona dicte domine Katherine actricis ex una, et nobilis vir Ladislaus de Ypp procurator et procuratorio nomine iamdicte domine Elene partis ree, de quorum procuracionum mandatis nobis constitit, ex alia partibus, causamque nostro officio ad publicanda dicta et attestaciones testium et [sententiam de]finitivam ferendam ad octavum diem festi beati Urbani pape tunc proxime venturum duximus prorogandam, partibus eisdem

vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum [prefigentes. Adveniente] itaque ipso termino, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt coram nobis providi Michael Thanka in persona dicte domine Catherine actricis procuratore et procuratorio nomine ex una, item Stephanus litteratus [in persona predictae] domine Elene partis ree et in causam attracte similiter procuratore et procuratorio nomine, de quorum procuracionum mandatis nobis constitit, ex alia partibus, eisdemque procuratoribus primitus ulterioribus [examinationibus et] testium simpliciter renunciatis et in productis tentari asserentibus de eorundem scilicet procuratorum mutuo consensu apertis nos litteris testimonialibus post sese pro utraque testificationibus cum vero successive dicta et attestaciones testium perlegeremus, et in postrema actricis producta dicta horum scilicet testium puta nobilis dicte Transilvanensis diocesis ac providorum Alberti ra, Johannis Zenth eius consortis Anthonii Marthon, Luce Crassay dictorum, necnon de eadem Domanhyda in partibus examinat[is] cetera quia eadem adu ut nullum verum intellectum et valuimus, ex quibus ipsis partibus videlicet trare possimus de nostra et interrogand et sensum enucleare possimus ad reti in presentiarum nos ab partium prefatarum scilicet in de veritate recollecto eadem unacum ceteris predictis exceptit contra easdem allegandum per huncmodum: condemnare procurasset, ac super ipso alii testes predicti iobagiones eius neque habere allegavit eosdemque et eorum nos de nostrorum coassessorum communi iuri innix sepedicte domine Elene non contentis ab huiusmodi nostra interlocutoria verbotenus ad [Colocensis et] Bachiensis ecclesiarum canonicè unitarum archiepiscopum etc. et eius sedem metropolitanam Bachiensem appell pertionibus et allegationibus, utrum eodem iuri innixe sint et testes per easdem abicien et rep transmittendam, partibus predictis vel earum legitimis procuratoribus tricesimum diem a die Martii decima septima prefigentes. Tandem vero de eodem anno in vigilia festi beatorum Cozme et Damiani martirum commorantibus procurator et procuratorio nomine in persona antedicte domine Katherine consortis Laurentii de Thwr nobis quasdam litteras patentes venerabilis viri domini Michaelis de Dra canonici vidimus contineri, quod idem venerabilis dominus Michael Bachiensis vicarius per suam iudicatoriam

sententiam . . . male appellatam ac per nos pro parte domine Katherine dicte consortis Laurentii de Thwr appellatam . . . expensis per memoratam dominam Katherinam pendente appellatione huiusmodi in presenti causa legitime factis cond habitis ac presentatis et per nos reverenter receptis fuimus requisiti per dictum procuratorem dicte domine Katherine dominam Elenam relictam condam Thome Zeechy et ad instantiam pretacte domine Katherine consortis Laurentii domine Katherine nobis reservatas necnon in principali causa ad definitivam sententiam ferendam procedere digna[remur] . . . litteras citatorias legitimas duximus decernendum, ipsamque dominam Elenam ad certum terminum legitimum ad videndum et redeundo per eandem factas et indebite irrogatas, in quibus per pre per nos procedend . . . et procedi vidend . . . ad sententiam nostram definitivam vel alias excipien in presentiam citari fecimus. Ipso itaque termino iuris accedente, sedentibus nobis pro tribunali, . . . comparentibus coram nobis Katherine actricis ex una ac ipsa domina Elena personaliter, nos itaque . . . servatis de iure servandis taxantes ad novem florenos in toto singula singulis computando solvendo quindecimum diem festi beati Galli confessoris tunc proxime affituri reverendi domini Nicolai episcopi Transilvanensis domini nostri gratiosi nobis iniunctum usque . . . exercitus tunc eisdem vel earum legitimis procuratoribus coram nobis comparendi eundem terminum statuentes. Tandem Michael Thanka procurator domine Katherine actricis ex una ac nobilis Thomas Peres similiter procurator et procuratorio nomine in persona pretacte domine Elene partis ree ex alia partibus, idemque Thomas in persona prefate domine Elene novem florenos auri pro expensis prefate domine Katherine per nos taxatis deposuit; quosquidem idem providus Michael Thanka procurator et procuratorio nomine in persona predictae domine Katharine tulit et levavit, ipsamque dominam Elenam super eisdem quitam et expeditam reddidit. Tandem autem advenientibus octavis predictis festi epiphaniarum domini de anno presenti transactis, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt coram nobis idem Michael Thanka procurator et procuratorio nomine in persona prefate domine Catherine actricis ex una, necnon predictus nobilis vir Ladislaus de Ypp procurator et procuratorio nomine in persona sepedicte domine Elene partis ree, de quorum procuratorum mandatis nobis constitit, ex alia partibus, fuimusque requisiti per eosdem debita cum instantia, ut ad iura reddenda, puta ad publicationem dictorum testium ac concludendum et

definitivam sententiam ferendum et alias iustitiam administrandam procedere dignaremur. Quibus petitionibus uti iustis et rationi consonis annuentes, denuo predicta dicta et attestations testium pro parte partium utrarumque coram nobis producta, sed et certas scripturas nobis in cartis nudis oblatas, ipsis procuratoribus volentibus et consentientibus publicavimus, nullamque exceptionem contra ipsa dicta extunc nobis nec verbo nec in scriptis oblatam agnovimus, terminum vero pro concludendo in ipsa causa et definitiva sententia ferenda sabbathum diem proximum vigiliam scilicet festi beatorum Fabiani et Sebastiani martirum tunc affuturum duximus statuendum, ad quem quidem terminum et actum predictum celebrandum eosdem procuratores nostri in presentiam peremptorie citavimus. Ipso itaque termino instante, sedentibus nobis pro tribunali, comparuerunt coram nobis rursus iidem Michael Thanka ex una et Ladislaus de Ypp procuratores partium antedictarum ex alia partibus eisdemque procuratoribus simpliciter pari voto in ipsa causa per nos concludi et definitivam sententiam ferri postulantes. Nos itaque visis et intellectis ipsarum partium propositionibus rursus . . . replicaturis et assertivis allegationibus, necnon dictis et attestations testium coram nobis productis atque confessatis, unacum nostris coassessoribus tunc pro tribunali sedentibus premissis omnibus et singulis actis actitatis, ruminatis, digestis et ad plenum calculatis, item etiam cum aliis iurisperitis diligenti tractatu et maturo prehabito ex his, que coram nobis producta sunt ac audimus, vidimusque et cognovimus, concludendo primitus in huiusmodi causa et pro concluso habito, servatis de iure et consuetudine sedis nostre servandis ad hanc nostram sententiam definitivam duximus procedendum et sedis in hunc modum: **CRISTI NOMINE INVOCATO**, ipsum solum omnipotentem et eius iustitiam pro oculis ferendo, pro tribunali sedendo, de dominorum nostrorum coassessorum freti consilio et assensu maturaque deliberatione prehabita in causa, que mota exstitit et nunc vertitur coram nobis inter nobiles dominam Katherinam consortem Laurentii de Thwr Transilvanensis dyocesis utatricem et principalem ex una, necnon dominam Elenam relictam quondam Thome Zeechy de Phylpes eiusdem dyocesis ut ream et in causam attractam ex adverso similiter principalem ex alia partibus, de et super nonnullis rebus et bonis pecuniariis, ereis et aliis mobilibus bone memorie quondam Alberti litterati de Zeech camerarii Rywli-dominarum, fratris scilicet uterini predictorum domine Katherine et quondam Thome Zeechy de Phylpes eiusdem dyocesis existentis.

quas et que idem quondam Thomas post mortem ipsius Alberti litterati de castello predicto Rywldominarum exportasset et alias levasset et detulisset, que quidem post mortem eiusdem quondam Thome in manus predictae domine Elene devenissent; que scilicet res et bona universe, ut asserebatur, ipsam dominam Katherinam concernere dinoscerentur, et earum ut in actis presentis cause clarius continentur et habentur, quia ex dictis testium per partes predictas coram nobis productis didicimus sufficienter probatum fore, quomodo predictus quondam Thomas Zeechy de rebus pretactis quondam Alberti litterati unam cuppam et sex coclearea argenteas pro calice ex eisdem reformando ecclesie beate Katherine virginis in predicta Zeech fundate, item unam subam de camocato pro casula reformanda ex eadem eidem ecclesie beate Katherine virginis, item sex loricis cum tribus galleriis et tribus galeis, quas idem quondam Thomas Zeechy magnifico domino Andree de Bathor vivente sub spe mutui concessisset, ecclesie beate Marie virginis in predicta Phylpes fundate, necnon ioppam purpuream pro psalteriis pro refrigerio salutis anime sue in ultimis vite sue testamentaliter commisisset et legasset: Igitur per hanc nostram sententiam definitivam, quam ferimus in his scriptis decernendam, huiusmodi testamenta de predictis rebus et bonis per ipsum Thomam pro parte eiusdem cedendis, ac etiam ratione quadringentorum florenorum auri per predictum quondam Albertum litteratum apud Johannem Pathycaros dictum Bude depositorum testamentum per eundem factum et tandem per ipsos condam Thomam Zeechy et Johannem Pathycaros dispositum sub eisdem modis, formis et conditionibus, quibus huiusmodi dispositio testamenti et alias facta fuerit, prout et dictis et attestationibus pro parte ipsius domine Elene productis in hac parte didicimus, committentes, ipsa scilicet testamenta et dispositiones testamentarias in vigore permittimus et ecclesias pretactas ipsis testamentis gaudere declaramus. Nihilominus tamen pro parte ipsius domine Katherine de loricis et galleriis, ac de cuppa et sex coclearibus quia easdem ipsam concernentes idem quondam Thomas simpliciter testamentaliter committere non potuit, nisi respectu suarum rerum, ob hoc tres loricis et partem trium galleriorum et medietatem cuppe et sex coclearium eidem per ipsam dominam Elenam de rebus pretacti quondam Thome Zeechy restitui et refundi debere agnovimus et committimus. In aliis autem testamentis et eorum probationibus eandem dominam Elenam penitus defecisse agnovimus. Item etiam quia ex dictis testium directe probatum agnovimus, ut unam subam de camocato subductam pellibus mardurinis

et duas de pellibus vulpinis factas preter predictam subam, quam quondam Thomas ecclesie predicte de Zeech, et unam ioppam purpuream preter illam, quam pro psalteriis legasset, item duo media et unum integra arma et quinque galeas necnon quatuor balistas ipsa domina Elena deportasset et in manus eiusdem devenissent, ob hoc declaramus sententionaliter subam et ioppam easdem iam dictas, nec non aliam unam subam vulpinam ac unum de mediis armis et partem integrorum armorum necnon quatuor galeas et duas balistas pretactam dominam Katherinam consortem Laurencii de Thwr, sororem uterinam predictorum condam Alberti litterati et Thome de Zeech concernere et in eandem iure naturali et regni consuetudine devolvisse et devolvi debuisse, eandemque dominam Katherinam in et ad realem possessionem earundem rerum iam specificatarum restituendam fore, et restituimus, ac illas, que de eisdem rebus in spe[cie reperim]tur, per predictam Elenam ipsi domine Katherine antelate restitui committimus. Illarum vero rerum valorem, que in specie restitui non valerent, per eandem dominam Katherinam actricem vel eius procuratorem legitimum ad hoc sufficiens mandatum habentem sola sua in persona per iuramentum recipere et valorem approbare comimisimus a ratione equorum rhedaliu[m] et subsellionu[m] necnon curruu[m] ac ceteraru[m] loricearu[m] et balistarum necnon ceter[orum] orum et argenti ac pretii cuiusdam equi per ipsum quondam Thomam venditi puta viginti novem florenoru[m] auri necnon similiter quinquaginta florenoru[m] auri predicti condam Alberti litterati existentium per ipsum scilicet quondam Thomam ablatoru[m] et asportatoru[m], quia ex dictis testiu[m] ipsas res et pecunias directe in manus dicte domine Elene minime devenisse agnovimus, nihilominus tamen propter vehementem suspicionem, quam in eandem ortam intelleximus, ob hoc eandem dominam Elenam ratione predictaru[m] reru[m] singularu[m] iam specificataru[m] similiter sententionaliter declarandarum, quindecima manu nobilium se taliter expurgari committimus, videlicet quod ipsi domine Elene vivente ipso condam Thoma Zeechy domino et marito suo et etiam post mortem eiusdem nec equi rhedales, nec subselliones, nec currus, nec lorice, nec baliste, nec arma alia, nec argenteria in valore, nec in quantitate existentes, item nec pretia equorum nec etiam quinquaginta floreni condam Alberti litterati existentes et per ipsum condam Thomam Zeechy deportate in manus eiusdem devenissent, nec in eius potestate fuissent, nec easdem ipsa dissipasset, nec sciret, quo ipse res devenissent. Postremo autem, quia ratione sex millium florenoru[m] auri ipsam dominam Katherinam actricem in pro-

batione penitus defecisse agnovimus, ob hoc eandem dominam Elenam sepelactam in ea parte expeditam pronuntiavimus et absolutam et ab instantia predictae domine Katherine in ea parte eandem absolvimus; ipsique domine Katherine perpetuum imposuimus silentium, imo pronunciamus, declaramus et absolvimus hac nostra definitiva sententia mediante. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes nostras litteras huiusmodi nostram sententiam definitivam in se continentes exinde fieri et emanari ac sigillo nostri vicariatus et sedis pretacte authentici impressione (*így*) fecimus communiri. Lecta, lata et in scriptis promulgata est presens sententia nostra definitiva in vigilia festi beatorum Fabiani et Sebastiani martirum, anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto, presentibus ibidem egregiis et nobiles viris Petro Yakch de Hadad, item Thoma Peres dicto de Horwath, Transilvanensis diocesis, ac Mathia de Zylagzagh eiusdem diocesis et Clemente Fodor familiari nostro aliisque nonnullis testibus ad premissa vocatis pariter et rogatis.

Per Marcum notarium
sedis correcta et approbata.

Kivül: MCCCCLXV^o XXI. die Julii per Philippum presbiterum producta.

Közli: Sch. Gy.

ADATOK AZ 1610. ÉV TÖRTÉNETÉHEZ.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

Az erdélyiek végső válasza.

Nyilván lehet Nagyságodnál s' ti kglteknél, Bocskaj István fejedelem halála után Forgách Zsigmond urám parancsolatjából megháborítván *Hatházán* és egyéb helyeken az hajdúkat és azok az törökhöz csatolván magokat, minemű tűz gerjedett vala hazánkban, annyira, hogy Forgách Zsigmond uram bevonván Kassára magát, semmit ellenek nem tehetnek vala, hanem az mi kegyelmes urunk hazánkhoz való szeretetiből fő házát Ecsedet, minden uraságát, sőt életét is kockára vetvén, nem gondolván az hajdúknak ő felségéhez való maga ajánlásával, ellenek felindúltatván magára voná őket. Látván pedig, hogy az ötven napi frigy velek eltelvén is senki ellenek nem állhatna, holott király ő felsége is akkor az Corona dolgában volt occupátus, maga szolgálivá kellették őket tenni és sok adományával leszállítani, melyet ha nem cselekedett volna, az törökkel való frigy is még akkor meg sem lévén, vagy az, hogy az Fátrán innét más királt emeltek volna, vagy az hogy az hazát szándékok szerint deleálták volna.

Mire intette légyen pedig akkor ő felségét Forgách Zsigmond uram, hogy ő felsége az Coronáért volt, Nsgd magától értse meg. Melyet ő felsége nemhogy cselekedett volna, de sőt kit tudhat Nsgd, nemcsak egy levelében ajánlotta magát, akkor mikor még az ő felsége és Nsgtok szerencséje in dubio volt, hogy kész volna mingyárt ő felségét megsegíteni.

Taval Kállóban addig veszekedének az hajdúkkal, azt is magának kellették lecsendesíteni és saját jószágával Kállóért contentálni, evégre hogy Magyarországhban azt az kis szikrát is megoltaná.

Most is pedig ez világi életében semmit ő felsége az Istentől ugy nem kívánna, ugy nem szomjuhoz, minthogy adna ő felsége arra való alkalmatosságot, hogy az magyar nemzetnek

mindenek láttára mutathatná meg igaz és hasznos szolgálatyát. De mindezekért mit vött s' naponként vegyen ő felsége. szükség hogy Nsgtok s' kegyelmetek világosan értse.

Koronázatjakor ő felsége posoni gyűlésében, országával egyetemben confirmálta az Kassán végezett confederatiót, kit pecsétetes keze írása által való articulúsában ő felsége beiratott és az ország hűtlevelet is adott rólla, melyek nállunk is vadnak. Mind ezek ellen az maga ő felsége személyéről való confederatio levelét noha megíratta Posonba, követinknek meg is mutatta, de hogy már pecsétlésre felvivén Bécsbe, mind ez óráig is oda vagyon, meg nem atta ő felsége úgy az mint akkor megírták és az ő felsége követének akkor meg is mutatták volt.

Az confederatio szerint és kiváltképpen való decretuma szerint *Nádudvarért* mind ez óráig is király ő felsége az haereseket nem contentálta.

Fő plenipotentiarius követe által Ilyésházy uram által assecurálván, hogy Heczében confirmállja Imreffy János uramot, ő felsége, az mi kegyelmes urunk zolgáját, de ő felsége mind ez óráig sem confirmálta. Annak felette az *Segniej Miklós* és *Rédey Ferencz* uramék jószágoknak summáját csak tiz ezer forintra szállítják, az mint ő felsége érti, mostan ujabban azt is elvették. *Németj Gergely* uram jószága azonképpen oda vagyon.

Mind ezekből nagy idegenségét concipiálhatja az mi kegyelmes urunk ő felségének mind magához, országához, hajduihoz, sőt csak főszolgáihoz is; szomszédunkban ő felségének gondviselőjétől, generalisától, országbirájátul, egyéb szolgáitul is ezek mellett mit szenvedgyen, ő felsége akarja, hogy Nsgtok s' ti kgltek azt is értse.

Forgách Zsigmond uram, ki vérszerint való atyafia volna ő felségének és Magyarországnak az ő javának követésére erős hűttel köteles is lévén, ő felségének is penig hasonlóképen az confederatio szerint hites lévén, mert ő felségének adatott ország hitlevelén rajta vagyon pecsété, keze írása, mindaz által¹⁾ directe csak ő hozzá futván Kendj, mingyarást bajokat felvevén az magyar országi uraknak, vármegyéknek, minémű ő felsége gyalázatjára való levelet folytatott mindenütt, nyilván vagyon Nsgdnál s' ti kgltnél. Melyet semmiképen nem tagadhat, sőt ha lehetett volna, nem gondolván sem az atyafisággal, sem az két ország közt való confederatióval, kész lőtt volna az mi kegyelmes urunk ellen mindeneket feltámasztani. Hogy ha Nsgdnak értésére nem lett volna, kiből csak Isten

¹⁾ A következő 8 sor olvashatatlanul ki van törölve.

tudgya mi következhetett volna, holott ő felségének életéért és becsületiért mindent kellett volna cselekedni és vagy egy vagy másfelé szolgált volna az szerencse, de mindenütt magyar veszett volna. Sőt az török is Erdélt övének tartván az vele való frigy is nemhogy fel nem bomlott volna, de még most is ledalta az Magyarország részéről.

Minthogy azért az mi kegyelmes urunk országával egyetembe mind ez óráig az confederatiót szentül megtartotta és meg is akarja tartani, kívánnya ő felsége Nsgdtul, Nsgd provideáljon felőle, hogy az szomszédságban lévő ő felsége gondviselőitől efféle háborúságra való ok ne adassék. Sőt azokat az kifutott embereket, *Kendit* és az többit, ugy mint törvény szerint megsententiáztatott embereket tiszti szerint Nsgdtul ő felsége kézben kívánnya, hogy az király ő felsége birodalmából is semmi refugiumok afféle publicus malefactoroknak az mi kegyelmes urunk birodalmában ne lehessen.

Továbbá értette az mi kegyelmes urunk, hogy Nsgd Palatinus uram, az ő felségéhez tartozó és hittel kötelezett hajdu vitézeket ő felségétől el akarta volna idegeníteni, kéreti azért ő felsége Nsgdt szeretettel, hogy Nsgd az confederatio szerint azoknak békességet hagyjon az ő felsége hűségében, holott ő felsége az Magyarországhoz való hajdukat magához nem igyekezte és nem is igyekezi alliciálni. Az mikor kívánatik, kész ő felsége azokkal együtt minden szerencsését az nemes ország szerencséséhez kötni az confederatio szerént.

Bizonyosan érti ő felsége azt is, hogy volnának Magyarországhoz az urak közzül olyak, kiknek ő felsége most nevet nem ad, kik az portára irogatván és ő felségét sokképen vádolván, azon volnának minden uton, miképpen az portát elidegenítenék ő felségétül. Nsgd providealna arrul is, hogy afféle dologtul szünnének meg, holott ő felsége senkire nem irogat, sőt inkább mindenben azon igyekeznék, miképpen Magyarországnak csendes állapottyára szolgálhatna.

Minthogy pedig ő felsége jámbor szolgálóinak is köteles, kéreti szeretettel ő felsége Nagyságodat, hogy Nsgd Imreff János, Segniej Miklós, Rédej Ferencz, kik közzül némelyiknek summáját szállítván is ő felsége levelet adott rólla és Némethi Gergely uraméknak jószágokat Nsgd hadná helyben, azonképen Kevi Miklósét is, ki ő felségének hűtös szolgálója.

Kívánatik az is, hogy király ő felsége Nádudvarért az haereket contentállja az kassai végezés és pecsétes decretuma szerént, holott az mi kegyelmes urunk Kállóból az hajdu vitézeket kiszállította.

Az török császár atta Coronát Bocskay fejedelem, mint neki adott marhát, és maga keresményét Erdély országnak

fejedelmének hatta, ki felől mindez óráig is szüntelen az török sollicitálta, sollicitálja is ő felségét, hogy kezéhez vegye. Homonnay Istvánnak azért mint Magyarországnak egyik tagjának igazsággal tartozik Magyarország, mind az király ő felsége. Ez nyilván constál, hogy az atyja hittel volt köteles az Bocskay István testamentumára és úgy mint ad fideles manus vötte csak kézhez. Mely Corona felől ő felsége megtalálván, nem merete denegálni szegény, hogy meg nem adná, noha szegény halogatá. Homonnay Istvánnál lévén pedig Huszt, ki ő felségének öröke és ő felsége ditiójában vagyon, ha kiadgva másnak kezéből, legitime Husztról evocálhatja, meg is keresi, holott Erdély országnak vagyon arrul régen articulussa, hogy de propriis acquisitis Bocskaj István testálhatott legitime. Azért mind az török frigynek megállásáért, mind az ő felségével kötött confederatióért, mind hogy Homonnay István kárt ne valljon, az Coronát ő felsége kívánnya, hogy mingyárást megadassék.

Végezetre az mely tizennégy ezer forintot *Belgiojosa* az szegény Bánffy Dienes uramon vött volt, arrul ő felségét immár kétszer is találta meg az mi kegyelmes urunk, melyről ő felsége pecsétes decretumot is adott, hogy primo quoque tempore megadatná. Kívánnya azért az mi kegyelmes urunk, hogy ő felsége decretuma szerint Bánffy Dienesné asszonnynak, az ő felsége hugának azt a summát adassa meg.

Vadnak ezeken kívül az ő felsége hiveinek egy néhány supplicatiói és az oda való uraimnak is, melyeket ő felsége Palatinus uramnak ő Nsgnak szeretettel commendal.

Kívül: Ultimum rescriptum Transylvanum etc.

(Thurzó ltár fasc. 11. nro 12.)

Várad. 1610. junius 26. Báthory Gábor Thurzó Györgyhez.

Illustris ac magnifice domine etc. etc.

Megértettük Segnyey Miklós uram tanácsunk és Frater Istvántul az mi jámbor szolgánktól az Nsgd resolútióját, mindazokról, melyeket Nsgdnak úgy mint az tóllünk adatott instructio szerint referáltak s' mind pedig azokról, melyeket privatim úgy mint csak magoktól, hirünk és akaratumk nekül beszélletek Nsgddal. Azért az mi az első dolgot illeti, értvén, hogy Nsgd is csendességben akar lenni, nem akarván mi is semmi háborúságra ok nélkül okot adni, megparancsoltuk hadainknak, hogy mingyárást eloszolván csendességben legyenek. Az mi pedig illeti az másik dolgot, holott Nsgd két módot aránzott az hajduk felől való dolognak eligazításában, melyet mindazonáltal Nsgd magától, király ő felsége hire nekül véghez

nem merne vinni, mi azt itéltük, a mint láttuk is, hogy Nsgdnak mindenből elegendendő plenipotentiája legyen. Mindazáltal, minthogy Nsgd királra ő fsgére halasztott, Nsgd hozasson arrul is elegendendő választ és plenipotentiaát. Azon közben, minthogy mi is az mellettünk levő erdélyi főrendeket bebocsátuk volt, immár magunk is Isten kegyelmességéből im bemegyünk, és ujabban convocálván ő kglmeket, az Nsgd mostani akarattját és követinkkel való beszélgetését ujabban proponálljuk ő kglmeknek, és az ő kglmek tetszéséből készek leszünk Nsgddal minden jót végezni. Mely dolog felől akarók Nsgd értésére adni, hogy az ő fsgé birodalmában lévő vármegyébe is irtunk, mielőtt penig Nsgdnak királtól ő fsgétől válasza jó, certificálljon Nsgd felőlle, ha kiküldgyük-e követeinket és hová? Azonközben mi is csendességben lévén, semmi háborúságra okot nem akarunk adni. Tartsa meg Isten Nsgdat. Datum ex arce nostra Varadiensi die 26. Junii anno 1610. Illustris et magn. D. V.

Affinis benevolus
Gabriel princeps.

(Act. Thurz. fasc. 95. nro 10.)

Rév, 1610. június 29. Ugyanaz ugyanahhoz.

»Nsgdnak juthat eszében, hogy Segnyey Miklós uramtól megizentük vala, mi okáért kellett vala Debreczenbe hadaink közzül szállitanunk, de azután megirtuk az Nsgd izenetihez képest, hogy megparancsoltuk, hogy házakhoz oszoljanak. Kapitányinkba meg is érkeztenek, és házakhoz oszlottak. Mi azért csendességben lévén, az confoederatiohoz tartjuk azután is magunkat, semmire okot sem adunk, csak onnét ne adgyanak.«

(U. o. fasc. 95. nro 11.)

Radnót, 1610. július 27. Báthory Gábor a kassai gyűléshez.

Illustrissimí, spectabiles et magnifici, generosi, egregii ac nobiles domini amici et vicini nobis observandissimi, salutem et servitiorum nostrorum paratissimam commendationem.

Adák értésünkre egynehány felől, sőt az magunk tanácsí közzül is, ugy mint *Prépostváry Sigmond* uram, hogy Palatinus uram ő nsga ad primum diem Augusti Cassára gyűlésben hívattya és ugyanazon levélben serio parancsolja, hogy hadhoz mennél jobb móddal készen lévén, mielőtt az gyűlésben végeznek felőlle, mentest mehessenek. Értjük azt is, hogy azt is hirdetnék felőlünk, hogy mi az Confederatio ellen az Tiszáig akarnánk birni. Azért akarók Nsgtoknak és kgtéknek értésére

adni, hogy mi meggondolván mindenkor, hogy mi is magyarok vagyunk és Magyarország nekünk is hazánk, kiben szépzalogunk is vagy, annak javát és megmaradását mind ez óráig úgy viseltük előttünk, hogy valamikor kívántatott, az életünket sem szántuk érette szerencsére vetni és ezután is pedig nemhogy mi az Tiszáig akarnánk foglalni, de valamint az confederatio lett és az mit azolta birtunk, csak egy talpalatnyit is azon kívül nem akarunk birni kötelességünk ellen. Azért az mint azelőtt is kértük Nsgtokat s' kegyelmeteket, kérjük most is, tartsa az egyszer lött confederatióhoz magát és országunkkal együtt vegye Nsgtok s' kgték az mi atyafiságunkat, szolgálatunkat. Ha pedig ultro citroque valami particularis törvényre néző gravamenek volnának mind két felől, kit alkuvás által, kit egyébbképen, jó atyafiképpen igazítsanak el. az idegen nemzetek ne csodálkozzanak rajtunk. Hol pedig Nsgtok s' kgték ugyancsak teljességgel hátra tevén az confederatiót, mi ellenünk ülteti az hadakat, holott mi ekkedig szentül ahhoz tartottuk magunkat, nincs mit tennünk, mind Isten előtt, mind ez világ előtt protestálunk, hogy mi semmire okot nem attunk, nem is adunk, valamig Nsgtok, ktek bennünket levele által nem certifikál. Azért még is szeretettel kérjük Nsgtokat s' kegyelmeteket, vegye az confederatio szerint való atyafiságos szolgálatunkat, és ezekre Nsgtoktól s' kgtektől bizonyos választ várunk, sőt ha Nsgtok s' kgték az confederatióhoz akarja magát tartani, kiben nem is kételkedünk. végezzen úgy, hogy mind Nsgtok s' ti kgték mi bennünk, mind mi Nsgtokban s' ti kgtékben nyughassunk meg. Tartsa Isten jó egészségben Nsgtokat s' kgtéket. Datum in castro Radnóth die 27. Julii anno 1610.

Illustr. Spect. et magn. etc. etc.

Amicus et vicinus
Gabriel princeps mpr.

Kívül: Illustrissimis, spect. magn. gener. egreg. ac nobilibus dominis, caeterisque statibus et ordinibus I. Regni Hung. nunc temporis in generali congregatione Cassoviensi existentibus etc.

A nádor augusztus 3-án vette. (Act. Thurz. fasc. 95. nro 12.)

Várad, 1610. július 30. Imreffy János a kassai gyűléshez.

Szolgálatomat ajánlom Nagyságtoknak, az Úr Istentől sok jó szerencsét kívánok Nsgtoknak megadatni.

Akarám Nsgtoknak értésére adnom, hogy megértvén ő felsége az én kegyelmes Uram, hogy Nsgtok az hadakat ő felsége és országa ellen készítette, elől engemet kibocsáta, hogy itt kinn vigyázással legyünk, míg ő flsge is kiérkezik és hogy

itt kinn lévő tanácsival úgy mint Segnyey Miklós, Rédey Ferencz, Prépostváry Zsigmond, Veselieni István, Némethi Gergely és Nagy András uramékkal, ha az dolgok olyak, kiket mi eligazíthatunk, igazítanók el, instructiónk is vagy on reá és plenapotentiánk is, ne menne kardra az dolog, holott Nsgtok is magyar, mi is magyarok vagyunk és Isten előtt is nagy számadás kicsinyért, vagy penig egyikünk az másikunknak jószágának szomjuhozásáért nemzetünknek romlást hoznunk, holott akármelyikünkön essék, de ugyan nemzetünk erőtlenedik és így az idegen nemzeteknek csak ut nyittatik az deleálásunkra. Azért Nsgtok végezzen úgy felőle, mi készek vagyunk az jó alkvásra az eligazításhoz, valami justum et dignum lészen, csak Nsgtok is lássa és ne is halassza. Nsgtoktól bizonyos választ várunk. Isten tartsa jó egészségben meg Nsgtokat. Datum in arce Várad die 30. mensis Julii anno 1610.

I. M. D. V.

servitor deditissimus
Joannes Imreffy mpr.

Kívül: Illustrissimis, magn. ac gener. dominis nunc Cassoviae in generalibus Comitibus congregantibus etc.

(*A nádor följegyzése:* Exhib. Cassoviae 4. augusti 1610. Actor. Thurz. fasc. 39. nro. 5.)

Thurzó György nádor előterjesztése a kassai gyűlésen.

Propositiones Illustrissimi Domini Palatini statibus et ordinibus Regni Hungariae superioris Cassoviae, ad primum diem augusti congregatis exhibitae.

Azminthogy mindenkor ez mi hazánk és nemzetünk sok rendbeli nyavalyák és háboruságok alá volt vettette és gyakran ugymint az egész keresztyénségnek főbástyája nemcsak az keresztyén névnek közönséges ellenségeitől megmondhatatlan sok inségeket szenvedett, de gyakran onnan is, a honnan ingyen nem is vélte sok háboruságokkal kesergettetett, így látjuk mi időnkben is és szomorú szívvel is hallhatjuk, hogy noha az természet szerint való ellenségnek fegyvere megszűnt, de ugyan nem lehetünk bátorságosak, látván egyébrendbeli embereknek és olyanoknak, kiktől megromlott hazánk és nemzetünk nyomoruságával és vére hullásával inkább kedvet és hálaadást, hogysen visszavonásra és tovább való nyughatatlanságra ok adást érdemlett volna, reánk ellenséges szándékokat.

Mert legelőször az mint Morvaországnak és Ausztriának leveléből kitetszik, az római császár és az mostani kegyelmes Urunk s' koronás királyunk között lévő visszavonás ez

óráig annyira vigeal, hogy császárnak roppant seregi lévén, elhíhettyük, hogy mind ez mi szegény hazánkknak mind az szomszéd keresztyén provinciáknak nyomoruságára és veszedelmére igyekezik.

Annak utánna az mint az elmúlt erdélyi fejedelemmel való tractatusban lévők ő nsgval együtt annak is idegenségét eszekben vették, nyilván az is inkább hazánk romlásának, hogysen annak az csendes békesség alatt való gyarapodásának örülni láttatik.

Mindezekre az okokra nézve azért, mind egyéb következtethető szükségekre tekintve fölötte szükségesnek itéli ő nsga, hogy az nemes ország ezt in seriam et maturam deliberationem vévén, egy szívvel lélekkel végezvén arrul, akárkitül és akár honnan méltatlan megháborgattatván, micsoda kiváltképpen való bizonyos és állhatatos segítséggel akar maga oltalmának és csendes megmaradásának consulalni. Kiben ő nsga két módot lát lenni: Vagy azt, hogy kgték fejeuként pro aris et focis mennél jobb szerrel lehet personaliter insurgálljon, vagy pedig, hogy az egyetlen egy hazájának megmaradásáért, annak buzgó szeretetiért minden kapu után egy-egy lovast és egy-egy gyalogost bocsásson. Mely két módnak egyikéről hogy kgték minden bizonyost és állhatatost végezzen, kívánnya az sok nyomoruságban elkeseredett édes hazánk, kívánnya az nagy szükség, kívánnya igyünknek igazsága, végezetre kívánnya ő nsga, ki kgtékkal együtt az közönséges haza oltalmáért életét fogyasztani nem szánja. Melyeket késedelem nélkül mezőre kell szállítani, ha szükség fogja kívánni.

Az erdélyi fejedelemnek velünk való tettetes barátságával magunknak hizelkednünk igen káros, holott némi nemü mértéktelen cselekedetiből és maga elhitt indulatibul ellenkezőt kézzel tapasztalhatunk meg benne. Most hogy egyéb dolgairól ne szóljunk, Zabolch vármegyének jó részét benne való hajdukkal egyetemben ő felsége koronás király urunk birodalmátul elszakasztván, dézmáit és egyéb jövedelmeit az Coronának magának tulajdonitván, országunkban országunk törvénye folyását meggátolván, és azt pro suo libitu magának vindicálván, az ő felsége mi kegyelmes urunk hivi jószágát törvénytelenül mind Erdélyben s' mind Magyarországbán elfoglalván, az hajdukat sok ígéretvel és adományával ellenünk és romlásunkra napról napra biztatván, nemcsak confoederatusink, hanem mi nemzetségünk és vérünk lévén: micsoda jó reménységgel táplálhatjuk magunkat? akárki is megítélheti.

Ez okáért in hoc rerum statu, erről is serio gondolkodgyék az nemes ország, mint kellessék efféle sok injuriát megelőzni és micsoda formán való követséget, kellessék hozzá

instituíni, holott arra láttatik inclinalni az dolog, hogy post tot injurias et animi hostilis indicia in apertum etiam bellum erumpat, ha kgték hazája mellett való serénysége és szorgalmatos okoskodása által az gerjedező tűz idején meg nem oltatik.

Ezeket azért az nemes ország böles elmével meglányván vetvén, feltalálja kétség nélkül azt is, hogy nálla az mi confederatióknak és nekünk adott hitinek ily kicsiny böcsületi lévén, mely veszedelmes és gyalázatos legyen az mi országunk tagjainak mellette való lakások, kik hazánknak javát és zsirjit birván, nem érette és mellette szolgáljanak, hanem ellene, véle együtt tusakodgyanak. Azért az országnak errül való régi végezése szerint igen consultumnak véli ő nsga, hogy az ilyenek kik volnának, publico statuto edito mingyarást revocáltassanak és az közönséges hazát együtt velünk oltalmazzák mindennemü ellenségi ellen. Kik hogy ha in his quidena el sem jönnének, eo facto in amissionem bonorum incurrant.

Az gratuitus labornak praestálásában az végházaknak nagy fogyatkozásokkal ez ideig minémü hátramaradása történt, azonképen az kevés idő alatt az négy posta után való lovas tartásban is mennyi hiba esett, akárki is jól látja. Igen szükséges azért, hogy az közönséges iga közönségesen viseltessék, mind az gratuitus labor communiter praestáltassék, mind penig az lovasok sine cujusquam injuria egyaránt megtartassanak, sőt hogy az nemes ország contrarium facientibus valami poenat sanciólljon, felette igen kívántatik, hogy ebbül is hazánknak közönséges java se ne minuáltassék, se pedig meg ne késlődgyék.

Noha Tokay várához tartozó jószágnak jó része zálogképen más kéznél vadnak, mindazonáltal igen illendő és szükséges dolognak itéli ő nsga, hogy Tokajban, Tarczalt, Kereszturott és egyéb Tokajhoz tartozó jószágban termett bortól, donec restaurata fuerit, az várnak épületére egy-egy forint esztendőnként contribuáltassék. Kit ő nsga maga is praestálni akarván, az nemes országot szeretettel kéri és inti, hogy contributionem istam publico statuto sancióllja.

Végezetre minthogy ennek az felföldnek metropolisa és egy fő oszlopa Cassa városa, ebben való jó rendtartás és szorgalmatos gondviselés felette igen szükséges, az nemes országnak csendes megmaradása innend nem kicsimnyé függ, ennek szorgalmatos oltalmazásában illendő segítségét meg ne vonja, hanem ennek conservatioja módgyában subsidiumját és jó akaratját declarálja, hogy valami disordo miatt veszedelme ne történnyék ez helynek.

Az lengyelországiakkal való egyesség és jó szomszedság

az mint országunknak igen hasznos és javára vagyon, úgy hogy ha az felbomlana, igen felette káros és veszedelmes lenne. Lévén azért némely lengyelországbeli uraknak dolgok, az mint az osztrogiai herczegnek Mágóchy urammal, Rákóczy uramékkal és Alaghy urammal ő kglmekkel. ad longum juris processum semmiképen nem bocsáthatjuk őket, holott ő felsége is az mi kegyelmes urunk és királyunk parancsolja, hogy megláttatván igazság szerint determináltassuk az köztök való controversiákat. Azért mindezen dologban s' mind egyéb lengyelországbeliek requisitójokra való dolgokban -- ut bona vicinitas et conjunctio conservetur et ne negotium in longum protrahatur, mint kellenék procedalni, valami bizonyost végezzen és determináljon kgték, fölötte igen kívántatik, úgy hogy ők is hasonló igazságot szolgáltatassanak mi nekünk, az kinek mi közülünk is valami oly dolog történnék. Kirül is requiráljuk is aztán az lengyelországbelieket.

Az dicának és az restantiáknak s' az ország szükségére rendeltetett pénznek ugymint az negvedik forintnak beszállgatásában, azonképen az pecsétés regestrumnak kiadásában nagy késedelem esik, ki ő felségének kárára és az közönséges jónak fogyatkozására vagyon. Azért az pénzt ő kglmek az vármegyék jószágokbul mindenütt éppen és késedelem nélkül szolgáltatassák az rovók kezéhez, az regestrumokat is pecsét alatt adgyák ki hamarébb.

Az dézmákban is nagy abusosok esnek az ő felsége és az ország kárával, mert az főhelyeken nem engedik az dézmásnak, hogy az szőlő hegyekre kimennyenek és lássák mennyi jó az dézmában, hanem az földesurak nonatori valaminemű jegyzést akarnak az ő felsége dézmásának adni, olyat adnak, néha csak felébe. Az mit adnak is az dézmába, az hitványát választják. Azért igen consultum erről így végezni, hogy az ő felsége dézmási az hegyekre kimehessenek, az földesurak dézmásival együtt jár hassanak, és kivévén ebből az földesurak dézmáit, azonnal ugyanottan és ugyanazonféle borban kivehessek az ő felsége dézmáját is.

Vadnak sok helyen paraszt emberekből nem régen lött czimeres nemes emberek, kik noha személyekben nemesek, de paraszt fundusokban laknak. Ezek az dézma fizetéstül exemptusok akarnak lenni, ki nem lehet. Azért méltó végezésnek róla lenni, hogy ezek is az paraszt fundusról, mind vetésből, mind borokból megadgyák az dézmát.

Az pusztá helyek után való földet némelyek jobbágy avagy egyéb paraszt emberek közzé osztják és két dézmát vesznek rólla, ki nem méltó. Mert az paraszt földről az paraszt ember csak egy dézmával tartozik az földesurnak, az második

dézma ő felségéé. Méltó arrul is végezésnek lenni, hogy az olyan pusztá földekrül okvetetlen megaggyák ő felségének az igaz dézmát.

Mivelhogy az Tiszántul való ő felsége király urunk birodalmában Zabolcs vármegyében lakozó hajduságnak állapottya hogy ha Magyarországgal egyértelemben vadnak-e fölötte kétséges: igen szükségesképen kívántatik, hogy az nemes ország bizonyos követeket válasszon ugyan most mingyarást és külgye hozzájok, az kik megértsék és tudgyák tülek, mi karban legyenek? egyet akarnak-e Magyarországgal érteni, avagy az ország ellen magoknak akarnak lenni? Hogy így mind ő felsége király urunk s' mind az ország tudgya az ő állapottyokhoz és akaratjokhoz magát szabni és alkalmaztatni.

Minemü nagy fogyatkozás legyen az, hogy az magyar vitézlő rend hazáját s' maga nemzetit megfogyatkoztatván és elhagyván gyakorlatossággal, az mint esztendőnként megtörtént és naponként most is megtörténik, idegen országba megyen és idegen nemzetség mellett szolgál vére hullásával és életének fottával, az nemes ország meggondolhatja. Kívántatik azért fölötte igen, hogy az nemes ország statutummal megtiltsa, hogy az magyarnak Lengyelországba hadakozásra menni szabad ne legyen, *pro futura patriae necessitate, intra limites Hungariae contineállják magokat.* Az ki pedig elmenne, annak micsoda poenája legyen, arról deliberáljon.

Esik ilyen difficultás az ő felsége dézma jövedelmének beszolgáltatásában, hogy némely vármegyékből se buza se bor dézma jövedelmeket, az mely végházakhoz rendeltettének, be nem szolgáltattyák, hanem gyakorlatossággal ugyan kinn elvész ő felségének és az végházaknak nagy fogyatkozásával. Szükség azért, hogy az nemes ország végezzen róla, hogy az ilyen dézma jövedelmeket minden helyekből *absque omni difficultate* bevinni, az mely végházakhoz rendeltettének, minthogy az nem valami privatumra, hanem hazánknak közönséges javára vagyon.

Az sok módnélkül való réveknak tartása minemü ártalmas legyen, az elmúlt háborus esztendőkbén az nemes ország nagy kárával és fogyatkozásával keservesen experiálta, holott mind az 1604. s' mind pedig 1607. esztendőbeli támadásokban az Tokajon alól lévő réveken költözött által az ellenség. Szükség azért, hogy az nemes ország, valamennyi rév Tokajon alól vagyon, mind nagy s' mind kicsiny, *publico statuto* tollalja és inhibeállja, hogy ennek utánna az rajtunk onnan történt *periculum* evitáltassék.

Jól emlékezhetik reá az nemes ország, hogy az 1607. esztendőbeli Nagy András támadásakor bizonyos fő követeket bocsátott volt fel hazánk dolgából Prágába császárhoz ő fel-

ségéhez. akkor Forgách Zsigmond uram ő kgylme ad assecurationem dominorum Regnicolarum istarum partium superiorum ezeknek az követeknek költségekre az itt való kassai *Kalmár Jánostól* maga adós levelére, kiben bizonyos jószágát kötötte neki, két száz aranyat kért volt. Annak felette minthogy erre az utra ezer forintot decernált volt az nemes ország az két száz aranyval, az ezer forintnak complementumára hat száz egynéhány forintot költött Czobor Mihály uram ő kgylme, akkor egyik követ lévén, az több követekkel együtt, maga saját pénzéből. Minthogy azért ez a pénz mind egyik s' mind másik hazánkknak közönséges szükségére költ és mind ez ideig sem fizetődött meg, kivántatik, hogy ennek utánna is ha szükség leszen, hitelünk lehessen: találjon módot benne az nemes ország, hogy ez az adósság tovább való haladás nélkül megfizettessék épen. Forgách uram ő kgylme se impetáltassék az creditortul s' Czobor Mihály uram ő kgylme se maradgyon kárba.

(Thurzó ltár fasc. 11. nro. 25.)

Herknecht. 1610. aug. 31. Forgách Zsigmond Thurzó György nádorhoz.

»Ezen órában minémü levele érkezék hozzám az hajduk feltámadása felől Mágochy uramnak ő kgylmének, im az mellette való párokkal edgyütt oda küldöttem kgdnek, megérti kgd indulásokat belőle; megirtam én is mingyárást az vármegyébe, hogy mindenütt personaliter készen lévén, insurgálljanak. mert ezeknek, ha az ide való urak és nemesek egyaránt akarják, könnyen ellenek állhatunk és le is ültethetjük őket. Irtam Imreffy Jánosnak is és azonképen az erdélyi vajdának is, hogy tartsák immár az végezéshez magokat, jó volna, irna kgd is mind az kettőnek mind az vajdának s' mind pengig Imreffy Jánosnak, hogy tartsák az confoederatióhoz magokat és ne igyekezzenek esmég az confoederatio ellen az előbbi háboruságot és zűrzavart megújítani. Magam is mingyárást menten megyek be Kassára . . etc. etc.«

Utóirat. »Minthogy hajdu uraim nem nyukhatnak, ha az urak és vármegyék egyetértnek velem, az mint reméllem is, azon vagyok, hogy gondot adgyak nekik. Ha Kendi uramba oly igen megárat az vér, majd megvetheti magát. Az mint értem, nem is mulatja el dolgát. Mi im látja kgd semmire okot nem adunk, magunk oltalmába kell mivelniünk, az mit mivelhetünk ellenek, s ha mi esik rajtok, én reám ne vessenek. Az szakmári vicekapitány jött most fel kgd után, de itt nem érvén kgdet, im szolgáját bocsátta kgd után. Kérem kgdet, bocsássa jó válasszal.«

(U. o. fasc. 51. nro 10.)

1610. szeptember 5.

Memoriale.

Micsoda választot adott az Cardinál, mikor az én kegyelmes uram ő nsága Comáromy Gergelt felküldte volt az dézma felől Nagyszombatban hozzája, úgy(mint) *die 5. septembris anno 1610.*

Először, mikor Cardinállal az dézma felől szóllottam volna kemény beszéddel elő számlálván uramnak ő nagyságának sok ellenevaló vétkeit, főképen hogy az ő felsége Commissariusit és az ő udvarbiráját agyonverette, végre összeküvén *Thury Ferenczel* és több fő legényekkel és az egész sereggel ellene és ő magát is csaknem agyon verték, irással meg nem irhatok mindeneket. Ezután az dézmát semmiképen meg nem engedé, sok mód nélkül való okait elől számlálván, végre monda ugyan megesküvén róla, hogy ő bizony meg nem fizet az ujváriaknak és meglátja ő, ki erőlteti reá, mert ő reá erővel oly szolgát nem köthetnek, az kit ő nem szeret, nem is akar oly szolgát tartani és olynak fizetni, az ki ő neki kedve ellen volna, nem is akar Magyarországbán az több uraknál és nemeseknél szabadságában alább való lenni, az kik oly szolgákat tartnak, az ki nekik kedvek szerint vagyon, ő neki is abból bizony senki nem parancsol. Ha palatinus uram vagy Kolonitsch uram fogadtak nekik, kérjék ő tülök és fizessenek meg nekik, ő bizony senkitől való féltében senkinek nem fizet, mert ő bizony sem palatinus uramtul, sem Kolonitsch uramtul, sem mástul nem fél és miért hogy fenyegetik, hogy jószággal az falukon fizetik meg az vitézlő nép magokat, azt ő meglátja, ha nemes ember gyermeke lészen, arra is gondot visel, mert övé az érsekség, övé az jövedelem, szabad az övével, megláttya, ki veszi el erővel az övét akárki legyen. Kolonich uram ő nsga felől elég porongatásokat szólla, kit irással meg nem irhatok; azt is mondá Cardinál uram, hogy Kolonich uram igen bizik, ő neki az ő jámbor szolgálattyáért az császár és király sokkal tartozik, bár ahhoz ne bizzék — ugymond — mert nem oly kedvében vagyon sem az császárnak, sem az királynak, hogy ő neki azt az egynehány százezer forintot megfizetnék.

(Act. Thurz. fasc. 3. nro 40.)

Kálló. 1610. september 9. Lónyay András kállai kapitány Forgách Zsigmondhoz.

Illustrissime, spectabilis ac magnifice domine, domine patrone mihi confidentissime, servitorum meorum paratissimamí etc.

Az Ur Isten szép áldásával lássa Nsgdat minden hozzá-tartozóival. Tegnap estve érkezék egy itt való hütös biró Debreczenből, ki maga dolgaiért ment volt oda, holott hivatta ott való hitös biró ember, *Ötvös Jánosnak* hívják, itelem Nsgdnál is ismeretes. mert gyűlésekben az jár fel, az az gyulai Ötvös János üzente énnékem nagy titkon egy itt való hitös birótól, hogy egy Yizi György nevű hajdu ember egynehányad magával jött alá Érsekujvár felől, ki kapitánnak monta magát, annak az Ötvös Jánosnak házánál ittak Elek Jánossal és Kéry Miklóssal, ki azt beszéllette, hogy ő ha az erdélyi fejedelem akarja, ezer lóval által megyen Szónoknál az Tiszán és ő vele az egész felföldi hajduk, ugy mint az kik Érsekujvár táján laknak, feltámadnak és valamit akar az fejedelem azt műveli. Már nem tudom, volt-e oda olyan nevű kapitány, nincsen-e? mert itt igen kérke(de)tt, hogy ő neki sok hajduja vagyon oda fel. Debreczenből nagy sietve mentek Erdélyben, de Elek János ugyanott vagyon Debreczenben. Ezféle híreket, minthogy hitömben áll, tartozom megírnom, de bizony én is csak valami, az hirre futamodott latornak tartom azt, talán ő nagyot remél(?) magának s nem tuggya itt miképen áll az dolog. Nsgdat felette kérem is mint uramot, ha mit azféle hirt néha megírok, minthogy én tartozom vele, ne tudósítson időnap előtt én nevemvel másokat is vele, mert mint hogy ők állhatatlan szándékoknak eltökéllett akarattyokat is gyakran változtatják, és az hir ottan semmissé leszen, ki miá ember csak gyaláztatik.

Értem azt is, nagy bizonynyal mondák azt, hogy az hajduság megtért Lengyelországbul és mingyárt *Szölösre* szállott volna 13 zászlóval bennek, azok *Naménynál* akarnak által kelni az Tiszán. erre az hirre az többi ismét Bánya felől akarna Kolozsvár felé menni, mert ott mind hadastul az fejedelem, ugy értem. Azt is mongyák, hogy nagy málhálódva jönnek, valami falukat dultak volna meg, de még nem tudom bizonynyal mint jártak; igen nagy az hire, hogy *Stadniczkit* megölték volna, ki ha meg nem holt is, haljon meg, el . . az sok lator behivatását.

Üzente az az Ötvös János azt is, hogy az biró is monta az debreczeni, hogy igen forralnak valamit ismét az hajduk, kit mingyárt tudtommá ad, ha eszében veheti. Ezeknek azért nsgos uram soha nem leszen már vége, sőt egy igen nagy keresztos had jó ki esztendeig belőle, kit Isten ne adgyon. Én Nsgd jó akaró szolgálja vagyok. Tartsa meg Isten Nsgdt jó egészségben. Ex Kálló 9. Septembris 1610.

Nsgd alázatos szolgálja jó szivvel szolgál Nsgnak
Lónyay András mpr.

A levél hátán: Értem azt is, hogy az oda felé való hajduk is két ezeren igérkeztek ide Bátor mellé; már azt Nsgd hallhatja bizonyosan, ha azok az hajduk volnának oda fel táborban valaholott, ki ha vagyon, meglátta Nsgd, semmi jó belőle nem következhetik. Im az végek is nagy fogyatkozott és szintén elkedvetlenedett állapottal vadnak. Az palatinus urunk és Nsgd levelét külön kültém Diószegre(?) Az nánásiakat is ítélem, hogy ellene vadnak Báthori uramnak, mert igen hivatja minden szolgálait melléje Báthori uram.

Kivül: Illustrissimo spectabili ac magnifico domino domino Comiti Sigismundo Forgách etc.

(Actor. Thurz. fasc. 42. nro 10.)

*1610. sept. 9. Szabolcs vármegye rendei a tasi gyűlésből
Forgách Zsigmondhoz.*

»Azok az hajduk, az kik Lengyelországban voltak. visszatértenek, és egy része most is az mi vármegyénkben lévő falukon vadnak zászlóstól és ismét egy részét az Ér mellett és Szatmár táján halljuk. Mit akarjanak, nem tudjuk. Beszélnek közhirrel bizonyosan, sőt bizonyosan beszélnek atyánkfiai is, hogy látták az hajduknak szóló leveleket, hogy készen legyenek minden kapitányság és hadnagyság alja, sőt az nyiregyháziakat ugyan birság alatt is kényszerítik az felülésre az kitűl lehet, az ki pedig közülök házoknál nem volna. azoknak házok népének mást fogadni helekben kényszerítik; azért az Nsgd bölcs ítéletire hagyjuk, hogy mik mint ülhesünk fel?«

(U. o. fasc. 86. nro 19.)

*Gyula-Fejérvár, 1610. nov. 9. Báthory Gábor fejedelem Nagy
Egyedhez.*

Gabriel Dei gratia Princeps Transsylvaniae etc. etc.

Generose domine, amice honorande salutem etc. etc. Kévánsága szerint való jovaival látogassa Isten kgdet. Puthnoki Jánost, udvari szolgánkat, bizonyos dolgainkban oda ki Magyarországnak elbocsátván, értvén az kgd nemzetéhez igaz. tökéletes és mi hozzánk való jó akarattját, indulattját, meghattuk neki, hogy kgdhez betérvén, szóval való izenetünket is kgd eleiben adgyon. hisszük is, hogy kgdt megkeresi. Azért mi minden időben kedvesen vettük, vesszük is az kgd szolgálattját, ha kgdnek arra való ügyekezeti lenne, hogy maga személye szerint vagy pedig több vitézekkel ide bejönne. itt benn kgdnek magának és alatta való vitézeknek is érdek szerint való állapottok és helyek lenne. Mivel pedig Magyar-

országgal és Matthias királlyal ő fsgével immár tökéletes confoederatiónk vagyon, nem az ellen vennők az kgd szolgálattját. holott valamikor kívántatik vagy ő fsgének vagy Magyarországnak, magunk is kötelessék vagyunk arra, hanem hisszük. hogy kgd érti, az hajduk mind Magyarország és király ő fsge hire nélkül, mind pedig mi hirünk nélkül Stadniczki hivataljára az előbbeni szokások szerint mentek be és az mint értjük nekünk és egész magyar nemzetnek niluállják, és főképen mi rajtunk akarják bosszujokat tölteni. Értvén pedig, hogy hadat gyűjtnek ellenünk, mi is im hozzá készülünk Isten segítségéből, hogy mint igaz ügyünkben praeveniáljuk és akarjuk, hogy készen találtassunk. Azért kgdnet szeretettel kérjük, egyéb minden dolgait tegye hátra, hanem mentől több vitézzel lehet jöjjön be hozzánk mingyarást, kiket kgd ugy vegyen fel tul az Tiszán és ugy is hozza, főképen az magyarországi birodalmon, hogy méltó panasz érte ne legyen, sőt ne láttassék az confoederatio ellen is lenni még csak jövések is. Mihelt kgd ide beér, csak írja meg elől, mennyire lehet, telelő helt rendelünk mindennek és valaki nállunk meg akar maradni, kinek kinek rendi szerint állapotot adunk, sőt örökös helyeket is, kiért még az maradékok is jót mond, az confoederatio szerint az ott kinn valót is birhattja és az itt benn valót is. Kgdnek pedig kiválképen magának bizonyos jó lakó helt és böcsületes állapotot, kin contentus lehessen vele, rendelünk és adunk. De kgdnek ha ehhez kedve vagyon, kgd most tempestive jöjjön, mert nem késhetünk az dologgal, és ha az szolgálatunk idejin jó, ugy leszen kedvesb az kgd jöveteli és kgdnek hasznosabb. Im Forgách uramnak is irtunk, hogy ne tartson ellent benne, mind az kgd bejöveteliben, mind az több vitézek bejöveteliben, mivelhogy mi mindazokkal, valamikor kívántatik, Magyarországnak szolgálattjára készek leszünk... Moldova felől itéljük, hogy próbálni akarnak, azért akarjuk ide begyüteni az hadat. Tartsa meg Isten kgdt jó egészségben. Datum in civitate nostra Alba Julia die 9. Novembris anno 1610.

Gener. D. V.

benevolus

Gabriel princeps mpr.

Kivül: Generoso domino Aegidio Nagy, amico nobis honorando.
(Act. Thurz. fasc. 95. nro 14.)

Diós-Győr, 1610. november 13. A diósgyőri tisztek Forgách Zsigmond kassai generalishoz.

Szolgálatunkat ajánljuk Nsgdnak mint Urunknak, egészséges és jó szerencsés hosszú élettel áldgya meg Isten Nsgodat minden Nsgdhoz tartozókkal egyetemben.

Mivelhogy országunknak, nemzetünknek és hazánknek igaz fiai vagyunk és annak hasznára és ártalmára az mit tudnánk, értnénk és hallanánk, tartoznánk Nagyságtoknak értésére adnunk: Ma ugymint 13. die 9-bris jöve hozzánk Miskolezi Nagy János, ki itt Miskoleczon lakik, annak előtte való időkben hajdu kapitány sokszor volt, nagy bizonytalansággal beszéllé, hogy ő hozzá ez előtt negyed vagy ötöd nappal egy paraszt ember volt, az ki négy vármegyebeli parasztság nevével vitt követséget hozzá és készerítette arra, hogy az Tiszán által menjen Nagy Andrásához és alatta avagy hozzá hallgató hajdusághoz is és intse azon őket, hogy avagy veszteséggel legyenek avagy velek egyetértsenek, mert ők négy vármegyéül elvégezték az parasztság, hogy az urakat és nemeseket mind levágják, ugymint Nógrád, Kis Hont, Gemer és Borsod ez az mi vármegyénk. Nagy János, mint jámbor, hazája szerető, az embert szóra fogta és hogy jövődében magát az kétségtül megoltalmazhassa, két barátját oda hitta és az embernek szép szót attak, ugy bocsátották el tüllök az embert, hogy egy hétre mind az négy vármegyebeli paraszt kapitányoktul hitlevelet hozzon Nagy Jánosnak és azután elmegyjen Nagy Andrásához. Az ember azzal ment el, hogy meghozza. Most ember oly dolgot alig gondolhat, az ki meg nem történik; mi el nem mertük hallgatni, hanem Nsgdnak értésére attuk, Nsgd az végbeli kapitányoknak és az vicze ispányoknak parancsoljon, hogy vigyázásban legyenek, ez alatt mi itt az közel való haza szerető rainknak értésére adgyuk. Talán nem is ártana, ha Nsgd azt az embert megkapatnája, mert ez bizony dolog, tudom az többit kimondanája. Az paraszt embernek Varga Benedek neve, Rahón lakik, Galambos Miklós deák jobbágya avagy szabadossa, avagy az mostoha fiáé. Jakófi Ferenczé. Az fileki kapitánynak ennek az megragadtatásában jó módgya volna, minthogy Rahó csak Rimaszombaton felül vagyon. Ismét ugy mint tegnap érkezett egy hajdu Tarjánról, az ki bizonyosan beszéllé, hogy egy debreczeni hajdu, hadnagy-avagy kapitány, Nagy Gergely nevű szállott volt meg Tarján (t) és gazdájának Bordás Demeternek az ital közben mondotta: Gazda atyámfia, ez napokban meghallod, hogy az urakat és nemeseket bizony mind levágjuk. Az mint halljuk, Nagy András is ez napokban Szolnokban volt.

Nagy János inkább hisszük hogy nem várhattya itthon az paraszt vármegyéknek assecuratoriáját, hanem némi némi szükséges dolgaiért Eperjes felé megyen. Meghattuk neki, hogy Nsgddal szemben legyen, melytül Nsgd szóval bőségesben értekezhetik. Ez alatt ha az az ember elhozza a salus conductust, mi is reá vigyáztatunk és Nsgdnak értésére adgyuk.

ha megkaphattuk, azon leszünk. Ide való híreket Nsgd-nak egyebet nem írhatunk, hanem ez mostani új passatijaja kétszáz lóval mind ide feljárt az Sajó mellé. Most Szentpéteren vagyom, az szegénséget zaklatja erőssen. Mindezek az sok rossz hírek, engedgye Isten, hogy hijában mulljanak, de minthogy most embernek akármely kis dolgot is nem jó tréfára venni, az mint az előtt való sokszor történt dolgok megtanítottak bennünket, azért mi nem mertük elhallgatni az mit mástól bizonyosan értettünk, hanem Nsgd-nak értésére adtuk. Tartsa meg Isten Nsgd-at sok esztendeig jó egészségben minden Nsgd jó akaróival egyetemben. Datum in arce Diós-Győr 13. die Novembris anno 1610.

Nsgd szolgálói diósgyőri tisztartók

Csernel György

Zabó János.

P. S. Minthogy Nagy János nekünk csak magunknak beszélte, mi is még csak ez levélvivő szolgálknak sem jelentettük, Nsgd is semmit se jelentsen neki felőle, hanem ha írni akar Nsgd, bizvást írhat tőle, elhozza az levelet.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino domino Sigismundo Forgách de Gimes etc.

(Act. Thurz. fasc. 38. nro 9.)

Gyula-Fejérvár, 1610. deczember 4. Báthory Gábor fejedelem Szathmár vármegyéhez.

»Vettük az kgték leveleit, kiben mit írjon az hajdu vitézeknek sokféle insolentiájok, magaviselésök és több dolgok felől is, bőségesen megértettük. Minck előtte azért kgték böcsületes atyafia és nekünk küldött levele által megtalált volna, arra minékünk szorgalmatos gondviselésünk volt, meg is parancsoltuk pedig az hajdu vitézeknek serio, nemhogy király urunk ő Fsgé birodalmában, de még az mi birodalmunkba is semmi dulást, praedálást és erőszak szerint való hatalmaskodást ne cselekednének. Ok fölöttébb mentik magokat, sőt azt praetendálják, hogy mindenekbe az confederatiohoz tartanak magokat, és ha kinek mit közölök valaki vétene, juxta articulos confoederationis az kapitányok megbüntetné, de kállai és szathmári kapitány uramék, ha mi esett volna is, sok dolgokra okot attanak, azért, mert hisszük az hajdu vitézek is már nemes emberek, ha mit vétenek, az confoederatio continentiája szerint kellene ő kgyeket procedalni, tiszteket, hivataljokat különben is követhetnék, azoknak büntetésében visszavonásra való alkalmatosságot ne keresnének, de nem az szerint cselekednek, hanem reájok küldenek, egyenként fog-

dossák őket, most is fogva tartnak egynehányat, melynek nem kellene lenni, az egyszer végbe ment confederatióhoz kellene utrinque magunkat tartani. Megtérések után való szándékokról kgték semmit ne gondolkodgyék, nem is kell azért hadát fenn tartani, és attól félni, holott minekünk is és az mi jószágunknak is szinte olyan fájdalmas és káros volna afféle igyekezetek mint szintén kglmeteknek, birodalmunkban elég széles puszták vadnak, azokon kimehetnek Várad felé, úgy hogy az ő fsge birodalmában sohul el nem érnek. Kgték az jó szomszédságnak hivatalja szerint igéri mellettünk való segítségét is, ha ő fsgének akarattyával lenne, melyet kgtéktül kedvesen és nagy böcsületesen veszünk, az mint penig az confederatio szerint mi is arra kötelesek vagyunk, nem szánjuk fáradságunkat, költségünket, hanem ha kivántatik, magunk személyünk szerint is az nemes ország mellett készek vagyunk azt meg bizonyítani, hogy nemzetségünknek és annak a szép hazának előmeneteliért mindeneket tiszta jó akarattal kgtékekkel együtt próbálni ügyekezünk.«

(Act. Thurz. fasc. 97. nro 1. *Másolat.*)]

1610. deczember 11. Dóczy András szatmári kapitány Thurzó György nádorhoz.

(*Szokott köszöntés után.*) Ezen órában érkezék meg emberünk Erdélyből, ki által az itt való vármegyéknek mit írjon Báthory Gábor, ex inclusis megérti Nsgd. Ahol engemet pungál, nem az ő birodalmában esett azoknak az hajduknak és ház töröknek s' uton állóknak, fosztóknak megfogatása, hanem az mi kglmes urunk jurisdictiójában, az nemességnek instantiájára, kiken mennyi inséget és elszenvedhetetlen károkat cselekettek, egy néhány izben irt leveleimből bőségesen megértette Nsgd, de léssen válasza arra töllem. Ez követünk együtt indult ki Báthoryval Fejérvárról, nagy haddal megven, taraczkokkal s egyéb lövő szerszámokkal, minden igyekezete az, ha az nagy hó miatt megengettetik, hogy Havasalföldét és Moldvát elrabolja, holott ha succedál, félő, Lengyelországnak is ne jusson. Beszéli az katona, minémü iszonyu és rettenetes dúlásokat, fosztásokat s emberöléseket s mindenféle istentelenségeket cselekesznek uttyokban, kötözésekben mindenütt a hajduk. Noha biztat bennünket, de követvén Nsgdat, abban semmi igaz nincsen, ez bizonyos, mind hajdu s mind paraszt ember mentest megyen utánnok, az paraszt ember ide immár is azt mondgya: *Ha az hajduság kijő, nem bánt bennünket, tudgya jól Nagy András, micsoda végezése vagyon mi velünk.* Bizony uram félek rajta, ha Isten oda le nyakokat

nem szakasztja s kijöhetnek, minthogy az vizek hátán mind elmehetnek és az parasztságnak is az latorsághoz nagy kedve vagyon, sőt Nagy Andrást sollicitálják, hogy vélek egyet-értsen s az ország ellen feltámadgyon, ha üdején ő fsge ennek nem praeveniál s provideal, valami nagy háborut ne indítsanak, kit Isten távoztasson el. Imreffy hadat akar ide ki fogadni, mi végre, nem tudom, vagyon valami benne, semmi nélkül nincsen. Kákonyi most hogy Ecsedben volt, az többi közt jelentette az ott való rendnek ezt is: ha valahogy egy kevésbé az erdélyi fejedelemnek az török köziben kellenék távozni is, az hűséget megtartsák és *ha halála történnék, ne* egybbnek, hanem az ő öccsének Báthory Andrásnak tartsák az várat, tudnának félni, ha volna kitül. Értvén azért mindezeket Nsgd, légyen azon ő fsgénél, hogy minden következők távoztassanak el stb. stb.

Utó írat: Az praesidium nélkül szintén ugy nem lehetni itt, mint az étel nélkül, az istenért is kérem Nsgdat, effectuálja ő fsgénél nsgd, mert igen kívántatik, segítne s használna ez auctio, ha ő fsge nem halasztván effectumba hozná. Az előbbi hirekhöz képest az itt való Szathmár vármegye personaliter insurgálván ide szállott volt, de ez Báthory levelehez képest in persona eloszlottak ilyen okkal, hogy ha kívántatnék ismét az insurrectio, ad primam meam requisitionem sub poena superinde statuta comparealnak, mindazáltal az portás lovasok és gyalogok itt helyben maradván.

(Act. Thurz. fasc. 97. nro 1.)

Váralja, december 13. Perneszy Gábor tudósítása az erdélyi dolgok felől.

Anno 1610. nona die Decembris Buday István, az erdélyi fejedelem számára lévő szigeti máramarosi kamara ispánnya jöve hozzám, három órakorig való beszélgetésink közben ezeket jelenté:

1. Az fejedelem indult meg Fejérvárról 6. Decembris, Szebenben megyen, minden urakat és generalis kapitányit oda hivattya, ott is lészen addig, mig Ráczy György Radul vajdátul megjő az bizonyos segítség nép kérés és adás felől az confederatio szerint, kiben ha Radul hátra áll, minden hadait Havasalföldre küldi s' azt semmivé téteti (viselvén amaz nyári bosszuság is). Lugassy János Lippa, Lugas, Karánsebes felől az Vaskapu felől tiz ezerez magával jött fel. *Nagy András* generalissa is 4. Decembris indult meg Dézsrül, kinek elmene-teli után 6. Decembris indult meg az hada is Dézsrül iszonyatos dulással.

2. Az moldvai vajda követit 1. Decembris expediálta az fejedelem, kinek legatiója az volt, hogy *Kendy István* az én országomban bizony nincs, se semmi praktikája velem és országgommal. Az tagadhatatlan dolog, hallom hadait lenni de Lengyelországban, ha fsgd országomon által reája megyen, utat adok, sőt segítséget is fsgdnek. Ha pedig ő jó országomra, előbb igyekezzén fsgdre menni haddal, én Kendinek segítséget nem adok, sőt ha lehet fsgd segítségével ellene állok, akarván magamat tartani az confoederatióhoz. Mely moldvai követek által megizente az fejedelem, hogy vigyázzon az vajda és ha *Kendy* Lengyelországból megindul, adgya értésére az fejedelemnek, sőt hadával is készen legyen, hogy eleiben menvén az fejedelem Kendynek, az vajda is minden erejével az fejedelem mellett lehessen.

3. Kendyt, mongya, ugy értik egy néhány ezer emberrel. kinek 6 ezere kopjás, Lengyelországban vagyon, ki nagy esküvéssel mongya hada előtt, hogy miként bemehetünk Erdélyben. az székelység és az hét kulcsos városok menten mellénk állanak, kiben ha igazat nem mondok, mingyárt ugymond levágjatok magatok. Mely *Kendy István* holott és mennyi haddal legyen, egy magyar ember ajánlotta azzal magát, ki Lengyelországban lakik, hogy tizednapra meghozza az hírét hol s mint legyen, ki csak tiz ház jobbágyot kért az fejedelemtül, de ő fsge egy falut ígért neki, kiről való assecuratoriát láttam is Budaynál.

Az herczeghöz volt legatióban *Kellemessy Mihály* uram fia, mely 2-da Decembris jutott meg postán Lengyelországból ételekor az fejedelemnek, iszonyuképen jött az nap, *Imreffy* is megitta az bort, *Kellemessyt* megajándékozta. Mely dologban *Buday* uram annyit értett, hogy ez az herczeg volt ellen tartó az fejedelem Lengyelországban való királlyságra be nem bocsátásában, de immár az is cedal bemenetelinek, sőt *Tatárország* felé ment az herczeg is hadaival, utat nyitván s mutatván *Gábor királynak*. Ez az conclusum, hogy reá megyen, véget érvén elsőben *Havasalföldében*, ha pénz és népből segítséggel kívánsága szerint *Raduly* megfogyatkozik az fejedelemnek.

Máramarosban az *Beleny* hada, *Horváth Lázáré*, *Mochonay Gergelyé*, *Egry Istváné*, *Szegedi Istváné*, *Szegedi Jánosé*, számszerint három ezeren vadnak, kik az huszti uton mennek be, mikor idejük lészen.

Az egész székelység az fejedelem mellett felült viritim és in toto 35000 ember népét mondgya lenni bizonyossan, kiknek egy részét ha *Nsgtok* és *Mágóchy* uram megengedi, *Munkács* felől akarná be bocsátani, bizik is *Mágóchy* jó akaratyában, de ez ugy lenne, hogy három felől menne Lengyel-

országban, ha Radulyra reá nem menne; de az Radulyra való menetelét fő(?) s' nagy okok mulatták el vele, mert alattomban való nagy haragja vagy on reája, hordozván az Báthory András haláláért való ranchór is.

Nádasdy Tamás ottbenn az fejedelemmel nagyon, felette nagy kedvében s' böcsületiben, el is vitte magával Szebenben. Némethy Gergely oda fel nagyon az Dunántul, nem török segítséget kérnie ment, arra reá kellene vigyáztatni ő fsgének és Palatinus urunknak ő nsgának.

Imreffy Husztot meg akarja váltani az kis urtól, *Homon-nay Istvántul*, de nem az kirül levele nagyon az fejedelemtül, kire nézve mind hezei jószágát, mind az vár-aljait, mind máramarossit árulja most, kit az fejedelem s' az ország megengedett Imreffynek, hogy hozzá váltson.

Egy ur sem pártolt el tölle, hanem esznek, isznak, lakoznak, tánczolnak mondván, ezt az országot pusztitsuk el s' az scithiai n'fagyarokként vegyünk más országokat s' azt éljük, míg ez az ország megépül.

Hogy ő fsgé az mi kegyelmes urunk, királyunk Simon deákat és az több követit alá nem bocsátja, igen busul, kire nézve Kákonyi Istvánt ujabban felkülte ő fsgéhez és Palatinus urunkhoz ő nsghoz.

Az Portáról sem jó semmi irássa az fejedelemnek, kinu fölötte busul; kételkedik ebben is Radulyra, hogy az portára küldött követi irásit intercipiálja.

Bethlen Gábor igen vendégli gyakran szállásán az fejedelmet virrattig való tánczal etc.

Báthory András halálát és Erdélyország romlását is akarja megtorolni az fejedelem sub specie ista az havasalföldi vajdán s' országán.

(Actor. Thurz. fasc. 34. nro 42.)

Kálló, 1610. deczember 24. Lónyay András Thurzó György nádorhoz.

Illustrissime Spectabilis ac magnifice domine domine Comes etc.

Az Ur Isten Nagyságodat minden kívánsága szerint való sok jókkal álgya meg mind az jelen való uj esztendőben s' mind penig az következendőket adgya ő szent felsége Nsgdnak jó egészséggel megérhetni.

Kegyelmes uram, most Nsgodnak Erdél felől semmi bizonyos dolgot nem tudok írnom, mert semmi onnan jövő-járó ember nem jöhet, mivelhogy az erdélyi fejedelem szintén Moldva és Havasalfölde határiban szállott hadaival, abban az

szándékban lévén, hogy azokra az oláh országokra menjen és benne zsákmányt hányasson. De itélem, hogy azoknak is nagy hadokat értvén és az utaknak szoros voltát rettegvén, ugyan az maga erdélyi határiban, ugy mint az Barczaságon és Zékel földön oszlotta el hadait. Jóllehet ugy értem, az belljebb menetelre Moldva felé igen igyekeznek, de mennyire tehesse annak szerit, csak Isten tudja. Értem azt, hogy az természet szerint való pogány is, az ki látva hadainak állapotját, mit mivel az szegény erdélyieken, keserüli inségeket. Emberölés, házfelverés, és egyéb egymás közt való öldöklés, paráznaság legnagyobb dicséretes dolog közöttök, másoknak akarván ártani és mások országát elvenni, az magokét szintén elkezték fogyatni. Innen valami volt erről az földről azféle csavargó és hajdu ember, mind oda takarodott, ugy annyira, hogy talán mind az hajdu városokon is alig találna ember kétszáz ember fegyver foghatót. Ide még az parasztság is mind utána készül, sőt az nemes emberekben is igen szivárog utánnok. Bizony, ha az az hajduság arczul tér reánk, ez egész parasztság mind melléje áll, mert az nagy szabadságokat elkivánták és az rajtok tött sok inséget elunták, ha melléjek nem állanak, mert nincsen kihez sem bizniok, sem kitül félniek, itt az végekben is hol száz, hol kétszáz lovas lévén csak, azok is fizetetlenek, töllünk keveset tartanak. Kit Nsgtok ha meg nem többit ide, bizony az ide való nemességnek mind magokban s' mind házokban zsákmányt hánhatnak addig, mig az Nsgtok oda fel való segítése ide érkezik. Az végvárok tudom megmaradnak, mert azoknak ez az gasság tudom nem árthat, de azt oly tökéletesen elhidgye Nsgd mint az Szentirást, ha Isten más igyet eleikben nem ád, ezeknek elvégezett szándékok az, hogy az nemességben és urakban semmi meg ne maradjon, és az *coronáért* mennyenek, a hol feltalálják. Mert ők semmi dolgot már lehetetlennek nem tartanak és bátor bolondság legyen reménységek is, de ugyan nagy veszedelmére leszen ennek az mi földünknek az ő compescálások, ha ő fsge és Nsgtok idején gondot nem visel felőle.

Az mely követek felől irtam volt Nsgdnak, hogy felbocsátta Nsgdhoz az erdélyi fejedelem, ugmint *Kákoni Istránt* és *Bogdánj Jánost*, azok mégis itt kinn házoknál vannak, mert ujjabb informatióért küldöttek volt vissza az fejedelemhez, ki még ez óráig sem érkezett, de oly kész állapottal vannak, hogy mihelt az informatio jut, azonnal indulhatnak. Immár nem tudom, ha másolja-e meg az erdélyi fejedelem azbeli szándékát, vagy hogy ugyan elindított akarattal felbocsátja Nsgdhoz követeit, kikre én is igen vigyázok, és mihelt innen megindulnak, azonnal tudtára adom Nsgdnak, mint és melyre menye-

nek. Reménlem, többi között az lészen egyik kívánsága, hogy *Nádasdy Tamás* uramat megengedgye Nsgd ott benn maradhatni, sőt azon kívül is az ki bemenne, hogy ne lenne Nsgdnak ellene. Egyébb követséginek nem annyira mehettem végire.

Mi ide az Nsgd parancsolattya szerint igen hirdetjük mindeneknek, hogy senki az országbul ki ne menjen, de mint-hogy nagy és széles az ország és még eddig büntetés is nem esett rajtok azféle kimenésért, bizony igen mennek az nemes emberek az erdélyi állapotra és hivatalra, kik közzül egynek az jószágát kérem Nsgdtul mint kegyelmes uramtul, ki noha mind is alig téssen 10 vagy 12 zsellýért, de minthogy annak az apja is, az kinek jószágát kérem, minden közönséges jóban ellenkezik itt az vármegyén és akármely serio parancsollja is Generalis uram ő nsga az felülést is, ő annak mind módgyát találja eloszlásának, kire való képest ugyan nem tudom hova tartja az hűséget is. Minthogy így az fija is kiment az hajdukkal Erdélyben az Nsgtok parancsolattya ellen, kinek hogy büntetése egyebeknek példájára legyen, akarom Nsgdtul jószágát impetrálnom, melyet ez Nsgdnak bekötött supplicatiomból Nsgd kegyelmesen megérthet. Azért noha nagyobb kellett volna elsőben Nsgdtul kérnem első kérésemben, de vezérelvén az az bizodalom, hogy Nsgd ezután sem vonnya meg semmi kegyelmességét töllem, kényszerítetttem most erről Nsgdat nagy bizodalommal megtalálnom, alázatosan könyörögvén Nsgdnak mint kegyelmes uramnak, ezbeli jó reménséggel kért kérésemben ne fogvatkozzam meg, kinek én egyébb solicitatort ottfen most nem hagyhatok Nsgd mellett az Nsgd maga hozzám való jó akarattvánál és kegyelmességénél, kit teljes reménséggel várok Nsgdtul mint kegyelmes uramtul. Ezek után Nsgdnak az én éltedig való szolgálatomat ajánlom. Tartsa meg az Ur Isten Nsgdat jó egészségben, kívánsága szerint minden hozzá tartozóival. Datum ex arce Kalló 24. die Decembris anno 1610.

Nsgd jó akaró alázatos szolgája szolgál mig él Nsgdnak
Lónyay András mpr.

Kivül: a nádor szokott czíme.

(Actor. Thurz. fasc. 36. nro 7.)

Bozókvara, 1610. deczember 28. Somogyi Mátyás és társai a nádorhoz.

Éltünkig való alázatos szolgálatunkat ajánljuk Nagyságodnak stb. stb.

Mink Nagyságos urunk az Nsgod kegyelmes parancsolattya szerént eléggé munkálkodánk *Csábrád* várának megvételeben, eleget is praktikáltunk az mint kezünkhöz vehettük

volna, de az hely oly erős ház, hogy lehetetlen ilyen pusztá kézzel hogy megvehetnénk, mindazonáltal még is sok praktikáink által annyira vittük volt az benne való vitézlő rendet, hogy tized napot hattak vala, hogy ha az tized nap betelik, megadgyák az várat. Ehhez az ígérethez képest ez mai napon, ugymint aprószentek napján, mi mindnyájan egyet értvén, oda mentünk és fogadások szerént kértük az várat király urunk ő felsége számára, de ők erre azt az választot tették, hogy az ő urokhoz *Némethy Gergelyhez* alá küldötte nek két katonát, minthogy ők is hites szolgálói *Némethy Gergelynek*, még penig az az két katona meg nem érkezett, addig semmi választot nem tudnak adni: de mi ezzel meg nem elégedvén az válaszsza, mind szép szónkkal, ígéretünkkel és fenyegetésünkkel is sokat szólottunk azután is nekik, és ujabban ismét azon kérének bennünket, hogy vasárnapig megvárjuk, tudván azt, hogy addig megjön az ő követők is és akkor minden bizonyos választot adnak. Mi is ez helynek erős állapottyát látván, hogy földünkben valami véletlen akadályt ne tegyünk, mi tovább a dologban nem mentünk, hanem Nsgdat akarók informálni az dolog felől, hogy Nsgd is érte, miben legyen az dolog. Immár kegyelmes urunk az Vasárnapot Isten előhozván, ismét oda megyünk *Csábrád* alá és ha megadgyák is, ha nem is, mindgyárt bizonyos követünk által megtaláljuk Nsgdat. Ennek előtte is irtunk vala Nsgdnak, hogy az benne lévő vitézlő rendnek Nsgd ő fsgétől egy gratia levelet szerzene fejeknek és marhájoknak, ha szintén valamely az *Kornicz Sigmund* urunk fölverésén ott volt volna is, melyet mi ugyan meg is ígértünk, hogy Nsgd megszerzi, ha az helt megadják. Hogy penig ebben is valami akadéunk ne következék, kérjük azon Nsgdot, hogy Nsgd szerezzze meg ő fsgétől és külgye alá bizonyos ember által mentül hamarább lehet. Nsgdtul kegyelmes választ várunk. Isten éltesse Nsgdat sok jó esztendeig jó egészségben. Datum ex arce Bozogh 28. die Decembris anno 1610.

Nsgdnak alázatos szolgálói

Karcsay Somogyi Mátyás mpr.

Fanchy Ferencz mpr.

Palásti József mpr.

Liptay Imre mpr.

Kovácsy Boldizsár mpr.

Kívül: a nádor szokott czime.

(Actor. Thurz. fasc. 40. nro 16.)

Közli: KOMÁROMY ANDRÁS.

TISZÁNTÚLI EV. REF. PAPOK.

1597—1679.

A tiszántúli ev. ref. egyházkerület levéltárában egy, hazai művelődés- s egyháztörténetünk szempontjából nagybecsű kéziratot őriznek. Ez az *egyházkerület legrégibb jegyzőkönyve*, mely közel két századra terjedő időközt ölel fel s a magyar protestáns egyháztörténelem elsőrangú forrása. E jegyzőkönyv az 1567. évi debreczeni zsinat nyomtatásban megjelent kanonjaival kezdődik s legelső kézirati bejegyzése 1578-ból való. A bejegyzések azután egészen 1765-ig tartanak, de nem egymás után, hanem minden rend nélkül. — a szerint, a mint a bejegyzést tevő egyházi férfiaknak (többnyire magának a püspöknek vagy pedig az egyházkerületi főjegyzőnek) tetszett, korábbi idők eseményeit a könyv végére, későbbi dolgokat meg a könyv elejére írtak be.

A negyedrészt alakú kéziratot, Révész Imre véleménye szerint, 1577 végén vagy 1578 elején kötötték be Wittenbergben. A felső táblán ma már igen nehezen olvasható következő czímnyomat maradványai látszanak: »Liber ecclesiarum ungaricarum eis tibiscum.« Az alsó fedelen az igazság istennőjének képe látszik, jobbjaiban pallossal. Alatta három sornyi szöveg, apró, de ma már teljesen olvashatatlan betűkkel.

Csanád vármegye monographiájához szükségem volt e nagybecsű kútforrásra s a m. tud. akadémia elnöksége útján fölkértem azt ide a fővárosba. Kiss Áron ev. ref. püspök úr lekötelező szívességgel küldötte el a nevezetes emléket, s első pillanatra meggyőződtem, hogy ez a régi jegyzőkönyv tele van értékesnél-értékesebb adatokkal, melyeknek a maguk egészében való közzététele nemcsak a magyar protestáns egyháztörténelem legvitálisabb érdeke volna, hanem művelődéstörténetünk forrásait is jelentékenyen gazdagítaná.

Volt róla tudomásom, hogy Tóth Sámuel egyházkerületi levéltárnok a »Debreczeni Protestáns Lapban« kivonatokat közölt e jegyzőkönyvből s »Adalékok a tiszántúli ev. reformált

egyházkerület történetéhez» cím alatt, 1894-ben e közleményeit két füzetben, különlenyomatképen is kiadta. Az első füzet az 1568—1765-ig terjedő jegyzőkönyvek, a második füzet a II—IV. kötettel jelzett későbbi jegyzőkönyvek kivonatait tartalmazza. Az első füzet 1—102 lapra, a második pedig 1—218 lapra terjed; ez tehát amannál még egyszer testesebb.

E kivonatok, mint meggyőződtem, teljesen híven és kifogástalanul közlik mindazt, a mit az érdeemes egyházi férfiú történelmi tekintetben jónak látott belőlük kijegyezni. Csak egy nagy mulasztás tűnik azonnal szemünkbe, midőn az első füzetet lapozgatjuk; az t. i., hogy míg az ordinált papok névsorát csak 1680-tól kezdve teszi közzé egész teljességében, addig a legrégebbi névsorokra nézve megelégszik az ordináltak számának egyszerű constatálásával.

Holott épen az a kérdés nagyobb fontosságú a hazai történelem szempontjából, hol voltak a XVI. század végén s a XVII. század folytán református ekkléziák, mint az, hogy a XVIII. század eleje körül, mikor már az 1686. évi török-tatár népgyilkoló hadjárat a Tisza vidékeit szörnyen letarolta, kit hova ordináltak papnak, mert hiszen erre az időre nézve az ekkléziákat illetőleg már Ember Pál művéből is nyerhetünk tájékozást.

Igaz, hogy a legrégebbi jegyzőkönyvben az 1606—1621-ig tartott s a jegyzőkönyvbe beiktatott zsinatokon ordinált papok mellé nincs oda írva a kiküldetés helye; de nem szükséges hosszan vitatni, hogy e névsorok így pusztán, magukban véve is, mily becses chronologiai útbaigazításokat tartalmaznak.

Nem volt nyugtom addig, míg a Tóth Sámuel elhagyta névsorokat diplomatikai hűséggel le nem másoltam. Beláttam első tekintetre, hogy ezzel nagy szolgálatot teszek monographus-társaimnak s egyuttal kiveszem a részemet az említett mulasztásnak magára úgy sem soká váratható helyreépítésében.

Még csak két dolgot kívánok megjegyezni. Egyik, hogy 1680-tól kezdve a zsinatokon felavatott papok névsorát a kutató feltalálja a Tóth Sámuel említett füzeteiben. A másik pedig, hogy az itt következő egyes névsorok alá jegyzett szám az eredeti jegyzőkönyv lapszámát mutatja.

1597. január 16. Tasnád. Közzsinat.

Moses Kallai ad Telegd.

Joannes Tanczos Debrecinus ad Szeplak.

Nicolaus Nemethi ad Peterfalua.

Andreas Uylaki ad Baka.

Jacobus Thamas Varali ad Thamas Varallia.

Paulus Janosi ad Ibron.
Stephanus Tokai ad Semien.
Nicolaus Vari ad Remete.
Johannes Szeki Transylvanus ad Almosd.
Caspar Ökörítői ad Ramochahasza.
Paulus Telkibaniai ad Szent Margita.
Michael Harsani ad Akos.
Ambrosius Lethenei ad Polgar.
Petrus Bagdi ad Szemleri.
Paulus Angialosi ad Varsan.
Petrus Beszermenii ad Sselend.
Petrus Feguerneki.
Petrus Raczköni ad Marialaka.
Joannes Szekelhidi ad Szent Imreh.
Stephanus Varadi ad Böszörmén.
Petrus Belmegeri ad Kölöser.
Paulus Uylaki ad Ombod.
Martinus Lidkei ad Mandok.
Paulus Raczkeui.
Nicolaus Gönci.

26. *Andreas Czekei*.

(661.)

1598. január 25. Csenger. Közzsinaŋ.

Lucas Pandi vocatus ad Orosz.
Johannes Czeglédi ad Szent Marton.
Georgius Miskolci ad Beltek in Nyr.
Georgius Bodoki ad Pali.
Johannes Bekesi ad Dengeleg.
Demetrius Szaniszlai ad Szent Marton.
Thomas Vadai ad Fen.
Nicolaus Linduanus ad Geres.
Andreas Beszörményi ad Rabe.
Alexander Laskai ad Öruend.
Johannes Bekesi ad Ant.
Andreas Thasnadi ad Nesta.
Johannes Diosadi ad Körmösd.
Michael Dombeghaszi ad Oroszi.

15. *Michael Daroci* ad Bogioszlo.

(664.)

1599. június 3. Szilágy-Cseh. Közzsinaŋ.

Emericus Uyfaluinus Debrecinum vocatus.
Johannes Thurius ecclesiae Hustiensi praeficitur.
Johannes Bekesius ad Egrespatak vocatus.
Michael Ouaris Eczedinum collocatus.

- Petrus Uglaki* Walaium ordinatus.
Johannes Fancikai Warsanium vocatus.
 7. *Paulus Úszodi* ad Ombod electus. (666.)

1600. november 26. Tasnád. Közzsinat.

- Joannes Bólezkei* ad Diozeg.
Martinus Laki ad Keserw.
Michael Jankafalui ad Jankafalua.
Joannes Agriensis ad Kys Zekres.
Michael Vadaí ad Vada.
 6. *Paulus Nozvai* Eelk (Ilk). (668.)

1601. deczember 6. Báthor. Zsinat.¹⁾

- Stephanus Miskolczi* Peliensis.
Joannes Szekeresi Gauaiensis.
Michael Laposi (Lepesi?) Szekeliensis.
Samuel Pastoris Gewiriensis (Gyüre?).
Tobias Batizi Laskodiensis.
Martinus Naduduari Elesdiensis.
 7. *Franciscus Debreceni* Dobraiensis. (670.)

1603. február 16. Dengeleg. Közzsinat.

- Andreas Gyurci* Völesökiensis.
Stephanus Decsi Rivuliensis.
Stephanus Banyai Dobranyensis.
Caspar Debreceni Paliensis.
Anthonius Csicseri Boghatiensis.
Thobias Batizi Ibroniensis.
(Laurentius Bathori Ghegheniensis) rejectus.
Basilius Regete Ruszkai Parainiensis.
Michael Tiukodi Csokaiensis.
Stephanus Nabradi Teremiensis.
Valentinus Pejri Kessiensis.
 12. *Thomas Arapathachi* Bagosiensis. (673.)

1604. február 23. Csenger. Közzsinat.

- Joannes Czeglédi* Elvedinum.
Petrus Aluinci Varadinum.

¹⁾ Jelen voltak a következő esperesek: Derecskei Ambrus *váradi*, Taraczk János *szatmári*, Égi Pál *pálczai*, Almási János *ugocsai*, Börvelyi Mihály *diószegi*; továbbá a Sárosi András *varannói*, Kállai Albert *ungvári* esperesek követei. Hodászi Lukács követe. Viri clari: Emericus Ujfalvi, Nicolaus Agriensis, Joannes Czeglédi, Joannes Kecskemeti, Thomas Vari, Joannes Daroczi. — Ezeket azért közlöm, mert Tóth Sámuelnél részint hibásan, részint hiányosan vannak közzétéve.

Caspar Debreczeni Kortueliesinum.
Joannes Hidalmasi Kisfaluinum.
Georgius Peri Galospetrinum.
Paulus Valazuti Zilahinum.
Stephanus Zent Egedi Ilosuinum.
Stephanus Boruei Vmbodinum.
Nicolaus Zanthai Adorianinum.
Laurentius Vajdahazi ad Catalinfalua.
Joannes Paczali ad Vamfalua.
Tobias Batizi ad Ibron.

13. *Gabriel Damiani* ad Leőuok (Levelek?). (606.)

1605. junius 5. Károly. Közssinat.

Stephanus Milotai Callouiam.
Joannes Megieri Dobraviczam.
Benedictus Nadasdi Thasnadinum.
Franciscus Zent Martoni ad Napkor.
Paulus Kaposi ad Laskod.
Stephanus Zakmari ad Ujlak in Zilag.
Laurentius Felső Baniai ad Varsocz.
Martinus Zent Margitai ad Majten.
Joannes Zilagi ad Kecz.
Michael Ujlaki ad Fenj.
Stephanus Caroli ad Kisfalu.
Stephanus Mintszenti Zigethinum.
Moses Katay Zolnakinum.
Caspar Ilonaj Henczhidam.
Michael Varadj Jankafaluam.

16. *Stephanus Molnay* ad Sejter. (608—609.)

1606. deczember 3. Szatmár. Közssinat.

<i>Lucas Varadj.</i>	<i>Joannes Koleczej.</i>
<i>Nicolaus Zentpeterj.</i>	<i>Andreas Kokeniesdj.</i>
<i>Sigismundus Transylvanus.</i>	<i>Georgius Peleskej.</i>
<i>Thomas Claudiopolitanus.</i>	<i>Nicolaus Paladj.</i>
<i>Joannes Daroczi.</i>	<i>Stephanus Caroli.</i>
<i>Andreas Vaniaj.</i>	<i>Albertus Domahidj.</i>
<i>Andreas Diozegi.</i>	<i>Mattheus Tasnadj.</i>
<i>Georgius Czanalosi.</i>	<i>Gregorius Majtenj.</i>
<i>Joannes Iratosi.</i>	<i>Gaspar Pirtsj.</i>
<i>Basilius Litkej.</i>	<i>Joannes Thurj.</i>
<i>Joannes Giongosi.</i>	<i>Georgius Folduarj.</i>
<i>Stephanus Apaczaj.</i>	<i>Joannes Zalontaj.</i>
<i>Joannes Zazfalusi.</i>	26. <i>Antonius Iuanj.</i>

(612—613.)

1607. szeptember 23. Szatmár-Németi. Közzsinat.

<i>Stephanus Desi.</i>	<i>Ladislauſ Baionj.</i>
<i>Michael Bonczhidaj.</i>	<i>Michael Alattianj.</i>
<i>Joannes Kereki.</i>	<i>Thomas Sali.</i>
<i>Andreas Dobraniczaj.</i>	<i>Joannes Sellej.</i>
<i>Bernardus Naglakj.</i>	<i>Stephanus Giarmathi.</i>
<i>Stephanus Egedi.</i>	<i>Gregorius Laios.</i>
<i>Valentinus Nagfaluj.</i>	<i>Joannes Bacsi.</i>
<i>Mathias Bethlendj.</i>	<i>Joannes Matotsi.</i>
<i>Joannes Rjuulinus.</i>	<i>Matthias Zalokj.</i>
<i>Michael Ezenj.</i>	<i>Joannes Vjjheli.</i>
<i>Jeremias Naghalazj.</i>	<i>Stephanus Gyugej.</i>
<i>Stephanus Transylvannus.</i>	25. <i>Joannes Vanaj.</i>
<i>Paulus Nagzekresi.</i>	(614—615.)

1608. június 29. Szatmár. Közzsinat.

<i>Laurentius Janosi.</i>	<i>Martinus Batizi.</i>
<i>Michael Majtenj.</i>	<i>Alexander Daroczi.</i>
<i>Michael Kupaj.</i>	<i>Michael Bagosi.</i>
<i>Gregorius Peterfaluj.</i>	<i>Martinus Rápoti.</i>
<i>Joannes Keolczej.</i>	<i>Stephanus Czengerj.</i>
<i>Nicolaus Domahidi.</i>	13. <i>Gregorius Baniaj.</i>
<i>Joannes Beoruej.</i>	(615—616.)

1608. október 12. Várad. Közzsinat.

<i>Michael Majtenj.</i>	<i>Stephanus Eoczenj.</i>
<i>Basilius Monaj.</i>	<i>Joannes Eoruendi.</i>
<i>Andreas Egrespatakj.</i>	<i>Valentinus Zölosi.</i>
<i>Basilius Dobaj.</i>	<i>Franciscus Zell.</i>
<i>Martinus Zanizlaj.</i>	11. <i>Thomas Hiripi.</i>
<i>Joannes Almasi.</i>	(617.)

1609. június 28. Várad. Közzsinat.

<i>Michael Vizeki.</i>	<i>Paulus Peczvaradj.</i>
<i>Franciscus Toluczuj.</i>	<i>Joannes Dobraj.</i>
<i>Stephanus Bathorj.</i>	<i>Thomas Karaczondi.</i>
<i>Mattheus Sasuari.</i>	<i>Dionysius Kis Namenj.</i>
<i>Joannes Veresmarti.</i>	<i>Michael Keresztesi.</i>
<i>Stephanus Eosi.</i>	<i>Georgius Bogaczi.</i>
<i>Andreas Fekete Ardaj.</i>	<i>Joannes Nemethi.</i>
<i>Simon Rjuulinus.</i>	16. <i>Andreas Vaczj.</i>
	(618—619.)

1610. november 7. Várad. Közzsinat.

Praeter haec¹⁾ ordinati sunt quidam fratres ad ministerium ecclesiasticum, inter quos primi fuerunt:

Joannes Budaeus. *Gregorius Varadj.* (622.)

1619. november 10. Csenger. Közzsinat.

<i>Joannes Putnoki</i> Debrecinum.	<i>Thomas Almasi.</i>
<i>Andreas Szekj.</i>	<i>Joannes Varalli.</i>
<i>Joannes Nabradi.</i>	<i>Stephanus Dioszöghi.</i>
<i>Gregorius Maklari.</i>	<i>Gregorius Szalachj.</i>
<i>Michael Vadászi.</i>	<i>Martinus Rosaly.</i>
<i>Petrus Vasadi.</i>	<i>Petrus Szathmarj.</i>
<i>Valentinus Janki.</i>	<i>Petrus Vajj.</i>
<i>Joannes Debreceni.</i>	<i>Andreas Tapolchianu.</i>
<i>Andreas Pakay.</i>	<i>Joannes Kereztesi.</i>
<i>Joannes Vaday.</i>	<i>Michael Nimethi.</i>
<i>Joannes Barsi.</i>	<i>Andreas Kerezstuti.</i>
<i>Joannes Adoni.</i>	<i>Joannes Kisvardaj.</i>
<i>Franciscus Feg'vernekj.</i>	<i>Valentinus Tarchiay.</i>
<i>Michael Ujvarosi.</i>	<i>Michael Nabradi.</i>
<i>Stephanus Saxopolit.</i>	<i>Georgius Sz. Marthoni.</i>
<i>Stephanus Ilosuay.</i>	33. <i>Elias Kisfalvi.</i>
<i>Stephanus Apay.</i>	(626.)

1620. november 22. Várad. Közzsinat.

<i>Franciscus Thornai</i> } Academici.	
<i>Michael Dioszeghi</i> }	
<i>Stephanus Ökörítay.</i>	<i>Andreas Araniasi.</i>
<i>Stephanus Balkany.</i>	<i>Andreas Diosgyöri.</i>
<i>Georgius Patadi.</i>	<i>Joannes Zilahi.</i>
<i>Michael Szekelhidi.</i>	<i>Paulus Szamosszöghi.</i>
<i>Caspar Thuri.</i>	<i>Stephanus Debreceni.</i>
<i>Laurentius Eszlari.</i>	<i>Nicolaus Mintzenti.</i>
<i>Nicolaus Reiteki.</i>	<i>Joannes Legeniei.</i>
<i>Andreas Megieri.</i>	19. <i>Joannes Visi.</i>
<i>Laurentius Nabradi.</i>	(627.)

1621. november 21. Szatmár-Németi. Közzsinat.

Stephanus Geley pro concionatore aulico serenissimi principis.

<i>Michael Uyheli</i>	} Academici.
<i>Emericus Mintzenti</i>	
<i>Stephanus Szilvasi</i>	
<i>Paulus Porchialmi</i>	

¹⁾ T. i. némely elintézett ügyeken kívül.

<i>Joannes Semjeni.</i>	<i>Thomas Géresi.</i>
<i>Georgius Csejti.</i>	<i>Melchior Birini.</i>
<i>Joannes Huniadi.</i>	<i>Michael Rivulinus.</i>
<i>Martinus Sági.</i>	<i>Franciscus Solymosi.</i>
<i>Paulus Nag'Iday.</i>	<i>Andreas Békesi.</i>
<i>Caspar Szathmari.</i>	<i>Andreas Lázka.</i>
<i>Joannes Mizti.</i>	<i>David Apati.</i>
<i>Michael Huniadi.</i>	<i>Joannes Hejczey.</i>
<i>Petrus Szathmari.</i>	<i>Emericus Giulay.</i>
<i>Matthias Felnímethi.</i>	<i>Gregorius Ketskemeti.</i>
<i>Basilius Kisvarday.</i>	<i>Michael Nanasz.</i>
<i>Michael Balsay.</i>	<i>Georgius Meggyesi.</i>
<i>Mathias Vay.</i>	<i>Franciscus Debreceni.</i>
<i>Stephanus Huzthi.</i>	33. <i>Georgius Maday.</i> (628.)

1629. június 17. Várad. Közzsinat.

Paulus Kismariaj Karolyba.
Michael Gönci Meggyesre.
Michael Chehi Oltomanba.
Petrus Thuri Belthekre.
Andreas Körösi Jankafalvara.
Michael Lázári Sárközre.
Basilius Csakoli Sarandra.
Joannes Pankotai Földesre.
Andreas Debretzeni Teglasra.
Joannes Rabai Halápra.
Andreas Szölösi Endridre.
Gregorius Miskolci Kálmándra.
Petrus Ovari Czymaközre.
Petrus Kalmandi Szoldobag Teremre.
Stephanus Dengelegi Vezendre.
Matthaeus Arday Janosiba.
Michael Páli Ibranba.
Martinus Helmetzi Vitkara.
Michael Ovari Bákára.
Michael Szekeresi Szamoszegre.
Stephanus Kapi Rohodra.
Georgius Telegdi Parasznara.
Andreas Janki Magyarkekesre.
Martinus Bati Patoházára.
Andreas Csekei Csomara.
Nicolaus Domahidi Sásvárra.
Joannes Miskolci Apatiba.
Michael Szerdaheli Mikelakara.

- Caspar Kecskemeti* Diosadra.
Andreas Mihalfalvi Nagjmonoba.
Michael Varsani Túrprésztóhra.
Andreas Abrani Ködszallasara.
Georgius Gyarmati Algyúre.
Joannes Körösi Sasra.
 35. *Nicolaus Udvari* Kakucsra. (7—8.)

1630. június 9. Debreczen. Közzsinat.

<i>Matthens Kecskemeti</i> (Cziengerinum?)	} Academici.
<i>Paulus Helmei</i> Apainum	
<i>Stephanus Debreczeni</i> Cziatarinum	
<i>Michael Kecskemethi</i> Thasnadinum	
<i>Basilius Rozgoni</i> Carolinum.	
<i>Paulus Fanczikai</i> Meniőinum.	
<i>Martinus Bathori</i> Kis Kemeninum.	
<i>Petrus Kereki</i> ad Kereztes.	
<i>Petrus Kudej</i> Szent Peterszezinum.	
<i>Demetrius Abaj</i> ad Mezőterem.	
<i>Stephanus Gulaczi</i> ad Töuissed.	
<i>Zacharias Janki</i> Ghirotinum.	
<i>Benedictus Ökörítaj</i> ad Kemeccie.	
<i>Stephanus Tarnoci</i> ad Cziaholy.	
<i>Joannes Szőlösi</i> Berkezinum.	
<i>Basilius Bekeni</i> Bagosinum.	
<i>Petrus Rivulinus</i> ad Homok.	
<i>Martinus Dioszeghi</i> Giarmathinum.	
<i>Joannes Cziki</i> ad Erdő Giarak.	
<i>Joannes Magiarkai</i> ad Ecziegh.	
<i>Stephanus Thasnadi</i> Azzonyszallasinum.	
<i>Michael Szeregniei</i> ad Küirt.	
<i>Joannes Liptói</i> ad Harangh.	
<i>Michael Mező Megieri</i> ad Kiralyhegiesse.	
25. <i>Stephanus Cziedregli</i> ad Szeplak. (58.)	

1631. szeptember 7. Báthor. Közzsinat.

<i>Basilius Gioni</i> Madainum	} Academici.
<i>Valentinus E. Daroci</i> Kabainum	
<i>Joannes Vaniai</i> Callouiam	
<i>Joannes Varanai</i> Apainum.	
<i>Andreas Fanczikai</i> Apathinum.	
<i>Michael Szekelyhidi</i> ad Selend.	
<i>Gregorius Sajokerezthuri</i> Agiainum.	
<i>Joannes Deueczieri</i> Megierinum.	

- Petrus Szerenczi* Kenezinum.
Michael Mislei Galos Petrinum.
Martinus Szinai Bercelinum.
Lucas Gulaczi Jarminum.
Martinus Komoromi Belmegierinum.
Georgius Pathrohi Kis Jenőinum.
 26. *Michael Peleskei* Szerepinum. (65—66.)

1634. junius 18. Szatmár. Közzsinat.

- Paulus Medgiesi* Varallianum. Ambitiosus.
Stephanus Eszeki Ovarinum.
Stephanus Szalai Abainum.
Stephanus Cziengheri Ohatinum.
Joannes Laszari Kis Fejertoinum.
Petrus Parlaghi Halapinum.
Joannes Paladi Kis Rhabainum.
Michael Batizi Mihalyfaluinum.
Joannes Dobai Genczinum.
Joannes Mezöteremi Portelekinum.
Stephanus Eszkárosi Nagi Koczinum.
Paulus Sarvari Geczinum.
Martinus Lazari Homokinum.
Franciscus Ladani Alparinum.
Valentinus Janosi Boythinum.
Emericus Szinervaralliai Bikaczinum.
Franciscus Borosnyai Nagi Mariynum.
Georgius Balai Siboinum.
Stephanus Papi Uylakinum.
Michael Domahidi Ipinum.
Stephanus Varsoczi Leczmerinum.
Michael Szekelyhidi Nagi Moninum.
Stephanus Czinalosi Uyvarasinum.
Stephanus Selliei Sz. Miklosinum.
Martinus Petlendi Szeplakinum.
Thomas Leuai Cziokolinum.
Georgius Riuulinus Kekesinum.
Martinus Mandoki Mandokinum.
Jacobus Diosgiöri Pethnehazinum.
Andreas Belteki Papinum.
Petrus Kaszoni Vajainum.
Nicolaus Palhazi Löuöinum.
Johannes Bökeni Cziaholinum.
Georgius Sovari Ghegheninum.
Franciscus Szalaczi Banhalminum.

- Andreas Dioszeghi* Giomainum.
Stephanus Karolyi Ködszallasra.
Laurentius Barsi Pazmaninum.
Michael Beleniesi ad Felhalom.
Stephanus Lippai Belmegierinum.
Andreas Marosi Doboazinum.
Stephanus Geczi Mandra.
Matthias Fegiuerneki Akosinum.
Daniel Vácj. }
Andreas Abrami } in Keresmarusközinensi.
Stephanus Ovari }
 47. *Matthias Moruai.* (67—69.)

1635. junius 17. Várad. Közzinat.

- Stephanus Thornai* Beszermeninum }
Stephanus Jenei Thelegdinum } Acade-
David Dioszeghi in Arcem Varadiensem } mici.
Valentinus Sz. Giorgi Vitkainum.
Martinus Tinadari Cziaszariba.
David Nemethi Leuelekre.
Martinus Gheresi Karaszban.
Lucas Kallai Rhohodra.
Stephanus Munkaczi Berkeszre.
Andreas Dobi Besztereczre.
Georgius Comaromi Bethlen Ósiben.
Gregorius Deueczieri Baliokra.
Stephanus Karoli Poklostelekre.
Joannes Thuri Uduarhelyre.
Stephanus Batizi Göröczönbe.
Michael Vanjai Paszthora.
Andreas Uduari Kishalasztelekre.
Andreas Benej Karolyban.
Paulus Deczi Mezőteremre.
Stephanus Mislei Etelyben.
Petrus Tatarossi }
Petrus Pappalui } Valachi.
 23. *Joannes Czegenj.* (70—71.)

1635. november 18. Bagamér. Közzinat.

- Stephanus Thasnadi* Medgiesinum.
Stephanus R. Kereszeghi Nagifaluinum.
Stephanus Veresmarti Szaszfaluinum.
Georgius Laskai in Arcem Szatthmariensem.
Michael Cziehi Oroszinum.

- Joannes Foktöni* Tiukodinum.
Thomas Nabradi Nagiszekeresinum.
Joannes Margitaj Apatinum.
Petrus Szaniszlai Szaniszlainum.
Valentinus Sz. Kiralj Ghirotinum.
 11. *Georgius Nameni* Borsinum. (72—73.)

1637. junius 14. Debreczen. Közzsinat.

- Stephanus Medgyesi* Jenőinum.
Andreas Vari Thasnadinum.
Petrus Tarczali Ecziedinum.
Nicolaus Vari Szinir Varallinum.
Michael Albensis Kabainum.
Michael Gheresi Szigetinum.
Andreas Huszti Szalontainum.
Basilius Ghidofalui Beleniesinum.
Michael Szalardi Sz. Jobinum in aulam.
 A c a d e m i c i h i o m n e s.

- Stephanus Szölösi* Bodogfalvam.
Stephanus Thotfalusi Szabolczinum.
Paulus Párioki Adorjaninum.
Stephanus Oroszi Szerinum.
Gregorius Napradi Szilagiszeginum.
Andreas Kökeniesdi Ardoinum.
Franciscus Szentkiraly Mihalyfalvam.
Matthias Vischi Sasvarinum.
Stephanus Orari Csiomainum.
Stephanus Losonczi Szentesinum.
Georgius Trinczeni Nagi Pülyre.
Joannes Fegiverneki Balashazam.
Stephanus Tekehazi Szarvadinum.
Georgius Borzasi Börveinum.
Lucas Nagiszekeresi Nagikoczinum.
Joannes Giarmati Mandinum.
Michael Badalai Tisztaberkinum.
Stephanus Kalmanczei Ugorniainum.
Martinus Giarmati Palczainum.
Thomas Homonnai Komoroinum.
Georgius Szinni Besztereczinum.
Andreas Szatthmari Ghegheninum.
Laurentius Berexaszi Petrinum.
Joannes Dobolyi Giulajjinum.
Stephanus Bathori Kis Letainum.
 35. *Paulus Godoczi* Szoldobagi Tereminum. (74—75.)

1638. junius 6. Nagy-Bánya. Közzsinat.

Stephanus Vasarheli Szatthmarinum.
Lucas Kis Marjai Szalontainum.
Stephanus Totfalusi Felső Misztotfalvam.
Nicolaus Sadj Vitkara.
Stephanus Beleniesi Tarkanban.
Stephanus Mediomontanus Sarmasagra.
Andreas Dobrai Nagi Monban.
Laurentius Soki Kis Uyszallasra.
Stephanus Görkei Eghere.
Martinus Leuai Tetetlenre.
Paulus Uylaki Szabolczra.
Paulus Kis Vardai Szeplakra.
Petrus Debreczeni Galos Petriben.
Caspar Giöngösi Giula Giarmatra.
Joannes Unguari Keregihazara.
Andreas Dobi Szamos Beczre.
Stephanus Josiphazi Giörtelekere.

18. *Basilius Dioszeghi* az Alföldre. (75—76.)

1639. junius 25. Várad. Közzsinat.

Joannes Vaczi Debrecinum. }
Petrus Detsi Uyfaluinum. }
Stephanus Hiripi Kerekinum. } **Academici.**
Stephanus Dioszeghi Kereszeghinum. }
Nicolaus Szatthmari Szathmarinum. }
Joannes Szecezei Czengerinum.
Stephanus Rosali Acziadinum.
Stephanus Nagyszombati Lökinum.
Stephanus Rinulinus Apaginum.
Nicolaus Ajaki ad Nagi Varsany.
Paulus Szeregniei Ugorniainum.
Nicolaus Szölösi Solmosinum.
Franciscus Sz. Mihalyfalui Vancziodinum.
Nicolaus Sz. Peteri Sz. Martoninum.
Petrus Szekelyhidi Erdödszadinum.
Petrus Uyfalui Szederkeninum.
Joannes Berendi Mikolainum.
Daniel Herczegszölösi Giomanium.
Stephanus Vaniai Bödre.
Andreas Perczi Pazmanra.
Joannes Eniszkei Szölösre.
Joannes Csengeri Szeplakra.
Michael Szalkai Domahidinum.

24. *Thomas Uraj* medio (?) Dobiensium. (78—79.)

1650. június 26. Szatmár. Püspökválasztó közzsinat.

Adfuerunt illic reverendissimi domini seniores:

1. *Valentinus Dobrai*, senior Közep-Szolnokiensis, minister p. t. Caroliensis.

2. *Andreas Vaáci*, sen. Debreceniensis, minister p. t. Szoboszlaiensis.

3. *Stephanus Medgyesi*, sen. Szatthmariensis, m. p. t. Szatthmariensis.

4. *Stephanus Selyei*, sen. Maramarusiensis, m. p. t. Huszthiensis.

5. *Daniel Colosi*, sen. Beregiensis, m. p. t. Beregszásziensis.

6. *Michael Miskei*, sen. Eérmellyekiensis, m. p. t. Székelyhidiensis.

7. *Joannes Gál Nemethi*, sen. Ugotsensis, m. p. t. Fekete-Ardaiensis.

8. *Michael Albensis*, sen. Bihoriensis, m. p. t. Keresztesiensis.

9. *Benedictus Nagy-Ari*, sen. Jeneiensis et minister ibidem.

10. *Stephanus Tothfalusi*, sen. Szilagiensis, m. p. t. Zilahiensis.

11. *Joannes Waáci*, Andreae f., sen. Kis-Szolnokiensis, m. p. t. Calloviensis.

12. *Michael Szilágyi*, sen. Thuriensis, min. p. t. Vanyajensis.

13. *Stephanus Losonczi*, sen. Tsongradiensis, min. p. t. Mező-Vasarheliensis. (81.)

1650. szeptember 4. Tasnád. Közzsinat.

Matthias Nogradi Debreczenbe.

Matthias Ürményi Wiskre.

Matthias Dioszeghi Sz. Jobra.

Melchior Baczoni Lonyai Sigmund ő Nga } Academici.

Udvari prédikátorságára.

Paulus Kalnai Monoba.

Nicolaus Margitai Peretsembe.

Joannes Waari Majtinba.

Martinus Bagosi Kis-Vardaba.

Stephanus Salanki Szoboszlai kaplansagra.

Georgius Dobai Kis-Fejertóra.

Georgius Detsei Furtára.

Joannes Rosalyi Szerepre.

Stephanus Akosfalci Aatsiba.

- Stephanus Heczei* Turra.
Gregorius Rivulinus Kolbaszra.
Paulus Zombori Kőrös Nadanra.
Martinus Szeki Szalokra.
Michael Sárkózi Kapolnasra.
Andreas Szathmari Madasra.
 26. *Georgius Zódeni* Gyalura. (84—85.)

1652. junius 2. Várad. Közzsinat.

<i>Caspar Detsi</i> Szathmarra.	} Hi priores fuerunt
Academici numero 5.
<i>Paulus Teifalri</i> Bajomba.	
<i>Andreas Brictius</i> Uyfaluba.	
<i>Stephanus Vari</i> Kemerben.	
<i>Thomas Borsai</i> Monoba.	
<i>Johannes Czeli</i> Menyőben.	
<i>Stephanus Dobrai</i> Demeczerbe.	
<i>Petrus Szalaczi</i> Matoczra.	
<i>Paulus Ráczkóri</i> Nabradra.	
<i>Mattheus Mihalyfalri</i> Thasnad Szarvadra.	
<i>Michael Ardoi</i> Bereben.	
<i>Emericus Medgyesi</i> Balashazara.	
<i>Stephanus Toffalusi</i> Berkeszre.	
<i>Nicolaus Vischi</i> Lövőre.	
(<i>Michael Beszermenyi</i>) keresztülhúzza.	
<i>Paulus Szuszfalusi</i> Baktara.	
<i>Georgius Lítkei</i> Paraszmarra.	
<i>Gregorius Salanki</i> Rohodra.	
<i>Johannes Nagy Ari</i> Ramoczahazara.	
<i>Caspar Eczedi</i> Tőke Terebesre.	
<i>Johannes Banyaczkai</i> Pallagra.	
<i>Georgius Vári</i> Abranyba.	
<i>Paulus Cszalai</i> Ipra.	
<i>Stephanus Szini</i> Szeplakra.	
<i>Emericus Janosi</i> Nagy Monoban.	
<i>Michael Szendrei</i> Erdődszadara.	
<i>Stephanus Felegyhazi</i> Czokolyra.	
<i>Nicolaus Maytisi</i> Fél Apathiban.	
<i>Johannes Szamos Uyvari</i> Gyalura.	
<i>Martinus Vitkai</i> Butara (így).	
<i>Johannes Szamos Beczi</i> Kamutra.	
32. <i>Andreas Kócesdi</i> Dedanra oláh papságra megyen.	

1653. júnus 15. Nagy-Bánya. Közzsinať.

- Andreas Tarpai* pr. Varadiensis Biharra. Academicus.
Michael Marussi N. Szölösre.
Andreas Portshalmi Szamos-Ujlakra.
Paulus Leveleki Batízra.
Johannes Debreceni Bökenbe.
Andreas Halmagi Kis-Ban'ara.
Michael Rivulinus Tóttelekere.
Stephanus Huszti Posalakara.
Andreas Geberjeni Gebere.
Michael Szentesi Börvejbe.
Johannes Alvinczi Kraszna-Mihal'falvara.
Georgius Moj'oroi Szodobadteremre.
Michael Feg'verneki Vetkerdre.
Martinus Szenci Janosfalvara.
Georgius Szemerejai Atsiba.
Andreas Debreceni Madaraszra.
Matthaens Oroszteleki Tekehazara.
Andreas Borzovai Mandra.
Paulus Nemeti Tisztaberekre.
Gregorius Sakai Ombodra.
Georgius Vetsei Sadanba.
Albertus Ovári Mihal'dira.
Johannes Szaniszlai Terere.
Thomas Szölösi Portelekre.
Johannes Geberjeni Cegenbe.
Johannes Kalmandi Meg'erre.
Stephanus Varadi Paraszn'ara.
Paulus Tsengeri Hag'maslaposra.
Johannes Tukodi Lelebe.
Stephanus Váraljai Karol'osra.
Andreas Selljri Sikolara.
Matthias Devetseri Menesibe.
Johannes Szekel'hidi Galos-Petribe.
Johannes Matotsi Kenizbe.
Andreas Ujvarosi Sz. Miklosra.
 36. *Michael Szalatsi* Szatlmari varba. (87—88.)

1654. júnus 7. Szatmár-Németi. Közzsinať.

- Nicolaus Hathazi* Bartsai Sigmondné Aszszonyom ú Nga
 Udvarában Praedikatorsagra.
Georgius Palyi Biharra.

Szilagyi Tractus:

Johannes Porcsalmi Udvarhelyre.
Johannes Szerdahelyi Bilgezdre.

Varadi Tractus:

Johannes Majtini Nagy-Marjaban.
Georgius Gulátsi Okanyban.
Petrus Bikfalvi Hidas-Telekre.

Szathmari Tractus:

Matthias Paszthoi Koltsra.
Stephanus Tsaszlai Tsaszlora.

Banyai Tractus:

Michael Rethégi Hobara.
Michael Banyai Erdődszadara.

Ugotsai Tractus:

Petrus Helmeti Tsepeben.
Stephanus Vári Almasra.

Jenei Tractus:

Johannes Fegyverneki Talpasra.
Adamus Bartffai Tamaszban.
Stephanus Jenei Aggyarban.
Georgius Ovari Tzunakeszire.
Petrus Szalonthai Föltotra.
Johannes Makai Szederkenben.

Bekesi Tractus:

Nicolaus Szenci All-Győrre.

Közép-Szolnaki Tractus:

Stephanus Fogarasi Bereben.

Thuri Tractus:

Johannes Szalatsi Botsára.
Georgius Tsegledi Tenőre.

Nyíri Tractus:

Michael Thasnadi Piritserre.
Stephanus Szaniszlai Potsra.
Johannes Rivulinus Baktara.
Caspar Debreceni Ramotsahazara.

28. *Paulus Bereghszaszi* Mintszentre.

(89—90.)

1655. május 30. Debreczen. Közzsinat.

Petrus Szathmari Etsedben. Közép Szolnaki Tractusban.

Michael Debreceni Kereszegben. Bihari Tractusban.

(*Andreas Korocz Szepsi* Vischre. Maramarosi Tractusban) kitörölve.

Michael Bathori Sz. Jobra. Udvari papsagra. Ermellyeki Tr.

Colomannus Justus Szalardra. Bihari Tr.

Stephanus Sapi Konyardra. Debreczeni Tr.

Andreas Gidofalvi Szó Demetere. Közép Szol. Tr.

Stephanus Szekelyhidi Nestara. Bihari Tr. solvit.

Andreas Istrandí Szamosszegre. Nyiri Tr. solvit.

Johannes Keszerüi Keres Uylakra. Bihari Tr. solvit.

Michael Gyarmati Szülendre. Szilagyi Tr. solvit.

Johannes Zilahi Egrespatakra. Szilagyi Tr. solvit.

Stephanus Makfalvi Szeplakra. Szilagyi Tr.

Stephanus Szaniszlai Menyőbe. Szilagyi Tr. solvit.

Laurentius Szerentsi Szelybe. Nyiri Tr. solvit.

Stephanus Nemethi Lazarban. Szatthmari Tr. solvit.

Petrus Janosi Petelben. Bihari Tr. solvit.

Georgius Nemethi Parasznyara. Nyiri Tr. solvit.

Georgius Pálházi Gemsere. Nyiri Tr. solvit.

Andreas Begani Gyaporra. Ermellyeki Tr. solvit.

Stephanus Marai Ápatiban. Ermellyeki Tr. solvit.

Andreas Jablonczai Felső Abrahamban. Ermellyeki Tr. solvit.

Michael Turi Danczhazara. Debreceni Tr. solvit.

Emericus Mezai Tetetlemre. Debreceni Tr. solvit.

Stephanus Beszermenyi Betlenősiben. Jenei Tr. solvit.

Stephanus Vízontai Felhalomra. Bekesi Tr. solvit. N.

B. egy aszszonynyal szökött el Lazarul.

Petrus Tunyogi Halaszra. Nyiri Tr. solvit.

28. *Michael Etsedi* Farnasra. Ermellyeki Tr. solvit.

(90—91.)

1656. június 18. Szatmár. Közzsinat.

Andreas Koroczszepsi Vischre.

Paulus Dioszeghi Batorban.

Stephanus Beczkehazi Keresszegben.

Stephanus Bükösi Sarkadra.

Johannes Veresmarthi Sibora.

Andreas Nemethi Sz. Miklosra.

Johannes Tsekei Gypolyra (így).

Valentinus Torjai Er-Adonban.

- Johannes Baskai* Farnosra.
Johannes Karanczi Vadaban.
Michael Szalutsi Kisfaluban.
Petrus Szarollyani Tőke Terebesre.
Michael Dáboczi Etelyben.
Jeremias Morvai Szekudvarban.
Michael Szatthmari Erdődszadara.
Stephanus Uylaki Penyigere.
Andreas Szikszai Győrtelekre.
Georgius Balyoki Szoldobagra.
Georgius Pakai Banlankara.
Andreas Fejertoi Kemeczere.
Michael Dobrai Beszterczere.
Johannes Nyiregyhazi Ilykre.
Michael Liszkai Szelyben.
Johannes Etsedi Ramotsahazara.
Paulus Varsoczi Csefre.
Johannes Borsi Boczara.
Martinus Petri Doboczra.
Michael Solymosi Kisrabelra.
Stephanus Somogyi Herpalyban.
Johannes Patai Lugasra.
Johannes Nanasi Szabolczra.
Emericus Mezei Tetetlenben.
Petrus Ratskevi Forgolanban.
Johannes Genezi Remetere.
 35. *Nicolaus Czegenyi* Sz. Andrasra. (91—93.)

1657. junius 17. Nagybánya. Közzsinat.

<i>Georgius C. Comaromi</i> Debreczenben.
<i>Stephanus P. Váczi</i> Szoboszlora.
<i>Johannes K. Debreczeni</i> Medgiesre.
<i>Johannes Mádi</i> Szekelyhid-Uyvarosra.
<i>Martinus Bekesi</i> Makóra.
<i>Andreas Egres Pataki</i> Geród Tothfaluba.	} Academici.

Domestici:

- Petrus Debreczeni* Bagamerban.
Petrus Uyfalus Uyfejerthóra.
Michael Szendrei Kovacziban.
Stephanus Kismariai Sarandra.
Johannes Mandi Gúthra.
Michael Karolyi Kis Rhabera.
Martinus Samsondi Ilosvara.

- Samuel Vátsi* Forgolandra.
Stephanus Kalmandi Csefre.
Stephanus Szennyesi Pohomarara.
Matthaeus Babarczi Tarczara.
Michael Egyedi Mindszentre.
Stephanus Iloscai Tétre.
Georgius Vasarhely Gyűrébe.
Thomas Matoczi Nabradra.
 22. *Johannes Laskai* Mezeő Teremre. (95—96.)

1659. junius 25. Kálló. Közsinat.

- Stephanus Horti* Tothfaluban.
Stephanus P. Budai Dereczkere.
Michael P. Tatai Mike Perczre.
Paulus Kaposi Szatthmarra.
Stephanus Szanthai Bathorban.
Urbanus Ersek-Uycari Rosalyban.
Michael Palyi Fekete Ardoban.
Nicolaus Denghelegli Kiraly Daroczara.
Stephanus Vasarhelyi Berczelben.
Petrus Kisvardai Bákára.
Petrus Pataki Thasra.
Johannes Nagy Idai Monostoros Palyiban.
Andreas Janki Borzasra.
Michael Bihari Egyekre.
Sebastianus Fejer Ethei Mihalydiban.
Emericus Reghetei Kerezturra.
Johannes Szilagyi Kótóra.
Thomas Galambfalvi Szamostelekre.
Nicolaus Zabolai Tarkanyban.
Michael Thasnadi Janosfalvara.
Petrus Csengheri Almosdra.
Paulus Költsei Irinyben.
Johannes Nemai Patára.
Andreas Szazfalusi Sásvarra.
Johannes Bükkeösi Ovariban.
Johannes Peterfalvi Fülpösre.
Georgius Tothfalusi Aczadra.
Caspar Kallai Györe.
Stephanus Nabradi Félhalomra.
Georgius Beganyi Rhohodra.
Johannes Madi Csaszariban.
Johannes Baniai Szekelyben.
Albertus Jenei Nagy Rhevre.
 34. *Michael Pappfalvi* Csaholyban. (100—101.)

1662. november 22. Debreczen. Közzsinat.

- Johannes G. Debreceni* Dioszeginum. Acad.
Stephanus Sz. Györgyi Belenyésinum.
Stephanus Szarradi Csegeinum.
Thomas Matocsi Sápinum.
Michael Nemethi Mihalydinum.
Johannes Csokalyi Vajdainum.
Andreas Komaromi Szekelyhidinum.
Stephanus Szentelki Semjeninum.
Michael Felfalvi Marialakinum.
Stephanus Csernaton Fenesinum.
 11. *Paulus Istrand* Szalardinum. (106.)

1664. július 13.—14. Debreczen. Közzsinat.

- Michael Varadi* Madainum.
Andreas Beltéki Ujvarasinum.
Franciscus Szabadszallasi Sapinum.
Michael Beszermenyi Szovatinum.
Andreas Szoboszlai Kovácsinum et Bakonszeginum.
Georgius Bihari Kőte Gyáninum.
Paulus Adoni Mehkerekinum.
Martinus Rettegi Kiskemenyinum.
Johannes Vasarhelyi Tamashidinum.
Andreas Szoboszlai Sz. Janosinum.
Johannes Pettjeni Palotainum.
Georgius Kereszturi Janosfalvainum.
Joannes Berzetei Elesdinum.
Michael Varadi Csömökinum.
Michael Mezőcsarhelyi Kereszturinum.
Stephanus Miskolczi Csokalyinum.
Georgius Csedregi Apatinum.
Andreas Miskei Keserűinum.
Stephanus Szamosközi.
Andreas Podrohanyi.
Stephanus Sztropkai Asszonyvasarinum.
Andreas Jenei Somosinum.
Gregorius Putnoki Löveinum.
Andreas Perti Apagyinum.
Stephanus Debreczeni Fazekas Varsanyinum.
Stephanus Sz. Peteri O Fejertoinum.
Johannes Losonczi Olesva Apatinum.
Franciscus Banyai Gavainum.
Stephanus Szoboszlai Semieninum.
Johannes Berkeszi Tétinum.

- Andreas Pertsí* Komoroinum.
Johannes Uzoni Gemseinum.
Michael Kereszturi Berencsinum.
Isacus Liszkai Sénőre.
Michael Kereszturi Medjesinum.
Johannes Fejertói Hodaszinum.
Johannes Somi Encsencsinum.
Michael Vadaszi Tisza Marosinum.
Nicolaus Köresdi Csorbainum.
Paulus Sz. Andrási Szelevenyinum.
Valentinus Sz. Miklósi Vanyainum.
Georgius Váci Bogdaninum.
Johannes Janki Kéczinum.
Gregorius Sz. Mihályi Nagyfaluinum.
Johannes Budai Goroszloinum.
Johannes Győri Varsoczinum.
Samuel Madai Vervölgyinum.
 48. *Andreas Bagosi* Leleinum. (107—108.)

1666. július 4. Szatmár-Németi. Közssinat.

A c a d e m i c i:

- Johannes Debreceni* R. Beszermenyinum
Petrus Körmendi Eesedinum.
Stephanus Szecsi Sz. Nemethinum.
Michael Dobrai A. Medjesinum.
Johannes L. Kisrardai Gávainum.
Johannes Hejezei B. Ujfaluinum.
Stephanus H. Nemethi Polgarinum.

D o m e s t i c i:

- Andreas Csatári* Szalontainum.
Andreas Czeglédi N. N.
Paulus Sallai Sz. Imreinum
Georgius Szödi Barandinum.
Gregorius Miskolczi Szovatinum.
Georgius Piskolti Lökinum.
Petrus Szombati Fülpösinum.
Paulus Thallyai Mandinum.
Michael Bathori Apatinum.
Johannes Tarpai Györgytelekinum.
Stephanus Szokolyai Kereszturinum.
Johannes Szokolyai Köte-Gyaninum.
Samuel Szamosközi Mélikerekinum.
Martinus Mogyorosi Borsinum.

- Nicolaus Belenyesi* Remeteinum.
Paulus Beregszaszi Ugornyainum.
Benedictus Vályi Löveinum.
Stephanus Ajtai Kemeceinum.
Stephanus Doboczi Bakainum.
Stephanus Kereszturi Mathe-Szalkainum.
Matthias Liskai Kenizinum.
Andreas Sadanyi Bogdanyinum.
Stephanus Szepsi Veresmartinum.
Johannes Gyarmati Laskodinum.
Georgius Somosi Encsencsinum.
Johannes Ilki Kis Varsanyinum.
Johannes Ugornyai Ajakinum.
Stephanus Cassovius Gemseinum.
Andreas Szeredahelyi Berkeszinum.
Stephanus Nemethi Senyőre.
Stephanus Marosi Horvatinum.
Michael Szatthmari Samsominum.
Nicolaus Kemberi Leleinum.
Samuel Gyarmati Udvarhelyinum.
Johannes Maklari Josiphazinum.
Franciscus Szilagyi Kiralyhazinum.
Michael Makfalvi Forgolaninum.
Valentinus Szekeresi Doboczinum.
Samuel Toszegi Karolyosinum.
Petrus Görbedi Csunja Kesziben.
Stephanus Enyedi Sz. Martoninum.
Franciscus Örcendi Ketsinum.
Johannes Szokolyai Sz. Andrasinum.
Paulus Poroszlai Ecseginum.
Samuel Maklari Szalokinum.
Stephanus Gyarmati Gebeinum.
 54. *Martinus Tyukodi* Makoinum. (109—111.)

1666. augusztus II. Bihar. Közsinat.

- Stephanus Ormandi* Szőlősinum.
Johannes Berzi Keczelinum.
Petrus Tersoczi M. Petrinum.
 4. *Georgius Kolosvari* Alföldinum. (111.)

1667. június 26—27. Kálló. Közsinat.

- Laurentius Pecsvaradi* Eszlarinum.
Johannes Dobi Nabradinum.
Johannes Berkeszi Vanyainum.
Stephanus Helmeczi Mikolainum.

- Stephanus Enyedi Szamos-Becsinum.*
Franciscus Kiscvardai Jankinum. —
Stephanus Beszermenyi Lökinum.
Petrus Vadaszi Búdinum.
Petrus Edelenyi Bagamerinum.
Johannes Tolnai Köbölcutinum.
Valentinus Kisari Semjeninum.
Stephanus Fílesdi Sz. Martoninum.
Matthias Csuzai Kis Letainum.
Johannes Comaromi Csomainum.
Valentinus Salanki Körtvelyesinum.
Johannes Vecsei Varsanyinum.
Johannes Köbölcuti Abadinum.
Gregorius Szikszai Tomainum.
Georgius Görögöi Vervölgyinum.
Johannes Kabai Vásárhelyinum.
 21. *Stephanus Vaczi Nyüvedinum.* (111-112.)

1668. junius 10. Fejér-Gyarmat. Közzsinat.

- Stephanus Dioszegi Dioszeginum.* }
Michael Sárközi Felsőbanyainum. } *Academici.*
Andreas Szatthmari Czegeninum. }
Stephanus Bathori Bekesinum. }
Valentinus Urai Györtelekinum.
Franciscus Szatthmari Tiszabecsinum.
Nicolaus Csaholezi Homokinum.
Josephus Tasnadi Kisvarsanyinum.
Michael Vári Ilkinum.
Matthaeus Harsanyi Berkeszinum.
Stephanus Egerhati Magyar Kekesinum.
Stephanus T. Szatthmari Kereszturinum.
Franciscus Papoczi Diosadinum.
Gasparus Vályi Dantszahainum.
Moses Hathazi Teglasinum.
Johannes Kallai Balyokinum.
Stephanus Szomodí Mihalyfaluinum.
Johannes Szikszai Kerekegyhazinum.
 19. *Michael Daboczi Száldobagy Tereminum.* (118.)

1669. junius 30. Beregszász. Közzsinat.

- Stephanus Eszéki Aranyas Medjesinum.* }
Paulus Csekei Vischinum. } *Academici.*
Stephanus Teremi Nagy Szekeresinum. }
Caspar Nanási Szinyér-Varallyainum.
Johannes Hosszufalusi Vamfalvinum.

- Nicolaus Tarczali* Sarköz Ujlakinum.
Michael Tarpai Patohazinum.
Georgius Kereszturi Zilainum.
Johannes Peleskei Ombodinum.
Andreas Vanyai Vetesinum.
Stephanus Vadaszi Nyir Beltekinum.
Johannes Buzinkai Gemseinum.
Andreas Perecsenyi Fabjanhazinum.
 14. *Stephanus Enyedi* Száldobagy Tereminum. (119.)

1669. július 31. Csaár. Félközsinat.

- Johannes Margitai* Sapinum.
Samuel Bathori Madarasinum.
Basilius Petri Boesinum.
Johannes Helmeczi Borsinum.
Stephanus Arday Feltotinum.
Georgius Jenei Karolyosinum.
Michael Harsanyi Szinteinum.
 8. *Franciscus Szegedi* Vadaszinum. (119.)

1671. június 7. Debreczen. Közsinat.

A c a d e m i c i :

- Laurentius Lascovius* Batorinum.
Gregorius Körösi Ecsedinum.
Basilius Kölgyesi Nanasinum.

D o m e s t i c i :

- Matthaeus Kemedi* Vallainum.
Jonas Szölöskei Sz. Kiralyinum.
Johannes Batori Irindinum.
Valentinus Vasarhelyi Berczelinum.
Stephanus Vari Medjesinum.
Albertus Sallai Besztereczinum.
Balthasar Pava Piricseinum.
Johannes Oroszi Apatinum.
Stephanus Batizi Nagy Hodosinum.
Andreas Kölcsei Osenger Janosinum.
Stephanus Ladanyi Vancsodinum.
Michael Palanki Nagykerekinum.
Johannes Bathori Osökmőinum.
Samuel Berendi Palotainum.
Georgius Ajtai Tenkeinum.
Stephanus Mádi Keresszeginum.
Thomas Kismariai Borsinum.

Stephanus Csakvari Ürögdinum.
Nicolaus Letai Belszelendinum.
Andreas Vittelki Krasznainum.
Martinus Miskolczi Zilahinum.
Petrus Oroszi Nagyfaluinum.
Johannes Ujlaki Kusalyinum.
Stephanus Selyki Vérvölgyinum.
Andreas Karansebesi Ujlakinum.
Stephanus Vecsei Győinum.
Johannes Kecskeméti Fül Deakinum.
Martinus Patai Kevinum.
Stephanus Levai Felegyhazinum.
Stephanus Mohacsi Dancshazinum.
Balthazar Solymosi Tordainum.
Johannes Varanai Csepeinum.

V a l a c h i:

Johannes Tatarasi Csetelekinum.
 37. *Petrus Kövesdi* Monos Petrinum. (120—121.)

1673. szeptember 30. Diószeg. Közzsinat.

A c a d e m i c i:

Michael Bölcskei Bekesinum.
Stephanus Loszonczi Margitainum.
Daniel Varsanyi Derecskeinum.
Andreas Hunyadi Komadinum.
Samuel Szoboszlai Csatarinum.

D o m e s t i c i:

Johannes Bekesi Tasnadinum.
Thomas Czegenyi Keserüinum.
Martinus Kabai Kisjenőinum.
Paulus Vecsei Tulkainum.
Andreas Kutasi Keresszeginum.
Johannes Zabolai Remeteinum.
Johannes Litkei Peltbarhidinum.
Johannes Debreczeni Csömökinum.
Georgius Monaki Pülyinum.
Michael Ujfalusi Panyitinum.
Stephanus Füzéri Valkainum.
Paulus Vaczi Somlyo Ujlakinum.
Johannes Sz. Miklosi Egres Patakinum.
Stephanus Sz. Ivanyi Menyőinum.
Stephanus Vasarhelyi Ipinum.

- Gregorius Losonczi* Hosszu Palyinum.
Stephanus Csengeri Egyekinum.
Michael Urai Endredinum.
Stephanus Szönyi Gyulainum.
Ladislaus Kallai Anacsinum.
Stephanus Laldanyi Danpokinum.
Michael Marosi Tisza Sasinum.
Johannes Teremi sub spe.
Johannes Kereszturi Thamazinum.
 30. *Gallus Dedai* Ujfaluinum. Valachus.

(121—122.)

1675. junius 23. Csatár. Közssinat.

A c a d e m i c i :

- Alexander Felvinczi* Zilahinum.
Georgius Vasarhelyi Püspökinum.
Georgius Körmöndi Palyi Ujlakinum.
Matthias Veresmarti Majtininum.

D o m e s t i c i :

- Johannes Bökenyi* Makainum.
Thomas Tarpai Kismariainum.
Andreas Ordasi Halasztelekinum.
Michael Varkonyi Berenyinum.
Stephanus Ecsedi Doboazinum.
Johannes Tolnai Biharinum.
Stephanus Bihari Belfenyerinum.
Stephanus Posonyi Furtainum.
Johannes Vári Mező Petrinum.
Michael Papai Káka Sz. Miklosinum.
Johannes Szatthmari Mező Tereminum.
Johannes Fejervari Vasarhelyinum.
Michael Kéri Rohodinum.
Franciscus Olaszi Asszonyvasarinum.
Stephanus Csengeri Földvarinum.
Valentinus Nyiregyhazi Gyarmatinum.
Martinus Hiripi Körös Ladanyinum.
Stephanus Marosszéki Mikelakinum.
Johannes Deaki Dobainum.
Petrus Kisvardai Walkoinum.
Stephanus Bonyhai Tepeinum.
Michael Gesztelyi O Fejertoinum.
Paulus Perti Bélmegyerinum.

Valachi:

- Georgius Várallyai* Kamutinum.
Michael Szoarhegyi Sárszeginum.
Demetrus Tottfalusi Tottfaluinum.
 31. *Moses Tatarosi* Tatarosinum. (123—124.)

1676. szeptember 27. Zilah. Közzsinat.

- Thomas Vereseggyhazi* Karolyinum.
Johannes Fülkei Konyarinum.
Johannes Bikfalvi Monostoros Palyinum.
Martinus Hathazi Daneshazinum.
Michael Marosi Varinum.
 Valachus: *Stephanus Harsanyi* Belenyés Ujlakinum.
Johannes Ersek Ujvari Revinum.
Michael Csecsei Geresinum.
Stephanus Pertsé Kisfaluinum.
 10. Valachus: *Johannes Pap* Sirmezeinum. (125.)

1677. január 27—28. Debreczen. Félközzsinat.

- Michael Hosszufalusi* Sényőinum.
 2. *Stephanus Ráskai* Baktainum. (126.)

1677. június 27—28. Berettyó-Újfalú. Közzsinat.

- Martinus M. Hosszufalusi* R. Beszermenyinum. } Academici.
Johannes K. Kallai Bagamerinum. }
Johannes Belteki Perinum.
Johannes Hathazi Merkinum.
Johannes Varadi Keczinum.
Michael Fülesdi Magyar Csaholyinum.
Samuel Tatai Vezendinum.
Samuel Várallyai Tulogdinum.
Michael Komali Kenézinum.
Michael Csekei Kereszturban.
Johannes Debreczeni Litkebe.
Georgius Gulácsi Tétre.
Franciscus Kaposi Besztereczinum.
Nicolaus Kovasznai Gemseinum.
Gregorius Ujhelyi Szekelyinum.
Stephanus Szilagyi Csunya Keszinum.
Johannes Sz. Peteri Mikelakinum.
Balthasar Dállyai Berenyinum.
Andreas Abonyi Becskerekinum.
 20. *Stephanus Vátyi* Balsainum. (126—127.)

1678. november 27—28. Nagy-Léta. Közzsinat.

Domestici:

Johannes Divickj Zilahinum.
Stephanus Musaj Perinum.
Stephanus Debreceni Kevinum.
Valentinus Málnási Széplakinum.
Josephus Makranczi Levainum.
Martinus Zilahi Horvatinum.
Paulus Csengeri Kraszna-Mihalyfalvinum.
Stephanus Kállai Téglasinum.
Stephanus Miskolczi Körtvélyesinum.
Johannes Vai Baktainum.
Georgius Szécsényi Benkoinum.
Stephanus Onadi Apatinum.
Michael Szeregnyei Hodosinum.
Andreas Ersek-Ujvári Furtainum.
Johannes Sárközi Czikoinum.
Johannes Sz. Thamási Lippa-Menesinum.
Franciscus Köri Almosdinum.
Johannes Marjai Monos-Petrinum.
Casparus Akosi Gödénházinum.
Stephanus Kolosvári Batidainum.

Valachi:

Michael Sárszegi Sarszezinum.
Johannes Tankafalvi Tankafalvinum.
Gabriel Királyi Királyinum.

S. Synodus Generalis unica hac vice permisit duobus senioribus Valachis, Michaeli Pap et Andreae Nagra, ut ultra Crisium ordinent tres hosce candidatos Valachos:

Johannem Debreceni Debrecseinum.
Petrum Isopallagi Isopallaginum.
 26. *Georgium Funcskai* Funcskainum. (128.)

1679. július 2. Szoboszló. Közzsinat.

Academici:

Michael Almási Károlyinum.
Stephanus Sz. Péteri Thur-Kevinum.
Georgius Dioszegi Fél-Egyházinum.
Johannes Bösházi Püspökinum.
Andreas Vérvölgyi Fugi-Vásárhelyinum.
Johannes Kállai N. Bajominum.

Domestici:

Michael Deli Gyönggösi Vadainum.
Franciscus Peleskei Sz. Miklosinum.
Johannes Farkasdi Gencsinum.
Stephanus Veszprimi Dengeleginum.
Petrus Szaniszlai Vasadinum.
Georgius Makai Sz. Mártoninum.
Stephanus Ujvári Berczelinum.
Michael Vecsei Szekelyinum.
Michael Gyulai Dobinum.
Stephanus Penyegei Dadainum.
Georgius Thuri Uj-Fejértainum.
Michael Beregszászi Antinum.
Johannes Erdödi Tenkeinum.
Michael Patai Totinum.
Michael Böszörményi Keresszeginum.
Georgius Matasi Sarmaságinum.
Johannes Szalacsi Nagy Monoinum.
Stephanus Csákányi Inokainum.
Georgius Sz. Péteri Tisza-Abadinum.
Benedictus Bányai Szalacsinum.
Johannes Debreczeni Szirmainum.
Nicolaus Nasztrai Csomainum.
Matthias Szilágyi Szászfalusinum.
Gregorius Alvinczi Kis-Kagyainum.

Valachus unicus:

31. *Gál Pap* (vulgo vocatus) Almosinum.

(131—132.)

Közli: DR. BOROVSZKY SAMU.

A KOLOSMONOSTORI KONVENT LEVÉLTÁRA.

KILENCZEDIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY.

729. 1771. okt. 19. A kolosmonostori konvent előtt Bánffi Farkas a Kraszna-megyében fekvő Detrehem birtoka végett s egyéb jogokért protestált. 1771. okt. 19.

Jel nélkül. Eredeti. Egy ív papiroson.

730. 1771. okt. 19. A kolosmonostori konvent tanusága mellett Medeséri Jeddi Péter, a hevesvármegyei Tisza-Füred és Kócs birtoka végett protestált. Kolosvártt

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

731. 1772. jan. 18. A kolosmonostori konvent tanuság-levele arról, hogy Gyulai Judit protestált bárhol lévő ingatlan vagyoni megtartása érdekében. Sabbato prox. ante dnicam I. Epifaniae anno 1772.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

732. 1772. febr. 17. Fogarasi Antal és Dombrádi János szatmárvármegyei assessorok hitelesítik Csaholy Ferencz genealogiáját negyedizig. Dat. Csenger

Jeltelen. Eredeti. Két pecséttel.

733. 1772. márcz. 26. A kolosmonostori konvent tanusága mellett, Mikes Istvánné Dujardin Aloyzia, torda- és doboka-megyei jószágok miatt protestál, mik a Jábroczki-
fiakra átszállottak stb. mart. 26. 1772.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

734. 1772. máj. 30. A kolosmonostori konvent előtt Bajnai László, János és György, Nyitra megyében lévő javai-
kat illetőleg jogukat kis-apponyi Bartakovics Elekre ruházva, az 1772. évben jan. 7-én ez ellen tett egyezményöket revo-
cálják. Kolosvártt maj. 30. 1772.

Jeltelen. Eredeti. Három pecséttel.

735. 1772. szept. 3. Az erdélyi productionale forum

deliberatuma Gyulai Istvánnak kászon-impéri Csutak András mint vádlott ellen tett jelentésére. Kolosvártt . . .

Jeltelen. Eredeti. Papiros, pecséttel.

736. 1772. okt. 2. Az erdélyi gubernium Benkő Mihály kolosmonostori levéltárőrnek tudtul adja, hogy a lemásolt donácionális és más levelekből a gubernium levéltárába beadott tizenkilencz tomus megfelelő jutalmának kiutalására a szükségesség lépéseket megtette. Cibinii 2. oct. 1772.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

737. 1772. okt. 8. Az erdélyi gubernium átirata az erdélyi káptalanhoz, hogy miután a gyulafehérvári és kolosmonostori levéltárakban, a nemzeti fejedelmek idejéből, sok íromány van rendezés nélkül: törekedjék ezeket a káptalan mindkét levéltárban rendbehozni, és az azokról készített regestrumokat a maga idejében bemutatni. Cibinii, 8. octobr. 1772.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson, két ív melléklettel, és a felelet fogalmazványával.

738. 1773. jan. 13. A kolosmonostori konvent előtt Kászoni Rosália Sánta János özvegye gyermekei nevében protestál azért, mert férje halála után, az erdélyi püspök Bajtai Antal a néki árendába adott négykövü malmot elvétette stb. Feria tertia prox. post dnicam Epif. dni 1773.

Jel nélkül. Eredeti. Egy ív papiros.

739. 1773. máj. 1. A kolosmonostori konvent tanúsága mellett Bethlen Juliánna, Wesselényi Farkasné, Torma Anna ellen protestál a hosszú-aszóí kuria és tartozékai helytelen felosztása miatt. Máj. 1. 1773.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

740. 1773. máj. 1. A kolosmonostori konvent előtt Wesselényi Farkas, ősei Lengyelországban maradott vagyonai miatt s egyebekért protestál. Máj. 1. 1773.

Jeltelen. Eredeti. Papiros, egy íven.

741. 1773. máj. 1. Bánfi Dénes, a kolosvári Szent Mihály templomban választván magának sírhelyet, hova korán elhunyt Dénes fiát is temettette és kriptát készíttetett, azon alapítványi intézkedést teszi, hogy valahányszor ama kripa meg fog nyilni a Bánfi család katolikus tagjai befogadására, a család érdeklött tagjai mindig száz forintot fizessenek ama parochialis templom pénztárába, ezen alapítványi levél letétetvén a kolosmonostori konvent levéltárába. Dat. Claudiopoli die 1. Maji 1773.

Com. Kolos. A. nro 144.

Eredeti. Papiros. Pecséttel. Egy íven.

742. 1773. aug. 16. A kolosmonostori konvent előtt Kapi Éva, Diószegi Sigmondné, protestál atyja Kapi János azon tette ellen, hogy Kendet Doboka megyében mostoha anyjának adományozta.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

743. 1773. okt. 7. A kolosmonostori konvent tanusága előtt Dobai Susánna tiltakozást jelentett Dobai Sándor testamentuma ellen, melyet Kereszturon, 1773. aug. 10-én készített.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

744. 1774. decz. 4. A kolosmonostori konvent előtt protestátiót jelentett Bethlen Julianna Wesselényi Farkasné, Wesselényi Ferencz és felesége Rédei Susánna végrendelete ellen, melyet magára sérelmesnek tart

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

745. 1775. febr. 4. Köpeczi György és Veress János juratus-assessorok tanusítják, hogy tordai Péter Anna Huszár Lászlót és Bartha Mózeszt ügyvédül vallotta. Tordán.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. fél íven.

746. 1775. márcz. 23. Az erdélyi gubernium a Kurtics birtoka felett való donationalis levelek kiadását sürgeti a kolosmonostori levéltárból. Cibinii, 23. mart. 1775.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel. Benne van a felelet minutája.

747. 1775. jun. 22. Az erdélyi gubernium rendeli, hogy csekefalvi Kis József productionalis ügyében 1698. évi január 18-án kelt bizonyos oklevelet, türei Kis Márton részére, egyik requisitor által, eredetiben, mutasson be. Cibinii, jun. 22. 1775.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven. Benne van a válasz minutája.

748. 1775. aug. 22. A kolosmonostori konvent felelve az erdélyi gubernium 1774. évi felhívására, hogy a donationalisok és XIX kötet digestákhoz készítsen személy- és tárgy-mutatót, hogy bármely okmányt hamar feltalálni lehessen: mentegeti magát e nagy munka eddigi nem teljesítéseért, s igéri elkészítését, de nem a rendelt *három hónap*, hanem egy év alatt, és nagyobb honorárium reményében. Kolosvár, 1775. aug. 22.

Fogalmazvány. Egy íven, aláírva: Benkő M. konzervator, Pál Sámuel, Finta Mihály és Veniczai Sándor requisitorok. Ugy látszik, már azon időben sem szerették az index nélkül maradt könyvet, mely mindig azt mondja a keresőnek: olvass el egészen, ha valami kicsiséget meg akarsz kapni!

749. 1776. márcz. 18. A kolosmonostori konvent előtt Török Elek protestációt jelentett a doboka-megyei Csomafája és kolosmegyei Topa-Szent-Király elcserélése miatt, Gyarmati János és Komollói Klára ellen. . . .

T. nro 19. Eredeti. Papiros. Egy íven.

750. 1776. decz. 10. Az erdélyi királyi tábla Vetési Baczó István kérésére átírja Szikszai Sigmund Közép-Szolnok megyei viceispán levelét 1653-ból. Marosvásárhely. 1776. decz. 10.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Három íven. Pecséttel.

751. 1777. jan. 23. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori konventnek rendeli, hogy az 1771. évi rendelet szerint, (a mit a gyulafehérvári káptalani levéltár teljesített,) a kolosmonostori konvent is az évenként nála letett, collocált okmányokról, fassiókról, kiadványokról, in forma elenchi, a gubernium számára kimutatást adjon be és a hiányt pótolja. Cibinii, 23. januarii 1777.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven.

752. 1777. márcz. 22. A kolosmonostori konvent előtt tiltakozást jelentett Vitéz Klára, Biró Zsigmond özvegye, Vitéz Éva Inczédi Sámuelné és Geréb Elek successorai ellen

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

753. 1777. ápr. 24. A kolosmonostori konvent előtt óvást tett Székelyhidi László Balog Ersébet Szathmári Györgyné ellen, kit férje kényszerített, hogy előbbi két férje Nagy Mihály és Zombori András jogai ellen testamentumot készítsen a váradai káptalan előtt. Kolosmonostor

Jeltelen. Egy ív papiroson.

754. 1777. máj. 1. A kolosmonostori konvent előtt Molya Abel, Molya Borbála, és Molya Beniám vallják, hogy girólti és ilyédi birtokukat végleg átadták Wesselényi Farkasnak. 1. maji 1777.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Négy pecséttel.

755. 1777. máj. 13. Az erdélyi gubernium czáfolja azon okokat, melyeket a kolosmonostori konvent felhozott a levéltári okmányok negyedévenként leendő kimutatása ellen, és figyelmezteti, hogy a rendelet a felségtől ered és a requisitori esküvel nem ellenkezik. Cibinii, 13. maj. 1777.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven.

756. 1777. máj. 18. A kolosmonostori konvent előtt tiltakoznak Köteles György, Köteles Márton, és Sülye György

Biharmegyében Ér-Mihályfalván, Gencsi Sigmund és Gencsi Krisztina kezén lévő ingatlan javaik megóvása végett

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

757. 1777. jun. 9. A kolosmonostori konvent előtt Guthi Miklós, Zámbo Justina és Terézia atyai és anyai vagyonuk egyenlő és igazságos felosztása érdekében tiltakozást jelentenek

Jeltelen. Eredeti. Papiros, fél íven.

758. 1777. jun. 13. Mohai János, Zilah város reform. papja, a zilahi összes dézsmák egyenlő fele részéért, mit régi idők óta birt az ecclesia, a kolosmonostori konvent előtt protestált.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson.

759. 1777. szept. 20. Dadai István, Foris-Szóts Mihály, Seres János és Lőrinczi János, a zilahi kalandos társaság előljárói, elbeszélvén a sok viszontagságot, néfelyek alatt Mátyás király óta a város privilegiumai szenvedtek, megrövidültek és el is veszték, privilegiumaik fentartása végett a kolosmonostori konvent előtt óvást jelentettek

Jeltelen. Eredeti, de nem hiteles, papiros, két íven.

760. 1777. decz. 11. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy a királyi főpostamestert, ki vonakodik a konvent portomentessége dolgában, utasította, hogy a konvent minden leveleit, még a privátusokhoz intézeteket is, nehézség nélkül fogadja el és adja ki. Cibinii, 1777. dec. 11.

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiros, pecséttel.

761. 1778. szept. 24. Az erdélyi gubernium az erdélyi királyi tábla nyomtatott instructióját tudomásvétel végett megküldi a kolosmonostori konventnek. Cibinii, 24. sept. 1778

Jeltelen. Eredeti. Egy íven. Pecséttel.

762. 1779. ápr. 14. A kolosmonostori konvent eventuais költségvetése a konventi okmányok szándékolt lemásoltatásáról, könyvek bekötéséről, négyszáztizennégy láda készíttetéséről, s egyebekről, 2680 frtban

Eredeti. Fél íven.

763. 1779. jun. 16. A kolosmonostori konvent tanúsága előtt óvást tett Szegedi Juliánna, alsó-csernátoni Cseh Péterné, gogánváraljai Száva Sándor ellen, a ki vagyonát törvényes ut és ok nélkül abalienálta és elvesztegette

Jel nélkül. Eredeti. Papiros. Egy íven.

764. 1779. jun. 24. Az erdélyi gubernium Etéd és Szolokma községekre vonatkozó okmányoknak egy requisitor által a királyi tábla elébe leendő átvitelét és bemutatását rendeli. Cibinii, 24. jun. 1779.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven. Két db. melléklettel.

765. 1779. jul. 23. Mária Theresia mandatum collocatoriuma Szilágy-fő-kereszturi Tóth László néhány irománnyal. Cibinii,

Jeltelen. Eredeti. Egy ív papiroson, pecséttel. Benne van a négy darab okmány, várva az illocatiót . . .

766. 1779. decz. 16. Az erdélyi királyi tábla Etéd és Szolokma possessiok metális leveleinek protokollumát, a felek költségére, a szokásos elővigyázat mellett átküldetni kéri a kolosmonostori konventi levéltárból. Marosvásárhely, dec. 16. 1779.

Eredeti. Papiros. Egy íven. Pecséttel.

767. 1780. ápr. 1. A kolosmonostori konvent bizonyítja, hogy Teleki Lajos és Toldi Sára kölesön vettek Alvinczi Gábortól és Teleki Katától háromezer forintot, lekötve ezért Doboka vármegyében tizennégy jobbágytelket, bizonyos kikötések mellett

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven.

768. 1780. máj. 6. A kolosmonostori konvent előtt protestált Petrichevich Horváth Boldisár özvegye Enyedi Anna, tiltakozván férje minden ingó és ingatlan vagyona elidegenítése ellen

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

769. 1780. máj. 11. Batthányi Ignác erdélyi püspök 1780-ban, máj. 11-én leendő fogadtatásának rendje. Kolosvárt

Eredeti. Egy íven.

770. 1781. márcz. 6. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy a levéltári 414 ládula elkészítése végett 306 frt 45 kr a kolosvári provincialis cassánál ki van utalva. Cibinii, 6. mart. 1781.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Egy íven. Pecséttel.

771. 1781. jul. 1. Bethlen Sándor és Bethlen József egyezményt kötnek a nekik adott radnóti dominium és tarozéka felett. Szeben, jul. 1. 1781.

Eredeti. Papiros, két íven. Négy pecséttel.

772. 1781. aug. 9. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori konventet értesíti, hogy ő felsége megszüntette a szász

föld azon szokását, mely tiltotta, hogy azon idegen, azaz nem szász lakos birtokot birjon s vásároljon; de elvárja, hogy a szászoknak is legyen szabad a megyékben még nemesi birtokot is vásárolni. Cibinii, 1781. aug. 9.

Jeltelen. Eredeti. Két ívnyi. Pecséttel.

773. 1782. jul. 22. A kolosmonostori konvent levéltára részére készített másolatokért 241 forint másolási díjról nyugtatványt ad Both József kamarai irnok. 1782. jul. 22.

Eredeti. Papiros. Egy íven.

774. 1783. febr. 6. Az erdélyi gubernium közli a kolosmonostori konventtel Nagy József és Péterfi Hedvig panaszát, mely szerint neki a kiadványok után csak 4 fl. 92 dénárt és nem 10 fl. 48 denárt kellett fizetniök, rendelvén, hogy a cím nélkül bevett taxát adják vissza és jövendőre tartsák meg az instructiót. Cibinii, die 6. febr. 1783.

Eredeti. Egy ív papiros. Mellette kimutatással a taxákról.

775. 1783. márcz. 2. A kolosmonostori konvent előtt Farkas János tanár protestál az ellen, hogy Kereszturi József a nála letett könyveket el nem viteti, s elhárítja magáról a felelősséget, ha honn- vagy távollétében azokban kár történik. Kolosvártt

Eredeti. Egy fél ív papiroson.

776. 1784. máj. 13. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy Ő felsége meg van elégedve Benkő Mihály kolosvári plébánus, levéltár-őr és Bertalan János városi senátor, konventi requisitor buzgalmaival, melylyel a konventi levéltárt rendezték, és kétszáz arany jutalmat utalványozott. Cibinii, maj. 13. 1784.

Eredeti. Egy darab melléklettel.

777. 1784. jul. 20. Az erdélyi gubernium Benkő Mihály erdélyi kanonok, az előtt kolosvári plébánus buzgalmát dicsérvén a kolosmonostori levéltár rendbentartásában, Bertalan János kolosvári senátor és requisitor jutalmára 200 aranyat a provincialis kasszából kiadatni rendelt. Cibinii, 1784. jul. 20.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

778. 1785. decz. 29. A kolosmonostori konvent tanusítja, hogy Székely Sámuel felesége Anna és leányai protestáltak minden ősi javaik megóvása végett. Feria quinta prox. intra octavas Nativ. 1785.

Eredeti. Pecsét alatt.

779. 1786. febr. 2. A kolosmonostori konvent előtt óvást

jelentett Cserei Mihályné, Henter Klára, Torma Anna végrehajtásos perében, kijelentvén, hogy kész executio nélkül őt kielégíteni

Eredeti. Egy ív papiroson.

780. 1786. jun. 14. A kolosmonostori konvent előtt Sombori Gergely óvást jelentett azon vásári szerződés (nundinale) ellen, melyet 1786. jan. 29-én a magyar-nagy-sombori vásár ügyében a Sombori és Donáth család tagjai kötöttek

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

781. 1786. aug. 20. A kolosmonostori konvent tanusítja, hogy Pákei József felesége Mária, apai és anyai jogaiért protestatiót jelentett. . . . Sabbato prox. ante dnicam XIV. s. Trinit. 1786.

Eredeti. Egy ív papiroson, pecséttel.

782. 1786. szept. 15. Az erdélyi gubernium Kolonics László váradi püspök részére a váradi püspökség jogait érdeklő, különösen bihari tized regestrumok, és metalis levelek kiadását elrendeli a kolosmonostori konventnek. Cibinii, 15. sept. 1786.

Eredeti. Papiros. Pecséttel. Egy íven.

783. 1786. szept. 21. Az erdélyi gubernium Bornemissza János és József ingatlan javaira vonatkozó bárminő leveleknek kiadását rendeli el a kolosmonostori konvent levéltárából. Cibinii, 21. sept. 1786.

Eredeti. Papiros. Pecséttel. Egy íven.

784. 1786. szept. 22. A kolosmonostori konvent hitelesíti Diószegi Krisztina végrendeletét.

Eredeti. Fél íven.

785. 1786. decz. 29. A kolosmonostori konvent előtt protestatiót és contradictiót jelentett Pápai Sigmondné Orbók Béta, minden ősi vagyon elidegenítése ellen, bárhol történtek azok és bárminő nevezettel.

Eredeti. Egy ív papiros.

786. 1787. jan. 16. A kolosmonostori konvent előtt protestál Arkosi Pap-Vid Kata, Bereczki Józsefné s minden eddigi fassiót, apai és anyai javait illetőleg visszavont és erőtlennek nyilvánított

Eredeti. Egy ív papiroson.

787. 1787. jun. 4. Az erdélyi gubernium Alsó-Rákos metalis levelét, Zsombor és Mirkvásár közönsége kérelmére a kolosmonostori levéltárból kikerestetni rendeli. Cibinii, 4. junii 1787.

Eredeti. Papiros. Pecséttel. Egy ív.

788. 1787. jun. 13. A kolosmonostori konvent előtt Pécsi Péter deési ordinarius phisicus protestál az ellen, hogy Pécsi László fiát, midőn négy lovas kocsin Kolozsvárra járt, Vajda Pál elfogatta, és tőle *arrestatio* fenyegetése mellett valami obligatiót kicsikart, és szabadon bocsátva, most evvel nyomorgatja

Eredeti. Egy ív papiroson.

789. 1787. szept. 27. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy csakis a fiskális direktorhoz küldött leveleit és küldeményeit tekinti portomenteseknek ő felsége utasítása szerint. Hermannstadt

Eredeti. Egy íven.

790. 1787. okt. 4. Az erdélyi gubernium sürgeti a kolosmonostori konventet, hogy az oláhországi határ felől a marha-pásztorokkal kötött contractusokról, november 1-ig tegyen jelentést a levéltárból.

Eredeti. Egy ív papiroson.

791. 1787. okt. 22. Az erdélyi gubernium újra sürgeti a kolosmonostori konventet, hogy a moldvai és oláh határszélek marhalegelése és bármi egyéb szerződések felett a levéltárból november 15-ig tegyen jelentést. Hermannstadt

Eredeti. Egy ív papiroson.

792. 1787. nov. 8. Az erdélyi gubernium, hivatkozva előbbi rendeleteire, sürgeti a kolosmonostori levéltárból az oláh és moldvai határszélekről bárminő tekintetben fennmaradt iratok, szerződések, határlevelek megküldését december 15-ig, büntetés terhe mellett. Hermannstadt,

Eredeti. Egy ív papiroson. Mellette van a negativa minuta.

793. 1788. szept. 7. Teleki Ádám bizonyítványt ad arról, hogy Dal nevű falu Szolnokmegyéből kivétetvén, Kolosmegyébe átkebeleztetett. Kolozsvár, 1788. sept. 7-én.

Eredeti. Papiroson. Pecséttel.

794. 1788. okt. 9. A kolosmonostori konvent előtt Toldi Sigmund és testvérei egyezkednek, hogyan kelljen a régi örökségeket bárhomonnan visszaperelni, miknek felét cedálja a rokonság Toldalagi Sigmundnak. Signatum Bolya, dec. 30. 1787. Nemes János hitelesíti Remete-Mezőn febr. 8. 1788., és a konvent 1788. október 9-én.

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

795. 1788. nov. 17. Az erdélyi gubernium utasítja a kolosmonostori konventet, hogy a felség rendelete szerint Erdély XI megyére lévén felosztva, azokról a községekről

melyek más nevű megyékbe és hatóságok alá kerültek, hiteles kimutatások lévén készítenők és a levéltárba beteendők, ezeket a levéltárosok fogadják be és helyezték be. Hermannstadt. . . .

Eredeti. Egy íven.

796. 1788. decz. 22. Teleki Ádám bizonyítványa arról, hogy husz tordamegyei község a vármegyei kötelékből kivétvén, Kolosmegyéhez csatoltatott. Kolosvár, dec. 22. 1788.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

797. 1789. febr. 21. Biró Dániel Kolosmegye hatóságától hirdetés alóli felmentést kér Ketzeli Sárával kötendő házasságára, mit a megye tisztsége meg is ad, azon feltétellel, hogy eskü alatt vallják a rokonság, sógorság, vagy más akadály nemlétét. Kolosvártt le is tették az esküt Boér István és Vilner József hivatalosok előtt. Kolosvár

Eredeti. Egy ív papiroson, folyamodvány, és válasz a hátán.

798. 1789. márcz. 9. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori konventet ő felsége leirata szerint utasítja, hogy a levéltári elenchesokat a levéltári actákkal hasonlítsa egybe, nehogy a gubernium kénytelen legyen ezt a konventiek költségén eszközölni; aztán 8 nap alatti jelentést vár arról, hogy az elrendelt regisztrációval meddig haladott? Cibinii, 9. martii 1789.

Eredeti. Papiros. Két darab válaszi fogalmazvánnyal.

799. 1789. nov. 6. A kolosmonostori konvent előtt Bánfi Farkas a maga és rokonai nevében órást tett a Közép-Szolnok megyében fekvő Szentmiklós birtoka végett. Kolosvártt, . . .

Eredeti. Két példányban.

800. 1790. ápr. 16. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori konventet értesíti, hogy ő felsége az ország állapotát az 1780. évi május 1-én volt állásba visszahelyezvén, a konventi levéltár is a régi rendben megmaradjon. Cibinii,

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

801. 1790. szept. 28. A kolosmonostori konvent átirata az erdélyi káptalanhoz egy unitarius vallásu requisitor prae-sentálása dolgában

Jeltelen. Eredeti. Egy íven.

802. 1790. nov. 3. A kolos-kalotai ref. papiszék Pap Susánnát elválasztja Székely György házastársától azon okból, mert Székely György hűtlenül otthagya feleségét Kolosvártt, és Enyedre szökött, ott »átkozott csalárdsággal nevét elváltoztatta, magát Bakos Józsefnek nevezvén«, és Rác Máriaival a református káplán előtt megesküdvén. Kelt Kolosvártt, 1790. nov. 3. napján tartott párcialis papi székéből.

Jeltelen. Eredeti. Pecséttel. Eredeti az ítélet megalapítása.

803. 1792. okt. 23. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy ő felsége a karok és rendek kívánatára megengedte a királyi pecsét jogával élő hiteles személyek előtt vallomások és nyilatkozatok felvételét, mik a nevezett személyek halála esetén a káptalani vagy konventi levéltárba beteendők lesznek. Claudiopoli,

Eredeti. Egy ív papiroson.

804. 1792. nov. 1. A kolos-kalotai ev. ref. papi szék Szöts Borbálát elválasztja Kondor András férjétől azért, mert »ellenmondhatatlanul megbizonyította előttünk Szöts Borbára, hogy férje őt . . . hűtlenül elhagyta és . . . Magyarországon kóborol«, azért őt a »boldogtalan kötél alól« feloldozza és más szerencsésebb házasságra szabadítja. Kolosvártt, 1792. novembr. 1. napján tartott papi gyűlésből.

Jeltelen. Eredeti. Papiros. Pecséttel, melyen a pelikán táplálja fiókáit. Az okmány, valamint a 802. szám alatti is, nem világos, hogyan jutott a kolosmonostori levéltárba, ha csak nem a kolosvári plébánia hivatal levéltárából, mert hogy ebből némely iratok ide kerültek, azt az eddigiiek is bizonyítják.

805. 1793. ápr. 27. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori levéltárból beküldetni rendeli: a három nemzet egyesüléséről szóló fejedelmi replicát és az 1603., 1622., 1625., 1628., 1661. évi diaetalis artikuluszokat. Claudiopoli,

Eredeti. Egy ív papiroson. Mellette van a felelet in minuta.

806. 1793. jul. 6. Az erdélyi gubernium sürgeti a kolosmonostori konventet, hogy az 1625. évi máj. 29-én kelt diaetalis artikuluszokat küldje be. Claudiopoli,

Eredeti. Egy íven.

807. 1793. szept. 21. Az erdélyi gubernium sürgeti az 1625. évi diaetalis artikuluszok beküldését a kolosmonostori levéltárból. Claudiopoli,

Eredeti. Egy íven.

808. 1793. okt. 25. Az erdélyi gubernium felszólítja a kolosmonostori konventet, hogy a harminczadi adóról szóló régi iratokat a levéltárból kikeresve, a cameralis-regnicolaris-deputatio számára küldje be. Claudiopoli,

Eredeti. Papiros. Egy íven. Mellette a negativa minuta.

809. 1794? A kolosmonostori konvent requisitorai panaszot tesznek az országos karok és rendek előtt, hogy őket a conservátor b. Apor József elhanyagolja, avval, hogy mindent ő maga végez, előadván a panaszban a requisitorok történetét, s követelvén, hogy a conservátor a három requisitor válasz-

tása folytán, nem pedig (a mint ők vélik: önfejétől) legyen a diaetán.

Jeltelen. Másolat. Egy íven, mit úgy látszik a diaeta elnöksége adott át Apor József plebánosnak felelete eszközlése végett.

810. 1794. Apor József kolosvári plebánus kolosmonostori levéltár-őr védelme a requisitorok vádjai ellen, a konventi levéltár és a conservátorok története felfejtésével.
(Vége hiányzik.)

Eredeti. Fogalmazvány, benne van a királyi meghívó-levél, az 1794. országgyűlésre dto Claudiopoli 2. aug. 1794.

811. 1794. aug. 30. Az erdélyi gubernium Elekes Tamás azon panasza folytán, hogy azon liber regius, melyben az ő jogaira valló írományok voltak, eltévedett: a levéltár megvizsgálása végett Székely Dávid és Kenderesi Mihály gubernialis secretáriusokat mint megbizottakat oda küldi. Claudiopoli,

Eredeti. Egy íven. Még Bajtai püspök idejében is volt káptalani és külhatósági vizsgálat is a requisitorok azon önkénye ellen, hogy a levéltári dolgokat domestice, azaz saját házukban kezelték és végezték, miből sok confusio eredett.

812. 1796. máj. 23. Az erdélyi gubernium az 1792. évi kinyomtatott diaetális artikulusokat a kolosmonostori levéltárba megküldi. Claudiopoli,

Eredeti. Egy íven. Egyszerű Comitiva.

813. 1798. decz. 18. Az erdélyi gubernium a Csernátóni Ferencz protonotárius halálával nála talált fassiók s contradictiók protocollumát a kolosmonostori levéltárba letétel végett megküldi. Claudiopoli,

Eredeti. Papiros. Egy íven.

814. 1799—1808. Mártonfi József erdélyi püspök levelei testvére Mártonfi Péter erd. kanonokhoz 1799—1808-ig.

Eredetiek, 85 levél, 85 darabban. A püspök magánügyeire, és gazdasági dolgaira vonatkoznak. Sajátságos, hogy éppen a kolosm. levéltárba jutottak.

815. 1800. aug. 7. Az erdélyi gubernium a Turi József előtt tett protestatiók, retractatiók és fassiók protocollumát megőrzés végett a kolosmonostori levéltárba átküldi. Kolosvártt, 1800. aug. 7.

Eredeti. Papiros. Egy íven.

816. 1801. máj. 7. Az erdélyi gubernium értesíti a kolosmonostori konventet, hogy egy levéltári iroda bérlése végett évenkénti negyven forint ki van utalva. Claudiopoli, 7. maji, 1801.

Eredeti. Egy íven pecséttel.

817. 1801. nov. 23. Vargyasi Dániel Imre végrendelete. Kelt Nagy-Szebenben, novemb. 23. 1801.

Eredeti. Papiros. Egy íven.

818. 1805. ápr. 25. Kemény Anna, Kun Sámuel, Kemény Farkas, Kemény Simon egyezménye a néhai Kemény Farkas vagyona felett. Kolosvártt, ápr. 25. 1805.

Com. Torda, K. nro 107.

Eredeti. Papiros, több pecséttel. Négy íven.

819. 1805. márcz. 1. Az erdélyi gubernium a kolosmonostori levéltár irodája helyiségeért a kolosvári róm. kath. plébániának évenként 40 forintot kiutaltatott. Claudiopoli, 1. maj. 1805.

Eredeti. Papiros. Pecséttel. Egy íven.

820. 1806. okt. 20. Az erdélyi gubernium Bisztrai József gubernialis secretarius protocollumát a fassiókról (miután ő fogarasi főkapitány lett) a kolosmonostori levéltárba megőrzés végett beküldi. Claudiopoli,

Eredeti. Egy íven.

821. 1807. okt. 5. Az erdélyi gubernium rendelete az erdélyi káptalanhoz a káptalani és konventi levéltárak állapotáról, és a kolosmonostori levéltárnak Gyulafehérvárra tervezett átviteléről, s a requisitorok működésének ellenőrzéséről. Claudiopoli,

Az 1808. évi káptalani irat hátán. Másolatban.

822. 1808. jan. 7. Az erdélyi káptalan Apor József apát kolosmonostori konservatortól jelentést rendel a levéltár állapotáról, s a registrumoknak melyik évtől melyik évig elkészültéről, és a még nem rendezett anyag mennyiségéről, valamint a levéltár napi rendjéről. Alba Carolina,

Eredeti. Egy íven. Mellette lévén a királyi rendelet in copia.

823. 1809. ápr. 6. Az erdélyi gubernium utasítja a kolosmonostori konventet, hogy a magyar Regnicolaris-Deputatio-Banderiorum elnöke Ürményi József részére, az odavágó adatokat, főleg a dézmajoggal bíró személyeket illetőleg egybegyűjtve, május végeig a guberniumhoz terjessze fel. Claudiopoli,

Eredeti. Egy íven.

824. 1809. decz. 15. Az erdélyi productionale forum lemhenyi Császkai alias Ilyés István nemessége ügyében valdatást rendel. Claudiopoli, 15. decembr. 1809.

Az erdélyi kir. tábla transsumtuma 1814-ből.

825. 1810. febr. 24. Pataki Dániel és Porcsalmi László

belső-szolnok-megyei assessorok relatoriája lemhényi Császkai, alias Ilyés István nemességi ügyében, 25 tanu vallomásáról és annak hitelesítéséről. Csernek, 1810. 24. febr.

Az erdélyi kir. tábla transsumtuma 1814-ből.

826. 1812. febr. 5. Kővár vidéke generalis széke előtt cserneki Ilyés István, nemessége bizonyítása végett, több bizonyítványokat bemutatván, azokat a kővár-vidéki generalis-szék elfogadja és nemességét megerősíti. Nagy-Somkut, 1812. febr. 5.

Az erdélyi kir. tábla transsumtuma 1814-ből.

827. 1814. decz. 3. Az erdélyi királyi tábla hitelesítve átírja Császkai, alias Ilyés István kérésére az ő ügyében kelt relatoriát 1810-ből és a kővár-vidéki generalis-szék 1812. évi febr. 5-én kelt jelentését. Dat. Maros-Vásárhely, 3. decembr. anno 1814.

Cista Armalium nro 9.

Eredeti. Papiros. Pecséttel, in folio 52 lap.

828. 1816. okt. 27. Usonka Klára néhai Pécsi Istvánné végrendelete, letéttett Kolosvártt, október 27-én 1816-ban. Kettős pecsét alatt mai napig felbontatlan.

Testament. R . . . ?

829. 1818. jan. 31. Ferencz király a kolosvári Szent-Erzsébet aggház javára utalványozott kétezer kősöt ezután eladási árban az intézetnek kifizettetni rendeli. Vienna, 1818. jan. 31.

Com. Kolos. R. nro 25.

Eredeti. Pergamen. Függő pecséttel.

830. 1818. ápr. 1. Bethlen Ferenczné Bánfi Susánna végrendelete Bécs, április 1. 1818. Két pecsét alatt, mai napig felbontatlan.

831. 1821. aug. 24. Az erdélyi káptalan értesíti a kolosmonostori konventet, hogy Pataki Mihály kolosvári bíró requisitornak ki van nevezve. Albae-Carolinae, 24. aug. 1821.

Eredeti. Egy íven.

832. 1823. ápr. 29. Az erdélyi káptalan értesíti a kolosmonostori konventi levéltár örét, hogy az ő felterjesztésére, a királyi gubernium Agoston Istvánt Pákéi János meghalt requisitor helyébe kolosmonostori requisitornak kinevezte. A.-Carolinae, die 29. april. 1823.

Eredeti. Papiros. Fél íven. Rajta van az erdélyi gubernium 1823. évi ápril 14-én 3416. szám alatt kiadott intimatuma.

833. 1830. jul. 15. Ferencz király Kovács Miklós erdélyi püspököt az 1830. évi szept. 8-án tartandó diaetára, Posonyba,

Ferdinánd herceg királylyá koronázására, meghívja. Dat. Vienna, 15. Julii 1830.

Eredeti. Pecséttel.

834. 1833. aug. 4. Toroczkaai Borbála Baldácsi Józsefné kétszáz forintot adván kölesön Horváth Dánielné Lázár Évának. rendeli, hogy ezen tőke kamatja a kolosvári franciskanus óvári klostrom javára fizettségük misék elvégzése terhe mellett, a tőke biztosítására le lévén kötve Mákö, Kolosmegyében. Kolosvárt, 1833. aug. 4-én.

835. 1836. márcz. 18. Ferdinánd király Kedves István kolosvári plébánost apáttí (B. M. V. de Salamon) kinevezi. Viennae, 18. mart. 1836.

Eredeti. Pergamen. Réztokban, selyem zsinórról függő pecséttel.

836. 1838. ápr. 26. Kedves István kolosvári plébános protestációja, a parochiális jövedelmek érdekében, a templom mellett álló katonai őrház tárgyában. Kolosvár, 1838. apr. 26.

K. nro 35. Eredeti. Négy íven.

837. 1839. febr. 11. Kovács Miklós erdélyi püspök tiltakozása az ellen, hogy Horváth Mihály Borsó-Mezőre vonatkozó állítólagos jogát Inczédi Máriára átruházta, mi azért lehetetlenség, mert neki Borsó-Mezőn, mi az alvinczi uradalom egyik kiegészítő része, s a királyi donatio szerint az erdélyi székesegyházé és a káptalané, semmi joga sincsen. Claudiopoli, 11. februarii 1839.

K. nro 34. Eredeti. Papiros.

838. 1839. febr. 12. Kedves István kolosvári plébános protestációja minden elidegenítés ellen, a mi a kolosvári parochiális javak épsége ellen lenne. Kolosvár, 1839. febr. 12.

L. nro 5. Eredeti. Egy íven.

839. 1839. febr. 26. Kedves István kolosvári plébános protestációja bizonyos dízma-jövedelmeknek a parochia részére leendő megtartásában. Kolosvár, 1839. febr. 26.

L. nro 6. Eredeti. Papiros. Egy íven.

840. 1842. máj. 5. Litrov Károly L., a bécsi csillagvizsgáló intézet igazgatója, bizonyítványt ad Keserü Mózes csillagászati tanulmányairól. Wien, 5. maj. 1842.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

841. 1842. decz. 12. Kovács Miklós erdélyi püspök baróthi Keserü Mózes csillagász kanonokká kinevezi. Kolosvár, 1842. dec. 12.

Eredeti. Könyv alakban. Pecséttel.

842. 1843. jun. 9. Jósika Jánosné Csáki Rozália alapítványi oklevele 400 forintról, hogy a kolosvári minorita és franciskánus klastromok templomaiban szent miséket végezzenek a meghatározott napokon. Kolosvár, jun. 9. 1843.

C. nro 8. Eredeti. Papiros három pecséttel.

843. 1844. jun. 30. Kedves István kolosvári plébánus felirata, mely a kolosvári külső magyar-utcai Szent-Péter és Pál-templom szegletkövébe be van téve, pergamenre írva, a kolosmonostori konventbe is behelyezve. — 1844. jun. 30.

Com. Kolos. C. nro 109. Két db.

844. 1846. márcz. 14. A királyi magyar természettudományi társulat Keserü Mózes kanonokot rendes tagnak megválasztja. Pest, 1846. mart. 14.

Eredeti. Papiros.

845. 1847. jan. 19. Ferdinánd király baróti Keserü Mózes kanonokot királyi tanácsossá kinevezi. Vienna. jan. 19. 1847.

Eredeti. Pergamen. Pecséttel.

846. 1848. ápr. 15. Kovács Miklós erdélyi püspök Keserü Mózes csillagász kanonokot iskolás kanonoknak kinevezi. Alba Carolina, 15. april. 1848.

Eredeti. Könyv alakban.

847. 1851. jan. 21. Kovács Miklós erdélyi püspök Keserü Mózeset mester-kanonokká kinevezi. Kolosvártt, jan. 21. 1851.

Eredeti. Könyv alakban. Pecséttel.

848. 1853. jun. 30. A műemlékek bécsi-minisztériuma, Keserü Mózeset az erdélyi műemlékek őrizetére őrzőnek kinevezi. Wien, jun. 30. 1853.

Eredeti. Pergamen. Pecséttel.

849. 1853. szept. 18. Haynald Lajos erdélyi püspök Keserü Mózeset theologus-kanonokká kinevezi. Cibinii. 18. sept. 1853.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

850. 1854. szept. 29. Haynald Lajos erdélyi püspök főesperes-kanonoki székre előlépteti Keserü Mózes kanonokot. Albae Carolinae, 29. sept. 1854.

Eredeti. Könyv alakban.

851. 1857. febr. 15. Haynald Lajos erdélyi püspök Keserü Mózeset örkanonokká kinevezi. Albae Carolinae. 15. febr. 1857.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

852. 1858. nov. 2. Ferencz József király Keserü Mózes erdélyi lector-kanonokká kinevezi. Bécs, nov. 2. 1858.

Eredeti. Pergamen. Pecséttel.

853. 1858. nov. 19. Haynald Lajos erdélyi püspök Keserü Mózes olvasó-kanonokká kinevezi. Viennae, 1858. nov. 19.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

854. 1859. okt. 4. Haynald Lajos erdélyi püspök felszólítására. Kedves István kolosvári plébánus és monostori levéltár-őr fejtegeti, hogy Kolozsvárt három requisitor volt régóta, egy katolikus, egy református, egy unitárius vallásu, kiket a káptalan ajánl és a kormány kinevez; hogy évi fizetésük százszáz forint volt; most 80 frt 20 kr. pp. és hogy a kolosvári harminczadi hivatal pénztárából kapják fizetésüket. Kolozsvárt,

Eredeti. Fél íven.

855. 1861. máj. 23. Ferencz József király Keserü Mózes lektor-kanonokot kolosmonostori apáttá kinevezi. Vienna, 1861. máj. 23.

Eredeti. Pergamen. Pecséttel.

856. 1861. szept. 21. Haynald Lajos erdélyi püspök Keserü Mózes erdélyi lector-kanonokot kolosmonostori apáttá felavatja. Albae Carolinae, 21. sept. 1861.

Eredeti. Papiros. Pecséttel.

857. 1871. márcz. 9. Ferencz József király Keserü Mózes erdélyi olvasó-kanonokot, kolosmonostori apátot, árbei czimzetes püspökké kinevezi. Bécs, mart. 9. 1871.

Eredeti. Pergamen papiros. Pecséttel. Keserü Mózes kolosmonostori czimzetes apát végrendeletében azon kívánságát fejezte ki, hogy némely irományait a kolosmonostori levéltárba tegyék be végrendeletének végrehajtói (a kik e sorok írója, és Pakó János kolosmonostori plébános valának), a mi meg is történt, ő maga temetkezési helyét is a kolosmonostori apátság sanctuariumában választván, és oda is temettetvén.

Közli: BEKE ANTAL.

BRANDENBURGI KATALIN ÉS A DIPLOMÁCZIA

HATODIK KÖZLEMÉNY.

LXV. 1630. j u n. 1.

Durchleuchtiger Hochgebohrner Churfürst vndt Herr, gnedigster Herr. E. Churfürstl. Durchl. seindt meine vnterthänigste gehorsamste Dienst in tiefster Demuth beuorn.

Ewer Churfürstl. Durchl. gnädigstes schreiben habe ich durch dero hochansehliche Herren abgesanten mit demütiger reuerentz empfangen, auch was E. Churf. Durchl. mir gnädigst anbefohlen, gehorsamlich vernommen. Ich wolte mich aber glückseeliger nit schätzen auch nichts mehr wüntschen, dann das ich nach meinem armen Vermögen E. Churf. Durchl. gnädigstem befehl allermassen nachkommen vndt in meinem tragenden ampt alle meine gedancken thun vndt lassen dahin anwenden könte, damit E. Churf. Durchl. Hochgeliebten Fraw Schwester meiner gnädigsten Fürstin vndt Frawen Heyl, Wohlfart vndt fürstliche reputation erhalten vndt in tägliches auff vndt zunehmen gebracht werden möchte. Wiewol ich aber mein Vnvermögen in so schwerem vndt hochverantwortlichen ampt in Demuth erkenne, habe ich dennoch von der stundt an des Seeligen Hintritts des in Gott ruhenden Hochlöblichen Fürsten bey so verwirrettem misztrevlichen vndt auffrührischen Zustandt, da die bürde aller Wiederwertigkeit, sonderlich aber bey der schweresten vndt halb desperirten Leibesvnpässigkeit meiner gnädigsten Fürstin mir am heftigsten vndt schweresten obgelegen, mit stätter gefahr leibes vndt lebens mich dahin bearbeitett, das alles zu guttem ende vndt Gott lob in dehn Staat, wie es sich anitzo befindett, bracht worden. von welchem Ewer Churf. Durchl. dero Hochansehliche Herren abgesanten auszuführen beruliten werden. Es ist aber an E. Churf. Durchl. mein vnterthänigstes gehorsames bitten. weiln ich nochmaln mein Vnvermögen vndt Vnerfahrenheit bekommen musz vndt von der Bābstischen rotte, deren verkehrte vndt blutige anschläge, auch jämmerliche Verführung der hochlöblichen Fürstin ich im grundt vndt boden vngekehrtt vndt mitt Göttlicher Verleihung zu einem Gott wolge-

fälligen ausgang wieder ihr verhoffen von den helffen auß blutt vndt todt verfolgett werde, auch wegen dero arglistigen Practiquen stättigem angeben vndt bey diesem hoff allzuvielgewohnten leichtglaubigkeit meiner ehr vndt lebens nitt wol sicher bin, E. Churf. Durchl. geruchen genädigst zu bessern nutz vndt Wolfahrt dero hochgeliebten Fraw Schwester meiner gnädigsten Fürstin ein oder 2 wolqualificirte Personen, die mitt mehrem ansehen, Verstandt vndt guttem Ratth in dero schwerem Regiment ihr vorstehen vndt alle vorfallende casus zum besten accomodiren möchten an meine Staatt zu zuordnen. Was ich sonst Ihrer Durchl. die vbrige Zeitt meiner Dienste mitt trewem Ratth vndt fleisz in allerley geschäften werde leisten können, wil ich auch mitt gefahr meines lebens zu Ihrer Durchl. besten anzuwenden keinerley weisz vnterlassen, wie ich mich dann auch vor diesem vor Ihrer Durchl. wolfahrt vndt reputation williglich in nott vndt gefängnisz vnverschuldter weisz ergeben vndt mein leben vmb dero besten willen gering geschätzett. Auff E. Churf. Durchl. gnedigsten befehl habe ich mitt den hochansehlichen Herren abgesanten die gantze Zeitt vber alle vertrewliche Correspondentz vnterhalten vndt ihnen, so viel mier möglich gewesen, alle Satisfaction zu thun mich beffissen, Sie auch auf meiner gnädigsten Fürstin vndt Frawen befehl von allen nottwendigkeiten desto besser zu conferiren bisz an hiesiges ortt begleitet. Bitte E. Churf. Durchl. vnterthänigst, Sie wollen mier dero gehorsamsten Diener die grosse gnadt wiederfahren lassen vndt hinfüro, was dero genädigster will sein, möchte anbefehlen, damitt ich gelegenheit haben möge meine vnterthänigste Devotion gegen das hochlöbliche hausz Brandenburg ie mehr vndt mehr zu bezeugen. Empfele hiemitt E. Churf. Durchl. Göttlicher gnädiger obacht, mich aber in dero beharliche Churf. Gnadt. Geben auf die Vestung Munkatsch, den ersten tag Junii 1630.

E. Churf. Durchl.

vnterthänigster vndt gehorsamster Diener
Weychartt Schulitz von Schulitzau m. p.

Külczim: Dem Durchleuchtigsten Hochgebornen Fürsten vnd Herrn Herrn Georg Wilhelm, Marggrafen zue Brandenburg, des Heiligen Römischen Reichs Ertz Cammerern, Churfürsten zu Stettin, in Pommern, der Cassuben vnd Wenden, in Preuszen, Gülich, Cleve vnd Berge Hertzen, Burggrafen zu Nürnberg, Fürsten zu Rügen, Grafen in der Marggk vnd Ravensperg, Herrn zu Ravenstein, meinen genedigsten Churfürsten vnd Herrn.

Knesebeck jegyzete: Ist ein trewer vndt ehrlicher Mann, der der hertzogin solche trewe erwiesen, die nicht grösser sein kann.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXVI. 1630. jun. 1.

Illustrissime Princeps Domine, Domine naturaliter mihi clementissime.

Servitorum meorum humilimam oblationem.

Quod Serenitas Sua me indignum servum ex gratia sua dignata est visitare literis, a Sua Serenitate humilime accepi; quod autem Suae Serenitatis monitionem et statum meum concernit, ab initio usque tum hujus, tum futuri seculi fidelitatis mercedem coram me gestans, tum quoque secundum hujus mundi modum bonum nomen honestamque famam, quoniam vero divina majestas ita me rexit, ut ad hoc tempus usque honestam vitam meam gessi, jam vero ad tubam propius existens, ita etiam sepulchrum ingredi volo, a Domino Deo auxilium implorans: qua propter ego Dominam meam gratiosissimam ad extremum vitae meae halitum in omnibus fidelis esse volo et Suae Serenitatis arcem Munkacz secundum juramentum, qua sum astrictus Suae Serenitati, servabo, tueborque, itaque Sua Serenitas in me gratiosissime acquiescat. A Dominis legatis Suae Serenitatis omnem statum nostrum Sua Serenitas perbelle intelligēt, Sua autem Serenitas mihi humili servo mandet imperatque, secundum meum statum et officium humiliter meis servitiis servire studebo. In reliquo Serenitatem Suam cum suis fidelibus ad annos Naestoreos feliciter diuque valere exopto, desideroque. Datum in arce Munkacz. 1. die Junii anno 1630.

Serenitatis Vestrae

servitor humilimus

Johannes Balling de Gesse m. p.

Capitaneus arcis et praesidii Munkacz.

Külczim: Serenissimo et Potentissimo Principi ac Domino Domino Georgio Guilhelmo, Sacri Romani Imperii Archi Camerario et Electori, Prussiae, Juliae, Cliviae, Montium, Stetini, Pomeravorum, Cassubiorum, Vandalorumque, nec non in Silesia, Crosnae, Carnoviaeque, Burggrabio Norimbergensi, Rugiaeque Principi, Comiti Marcae et Rauensburgi, Domino in Ravenstein, Electori ac Domino Domino mihi clementissimo.

Knesebeck írásával: Des heuptmannsz zu Munkatz, unius ex optimis, schreiben.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXVII. 1630. jun. 9.

Durchleüchtigster Hochgeborner Gnedigster Churfürst vndt Herr. Inn vnterthänigstem gehorsam zu dieser letzten Relation können E. Churf. Durchl. zu berichten, wir keinen vmbgang haben, das der zu E. Churf. Durchl. von Clausenburg den 25. Aprilis jungst verflossen mitt vnser Relation

vndt schreiben abgefertigte Curier von dem Keyserlichen Postmeister zu Tokay auffgehalten, die brieffe von denselben theils eröffnet vndt zu dem Herrn General Alloghy naher Caschaw, von dannen an Keyserl. Mayestet, wie wir bericht erlanget, vberschicket, theils dem postreüter vnerbrochen wieder zugestellet, der vns dan zu Hermestadt, daselbst zusampt I. Fürstl. Durchl. vnserer gnädigsten Frawen er vns angetroffen, die vbriggelaszene schreiben den 11. Maji jüngst hinwieder eingewandtwordtet, derowegen wir denselben Postreüter am erwelten Herrn General alsobaldt mitt schreiben wiederumb zurückgeschicket vndt vmb restituierung intercipirter brieffe angehalten, wie sub No. 1., imgleichen die Beantwortung hierauff zu ersehen sub No. 2.,¹⁾ sonder Zweifel wirdt der postreüter nunmehr zu Ew. Churf. Durchl. Residentz erlanget vndt vnser Relation deroselben vnterthänigst eingehändieget sein.

Nach verrichter Legation vndt gnädigst vergünter dimission sindt wir erschienen 22. Maji von Ihrer Hochfürstl. Durchl. zu Fogarasz abgeschieden vndt weilm nach anweisung gegebener Instruction von Ew. Churf. Durchl. mir von Kospot gnädigst vfferleget meinen zurückweg naher Berlin zu nehmen, vns beeden aber Fridrich von Götzen vndt Christopff Napsen naher Hause zu ziehen in Gnaden erlaubet, also haben vber vorhin beschehene Relationes, was bey einem oder anderen punct instructionis zu erinnern vbrig, wir ingesampt hiemitt vnterthänigsten bericht kürztlich in schriftten thun wollen, weilm Ich von Kospoth mündtlich weitleüfftiger, da es von nöthen vndt erfordert werden möchte, zu referiren erböttig. Welcher gestaldt demnach die erste offentliche Audientz bey höchstermelter Fürstl. Durchl. verrichtet ist No. 3. zu finden.

Vber vorigen bericht bey dem anderen punct haben Ew. Churf. Durchl. copiam der Heyrathspacten No. 4., wie auch zwo verzeüchnüsz No. 5-et 6., imgleichen die also genandte Dispositio Testamentaria des Hertzogen in Siebenbürgen seligsten Andenckens inn Vngarischer vndt Deütscher sprach No. 7-et 8. zu empfahe, darausz zu ersehen, was Ihr. Fürstl. Durchl. am Baarschafft, Clenodien, goldt vndt Silbergeschir verlassen worden; dabey wir vnberichtet nicht lassen sein können, das wir das Original Testament niemals zu sehen bekommen mögen, die Fürstin es auch selbst nicht inn henden hatt, sondern Herr Gubernator in Verwahrung helt, ist von dem Testatore selbst, wie wir von gewisz berichtet werden, nicht vnterscrieben, sondern von Herrn Gubernatore, Cantz-

¹⁾ *Knesebeck írásával a lap szélén*: Diese beylage mangelt.

lern vndt Herrn Mikó Ferentz, das derowegen, wie auch ausz anderen defectibus, mehr dieses vor kein Testament zu achten, sondern der S. Hertzog vnsers erachtens vielmehr intestatus gestorben vndt daher die Fürstl. Wittwe durch die theilung, so strack nach des Hertzogen todt inn wehrender höchster leibesschwachheit Ihr. Durchl. vorgenoommen, mercklich verkürtzet.

Wie es bey dem dritten punct mitt Fogarasz, Munkatz vndt Tockay beschaffen, haben Ew. Churf. Durchl. ausz hiebevorder angezogenen pactis Dotalibus, vnterschiedlichen Transactionibus vndt Diplomatus Caesareis sub No. 9., 10., 11., 12., 13. vndt 14. gnädigst zu vernehmen, vndt weiln in diesen beyden Vngarischen städtlichen Herrschafftten daran Ihr. Fürstl. Durchl. sehr viel gelegen Einträge geschehen wollen, wie zum theil aus deme, was ratione juramenti vorgangen, so von dem Heüptman vff Munkatz erfordert wird vndt von dem Vice Capitaneo zu Tockay bereit abgelegt worden, zu ersehen sub No. 15. 16. 17. 18. 19. et 20. Als haben Ihr. Fürstl. Durchl. eine Legation an Keyserl. Majestet vnd Königl. Wd. inn Vngarn abgeordnet vndt vns gnädigst anbefohlen, was Munkatz vndt Tockay betrifft, etliche puncta Instructionis vffzusetzen, welches von uns nach anleitung hiebevorder allegirten Transactionibus geschehen, auch ann Ew. Churf. Durchl. Residenten am Keyserl. Hoffe inn Ihr. Fürstl. Durchl., als auch vnsern nahmen geschrieben sub No. 21., 22. et 23. Zweiffeln nicht Ew. Churf. Durchl. so vff begebende falle, sonderlich an den Vngarischen verleibgedingten vndt verschriebenen gütteren interessiret gnädigst darauff bedacht sein werden, wie die Fürstin in Siebenbürgen bey Ihren Rechten zu erhalten, vmb so viel mehr, weiln vns der Hauptmann zu Munkatz schreiben gezeigt, darinnen avisiret wird, das der Vngarische Palatinus Herr Esterhasi sich verlautten lassen, er wolte sich, vff was weise es geschehen könnte, des Hauses Munkatz bemechtigen oder die darauff stehenden Summen erlegen. So hatt es auch das ansehen, das die Siebenbürgische Stände vndt Rätthe die Vngarische gütter zu erhalten nicht zu hoch sich angelegen sein lassen, gestaldt dann Ihr. Fürstl. Durchl. Rätthe in wehrendem Gerichtstage zu Clausenburg nicht nachgeben wollen, das fünff Stücke zu defendirung der vestung Munkatz aus Siebenbürgen geführet würden, vngeachtet Ihr. Fürstl. Durchl. durch vns mitt ihnen deswegen handeln vndt die nothwendigkeit auch andere uhrsachen andeüten lassen, als aber die Rätthe vff Ihrer meinung beharret, sindt die Geschütz einen weg, wie den andern, auff befehlig Ihr. Fürstl. Durchl. naher Munkatz gebracht.

Den bericht des 4. puncts betreffend, die Election Ihr. Fürstl. Durchl. was darbey vorgangen, quibus legibus das Regiment zu führen, wie weit die Regierung restringiret, was der privilegien des Landes bedungen, solches werden Ew. Churf. Durchl. aus den Conditionibus Nr. 24., dem Homagio Nr. 25. in Vngarischer vndt Lateinischer Sprache, wie es die Capitulares, so alhie in Siebenbürgen fidei authenticam haben vndt Herr Gubernator den Eyd vns ausgeben, gnädigst vernemen, imgleichen aus einem verzeichnüss, so Weighardt Schulitz vns zugestellet Nr. 26., allermeist aber aus den Articulis, so in Comitiiis zu Weissenburg anno 26. von allen Ständen geschlossen vndt von dem Hertzog Christmilder gedechnüss confirmiret Nr. 27. Hiebey wir vnderthänigst zu berichten nicht vnterlassen mögen, als wir wegen der Regierung der Fürstin, derselben Wahl, Regalien, Rechten vndt das Conditiones weiter nicht, als wie sie lautten contra Principem zu extendiren, vnterredug gehalten vndt der Fürstin Recht vertretten, welches dann so woll gegen Herrn Gubernatorn, als fast alle Räte vndt vornembste im Lande offtmahln geschehen, hatt ermelter Herr Gubernator vnter andern erwelnett, ob es woll nicht ohne were, das nuhnmehr die Electio Principis gantz legitima vndt nicht anders zu halten, als welche unanimi consensu ordinum geschehen. Er auch vndt alle getrewe leütte die Fürstin pro legitime, certis tamen conditionibus electa Principe, ob homagium praestitum, conscientiam et honorem hielten, so könne er doch in Warheit sagen zu keiner bösen meinung, sondern vns zur nachricht, das nicht einer im Lande gewesen, so guttwillig in diese Wahl gewilliget, sondern niemandt dem sehliegen Hertzogen contradiciren dörrffen, welcher vff diese Wahl hart gedrungen aus folgenden Vhrsachen: Nach ableiben der ersten gemählin des Hertzogen löblicher gedechnüss, damitt derselbe in seinem vorhabendem Kriege wieder Keyserl. Mayestet, die damahln im Reich genug zu schaffen gehabt verhindert würde, were dem Richter von Clausenburg, so seiner geschäfte halben naher Wien verreiset, von einem Jesuiten daselbst meldung geschehen von der Heyrath zwischem dem Hertzogen vndt Keyserl. Mayestet Töchter, welches ein guttes vndt vnter grossen Potentaten bequemes mittel wehre controversien zu schlichten, von welcher heyrath auch nachmahln erwehung beschehen von einem Bischoff in Vngarn gegen Herrn Sigismund Cornis vndt wehre der Fürst mitt diesem Vorschlag in die zwey Jahr vffgehalten vndt obwoll dem S. Hertzogen diese Heyrath von ihme Herrn Gubernator wiederrathen, dere den offft gesaget, Sie werden Ew. Fürstl. Durchl. ins wasser führen vndt nichts davon zu trincken

geben, ist doch der S. Hertzog auff seinem proposito verblieben vnd vmb das Keyserl. Frewlein werben lassen, die Ihme aber versagett, daher der Fürst, welchem dieser schimpff als heroi magnanimo sehr nahe gangen, vff das Hausz Brandenburg seine gedancken gerichtett, vndt wie er seine Gemählin bey seinen lebzeiten zur künfftiegen successore möchte designiren lassen, damitt Österreich vndt Keyserl. Mayestet in der thatt erfahren, wie viel der Fürst vermochte vndt das sie durch solche Heyrath das erhalten hetten mögen, was ihnen durch viel Kriege, bluttvergiesen, vnsägliche Vnkosten zu erlangen vnmöglich gewesen. Er hette sich auch mitt dem Brandenburgischen Heyrath im Reich bey den Reformirten vertraulicher gemacht vndt wieder Keyserl. Mayestet stärker machen wollen, das auch diese designatio nicht mitt gutten willen der stände zu werck gesetzt, haben wir auch von Herrn Cantzlern vndt anderen mehr vernommen, die sich doch erklären, das sie von der subjection, so sie Ihr. Fürstl. Durchl. schuldig nicht abweichen, sondern so lange die Fürstin die Conditiones halten wirdt, beständiglich darbey verharren wollen.

Was aber weiter der Regierung halber bey nechst im jüngst abgewichenem Januario vndt Februario zu Weissenburg gehaltenen Landtage vorgangen, wie die erste Conditiones sehr ampliiret, solches ist zu ersehen aus den Articulis vndt durch den Druck breitt vor vnserer Ankunfft publicirten Landtagschlussz in Vngarischer vndt durch den Secretarium Orlich in deütsche Sprach vbersetzt sub No. 28., aus welchen dann, wie auch aus der Instruction des Schatzmeisters Herrn Miko Ferentz No. 29. befündtlich, das der Fürstin superioritet, Regalien, Jurisdiction vndt administrirung der Einkünffte fast genaw vndt enge vmbschrenckett, dawieder wir zu mehrmahl mitt Herrn Gubernatorn, Cantzlern, Protonotario Stephano Cassai vndt andern mehr geredet, das die Stände nicht befüget gewesen, nachdeme sie bereit auff gewisse Conditiones der Fürstin gehuldigett, deroselben als dero regierenden Fürstin neue leges zu praescribiren vndt Articul zu schlissen, da die Fürstin mitt höchster leibes vndt gemüttes schwachheit behafftett. Niemanden, so Ihr Jus gebührlich in Acht genommen, bey sich gehabt, derowegen die Fürstin wieder die letzte Articul nothwendig sich Ihr Jus würde vorbehalten müssen, vmb so viel mehr, weiln es mitt diesen Comitiiis wie memiglich bewust gantz tumultuose vndt wieder den alten gebrauch intempetive zugangen vndt alles de facto vndt violentia statuiret. vndt obwoll alle, mitt denen hievon disseriret, gestehen müssen, das in diesem Landtag mitt grossem Tumult,

so fast einen vffstandt ähnlich, alles verhandelt, auch die Fürstin zu ansetzung vndt auffschreibung des Landtags fast gedrungen. So berichtet doch führnemblich Herr Gubernator, das es niemahln zu solchen Articulis hette kommen sollen, wenn nicht die Fürstin damaln durch die Catholischen verleitet, denselben, insonderheit den Herrn Stephan Czaky zu werbung etzliches Kriegesvolcks wieder Gubernatorn vndt seine familien vff einmahl 3500 dukaten zehlen lassen, welcher auch mitt ettlichen armirten volck vffim Landtag kommen, als aber die ander faction solches vermercket, haben sie sich auch gestercket vndt hette leichtlich ein Blutbad erfolgen mögen, wo nicht gemelter Czaky auszgerissen vndt in einem tage 16 Vngarischer meilen von Weissenburg endtflohen were. Dahero dann veruhrsachet, das neue Jurament vndt Articul zu allgemeiner securitet auffgerichtet werden müssen vndt die Reformirten, die wenig trosts bey der Fürstin zu haben vermeinet, den Catholischen viel nachsehen müssen. Weiln dann von Ihr. Fürstl. Durchl. der Reichstag angesetzt, die damahln geschlossene Articul von dero confirmiret, vnterschrieben, durch den druck publiciret, der Gerichtstag naher Clausenburg vermüg desselben Landtagsschlusses auctoritate vndt mitt beliebung Ihr. Fürstl. Durchl. angesetzt, solches alles vor vnser Ankunfft vorgeauffen, ist vns bedencklich gewesen mitt weitsehenden protestationibus vndt andern scharffen Juris remediis publice dawieder zu streben, weiln wir darauff peculiariter nicht instruiret vndt sonder Zweiffel vbell nur ärger gemacht hetten, doch haben Ihr. Fürstl. Durchl. durch dero Rath Weighard Schultzen für den versamleten Rätthen vndt Richteren zu Clausenburg protestiret, das sie bey confirmirung der Articul ihnen als ihren trewen Rätthen getrawet, die sie versichert, es wehre in denselben Articulu nichts endtfalten, so Ihre Fürstl. Durchl. zuwieder sein solte dar ettwas widrieges darinnen künfftig befunden würde, könnten sie Ihren Juri Principatus, wie auch den künfftiegen successoribus nicht praejudiciren, wolte auch daran vff angedeüteten fall nicht verbunden sein, welche protestation aber durch Herrn Schultzen gar frigide ausgebracht. Wir stellen aber Ew. Churf. Durchl. hohem nachdencken vnderthänigst anheimb, wie dero Frawen Schwester vff künfftiegen Landtage, so jährlich vermüg der Constitutionen vmb Georgii celebriret wirdt, gerathen sein könnte. Sonsten in dem nechst. gehaltenem Gerichtstage zu Clausenburg ist durch fleissige aussicht, Einrathen vndt Information der Rätthe vndt Richter, auch durch trewe vndt fleisz Johannis Toldalaghy, causarum Fiscalium Directoris, denen allen wir der Fürstin sache in Ew. Churf. Durchl. nahmen vffs beste recommendiret, Ihr

Fürstl. Durchl. wenig benohmmen, sondern die weil man vff dem Landtagsschlusz anno 1613. gangen sub No. 30., darinnen Fürst Gabriel ad recuperationem bonorum Fiscalium astringiret, auch der modus recuperandi im folgendem Landtage de anno 14. oder 15. vorgeschrieben sindt, die meisten mitt ihren anfforderungen ex bonis fiscalibus abgewiesen.

Was es ferner vor eine beschaffenheit habe mitt Siebenbürgen vndt der Porta Ottomannica, wie auch vndt durch welche die Consilia anietzo zu Constantinopel tractiret werden, können Ew. Churf. Durchl. absehen aus des Türkischen Keyser's Schreiben an Fürst Andream Bathori, so vns von Paulo Keztesesi Ihr. Fürstl. Durchl. Rath vndt zu Constantinopel ein alter erfahrner Mann inn Vngarischer Sprach értheilet vndt durch Secretarium Orlich ins Teütsch vertiret No. 31., imgleichen aus der Confirmation höchst ermelter Ihrer Fürstl. Durchl. in Türkischer Sprache von der porta naher Weissenburg geschicket vndt erstlich ins Vngarische, nachmahln ins Deütsche gebracht No. 32. Auch ist hievon gutte Nachricht zu finden in dem zwischen Ihr. Fürstl. Durchl. vndt Herrn Cornelio Haga, Niederlandischen Abgesandten zu Constantinopel, den Cahimacham, so die erste dignitet post Imperatorem, obtiniret des Sultans Mutter vndt Schulitzen gewechselten schreiben sub No. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. No. 41. 42. 43. 44. 45.

Was der Hertzog Christlicher gedechnüssz des Regiments halber vor bedencken vndt vnerricht vnter seiner eigenen handt hinder sich gelassen, aber nicht gantzlich wegen leibes schwachheit zu Ende gebracht, dessen manuscriptum Herr Gubernator in verwahrung hatt vndt vff vielfältieges anhalten Copiam vns endtlich mittgetheilet ist, zu vernehmen No. 46.

Ob wir auch woll Gnedigster Churfürst vndt Herr nach anleitung gegebener Instruction vns zum offtern bemühet Ihre Fürstl. Durchl. mitt Herrn Gubernatorn inn gutte correspondentz vndt vertraulichkeit zu bringen, weiln solche confidentia zu stabilirung des Regiments der Fürstin nicht allein verträglich, sondern auch gantz nothwendig wir ermessen, worzu Herr Gubernator gantz geneigett, die Fürstin auch zum theil sich hiezu gnädigst erklärett, so will sichs doch nicht allerdings ein guttes vernehmen zwischen ihnen erzeigen vndt rührett solche diffidentz theils daher, das Herr Gubernator zu keiner Catholischen Fürsten lust gehabt, auch ein uhrsacher den ausgegebenen Reversalien No. 47., theils vndt vornehmlich daher, weiln die Catholischen Herr Cornis, Haller, Czaky vndt andere Ihr. Fürstl. Durchl. dieses stets inculciren, (inmaszen den Herrn Sigismundt Cornis, als er vns im Bade

zu Jod angederet vndt wir Ihrer Ew. Churf. Durchl. gnädigste affection, grusz vndt gutts vertrawen zu seiner Person angemeldett, sub fide silentii zu vernehmen geben), Sie wolten Ew. Fürstl. Durchl. zu einer absolut Princessin machen. Die Bethlemischen vndt sonderlich Herr Gubernator stünde noch dem Fürstenthumb hette deswegen an den Siebenbürgischen Legatum an der Port durch schreiben ersuchet vndt geschenke verheischen. Wie dann Keyserl. Abgesandter Herr von Dietrichstein hiemitt bey Ihr. Fürstl. Durchl. privat Audientz semotis arbitris erhalten, weiln sie eine absoluta Princessin, bey welcher gelegenheit er der Fürstin etzliche Catholische bücher zugestecket vndt sie in Bäscher Religion zu verbleiben anermahnet, welche bücher bey mir von Kospot verhanden, Herr Dietrichstein hatt die Fürstin vnterrichtet allen Argwohn den Räthen zu benehmen, bey denselben vorzugeben. Er hette wegen Tockay vndt Munkatz mitt Ihr. tractiret, item der Vestung Genoa, wie auch des Juraments der Capitain vffbenanten Herrschafften. Herr Gubernator hatt sich offt beklaget, das Ihre Fürstl. Durchl. solchen vndt dergleichen ertichteten criminationibus glauben beymesse, auch offtmahl vffs höchste beteüret vndt beschwohren, das Ihme vndt der seinigen hieran vnrecht vndt zu viel geschehe, beklaget hergegen vndt befürchtet, es werde die fromme Fürstin durch der Catholischen Pracktiken vff voriege consilia vndt gedancken verleitet werden, weiln nicht allein ihme, sondern auch allen Reformirter Religion verwandten das sonderliche vertrawen zu den Bäbstlern, insonderheit zu vorhin benannten Herrn Stephan Czaky vndt grosse liberalitet gegen demselben fast sehr verdächtig, weiln die Fürstin vber vorhin gedachte 3500 fl. vng. wegen richtiger praetension vff Monaster Ihme Czaky 5000 Ducaten zahlen, auch newlicher Zeit befehlich an den Hauptman vff Munkatz abgehen lassen, das Ihme jährlich aus dem Leibgeding Munkatz 5000 fl. vng. gefolgett werden solle. Wie hievon vndt andern querele mehr betreffend die Regierung vndt allzugrosse freygebigkeit Ihr. Fürstl. Durchl. ausz einem vffsatz Herrn Gubernatoris sub No. 48. vndt der Herrn Rätthe No. 49. zu befinden, vndt hatt sonderlich Herr Gubernator vermeldet, das Herr Czaky mitt ihme offtmahl vnterredung gehalten, wehr künfftig zum Fürstenthumb tüchtig, da Er dann Ihrer vielen gedacht, so vmb dieser oder jener uhrsach willen zum Principatu nicht gelangen könnte vndt sonder Zweifel auff sich selbst gedeüttet, auch sich verlautten lassen, wenn er die Fürstin vmb Ihren Rock oder Mantel, den sie antrüge, bitten wolte, könnte er es erhalten. Herr Zolyomi David vndt Nagy Paul obester Capitain vbers fusvolck haben sich gegen

vns ausdrücklich verlautten lassen, das Czaky vom Regiment sich was einbildete vndt die Catholischen auff ihn allein sehen, wehre vor diesem nicht so sehr als ietzo geachtet gewesen. Herr Gubernator vermeldet, es wehren gutte mittel Herrn Czaky wegen dergleichen weitsehenden reden vndt vnternehmens durch des Landes statuta in Ordinem zu redigiren, wenn Er fundament auf Ihr. Fürstl. Durchl. setzen könnte, dawieder wir, soviel wir gekont geredet, alles zum besten gedeüttet vndt der Fürstin hoheit vndt Recht vertreten, derogestaldt dasz offendtlich der Fürstin ein ruhiges Regiment mit Göttlicher Hülffe vndt beystandt führen könnte, wann sie zuforderst auff Gott sehe, gutten Rathschlägen, die Ew. Churfürstl. Durchl. gantz vernünfftig andeütten lassen, nicht allen beyfall gebe, sondern auch würclich nachsetze vndt mit Herrn Gubernatore im gutten vernehmen stünde, wie dann von Gott zu erbitten, das Höchstermelte Ihre Fürstl. Durchl. gutte Rathschläg vndt Rathgeber von bösen zu vnterscheiden sich angelegen sein lieszen vndt nicht allzuviel Weibes vndt geringen Standes Personen, so nicht zu rathschlägen vndt wichtiegen verrichtungen gehören, auch nicht hiezu tüchtig glauben, gebe vndt durch solche leütte Ihre angelegene sachen verrichten liesse. Zu erhaltung gutter Correspondentz mitt den benachbarten sindt Ihr. Durchl. gantz geneigett, gestaldt sie dan eine ansehnliche Legation deswegen an Keyserl. Mayestet vndt König. Wd. inn Vngarn abgefertieget, berichtet daneben das vertrauen mitt ettlichen in der Cron Pohlen wehre daher so grosz gewesen, das Ihr S. Herr selbst gerne wehr König in Pohlen gewesen.

Was weiter bey den 5. 6. 7. 8. vndt 9. punct Instructionis zu erinnern, solches ist theils in vorhin abgangenen Relationibus, theils ex documentis sub No. 50. 51. zu finden, wie auch No. 52. darinnen tituli officiariorum endthalten.

Betreffendt den letzten punct Instructionis haben wir nicht vnterlassen so woll privatim, als publice der Instruction in allen vns gemesz zu verhalten wie No. 53.

Wie imgleichen die Beantwortung schreiben sub. No. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. ausweisen werden, was noch restiren vndt im Relatione desediret vndt vergessen sein möchte, solches will ich von Kospoth trewlich mündlich verrichten. Leben demnach der vnterthänigsten Zuversicht, wo nicht mitt erheischender geschiclichkeit wir diese Legation verrichtet, Ew. Churf. Durchl. dennoch vnser trewe nach vermögen angewanten fleisz vndt gehorsame willfhärigkeit in gnaden sich gefallen lassen werden, die wir Gottlicher gnade zu erhaltung alles Churf. wollergehens wiederbringung des

Edlen friedens, beständiegen leibesgesundheit vndt gedeilichen vffwachs, vns aber zu dero Churf. beharliegen gnaden in vnterthänikeit empfehlen. Datum Krakaw, den 9. Junii 1630.

E. Churf. Durchl.

vnterthenigste vndt gehorsamste Diener

Johan von Koszpoth m. p.

Friderich von Götzen m. p.

Christoff Napsz m. p.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXVIII. 1630. jun. 10.

Catharina Dei gratia nata Marchionissa Brandenburgica, Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps, Partium Regni Hungariae Domina, Sicularum Comes ac Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium Ducissa.

Generose fidelis nobis grate, salutem et gratiam nostram. Quoniam nos super omnia bona nostra in Hungaria existentia supremum praefectum, qui nostram personam repraesentet, constituimus honorabilem fidelem nostrum nobis sincere dilectum Spectabilem et Magnificum Dominum Stephanum Chiaki ei in omnibus liberam dispositionem concedentes, ut videlicet omnes functiones in possessionibus nostris juxta proprium suum beneplacitum ac voluntatem libere disponere officiaque iis, qui ad ea gerenda ipsi sufficientes esse videbuntur, conferre possit. Omnes homines in iis officiis constituti ea fide seu juramento tali sint ei adstricti, quali ipsemet cupiverit; si qui vero juramentum ipsi deponere seu homagium praestare recusaverint, aut verbis ejus minus obedientes extiterint, illi a servitio nobis debito immunes habeantur. Committimus itaque et mandamus fidelitati tuae, ut clementi huic nostrae dispositioni in omnibus se morigerum exhibens praenominatum dominum Stephanum Chiaki super omnia nostra bona seu possessiones in Hungaria existentes supremum ac vicem nostram gerentem praefectum a nobis constitutum agnoscat et ad superius intimatam obedientiam ac homagium praestandum alios quoque fidelitas tua cogat. Posthac autem de dispositione statuum ac conditionum illa loca concernentium fidelitas tua neque nos, neque alium quenquam requirat, verum in omnium eas partes attinentium negociorum ordinatione seu decisione ab eodem praefecto nostro fidei exspectet sive dependeat, sciens nos quoque omnes ejus dispositiones gratiose suo loco relicturas fore. Secus non facturus. Datum Albae Juliae, 10. Junii 1630.

Catharina m. p.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban.)

LXIX. 1630. j u n. 11.

Magnifice et Generose Domine, amice colendissime.

Per praesentem cursorem a Serenissima Principe litteras accepi nullum negotium continentes, tamen non obscure ex iis intellexi secreta, quae voluit revelare ansam non fuisse. Rumores, qui ibidem sparguntur de secreta pro filio regis Poloniae aut quovis alio tractatione, in hac porta vanissimi sunt, ita ut Dominus Cahimachus satis mirari non possit, quin etiam indigne ferat, in mentem alicujus sano judicio praediti venire posse, imperatorem Turcarum et Visirios adeo dementes et imprudentes esse, ut aures suas hujusmodi hostilibus propositionibus praebere vellent, cum caesar Ferdinandus et Poloniae rex Sigismundus pro secretis hujus imperii inimicis ab omnibus habeantur. Caveat sibi Sua Serenitas, nisi imperitiae notam incurrere velit, talia huic portae objicere, quasi illi, qui ad clavum imperii sedent, integras provincias, praecipue tales, qualis est Transylvaniae, venales haberent et quidem hostibus aut qui tales aestimantur. Saltem Sua Serenitas ab omni cum iisdem secreta tractatione vel matrimonii, vel ulla alia non tantum absteineat, verum etiam nihil agat, quod hic vel in Transylvania ullam suspicionem creare posset et ad vindicandam auctoritatem suam contra omnes externas machinationes, exemplo Serenissimi defuncti Principis, se invictam et ad utrumque, sive bellum, sive pacem paratissimam ostendat et quotiescunque exercitus vicinorum finibus suis imminere praesentiet, ad arma quoque confugiat et vicinorum Passarum pro amplissima auctoritate ipsi a Porta concessa auxilia imploret et consultius esse existimet praevenire, quam praeveniri; quod si fecerit, non tantum qualescunque clandestinos hostium conatus feliciter evertet, verum etiam huic exelsae Portae magnum fidei et magnanimitatis suae argumentum dabit.

Hoc sine jactantia dicere possum, me tantam in animis omnium magnatum erga personam Serenissimae Principis benevolentiam excitasse, ut nunquam similem erga christianum regem vel principem viderim, quod abunde testabuntur literae, quae Suae Serenitati a Sulficaris aga tradentur, quibus ut a sincero affectu profectis, et nullo aulico fuco aut adulatione ornatis, tuto credere et in utramvis aurem rem revera sic se habere, dormire potest.

Hazi Jusuff aga est diligentissimus et fidelissimus negotiorum Suae Serenitatis promotor, meretur et laudem et liberalitatem. Praesentem cursorem Magnificae Dominationi Vestrae commendo, ut stipendium augeatur, cum videam esse diligentem, celerem et bonae indolis virum, qui ut fideliter litteras sibi

concreditas et ibidem et hic in proprias manus tradat, magni aliquando interesse potest.

Bellum in Italia ardet, dux Sabaudiae in partes caesaris et Hispanorum concessit, Galli ea de causa aliquot urbes in Pedemontana provincia occupaverunt; maxime apud nos quoque et ubique alibi in Gallia, Germania, Helvetia et Italia bellici apparatus, ita ut caesare multis bellis impedito res Transylvaniae faciliori negotio componi et stabiliri possint. Animus tantum virilis requiritur, cum vires non desint non solum ad defensionem, sed offensionem quoque, si res ita requireret.

Magnifico Domino Tholdalaghio fasciculum literarum satis magnum, Serenissimae Principi inscriptum et tribus sigillis meis munitum tradidi, cui meae ad Magnificam Dominationem Vestram quoque inclusae sunt, ex quibus omnia, quae hic gesta sunt, abunde intelliget; praeterea parvam capsulam cum sex jaspidibus acrezsis dicto Domino Tholdalaghio ad Magnificam Dominationem Vestram perferendam tradidi. His eandem diu valere jubeo et me amori ejusdem commendatum volo. Vale Constantinapoli, 11. die Junii 1630.

Magnificae Dominationis Vestrae

ad omnia studia ac officia paratissimus amicus

Cornelius Haga m. p.

Külczim: Magnifico ac Nobilissimo Domino, Domino Weigard Schultiz de Schultizau, Serenissimae Principis, ac Dominae, Dominae Catharinae Marchionissae ex Electorali stirpe Brandeburgica natae, ac Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principis aulae intimo consiliario, Domino et amico honorando.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban).

LXX. 1630. jun. 20.

Serenissime Princeps Elector et Domine Domine mihi benignissime. Salutem et servitiorum meorum promptissimam oblationem.

Ex debita in Serenitatem Vestram reverentia atque sinceritate affectus mei, quo erga eandem feror, necessitate et summo, quo circumsepti sumus, discrimine, ita jubente Serenitate Vestra, hisce meis literis compellare debui. Utinam autem laetiores scribendi materiam aulae nostrae obtulisset status, quem mihi praesentibus ad huc dominis legatis, utique tranquillum ac bono ordine dispositum promittebat exterior facies, tum inficias ire non possum me omni spe mea frustratum esse, imo pacem ac tranquillitatem publicam a malesvolis et cruentibus consiliis iterum vix non suffocari; dum enim rectam piamque regiminis administrationem a Sua Serenitate unice

expectamus, diem omnia nostra consilia nihil aliud conjunctim, quam Suae Serenitatis conservationem et principalis dignitatis augmentum intendunt, rejicimur et contemnimur omnes. Vix domini legati a Sua Serenitate ad bidui iter recesserant, spreto senum consilio quidam Stephanus Czyaki baro juvenis, me paulisper absente a Sua Serenitate accersitus, quicquid per dominos legatos atque aliorum Suae Serenitatis fidelium indefessa opera bene dispositum erat, toto fundamento evertit, per eundem antehac S. Serenit. inextricabili labyrintho involuta principalis suae dignitatis ultimum discrimen vix sibi non attrahit, ille idem duabus abhinc septimanis ita occaecavit Suam Serenitatem, quod praefecturam supremam arcium et honorum Munkaeziensis et Thokajensis adeptus fuerit, rem priori longe periculosiorem, Suaeque Serenitatis plane exitiosam. nam ejusmodi plenipotentialibus literis instructus est, quales nulli unquam in toto mundo datas fuisse existimo, (paria Serenitati Vestrae dominus a Schulicz in suis literis transmittit), quibus mediantibus si semel praedicta loca occupare poterit, nunquam amplius de eorundem recuperatione aut possessione Serenissima Princeps gaudebit, quorum proventus fere ad reditum Transylvanicorum privatam summam accedunt, quantum damnum idque irreperabile Sua Serenitas sciens ac volens hoc actu insperato admittat, cum ovem lupo commiserit, Serenitas Vestra magno suo judicio aestimet. Chyakius fere omnem substantiam, quam in paratis habuit Sua Serenitas, acquisivit, milites sibi colligit aere Suae Serenitatis, tali in casu ubi causam mali cognoverint ordines atque pericula imminencia sentient, nemo obstare poterit, quin vim vi obtrudere non aggredientur. Humiliter itaque Serenitatem Vestram requiro, velit Serenissimam Principem, sororem suam dilectissimam quam citissime debortari, ut ab ejusmodi proposito desistat, Chyakio ad iugulandum ense non praebeat, neque ipsi in suum praejudicium et damnum bona dotalia concredat, alias coram Deo, sanctis angelis et Serenitate Vestra excusatus esse volo me officio meo satisfacisse. imo protestor solenniter, quod si quid eveniet Serenissimae Principi minus gratum, Serenitatem omnium disturbiorum causam fuisse. Haec cum conscientia mea impellente reticere non potuerim, Serenitatem Vestram humiliter rogo in partem optimam interpretari dignetur. His Serenissimam Celsitudinem Vestram diutissime foelicissimeque valere desidero. Datum in civitate Alba Julia, die 20. Junii 1630.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae

servitor obsequentissimus

Comes Stephanus Bethlen m. p.

Külczim : Serenissimo Principi Domino Georgio Vilhelmo, Marchioni Brandenburgico, Sacri Romani Imperii Archi Camerario et Principi Electori, Juliae, Cliviae, Montium, Stettini, Pomeraniae, nec non Vandalorum et Gotthorum ac in Silesia Crosnae Carnoviaeque Ducis, Principi Rugiae, Burgravio Norimbergensi, Comiti Marcae et Ravenspergii, Ravenstenii Domino etc. Domino mihi benignissimo.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXXI. 1630. j u n. 20.

Woledler vnd Gestrenger, insonders Hochgeehrter Herr bruder vnd werther freundt. Demselbten seindt meine trew willige dienst nach euserstem vermögen zuvorn.

Ich zweiffele nitt, Gott der allmechtige werde sie durch seinen beystandt auff ihrem ganzen wege behüttett vndt sie samptlichen an begehrtten orth bey gutter vollkommener gesundtheitt gebracht haben, welches ich ihnen zu vielmahlen von grundt meines herzens gewüntschett. Ich vor meine Person bin entlich ausz Göttlicher bewahrung, auch dehnen vielfaltigen mier gelegten stricken wiederlicher Weise entgangen vndt befinde mich nach denn erduldeten Tropfen im stärcksten Platzregen; alles, was durch stätige bemühung in rechtigen gang bracht worden ist, nach seinem abreisen alles in allem gänzlich vbernhauffen gefallen. Allen trewen ratthen, so man jemals gegeben, hatt dar vndt von des Tschaki maul hinweg. also das nuhmehr keines menschen respect nicht in dem geringsten gültig. *Deplorata res est Ihre Fürstl. Durchl. Electoris Brandenburgici consilia totaliter contemnit, neque unquam tam causa religionis, quam regionis majus experti sumus periculum, quicquid in rem Ihrer Fürstl. Durchl. a vobis consultum est, hoc Stephanus Czaki praefidit.* Die Sache an Ihr selbst habe ich ihrer Churf. Durchl., so viel die Zeitt leiden wollen, berichtet, weil ich vngewisz gewesen, ob mein hochgeehrter herr am Churfürstlichen hofe möchte anzutreffen sein; er weisz nun diesen Zustandt sehr wol, wirdt derentwegen wol zu rahten wissen, in dieses einige wil ich alles beschlossen haben, *Ihre Fürstl. Durchl. insanire et singulari gaudio expectata mente in suam perniciem ruere; reliqua commissa, quae facile ex prioribus cogitare potest, aeternum sepulta esse cupio.* Empfhele hiemitt meinen liebsten herrn vnd freundt göttlicher obacht. Weissenburg, 20. Junii 1630.

Vnterdienstwilligster

Weighard Schulitz m. p.

Külczim : Dem Woledlen vndt Gestrengen Herren Johann von Khospott, Erbgesesznen auf Paulsdorff etc. Churfürstlichen Brandenburgischem Ratth, meinem insonders Hochgeehrten herren vndt freunden.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

(Az aláhuzottak titkos jelekkel vannak írva.)

LXXII. 1630. j u n. 20.

Durchlechtigster Hochgebohrner Churfürst vndt gnädigster Herr. E. Churf. Durchl. seindt meine vnterthänigste, gehorsamste vndt trewschuldigste Dienste nach höchstem vndt euserstem vermögen in tiefster Dehmutt bereitt.

Wiewol ich mich wol vnterstehen dörffen, E. Churf. Durchl. bey so hochwichtigen Reichsgeschäften mitt meinem vnwürdigen schreiben zu belästigen, dringett mich doch mein eigen gewissen amptshalben vndt dann die vnterthänigste Devotion, so ich zu E. Churf. Durchl. vndt dero hochlöbliches hausz trage, dasjenige zu eröfnen, welches wo es die barmhertzigkeit Gottes nitt anders wendett, es dem Staatt vndt Person E. Churf. Durchl. hochgeliebten Fraw Schwestern meiner gnädigsten Fürstin vndt Frawen die euserste ruin vndt dero landen vnwiederbringlichen Verderb verursachen wirdt. Biszher hab ich mich nach meinem Vermögen bemühet, Ihrer Durchl. regalien vndt fürstliche reputation (beuor ob weil Gott der allmechtige nach ihrem kläglichen fall dero die augen wiedrumb eröfnet vndt sie zu der allein Seligmachenden religion nach vieler Versuchung von newem beruffen), sowol in vndt ausserhalb des Fürstenthumbs zu conserviren vndt in Vermehrung zu bringen, welchem auch E. Churf. Durchl. newlich von hinnen verreiste hochansehliche herren abgesanten mitt solchem eyfer vndt trewen vorgestanden auch Ihre Fürstliche Durchleuchtigkeit meine gnädigste fraw auf so gutten weg bringen helffen, das man gänzlich vermeint, es würde alles gutte vornehmen mitt denn religionsverwanten in erwünschtem Standt verbleiben, auch an gutter administration des regiments nichts ermangeln. So begegnett vns doch leider gantz vndt gar das wiedrige, dann sobaldt hochbemelte Herren abgesanten neben mier den rücken gewendett, findett sich den 4-ten tag hernach auf Ihrer Durchl. erfoderung der hochschädliche Chiaki, welcher vormahls im Januario durch seine hinterlistige Practiken Ihre Durchleuchtigkeit in ein solches Spiel gezogen, darüber sie baldt Leutt vndt Landt, ja Leib vndt Leben hetten aufsetzen müssen. Dieser nun an dem vorigen nitt vergnügett, sonderlich weil ihm der vberausz grosse vndt fast nitt gleichsätzliche fauor Ihrer Durchl. zu allem seinem vorhaben so gantz ergeben vndt bequem, das er nitt genugsam fodern vndt begehren, ja schaffen vndt befehlen können. es wehre ihm noch mehr verwilligett worden, reisset alles in grundt vndt boden, was die ganze Zeitt vber E. Churf. Durchl. herren abgesanten neben andern rechtgetrewen Vntersassen zu Stethverender ruhiger Verbleibung dieses Fürsten-

thumbs aufgebautett. Tschaki ist nitt begnügt, das er 9000 Reichstaller wiedrumb an sich ziehett vndt wegbekompt, sondern heltt also hausz in meinem abwesen, das die schöne barschaft, so Ihre Durchl. bey sichern händen gehabt, für ihn vndt andre seine Complices fast gantz zerflossen vndt zu nicht worden. Diess aber wehre noch alles zu verschmertzten, wann man nur nicht auch das euserste vndt beste in die schank geschlagen hette, Ihre Durchl. haben den bock zum Gärtner gesetzt Tschaki, der mehr des Fürstenthumbs vndt Ihrer Durchl. ruin begehrt, als ein Wassersuchtiger des Wassers; hatt eine solche macht vndt direction vber die herschaften Munkatsch vndt Tockey (so ich in abschrift hie beygelegt) erlangt Durchl., welche sich Ihre Durchl. dieser zwey schönen Kleinoder mitt der Zeitt gänzlich entsetzen vndt berauben werden, da doch deren einkommen viel besser sein, als alle die so in Siebenbürgen sonsten für das privatum Ihrer Durchl. zugefallen pflegen. Welche Stunde Tschaki in die Vestung Munkatsch kommen wirdt, eben selbige Stunde wirdt Ihrer Durchl. Jurisdiction gänzlich aufhören vndt zu boden fallen. Ich wil der gefahr geschweigen, so dem Fürstenthumb hiedurch zu wachsen wirdt. Der Hungrische Palatinus wirbt noch täglich Volck, hatt ettliche fahnen vnterm Praetext einer Defension wieder den Türcken vmb die Teyssa gelegt. Tschaki kompt dazu, ist mitt dem Schatz Ihrer Durchl. vberall angefüllt, mit velchen er vieler gemüther, insonderheitt aber den vberwitzigen Cassai, der sonsten so grosse Streich ausgeben, an sich gezogen, also das die blinden leute ihr eigenen Verterb vor den glänzenden Ducaten nitt sehen; spinnen also eine newes feuer an, zu welcher Ihre Durchl. durch viel vngereimbte schreiben vndt gantz vnbehaltener herleihung Ihres hochfürstlichen nahmens Catharina, der vnzehlich vielmal ohne einige Wissenschaft oder nachfrage des inhalts der fürgebrachten schreiben vnterzeichnett wirdt, genugsam holtz vndt Stopeln dargeben, wie nun das vorige mahl, nachdehm Tschaki seines Vorhabens wom landt zu rede gesteltt worden, alle inconuenientzien auf Ihrer Durchl. ersitzen blieben, in dehm er sich mitt Ihrer Durchl. handtbriefflin vndt andern vberschicken schreiben salvirtt, also wirdt Chiaki diesesmal, welches doch Gött der allmechtige gnädiglich abwende, Ihre Durchl. mitt ihrem eigenen schwerdt schlagen vndt sich dennoch durch die zu viel gewechselte schreiben vber all recht fertigen können. Was in dem gantzen landt für klagens vndt widerwillens hierüber entstanden, auch welcher massen die gemütter erbittertt vndt die vorige beständige affection in den hertzen der vnterthanen erloschen, wil ich bey mier selbstn lieber

besaufzen vndt beklagen, denn das ich mitt längerer erzehlung E. Churf. Durchl. beschwerlich sein sollte. Ich weisz nitt, womitt Ihre Durchl. die bevorstehenden Klagen des gantzen Landes entschuldigen werden. Gott wende alles zum besten. Vor meine Person bitte ich E. Churf. Durchl. zum vnterthänigsten, sie wollen diese meine treweste Vorwarnung, weil ich gewissens halben anders nitt thun können, in keinen vngnaden Vermercken, auch wiewol es die klare Wahrheit, (wie gleichsfall E. Churf. Durchl. ausz des Herren Gubernatoris schreiben zu ersehen haben), ihren dennoch gnädigst belieben lassen, damitt Ihre fürstliche Durchl. als wenn sie erstlich von mier auskommen nichts erfahren möchten. Ich dörffte sonst drüber in die euserste gefahr gerathen, weil sonderlich Ihre Durchl. meine gnädigste Fraw wie sichs ausz den früchten ansehen lest denn bäbstlern, die mier sonsten den todt geschworen, auch solches böse Vorhaben auf dem rückwege von Munkatsch an mier volziehen wollen, gäntzlich wiedrumb ergeben wil, also für Gott im himmel E. Churf. Durchl. vndt der gantzen erbahrn Weltt hiemitt entschuldigt sein, das ich an meinem fleisz vndt trew alles auf bestem weg zu erhalten nicht habe erwieder lassen, meine gnädigste Obrigkeitt habe ich mitt guttem Rath, erinnern sie aber zu nichts zwingen können, da sie nun mitt wissen vndt willen zu ihrem Verterbeylen. Musz ichs Gott im himmel befehlen, ich habe zwar durch dehmüttige einrede Ihr. Durchl. in etwas bewegt, es ist aber gantz nitt zu hoffen, das mein gethaner Vorschlag was gelten werde, weil Tschaki autoritet all zu grosz ist vndt gleichsam nottwendig sein musz, was er wil, derentwegen auch aller gefaster Vorsatz sich stündlich verendert. Ich hoffe zwar, der Obriste von Munkatsch solle eher dem Tschaki mitt Stücken begegnen als ihn einlassen. Bitte nochmaln E. Churf. Durchl. zum vnterthänigsten, weihn deroselbten viel hiran gelegen, sie geruhen ehestes wiedrumb iemandt mitt vollkommener autoritet hieher zu schicken, damitt solche hochschädliche ratthschläge möchten verendertt werden, wofern ich mich nicht wegen ob mier stets schwebenden lebensgefaher von der Zeitt werde vom hoff vndt ausz dem lande begeben müssen. erwarte ich hier einer gnädigsten antwort, nach welcher ich mein ferneres Vorhaben anstellen werde. Empfehe im vbrigen E. Churf. Durchl. Gottes gnädiger obacht zu langwärigem friedtlichen fürstlichen Wolstandt. Geben Weissenburg, den 20. Junii 1630.

E. Churf. Durchl.

vnterthänigster vndt gehorsamster Knecht
Weighart Schulitz m. p.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban).

LXXIII. 1630. j u n. 25.

Generose Domine fili mihi multum observande.

Salutem paternique officii paratam commendationem.

Mi Domine fili deus optimus maximus cunctis vitae praesentis bonis cumulatissime tibi benedicat. Dominus Cziakius nunc etiam ingressum arcis Munkacz plurimum urget, hactenus per Dei gratiam consequi non potuit. Serenissima Princeps mi Domine fili valde mihi stomachatur usque adeo, ut vitae hujus usura brevi sim privaturus, nisi mandato ejusdem paream et Dominum Cziaki arcem intromittam. Venerum enim vero salutaris est in manus domini incidere juxta psalmistam, quam hominum. Prae oculis etiam habeo hoc, quod egregie scriptum habemus: Si injuriam deposueris penes Deum, ultor est, si damnum, restitutor, si mortem, resuscitator; nihil ergo nobis curandum est, nisi omnem nostram curam penes Deum collocemus, expectanda est foelix illa hora, qua ex omnibus nostris sollicitudinibus et tribulationibus foeliciter emergere valeamus. Quod mi fili et quemcunque me esse dixi, idipsum experietur imposterum quoque. Nam primum quidem Deo et creatori meo, tandem Serenissimae Dominae, Dominae meae clementissimae, post modum vero orthodoxae meae religioni, patriae charissimae et genti meae debeo aequabiliter inservire. Et hoc ipsum denego a Domino Czakio, nec unquam diversum me experietur, quilibet mortalium credat. Plura poterit Vestra Generositas ex paribus literarum Suae Serenitati a me datarum et literis Domini provisoris inclusarum, quo affectu ducartum erga Suam Serenitatem, tum erga Dominum Cziaki. Rogo Gen. Dom. Vest. mi fili mei ne obliviscatur, identidem de omnibus me certificet et me sibi semper devinctum benevolum patrem habeat, quacunque enim in re potero, paratum me erga se deprehendet. Interim divinae eandem Dom. Vest. commendo protectioni. Ex arce Munkacz, 25. Junii anni 1630.

Generosae Dominationis Vestrae

pater obsequentissimus

Johannes Ballingh m. p.

Külczim: Generoso Domino Waighardo Sculteto de Schulic, Serenissimae Dominae Dominae Principis Transilvaniae camerae consiliario etc. Domino filio mihi dilecto.

(Másolata a berlini titkos államlevéltárban).

LXXIV. 1630. j u n. 28.

Nachdem der in Gott ruhende Fürst in Siebenbürgen den wandelbahren Zustandt dieses Vaterlandes bey wachsenden seinen Altter wol erwochen, hat er gemeinen Frieden zu erhalten nichts vorträglichers zu sein erachtet, dan das

noch bey seinen Lebens Zeiten ein solches Haupt zur Successin in Fürstenthumb möchte erwählet werden, durch welches Authorithet vndt hoheit anders vnzeitigen Aspirenden alle mittel sich selbst auf zu werffen entgehen möchten. Hat ihm also belieben lassen seine Fürstl. Gemahlin die Durchl. Hochgeborne etc. (titul) mit genugsammen beweglichen Gründen vndt vrsachen dem Landt Ständen der dreyen Nationen des Fürstenthumbs Siebenbürgen vorzuschlagen. Darauf dan weil die Sächsische Nation sonderlich inclinirt die Erwählung in anno 1626. den 12. Junii in der Fürstl. Residenz Weysenburg folgender gestalth Ihren fortgang genommen: Zue Morgends früh nach 6 Vhren hat Ihr Dl. die Landträth erfordert vndt ihnen mit erzehlung aller handlungen, die sich bey ableiben der vorigen Fürsten mit groszer Zerrüttung des Landes begeben, dadurch die Freyheiten aufgehoben vndt dieses Löbliche Fürstenthumb zum Raub vndt Spott fremder Nationen wehre Preisz gemacht worden, auch alle bevorstehender Vngelegenheiten vndt gefahren erinnert vndt dabey vermeldet, das solche nit beszer könten verhindertt werden, alls wann sie bey seinen Lebens Zeiten sich des vorigen Schutzes der Ottomannischen Porten vnter einen Gewiessen vndt selbiger annehmlichen hauptvrsachen würden.

Wolle derowegen, dasz die herrn Landrätthe die versambleten Landt Stände ermahneten in die angetragene Wahl dero Fürstl. gemahlin zu verwilligen vndt solche auch alls den gantzen Landt sehr heilsamm vndt vorträglich alsbaldt ins werck zu setzen. Worauf die Landt Stände nach viel gehaltener Deliberation vndt vbergebnen Conditionen, die von den regierenden Fürsten an etlich vnthen (!) corrigirt, endtlich aber guetwiellig vndt vngezwungen von den Landt Ständen approbirt, der allgemeine Consens noch Vormitag gegen 10 Vhren den Regierenden Fürsten wiederumb eingeliefert worden. Darauf der Fürst Herr Weighardt Schuliz erfoden lassen vndt ihm befohlen, alles dasjenige, was Ihrer Durchl. gemahlin von den Landt Ständen würde angetragen werden, eigentlich zue referiren, auch entgegen den Landt Ständen, was für Antwort erfolgen würde, anzudeuten. Darauf dan seine Durchl. ausz ihren Zimmer nebenst der gemahlin in die Audiencz-Stuben, alda die Landt Stände versamblet gewesen, sich begeben, vndt nachdem beyde Fürstl. Personen ihre gewöhnliche Stelle eingenommen, hat der Canzler in namen der Landt Ständt mit vorhergehender kurtzen Ovation die frey von ihnen beschlossne Wahl vndt erfoderung der Succession der Princessin vorgetragen, auch solche anzunehmen inständige gebetten, welches durch obbemelten Schulizen Ihrer Durchl. in deutscher

Sprach referirt vndt genugsam ist beantwortet worden. Worauf die gantze versammlung Vivat Vivat vberlandt zu ruffen angefangen vndt nach gethaner Dancksagung sich wiederumb in die Kirchen verfügt vndt wegen der Eydes Leistung beiderseits delibrirt.

Folgendes Tages zu Morgends vmb 8 Vhren haben sich beide Fürstl. Personen mit ihrer gantzen Hoffstadt in die grosze Kirchen verfügt, da dan nach vorhergehenden Gebeth einer von den Landträthen, namens Stephan Haller zu ihr Dl. der Princessin getreten, das Jurament vndt Conditiones vorgehalten vndt gefragt: ob sie damit allerseits zufrieden weren. Welches alls es ihr Dl. approbirt ist, der eidt von den Ständen vndt hinwieder von ihr Dl. soleniter geleistet worden, bey welchen Actu Paul Strassburger interpres gewesen, welcher auch den eidt I. Dl. von wort zu wort vorgelesen vndt in nahmen I. Dl. alles beantwortet.

Hierauf ist das gewöhnliche Vivat wiederumb erschollen, das Te Deum Laudamus gesungen vndt von denen ausserhalb der Kirchen vmbstehender Leib Guardi drey Mahl Salve geschossen worden. Den vbrigen tag hat man mit einen ansehnlichen Panquet beschlossen. Folgenden 1627. Jahrs den 18. Juni ist von der Ottomannischen Porten der Caputschi Bassa mit den Landtfahnen, Pusicas, Kron vndt 2 Caftanen abfertiget ankommen vndt obbenente Stück mit den Confirmationschreiben den 21. vorbesagten Monats in groszer versammlung der herrn vndt adels mit gewöhnlichen Ceremonien I. Fl. Dl. praesentirt, auch sie für eine rechtmässige Landts Fürstin in namen des Türckischen Kayzers ernant vndt ausgerufen. Welcher den 28. Juni wiederumb abgefertiget vndt mit gewöhnlichen Geschenken begabt worden.

(A berlini titkos államlevéltárból.)

LXXV. 1630. jul. 3.

Durchlauchtigster Hochgebohrner Churfürst vndt Herr, Gnädigster Herr. E. Churf. Durchl. seindt meine vnterthänigste Dienst in tiefster Dehmutt zu vorn. Ich zweiffèle nitt, E. Churf. Durchl. werden mein nechsten schreiben, darinnen ich von verenderung hiesigen Zustanden nach der Herren abgesanten verreisen auszuführen berichtet, mitt genaden empfangen vndt dessen inhalt wol vernommen haben. Biszher hatt sich der Capitain von Munkatsch als einen Cavalier gehalten vndt wiewol ihme von Ihrer Durchl. der todt gedrewett worden, sich keines wegcs dahin bringen lassen, das er Chiaki eines fuszes breitt verstattett, wie er ferners gesonnen werden

E. Durchl. ausz seinem schreiben, so ich in Originali beygelegt, wie auch der Copey des schreibens an Ihre Durchl., so er mir selbst zugesickt, gnädigst zu vernehmen haben. Nur ist die höchste nottdurfft, weil Ihre Durchl. gantz obstinatt (worüber ich mich nitt genugsam verwundern kan) auf Ihrem Vorsatz beruhen vndt durchausz haben wollen, das Chiaki solle eingelassen werden. Obgleich die grosse gefahr vndt das stettwachsene misztrawen der landtstände Ihren für den augen schiebt, das E. Churf. Durchl. mitt ehestem Ihre Churf. autoritet interponiren vndt das Chiaki sein vorhaben durch kräftige inhibition zu nicht machen. Vnterdessen wirdt der Obriste von Munkatsch temporisiren vndt sich mitt stetter Zurückforderung seiner gegebenen reversalien (welche denn also verwarhrt sein, das sie nitt leichtlich iemandten zur handt kommen werden) entschuldigen; dann kompt Chiaki in Munkatsch, haben wier anders nichts als einerlichen Krieg zu gewarten. Ihre Fürstl. Durchl. meine gnädigste fraw wollen sich, welches hoch zu beklagen, durch keinen gutten ratth mehr regieren lassen; haben zwey hoffertigen vndt liederlichen Pagen, einen vom adel nahmens Gottfriedt Jordan, den andern, dessen ankunfft man nitt weisz, nahmens Isaac, welchen der vorige Simon als seinen stanck hinter sich gelassen, beyneben einen von ihren Junckern, nahmens Rudolff Sack, der sich, so wol an altter bartt vndt Witz, mitt denn Pagen vergleichett vndt ein Weibsbildt, herren Kapi gemahl. die denn herren gesanten wolbekannt, welche die geheimsten vndt einersten ratthgeber sein; was diese ausz eingebung des Tschaki haben wollen, musz vor sich gehen, es sey recht oder vnrecht, also das sich von tag zu tag alle beschwerden vberhäuffen. Diese schöne Rätthe haben verwichenen 25. Junii ein solch schön Spiel durch Ihr brieftragen vndt vnwarhaftes gewäsch angerahttet, das es wenig gemangeltt, das wir nur nitt mitt blutigen Köpfen von des herren Gubernatoris tochter hochzeit, welche eben selbigen tag celebrirtt wurde, zu hausz kommen, welches vngereimte vornehmen dann ein solches desperates misztrawen verursacht, das die anwesende landtstände solchen wiederwillen vndt dessen Vrsach abzuhelffen auff einen landtag gedrungen, der auch ohn all mein wissen vndt ratthfragung sehr vnbedacht von Ihrer Durchl. nach Mediesz auf künftigen 10. Julii iezlaufenden Jahrs vorschrieben worden. Weiln ich dann in gewisse erfahrung kommen, das auf stätiges urgiren des Tschaki vndt anderer bäbstischen Herren Ihre Durchl. mich vom hoff vndt ampt abschaffen wollen, habe ich solchen afront zu praeoccupiren (weil ich denn buben vndt weiber ratth nitt guttheissen mögen), vmb meinen abschiedt anzuhaltten nitt vnterlassen

können, welchen ich denn dergestaltt erlangt, das sobaldt mir wieder in mein voriges ampt zu treten belieben würde. mir allezeit meine vorige stelle offen stehen soltte. Bin also geliebts Gott entschlossen. auf künftigen Freytag mich von hoff in die sachsenstätte zu begeben vndt aldar, bisz ich von E. Churf. Durchl. resolution vndt mittel haben werde sicher ausz dem landt zu kommen, ruhig zu verbleiben. Ich woltte sonst alle injurien gedultig vbertragen vndt ferners Ihrer Durchl. trewlicher assistenz haben, wenn mich das vielfaltige drewen des todes diese resolution zu passen nitt gedrunge hette. Wie nun Ihre Durchl. auf vorbesagtem landtag bestehen vndt viel vorgelauffene excessen entschuldigen vndt ableinen möchten, in dehm sie niemandt an der seitten haben, sehe ich gar wenig vndt schlechte mittel dazu vndt dörfften dero sachen zimlich schwer fallen, wil derowegen hoch von nöten sein, das dieser landtag, wo nitt ob doch auf eine längere Zeitt vorschrieben worde; wie ich dann itzo starck damitt umbgehe vndt solches auch zu werck zu richten verhoffe, bisz das E. Churf. Durchl. iemandt hierein verordnen, durch dehm von seiten Ihrer Durchl. vndt zwischen denn landtständen allen inconvenientien abgeholfen worden möchte. E. Churf. Durchl. versichere ich vnterhängist, das obgleich ich Ihrer Durchl. nitt mehr obligirt bin, ich doch keine mittel vnterlassen werde zu suchen, wodurch Ihrer Durchl. nutzen vndt wolfahrtt wirdt erhalten werden können. Wie an der Ottomannischen Porten Ihrer Durchl. sachen beschaffen vndt wodurch sehr leicht alle affection verschertzt werden kan, geruhen E. Churf. Durchl. gnädigst ausz denn beylagen, so ich getrewlih von wortt zu wortt abcopiren lassen, zu vernehmen. Ihre Durchl. haben guttes ratths hoch von nöten, noch nötiger aber ist, das sie demselben folgen. Am allernötigsten aber, das sie obgemelte Verführer vndt Ohrenbläser abschaffen; geschicht das nitt, so sehe ich keinen bestandt. Dieses aber zu verhütten ist kein besser mittel, dann das eine volqualificirte Person von E. Churf. Durchl. hier ersenden, die mitt volliger authoritett biszweilen (weil es hochnötig) Ihrer Durchl. einrede, weil sie vermeinen, das derjenige, so ihre besoldung nimpt vndt mitt dienst verbunden ist, auch allzeit ohne Vnterscheidt ihrem willen vndt befehl folge leisten müsse. E. Churf. Durchl. bitte ich vnterhänigst, sie wollen diesen meinen bericht (weil sich dieser sachen wichtigkeitt nitt wil verhalten lassen) in Churfürstl. gnaden vermercken. dann ich sonst nirgendts hin Zurflucht zu nehmen, noch ratth zu suchen weisz. Dafern ich mittel vndt gelegenheitt haben werde, wil ich, was künftig verlauffen wirdt, E. Durchl. ferners in Dehmutt zu vernehmen

geben. Empfhele hiemitt E. Churf. Durchl. Gottes gewaltiger obacht zu glückseligem langem leben vndt friedtlicher regierung, mich aber in dero beharrlichen Churfürstlichen gnadt. Weissenburg, denn 3-ten Julii 1630.

E. Churf. Durchl.

vnterthänigster gehorsamster
Weighartt Schulicz m. p.

P. S. Dieser ietz anwesende Türckische gesandte ist ein Christenkindt ausz Vngarn vndt also der Sprachen perfect, kundigen erfahrett mehr, weil er mitt iederman reden kan, als ihme zu wissen von nöten; zu welchem ende er vornemblich herausgeschickt sey, ist ausz des Hollendischen gesanten schreiben zu vernehmen.

Külczím: Dem Durchleuchtigsten Hochgebornen Fürsten vnd Herrn Herrn Georg Wilhelm, Marggrafen zu Brandenburg, des Heyligen Römischen Reichs Ertz Cammerern vnd Churfürsten, zu Stettin, in Pommern, der Cassuben vnd Wenden, in Preussen, Gülich, Cleve vnd Berge Herzogen, Burggrafen zu Nürnberg, Fürsten zu Rügen, Grafen in der Marck vnd Ravensberg, Herren zu Ravenstein, meinen genedigsten Fürsten vnd Herrn.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXXVI. 1630. jul. 6.

Serenissime et Excellentissime Princeps, Domine Domine mihi benignissime.

Humilium servitorum meorum in gratiam Serenissimae Celsitudinis Vestrae devotam subjectionem.

Quibus et quantum nocivis quibusdam consiliis post discessum legatorum Serenissimae Vestrae Celsitudinis turbatum sit ingenium Serenissimae nostrae Principis, id abunde ex scriptis Illustrissimi Comitis regni Transilvaniae Gubernatoris et Generosi Vejchardi à Schulicz intelligere minime dubito; sed cum praesertim in deditioe hujus loci ad manus alienas cardo rei versetur, praeterire non potui, quin ipse quoque aliquid (utinam profusius liceret) de praesenti statu Serenissimae Vestrae Celsitudini breviter, sed candidè non operirem. Dum itaque nihil minus sperarem, domina mea clementissima svasu inimicorum suorum in locum hunc alium mihi sufficere capitaneum inimico consilio adducta est. Unde si quidem imperii Suae Celsitudinis eversionem, pacis publicae perturbationem et conscientiarum in libertate religionis confusionem certo certius perspexerim, omnibus viribus in id operam meam collocavi, quo et integritas imperii Suae Celsitudinis et pax conscientiarum ac tranquillitas gentis Hungaricae sarta tecta permaneat, neque contra fidem meam,

quam dominae meae clementissimae et domui Brandenburgicae intactam conservo, quicquam obnuncient; quemadmodum totus hodie quoque in eo desudo, quo pacto homagium meum sine ulla offensa observem. Humillime ac devote Vestram quoque Celsitudinem Serenissimam oro, etiam atque etiam rogo, dignetur pro suo paterno affectu id consilii inire, quomodo Serenissima nostra Princeps quamprimum a malevolis consultoribus permaneat immunis et nostrum defuncti mariti sui servitorum (qui ad guttam sanguinis fidem nostram comprobavimus) obsequia ne retractet, scilicet hoc unicum est imperii sui stabilimen et nostrae erga Suam Celsitudinem devotionis obligamen. Et quod reliquum est, Serenissimam Vestram Celsitudinem diu florentem et imperio suo feliciter faventem valere devote comprecor. Datum ex arce Munkacz, die 6. Julii 1630.

Ejusdem Serenissimae Celsitudinis Vestrae
servitor subjectissimus
Johannes Ballingh de Gelse m. p.
suprem. capitaneus arcis Munkacz.

Külczim: Serenissimo Principi ac Domino Domino Georgio Wilhelm. Marchioni Brandenburgico, Sacri Romani Imperii Archi Camerario et Principi Electori, Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium, Stettini, Pomeraniae, nec non Vandalorum et Gotthorum ac in Silesia Crosnae Carnoviaeque Duci, Principi Rugiae, Burgravio Norimbergensi, Comiti Marcae et Ravenspergii, Domino in Ravenstein etc. Domino Domino mihi benignissimo.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

LXXVII. 1630. jul. 6.

Woledler vndt Gestrenger insonders groszgünstiger hochgeehrter Herr von Koszpott, auch vielwehrter hochvertrauter freundt, demselbten seindt meine willigen geflissensten Dienst trewlich zuvorn.

Sein liebes schreiben habe ich gestern zurecht empfangen vndt darausz seine glückliche verbrachte Reyse bisz auff Crackau mitt sonderm frewden vernommen, Gott helffe, das er auch denn Vberrest mitt ebenmässigem gutten succesz möge vollendett haben.

Es ist mier von hertzen leidt, das die Weine nitt zu Eperies gefunden worden, da doch so zeitlich dessentwegen anordnung geschehen. Die schuld aber ist niemandt als dem Krausen beyzumessen, welcher die Weine gar zu lang in Caschau bey sich behalten, also das sie denn 4-ten oder 5-ten tag nach seinem abreisen allererst in Eperies angelegt worden. Damitt aber dieser mangel erstattet werde, habe ich bey Ihrer Durchl. inständig angehalten von hinnen eine

eigene Person abzufertigen oder ja fernere Commission zu thun, damitt es an schleunigster abfuhr nitt ermangelt. Ob die Zahl wirdt vermehrt worden können, zweiffele ich gar sehr, weil sich noch vor zweyen Monaten der hoferichter schriftlich beklagt, das in allem vber 12 fasz Wein nicht mehr vorhanden wehren, also das schwerlich wirdt, was erfolgen können; dafern es aber diszmal nitt geschicht, soll in künftigen Weinlesen aller ieziger mangel rechlich ersetzt werden. Für meine Person wolte ich mier viellieber wünschen in Preussen Seewasser zu trincken, dann hier des besten Weins zugemessen, vndt soltte mein hochgeehrter herr iezigen Zustandt ansehen würde, ihn gewisz aller seiner angewanten bemühungen von herzen gerewen. Herr Tschaki ist von Ihrer Durchl. zum General Administratorn vber Ihre Leibgeding Munkatsch vndt Thokay verordtnett worden, alles also lata potestate zu guberniren; er ist aber bisz auf gegenwertiger stunde vom Captain herrn Ballingh nitt eingelassen worden. Nach meiner Wiederkunft von Munkatsch werde ich von allen seitten, insonderheitt aber von Ihrer Durchl. dermassen verfolgt, das ich mich nottwendig von Hoff werde reitteriren müssen, wil also lieber weichen, dann iemandten durch meine gegenwart beschwerlich sein. Wie die sachen an der Porten stehen, habe ich Ihrer Churf. Durchl. communicirt, worausz mein herr wol wirdt vernehmen können. wie leicht aller favor kan verschüttet werden. Künfttigen 10. tag Julii ist ein extraordinari landtag nach Mediesz verschrieben, wie selbiger ablauffen werde, wil ich mitt ehestem berichten. Wiewol nicht wenig Vngelegenheitt drunter sich begeben möchte, in dehm sichs ansehen lest, als werden die vorige tragoedi gespielt, es seindt die gemütter vnter einander sehr verbittertt. Gott der allmechtige wende alles zum edlen frieden vndt beständiger regierung Ihrer Durchl., damitt dero reputation nitt geschmelertt werde. Mein hochgeehrter Herr wolle mich mitt ehesten berichten. was im reiche vndt andern ortten vorlaufft, damitt wir Vnsren Staatt desto füglichher accomodiren mögen. Empfhele hiemitt denselbten Gottes gnediger obacht, mich aber in dessen beharliche lieb vndt freundschaft. Geben Weissenburg, 6. Julii 1630.

Meines Hochgeehrten Herrn

dienstwilligster
Weigharttt Schulicz m. p.

Supra modum elati sunt pontificii, cum Principissam totam suis angulis teneant et Principissa ipsorum addictissima sit.

Ego jam aulae et servitiis Suae Serenitatis valedixi, mansurus sum in arce Huniad, quae ad comitem Varadiensem spectat, donec meliora succedent tempora.

Külczim: Dem Woledlen vndt Gestrengen Herren Johann von Khospott, Erbgeseznen zu Paulsdorff etc. Churfürstlichem Brandenburgischem Ratth, meinem insonders Hochgeehrten Herren vndt werthen Freunde. Berlin.

(Eredetiye a berlini titkos államlevéltárban.)

(Az aláhuzottak titkos jelekkel vannak írva.)

LXXVIII. 1630. jul. 9.

Serenissime Princeps Elector Domine mihi benignissime. Salutem et servitiorum paratissimam commendationem.

Quod Serenissima Celsitudo Vestra proximas meas literas, quas domino Schuliczio concreddidi, recte acceperit, nullatenus ambigo, impulit me ad detegendam veritatem sincerus affectus, quo erga Serenitatem Vestram debita observantia feror. Interim nec hoc reticere possum, quod ex praepostera male consulentium persvasione a tempore transmissarum literarum evenit, ut Serenitas Vestra causam modernae alterationis eo melius perspectam habeat, totis meis viribus in id incubui atque nunc incumbo, ut dignitas atque regalia Serenissimae Principis dominae meae clementissimae integra conservetur, qua intentione tam intra, quam extra regnum dissidentes animos componere studui. Verum laterem lavi, ubique praevaluit puerile et ex malorum calumnia sumptum consilium, quanto in rem Suae Serenitatis dominae meae clementissimae graviores impendi curas, eo majorem diffidentiam, eo acerbius odium in me pertrusi, ita ut vix videam, quomodo rebus confusis remedium adferri possit, alienis consiliis tota dedita est, quibus profecto, ut autem in summum discrimen trahetur, ea ratione, cum Porta Otthomannica, a quo post Deum salus nostra dependet, technas eorum, per quos antea fuit decepta, quasi anathemate quodam detestetur, ita ut jamdudum ejusmodi protestationes Suae Serenitati inde objectae fuerint; prioribus commissis, jam aeterno silentio compositis, fore in posterum, ut si minima tantum sentiretur cum prioribus collusio, omne patrocinium Portae Otthomannicae cassaturum. Quid ex intima haec inter Suam Serenitatem et Dominum Chyaki correspondentia, cujus nomen apud Turcas ex odio in parentem suum etiam exorsum et subsequutum sit, tempus aperiet, Deus omnia in Suae Serenitatis emolumenta vertat, licet me multis modis Sua Serenitas persequatur. Volo tamen respectum augustissimae domus Brandenburgicae omnia adversa quousque potero aequo animo tolerare, Serenitas Vestra

manum admoveere non intermittat, si forte adhuc in viam rectitudinis domina mea clementissima perduci posset, nam si ita perget, uti a discessu dominorum legatorum caepit, profecto ab imperatore Otthomannico deseretur et nihil aliud quam finem tragoedicum expectare possimus. Miserum dominum Schulicz, qui tot et tantos labores pro salute ejus incessanti studio impendit, nunc summo odio prosequitur atque ejus consilio ex persvasione malevolorum non utitur, ex officio dimissus est ea sola de causa, quod inconvenientia negotia nullo modo approbare, neque maligna consilia admittere voluerit, pueris ac foeminis utitur, qui nihil tam absurdum effutire possunt, quod non extensis ulnis amplectatur atque pro veritate evangelica habeat; Deus reddat Suae Serenitati meliorem mentem atque omnes motus intestinos avertat. Serenitas Vestra ex ingenti suo animo rite ponderet hujus principatus statum, quem Sua Serenitas jure haereditario non habet. Conditions autem, quarum vigore obedientes nos sincere praestamus, multis modis violatae sunt, non dedignetur itaque Serenitas Vestra auctoritatem suam confusis rebus interponere, ut pax publica in patria nostra conservari possit, quod addictissimis meis studiis de Serenitate Vestra demereri contendam. Quam in reliquo divinae tutelae ad foelicissimos ejusdem rerum successus commendo. Datum Albae Juliae, die 9. Julii 1630.

Serenissimae Dominationis Vestrae

servitor paratissimus
Comes S. Bethlen m. p.

Külczim: Serenissimo Principi Domino Georgio Wilhelmo, Marchioni Brandenburgico, Sacri Romani Imperii Archi Camerario et Principi Electori, Juliae, Cliviae, Montium, Stettini, Pomeraniae, nec non Vandalorum et Gottorum ac in Silesia Crosnae, Carnoviaeque Duci. Principi Rugiae, Burgravio Norimbergensi, Comiti Marcae et Ravenspergii, Ravensstienii etc. Domino mihi benignissimo.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

Közli: -- A -- A.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Gnezda városa kézműveseinek alapszabályai.

Gnezda, Lubló és Podolin tulajdonképen Lengyelországhoz tartoztak, s csak 1412 után, mikor a XIII szepesi város Zsigmond király alatt Lengyelországnak elzálogosított és a lengyel kormányzó és starosta Lublón város székelt, részesíté ez a nevezett három lengyel szomszédos várost, a XIII szepesi várossal együtt, egyenlő kormányzásban és vezetésben. Lengyelország felosztása után 1772-ben e három lengyel város, a XIII szepesi várossal együtt, Magyarországhoz csatoltatott és az ugynevezett XVI szepesi város kerületet — provincia — képezték közös kerületi gróf vezetése alatt.

Ezen történelmi előzmények magukkal hozták, hogy a városok fejlődése is egy irányban indult és hogy a kézmű is egy és ugyanazon alapon létesült és fejlesztetett. Innen magyarázható, hogy a lengyel városok kézművei is olyan fejlődésben részesültek, mint a szepesi városoké.

Bizonyítékul Gnezda városával foglalkozandó, annak kézműveseinek alapszabályait idézvé, melyek a leglényegesebb vonásokban megegyeznek azokkal, melyek a német szepesi városokban is találhatók.

A kovács legények alapszabályai.

Gnezda legrégebb alapszabálya az 1515. évből származik, német nyelven szerkesztetett és a kovácslegényeknek szóló következő tartalommal: Minden kovácslegény tartozik mesternél lakni, minden két hétben összejönni és 9 magyar fillért fizetni. Az elnök (Altknecht) a láda kulcsait őrzi. Ki a 6-ik parancs ellen vétkezik, kést vagy más fegyvert hord, $\frac{1}{4}$ font viaszszal büntetendő. Ki okádásig iszik, az úrnapiját elmulasztja, szidalmaz, fizet egy fél font viaszkot. Egy próba nap után következik az alkudozás. Sz. Borbála a kovács ezéh védnöke ünnepén a legények is kötelesek jelen lenni és 2 égő gyertya-

val az oltár előtt állani. Az abbeli mulasztások $\frac{1}{2}$ font viaszkal büntetendők.

A kovácslegények alapszabálya az 1515-ik évről szó szerinti szövegben következőképen hangzik:

Im Namen der Allerhöchsten undt Heiligsten Dreyfaltigkeit, Amen.

Wir Richter undt Rath der Königk. Frew. Stadt, oder des König. Fr. K.¹⁾ Bekennen Jdermaniglichen Aller vorstenden Leuten, wes Dignitets die sein, das vorkommen sindt, die Elsten Zechmeistr als N. N. vndt N. N. des Erbaren Handwerkes der Huffschmit, vnd haben von vns begert eine Löbliche Ordnung vndt Bruderschaft des H. Sanct Leony, zu welch nachfolgender Artikel der Huffschmitgesellen des Obgenandten Handwerks anlangende Bestätigung zu verleihen vndt mitzutheilen; weil wir aber haben angesehn solcher Ordnung Bruderschaft fromm u. Recht beide Parte Meister u. Gesellen mitspringlinge Erspriessliche Obachtung, zu welchen zur Lob u. Ehr dem Allmächtigen Gott, mit Krafft diesen vnsern gesiegelten zeigbrief mit vnser aller wille verleihen, Bestetigen vndt mit gebenden Artikel. Ingestalt nachfolgenden verhaltenes Inhalts etc. *Zum Ersten*, sollen die gesellen desz Handwerks bei einem Erbaren Meister die Herberg halten, alda vnd nicht anderswo in 14 Tagen einmal zur aufflegung zusammen kommen vndt allda ihr sachen ausrichten, ein jeglicher Neun vngrische Pfennig; dahin auch gewanderte gesellen gehen sollen; wissen sie aber die Herberg nicht. nach ihrer frag von weisers vndt gesellen ihnen gütiglich geweist soll werden; wird auch irgendt einer auszer des Meisters Hausz oder die seinigen verehrn, soll inbillich vertragen bey busz $\frac{1}{2}$ Pfundt wachs. Es soll auch Keiner olm des Vatters Lob, so einer im schuldig were, wandern bey Verfallung des Handwerks, Bis zum Austragen des Frewels u. vngehorsames. So einer seines Meisters Haus mit heimlicher Unzucht, alda, oder anderswo herkommens, Beflecket, wird in das Entführen zalen bey busz 1 Pfund Wax. Und alle 14 Tage, wenn man das Zeichen vmbsendet, wer da nicht kompt, ist verfallen 1 Pfund wax, nach eingelegtem gelt $\frac{1}{4}$ wax. Da der Altknecht die Schlissel vor der Zeit auffgibt, verfallen ist $\frac{1}{4}$ wax. In Obbenannter sammlung, so jemand wird schedlich gewehr tragen. als Messer, ist schuldig $\frac{1}{4}$ wax, wer bey den Ertsten, oder dieser gemachten Ordnung irgendt einer widerspennig wird erfunden, soll keine Förderung haben biss zum Ausztrag vnd geben 3 Pfund wachs. Wenn man diesen Brieff, darin unser Willkühr

¹⁾ Kniesen.

begriffen lese, oder nicht schaut, oder drauff auffmerket, und in der Hochmuth hinginge, auch wenn es antrifft die Personen nicht werden zu entdecklicher Ehre, verfallen $\frac{1}{4}$ wax. An andern Orthen kennen, wie ein berichte Person nicht ungeehrt soll werden, bey busz $\frac{1}{2}$ Pfund wax. Niemand über Natur trinken soll, vnd sich mit wiedergeben des Trunkens beflecken, bey busz $\frac{1}{2}$ Pfund wax. Ausz den Örtern ob Jemandt gutt gesell ohn bezahlt wegginge, soll geben $\frac{1}{2}$ Pfundt wax. Verboten sei aller Handspiel bey busz ein Pfundt wax, ein Altknecht 1 Pfundt. Entgegen wer einem dem Andern geburt, gezeugnis, oder handels halber mit scheltwort vortragen soll, bey busz $\frac{1}{2}$ Pfundt wax. Bleibt Jemandt schuldig u. wandert, dem haben wir nachzuschreiben. Vndt welcher auch einen Verstorbenen aus der Gesell Bruderschaft nicht werde helfen bestätten ohn redliche auszredt, ist verfallen 1 Pfundt wax. Auch im heiligen fronleichnams-Tag, vndt in der Octava danach, wo einer in der Procession nicht sein wirdt, der soll schuldt sein $\frac{1}{2}$ Pf. wax. Wenn einer solchen wisse, der Vngehorsam, vndt nicht offenbart ist, derselbige einer busz verfallen. Item wo einer am Sanct Leony Tag nicht fewert, soll geben 1 Pf. wax. Vndt wer nicht keme zu der H. Mesz vndt Ampt, der soll geprüft werden nach der Eltsten Erkenntnis, vnd wo in derselben Wochen würde sein drey Arbeit Tag, demselbigen gesellen soll ganzer wochenlohn wiederfallen. So aber 2 fewertag einfielen, sollen die gesellen des wochenlohns entpehren. Interim ob einer seiner Meister 3 oder 2 Tag fewern wird, soll verliehren den wochen lose. Gibt der Meister den Gesellen Urlaub ohn nöthliche Ursach in der wochen, ist ihm schuldig zu geben ganzen wochenlohn. Hinwiederumb Nimpt einer ohne ursach Vrlaub in der wochen, verlieret er das wochlon. Item so irgent einer den Meister schuldig were, solen 14 Tag darvohr Vrlaub nehmen, dasz sich der Meister zur Bezahlung schicken mag. Item von keinem Rabischen sollen die gesellen Trinkgeldt fordern, allein auff weihnachten, Ostern vndt Pffingsten, es sei den, das er ihn guttwillig gebe; wird aber ein Gesell einen Rabischen Pferd blut lassen, soll er sein Tringeldt fordern, vndt wo er nicht könnte, soll der Meister den gesellen das Trankgeldt verdienen. Wird alt Eisen gebracht vndt begert Neves daraus zu machen, gehört den meister an; was man aber mit ein oder zwey Hytzen bessern kann, gehört den gesellen an. Ziehet irgent einer Arbeit zu ihm, dasz im nicht angehörte, ist des Handwerks verfallen. Item ein Jeder gesell einem meister vndt nicht zweien zur Arbeit verheissen sol bey busz sein der Eltsten. Es soll auch Jeder gesell einen Tag seinen Meister arbeiten, vndt darnach

so es ihnen beyden gefellet, mit einander dingen. Auch soll kein gesell vor die Herren gehn in sachen des Handwerks belanget, bey busz bis 1 Pfund wax. Sintemal die Meister fewern Sanct Barbara-Tag, als ihren Patron, ein Jeglicher gesell verpflichtet sein soll zu fewern vndt zum Opfer gehn, bey busz $\frac{1}{2}$ Pf. wax, vndt die gesellen zwo Kerzen halten sollen vor der Elevation vor demselben Altar. *Zum Letzten* sollen die gesellen ausz der Büchsen ohn der Meister willen Pfandt oder Geldt nicht ausgeben, noch ausgleichen. Wen ein gesell gewandert kompt, der *vormals* hier nicht gearbeitet hat auff unsere Handtwerck, sollen *halben* wochenlohn, so er auff die arbeit steht, in die Büchsen geben. Wenn Rechnung geschieht auff das Quartal, es soll nicht sein ohn beywetzen zweyer Meister der Zechen. Alle 14 Tage soll der Meister die Gesellen, die bey im auff das Mall arbeiten, auff sein Lohn ins Badt führen. Begrifflich sein in dieser Paqui (!) der *Obbemeldten* Artikel zu halten, gestellet 23, welche aufgezogen sindt nach Christi geburt 1515.

Am Sonabendt Sanct Lucie Tiropoli modo privatim datum, descriptae Ao 1654. die Festi S. Stephani Jakobus Kotteric p. t. Rector Hobgark m. p.

A kovácsok alapszabályai.

Az első e nemű alapszabály az 1555-ik évből származik. Podolin szomszéd városától lettek 1632-ben átvéve és 1636-ban az utolsó alakban megerősítve, következő tartalommal:

Ha a legény belépni akar a czéhbe, köteles egy lovat mind a négy lábán megpatkolni, egy kereket vas részeiben megcsinálni, 4 forintot, 2 font viaszkot, 2 pint bort fizetni és a mestereknek egy lakomát adni. Urnapján egy égő gyertyával részt vesznek a körmenetben, valamint Leó pápa napján június 28-án az egész czéh köteles az isteni tiszteleten megjelenni. A negyedéves összejövedelek alkalmával minden mester 6 denárt fizet. A czéhmester kétszeresen fizet, ha nem viseli magát illedelmesen. A mesterinas 14 nap alatt próbán van és csak ezen idő lefolyása után fogadható be és fizet 2 font viaszkot, egy pint bort és 1 frtot. Legalább két évig kell tanulnia. Ki a mesternek a kiérdemelt munkabért meg nem fizeti, annak nem fog több munka kiszolgáltatni. Ha más mesterhez fordulna, ez sem fog neki dolgozni, ha nem akarja, hogy mestersége betiltassék. Ha mester czéhbe idéztetik és nem jelenik meg, szintén veszíti mesterségét. Betegség vagy halál esetén egyik mester a másiknak köteles részvétet és segélyt tanusítani és nyujtani.

A kovácsczéh alapszabálya az 1555-ik illetőleg 1632-ik és 1636-ik évről szószerint a következő:

Ihm 1636. Jhar den 16. Tag Junii Persönlichen vor vnser Erbare zunfft oder zechen der Zunff-Schmidt der Königlichen Frey-Stadt Podolin erschienen die Erbaren wohlgeachten Meister Mit-Bürger vndt einwohner ausz dem Königlichen Marck Kniesen als Laurentius Sylvester, Anders Schmack. Michel Schmack vndt Stancel Maeka mit schriftlichen zeugnis vnd Intercession von Ihren Ersamen gericht, an vnser Ersames, Erbares gericht, also woll auch an vnser zechen der Zunff-Schmieten Angelanget zum aller freundlichsten vndt demittigsten, wier wollen Ihnen behilfflich Sein mit hilff vndt Rath Handwercks gewöhnheit vndt Artikell des Löblichen Handwerks der Zunffschmieden mitzuthailen; welche biet v. begeren wir nicht gering geacht, auch nach Laut Ihrer Schriftliche, Ehrliche Zeugnis, welche Sie uns eingelegt haben vnter der erbaren gemein Grosz In-Sigill wegen Ihren Etlichen Lehr-Jharen. Solches mit vnser Ersames gericht bewilligung vndt Einen ganzen Ersamen rath, auch 16 hern geschehen, vndt Ihnen wiederfahren Lassen, Wie folget: Ihm Nahmen der Heiligen Dreyfaltigkeit Gottes des Vatters vndt des Sohnes vndt des H. Geistes, Amen.

Erneuerung v. Bekreffigung des Löblichen Handwerks der Zunff Schmidt mit Ihren Artikell vndt Handwerks gewöhnheit.

Ihm Jhar 1632. Am Tage Mariae Opfferung der Lichtmes Bey dem Richteramt des Ersamen, vorsichtigen und weisen Hern Simon Scholtz vndt Seine Rathsgeschworne Augustinus Dido, Lorenz Kerschner, Merten Gürzner vndt Merten Galle, Vnd ein Ersamer Weiser Rath die zeit Alter Richter. Mathaeus Puschappel, Ludvich Stanko, Hans Reisenschun, Wenzl Starck, Valter Scholtz, Girg Glatz, Anders Nütes, Fabian Meyer, Jacob Trepkho, Tebes Weintz, Christoff Mrosz, Hans Bretz, Vormindt der 16 Hern die zeit Christoff Galle. Merten Weintz, Greger Topperczer, Greger Steigauff, Tomsz Weintz, Peter Hollbeck, Tebes Schneider, Tebes Schmidt, Sigmund Furmann, Michl Topperczer, Toms Schneider, Clement Havasch, Greger Ochodnitzky, Johannes Mudron vndt Bartell Scholtz Persönlich für Vnser gericht erschienen, die Ersamen, Weisen Hern vndt Meister des Löblichen Handtwerks der zunff Schmiede die zeit zechvater Augustinus Dido vndt Casper Schmidt, der zeit die Erbaren Meister Tebes Schmidt, Jakob Leen, Hantz Schmiedt, Gürg Weintz, Jacob Leen, Paule Kyrn, Benedik Leen vndt Jakob Klein, Vns angelanget vndt gebeten ihnen Ihre Handwerks gewöhnheit vndt Artikell dieselbigen

zum Erneuern vndt bekrefftigen wollen. Solches wir für gutt angesehen Haben vndt nach Wohlbedachten Rath ihrer bitt, vnd beger geleist, auf dasz Sie vndt Ihre nachkhenling theilhaftig vndt genieszen Vnsern gerechtigkeit, welche wir in khöniglicher frey-Stadt Podolin haben auf Vnsern Väter Erworben mit groszer müh von Gott seligen Khönigen im Reich Vngarn vndt Polen, die weill auch (mehrere angesehen) Solche Ordnung in Andern freien Stadten, vndt Märkten. Sein v. gehalten werden, So sollen Sie auch bey in Vnser khöniglichen frey Stadt Podolin gehalten werden, bey unsern gehorsam.

Der 1 Artikell. Wo ein Erbarer bey vns Lust hat Meister zu werden, der soll zech gerechtigkeit thun: Erstlichen soll er beschlagen ein Rosz auf alle vier füsse mitt neuen Eysen, welche zunft-Eysen er selbst machen soll. Wofern das sich ein Nagell beigeth, soll im beschlagen verfelt ein Seitel Wein, zeicht er im heraus ein halbe wein. Neben diesen ein par Rath mit neuen schönen Ringen vnd allen dem beschlagen, die zeih soll Eysen v. rath darzue schaffen, bey dieser Arbeit sollen 2 Meister darbey vndt zusehen, dieselbigen sollen versorget werden mit essen vndt trinken, von diesen, der das Meister Stück macht, vnd darnach soll die Arbeit von den Meister besehen werden, Wofern dasz es mangel v. tadel hat, Soll gestrafft werden nach der Meister erkenntnisz, Nach diesen soll er der zechen niederlegen 4 fl., 2 Pfundt wax vnd 2 Pinten Wein, vndt den Meistern eine Mallzeit zu geben, nach seinem Vermögen, dabey sollen sein Meister vndt Meisterin. *Der 2 Artikell.* Wenn ein Meisters Sohn Meister wird, der ist aller sachen halb frey, Allein das Meisterstück ist er schuldig zum machen wie ein anderer, Wofern es Mangel oder Tadel brecht, soll getoppelt gestrafft werden, das Mall ist er schuldig zu geben, wie ein anderer. *Der 3 Artikell.* Wen ein gesell kheme gewanderth Vnd nehme Eine Widfrau zumm Ehelichen Standt oder Meisterstochter, den zehlen wir auch halben theil frey, allein Sein Eheliche Geburth, Lehren, Meisterstück, das Mall ist er schuldig wie ein anderer. *Der 4 Artikell.* Auch wenn ein Meisters tochter nehme denselbigen, zehlen wir auch frey. allein den Wein, das Wachs vnd das Mall ist er schuldig zu geben. *Der 5 Artikell.* Wofern dasz sich einer nicht wolle einrichten zum Einer Erbaren zechen Vndt ein Werks-Statt bauen, Soll in keinen Weg gestattet werden. *Der 6 Artikell.* So auch auswendig Khöniglicher Stadt Wer ein Meister, vndt derselbe hat Lust zu unser zechen, derselbige allenthalben genugsam wehr, dem handtwerks mit gebürth auch redlich gelehrneth hatt, den wollen wier auch aufnehmen, also, dasz

er Alles thun wie oben annotirt. *Der 7 Artikell.* Auch wollen wir Gott zu Lob u. Ehr, das Altar in der Kirchen, Welches man nenneth das Fron-Leichnam Altar, mit einer Kertzen vortragen u. Jährlichen am Tage des Heiligen Bapsten¹ Leo, welches ist der 28. Juni, das Ampt der h. Mäsz anhören, Meister vndt Meisterin, auch gesellen zum Opfer gehen. *Der 8 Artikell.* Auch wollen wir, das der Jungste Meister die Kertzen in der Kirchen an solhen Festen entzünden, den Meistern in die Hände geben, auszuleschen zur rechten zeit, den Meistern einer schuldig ist zu dienen, Eltesten Meistern Ehre beweisen in allen stellen. *Der 9 Artikell.* Wenn ein Meister den andern verletzt mitt Vnziemlichen Worten, So wollen wir nicht, das solches Vertragen oder Vereiniget werden soll in Leuthaus, sondern vor den Erbaren Meistern Soll klagh u. Antworth Verhöret werden, Vnd auch da gericht, welche parten schuldig ist, aber sein wirdt, soll gestrafft werden mit der Meistern erkenntnisz. *Der 10 Artikell.* Auch wollen wir, das alle Meister des Ehrlichen Handwerks alle Quartal zue Samen gehen in des Zechvatters Haus Vnd auflegen Per 6 Fen. *Der 11 Artikell.* Wenn aber der zechmeister sich Vngebührlich halth, Vnd wird bueszfellig, soll er gestrafft werden mitt gedoppelter straff v. kein gnadt dabey. *Der 12 Artikell.* Wenn ein Meister aufnehmen will ein lehrknaben, soll er im das schurtzfell nicht Vmgeben, er habe den das dem Zechmeister angesagt bey einem Pfundt Wachs, auch nicht lenger Versuchen lassen, als 14 tag, Vnd ven die Verstrichen sindt, Vnd Sie beyde einander gefallen, sol er für die Meister gestellet werden Vnd da verdhinet, Vnter 2 Jahren soll kheiner aufgenommen werden. Ein Auswendiger soll sein eheliche geburth für die Meister legen in die zechen 2 pfundt Wachs, auch ein Pinth Wein, vndt 1 fl. *Der 13 Artikell.* Wenn ein Meister seinen Sohn Lehren will, soll er in die zechen ansagen, aber nichts geben v. lehren also lang er will, Vnd wen er Ihm frey Saget, Soll er 2 Pinten Wein geben zum gedechtnis. *Der 14 Artikell.* So soll khein Meister seinen Lehr knecht nichts geben ein Jhar, als ein Würckenhembt vnd flächsens, Vndt ein Rockh für 2 fl. So er gehorsam ist am Sonntag, den auff das Jahr 2 den. *Der 15 Artikell.* Wo ein gesell Arbeit bey einen Meister Was er khan machen alt ding in einer Hützen, dasz ist sein tranggeldt, v. dem lehrknecht geht davon 3 den. *Der 16 Artikell.* Wo aber ein gesell, lehrknecht einem Meister enthinderth, was eines phenigs werdt ist, Vnd darin befunden wirdt, soll im Handwerkh nicht gelitten werden. *Der 17 Artikell.* Auch soll khein Meister dem Andern sein gesindt bey einer busz 2 pfundt Wachs abwendig machen. *Der 18 Artikell.*

Wenn ein gueter mann lest arbeiten bey einen Meister, vndt zahlt ihm nicht, darnach zum einem Andern geht, soll er gefragt werden, Wo er hat lassen arbeiten; ob auch der Meister genüget ist worden, Wo er dennoch komt, Vnd nichtt gezahlt ist, soll man ihm kein Schlag arbeiten, bis das der Erste Meister befridet bey 1 fl. busz. *Der 19 Artikell.* Auch Wollen wier, dasz khein Meister gemachte arbeit soll heimtragen noch durchs gesinde bey Verliehrung des Handverksh. *Der 20 Artikell.* Wenn ein Man zue Arbeiten bringt v. zuesagt auf einen Tag, auch das gemacht wird, vnd nicht ausgelest, soll in 4 Wochen verhalten werden, findet er unter der zeit sich nicht darzue, mag er frey die Arbeit verkaufen, doch nicht teuer als der Lohn steht, khommt er öffter darnach, soll im noch zugewiesen werden, Wo Solches verkauft ist. *Der 21 Artikell.* Wenn ein Meister vngehorsam sein woll, vnd nicht khometh, wenn die Meister nach ihm senden, soll im das Handwerkh gelegeth werden, bis er sich vergleicht mit den Meistern, Wo in die nicht zwingen khönnen, Sollen die Meister zueflucht haben zue Einen Erbaren gericht, Sie zue Hilf nehmen, verhelffen straffen den Vngehorsamen Meister. *Der 22 Artikell.* Auch wollen wir das alle Jarmarkt 2 Vnsere Jüngern Meister die Thor auf vndt zu schlieszen. *Der 23 Artikell.* Wenn ein Meisterin stirbth, Soll man u. Weib bey Begräbnisz sein v. die Leiche helffen begleiten zum grabe Vnd zum opffer gehen beyde. *Der 24 Artikell.* Stirbt aber ein Khindt, mag eines da sein zu begleiten die leich, wer solches versäumet v. einheimisch ist, verfelt 1 pfund Wachs. *Der 25 Artikell.* Wenn ein Meister krankh wird, oder die Seinigen, oder in Noth felt, sollen ihn die Meister besuchen, vndt mit Nothdurft beikhömmen. *Der 26 Artikell.* Wenn ein Meister ausz bleibt Jhar u. tag ohne Vrsach, Vnd darnach khommt, Soll er auf ein Neues Zechgerechtigkeit gewinnen, ausgenommen Er in den Kriegsnöthen Wer gewesen gegen feundt, Solches haben wir Verwilligeth mit Einem gantzen Rath. Wie auch Vns verliehen khönigliche Freyheitt Wie oben gemeldet, dasz es soll Vnd musz gehalten werden. Gegeben der alte Brieff 1555. Am Ostermontag. Der zechvater vndt Eltesten mitt Eigener hand Vnterschrieben.

Georgius Glatz Judex, una cum Juratis Assessoribus Ejusdem Cittis Georgius Topperczer, Martinus Galli, Laurentius Pellio.

Matheus Weintz, Benedik Loyko der Zeitt Zechvater mit seinen bey Vitzern, Erbaren meistern m. p.

Augustinus Dido m. p., Jakob Lion m. p., Michael Paulinus Luczantzky p. t. Notarius Liberae Reg. Cittis Podoliniensis m. p.

A lakatosok és rokon kézművesek alapszabályai.

Az okmány bizonyosan szintén a XVI. századból származik, megerősítése az 1724-ik évről szól. A czéh főistenisztelete minden évben sept. 14-én Gnezda városában azon oltár előtt tartatott, mely Krisztust jelképezi, a mint a keresztfára emeltetik és mely 1710-ik évben a czéh által lett alapítottva. Ez alkalommal a czéh halottaiért is misék tartottak. Az elmulasztás 2 font viaszkkal lett megbüntetve. Minden évnegyedben a mester 2 polturát (egy poltura 1 $\frac{1}{2}$ kr) tett a ládába. Az úrnap körmenetében testületileg vett részt a társulat. Még az octáva is ünnepeltetett. A bétegek ápolásánál és a halottak temetésénél a czéh tagjai segélyre és részvétre köteleztettek. A mesterinas csak 14 napi próba után számíthatott felvételre, a mikor is 2 font viaszkot, egy pint bort és 5 frtot fizetett a czéhládába. Tanulási ideje három évig tartott. Ha legénynyé felcsapott, kétszer annyit köteles volt fizetni. A legény legalább 2 évi vándorlás után avattatott fel mesterré és a czéh javára adott 4 frtot, 2 font viaszkot, 2 pint bort, egy hordó sört és azonkívül 10 frtot a czéhládába. Azután következett a mesterek megvendéglése, mi bor nélkül 10 frttal megváltható volt. A munka — Meisterstück — mely a mesterré avatás alkalmával készítettett, állott 1 pár pisztolyból — miből kitetszik, hogy a fegyvergyártás is ezen czéh körébe tartozott, — továbbá egy puskából, egy fedett lakathól 3 reteszszel és 2 kulcsból. Tusakodások, vagy kihágások a 10 parancsolat ellen, a mesterek belátása szerint büntettettek.

A lakatosok alapszabálya szó szerint a következő:

Im Nahmen der Allerheiligsten Hochgelobten und unzertheilten Dreyfaltigkeit Gott desz Vatters, und desz Sohnes v. desz Heiligen Geistes Amen.

Artikul und Ordnung desz Löblichen und Kunsthafftten Schlosser Handwerks.

Erstlich. Zu Gottes Lob Preis und Ehren sollen sich alle Ehrbare Schlosser Meister und Gesellen Jährlich den vierzehnden Tag Monats Septembris, dass ist an unser Erlösers Jesu Christi Heiligen Kreuz Erhöhung Fest, sich aus den Städten Lublau und Pudlein, darzu auch aus Lublauer und Pudleiner umb Kreutz in dieser Königlichen Freye Stadt Kniesen versahmlen, und ihnen zu ihrer eigenen Seelen Heil und Seeligkeit dass Ambt der Heiligen Mesz vor sich als Lebendige, und Abgestorbene Meister, wie auch mitglieder unszer Löblichen Zunfftten lassen halten, und dieses Hoch Heilige Ambt, mit einen Christlichen Opffer ganz befürdernd schmücken, und zieren, diesze Andacht aber so zu Gottes

Lob und Preysz, und auffkommen desz Löblichen Schlosser Handtwerks wird angestellet werden, wird sich vor dem Heiligen Kreutz-Altar verrichten in der Heiligen Katholische Kirchen in Kniesen, die weilen gedachtet heiligen Alter ausz der Fundation der Schlosser entspriesset, und im Jahr Eintausend Siebenhundert und Zehen durch den Herrn Joanne Steiner Senioer, mit verwilligung der Geistlichkeit, alls Ihro Hochwürden H. Georgio Joanne Baptista Loyecki Plebano allhier aufgerichtet werden, und nach der Heiligen Andacht werden sich gemeldte Herren Meister und Gesellen in desz Herren Zech-Vatters Ehrliche behausung abfinden, damit nach gewöhnlicher Handwerks Ordnung, bey offener Laden, allwo Privilegien und Artikul sich auffhalten, beobachtet wurde, ob nicht einer oder der ander, ohne wüchtige ursach wegen wieder dieszen ersten Artikul und Gebott ausständig ausz nachlässigkeit sich befindet, auff welchen umb solcher übertrettung willen ein unauszständige und unnachlassige penalitet fallet, er sey Meyster oder Geselle, in zwey pfundten wachs, zum Altar bedörffen, ohne jennig Straff, so die Herren Meister nach ihrer erkändtnisz vorbehalten.

Andertens. Auff die anderen zusammenkunfft, welche Quartal weisz werden gehalten werden, alsz die andre den sechsten Tag Januarii, dasz ist auf das Fest der Heiligen Drey-Könige, die dritte auf dasz Hoch-Heilige Pfingst Fest der Sendung desz Heiligen Geistes desz Trösters am Montag, bey welcher zusammenkunfft sie Jährlich eine freue Zech-Meisterwahl, nach Löblichen Handwerksbrauch anstellend halten sollen, die wirdte aber und letzte zusammenkunfft, wird sich den Vier und zwanzigsten Tag desz Monaths Augusti, alsz am Fest desz Heiligen Apostels Bartholomäi Patron unserer Stad Kniesen, celebriren und verrichten, bey welchen vier zusammen-kunfft ein ieglicher Ehrbaren Meister und Geselle wird schuldig sein den Quartal-groschen oder auffleg gelt, wie man gemeiniglich nennet, per pultracken zwey darzulegen, welches aufflegen soll gewendet werden auff künfftige bedörfflichkeiten, einschliessend solches in die Ehrbare Zechen-Laden, daneben wird der gemeine Meister-groschen von ein ieglichen dargegeben, der ihm gebiehet und zukommet in masz beliebt zu verzehren, dieweil in iede Zusammenkunfft solches mit sich bringen thut.

Der dritte Artikul unterweiset unsz, dasz Fest desz zarthen Frouleichnamus unszeres Herren und Heilandes Jesu Christi mit höchster Andacht zu verehren und celebriren nachfolgender Gestalten: esz sollen zwey jüngste Meister verordnet werden, welche mit zwey brennenden Kertzen vor

unszeren Kreutz-Altarn, dem Hochwürdigen Guett bey wehrender Procession aufwarten sollen, deszgleichen soll diese Ordnung durch die ganze Octava in obacht genommen sein, von welcher Andacht kein Ehrbarer Meister noch Geselle ausgeschlossen wird, er mag sein, wo er will, sondern er soll gegenswärtig sein unentschuldigter, jenniger aber, der diesem Gebott und Artikul, die Ehrbare Gottes gring achtend, zuwieder leben wolte, derselbig soll unnachlässlich zur busz zwey pfund wachs zur Ehrn Gottes büsen, ohne die straff zwischen die Herren Meister.

Der 4-te Artikul. Wann Gott der Allmächtige, alsz ein gebietter über dasz Menschliche leben, sollte einen Ehrbaren Meister oder Geselle ausz unszer Löblichen zunfft von dieszer müheiligen welt durch den zeitlichen Tod in die ewigkeit abfordern, er sey in welcher Stadt oder Fläcken, er wil so unszer Privilegium in sich beschliesset, so soll dieszer abschied dem Zech-Meister angemelt, und umb dasz Zunfften Kenn-Zeichen allen und jeden Meistern nachricht zu thun, gebetten werden, auff dasz nach behaltener Kundschaft ein jeglicher Meister und Geselle auff den bestimmten bestättigungs Tag unfehlbar sich zur letzten begleitung des Verstorbenen wolte einfinden, darneben auch (seind wür doch alle in der disposition Gottes Allmächtigen) so farn in grosser armuth ein Meister oder Geselle möchte ausz dieszer triebseeligkeit abscheiden, also zwar, dasz hinter seiner nicht so viel bliebe, dass er kunte ehrlichen nach Landessitten bestättiget werden, so sind verbunden die Ehrbaren H. Meister, die zur selben zeit leben werden, ausz dem vorrath der Zunfft den Geistlichen, Schulbedienten, und andern bey solchen Acten bedörfflichen Laboranten zu befriedigen und contentiren, und also Ehrlich und Christlich die letzte Barmhertzigkeit üben und anstellen.

Der 5-te Artikul. Sol abserwired in obacht genommen werden, dasz wann sich welchen Ehrbaren Meister ein jung in lehr Jahr trifft, der habe vierzehn Tage verlaub auff der Probe ohne ein schurz-fähl zu stehen, und wan die vierzehentage verschieen sind, dasz beyde der Meister und Lehrjung ein ander gefallen, so sein sie schuldig für die Ehrbare Meisterschaft in desz H. Zech-Vaters behausung zu erscheinen, und allda wird der jung examiniret werden, auff wasz vor einem Geschlechte, Nation, oder Eltern er sey, ob er zu den kunsthafften Handt-werk lust und lieb habe oder nicht, undt ob er darzu tauglich sich befinde, wann er sich dann auff einem ehrlichen Ehestand, wie auch auff allzeit ehrlich wohlverhaltenen Eltern befindet, so soll er zu seinen Lehrmeister vor der offenen Löblichen Zunfften Laden Artikul und Privi-

legien zum Handtwerk auff-gedinget werden in nachfolgender Gestalt: er musz an seiner seitten zwey Ehrliche und Wohlverhaltene Männer zum Bürgen vor sich, sambt den ihm angebohrnen zeige oder Geburts-Brieff haben und stellen, nebst den eine halbe Kuff bier vor die Meisterschafft, mit einer Pinten Wein, zwey pfund wachs, auch zehen Pultracken erstes zeichen Gelt soll er belegen, schlieszlichen dasz er auffding fl. fünffe ist er verbunden einzuhändigen, und allsz dann drey ganze Jahr lang wollkömlich sein, züchtig, ehrbahrlich, sittlich, gehorsam und unterthänig die lehrzeit erfüllen, ohne einzige wiederwärtigkeit und ungeduld (ein solcher aber, der sein Handtwerk auserhalb einer Zunfft erlehret hätte, und bey uns lust zu arbeiten gewinnen thät, oder auch beehrte, aufgenommen zu werden, selbiger ist schuldig erstlich ein Jahr in unszerer Löblichen Zunfft, bey einem Ehrbaren Meister zu lehren und nach verfllossenem Jahr, soll er auff folgendte manier und weisz) losz gesprochener zu gelassen seyn, nach Löbl. Handwerks Gebrauch.

Der 6-te Artikul. Wann der Lehrjung seine drey Jahr, glücklichen in gutter gesundheit sambt seinen Lehr-Meister erreicht, und ohne scrupel der Zunfften verrichtet haben, ist der Lehrling schuldlich seinen H. Meister in demuth zu bitten, mit seynen zwey bürgen, für die Löbliche Zunfft praesentiret zu werden, alldorten in gantzer unterthänigkeit anlangen, umb seinen frey und losz sprechend von allen seinen verlauffenen und auszustandenen dienstbahrkeitten; alsdann wird man seinen Herren Lehr-Meister ein kleinen abtritt anbieten, und dem Jung beforschen, examiniren, und bey der Wahrheit ausfragen, ob er etwas guttes zu seinen nutzen begriffen und erlehret oder auch sein kleines trinkgeld erspart und erhalten habe, oder auch sonsten grosze kürz nicht hat erduken, v. leyden müssen, welche Verhörung nach der H. Meister erkändnüss wird beobachtet, gerichtet und geurtheilt werden.

Der 7-te Artikul. Wann der ausgelehrnte wird von seinen H. Lehr-Meister, wie auch von der gantzen Löblichen Zunfft, nach ordnung von allen seinen dienstbahrkeitten frey und losz gesprochen, und vor einen ehrlichen Gesellen soll verkündiget werden, ist er schuldig topelte expesen bey dem frey sprächen, alsz bey den auffdingen zu tragen, und alsz dann wird er in der Ehrbahren Meisterbuch, in die zahl der Ehr und Tugendtsahmen Gesellen annotiret und verschrieben werden, alsdann wird ihne von allen H. Meistern und Gesellen glück, heyl, und Seegen Gottes gewünscht werden zu seiner ersten wanderschafft, welche er ist schuldig also zu verrichten, esz wird ihm ein Tornister oder Ranzen mit sand

und Steiner angefüllt, und also zu einen Stadt-Thor herausz zu reisen, und zum andern zuruck zukehren, die erste wanderschafft zu verrichten anbefohlen, darneben soll ihm ernst verboten werden, dasz er weder in der ausz noch in der zuruckreis irgends wo in ein schänk oder wirthshausz nicht einkehren, sondern graden weg in dasz H. Zech-Meisters Hausz sich einstelle und abfinde, und alsz ausz frembden Länder der wanderschafft halber von H. Meistern und Gesellen, ausz der nächsten Stad ein grusz bringe, auch ehrsamlich jeden sein hand erbiette, und also für ein Geselle soll er erkundt werden.

Der 8-te Artikul. Bekennet und lehret den Meisterlichen zustand, wann ein Ehrbarer Gesell, er sey ein frömbder, oder ein einheimischer, oder auch eines Meisters Sohn, wolte umb sein Meister-Recht bey unszer Ehrbahren Zunfft anhalten, dieszer ist schuldig dasz zeichen gelt zu geben, alsz denari dreiszig und solches wird den H. Zech-Meister überlassen. Auff dieszes wird ihm ein kleiner Termin gegeben werden und unterdessen wird dasz Meister kennzeichen an alle Ehrbahrn Meister und Gesellen geschicket, damit selbigte auff den bestimmten Tag und zeit sämnenlich sich einfinden thäten, alsdann bey offener Löblichen Zunfft Laden, in welcher Privilegium und Artikul sich befinden, den angemelten neuen Meister vor sich kommen lassen, ihm umb seine werbung günstig anhören, nach angehörter werbung soll er von der gantzen Meisterschafft benachforschet worden, erstlich umb sein Ehrlichen Lehr-Brieff, Geburts-Brieff, und gebührliche Wanderschafft, ohn welche stuck keiner mag auffgenommen sein, dazu ist er schuldig sein werbgelt fl. vier zu belegen, zwey fund wachs, für die Meisterschafft ein Kuff Bier und zwey pinten Wein, mit einer statlichen Mahlzeit für Meister und Gesellen etc. alsz dann wird ihm die Jüngste stelle zu besitzen erboten werden, und in die Zahl der Meisterschafft gerechnet zu gelassen sein, so färn er seine zwey Jahr in der främde gewandert.

Der 9. Artikul. Will mit dem nicht geruhen, wasz in obgemeldten acht Artikul wird begriffen, dardurch einen vollkommenen Meister wenn zu erkennen, sondern es kommet ihm auch zu, ein gewisses nach Zunfft mässiger arth und gebrauch Meister-gelt in die Ehrbahre Zunfft-Laden, alsz fl. zehne, aller seid Lyblauer zahl, abzustatten, dabey wird dem Jungen Meister ernstlich angedeutet sein, dasz Löbliche Meister-stuck zu verfärtigen in folgender gestalt: esz wird dem neuen Meister ein Gesell zur hülfte, und zwey Meister zum obsicht in die Werk-statt gegeben, allwo solch Meister-stuck den ersten Tag wird angefangen werden, der Gesell zum auffschlagen, aber

nichts ausz dem feuer zureichen, die zwey besicht Meister aber zu dem, welche krafft und macht haben, damit wann sie ein untauglich stuck in angefangenen Meister-werk spüren, solches verwerffeten, welche von den Jungen Meister mit speisz und trank wohl versorgter der einen Tag sein sollen, darnach soll er verlaub haben zwey oder drey Monath dran zu arbeiten und solches werk mit höchsten fleisz auffzuführen. Als ein Büchsenmacher soll zum Meister-stuck verfertigen drey stück, alsz: ein par Pistollen, und ein Flint, fein, klar, künsthafft, und ohne tadel. Ein Friemberger aber soll ein grosz werdecktes Thuren-Schlosz machen, auff drey Riegel, zwey Schlüssel, auch mit zwey kunstbahren Ingerichten, und wann solche Arbeit verfertiget wird, soll auff bestimmte zeit der neue Meister sein verfertigtes werk in die zunfft darbringen, und sich auff einen kleines abtrit begeben, damit in abwesenheit seiner Von der gantzen Meisterschafft dieses fürgetragene Meister-sück fleiszig betrachtet und beobachtet wurden, ob nicht irgend wo ein tadel, mangel oder fehler sich finden möchte, nach befundenen und beobachteten fehler soll der neue Meister vorgelassen sein, und ihme die erkandte verfehlung vorgetragener auszgedeutet, vor Welch ihm ein Proportionalische straffe nach der Meister erkäntnisz wird aufferleget werden.

Der 10. Artikel. Schafft dasz Recht über die Tausch, oder denen mit eingeschlossenen Meisters Kinder, dasz ist: wann eines Meisters Sohn in den Meister-stand verlanget angenommen zu werden, oder ein anderer Gesell eines Meisters-Tochter zum Ehestand und Heyrath begehret, und eben umb die Meister-stand und stelle sich bemühet, selbig geniessen der zunfft halbe Gerechtigkeit und sind nicht unterworffen dem joch, der vorgezeichneten Neun Artikel und Conditionessen, auser die Wein, Wachs, Mahlzeit, und Meister-stück, zu welchen er verobligiret wird, so alsz ein anderer, darnach wird er auch verbunden ein gantzes Jahr in der Heiligen Kirche der kertzen abzuwarten auff dem H. Kreutz-Alter. Item wann es sich begabe, dasz welcher dasz Meistemahl wolte gesonnen und willend sein mit gelt zu bezahlen, jenniger ist schuldig fl. zwölffe in paren zu belegen, ohne dem Wein, ndern zu ständen. Hierneben wann eine Wittfrau solte einen Gesellen dasz Löbliche Handt-werk zu befördern verlangen in ihre Werk-statt, esz mag der letzte sein, wann sie die Zunfft mithaltet, soll er ihr nicht abgeschlagen und abgesprochen werden; wolte sie sich aber in ein Eheverlöbnisz mit einen diesesz Handtwerks genossen, so hat sie auch das glück und freuheit eines Meisters Sohns, und Tochtters.

Der 11. Artikel. Verbittet alle böse händl, wann wo

und wie zwischen Meister und gesellen kunte oder möchte durch zank, uneinigkeit, schändtwort, schlacht, zwytracht entstehen, mit unehr der Zunfft und auffgerichten ordnung, und Freuheitten, allszo dasz dem Handtwerck nicht zu leyden noch zu dulden schinen etc. dieszes soll durch ausz nicht, esz sei heimlich oder öffentlich in ein schänk- oder wirthshausz verglichen werden, auch sonst an keinen andern orth, sondern solche unreimliche leichtfertigkeiten müssen vor die Ehrbare zunfft gebracht und getragen werden, auff dasz solche lohn austiffter citirt, und von beyden klay und verantwortung vernommener, beyden ein abtrit zu thun vermelt wurde, damit über solche verwürcknusz, nach der H. Meister erkäntnusz ein richtiges Antheil nach Gerechtigkeit gefället sein wolte und nicht auffkünfftige zusammenkunfft zu vorursachen vergeblicher turbation hingelegter auffgeschoben seyn wolte, sondern zur busz aufflegung schreiten thäten.

Der 12. Artikul. Beschliesset in sich, dasz niemahlen ein Erhbarer Meister oder geselln in seiner unruhigen hallszstarrigkeit fortfahren solle, sondern nach unszeren zunfft Privilegio und gebotten sich in Tugendsahmen Meisterlichen sitten und gebräuchen übend wohl verhalten, so färn sich aber ein oder der ander befinden solte, anstiftend entweder ausz boszheit oder muthwill, unfried oder auffruhr sich auch gar nicht beruhigen lassen, will frieden zu halten, dieszer stürzt sich selbstn mit seinen Verbrechen in die zunfften straff, nach der Meister erkäntnusz.

Der 13. Artikul. Heist obacht zu haben und vorsichtiglich zu handeln, wann esz sich begeben möchte (Gott wolle eine jeden mit seinen Heiligen Geist führen und regieren, auch für Sünd und schanden behütten und bewahren) dasz ausz unszerer Ehrbahren Zunfft in ein wasz vor eine übertrettung wieder die zehn Gebotte Gottes, und ander begebung solte fallen, ein Meister oder Geselle, oder auch ausz der Jurisdiction unszerer Herrschafft heimlich entrinnen, und auszbleiben ein gantzes Jahr, endlich doch zuruck kämme, dieszer soll nicht ein streich zu arbeiten frey haben, esz sey dan, er habe alle verseimte, und von ihm auszgebliebene zunfften zuständ gutt gemacht, und allszo wieder auffis neue sich einwärben zu seinen ehrlichen Meisterstand, welchen er verlassen und verlohren.

Der 14. Artikul. Befülht allen und jeden Meister und Gesellen ernst hafft alle gebott und Gesetz sehr fleissig und wohlvorsichtig zu beobachten, anmeisten dieszen nach folgenden, wann welchen in dieszen dreyen Stätten und in gantzen umkreisz, auch sonst anderstwo, alsz in Kirchen, Klöstern

Edelhöwen etc. zum auffschlieszen verlangt wird, esz sey wasz es immer sein mag, soll kein einiger däckel höher auffgehoben sein, alsz der hammerstiel dick ist, und sich desz im kastemd einschauend und betrachten fleissig enthalten, und unter den zunfftten straff in obacht nehmen. Darbey auch wo der Herr oder Hauswirth v. wirthin nicht gegenwärtig sein, und die Kinder oder Gesinde etwasz wollen auffschliessen lassen, diesze that kan bey verluhr desz Handtwerks nit gestattet werden.

Der 15. Artikel. Will haben zu halten, dasz weder Meister noch Gesellen, noch Lehrjung sich erwägen wolten, ein abgemusterten schlieszel zu mache, wielweniger ein schliesssel mit ein zant etc. esz soll sich auch in obacht nehmen Gesell und Lehrjung, dasz selbigte ausz der Werckstatt die scheerhacken und ditterich nicht auszleihen, oder einen andern in die hände geben, bey verluhr desz Handtwerks und seiner ehren.

Der 16. und letzte Artikel. Verpflichtet unsz zu dieszen, erstlich damit diesze alle ausz gesetzten Artikel Puncten und Clausulen wolten mit höchster möglichkeit, und fleisz wer-schonet, gehalten, erfüllet und in obacht genommen werden, absonderlich unszer Privilegium, welches wür von Ihro-Hoch-Fürstlichen Durchleichtigkeit unszern aller Gnedigsten Herren H. ausz absonderlicher gnad und gewogenheit erhalten, immer und allezeit in allen Contenten, wie selbe lauten, auszweisen und ordiniren, auff dasz wür noch denselben sich halten und reguliren wolten, absonderlich: keinen Hudler nicht zu leyden noch zuzulassen, weder im Städten noch im Flecken. so weit ausz gebühret nach desz Privilegi inhalt, sondern ein jeglicher, welcher auszer unszer zunfft und Ehrbahrkeit sein wolte, steuern, verhindern, und wehren, auch denselbigen, welche ausz den umbliegenden Städten und Dörffern, der Ungarischen und pölnischen gegenden mit Schlosser Arbeit kommen, auser den Jahrmarkt zur zeit desz Jahrmarckts aber soll es ihnen zugelassen sein, mit folgender Condition, dasz ihre Arbeit zu vor von unszern zunfft genossen solle besichtiget werden, ob sie nicht falsch oder betrüglich wäre, wo durch die unszrigen Meister kunte einen nach schmack leyden, ist sie aber tauglich und richtig ohne falschheit nach erkäntnüz, soll es ihnen mit der zunfftten zustand verlaubet werden, zu ver kauffen in Gottes Nahmen, Amen.

Nach der Glorwürdig und Gnadenreichsten Geburth unszeres Herren und Heylandes Jesu Christi 1724. den 28. Monath Aprill. Supra hocce Privilegium confirmatio consecuta est in Arce Lublo 1724. 18. Junii per me

Joannem Kalinowszky.

A sörfőzők alapszabálya.

Az eredeti példány az 1551-ik évből származik, mely 1668-ban a lengyel helytartó, Lubomirszky Szaniszló Heráklus által nyerte a megerősítést. Az alapszabály értelmében a czéh összejövételének főideje »az ártatlan gyermekek napja,« melyen a czéh elnöke — Zechvater — is megválasztatik. Azonkívül a tagok 4-szer egy évben gyülekeznek és mindannyiszor 2 polturát fizetnek, az abbeli mulasztások 2 font viaszkkal büntetendők. A czéh tagjai maláta készítésre és sörfőzésre jogosítvák. A ki az ipart gyakorolni akarja, a czéhládába fizet 2 lengyel forintot és 2 font viaszkot. A czéh elnöke és vénei azonkívül kapnak 8 itcze bort. Az egyesület minden tagja 8 napig czégért tüzhet ki és sörét eladhatja úgy a mint a sorrend magával hozza. A czéh elnöke — czéhmester — a kimérendő sört megkóstolja és a mértéket, valamint a sör árát ellenőrizi. A sör becsempészése tilos. A czéh mester és az ülnökök vezetik a számlákat, mire egy jegyző rendelkezésükre áll. A betegség és halál esetében a tagok egymást segíyezni kötelesek; a mulasztások 1 font viaszkkal büntetendők. A halottak napján (Allerseelentag) a czéh áldozatát tartja a templomban, mely alkalomkor a gyertyák az oltár előtt a czéh egyes tagjaitól botokon magasban tartatnak.

A sörfőzők alapszabálya szószerint következő:

In den Namen der Hochgelobten Dreieinigkeit Amen.

Zwo Taffeln des Gesetzes dem aus erwählten Volk des Herrn durch den treuen diner Moysen werden vorgetragen.

Exodi 19: v: 20.

In der 1-sten Tafel wird fürgebildet De dilectione Dei Deut. 6. In der 2-ten Tafel De dilectione proximi Levit. 3. diese beyde rühren das Volk zu den Joch der Gehorsamkeit: bevoor aus das bürgerliche Gesetz zu den guten Sitten. eine gute Ordnung, und der gemeine Friede: als der Port meldet, Ut pax Servetur, Legis moderamen habetur: dasz ist: Alle Gesetz seyn darum gegeben, dasz man mög in Friede leben. Nemo est exceptus, et legibus undique demptus. Dasz ist: Gottes Gesetz, undt bürgerlich Recht, dasz bindet die Herrn und die Knecht. Ista Quatuor ex verbis Virtutes collige Legis: Permittit, punit, imperat, atque vetat, i. e. Permittit licita, vetat prohibita, imperat honesta, punit turpia sive inhonesta. Dasz ist: Vielerley Thugenden werden Geschöpft aus dem Wörtlein Gesetz! nehmlich: Es vergönnet, strafft, gebiet und verbiet: das ist: Vergönnet zu thun, was es geziemet, verbitt alles, was nicht zimmt, Befihlet alles, was ehrlich ist, Und strafft häftig, was schändlich ist. O quam magnum decus,

et emolumentum Reipublicae, quae legibus regitur! O welche eine schöne Zierde und Nutzbarkeit ist es in einer Gemeinde, welche gute Sitten, eine schöne Ordnung, oder Gesetz thut stifften Pradamin, der Hochberiemthe und wohlerfahrene Jurist Kaiser Iustianius, dessen in Betrachtung, sintemal jedermännlich nach seinem Stand dem Gesetze unterworfen gehorsam zu seyn schuldig sey.

Wir Einwohner und Bürger der Königl. privil. XVI Cipser Kronstadt *Kniesen*, nachdem wir uns in unsere von vielen Jahren her Habenden, und sonderlich von dem Gottseeligen seeliger Gedächnuß in dem Reich Polen gewesenen Heiligen König *Sigismundo Augusto de Dato Cracoviae* feria quinta post Dominicam Judica proxima anno Domini 1551. uns günstiglich gegebenen und pünktlich ertheilten Privilegien wohlersehen, daraus merklich vernommen, und erfahren haben, wie wir nach der Masz und Weise anderen berühmten Städte etlicher *Zunft und Zechen* Ordnung, Gesetz oder Artickel zu stifften und aufzurichten Kraft und Macht, haben wir es davon ausdrücklich in den selben Privilegien zu lesen ist, als lautet es: *Artifices in Oppidis ntris nempe in Lublovia, Gnezda ac Podolinia et praesertim Braxatores cervisiae. Fabri, sartores et sutores habeant inter se plebiscita sua, articulos et Consuetudines, ob bonum ordinem inter se conservandum,* Woraff wir dermassen von unser jetzt regierenden Gnädigen des durchleuchtigsten Fürsten *Stanislar Heraclio* Comite in *Visnicz et Jaroslaw Lublomirsky* Supremo Gubernatore Scepusiensi etc. etc. Unser Gnädigsten Herrn gewisser Versicherunghalben ein *Mandat. de dato in Arce Lublo* Die 30. *Mensis Octobris Anno 1668.* empfangen haben, Worbey seynd wir dahin gesinnet, ein Erbare *Bierbraur Zunft und Bruderschaft* aufzurichten, und derselbige eine gebürliche, und biliche ja wohl nützliche Ordnung anzustellen. Werentwegen haben etliche Gesetze und Artikel (nebst welchen sich ein jede Person der löblichen obgedachten Bierbraur Zech. nach ihrem Stand, richten und halten soll) formiren und setzen lassen, Wie folget *der 1. Art.* Es soll die Erbare Zunft und Bruderschaft alhier ihre freue Wahl haben an dem Tag der unschuldigen Kindlein zu erwählen, und zu bestellen einen Zechvater, und neben ihm vier Männer ausz der Bruderschaft. Zweye dem Herrn Zechvater zu Rath und Hilfe und die andern zweye Fürsten zum aufwarten.

2. Mann soll viermal in einem Jahr Zusammenkufft halten, Dasz ist: 1. An den nungedachten des unschuldigen Kindlein. 2. Am heiligen Oster diensttag. 3. Am heiligen Pfüngst diensttag. 4. Am Sanct Hedwigstag.

3. In diesen nun ob specificirten Tagen soll ein jeder Zechmessige Bruder, wan das Zeichen eichmehr geschickt wird, persönlich zum Herren Zechvater erscheinen und zu das Auflegen 2 Poltoracken mit bringen, under Straf 2 Pfund Wachs.

4. Wer seine Zunfthaftige Aecker hat, und der Zech einverleimdet ist, der soll frey haben Malz zu machen, und Bier zu brauen, da mit vor Wissenschaft der Bierbrauer Zech Aeltesten.

5. Wer sein Gewerbe treiben will mit dem Bierbrauen, der muss zu vor in eine erbare Zunft Bruderschaft einwerben, und in die Zechlade Flor. 2 Polnische, Und zwei Pfund Wachs einlegen, dabei dem Herrn Zechvater, und den Aeltesten 8 Halbe Wein aus setzen, als dann wird ihm frey gestellet zu brauen.

6. Merzen soll einer der Zunft Bruderschaft gestalten werden zu breuen, so viel er kann ins Verk stellen, doch soll derselbe nach der Ordnung ausgeschenkt werden.

7. Ein jeder, der das Malz mahlen will zu ein Gebreud oder Merzen, soll vom Herrn Zechvater ein zetel nemen, darauf der Namen aufgezeichnet wird, den Müller einzuhändigen, welcher der Müller schuldig seyn wird denn H. Zechvater aber zu überantworten, davon soll in die Zechlade abgelegt folgen . . . Polt. 6.

8. Es soll niemanden gestattet werden, innerhalb der Stadt Bier od. Merzen zu schrotten, als eben von dem, an welchen die Ordnung ist zu schenken unter der Straf, nach Erkenntniss der Aeltesten; Auserhalb aber der Stadt soll jedermännlich frey sein aus zu schrotten, so viel man vermag des Ausschenkens, doch die Ordnung vorbeu lassen fahren.

9. Es soll ein jeder, der da in der erbaren Zunft und Bruderschaft ist eingeleibet, 8 Tage einen Zeuger zu halten nach verflössenen 8 Tagen soll er seinen Zeuger einziehen, und seinen Nachbar, wo er bereit oder geschickt ist, soll sein zeuger beweisen; Ist er nicht geschickt, so muss er unterlassen und die Ordnung, die ihn betrifft, damol verlohren haben.

10. Es sollen immerfort, unaufhörlich Winter und Sommer zwei Zeuger, und nicht mehr, altroversum, das ist, gegen der andern Seiten, nach der Reihe und Ordnung den Fortgang haben ohne des Gastwirts. Am Jahrmark aber, so jeder der Zechmässig ist, frey haben 8 Tage bevor und 8 Tage hernach den zeuger zu halten.

11. Welchen die Ordnung betreffen wird, den Zeuger zu beweisen, derselbe soll sich anmelden beim H. Zechvater und daselbsten ein Kost bier zu bringen.

12. Es soll niemand hinterwertz oder Verstellung Bier ums Geld ausgeben, unter der Straf eines Fass Bier in die Zech Bruderschaft, Ausgenommen der das Richteramt verwaltet, sintemahl muss gevisser Ursachen wegen immer ein Trung vorhanden seyn.

13. Es soll der Herr zechvater samt seinen Beisitzern einen möglichen Fleisz, aus Pflicht des Amts, daran wenden, dasz ein rechte und unverfälschte Maasz an den Halben und Seiteln möge gehalten werden, den Trank aber damit nach der Wolfeilen und theuren zeit geschenkt ausgemessen.

14. So bald der zeuger irgend ausgestochen bewiesen wird, sollen die zween Jüngsten der Erbaren Bruderschaft expedirt werden, die Gefäsz in den Kellern zu besichtigen, die da sollen aus geschenkt werden, dasz ist ein Gebreut Bier, und nicht mehr unter Straf nach Erkenntnisz.

15. Es wird keinen gestattet werden, er sey in unserer Erbaren zunft oder nicht, anders woher Bier, oder Merzen zu führen, allhier auszuschenken, bei Verfallung des Biers.

16. Welche Einwohner allhero ihre Bierbreuer zunft, es sei erbaut, oder unerbaut, in ihren Häuser oder Breugeschier haben, dieselben sollen zu samt ihren Nachkomenden Erberhmen ohne eine einzige Contradiction der Erbaren Bierbreuer zechwohl gemesz und vollkommen seyn, als die Stifter derselben, weil zu ihrer zeit an das Tags Licht gebracht, und aufgerichtet ist worden.

17. Er sollen dero selben die zertheilten Häuszer, eins wie das andere, wie auch jene zins haftige, gekaufte, oder mit den Häusern verfremärkte Aecker haben, deren Freiheiten, welche die vollkommene Häuszer geniessen, doch mit dem Beding von Condition, dasz sie allerley Last, welche ihnen möge betreffen, mit denen vollkommenen Häusern ingleichen tragen.

18. Er soll keinen kleinen Häuszern, noch denen die nicht in der Erbaren Zunft nicht eingeleibet sind, gewilliget werden ein Topf zu halten, Brandwein zu brichen, ohne der Verwilligungs d. Erbaren Breuer Zech Bruderschaft.

19. Wenn etwan unter denen kleinen Häuszern, oder ja unter denen die nicht Zechmessig sind, zu ihren eigene Nothdurft benöthigt sein sollten ein Malz zu machen, oder ein Gebreudt Bier zu breuen, so sollten sie den Herrn Bierbreuer zechvater anschprechen, und in die zechlade 8 Polturacken ablegen, doch aber nichts mehr über das ganze Jahr dem nur ein Malz, oder ein Gebreude Bier zu machen.

20. Es soll die Bierbreuer Zunft und Bruderschaft ihren Notarium haben zu annotiren, was von nöhten seyn wird,

Welcher seyn gebührlich Salarium v. der Erbaren Zunft Bruderschaft wird zu gewarten haben Nro fl. 8.

21. Es soll der Herr Zechvater samt seinen Beisitzern jährliche von den Intraten und Expensen in Versammlung der ganzen Erbaren Zunft Bruderschaft Rathung thun, und Rechenschaft geben, eben den Tag, wenn er seyn Amt resigniret, und aufgeben soll.

22. Wenn eines unter der Zech Bruderschaft, es sei ein Mann, Weib, Kind, oder auch Gesind abstirbt, da soll wenigstens eins aus jeden Zechmäsigen Hausz zur Begrebnisz erscheinen, den Todten mit einem Opferpfenig zu begleiten, und der Straf 1 pf. Wachs, unterhalb der Pestilenz Seuche.

23. Am Aller Seelen Tags, wenn die heilige Mess vor die verstorbenen gehalten wird, soll sich jädermänniglich der Erbaren Zunft-Bruderschaft mit einem Opferpfennig zur Kirche fünden lassen unter Straf 2 Pfund Wachs.

24. In den Hoch feyerlichen Solenniteten sollen die zween jüngsten der Erbaren Zech Bruderschaft die Kirchen Leuchter Stäbe vor dem groszen Altar in obacht haben, darauf die Kertzen zur rechten zeit anzinden, welche aus der Erbaren Bierbreuer Zechlade mit Kertzen sollen versorgt werden.

25. Es soll sich keiner der Erbaren Zech-Männer erwegen bey der offenen Zechlade, einer aus dem andern schimpf zu treiben, noch zu spotten, oder etwan Zank und Widerwillen anzustifften, unter der Straf 1 fl. Keiner soll sich auch bei der offenen Zechlade vermerken lassen irgend ein Gewehr oder Messer zu beweisen. Item, hat jemand was zu klagen. der verrichte es bey offener Zechlade.

26. Das will auch gebühren denen, die der Zunft Bruderschaft eingeleibet sind, an der Hoch feyerlichen Solenniteten nebst anderen mit-Brüdern das Opfer in der Kirche zu verrichten, so ferner einer aus Nachleszigkeit so undankbar möchte erfunden werden, das das Opfer gehen hindan zu lassen, der soll 1 Punfd Wachs in die Zechlade einlegen. Letzlich und

27. Wer etwas wieder die Billigkeiten handeln sollte, der soll nach Erkenntnisz gestrafft werden.

Geschehen mit einem einhelligen Consens und einmüttigen Deliberation des Ersamen Raths der Eltesten, und der ganzen Erbaren Gemeinde, der Bürgerschaft allhier in der Königlichen S. Privilegirten XVI Zipser Kron Stadt *Kniesen*.

Gnezda városának czéheiről általában.

Az egyes czéhek rendesen más könyveket, p. o. számolási könyveket is vezettek, melyek a czéh anyagi viszonyait kitüntették. Ilyen számolási könyvet találunk a kovácsoknál. Czíme

csinosan van írva és a lengyel starosták, a Lubomirszky család címérével kifestve, még pedig úgy, hogy a paizs csucsán egy félig látszó angyal állván, közepe egy 2-test mutat, 1636-ik évszámmal Lubomirszky Szaniszló Lub. Comes Wisnitz, Palat. Russ. Star. S. S. R. D. Z. G. Nie opolomszky szavak és betük jelzésével.

Találó mondások sem hiányzanak a címlapon, mint:

Gott geb' euch sein göttlich Segen
Damit ihr möcht friedlich leben!

Fabius ad filium.

Mein lieber Sohn, dass rath ich dier,
Und biet nun wollest folgen mir,
Nicht thue wieder dein Vaterland,
Den Solches ist die grösste Schandt,
Die einem folgt bis in das Grab,
Die Lehre von den Alten hab.

Vergilius.

Parcere subjectis et debellare superbos.
Wer sich bekhert und Gnade begehrt,
Dem soll man lieblich schonen
Wer aber will stolzieren viell
Dem soll man das verlohnen.

Socrates.

Arbeiten ist keine Schandt
Aber müszig gehn ist eine Schandt!

Was du thust bedenke das Ende
Greiff's weiszlichs an bis nicht zu behende.

Most következik a czéh jelvénye: egy szalagos paizon látszanak a kalapács, a fogó, a patkó, a szög és a vas a ló patája kivágására, az intéssel:

Lies fürsichtig und halt dich recht
Lies auch nicht zu vach, bedenk dich recht.

A sörfőzők jelvénye is ki van festve az alapszabályon következő alakokkal: a paizs csucsán egy angyal látszik ki, a paizs közepén tünnek fel: egy hordó, két veder keresztbe helyezett nyéllal, egy kancsó és egy katlan.

Hogy milyen viruló lehetett a kézmű Gnezda városában, abból is kitetszik, hogy a kovácsok, lakatosok és sörfőzők nevezett czéhein kívül más számos czéhek is képviselve voltak, melyek lényegét még röviden megemlíteni kívánom.

1. *Az ácso*k és *molnáro*k együttesen Ferdinánd királytól 1836-ban kapták alapszabályaikat, melyek 1845-ben megerősítették és kibővítették és kötelező erővel bírtak nemcsak Gnezda, de Igló, Szepes-Váralja, Leibitz, Béla, Menhárd.

Ruszkín, Durand, Szepes-Szombat, Poprád, Matheocz, Felka, Sztrázsa, Lubló és Podolin szepesi városokra nézve következő tartalommal: A mesterinas, felekezeti különbség nélkül 6 heti próbaidő után, 2—3 évig tanul és a felvétel alkalmával 1 frt 30 krt fizet. Az egész tanpénz a 20 forintot meg nem haladja. Ha legénynyé lesz a mesterinas, megint 1 frt 30 krt letesz a czéh javára. A legény vándorkönyvvel ellátva, 3 évig vándorol és mindenütt a mester-szállást keresi fel (Herberge). A hétfőt ünnepelni tilos, (blaumachen.) Oly legény, ki vándorolt, polgár lett, a mestermunkát (Meisterstück) elkészítette, minden vendéglés elkerülésével mester lehetett, ha egyszer mindenkorra 20 frtot fizetett. A mesterek, ugy mint a legények, kötelezve voltak az istenitizteletet látogatni és az évnegyedes Quatember misén megjelenni 20 kr. büntetés terhe alatt. Az elmulasztás ismétlésével a büntetés megkettőztetett. Körmenetek alkalmával és Urnapján a zászlót vitték a mesterek; nem katolikusok ily istenitizteleti cselekményekből nem voltak kivéve.

2. A *szücsők* alapszabálya Mária Theresia alatt 1779-ben lett megerősítve. A tartalma következő: A mesterek, felekezeti különbség nélkül, tartoznak zászlót venni, azt a r. kath. templomban tartogatni és Urnapján valamint a quatember misén körülhordani és használni. A mulasztás a mesternél 2, a legénynél 1 font sárga viaszkkal büntetendő. A Quatember-összejövetelnél minden mesternek és legénynek 25—50 denárnyi büntetés terhe alatt kell megjelennie. A mesterinasok három évig tanulnak és felvételnél 2 forintot, megint ugyanannyit akkor fizetnek, ha a legények sorába vétetnek fel. A czéh-mester megválasztatása a czéh évforduló napján történik. Ha a legény vándorlási idejét kiállotta, a polgárok sorába lépett, a czéh munkát megcsinálta és 15 forintot lefizetett, mester lehet. A kontárkodónak és nem mesternek tilos a kézmű gyakorlása. Betegek segélyeztetnek és a halottak a legények és mesteremberek által sírba kísértetnek.

Ezen alapszabályok Ferencz király alatt 1828-ban kevés változással helybenhagyattak: A mesterinas felpénze most 1 frtot 30 krt tett és a tanulási idő 4 évet. A tanulásért 20 frtnál többet nem fizet. A legény kénytelen 3 évig vándorolni és szállást a czéheknél keresni. A »blauer Montag« tiltva van. Kihágások büntetendők. Mesterré lehet, ki vándorolt, polgár és a czéh munkát elkészítette 25 frt lefizetésével és minden vendéglés elkerülésével. A mesterek saját zászlót bírnak a r. kath. templomban és 10—20 kr. büntetés terhe alatt különösen a Quatember isteni tiszteletnél jelen vannak és a zászlót Urnapján használják; a mulasztás az utolsó esetben 2 frttal rovandó meg.

3. *A kőművesek és kőfaragók* alapszabályai szintén Ferencz király alatt 1828-ban ugyanazon tartalommal lettek meg-alapítva, csak hogy a kőműveseknél 3, a kőfaragóknál 4 évig kellett tanulnia a mesterinasnak.

4. Ugyanazon alapszabályokat adta ki ugyanazon évben 1828-ban Ferencz király az *órások, fegyvergyártók, puskaagy készítők és sarkantyusok* számára. Az órások 4, a többi kézművesek 3 évig tanultak.

5. *Az asztalosok* szintén Ferencz király alatt 1828. kapták alapszabályaikat oly tartalommal, mely ezen idő alapszabályaitól alig különbözik valamiben.

A sörfőzők czéhe meg 1841-ben a mindenszentek oltárát megújította és Berliczky József festőnek 150 frtot fizetett. Számolási könyve 1848-ig vezetett. A többi czéhek 1872-ig, az általános iparszabadság behozataláig, alapszabályaikkal fennállottak és a közművelődés terén bő sikert arattak. Most alig van itt egynehány kézműves, ki még versenyt állhatna a fejlődött iparral. A czéhrendszer Gnezda városában is, mint általánosan a Szepességen, a kézmű és iparfénypontját jelezte, mely a czéhek feloszlásával rohamosan elhomályosodott.

Közli: WEBER SAMU.

VEGYES KÖZLÉSEK.

BETHLEN GÁBOR RENDELETE A MISKOLCZIAKHOZ.

Gabriel Dei gratia regnorum Hungariae et Transsylvaniae princeps ac Siculorum comes etc. Universis ac singulis cuiuscunque status, ordinis, honoris, conditionis, dignitatis, officii et praeeminentiae hominibus, signanter autem prudentibus ac circumspectis iudici primario, caeterisque iuratis civibus oppidi Miskolcz nobis dilectis salutem et gratiam nostram. Miskolczon lakó Zabari Péter nemes személy adja értésünkre könyörgése által jelentvén azt, hogy nem tudatik mi okból indittatván ez elmúlt napokban az egri passát kihíván személye szerint Egerbül, minden nemes és hajdú rendnek házát, azok között az övét is ugyan újjal kimutogattatok volna, abban az helyben és az egész hódoltságban efféle állapotbeli rendeknek az hatalmas török császártól adattatott kegyelmes engedelme ellen, melyet semmiképen nem kellett volna cselekednetek. Mivel pedig az megirt exponensnek az hatalmas császár mindenektől immunitást engedett, kirúl való levele in specie is kezénél vagyon, hadjuk azért s parancsoljuk is serio ez levelünk látván az megnevezett Zabari Pétert levelében irt immunitása szerint mindenekben bántás nélkül megtartsátok és se személyében, se semmi javaiban magatok vagy mások által meg ne háboríttassátok, sőt minden oltalommal mellette lévén, efféle mód nélkül való és illetlen cselekedetektől magatokat megtartóztassátok, alioquin ha bennünket panasz ér felőletek, nehézségünköt el nem kerülitek. Nec secus faciatis praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in libera ac regia montana civitate Novizoliensi, die decima octava mensis Julii anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo.

Gabriel mp.

Simon Pechy mp.
cancellarius.

(P. H.)

(A Berzeviczy-család lomniczi levéltárában.)

Közli: Kováts László.

I. RAKÓCZI GYÖRGY KIVÁLTSÁG LEVELE A BRASSAI RÉZMÍVESEK JAVÁRA.

Georgius Rákóczi Dei gratia princeps Transylvaniae. partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis, cuiuscunque status et ordinis. conditionis, honoris, dignitatis, officii et praeminentiae hominibus. praesertim vero Maros-Nemetiensibus et Solymosiensibus, tricesimatoribus, teloniatoribus ac aliis, quorum interest seu intererit, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus praesentium notitiam habituris salutem et gratiam nostram. Brassai rézmíves mester hiveinkkel esztendő által kegyelmes annuentiánkól úgy contrahálván, hogy ötven forinton adván az réznek másáját, Belényes vidékén levő rézbányákról mívöknek exerceálására rezet engednék esztendő által szállittaniok, hogy azon rézről sohul Erdélyben harminczadot, nevezet szerint pedig Maros-Németiben és Solymoson ne adjanak. Annak felette, hogy midőn rézért oda mennek. az bányászok szükségére holmi egyetmás ruházatjokra való vásznat, sarukat és csepelyüsöket szabadon vihessenek, kegyelmesen megengedtük. Hűségteknek azért hagyjuk és parancsoljuk is serio. hogy ez levelünket látván, valamikor emnekutánna és valamennyiszer megnevezett rézmíves mesterink az megirt helyre rézért menni akarnak, jövő-menő útjokban minden helyeken békével bocsátván és bocsátatván őket, ez mi kegyelmes annuentiánk ellen sohul ne háborgassa és az réznek harminczadját is tőlök ne exigálja hűségtek. hanem minden harminczad fizetés nélkül engedje nékiek az rezet behozniok. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis, earum vero paribus pro sui cautela reservatis. Datum in oppido nostro Kézdi Vásárhely, die tertia Novembris anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo quinto.

G. Rákóczi mp.

Martinus Markosffalvi mp.
secretarius.

(P. H.)

(Eredetije dr. Schmidt Károly orsz. képviselő úr tulajdonában.)

Közli: Kováts László.

ZÁPOLYA JÁNOS KIR. ÉLETÉHEZ.

I.

Ludovicus Dei gratia Rex Hungariae et Bohemiae etc. Fideli nostro venerabili vicario eccl. Jaurinensis salutem et gratiam. Expositum est majestati nostrae in persona fidelis nostri spectabilis ac magnifici Joannis de Zapolya comitis perpetui terrae Scepusiensis ac vojvodae nostri Transylvaniensis etc. quod quamvis his superioribus diebus per alias nostras praeceptorias literas

tibi in eo demandaverimus, ut causam illam et differentiam, quae inter providos Georgium Nagy ipsius exponentis in possessione ejusdem Norap vocata in Vesprimiensi. veluti incattum ab una, ac Simonem Oldor venerabilis et religiosi fratris Jacobi abbatis eccl. de Beel jobbagyiones in possessione ejusdem Poljan vocata in eodem cottu Vesprimiensi existenti habitis commorantes. ut actorem partibus ex altera, ratione et praetextu cujusdam vineae in promonthorio Bodoghaszszonydergencheye vocatae, in cottu Zaladiensi existenti adjacentis, in loco Bechehegye nuncupato situatae, coram te mota fuerit et suscitata, statu in eodem, in quo tunc pendebat coram te, absque ulteriori processu in curiam nostram regiam. nostram scilicet personalem in praesentiam ad terminum per te ipsis partibus literatorie praefigendum transmittere debueras, tamen tu nescitur unde motus, nedum causam ad hujusmodi mandata nostra in dictam curiam nostram transmittere curasses, sed insuper praetactas litteras nostras praeceptorias contra firmam praedicti mandati nostri apud te retinuisses in contemptum mandatorum nostrorum ac praejudicium et damnum jurisque derogamen ipsius exponentis manifestum; quod nos silentio per transire nolentes. volumus et fidelitati tuae harum serie firmiter praecipientes mandamus, quatenus habita praesentium noticia. causam partium praescriptam, iuxta praedicta mandata nostra, ad dictam curiam nostram regiam transmittere, praetactasque litteras nostras praeceptorias eidem exponenti restituere, quae si feceris. bene quidem. alioquin quinto decimo die a die exhibitionis praesentium exhinc computando coram nostra majestate personaliter vel per procuratorem tuum legitimum modis omnibus comparere debeas et tenearis. rationem non observationis mandatorum nostrorum. ac non restitutionis praetactarum litterarum nostrarum praeceptoriarum redditurus. nam aliter certus esto. quod si secus facere attentaveris. nos ad partis instantiam comparentis id faciemus in praemissis, quod dictaverit ordo iuris, secus nullo modo facturus, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Budae. in profesto Pentecostes anno Domini 1526.

(Pannonhalmi Itár, Capsa XVII. Lit. W.)

II.

Joannes Dei gratia Rex Hungariae. Dalmatiae. Croatiae, Sclavoniae etc. Venerabilis et religiose fidelis nobis dilecte. deliberravimus, ut pro tutela et defensione castri nostri Vesprimiensis tu cum abbatibus de Kapornak, Beél et Czircz contribuas ad solutionem centum peditum conducendorum per fidelem nostrum magnificum Franciscum Bodo capitaneum nostrum. ita ut quilibet vestrum solvat iuxta numerum colonorum suorum. ea lege, ut deinceps vestri jobbagyiones id vobis restituant. Quare commit-

timus tibi, ut quidquid ad portionem tuam, iuxta limitationem ipsius capitanei nostri venerit, id totum mox solvere debeas. alioquin commisimus eidem capitaneo nostro, ut si id facere nolueris, omnibus remediis te cogere debeat, aliud ergo in quantum gratiam nostram diligis, facere non praesumas. Propter solutionem autem ipsorum 100 peditum, ad duos menses volumus, ut vestri jobbagyiones non cogantur ad militandum. Datum Budae, in festo sanctae Margarethae anno Domini Millesimo Quingentesimo Vigesimo Septimo.

(A bakonybéli apátnak. Pannonhalmi Itár, Capsa XLII. Lit. O.)

III.

János király 1527-ben rendeletet küld Jakab bakonybéli apátnak, melyben megparancsolja, hogy minden halogatás nélkül hűtlenség terhe s javadalomvesztés büntetése mellett négy jó teherszállító lovat küldjön neki.

(Pannonhalmi Itár, Capsa LI. Lit. HH.)

Közli: SAs.

KASSA VÁROSA LEVÉLTÁRÁBÓL.

1499. a p r. 13.

Prudentes et circumspecti viri, amici nostri nobis plurimum honorandi. Retulit nobis honesta domina, Dorothea, relicta condam Stephani lapicide, olim concivis nostri, non modica anime cum (?) mesticia per modum gravis querele, ex quod ipsi literarum mediante per Valentinum privignum suum filium sive heredem dicti Stephani lapicide mariti sui charissimi denunciatum extitisset, ita videlicet, quod quidam Petrus lapicida inhabitator vester quandam domum vestri in medio habitam et existentem ipsius condam Stephani lapicide, nunc vero in eiusdem heredes iure hereditario condescensam et devolutam certo precio vendidisset, partem quoque precii eiusdem domus, nescitur quibus iuribus quibusve respectibus pro se occupare niteretur. Cum tamen adducto coram nobis .testamento priusdicti condam Stephani eodemque perlecto, insuper ex veridica relatione testamentariorum, eundem Petrum lapicidam nullam proprietatem in eadem domo et attinenciis eiusdem habere aut consequi posse agnovimus et comperimus, quocirca vestras amicitias diligenter presentibus hortamur petimusque, quatenus eedem dicto Petro lapicide commansori vestro, ut idem eosdem heredes condam Stephani lapicide inquietare desisteret, committere velint, si vero idem Petrus erga ipsam dominam relictam aut heredes prefatos quid cause aut pro debitis, ut asserit, sepedictum condam Stephanum sibi obligatum permansisse, agere habuerit, id coram nobis iuri-

dice prosequitur. Nos enim huiusmodi in causis nullo unquam tempore cuiquam iudicium et iusticiam denegabimus administrare. Datum Bude, sub nostro minori sigillo in profesto beatorum Tiburcii et Valeriani martirum, anno domini etc. nonagesimo nono.

Judex et iurati cives
regalis civitatis Budensis.

Kivül: Prudentibus ac circumspectis iudici iuratisque civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis plurimum honorandis.

(Papiroson, zárlatán piros pecsét nyoma, 800. sz. a.)

1513. nov. 7.

Circumspecti domini, amici et vicini nobis summe honorandi. Noverint dominacio vestra, quomodo domino preposito (?) filio nostro charissimo de suis propriis vinis in Liszka existentibus ad studium Cracoviense vinorum media vasa sex transmisimus, unde tricesimator d. v. in Lyblaw a ipsis vinis tricesimam a vectore habere omnino vult, dicens, qualiter ipse filius noster charissimus prefata vina vendidisset, tum nos non contradicimus, quod ipse pro sua necessitate aliquid non vendidisset, sed nobis nihil interest, nobis tum videtur, ut si is tricesimator non ita nobiscum componeret, prout componit, sed in amicitia mutua adesset, istud d. v. et sibimet in dampno non extitisset; propterea d. v. diligentissime rogamus, dignemini dicto tricesimatori mandare, ut ipse a tali exactione destitisset, cum tunc in regno Polonie et presertim in civitate Cracoviense a nobis de ipsis vinis nullam exactionem habere volebant, tum nos d. v. non in tantis, sed multo in maioribus semper facere parati sumus, tandem d. v. feliciter valere optamus. Ex arce nostra Palocha, feria secunda proxima ante festum beati Martini episcopi anno domini millesimo quingentesimo tredecimo.

Relacionem optamus.

Michael Chorwath
castri Palvcha heres.
administrator prepositure
Scepusiensis etc.

Kivül: Circumspectis dominis, iudici ac consiliaribus civitatis Cassoviensis, dominis amicis et vicinis nobis summe honorandis.

(Papiroson, zárlatán pecsét nyoma 916. sz. a.)

1516. febr. 18.

Ego Andreas Trepka capitaneus aulicorum bohemorum regie maiestatis recognosco per presentes, quod a provido Georgio factori Budensi dominorum Fukarorum¹⁾ levavi et accepi ducen-

¹⁾ Fugger.

tos florenos hungaricales in auro, quos mihi ex parte civium Cassoviensium sincere reposuit. Idcirco ego predictum Georgium presentium mediante quittum et expeditum facio et ob maioris huius rei testimonium secretum meum appressi. Actum Bude, feria secunda post dominicam Reminiscere, anno domini millesimo quingentesimo decimo sexto.

(Papiroson, rányomott pecséttel (mezejében czimerpaizs, benne bárd, felette A. T. betük) 964. sz. a.)

1525. jul. 26.

Prudentes et circumspecti viri, amici nobis honorandi, Credimus vobis constare, qualiter negocium illius oppidi Zykzo ex parte solucionis sumpme pecuniarum, in qua alias idem oppidum per magnificum dominum Gabrielem Pereny reverendissimo quondam domino Georgio archiepiscopo Strigoniensi etc. impignortum extitisset, hic Bude per dominos consiliarios regie maiestatis determinatum esset, uti universi proventus, qui, vivente ipso condam domino archiepiscopo et etiam post obitum eiusdem, de ipso oppido percepti essent, iuxta veram rationem et verum computum ad sumpmam illam, quam videlicet ipse dominus Gabriel Pereny iuxta limitacionem exinde factam in sortem redemptionis predicti oppidi Zykzo vobis soluere deberet, computarentur et tandem vos ipsam sumpmam pecuniarum cum defectu ipsorum proventuum ab eodem domino Gabriele Pereny tollere et levare deberetis, nunc autem prout intelligimus, illos proventus, quos a tempore obitus ipsius condam domini archiepiscopi de predicto oppido Zykzo percepissetis, ad dictam sumpmam pecuniarum computare nolletis, sed eandem integre ab eodem domino Gabriele de Peren rehabere velletis, quod si ita fieret, esset in dispendium anime ipsius condam domini archiepiscopi praeiudiciumque et dampnum annotati domini Gabrielis Pereny manifestum; quare easdem dominationes vestras presentibus accuratissime rogamus, quatenus iuxta limitacionem et iudiciorum deliberacionem exinde factam prenarratam pecuniarum sumpmam a prefato domino Gabriele Pereny cum defectu eiusmodi proventuum perceptorum absque aliqua difficultate et renitencia tollere et levare velitis, nam eciam iure mediante ad id cogemini, et ut secus ne feceritis, iterum rogamus; et nosque proinde ad vota vestra paratos habebitis et in reliquo bene valere optamus. Ex Buda, in festo beate Anne matris Marie, anno domini 1525.

Stephanus de Werbewcz
regni Hungarie palatinus m. p.

Kivül: Prudentibus et circumspectis iudici ac iuratis civibus civitatis Cassoviensis, amicis nobis honorandis.

(Papiroson, zárlatán piros pecsét, 1091. sz. a.)

1526. jun. 9.

Egregie domine et frater charissime. Premissa salute. Constitutum fuerat hodie inter nos, ut literas ad aliquot comitatus per me dandas, Nicolaus Zewlewssy famulus meus per semet ipsum deferre deberet; quod postea non est mihi visum, ut tanto tempore ipso Nicolao caream, qui cunctis ferme horis mihi necessarius est, decrevi itaque ad comitatus Zempleniensem et Wng literas ipsas meum per hominem proprium, in illis comitatibus bona hereditaria habentem mittere, qui si ita videbitur necessariumque erit, etiam comitatus illis viciniore peragrarare lustrareque poterit. Interim tamen ne tempus frustra laberetur, ad Borsodiensem et Abawywariensem comitatus literas sonantes egregie dominationi vestre destinavi, rogans et observans eandem, velit citissime eiusmodi omnes literas domino Stephano Zyny de Chaath suum per hominem proprium mittere, qui illas, quibus sonabunt, distribuet; nisi preterea literas ad ipsosque Gewmeriensem et Thornensem comitatus sonantes post discessum vestrum, hodie et novo scriptas, quas rogo velit egregia dominatio vestra notariis illorum comitatum dare atque presentare et priores literas, quas hodie mane egr. dom. vest. dedi, si eciam perlecte iam fuissent, de manibus illorum excipere et in minutas partes dilacerare vel igni cremandas dare, quoniam error modicus in illis per negligenciam fuit commissus; reliqua omnia per me egr. d. v. declarari, que ut in eis diligenciam, prout non dubito, adhibere et ad eos comitatus viciniore, qui sibi et ceteris dominis fratribus meis videbuntur, nuncios eorum pro rebus et factis nostris, de quibus coram loquuti sumus, quamprimum mittere velit, summopere rogo et quicquid in partibus illis exinde constitutum fuerit, quid eciam de loco in unum conveniendi determinabitur, ut me propediem certificare velit, iterum et iterum peto, . . . et felicissime valere semper opto. Ex castro meo Dobronya, sabbatho proximo post octavas corporis Christi 1526.

Stephanus de Werbewcz

regni Hungarie servus manu propria.

Utóirat: Item precaveat rogo egr. d. v. et committat notariis amborum comitatum, ne copia seu transsumptum literarum nostrarum ad manus aliquorum et presertim adversariorum meorum veniat.

Kivül: Egregio domino Nicolao de Derenchen comiti comitatus Thornensis, domino et fratri meo charissimo.

(Papiroson, zárlatán piros pecsét, lajstromozatlan.)

1560. jan. 10.

Salutem et foelicitatem precatur per Jesum Christum, authorem vitae acternae ac sua commendat officia. Anno superiori syncerum in me favorem unum liquido declarastis, viri pruden-

tissimi, cum me indignum ad munus ecclesiasticum, ut populo hungarico in civitate vestra nobilissima ministerio evangelicae doctrinae inservirem, studiose vocabitis. Nec mihi deerat animus veniendi ad vos; verum quia tum denuo addixeram me nostris concivibus, quibus iam sex annos inservio ad annum ministerium, ipsa aequitas et dicti constantia, quam debemus etiam in rebus minimis, licet in loco sim satis vasto et humili, eos tamen respectu vel loci maioris vel emolumenti, anno nondum transacto deserere prohibuit. Accedebant huc cum dignitatis regiae longa taciturnitas, penes quam solam erat idoneam causam invenire discessus hinc mei, tum uxoris meae partus vicinus. Sed optimi patris coelestis voluntate anni huius mei termino iam adventante, cum nemo me invitum hic iuste detinere queat, si mea opera ac ministerio vestrae reipublicae opus esse censueritis, candido me pectore vobis ac vestro regimini subiectis omnibus offero. Audio etenim vestram civitatem esse populosissimam et sane ex animo gratularer, si iam tandem mea vocatione rite fungi possem. unde ecclesiae vestrae status etiam aliis exemplo ornamentoque fieri posset. Quare si vobis placet, veniam ad vos simulatque me dedere volueritis per vestrates, eadem ratione quam anno superiori vobis significaveram: Ha kegyelmeteknek nem kellek. mentől hamarabb lehet ti kegyelmetek tegyen bizonyossá. Scripsit Henrycus Bullingerus Tigurinae ecclesiae minister institutionem Christianae fidei ad oppressas Hungariae ecclesias, eius libelli exemplar quatuor misi etiam vobis. Pluribus huiusmodi novis ecclesiae vestrae populus erit refertus, si Deo ita volente venire ad vos. Valete feliciter in Domino. Ex museo nostro Ovariensi 10. die Januarii 1560.

V. p. deditissimus

Gallus Huszar anaxius
minister ecclesiae Christi.
quae est Altenburgi.

Est hic apud nos vir quidam germanicae et hungaricae linguae peritus, excellenti sane ingenio, qui sese iam exercuit in concionando; eum quoque facile possum mihi adiungere in comitem, si vobis libuerit.

Kívül: Prudentissimo senatui Cassoviensi, dominis ac fratribus in Christo dilectis dentur.

(Papiroson, zárlatán zöld pecsét nyoma. 2249/127. sz. a.)

1577. febr. 19. (?)

S. P. D. Magnum est hoc, vir amplissime, pietatis et humanitatis tuae argumentum, quod in summa dignitate constitutus, me solo literarum studio commendatum in amorem receperis tuum et inter gravissimas reipublicae occupationes non modo de me cogites, verum etiam id ipsum declarandum iis existimes literis, quarum ego humanitatem exosculor et tantum non adoro. Magni

enim ad meam laudem interesse puto, cum hoc percrebrescet, me in amorem et clientelam venisse eius viri, qui antiqua quidem suorum maiorum existimatione celebris, multo tamen suis laudibus clarior, approbante Deo, faventibus atque incumbentibus hominibus publici consilii autor, princepsque senatus est declaratus, ac cum isto honore traditam et commendatam inclytae urbis salutem et dignitatem non modo ab omni detrimento vindicare, verum etiam sapientissimis suis consiliis, maximisque virtutibus confirmare, augere et multis locupletatam accessionibus ornamentorum illustriorem in locum collocare et efferre consuevit. Primum itaque et patriae, cui praeclari cupio, gratulor de ista, qua secundum Deum tuae amplitudinis singularis sapientia eam extulit felicitate, deinde vehementer gaudeo de tuo erga me amore et benevolentia, quam ego in praecipua meorum ornamentorum parte libenter et iucunde repono; quia in magnis meis molestiis et difficultatibus me erigit et dulcissimo afficit modo sola cogitatio praestantis istius pietatis et humanitatis, qua me tua Ampl. complectetur, quamve semper eandem erga me futuram naturae tuae benignitas et constantia facile mihi persuadet. Quapropter tua Ampl. suae bonitatis praestantia magnam mihi iniecit sollicitudinem in hac re occupatam, ut honoribus et utilitatibus tuae Ampl. inseruiendo iucundiores tuae dignitatis efficere possim hanc praestantem erga me benevolentiam, quo ego me si minus alia re licebit, perpetuo certe, eoque singulari erga tuam Ampl. studeo, assiduaque earum, quae in tua Ampl. elucet, virtutem praedicatione, dignum praestabo. Meas enim omnes cogitationes et sensus in eam conferre curam, ut praeclara tua erga me voluntas imprimis honorifica tuae Ampl. deinde utilissima sit patriae, quam ego semper charam iucundamque habui, vel quod ut dignitate, ita et legibus, institutis ac virtutum omnium exercitatione coeteras anteeat Ungariae civitates; vel quod istam in amanda natali urbe pietatem animo meo imposuerit natura, cuius sensum repudiare nec volo, nec debeo. Cum autem, si unquam alias, hoc maxime tempore patria indigeat ope eruditorum hominum, quorum magna illis in locis est penuria, ego mei ingenii satis exigui omnem, si aliqua est, industriam libentissimo animo conferrem adiuvandas patriae et ecclesiae utilitates; nisi multa essent, quae me ab huius muneris amplissimi laude et usura remorarentur et intercluderent impedirentque, quominus suscipiam honorificam quidem et splendidam, gravem tamen et laboriosam personam docentis in ecclesia eius urbis, quae hodie sola sustinet omne decus et ornamentum Pannoniarum. In praecipua ego meae vitae felicitate ponerem, si meos labores praestare possem utiles, iucundos et honorificos Cassoviae, in qua urbe hanc, qua fruor, lucem hausi et magnam meae aeta-

tis partem traduxi in iis studiis, quibus rudes animi ad pietatem et humanitatem informari solent. Verum, quia in summa voluntate adest mihi optima facultas commodis patriae, pro eius dignitate inseruendi, desino id in praesenti sperare, cuius consequendi potestatem detrahit ingenium tenuius, quam ut ad ornandum, augendumque patriae decus vires suas satis commode possit expromere (?), praesertim in ista aetate, usu rerum nondum copiose instructa, minusque congruente ad tantos labores sustinendos, in illa luce hominum praestantissimorum, ubi in excelsa atque illustri laude ponuntur omnes actiones, in quibus peculiare virtutis elucet decus, et in summa versantur turpitudine et ignominia, quicumque exspectationi civium gravissimorum non omni ex parte respondent, aut aliquod ostendunt iudicium humanae infirmitatis, a qua, quia homines sunt, discedere non possunt. Adhaec accedit tenuitas etiam sumtuum, quibus in tanta et pene incoedibili caritate librorum, mediocris optimorum compararetur copia autorum, qui ad omnes literarias functiones magno praesidio et adiumento esse solent, ut interea nihil dicam de incommodo studiorum meorum, quae etsi a cultu et veneratione christianae pietatis nunquam abhorruerunt, ita tamen hactenus fuerunt comparata, ut cum theologicae eruditionis subtilitatem nondum capere possent, in iis tantum haerent et versarentur disciplinis, quae pueriles animos ad aliquem pietatis et humanitatis cultum efferre solent. Quia vero neque hae mitiores et mansuetiores Musae tantum e suis bonis elargitae sunt mihi, ut possim cum mediocri laude versari in instituenda et doctrinae studio ad virtutem et aliquam nobiliorum artium scientiam evehenda adolescentia, velim adhuc in his humanitate politissimis regionibus diutius vivere eamque prudentiae et eruditionis colligere facultatem, qua commode non solum pueritiam pietatis et humanitatis disciplina excolere, verum etiam tandem ad maturiorem aetatem accedente multarum rerum experientia, partes quoque docendi in ecclesia, si Deo optimo maximo visum ita esset, suscipere et sustinere possem. Cum autem ad continuanda studia in optima voluntate vel mediocris me deficiat facultas, tuam Ampl. omnibus precibus nihil aliud, quam quod suae pietati est consentaneum, ut suae benignitatis aliquam partem in meam quoque hanc peregrinationem decidere ne gravetur et liberali sumtu mei ingenii conatus, utiles aliquando futuros patriae, iuvare dignetur. Quod si meis officiis tuae Ampl. beneficia reponere non potero, perpetuo tamen singularis observantiae genere efficiam, ne unquam tuae Ampl. veniat in mentem poenitere tam optime de me et meis studiis tuam dignitatem esse meritam. Sed de his plura alias ad tuam Ampl. cum me ex istarum, quibus destineor, occupationum exsolvero molestiis et me-

liori etiam fuero valetudine. Honestissimae et pudiosissimae tuae Ampl. coniugi salutem ascribo, ea si mihi per literas quicquam mature significasset de nuptiis, in iis ego celebrandis aut ingenium, aut certe voluntatem ostendissem. Christus Deus tuam Ampl. unacum suis diutissime florentem, felicem incolumemque ecclesiae reipublicaeque Cassoviensi conservet novoque beneficat coniugio, ut id omni molestia vacat omnique iucunditate et felicitate circumfluat, sitque speciosa prole beatum, ut cum post multa secula ex has mortalium societate in purissimum et beatissimum coelestium animorum coetum tua Ampl. honoribus et dignitate praecipua ad votum (?) usque perfuncta discesserit. pro se alios reipublicae gubernatores et Dei cultores tua Ampl. relinquere possit plurimos, quem finem coniugii praecipuum esse gravissime censuit Plato omnis humani ingenii et sapientiae princeps. Witebergae, postridie eius diei, quo literas tuae Ampl. accepi. quo scilicet celebrabatur memoria Christi infantis allati a matre in templum et gestati in ulnis pii senis Simeonis ante annos 1577.

Tuae Amplitudini

addictissimus cliens et affinis

Georgius Caesar Cassoviensis.

Kivül: Amplissimo viro, sapientia, prudentia, virtute et dignitate praestanti domino Jacobo Grotker, principi senatus publicique consilii auctori in inclyta urbe Cassovia etc. domino patrono et affini, perpetuo singularique observantiae genere colendissimo.

Alatta más kézzel: Presentatae anno 1577. die 18. Martii. Georgius Caesar Witeberga scribit, se per diversa studia ad theologiam functionem adferre (?) sufficientem librorum inopia se laborare, ingenui tenuitatem; inde (?) diutius ibi studere petit subsidium, salutatur d. Grotkerum uxore etc.

(Eredetiye egy ív papiroson, zárlatán zöld pecsét 3411/130. sz. a.)

1636. m a j. 1.

Catharina Dei gratia nata marchionissa Brandenburgica, serenissimi condam principis Gabrielis alias sacri romani imperii et Transylvaniae principis etc. relicta vidua ac Borussiae, Juliae, Cliviae, Montium ducissa etc. memoriae commendamus tenore praesentium universis, quibus expedit et singulis, quod nos attentis et consideratis laudabilibus pferisque meritis ac utilissimis et nobis quam maxime gratis officiis insinuandique et complacendi studiis egregiorum, prudentium ac circumsectorum iudicis primarii, caeterorumque iuratorum civium et totae communitatis regiae ac liberae civitatis Cassoviensis, quibus videlicet gratiam, favorem, liberalitatem munificentiamque, imo propensam animi nostri voluntatem affectum et peculiarem quandam inclinationem

nostram industriosè, alacriter votisque ardentibus, omni nacta occasione promereri et sibi conciliare semper contendere ac deinceps quoque parem servitiorum et gratificandi promptitudinem sese praestituros demisse offerentes, moti etiam humili eorum instantia, imò allecti et inducti aliis quoque certis rationabilibus et evidentibus causis et respectibus, ex speciali nostra in bene meritos propensione et complacentia exque certa nostra scientia ac animo bene deliberato, de plenaria nostra potestate et auctoritate, vineam quandam eorundem Cassoviensium in promonthorio oppidi nostri *Tokay*, in comitatu Zempliniensi existente habitam. vulgo *Warga szőlő* vocitatum ac inter vicinities vinearum ab oriente seu versus oppidum *Tokay* egregii *Georgii Meszty* Cassoviensis, ab occasu seu versus oppidum *Tarczaly* haeredum *Stephani* condam *Izdenczy* itidem Cassoviensis, a summitate vero posteritatum egregii condam *Andreae Waranay*, ab imaque parte campum patentem ac viam publicam situatam, ab omnibus censibus, datiis, decimis, nonis, iur(ibus) monta(nis) aliisque quibusvis oneribus, contributionibus et gravaminibus libertandam, eximendam, supportandam immunemque reddendum et pronuncian-dum esse duximus, prout libertamus, eximimus, supportamus immunemque reddimus et pronunciamus, doneccun-que vel a Nobis vel legatariis nostris bona Tokaiana redempta fuerint, harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante, manus nostrae subscriptione ac sigilli impressione roboratarum. Datum Cassoviae, in feriis Ascensionis Domini anno MDCXXXVI.

Catharina mp.

(Eredeti je papiroson, rányomott pecséttel, Kassa város titkos levéltárában »Vinea« jelzetű csomóban.)

1673. jun. 24.

Mi *Rakoci Ferencz* Erdély országának választott fejedelme, Magyar ország részeinek ura, székelyek ispánja, Sáros várának örökös ura és azon vármegyének főispánja etc. Adjuk tudtára mindeneknek akiknek illik ez levelünknek rendiben, hogy bizonyos okokra nézve s mind pediglen nemes szabad királyi Kassa városa mellett tött intercessiójokat tekintetünkben vévén, Zemplén vármegyében jószáginkban lévő szöleit, nevezet szerint első *Tisza-Tokaji Mézesmál* nevű promontoriumunkon *Hét leány árka* nevű szőlő mellett levő szőlőt, melynek napkeletről *Kassai Várad István* és *Klubosiczki Pál* szölei, napnyugotról a megnevezett *Hét leány árka* szomszédi. Másodikat *Bodrogkereszturi Mézespest* nevű promontoriumunkon, melynek felül *Soos György*, alól pedig néhai *Bocskai István* szölei félek szomszédi. Harmadikot *Négyszegű*

szőlőt, kinek napkeletről néhai Szucsáni György szőleje, napnyugotról pedig az ut választván Geongiösi Ferencz szőleje szomszédi. Negyediket Felső-Lapison, melynek napkeletről Szerencsi István deák és Isepi Ferencz, napnyugotról pedig néhai Tárkányi István és Kereszturi Kis János szőlei szomszédi. Ötödiket Kis-Lapison, melynek felül Pécsi Gáspár, napnyugotról pedig Barbély István és Kassai Buđiacs István szőlei szomszédi. Hatodikot Saygon, melynek napkeletről Spillenberger Pál, napnyugotról pedig Szabó Miklós szomszédi. Hetediket az Bányán levőt, melynek napkeletről Sárosi Sebestyén, napnyugotról Csetneki Bálint szőlei szomszédi. Nyolczadikot Abaujvármegyében szántai Nagysátor nevű promontoriumunkon levő szőlőt, melynek felül Hoffman szőlő, alól Szabó Mihály szőleje szomszédi. Kilencediket Kis-Sátoron, melynek felül Szabó Pál szőleje, alól vizárok szomszédi. Tizediket Fekete Jakab nevűt, kinek felső szomszédja vizárok, alsó Palágyi István szőleje. Tizenegyediket Gerencsir szőlőt, melynek felső szomszédja Hebrant Mihály, alsó Keczer Menyhért. Tizenkettődiket Nagy-Sátoron levő Gradics nevű szőlőt, kinek felső szomszédja Cseres pallag, alsó Csobádi Gáspár szőleje. Tizenharmadikot Patocsy nevű szőlőt, melynek felső szomszédja Czeghlédi Istvánné, alsó Tárkányi István. Tizennegyediket Nagy-Hasznost, melynek felső Hoffmány szőlő, alsó Kis Ádám szőleje szomszédi. Tizenötödiket Kis-Hasznost, kinek felül Diószeghi Istvánné, alól Belleváriné asszonyom szőlei szomszédi; item ezeken kívül az ispitálybeliekhez tartozó öt tályai és egy ondi hegyeken levő szőlőket minden decimatiótól, nonatiótól és quintátiótól s több egyéb hegybeli censusoktól eximáltuk, libertáltuk és immunnissá tettük. Mely szőlőknek exemptiójára nemzetes Kazinci Péter uram plenipotentiáriusunk által leváltunk is in bona et currenti moneta ezerhétszáz magyar forintokat már megnevezett nemes Kassa városától, assecurálván ugyan nemes Kassa városát, hogy mind addig is ezen felül megnevezett szőlőknek exemptiójában a nemes várost conserváljuk és contra quosvis legitimus impetitores protegáljuk, valameddig azon megnevezett summa pénzt simul et semel in bona et currenti moneta mi vagy successorink megirt Kassa városának nem deponáljuk. A pénznek pedig letételében quotannis observáltassék szent Gergely pápa napja és ugyan Kassa városa avagy más alkalmas hely, aki nekünk is és azon városnak is tetszeni fog. Ezen szőlőknek azért exemptióját így értvén a fen specificált helyekbeli gondviselő tiszteink, item biráink, kerülők, tizedesek és *székelyek*, mostaniak és következendők annyiszor említett nemes Kassa városát és arra rendelt emberit előszámlált szőlejek libertásában megháborítani semmiképpen ne merészeljék. Melynek nagyobb bizonyására adjuk ez kezünk írása alatt költ és szokott pecsétünkkel confir-

mált levelünket. Költ zborói kastélyunkban sz. Iván havának huszonnegyedik napján ezerhatszázhetvenharmadik esztendőben.

Franciscus Rakoczy.

(Eredeti je papíroson, rányomott pecséttel, Kassa város levéltárában.
»Vinea« jelzésű csomóban.)

1678. jul. 17.

Generosi, prudentes et circumspecti Domini, vicini observandi.
Salutem et omnem felicitatem. Eo non obstante, quod reverendus Stephanus Josa propter nonnullos excessus notam infidelitatis concernentes. tanquam malorum factorum conscius, ex honesta detentione Epperiesiensi profugisset, praetitulatas dominationes vestras in nomine suae maiestatis moneo, ut res illius mobiles, pecunias et vina, aliasque facultates ubicunque locorum et quod quoscunque mediante inquisitione reperiundas conscribant et sequestrent, illam conscriptionem sub authentico diligenter et quam citissime in clyto generalatui transmittant, quod nullo modo sperarem praetitulatas d. v. intermissuras. His in reliquo servet deus praetit. d. v. salvas et incolumes felicissime. Datum ex castris caesareis ad Schaunik positis die 17. julii 1678.

Earundem praetit. d. v.

benevolus ad officia paratissimus
Stephanus comes a Wirben undt
Freudental.

Kivül: Generosis, prudentibus et circumspectis dominis N. N. regiae liberaeque civitatis Cassoniensis primario iudici et reliquis inhabitatoribus etc. vicinis observandis.

(Papíroson, 9609. sz. a.)

Év nélkül (XVI. sz.)

Registrum factum super vestes generosae mulieris Catherinae Gingis quondam nobilis Francisci Rakoci.

Item vestis una subducta pellibus mardurinis.

Alia vestis purpurea subducta pellibus hewlgy vocatis.

Item tertia vestis rubea scarlath vocata.

Quarta vestis granat vocata.

Quinta lectisternium rubeum purpurei coloris paplan vocata.

Item tapetum unum magnum.

Pannus unius vestis londis (?) vocata.

Item eegh veeg kamaka vocata rubei coloris.

Item vestis una similiter coloris rubei ex vili panno.

Alia similiter nigra vestis muliebris ex vili panno.

(Papíroson, rányomott zöld pecséttel, lajstromozatlan.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

HELY-, NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

- Abaffy Miklós 138.
 Abai Demeter 629.
 Abassa pasa 31.
 Abaujvármegye 383.
 Abonyi András 650.
 Abrani András 629. 632.
 Adoni János 627. — Pál 643.
 Adorján Tamás 534.
 Ajaki Miklós 634.
 Ajtai György 647. — István 645.
 Ákosfalvi István 635.
 Ákosi Gáspár 651.
 Alaghi Menyhért 510. 514. 515.
 Albensis Mihály 633. 634.
 Almási János 624. 626. — Mihály
 136. 651. — Tamás 627.
 Alpári István 196.
 Alattiani Mihály 626.
 Althann Mihály gr. 150.
 Alvinczy György 652. — János 638.
 — Péter 624.
 Andoriásy Ferencz 150.
 Andrásy György 289. — Pál 271.
 281. 290. — temetése 275. 276. 278.
 — Péter 258. 259. 269.
 Angyalosi Pál 623.
 Antalfi János erdélyi püspök 546.
 Apáczai István 625.
 Apafy Mihály (I.) 77. 78. 80. 82. 84.
 87. 96. 540.
 Apáti Dávid 628.
 Apay István 627. 630.
 Aphaltreer János sanktveiti kapitány
 172.
 Aranyasi András 627.
 Arapathachi Tamás 624.
 Archi Imre 517.
 Ardai István 647. — Máté 628. —
 Mihály 637.
 Árpádkori megyei tisztviselők 105—
 133.
 Aszalay Ferencz 463.

- Babarczi Máté 642.
 Bacsai János 626.
 Bácsmegyei Gergely 406. — György
 418.
 Bácsmegyei tisztviselők 133.
 Baczoni Menyhért 635.
 Badalai Mihály 633.
 Bagdi Péter 623.
 Bagosi András 644. — Márton 635.
 — Mihály 626. 636.
 Bai Gáspár 20.
 Bajnai László 653.
 Bajoni László 626.
 Bajtai Antal erd. püspök 554.
 Bajzáth József 564.
 Bakay Benedek 69. 572.
 Baksai István, Hécezi 383. 384.
 Balai György 631.
 Balassa-család 131.
 Balassa Bálint gr. 225. — Ferencz
 32. 153. 170. — Imre 163. 471.
 Balátffy János 196.
 Balkány István 627.
 Balling György 63. — János 75. 507.
 672. 689. 695.
 Balsay Mihály 628.
 Balogh István 168. 170. — János
 564.
 Balyoki György 641.
 Balyowych János 445.
 Bánffy Dénes 654. — Farkas 653.
 — Gáspár 139. — György 139.
 153. 541. — István 152. 532. —
 Kristóf 139. 167. — László 158.
 — Miklós 163.
 Bánfi Gábor, Nagymihályi 395. 415.
 416. 427. 462. — Sándor 293. 299.
 312. 313. 314. 315. 407. 416. 417.
 418. 419. 427. 462.
 Banóczy Miklós 422.
 Bányáczkai János 637.
 Bányai Benedek 652. — Ferencz 643.

- Gergely 626. — István 624. — János 642. — Mihály 639.
- Bányavárosok történetéhez adatok 381—382.
- Baranyamegyei tisztviselők 133.
- Baranyai Miklós 75.
- Baranyi Gábor 565.
- Bárczai Ferencz 383. 384.
- Bárczy Szaniszló 569.
- Barkóczy János 563. — László 170.
- Barlabási Lénárd 151. 157. — Mihály 164.
- Barna György 58. 60.
- Barsmegyei tisztviselők 133.
- Barsi János 627. — Lőrincz 632.
- Bártffai Ádám 639.
- Bartsai Zsigmondné 638.
- Baskai János 641.
- Básta György 350.
- Báthory András 617. 678. — ország-bíró 295. — Gábor 19. 351. 482. 492. 494. 496/599. 600. 613. — István 178. 626. 633. 646. — erdélyi vajda 64. 158. — erd. fejedelem 345. — János 647. — Kristóf 346. 347. — László 464. — Lőrincz 624. — Márton 629. — Mihály 640—644. — Sámuel 647. — Zsigmond 347. 349.
- Báti Márton 628.
- Batizi István 630. 632. 647. — Márton 626. — Mihály 631. — Tóbiás 624. 625.
- Bátori Anna 567. — János 647.
- Batthyany Ádám gr. 167. 168. 170. — Farkas 499. — Ignác 658.
- Bay Ferencz 420.
- Bebek Ferencz 293. 295. 296. 399. 422. — György 293. 295. 296. 422.
- Bécs 3. 4. 5. 6. 9. 10. 12. 13. 14. 16.
- Beczkeházi István 640.
- Bégáni András 640. — György 642.
- Bekeni Balázs 629. — Benedek 180. 181.
- Békési András 628. — János 623. 641. 648. — Márton 641.
- Béla (III.) adománylevele a mileji Salamon család részére 333—342.
- Belényesi György 517. — István 634. — Mihály 632. — Miklós 645.
- Belgiojosa 599.
- Bélteki András 631. 643. — János 650. — Pál füleki kapitány 232.
- Belmegyeri Péter 623.
- Benei András 632.
- Beniczky János 139. 140.
- Benkő Mihály 654. 659.
- Beregmegyei tisztviselők 133.
- Beregszászi Lőrincz 633. — Mihály 652. — Pál 639. 645.
- Berendi János 634. — Sámuel 647.
- Berkeszi János 636. 643. 645.
- Bernalt Bereczk 407.
- Bernát György 565. — Márton 166.
- Berzetei János 643.
- Berzeviczey Márton 425.
- Berzi János 645.
- Bessenyei Gergely 433.
- Besenyői Ferencz 157.
- Beszörményi András 623. — István 640. 646. — Mihály 643. — Péter 623.
- Bethlen Elek vicevajda 157. — Farkas 160. — Gábor. 138. 354. 356. 532. 617. 723. — István. 25. 51. 76. 532. 506. 525. 684 685. 698. — Sándor 658.
- Bethlendi Márton 631. — Mátyás 626.
- Bethleny Gergely 396. — Pál 423.
- Bey János 418.
- Bezdedi Pál 630.
- Bezerédy Mihály 564.
- Bihari György 643. — István 649. — Mihály 642.
- Bikfalvi János 650. — Péter 639.
- Birini Menyhért 628.
- Bocskay István 191. 599. 734. — János 397.
- Bodogfalvi Péter 636.
- Bodoki György 623.
- Bodony 357.
- Bodor Benedek 35.
- Bogaczi György 626.
- Bonczhidai Mihály 626.
- Bonyhai István 649.
- Borbély Miklós 70.
- Bornemisza Gergely 571. — János 63. — László 532. 537. — Lukács 403. — Péter 165.
- Borosnyai Ferencz 631.
- Borsai Ferencz 636. — Tamás 637.
- Borsi János 641.
- Borzási György 633.
- Borzovai András 638.
- Bossányi Miklósné 475.
- Bottyán Ádám 563.
- Bozay Benedek 174. 175.
- Bökeni János 631. 649.
- Böleskei János 624. — Mihály 648.
- Börvei István 625. — János 626.
- Börvelyi Mihály 624.

Bősházi János 651.
 Böszi Mihály 652.
 Brandenburgi Katalin 65. 733. 734.
 — és a diplomácia 317—332. 505
 —531. 670—698.
 Brankovics György 373.
 Brassai rézművesek 724.
 Brictius András 637.
 Buda 727. —1541-iki eleste 181. — -i
 pasa 30. 40. 52.
 Budaházy András 413. — István
 398. 408. 413.
 Budai P. István 642. — János 644.
 627.
 Buzinkai János 647.
 Büdöskuti György 166.
 Bükkeösi János 642.
 Bükösi István 640.
 Byri Bálint 363.

Cassovius János 645.
 Carafa Antal gr. 237.
 Chehi Mihály 628.
 Chenchy László 208.
 Chernel György 22. 23. 63. 64. 67. —
 Tamás 74.
 Cillei Borbála 176.
 Csaholczi Miklós 646.
 Csaholy Ferencz genealogiája 653.
 Csákányi István 652.
 Csakoli Balázs 628.
 Csákvári István 648.
 Csáky István 170. 533. 679. 681. ¹⁶⁷
 János 563. — László 167. 170.
 Császár György, Kassai 733.
 Császlai Pál 637.
 Csatári András 644. — János 636.
 Csecsei Mihály 650.
 Csefei László 19.
 Csegredi György 643.
 Csehi Mihály 632.
 Csejti György 628.
 Csekei András 628. — Mihály 650.
 — Pál 646.
 Csengeri András 636. — István 626.
 631. 649. — János 634. — Pál 651.
 — Péter 642.
 Cseréni Farkas 19.
 Csernáttoni István 643.
 Csernel György 613.
 Csicseri Antal 624.
 Csokalyi János 643.
 Csomaközi András 48.
 Csongrád vára történetéhez adat 191
 —192.

Csonka bég 100.
 Csuka Gergely 194.
 Csuszai Mátyás 646.
 Czanalosi György 625.
 Czeczey Péter 299. 300.
 Czegéni János 632. — Miklós 641.
 — Tamás 648.
 Czeglédi András 644. — János 623.
 624.
 Czegze Gerard 414.
 Czehi András 636. — János 636. 637.
 Czekei András 623.
 Cziedregyi István 629.
 Cziki János 629.
 Czinalosi István 631.
 Cziokolyi Péter 630.
 Czobor Imre 170.
 Czudar Péter 365.

Daboczi Mihály 641. 646.
 Daczó Imre 404. — Tamás 406.
 Dályai Baltazár 650.
 Damiani Gábor 625.
 Dániel Polyxena 551.
 Daróczy E. Bálint 629. — Ferencz
 493. 494. — János 624. 625. —
 Mihály 623. — Sándor 626.
 Dávid Ferencz 166.
 Deáki János 649.
 Debreczen 173. 192.
 Debreczeni András 628. — Ferencz
 624. 628. — Gáspár 624. 625. 639.
 — István 627. 629. 630. 636. 638.
 643. 644. 651. — János 648. 650.
 651. 652. — Mihály 636. 640. —
 Péter 634. 641.
 Debreczeni G. János 643.
 Debreczeni K. János 641.
 Debreczeni S. Gáspár 630.
 Decsi István 624. — Pál 632.
 Dedai Gál 649.
 Deli Farkas 173. — Mihály 652.
 Dengelegi István 628. 642. — Zsig-
 mond 536.
 Derecskei Ambrus 624.
 Deregnei Mihály 422.
 Deseőfi Ferencz 148.
 Desew Ferencz 376.
 Dési István 626.
 Detsei György 635.
 Detsi Gáspár 637. — Péter 634.
 Devecseri Gergely 632. — János 629.
 — Mátyás 638.
 Dezső Antal 162.
 Diosadi János 623.

- Diósgyőri András 627. — Jakab 631.
 Diószegi András 625. 632. — Balázs 634. — Dávid 632. — György 651. — István 627. 634. 646. — Márton 629. — Mátyás 635. — Mihály 627. — Pál 640.
 Divicki János 651.
 Diviny Pál 197.
 Dobai Balázs 626. — György 635. — János 631. — Kata 166.
 Dobi András 632. 634. — János 645.
 Dobó István 343.
 Dobóczy István 645.
 Dobolyi János 633.
 Dobokai Ferencz 165.
 Dobrai András 634. — Bálint 635. — István 637. — János 626. — Mihály 641. 644.
 Dobraviczai András 626.
 Dóczy András 614.
 Domahidy Albert 625. — Mihály 631. — Miklós 626. 628.
 Dombegyházi Mihály 623.
 Domokos Mihály 163.
 Dóri Ferencz 654.
Drágffy család 566—567.
 Draskovits János 167.
 Draskowyth György pozsonyi prépost 304.
 Drugeth Mária, Homonmai 141.
 Dubniczay Elek 565.
 Ecsedi Gáspár 637. — István 649. — János 641. — Mihály 640.
 Edelényi Péter 646.
 Edemffy Ferencz 407. 427. 452.
 Egérháti István 646.
 Egi Pál 624.
 Egredi István 626.
 Egrespataki András 626. 651.
 Egri János 624. — Miklós 624.
 Egyedi Mihály 642.
 Eleonora császárné, II. Ferdinánd neje 167—172.
 Endre és Johanna házasságkötésének történetéhez oklevelek 385—394.
 Endrédi György 179. — Péter 636.
 Eniszkei János 634.
 Eöczeni István 626.
 Enyedi István 645. 646. 647.
 Eödönfi Bernárd 297. 301. 427. — István 313. 410. 452. — János 299. 301. 406. 419. 426.
 Eörsy Zsigmond 54.
 Eösi István 626.
 Eperjes 75.
 Erdélyi István 536. 537. 627. — Miklós 344.
 Erdődy Gábor 167. 170. — György gróf 167. 170. — János 652.
 Érsekújvári András 651. — János 650. — Orbán 642.
 Erzsébet m. királyné 386.
 Eszenyi Mihály 626.
 Eszéki István 631. 646.
 Eszkárosi István 631.
 Eszlári Lőrincz 627.
 Eszterházy Dániel gr. 139. 170. — Farkas 170. — Ferencz 170. — Imre 1—17. 148. — István 170. — János 77. 101. — Károly 563. — Miklós 36. 37. 38. 56. 57. 61. 62. 66. 140. 149. 370. — Pál 149. 168. 170.
 Fa- és fegyverkiviteli engedély 172.
 Fahidi János 164.
 Fanchy Ferencz 620.
 Fancsikai András 629. — János 624. — Pál 629.
 Farkasdi János 652.
 Fegyverneki Ferencz 627. — János 633. 639. — Mátyás 632. — Mihály 638. — Péter 628.
 Fejér András 191. 192.
 Fejérethei Sebestyén 642.
 Fejértói András 641. — János 644.
 Fejérvári István 630. — János 649.
 Fekesházy Albert 408. — Ambrus 410. — Péter 408.
 Fekete György, Iványi 463. — János 44. 174. — László, Iványi 463. 465. — Lőrincz 517.
 Fekete Ardaí András 626.
 Félegyházi István 637.
 Félfalvi Mihály 643.
 Felnimethi Mátyás 628.
 Felsőbánya 373. 374.
 Felsőbányai Lőrincz 625.
 Felvinczi Sándor 649.
 Fenessy György 575.
 Ferdinánd (I.) m. király 165. 166. 180. 295. 297. 298. 299. 301. 305. 307. 315. 395. 407. — (II.) 139. 167. — (III.) 143. 144. 145.
 Filesdi István 646.
 Flamand-szász bevándorlás történetéhez adatok 373—376.
 Florián Mihály 630.
 Fogarasi Antal 653. — István 639.
 Foktői János 633.

Forgách Ádám 170. 167. 170. —
 János 564. — László 167. 170. —
 Mihály 70. — Miklós 72. — Péter
 167. — Zsigmond 481. 488. 489.
 492. 596. 607.
 Földváry György 625.
 Frankfurt 69.
 Funeskai György 651.
 Fülesdi Mihály 650.
 Fülkei János 650.
 Fülöp francia király 390.
 Füzéri István 648.

 Gál János, Németi 635.
 Galambfalvi Tamás 642.
 Gálszécsi Gergely 630.
 Gataly András 423.
 Gávai Péter 22.
 Geberjeni András 638. — János 638.
 Géczy István 632.
 Gelei Katona István 317. 627.
 Genczi János 641.
 Géresi Márton 632. 633. — Tamás
 628.
 Gesztelyi Mihály 649.
 Gesztrágyi Ábrahám 156.
 Gidófalvi András 640. — Balázs 633.
 Gioni Balázs 629.
 Giskra János 176. 183. 184. 185. 190.
 Glóz István 137.
 Gnezda város kézműveseinek alapsza-
 bályai 699—722.
 Godoczi Pál 633.
 Gombkötő János 574.
 Gombos Imre patnoki kapitány 251.
 — Mihály 565.
 Gönczi Mihály 628. — Miklós 623.
 Görbedi Péter 645.
 Görgői György 646.
 Götzen Frigyes 319. 525. 681.
 Grác 3.
 Grassalkovics Antal 563.
 Gró János 71.
 Gulácsi György 639. 650. — István
 629. — Lukács 631.
 Gúnyirat 1764-ből 562—565.
 Gyarmati György 629. — István 626.
 645. — János 383. 633. 645. —
 Márton 633. — Mihály 640. —
 Sámuel 645.
 Gyöngyösi Gáspár 634. — István
 259. 289. — János 625.
 György Vilmos brandenburgi örgróf
 319. 506. 507. 513. 523. 524. 672.
 694. 695. 698.

Győri János 644.
 Györkei István 634.
 Gyula Ferencz 151. *István 654.*
 Gynlay Imre 628. — Mihály 196.
 197. 636. 652.
 Gyügyei András 624. — István 626.

 Hadház 596.
 Hadi szabályzat, Magyar, 367—369.
 Haga Cornelius 531. 683.
 Hajdúk 28. 29. 33. 36. 50. 52. 53.
 54. 56. 57. 62. 63. 64. 73. 487. 501.
 529. 596. 598. 602. 614.
 Halász Ambrus 571.
 Halbthurn 17.
 Haller István 19.
 Halmágyi András 638.
 Halmy Márton 381.
 Haraszi Balázs 314.
 Harsányi István oláh ref. lelkész 310.
 650. — Máté 646. — Mihály 623.
 647.
 Haszán pasa 25.
 Hatházi János 650. — Márton 650.
 — Miklós 638. — Mózes 646.
 Haynald Lajos 668. 669.
 Hécezi István 637.
 Héderváry István 170.
 Hegyi Gábor 565.
 Heister Siegbert 150.
 Hejczey János 628. 644.
 Helmecezi István 645. — János 647.
 — Márton 628. — Pál 629. —
 Péter 639.
 Helthy Gáspár 574.
 Henzeleczy György 411.
 Herczeg Zsigmond 67. 93.
 Herczegszőlősi Dániel 634.
 Herendi Albert 173.
 Hevenyesy János 150.
 Hidalmási János 625.
 Himfi Benedek 365. 366. — István
 634. — Pál 357. — Péter 363.
 Hiripi Márton 649. — Tamás 626.
 Hodászi Lukács 624. — Miklós 630.
 Homomay Ferencz 424. — György
 494. — János 169. 170. — István
 599. 617. — Tamás 633.
 Horti István 642.
 Horváth Gáspár 372. — István 384.
 — János 407. — Mihály 727.
 Hosszufalusi János 646. — Mihály
 Hosszmezey Balázs 295. 424.
 650. — Márton 650.
 Hosszatelki László 154.

- Hrabovszky László 565.
Humbert viennei gróf 390.
Hunyadi András ref. lelkész 648. —
János 628. — Mihály 628.
Hunyadi János 373. — László 189.
Huszain bég 191.
Huszár Gál 568. 730.
Husziták 182. — korából levelek 176.
Huszi András 633. — István 628.
638.
- Ibrahim pasa 25.
Ibrányi László 58. 60. — Mihály 71.
— Miklós 64.
Ilki János 645.
Illésházy György főispán 147. — Ist-
ván 504. 597. — János 564.
Ilonai Gáspár 625.
Ilosvai István 627. 642. — Mihály
166. 414. — László 134.
Illyefalvi István 636.
Imreffy János 597. 598. 601.
Inczédy Mihály 245.
Iratosi János 625.
Isopallagi Péter 651.
Istvándi András 640. — Pál 643.
Iváni Antal 625.
Izabella királyné 163. 164. 395.
Izdenczy János 200. 201.
- Jablonczaei András 640.
Jánki András 628. 642. — Bálint
627. — Zakariás 629. — János 644.
Jankafalui Mihály 624.
János (XXII.) pápa levelei 385.
János Zsigmond 344. 345.
Jánosi Bálint 631. — György 414.
436. — Imre 637. — Lőrincz 626.
— Márton 630. — Pál 623. — Péter
640.
Járai Mihály 156.
Jeddi Péter 653.
Jelene 471.
Jenei Albert 642. — András 643.
— György 647. — István 632. 639.
Jeszenák János 565.
Josipházi István 634.
Justh Andrásné 139.
Justus Colomannus 640.
- Kabai János 646. — Márton 648. —
Péter 630.
Kaczianer János 180.
- Kakucsi János 163.
Káli Pál 63. 517.
Kalinovszky János 714.
Kállai Albert 624. — Gáspár 642. —
István 651. — János 646. 651. —
László 649. — Lukács 632. —
Miklós 23. — Mózes 622. — Tamás
636.
Kállai K. János 650.
Kálmán herczeg 334. 338.
Kalmancziehi István 630. 633.
Kálmándi István 642. — János 638.
— Péter 628.
Kalmár Gergely 444.
Kálnai Pál 635.
Kalvay Imre 378. — Zsigmond 380.
Kamonyai Tamás 421. 424.
Kamuthi Farkas 356. — Miklós 532.
Kapi István 628. — János 655.
Kaposi Ferencz 650. — Pál 625. 642.
Karácsondi Tamás 626.
Karanczi János 641.
Karánsebesi András 648.
Károli István 625. 630. 632. —
László 134. — Mihály 636. 641.
Károly (III.) m. király 546. — leve-
lei gr. Eszterházy Imréhez 1—17.
Károly Antal 563.
Károlyi Lancz László 154.
Károlyi Sándor gr. 260.
Kassa 24.
Kassa város levéltárából oklevelek
182—190. 567—576. 726—736.
Kassai István tanácsos 535.
Kassai reform. templom építési szá-
madásai 383—384.
Kászoni Péter 631.
Kátay Mózes 625.
Kávási László 420.
Kecskeméti Gáspár 629. — Gergely
628. — János 624. 648. — Máté
— 629. — Mihály 629.
Kecskés Simon 453.
Keczer András 58. 60.
Kedves István 667. 668.
Kellemesi Mihály 616.
Kemedi Máté 647.
Kemény Baltazár 517.
Kémeri Miklós 645. — János 630.
Kendi Ferencz 342. — István 492.
495. 496. 616.
Kercsi János 23. 75.
Kerekes Pál 517.
Kereki Péter 629. — János 626.
Keresszegi R. István 632.
Keresztes János 73.

- Keresztesi Mihály 626.
 Kereszturi György 643. 495. 647. —
 István 645. — János 627. 649. —
 Mihály 644.
 Kereztuti András 627.
 Kéri János 44. 649.
 Keserői János 640.
 Kertvélyesi Pál 422.
 Kidei Péter 629.
 Kincses Kelemen 153.
 Királyi Gábor 651.
 Kis Sebestyén 568.
 Kisari Balint 646.
 Kisértet a zábláthi kastélyban 291. 292.
 Kisfalvi Illyés 627.
 Kismariai István 641. — Lukács 63.
 — Pál 628. — Tamás 647.
 Kisnaményi Dénes 626.
 Kiss Pál 564.
 Kistapolcsányi János 179.
 Kisvárdai Balázs 628. — Ferencz 646.
 — János 627. — Pál 643. — Péter
 642. 649.
 Kisvárdai L. János 644.
 Klobusiczky János 136.
 Kolczei János 625.
 Koller Ignác 563.
 Kollonich Siegfried 481.
 Kolosi Dániel 635. — György 140.
 Kolosmonostori konvent levéltára 151
 —166. 343—356. 532—555. 653—
 669.
 Kolozsvár 70. 534.
 Kolozsvári domokosrendi apácák 152.
 Kolozsvári jezsuiták collegiuma 351.
 Kolozsvári ref. templom 541.
 Kolosvári György 645. — István 651.
 — Tamás 625.
 Komádi Mihály 650.
 Komárommegyei tisztviselők 133.
 Komáromi András 643. — Gergely
 608. — György 632. 641. — János
 646.
 Komoróczy Miklós 397. 431.
 Komoromi Márton 631.
 Koncz Lénárt 403.
 Kondakor Domokos 358. 363.
 Konrád István 533.
 Konth Miklós 358.
 Koppándi Ambrus 159. 160.
 Korláth Ferencz 405.
 Kornis Boldisár 492. 620. — Zsig-
 mond 324. 329. 495.
 Korosi János 630.
 Koszpoth János 319. 517. 525. 673.
 679. 681. 685. 697.
 Kovács Miklós erd. püspök 667. 668.
 — Péter 21. 44. 62—64.
 Kovacsóczy István 45. 352. 353.
 Kovácsy Boldisár 620.
 Kovásznai Miklós 650.
 Köbölkuti János 646.
 Kökenyesdi András 625. 633. — Pál
 636.
 Kölcsei András 647. — János 626.
 — Pál 642.
 Kölgyesi Balázs 647.
 Körmendi György 649. — Péter 644.
 Körölli István 630.
 Körösi András 628. — Gergely 647.
 — János 629. — Miklós 173.
 Körösnadáni István 636.
 Kövesdi András 637. — Miklós 644.
 — Péter 648.
 Kövi Ferencz 651.
 Községi rendtartás Putnokon 286—
 238.
 Krassómegyei tisztviselők 133.
 Kan György 532.
 Kúpai Mihály 626.
 Kutasi András 648. — János érsek
 134.
 Kürtösi István 464.
 Kvassai László 564.
 Ladáni Ferencz 631. — István 647.
 649.
 Lajos Gergely 626.
 Lajos (II.) m. király 152. 153. 154.
 361. 362. 365.
 Laki Márton 624.
 Laposi Mihály 624.
 Laskai György 632. — János 642.
 — Lőrincz 647. — Sándor 623.
 László (V.) m. király 189. 577.
 Lázár István esiki főkirálybíró 533.
 — Lázár 533. — Mihály 628. —
 János 631. — Márton 631.
 Laxemburg 2. 7. 8.
 Legenyei János 627.
 Leleszi káptalan 62.
 Leo (X.) pápa 155.
 Lesy Balázs 379. 380.
 Létai Miklós 648.
 Lethenyi Ambrus 623.
 Lévai István 648. 636. — Márton
 634. — Tamás 631.
 Leveleki Pál 638.
 Limitatiók 556—562.
 Lindvai Miklós 623.
 Lippay György 169. 292. — István
 630. 632.

- Liptay Imre 26. 33. 40. 620.
 Lipót (I.) m. király 149.
 Liptói János 629.
 Listhius János 170. 295. 298. 299.
 301. 303. 306. 308. 309. 316.
 Liszkai András 628. — Izsák 644.
 — Mátyás 645. — Mihály 641.
 Litkey Balázs 625. — György 637.
 — János 648. — Márton 628.
 Litrov Károly 667.
 Lónyai András 608. 609. 617. 619.
 — Anna 540. — Zsigmond 36. 37.
 38. 39. 53. 54. 635.
 Lorántfy Kata 465. — Zsuzsánna levele
 18.
 Losonczy Gergely 649. — István 633.
 635. 648. — János 643.
 Lörentei Joachim 333.
 Lövey Gergely 63.
 Lubomirsky Szaniszló 715.
 Lugassy János 615.
 Lustrier Sebestyén 33.
- Madachányi János** 134. 137.
Madarász György 34.
Maday György 628. — Imre 630. —
 Sámuel 644.
Mádi István 647. — János 630. 641.
 642.
Macsikási Boldizsár 344.
Mágócsi Ferencz 630.
Magyar-bulgár összeköttetések törté-
netéhez adatok 357—366.
Magyar hadi szabályzat 367—369.
Magyarkai János 629.
Majláth Anna 135. 137. 138. — István
 160. 162. 163.
Majthény Gábor 382. — Gergely 625.
 — György 382. — János 639. —
 László 382. — Mihály 626. — Pál
 139. — Károly 564.
Majtisi Miklós 637.
Makai György 652. — János 639.
Makfalvi István 640. — Mihály 645.
Maklári András 636. — Gergely 627.
 — János 645. — Sámuel 645.
Makranczi József 651.
Málnási Bálint 651.
Malomy Lőrincz 193. 194.
Mándi János 641.
Mándoki Márton 631.
Margitai János 633. 647. — Miklós
 635.
Mária Terézia 562. 658.
Márkusfalvi Márton 724.
Marjai János 651.
- Marosi András** 632. — István 645.
 — Mihály 649. 650.
Marosszéki István 649.
Martinuzzi György 165.
Mártonfi József 664.
Marussi Mihály 638.
Matasi György 652.
Matótsi János 626. 638. — Tamás
 642. 643.
Mátyás (I.) m. király 333. 337. 373.
 374. (II.) 136.
Mattyasovszky Menyhért 141.
Maxai András 630. — István 640.
Maximilián főhg 294. 312.
Mechkey Ferencz 307.
Medgyesi Imre 637. — István 633.
 635. — Pál 631.
Mediomontanus István 634.
Mednyánszky János 146. 466.
Megyeri András 627.
Meggyesi György 628.
Melith György 63. 73. — Péter 167.
 170.
Mezei Imre 640. 641.
Mező Megyeri Mihály 629.
Mezőteremi János 631.
Mezővásárhelyi Mihály 643.
Mihálfalvi András 629. — Máté 637.
Mikes Istvánné 653. — Mihály 542.
Mikó Ferencz 45. 53. 517.
Milotai István 625.
Mindszenti Imre 627. — István 625.
 — Miklós 627.
Miskei András 643.
Miskolczy Gáspár 636. — Gergely
 628. — György 623. 644. — István
 624. 643. 651. — János 628. —
 Márton 648.
Mislei István 632. — Mihály 631.
 635.
Mizty János 628.
Mogyorói György 638. — Mihály 630.
Mogyorósi Márton 644.
Mohácsi István 648.
Mohila János 65.
Molnay István 625.
Monaki György 648.
Mónay Balázs 626. — Borbála 465.
Monostorszegi János 636.
Móré Mihály 67.
Morvai Jeremiás 641. — Mátyás 632.
Mosonmegyei tisztviselők 133.
Munkács 64.
Munkácsi István 632.
Musai István 651.
Muslay család 464.

- Nabradi Gergely 636. — István 624.
642. — János 627. — Lőrincz 627.
— Tamás 633.
- Nádasdi Benedek 625. — Tamás 165.
166. 619.
- Nadkay Ferencz 466.
- Nádudvari Márton 624.
- Nagy András 491. 501. 614. — Egyed
610. — István, felsőbüki 273. —
Pál 157. 564.
- Nagyari Benedek 635. — János 637.
- Nagybánya 373. 577.
- Nagyfalui Bálint 626.
- Nagyhalászi Jeremiás 626.
- Nagyidai János 642. — Pál 628.
- Nagylaki Bernát 626.
- Nagymihályi László 75.
- Nagymihályi levéltár 293—316. 395
—462.
- Nagyszájú György 573.
- Nagyszekeresi János 630. — Lukács
633. — Pál 626.
- Nagyszombati István 634.
- Naményi György 633. — Mihály 636.
- Nánás 58.
- Nanási Gáspár 646. — István 636.
— János 641. — Mihály 628.
- Naps Kristóf 525. 681.
- Napradi Gergely 633.
- Nasztrai Miklós 652.
- Náthafalvai Albert 424. 437. —
János 438.
- Nemes birtokállaga a XVII. század-
ban 463—480.
- Nedeczky András 136. 137. — Dániel
137. — Imre 141. — Sándor 150.
— Tóbiás 134. 135.
- Némethi András 640. — Dávid 632.
— György 640. — István 626. 640.
645. — János 636. — Mihály 643.
— Miklós 622.
- Némethi H. István 644.
- Németi Gergely 490. 597. 598. 602.
620. — Pál 639. — János 642.
- Nikházy István 384.
- Nimethi Mihály 627.
- Noffry János 176. 177.
- Nógrádi Mátyás 635.
- Novák Farkas 534.
- Nozwai Pál 624.
- Nyári Bernát 170. — István 58—61.
— Lajos 168. 170.
- Nyárádi Menyhért 411. 435. — Miklós
414.
- Nyiregyházi Bálint 649. — János
641.
- Nyitra 40.
- Nyvelt Jakab 166.
- Okolicsányi Pál 261.
- Oláh Miklós 294. 297. 298. 299. 301.
303. 304. 306. 308. 309.
- Oláh ref. lelkészek 632. 650. 652.
- Olasz János 70. — Kristóf 577.
- Olaszi Ferencz 649.
- Olcharowyth Péter 174.
- Oleczvári István 384.
- Oratlan István 475.
- Ordai Tamás 649.
- Ordasi András 649.
- Ordódy Gáspár 136. — Keresztély
564.
- Orlay család okiratai 49. — b. csa-
lád zábláthi levéltára 193—292. —
András 217. 225. 228. 233. 236.
— Borbála grófné 149. — Miklós
226. 228. 244. 245. 246. 250.
- Orllé István 209. 210. 211. — Judith
203. 205. — Miklós 196. 197. 201.
205.
- Ormandi István 645.
- Oroszi Mihály 636.
- Orosz István 633. — János 647. —
Péter 648.
- Oroszteleki Máté 638.
- Ötves István kolozsvári bíró 160.
- Ötvös János 609.
- Örvendi Ferencz 645. — János 626.
- Osgyáni Lőrincz 573.
- Ostrosith István 170. — Mátyás 167
—176. — Miklós 167. 170. — Pál
167. 170.
- Osvalth Antal 415.
- Óvári Albert 638. — Borbála 193.
— György 639. — István 632. 633.
— Mihály 623. 628. — Péter 628.
- Ökörítaj Benedek 629. — Gáspár 623.
— István 627.
- Paczali János 625.
- Pakay András 627. — György 641.
- Paladi János 631. — Miklós 625.
- Palaghi Miklós 435.
- Palágyi György 414.
- Palánki Mihály 647.
- Palásti József 620.
- Pálffy Ferdinánd gr. 170. — István
168. 538. — János 167. — Károly
105. — Miklós 239. 334. 335.
- Pállházi György 640. — Miklós 631.

- Palocsai Gábor 167. 170.
 Palojtai Bálint 463.
 Pálosok rendje 160.
 Pályi György 638. — Mihály 623. 642.
 Pandi Lukács 623.
 Pankotai János 628.
 Pányoki Pál 633.
 Pap Antal 568. — Gál 652. — János 650. — Márton 65.
 Pápai Mihály 649.
 Papfalvi Péter oláh ref. lelkesz 632. — Mihály 642.
 Papí István 631.
 Papóczy Ferencz 646.
 Parlaghi Péter 631.
 Pászthóhi Gergely 630. — Mátyás 639.
 Pastoris Sámuel 624.
 Patadi György 627.
 Pathrohi György 631.
 Patai János 641. — Márton 648. — Mihály 652.
 Pataki Péter 642.
 Patikáros János 570.
 Pávai Baltazár 647.
 Pázmány Péter 129. 205. 263. 264. 334. 391.
 Péchy Gáspár 571. — Lőrincz 723.
 Pécsváradi Lőrincz 645. — Pál 626.
 Pejri Bálint 624.
 Peleskei Ferencz 652. — János 647. — Mihály 631.
 Penyegei István 652.
 Pércsi András 634. 643. 644. — István 650. — Pál 649.
 Percsényi András 647.
 Perekedy Miklós 134.
 Perényi Gábor 293. 297. 298. 300. 329. 395. 409. 412. — Imre 568.
 Peri György 625.
 Perneszy Gábor 615. — Imre 401.
 Pestmegey 376. 377. 378. 379.
 Pesthy Ferencz 415.
 Péterfalvi János 642. — Gergely 626.
 Pethery Bálint 378.
 Petlendi Márton 631.
 Petri Balázs 647. — Márton 641. — Máté 636.
 Pettjeni János 643.
 Pettko György 241.
 Petyko István 455.
 Pinkóczy János 194.
 Piskolti György 644.
 Pircsi Gáspár 625.
 Podrohányi András 643.
 Pográny Benedek 484.
 Pohárnok István 182.
 Pokorágy 468.
 Pókay Jakab 166.
 Polyák János 426.
 Pongrácz család (Szentmiklóssi és óvári gróf) család levéltárából oklevélkivonatok 134—150. — Pongrácz András 134. 136. — Benedek, Nagymihályi 293. 296. 313. 315. 395. 427. 462. — Dániel 134. 136. 138. 140. 141. 143. 144. 145. — Ferencz 144—149. — Frigyes 134. — György 146—147. — János 310—316. 395. 405. 427. 428. — Kristóf 368. 383. 384. — Pongrácz Mátyás, N.-mihályi 297. 301. 395. 427. 428. — Mihály 146.
 Prépostvári Zsigmond 600. 602.
 Primichwr György 361.
 Privigye 177.
 Protestáns papok üldöztetése 249.
 Poresalmi Pál 627. — János 639.
 Porkoláb Tamás 349.
 Poroszlai Pál 645.
 Porubszky Gáspár 136.
 Posgay János 465.
 Posonyi István 649.
 Postaügy 487.
 Póssai Gáspár 67. 407. 435. — Kristóf 426.
 Pozsony megyei tisztviselők 133.
 Pöstyényi Gergely jegyzéke Szapolyai János udvari kiadásairól 172—175.
 Puchheim Farkas 304.
 Putnoki György 643. — János 75. 627.
 Rábai János 628.
 Ráczevi Pál 623. 637. — Péter 641.
 Ragusai András 365. — Péter 365.
 Rajki Gáspár 537.
 Rákóczy András 398. — Ferencz 736. — (I.) 734. — Lajos 501. — Magdolna 348. — Pál 34. 65.
 Rákóczy György (I.) 424. 532—539. — levele 370—373. — kiváltság levele a brassai rézmivések számára 724. — történetéhez okmányok 17—76. — György (II.) levele 370—373.
 Rápóti Márton 626. 636.
 Ráskay Gáspár 175. — István 650. — Mátyás 630. — Péter 398. 408. 421.

- Rebenick Máté 323.
 Rédey Ferencz 597. 598. 602.
 Református papok, Tiszántúli 621—
 652.
 Regethei Imre 642.
 Reiteki Miklós 627.
 Remar Jakab raguzai követ 172.
 Reöthy Orbán 20. 68. 70.
 Rettégi Márton 643. — Mihály 639.
 Révay Ferencz 138. — Imre 147. —
 László 139.
 Revel János 216.
 Réz András 18.
 Rimócza 469.
 Rivulinus Gergely 637. — György
 631. — István 634. — János 626.
 639. — Mihály 628. 638. — Péter
 629. — Simon 626.
 Róbert Károly 385. 387. 389. 391.
 392. 393.
 Rosali István 634. 636. — János 635.
 — Márton 627.
 Rozgoni Balázs 629.
 Ródi Cseh István 165.
 Rudel Mihály 374.
 Rudolf (II.) m. király 134.
 Ruszkai Regete Balázs 624.

 Sadányi András 645.
 Sadi Miklós 634.
 Ságghi Márton 628.
 Sajókereszthuri Gergely 629.
 Sakai Gergely 638.
 Salamon család (mileji) adománylevele
 333—342.
 Salánki Bálint 646. — Gergely 637.
 — István 635.
 Sali Tamás 626.
 Sallai Albert 647. — Pál 644.
 Sámssandi Márton 641.
 Sándor Gáspár 261.
 Sági István 640.
 Saponara 77. 100. 103.
 Sárközi Mihály 646.
 Sárkány István 34.
 Sárközi János 651. — Mihály 637.
 Sárközujlaki Baltazár 630.
 Sarmoság Mihály 161. — Zsigmond
 495.
 Sarolljani Pál 630.
 Sárosi András 624. — János 95. —
 Sebestyén 735.
 Sárszegi Mihály 651.
 Sárvári Pál 631.
 Sasvári Máté 626.
 Saxopolitanus István 627.
 Schalitz Weigard 531. 671. 683. 684.
 688. 694.
 Schymagel Tadeus 183.
 Sebessy István 175.
 Segnyei Miklós 597. 598. 600. 602.
 — Sándor 63.
 Selliei István 631. 635. — János 626.
 Selyki István 648.
 Selljvi András 638.
 Semjéni János 628.
 Semsey Sándor 368.
 Semnyei Péter 535. — Pongrácz 495.
 Serédi György 408. — István 76.
 Serényi gr. család zábláthi levéltára
 193—292. — András gr. 231. 237.
 238. 241. 246. 248. 252. 253. 255.
 — Farkas gr. 254. 264. — Gábor
 szendrei kapitány 194. 198. 199.
 — László 170. — Mihály 195.
 Simonffy János 565.
 Skerlec Miklós 564.
 Soki Lőrincz 634.
 Solymosi Mihály 641. Baltazár 648.
 — Ferencz 628.
 Somai Gáspár 158.
 Sombori Gábor 533.
 Somi János 644.
 Somlyai Gáspár 536.
 Somogy Benedek 412.
 Somogyi István 641. — Mátyás 619.
 620.
 Somosi Gergely 630. — György 645.
 Soós György 294. 311. 312. 316.
 Sopronmegyei tisztviselők 133.
 Sós István 71.
 Sóvári György 631.
 Statilius János erdélyi püspök 159.
 161.
 Stépán Ferencz 228. 230.
 Strascimir bodonyi czár 366.
 Strythei György 406. — Sebestyén
 413.
 Svendi Lázár 570.
 Szabadszállási Ferencz 643.
 Szabó István 175. — János 613.
 Szabolcsmegyei tisztviselők 105.
 Szalacsi András 636. — Ferencz 631.
 — Gergely 627. — János 639. 652.
 — Mihály 638. 641. — Péter 637.
 Szalai István 631.
 Szalkai Mihály 634.
 Szalontai János 625.
 Szalárdi Mihály 633.
 Szalóki Mátyás 626.
 Szalonthai Péter 639.

- Szamosbecsi János 637.
 Szamosközi István 643. — Sámuel 644.
 Szamosszöghi Pál 627.
 Szamosujvári György 636. — János 637.
 Szana I. Zana.
 Szaniszlai Demeter 623. — István 636. 639. 640. — János 638. — Márton 626. — Péter 633. 652.
 Szánthai István 642.
 Szapolyai János 151. 152. 153. 155. 156. 157. 161. 163. 395. — udvari kiadásai 172—175.
 Szárhegyi Mihály oláh ref. lelkész 650.
 Szarollyani Péter 641.
 Szarvadi István 643.
 Szászfalusi András 642. — Pál 637.
 Szász ispánok 106.
 Szász-Zsonbori Péter 158.
 Szatmármegyei tisztviselők 106.
 Szatmári András 633. 637. 646. — Gáspár 628. — György 565. — T. István 646. — János 649. — Mihály 641. 645. — Miklós 634. — Péter 627. 628. 640.
 Szebenmegyei tisztviselők 107.
 Szécheny Jakab 377.
 Széchenyi György 141. 249. 250. 651.
 Széchy Dénes 141. — Györgyné 141. — István 574. — Miklós 141.
 Szécsi Albert, Filpesi 577. 578. — István 644. — Katalin 577. 578. 579. — Tamás 577. 595.
 Szécsiek hagyatéki pöre 577—595.
 Szecezei János 634.
 Szegedi Ferencz 647. — Gáspár 68. — János 630. — Mihály 68.
 Székely Baltazár 383. 384. — ispánok 108.
 Székelyhidi István 640. — János 623. — Mihály 627. 629. 631. — Péter 634.
 Szekeresi Bálint 645. — János 624. — Mihály 628. 636.
 Széki András 627. — János 623. — Márton 637.
 Széll Ferencz 626.
 Szemerejai György 638.
 Szenczi Márton 638. — Miklós 639.
 Szendrei Mihály 637. 641.
 Szennyesi István 642.
 Szentelki István 643.
 Szentandrás Pál 644.
 Szenttamási János 651.
 Szent-Egyedi István 625.
 Szentesi Mihály 638.
 Szentgyörgyi Bálint 632. — István 643.
 Szentiványi István 648.
 Szentjánossy Lajos 423.
 Szentkirályi Bálint 633. — Ferencz 633. — István 636.
 Szent-Margitai Márton 625.
 Szentmihályfalui Ferencz 634.
 Szentmihályi György 644.
 Szentmártoni Ferencz 625. — György 627.
 Szentmiklósi Bálint 644. — János 648.
 Szentpéteri György 652. — István 643. 651. — János 650. — Miklós 625. 634.
 Szepesmegyei tisztviselők 108.
 Szepes Pál 465.
 Szepsi 367. 368. 369.
 Szepsi Korócz András 640. — István 645. — Mihály 630.
 Szerdahelyi András 645. — János 639. — Miklós 628.
 Szerencsi Lőrincz 640. — Péter 631.
 Szeregnyei Mihály 629. 651. — Pál 634.
 Szerémmegyei tisztviselők 109.
 Szieri György 630.
 Szikszai András 641. — Gergely 630. — György 646. — János 646. — Zsigmond 656.
 Szilágyi Ferencz 645. — István 650. — János 625. 642. — Mátyás 652. — Mihály 635. — Tamás 635.
 Szilvási István 627. — Péter 495.
 Szinai Márton 631.
 Szinán egri pasa 191.
 Szinérváralliai Imre 631.
 Szinni György 633. — István 637.
 Szwedernikfalui 138.
 Szláv György 564.
 Szobi Mihály 152. 156.
 Szoboszlai András 643. — István 643. — Sámuel 648.
 Szokolyai István 644. — János 644. 645.
 Szolgagyörmegyei tisztviselők 110.
 Szolnok megyei tisztviselők 111.
 Szombati Péter 644.
 Szomodai István 646.
 Szödi György 644.
 Szőlősi András 628. — Bálint 626. — István 633. — János 629. — Miklós 634. 729. — Tamás 638.
 Szőlőskei Jónás 647.

- Szőnyi István 649.
 Szörény 357.
 Sztankóczy János 425. — Szaniszló 426.
 Sztáray Antal 421. — János 423. 443. — gr. család nagymihályi levéltára 293—316.
 Sztropkai István 643.
 Szunyogh Gáspár 139. 143. 170. 216. 234. — Mózes 135.
- Talian János 564.
 Tamásvárali Jakab 622.
 Tánzos János, Debreczeni 622.
 Tankafalvi János 651.
 Tapolcsáni András 627.
 Taraczk János 624.
 Tarczali Miklós 647. — Péter 633.
 Tarcsey Bálint 627.
 Tarkói Péter 183.
 Tarnóci István 629.
 Tarpai András 638. — János 644. — Mihály 647. — Tamás 649.
 Tasi István 630. 30. ←
 Tasnádi András 623. — Gáspár 30. — István 632. — József 646. — Máté 625. — Mihály 639.
 Tatai István 630. — Sámuel 650.
 Tatár Lőrincz, Egeresi 161.
 Tatarasi János 648. — Mihály oláh ref. lelkész 630. 642. — Mózes oláh ref. lelkész 650. — Péter 632.
 Tejfalvi Pál 637.
 Tekeházi István 633.
 Telegd (Üdvarhely) megyei tisztviselők 112.
 Telegdi György 628.
 Teleki Ádám 66. 662. — Mihály 92.
 Telekessy Imre 307. 309. 455.
 Telkibányai Pál 623.
 Temesmegyei tisztviselők 112.
 Teremi István 646. — János 649.
 Tersóczi Péter 645.
 Tersztyánszky György 150.
 Thallyai Pál 644.
 Thanka Mihály 589.
 Thasnádi István 629. — Mihály 642.
 Theke Kristóf 179.
 Thernyei Tamás 436.
 Thorda Zsigmond 294. 295. 298. 300.
 Tholdalagi Barnabás 160. — Mihály 76.
 Thornai Ferencz 627. — István 632.
 Thornallyai Anna végrendelete 195.
 Thököly Imre 244.
- Thuri Gáspár 627. — György 652. — János 623. 625. 632. — Péter 628.
 Thurzó Ádám 20. 34. — Elek 178. 179. 182. — György nádor 19. 138. 205. 481. 504. 596. 620.
 Thybay Balázs 399. — Benedek 414. — György 401.
 Tinód 153.
 Tiszabecsi Mihály 630.
 Tiszántúli ev. ref. papok 621—652.
 Tivadari Márton 632.
 Tokai István 623.
 Tokos Bálint 137.
 Tolna megyei tisztviselők 113.
 Tolnai János 646. 649.
 Tolesvai Ferencz 626.
 Tomori István vicevajda 156.
 Tordai Péter 532.
 Tornamegyeyi tisztviselők 114.
 Torjai Bálint 640.
 Tószegi Sámuel 645.
 Tótfalusi Demeter oláh ref. lelkész 650. — György 642. — István 633. 634. 635. 637.
 Tótóri Balázs 164. — Miklós 164. 165.
 Tököly-féle mozgalmak története 77 —104. — Miklós 225.
 Török Bálint 537. — Ferencz 533. — Judit, Telekessi 150.
 Transylvanus, Sigismundus 625.
 Trencsén megyei tisztviselők 114. — megye 144.
 Trepka András 727.
 Trinczeni György 633.
 Trombitás Mihály 382.
 Tsakozádi János 636.
 Tsászlai István 639.
 Tseglédi György 639.
 Tsekei János 640.
 Tsengeri Pál 638.
 Tunyogi András 542. — Demeter 676. — Péter 640.
 Tari Benedek 160. — György 160. — Lőrinczné 578. — Mátyás 630. — Mihály 640.
 Turóczmegyei tisztviselők 115.
 Twtthay 405.
 Tyukodi János 638. — Márton 645. — Mihály 624.
- Udvari András 632. — Miklós 629.
 Ugoesamegyeyi tisztviselők 115.
 Ugornyai János 645.

- Ujfalusi Mihály 648. — Péter 641.
 Ujfalvi Imre debreczeni ref. lelkész
 623. 624. — Péter 634.
 Ujhelyi Gergely 650. — János 626.
 — Mihály 627.
 Ujlaki András 622. 636. — István
 641. — János 648. — Lőrincz 153.
 — Mihály 625. — Pál 623. 634.
 — Péter 624.
 Ujvári István 652.
 Ujvárosi András 638. — Mihály 627.
 Ung megyei tisztviselők 115.
 Ungvári János 634.
 Urai Mihály 649. — Tamás 634.
 Usz András 20.
 Uzdödi Pál 624.
 Uzoni János 644.
 Ūrményi József 665. — Mátyás 635.
- Váczi András 626. 635. — Dániel 632.
 — György 644. — István 641. 646.
 — János 634. — Pál 648. — Sá-
 muel 642.
 Vadászi István 647. — Mihály 627.
 644. — Péter 646.
 Vaday János 627. — Mihály 624. —
 Tamás 623.
 Vai János 651.
 Vajdaházi Lőrincz 625.
 Vajj Péter 627.
 Vak-Bottyán 263.
 Válaszuti Pál 625.
 Valkómegeyi tisztviselők 116.
 Valkói Miklós 163. 344. — Tamás
 161.
 Vályi Benedek 645. — Gáspár 646.
 — István 656.
 Ványai András 625. 647. — István
 634. — János 626. 629. — Mihály
 632.
 Váradí Gergely 627. — István 623.
 638. — János 650. — Lukács 625.
 — Mihály 625. 643.
 Várallyai György oláh ref. lelkész
 650. — István 638. — János 627.
 — Lőrincz 636. — Sámuel 650.
 Varanai János 648.
 Varasd megyei tisztviselők 117.
 Várday Anna 566. — Ferencz erdélyi
 155. 156. — Pál 181.
 Vári András 633. — Gergely 637. —
 István 637. 639. 647. — János 649.
 — Mihály 646. — Miklós 623. 633.
 — Tamás 624.
 Varkoes György 351.
- Várkony Lőrincz 573. — Mihály 649.
 Varsányi Dániel 648. — Mihály 649.
 Varsóczy István 631. — Pál 641.
 Vas György 540. — János 540.
 Vasmegeyi tisztviselők 119.
 Vasadi Péter 627.
 Vásárhelyi Bálint 647. — György 642.
 649. — István 634. 642. 648. —
 János 643. — Mihály 636.
 Vay Mátyás 628.
 Vecsei István 648. — János 646. —
 Mihály 652. — Pál 648.
 Végles vára 182.
 Végvárok védelme 177—179.
 Verancsics Antal 569.
 Verbóczy István 728. 729.
 Veresegyházi Tamás 650.
 Veresmarti István 632. — János 626.
 630. 640. — Mátyás 649.
 Verőczemegeyi tisztviselők 123.
 Vérvölgyi András 651.
 Veselényi Ferencz 367. — István 533.
 602.
 Veszprémmegyei tisztviselők 123.
 Veszprimi István 652.
 Veteráni 94.
 Vetési István 22. — Sándor 636.
 Vetsei György 638.
 Virasztó András 446.
 Vischi Mátyás 633. — Mihály 636.
 — Miklós 637.
 Visi János 627.
 Viszontai István 640.
 Vitkai Márton 637.
 Vittelki András 648.
 Vizaknay Gergely 166. — Miklós 153.
 Vizeki Mihály 626.
 Vizi György 609.
 Vízkeleti Zsigmond 542.
 Vöres Antal 564.
- Waari János 635.
 Wáczi János 635.
 Wadai Pál 636.
 Wékey Ferencz 193. 194.
 Werner György 294. 295. 311. 422.
 Wesselényi Parkas 654. — Ferencz
 139. 140.
 Wiczmándy Mátyás 193. 294. 311.
 Würzburg 69.
- Yppi László 581. 582.
- Zabari Péter 723.
 Zabláthi levéltár 193—292.
 Zabolai János 648. — Miklós 642.

- Zadzik Jakab 505.
 Zágrábmegyei tisztviselők 124.
 Zahorsky János 175.
 Zákány István 368.
 Zakmári István 625.
 Zalamegyei tisztviselők 125.
 Zanamegyei tisztviselők 130.
 Zánthai Miklós 625.
 Zapolyai Imre 577. — János 724.
 életéhez adatok 724—726.
 Zati Antal 577.
 Zazfalusi János 625.
 Zay Ferencz 570.
 Zemlèni György 630.
- Zemplémmegyei tisztviselők 131.
 Zendy Pál 400.
 Zengg megyei tisztviselők 131.
 Zettinmegyei tisztviselők 131.
 Zery György 380.
 Zibrik György 144.
 Zilah 76.
 Zilahi János 627. 640. — Márton
 630. 651.
 Zódeni György 637.
 Zólyommegyei tisztviselők 131.
 Zólyomi Dávid 25. 28. 41. 43. 51. 54.
 506.
 Zombori Pál 637.
-

